

Іван Хрущ

ЗОРЯНЕ НЕБО

роман

*****

Третя книга трилогії

ТОМ ТРЕТІЙ

_____2012_____

PENFIELD, NY, USA.

*

РОМАН В П'ЯТИ ЧАСТИНАХ

Хронологія років в яких описані події, та номери сторінок.

ПРОЛОГ

I. ОСІННІЙ ДОЩ...2008-2009

II. ПОКИНУТА ОСЕЛЯ...2009

III. НАД ХМАРАМИ...2009

IV. ЗАГАДКА ПОЛОТНА...2009-2010

V. СОЛОВ'ЇНА НІЧ...2010

ЕПІЛОГ

ПРОЛОГ

Багато є таємниць в житті кожної людини, лиш найбільша з усіх таємниць, являється таємниця майбутнього, або самого ж власного життя.

Ідучи по дорозі, кожна людина дивиться перед собою, тобто може бачити більший чи менший відрізок дороги яку їй потрібно пройти, лиш проходячи дорогу свого життя, людина немов проходить її навпаки: перед нею невідоме а за нею вже знане і пройдене.

Буває що та чи інша людина, особливо у свої молоді роки, мріє про щасливе майбутнє; воно не дивно: кожній живій істоті хочеться щастя і радості. Також буває що люди проводячи якийсь відрізок часу у веселошах, вони не знають і не хочуть подумати про те, що в майбутньому може їх зустрінути щось жахливе і трагічне. Зустрічаються випадки що немов щось відчувається перед тією чи іншою подією чи випадком, таке питання заслуговує усестороннього пояснення, лиш на цьому зупинятись не станемо. Але існують доведення також протилежного: перед тим як щось трапилось учасники випадку нічого не відчували і не думали навіть буквально кілька хвилин перед тим як вони стали жертвою того чи іншого випадку...

Поглянемо на іншу сторону, вона іншою лиш також причина в неї та ж сама: невідоме майбутнє! Люди часто хвилюються, переживають, плачуть, мучаться, не знаючи що все воно надаремно, тому що те чого вони лякаються і оберігаються, воно обійде їх стороною, воно не відбудеться з ними, більш того: через якийсь час того чого людина так боялась, не буде навіть пригадуватись, а коли пригадається, то лиш немов втікачеві який вже нарешті опинився на безпечній для нього території, пригадується сама втеча.

Перед нами третя частина, або продовження подій, описаних в попередніх двох романах: «Рубінова сльоза» і «Квітка едельвейс». В третьому романі «Зоряне небо», розповідається про те як розвивались події серед згаданих скоріше родин, та яка відбулась їхня розв'язка.

А взагалі, коли б кожна людина живучи на землі, розглянула своє життя під мікроскопом сумління, напевно змогла б багато чого побачити такого, щоб її здивувало саму. Адже все що відбувається в житті кожного зокрема, аж ніяк не збіг обставин, не випадковість, хоча дуже часто може так виглядати. Коли з сторони хто погляне можливо йому так насправді покажеться, лиш кожен знає свою дорогу, бажання, почуття, мрії...

Почуття якими керується людина: співчуття, милосердя, доброта, прощення, терпіння, віра, надія і любов, якості світлої сторони, коли їм протилежні: заздрість, ненависть, помста, гордість, злоба. Кожна людина проходить поміж таких невидимих лиш важливих життєвих істин, вона протягує своє серце або в сторону світла або в сторону сутінків. Опісля все показується вже на виду в інших, саме чим людина користувалась і що було нею вибрано, так як плоди стають явними між оточенням кожного.

Хто не боїться оглянувшись на пройдений шлях пригадати своє минуле, така людина може з надією мріяти про своє майбутнє!

Автор роману.

ЧАСТИНА ПЕРША

ОСІННІЙ ДОЩ

1

На заході сонце вже схилилось на обрій... Золотиста дорога від його променів, лягала по нерівному просторі океану і губилась ген далеко з погляду очей... Прямуючи за золотою дорогою, рівномірною швидкістю, на захід ішов моторній човен біло-голубого кольору на кормі якою красувався напис «Sea Explorer». За рулем човна з правого борту, сидів смуглявий хлопчина восьми років, його густе чорне волосся було коротко постриженим.

З правої сторони, тобто з півночі, було видно смугу темного берега, він протягувався площиною яка була застеленою зеленою масою дерев. По ньому можна було тримати курс на південний-захід, лиш хлопець старанно слідкував за компасом, який колихався перед ним над панеллю приборів.

В носі човна була невеличка каюта, там було по сторонах дві м'які лавочки а також стояв невеликий холодильник в якому зберігалось пиття і бутерброди для мандрівників. Поміж лавками просто на підлогу підклавши повітряний матрац, відпочивав мужчина одітим в шорти та підклавши руки собі за голову.

На палубі були також дві особи жіночого роду: п'ятнадцятилітня дівчина, на якій був купальник чорного кольору, а на поясі вона була підв'язана рушником. Вітер розвівав її чорне волосся, так як вона сиділа повернута спиною до переду і дивилась в далеч океану, який вже почав темніти на сході і хвилі його ставали темно-срібними.

Напроти дівчини сиділа мати дітей, вона була стомленою мандрівкою і час від часу заплющувала очі, лиш не надовго, так як слідкувала за малим капітаном, який вів їхній корабель. Вона навіть не рухалась коли час від часу, з лівого борту бризкала вода від того що хвиля вдарялась в човен, а вода була відносно теплою, адже саме була друга частина сонячного місяця липня.

Раптово такий сповільнений стан мандрівників, порушив телефонний дзвоник. Телефон стояв зачиненим у шухляді, яка була вмонтована в панелі приборів. Його туди покладено щоб коли бризне вода, його не пошкодила. Поки хлопець кинувся відчиняти, а там ще телефон затрясло під інші речі які знаходились, дзвоник зупинився. Все ж таки хлопчина витягнув його і протягнув мамі. Поглянувши на невідомий номер, мама звернулась до дочки з проханням:

- Тамара, може подай татові телефон. Номер якийсь чужий, може хто за машину яку запитати хоче тата.

- Якщо він не спить, тоді я дам йому. - Відказала дівчина і встала щоб пройти в каюту. Через короткий час з каюти вийшли двоє:

- Вітя, там тобі телефонував хтось, напевно здалека тому що код інший.

- А ти Ліза слідкуєш щоб наш капітан не завіз нас на Кубу? Ще чого доброго і будемо вечеряти в Гавані.

- Ні, що ти Вітя? Я берег бачу, хоча ще годину і вже потемніє зовсім, там вогні світитись будуть з Лонг-Айленду нам.

- Цікаво хто шукає мене, зараз передзвоню йому назад, лиш щоб антена тягнула.

- Якщо будеш розмовляти, тоді іди знову в каюту тому що тут шумить вода і ми так сидимо собі замріявшись, - попросила Ліза чоловіка.

- Звичайно. - Віктор пішов знову туди де знаходився перед тим.

На човні знову стало лишень чути звук двигуна і шум води, яка розходилась за човном кришталевою стрічкою і танула в хвилях Атлантики...

Віктор витягнув з холодильника банку води, напився і став набирати номер телефону якого він побачив вперше. Віктор не встиг запитати англійською мовою хто йому телефонував, так як зразу на другому кінці він почув бадьорий чоловічий голос:

- Вітя привіт!

- Привіт, правда не знаю від кого? - Яюсь розгублено, відповів Віктор.

- Не дивно що не впізнав; давно говорили ми з тобою. Я Іван, Ванька Павлюків з села нашого, якщо ще такого пам'ятаєш.

- Ваня! А ти звідки з'явився? Не було, не було а тут раз і з'явився як з під землі.

- Я телефон загубив до вас, я вже не живу там де жив.

- Мама тебе шукала давніше а тут знайшлась пропажа.

- Вітя, я переїхав з Айови, я зараз в самому Чикаго живу, вже півтора року.

- Зачекай Вань: ти коли останній раз говорив з моїми?

- Ще коли твій швагер Юра, на брата чекав; так мені сказав твій вітчим, Лев Іллч.

- Та воно ще було в п'ятому році, в березні п'ятого року приїхали Ковальські з Тлумача, а зараз вже липень восьмого року!

- Бачиш Вітя: я як та пляшка що коли вітрильник топився, моряки вкинули з запискою і закоркували. Носило, носило її по хвилях і одного разу до берега принесло; так само мене.

- Дуже доречно ти навів приклада Ваня: нас саме сьогодні увесь день носить по хвилях, і даний час я на яхті пливемо додому вже.

- Яхту купив собі?

- Ні, я не купив, ми минулого року грошей витратили щоб в середині в хаті ремонт зробити такий капітальний і таке інше. Човна купив Лев Іллч з мамою, лиш мама один раз поїхала і не може на воді; качає її сильно на хвилях. Човен не новий, але збережений так гарно, якийсь дід возився і відпродав їм весною таки цього року. Я взяв в них і поїхали нині навколо острова аж на такий острівок з північного боку, обходили мис, маяк там такий стоїть. Діти так раділи коли туди їхали а зараз вже втомились і сидять тихо. Ще може годину з половиною і дотягнемо додому.

- Класно вам живеться там.

- У вас також в Чикаго озеро на море схоже, човника шукай якого собі.

- А ти з усіма поїхав?

- Беллу залишили з мамою вдома.

- Кого кажеш залишили?

- Ізабеллу малу.

- А, та маленька що тоді народитись коли ми зустрічали Новий рік?

- Вона сама Ваня: тоді ще чекали на неї, а зараз вже дякувати Богу четвертий рік пішов.

- Як воно скоро Вітя. А які там новини коло вас? Щось змінилось чи все так як було?

- Багато змінилось Ваня, але давай перше про себе розкажи мені.

- Я чого телефоную тобі Вітя, я таки хотів знайти номер до вас, тому що там в Україні біда насувається: а ви може чули, а може ні.

- А що там такого Ваня?

- Дощі і повені великі, передають синоптики що буде повинь така що не було давно такої. Я так подумав що ваша хата там коло Бистриці і може затопити. Та що хата ваша, там затопить напевно багато, тому що мама сказала скільки вода має піднятись, так це страхіття просто. Не знаю чи правда, чи синоптики так перестарались, лиш як таке буде, тоді буде історична повинь в нас там.

- Скажу мамі щоб до Михася зателефонувала і запитала про все як там, хоча коли такі дощі, тоді ніхто нічого не порадить; парасолем Карпати не накриєш, а в нас вода уся звідти просто в Бистрицю нашу...

- Там як буде лягти тиждень або два, тоді все попливе.

- А тут як коло тебе справи? - Змінив тему Віктор.
- Тут, так нормально: побрався з однією жіночкою, в неї син вже дорослий і так живемо я б навіть сказав добре.
- А чому повинно бути недобре? Коли побрались так для того щоб добре було.
- Мене познайомив один чоловік, він з її братом разом їздять троками по Америці. Поїхав побачитись, так і залишився зразу там в Чикаго. Така господиня як ваша бабуся Настя і мама ваша. Зараз вже чекаємо на наше дитя спільне.
- Тоді гарно, буде чим порадувати маму вечором.
- Сказали що хлопчик буде а Леся мені обіцялась свахою бути так що ще дівчинку нам потрібно привести на світ, - пожартував Іван.
- Само собою. А дружину твою як звати і звідки вона?
- Звати її Оля, вона з Гомельщини, білоруска. А я її кличу Оленкою.
- Напевно блондинка?
- Намалював на блондинку. - Знову почав сміятись Іван.
- Я ж служив у Білорусії, там мені все близьке таке. Білоруси добрі люди, терпеливі такі.
- Тоді приїдь і будете мати про що поговорити разом.
- Взагалі я б хотів побачити Чикаго, кажуть там українців багато дуже, так як в Торонто.
- Поляків ще більше Вітя. Приїдь до нас разом з усіма, я серйозно запрошую вас.
- Вже коли хлопчик у вас народиться, жінка відійде трошки, тоді можливо таке.
- Домовились. А тепер давай розкажуй що там біля вас змінилось?
- Хвилинку Ваня, в нас новин не на хвилину бесіди, але давай я збігаю на палубу поглянути чи ми по курсу йдемо, мій Руслан капітаном в нас а Ліза в ролі боцмана поруч, а я змушений все перевірити а чого на біду запливемо і бензин закінчиться, буде нам гірше як та повинь в Карпатах, - засміявся Віктор.

2

Віктор вибіг з каюти, поглянув на дітей та на дружину, шепнув що з ним на зв'язку Ваня з Чикаго, на що Ліза зробила здивований вигляд, тут же шмигнув знову в каюту, щоб розповісти про родинні новини. Віктор вмовився біля овального віконця, щоб було видно берег який вже виблискував вогнями, став розповідати односельчанину.

- В нас Ваня новини такі: найбільш пройшли зміни з Олесею нашою. Зимою, на початку сьомого року, раптово помер від інфаркту серця її бос, той самий Борка; він вже покійник. Син його живе в Техасі і тому вирішив продати ресторан. Олесья вже там була так привикла, вона плакала за тим Борисом Леонідовичем як за рідним. Ресторан зачинили і почався процес продажу. Олесья опинилась без роботи, а так як працювала в ресторані майже десять років, привикла до кухні за скільки років і було їй важко з тим змиритись. А сюди були приїхали рідні моєї Лізи: її брат двоюрідний з дружиною. Її звали Людка і вона дочка інтелігентів. Олесья брала її в ресторан підробляти, так як вона сиділа з малою своєю а коли він був вдома, тоді Людка працювала. Десь там вона запримітила що мужик який привозив хліб і булочки до них в ресторан, жалівся що постійно не встигає розвозити замовлення. Звичайно що я б порахував таке місце перевантажене транспортом і на тому всі проблеми, але Людка вираховувала щось інше. Одним словом вона почала намовляти Олесью щоб та відкривала свою невеличку пекарню. Олесья спочатку навіть не слухала а коли та вже Лілю, яка працювала з Олесею від двохтисячного року, підговорила, тоді Олесья задумалась. Мама також стала на сторону бізнесу, сказала що залишає книгарню і піде випікати хліб. Одним словом Олесья взяла позичку і купила приміщення, зареєструвала пекарню і пішло в неї непогано. Тепер там працюють разом: хліб, булочки,

рогалики, калачі і так далі. Мають замовлення, Вадим чоловік Лілі розвозить і так крутимось поволі.

- Тоді добре коли так. А та сама Людка не просить частину акцій за агітацію та ідею?

- О, Людка на Україну повернулася. Поїхали з чоловіком назад в Київ. Олеся лиш відчинила пекарню а вона за тиждень поїхали; не могли тут жити. Він політик дуже і без України не може бути тут; дуже ідейна людина така той Андрій.

- А скільки тут були?

- Не повних два роки: в п'ятому приїхали а в сьомому в квітні вернулись.

- Немов для того приїхала щоб Лесею на бізнес настроїти?

- Так виходить.

- А має назву пекарня Лесі?

- Називається «Коровай».

- Як гарно; по-нашому.

- Ось такі справи в нас з Лесею.

- А як дід з бабою?

- Нічого, живуть. Бабця дуже зраділа що Олеся має свою пекарню, говорить що колись москалі в її тата все забрали а в Америці немов повернулось їм те що вони мають свою пекарню. Навіть буває що просить її туди відвезти поглянути як там все робиться. Печі закупили нові, дорогі вони, лиш нове все чисте і гарне.

- Я буду в село телефонувати, мамі скажу що Леся вже бізнес-леді тут.

- А коли вона ще вагалась і запитала такого Любчика який мав свій магазин колись, що він думає по поводу такої справи, той відказав: «поки на світі живуть люди, до того часу будуть необхідні: пекарня і лікарня».

- Також ще перукарня напевно, - добавив Іван.

- Теж правда Ваня.

- А у тебе як справи?

- В мене також змінилось: я вже не працюю в гаражі, просто перепродую машини з аукціонів. Юра там зараз і брата його син, також з ним разом.

- Це той брат що ти казав що він повинен приїхати? Тоді коли я у вас на Новий рік гостював, ти говорив так.

- Ой, бачу ти так все пам'ятаєш Ваня: він самий, Василь Ковальський.

- А я пам'ятаю того Любчика про якого ти сказав: в нього жінка чорноброва і тендітна, сама красива собою.

- А ти про Ріту? Також там зміни в них: не повіриш Ваня, але правда. Мала вона роботу добру, грошей багато а тут народила малого другого і щось бабі перемкнуло і вирішила повернутись продавати в ювелірний магазин золото. Я питаю Лізи чому вона так поступила, а моя розповідає що Ріта їй призналась що не переносить дисципліну на роботі. Розумієш що виросла там в тій Абхазії в горах, так як в нас гуцули самі собі господарі і люблять волю, так само напевно там було: любить волю і щоб ніхто її не морочив голову. Я питаю що вона там заробить в тому ювелірному в порівнянні з тим як вона там заробляла, а Ліза пояснила що Ріта така продавщиця що коли клієнт з нею перекинеться кількома фразами, тоді вже обов'язково щось купить. Вона як почне приговорювати а коли той поміряє який перстень чи ланцюжок, Ріта вже так почне вихвалити того покупця, що йому просто совість не дозволить піти геть з магазину і облямати таку милу єврейочку.

- Хіба що грошей не буде в покупця.

- З тим також вирішено: пропонують кредитну карточку і зразу скидка там гарна в них.

- Зрозуміло. А тій яка продала напевно відсоток також нараховується?

- Само собою: а для чого так старається бідна продавщиця?

- Воно напевно краще тому що спілкується з людьми досить а тут сам бачиш яке життя в Америці коли не спілкуватись на роботі. Я тоді так побачив що говорити вона може добре і переконливо досить.

- Хто в нас Ваня такий ще як ти цінитель жінок? Все правильно ти сказав про Ріту.
  - Вже оглядаюсь Вітя, щоб моя Оленка не почувла. Не ті часи що говорив те що збрило в голову і ходив як пес бездомній.
  - Якщо Оленки боїшся, тоді вона в тебе молодчина.
  - Я на її шії можна так сказати, хто я тут такий Вітя? Жінка в мене менеджер кількох перукарень в центрі міста, так що я тихо стараюся поводитись.
  - Тому ти добавив перукарню до необхідного бізнесу такого як пекарня і лікарня?
  - Правда хліб усі їдять а в кого вже немає волосся, такі можуть обійтись без перукарні.
  - Все одно коли твоя Оленка такою діловою там, сиди тихо як щур під віником.
  - А коли ні, тоді так як щура віником! - Розсміявся Ваня і Віктор разом з ним.
  - Нічого Ваня: підуть діти, гляди і вже не станеш боятись віника.
  - А як там ваші діти Вітя?
  - В нас так нормально поки що: Тамара вже дівчина така, мову нашу любить вивчати, хоче свій бізнес пізніше відчинити і продавати прикраси.
  - Вона сама також красива напевно?
  - Така як кавказка моя, правда скромна така дівчина; молоденька ще зовсім.
  - Воно добре Вітя як діти поруч батьків, а Лесині козаки як там собі?
  - Володька вже великий, а Олег такий як наш Руслан, вони з двохтисячного, рахувати літа просто їхні. Юра хотів на літо Володьку в гараж взяти, лиш Олеся таки відібрала малого від механіки і взяла в пекарню щоб доставляв для них там борошно, олію, ну щоб випікати хлібні продукти. Кожен день він там непотрібний, але вже копійку собі на бензин заробить та на те щоб кудись піти на морозиво. Правда інколи мусить вставати дуже рано щоб хліб розвести в ресторани поки відчинять їх, лиш він не розвозить постійно, Вадим розвозить, лиш коли не може, тоді Володька підміняє його.
  - А чому той Вадим розвозить хліб? Володька міг б мати більше робочого часу?
  - Олеся не може так: Ліля її допомагала на початку бізнесу, навіть плата в Лілі не від годин а відсоток від заробітку; так було домовлено. Володька так собі: живе з батьками, може не працювати а Вадим їздив на Флориду скоріше, але зараз вже не їздить.
  - Тоді все зрозуміло...
- Тут Віктор відчув як човен збавив хід, корму піднесла хвиля, і він зрозумів що скоро вони підійдуть до пристані.
- Ваня я перепрошую, лиш мені вже потрібно виходити з каюти. Ми підпливаємо до берега, зараз будемо витягувати човна на колеса. Я передам номер телефону мамі а вона обов'язково тобі зателефонує і розпитає про твоє сімейне життя в Чикаго. Дуже вдячний що ти дався чути нам, принесу новину додому, а то ми думали що ти вже так в Айові піднявся на картоплі, що не хочеш з нами навіть говорити. - На прощання, жартуючи промовив Віктор односельчанину і однокласнику Олесі.
- Вийшовши на палубу, Віктор побачив що за кермом вже не сидів Руслан а Ліза. Човен тихо підходив до причалу. Тамара щось шукала і просила їй посвітити ліхтарем. Віктор зрозумів що тут десь вона поклала свої джинсові шорти, яких вона хотіла одягнути виходячи на беріг. Віктор знайшов і подав їй те що вона шукала.
- Візьми свої «Левіс»
  - Тату: не «Левіс» а «Лівайс» правильно буде.
  - Яка різниця? Я ж тут не виріс і тому мені можна простити і не виправляти.
  - А я навпаки хочу що мене виправляли коли я неправильно скажу українською.
  - Ти ж мудра в нас. А взагалі які джинси кращі: той самий «Лівайс» чи може «Лі»?
  - Ні одні ні другі не є дуже дорогими, хоча їх шиють здавна. Наприклад мені «Лівайс» чомусь більше подобаються, їх шиють ще від вісімсот п'ятдесятого.
  - А я знаю чому! - Вигукнув Руслан.
  - Тоді скажи. - Перехилила голову Тамара.
  - Тому що там на тій шкірі що пише назва, намальовані коні які ніби не годні роздерти штани і ніби штани міцні, а може коні слабкі.

Усі почали сміятись з того що запримітив малий Руслан, так як він також знав що його старша сестра любить коні.

Місяць липень, дві тисячі восьмого року, був жахливим своєю стихією на теренах Західної України, особливо в підніжжі Карпат. Повені бували і скоріше тут, лиш не такими масштабними та могутніми. Причиною було те як повідомляли, що в горах Карпатах вирізали багато лісу, і коли роками перед тим затоплювала часто Закарпаття, то восьмого року літом, затопило все навколо. Тепер вже повинь спускалась з південно-східної сторони гір. Постраждали також інші країни, зокрема Молдова, Угорщина, Словаччина та Румунія.

Дамби які скоріше допомагали втримати води гірських рік, двох Бистриць та Дністра, цього разу вже були безсильними щоб вдержати надзвичайну масу води, яка кожного дня прибувала. Під проливними дощами, люди покидали оселі, забирали що лиш змогли понести з собою. В селех поблизу яких знаходились гори та пагорбки, люди гнали з собою худобу, вибираючись на ділянки які не були затоплені водою. Евакуація також відбулась вночі: на дзвіницях били на сполох дзвони, повзли підводи, трактори, гурти плачучих людей які нічого не могли зарадити в тому щоб захистити свої оселі, біля яких працювали роками, та яких причепурювали більш як власне тіло...

Багато домашніх тварин: кроликів, свиней, собак, курей та інших, було потоплено. З пивниць випливали яблука, різні банки, сміття, одяг, і таке інше несла вода з собою. Також вода розмивала склади, несла з собою дошки, дерево, вже що плавало, те плило а що було важким, те котилось до того часу поки не впиралось у щось міцніше.

Дороги розмивало, мости слабші провалились, важкі будівлі дали тріщини від того що основа була підмитою водою. Глиняні будівлі просто розмивало і стіни відпадали.

Самий пік повені припав на 23-27 липня, тобто в жнива. Вже в останній день липня, Верховною Радою України, було постановлено шість областей оголосити зоною стихійного лиха. Президент країни, прем'єр міністр, міністр з надзвичайних ситуацій, виїхали щоб відвідати постраждалі регіони та вирішити питання надання термінової допомоги громадянам. Керівники країни також відвідали Івано-Франківщину, відвідали села які були затоплені водами Дністра. Найперше ішлося про постачання води для пиття, так як в криницях вода була не придатною. Городини, засіяні ділянки піль, сади, пасовиська, все було під шаром мулу та піску. Великі угіддя покрились болотом в яких розвелись комарі а запах був невиносимим, так як після повені вдарила велика спека.

Повинь нанесла шкоди надзвичайних масштабів, особливо постраждали поселення які знаходились на низинах та неподалік річок. Також чим нижче було від Карпат, там повинь була тривалішою, так як притоки річки Дністер, приносили свої води до ріки в яку вони впадали: Свіча, Лімниця, Луква, Бистриці Солотвинська і Надвір'янська, Золота Липа, Гнила Липа, та інші притоки, які немов гілки великого стовбура, тягнуться в Дністер а він вже несе воду до Чорного моря...

Родина Бойчуків, живучи далеко від місця стихійного лиха, не могли буду байдужними до того що відбувалось на батьківщині, та на Прикарпатті. Перед тим як Віктор повідомив маму, Марійка вже почула по кабельному телебаченні про те що відбувається на Західній Україні. Так як там де вона проживала з батьками, гірська річка Бистриця Солотвинська була поруч а також сам Дністер не так вже далеко, тобто в сусідньому Тисменицькому районі, Марійку стривожила новина не як-будь. Вона зателефонувала до бувшого свого дому, лиш не змогла з ніким зв'язатись, воно не дивно: коли навіть води немає в хаті, все

одно комунікація постраждала в результаті повені. Марійка надіялась що можливо в нову хату вода не досягне, так як вхід був досить високо і багато сходив вело до порогу, про стару хату не могло бути навіть мови щоб її обминуло таке лихо, лиш наскільки затопило любиму стару хату, можна було лиш уявляти.

Лев, став розраджувати дружину і її батьків, обіцяючи виділити коштів щоб ліквідувати наслідки стихії, він почав розказувати про ріку свого дитинства, про Гумісту, про те що вона на підході до Чорного моря, мала дуже просторе русло, так як під час дощів в горах, ріка розливалась. Гості які їхали в Сухумі, перед самим містом переїжджали залізною дорожнім мостом і дивувались чому такий довгий міст над якимось немов потоком, лиш Гуміста не завжди виглядала як потік, інколи туристи попадала в такий період що дивувались чому ця річка не такою відомою як Дунай чи інша повноводна ріка. Лиш Гуміста так само як Бистриця, обидві були гірськими річками, з чистою водою, та з щедрістю камінців, яких котили як з Кавказьких, так з Карпатських гір. Вони були річками такими які швидко розливаються і так само швидко спадають.

Старі Бойчуки стали пригадувати повені минулих літ... Бувало що дід починав спорити про дату, тобто коли і якого саме року була повінь, лиш Настя, яка мала ще добру пам'ять, завжди виходила правою в кінці бесіди. Звичайно що спірну дату допомагала розв'язати Марійка, так як Лев тут вже не знав що і коли відбувалось на Прикарпатті в шістдесятих чи в сімдесятих роках. Марійка спочатку орієнтувалась на своїх шкільних роках а пізніше на роках своїх дітей.

В неділю, двадцять сьомого липня, саме коли стихія набрала свого апогею, Олеся нарешті змогла зв'язатись по мобільному телефону з Іриною, дочкою Михася та Галини. Поговоривши з нею, а вірніше наслуховавшись жахів про повінь, Олеся тут же прибігла до рідних. Переказавши все що запам'яталось, Олеся склала руки і сіла дивлячись на діда і бабу. Усі лиш кивали головами та розводили безсильно руками...

Але зітхання та спогади, не могли нічого зарадити тому, що творилось в даний час на Прикарпатті, взагалі ніщо не могло зупинити руйнівну стихію яка все зносила на своєму шляху. Олеся вставши почала ходити по гостинні, почала нарікати на те чому було їм не побудувати нову хату на якомусь пагорбку, коли вже за її пам'яті люди побудували нові хати на нових ділянках яких в даний час менше затопило. Олеся стала нарікати чому було триматись тієї Бистриці а не перебраться в інше місце, на її нарікання обізався дід Федір:

- Ти Олесько ще молода і не розумієш.

- Ой діду: мені вже тридцять п'ять минуло, а ви ще все думаєте що я мала Олеська.

- А мені, як доживу, буде восени вісімдесят три! А коли було мені так як тобі зараз є, то ще не була навіть мені половина мого життя, так що слухай Олесько мене старого добре поки ще маєш кого слухати. - Старий Бойчук задоволено почував срібну гриву.

- Давайте вже навчайте мене розуму, може ще я проживу такий вік і потрібно знати багато. - Олеся сіла напроти діда, склала руки як колись в дитинстві, коли вона провинилась а дід в майстерні читав їй мораль.

- Колись жити коло ріки було щастя Олесько! Згідний, що добре коли хатина на горбку якомусь, лиш жити коло ріки, рахувалось вигодою не якою будь. Це вже в твоїх роках було так собі, а колись не так було. Жінки прали на ріці навіть зимою, літом полотно, покривала, хідники, і все що треба було. Коня колись вигнав і вже напоїв, качки, гуси, господарка вся. А тепер до будови: шутер, пісок, камінь, чого лишень треба. В нас дороги навіть які без асфальту а були твердими, не місили люди болото фірами і ногами. А ти може не звернула увагу як колись ми в ті Нагуєвичі їхали до сватів: там ще так було, добре що Франко вродився в селі тому а так по Львівщині який порох по дорогах в селах, глиняні дороги в спеку, це кара дитино любя! А в такому селі лиш хату побудуй як так далеко щось привезти з ріки? Дорожче там було, не так як в нас. Так що наша Бистриця хоч зараз робить там біду, але добро вона людям приносила роками і служила їм. А ще мої тато як рибу знали ловити: носили продавати в Станіслав і гроші мали за рибу. А як таке село що там потік болотистий, яку там рибу впіймаєш Олесько? Хіба що п'явок кілька хоч

граблями згрібай і вези десь в Корею чи ще десь, де їдять таке. На Бистрицю нема чого грішити нам, хоча там біда зараз велика я також згідний...

- А ще Олесько, - продовжила баба Настя, - які люди чисті і вимиті там де ріка є. Колись на полі люди робили а вже вчором і в ріку купуються щоб були так як люди. Наша річка було колись більшою багато як тепер.

- Як тепер? - Засміялась Олеся.

- Я кажу як тоді коли ти росла, а тепер така що напевно як море там зараз. - виправила розмову Настя.

Марійка також почала говорити про Бистрицю добре, немов про живу істоту.

- В нас усі люди плавати уміють, всюди де була річка люди плавати уміли а воно добре.

- Старі також уміли в нас? - Запитала маму Олеся.

- Люди старими не народжуються: коли були дітьми тоді навчились. А коли людина навчиться, все одно не забуде ніколи, так само як на велосипеді хто уміє їхати: навіть тридцять років не користуватиметься велосипедом, а опісля сяде і поїде, немов вчора взоввся на ньому, так само і з плаванням.

- Воно правда мам. Коли хто не хотів навчитись плавати, самі діти навчать інші: почнуть сміятись що боїться, що він, чи вона, якісь не нормальні і вже змушеною висміяна дитина вчиться перемагаючи свій страх.

- Запитай Лізу як ту Ріту, що така зараз гонорова, вчили там колись, - пригадав дід.

- Зараз тату вже усі гонорові хто колись були такими, ось погляньте на Олеську нашу якою вона поважною та діловою в нас дамою, - промовила між іншим Марійка...

4

В суботу, коли Віктор не працював, Ліза з Олесею зібрались їхати в Нью-Йорк Сіті. Ліза планувала побувати в китайському районі і заодно повернути до Ріти в ювелірний, знаючи що сьогодні Ріта працює. Але як на збитки, мала Ізабелла, чи як її називали скорочено Белла, ходила за ногами Лізи зранку. Мала ніяк не хотіла залишитись вдома без мами. Тамари не було, вона ще вчора поїхала до діда Арка, і повинна була повернутись аж в понеділок. На малого Руслана надії не було жодної: Ліза знала що він накаже щоб сестра мовчала а коли та не послухає, почне її бити щоб та не плакала. Ліза почала заговорювати малу різним способом, навіть сварила, лиш дитина ніяк не хотіла послухати. Ліза домовилась з Віктором щоб вона просто втече з хати а він нехай малу заговорить. Ліза не знала звідки трьохлітня доня може додуматись що мама кудись збирається і її залишить з татом. Ліза старалась не говорити про ніщо, щоб мала не почувала, не збиралась як звичайно, щоб мала не побачивши очима, не зрозуміла що її стараються обманути. А насправді було усе дуже просто, тут не потрібно було оберігатись очей та вух а малого носика, який вже встиг зловити запах духів. Белла усвідомила те що коли мама вже пахне духами, тоді кудись їде, так як Ліза кропилась останнім часом духами, від яких в Олесі не було роздражнення.

В кухні, вікно було відчиненим і коли Ліза втекла з хати трошки заговоривши доню, Олеся поволі почала виїжджати на дорогу. Ліза раптово почувала як мала побачивши крізь вікно що вони їдуть, почала дуже плакати. Ліза закрила руками вуха і змінилась на обличчі а Олеся підкинула швидкість щоб скоріше втекти. Оглядаючись Ліза крізь задне віконце лівих дверцят, побачила як доня не досягнувши до вікна, лиш протягнула вгору рученята і її долоні було видно які оперлись на сітку вікна. Ліза не видержала: вона раптово промовила наказом:

- Олеся, зупинись!

- Все нормально Ліза, Вітя там малу заговорить зараз, куди нам її з собою?

- Зупинись я сказала! - вигукнула Ліза і строго глянула на Олеся.

Джип різко загальмував, Олеся почала вговорювати Лізу:

- Ліза, які тобі будуть покупки з малою?

Ліза мовчки відчинила двері, вистрибнула швидко і побігла в сторону дому. Олеся включила задній хід і поволі поїхала також.

В той час Віктор вийшов тримаючи малу на руках, він побачивши дружину промовив:

- А дивись мамка є тут, а ти думала що вона поїхала.

- Дай мені її сюди Вітя. - Ліза протягнула руки до малої доні яка була заплаканою і відхлипувала. Белла зловила маму за шию двома рученятами.

- Треба було їхати, - сказав Віктор, - я вже якось був би її заговорив.

- Я бачу як ти заговорив її, послухай як серце в неї, немов в пташки яка спіймалась. - Ліза почала цілувати та потішати малу Беллу.

Олеся поглянула на Віктора і промовила наказом:

- Чому дивишся? Став крісло мені в машину щоб малу посадити. Ще один тато називається мені. Мій Юра скоріше б заговорив малого Олега як ти свою Беллу.

- Твій малий і не плакав б за тобою; він же знає що ти на його плач не вернешся за ним, - відповів сестрі Віктор.

Олеся лиш невдоволено повела очами по небу і стала чекати поки Віктор почепив крісло, поки Ліза поклала доню а ще взяла для неї пиття в дорогу і сама сіла поруч на заднє місце в автомобілі.

Вийхавши на дорогу, буквально через кілька хвилин Белла заснула. Олеся поглянула на Лізу, яка ще тримала ручку доні у своїй руці, промовила:

- А ти Ліза кажеш що Ковальські свого єдинака розпустили, ти також пестиш малу так само. Коли вона вже в три роки що захоче те мусить мати, тоді що далі буде?

Ліза мовчала... Олеся чекала на відповідь, лиш Ліза продовжувала мовчати; Олеся не видержала:

- Ліза, ти може образилась на мене? Ні, ти не подумай що не люблю племінницю свою.

- Що ти Олеся? Ти пробач що завдаємо тобі незручності двоє. Я просто так задумалась собі... А може мала буде пам'ятати коли виросте такий момент.

- Може запам'ятати. - Погодилась Олеся.

- Ти Олеся зроби холодніше в салоні, мала не любить тепло а навпаки.

- Так само як я любить зиму мабуть.

- Вона ж у січні народилась перед самим Різдрвом нашим.

- Ой, пригадую Ліза Україну і село: виходиш з старої хати зимою, мороз тріскучий а зорі такі гарні і небо бездонне. Місяць як срібна тарілка світить, з коминків дим підіймається як свічка рівно, рівно, в темний простір. А десь далеко собаки виють на місяць а-у-у...

- Твій голос схожий скоріше на голос лисиці, - усміхнулась Ліза.

- Що тобі розказувати Ліза: в місті ти жила а в нас зимою красота яка.

- А я пригадую також як одного разу ми повертались з Косова. В нас тоді була Лада червона, яку ти бачила тоді коли вперше до діда мого приїхала. Ми їхали з Косова і тато поклав українську касету щоб грала музика а там була пісня в якої був приспів «Темна ніч на гори ляже...» Я так слухала музику і дивилася в заднє вікно на гори а тоді справді було зайшло сонце і день помандрував за перевал... Якимось так мені запам'ятався той час і дорога, немов воно вчора було...

- Україна наша неповторима Ліза, не те що тут на чужині. - Зітхнула Олеся.

- Хочемо поїхати знову туди... Вітя хоче, може усі разом поїдемо. Мене Людка в Київ просить приїхати а там вже до нас заодно поїдемо.

- Коли плануєте Ліза?

- Мабуть цього року не вклавемось а як доживемо на наступній рік, тоді можна.

- Потрібно щоб від повені відійшли трохи там. Знаєш Ліза коли після такого приїхати та поглянути що вода наробила в нас, плакати будеш тиждень.

- Воно правда Олеся...

Якийсь час вони їхали мовчки, дорога була не так завантаженою транспортом як в робочий день. Хоча автомашин було доволі, лиш вони рухались швидко і за короткий час вже Олеся з Лізою та малою Беллою, були в Менхеттені.

Повертаючись на Лонг-Айленд, вони заїхали в Бруклін, як планували ще вдома. Зустрінувшись з Рітою, почали розмовляти про все що приходилось переживати послідніми днями. Ріта звернула увагу що скоро Тамарі виповниться п'ятнадцять років, вона почала питати як Тамара поводитьсь і чи не спричиняє проблем для батьків. Ріта почала пригадувати себе в такому віці і те що вона вже встигла скуштувати, проводячи доволі часу на березі Чорного моря. Звичайно що зараз вона сама себе осуджувала і призналась що саме тому боялась щоб в неї не народилась дочка і не стала так само вести такий образ життя в юності, як колись вона проводила. За синів Ріта хвилювалась менш, Олеся побачила що Ріта так само думає як колись Ліза і зрозуміла що для абхазців воно просто так прийнято в загальному судженню.

Повертаючись додому, Ліза відчувала внутрішнє задоволення за свою дочку, за те що вона відносно досить слухняною в них і далеко не робить такі проблеми як колись витворяла Ріта. Про себе Ліза не хотіла пригадувати, саме в такий час вона таїлась від батьків і вже була вирішила що в неї є коханий обранець.

Ліза, тим більше Олеся, не могли знати що час їхнього спокою що до Тамари виходив, і в недалекому майбутньому родину, а особливу Лізу, чекали нові переживання, такі переживання, серед яких сама Ліза вичерпає усі свої сили...

5

На початку місяця серпня, Олеся і Ліза ішли пішки до Марійки. Так як зараз Марійка працювала допомагаючи Олесі в пекарні, Олеся бачилась з нею майже кожного дня. Також їжу для собаки Олеся вже не приносила як скоріше з ресторану, а купляли як роблять усі господарі собак. Але сьогодні Ліза захотіла побачити свекруху і взяти собі огірків для салату, щоб зготовити для Віктора.

Підходячи до подвір'я, вони побачили як Марійка щіткою відмивала кам'яного лева, голова та грива якого вже покрились від часу порохом. Побачивши Олесю та Лізу, Марійка вилила воду на голову лева і вже приготувилась іти на подвір'я щоб побути з дочкою та невісткою. Ліза запитала Марійку:

- А ви часто його так доглядаєте?

- Коли пригадаю що потрібно помити його. А знаєш Ліза: кожного разу коли погляну на нього, пригадую собі Русланчика. Того самого дня коли ми купили цього лева, Вітя мені признався про те що сказав був лікар тобі про малого. Яюсь мені так закарбувалось в пам'яті, що коли погляну, тут же пригадую те все.

- А яка річ нагадує про мого Олежка? - Запитала Олеся.

- А ти хіба забула Олеся? Кожна поліцейська машина мені нагадує Олежка і тебе Олеся. Забула як їхала ти родити малого а мене поліція ловила як не знаю кого? До речі я не мала штрафу ні до того часу, ані після того, а саме тоді. Так онук Олег запам'ятався мені через його маму.

- Ой мама, - почала пригадувати Ліза, - як я тоді боялась за Русланчика а він мені зараз таку шкоду робить, на місці не всидить, Беллу наб'є за що будь. Бідна дитина навіть боїться заплакати коли він крикне на неї щоб мовчала; от абхазець росте самолюбивий.

- Я ж тоді вговорювала її, щоб не думала багато поганого, пригадуєш Ліза? - Запитала Олеся. - Пам'ятаєш коли ми в парк їхали і я тобі про одну справу призналась?

- Звичайно що пам'ятаю, лиш коли б людина знала наперед що буде, тоді не хвилювалася б так багато. Тепер я вже більш спокійнішою за дітей як колись; може вже так життя вчить. Навіть багато можу погодитись з своєю мамою, хоча я все ж таки не можу так махнути рукою і не брати собі в голову взагалі.

Раптово в кишені шортів, Олеся роздалась мелодія телефону. Олеся сквапно витягнула мобільний і тут же промовила:

- Ой не вірю! Ти Ліза про маму свою, а Андріївна дзвонить, ой давно я з нею розмовляла.

Олеся відійшла в сторону щоб не мішати в бесіді мамі з Лізою і щоб вони не мішала їй слухати Тетяну. Але тут нараз Марійка і Ліза почула здивований голос Олесі яка вигукнула на все подвір'я від здивування:

- Що ви сказали?! Коли прилітає?! Вона що тут робитиме? Почекайте: хто вам таке сказав що я її візьму в пекарню? А взагалі для чого вона мені там? Ні, я вам номер зможу дати, лишень мені потрібно на екран поглянути і вам передзвоню; домовились тьотя Таня?

Олеся опустила руку з телефоном, ліву руку поволі піднесла до рота і дивлячись переляканим виглядом, підійшла до мами і Лізи.

- Кажеш Ліза що ти більш спокійна тепер за дітей? Ой чує моє серце що скоро ти забереш свої слова назад. Я думаю що вони так притихли як жаби охабні а тут ось що воно відбувається.

- Олеся, поясни що там тобі такого сказала мама Лізи? - Не стала чекати Марійка.

- Що сказала: просила телефон до Наталі тому що десь загубила і потрібно повідомити Наталю що її мама, наша «любима» Ганна Михайлівна, прилітає сюди. - Олеся широко розвела руками. Буде «щастя» нам нове в родині любі мої.

- Ти що п'яна Олеся? - Прошептала Ліза.

- Вже квиток купила твоя Андріївна а ти не знаєш Ліза.

- Мамка рідна... - Ліза поглянула на Марійку з надією що та якось заспокоїть її.

- А твоя мамка, - продовжувала Олеся, - не лишень забула телефон до Наталі а навіть тобі повідомити що рідня збільшується в Ковальських.

- Я випишу мамі, лиш що тепер з того.

- Тут мама ні причому Лізочка, - стала вговорювати Марійка, - не вона замовить, самі замовлять квиток, головне що дозвіл має мама Наталі в'їхати в Штати.

Усі троє пройшли щоб присісти на крісла заді хати на площадку, Олеся почала як завжди першою вести розмову:

- Бачите: я думаю чому так малий притих, не питає мого Володьку нічого, Наталя така стала немов чужа для нас а тут напевно її мама так наказала що поки вона не приїде, щоб нічого не починати. Ми собі так розслабились а тут як Шевченко писав «спить лихо». Ми не могли зрозуміти чому так Наталя відійшла в сторону і якось було не реально щоб вона так відмовилась такої невістки, а тут вигода на дві сторони, правда не для нас а для них: Тамара підросте, мама приїде, Валерик також обживеться тут і вже готові свати в хату. Ще чого добро і коровай замовлять в моїй пекарні, а ти мам як завжди першою запросиш як Ваньку Павлюкового до себе в гості, під дах нашої Шпаківні, в голуб'ятниках якої воркують сизі голуби...

- Олеся, - махнула рукою Марійка, - ти вже таке розмалювала, так розклала на місця як в якомусь кіно. Може людина їде з зовсім іншими намірами, Наталя ж тут нікого з рідних немає а Валерик їхній вже напевно знайшов собі якусь дівчину. Ти знаєш сама як він сміявся що наша Тамара мамина доня і слухняна а йому такі напевно не підходять мабуть.

- Зате така слухняна дуже підходить Ганні Михайлівні, ой підходить не як-будь, - стояла на своєму Олеся.

- Мама, - вмішалась Ліза, - я тут згідна з Олесею. Просто я не вірила в те що Валерик так поводитья якось пасивно. Він нехай, лиш Наталя щоб так собі закинула таку справу, якось не реалістично як з її сторони.

- Біда коли дівчина не красива, а ще більша біда коли красива... - Немов про себе, промовила Марійка.

- Мам, я серцем відчуваю що тут щось поруч засновується, не просто так все воно.
- Ти Олеся, - Марійка звернулася з наказом, - розпитай Володьку що він думає поро тому поведу. А давай я краще його розпитаю тому що ти знервуєшся, щось на нього почнеш і він не признається тобі. Не можливо щоб Валерик так сидів тихо і Володька нічого не знав; хлопці вони є хлопці.
- Володька мало з ним спілкується, просто навіть ніколи не останнім часом я не чула щоб він десь домовлявся з ним їхати чи щось таке подібне. Володька з боснійцями своїми постійно майже і з Тамарою не аж так близько спілкується, - пояснила мамі Олеся.
- Від якого часу він так віддалився від Валерика?
- Майже від тоді коли я сказала Наталі про той випадок, коли Валерик в хату заліз був.
- Коли воно було? - Стала пригадувати Марійка.
- На похороні бабусі Сусанни покійної. Ліза коли саме, може пам'ятаєш точніше?
- Бабусю хоронили в липні: десятого липня, п'ятого року, - відповіла Ліза.
- Доволі часу пройшло: три роки проминуло... - Похитала головою Марійка. - Думаю що Валерик вже має якусь дівчину, він не з тих що буде чекати щоб бабця Ганка з України приїхала його сватати тут.
- Мам: одна справа захоплення дівчатами а друга справа одружитись в такій родині де жінки вірні чоловікам, більш того: Тамара ювелірний магазин думає свій відчинити і грошей дід Арк вже для неї придбав так само як колись наш дід нам на Ладу був склав; хіба не так Ліза?
- Ой Олеся, не знаю що навіть думати... - Зітхнула Ліза.
- Не хвилюйся Ліза, - стала заспокоювати невістку Марійка, - почнеш про Тамару а так про Руслана, а там Белла підросте і тебе не стане за усіх так переживати. А дивись ми про того лева говорили що він мені пригадує малого і також я плакала, але тепер бачимо що все добре а ми як переживали усі? Вітя коли мене віз з гаражу додому навіть говорити не міг бідний від жалю.
- А вам мама не був жодний сон може недавно?
- Ні, нічого такого не пригадую.
- Не знаю що вже думати, лиш мені чомусь тривожне на серці. Спробую сьогодні а може завтра з Тамарою поговорити так в загальному про все, може вона щось проговориться мені. Запитаю хто їй телефонує, як в неї справи з подружками і так далі.
- Я також з Володькою буду говорити, може скоріше проговориться, - пообіцяла Олеся.

В Сполучених Штатах, самий образ життя жителів цієї країни побудований по-іншому як в других країнах. Також це відносить ся до України, і хоча люди які попадають в Америку думають що вони надалі будуть проводити такий образ життя як вдома, тобто в країні свого народження, насправді складається не так як вони планують. Різниць як таких, знайти можна доволі, лиш зупинимось на такій, яка мала відношення до родин Ковальських та Левчуків.

Коли хто з людей не хоче щоб його бачили навіть рідні, навіть батьки, в Америці досить просто реалізувати такий спосіб життя. Люди які були до недавнього часу близькими, які зустрічались, разом проводили час, можуть опісля не бачитись роками, потрібно лиш того щоб хтось один цього захотів. Пояснити таке явище досить просто: людина по місці проживання користується одними магазинами, на базар великий взагалі не ходить, щоб когось ненароком зустрінути. На роботу їздить власним транспортом, а там спілкується з

людьми які разом працюють. Коли змінить номер телефону, тоді знайти її потрібно, лиш щоб спілкуватись все залежить від того чи є бажання в тому.

Замкнутий стиль життя, поширеним в Штатах на усіх жителів: від дітей до старих. Звичайно кожна людина шукає собі товариство яке відповідає його захопленням, тобто: гра в гольф, велоспорт, гребля на човнах, футбол, різні хобі і таке подібне.

Насправді Валерій Ковальський хоча працював по кілька днів в тиждні в гаражі з Юрою, він досить далеко віддалився від родини стрія і також від свого двоюрідного брата Володьки. Після того часу від коли Олесь вела розмову з Наталею про те що він заліз був у хату Левчуків, Наталя відступилась з своїм нав'язуванням щоб зблизити сина з дочкою Віктора і Лізи, а Валерик якимось сам собою відійшов в сторону.

З Володькою Валерик не мав аж такого спільного, по тій причині що Володька любив спорт а Валерик навпаки. Правда час від часу вони питали один одного про справи, лиш на тому розмова закінчувалась: брати були різними, хоча батьки їхні були рідними.

З Тамарою справа була іншою: Валерику вона подобалась, воно не дивно: Тамара була такою дівчиною за якою оглядаються молоді хлопці. Але Валерик в душі не переносив саме оточення Тамари. Йому, як свавільному та гордому єдинакові, вкрай не подобалось те що Тамара мала велику родину і про неї все знали. Дразнила Валерика по-особливому тьотя Олесь, також тьотя Марія, навіть стрій Юрко. Віктора, Валерик зносив більш терпимо а Лізою він навіть захоплювався, йому подобалось що саме вона народила Тамару. Звичайно такі захоплення не були тими, коли молодий чоловік відчуває благородне захоплення перед особою яка старшою від нього, коли б хто послухав як він висловлювався в адрес Лізи, тоді можна б було подумати що цей хлопець з тих хто цікавиться жінками які не для нього по віку, більш того: його вислови були непристойними та розпусними.

Валерику здавалось що коли б він поцілував Тамару, тоді б вона зразу побігла похвалитись тьоті Олесі, а та вже почала б з того робити драми так як вона уміє. Валерик розумів що віком Тамара хоча вже рахується нормальною для кохання, лиш знову її оточення його наскільки дразнило, що він відкладав постійно на дальший час, навіть розмову про неї. Щось подібне в нього відбувалось як в хлопця який любить техніку, лиш знає що право водити транспорт йому ніхто не дасть швидше як встановлено законом і для нього ніхто не зробить виключення. Приходиться захопитись тимчасово іншим, але ніяк не відмовляти від свого бажання; чекати та надіятись.

Ще одна справа була такою яка в Сполучених Штатах, немов розділює життя молодій людині на два періоди: перший з них це коли юна особа має потребу в тому щоб хтось послужив транспортом, так як тут питання таке дуже важливе. Другий період тоді коли вже хлопець чи дівчина, отримує право водити автомобіль, тоді вже його можна придбати, і реалізувати це не так аж важко.

Звичайно що Валерик, який вже мав свого автомобіля, міг послужити Тамарі, лиш знову тут все буде на очах тих самих рідних: приїхати, почекати щоб вийшла, привезти назад під хату, тобто таємно зробити такі речі неможливо. Самого Валерика наповнювало почуття злості коли він уявляв як тьотя Олесь буде заглядати коли він під'їде і зупиниться біля заїзду в подвір'я дому Тамари а також і тієї самої тьоті Олесі. Так як посвідчення водія, по закону штату Нью Йорк, видають після виповнення шістнадцяти років, чекати потрібно було ще один рік, щоб Тамара могла отримати такий документ. Але здати на посвідчення це ще не все: потрібно щоб батьки купили транспорт, оплачували постійно страховку, яка обов'язковою в цьому штаті. Звичайно що батьки можуть не дозволити своєму синові чи доні, які ще школярами, щоб вони стали власниками особистого автомобіля, хоча з цим в Тамари проблем не передбачалось: Віктор міг знайти гарне авто доні, а навіть вона сама вже мала гроші, які їй регулярно віддавав дід Арк. Правда ніхто б не став чекати на те щоб Тамара використала свої гроші, які вона впродовж трьох років вже збирала для того щоб почати особистий ювелірний бізнес, тобто продовжувати традицію родини Арланів, хоча

насправді така традиція передалась в родину Араланів з родини їхньої матері і мала коріння ще від прадіда покійної бабусі Сусанни, з середини дев'ятнадцятого століття.

Але насправді сам Валерик не наскільки захоплювався Тамарою, щоб влюбитися в юну п'ятнадцятилітню дівчину, вона викликала в нього більше палку пожадливість як чисте кохання, воно не дивно: Валерик не був з тих непорочних юнаків які зустрінувшись вперше з дівчиною не можуть промовити слова, тим більше: літом дві тисячі восьмого року, йому вже виповнилось двадцять років, хоча в Америці дорослий мужчина рахується після двадцяти одного року. До цієї межі хлопцям, навіть віку Валерія Ковальського, у місця відведені і взятими під нагляд, вхід заборонено! Після двадцяти одного року справа інша, так що Валерику приходиться чекати один рік, так само як Тамарі чекати на право водія.

По мимо того, Валерик разом з своїм другом, якого називали кличкою «Піцик», а був він старшим від Валерика на два роки, хлопці не відмовляли собі в розвагах і забавах. Лиш одне що унаслідував Валерик від маминої родини, це було те що він не хвалився ніколи тим що могло похитати його гордість та авторитет перед іншими. Наприклад: Володька нічого не знав і не міг додуматись чим займався його двоюрідний брат і чого він вже встиг покуштувати. Валерик все ж таки задумався на тим що Арлани мають магазини, Тамара також бажає мати свій бізнес, і взагалі який хлопець міг відмовитись від такої нагоди? Це зараз родина була ненависною і докучливою в очах двадцятирічного хлопця, лиш він в глибині свідомості розумів що саме в такій дружній родині він не пропаде ніколи; не дадуть пропасти. Хлопець також розумів те що усі капризи тьоті Олесі, стрія Юрка, вони до часу і вони повинні зрозуміти та стати в стороні. Марійку з Левом він також міг відкласти в сторону, а старих Бойчуків він не брав під увагу, порахувавши що їм вже давно місце на кладовищі. А коли він одружиться, ніхто не буде боронити йому Тамари, а якщо пхнуть свого носа, тоді він також може показати свій характер. Але про те все ще було скоро думати, а коли є час можна переглянути і більш вигідний варіант, так як хлопець був досить гордим, він навіть рахував що Тамара не втече нікуди і не подінеться: не став світ на Тамарі одній кінець кінцем - думав собі Валерій.

Правда після того скандалу, який лучився три роки тому, Валерик не довіряв Володькові, він не ображався на нього, лиш просто не ділився з ним усім що собі надумав. Володька також не переймався тим щоб думати про брата: мав своїх товаришів, того ж самого хлопця з Боснії і Герцеговини і також інших.

Після того коли Олеся з Лізою дізнались що Ганна Михайлівна скоро прилітає з України, вони вирішили порушити питання про Валерика: Олеся з Володькою а Ліза з дочкою.

Олесі довго говорити не прийшлося: Володька лиш сказав що Валерик з ним не говорить вже може половини року, правда останній раз хвалився що купить нового мотоцикла спортивного і таке інше. Олеся запитала сина конкретно:

- А про Тамару нічого таки не питав?

Володька засоромився, але все ж таки сказав:

- Валерик мене питав чи Тамара вже має такі як її мама.

- Що має вона? - Не зрозуміла Олеся, думаючи що син не може пояснити українською мовою те що йому хочеться сказати.

- Питав чи Тамара вже такою як її мама. - Володька руками показав на груди і Олеся зрозуміла про що хлопці вели розмову.

- От хуліган який! Ви не маєте про що говорити?

- Я що? Він питав, - стиснув плечима Володька. - А я тобі кажу, бо ти так хочеш знати що він про Тамку говорив.

- Вже про Тамару так собі між вами хлопцями, але про тьотю Лізу таке?

- Я кажу що то він. - Розвів руками Володька. Опісля він почухався в голову і пішов від мами; на тому бесіда закінчилась між ними. Олеся лиш подумала: от діти в тій Америці без стиду: де б був колись Вітя таке мамі признався, а тут як між молодими, так само між старими сорому жодного як такого, з свічкою не знайдеш.

Прошло два дні і Ліза покликала дочку щоб та поїхала з нею. Ліза зібралась іхали щоб в одного фермера купити свіжих овочів. Віктор любив посилати дружину щоб з поля купляла овочі, як він завжди висловлювався українським девізом: «З лану до столу».

Ліза вирішила взяти Тамару щоб по дорозі розпитати як в неї в загальному справи, а особливо розпитати за Валерика Ковальського. Але як виявилось розмова про Валерика не протягнулось довго, причина цього була дуже проста: Тамара не спілкувалась з ним, не цікавилась чим він займається і після того як він три роки тому погрожував їй на тротуарі в Брукліні, вона з ним не перемовилася жодною фразою. Така поведінка Тамари, виглядала в очах Лізи просто ідеальною і Ліза вислухавши дочку, поглянула у вікно на виноградники які протягнулись від швидкісної траси, і лиш задоволено всміхнулась. Ліза пригадала слова свекрухи, коли та після того як вперше гостила Валерика з батьками в себе, звернула увагу не те що жодних почуттів які б могли говорити про любов поміж молодих, помітно не було.

Через кілька хвилин, Тамара почала розмову з мамою, лиш вже на зовсім іншу тему:

- Мамка, я хочу тебе щось просити, хочу щоб ти мені підказала, тому що я не знаю як бути, може ти знаєш?

- Що саме Тамка?

- В мене є дві подруги: одна вже давніша а друга переїхала в Меррік і почала ходити в школу нашу, її звати Асілла. Я повинна визначитись з ким дружити мені і як поступити.

- А чому з двома не можеш дружити?

- Не можу, мені треба з одною з них.

- Зрозуміло: три дівчини не можуть. Що тоді виходить? Одна з другою а третя зайва?

- Мамка а що вона по-нашому «зайва»? - Тамара старалась пригадати слово яке не вживали в школі Євгенії Теодорівни.

- Зайва, це те саме що лишня. Дві дружать а третя заважає постійно.

- Ні мама, тут справа така: давніша подруга моя з Росії, її звати Анна. Мені б з нею залишатись так як я її знала скоріше, лиш тут послухай як відбувається. - Тамара повернулась на кріслі до мами і стала розводячи руками, так як завжди робила Тетяна, розказувати свою проблему. - Аня як я сказала з Росії, ми з нею можемо розмовляти російською, так як дід Арк; я досить розумію, а вона навіть українські слова додумається так як мова схожа. Буває коли ми хочемо щось щоб ніхто не знав про що ми, тоді ми так розмовляємо а усі дивляться і не знають про ми говоримо. А друга подруга, приїхала на Лонг-Айленд, вона мені також подобається. Але Асілла є арабка, вона родом з країни Марокко. Справа в тому що вона ходить, одягається так як її кажуть батьки, вірить так само як вони а Аня в ніщо не вірить і постійно її висміює. Я поміж ними двома і вже змушеною когось вибрати тому що бачу що ми посваримось усі троє.

- Окей, а Аня звідки з Росії, ти пам'ятаєш?

- Вона мені сказала що її тато і мама були десь на Бам, там познайомились.

- А вона пояснила тобі що воно таке той самий БАМ?

- Я думаю місто напевно...

- Ні Тамка, БАМ не місто. Колись молодь в Радянському Союзі везли на БАМ, вони там в кризь тайгу прокладали залізницю. Я була малою, може така як Русланчик наш і пам'ятаю як на коробках від сірників, малювали плакати про БАМ. Справа в тому що на тому БАМі зібрались були як не тюремники, так такі що близькі до них. З цього випливає що та сама Аня скоріше всього не народилась в порядній родині, хоча це лиш припущення таке в

мене. Але коли вона не вірить зовсім в ніщо, тоді я боюсь що можу бути правою в тому що лиш що подумала про її батьків. Тим більше: коли та дівчина Асілла народилась в такій родині що вони так вірять собі, для чого її висміювати?

- Одного разу я почала розказувати про тебе мама, розказувала як ти заплатила за хлопчика того і дівчинку, як ти любиш дітей і робиш усім щоб були щасливими. А потім кажу що Вовка міг мати аварію, але я так зробила щоб він не поїхав, і сама не знаю чому я так поступила. Я казала Ані що коли людина робить добро, воно до неї повертається і неможливо щоб ніхто за тим не дививсь а відбувалось просто так собі. А вона мені каже що коли затопився «Титанік», хіба усі там були погані? Я не знала що їй відказати тоді і вона з мене також сміялась.

- А чому Аня так далеко повернулась аж на початок двадцятого століття, нехай краще розкаже як в її родині, чи як її батьки живуть, чи чогось подібного вона не помічала?

- Я запитаю її про батьків, а в Асілли батько помер недавно. В неї є чотири брати, Асілла найменшою, її тато помер в Каліфорнії а мама переїхала щоб тут жити. Брати Асілли мають бізнес: вони продають овочі.

- А ти чому не сказала, - усміхнулась Ліза, - ми до фермера ідемо, були б до них поїхали.

- Я не знаю де вони мають магазин, десь ближче Нью-Йорк Сіті.

- Тоді виходить що в Асілли чотири брати так само як було в сім'ї діда Арка. Правда в них сестри не було...

- Я знаю, тому дід так дівчат любить. Він казав мені що хотіли вони сестру маленьку, а тоді ще не знали хто може бути, чекали, чекали, а вродився дядя Лев.

- Ой, яка ти смішна разом з дідом Арком, - розсміялась Ліза.

- Він сам так сказав був мені.

- Та вірю я тобі, вірю.

Ліза продовжувалась сміятись а Тамара була задоволеною від того що розсмішила маму. Але тут раптово пролунала музика на телефоні Лізи; телефонувала Тетяна.

- Алло мама.

- Що такою веселою Ліза? - Запитала Тетяна відчувши гарний настрій в голосі дочки.

- Тут Тамка мене розсмішила разом з дідом Арком.

- Правда що ти по овочі поїхала?

- Так мама; вже скоро буду на місці.

- Купи огірочків татові, він захотів свіжих до салату.

- А звідки він знав про те що ми поїхали?

- Вітя сказав; ми тут зараз в тебе.

- Куплю мама, скажи татові що обов'язково для нього куплю ще салату сама приготую йому, лишень нехай дочекається мене.

- Почекаємо коли так.

- Ой мама! Я ледь не забула, я маю запитання до тебе: коли саме почали будувати БАМ?

- А чому тебе на БАМ потягнуло? Здається ти поїхала купити городини лиш не розумію БАМ тут при чому?

- Мама, Тамара говорить що в неї є подружка з Росії, а батьки тієї дівчини познайомились на БАМі, я думаю може дід з бабою, тому що коли подружка ровесниця Тамари, її батьки мабуть такі як я і Вітя, а я була малою коли БАМ будували.

- БАМ почали будувати сімдесят четвертого, тобі був один рочок Ліза. Будували десять років, так що батьки тієї дівчини реально могли працювати там і познайомитесь. Сама подумай Ліза: якщо їм було у вісімдесятому, скажімо мамі вісімнадцять років, а народила дочку дев'яносто третього, тоді народила її в тридцять один рік. А коли вони познайомились вісімдесят третього року а може четвертого? Все реально Ліза тут: батьки її могли будувати БАМ. Правда не знаю яка та подруга, лиш БАМ будували самі такі як називали...

- Все зрозуміло мама, можеш не висловлюватись даліше.

- А Тамарка де таку надибала? Вже немає дівчат яких більш благородних як дитя будівників «Стройки века»?

- Ой мама, саме про те з нею в мене розмова завелась в даний час.

- Так було Ліза: бачиш я не пам'ятаю що відбувалось не так давно а те що колись було я пам'ятаю добре. Нас вчили щоб цифри пам'ятати, диспетчерам цифри потрібно пам'ятати навіть перемішані з буквами і досить довгі. Дати також вже самі собою запам'ятовуються, також номери телефонів, машин: одним словом така цифрологія.

- Добре мама: я вже тут, буду купляти огірочки татові і собі також.

- Купи йому щоб їв те що люди нормальні, а то вчора якусь таку грузинську пекучу аджику їв, що я коли лиш трошки взяла на язик спробувати, так запекло мене що думала буду дійсно Грузію видіти зараз. Я кажу татові: ти коли б опісля такої грузинської приправи дихнув на скирту соломи, вона б згоріла зразу.

- Мама не сміши мене з тією аджикою. - Ліза виходячи з машини розсміялась.

Опісля попрощавшись з мамою, Ліза направились щоб привітатись з хлопчиною, сином фермера, ніс якого був засіяний щедро веснянками.

8

Накупивши овочів, Ліза поверталась з Тамарою додому. Ліза хотіла щоб більше поспілкуватись з дочкою ще з тієї причини що вона боялась щоб коли приїде теща Василя Ковальського, потрібно було якось прихилити увагу до себе і наскільки можливо ввійти в довіру власної дочки. Ліза продовжувала почату тему, тобто про подруг Тамари:

- Ти можеш тій Ані пояснити навіть те що ти вже сама змогла за своє життя побачити, а тим більше почути від тих хто більш прожили. Ось наприклад: дивись як довго живуть дід і бабця твого батька, а ти знає як колись батько діда Федора, виховав на своєму подвір'ї людину яка була засудженою на смерть. Не тому вона була засудженою що зробила злочин, а тому що таких людей тоді винищували. Не звертали уваги ні на вік, ні на те чи мужчина, жінка, хлопець, дівчина, чи навіть маленька дитина. Звичайно що тоді багато людей могли б сказати, а коли не сказати, тоді подумати собі: що нам до того? Такий час наступив для євреїв і добре що ми українці а їм вже нехай буде що буде. Але як бачиш що знайшовся чоловік який життя однієї дитини, поцінив більше як закон того часу, як враження багатьох людей того часу. А щоб поцінити, потрібно було покласти під небезпеку своє життя і життя своїх домашніх. Але бачиш як все повернулось: коли тьотя Олеся захворіла була важко, ти сама знаєш як та сама Тереза з Канади відізвалась на наше нещастя. Виходить що все ж таки є правда на світі. Мені тато раз говорив щось про діда і бабцю, говорив як завжди що дід дивується що в нього такий довгий вік. Я сама не знаю чому я так відповіла татові, лиш я йому сказала: я думаю що дід Федір буде жити до того часу, поки житиме Тереза в Канаді. Можливо так не буде, лиш все одно такий вік: вісімдесят три роки, такий вік не кожному приходить ся прожити.

- Мамка, а ти будеш жити так багато аж поки будуть жити той хлопець і та дівчинка за яких ти заплатила в лікарні. - Зробила висновок Тамара.

- Ой спасибі Лялька, - посміхнулась Ліза. - Бачиш як воно буває: я люблю дітей, коли б у нас не була ти народилась і Русланчик з Беллою, тоді я б собі взяла когось з дітей чужих, лиш самою я б не жила просто так з татом. А дивись тьотя Олеся: вона вже любить когось одружити, заміж видати, також має талант природній. Коли ми з татом зустрічались, вона навіть про себе не думала, лиш щоб в нас все було гарно. Так якщо тобі коли прийдеться в такому допомогти, тоді звертайся до неї. В тьоті Олесі є досвід і сама подивись як все

склалось: я з твоїм татом живемо добре, тьотя Ріта також гарно живуть. Думаю що вона тобі не відмовить в такій важливій потребі.

- А я колись також так сказала і Вовчик не поїхав був з хлопцями, тоді тьотя Олеся мені так дякувала, а мені ще буде щось більше добре за те що я так зробила?

- Звичайно що буде: ти забажай бажання і воно виконається в тебе.

- Я хочу магазин свій мати... - Стала Тамара мріяти в голос і дивитись по небі.

- Магазин воно таке собі, ти забажай якого ти мати чоловіка хочеш - натякнула Ліза.

- Перестань мамка; я ще не думаю про чоловіка.

- А я в тринадцять років вже думала про татка твого.

- Я хочу, коли я знайду колись, щоб він так був до мене, як татко з тобою...

- А тьотя Олеся дуже розбирається на мужчинах: її запитай про кожного і вона тобі пояснить хто який.

- Як когось побачу, тоді запитаю...

Якийсь час вони їхали мовчки, Ліза думала що відповісти на запитання яке подруга Аня поклала перед Тамарою, надумавши Ліза промовила:

- Знаєш Тамара, питання про «Титанік», а вірніше про людей які там загинули, справді глибоке. Воно правда що не усі люди були там поганими а в результаті загинули багато з них. Люди вони діляться на таких три категорії на землі, найбільша з них: людина живе і думає лиш про себе, друга це така група, що людина дивиться щоб добре жити за рахунок іншого, і третя це люди які слідкують за своїм життям і не зроблять нікому зла а навпаки стараються зробити добро; їх найменше нажаль. Я так думаю що саме з такої маленької категорії, люди туди не попали, воно моя особиста думка і я не гарантую що так було, лиш я маю право мати своє враження на любі речі які трапляються. Ти запитай діда Арка, він знає багато випадків коли розбивались літаки і люди чудом залишались живими. Також був випадок що чоловік приїхав в аеропорт і забув чи паспорт чи квиток, а тоді ще не було електронних квитків. Одним словом його не допустили на борт, він був дуже сердитий за те що таке з ним відбулось, але за кілька годин літак впав в океан, пасажир зрозумів що це не випадково так трапилось. Був випадок коли їхали в аеропорт і таксі в авто пробку попало, люди запізнились а літак піднявся і розбився. Випадків є дуже багато і навпаки є коли немов усі живі а один загинув хтось. Я також всього не розумію, лиш знаю хто робить добро іншим, живе так як повинно бути, таким людям буде добре. Звичайно що в людей усіх є переживання, горе, плачуть люди як добрі так само погані, лиш різниця в тому що добрим людям в кінці все виходить на краще а злим - погано.

- Бабуся Маруся мені розказувала як колись давно одна дівчина написала була лист тобі мамка: вона писала що тато тебе не любить і буде в армії там жити а пізніше на неї сказали що вона з хати вкрала багато, воно була неправда, вона не вкрала нічого, але так на неї були зробили, тому що вона тобі неправду написала була.

- Бачиш як виходить тоді: зробиш комусь добре, знайдуться люди що тобі допоможуть, напевно є якийсь ланцюжок невидимий що пов'язує собою відносини людей на землі. Зробиш кривду чи проблему, також до тебе повернеться, лиш може набагато більшою.

- А мені і Русланові також Беллі буде добре. - Зробила висновок Тамара.

- Звідки таке впевнення в тебе?

- Тому що ти мамка, татко і всі наші - воно є добрими.

- Тоді коли ти вже так розумієш, тоді старайся самою бути такою і тоді вже дійсно буде добре тобі. Надіятись що батьки гарні а сама людина почне робити погане щось, тоді нічого не допоможе їй батьківська доброта.

- А я не роблю нічого поганого.

- Знаєш Тамка, інколи є людина не поганою, лиш бувають випадки що складеться така обстановка що та ж сама добра людина, може поступити дуже нерозумно і тоді все життя буде пожинати наслідки свого поступка. Послухай я тобі наведу приклад: колись в Косові, там в Карпатах, розповідала тьотя Олена, такий випадок: Був один хлопець, він до армії дружив з однією дівчиною. Коли ішов в армію, він пообіцяв що повернеться і візьме її за

жінку. Дівчина чекала два роки, а тим часом він побачив багато більше людей, красивіших дівчат і коли повернувся, він не захотів на ній женитись. Дівчина не знала що трапилось, думала що в нього є інша, лиш насправді в нього не було іншої, але і ту якій він пообіцяв, не любив вже її. хлопець був дуже добрим а та дівчина почала плакати на нього, проклинати його, говорити усім що її пропонували три хлопці в той час коли він служив в армії, вона їм відмовила тому що чекала на нього. хлопець не звернув уваги такої, одружився з іншою, правда десь далше жив. Але біда його не обминула: народився хлопчик і не ходив той хлопчик в нього.

- А може таке бути з дівчатами?

- Що ти має на увазі?

- Щоб дівчина сказала що буде жінкою а потому передумала і мала другого за чоловіка?

- Думаю що може: коли хлопець її любив і вона погодилась була а пізніше передумала, тоді також може спіткати її лихо. Потрібно добре обдумати, не спішити, адже твоя доля не втече нікуди від тебе, а спішити обіцяти також дуже небезпечно. Поглянь на таку справу Тамка: дід Арк народився в Абхазії, навчався в Ленінграді, а бабусі Таня народилась в Західній Україні, навчалась в Ризі. Коли поглянути на карту це не кілька далеко, в даний час це чотири різних країни, але треба було що саме в Ботанічному саду в Сухумі побачились. Ось так буває в людей, ніхто не може знати де його доля росте.

- А Руслан взяв в Белли ляльку-блондинку, і сказав що такою буде колись його жінка.

Ліза подумала: вже абхазець малий у вісім років мріє по ляльках, яку йому жінку.

Так як Ліза під'їздила додому, вона побачила Тетяну яка ходила з Беллою по тротуарі. Думки Лізи перейшли про маму: от завидую по-доброму мамі, вона ніколи не хвилюється багато, тим більше далеко вперед...

9

Одного погідного дня, Ліза полола квітник, який вона доглядала кожного літа. Вдома не було нікого з дорослих, лиш мала Ізабелла. Трохи змучившись, Ліза стала на коліна і докінчувала свою працю. Вона була одягнута у літне плаття червоного кольору, по якому були розкидані квіти. На доріжці яка вела до дверей Ковальських, розлігся кіт, він вже був старим як для свого віку.

Раптово на дорозі зупинилась машина, з машини вийшов Юра. Він приїхав скоріше часу і не кілька: Юра тримав у руці надпиту пляшку він рому, лиш п'яним ще не був аж так. Ліза поглянула на нього і повернулась присівши на бік щоб його запитати чому він так скоро, лиш Юра запив її першим:

- Привіт Ліза, Леся є в хаті?

- Ні, Вона ще не скоро буде я думаю; сьогодні середа а в такий день вони мають замовлення в кілька магазинів.

- Добре що нема, добре.

- Юра що трапилось з тобою що ти так скоро повернувся з гаражу?

- Трапилось? Ой трапиться скоро, лиш ти мені скажи одну справу. - Юра поволі сів на залізне крісло яке стояло біля столика. - Ти мені ось що скажи: як ти скажімо ніби якась рахуєшся трохи єврейка а шпортаєш в землі бур'яни?

- Ой Юра: хіба я зараз схожою на єврейку в такому вигляді? Хіба на циганку скоріше.

- Тим більше циганка не прополіє квітник; циганка танцюристка має бути.

- Тоді я натуральна українка виходить коли я працюю біля квітів і люблю квіти.

- О, вже я зрозумів: українка, воно найкраще. - Підняв замазаний мазутом палець Юра.

- Так чому так скоро повернувся сьогодні і ще бачу не один. - Ліза кивнула на пляшку головою, щоб Ковальський зрозумів про кого вона натякає.

- Ліза, біда в мене і в родині наших; біда...

- Яка в тебе біда Юра?

- Ніхто не зрозуміє: Лесі скажу воно те саме що ось цьому котові толкувати.

- А мені скажеш?

- А ти Ліза, ти постраждаєш може найбільше від того і я вже страждаю.

- Так скажеш на кінець?

- Ліза, Василь заїздив до мене в гараж і говорив що його теща приїде дуже скоро.

Ліза почувши те про що вона вже знала, помила руки і пішла щоб сісти поруч Юри за столик. Ліза знала що саме Юра про родину Наталі може знати найбільше а тим більше коли він підпив трошки і язик в нього розв'язався як звичайно буває в такий момент з мужчинами. Ліза вирішила використати момент, тим більше що ніхто не мішатиме їм.

- Юра, а що твій брат так хвилюється що в гараж до тебе заїхав? Він по тій самій причині?

- Ліза, Василь втік від неї з Тлумача, а Наталка таємно зробила старі документи, Василь не знав нічого про таку річ. Але Василь знає чого вона їде до них: вона їде щоб малого того батяра пхнути у вашу родину.

- Ти серйозно Юра?

- Ліза, такими речами не жартують, тут питання дітей стоїть а не про цього кота.

- Юра а може вона просто...?

- Ні! - Юра перервав запитання Лізи. - Ти уяви собі що малий робить три дні в гаражі разом і мені не признався що баба прилітає; можеш таке собі уявити? Там вже свій комітет організується в хаті а Василя ніхто не стане слухати. А теща його говорити вміє, ой вміє. Ще може Леся її переспорить, але ти Ліза, ніколи! - Юра похитав в сторони головою і зробив глоток з прямокутної пляшки.

- А ти знаєш дату може?

- Казала, так Василь зачув мій, хоче до того часу поки у вашої малої буде ювілей: п'ятнадцять років. Тут буде нагода щоб Валерик зробив вступ у вашу сім'ю.

- Ой Юра, справді нещастя як ти висловився. Я такою була задоволеною що Тамара така повільна в такому питанні, не думає ще про хлопців, вчиться гарно, грає на скрипці а тут почнеться зараз. Уяви що він купить цінний подарунок і як нам бути? Не прогониш з подарунком а коли візьме, тобто поступить як повинно бути, тоді вже він буде мати якесь відношення до неї. Як тут бути, сама не розумію?

- Саме вони і розраховують на вашу культуру, вихованість, поведінку ввічливу і так далі. А треба інколи так як Леся моя рибою того била в гаражі новому колись, треба інколи саме так; повір мені Ліза. Я хочу добра вам, я поважаю тебе і Вітю, ми тут, бо ти в родині.

- Юра, а може я б малу відправила до мами щоб там в школу ходила?

- Не роби того: Валерик той знайде її там, знайде бо баба спокою не дасть йому. Тут мала перед очима в тебе, дивись за нею строго. А там що твоїх батьків обманути? Тато в Брукліні постійно а мама ще буде висилати її з хати щоб дівочилась з племінничком моїм.

- Ти правий Юра: на маму мало надії в такому питанні...

- Ліза, ти не знаєш куди мій брат колись вліз в зяті, не знаєш які вони люди, мені жаль дуже щоб ваша мала попала до них як пташка в сітку. Василеві моему таке: я тут живу, ми живемо в злагоді, нащо щоб через якогось негідника ще я не мав лиця вам в очі глянути.

- Ой біда Юра. - Ліза зітхнула і оглянулась, почувши шум машини біля заїзду.

На їхню розмову над'їхала Олеся, вона вийшла стомленою з машини, лиш побачивши пляшку в руках чоловіка, нараз стала сердитою. Підійшовши до столика Олеся промовила:

- Ти подивись на нього: я мотаюсь цілий день в пекарні з батонами, а він тут попиває собі! Ану дай сюди пляшку мені! - Олеся нахилилась над столом і вихопила пляшку з рук чоловіка, вона почала відкривати її щоб вилити ром на землю. - Я тобі дам «Моргана», я рию носом на роботі, а він собі тут вуса розвішав як морж і бульки пускає!

- Олеся, перестань. - Ліза взяла за руку Олесю і кивнула щоб та поклала пляшку на стіл. - Тут така справа що я сама готова осушити пляшку, лиш що воно допоможе...

- Леся, очень плохо! - Пробурмотів Юра. - Я говорю по-руски, бо я п'аний.

- Хто б сумнівався в такому. - Олеся присіла за стіл.

- Юра розкажи, розкажи своїй Лесі що там в гаражі Васька твій тобі жалівся. - Звернулась Ліза немов до скривдженого малого хлопця.

- Леся, - почав Юра, - я так собі а Василь вже так лежить там як дошка. Він мені каже щоб я для нього там місце готовив в гаражі, бо теща скоро нагряне як буран на чукчу і йому прийдеться втікати з хати. Ні ми там пити не будемо, він в Флориду буде їхати а коли приїде, там собі переспить інколи і прядок! - Юра стукнув долонею по столику.

- Ой усі якоїсь баби перелякались, - махнула рукою Олеся.

- Леся, ти не знаєш ще її досить. Казав Василь мені що вона тут біди наробить. Вона дуже хоче щоб малий був багатим, а багатим він може бути не тому що мудрий, не тому що працювятий а лиш тому що тут є родина які мають золото. Золото для неї це все на світі. Вона колись як увиділа перстень якийсь в Лізи, тоді коли ми мали вечерю прощальну в коридорі нової хати там, і було якось так що вони спочатку не увиділи того персня, а потому увиділи і казав Василь що місяць говорила про нього теща його.

- Було так тоді, - пригадала Ліза, - я була забула в кімнаті надіти його, а пізніше встала за столу і взяла. Це мій перстень з рубіном який я маю.

- Що твій перстень: її старий, він був старший над поліцаями в селі коли прийшли німці. Він золота награвував був у євреїв і в поляків під час війни, що міг вилити ланцюг щоб пса впинати на золотому ланцюгу; так мені Василь таки нині говорив. А коли прийшли москалі, їх вивезли а там вони дуже хотіли вгодити комуністам і якісь передові заслуги мали щоб скоріше вернутись. А перед тим як Василь їхав в Америку, каже що теща його була в селі де її тато вїтував колись і там в магазині стала щось купити. Стояла в черзі і почала щось нарікати що за Союзу було краще жити. Вона може б на своїй вулиці так не сміла говорити а тут приїхала з Тлумача, з району, і дуже діловою на селі. А там був якийсь чоловік що у війну німці забрали в його мамі корову, він впізнав її і як почав клясти перед людьми; каже до неї: «Ти погане послідна! Та тобі було найкраще при німцях! Твій старий, аби не мав спокою на тім світі, в моєї небіжки мамі корову з стайні вигнав одну! Я з сестрою сироти були а він не подивися лиш щоб німцеві вгодити!» А там хтось з людей почав його заспокоювати; немов такий час був і нема що згадувати таке давне. А той що заспокоював якийсь молодший віком був. Той чоловік до нього тоді: «Що ти знаєш? Я був вже такий хлопчисько-підхопень. Я дивлюсь а мама так плачуть з сестрою за коровою як за рідною людиною, я взяв корову за хвіст і тримаю щоб не забрали. А цієї баби паршивий тато, як мене нагайкою потягнув через плечі, сорочка тріснула зразу а мені здавалось що грань на мене хтось висипав. А сам як крикнув мамі: заткай малого а як не, то запишу що мала має більше літ і заберуть в Німеччину на роботу ще до неділі! От так було, а ти ще тут поставати будеш за такою зміюкою проклятушою?»

- Який жах... - Прошептала Ліза.

- А той чоловік ще живе? - Поцікавилась Олеся.

- Напевно що живе: коли у війну мав може десять-дванадцять літ, тоді напевно десь з тридцятих може бути, можливо що живе він. - Став міркувати Юра.

- А золото де він подів? - Поцікавилась Олеся.

- А я забув Василя запитати, запитаю Леся як нагадаю собі.

Ліза оглянулась на Русланчика який приїхав на велосипеді а за ним ішла Марійка. Вона кивнула щоб Юра ішов в хату так як Ліза розуміла що йому буде незручно коли Марійка його побачить в такому стані. Юра забув взяти пляшку а Ліза тихенько поклала її під столик щоб Марійка не побачила; пляшка впала і ром вилився в траву.

Мама Наталі, Ганна Михайлівна, народилась 1948 року. Її сім'я були вивезені в Сибір, так як батько Михайло співпрацював з німцями. Ганна Михайлівна з рідними перебувала якийсь час в Іркутській області а коли вони повернулись знову в Україну, батькові влада не дозволила проживати по місці народження, тому сім'я стала жити в селі Олеша, родом з якого походила мама Ганни Михайлівни.

Сама Ганна Михайлівна добре навчалась у школі, особливо їй легко давалась математика та алгебра. Коли вона вийшла заміж, в неї появилась нагода зробити невеличку кар'єру в торговельному середовищі, але тут стала на перешкоді характеристика рідного батька.

Але Ганна Михайлівна все ж таки подала заяву на кандидатуру в компартію; її відмовили. Причину такої відмови вона прекрасно розуміла: вона особа, батьки якої були проти Радянської влади. Лиш тут Ганна Михайлівна не зупинилась, вона здружилась з замісником секретаря Райкому партії, а він порадив як їй вийти з такого становища. Ганна Михайлівна пише довідку на розгляд партійного комітету, вірніше не довідку а вона в своєму листі офіційно відрікається рідного батька та засуджує його дії як протинародні. Вона дає обіцянку служити вірно партії і народу, вона хоче іти новим шляхом в світле майбутнє, до перемоги комунізму. Також рідний брат Михайлівни, уміло старається перед владою щоб довести те що діти і батьки вони дуже різних поглядів.

Відомий в районі парторг, разом з заступником секретаря Райкому партії, переходять на сторону молодшої патріотки, і вже у сімдесят п'ятому році, Ганна Михайлівна член КПРС.

Наталя походить з родини яка протилежна родині Бойчуків в усіх розуміннях. Родина Наталі бачить перед собою тільки вигоду, тільки наживу і любим шляхом добивається успіху. Вони використовують усе що можна, різні методи їм підходять, немає значення чи просити на колінах, чи вибивати кулаком, чи свідкувати неправдиво, лиш щоб була вигода з того. Вони на протязі років використовували сусідів, товаришів по роботі, кого тільки могли. Те що Наталя стала невісткою Ковальських, не просто так відбулось. Ковальські хоча жили відносно бідно, а бідно тому що покійний Мирон не був з тих мужчин які дають собі раду в любих умовах, але Ганна Михайлівна знала що в Ковальських є родина в Польщі, тобто є рідня за кордоном. Саме коли Наталя підчепила сама Василя, почались поїздки за кордон. Їхали на початку лиш такі хто мав там рідних, хоча дальших, лиш все одно мав. Василь був з перших тих хто почав возити в Польщу кольорові телевізори, праски, та інші електричні прибори. З того він побудував нову хату, купив машину, вдягнув престижно дружину і взагалі пішов вперед. Але довго так не продовжувалось: побачивши реальну картину, тобто те що тепер він для своїх домашніх лиш просто хлоп якого використали щоб встати на ноги, Василь почав пити багато. Якщо він думав що теща прикрою тому що він знаходиться в її домі, де ще проживали два молодші брати Наталі, тоді після того як він зайшов в свою хату, він побачив і зрозумів що навіть в своїй хаті він є ніхто.

Наталя скоріше вибрала була професію агронома, лиш Ганна Михайлівна настояла на тому щоб дочка зайнялась іншою справою, а саме зубним техніком. Може з сторони ніхто не помічав чому саме було вибрано таку на перший погляд скромну професію для дочки завідуючої гастрономом, яка могла навчитись і піднятись вище, лиш тут також був свій секрет. Справа в тому що в Союзі люди носили золоті зуби, золоті коронки, перекладали персні з пальців в рот, тобто переплавляли персні на зуби, праця зубного техника була пов'язана з золотом. Звичайно над цим був контроль, лиш в кого вже золото осідало в руках, воно залишало свої «пилінки» на них. А пилінка до пилінки і вже були грами які також збільшувались хоча поволі зате впевнено.

Те що обговорювалось поміж Наталею та її мамою, не знав ніхто. Ніхто з родин Бойчуків, Левчуків, Арланів, Лук'яненків та Ковальських не знав і не могли знати що в

Тамари вже є підпільна кличка, якою користувались Ганна Михайлівна та Наталя. Вони називали Тамару «Золота рибка».

Вперше Ганна Михайлівна почула від Юри про Арланів. Коли Юра повернувся з армії, він признався що в нього є дівчини, живе біля Богородчан а в неї брат Віктор. У Віктора також є дівчина яка проживає в Сполучених Штатах і вона походить з Кавказу. Батько в неї бувший пілот, мама бувший диспетчер, лиш Михайлівну мало таке цікавило. А ось коли Михайлівна просто так запитала що такі люди будуть робити в Америці, які залишили такі професії тут, Юра просто відказав що батько Лізи походить з родини ювелірів, а люди які мають справу з золотом, не пропадуть ніде. Ось тут і заділо тещу Василя, саме тому вона так була немов полюбила Олесю спочатку і була такою радою що Юра одружується в такій родині.

Дальше все пішло як нам відомо, в очах Ганни Михайлівни виглядало що все сходить як повинно бути, лиш потрібно бути дуже обережними щоб не сполохати Золоту рибку. По тій причині Ганна Михайлівна вирішила все залишити в Україні і податись на допомогу для такої делікатної справи. Вона свого часу відреклась рідно батька перед партією, лиш щоб відректись такої нагоди, цього вона собі не могла дозволити. Внуків у неї було кілька, так як два брати Наталі були одружені і мали діти, лиш Валерик перший онук, єдинак, на вроду вдався, хитрості хоча відіймай, одним словом все як по замовленню; увесь і їхню родину від голови до ніг.

Тамара була красивою, вона підходила Валерику, правда йому б підійшла трошки вища ростом, лиш рідних Валерія не смутила така різниця. Навіть коли б Тамара була зовсім протилежною, непідходящою до єдинака, все одно Ганна Михайлівна не звернула б на це уваги: золото і бізнес родини Арланів, ось що цікавило і притягувало цю людину, її було все одно як колись її батькові кому служити: німцям, націоналістам, комуністам, чи іншим, лиш щоб була з того вигода і легкий та скорий заробіток. А коли можна щоб була нагода навіть пограбувати, лиш щоб перескочити когось, вийти вперед, скоріше купити, побудувати, придбати, показати іншим і мати само задоволення від того, сумління до уваги не бралась.

Коли поглянути на сторону родини з якої походила Тамара, справа була зовсім іншою: люди жили собі по-людському, чесно, справедливо, тим більше не хотіли нікого використати а самі працювали щоб ще допомогти дітям. В минулому вона мали найбільшого ворога Зоську сусіду, лиш була велика різниця між покійною Зоською та Ганною Михайлівно. Скоріше Марійка була правильно замітила що у їхній родині немов випадки повторяються, відносини з іншими немов ідуть по-другому колу, воно так відбувалось. Але Зоська був ворог відвертий, ворог який не прикривав своєї ненависті, спраги помститись та заподіяти зло. Хоча вона зробила свій удар таємно, лиш все ж таки план Михайлівни був куди більш лукавішим. Ганна Михайлівна була немов прихований риф для корабля, немов мисливиць для сонного зайця. Одне що знаходилося і в покійної Зоськи і Михайлівни, це те що обидві ненавиділи Олесю. Вже від Наталі Ганна Михайлівна взнала що Олесю замість того щоб допомогти племіннику Юри, стати членом великої родини, стала в опозицію до такої справи. Саме таке відношення Олесю викликало гнів у мами Наталі. Тим більше Михайлівна знала що коли вона в розмові могла спокійно покорити Лізу, з Олесєю цього її не вдавалось; Олесю стояла немов великий камінь на шляху до легкої перемоги.

Ліза вже відчула на собі як Ганна Михайлівна уміє переконливо доводити свою сторону. Хоча Ліза не могла погодитись, лиш щоб відказати в неї не було слів, якое не знаходилося способу викласти свою думку, Михайлівна це бачила і тут же закидала своїми доводами ще подібними до попередніх. Саме така розмова запам'яталась Лізі тоді коли вона була в гостях в Україні і спілкувалась з Михайлівною на коридорі нової хати Бойчуків, після вечері. Для Лізи здається одна річ і воно так насправді: Ліза не має того щоб відверто людині висказали в очі своє невдоволення, її хоча присутнє почуття власної гідності і навіть гордості, лиш воно зовсім інше в такому випадку. Ліза може випалити

лиш в одному становищі: від ревності, але тут ревність зайвою, тут потрібна тактика якою можна перемогти хитрість, яку видають за благородність.

Звичайно що все залежало від самої Тамари, найбільше від неї, але що можна взяти з п'ятнадцятилітньої дівчини, яка виросла і була вихованою можна сказати в зразковій сім'ї, яка проводила досить часу з дідом Арком, грала для нього на скрипці, і в своєму ще невинному віці, не знала що таке нелюдське лукавство і хитрість. Вона не могла знати наскільки нею зайнялись серйозно, наскільки в скорому майбутньому будуть під наглядом її кроки, поступки, вислови, манери, настрої, поведінка, навіть апетит.

11

Тамарі виповнилось п'ятнадцять років, так як почався навчальний рік і діти почали ходити в школу, вона не могла щоб не провести свій ювілей просто в колі сім'ї, та щоб не запросити подруг. Правда на перший погляд все відбулось спокійно попри хвилювання Лізи, так як Ганна Михайлівна ще не була прилетіла з України а сам Валерій не відзначився по-особливому, щоб могло дати поштовх до переживань.

Тамара взяла гроші в батька і попросила щоб Володька відвіз її з подружками в кафе. Володька підказав гарне кафе в якому дівчата могли провести час. Запрошено було п'ять дівчат, в тому числі знаходились найближчі подружки Тамари, Аня і Асілла.

Володька повіз дівчат в Бруклін, а щоб там самим не сидіти просто так, сама Тамара запропонувала щоб зателефонувати Піцику, так як в неї чомусь виробилась симпатія до нього. Звичайно що Піцик тут же повідомив Валерію, а той вже не зміг опустити нагоди щоб не приїхати посидіти разом з дівчатами.

Піцик купив букет троянд, в Валерик відговорився що не знав з нагоди чого свято. Хлопці закурили собі, правда Володька так як спортсмен не курил в загальні. З дівчат також дві дівчини курили, одна з них була Аня. Усі розмовляли англійською мовою, лиш коли потрібно було розказати якийсь смішний епізод з життя людей в Україні, тоді приходилось повторяти вислови на українській мові. Звичайно що тим хто не розуміли, Тамара тут же перекладала. Піцик почав просити щоб Валерик розповів як його дід різав свиню і та втекла, він не хотів, але Володька який знав давно ту історію розказав усе дівчатам, лиш він не сказав що різниками були рідні Валерика а просто його сусіди.

Молодим було весело, багато сміялись, жартували і слухали як хлопці розповідали про свої пригоди на мотоциклах.

Тамара побачила як Аня приглядалась до хлопців, лиш вона не знала саме хто їй більше приглянувся: Валерик чи Піцик. Але нічого такого щоб переходило за рамки дозволеного, в той день серед молоді не відбулось. Валерик взагалі вів себе здержано відносно Тамари, не виділяв її особливою увагою, хоча був на те мотив, так як вона була іменинниця.

Одна з дівчат, яка була єврейка, сказала що довго не може бути, так як її батьки відпустили лиш до сьомої години вечора. По цій причині усі вирішили розійтись, так як Володькові ще було потрібно усіх розвести по домах. Справа в тому що Піцик приїхав з Валериком на мотоциклі і не могли послужити дівчатам.

Хоча був початок вересня, все одно Володька зачинив відкидний верх в своєму Крайслері, щоб на дівчат не віяло, так як історія з хворобою його мами Лесі, йому запам'яталась досить вразливо та чітко. Тамара сіла з переду разом з дрібними подарунками, які прийнято серед молоді в Шатах, взяла букет квітів, а дівчата повкладались на задне сидло, хто як зміг поміститись, немов скидані іграшки в коробку.

Повернувшись додому, Тамара здивувала Лізу тим що Ліза розраховувала на довший час. Побачивши гарний букет, Тамара скромно пояснила хто його подарував.

Вже пізніше Олеся стала розпитувати племінницю про те як відбувалось свято, хто був, як поводитись, лиш Олеся питалась немов подруга подругу, тобто не вела допит а просто розмову, лиш з цієї розмови Олеся змальовувала обстановку навколо Тамари. Також Тамара проговорились що Аня задивлялась на Валерія, Олесі подобався такий сюжет а Тамарі навпаки не подобався.

- А що він тобі потрібний що так тебе дразнить? - Запитала відверто Олеся.

- Мені ніхто зараз не потрібний з хлопців.

- Тоді нехай собі дружать двоє.

- А я не хочу щоб вони дружили.

- Так в чому причина?

- Просто не хочу і все.

- Тоді ти в нього влюбилаь напевно скоріше всього? - Олеся натякнула і поглянула пильно на племінницю щоб щось прочитати на її обличчі.

- Я влюбилаь? Ой не смішіть тьотя Олеся. В кого це влюбилаь? Ой уявляю собі такого поруч біля себе. У вас справді подарунок сьогодні для мене: буду сміятись кілька днів.

Олеся замовчала, вона почала думати над тим щоб розгадати почуття племінниці. Або вона такою як я була колись, що не хотіла щоб з Ванькою Павлюковим ходили однокласниці і вдіяла йому увагу лиш для того щоб злити їх, або вона досить професійно уміє грати роль і скривати правдиві почуття. Лиш для такої юної дівчини скрити правдиве відчуття до конкретно названого хлопця, воно не так просто, - думала Олеся, - тим більше коли вона так відверто усе розкаже, ділиться, неможливо щоб вона вже так уміла грати на дві сторони. Скоріше всього вона не любить Аню, або просто не хоче щоб та мала вже хлопця, якого Тамара знала скоріше.

Олеся попросила щоб Тамара показала фото з свого свята, вона хотіла розглянути подруг а особливо Аню, щоб зробити відповідну оцінку і може з того щось їй проясниться. Олеся взяла цифрову камеру, почала перекидати на екрані знімки. Вона спочатку питала хто є хто, а пізніше почала збільшувати і детально розглядати обличчя дівчат. Погляд Олесі по особливому зупинився на Ані з Росії. Перед нею був портрет дівчини також п'ятнадцяти років, ровесниці племінниці. Аня була вищою ростом, худішою, волосся було білявим, обличчя видовжене, погляд гордовитим та впевненим. Хоча Олеся не дуже могла оцінити людину не поспілкувавшись а тим більше по фото, але їй здавалось що вона легкої поведінки, тобто такою що не відповідає за свої поступки і від когось не вимагає також чесності. Можливо Олеся так уявляла собі від того що почула від Лізи скоріше про подружку Тамари, а коли б вона почула протилежною характеристику, напевно і на фото Аня виглядала б відповідно тієї ж характеристики.

Тамара побачила що Олесю зацікавила Аня, а Олеся щоб не показати вигляду, стала розглядати Асілла. Асілла була одночасно милого вигляду і навіть смішною як героїня якого мультфільму. В неї були великі чорні очі, трошки збільшений носик, лиш він був дугою і тоненьким. Волосся само собою густе і дуже чорне, також брови чорні та густі. Губи красиві та такими що викликають пожадливість в чоловічого роду. На фото Асілла щиро сміялась і тому було видно білі зуби, два верхніх були більшими. На смуглявій руці було населено кілька кілець у вигляді браслетів. Дівчина була однокласниця свої подруг, лиш чомусь виглядала ще дитиною і якимось байдужною, можна було визначити навіть по фото що вона не з тих які стараються перед хлопцями позувати та вести себе так щоб постійно бути в центрі уваги.

Аня та Асілла, були найближчими подругами Тамари, тому на решта трьох дівчат, Олеся не так вже звернула увагу, знаючи що можливо Валерій та її син Володька, не зустрічатимуться з ними в майбутньому взагалі.

Олеся поклала камеру на стіл, оглянулась щоб запитати щось Тамару, лиш її вже не було; Олеся не почула навіть куди вона поділась. Замість неї з гаражу вийшов Юра, він щось був задуманим; Олеся кликнула на чоловіка:

- Юра! Ану поглянь і оціни як мужчина.

- Кого оцінити тобі по-хлопське?
 - Ось тут маєш трьох дівчат на фото, - Олеся ввімкнула камеру, - котра найкрасивіша з них буде?
 Юра підійшов і поглянув, він перехилив голову, погладив вуса:
 - Усі гарні, кожна по-своєму.
 - Я серйозно питаю.
 - Я ж відповідаю серйозно тобі. Маєш так: ось ця світла якась напевно з Прибалтики або полька, вона буде такою, з нею десь в гості підеш, за стіл є з ким сісти між людьми.
 - Вона росіянка а не полька, - підказала Олеся.
 - Нехай буде; лиш вона така світська буде дама. Ось ця чорненька буде добра для чоловіка, якась щира така дівчина, нашому Володі б таку. А Тамара буде одне і друге, вона взяла і від ваших і від кавказців досить.
 - Виходить ти правий напевно Юра, я думала що ти не так вже розбираєшся на дівчатах.
 - Як би не розбирався, тебе не взяв би був.
 Олеся хотіла щось відказати, лиш Юра оглянувся на двері Віктора і тихо промовив:
 - Леся, не знаю чи Лізі говорити щось, але я думаю що біда трошки в них.
 - Яка біда Юра? - Перелякано оглянулась Олеся.
 - Та не бійся нічого аж такого страшного, - махнув рукою Юра, - думаю що їхній кіт здох напевно вже.
 - Хто таке сказав тобі?
 - Я вже три дні бачу що їжа в гаражі стоїть і він не торкався її.
 - Не розумію... А де він взагалі?
 - Кіт якщо помирає він іде кудись: пропадає просто і все...
 - Старий він вже роками... Все може бути... Ой та Ліза зараз розплачеться як не знати за ким. Ти не говори нічого а я якось підготую через кілька днів її до такої новини.
 - Спробуй Леся, самому мені жаль його, фанний був кіт і мудрий як для kota. - Зітхнув Юра і похитав головою...

12

Олеся вже сама спостерігала в гаражі за їжею kota. Все було так як запримітив Юра: kota не було видно вдома а їжа стояла. Олеся не могла більш чекати: вона поїхала в магазин і почала шукати kota щоб був самець і схожим до попереднього. Олеся об'їхала чотири магазини і нарешті знайшла те чого шукала.

Олеся купила kota, привезла його додому і побігла покликати Лізу.
 - Що таке Олеся що ти мене на двір кличеш? - Не могла додуматись Ліза.
 - Пішли до машини, зараз побачиш. - Олеся відчинила задні двері і витягнула паперову коробку в якій було зроблено дірку для повітря.
 - Тут що туфлі якійсь ти купила гарні?
 - Зараз побачиш, лиш обережно тому що тут живе щось.
 - Ой, може черепаха чи змія? - Ліза взяла назад руки.
 - Та ні не таке, просто у вас шкода трапилась а я хотіла щоб ти увагу свою перекинула на нього і не плакала. - Олеся відчинила коробку і красивий волохатий кіт, сіро-коричневого кольору, перелякано глянув вгору.
 - Ой мамка рідна, який симпатичний. - Ліза витягнула котика і притулила до лиця.
 - Бачиш який для тебе Ліза?
 - Ой, а наш як побачить, так він покусає його. Ти знаєш що коти не люблять один одного.

- Тому я купила тобі Ліза: вашого вже немає кілька днів і Юра говорить що він пішов і помер від старості, а пішов тому що коти так поступають в свій передсмертний час.
- Куди пішов Олеся? Який час передсмертний? Я ж його до мами відвезла щоб бурундуків поганяв трохи а то розвелись скільки що пройти неможливо під хатою.
- Кого поганяв? - Олеся скоріше не чула такого слова.
- Та тих що тут називають «чикманами».
- А бурундук воно буде по-нашому?
- Я також не знала, мені Тамара сказала що вони сиділи там в Теодорівни і саме воно вибігло а Теодорівна запитала чи дівчата знають як воно буде по-українському зватись.
- Цікаво... Але що ж тепер буде з котами: старим і малим?
- Ти Олеся могла хоча б запитати, але може краще що не запитала а купила: цей такий гарний а вуса які довгі в нього; мишам не жити в нас ніколи спокійно.
- Послухала я свого вусатого, а він мене перелякав що кіт вже закінчив своє життя.
- Нічого, я собі цього залишу в той вже старий, він тільки спить, так нехай в мами спить до того часу поки не станеться так як Юра сказав, - вирішила Ліза.
- А коли прийде сюди? Так як тоді коли ми в Україні були, а він прийшов був?
- Не думаю що прийде Олеся; він вже такий лінивий що ляже і навіть повернутись не хоче на другу сторону. Тоді він молодшим був: як не як пройшло вже шість років як ми були в Україні.
- Шість років! - Взялась за голову Олеся.
- Так, Олеся. Тоді Тамара мала дев'ять років а зараз вже п'ятнадцять минуло.
- Люди добрі, тут ми постаріли не те що кіт ваш.
- А цей котик він чи вона? - Запитала Ліза.
- Кіт, так само як був попередній.
- Дорого вартує така забавка?
- Подарунок, а ціну як бачиш не наклеїли на нього.
- Ой спасибі Олеся, як ти хвилюєшся щоб я не сумувала ніколи.
- Для кого мені ще старатись як не для своїх? - Олеся жартуючи зловила kota за хвостик і покрутила ним в сторони.
- Скажу дітям щоб назвали його так як їм подобається, тому що Вітя вже одного назвав був так що мені соромно перед рідними було. А тепер ще назве цього «Лук'ян», або ще чого придумає такого, що хоча не признавайся що маєш kota.
- Коли Олеся пішла в хату, Ліза поклала нового члена сім'ї на стіл, і взялась телефонувати мамі. Тетяна в той час стояла біля свого гаражу і переглядала пошту.
- Так Ліза, я тебе слухаю.
- Мама, я тобі хочу сказати новину.
- Може ту саму що я вже знаю?
- Ти про що мама?
- Спочатку свою скажи, а я опісля.
- В мене новина така що Олеся не знала що наш кіт у вас і Юра побоявся що він вже помер; одним словом мені Олесі купила маленького котика.
- А тепер як буде?
- А можливо щоб кіт наш у вас вже залишився?
- Якщо він не втече, тоді я б хотіла навіть. Тут у нас животини такої розвелось що мені і по клумбах і в гаражі татові гнізда роблять, а від того часу як кіт появився, їх не видно стало. Боятись напевно: він лиш перейдеться і для мишей чи чикманків виглядає що такий звірюка взявся на території, що їм або вибиратись, або з життям прощатись.
- Мама: коротше якщо він не прийде, а я не думаю що такий старий кіт пуститься в таку мандрівку як колись, тоді нехай у вас залишається. А маленький такий гарний що я не можу щоб його не мати собі.
- Що ж Ліза, з великим котом менше мороки, він шкоди не наробить не потрібно його вчити, а животину ловить і ганяє.

- Окей мама з котами, тепер признавайся що в тебе за така новина якої я не знаю.
- Бачиш: прилітає сваха а ти не знаєш. - Пожартувала Тетяна.
- Яка сваха? Ти про кого мама?
- Як про кого? Я бабуся Тамари, а у Валерика є бабця Ганка, виходить ми баби-свахи.
- Мама, ти мені завжди настроїй спотвориш. Я тут зраділа котиком таким красивим а ти мені таке вигадуєш! Немає ні в мене, ані в тебе, ніяких свих і щоб я не слухала більше з твоїх вуст подібних речей!
- Ой як розізлилася ти на мене, ой не впізнаю.
- Ні, давай реально поміркуємо як дорослі люди: невже ти думаєш що той самий Валерик таким, що йому баба з України, яка не має жодного поняття в тому як тут живуть люди, тим більше не розуміє як одружуються, або просто живуть собі так, той самий Валерик буде прислуховуватись до її порад?
- А чому б ні? Ти пам'ятаєш коли дід вихваляв Вітю того самого вечора коли ми рибу вечеряли в нього? Виходить ти тоді прислухалась що він говорив. А також дід Федір коли ремонтував водяну помпу і тебе вихваляв перед Вітькою твоїм, також Вітя послухав. Так що тут я з тобою не можу погодитись в цьому. - Тетяна сама до себе усміхнувшись стала чекати як буде відговорюватись Ліза.
- Мама, так було як ти сказала, лиш перед тим ми вже знались двоє а діди лиш підлили те що вже почало проростати. Тут зовсім інше між Тамарою і Ковальським а тим більше поміж мамою Наталі.
- Ой Ліза, як ти всього боїшся я просто не можу яка ти в мене смішна.
- А тобі як я бачу дуже чомусь смішного від моїх переживань; я тебе не розумію мама також. Тут досить справа серйозно стоїть а ти собі жарти постійно провадиш!
- Все Ліза: не сварись вже так багато.
- Так коли прилітає мама Наталі? - Вже спокійнішим тоном перепитала Ліза.
- На початку жовтня; здається шостого чи четвертого навіть.
- Я б Тамару вже заміж видала, лиш немає за кого в тій Америці.
- А вона стане тебе слухати?
- Не знаю мама. Але я маю право з нею строгіше поводитись все ж таки.
- Бачиш як тоді виходить: ти хочеш щоб твоя дочка тебе слухала а Валерик щоб не слухав бабу Ганку і маму Наталю, хіба так справедливо Ліза?
- Мама перестань мене мучити.
- Все, вже перестала. - Тетяна зробила серйозний тон в голосі.
- Мені татові пожалітись потрібно на тебе мама; правду кажу що пожаліюсь.
- А кота нового як ви назвали?
- Ще не назвали зовсім. Прийде Тамарка, вона і назве його як захоче.
- Дивись щоб Белла його не замучила.
- Звичайно що я буду його охороняти від неї.
- Тоді на все добре; в неділю побачимось в церкві. - На прощання сказала Тетяна. Того вчора, Тамара назвала кота, давши йому ім'я Бонні.

Ліза не просто хвилювалась за дочку, вона відчувала серцем тривогу за неї. Ліза сама не могла розібратись сама в собі, чому вона так багато думає, і чому вона ніяк не може змиритись з тим що хоча навіть Валерій Ковальський одружиться з Тамарою, тут немає аж такого чогось жахливого. Тим більше що вони не зустрічались, не телефонували одне одному, не було видно чогось такого щоб давало повід до хвилювання, лиш Лізу не

покидав якийсь внутрішній страх і тривога за дочку, в неї було передчуття того що скоро почнуться проблеми. Таке передчуття в Лізи як в матері, яка готовою була віддати життя за дітей, було правдивим і підказувало істину.

Ліза вже навіть не хотіла ділитись з Олесею своїми думками, вона просто думала що Олесья вислухавши її просто буде вважати що вона занадто перенялась тим, чого немає насправді, Ліза не хотіла бути надокучливою Олесі. З Тамарою вона взагалі не хотіла розмовляти на таку тему, щоб дочка не подумала немов мамі лиш одне в голові сидить як розпорядитись її життям в майбутньому. Ліза розуміла що дочка має повне право на вибір супутника життя, або не вибирати нікого взагалі, як дехто так поступають в Штатах, і такі норми вважаються цілком нормальними, але все ж одно Ліза не могла відмовитись від того щоб заплющити очі на дружбу Валерія і Тамари.

Ліза побачила в родині що таке саме переживання мав Юра. Він також боявся того щоб не стати тим, хто спричинив проблему тим самим що викликав брата в Штати. Ліза побачила що Юра однієї думки з нею, він також надміру перейнявся тим що боявся того ж самого чого боялась Ліза.

На початку жовтня, прилетіла Ганна Михайлівна з України. Ніхто б не знав навіть про таку подію, так як Наталя давно не спілкувалась з Олесею, мотивуючи тим що дуже зайнятою працює. Звичайно що Олесья відповідала тим самим а обидві розуміли що хоча їхні чоловіки рідні брати, лиш вони одна одні зовсім не потрібні. Наталя навіть не хотіли приходити коли Олесья просила її з нагоди якогось свята в гості, а Юра з своєї сторони не дуже хотів щоб Всиль приходив і напивався перед його синами. Ніхто не говорив відверто, лиш родина Ковальських розуміла, що два брати стали по дві сторони берега і жодному не хотілось переходити на іншу сторону а залишатись так як є.

Але зразу після приїзду мами, Наталя зателефонувала до Олесі:

- Добрий вечір Олесья. - Люб'язно привіталась Наталя.

- Добрий вечір.

- Як справи там коло вас?

- Все по-старому, а в тебе новина наскільки я почула.

- І новина і клопіт трохи також.

- Який клопіт там коли мама приїхала? Навпаки скоріше допоможе вирішити проблему якусь. Я наприклад навіть не уявляю щоб я робила без мами своєї в пекарні своїй.

- Саме про пекарню я хочу з тобою Олесья поговорити.

- Я слухаю тебе... - Олесья насторожилась і тут же зрозуміла в чому справа. Олесья подумалась що Наталя хоче просити щоб її мама працювала в пекарні; Олесья не помилилась:

- Ти знаєш Олесья що моя мама працювала з продуктами колись, має досвід в такій справі. Тут вона хоче залишатись на трохи довший час, сама розумієш як там зараз з грошами а мама хоче допомогти моїм братам там вдома. Сама розумієш щоб знайти їй роботу зараз не так просто, мамі шістдесят років, лиш вона добре себе відчуває, сама розумієш що мама не зробленою на городах чи коло худоби. Я б хотіла з тобою поговорити щоб ти якось маму могла коло себе пристроїти на роботу. Ми згідні на плату яку ти сама назвеш, лиш мама такою впевненою що буде працювати у твоїй пекарні, що навіть слухати не хоче чогось іншого. Говорить мені що вже там з твоєю мамою наговориться, тому що мама вважає вашу маму, інтелігентною людиною і сама як ти знаєш була завідуючою магазину колись. Так що Олесья я думаю що в тебе бізнес піде скоріше і краще; як думаєш?

- Ой, ти знаєш я навіть не знаю що тобі відповісти так зразу. - Ледь вимовила Олесья від розгублення, не знайшовши експромтом що відказати влучно.

- Олесья, ми не спішимо тебе, мама лиш вчора прилетіла, хоча вона вже готова завтра виходити на роботу, я її ще не відпущу так скоро. Ти Олесья подумай, зміркуй собі але май на увазі. Як не як, ми ж свої люди а там в тебе і Ліля працює, вона так нічого, лиш вона не родина нам і молода ще щоб знайти легко іншу роботу.

- Я ж не можу Лілю вигнати просто так. - Відказала Олеся, стараючись не показувати того, як вона розсердилась на пропозицію Наталі.

- Просто так не будеш: як треба буде тоді придумаємо щоб якось Ліля сама побачила що вона лишня там, а ще можна так щоб вона щось виробила шкідливе і тоді буде причина. Ти Олеся можеш все придумати, я знаю яка ти в нас в цьому успішна.

Тут в хату зайшов Юра, він глянув на дружину і зрозумівши що розмова якась не з присмних, він запитав не звертаючи уваги на те що Олеся збиралась відповісти в телефон.

- Леся, ти що так почервоніла як рак?

- Окей Наталя, тут Юра мене кличе, щось йому квапиться дуже так що не дає мені говорити. Я перепрошую лиш я повинна іти до нього.

- Добре Олеся, ми ще поговоримо, лиш йому нічого не говори поки що. - На прощання попередила Наталя.

- Що таке там? - Став питати Юра дивлячись на дружину.

- Не питай краще; в мене ще такого дурного положення не було ніколи.

- Що вже не можеш собі ради дати з Зоською Олешівською?

- Ти почув про що ми говорили?

- Сам догадався лиш як увидів тебе: а скажи чи вже не пхається а пекарню до тебе?

- Як мені відказати їй? Що я маю робити?

- Нічого не маєш робити а сам відкажу так що більше не попроситься.

- Юра я не можу якось так по-хамському.

- Тихо будь Леся: з нею, тобто старою, лиш так треба, але не тобі - я сам зроблю.

- Юра я навіть не знаю...

- Ти собі не знай, а я знаю, і якщо ти підпустиш ближче таку бабу до себе, тоді усім нам буде від неї. Тут культурна поведінка не спрацює, лиш нашкодить: поки ти будеш думати що відповісти, вона вже скаже, зробить і як кажуть «приб'є печатку». Вона вже знов почне мого Василя їсти, ой буде він напевно вже спати в тій машині між квіточками, як небіжчик між вінками.

- Ой Юра: в тебе такі жарти жахливі, - поморщилась Олеся.

- Життя в нього жахливе піде по-другому колу, а тут вже не до жартів буде.

- Юра, ти лиш подумай що вона мене намовляє: говорить щоб я придумала якусь сцену так щоб Ліля вийшла винуватою і я її вигнала з роботи а натомість бабу Ганку взяла.

- А вона забула що Василя Вадим навчив? На Флориду їхав з ним, працював з ним; забула вже? Та їм лиш своя вигода, лиш залізти на чуже місце і використати любого на свою користь. Думають як мого брата використали щоб зараз її Ромцьо жив в його хаті, так їм далі буде? Ой не той я вже Юрко що колись був і бетон мішав Василеві на будові. Знала б ти Леся як я наробився в них колись щоб брат мій хату мав свою. А Василь по тих митницях скільки намотався щоб якийсь долар з Польщі привезти. Що тобі говорити Леся: виросла ти в порядній сім'ї і Вітя пішов також в родину мудрих та сумлінних людей і тому ви такі як діти до тепер: хтось чхне а ви вже біжите допомагати тому.

- Юра, може поясни якось що я не можу взяти бабу Ганку в пекарню; придумай щось.

- А що тут думати? Скажу просто: мама для нас там працює безплатно, так воно є і це правда. Ліля працювала від початку і далі буде і таке не обговорюється навіть питання. Ми їм в боргу: брат Лілі виручав Лева у Москві, а мама з Левом нам хату виплачують. Так що тут бесіди не може бути жодної про робочих в пекарні і на тому крапка. - Юра стукнув кулаком по одвірку дверей.

Ганна Михайлівна була жінкою середнього росту, в міру повною і як належить для її віку. Вона була людиною такою що уміла так говорити, що мимоволі її співрозмовник змушений був погодитись з її доводами. Одного вечора таким співрозмовником став для неї її онук Валерій.

Валерій приїхав з гаражу де працював з Юрою, пішов помився і сів щоб повечеряти. Так як вже була в них баба Ганка, усі вечеряли як повинно бути: теплих дві страви.

Оглянувшись що Наталі ще немає вдома, а Василь лиш три години тому як виїхав на Флориду, Михайлівна почала розмову з онуком:

- Як ти Валерику наробився нині там?

- Нині не робив багато: стрий Юра якісь частини заказав а їх не привезли і ми трохи прибрали в гаражі щоб був порядок. Від коли Віктор пішов від нас, стрий Юра трохи запустив гараж. Ми прибрали, але за два дні буде знов так само.

- А Віктор ніколи не показується там?

- Приїздить, лиш він хоче орендувати якесь місце щоб там машини продавати готові.

- Добре що такий розумний тут і дає собі раду. Я таких людей поважаю синочку, ти також поважай так само.

- А мені що до того хто собі дає яку раду?

- Як ще сказати синочку... Давай ти сам подумай таку річ: Віктор до армії не мав професії, там щось з дідом стругав патики якісь. Але в армії він увидів що стрий Юрко уміє ремонтувати авто, він з ним здружився. Тепер як видиш що стрий Юрко далі ремонтує авто, а Віктор вже ходить як пан і лиш продає готові; що з цього ти можеш зрозуміти?

- Хіба то що Віктор мудрішим від стрія Юри.

- Правильно ти увидів; так воно є! А тепер подивись на Юрка нашого: чого він не помічає того, а як навіть помічає, він не злоститься а на оборот довільний; чого так?

- Е бабо, що ви таке кажете? Як він буде щось з себе показувати як вони його сюди забрали, і як кажуть «вивели в люди».

- Значить виходить що він любить родину своєї жінки?

- О, та він за ними так вболіває як би вже не було нікого на світі лиш вони.

- А ти як думаєш синочку: правильно він робить і чи вони заслуговують на таке?

- Як вам сказати? Думаю що так як подивитись, вони за ним також вболівають і годять йому. Я думаю що так як він нічого з себе не показує, того він використав їхню так сказати доброту і тепер виходить що всім добре.

- От який ти мудрий Валерику: а ти думав над тим що в дружній такій родині добре усім живеться? Старим, дорослим, молодим і дітям.

- Так виходить якоесь.

- А ти Валерику хотів б знайти собі жінку з такої родини?

- Е, я ще про жінку не думаю.

- А сам кажеш що стрий Юрко користав момент добрий: так чи ні?

- Ну так.

- А скажи чи в армії йому було до того щоб над таким думати?

- Виходить що було якщо подумав.

- Валерику послухай: коли я була молодою, я поїхала на заробітки в Одеську область. Там ми з дівками такими як я, зривали яблука в колгоспі одному. Було якоесь свято і голова колгоспу зробив таку забаву нам, усім хто приїхали були, тобто для чужих. Наклали на стіл всього їсти, пити, балювались пів ночі там. А в кінці голова каже: «дівки, тут де ви їли знаходиться Червоний куток, а завтра тут пройдуть партійні збори колгоспників. Тепер що ви не з'їли, забирайте собі на квартири де ви живете, бо я не заберу всього сам». Тоді Валерику не було холодильників щоб поховати ковбасу, шинку, сало, а ми так наїлись що лиш очами водили. Дівки ситі і не хочуть брати нічого, а я подумала і собі набрала з столів на хату в якій я з двома дівками жили. А на другий день усі пішли в сад на роботу і на обід вже зголодніли тай оглядаються що їсти. Я відкриваю торбу, а там і

ковбаса і сало і бублики, риба і всього що ми вчора їли. Дівки як набігли і давай хапати в мене, а їм кажу: що думали що будете ситі доки додому не проїдемо? А видите яка я мудра а ви так відказувались. Подивився б нині голова колгоспу; вас і просити не треба зараз. Ось так було тоді Валерику. - Ганна Михайлівна замовчала, поглянула на онука, - а ти зрозумів чого я тобі розказала таку подію?

- Не дуже.

- Валерику: так як дівки думали що все будуть ситими, так само може ти думаєш що ти все будеш молодий. Треба думати наперед коло сонце світить щоб дах не протікав а коли дощ, тоді вже не будеш ремонтувати і одно мокнути: чи в хаті чи на хаті. А майбутнє молодого хлопця залежить від того як він одружиться і в яку родину піде.

- Тут бабо не так як там було колись. - Махнув Рукою Валерик.

- Тепер ти так думаєш а коли буде тобі тридцять а може більше, тоді ти не так будеш говорити. Скажи мені таку справу: як для стрія Юрка було б зараз краще: як він був би сам, чи може як він був би в погані родині і його жінка нагнала?

- Для нього добре так як є.

- А чому добре сину?

- А що йому зле? Два сини має, жінка файна, робота є, що йому треба?

- А тому йому добре що колись в армії він подумав добре де б йому пристати і до кого. Так що ти вчись добре. Знаєш колись мама твоя не хотіла твого тата, а я таки настояла і видиш що він і хату побудував, на Польщу їздив, і ще нас до Америки через брата взяв. Тепер мама видить що я була права.

- Я вас бабо не пізнаю: ви все що тато «дурний», «пияк», «лях нещасний», а тут вже хвалити почали; як вас зрозуміти тепер?

- Е Валерику, без того не буває щоб люди не сварились чи щоб не назвав хто кого, але попри всього того нам добре таки.

- А дивіться що в родині Левчуки не називаються напевно ніколи, стрія Юру також так жінка не називає; виходить буває так також в людей.

- О, тут ти в мене мудрий синочку: що виходить тоді якщо правду сказати про нашу родину і про їхню?

- Виходить що вони більш такі культурні і добріші як ми.

- Правильно синочку і тобі треба подумати про таку справу.

- Як це подумати? Як я на когось щось скажу мене не чують чужі люди.

- Те не про те я Валерику, - заломила лукаво руки баба Ганка, - я не про те синочку.

- Так скажіть що ви від мене хочете вже?

- Скажу синочку, скажу. Ти мені лиш одне ще скажи: як ти думаєш чи могла б жінка Віктора нагнати геть від себе як зараз багато роблять?

- Ніколи. - Впевнено відказав Валерій.

- А як він щось не так зроби би навіть?

- Ніколи вона б не прогнала його. Вона не така людина і Олеся також не прожене стрія Юру ніколи.

- Видиш сину до чого я веду: тобі треба знайти таку родину саму щоб твоя жінка була така людяна як у Віктора Ліза і тоді щоб ти не робив вона тобі терпіти буде. Коли така дружна родина, вони допоможуть в біді, вони не дозволять нанести стида родині, прикриють навіть соромне діло якесь. Така родина не дасть пропасти ні фінансово, ані не дасть щоб хто біду зробив комусь з них. В таку родину тобі треба сину зайти і думай від тепер поки ти ще молодий і красивий в нас.

- А нащо думати: є Тамара в них, така буде як її мама, нікого не має з хлопців, так що можу спробувати як така справа.

- Ой синочку, - баба Ганка почала цілувати онука який сидів за столом, - тепер я увиділа який ти мудрий, який ти розумний.

- Але що Тамара? Вона дуже батьків слухає, боїться їх і вдома сидить як мені з нею?

- Воно добре що вдома сидить, що батьків слухає, тому що тебе буде слухати а ти не чекай щоб ходити з нею а починай і женись і тоді твоя буде. Не пожалієш ніколи сину я тобі гарантую, а золотом засиплють тебе! Приїдеш колись в Тлумач і про тебе в газеті будуть писати, так що думай скоро поки дівка ще молоденька!

- Про золото ви правду сказали: є в них такі забавки.

- Видиш! А тепер дивись щоб в тебе була жива забавка, так що думай і роби скоро.

Валерій взяв і переломив кусок халви, він побачив як баба Ганка потерла долонями від задоволення. Сам від себе уявив діловим чоловіком, який пізно повертається додому а жінка терпеливо чекає на нього, читаючи книжку в ліжку і не сміє питати те він так довго пропадав. Саме таку хлопець бачив в майбутньому дочку Левчуків, Тамару.

15

Золота осінь, накрила своїми барвами природу острова Лонг-Айленд. Жовте листя обірване осіннім вітром, крутилось під ноги і лягало куди воно було занесене. Небо було синє та прозоре як звичайно осіннє небо, лиш по ньому також плили хмари, вони були білими та перемішані з сірими а місцями дуже темними.

Ліза ішла поволі тротуаром, одного з скверів. Вона була одягнутою в осінній плащ, комір якого обвивала красива різнобарвна хустина. Плащ був не довгим, лиш нижче нього не було видно спідниці а кілька чорні колготи які обтягували стрункі ноги красивої молодій жінки. Волосся Лізи було рівно зачесаним назад, заді широка янтарна шпилька, стягувала волосся а після неї, воно знову вітром розвівалось по плечах. Ліза ішла з опущеною головою, на очах були сонячні окуляри а короткі чобітки рівномірно стукали каблуками по асфальту тротуару...

Коли б хто з сторони побачив Лізу, він міг подумати що якась жіночка напевно довго працювала в одному з престижних офісів і перевтомлена працею, лиш насправді Ліза не була перевтомленою, вона ішла і думала... Одна рука була в кишені плаща а в лівій Ліза тримала прямокутній гаманець, скоріше схожим на невелику сумочку. На руці виблискував перстень з рубіновим каменем.

Ліза ішла повільно, лиш раптово думки перервав звук мелодії телефону; Ліза витягнула його, поглянула хто такий викликає і піднесла до вуха мобільний телефон:

- Привіт Вітька.

- Ліз, ти вдома? - Запитав Віктор.

- Вітя, я бачу що дозволила тобі щоб ти мене не звав «Єлизавета», а тобі вже важко навіть «Ліза» вимовити і став вкорочувати моє ім'я.

- Просто так крутіше звучить, - посміхнувся Віктор, - а ти як зараз там вдома?

- Ні любимий, я в даний час чекаю на маму біля поліклініки. Вірніше я не чекаю а гуляю собі по скверу, так як зубний лікар сказав мамі почекати трошки поки він звільниться.

- А що у вас не було години на прийом?

- Була, лиш тут щось трапилось непередбачене і він змушений був відлучитись на половину години а ми вже вирішили почекати.

- Зрозуміло...

- А біля тебе як справи там? - Зітхнула глибоко Ліза.

- Добре все, я чому телефоную тобі: одним словом я домовився за місце, буду продавати тут машини. Район такий шумний, одним словом реклама сама собою.

- Так що ти Юру залишиш тепер взагалі самого?

- Чому залишу? Я машини приганяю з аукціону, Юра там міняє мастила, колеса, а Валерій чистить салон, миє гарно і сюди в салон до мене переганяють. Так що все як було лиш ми трошки розпросторились з своїм бізнесом.

- Тоді гарно коли так.

- Звичайно.

- Вітя, а не можливо так щоб Валерій не працював з вами взагалі там? Ні ти не подумай чогось, просто я не знаю навіть я пояснити тобі.

- Бачиш що Володьку Олеся забрала, хоча він не від заліза сам по собі. Володька не пішов в Ковальських а в наших: він напевно скоріше поваром годиться щоб на кухні як бабця і Олеся, чим крутити залізо в гаражі. А Валерій також не дуже до того, лиш тримається Юри ради того, що не така дисципліна в гаражі як на іншій роботі. А він сама знаєш: ранком поспати, скоріше втекти з роботи, на вихідні телефон не підійме від Юри, хоча стріляй в нього, одним словом такий собі юнак.

- Вітя, а як він з тобою взагалі спілкується?

- А він не спілкується зі мною. Що йому зі мною говорити Ліза? Юра там з ним сам розбирається а я що до нього маю? Я думаю що він скоріше б з тобою поспілкувався, - пожартував Віктор.

- Приємно тобі так знущатись наді мною Вітя?

- Все перепрошую, пожалів що так сказав.

- Повернешся додому, тоді пожалієш... - Ліза піднесла голову і стала дивитись на небо...

- Само собою що пожалію, але може я трошки затримаюсь щоб тут впорядкувати все в офісі цьому, також мають мені привести напис на будинок почепити; назву бізнесу.

- Як назвали?

- Назвали: «Lion-blacksmith», Також на стороні намальовано мускулистого лева у фартуху ковальському з молотом і накувалдою. Гарно так вийшло. До речі Вадим підказав нам.

- Тоді ти в мене такий лев москулистий виходить, - Ліза весело зітхнула.

- Саме я тобі зателефонував щоб повідомити щоб не переживала де я подівся довше.

- А там де ти будеш продавати автомобілі, є також приміщення?

- Само собою.

- Класно коли так. - Ліза посміхнулась а Віктор відчув що в неї піднісся настрій.

- Офіс гарний такий, чистенький, а чому питаєш?

- А можливо щоб я приїжджала до тебе туди інколи?

- Звичайно, а ти що конкретно маєш на увазі?

- Щоб я змогла під'їхати коли мені захочеться щоб з тобою побути, коли мені самотно...

- Ти хочеш сказати коли тобі захочеться щоб я був таким «левом»?

- Саме так. - Ліза посміхнулась та поглянула по сторонах. - Знаєш, воно так романтично коли не вдома, а десь в іншому місці.

- Давай Лялька, в любий час, тут вікна закриваються щільно. Я ще тут куплю апарат що каву варити, все як повинно бути, диванчик придбаю зручний.

- Як кільки так зразу, - пожартувала Ліза відчувши романтику в розмові.

- Коли лиш захочеш, відвезеш дітей до діда і скажеш що до мене на виклик терміновий.

- А дід шепне мені оглянувшись: їдь скоро щоб Вітя не чекав довго, - Ліза сама з себе, весело розсміялась.

- Окей Лялька, цілую тебе. - Віктор спішив, хоча не проти був провадити таку бесіду.

- Взаємно, який ти романтичний в мене, - на прощання промовила Ліза.

Але приїхавши додому, Ліза не мала часу щоб чекаючи скучати за Віктором, так як її покликкала Олеся. Олеся вийшовши з дверей кликнула щоб Ліза пішла з нею до мами.

- Пройдемо трошки?

- Я сьогодні вже находилась в сквері біля поліклініки. - Відказала Ліза.

- Нічого: ходити ніколи не є багато.

- Тоді ходімо. - Ліза з Олесею вийшли на вулицю.

- Хочу Ліза на Мухтара поглянути, він вже напевно забув мене. Часу мало в мене: зараз підуть свята: День подяки, Різдво, Новий рік, замовлень буде що хоча відмовляй. Ми хотіли вже випікати завої з маком, але тут з хлібними виробами не встигаємо. Добре що мама веде в мене бухгалтерію а то я б з грошами заплуталась вже давно була. В мамі ще привичка з бібліотеки все в порядку тримати; бібліотека це ж папери самі.

- А Лілю чому не покладеш на таку справу?

- Думала вже, лиш передумала собі: Ліля все ж таки хоча з нами, лиш вона побічна людина. Робить вона все добре, заробляє відносно також не мало, лиш коли вона буде знати оборот грошей, тоді в людини складається враження що на ній доробляються. Вона не буде рахувати розхід на страховку, відсотки, борги, а як правило лиш дохід пекарні. В результаті чого, я виглядатиму і її очах мільйонеркою.

- Правильно розсудила ти Олеся. Проблему потрібно передбачати ще до того часу поки вона почнеться, тоді можна запобігти неприємності.

- Ой Ліза: я думаю чому я тебе покликкала. Ледь не забула сказати: телефонувала Наталя і говорила щоб я не переживала про її маму, ніби вони так поговорили і вирішили що трошки далеко їм возити її до моєї пекарні. Сказала що десь там їй знайдуть роботу, біля якоїсь жіночки сидіти чи щось в тому роді.

- Виходить не образилась на тебе?

- Ні, що ти Ліза: взагалі я їй не відмовляла, лиш Юра напевно малому в гаражі сказав і він передав вже. Але я не вірю їм Ліза; не вірю і все.

- Добре що ти не погодилась взяти до себе маму Наталі. Знаєш коли люди які не давно приїхали часто незадоволені тут, все їм не так, завжди думають що їх хочуть використати, буває що витратишся на когось часом а людина думає немов воно тобі потрібно а не для неї. Пізніше вже все стане на своє місце, але воно з часом.

- Ліза, що мене з жінки шістдесятилітньої в пекарні? Ні, не справа в моторності чи в слухняності, лиш справа в тому що я знаю по-своєму як що робиться, наприклад мама мені не перечить ніколи, а така людина що була колись завідуюча Гастроному, почне свої правила мені встановлювати, щось виправляти мене, старатись мене навчити і так далі. Спочатку я потерплю а далі все ж таки вона виведе мене з терпіння і за своє добро ще стану ворогом. Так краще зразу показати що мені робітники не потрібні, на тому привикнуть що така справа і все.

- Все правильно Олеся. - Погодилась Ліза.

Підходячи до дому Марійки, Олеся з Лізою побачили Лева який накривав свого моторного човна, якого поклав з правої сторони подвір'я, зараз за кленом. Човен був досить високим, стоявши на причіпі він був більш трьох метрів висотою, не враховуючи нержавіючі перела. Ліза замість привітання запитала:

- А что уже на зиму решили ставить своего «Путешественника»?

- Так точно Елизавета.

- А вы вообще выходили в океан с мамой этим летом?

- Да было несколько раз. Если будем живы и здоровы, когда потеплеет, поедим в Провиденс или в Бостон.

- Это приятно...

- Елизавета, это правда что у тебя кот новый?

- Да правда. Вот Александра мне подарила.

- Как звать кота?

- Тамара назвала Бонни.

- Да, кот это хорошо, конечно если хороший кот.

- А как знать хороший или плохой кот?

- У меня было так: если по крыше не ползал и голубей не воровал, значит был хороший, а если это делал, тогда очень плохой кот.

- Тогда я не смогу определить если так: на крышу не залезет, тем боле что незачем: голубей ведь нет у нас.

- В такому случае станем считать что кот хороший у вас, - засміявся Лев.

День був вівторок. В такий день усі розходяться з дому: хто в школу, хто на роботу. Ліза як завжди була вдома, вона була з малою донею та з котом. Вже коли старші діти повертались зі школи і Ліза могла залишити малу з Тамарою чи Русланом, тоді вона бралась щоб приготувати вечерю для Віктора а також для усієї сім'ї. Саме такого часу було три години поки Віктор повертався з роботи. Правда в даний час, вже Віктор не завжди повертався вчасно як скоріше, так як він перебував в офісі, біля якого була площадка та продавались автомобілі. Коли нікого не було з клієнтів хто б міг цікавитись, Віктор повертався вчасно додому, в такий годині як Юра з гаражу, але коли хто там знаходився, він вже змушений був обслужити клієнта довше встановленої робочої години.

Ліза зустрінула Тамару, як завжди при зустрічі, після повернення з школи, Ліза цілувала дітей і заставляла щоб вони цілували меншу сестру. Звичайно що маленька Белла бігла першою, складала губки і підносила головку, лиш Руслан міг інколи не звернути увагу не неї, тому Ліза стежила щоб він привітався з сестричкою як повинно бути. Вже коли Руслан бачив поруч маму, тоді він не робив спроби вникнути сестри, тому що знав що мама поверне його з його кімнати і все одно йому прийдеється так поступити як мама вимагає.

Ліза розуміла глибокий зміст в такому: вона хотіла щоб діти дотиком облич та губ, відчували споріднення і привикали до цього, щоб в них вироблялась прив'язаність одне до одного. Ліза розуміла що діти у них так народились що не підходило їм аж так дружити як скажімо колись її батькові Аркадію. В Аркадія було два брати старших і один менший, різниця не великою в роках і тому хлопці не тільки були братами а ще і друзями. Так як Тамара була старшою від Руслана на сім років, а Руслан від Ізабелли також на п'ять, дітям потрібно було шукати собі товаришів в школі чи на вулиці, які б роками підходили одне одному, лиш Ліза розуміла що дитинство промине, а коли є діти поріднені почуттями та увагою одне до одного, тоді вони в дорослому віці не бачитимуть різниці в роках а навпаки шукати спілкування одне з одним між собою. Саме тому Ліза хотіла так навчати дітей, щоб любов та доброта а також прив'язаність, розвивалась в них з самого дитинства.

Ліза дивилась і приглядалась на життя своїх рідних та близьких, прикладом для неї послужила родина батька і мами. Коли в Арланів усі були навчені дружити та допомагати одні одним, навпаки в Лук'яненків помічалось потиженне: Тетяна з братом наскільки відчужили ся, що лиш інколи вона могла телефонувати до нього. Ліза боялась дуже такого щоб таке щось не проросло серед їхніх дітей, вона навіть пригадувала як колись давно, коли бувало що Гарік міг набити сестру Ріту і як бабуся забороняла їй наговорювати щось поганого на рідного брата. Ліза могла до всього приглянутись, навіть надумати багато лишнього, лиш такою вона вже була і хто знав її близько, також знали про це. Лиш те що Ліза відчувала особисту відповідальність в тому якими стануть діти від її виховання, вона була правою. Ліза розуміла що саме мама в домі є тією особою, яка має певний вплив на тих, кого вона породила. Явним прикладом було те що брати батька стали ювелірами і навіть її батько який працював пілотом, вже тут в Штатах також подався в такий бізнес. Гарік бувший лікар-стоматолог, також пішов в ювелірний бізнес, а чомусь ніхто з чотирьох синів не пішов в медицину, тобто слідами Іллі Давидовича. Ліза розуміла просто і правильно: вдома з дітьми була їхня мати а саме родина бабусі Сусанни були ювелірами, виходить що захоплення золотом передалось Арланам від матері.

Того вівторка, Ліза як звичайно пішла на кухню, взяла нарізати помідори щоб зробити салату. Раптово пролунав телефон при тому не мобільний а домашній. Ліза піднесла трубку і почула ласкавий жіночий голос:

- Привіт Ліза.

- Привіт.

- Я так зрозуміла що ти зараз вдома коли розмовляєш зі мною домашнім телефоном?

- Так я вдома, тільки я перепрошую в тому що не можу впізнати з ким розмовляю. - Ліза висказала обережно почувши голос такий що колись вона його вже чула, лиш не могла додуматись так швидко: де і коли.

- Бачиш Ліза як виходить: це я повинна вибачатись тому що через тебе я сюди приїхала а так мало часу я вділяю щоб навіть інколи зателефонувати до вас. Це Наталя Ковальська з тобою розмовляє.

- Ой справді давно ми спілкувались Наталя. - Обережно почала вести розмову Ліза, вдумуючись в кожне слово щоб пізніше не жаліти, та не наговорити такого, щоб собі наробити проблем. - А тут як сама бачиш: живуть люди а часу завжди мало так що навіть не те що не бачаться а не розмовляють.

- А ми з мамою саме хочемо одне і друге. Справа в тому що я з мамою на під'їзді до Мерріка, пригадала про вас і мама мене питає про дітей а я їй кажу що найменшу я давно бачила яка вона вже у вас виросла дівка нівроку. А мама знаєш як воно є: недавно з України і думає що тут так як там: каже мені: «давай заїдемо коли ми вже тут щоб я подивилась на ту дитину коли ти вже так вихвалюєш її мені». Я кажу що не можу так щоб не повідомити і запитати коли можна так зробити, думаю собі так: я зателефоную на домашній телефон, коли є Ліза вдома, тоді зніме трубку.

- Тоді можете заїхати коли ви деь тут не далеко. - Ліза не мала що більш відказати, їй залишалось тільки запросити гостей, які вже самі напросились до неї в хату.

- Тоді ми вступимо так на п'ять хвилин, лиш ти не готуй там нічого; ми не надовго.

- Домовились. Я буду чекати, - відказала Ліза.

Лиш Ліза поклатала телефон, витерла чоло яке вже встигло покритись крапельками поту, вона забігала як білка в колесі; Ліза не знала за що вхопитись. Відчинивши холодильник, вона побачила торт якого давала дітям, лиш три частини торта залишились. Ліза швидко поклатала чайник на плиту, і сама побігла одіти Беллу, так як її повинні були оглянути непрошені гості.

Ліза не знала того що Наталя з мамою не їхали зовсім в сторону Мерріка, вони ще були вдома і в Лізи ще було доволі часу.

Приготувавши каву, Ліза ще раз оглянула доню, сама пішла одіти щось краще від кухонного халату. Але нараз вона пригадала про Тамару, Ліза на мить подумала про одну справу. Вона відчинили двері кімнати Тамари, і звернулась до дочки.

- Тамка, ти можеш зараз піти до бабусі Марусі?

- А чому?

- Бабуся просила тебе, а я забула тобі сказати; лиш давай швиденько іди.

- Окей, я поїду на байку.

- Лиш давай швидко. - Ліза квапила Тамару.

Лиш Тамара збігла по сходах вниз, Ліза тут же взяла телефон і набрала до Марійки:

- Алло мама?

- Так Лізочка.

- Ви вже вдома, чи в пекарні ще?

- Зараз виїду додому.

- Мама, тут до мене зненацька напросилась Наталя з мамою, а я не хотіла щоб вони Тамару бачили і оцінювали. Я її до вас відправила а ви щось придумайте будь ласка немов ви просили її прийти. Коли вони поїдуть я вам зателефоную.

- Добре Ліза, я все зроблю. Зараз заїду куплю для Тамарки чобітки гарні, я приглянула їх тут поруч в магазині і скажу щоб почекала поки я приїду; дідові зателефоную а він її перекаже і все буде гаразд.

- Мама, я перепрошую що так виходить несправдою виходити з становища, лиш нічого так швидко не змогла придумати; я ж не Олеся самі розумієте.

- Все нормально Лізочка, коли не було причини, так знай що вже є вона. Можеш сказати що Тамарка в мене і приміряє чоботи собі на зиму: так буде правда. Я думаю що про неї вони обов'язково запитають тебе.

- Домовились. - Ліза зітхнула, поглянула у вікно і стала чекати.

Наталі не було ще довго, Ліза стала здогадуватись що мабуть вони не були десь поруч, вже хотіла передзвонити щоб запитати, лиш не рішалась сама а продовжувала чекати. Ліза навіть встигнула прибрати в кімнатах іграшки яких діти розкидали - все впорядкувала.

Вже була година половина шостої, коли Ліза почула дзвоник в двері. Вона підійшла щоб відчинити. Наталя з мамою Ганною Михайлівною стояли на невеликій площадці яка була вже над сходами перед входом в двері на другому поверху.

- Доброго дня вам господиня! - Привіталась Ганна Михайлівна.

- Доброго, заходіть будь ласка, - запропонувала Ліза гостям.

- Ми чомусь так довго їхали, - стала відговорюватись Наталя, - вже думали що ти нас не чекаєш і кудись собі подалась.

- Ні, я вже нікуди не збиралась.

З кімнати вибігла Ізабелла, вона в руках тримала ляльку і побачивши незнайомих людей, підійшла до мами. Усіх увага перейшла на неї:

- Ой яка красуня в тебе Ліза, - Михайлівна почала по традиції промовляти, - щоб не наврочити таку дівку, які очі гарні в неї, а яке волосся кучеряве. На мама подібна; уся в маму пішла, щоб вам здоровенька росла.

- Спасибі, - відказала Ліза, - вона таткова також.

- А де дівка ваша вже велика?

- Ой ви про Тамару питаєте?

- Так, так, Наталка її знає, а я ще виділа колись як ви в нас були там.

- Ви знаєте її немає зараз вдома. Тамара до мами пішла, там мама для неї чоботи купила і вона пішла поміряти і забрати їх.

- Вже б і на неї хотіла поглянути а то наш Валерик, - Ганна Михайлівна перейшла на тон шепоту, - я дивлюсь в його кімнаті знімка такої дівчини гарної і я питаю хто така а він мені каже «ви її бачили вже давно». Я аж тоді догадалась що за така красуня вродлива.

Ліза розгубилась, вона була злою сама на себе, лиш не знала що відказати і тому просто запропонувала пройти на кухню що випити кави. Наталя побачила розгублення Лізи, також немов нічого не було сказала мамі щоб іти на кухню, а там вже Ліза почала спочатку ромову про kota, про те як старий кіт був прийшов від батьків додому сам, коли вони були в Україні і як Олеся подумала що він пропав і купила нового.

Ліза старалась якось заговорити гостей що більше не велась розмова про Тамару, лиш виручив Лізу Віктор, який повернувся і почав розпитувати гостей про Україну, про Тлумач, одним словом про все що їх зовсім не цікавило цього вечора.

Пізно вечором, Олеся забігла до Лізи. Вона пізно повернулась з пекарні, але знайшла час щоб поспілкуватись і розповісти новину:

- Ліза, де твій мобільний телефон?

- Телефон? - Ліза кинулась шукати, лиш не могла знайти.

- Не бігай зараз, тому що його тут немає: я набирала номер і не чути щоб десь тут був його голос. Знайдеш собі завтра, лиш Ріта до тебе телефонувала сьогодні і не могла тобі повідомити одну справу. Тоді Ріта мені сказала а я вже прибігла до тебе.

- Що саме Олеся?

- Говорить що Наталя з мамою були в неї в магазині. Оглянули все золото, питали як в загальному іде бізнес, все пронюхали і тоді почали просити телефону до тебе. Напевно телефонували також, лиш як я бачу що ніхто до тебе не додзвонився сьогодні. Не знаю що їм потрібно, але ти готуйся на якусь розмову з ними.

- Олеся, вони були в мене сьогодні.

- Як були? Тут були?

- Були тут. Взнали домашній номер, зателефонували і сказали що вони тут поруч в Мерріку і мама хоче побачити Беллу нашу. Я ж не могла відмовити людям на таке прохання коли в них таке благородне бажання появилось.

- Ліза, інколи твоє виховання, культуру, сумління, благородність, можуть використати тобі на шкоду. Я колись поступила можливо не благородно з вчителькою біології, лиш коли її синок далі почав лізти вже не до мене а до Юри, тоді я вже поступила зовсім не благородно; ти знаєш ту історію. Але я звільнилась від його уваги до тепер, так що інколи буває так що потрібно по-іншому. Звичайно до цього моменту цього прикладу не покладеш за основу, лиш в майбутньому може так прийдеється нам робити щоб звільнитись уваги небажаних претендентів на руку нашої Тамари.

- Не знаю чи я так зможу Олеся. Мені здавалось що колись я більш була агресивною, а зараз я такою зробилась що себе просто не впізнаю. Може тому що я дітьми постійно і вже сама стала як дитина? Не знаю Олеся як мені бути...

- Розкажи як все відбулось. - Олеся зняла з себе осінню курточку, підтягнула рукав тонкого светра і зручніше всіялась на м'якому дивані.

Ліза почала розповідати все по порядку, Олеся вислухавши її стала міркувати.

- А ти пам'ятаєш Ліза коли вони приїхали і мама звернула увагу на те що Наталя навіть не поглянула на Беллу ще тоді маленьку? А тут такі захоплення нею що аж з Гарден Сіті приїхали щоб поглянути на малу вашу. Не цікавить їх Белла ваша, а знаєш чому?

- Тому що в них немає ще одного сина для неї.

- Правильно Ліза: Белла лиш причина приїзду щоб оглянути все і побути з тобою.

- Добре що я встигла все прибрати як слід в хаті. - Похвалилась Ліза.

- А їм не до того: думаєш коли б у тебе було розкидано в хаті тоді вони б відмовились від своїх планів? Їх цікавлять магазини з золотом і як йде бізнес там. Чому не зателефонувати до Юри щоб взнати твій номер а обов'язково до Ріти їхати і старанно все оглянути?

- Тоді все так як ти розказуєш Олеся, скоріше всього є правдою.

- Ліза, вони взялися за Тамару серйозно.

- Що мені, чи нам, робити тепер?

- А що тут зробиш? Я спробую з Тамарою сама поговорити. Думаю що вона не любить малого їхнього, хоча він вже не малий, йому двадцять років. Проблема в тому що тут діти а особливо молодь, вони самітні. Якось воно все інакше як колись в нас було, хоча в нас також батьки переживали досить.

- Так колись мені моя мама говорила. Казала мама що від самотності людина може опуститись досить низько як фізично так само морально. Я побачила що мама правою в цьому питанні. Коли я сюди приїхала, тоді я взагалі нікого не знала, але мені постійно в голові був Вітя, я була зайнятою ним увесь день а вночі ще більше. А тут сама бачиш яке товариство: Володька ваш, Ігор інколи тьоті Ірини, боснійці два і звичайно над тим товариством Валерик Ковальський ненаглядний і розумний над ними. Правда там дівчата з Тамарою дружать, лиш воно під час школи а коли вихідні, тоді сама ти Олеся бачиш...

- Біда Ліза. - Олеся глибоко зітхнула. - Я йду спати тому що перевтомилась дуже, може щось подумаю пізніше і з мамою поговорю на роботі завтра.

Олеся пішла додому а Ліза пішла в спальню, так як вже було досить пізно. Віктор вже спав, діти також, так як Тамара і Руслан уставали ранком в школу. Ліза почувши шум серед листя, підійшла до вікна, вона відчинила верхню половинку вікна, опустила вниз і стала дивитись у нічну темряву. Ліза стояла перед тим самим вікном як колись, як тоді коли вона в розпачі повернулася з весілля двоюрідного брата Давида. Саме тут її захопила Марійка коли поїхала вслід за невісткою. Але сьогодні в Лізи була друга проблема, іншого характеру, проблема така в якій не зможуть допомогти ні свекруха, ані мама, і вони самі з Віктором безсильними. Хоча Тамара їхня дочка, відносно навіть слухняною коли поглянути на інших дівчат її віку, лиш чомусь серце підказувало що з нею жодна розмова не дасть результату. Ліза вперше поклатала під сумнів здібності самої Олесі, вона оцінила здібності матері Наталі, як та може нав'язувати свою волю комусь. А може не тому що вона мудрішою від Олесі, просто Олеся вихована по-іншому, не такою настирною та не вломиться в душу як це робить Ганна Михайлівна. Ліза найбільше боялась того щоб дочка не махнула рукою на любов та на почуття серця і стала жити так як багато інших дівчат, які вже навіть в юні роки, розчарувались та взяли собі за основу що любов лиш описана в романах та показаною в кіно. Ліза не могла уявити собі того, коли її улюблена доня стане на такий шлях в житті лиш тому, що їй не захочеться застановитись на пошуках іншого шляху, шляху кохання і любові...

Ліза поклаталась поруч Віктора, лиш заснути вона не могла, хоча вже було коло другої години ночі. Ліза думала про те що вона розмовляла з Олесею, думала і не могла звільнитись від цієї думки. Їй хотілось якось вкласти в серце дочки те що вона бажала, лиш як це зробити? На якій основі та по якому праву? Ліза поверталась з сторони в сторону, лиш все одно її очі були відкритими. Нарешті Ліза вирішила встати з ліжка, піти поглянути як сплять діти, щоб якось розважити свої думки. Вона пішла перше в спальню сина, Руслан спав пхнувши голову між двох невеликих подушок, Ліза погладила сина по голові і тихенько вийшла. Вона підійшла до ліжечка в якому спала Ізабелла, дитина також спала спокійно, обнявши рукою великого пухнастого зайця, який немов дивився на Лізу відкритими очима. Ліза торкнулась ручки доні і пішла в спальню Тамари. Ліжко в кімнаті стояло по середині, Ліза підійшла і стала біля голови щоб коли дочка від шуму кроків відчинить очі, не перелякалась що хтось ходить по її спальні. Ліза стояла і дивилась на доню, Тамара спала відкинувши в сторону руку, та поклавши голову лівою стороною на подушку. Ліза стояла і дивилась як вона рівномірно дихала, нараз Ліза пригадала давню розмову покійної бабусі Сусанни, коли в дитинстві бабуся вклала її в ліжко і говорила що коли вона буде спати тоді ангел-хоронитель буде стояти біля ліжка на якому спить дівчинка і хоронитиме її мирний сон. Бабуся навіть тоді на пам'ять прочитала віршик Лермонтова, про те що ангели вісні ведуть з дітьми розмову...

Ліза тихенько вийшла щоб не розбути ту хто стала причиною її безсоння, за кого вона хвилювалась і думала не маючи ні спокою, ані сну. Лиш Ліза не пішла знову лягти в ліжко, вона стала біля вікна.

За вікном падав осінній дощ, по мокрому склі котились краплі, а Ліза дивлячись на них почала плакати, і з її материнських очей потекли сльози... Їй здавалось що в такий момент ніхто її не зможе зрозуміти, вона сама себе не розуміла: що їй особисто зробив поганого Валерій, син Василя і Наталі? Здається що нічого не зробив, немає причини його не приймати а тим більше ненавидіти, але серце не хотіло миритись з тим що розсуджував розум. Ліза не знала чому вона такою, чому вона немов впевненою що Тамара подружиться з Валерієм, адже молоді не ходили, по крайній мірі Ліза не чула про таку справу, лиш якесь відчуття не давало їй спокою цієї осінньої ночі, яка була дощова і сумна як сама душа Лізи...

Пройшло може сім хвилин, Ліза тихенько підійшла до тумбочки, витягнула з шухляди свого щоденника, взяла ручку, яку знайшла також в тій же шухляді і стала на коліна біля тумбочки над якою світила нічна лампочка. Ліза підняла голову і стала думати, по її щоках продовжувались текти сльози... Надумавши, вона записала в своєму щоденнику

наступне: «Осінній дощ - тисячі крапель з нічного неба, вони падають як сльози мого серця... Я згідною пролити скільки сліз, скільки крапель пролле цей осінній дощ, лиш щоб моя мрія сповнилась, щоб я одного дня побачила і відчула те що я бажаю. Як колись, несподівано прийшла допомога, а з нею щастя в родини в яких були хворі діти, нехай так прийде щастя до мене, крізь сльози та переживання, лиш щоб не запізнилось і все ж таки завітало...»

Ліза не поклала в свій запис ім'я дочки, тим більше ім'я Валерія, навіть маючи на увазі родини Савченко та Бойко, вона просто занотувала собі як свою особисту таємницю, щоб колись, колись коли можливо її вже не стане і діти, або хто інший, прочитає запис, не зміг зрозуміти чи її бажання виконалось чи навпаки обминуло її сподівання...

Опісля Ліза написала дату свого запису: «22 жовтня, 2008р.»

Розумний, а вірніше хитрий птахолов, повинен мати перш за все терпіння. Щоб спіймати пташку яка літає в піднебесному просторі, а ще якусь рідкісну та надто обережну, потрібно терпіння не якого будь. Але птахолов який поклав собі за мету спіймати певну пташку, все робить для того щоб своє бажання здійснити. Спочатку приходиться вивчати рід такої пташки, її природні риси, що її приваблює, на що вона задивляється і приглядається до того часу аж поки вона не наважиться приблизитись. Після того пташка якийсь час облітає приманку, стрибає на ніжках з різний сторін, навіть дратується сама в собі. Часто покидає на короткий час і тут же повертається, а птахолов який спостерігає за своєю жертвою, вже знає що саме в пташки відбувається нервово навантаження. Навантаження що раз наростає до такої межі, аж поки вже похіть перевершує обережність і пташка нарешті наближується до приманки. В цей час вже все залежно від того, яким способом користується птахолов і чи його механізм спрацює. Коли все іде як передбачено і пастка чи тенета спрацьовує вчасно, нещасна пташина стає жертвою і подальша її доля передана в руки птахолова. Щастя коли ним виявиться людина яка кілька зловила пташку щоб побачити її зблизька, потримати в руках, можливо зробити знімку і опісля розводить руки, які міцно тримали пташку, і пташка більш не жертвою а вільною як перед тим. Але бувають наслідки фатальними і безпека пташки закінчується тим, чого боїться кожне пернате створіння.

Не кілька така справа відбувається з птахами, а з дикими звірятами також і звичайно з рибами. Кожен мисливець чи рибалка, якщо він серйозно взявся за своє захоплення, він повинен користуватись практикою яка збиралась багатьма роками і люди які були перед ним вивчати певні методи і користувались ними.

Відносно людей, також можна приглянутись на такий підхід, але тут вже існує не однозначне правило а навпаки: з різних сторін можна також підійти по-різному.

Валерик не був з тих хлопців які радяться з батьками і відкривають їм про особисті плани на майбутнє, лиш баба Ганка була людина яка могла переконати кого завгодно, тим більше онука, поведки і навички якого знала з коліски. Валерик після кількох розмов мимоволі погодився з бабою Ганкою; не міг не погодитись. Воно не дивно: родина Тамари примірною, перспектива в сімейному житті як така також очевидною: батьки вірні, навіть батьки батьків, такі самі. Як в родині Бойчуків і Левчуків, так само в родині Лук'яненків і Арланів немає чогось такого щоб могла кинути тінь недовіри чи пересудів. З сторони матеріального забезпечення, щастя просто котиться до рук, щастя не просте а золоте і простому розумінні слова.

Ганна Михайлівна розуміє що такий варіант один на тисячі, тим більше що нагода поруч. Пара підходить як роками, так само виглядом, а взагалі коли поглянути з сторони, немає до чого придертись. Але це коли поглянути з сторони! Як в хлопця так само в дівчини немає найголовнішого, на що в даний час Ганна Михайлівна не звертає уваги і її воно абсолютно не цікавить. Вона не хоче того розуміти, лиш мимоволі її світогляду і бажань великий мінус а вірніше в її планах не має стержня який саме тримав згадані родини з яких виходила Тамара. Між молодими не було любові, а саме любов була стержнем який був опорою родин як в Бойчуків, а пізніше Левчуків, так само в Арланів.

Ліза була народженою дитиною любові, яка витала між Аркадієм і Тетяною, Віктор з Олесею так само, а коли поглянути на Віктора і Лізу, тут взагалі серцевина найчистішого кохання, вірності і ніжності. Тамара плід такої палкої любові, в її формування увійшло відлуння першого року спільного життя Віктора та Лізи. Хоча любов серед подружжя продовжувалась, лиш перші відчуття того що є незабутнім на все життя, вони все ж такі неповторимі, оригінальні по-своєму, таємничі та приємні для двох...

Частина характеру Лізи, був в спадковості Тамари, лиш вона ще не побачила того який б заставив її погляд зупинитись двічі на собі, вона просто не розуміла що таке любов, що таке не спати ночами, плакати від того що не можеш висказати те що в твоєму серці, що воно мріяти, чекати і надіятись.

Лиш в Ганни Михайлівни немає часу на роздуми, її праця увінчана частинного успіхом: онук розважив поради і задумався. Якщо він зупинився, потрібно йти далі, потрібно навантажувати так щоб вже він не зміг передумати, щоб не оглянувся, щоб бачив перед собою лиш один напрямок. Головне щоб він погодився. Щоб він зрозумів що йому хочуть найкраще, найвигідніше а любов з часом проросте, так як вони будуть красива пара і само собою усюди будуть першими де лиш кільки появляться: на весіллі, на любому святі, на кожній забаві.

Ганну Михайлівну не дуже цікавить історія кохання Віктора і Лізи, хоча вона б могла взяти для себе урок з цього. Вона знає трошки про лист покійної Зоськи, вона знає що любов між Віктором і Лізою перевірена часом і великим переживанням як для них, лиш вона не задумується над одною важливою істиною: покійна Зоська, колись свого часу хотіла роз'єднати двоє сердець який пов'язала любов, а вона хоче з'єднати також двоє сердець яких не пов'язує ніщо. На таких деталях почуттів, вона не зупиняється і не зупиниться, вона не з такої родини як Ліза, не з такої як Віктор, вона з родини користолюбців, перед яким ніякі почуття не беруться до уваги лиш тільки одна вигода, нажива і збагачення за рахунок когось. Дві родини не схожими як не схожою була колись зброя гладіаторів, коли один орудував мечем а другий тризубцем і сіткою. Хоча боротьба така була фізичною, лиш коли перекласти її на поле почуттів, боротьба між родинами буде такою самою завзятою та виснаженою, одним словом хтось виграє а друга сторона програє і при тому назавжди. Правда висновки ще робити скоро, все ще на початку цієї драми, лиш механізм цієї боротьби вже почався рухати і скоро набере свій темп і свої обороти.

Тепер Ганна Михайлівна приглядається до того як вказати на правильну наживку, вона має практику з своїх дітей, так як кожного разу її наживка виявилась вдалою. Михайлівна вже знає про Тамару що саме цікавить юну дівчину а значить можна діяти, лиш обережно, впевнено і головне безповоротно. В Тамари захоплення доступні і просто на них можна розпростерти зону зацікавленості, знайти спільну мову, самому увійти в область її захоплення, а значить показати себе в такому оточенні в її світі та в її середовищі. В Тамари з дитинства любила коні, вона хоче мати свій бізнес - бізнес ювелірний. Починати потрібно з простого та доступного, насамперед з тих самих коней, а там вже піде серйозніша тема, лиш воно пізніше. Ганна Михайлівна наскільки переповнена тим щоб онук одружився в родині Левчуків, що вона більш про ніщо не думає, забувається до того що навіть в магазині до продавців звертається українською мовою.

Великим поштовхом дало те що Наталя з мамою поїхали в магазин в якому Арлани продають золото, Ганна Михайлівна вже немов бачила Валерика в дорогому костюмі, який буде на другій стороні прилавка, він не буде продавати, він лиш інколи зайде і спостерігатиме як для нього працюють ті кого він візьми вже в свій магазин. Для самої ж Тамари, Михайлівна вже визначила місце: вона пішла в маму і їй щоб народити кілька дітей, нехай сидить з ними і виховує, нехай турбується так само як Ліза а Валерика доля це золото, ресторани, ділове товариство і слухняна дружина яку лиш можна привести інколи показати немов ляльку між іншим. Валерику повинні усі заздрити, на все заздрити, так в них повинно бути щоб не трапилось на світі!

Не дарма Михайлівна разом з Наталею назвали Тамару «Золота рибка», вона повинна їх усі ошчасливити як тій казці, лиш тут вже не казка, тут реальне становище перед яким опинився любий онук. Час для того щоб діяти не безкінечний, дівчина молода, красива, може кого лихо наднести - думала Михайлівна, лиш чим більше вона проживала в Штатах, вона переконувалась що не дуже тут кого наднесе скоро, так як к Михайлівна розуміла що так мамину доню не віддадуть за якогось чужака американця, а це лиш служило кращим як для Валерика, так для його рідних, за винятком батька Василя, який не знав тих планів детально, так як вони старанно від нього маскувались.

19

Однієї суботи, була гарна погода. З дерев падало жовте листя і все кругом навівало лірикою і романтикою. В такі дні людям які люблять старанно доглядати свої подвір'я, збільшується праці: потрібно збирати листя, а позгрібавши його оглянешся як знову листя налетіло з дерев. Погідний осінній день, такий чарівний та гарний...

Школярі в суботу вихідними, в такий день не хочеться всидіти в хаті, тим більше що усі знають що тепла вже довго не буде і наступить пізня дощова та туманна осінь, яка перейде в мокру сніжницю.

Десь коло дванадцятої години, Валерій зателефонував до Володьки. Він запитав його що той думає сьогодні робити і як збирається провести час. Володька сказав що має щось там відвезти в пекарню мамі, а там не знає чим йому зайнятись. Валерій запропонував ідею: зібрати тих самих дівчат які були в кафе з Тамарою, коли в неї був день п'ятнадцятиліття, і поїхати в один парк, а там він зробить для усіх сюрприз. Валерій перерахував кожного особно кого він хоті би там побачити: Тамару, Аню, і самого Володьку обов'язково, решта як собі хочуть. Правда Володька сказав що Тамара мабуть буде просити Асіллу, так як останнім часом вона з нею дуже близькою. Валерій намовив брата щоб той не признався сестрі хто ще там буде, а сказав просто що сьогодні буде для дівчат сюрприз, який особливо Тамарі, сподобається.

Володька вийшов з хати і побачив Руслана який грався сам. Він покликав малого і наказав щоб той покликав сестру. Руслан не дуже хотів послухати, (так як ним не дуже хтось міг послужитись), але Володька погрозив що більше його не впустить в свою хату щоб той грався з Олегом. Руслан побіг покликати сестру і через кілька секунд Тамара вийшла.

Вислухавши пропозицію, вона сказала що зараз зателефонує до Асілли а та вже Аню покличе і напевно поїдуть. Правда потрібно було сказати щось мамі, Тамара вирішила просто сказати що Володька їде в Бруклін а вона хоче з ним заодно поглянути в магазин. Ліза погодилась, лиш попросила щоб Тамара забігла в магазин «Золотой ключик» і купила копченого сиру а також цукерків.

Через годину часу, Володька виїхав своїм Крайслером в напрямок Брукліна, по дорозі вони повинні були забрати Асіллу і Аню. Аня просто жила поруч швидкісної дороги а Асілла сказала що проситиме брата щоб її підвіз.

Валерій вже телефонував кілька разів, поки Володька сказав що вже усі зібрались, зайвих немає крім тих кого Валерій замовляв і вони вже їдуть на умовне місце зустрічі. Валерій сказав щоб приїхати в парк, лиш Володька думав що з відти поїдуть в якесь кафе.

Дівчата сміялись, шептали поміж собою щоб Володька не почув, але він все одно міг знати про що вони шепчуть, так як вони не могли нікуди подітись сидючи в його машині.

Приїхавши на місце, Валерій привітався з гостями. Валерій був з Піциком який привіз його мотоциклом. Валерій запитав дівчат хто з них любить возитись на коні, Тамара підстрибуючи з радості підняла руку. Валерій сказав що оплатив три коні для дівчат, на час дві години, а за той час поки вони будуть возитись, хлопці розпалять вогонь і приготують м'ясо. Дівчата погодились і уся компанія направила туди де стояли коні яких орендувала адміністрація парку. Валерій підійшов до чоловіка який вже був усвідомлений, так як коні вже було оплачено і сказав щоб той виводив по одному коневі. Робітник вивів два коні в одну чорну кобилу. Валерій сам підійшов і взяв сірого коня підвів до Ані, він протягнув дівчині уздечку щоб та тримала. Чорну кобилу Валерій підвів до Асілли, а для Тамари він вибрав коня вишневого з білим чолом. Вибрав його не випадково: Валерій пам'ятав що такий схожий кінь був почепленим на дверях спальні Тамари. Працівник конюшні повідомив дівчатам як звати коні і кобилу. Запевнив що вони спокійними так як вже багато років возять туристів в парку, просив не давати їм жодної їжі і запитав хто з групи буде старшою в поході. Дівчата кивнули на Тамару, так як розуміли що саме вона любить коні і напевно Валерій хотів через неї, зробити сюрприз усім трьом.

Працівник протягнув невелику карту яка була одітою в товсту плівку, пояснив що в парку знаходяться перехрестя а на них розміщено указники. Дядько допоміг кожній дівчині сісти на коня і побажав приємної подорожі.

Піцик зняв свого годинника на якому був хронограф, подав Тамарі щоб та мала орієнтир в часі та не спішила скоріше і щоб дівчата не запізнились, так як стіл буде готовим до їхнього приїзду.

Тамара почепила карту парку біля сідла на зроблений для цього гачок і троє дівчат вирушили по осінньому парку в мандрівку. Дівчата були довільними, лиш сама Тамара думала що Валерій поїде з ними і почне приставати до неї, але так не відбулось.

Асілла, як і її подруги, вперше в житті їхала верхи, боялась коли кобила підносила голову, Асілла думала що кобила підійме передні ноги і її скине, лиш вартувало долонею похлопати кобилу по шиї і вона тут же опускала голову і продовжувала іти рівномірним кроком. Дівчата поїхали по стежках парку, які не були асфальтованими а просто немов лісові дороги, Тамара уявляла собі що вона колись давно їде по якомусь лісу з якого можуть вискочити розбійники в кожну хвилину. Вона почала розповідати дівчатам свої мрії, а вони по-різному почала признаватись, як в такому випадку, вони б повелись тоді. Аня навіть запропонувала що потрібно було домовитись з хлопцями, щоб справді зробити таку гру немов вони розбійники і нехай нападають на дівчат десь в таємному кутку великого парку. А коли вже кожен візьме собі яку сам захоче, тоді вже його воля. Асілла почувши перелякано глянула на Тамару, вона боялась що Аня справді зателефонує і хлопці закинуть жарити м'ясо а відізвуться на таку пропозицію. Тамара запротестувала пояснивши тим що коли коні сполошити, тоді вони можуть помчати не те що по парку а кудись на швидкісну дорогу, а ще чого доброго якась зачепиться за гілку і тоді буде їм і романтика і розбійники. Аня почала далі розмальовувати якою б була цікава така гра, звичайно дівчата тут же додумались куди вона клонить і почали її підтягувати. Аня не соромлячись відверто відповідала на запитання, порою Асілла оглядалась на Тамару яка їхала заді усіх, і водила очами від здивування того що могла почути від подруги.

Після того коли дівчата навозились по парку, вони повернулись щоб повернути коней. Тамара погладила свого коня по чолі та по губах, правда дівчата боялись так зробити як вона. Усі троє пішли в туалет щоб помити руки, а хлопці вже почали телефонувати за ними та кликати їх до столу.

Хоча було три хлопці та три дівчини, вони не розділялись парами як це часто буває. Тамара могла б вибрати лиш серед двох: Валерія і Піцика, лиш питання в такому не стояло, просто усі були така своєрідна компанія.

Коли сіли за стіл і Піцик приніс м'ясо, поклав одноразові тарілки, усі проголодались і тому без особливого запрошення почали їсти. Аня звернулася до хлопців чому вони не взяли чогось міцнішого з напиків; хоча б пиво. Валерій глянув на Володьку а той на Тамару і відказав що вони за кермом, тим більше Піцик на мотоциклі а Валерій хоча не за кермом, так може напикись і звалитись з мотоцикла. Тим більше мама Лізи його прибр'є коли визнає що він не в магазин поїхав як Тамара обіцяла мамі а кудись в парк та ще напились, - жартував Володька.

Раптово роздався дзвоник в кишені джинсів Тамари, вона глянула хто телефонує і почала вагатись чи відповідати на виклик. Валерій штовхнув Піцика, він також глянув на Аню яка також кивнула на Тамару немов вона давно зналась з Валерієм. Хоча вони не знали так близько особисто, лиш те що Тамара під контролем мами, знали вони двоє, саме тому вони подумали однаково.

Тамара встала і відійшла кілька кроків вона почала розмовляти українською мовою:

- Мамка, ми не їхали в Бруклін, ми тут в парку на конях возились з дівчатами. Я тобі розкажу коли приїду, все нормально, я йому так скажу.

Валерій взяв за плече Володьку, відвів в сторону і промовив також українською щоб дівчата не зрозуміли, коли б якась почула:

- А москалиха пива хотіла. Уяви собі що ти привозиш сеструху а від неї пивом тягне, тобі також тоді б перепало від тьоті Лізи. Хоча, якщо чесно, я б не огризався коли б навіть така сексуальна леді мене наказала, - засміявся Валерій.

- Все буде окей; не такий вовк страшний як про нього кажуть.

- Вовчиця, - виправив Валерій брата. - Але він раптово пригадав розмову з бабою Ганкою і вирішив виправити те що сказав а вірніше показатись не таким яким він був скоріше і тому люб'язно звернувся до Володьки. - Так правильно Вавка в нормальних родинах, в них прийнято по вищому кодексу моралі. Ми пацани нам таке, а ось таку пташку не можна без догляду відпускати далеко. Все нормально, Аркадійна розумнішою за нас. Поглянь на москальку: її можна до ранку тут тримати в парку, старики не запитають а сестру свою ти оберігай і шануй Аркадійну, ми ж усі через неї тут опинились.

Володька не вірив те що почув від двоюрідного брата, лиш сказане було почути ним самим і тому Володька був змушеним повірити, правда він так само як Тамара, як взагалі молоді люди, не розумів що таке лукавство і артистизм, задля перспективи з наживою.

Повернувшись додому, Тамара пояснила що Володька завіз їх в парк, вони возились на конях і справді навіть був чути кінський своєрідний запах, від того що Тамара сиділа на коні. Тамара усю правду не призналась, а лиш частину того а Ліза особливо не випитувала її, так як була зайнятою іншим: Ліза готовила посилку, вона складала іграшки для Лізочки Лук'яненко в Київ.

В понеділок, коли Тамара пішла в школу, Асілла переказала їй те що говорила Аня. Вона сказала як Аня в присутності кількох дівчат, розповідала немов Тамара використала її,

щоб побачити Валерія. Аня навіть зробила фото його, своїм мобільним телефоном, щоб показати в школі дівчатам. Асілла стала була заперечувати перед дівчатами, лиш Аня ще висміяла її і сказала що вже точно не задля неї приїхав Валерій і навіть Піцик. Правда Асілла відговорила і відказала що їй особисто не подобається ні Піцик, ані Валерій, а про Володьку питання стоїть по-іншому і вона поважає його ще навіть за того, що він є братом її найближчої подруги, тобто Тамари.

Аня хотіла доказати що так воно є насправді, що вона близька з Валерієм Ковальським, а довести воно могла лиш одним: особисто перемовитесь з Валерієм, показати що вона має його номер телефону, показати скільки часу вони розмовляли і тоді нехай Тамара зрозуміє що Аня не просто хвалиться а насправді так відбувається.

З тієї причини, того ж таки вечора, пройшла подія яка буде мати вплив на майбутній час, в яку буде втягнуто усіх без виключення тих хто вчора проводив час в парку, звичайно крім конюха, який допомагав дівчатам осідлати коней.

Тоді в парку, ніхто з молодих не звернув уваги, коли Аня взяла телефон Піцика, немов вона цікавилась яка в нього модель телефону, за той час вона поглянула на список прізвищ і занотувала собі номер телефону Валерія. Так як усі в той час їли, просто не звернули увагу коли Аня однією рукою листала список на телефоні Піцика, а другою під столом, занотовувала номер на своєму. А вже в понеділок вечером, вона сама зателефонувала до Валерія. Аня не звертаючи уваги на те що він про неї подумає, не брала собі в голову навіть коли він розкаже Тамарі про те що вона сама йому телефонувала, так як Аня в любий момент могла відпертись, сказавши що так не поступала і придумати щось на Тамару, немов та чіпляється напасті в неї через Валерія, який ніби сам телефонував, немов сама Тамара за нього хвилюється і такий його поступок, їй особисто не подобаються.

Перша розмова Ані з Валерієм, не була якась особлива, так як він збився з толку не розраховуючи на дзвоник від Ані. Коли б Аня так поступила ще кілька місяців тому, вона б попала в саму десятку, лиш тепер коли вже Валерія голова була зайнятою тим щоб влізти в родину Левчуків, Аня немов захопила хлопця зненацька, лиш був один нюанс якого ніхто не знав: Аня такою якою вона була - подобалась Валерію.

Валерій по складу характеру любив таких дівчат щоб вони були так би мовити нахабними та безцеремонними, йому не подобалось коли дівчина стидається, не може висловити свою думку, а тим більше залежною від когось. Самий поступок Ані, йому подобався, він любив авантюрних дівчат, навіть йому подобались такі що могли поводитись так як хлопець: вживати нецензурні слова, не даватись щоб їх просили а відверто відповідати, навіть вдарити коли хто полізе невчасно. Саме такою виглядала Аня в його очах, а Тамара напроти була дівчиною немов якогось ще старовинного українського стилю. Йому Тамара запам'яталась коли вона грала на скрипці і в кінці опускала соромливо голову, саме такі дівчата для нього не були ідеалом а навпаки дратували його. Навіть слухаючи спогади баби Насті, колись коли Валерій був приїхавши з України в гостях в Марійки і Лева, саме такою він уявляв Тамару як були дівки про яких розповідала баба Настя, і так само як Тамарі підходила скрипка і з нею вона виглядала як покірлива єврейка, так само на його уяву їй підійшло б коромисло з відерками води, вишивана блуза і довга спідниця, яку носили колись на Галичині дівчата і молодиці. Саме таких уявляв собі Валерій дівчат, про яких співають в народних піснях: чорнобрових, та з чорною косою.

Лиш Валерій прекрасно розумів що саме така дівчина, є для того щоб вести сімейне життя: готувати чоловікові, виховувати дітей, тримати порядок в хаті і все необхідне. Тут Валерій був згідний з бабою Ганкою, повністю згідний, він вже в двадцять років також міг покласти належну оцінку жінкам і родинам з яких хто походив. Але з другої сторони хлопець любив і також розбійні авантюри, лиху романтику, його ідеалами були кримінальні авторитети, мафіозі, його середовищем могла бути шумна компанія, а в

майбутньому казино і карти. Валерій любив переглядати кіно на тему криміналістики, детективи, про мафію та різні афери.

Валерій від того понеділка почав думати про Аню і про Тамару одноразово. Справа для нього була не простою, лиш вона розбуджувала в хлопцеві цікавість до інтриги і чим він далі думав, тим більше в нього шліфувалось відчуття що він саме стоїть перед важливою подією в своєму житті, тому Валерій ходив колами під дверима свого апартаменту і викурював цигарку за цигаркою.

Нарешті, після кількох років нудного життя в Америці, Валерій став цікавитись тим що відбувається навколо нього вже по-серйозному та дорослому. Якщо він часто проводив час з Піциком, сидячи поруч магазину, курил цигарки і ходив з товаришем в кафе чи ресторанах щоб провести час, зараз в нього появилась цікавість і одночасно відповідальність; він відчув себе повноцінним мужчиною, хоча скоріше він також так думав, але думати одне а бути таким - зовсім інше.

Після того пройшло кілька днів, Аня зателефонувала знову, лиш тепер вже розмова була зовсім іншою як попередня: Валерій багато жартував, почав висловлювати компліменти в адрес Ані, і взагалі вів себе розв'язано. Він признався дівчині що саме в ній він побачив цікаву людину, сказав що про таких дівчат мріють багато хлопців ще з дитинства; хлопцям подобається коли дівчина ділова, незалежна, уміє постояти самою за себе. Тим більше коли такою дівчина в п'ятнадцять років, тоді вона буде все життя такою що з нею порахуються інші.

Взагалі Валерій умів говорити, хоча Аня не дуже вірила в те, так як вона виросла в такій сім'ї, що за свої юні роки, надивилась та наслухалась всього, але їй було приємно від того що вона перед своїми подругами вискочила вперед, і хлопець її розповідає якою вона виглядає з сторони і як мужчини можуть її оцінити.

Але коли вже розмова доходила до закінчення, Валерій почав просити Аню про одну справу: він просив щоб вона нікому не признавалась про те що вони розмовляли двоє, так як він хоче щоб батьки дали йому більшу частину грошей на нового мотоцикла, якого він хотів купити весною, а коли вони визнають що він з якоюсь спілкується крім Тамари, тоді вони йому не куплять і взагалі в нього буде проблема в сім'ї. Аня запитала чому так стоїть жорстко питання відносно Тамари, Валерій пояснив що її батьки, тобто Віктор з Лізою, викликали його родину лиш задля того, що в ньому побачили свого майбутнього зятя. В даний час його батьки ще не віддали усіх грошей батькам Тамари, і тому коли вони почують, тоді нароблять такого скандалу що йому не обминути біди. А коли Аня промовчить, тоді він сам з нею зможе не тільки розмовляти а навіть кудись піти погуляти разом, повозити на новому мотоциклі, так як він знає такі місця, про яких не знають ні Володька, ні Піцик, а тим більше Тамара, яка лиш може знати те що її навчила мамка, - з насмішкою висловився Валерій.

Аня, вислухавши погодилась мовчати і взагалі відноситись до Тамари дуже прихильно щоб та чого не запримітила. Аня навіть призналась що така дружба їй приносить задоволення і цікавість, і вона повністю в солідарності з Валерієм в тому питання про яке він просить. По поводу Асілли, Аня з насмішкою висловила що Асілла «африканська коза», і нічого ніколи не запідозрить, лиш тут Аня глибоко помилилась роблячи передчасні висновки ігри в яку вона вступила, так як саме Асілла опісля виявиться не такою, лиш це все ще в туманному майбутньому...

Правильно колись запримітила була Марійка про те що в їхній родині немов люди та події повторяються: так як колись Ліза зненавиділа була дівчину на ім'я Аня, якої не було як такої насправді, тепер появилась інша, лиш вона вже не вигадана покійною Зоською, бувшою сусідкою Бойчуків, а була поруч Тамари кожного дня в школі. Але ніхто не знав про те що Аня розмовляла з Валерієм, можливо від такої, немов простої новини, Ліза зраділа б а Наталя, а ще особливо Ганна Михайлівна, засмутилась. Але ніхто не знав і тому оцінок жодних не було покладено, такій на перший погляд простій справі, як розмова хлопця з дівчиною, які недавно познайомились між собою.

Звичайно що Валерій не висказав своєї думки яку він мав про Аню з негативної сторони, тобто: вона з родини будівників БАМу, а воно говорить що напевно в неї батьки алкоголіки і ще гіршими як його батько Василь, вона навіть близько не зможе стати поруч Тамари в питанні родини, в питанні сім'ї, материнства, а тим більше в фінансовому і бізнесовому, та в перспективі на майбутнє.

Одним словом, слова і доведення баби Ганки, вже досить глибоко засіли в серці хлопця, не кільки: вони вже так би мовити пустили коріння свої, він також вже марив скляними прилавками на яких блищало золото і виблискували діаманти, а його дружина з родини ювелірів, навіть скоріше Арланка як Левчучка, з пристойним вихованням і манерами, яких можна порівняти з вихованням британської, юної, аристократки.

21

Був дощовий вечір. Ліза сиділа на дивані одітою в шовковий халат чорного кольору, вона гралась з котом, якого їй подарувала Олеся. Кіт Бонні, однією лапкою зачіпав Лізу, він повертався через спину в обидві сторони або звивався калачиком, коли Ліза лоскотала його по животі. Пухнастий хвостик мотався в різні сторони, що говорило про те що кіт задоволений тим як з ним гралась Ліза.

Раптово почувся стук в двері і Руслан схопився щоб відчинити, думаючи що приїхав батько. Звичайно що Віктор мав ключ від дверей, хоча верхні двері не замикались коли хтось знаходився в хаті. Хоча двері можна було відчинити, Олеся яка прийшла до Лізи, перш постукала як повинно бути коли заходити в хату, хоча навіть рідного брата. Коли Олеся зайшла, вона була мокрою від дощу і потерла долоні від холоду.

- Ой Ліза як тобі добре: тобі і котові. Не даремно колись говорили в нас люди що добре лиш попові і котові. На дворі такий дрібний дощ а ти собі тут з котом граєшся і навіть не думаєш про погоду.

- А що справді холодній дощ такий, що ти так зщулилась?

- Ой не питай хоча; носа не висунеш навіть на двір зараз.

- Осінь Олеся; пізня осінь... осінній дощ...

- Ліза, я тобі зараз таку новину розкажу що ти загриєшся швидко і твій кіт навіть перелякається від такої «приємності».

- Що трапилось Олеся?

- Я з мамою на роботі увесь день спорила і про кого думаєш?

- Звідки я можу знати Олеся?

- Мама як завжди з своєю гостинністю і запрошенням щирим, як правило: «Ласкаво просимо, ласкаво просимо» - Жартуючи проспівала Олеся приспів пісні з такими словами.

- Так поясниш Олеся як слід хто кого і куди просить?

- Слухай уважно, - Олеся присіла на диван, - десь вчора Наталка до мами зателефонувала і почалась бесіда між ними. Одним словом Наталка говорить щоб може так зробити щоб діді з бабцею до них приїхали, її мама хоче їх побачити, поговорити з ними і таке інше. Мама наша довго не думала і відповідає що було б краще коли б вони усі до неї на День подяки приїхали, тоді зможуть побачитись і поговорити собі; що думаєш Ліза Наталка відказала мамі?

- Думаю що погодилась приїхати.

- Правильно думаєш, лиш воно ще не все: сказала коли Тамара буде грати для них на скрипці мелодію «А зорі та зорі по синьому морі...» тоді приїдуть. Що думаєш мама відказала на таке?

- Погодилась мабуть. - Ліза повела очами і взяла kota на руки.

- Відгадала, лиш також ще не все: Валерик їхній також хоче приїхати тому що дуже любить музику, особливо як грає скрипка а нею Тамара. Як тобі така новина Ліза?

- Perfect. - Глибоко та гірко, зітхнула Ліза.

- Я мамі виписувала трохи, лиш ти сама знаєш маму.

- Я розумію її Олеся: не могла вона відказати людям і сказати що краще нам не зустрічатись взагалі ніколи, мама так змушеною була поступити.

- Окей Ліза: я думаю що Тамара нехай приходить, заграє гостям, лиш коли вони почнуть її клеїти до свого єдинака, тоді я сама буду говорити, так як ти не можеш собі зарадити з ними, особливо з старою. Але мені не зважайте будь ласка в такому.

- Що ти надумала Олеся?

- Це вже моя справа, чи може ти вже Ліза передумала і бачиш Валерку в ролі зятя?

- Олеся, ти знущаєшся з мене своїм запитанням.

- Тоді все буде як я сказала.

- Бачу Олеся що ти не на жарт взялася за таку справу.

- Взялась, і знаєш чому Ліза? Може ти знаєш як мені на совісті стоїть те що я сама, своїм язиком вговорювала і доводила щоб вони тут приїхали? Як колись я наробила була проблем через Кольку Остапового своїм язиком, так само я тепер вам проблеми привела сюди. Я буду боротись усіма силами, щоб так не відбулось як їм хочеться, я відступлю лиш в одному випадку: коли ти мені скажеш що ти погодилась щоб Тамара побралась з їхнім синком. А поки що ні мама, ні дід, ні хто інший, не зупинить мене в цьому. Ковальські чекали що мій Володька буде мені проблеми робити, Наталка так мені сама говорила коли я з нею сварилась, з нагоди того випадку що їхній малий поліз в хату вашу, вона мені сказала мовляв пройде час і мій полізе також в спальню до якоїсь. Але поки що Володька мене боїться, слухає, і не витворює того чого б їм хотілось.

- Олеся, бачу що ти так пам'ятаєш як колись мама запам'ятала тьоті Миросі, коли та говорила про тебе в автобусі і про Колю сусіда вашого.

- Можливо, але тут я не бачу нічого поганого. Коли Наталка заступається за свого що таке робив тоді, так чому мені не заступитись за свого сина, який поки що ще не витворює подібного?

- Все правильно Олеся, - погодилась Ліза.

Малий Руслан щиро дивився на Олеся, коли та розмовляла розводячи руками, Олеся побачила його цікавість і звернула увагу на малого племінника:

- Що абхазцю малий так дивишся на мене чорними очами? Ти також будеш робити проблеми мамі?

Руслан не розуміючи що саме тьотя Олеся в нього хоче, лиш помахав в сторони смуглявою головою; Олеся промовила:

- А тобі можна, ти хлопець, так твоя мамка колись мені сказала.

- Ой Олеся а що в нас було вчора, - почала Ліза розповідати, - я вже казала: Вітя і мала Белла, одинакові; який він, так само вона. Десь вчора щось вона його не послухала а він брав малого з собою кудись щоб купити йому поїсти чого малому захотілось. Мала Белла з ними зібралась і вже з малим там домовляються. А Вітя каже що мала не поїде, тому що не послухала його те що він їй сказав. Мала розплакалась, а Вітя переказав через малого що лиш тоді поїде, коли в нього проситиме пробачення. Мала не хоче, також такою впертою; плаче а пробачення не просить. Але коли вони вже зібрались, вона таки бачить що її залишать, тоді так несміливо підійшла заді Віті і каже: «sorry daddy». А Вітя немов не почув, лиш він почув прекрасно а перед малою не звертає уваги. Я вже сама вмішалась, питаю його чому він їй не простить, коли вона просить прощення? А Вітя мені каже що вона повинна не говорити десь в кутику а підійти, так сказати як вона сказала, лиш після того його поцілувати і пообіцяти що буде слухняною. Я пояснила малі а вона знову не хоче щоб поцілувати його. Почала Вітю просити щоб мала не плакала а він говорить щоб я йому не зважала, тому що коли я виховую дітей він не втручається чи я правильно поступаю чи може потрібно по-іншому. Вже Руслан почав малу просити тому що хотілось

йому їхати якнайшвидше і аж тоді коли вона вже виплакалась, підійшла і зробила так як Вітя хотів. Ось така драма в нас відбувалась вчора тут - закінчила розповідь Ліза.

- А чому йому не пригадала, а вірніше не запитала скільки разів він перепрошував маму і скільки разів цілував її після того?

- Та ж він сказав щоб я не вмішувалась поміж них, і взагалі я б перед дітьми так йому не говорила, знаєш як вони швидко візьмуть таке під увагу? Але добре що все окей, правда Белла мабуть запам'ятає собі таку справу; напевно так правильно як Вітя поступив, хоча мені вже жаль було малої дивлячись на неї. Я просто такі справи рішаю швидко, не люблю коли натягувати нерви собі і комусь.

- Ой Ліза: коли два характери однакові стикнуться, тоді не так просто, лиш вона малою ще і тому нікуди не подінеться.

- Смішні діти Олеся і ми також інколи такі як діти: діти вчаться від нас, а ми інколи навіть від них, так мені давно сказала мама Маруся...

22

Тієї осені, свято День подяки, виходило на двадцять сьоме листопада. Марійка запросила до себе своїх дітей, а також Тетяну з Аркадієм і Ковальських: Василя, Наталю і звичайно Ганну Михайлівну. Лев підказав щоб покликати Любчика з Рітою, Марійка і їх запросила, теж сказала щоб Любчик взяв гітару і щось їм заспівав, так як колись Олеся вихваляла мамі його що він уміє співати. Гості повинні були зібратись на шосту годину вечора, щоб разом мати вечерю з традиційною стравою - печеним індіком.

Вітер крутив жовте листя біля порогу хати, а Лев стояв і чекав щоб зустрічати гостей: Першою приїхала Олеся з малим Олегом, опісля неї Віктор з Лізою і двома молодшими дітьми. В кожній кімнаті світили світильники; в хаті було весело та шумно, з кухні доносився запах приготовлених страв до святкового столу.

Любчик з дружиною і Ковальські, приїхали одноразово, усі гості увійшли в хату і стали вітатись. Марійка побачила що немає Юри, лиш Олеся пояснила що він приїде пізніше, також Володька з Тамарою приїдуть через годину часу. Затримувались лишень свати: Аркадій з Тетяною. Але Марійка, бігаючи по домі у фартушку господині, помітила що Валерій не приїхав з батьками, вона вирішила запитати пізніше, просто так задля ввічливості.

Нарешті приїхали Аркадій з Тетяною, і тут зараз гості сіли за стіл. Люди почали вечеряти, а Олеся шепнула мамі на вухо щоб ніхто не почув:

- Мам, коли я щось таке зроблю що тебе здивує, будь ласка не показуй що тобі дивно, просто поведись так немов ти, а також ми усі, знаємо про таку справу.

- Ти про що Олеся?

- Просто так; на всякий випадок, - всміхнулась Олеся.

Марійка нічого не зрозуміла, вона і не могла знати про те що надумала собі Олеся.

Тим часом приїхали діти: Володька і Тамара. Тамара принесла з собою скрипку у футлярі. Володька привітався, побажав усім «смачного», і не став вечеряти а пішов з Тамарою у велику кімнату.

Ганна Михайлівна не видержала щоб не нахвалити Тамару:

- Ой люди добрі, яка красуня нівроку щоб здоровою вам була. Ой що лишень я не наврочила вам дорога родина. Який волос густий і так крутиться як колись в Лізи, які очі татові, а в маму нівроку пішла як дві капельки води. А виросла як: я виділа її ще коли ви в нас були, а тут вже знімку наш Валерик показував мені, але живу увидіти зовсім інше.

- Знаєте Ганусю, - промовив дід Федір, - ви так щоб не наврочити нашу правнучку а я нагадую собі Україну нашу і село наше: не раз піду з Олесью до склепу, а вона була така файна дівчинка що усі люди її зачіпали. А знаєте як в селі бувало: кожна баба почне говорити «щоб вам здорова, щоб нівроку», а ще почнуть ніби і направо і наліво спльовувати, так я к робили колись, поки зайду з Олесью додому, половина села її обдивляться. Тай жаліли усі бо знали що з її татом така біда сталась була, але все пережили а тепер і правнучка вже виросла наша, і правнук Володька, такий самий файний козачок наш.

- А давай Любчик заспівай нам, - стала просити Марійка, - бачу ти гітару привіз, можеш її полоскотати трошки для нас?

Ріта, яка була одітою в чорне дороге плаття, стала дивитись на чоловіка, вона кусочками щипала булочку з пекарні Олесі, а Ганна Михайлівна не зводила очей з її персня на якому виблискував діамант. Правда Михайлівна не знала що така штучка вартує більш семи тисяч доларів, а дізнавшись, її б ще більше взяла заздрість.

Любчик встав, запитав Марійку де знаходяться ноти з українськими піснями, з яких грає Тамара. Він встав і пройшов в велику кімнату і став домовлятися з Тамарою яку пісню вони зможуть заграти разом.

Любчик разом з Тамарою повернулися до гостей, Лев побачивши їх, почав голосно плескати в долоні щоб усі затихли і звернули увагу на музикантів. Голови гостей повернулись на них: Тамара була одітою в голубе плаття, яке підходило до голубих очей дівчини, рукави плаття були нижчими ліктів. В гостинній кімнаті стало тихо і Любчик промовив, присівши край столу:

- Тут є люди які нажаль вже не мають в живих своїх матерів, а в кого вони ще живуть, нехай відчують від того щастя. Ми колись з Тамарою разом грали українську пісню, яка відома під назвою «Пісня про рушник», її співали і колись і тепер співають. А ти Вітя сідай поруч, так як ти умієш її співати і будеш разом зі мною. - Любчик поклав коло себе крісло для Віктора.

Тамара стояла поруч, вона першою потягнула смичок і ніжна мелодія розлилась в гостинній. Коли Любчик заплющивши очі, почав пісню словами «Рідна мамо моя, ти ночей не доспала. Ти водила мене у поля край села...», Тетяна пригадавши свою маму і своє дитинство, свою хату і село, почала плакати. Лев підняв голову і з його очей також потекли сльози... Марійка стала заді своє мами яка сиділа, взяла її за плечі, а дід Федір лиш хитав головою. Тамара побачила як взяло за душу присутніх, почала дуже старанно вигравати скрипкою; присутні були в захоплені. Ріта мабуть не чула ще так як співає її чоловік, хоча останній куплет уже співали усі, а хто не знав слів, просто гомоніли під мелодію. Коли закінчили співати, Наталя промовила:

- І мелодія чудова і слова глибокі...

- Андрій Самойлович, автор пісні. - Промовила Марійка.

- Якийсь сучасний чи класик він? - Запитала Олеся, не пригадуючи такого поета.

- Малишко наш, - пояснила Марійка, - ой я перепрошую: колись ми з покійною Раїсою Яківною в бібліотеці усіх письменників і поетів лиш по імені і по-батькові звали, це вже свідчило про те що людина яка обізнана з літературою і прийшла в бібліотеку знає про кого іде мова, а коли хто перепитував, тоді людина не дуже цікавилась саме книгами. А тут я не в бібліотеці, тим більше ми в Америці знаходимось, лиш привичка залишилась як завжди, так що пробачте мене.

- А я любила Сосюру читати в школі, - промовила Тетяна.

- Володимир Миколайович, він також був лірик.

- Люди усі щось переживають в своєму житті, лиш одні мають талант щоб перелити в слова вірша чи поеми те що в них на серці, а другі не можуть навіть своїми словами просто розказати так щоб їх зрозумів хтось.

- А композитори які пишуть ноти і створюють мелодії, вже беручи зі слів тих чи інших віршів, добавляють музику і в результаті виходить пісня, - промовила Олеся.

Опісля Любчик ще грав з Тамарою ще інші мелодії написаними на слова українських пісень, а Ліза була такою щасливою дивлячись на свою дочку, їй здавалось що тут немає людини яким б не подобалась красаота та уміння Тамари.

Ліза була правою: усім подобалась сьогодні Тамара а найбільше тим хто задля цього немов самі напросились на вечір до Марійки в гості. Але Ганна Михайлівна дивлячись що в хаті багато людей, а ще як завжди Ріта почала розповідати про Кавказ різні смішні історії, Михайлівна бачила що зараз не час щось починати, лишень вона не хотіла просто так розійтись, так як вона розуміла що такої нагоди може не бути довго як сьогодні. Михайлівна крутилась на кріслі немов сиділа на шилі, а Олеся лиш спостерігала що з того вийде. Вже Тамара з Володькою пішли геть, правда Михайлівна не випустила з під уваги те що Тамара шепнула на вухо Лізі перед тим як відлучитись від родини і Ліза похитала головою, що й говорило що дозволила їй кудись іти. Щоб не знудьгуватись слухаючи те що говорить Ріта, (хоча історії були забавними і цікавими), Михайлівна перейшла у велику кімнату туди де знаходились старі Бойчуки з малим Олегом і Русланом, так як Федір щось дітей питав стараючись заговорити щоб вони не робили зайвого руху і не заважали людям проводити час за столом. Михайлівна присіла і баба Настя тут же звернулася до неї:

- Як Ганю тобі тут на чужині?

- Як вам сказати? Навіть не знаю як відповісти. Чоловік мій там лишився а я тут, а ми все разом були; все разом. Яюсь не привичне так бути хоча донька тут, але два сини там і сама не знаю як бути. Наталка просить мене щоб я тут була, самі розумієте: вона тут одна, Василь хоть брата має а вона нікого не має тут. А я вже так сказала їй: вже оженемо Валерика і я поїду а поки не женеться він я вже тут напевно буду. Знаєте він одинак в нас і яюсь хочемо щоб в добру родину пішов, тому що він вся опора в Наталки буде колись.

- Добре кажете Ганю, - погодився дід Федір, - на чужині воно так є як ви сказали.

- А знаєте як колись приїхав Юрко додому, ще коли сват наш, ваш також, Мирон живий був. Каже Юрко що в таку родину пішов як до ксьондза в хату. Ми так усі тішились, тішились, що сирота має таку долю. Правда він вже був в армії як мама померла, сваха наша, але поки людина не має своїх дітей, тай сирота рахується.

- Навіть якщо і діти вже має, - склала руки Настя, - дивіться Ганю як вони про маму співають а Марусі так мене обіймала а дивлюсь на Таню, на Лева, Арка, а вони вже не мають кого обняти бідні. Вас Ганю не було а ми поховали сваху нашу, вже три роки минуло літом. Але була розумна жінка, добра така, а вже померла. Мала вже правда рівно вісімдесят літ, але як добра людина воно шкода все такої людини... - Настя витерла сльозу.

- Ровесниця моя були сваха небіжка, - пояснив Федір.

Але Михайлівна мало цікавилась переживаннями і зітханнями старих Бойчуків, вона немов слухала їх а сама лиш поглипувала що робиться в гостинні і коли вже нарешті Ріта поїде геть, а також Тетяна з Аркадієм її заважали, лиш була одна радість а саме що Юра так і не зміг приїхати цього вечора, так як Михайлівна прекрасно розуміла як він може повестись у відношенні до неї, навіть перед людьми.

Дуже часто буває коли люди за столом, вони сидять довго не з тієї причини що в них так доволі часу, а інколи з тієї що ніхто першим не хоче підійматись і прощатись щоб іти геть. Саме так було цього разу в Лева і Марійки. Але десь біля одинадцятої години, мама Ріти

зателефонувала. Так як Ріта залишила малих хлопців з мамою, а Анжела повинна була іти ранком на роботу, вона поцікавилась чи Ріта з Любчиком ще довго будуть сидіти в гостях.

Звичайно що більшість люди не працюють навіть після Дня подяки, так як свято завжди відбувається в день четвер, вже в п'ятницю люди також вихідними, але до поліклініки такий порядок не відносився: ранком Анжела повинна була вийти на роботу як завжди.

Ріта встала і почала прощатись, Любчик ще був готовим сидіти, і лиш коли Ріта усіх поцілувала, а так як сьогодні вона була дуже веселою, тому цілувала усіх щиро, Ріта підійшла і почала жартуючи підіймати Любчика щоб вже їхати додому. Зразу ворухнулись також інші: Аркадій також сказав що ранком він повинен їхати по справах торгівлі з Гаріком. Аркадій з Тетяною також стали прощатись. Навіть Віктор сказав щоб Ліза вже ішла так як діти вже напевно спати захочуть, лиш Олеся шепнула братові щоб Ліза залишилась поки не поїдуть Ковальські додому. Віктор повів очами і побачив що вони не збираються разом з іншими і сама Марійка не любила коли усі гості виходять за один раз і вона повертається сама до столу і в хаті стає порожньо.

Коли залишились в хаті ті хто був потрібним Ганні Михайлівні, вона підійшла і шепнула Василеві, щоб той пішов до діда Федора, так як тут з жінками йому якось не підходить самому знаходитись. Василь оглянувся і побачив що Лев відпровадивши гостей, залишився на подвір'ї, а навколо нього прискакував Мухтар, Василь подумав вийти до нього на двір, щоб заодно покурити під хатою. Коли Василь пішов, Михайлівна звернулась до Марійки і сказала що вона забула разом з усіма випити кави, так як в той час вона заговорила з батьками Марійки, Марійка взяла чайника і стала готувати каву.

Ліза зрозуміла що щось зараз почнеться, лиш вона не знала як воно відбудеться. Ліза присіла на крісло поруч Олесі, взяла бокал з червоним вином і пригубила його до вуст. Олеся замітила як Ліза тримаючи бокал, хвилювалась, тому що вино видавало її тим що в бокалі його поверхня також хвилювалась і Олеся зрозуміла що сама Ліза не в силах себе заспокоїти.

Розмова пішла тут же, лиш якось спроста: Михайлівна почала про Олеся:

- Я думаю Марія що тут досить попрацювали руки Олесі; хіба не так?

- Звичайно, - відказала Марійка, - Ліза також завжди допомагає мені в таких випадках, так як бачите що в мене проблем з таким немає зовсім щоб наготовити на свято.

- Олеся господиня така що таких ще пошукати потрібно як в нас говорили «пошукати з свічкою». Колись як вона ще не була жінкою Юркові і приїхала подивитись як він живе. А ви знаєте як буває коли хлоп а ще механік сам в хаті? Олеся помила двері, посуду, на кухні прибрала і так скоро що просто як в казці. Наталка наша також ходила помагати, лиш як літо, чи весна, скільки робіт, що не можна так припильнувати було свата Мирона. Тай зараз як Олеся поїхала за два-три дні таке саме було, що він бідний міг зарадити як хлоп не від того. Але ми уся родина зразу увиділи що господиня, хоч така молоденька що лиш школу закінчила була. Ми ж не знали що вона з такої родини господарчої і що було її кому навчити так всього. А Ліза вже питання інше: Ліза в нас аристократка, таким жінкам лиш в кіно або в органах працювати. Але нині ми вже не могли налюбуватись вашою старшою донею: яка розумна, які манери виховання, яка слухняність, просто не можна описати навіть; письменника треба, як той що написав тут пісню яку співали тут.

- Ой, Ганна Михайлівна. - Марійка встигнула вклинитись щоб якось зупинити компліменти тещі Василя. - Ви вже так не вихвалайте: звичайно що Лізочка можете, так як ми усі знаємо скільки вона нам зробила добра в житті а Олеся аж так не потрібно тому що я з нею працюю і вона буде носа підіймати високо переді мною, - пожартувала Марійка.

- Тоді я буде про внучку вашу Марія Федорівна. - Михайлівна почула що Марійка її зве також по-батькові, сама почала також так звертатись. - Знаєте мати таку красуню в родині, ви повинні усі хто тут є думати про те щоб вона не знайшла собі поганої компанії, хоча я думаю що ваша Лізочка дуже гарно виховує дітей. Але дівчина така красива не може бути захищеною перед хлопцями, а так як тут в Америці дівки так мовити пристигають дуже

скоро, тоді і увага повинна не запізнитись що до них. Ми знаємо що сама Лізочка також в же в тринадцять років була дівчиною такою що коли прийшла до Олесі вашої в гості, вам зразу усім запала в серце в про Віктора я вже мовчу: не спав і не їв бідний закоханий. Нам Юра розказував як в армії Віктор про Лізу говорив йому кожен день.

Олеся глибоко зітхнула, вона не могла того слухати як Михайлівна вигадувала немов Юра з нею провадив якусь бесіду, а тим більше про Віктора і армію; але вона ще терпіла і не хотіла засоромити маму в хаті якої були гості. Олеся знала що Марійка стане в незручне становище, коли вона посвариться саме цього вечора, хоча насправді вже була ніч.

- А хочете знати, тоді я вам скажу правду, - продовжувала Михайлівна, - я сама хотіла тут побувати і тому казала щоб Наталка вас запросила, з вами хотіла побути, а так вийшло що нас сюди запросили. А знаєте причину такого бажання? Я скажу щоб знали: мені вже Валерик усі вуха проспівав з вашою Тамарочкою. Хлопець ходить і думає про неї день і ніч; ой не то слово що думає: дихає тим що знає що вона є на світі. Так само як колись Віктор за Лізою так тепер повторилось у вашій а дозвольте сказати, - Михайлівна піднесла товстенький палець, в якою вп'ялась широка золота обручка, і шепотом добавила, - так саме дозвольте вимовити: в нашій родині.

- Та ми вже родина давно через Олеся нашу, можете вживати такий вислів не просячи дозволу. - Відказала Марійка, яка поглянула на Лізу і Олеся і побоялась щоб чого не спалахнуло зараз. Також Марійка буда сердитою на Лева, якого бачила з широкого вікна гостинної. Лев стоячи розмовляв з Василем а Мухтар сидів поруч дивлячись на дорогу. Марійка хотіла щоб вони зайшли в хату і може тоді Василь скаже щоб вже додому їхати, хоча було сумнівно що він має на жінку, а тим більше тещу, такий вплив і вони його послухають. Марійка бачила що на дворі було холодно, так як з було видно при світлі лампи, як пара виходила з вуст мужчин і навіть з морди собаки. Марійка подумала щоб вкоротити розмову яку почала Михайлівна, промовити що потрібно мужчин покликати щоб вони не простудились, так як вийшли з теплої оселі. Але так як Михайлівна почала наступне речення, Марійка була змушеною потерпіти щоб та закінчила, лиш тут вже в розмову вступила Олеся і розмова пішла такою, що Марійка тут же перемінила думку і хотіла щоб мужчины ще постояли хоча з п'ятнадцять хвилин і не помішали Олесі.

- Так що я хочу розказати таку історію, яка була там в моєму селі. - Продовжувала Михайлівна саме в той час коли Марійка дивилась на мужчин у вікно. - Були в нас брат і сестра, так само як ось Віктор з Олесяю, правда сестра там була старшою. Вона вийшла за одного такого хлопця, він був в колгоспі від комсомолу, так тоді було в нас, як ви пам'ятаєте. А брат її закохався і його двоюрідну сестру і також оженились і що думаєте: так добре жили як ніхто. Воно добре коли в молодих родина перев'язана з усіх боків: не можна нікому родину таку пересварити, біди зробити а коли щось не так, в родині скоро заглядять і вже добре як в дитячому садку! - Сплеснула руками Ганна Михайлівна так, що аж дід Федір який заснув у великій кімнаті, прокинувся.

- Послухайте Ганна Михайлівна, - почала нарешті Олеся, - я так зрозуміла, а може не так як мені показалось, тоді виправте мене будь ласка, лиш мені показалось що ви сватаєте свого Валерія до Тамари; так воно?

Запитання усіх захопило зненацька, Марійка взялась ніби віднести до умивальника на кухні ніжик яким нарізала торта. Ліза опустила голову, взяла в руки кінець скатертини і немов мала дитина почала скатертину накручувати на пальчик. Лиш одна Олеся чекала на відповідь і своїми сірими очами просто дивилась на співрозмовницю. Михайлівна спочатку як відказати, розвела руками і опісля промовила:

- Я думаю що тут усі вже здогадались так само як ти Олеся і хочу тобі сказати що ти зрозуміла правильно мене, а вірніше нас.

- Ну що ж, - потерла долоні Олеся, - хочу вам повідомити що хоча ваш Валерій і гарний на вроду, і мудрий і єдинак і в нашій як ви виразились родині з моєї сторони, лиш так як ви сказали перед тим: таку дівку не заховати. Я думаю що краще буде для усіх чим так

сидіти і воркувати, краще щоб хтось один сказав правду людям відкритим. Коли бачу що Ліза не наслідиться, тоді хіба я скажу; дозволяєте?

- Чекаємо... - Хриплим голосом відказала Михайлівна, якій вже пересохло в роті.

- Ой мам, - Олеся встала звернувшись до мами, - де ти його заховала тут? Тамара також тобі залишила його фото і воно десь тут повинно стояти.

Марійка глянула на Лізу і так як вона була попередженою Олесею щоб не показувати жодного здивування, просто не знайшла що сказати. Олеся підійшла до серванта, витягнула шухляду в якій Марійка зберігала салфетки, і перекинувши витягнула знімок на якому було фото хлопця якого ніхто крім Олесі з присутніх не знав. Олеся кинула на стіл немов грак викидає карту, завдяки якої виграє.

- Оцініть будь ласка вибір Тамари. - Олеся підняла голову.

- Ой, а це хто такий? - Нарешті обізвалась Наталя.

- Єврей один, правда тут не живе, родом з Абхазії, але зв'язок постійний з ним провадить Тамара. Ось призналась мені що школу закінчить і поїде туди за ним. Любов в них напевно такою як колись у Віктора і Лізи була і до тепер збереглась. Я забула як його звати, але там здається заді написано, - навмисно вказала Олеся.

Наталя, як і слідувало очікувати, повернула знімку і в голос прочитала: «Как посмотришь - вспомни. Тамаре от Серёжи. Нижняя Ешера, Август, 2008г.»

Усі присутні замовчали, Марійка щоб розрядити становище, таки вийшла кликнути мужчин а поки вона повернулась з площадки хати, Наталя з мамою вже одівали плащі і Василеві навіть не прийшлося заходити прощатись з батьками Марійки.

Повернувшись, Марійка трималась за голову двома руками, а Олеся немов нічого не бувало, обкушувала крило печеного індика.

На наступній день, Олеся пояснила мамі а особливо Лізі, свою ідею, яка була досить простою: Олеся просто знайшла в Інтернеті одного молодого, красивого хлопця, зробила його копію в комп'ютер. Опісля зробила фото на папері, сама підписала і прийшовши до мами перед тим як приїхали гості, вкинула фото у сервант. Олеся хотіла щоб Ковальські відстали вже з своїми планами сватання і нав'язування Тамарі свого жениха, тим більше що дівчині ще потрібно було ходити в школу і закінчити навчання. Олеся знала що ніхто крім неї, не зробить так, правда Юра міг сказати тещі Василя, лиш досить безцеремонно і напевно Марійка була б незадоволеною його поступком.

Марійка також була незадоволеною поступком Олесі, хоча вона вже сама не знала як краще зробити: з однієї сторони вона була згідною в тому що Валерій не підходить Тамарі, а з другої сторони їй не подобався поступок Олесі, якийсь такий несподіваний і віроломний. Але Марійка вирішила стати в стороні, а так як наступали свята скоро Різдвяні а також Новий рік, вона подумала що можливо вже наступній разом щось владнається і Олеся поведеться як повинно бути.

Ліза спочатку зраділа, побачивши як повелися небажанні свати, лиш опісля її радість перемінилась на зворотні відчуття: Ліза взнала правду того вечора, що відбувалось за стінами хати, в якій вони вечеряли.

Ліза покликала Олесю, вірніше попросила щоб та з нею поїхала разом купити молока та інших продуктів. Дорогою зав'язалась розмова як і слідувало очікувати після вчорашнього вечора і спілкування з гостями.

- Як тобі Ліза вчора було бачити їхні фізіономії коли вони дивились на фото?

- А скажи що ти написала з тієї фрази яку ти почула від мене, а я прочитала колись знайшовши золотий годинник бабусі в Ешері?

- Напевно: звідки я знала такий вислів вже забула, але як бачиш як він пригодився. Я думаю що мій Юра знає може щось скоро про їхнє враження, але поки що вони мовчать; а що їм робити після такого Ліза?

- Що нам робити Олеся?

- Ти про що?

- Ой Олеся, - глибоко зітхнула Ліза, - скоро ще святкувати перемогу нам.

- Ліза давай розкажуй що тебе мучить. - Олеся стала дивитись на братову.

- Олеся, Валерій вчора був з Тамарою увесь час коли ми були в мами.

- Ти що п'яна Ліза?

- Я не п'яна, лиш так було...

- Ой, а я вже думала що ми на коня сіли а вони пішки підуть... - Алєгорично виразилась Олеся і задумалась.

- Ще можемо ми іти пішки Олеся, лиш як так, сама не розумію...

- Давай розкажи що відбулось і звідки ти знаєш.

- Тамара не признається мені, лиш Валерій був в нас. Знаю точно що у Володьки вашого сидів а Тамара мабуть також була разом з ними вчора.

- А хто сказав що у мене він сидів?

- Вітя ж поїхав швидше з дітьми вчора; він бачив машину Валерія біля заїзду. Тамари також в хаті не було, Вітя чекав а вже перед тим коли ми повинні були повернутись, Вітя заглянув в спальню Тамари а вона вже спала, а може прикинулась що спить. Звичайно я ще її не питала про таку справу, лиш Валерій знав що вони повернулись від мами вчора і тому напевно він не приїхав з своїми до мами на вечерю. Уявляєш собі Олеся: я вже лягла в ліжко, і так до Віті пригорнулась щоб зігрітись а він пробудився і питає мене чому ми так довго ще там сиділи. Я переказала йому те що ти якогось хлопця показувала з Абхазії, ще сказала може справді Тамара знає кого і лишень про нього з Олесею поділилась своєю таємницею, а Вітя повернувся і каже мені: «Поки ви там визволяли Тамару від Валерки, вона тут сама полізла в його обійми і при чому в хаті тієї ж мудрої такої Олєсі». Я коли почула, вже не могла заснути до третьої години...

- Так що тоді в нас виходить: я її визволяю від нього а вона сама за ним ходить? А свого Вовку я запитаю про те як все відбувалось і взагалі як він таке може собі дозволяти. А може Валерій Вовку намовив мого щоб з Тамарою пішли геть з вечері? Ой я йому дам за таке; буде йому і співано і казано!

- А може ще почекаємо Олеся: все могло скластись просто так і не вартує робити скандалу з такого. Що про нас подумають і діти а тим більше той самий Валерій? Скаже що ми якісь перелякані і Тамара разом з нами. Я побачила що вчора фото якого ти показала спричинило надзвичайне враження на Михайлівну і Наталю, може вони заспокояться з своїми планами і відстануть. Ти пригадуєш коли ти ще тоді, після того як Валерій був вліз в хату посварилась з Наталею, тоді на три роки стало спокою з ними і так само може тепер відстануть на кілька років а там гляди Тамара розумнішою стане а може сама влюбитись по-справжньому в такого як ти вчора показувала. А до речі чому ти сказала що він єврей?

- Тому що знаємо як теща Василя «любить» євреїв і ще тому щоб вона зрозуміла що єврей також ставить за мету щоб потрапити в родину яка торгує золотом, і в її Валерика є серйозний конкурент.

- Розумно придумано.

- Лиш Ліза ти скажи чесно мені: ти мені говориш щоб почекати, щоб чого не подумали, а ти сама віриш що саме таким нашим гуманним та культурним методом ми зможемо звільнитись від них і їхніх ідилій?

- Ой Олеся, сама не знаю що говорити, що думати, а тим більше робити...

Олеся також замовчала, просто вона не знала куди повернутися події далі, лиш боялась одного, щоб Тамара не почала по-справжньому заводити дружбу з Валерієм. Хоча не за любові чи кохання, а з того що їй тут скучне життя, а молода натура прагне чогось гостро сюжетного, нового, а тим більше забороненого. Олеся знала сама по собі, лиш в неї юність проходила зовсім по-іншому: не було так самотньо та скучно, а навпаки їй часто вже хотілось так відпочити від уваги хлопців, та від заздрощів дівчат. Перед нею була мета ошчасливити єдиного брата, сприяти усіма силами щоб він побрався Лізою і тим самим її доля якось приплила немов зненацька, немов човен який випливає з ранкового туману і з'являється на тихому плесі води...

Але того дня таки розчарування в Лізи ще не закінчились, хоча вони були вже іншого характеру: повернувшись Ліза, витягнула молоко і захотіла взяти ще лоток яєць. Ліза взяла незручно, лоток випав, яєчка розбилися на асфальті. Ліза розсердилась, вона хотіла поглянути скільки з них вціліло, лиш нагнулась поклавши молоко, Ліза почула як зашелестіло листя і перед нею немов з під землі з'явився старий кіт Журик. Кіт був увесь мокрим, нечистим, нерозчесаним і виглядав надто жалюгідно. Кіт підійшов і почав тертися до ніг Лізи а вона звернулась до нього як до людини, яка спричинила для неї шкоду: Ти чому прийшов я питаю? В нас молодий вже є котик а тобі чого не хватала там в дід Арка? Знову за своє взявся? Що я тепер з вами двома котиськами буду робити? - Ліза швидко набрала номер до мами:

- Мама, а де кіт наш старий?

- Ой Ліза, я не хотіла тобі говорити ні вчора, ані скоріше: кіт пропав кудись, напевно вже його реченець прийшов і його вже ми не побачимо. Я не хотіла, щоб ти не жаліла за ним...

- В самий раз ми його усі побачимо і його реченець у мене на подвір'ї зараз тертися мені по колготках. Що я тепер з тими котами робитиму?

- Ой старий бродяга, знову пішов додому. Скільки часу тут був, ми так йому годили а він таки за своє. Скажу татові він не повірить в таке. Ти Ліза молодого в хаті тримай а цього в гаражі а може нехай Олеся одного візьме собі, лиш подвір'я одне і вони кусатимуться.

- Окей мама, якось воно буде. - Ліза зачинила телефон а сама про себе промовила. - Що за день такий в мене, якась «чорна п'ятниця» і годі...

25

Пройшло чотири дні. Віктор після обіду заїхав в гараж до Юри. В гаражі був також Валерій разом з Юрою. Віктор став простити швагра.

- Юра, ти зможеш зі мною під'їхати в Коннектикут?

- Коли?

- Можна і зараз.

- Вітя, в мене як сам видиш робота невідкладна. Давай малий поїде Василів з тобою.

- Хто будь, лиш щоб нас двоє було; потрібно пригнати звідти один «Saab».

- Почекай десь він тут повзав по гаражі. - Юра гукнув на племінника. - Валерка! Де ходиш, йди скоро тут!

Валерій вийшов за гаража де він куриє, кивнув головою до Віктора і подав руку.

- Давай збирай манатки і зараз маєш дорогу. - Наказом промовив Юра.

- А далеко їхати і коли приїдемо назад?

- Ти ще не поїхав а вже назад питаєш?! - Крикнув Юра.

- Я не можу довго бути, мені маму везти треба в магазин і в парикмахерську.

- Тато підстриже маму твою і бабу Ганку заодно а ти їдь скоро: скоріше поїдеш тоді вернешся скоріше; воно не далеко аж так дуже.

- Слухай Юра, може давай ти, - почав просити Віктор, - хлопець може кудись вечором буде треба, а поки ми туди, назад.

- Вітя, я не можу його залишити щоб він мені тут зробив, а ранком клієнт приїде. Подивись сам: мені інжектор покласти, фішки, проводки, а головне прокладку правильно покласти, він як покладе тоді бензина буде сикати по моторі. Чого добро і загориться рішак, а я що тоді? На нього перекладу? - Юра кивнув на племінника головою.

- Та їдемо вже як так треба, - погодився сам Валерій.

Вийшовши з гаражу, Віктор запропонував Валерію щоб той їхав за кермом, так як Віктор хотів переглянути інші автомобілі на комп'ютері. Коли Валерій виїхав, Віктор відчинив свого комп'ютера, на екрані з'явився великий портрет Лізи. Ліза на фото, підняла сонячні окуляри на волосся, яке було рівно зачесаним вгору, вона сміялась. Валерик глипнув на фото і на Віктора, підкинув газ і машина полетіла по шосе.

Проїхавши може сорок хвилин, нараз роздався дзвоник на телефоні у Валерія. Хлопець витягнув телефон, поглянув на виклик і розгубився. Віктор в той час якось мимоволі чекаючи що той повинен відізватись на виклик, підніс голову і поглянув на Валерія. Хлопець передумав розмовляти, телефон ще зробив два дзвоники і замовчав.

Двоє поїхали далі, лиш проїхавши ще двадцять хвилин, Валерій сказав що виходить на заправку щоб купити напиться і заодно потрібно залити бензин. Віктор кивнув головою в знак згоди і продовжував переглядати документи на автомобілі. Але тут трапилось непередбачене: Валерій забув свого мобільного і пішов на заправку, там була черга, так люди їхали вже з роботи, хто працював з сьомої ранку. Телефон знову зателефонував, Віктор подумав що Валерія викликає Наталя і хотів пояснити що він зараз підійде, лиш коли він взяв телефон, він побачив портрет тієї хто викликав Валерія. Віктор поглянув і побачив русяву дівчину, а внизу висвітило ім'я «Анюа». Побачивши що викликає не Наталя а якась Аня, Віктор обережно поклав телефон.

Як кільки Валерій повернувся і виїхав на дорогу, знову телефон прозвучав. Валерій знову не став говорити і Віктор вже зрозумів в чому справа. Віктор звернувся до хлопця:

- Слухай, а може ти таки не міг сьогодні їхати, а я настояв і витягнув тебе?

- Та все нормально, - махнув рукою Валерій.

- Просто бачу хтось тебе турбує, напевно ти кудись дорого мав свою.

- Мій друган Піцик: я не хочу говорити тому що він вчепиться до мене як реп'ях кожуха.

- Хтось ще телефонував коли ти був на заправку пішов, але я не відповідав нічого.

Валерій переглянув абоненти і промовив кинувши телефон:

- Він самий, Піцик; немає спокою бик головатий.

- Як Піцик, так Піцик. - Віктор похитав головою і протягнувся на сидлі, він мовчав усю дорогу, так як був перемученим.

Додому Віктор вже їхав своєю машиною а Валерій іншою. Саме в цей час Віктор набрав телефон до дружини і почав розмову. Віктор запитав як в неї справи, як діти вдома, і все таке повсякденне. В кінці Віктор сказав що в нього є маленький сюрприз для неї, лиш коли він приїде, він тоді розповість. Але Ліза не захотіла так довго чекати і почала просити Віктора щоб він їй признався, так як їй самотньо і скучно в даний час.

- Тоді слухай уважно, - почав Віктор, - а краще запитай Тамару, чи може Володьку запитати, хто така дівчина на ім'я Аня, вона з товариства Валерія і Піцика мабуть.

- Для чого питати когось? Я знаю хто така Аня.

- О, ти знаєш її?

- Думаю що знаю, звичайно якщо вона є тією дівчиною про кого я подумала.

- Розкажуй.

- Аня росіянка, батьки з БАМу, вона навчається разом з Тамарою нашою.

- Якою вона на вигляд?

- Блондинка, обличчя овальне; в загальному симпатична так собі.

- Тоді виходить що вона сама.

- А в чому сюрприз тут Вітя?

- А в тому, що вона сьогодні, коли ми їхали з малим Ковальським, постійно йому телефонує, а він не відповідає переді мною. В даний час він за мною їде, і я бачу в люстерко, коли попадаємо під лампи на стовпах, що він з телефоном не розстається всю дорогу.

- Ти думаєш він її знає?

- Напевно не тільки знає; може воно в нього дівчина.

- Ой Вітя, справді сюрприз для мене, лиш як дід любить говорити: «щоб правда з тебе говорила». - Засміялась від задоволення Ліза.

- Ліза, лиш ти не подумай сказати Тамарі, не потрібно їй знати таке.

- Що ти Вітя? Вона може захоче щось показати з себе і пересварить їх просто так щоб подруга з хлопцем не дружила якого Тамара знає. Нехай дружать вони і з часом дружба стане міцнішою.

- А як правило: дружба хлопця з дівчиною чим закінчується?

- Якщо не любов'ю, тоді «тим самим».

- Я також так думаю, - погодився Віктор.

- Вітя, головне щоб його рідні не взнали нічого: такий шум підіймуть що Аня втече справді на БАМ, а Валерій їхній тоді сюди поверне свій погляд.

- Олесі можеш признатись взагалі, може Володька щось також знає, лиш може його залишити в стороні: хлопці є хлопці, проговориться обов'язково Валерію.

- Окей Вітя. А треба ж так щоб саме вона зателефонувала коли ти був поруч?

- А знаєш про що воно говорить?

- Мабуть про те що вона з ним багато часу розмовляє по телефону.

- Все правильно Ліза. Взагалі він мав кудись їхати в якусь парикмахерську.

- Куди мав їхати він?

- Ніби казав що Наталя повинна підстригтись а він її повинен відвезти машиною і таке подібне. Одним словом щось вигадував щоб не поїхати зі мною, лиш Юра його заставив.

- Давай Вітя я буду чекати тебе а діти підуть спати так як їм в школу завтра, - на прощання промовила Ліза.

Опісля розмови, Ліза потерла долоні і швидко побігла похвалитись Олесі про те що почула від Віктора, щоб також для неї зробити сюрприз.

На наступній день, Олеся вирішила взнати чи Валерій справді мав послужити мамі, чи він просто так відмовлявся. Олеся набрала телефон до Наталі і стала розмовляти:

- Привіт Наталя, як ти там?

- Я, я нічого а ви як там?

- Все помаленьку. А як ти вчора постриглась вчором?

- Вчора? Ти переплутала мене напевно. Я не збиралась стригтись вчора.

- Ой, а я вже хотіла вибачитись тому що твій Валерик говорив в гаражі що спішить кудись, ніби тебе кудись мав відвезти а там в хлопців справа невідкладною була і Юра немов заставив його поїхати по машину одну.

- А чому він мене повинен возити? Я сама на машині можу...

- Напевно хлопчисько не захотів їхати і так сказав, але добре що тобі не було потреби в такому; мені вже легше буде, а то я вже подумала що ти розсердилась на Юру вчора.

- Ні Олеся, я ж сама машину можу водити, тоді до Лізи з мамою я приїздила і взагалі куди мені потрібно. Правда так як в Менхеттен я не сунуь, а тут в нас вже спокійно

можу. А взагалі чому ти так переживаєш за Валерика нашого і чи йому Юра спричинив незручність вчора?

- Просто так, думаю що вони там мужчини розберуться, лиш коли тобі був він потрібний, тоді Юра повинен був врахувати таке питання.

- А ти Олеся врахувала те що ти мені колись обіцяла?

- Що саме? - Олеся відчула як розмова починає набирати обороти.

- Я просила тебе щоб не сунула свого носа між молодих і ти сказала що не будеш.

- А куди я його «сунула», не смію питати?

- Ой не прикидайся Олеся, до речі в нікого немає жодного сумніву що ти можеш двійну гру грати. Лиш все воно Олеся: до пори і часу.

- Наталя: ти можеш сказати конкретно що тобі, чи вам з мамою, не сподобалось?

- Чому ти вклинилась з якоюсь фотокарточкою в нашу бесіду?

- Як це чому? Ви, як я зрозуміла, сватаєте мою племінницю, при тому її немає серед нас, а усі мовчать немов в рот води набрали. Навпаки, я хотіла вам сказати, а вірніше показати щоб ви знали як воно відбувається насправді.

- По-перше Олеся: коли батьки ведуть розмову про дітей, саме про дітей, а не племінників і племінниць, тоді в них є право це робити не в присутності самих дітей, про яких іде мова. По-друге: коли рідні мовчать, тобто Ліза, значить чомусь вона не говорить про якогось хлопця. Тепер запитання до тебе Олеся: маємо ми право говорити про мого сина? І чому Ліза не показувала фото а саме ти це зробила?

- Право маєте говорити про кого вам завгодно, а фото я показала з тієї причини тому що Ліза в нас в таких питаннях досить скромна. Ліза наприклад згідна зі мною в цьому.

- А Тамара також згідна?

- Може не зовсім, так як вона можливо не хотіла щоб моя мама побачила фото і її розпитувала про того хлопця.

- Нічого Олеся, ти собі можеш так робити як тобі здається правильним, лиш ми з мамою жаліємо що приїхали були до вас, а особливо через тебе.

- Лиш моя мама просила вас не для того щоб свататись з вами, а просто на вечерю, тому якщо не вийшов ваш сценарій, тоді пробачите і я не винуватою вже аж так надто.

- Одно тобі скажу Олеся: «сценарій», як ти виразилась, ще буде, а це просто ми хотіли як краще для нас, а особливо для вас.

- Дякуємо за старання, лиш ваша турбота зайвою, - розсердилась Олеся.

- Побачимо... - Наталя поклатла трубку телефону.

Олесі стало дуже неприємно на душі... Вона відчула сором сама за себе, тим більше що вона сказала неправду про якогось вигаданого хлопця з Абхазії. Хоча Олеся не мала розмови після того з мамою конкретно по цьому питанні, (так як Марійка тиждень не працювала в пекарні по тій причині що простудилась), лиш Олеся знала що мама такий поступок не похвалить, а тим більше що це відбулось в її домі.

Марійка підтримувала Лізу і Олесю, особливо Юру, який був проти того щоб Валерій побрався з Тамарою, лиш Марійка не похваляла щоб робити це якоюсь неправдою, тим більше таким геть несерйозним методом.

Олеся стоячи думала і пригадала собі як давніше мама скритикувала поступок Віктора, коли той з Юрою викликали Тараса, який привозив Івана Павлюкового, як тоді вони грозили Тарасові. Олеся знала що подібні поступки мамі не подобаються.

Коли Олеся того вечора призналась те що думала, Юра без вагання почав пояснювати:

- Що ти Леся вигадуєш? Ти і мама з вашою культурою літературною, залишитесь в програті: не з тими людьми вам приходиться справу мати. Тут мамі не бібліотека і не книгарня, тут не з родиною Арланів мати справу, чи з Любчиком. Нічого Леся: так як Наталка сказала що сценарій скоро почнеться і ти побачиш як він буде розвиватись. Це те саме вам щоб йти з прутом на ведмедя, або з шаблею на танка. Тут усі методи приймаються, лиш коли мала його захоче, тоді ніякий не підійде, і ні Ліза, ані Віктор, а тим більше ми, нічого не вдіємо. А про те що ти там показала щось не думай: ти б знала як

вони мого брата кривдили постійно і далі кривдять, ти б не хотіла говорити з ними навіть, особливо з старою. Коли стара мала приїхати, а я питаю Василя: Василю, ти як: чекаєш на тещу? Василь мені відказує: «як свиня на різника».

- Ой Юра, не усім так як тобі зі мною - похвалилась Олеся.

Так як пізньої осені вечори довгі, Олеся мала час поспорити з Наталею, почути думку Юри, і ще піти до Лізи, щоб те все як кажуть - пережувати.

- А ти знаєш Олеся, - почала розповідати Ліза, - мені телефонувала Ріта і сказала що вони знову були в магазині в неї. Почали питати чи ми маємо когось в Абхазії з ким ми підтримуємо зв'язки в даний час. А Ріта в нас розумною і просто подумала собі так: якщо я була за столом, розповідала про Ешеру і Чорне море, тоді Наталя нудились а Михайлівна взагалі пішла геть була до діда, щоб там сватати єдинака свого, а тут прийшли самі в магазин і про Абхазію розпитують. Коротше Ріта там відповіла що ми висилаємо посилки і мої батьки там були і мама Марусі з Левом їхали і так закінчилась їхня бесіда в магазині. Ріта тут же мені повідомила, і я думаю що вона вже щось знає, а можливо Любчик переказав те що Василь йому признався про дітей.

- Взагалі Любчик любить такі розмови, які в нас називали «бабські», хоча чому: розмови такі є про життя та переживання... - Сама собі пояснила Олеся.

Коли вони розмовляли, на кухню забігла Тамара, вона була одітою в спортивні штани і футболку. Тамара кивнула головою до Олесі, взяла з холодильника апельсинового соку, налила в стакан і вже виходила. В той час Ліза кликнула за нею:

- Тамара, ану іди сюди я щось запитати хочу!

- Я слухаю. - Відказала Тамара зупинившись.

- А та сама компанія, я маю на увазі: Володька наш, Ігор тьоті Іри, той Піщик, вони знають дівчат які дружать з тобою: Асіллу і Аню?

- Знають.

- Окей... - Ліза не знала що питати далі і не знайшла що пояснити, чому її таке цікавить.

- Мамка, а ти забула ще одного з нашої компанії.

- Кого саме?

- Валерку.

- А він також з вами зустрічається?

- Самий головний можна сказати.

- А тоді скажи мені: чи Аня часом не подобається Володькові? - Ліза придумала так, щоб Тамара не знала чому саме маму зацікавили хлопці і подружки.

- Я усім подобаюсь, а Аня нікому. - Тамара засміялась і пішла в свою кімнату.

- Що скажеш Олеся? - Звернулась Ліза до Олесі яка задумалась.

- Біда коли дівчина не красива, а ще більша біда коли красивою...

Швидкий поїзд Amtrek, з назвою «Lake Shore Limited», рухався залізницею на захід. Потяг їхав з Нью-Йорку спочатку в Бостон, а звідти в Чикаго, перетинаючи штат Нью Йорк. З вікна поїзда було видно пусті поля, осіннім вітром, оголені зимові дерева. Сірі хмари тягнулись з півночі, з сторони Канади, інколи крізь них, ледь пробивалось бліде зимове сонце, якого можна було спокійно розглядати без темних окулярів. Порою за вікном швидко пробігали дерева, а далі знову поля на яких було пустинно та самотньо...

В купе поїзда сиділи четверо людей: Віктор, Ліза, Тамара і Белла. Сім'я їхала в гості до односельчанина Івана Павлюка в Чикаго.

Ще літом, Іван просив Віктора щоб той приїхав, правда Ліза не захотіла брати з собою Руслана, мотивуючи тим що він буде неслухняним, а так як візит планувався з ночівлею в гостях, Ліза не хотіла щоб малий шкідник приносив незручність їм і шкоду для людей, в яких вони зібрались погостювати. Руслана залишили не з Олесею, не з Марійкою і навіть не з батьками Лізи, його залишили в Ріті. На таке рішення було дві причини: Ріта любила Руслана ще від маленького, від коли він народився. Це він запалив в неї бажання стати матір'ю і щоб народити особливо сина. Воно не випадково: Ріта бачила в ньому свою першу любов, хлопця якого вона любила ще в школі, проживаючи в Абхазії, саме в чомусь була схожість в нього з малим Левчуком. Але це вже давня історія, яка заслуговує все стороннього підходу, а зараз справи інші насувались.

Справа в тому що перед святом Різдва, Олеся одержала скільки замовлень на випікання хлібних продуктів, що не лишень що Марійка пішла допомагати, а навіть взяли найняли тьотю Ірину, Тетяну, яка взяла відпустку коли почула скільки Олеся платитиме за допомогу. Олеся також найняла Олексіївну, яка працювала з нею скоріше в ресторані Бориса Леонідовича, а тепер була пенсіонеркою. Наталя не могла допомагати по тій причині що вона працювала, а Ганни Михайлівни, Олеся не захотіла. Зате Олеся витягнула Юру з гаража, і він возив хліб та борошно замість Володьки, якого Олеся також оділа в білий халат і фартух, та наказала працювати разом з жінками в пекарні. Люди працювали по 10-12 годин на добу, лиш гроші також плили потоком. Уся родина і найняті робітниця розуміли що так довго не буде і є нагода заробити, а також для самої Олесі була нагода найголовніша: реклама та імідж серед власників продуктових магазинів, кав'ярень та барів.

Старі Бойчуки погодилися щоб малий Руслан побув в них, лиш Ліза, знаючи який він непосидючий, не хотіла щоб старенькі люди мали проблему з ним.

Взагалі Ліза не хотіла їхати, вона хотіла допомогти Олесі, лиш Віктор став на своєму і навіть Тамара, яку хотіла Ліза залишити щоб допомагала в пекарні, також не послухалась, мотивуючи тим що дуже хоче побачити Чикаго. Ліза поступилась Віктору, так він також став на сторону Тамари, саме тому усі четверо мандрівників мчали швидким поїздом в штат Іллінойс.

Дорогою Ліза була незадоволеною, Віктор, а також Тамара, стали думати одне і те саме: проблема в тому що Тамара не залишилась допомагати в пекарні. Але насправді причина була іншою, лиш Ліза не могла її виявляти Тамарі а Віктору вона говорила про те скоріше, лиш невдоволення набирало нової хвилі. Ліза могла надалі провадити розмову з Віктором, щоб якимось хоча трошки розвантажити перенавантаження на почуттях, лиш тут їй заважала дочка, так як мова повинна проходити саме про неї, лишень не в її присутності. Перед дорогою не було часу на розмову, а тим більше Ліза не могла поділитись з Олесею так як та була дуже зайнятою працею. Ліза дивлячись у вікно вагона, старалась думати про щось інше, лиш думки її повертались до слів які жартуючи промовила дочка того вечора, коли Олеся сиділа також на кухні. Лізі не виходили з голови слова: «я усім подобаюсь, а Аня нікому». Кому це усім? - думала Ліза - звичайно що два хлопця тут виключені: Володька брат двоюрідний, а Ігор тьоті Ірини по родинній лінії дядько рахується; він двоюрідний брат Віктора і Олесі. Тоді що виходить а вірніше залишається? Думати не потрібно багато: Піцик і він, той самий якого Тамара назвала «головний» - Валерій Ковальський. Ліза поглянула на доню, Тамара сиділа піднявши ноги також на сидіння і гралась телефоном. Ліза думала про те що Наталю і Ганну Михайлівну, ще Олеся могла якимось відвести в сторону, щоб вони трошки зупинились рухаючись до своєї мети, а ось тут що Олеся може придумати коли питання стане у виборі самої Тамари. Ліза розглядала дочку, дивилась довго на неї, тим часом поки Віктор який сидів біля вікна а напроти нього сиділа Белла, розповідав маленькій доні про те як колись в його дитинстві люди обробляли поле, та як вирощували на землі пшеницю, кукурудзу, буряк, як тоді не було фермерів а були колгоспи. Хоча Белла мало розуміла з того що розповідав батько, лиш в дорозі є час для

роздумів і спогадів, і Віктор немов сам собі розповідав, пригадуючи своє дитинство яке пробігла у сімдесятих-вісімдесятих роках в Україні, а тоді в Радянському Союзі.

Ліза продовжувала розглядати дочку: Тамара водила своїми синіми очами, граючи якусь гру на телефоні, час від часу сама до себе усміхалась, а коли її щось не вдавалось в грі, Тамара сердитою сама на себе відхиляла голову від телефону, підіймала її завертаючи до спинки крісла і заплющувала очі щоб вони трошки відпочили від екрану. Ліза думала що коли Валерій розбирається як слід в дівчатах, тоді він вже влюбився в її доню, як же двадцятилітньому хлопцеві не влюбитись в таку принадну дівчину.

Раптово в Лізи проскочила думка щоб поговорити про той самий вечір коли було свято День подяки, коли Тамара з Володькою пішли додому, і взагалі як вона провела час і кого бачила. Але наперед щоб не накинути на неї якусь підозру, Ліза вирішила переглянути номери її телефону і побачити чи Валерій так само до неї телефонує як до Ані, а може Тамара сама йому телефонує а він її висміює перед Анею, хоча другий варіант скоріше б задовольнив Лізу.

- Тамара, - раптово промовила Ліза, - ти можеш мені дати свій телефон?

Тамара не відказала, так як була зайнятою грою і прослухала прохання мами. Ліза повторила знову:

- Тамара, я до тебе звертаюсь.

- Слухаю. - Тамара махнула рукою, мабуть щось обвалилось в її грі і стала дивитись на маму. - Так я слухаю уважно.

- Свій телефон дай мені, щоб я покористувалась на дві хвилини.

- А ти забула свого?

- Яка тобі різниця? Свого дай мені!

- Візьми. - Тамара протягнула мобільний мамі.

Ліза встала і вийшла з купе в коридор вагону. Вона зачинивши двері за собою, стала лицем до вікна і почала переглядати номери телефонів які були записані. Ліза листала усіх, лиш ім'я Валерія не знайшла. Правда було кілька номерів записаних просто так, лиш Ліза не знала взагалі номер до Валерія. Також вона бачила що з подруг давно до Тамари ніхто не телефонував, воно не дивно: дівчата зустрічались в школі. Ліза стала думати, їй хотілось зачепити розмову про Валерія, лиш просто так без причини приставати також не було сенсу, Ліза побачила що через телефон вона не має жодної зачіпки. Для Лізи потрібно було провести таку розмову для того, щоб звільнитись від своїх думок, хоча на період візиту, щоб не бути в гостях такою немов в неї щось трапилось і ніхто не може знати причини, адже можуть подумати люди, до яких вони їхали, що в дорозі вона посварилась з чоловіком, а цього Ліза не хотіла.

Ліза стала ходити по коридорі вагону, їй було дуже неспокійно, навіть хотілось щоб хтось зачепив її на розмову, лиш нікого тут не було. Рівномірний стук коліс, ще більше дразнив Лізу, яка без того вже була втомленою своїми переживаннями.

Повернувшись в купе, Ліза мовчки віддала телефон Тамарі. Вона сіла і стала дивитись у вікно. За вікном пролітав сніг, він крутився білими клаптиками і опускався на поле... Ліза думала про той час коли її батько вперше почув кого любить його дочка. Ліза пригадала по тій причині що тоді так само її батько їхав у вагоні поїзда і тепер вона вже з своєю дочкою також в подібному становищі. Ліза вирішила почати розмову з Тамарою не кільки за спогаду, але й тому що вдома вона може кудись втекти щоб не говорити з мамою, а тут немає куди подітись а дорога ще досить далекою до місця призначення.

- Тамара, - почала Ліза, - я давно хотіла тебе запитати одну справу.
  - Окей. - Тамара просто поглянула на маму.
  - Скажи мені де ти була того вечора коли ми були за столом, а ти з Володькою пішла геть? Ти мені сказала що ідеш додому, лиш було воно так насправді?
  - Я була у Вовки.
  - Зрозуміло... Якщо у Вовки тоді нормально, лиш хто ще там був тоді у того Вовки?
  - Був Валерик.
  - А чому він не приїхав з батьками на вечерю а чомусь до Вовки подався? Це не він вас викликав щоб ви не посиділи разом з нами?
  - Я не знаю... Мені він не казав такого...
  - Тоді чим ви займались там взагалі?
  - Ми музику слухали, там сміялись і нічого більше.
  - Від чого вам було так весело цікаво знати?
  - Просто так.
  - Тоді виходить що ви зустрічаєтесь?
- В розмову, а вірніше в допит, вмішався Віктор:
- Ліза, ти чому як маленька якась? Можна подумати що Валерій її з'їсть.
  - Вітя, не заважай будь ласка мені. Коли ти заставляв Беллу щоб тебе перепрошувала, цілувала, я не втручалась, хоча дитина розплакалась була так що мені жаль було дивитись на неї. А взагалі ти як батько, тоді ти повинен запитати з ким вона сидить, в кого, і тим більше що ти пішов скоріше додому тоді.
  - Тоді можете говорити собі, лиш щоб не посварились зараз і коли приїдемо в Чикаго, говорити не будете поміж собою, - махнув рукою Віктор.
  - Одним словом Тамара, - Ліза знову почала розмову з дочкою, - ти собі думай як хочеш, лиш Валерик тобі не пара і до сімейного життя він не годиться по кількох важливих причинах; хочеш назву тобі основні з них?
  - Хочу. - Тамара склала руки, підклала їх під голову і стала дивитись на маму. Саму Лізу така поза розізлила, немов дочка розмовляла не з мамою а з подругою.
  - Валерій один в батьків, а з таким розбалуваним мужчиною, не просто жити, тим більше коли підуть діти і сім'я.
  - Мамка, - Тамара не дала докінчити продовження того, що надумала собі Ліза, - а хто тобі сказав що я захочу дітей так швидко?
  - Тоді що ти захочеш? Тягатись з ним і жити просто так в своє задоволення, а вірніше його задоволення?
  - Наприклад, я не думаю скоро заміж виходити; в мене плани інші.
  - Які саме, якщо не секрет?
  - Бізнес почати, магазин свій.
  - Тамара, ти прекрасно знаєш що дід Арк, запише на тебе хату свою і відчинить магазин, тільки за однією умовою: коли ти вийдеш заміж і будеш вести нормальний образ життя.
  - Я знаю.
  - Давай сама подумай добре і поглянь на таку картину: дві жінки, тьотя Олеся і тьотя Ріта. До речі тьотя Ріта старша на один рік від нас: мене і тьоті Олесі. Володькові сімнадцять років минуло, а його мамі всього тридцять п'ять років. А в Артурчикові всього минуло чотири, а його мамі тридцять шість років. Я не маю нічого проти такого в родинях, тим більше що тут в Америці багато так практикують, лиш можна вести бізнес, торгувати, а діти нехай ростуть собі в той час. Я вважаю такий образ життя нормальний для молодих людей, і він являється правильним.
  - Ой мамка; ви усі заодно.
  - Хто це усі?
  - Дід Арк, тьотя Олеся, ти також. До речі у Валерки така сама проблема теж.
  - В кого ти сказала? - Ліза нахмурила брови.
  - Кажу, що Валерика так само заставляють щоб швидко женився.

- А звідки ти знаєш і хто його заставляє?
  - Він сам Вовкові сказав, а заставляють його мама а найбільше бабуся його.
  - Нехай собі заставляють, лиш ти не подумай собі що все буде так як ти собі уявляєш.
- В розмову знову вмішався Віктор, який побачивши настрій Лізи, зрозумів що їхня мандрівка переросте у скандал. Віктор встав і промовив до Лізи:
- Давай ходімо в вагон-ресторан!
  - Вітя, сядь будь ласка, - махнула рукою Ліза, - ти не бачиш що в мене розмова в даний час? До речі ти сам повинен мене підтримати в такому.
  - Ліза, я бачу, чую і розумію, лиш пішли зі мною в ресторан, а коли ні, тоді я Тамару все одно заберу і будеш мораль читати хіба Беллі.
- Ліза встала, вона зрозуміла що Віктору не хочеться їсти а поговорити віч-на-віч.
- Коли вони пройшли у вагон-ресторан, Віктор взяв меню, замовив для себе і для дружини. Ліза сіла за столик і дивилась у вікно, в неї був такий вид що вона ось, ось, заплаче. Віктор зітхнув і почав першим розмову:
- Ліз, ти могла якось через Олесю може? Перелякаєш її і вже ніхто нічого не довідається від неї ніколи, а якщо довідається, так вже буде пізно щось змінити. Що тут такого що діти посиділи собі, посміялись і так далі?
  - А чому я не знаю зовсім що відбувається коли її немає поруч нас?
  - Ліза, а коли ти зі мною не те що сиділа, не те що цілувалась а вчинила кровну клятву, твої батьки знали що відбувається поміж нас? Себе давай пригадаємо трошки, коли вже на те пішла бесіда. Кровна клятва, це тобі не жарти; давай пригадує себе, пригадує.
  - Вітя, я просила тебе і прошу знову, і буду тобі говорити аж поки ти не перестанеш: не роби такого порівняння: мене з тобою, і Тамару з тим, як він? Ну з тим Валеркою їхнім.
  - Тоді що ти вимагаєш від малої?
  - Вітя, - Ліза взяла Віктора за руки на столі, на очах виступили сльози, - ти прекрасно знаєш чого я вимагаю і вона розуміє, лиш робиться все так немов нічого не відбувається.
  - Все буде добре Ліза... - Віктор став заспокоювати дружину. - Давай візьми поїж трошки, заспокойся а там все само по собі...
  - Тамара хвалиться що вона йому подобається, лиш чому поки мама Наталі не була тут, він з неї сміявся, висміював як ми її виховуємо і тому подібне?
  - Якщо б вона йому подобалась, а тим більше він її любив, тоді від коли ми виїхали з Нью-Йорку, Валерій їй телефонував б разів п'ять як мінімум. Ні давай ти подумай таку справу, лиш я вже знову нас стану прирівнювати: коли ти б мала телефон і я також, мобільний телефон в Україні, тоді вісімдесят шостого року, ти б знала мій номер а я твій, тепер скажи мені: скільки раз на день ми б розмовляли?
  - Не знаю скільки в день, а усі ночі точно б шептались. - Усміхнулась Ліза і поглянула в очі Віктора.
  - Тепер розумієш? До нього Аня телефонувала за одну годину три рази, а скільки Тамара? Чому не відказуєш мені? Ти ж переглядала мабуть абонементи на її телефоні.
  - А звідки ти знаєш?
  - А скажи що не правду кажу?
  - Правду; переглядала.
  - Так скільки раз вона йому телефонувала, або він їй?
  - Ніхто нікому...
  - Тоді бери те що принесла тобі офіціантка, з'їж все, а я куплю щось дівчатам нашим і вони в купе з'їдять, - потер долонями Віктор.
- Ліза так поступила, вона почала їсти, Віктор дивився то на дружину, то у вікно вагона...

Іван Павлюк, разом з своєю дружиною Ольгою, чи як він звав її Оленкою, мешкали в пригороді Чикаго, Kristal Lake, тобто українською мовою «Кришталеве озеро». Воно знаходиться на північ від центру самого Чикаго.

Іван виїхав на залізничний вокзал, він зустрів гостей з Нью-Йорка а вірніше свого односельчанина. Хоча сам він колись з Віктором мало спілкувався в свої молоді роки; Вітя був старшим на три роки, і взагалі не був таким як тоді Ванька, але вже на чужині, тим більше проживши скільки років, мужчини були сімейними, і тому справа була зовсім інша як колись в селі на Прикарпатті.

Іван виїхав своїм автомобілем, коли Віктор побачив, він вділив увагою такий транспорт.

- Ух ти земляче! Піднявся бачу тут; Гамера маєш.

- Оленка виручає. - Усміхнувся Іван.

- Добру Оленку ти винайшов чоловіче.

- Зараз познайомлю вас. - Іван став завантажувати речі, взявши з рук Віктора і Лізи. - А дівчат ваших може навчити зачіски робити гарні, хоча зараз усі розчісуються просто.

- Зараз так Ваня усі чешуться, як колись небіжчик Петро Стецьків, своїй кобилі розчісував гриву: вниз і рівно.

- Ой, пригадав ти мені Петра; політикою займався дід постійно. - Іван завів двигун і повіз гостей додому.

- Зараз Ваня в парикмахерській потрібний маляр а не цирульник, - став жартувати Віктор, - зараз жінки кожен тиждень волосся інакше: один біле як повісмо, другий чорне як кожух, третій жовте як соняшник, четвертій сіре як в старій баби, а там ще якась різне.

- А твої я бачу мають природній колір, мені здається що Леся була мальованою коли я був. В неї також біле, лиш природне трошки інше; я пам'ятаю добре.

- Так, Олеся намалювалась, мама також.

- А як там той Любчик з Франківська?

- Нічого добре. Смішний такий: робити не хоче, лінивий як старий кіт.

- А жінка продає золото далі як ти казав мені?

- Ріта? Так, вона там також крутиться в магазинах тих.

- Ми малого з нею залишила зараз, - пояснила Ліза.

- Добре бачу, там всі живете поміж собою, - замітив Іван.

- Стараємось Ваня, - промовив Віктор, - скільки того життя на тому світі...

- Воно правда... - Зітхнув Іван, а сам не вірив в те що везе до себе в гості Вітю Журикового з дружиною і дітьми. Він думав як в житті все складається; коли б думав, ніколи не придумав такого а час приходить і так відбувається... Колись, коли Вітя поїхав а пізніше Олеся за братом в Штати, Іван подався був також в Росію на роботу, далеко за Урал, роз'їхались були з села в різні сторони, але час пройшов і знову зустрінулись односельчани, правда не в рідному селі, а на американській землі. Іван був радий гостям і хотів показати їм все що могло їх зацікавити в місті Чикаго.

Тим часом коли Віктор з своїми гостями в Івана і Ольги, вдома відбулась одна подія. Олеся не хотіла телефонувати по двох причинах: не спотворити настроїв відпочиваючим а основна причина була такою що просто не вистарчало часу: чим ближче було до свят, тим більше потрібно було працювати.

Олеся вже вирішила взяти відпустку після Різдва до Нового року, а опісля можливо ще до Різдва по старому стилю, також відпочивати. Те саме вона пообіцяла Володькові, який вже останнім часом став злитись на маму, яка не дає поспати довше.

Ліля, приїхавши в пекарню одного ранку, покликала Олесю і сказала що вона має для неї новину. Олеся відклала все і вийшла з Лілею заді пекарні, щоб ніхто не почув з жінок.

- Слухай Олеся, я вчора була в Наталі і в них був скандал. Одним словом сварили малого за якусь дівчину, але я не знаю за яку.

- Тоді об'ясни як ти можеш знати? Ти що була в них і перед тобою вони сварились?

- Ні, не так було: я приїхала до Наталі, вечором, виходжу сходами в апартаменті на площадку, підійшла до їхній дверей і подумала щоб знайти в сумочці телефон на всякий випадок, просто подумала чи я його не залишила в машині. Шукаю телефон і чую в квартирі якийсь шум. Я витягнула свій телефон і стала під дверима. Думаю собі так: коли хтось виходитиме з квартири, я тут же прикинусь немов я приїхала і шукаю номер попередити що я під дверима, щоб не дзвонити дзвоником зненацька. Але там в них чую йде мова серйозна. Коротше я так зрозуміла що Наталі мама сварила Валерія за дівчину. Я не думаю що за Тамару, тому що я зачула як вона висловилась що мовляв він не знає з якої вона родини походить. Я ж подумала що про Тамару вони все знають відносно родоводу, а тут якась що навіть Валерій не знає. Правда я не почула що він відказував, так як він напевно був на кухні в них, а мама Наталі, сиділа близько біля входу, напевно на тому кріслі що гоїдається. А ще я зачула як вона крикнула: «такі ігри можуть грати вже коло оженяться, а до того часу ніякий мудрий мужчина, не буде такого робити!»

- Цікаво... - Задумалась Олеся.

- Ой, а що про тебе баба Ганка сказала. - Почала сміятись Ліля.

- А про мене також говорили вони?

- Ні, не того разу. Я тоді поїхала геть і вони не знають що була під дверима; не хотіла заходити коли в людей такий настрій. А вже на наступній день я таки заїхала і почала розказувати що ми тут працюємо зараз багато, мовляв бізнес пішов цього року як ніколи і так далі. А вона мені говорить: «Добре що зайнятою Олеська, може менше буде в неї часу свого носа сунути де не треба. А то в нас колись як була така свиня що робила шкоду рийкою, тоді її дріт вставляли, так що нехай пригадає собі Олеська щоб її такого не зробили».

- А ти що їй відказала?

- Я сказала що ви свиней не годували колись вдома і напевно Олеся не знає про такий метод звірячий. Але ти не звертай уваги на таку людину. Звичайно я могла тобі не говорити такого, лиш я хочу щоб ти знала як вона тебе «любить» і щоб ваша мама думала кого кликати в хату. Сама чуєш що тобі належить по її словах: дріт треба тобі в ніс пхнути.

- Образливо не те що вона так про мене, а саме те що я сама напросила собі на голову їх сюди. Коли б ще на свою: родині наробила я проблем. Так само як колись я спокусилась перед Колькою і розказала про Вітю з Лізою, так само тепер я накликала нам на біду їх в Америку. Як воно важливо подумати добре, колись дід говорив таке прислів'я яке було у майстрів: «Сім раз помірйяй а раз врїж», а я вже кажу інше: Сім разів подумай а раз говори.

На їхню розмову вибіг Володька, він кивнув мамі щоб виповнила папери, так як булочки вже були завантажені у мікроавтобус.

Олеся пішла а Ліля також направила до своєї праці. Ліля працювала і думала; вона думала про Олесю і Лізу. Ліля почала робити висновки з того що обидві вони люблять робити добро комусь, не жаліють витрат, і так далі. Але Ліза коли робить добро, тоді там де воно необхідно, добро яке надзвичайно доречно та вчасно для тих, до кого воно приходить від Лізи. Само собою що за такий поступок лиш людина може бути вдячною, може молитись за свого доброчинця, пам'ятати такий поступок. Ліля почала в голові перераховувати особливі благородні поступки Лізи: викликала сюди Ірину, в результаті бувше бездітне подружжя, мають дорослого сина. Постаралась в тому що мама Віктора і Олесі вийшла заміж вдруге за Лева, також живуть добре поміж собою. Спонсорувала Савченка і Таню Бойко, правда останній також вже Олеся з Юрою вділили також. Але результат очевидним: усі задоволені і вона сама також. В Олесі якось іде по-іншому в житті: візьметься немов за щось добре а вийде гірше; зробить добро а в результаті стане ворогом. Але ні - зупинилась в думках Ліля, - адже з Любчиком і Рітою також все окей виходить тоді, тут також старання Олесі. А може є люди які народились для того щоб робити щасливим когось, щоб допомагати комусь і їм це завжди виходить? Може такі люди коли потрібно і де потрібно, там опиняються в певний час щоб відкликнутись на

потребу і горе? А інші вже так собі: від бажання та почуттів. А може і старання Олесі вийде на краще колись? Хто його знає що воно таке відбувається на тому світі? - Не могла второпати Ліля.

30

Приїхавши додому, Олеся побачила що машини якою користувалась Ліза, не було. Олеся зрозуміла що вони повернулись з Чикаго додому. Вона тут же побігла на другий поверх до брата. Олесі навіть не прийшлося стукати, двері були відчинені, так як коридор в якому були сходи, також опалювався. Олеся постукала в одвірок і їй на зустріч вийшов Віктор. Який уже встиг переодягнутися в спортивні штани і сорочку. Побачивши Олесю, Віктор заговорив першим:

- Привіт Олеська. - Віктор підійшов, обняв сестру і поцілував в холодну щоку.
- З приїздом Вітя. - Відказала Олеся стомленим голосом.
- Зайди трошки до нас, - став просити Віктор, - є розмова з тобою в мене.
- Як там в Чикаго? Як там Ванька?
- Там все гаразд, шкода що ти не поїхала; Ваня хотів би тебе таки побачити.
- Нічого, може поїдемо а може він сюди приїде до нас. А діти де що ти сам?
- Ліза взяла Беллу і поїхала до Ріти по Руслана; дуже заскучала за малим. Тамара замучена і пішла в свою кімнату; можливо заснула.
- Я також так намоталась як ніколи ще. Який бізнес пішов, я навіть не знаю як я рахунки зведу з людьми опісля всього. Не привичне мені так все на один час, лиш бабця Настя говорить правду: «Куй залізо, поки гаряче».
- Хліб Олеська можна сказати свята пожива, це не те що продавати самогон і жінки проклинають, тай діти чийсь голодними через такий бізнес. А хліб є приємна справа, потрібна, і ніколи потреба на нього не перестане бути.
- Воно правда Вітя, так як ти сказав.
- Олеська, в нас проблема дозріває. - Змінив тему Віктор. - Мені Лізи жаль.
- А що трапилось Вітя?
- Їхали туди, Ліза почала за Валерку Тамару докоряти, ну я там спростив справу якое щоб не посварились перед тим як в гості приїхати. Коли вже повертались, Ліза знову пристала до Тамари, почала так на неї що я вже не зміг нічого вдіяти. Вийшли ми на коридор вагону, Ліза розплакалась в мене на плечі і я вже сам не знаю як бути. Думав може поговорити з Юрою щоб з малим сам перемовився щоб малу нашу залишив в спокою, там якась йому телефонує я бачив і може вплутає його якое. Просто ти сама знаєш Лізу коли вона щось набере собі в голову; не може змиритись з тим що в нас такий зять появиться.
- А Тамара що говорить не те все?
- Що їй говорити: одно і те саме: «не виходжу заміж ще і залишіть мене в спокою».
- Заміж зрозуміло що не виходить, лиш проблема від того не зменшується а навпаки росте. Коли почне з ним тягатись, зіпсує дівчину таку гарну а там що тоді робити? Ой біда з дівками Вітя... Я б з своїм Володькою просто: вогким рушником по вухах і по плечах і порядок; хлопець як нова копійка а тут дівчина і ще така що не дається розговоритись. Я взагалі спробую з нею, лиш не знаю чи вона мені довірить свої таємниці.
- Володька твій добрий хлопець Олеська, мала б ти такого як колись був той самий Ванька Павлюків, який б рушник тобі допоміг? Як діти добрі тоді і добре порядок наводити з такими. Я не кажу нічого: Тамара також в нас слухняною, лиш тут більше проблема в Лізі. Я ж пояснюю їй що все нормально, так буває між молодими: там друзі,

подруги, жарти; молоді люди. Ліза мені постійно що вона відчуває що ми мати будемо проблеми, що все не просто так як я собі думаю і таке інше; одним словом Ліза є Ліза.

- Ліза правильно думає Вітя, взагалі я думаю що вони чекають лиш щоб Тамара школу закінчила і тоді будуть насуватись просто бульдозером.

- Я думаю що Ліза готовою щоб вона завтра заміж виходила, лиш за когось іншого.

- Що зробиш Вітя як така Америка якась дурна, не спілкуються так люди як ми там колись вдома. З однієї сторони добре що Тамара не дуже тягнеться до американців, навіть мову нашу вивчила гарно щоб розмовляти нормально, а з другої сторони наших людей тут хоча є досить, лиш якось так - сам бачиш.

- Одним словом тобі таки Олеська щастить. Що ти не говори а так воно насправді є. Юра в тебе мужик окей, ти його від горілочки відгородила, діти добрі, слухняні, бізнес іде також прекрасно. В нас також немає чого грішити, лиш Ліза собі знайде проблему завжди сама. Я не кажу: колись була проблема з Зоською в нас, але могли ми її вирішити дуже просто, але Ліза надумала собі щоб чекати, потім приїхати і робити розбори з якоюсь Анею. Як знаємо тієї ж Ані як такої не знайшлося, а ми натерпілись усі: починаючи дідом і кінчаючи вівчаркою нашою. А з тією Рітою що творилось? Ти пригадуєш коли ми в Україні були а мама Таня сказала що Ріта забрала малого нашого? Що тоді Лізи витворяла? А чому вона переодягає малого, чому цілує, чому він в неї і так без кінця. А тепер поглянь: вже три години як поїхала за малим до неї і немає вдома. Напевно вже свої жалі перед нею виливає там; сестра, подруга юності, і помічниця зараз Ріта для Ліза.

На їхню розмову почувся шум на заїзді. Віктор зрозумів що дружина повернулась, він лиш повів очами до Олесі, мовляв: ой зараз почнеться.

Але на здивування Віктора і Олесі, відбулось все не так: першим в хату забіг Руслан, він підбіг до Віктора і обняв батька за шию. Віктор поцілував сина і погладив по смуглявій головці. За ним зайшла Ліза, вона була веселою, і побачивши Олесю, швидко поклатала на диван Беллу, яку принесла сонною з машини і підійшла привітатись:

- Ой Олеся, як я без тебе наскучалась, ти не повіриш просто.

- Нічого, воно на краще інколи, звичайно коли розлука недовгою.

- Пішли на кухню я тобі розповів що мені Ріта сказала сьогодні. - Ліза стала тягнути Олесю за руку, немов десятилітня дівчина свою подругку.

Пройшовши на кухню Ліза поклатала чай і поклатала печення на стіл.

- Коротше Олеся: говорить Ріта що йдучи по Брукліні, випадково побачила у вітрині фото ательє, фото нашої родини. Її здивувало не як-будь: як це ми усі на фото за вітриною.

- Ростислав поклав фото наше?

- Так, він самий. Але що цікаво: там було фото якоїсь дівчини і дівчина у шкільній формі як ми колись в школу ходили. Уяви собі: форма, білий фартушок, білі підколінки, чорні тупельки і бантики білі. Ріта стала пригадувати себе і як колись ми усі ходили. А Ростислав побачив крізь вікно що якась пані задивилась, вийшов до неї. Там почали розмову і Ріта призналась хто така для нас і так далі. Але що головне: Ростислав сказав що форму школярки він має і одіває дівчат коли хто хоче собі зробити фото в такій формі.

- Ліза, та ж Тамару потрібно так зняти!

- Я те саме подумала Олеся.

- Але класно буде виглядати фото: Тамара немов учениця української школи тут.

- Я зателефонувала йому коли сюди поверталась, а він сказав що без проблеми зробить.

- Ще б хто без проблеми знайшов їй українця такого, тоді справді не було б проблеми ніякої зовсім. - Зачепила на розмову Лізу Олеся.

- Хоча не говори Олеся. Я так розійшлась була в дорозі, що просто сама себе не впізнаю.

- Знаю, Вітя жалівся мені.

- На мене розсердився Вітя?

- Ні, казав що йому тебе жаль...

- Не знаю Олеся, сама не знаю що зі мною твориться. Я вже так собі думала: Валерій не аж такий поганий вже хлопець, звичайно іншого виховання, інша поведінка, лиш чомусь

мені не по собі. Можливо що серце підказує мені, можливо якимсь передчуття материнське, лиш чомусь не можу змиритись з тим і все. Що головне: Тамара мені говорить що вони усі разом дружать, що вона з ним не дружить як дівчина з хлопцем, а я її просто бачу немов вона з ним і все: немов вперед заглянула і бачу що він таки до неї приставатиме.

- Не для неї він Ліза, - впевнено відказала Олеся, - тому будемо боротись наскільки можливо що він не затуманив їй голову. Дівчисько молоде і не розуміє а коли не любить так як справді люблять, тоді можна не допустити до такого щоб просто так від нудьги, чи від того що баба Ганка так хоче, вони побрались. Я особисто буду боротись до того часу аж поки ти сама мене не зупиниш, а крім тебе Ліза ніхто не зупинить: ні мама, ані Вітя, тим більше хтось інший.

- А коли Юра твій?

- Юра, він буде проти того навіть коли ти вже опустиш руки; він ніколи не погодиться на таке. Юра любить ваші діти так само як свої. Він це не говорить в слух, мужчини так уміють щоб скривати свої почуття, лиш я знаю що він так само жаліє Тамару як нашого Володьку. Так що в лиці Юри, ти можеш бачити надійного соратника в такій справі.

Коли вже чай був готовим, Ліза з Олесею почали пити, Олеся побачила що Ліза задумалась дивлячись на стіну на якій був календар з природою України. Олеся запитала:

- Що так подобається пейзаж на календарі?

- А можливо ми поїдемо все ж таки в Україну на наступній рік, якщо доживемо, - стала мріяти Ліза, - так хочеться мені поїхати що просто не терпиться чомусь...

- Тоді поїдемо, я також хочу поїхати, лиш Тамару візьмемо з собою щоб без нас заміж не вискочила сама: нас не буде а Ковальські її видадуть за свого Валерку.

- Обов'язково візьмемо Тамару, і напевно усіх трьох дітей прийдеться взяти.

- Поїдемо, відпочинемо трошки від всього, зустрінемося з Андрієм, братом твоїм, Людкою, поглянемо яка Лізочка їхня виросла а вони на вашу Беллу глянуть. Я розповім як бізнес в мене пішов гарно, адже саме Людка мене на нього нарадила і мабуть доброю вона на руку. Правда грошей я ще винна за печі і за міксер досить багато, лиш вже якимсь воно буде. - Розрадила сама себе Олеся.

Через якийсь час, Олеся почала питати Лізу про Ріту:

- Як там сестра твою поживає?

- Так нічого; бачу що добре. Була в неї подруга її Ривка. Та сама що тоді ми її бачили коли Ліля нас підвозила до Ріти. Ривка працює в редакції газети єврейської, ми почали говорити а вона сказала що скаже дівчатам і вони візьмуть інтерв'ю в діда нашого, щоб той розказав як колись його батько виховав Терезу. Я говорила щоб краще Терезу запитали, тим більше що Ріта телефон знає до неї, а Ривка відказала що Терезу само собою а діда також запитують, щоб стаття в газеті була цікавою.

- Ой, ще про нас в газеті напишуть.

- Нехай пишуть, коли таку історію хтось прочитає, може візьме щось для себе з того.

- Ліза, все буде добра в тебе з Тамарою, - змінила тему Олеся.

- Добре тобі Олеся: тобі щастить в житті постійно, спокійно живеш а я хвилююсь за все, колись за Вітю, пізніше з тією ж самою Рітою не було спокою а тепер Тамара мені спокою не дає з своїми друзями.

- Нічого Ліза: хоча ти переживаєш багато більше від мене, але напевно жити будеш також довше від мене.

- Олеся, ще мені такого не хватало до повного нещастя? Таж це було б найбільше горе мені, коли б я тебе колись хоронила, не говори такого більш ніколи в моїй присутності. Я хочу щоб ми усі довго жили, хоча все одно життя людини таке коротеньке на землі... Коли люди погані довго живуть, тоді тим більше ти Олеся. Поглянь яке довге життя має наш кіт, правда лиш лежить і лінується ворухнутись. - Ліза жартуючи вказала на kota, який протягнувся на кухні на килимчику.

- О, коли б я так же лежала постійно і відпочивала собі, тоді напевно б точно довго прожила, - почала сміятись Олеся.

- Ні Олеся: тобі корисно рухатись, так що давай тягни свій благородний бізнес, годуй людей хлібом, батонами, булочками та калачами, і продовжуй жити далі!

На свято Різдва, Віктор з Лізою та з дітьми поїхали до Аркадія і Тетяни. Туди також приїхали Гарік з дружиною і Лев з Марійкою. Ліза не слухаючи розмови за столом, не звернула уваги коли вийшла Тамара з хати і не повернулась до столу. Лиш коли у Віктора прозвучав телефон, Ліза почула що Віктор розмовляє з дочкою. Ліза шепнула на вухо Віктору щоб взнати де Тамара поділась.

- Приїхав Володька і взяв її до себе, там вона дівчат покличе, своїх подруг; так мені сказала вона, - пояснив Віктор дружині.

- Ой з тією дівкою, - глибоко зітхнула Ліза і вийшла в коридор. Ліза подумала і тут же набрала до Олесі:

- Олеся, ти в даний час в мами знаходишся?

- Так Ліза. Сидимо і слухаємо історії що дід розповідає нам.

- Олеся, я чому телефоную: твій Володька викликав малу нашу і не знаю куди поїхали. Вітя говорить що вони в тебе і Тамара повинна подруг покликати. Може ти якось візьми під контроль справу що там чого не витворялось такого в твоїй хаті.

- Добре, я з малим поговорю зараз по телефону, а коли ні, тоді Юра під'їде. Але там Олег малий з Володькою був вдома, лиш вони малого можуть в кімнаті закрити і порядок з ним. Одним словом я взнаю що там і як. Взагалі Володька мені сказав що до Ігоря поїде, лиш перед тим привезе Олега мені, але немає ні одного, ані другого, поки що.

Тут в коридор вийшла Тетяна, вона зрозуміла в чому справа і звернулась до Лізи:

- Чому ти не даєш спокійно дітям мати свій час? Тамара не маленька вже що ти так за нею слідкуєш.

- Мама, я сама розберусь з нею! - Сердито відказала Ліза.

- Ой, яка ти в нас строга мамка, жаль що в тебе не було такої колись.

- Тому що я не була такою колись в тебе мама.

- Ой, ще одне ягнятко невинне знайшлося. А коли ми на весіллі були в агронома, ти мені сказала куди ти пішла? Так цьомкались в діда під хатою, що дід спати не міг через вас.

- Мама, перестань будь ласка.

- Не дарма в нас казали колись люди «корова забула як телятком була».

- Мама, скажи мені відверто кінець кінцем: ти хочеш щоб в мене а вірніше в нас, зятем був він?

- Хто такий «він»?

- Ой мама, давай не прикидайся: Ковальський Валерій Васильович! Тепер вже знаєш хто такий? - Роздратовано пояснила Ліза і заклавши руки глибоко зітхнула.

- Який зять Ліза, ви що її заміж зібрались видавати?

- Ми не зібрались, лиш Ковальські мають досить серйозні плани коли хочеш знати.

- Ліза, пішли в хату, заспокойся, поїхали діти побути собі разом що тут такого? Я маю на увазі Володька Тамара, там ще подружки приїхали до неї і все. Вони ще усі в школу ходять, куди їм якісь наміри серйозні? А старі старими: хто їх слухати стане?

Тетяна взяла Лізу за плече і повела в хату де усі сиділи за столом. Віктор знав в чому справа і тому хотів на обличчі дружини прочитати те що було в її душі. Але Ліза спокійно сіла за стіл, взяла кілька маринованих грибочків і почала їсти, хоча було видно що вона задумливою і зайнятою іншим.

Раптово роздався дзвоник телефону, Ліза поглянула і швидко встала за столу. Телефонувала Олеся і Ліза не хотіла щоб хто слухав розмову:

- Так Олеся!

- Коротше Ліза: твоя Тамара в мене зараз в хаті. Я Юру послала, тому що там музика грала і не могли ми додзвонитись. Юра там в даний час, стоїть на дворі і може переказати те що ти хочеш передати Тамарі.

- Хто там є з нею?

- Володька мій, Асілла, Ігор...

- Валерка є там?

- Так Ліза. Він також з ними.

- Сама не знаю що робити...

- Коротше давай так: я скажу щоб Юра сказав Володькові що він відповідає за їхню поведінку. А ми постараємось тут довго не бути в мами, хоча я не знаю сама як буде: не зможемо випроводити Вадима з Лілею самі з хати, коли вони засидяться довше.

- Нехай накаже щоб Володька не залишав їх на самоті, просто попроси його, нехай Юра попросить. А вже нехай будуть коли так зібрались там.

- Не хвилюйся Ліза: добре що ми знаємо де вони знаходяться. Біда вже коли не знаєш де шукати дітей в ночі, а тут ще нічого страшного не відбувається.

- Спасибі Олеся, подякуй своєму Юрові від мого імені.

Повернувшись за стіл, Ліза почула розмову, вона зрозуміла що мама призналась усім присутнім про проблему Лізи. Звичайно усі були свої люди, хоча Гарік з дружиною для Аркадія і Лева були племінниками, лиш Ліза про яку велась мова, також була з того покоління. Ліза прийшла саме в той час коли Тетяна пояснювала гостям:

- А кто за мной смотрел когда я сама была в Киеве, Риге, в Абхазию отправили? - Тетяна розмовляла російською щоб розуміли її Гарік з Фаїною, так як Аркадій з Левом вже навчилися вислуховувати своїх дружин, українською мовою.

- А что для тебя вот такое беспризорное поведение тогда, кончилось хорошо? - Запитав Аркадій відверто дружину.

- Как сказать? - Тетяна запнулась перед молодшими, а особливо перед зятем.

- А вот если б я после всего этого взял и сбежал? Что тогда?

- Прибежал бы снова обратно. - Викрутилась Тетяна.

Усі присутні почали голосно сміятись. Марійка поглянула що Ліза також сміється, собі почала, лиш не від того що відказала Тетяна, а тому зраділа, що в Лізи піднявся настрій. Аркадій продовжував:

- Елизавета это правильно делает что смотрит за Тамарой; в самый раз смотреть нужно. Девочки это не мальчишки, их нужно под контролем постоянно.

Тетяна почала пригадувати як він колись угледів за контролем і поїхав виручати Віктора в Мінськ, нічого не підозріваючи що допомагав майбутньому зятеві. Також розповіла як в купе поїзда випадково взнав з ким дружить Ліза, хоча історія була усім відома, лиш сьогодні вона була в самий раз доречною.

Коли настав час прощатись, Віктор з Лізою поїхали першими. Ліза хотіла знати що відбувається в хаті Олесі, так як вона була переконаною що Юра з Олесею ще знаходяться разом з Вадимом і Лілею з батьками Марійки. Лиш коли Ліза приїхала додому, вона побачила що в Олесі не світилось; Ліза подумала що вже кудись діти поїхали напевно і тепер прийдеться чекати коли Тамара повернеться щоб з нею провести урок дисципліни. Але Лізу чекав приємний сюрприз: зайшовши в свою хату, Ліза побачила що взуття Тамари, яке вона носила посліднім часом, стоїть в коридорі. Ліза пройшла в спальню дочки і побачила що Тамара спить на своєму ліжку. Ліза підійшла щоб поглянути ближче а вірніше полюбуватись донею, за яку вона посліднім часом так хвилювалась. Тамара лежала на спині, праву руку закинула за подушку а голову повернула в ліву сторону. Густе волосся вкривало подушку, дівчина рівномірно дихала і її юні груди підіймались то опускались.

Віктор відправивши дітей спати, поглянув на кухню, Лізи там не було, в спальні також, Віктор пройшов тихенько в кімнату Тамари. Він підійшов до дружини, взяв її легенько за талію, і дивлячись на дочку прошептав:

- Але схожа до тебе... Ти такою була в п'ятнадцять років: такі вії довгі як в тебе, губи твої і все решта також.

- Ходімо Вітя щоб не розбудили. - Прошептала Ліза у відповідь, вона нахилилась і поцілувала доню в щоку. Тамара ворухнула головою, а так повернулася на сторону і понурилась в глибокий сон...

- Я не думаю Вітя що Валерій її доторкнувся сьогодні. - Промовила Ліза Віктору, роздягаючись в спальні.

- А звідки ти можеш знати?

- Я її цілувала і коли б він також щось подібне робив, можна було б почути запах чоловічого одеколону.

- Ніколи не думав про таке.

- Кожен хлопець коли зустрічається з дівчиною користується одеколоном; хіба не так?

- Взагалі воно так, тим більше коли недавно був поруч неї, тоді справді ти б почувала. - Погодився Віктор.

- Хоча спокійно спати зможу сьогодні. - Ліза глибоко зітхнула і легенько лягла поруч Віктора в ліжку з лівої сторони.

За вікном пролітав сніг, він падав тихо і рівномірно, і скоро дахи будинків стали білими та урочистими покрившись білим покривалом, немов це відбувалось не на Лонг-Айленді, а ген далеко на півночі, де в зими особливе володарювання над природою ...

День був четвер, коли наступив Новий 2009 рік. Так само як кожного року, уся Америка виблискувала новорічними вогнями, особливо красиво було вечором та вночі.

Віктор з Лізою закупили дітям подарунків; меншим іграшки а Тамарі ноутбук.

Марійка зателефонувала в село до дружини Михася, вона хотіла знати як там люди і чи відійшли від минулорічного затоплення. Галя розповіла що вже майже все стало на своє місце, сказала що приїздив Андрій Лук'яненко і перемонтував гарно дідову хату. Але одну новину яку повідомила Галя, була для Марійки не одна з приємних. Справа в тому що колишній сусід Коля Остапів, поправ в лікарню. Не просто попав в лікарню як хворий, а в нього пішло все життя під укіс. Дружина його покинула, поїхала в Італію на роботу і спочатку ще передавала гроші йому а пройшло більше року часу і вона забула про нього. Коля ходив так сам, їздив тим трактором і випивав постійно. Зараз в нього вже була хвора печінка і він знаходився в лікарні і важко хворий.

Після розмови, Марійка переказала про все батькам, дід Федір просльозився за Колею:

- Я просив його все, казав до Колі: не пий сину, нащо тобі того. Я не кажу: хлоп може собі там з хлопамі разом трохи, але де так кожен день пити? Ой з'їла його та горілочка лиха; та не одного з світу зігнала, - махнув рукою дід. - Дивіться мені вже на вісімдесят четвертий перейшло, але живу яюсь поволі. А Коля рік менший від Віті нашого, що такий хлоп молодий? Навіть сорок літ не має ще. Половину мого віку не прожив навіть.

- Та добре що ми забрали Юру з нами, - почала говорити Настя, - він може там був би вже і пив добре. Колись як Олеська там була наробила такого, я була не добра на неї, але може воно і краще що вона так його пильнувала від того. Шкода Колі нашого сусіда: добрий був хлопець такий. Там раз був наговорив про Вітю, але він не хотів так на збитки: Зоська напоїла хлопця і випитала що хотіла. А так все любив послухати: чи що привести,

чи город виорати, що коли не попросиш він був готовий. Може щоб ми якісь гроші там дали щоб лікарство яке купити? - Запропонувала Настя.

- Таки треба я думаю. - Підтримала Марійка ідею мами.

- Ми скажемо щоб Галі їх прикликала до телефону, - почав дід Федір, - щоб можна поговорити або з Остапом, чи з Остапихою. Вже коли будемо знати більше. Тоді зможемо передати грошей на лікарство. Звідки в них гроші можуть бути? А лікарство дороге зараз як тут так само там в нас.

- Коли тату Ліза лиш почує, вона тут же захоче допомогти, - сказала Марійка.

- А може буде ображатись що він колись був такого наробив їм?

- Навпаки ще скоріше допоможе; Ліза такою в нас.

- Ой добра вона людина... - Похитав головою дід Федір.

- Вже такою вона буде, - промовила Марійка, - разом живуть багато років і Вітю шанує нашого і любить його. Дуже за Тамару переживає щоб вона мала чоловіка доброго, щоб любив її, шанував, Ліза хоче щоб їхні діти так жили як вони живуть: в злагоді і в любові.

- Ой, як за добро зараз трудно... - Промовила Настя, зітхаючи.

В той самий час, коли рідні Віктора вели розмову про свою невістку, сама Ліза уже вклась в ліжку, та як час був пізній. Віктор вже заснув і Ліза також засинала, лиш раптово вона почула немов хтось ходить по даху гаражу. Ліза піднялась на ліжку, стала вслуховуватись. Дальше було тихо і спокійно, лиш Ліза не заспокоїлась: вона розбудила Віктора.

- Вітя, ану глянь чи хто не лазить в нас по гаражі зараз.

- Якому гаражі? Що з тобою жінко?

- Не знаю, лиш мені здається що немов хтось ходив по даху гаража.

- Тобі вже приснилось що Валерій до Тамари крізь вікно лазить.

- Вітя, ти можеш глянути?

- А коли він є? Що тоді мені робити?

- Іди поглянь; ти ще не спіймав а вже питаєш що з ним робити.

- Сама піди подивися, можеш не боятись нікого.

- Окей, лиш коли я покличу, щоб ти тут же прибіг.

- Ой, хто таку левицю налякати може, тим більше в її лігві.

- Лиш як щось подібне, тоді Тамара бідна буде в мене зараз. - Ліза тихенько встала і направились в спальню дочки. Тамара спала, вікно було зачинено, і ніщо не виявляло сліду непрошеного гостя.

Коли Ліза все оглянувши повернулась, вона знову розбудила Віктора який вже знову був заснув. Ліза сіла на ліжку і почала говорити чоловікові:

- Так Вітя, вислухай мене уважно.

- А що там? Зловила кого?

- Нікого немає, лиш потрібно завтра зробити дві справи: одна з них буде такою: там на краю гаражу, молодий клен росте, потрібно щоб ти зрубав його. А коли ні, тоді щоб гілки обчистив наскільки щоб було неможливо по ньому на дах вибратись. Друге питання буде таким: закріпиш половинку вікна, так зробиш щоб нижня частина не відчинялась а лиш верхня, туди вже точно ніхто не влізе крізь неї. Але потрібно зробити так, щоб Тамара не знала, коли її не буде вдома. Побачимо чи вона буде питати про вікно і чи буде злитись на нас. Якщо нічого не буде, виходить що все нормально, а коли навпаки, виходить що плани якісь були порочні в них.

- Ліза, ти як маленька якась: давай прив'яжи ще Тамару до ліжка і сама будеш спати з нею може. Куди хто лазити буде? Кому вікно потрібне наше? Та коли він, чи хто інший захоче, він знайде де з нею час провести без твого вікна.

- Я ще не сказала всього тобі, - зупинила Віктора Ліза, - я думаю щоб вона лиш школу закінчила і тоді будемо вирішувати питання щоб вона поступила кудись.

- А що воно змінить коли вона поступить?

- Було б добре щоб вона не тут навчалась а наприклад в Чикаго. Там коли ми у Івана гостювали, мені здається що там українців набагато більше, якісь колективи молоді є там мабуть, гуртки і так далі. Тут сам бачиш як все обмежене наскільки.

- Тоді коли ти так хвилюєшся про неї, а там коли вона буде, хто тоді буде за нею приглядати? Піде так по світах як мама Таня колись: Київ, Рига, Сухумі, і опинилась аж на Лонг-Айленді. Коли б Тамара мала так піти по світах, так краще нехай все життя своє батони випікає в Олесі.

- Я згідна з тобою, звичайно що краще щоб тут була, лиш Валерій нікуди не поїде навчатись а коли він тут буде, тоді ніхто не впевненим з нас що Тамара буде поводитись так як потрібно. Вона можна сказати вже має перспективу в тому що родина ювелірів, бізнес може вести без особливої освіти, хоча собі може навіть заочно закінчити коледж просто щоб мати диплом. Лиш воно все на другому плані, а на першому стоїть її особисті відносини щодо мужчин.

- А може я сам з Василем перемовлюсь як батько з батьком? - Запропонував Віктор.

- Як ти йому поясниш? Не скажеш що нам їхній син проблеми робить.

- Просто скажу що ми не маємо нічого проти, лиш щоб наша мала школу закінчила, поступила а тоді вже нехай собі як захочуть діти.

- Вітя, взагалі розумно, лиш тут такий варіант не спрацює. По-перше: Василя не мають як батька в сім'ї, він тобі тут же так відповість сам. По-друге: якщо навіть послухають вони усі, тоді давніше почнуть відказувати що їхній син чекав на Тамару, а ми тепер не дозволяємо їй з ним ходити разом. А ще може бути що вони скажуть що вона сама до нього тягнеться, так як він такий в них гордий, вони можуть так сказати. Наприклад Василеві скажуть: нехай свою дівку тримають коло себе а то вона сама хлопцеві спокою не дає.

- Взагалі найкращий спосіб, щоб ми переконали Тамару щоб не ходила з Валерієм, щоб думала про науку, бізнес і так далі.

- Спробуй переконати дівчину в шістнадцять років а ще таку як вона: таємну і скриту. Дівчата, можливо є такі що можуть чекати поки все впорядкують в своєму житті: кар'єра, бізнес і так далі, лиш Тамара наша не з таких.

- Може щоб трошки, а там чого доброго і та москалька вплутає Валерика їхнього. - Промовив Віктор.

- Що їм з неї, тут нагода більш престижна, від такої нагоди вони не відмовляться так швидко, так що не знаю що воно буде Вітя; не знаю...

Якось воно буде. Мені тебе жаль, тому що ти вже собі так взяла в голову що не знаю що з тобою робити.

- Роби що знаєш, лиш все одно я не заспокоюсь.

Віктор розвів руками і мовчки визнав своє безсилля в такому питанні. Він жаліючи дружину, пригорнув її до себе. Ліза тихо прошептала:

- Як добре що ти в мене є...

- Я завжди поруч, щоб не трапилось: в щасті та в переживаннях твоїх.

- Спасибі тобі Вітя, я завжди знала що ти таким...

Після Нового року, Олеся зробила підрахунок свого бізнесу, вона вирішила щоб гроші не віддавати за кредит, який взяла на печі, так як їх все одно не вистарчало щоб повністю розрахуватись. Олеся спокусилась на щось інше: вона вирішила купити собі нового

автомобіля. Так як вона перемучилась за останній місяць до краю, Олеся вирішила сама собі зробити компенсацію за свою працю.

Марійка не похваляла ідею Олесі, так як грошей було скрізь потрібно, лиш Олеся сказала що свою машину віддає для неї а собі все ж таки купить іншу.

Віктор знайшов для сестри те що вона просила: «Volvo XC90». Джип був білого кольору, двохрічній, тобто випуску 2006 року. Так як транспорт був збереженим, Віктор вговорив сестру щоб не брати нове авто, а так як цьому лиш минуло трошки за два роки, воно можна сказати нове, а грошей значно менше потрібно віддати.

Юра, якому чомусь не подобався білий колір автомашин, поморщив носом, а Олеся сказала що це він повинен був купити такий подарунок дружині, Юра пообіцяв що купить подарунок лиш не автомобіль а щось до нього. Він жартуючи купив наклейку і почепив на джип, на ній в трикутнику було зображено жіночу туфельку на високому каблукі, і напис українською мовою «Пані за кермом».

Пройшло два дні після тієї події. Одного дня, а саме був день середа, Олеся зателефонувала з роботи до Лізи. Ліза знала що в такий час коли Олеся телефонує, значить щось невідкладне і серйозне, тому що була десята година ранку. Правда Ліза подумала що Олеся хоче похвалитись своєю покупкою, тобто висказати свої захоплення автомобілем. В той час, Ліза була вдома з Беллою, так як старші діти пішли в школу.

- Алло Олеся, - відповіла Ліза на виклик.

- Ліза, я по справі.

- Я так зрозуміла, лиш що трапилось?

- Ліза, ти казала що хочеш щоб Тамара зробила фото в шкільній формі, такій як в Україні носять і ми колись носили.

- Вона вже зробила два тижні тому.

- А знаєш в кого одне з тих фото знаходиться?

- Не знаю... - з тривогою відповіла Ліза.

- Твоя Тамара дала одну знімку Валерію!

- Ти що таке сказала Олеся?

- Ліля була вчора в них і просто випадково побачила. Ліля не звернула б уваги, лиш так як побачила шкільну форму нашу, вона подумала що якась дівчина з України на фото там. Підійшла Ліля, взяла фото в руки а Наталя так розгубилась що коли щось там розповідала, зараз же мову відняло в неї. Ліля запитала хто така, хоча впізнала Тамару, лиш також розгубилась і запитала щоб щось говорити. Наталка не знала що відказати а Михайлівна так гордовито Лілі говорить: «Питаєш хто така? Думаю що знаєш її». Ліля відказує що звичайно що знає хто така, лиш чому фото саме тут опинилось. А баба Ганка далі так спокійно і впевнено: «Та тому тут, бо Тамара дала Валерику нашому, в невістки збирається до нас». Ліля лиш рота відкрила і не знала що далі говорити. Я вже сама не знаю що воно робиться. Сама подумай Ліза: коли так Михайлівна заявляє відверто, виходить що вона має якусь підставу так говорити, тим більше знаючи що Ліля мені може переказати запросто.

- А може тому так спеціально вони розігрують тебе Олеся? Просто хочуть щоб ти знала немов молоді полюбили одне одного, а ти не впихайся в їхні відносини і все на тому. Лиш звідки фото в них, це вже я сама Тамару запитаю сьогодні свою.

- Запитай Ліза, щоб не було такого що ми проти а молоді з нас сміються собі. Ні ти не подумай що я наміряю вказувати Тамарі, лиш сама розумієш які справи тут з тим.

- Ой Олеся: завдала ти мені вже на цілий день про що думати.

- Давай Ліза; в мене роботи багато. - Олеся попрощалась і пішла до свого заняття.

Ліза ходила і думала, вона не знала як почати розмову з дочкою і як поведистись щоб дочка її зрозуміла. Вже по дорозі в Чикаго в них відбувся скандал на таку тему, лиш очевидно Тамара не послухалась мами і таки далі продовжує грати ігри з Валерієм. Коли б він з нею просто дружив, Ліза могла б так не перейматись тим, лиш тут вже в нього вдома усі вихваляються, немов Тамара сама напрошується стати невісткою їхньою, немов сама

дарує фотокартки свої. Ліза пригадала як колись давно вона сказала Олесі що покладе в рамку фото Віктора щоб її рідні привикали до нового члена сім'ї. Коли фото вже стоїть на відкритому місці, стоїть там де прихожі можуть його побачити, це вже говорить що воно не знаходиться в спальні, тим більше в альбомі, чи в комп'ютерній папці, а саме на видному місці. А може рідня Валерія провадять таку гру і так зробили щоб злити Олесю? Ліза вже так втомилась тим думками, завжди одне і те саме, де ж той Валерій взявся на їхню голову, де ж вони усі взялися тут щоб не було нікому спокою в родині, яка ще до недавно була така щасливою без проблем і переживань якихось особливих.

Ліза роздумуючи стала дивитись на кота Бонні, який розлігся на дивані і дивився на неї зеленими очами. Ліза підійшла і взяла кота на руки, вона почала розмовляти з ним: Ой як тобі добре: не думаєш ні про що, поїв, поспав і усі тебе люблять, як я тобі завидую...

Раптово почулось на дворі я загальмував шкільний автобус. Ліза знала що першою з школи поверталась Тамара, так як вона швидше ішла з дому як Руслан. Лізи поклала знову кота на диван і встала; вона почала ходити по кімнаті.

Тамара зайшла в хату, і направила в свою кімнату, лиш Ліза її покликала.

- Ану йди сюди, ти дівка ненаглядна.
- Привіт мамка. - Тамара підійшла щоб поцілувати маму в щоку як завжди, лиш Ліза її зупинила рукою, не допускаючи до себе.
- Тобі так приємно проблеми робити мамі, соромити себе і нас усіх?
- Мамка, що вже цим разом?
- В кого ще знаходиться фото, на якому ти в шкільній формі?
- В мене...
- А ще в кого?
- Вовка взяв дві штуки маленьких таких.
- А хто дав Валерію?
- Я не давала йому нічого.
- Правду говориш?
- Вже знову проблеми?
- Сміються і говорять що ти за невістку до них напрошуєшся і дала йому фото своє: от тьотя Лілія була в них і сама побачила фото.

Тамара махнула рукою, взяла кота, поклала собі на плече і стала гратись з ним. Ліза не хотіла більш вести розмову на подібну тему, щоб не бути занадто нав'язливою з своїми запитаннями. Для неї було достатньо того що сама дочка не давала фото Валерію, а вже як воно туди попало, тоді Володьку потрібно запитати. Ліза подумала щоб Олесі не жалілись на Володьку, так як вона наробить крику в хаті, і ще чого гіршого він не захоче взагалі навіть розмовляти з сестрою, не те щоб кудись відвезти Тамару, чи просто поділитись з нею як з рідною людиною. Що до Ковальських, Ліза махнула рукою: нехай говорять і вихваляються, все одно їхня бесіда не піде далі як до Лілі, а від неї до Олесі, а так до їхнього дому і на тому маршрут таких бесід - закінчений.

Тим більше Ліза побачила що Тамара перемучена школою, вона запропонувала їй пройти на кухню і поїсти чогось, лиш Тамара відмовилась, пояснюючи що в школі поїла. Вона взяла скрипку і ходячи по кімнаті стала грати просто так щоб не сидіти даремно, лиш Ліза з задоволенням слухала мелодію якоїсь пісні, і хоча мелодія була знайомою, все ж таки Ліза чомусь не змогла пригадати пісню...

Двадцять другого січня, Олесі виповнилось тридцять шість років. З нагоди такої дати, Олеся попросила Лізу щоб поїхати з нею в який ресторанчик, випити кави і поговорити. Також туди повинна була під'їхати Ліля.

Коли усі зібрались, Ліля почала переказувати вже в присутності Лізи, як саме Ганна Михайлівна, говорила про Тамару; в кінці Ліля подумала і промовила:

- Я не знаю чи тобі Ліза таке говорити. Я ж не маю своїх дітей і не знаю як воно взагалі бути мамою, а тим більше дорослої дочки, лиш я думаю що твоя Тамара з ним таки крутить щось, коли не любов тоді дружба поміж ними проходить точно.

- Чому так думаєш? - Запитала Олеся.

- Ти б Володимирівна поглянула на вигляд баби Ганки, якою вона тоді була сіяюча, просто так людина не буде. Там щось мусить відбуватись.

- Потрібно розібратись як слід, - зітхнула Ліза. - Але давайте ми зараз про те залишимо, в нашої Олесі такий ювілей і ми не будемо його затемнювати такими проблемами.

- А ми з мамою вчора завели розмову про тебе Ліза, - почала Олеся, - просто я сказала що мені вже скільки років, а мама говорить а вірніше мене запитує, чи я пам'ятаю яка подія відбулася в її житті, коли їй також виповнилось тридцять шість. Я так подумала і кажу що не пригадую чогось такого, а мама говорить чи я пам'ятаю коли я допізна сиділа в діда Андрія Лук'яна і коли вона мене сварила на другий день. Я звичайно що пам'ятаю, а мама сказала що в її тридцять шість, вона зустрінула тебе Ліза, коли ти прийшла до нас була... Пригадала як тоді ми усі звали тебе Лялькою в нашій хаті.

- А кого я зустріну? - З гіркою усмішкою поглянула Ліза на Олесю. - Хіба що Валерія, кандидата в зяті. Хоча ні: я ж його знаю здавна вже.

Ліля захотіла розрадити Лізу, вона з простоти душі сказала:

- А може справді ти зустрінеш зятя цього року такого що тобі підійде по серці, так само як тоді тебе мама Віті зустрінула?

- Ой Ліля: де ж я його зустріну, а ще так як висловились що по серці був мені...

- Ніколи не знаєш Ліза, - настоювала Ліля, - хіба мама Олесі могла додуматись що ти прийдеш до них, а побачивши тебе хіба вона вже знала що ти так любиш Вітю? Для неї думаю був сюрприз дуже великий, так що ніхто не знає що кого чекає і що зустріне...

Усі замовчали.

Бувають моменти в житті людей, коли людина може висказати такі речі, в які сама не вірить, лиш чомусь вона таке говорить. Про них звичайно забувають, лиш коли виповнюється те що було немов між іншим сказано, тоді пригадується те, і з особливою увагою обговорюються найдрібніші деталі, та мотив такого вислову. Лиш все одно ніхто не може пояснити, навіть автор сказаного, не знає чому саме так тоді було ним сказане, і як правило така людина стискає плечима і відговорюється простою фразою: я лиш просто так і все.

Ліля не знала чому так говорить, так само як Ліза не знала що її зустріне...

Розмова знову повернулась про дітей, Олеся хотіла знати як Ліза розібралась з тією фотокарточкою і як саме фото з'явилося в домі Ковальських.

- Я скажу Олеся як фото там опинилось, лиш пообіцяй мені що не робитимеш жодної розправи з винуватцем.

- Скажи перш хто винуватий в тому.

- А ти пообіцяй, тоді я скажу, - настоювала Ліза.

- Нехай буде по-твоєму; не буду нічого робити, - погодилась Олеся.

- Твій Володька дав Валерію фото: Тамара сказала що взяв два фото маленькі і напевно дав, тому що ніхто інший не мав.

- Щастя що ти заступилась за нього Ліза.

- А він що так боїться тебе? - Запитала Ліля Олесю.

- Не знаю наскільки боїться, лиш він в мене поки що ще не показує нічого такого. Може поважає мене, а може любить так маму.

- Добрий він у вас Олеся, - промовила Ліза.

- Я ж роблю для них, стараюсь, бізнес тягну як кобила воза, - пожартувала Олеся.
- А коли діти невдячними, нічого не помічають; такий час зараз. - Цілком серйозно відказала Ліза.

Опісля, коли вже усі троє повернулись кожна до свого дому, Ліза пройшла в центральну кімнату в якій сидів Віктор на дивані і переглядав автомобілі. Побачивши дружину, Віктор відклав ноутбук в сторону, протягнув руки над головою і кивнув щоб Ліза підійшла до нього; вона підійшла. Коли Ліза хотіла сісти поруч. Віктор раптово зловив її за талію і всадив на свої коліна.

- Вітя, я роздягнутись хотіла.

- Заскучав за тобою. - Віктор однією рукою тримав дружину а лівою взяв легенько за щоку і повернув в сторону, щоб досягнути своїми губами її вуст.

- Вітя, а Тамара вдома? - запитала Ліза звільнивши свої уста за якийсь час.

- Вдома твоя Тамара; ніхто не вкраде її без твого дозволу.

Ліза поглянула на стелю, повела очами навколо і глибоко зітхнула. Віктор розуміючи причину її хвилювання. Почав питати про інше:

- Ліз, а ти мене вже не любиш може?

- Я не люблю тебе? - Ліза здивовано глянула на Віктора.

- А мене здається що ти не рада що поруч мене.

- Ой Вітя, коли б усі так любили одне одного як я тебе, тоді б цвіли троянди постійно...

- А чому така сумна?

- Ти знаєш Вітя...

- Що я можу зробити для тебе?

- Переговори з Василем щоб якось він з своїм сином домовився щоб той залишив в спокою Тамару нашу. Зрозумій Вітя: вона ще дитина зовсім, вона зовсім не такою якою я була колись. І взагалі: я полюбила тебе, тобі подобалось, ти думав про мене а про тебе, ти знаєш сам як все відбувалось. А поміж ними зовсім інше: Тамара не любить його, але так як вона зовсім юна дівчина, їй хочеться якоїсь романтики, лиш вона не розуміє куди така романтика може її завести. Ти сам був присутнім коли я у вагоні з нею мали скандал, вона зараз не хоче зі мною вести подібні бесіди, вона ухиляється від мене, вона просто не розуміє що я їй бажаю найкраще. Я хочу щоб в неї було кохання, любов, справді романтичні відчуття, щоб все було урочисто, красиво, і щоб вона щасливою була. Ти сам Вітя знаєш скільки часу я віддала для її виховання, скільки переживань, сподівань, і прохань, а зараз я не можу знайти спільної мови з своєю дитиною рідною. Вітя, ти також приєднайся до мого хвилювання, не просто так знаючи лиш свої проблеми по роботі і таке інше, в нас зараз важливий момент в житті відбувається. Тамара в даний час в такому періоді свого життя, що вона думає немов вона найрозумніша, лиш насправді вона сама може з часом побачити що виявиться вся правда: вона зрозуміє що стала жертвою розрахунків рідних Валерія і ніхто таку жертвенну відданість, не оцінить ніколи: ні його рідні, а тим більше сам Валерій, який як ти сам бачив: балується з іншою дівчиною і мабуть перед нею так вдало маскується, як її замасковує перед Тамарою. Вітя, потрібно щось робити, сама не знаю що саме, лиш так сидіти і чекати коли свати напросяться самі в хату, ми не можемо. Пізно буде потому, пізно для усіх буде. Я вже думала з своїм батьком перемовитись щоб якось він роз'яснив Тамарі що Валерій не для неї, щоб він можливо став на своєму принципі і сказав їй що коли вона все ж таки вирішить не послухатись нас, тоді він не буде мати нічого з нею спільного, нехай тоді її допомагають з бізнесом рідні Валерія, нехай вони замінюють її нас усіх, - на очі Лізи, навернулись сльози.

- Ліза, - Віктор встав з дивана і почав ходити по кімнаті, - таке говорити він їй не може. А взагалі я думаю що коли б таку розмову почули ті самі рідні Валерія, вони б їй наобіцяли золоті гори, вони на все погодяться. Для них головне взяти її в свої руки, вони прекрасно знають що наша родина не з таких, що за один місяць жінка втече від чоловіка і всі ми станемо її вінчати знову з іншим. Вони лиш думають як зловити пташку в клітку. Я

особисто з Юрою колись мав розмови в гаражі про сім'ю Василя, Юра не поганий мужик і я так побачив що коли він не любить їх, тоді напевно вагома причина.

- Так ти зможеш поговорити з Василем? Просто скажи йому як батько батькові, скажи що ми хочемо щоб мала школу закінчила, щоб було як в людей. Розумієш Вітя: Олеся б постаралась, лиш її не стануть слухати, Юру також не послухають а ти маєш право за свою доню, твої слова мають вагомість в такому питанні.

- Окей Ліза, я поговорю обов'язково, лиш ти не будь вже такою засмученою, тому що коли тобі сумно, мені також, а коли ти смієшся, тоді мені весело.

- Справді?

- I love you sweet heart. - Віктор промовивши, нахилився і ніжно поцілував дружину в ридимку на лівій щоці.

35

Після тієї розмови з дружиною, Віктор немов забув про свою обіцянку. Пройшов тиждень і одного дня Віктор зрозумів що в його дружини є серйозна підстава непокоїтись про дочку. Віктор тут же пригадав свою обіцянку і виконав її, поговоривши з Василем.

Все відбувалось в такому порядку: одного дня Віктор заїхав в гараж до Юри. Юра сам працював а коли Віктор запитав про Валерія, Юра сказав що відпросився додому, так як повинен відвезти бабу Ганку на обстеження в поліклініку. Віктор здивувався тим що проживаючи тут не як постійний житель, Ганна Михайлівна ходить на обстеження, не маючи медичної страховки а тим більше грошей, щоб платити за таку послугу медиків. Але на тому мужчини не зупинились, вони вирішили свої питання що до автомобілів і Віктор поїхав геть по інших справах.

Вже була третя година дня, Ліза зателефонувала Віктору; Ліза сказала що їй повідомили зі школи про те що Тамара втекла з уроків. Віктор подумав і сказав що зараз буде говорити з Василем і коли не допоможе, тоді прийдеться мати розмову з Наталею вже самій Лізі, як мама з мамою. Але так як ні Ліза, ані Віктор, не знали точно де поділась їхня дочка, з ким вона втекла з уроків, тому робити скандал не було аж такої підстави, не будучи переконаним що винуватий тут саме Валерій, адже Тамара могла разом з подругами піти прогуляти школу і в даний час бути в когось з своїх подруг. Звичайно скоріше такого не траплялось, лиш все ж таки потрібно було взнати правду.

Віктор набрав номер до Василя Ковальського:

- Вася, привіт!

- Привіт... А хто це такий?

- Вітя Левчук.

- О, привіт Вітя, - повторив Василь.

- Як ти Вася: їдеш в дорозі?

- Їду, аж свистить за мною.

- Вася, тут така справа по якій я власне звернувся до тебе; чесно кажучи не знаю як почати навіть бесіду з тобою, повір мені: ще не приходилось з ніким про таке мати бесіду.

- А що таке Вітя? Говори як має бути; ми що якісь буржуї і нам посередник треба чи що?

- Вася, питання торкається дітей наших. Просто я молодий тато відносно, а як виходить що діти вже немов дорослі наші: я хочу говорити про свою Тамару і твого сина.

- Говори Вітя, - зітхнув Василь, - лиш не знаю чи я щось тобі поможу в таких питаннях.

- А чому так зразу?

- Та знаю яка справа там, знаю Вітя, лиш хто мене має за що?

- Вася, дивись лиш недавно Ліза моя дзвонить і каже що зі школи дзвонили і сказали що мала наша з уроків втекла. Ми не знаємо де вона і з ким, лиш думаємо на вашого малого. Може воно не так, лиш я б просив тебе щоб ти переговорив з ним, чи як там, щоб він не приставав до неї хоча поки вона школу не закінчить. Вася, ти розумієш яке тут життя: не маєш освіти, ти нічого не зможеш далі, діти вони не хочуть думати наперед, а пізніше проблема буде. Твій син гарний хлопець, розумний, лиш йому не потрібна школа тут, а наша мала тут народилась і повинна закінчити школу, вийти в люди як кажуть.

- А де б вони могли бути коли двоє?

- В кінотеатр можливо поїхали посидіти. Тут нічого страшного немає, лиш щоб з школи не забрав її, саме в цьому питання стоїть.

- Я все розумію Вітя, тебе розумію, Лізу твою, але що я зроблю? Хто мене в хаті послухає? Мій син як ти кажеш, він так дивиться на мене як на пусте місце в домі. Дивись сам: я поїду на Флориду, для кого я стараюсь? Стараюсь для них: для жінки, сина, а що мені треба тих грошей? А він ніколи не задзвонить мені навіть, не запитає де я, коли приїду, чи може щоб так поговорити щоб я не спав в ночі коли треба їхати; ніколи такого він не зробить. Я навіть не знаю що тобі Вітя сказати, одно лиш можу: як ви не вбережете свою дочку, тоді я вам не поможу нічого. Не тому що я не хочу, а просто не можу нічого і ніхто слухати мене не буде. Якщо ви маєте авторитет як батьки, тоді робіть щось, бо в мене нічого не вийде; кажу як є.

- Звичайно що ми не пропустимо такий поступок просто так, - признався Віктор, - Ліза таке не пропустить, в Лізи з тим строго, лиш коли б з обох сторін була дисципліна, тоді може був би порядок.

- Яка дисципліна чоловіче добрий? Що ти з моїми бабами договоришся? Ні ти Вітя, ні жінка твоя; вони своє торочать. Я казав і ще раз кажу: як собі виховаєте свою дочку, так воно і буде, я з своїм вже не зможу нічого вдіяти чоловіче добрий. Зрозумій Вітя справу: від коли мій син виростав, я з ним був мало часу; постійно поїздки в Польщу, а тоді знаєш як було: поїду на три дні а виходить два тижні. Тоді такі черги були на митницях, кілометрами тяглись. А стоїш там дві-три доби, лиш щоб пройти митницю. Бензину не було, дороге таке навколо, кожному ментові дай, митнику дай також, за товар переплати вдома, поки продав вже світ не милий. Я не кажу: гроші були тоді, хату поставив як костел, лиш до чого я веду: син виріс без мене, виріс хлопець з бабою а вона сам знаєш яка людина. Коли з малої дитини вчити лиш одне, таким і виросте. Добре що твоя мама Володю, племінника мого, навчила добре: він має Юрка за тата, всю родину шанує, воно так повинно бути. В мене з тим стоїть не весело, тому я кажу що не можу і не буду обіцяти чогось а потому вийде недобре... - Такими песимістичними словами, закінчи Василь.

Віктор все зрозумів, він вирішив щоб більше ніколи не вестиме розмови на таку тему з Василем, тому що така розмова не давала жодного результату.

А сам Василь, приїхавши додому, нічого не став говорити нікому про те що просив Віктор. Проте Василь мочав до певного часу, одно дня коли він випив більше норми, а таке траплялось в нього часто, він почав скандалити і під час галасу, Василь почав говорити на сина і як він поводить з неповнолітньою дівчиною. Василеві, на його особисте здивування, ніхто не відказав ні злого, ані доброго. Причина того що усі промовчали була зрозумілою: рідні Валерія не хотіли щоб Василь з Віктором, чи з Юрою, вів бесід на таку тему, а особливо щоб він не знав що саме думають по цьому поведи його домашні.

Ганна Михайлівна, опісля, тут же усю вину переклала на Олесю; вона побудувала таку мовну структуру: Олеся наговорила Юркові, Юра Василеві, в результаті вийшло те що вони і почули від п'яного Василя. Але на тому не закінчилась драматична подія: Михайлівна провела консультацію з онуком і Валерій мимохіть погодився на те що вона його навчала, як людина з досвідом, а особливо з досвідом в таких питаннях.

А сам Валерій також зрозумів ще один раз те, що він знав скоріше, лиш знову переконався що ніяких змін не відбулось в сім'ї Тамари. Він знав що Тамара не з такої

сім'ї як Аня, не з такої як він сам, лиш тут він в додання усвідомив те, що коли так поводитись в майбутньому, то тоді уся родина Тамари повстане проти нього. Хоча йому дуже не подобалось оточення Тамари, виходу іншого не було, так як ніхто не стояв на тій стороні (в родині Тамари), щоб вони дружили, а тим більше побрались в майбутньому. Навпаки, з його родини були рідні які не піддержували його в цьому: рідний батько і стрий Юра. Останній не тільки не підтримував племінника, Юра рахував що племінник з племінницею дружини, просто не пара.

Валерій знав таку правду, хоча гордому хлопцеві вона дуже була неприємною, лиш так насправді відбувалось і цього він заперечити не міг сам собі.

36

В загальному, розмова послужила на гірше: цього разу Ліза попросивши Віктора зробила неправильно, а Віктор з своєї сторони, виконавши прохання дружини, лиш реалізував таке неправильне рішення. Справа в тому що від того часу Валерій а також Тамара, стали дуже маскуватись від сторонніх, особливо від рідних Тамари, в число яких входив також Володька, якого бачили як ненадійного та продажного в такому питанні.

Валерій вирішив жити обманом, великим обманом, обманювати усіх, кожного, лиш щоб з того була вигода для нього самого. Хлопець заспокоїв себе порахувавши що саме так заставляють його поступати обставини, які склались поруч нього в даний час. Найпершим, а також найжахливішим обманом, був саме такий, яким він обманював саму Тамару: Валерій продовжував дружити з Анею, як хлопець з дівчиною. По-друге: Валерій вирішив так опрацювати саму Тамару, щоб вона також обманювала своїх рідних; особливу маму, яку Валерій жартома називав перед Піциком «Мамка Лізка». Третя зона обману, поширювалась на членів родини: стрія Юру, його жінку Олесю, і решта.

Що до самої Ані, тут справа була такою: Аня, на відміну Тамари, знаючи все, погодилась на дружбу з Валерієм. Звичайно що кожна нормальна дівчина не погодилась б на таку дружбу, лиш Аня погодилась. Аня погодилась не тому що вона була якоюсь нерозумною, Аня була хитрою, вона також думала про вигоду з своєї сторони. Аня взаємно снувала свій план обману, лиш тут не тільки була жертвою Тамара, а в майбутньому повинен був стати самий Валерій. Аня в питанні хитрощів, відносин, планів на майбутнє, обману і лукавства, далеко обійшла Тамару. Коли б покласти на тарілки ваги, тоді Тамара виглядала б просто дитиною перед своєю подругою. Не зважаючи на те що сама Тамара рахувала себе досить кмітливою і також передбаченою, лиш вона не могла порівнятись з подругою по тій причині, що сама виросла в порядній родині і життя не заставило вдаватись до злочинних методів, щоб за рахунок когось виходити як кажуть «сухою з води».

Щоб більш усвідомити становище Ані, потрібно піднести заслон самої родини, родини про яку ніхто нічого не знав. Досить одного разу щоб зрозуміти хоча частину історії родини, вихідцем з якої була Анна Поленова, тобто Аня, лиш таємниця була надійно закритою від вух сторонніх людей:

А насправді, батько Ані, перед тим як зустрінувся з її мамою, вже мав свою історію, вона була не з приємних історій: в свої вісімнадцять років, тобто перед самою армією, він програв у карти певну суму грошей. Гроші програв цей хлопець не своїм ровесникам чи просто товаришам, він програв кримінальним авторитетам. Виплатити не було звідки, позичити також, все що він зміг зібрати, було лиш коло двадцяти відсотків боргу. Строк тиснув а сміху було мало і тому хлопець пустився на злочинний крок: він пограбував

поштаря коли той розносив пенсії людям. Гроші хлопець повернув, лиш на волі довго не прийшлося гуляти, і замість армії, він опинився у в'язниці.

Вийшовши не вільне поселення, він познайомився з дівчиною яка також приїхала з глибинки Росії на схід. Певний час вони жили разом, а потім жінка завагітніла. Так як вона сама не могла знати хто батько дитини, по тій причині що чоловік виїздив в тайгу на вахту, а вона таємно зустрічалась начальником лісозаготівельного складу, в сім'ї назрів серйозний конфлікт. Але майбутня мама, знайшла вихід з становища такий, що задовольнив законного чоловіка: вона почала вимагати гроші в начальника, погрожуючи тим, що коли дитина народиться, тоді вона віднесе її в його сім'ю, так як вона переконаною що саме дитина його. Начальник не мав виходу, йому лиш залишалось зробити те на що він і погодився: платити кожного місяця певну суму грошей, щоб коханка мала чим отримувати дитя.

Такий шантаж набрав ще більше підтвердження, коли народилась дочка в неї виявились очі такого самого кольору як в начальника складу. Так як батьків Ані були очі іншого кольору, сам начальник лиш зрозумів вірогідність своїх гріхів. Насправді в Ані були очі такі ж самі як в діда, тобто батька її матері, але начальник складу ніколи не бачив батька коханки, тому змушений був погодитись на умови, так як нікуди не зміг подітись, тим більше недостачі в грошах в нього не було.

Такий шантаж продовжувався майже десять років, розв'язку прискорила сама дружина начальника, яку він також зловив з іншим і звів рахунок заодно з мамою Ані.

Батько Ані, був переконаним що дочка його рідна: живучи в одному домі, він помічав її характер, її поведінку, захоплення і в цьому він бачив себе в дитинстві. Хоча сама дівчина була схожою уся в родину мами, лиш все ж таки не потрібно було переконувати простого робітника тайги в тому, що не він годує дочку начальника лісового складу, а навпаки начальник, годував саме їхню дочку, а значить є нагода пропити власні гроші, не відчуваючи докори сумління що віднято їх від рідної дитини. В результаті і дитина була одітою і нагородованою і йому була нагода лишній раз погостити бригадира свого і товаришів. Тим більше що тоді в тій місцевості, подібні випадки не були особливим явищем, а просто так як люблять виловлюватись жителі Росії: «чего не бывает только».

Аня, все знала про своє походження, коли часто відбувались скандали в домі, вона не одноразово могла почути про те, лиш вона також була схожою до мами, їй навіть стало подобатись мамина кмітливість.

Звичайно, щоб коли Валерій, а тим більше його рідні, знали походження Ані, вони б підняли такий скандал що тут вже ніхто б не допоміг хлопцеві, лиш вони навіть не знали що він дружить з нею, це був ще один з тих обманів, яким вже Валерій обманював своїх.

Валерій сам також не знав цього, так само як він не знав як саме сім'я Поленових попали в Штати. Але попри усі обмани і лукавства, Аня готовила сюрприз не будь який для самого Валерія. Обман який вона бажала реалізувати, повинен був затьмарити усі які наснував Валерій, відносно самої Тамари, її батьків, і усіх разом взятих членів родин.

Аня довго думала, вона надумала собі побудувати майбутнє життя так, як подобається їй самій. Аня рахувала що жодні обов'язки не тяготитимуть її в майбутньому. Аня рахувала що вона нічого не винна батькам: щоб з ними радитись, йти на уступки, враховувати їхні інтереси, чи щось подібне. Її мета була покладена чітко. Сама задля такої мети, Аня вирішила так дружити з Валерієм, як він вимагає. Питання стояло кільки в часі: потрібно закінчити школу. Навіть якщо б Аня махнула рукою на шкільний диплом, вона знала що Тамара цього не зробить. Аня спланувала наступний сценарій по якому повинні складатись обставини: тихо сидіти до того часу поки Тамара не вийде заміж за Валерія. Але перед тим, перед самим весіллям, скоріше три-чотири місяці, необхідно так повестись, щоб стати вагітною, а батьком її дитини повинен бути не хто інший як Валерій. Валерій повинен бути оригінальний батько, щоб у випадку перевірки, лиш підтвердилась справа їхніх стосунків. З нагоди такого гостро сюжетного акту, Аня виграла на усі сторони: якщо Тамара прожене його зразу після того як усе виявиться, тоді він прийде до

неї. В такому випадку Аня виграє в тому що матиме вже за чоловіка Валерія, який і являтиметься вже готовим батьком. Але такий випадок був другим, тобто на крайній раз. Оригінальна ідея була саме такою: Валерій одружується, Тамара народжує дитя, одним словом створюється сім'я в ювелірів: вони мають свій бізнес з золотом, вони прекрасна пара, і тут в їхнього сина чи доні, одного, так мовити святкового вечора, об'являється трошки старшим братчик чи сестричка!

Становище задовольняє молоду одиноку маму Аню, вона вільна і буде собі жити з ким захоче, в неї є спонсор, а в спонсора дружина з родини, що бояться такого найбільше, значить і сидітимуть тихо і годити з усіх сторін.

Такий лукавий план був складеним на майбутнє, тобто на другу половину 2010 року, коли дівчата повинні були закінчити школу...

Звичайно що коли б сам Валерій знав про таке, він утік б від Ані як заєць від хорта. А коли б Тамара знала, вона б від Валерія ховалась як пташка від яструба, а Ліза взагалі б посивіла ще до десятого року, лиш ніхто цього не знав тому що це була таємниця, таємниця яка була спланована на те, щоб поламати життя, і нанести родині Тамари велику неприємність, щоб таку справу, вже не змогло змити та поправити, ніщо не землі...

37

Одного дня почав пролітати сніг. Було тихо, без вітру, лиш сніжинки крутились і легенько лягали на землю яка була вогкою.

Дід Федір вийшов щоб покормити собаку. Раптово він почув шум коліс по мокрій дорозі, Федір оглянувся і побачив білий джип, який заїхав на подвір'я. З автомобіля вийшла Олесья; вона була одіта в білий шерстяний плащик, який був трошки нижче пояса, в білу спідницю, білі чоботи. Федір побачивши її вигукнув:

- Ой, Олесько! Ти нині як сніжна королева. Навіть авто біле в тебе!

- І ще сніг падає для мене на замовлення. - Олесья щиро засміялась.

Розмовляти прийшлося не довго: собака почувши голос Олесі, почав бігти аж від того місця, де були літом грядки. Олесья побачила його зрозуміла що зараз відбудеться, так як Мухтар завжди прибігав, підіймався, становився на задні лапи і мордою тягнувся до обличчя щоб полизати Олесю язиком. Так він робив ще від того часу коли Олесья приносила йому їжу з ресторану. Олесья тут же усвідомила що буде зараз з її білого одягу, коли Мухтар своїми лапищами обіпреться об неї і в кількох місцях покладе відбитки своїх мокрих та нечистих лап. Часу на те щоб втекти в джип не було, тим більше побігти в хату, означало бігти на зустріч собаці і прискорити зустріч. Олесья зловила за діда, почала пищати, крутитись навколо, щоб ним прикритись від Мухтара. Собака також в слід почав бігати за нею навколо Федора.

- Олесько! Та не танцюй навколо мене, я зараз впаду!

- Заберіть його діду, молю вас!

Федір побачив пластикове відерко з якого висипав був їжу для Мухтара, протягнувся, досягнув його і миттю заселив відерко на голову собаці, притримуючи за ручку щоб той не скинув.

- Втікай до хати Олесько! - Крикнув дід.

Олесья швидко обкрутилась і побігла в хату. Їй на зустріч вийшла баба Настя, почувши що хтось пищить на подвір'ї.

- Ой, ви бачили? - Задихаючись, запитала Олесья бабу.

- Та така вбрана дитино, а собацюра тебе би обмастив як коминяр руки. Ой господине ти наша, яка ти файна нівроку. - Заклала руки Настя, любуючись онукою.

Знадвору прийшов дід в хату також, Настя звернулась до нього:

- Ти подивись лишень яка пані Олеська наша нівроку.

- А, колись як ти грішила на неї і казала: «Ой, що з того дівчиська виросте?» - Дід жартуючи, став покривлятися бабі.

- А ти надовго Олесько до нас? - Запитала Настя.

- Куди надовго? Роботи скільки що хоча скликай усю родину як на весілля готувати. Я приїхала щоб гроші взяти; мама послала мене. Там нам потрібно розрахуватись за цукор а я чек не встигнула розмінити, а мама говорить: давай швидко до нас, я маю готівку вдома.

- Та присядь, хоч на трошки, - стала просити Настя.

- Щось напиться маєте? - Олеся справді присіла край столу.

- Як не маємо? - Дід тут же метнувся до холодильника.

- Молоко якщо маєте! - Гукнула Олеся вслід дідові.

- Ще й молоко пити буде: вся біла, сніг падає білий і ще пити буде молоко біле.

- Та давай скоро татуню, - спішила Настя, - що дитині молока шкодуєш?

- Та я б для неї зорі стягнув, як би мав драбину таку довгу, не лиш молоко дав. - Жартував дід з радості.

- А чому Олесько так давно ти в нас була? - Федір сів напроти онуки.

- Діду, роботи так багато що не знаю. Може прийдеться Юру з гаражу брати для того щоб робив в пекарні. Володька поступати хоче, йому навчання в голові, воно добре що він такий, а роботи в нас море. А зібратись нам потрібно разом; справді давно були тут у вас.

- Ой, Олесько, - став жалітись дід, - а Тамарка в нас вже не була так довго що я вже забув як виглядає навіть. Як так нас забути? Ой мушу Лізу сварити за таке. Я розумію що ми старі і вона не має що з нами робити, лиш щоб так на трошки забігла щоб подивитись на неї. А дивися твій Володька: все прибіжить до мами Марусі і до нас, - похвалив правнука Федір. - Правда Тамарка так добре по-українське говорить, що аж дивно мені. Напевно мудра та вчителька що так навчила, не шкода заплатити за таку працю людині такій.

Олеся почувши про Тамару, глибоко зітхнула, вона нічого не сказала а просто встала і піднялась на другий поверх щоб взяти гроші там де їй сказала мама. На прощання Олеся поцілувала діда з бабою, старі Бойчуки вийшли разом щоб відпровадити онуку і заодно полюбуватись машиною якою приїхала Олеся.

Виїхавши на дорогу, Олеся тут же набрала номер до Лізи.

- Ліза, привіт!

- Привіт Олеся.

- Я тут була в діда і вони жаліються на те що давно Тамара ваша була в них. Може скажи щоб забігла на п'ять хвилин, щоб вони її побачили. Дід з бабцею так втішились коли я прийшла, а в мене часу так мало, хотілось з ними побути ще довше. Вони самі постійно і скучно їм двом.

- Тоді в неділю підемо разом, - запропонувала Ліза, - посидимо разом, набудемось з усіма вже там.

- Дітей взяти обов'язково потрібно.

- Візьмемо Олеся. - Погодилась Ліза, та попрощалась з Олесею.

Олеся їдучи почала роздумувати про дітей: справді чомусь діти живучи під одним дахом, вже не були дружніми такими як колись в дитинстві. Бувало колись що Тамара не любила брата за те що Володька міг викрити таємницю якусь перед мамою Марусею, лиш які там таємниці в дітей; хіба старшим було з чого посміятись та себе пригадати. А тепер вже вони дорослі майже, лиш чомусь повіяло холодом з сторони Тамари - думала собі Олеся. - Віддалятись стала вона від родини, а кому як не їй підходить найбільше спілкуватись з старшими, адже вона гарно вивчила мову своїх дідів та батьків. В неї немає такого мовного бар'єру, як скажімо навіть в того ж самого Володьки, який хоча народився в Україні, далеко не міг так пояснити українською мовою, як могла Тамара. Розумна вона дівчина, вклавши гроші в її навчання як музичні так само мовні, Аркадій з Тетяною могли не жалітись; не пропали даремно їхні гроші і навчилась Тамара як потрібно.

Олеся не знала того наскільки Валерій вже працював над Тамарою, не знала про те що він вже вивідав від Тамари що та ніякого абхазця не знає, з ніким не переписується, не телефонує їй ніхто ні з Абхазії, тим більше з України. Звичайно що Валерій не став висміювати тьотю Олесю, за те, що та придумала про якогось хлопця, та що зробила якесь фото невідомого, Валерій не хотів відверто вести наступ на родину Тамари. Він вибрав для себе інший шлях: поволі, впевнено, хитро, обережно.

Олеся продовжувала думати над дітьми: Володька вже (літом) закінчував дванадцятирічну школу, він має намір поступати на наступній рік, а коли не поступить тепер, в неї є роботи для нього в пекарні як для екскаватора на великому будівництві. Чому воно так: здається Ліза більше вділяла уваги дітям, виховала їх, старалась для Тамари як для першої доні, а вона чомусь навіть не такою як Володька. На Володьку вартує крикнути і він тут же старається вгодити мамі, з батьком ніколи в нього не буває конфліктів жодних, поважає він батьків як повинно бути. Коли б Валерій був таким, адже вони від двох рідних братів, а які хлопці різні. Напевно виховання дає свій вплив, адже хто його, того Валерку навчив поважати батька і його родину? Але питання зустрічне: тоді чому Тамара, в якій виховання досить правильне і справедливе, чому воно не подіяло так на неї? Олеся заплуталась в думках, їй назустріч надходить інша думка: якщо взяти Ріту, - думає Олеся, - свого часу також було мало надії на Ріту, навіть Тетяна висловлювалась проте що старання покійної бабусі Сусанни просто пропали, лиш час пройшов і Ріта стала нормальною, зараз ніхто не скаже про неї чогось непристойного. Що ж тоді виходить? Не пропадає піклування та виховання, хоча може якийсь час молода людина хоче визволитись і відчувати себе вільною, лиш з часом стає розуміти що так як навчено її, так воно найправильніше. Напевно так само буде з Тамарою, вона ще зовсім юна, що з неї взяти тепер, лиш залишається надіятись що все стане в своє русло, і зійдуть плоди старань батьків. Головне щоб не запізно зупинилась вона, цього боїться Ліза, щоб Тамара не стала за межу, за якою вже не можливо чогось змінити...

Олеся так задумалась, що приїхавши в пекарню, стала шукати грошей, забувши в яку кишеню вона їх пхнула. Також вона забула розповісти мамі, як їй довелося втікати від Мухтара на подвір'ї, та як собака з відром на голові, бігав навколо діда.

В неділю, двадцять другого лютого, як було домовлено між Олесею та Лізою, на прохання старих Бойчуків, родина зібралась в Марійки в хаті. На прохання рідних, Тамара почала грати на скрипці, вже коли вона виконала усі замовлення, особливо її замучив Лев своїм захопленням, української музики та мелодій на українські народні пісні, в кінці Тамара склала скрипку та смичок, а так як були присутні лиш сама родина, Тамара жартуючи опустила голову низько немов на сцені. Пишне чорне волосся впало на плечі, а коли вона підняла голову, тоді руками розправила його в дві сторони, розклавши своїми пальчиками. Ліза глянула на дочку, а Настя своїми захопленнями, оглядаючи правнучку вигукнула:

- Ой яку файну дівку маєте Вітя і ти Лізочка; щоб вам здоровою росла і народила онуків так само як колись мама ваша Марусі, для нас народила тебе Вітя і Олесю!

Тамара засоромилась, поглянула на малу Беллу, яка хотіла досягнути скрипку, лиш не могла, сіла край столу щоб поїсти.

Ліза почала думати якщо справді Валерій одружиться з Тамарою, якщо в них будуть діти, а до тих дітей також буде мати право не тільки Наталя а також її мама; адже для Ганни Михайлівни, вони будуть правнуки, а так як Валерій лиш один онук в неї від її

дочки Наталі, яку вона любить більш своїх двох синів, тоді зрозуміло як вона буде вставляти свого носа до дитини яка народиться від її онука-єдинака. Ліза подумавши про таке, вже не хотіла ні їсти, ані говорити, їй стало так важко на серці що вона була готовою заплакати...

Олеся побачила що з Лізою щось не в порядку. Олеся також швидко скуштувала два маленьких налисники і кивнула щоб Ліза вийшла за нею у велику кімнату де нікого не було. А пройшовши туди, вони обидві сіли біля каміну і почали тихцем вести розмову.

- Ліза, - запитала першою Олеся, - що не так тобі?

- Я не така як повинною бути Олеся.

- Поясни зрозумілим терміном мені?

- Ой Олеся, як тобі пояснити, хоча послухай: не подобається мені що коли в Тамарі будуть діти, щоб хтось інший мав до них відношення. Тепер подумай як вгодити такій людині і таким вимогам які в мене?

- Нормальна ти людина Ліза... Тут причина в тому що ти маєш на увазі конкретних людей і тому тобі не хочеться щоб вони навчили чи навчали дітей Тамари як навчили свого сина і онука; скажи чи я не відгадала?

- Як завжди, - погодилась Ліза.

- Що ж робити тоді нам?

- Не знаю також... Я мала розмову в поїзді, така розмова не послужила на краще, Вітя розмовляв з Василем, ніби якось тихо, лиш мені все одно неспокійно на душі.

- Хитрують вони усі Ліза. Я не вірю щоб вони так відмовились нашої красуні, а ми тут не допоможемо коли вона сама не відправить його геть.

- Якщо навіть відправить, тоді за якийсь час він знову появиться в її житті.

- Я згідна з тобою Ліза: тут потрібна якась особлива переміна.

- Яка Олеся? Що ж я повинна зробити? Я на все готовою.

- Казав колись твій батько Аркадій Ілліч, щоб відкрити бізнес Тамарі, повинна вона вийти заміж і вести сімейний образ життя.

- За кого заміж Олеся? Не бачиш що твориться в тій Америці зараз? Перше питання чи вона захоче і за кого їй виходити? Тут життя і доля людини а не гра якась драматична.

- Справді проблема Ліза. Ти повір мені: я вже також так перейнялась тим, вже про свої власні діти призабула а Тамара мені з голови не сходить. Ще скоріше так бувало а коли мені Юра розказав про батька баби Ганки, чим він займався під час війни, в мене спокій пропав. А Василеві баби вже так мене «люблять» що готові на вогні жарити, та крутити на веретені і над розпаленому вугіллі.

- Ти задля мене Олеся та поступаєш, може я тобі віддячу колись також.

- Коли не буде позитивного результату, тоді мої старання будуть просто даремними.

- Лиш все одно я не забуду ніколи того: ні тобі, ані твоєму Юрові. Знаєш я могла взятись досить строго за малу, лиш вона мене зненавидить тоді. Інша справа наказати житину за те що шкоду свідомо робить, не слухається а інша справа дівчину за вибір супутника в життя. Звичайно я переконаною що вона його не любить, вона бідна не знає що таке справжня любов, лиш я боюся гіршого: боюсь що коли вона розбереться з почуттями, може бути пізно, а взагалі ще можливий такий варіант коли вона ніколи не знатиме що таке глибоке кохання і справді любов серед двох сердець. Я вірю що вона така людина що все ж таки любов не обійде її стороною, адже в наших родинах не бувало такого, а вона що не кажи: народилась від любові. Ой Олеся, - почала пригадувати Ліза, - як я тоді раділа коли носила її, коли вона народилась, яка я була щасливою і зараз здається до щастя немов недалеко, немов рукою подати, лиш якась стоїть сила що заважає тому.

- Колись також стояла на перешкоді вам сусідка наша, лиш не змогла нічого вдіяти, тому давай будемо надіятись на щось краще, добре, а воно якось буде.

- В такому випадку потрібно надіятись на чудо.

- А в нас чудес багато в родині Ліза, - підбадьорюючи братову, промовила Олеся.

- Напевно все ж таки проблема зі мною, - настоювала Ліза.

- Ой, Ліза: таку мама як ти, ще пошукати з свічкою в сонячний день треба. Лиш ти вже не думай аж про внуки що там буде, багато чого може змінитись за такий час.

- Нехай міняється що завгодно, лиш щоб: одним словом ти все зрозуміла.

Тим часом Марійка покликкала Олесю і Лізу щоб пити чай. Ліза побачила що Тамари вже немає, воно поглянула на Віктора, а він тут же додумався, пояснив:

- Приїхала Асілла і поїхали кудись дівки.

- З ким приїхала?

- Не знаю, може з Володькою...

- Так «може», чи з Володькою?

- Ліза; не знаю, не бачив, - стиснув плечима Віктор.

Марійка побачила невдоволення Лізи, підійшла щоб об'яснити:

- Лізочка, ваша музикантка поїхала з Асіллою і ще з однією дівчиною. Давай я зараз до Володьки зателефоную, він напевно знає хто така. Я просто скажу яка була машина і можливо він знатиме також ту дівчину.

Ліза мовчала, а Марійка поклавши спечений сирник, справді набрала номер до Володьки. Буквально через дві хвилини, Марійка кивнула головою щоб Ліза вийшла за столу.

- Ми вже на дорозі, - усміхнулась Марійка, - Володька знає ту дівчину також: він сказав що її звати Добра, вона наречена рідного брата Асілли. Одним словом вони поїхали туди до них. Не хвилюйся так багато: Тамара молода, їй кудись хочеться поміж таких самих як вона. - Марійка взяла Лізу за плече і вони обидві пройшли знову за стіл.

Віктор знав в чому заховано хвилювання дружини; він сидів, слухаючи те що розповідав дід, але думками був разом з Лізою. Вона також побачила як Віктор дивився на неї, Ліза розуміла свого улюбленого, вже по погляду очей. Ліза навіть вже хотіла щоб іти додому, і коли б не повага до діда Федора, вона б запропонувала іти, лиш Ліза рахувала не порядним поступком, коли старша людина щось розповідає, щоб просто встати і без пояснення будь якої причини, покинути родину. Ліза знала що зараз Віктор почне її жаліти, почне звати її ніжними словами, промовляти до її серця, співчувати в тому в чому вона хвилюється. Думаючи про такий час, Ліза немов забулась, лиш коли вже Віктор нахилився і запропонував іти додому, Ліза немов прокинулась. А Віктор віддав ключі від машини Олесі, щоб та приїхала їхньою а Юра своєю, чи навпаки, як собі захочуть.

Все так відбулось як Ліза собі мріяла: Віктор поклав руку на талію дружині і вони легенько пішли по тротуарі, розмовляючи собі, подібно як воркують голуб з голубкою...

Одного вечора Ліза дізналась цікаву новину; дізналась від свекрухи. Марійка розповіла їй те що признався Лев, більш того: вечером перед тим в їхньому домі зібрались Арлани, щоб обговорити одну цікаву справу, яка відбулась напередодні.

День був вівторок, робочий час вже виходив і в ювелірному магазині також збирались зачинити. Ріта вже була одітою в зимове пальто, вона стояла і на прощання розказувала Фаїні про те що їй захотілось повечеряти. Фаїна ще стояла за прилавком, так як двоє людей розглядали ланцюжки і не могли погодитись який саме купити.

В магазин забіг один чоловік років тридцяти: він був одітим в робочу спецівку, на ногах були також світло-коричневі черевики, обличчя непоголеним. Мужчина виглядав на емігранта з півдня: не то кубинець, не то мексиканець, одним словом щось в тому роді. Він віддихавшись, привітався і запитав Фаїну, чи тут можна продати золото. Фаїна не особливо звертаючи увагу так як спішила, відказала що бувають періоди коли вони куплять золото, лиш в даний час їм не потрібно. Мужчина покрутився і запитав чи вона не

знає де тут можна продати. Фаїна пояснила що на їхній вулиці знаходяться ще кілька схожих ювелірних магазинів, лиш вже година пізня і їх зачинено. Мужчина подякував і повернувся виходити, лиш він зупинився і знову звернувся з проханням: йому хотілось просто знати скільки вартують речі, які він хоче продати. Фаїна казала щоб він показав, опісля вона взяла поклатала на електронну вагу і сказала ціну по якій вони скуповують золото. Мужчина зібрав кілька перснів, кілька порваних та заплутаних ланцюжків і запропонував нижчу ціну на сто доларів, пояснюючи що йому необхідні гроші сьогодні. Фаїна попросила пробачення в тому що все ж таки змушеною була відмовити, вона пояснила що сама не може зробити виняток для клієнта, так як тут вона лиш продавщиця а менеджера вже немає.

Мужчина не звернув уваги на Ріту, просто він прийняв її за сторонню людину яка зайшла так само в магазин як і він. Коли чоловік розвівши розчаровано руками вийшов, Ріта також вийшла іти додому. Але щось їй защеміло і вона наздогнала мужчину: Ріта запитала чи він може продати їй за таку ціну яку він сказав в магазині а також поцікавилась звідки в нього золото. Мужчина побачивши що появилась нагода все ж таки продати золото, задоволено пояснив Ріті про те що він працює на будові і сьогодні він з бригадою розвалювали стару стіну в якомусь підвалі. Саме там був тайник, а в тайнику якісь старі письма ще з тридцятих років, а також ті речі які він приніс в магазин. Ріта кивнула головою в знак згоди, досягнула гаманець і стала рахувати домовлену суму. Мужчина люб'язно передав пакетик з золотими речами і перше чим Ріта повернулась іти геть, він ще почав щось шукати задній кишені старих джинсів. Витягнувши якусь прикрасу овальної форми, мужчина сказав що це також там було, лиш вона не чисте а все в сажі, але він дарує їй як подарунок в добавку як вдячність за покупку. Ріта побачивши якусь стару брошку, розгубилась, так як покласти її в гаманець якимось не підходило щоб не замазати все, але мужчина швидко витягнув якусь квитанцію з другої кишені джинсів, замотав прикрасу в усміхаючись подав Ріті. Ріта подякувала і вони розпрощались. Мужчина пішов задоволеним а Ріта пішла роздумуючи: чи правильно поступила, що протратила гроші, сумою вісім сотень, даремно.

Але прийшовши додому, Ріта витягнула золото, також зателефонувала Гаріку і повідомила що вона свавільно купила сировину для прикрас. Гарік відказав що можливо вона не прогадала, так як вже знов почнуть скуповувати золото. Після розмови, Ріта пригадала собі що ще десь в придачу мужчина дав їй якусь брошку, вона витягнула з кишені а коли протерла сажу, Ріта побачила що в гнізді вставлено не просто грановане скло, а якийсь блиск більш благороднішим. Ріта піднялась у ванну, взяла зубну щітку, пасту, і почала відмивати давню прикрасу. Промивши водою, Ріта повернула до лампи: перед нею виблиснув якийсь дорогоцінний камінь.

Ріта знову зателефонувала до Гаріка, він вислухав сестру в наказав щоб нікому не говорити про те, навіть Фаїні. Але Ріта подумала і не зробила так як їй брат намовляв, вона поступила так як її колись учила покійна бабуся Сусанна: разом ділити горе та біду, разом ділити радість і щастя.

Того ж таки вечора, Ріта таємно приїхала до Лева, так як батька Тимура не було вдома, Ріта знала що Лев також добре розбирається в каменях. Правда Лев поглянув і попросив залишити йому знахідку, він на наступній день поїхав до більш професіонального майстра, а вже те що він почув з вуст самого майстра, саме заставило зібратись родині Арланів, в домі Лева.

На другий вечір, Марійка покликкала Лізу, так як Олесья вже знала новину, почувши від мами в пекарні. Марійка просила не розказувати Лізі, щоб їй залишити таке задоволення, що б вона сама мала розмову з Лізою.

Ліза взяла з собою Тамару, їй хотілось щоб Тамара побільше могла проводити час в колі родини, тому того вечора Ліза з Тамарою сиділи і слухали як Марійка з захопленням розказувала їм про Ріту:

- Я просто не можу відійти від здивування того як Ріта таки шанує родину. Вона могла з Гаріком домовитись, адже ніхто нічого не знав про камінь взагалі. Двоє могли продати комусь і гроші поділити, хоча захвати на певний час таку річ.

- А саме який камінь там встановлено? - Не терпілось знати Лізі.

- Алмаз. Вчора наші говорили скільки каратів, лиш я забула з того всього. Одним словом нова головоломка в родині: що тепер робити з ним?

- Якщо алмаз, думаю що дорогий мабуть.

- Ліза, - Марійка оглянулася щоб хто не почув, хоча нікого з сторонніх не було, - приблизно ціна кілька десятків тисяч доларів.

- Мамка рідна, - прошептала Ліза і взялась долонями за щоки, - а ви бачили той алмаз?

- В руках тримала вчора.

- Ой Ріта справді благородна особа в родині, - погодилась Ліза.

- Твій тато порадив щоб якнайскоріше позбутись того каменя, вони вже розробляють план куди його продати чи щось подібне.

- А про того мужчину щось Ріта ще знає більше?

- Будівельник якийсь, - розвела руками Марійка, - ми вже думали можливо його розшукують, можливо він хотів щоб хто переховав з чужих той камінь, лиш навіть не запитав як звати Ріту. Вона знайшла вдома папірець, в якого він замотав брошку, щоб Ріта не змазалась від сажі, а там квитанція що купляли цемент в будівельному магазині; виходить справді не знав що він знайшов і не цікавився навіть.

- Батько правий, - промовила Ліза, - потрібно позбутись того алмазу. Бувають такі камені що вони можуть бути зачарованими чи щось подібне, можуть принести нещастя, навіть смерть. Нехай іде на інші руки а гроші також кудись підуть на різні речі; звичайно не викинути ж його просто так.

- Тим більше що його ніхто не вкрав, коли був з сажею, виходить що справді довго знаходився і стіні поблизу димоходу. Ще сказала Ріта що той чоловік сказав що там були листи з тридцятих років, може якась жінка мала коханка і переписувалась, а листи ховала, може подарував він їй того каменя; ніхто не знає...

Ліза вислухавши звернулася до дочки, обнявши її за плече:

- Бачиш Тамарка, яка в нас благородна родина, як люблять одне одного: тьотя Ріта могла мати великі гроші, але ні: вона хоче щоб розділити їх для усіх.

- А я хочу побачити того каменя, можна побачити мені? - Прошептала Тамара.

- Я також хочу, поки його не продали, поїдемо поглянемо на нього, може в житті вже не прийдесться таку штуку тримати в руках; не кожен день буває таке чудо, - відказала Ліза доні.

Мимо бажань Лізи та Тамари, алмаз їм побачити не вдалось. Наступного дня ранком, алмаз повезли в Лас-Вегас. Літаком полетіла Ріта а також її батько Тимур і Лев.

Було домовлено з одним відомим ювеліром з штату Невада, який також був власником магазину в якому продавались цінності та антикварні речі. Арлани не хотіли щоб в них знаходився алмаз, а так як продати таку річ досить швидко не так просто, вони погодились на пропозицію яку їм піднесли: обміняти алмаз на авторучки.

Компанія «Grayson Tighe», випускають авторучки з декоративною обробкою; ціни високі, лиш для любителів та колекціонерів, такі витвори мистецтва являються не будь-якою спокусою. Крім того що на авторучках встановлюють золоте перо, вони оброблені різними історичними персонажами та символами.

Ліза приїхала до Фаїни в магазин щоб переглянути каталог таких авторучок, а Фаїна повідомила що вони привезуть дві ручки «Silver Nike», тієї ж компанії. Ліза поглянула на ціну і здивовано запитала:

- Фаїна, а ты видело сколько стоит такая прелесть?

- Наверное несколько штук баксов.

- Несколько? Десять с половиной тысяч!

- Да, это же круто.

- Тогда я уже должна увидеть хотя эти ручки, если не повезло с алмазом.

- Увидишь, а после они будут отправлять их в Россию, в Санкт-Петербург; уже договорено с этим. По одной штуке отправлять станут: отправили, получили деньги в так продолжают. Хотят долг погасить по бизнесу.

- Интересное дело... - Промовила Ліза.

Лиш така цікава справа, сюрпризного характеру, не обійшлась без скандалу також: Любчик розізлився на дружину, за те що його залишила з дітьми, а сама полетіла в Лас-Вегас. А так як він не міг висловити свій протест перед іншим, Любчик приїхав до Марійки, щоб поговорити а вірніше просити, щоб Марійка просила Лева, приглянути за Рітою в такому гріховному місті як Лас-Вегас. Марійка стала заспокоювати давнього знайомого:

- Нікуди твоя чорноброва не подінеться від тебе, вона тебе з Івано–Франківська взяла, а тут не втече нікуди.

- Що ви Марія Федорівна: колись було не так, я був молодшим і красивішим як тепер самі гляньте лишень, а Рітка далі такою як була тоді. Недарма казали що на Кавказі найдовше живуть люди, а вони ще і не старіють скоро. Дивлюсь що хватило моїй повітря кавказького на роки.

- Та ж батько поїхав з нею разом.

- Тимур Ілліч де сяде там спить, вона приспить його і сама в казино якесь шмигне як оса. Надія на вашого Лева тільки. Ви думаете що вона така скромна як виглядає: я переглянув комп'ютер її, що вона там любить дивитись, так що чесно кажучи: побоююсь.

- А що там щось погане ти побачив?

- Не скажу що аж дуже погане, лиш ваша невістка не любить таким напевно.

- Не знаю Любчик, не знаю... Я до комп'ютерів не дуже; не такий вік вже в мене.

Любчик усівся за стіл, почав ласувати пиріжки та запивати чаєм. Йому пригадалась стара хата Бойчків і він почав пригадувати і запитувати Марійку:

- А пригадуєте як ми їхали в Нагуєвичі і нас міліція зупинила була в Долині?

- Найбільше запам'яталась мені саме та поїздка, тому що там коли ми були я думала що Вітя захворів; він ходив сам не свій. А він справді був захворів, лиш коханням. - усміхнулась Марійка.

- Як воно життя переходить: не віриться що пішов сорок третій рік мені самому...

- А колись Вітю в армію взяли... Час так тягнувся, що мені здавалось не два роки а двадцять, а зараз два роки як два місяці. А до речі ти знаєш, - пригадала Марійка, - коли мені було сорок три роки, мені Лев запропонував вийти за нього, так що як бачиш: вік ще в тебе в самий раз.

- Та що ви Марія Федорівна: ви ж вигладили тоді на тридцять років. А хто б мене зараз захотів? З мене кабан зробився, ніхто не впізнає мене навіть на фото, там вдома. Добре що Олеся вчасно підказала мені Ріту а їй мене заодно.

- Не гріши Любчик: хлопчики ще ростуть в тебе а значить тобі самому потрібно з ними м'яча поганяти інколи.

Любчик через якийсь час змінив тему і почав про дітей:

- А ми поїдемо з Рітою і з дітьми поглянути на коні, наскільки я знаю що ваша онучка також любить коні.

- Ой, вона б поїхала також, лиш щоб знала куди.

- Ми повідомимо коли будемо їхати, там виставка різних порід, різного виду і так далі. До речі Ріта також любить коні, я її зву інколи «Рітка-Джигітка».

- Напевно хто виріс на Кавказі, усі коней люблять і кинджали такі що мають піхву з чеканкою. Правда наша Тамарка тут народилась, лиш щось передалось мабуть по крові.

Того ж самого вечора, не лишень Любчик з Марійкою вели розмову про Тамару, в домі Ковальських, також велась бесіда. Справа в тому що Валерій взнав про алмаз, взнав як він попав в руки Арланам, а така справа не могла облишити байдужними його рідних, особливо бабу Ганку. Правда Валерію на розповіла Тамара; новина пішла через інших: Тамара призналась дівчатам в школі, Аня ще в добавок випитала Асіллу, так як та найближчою була до Тамари, і вже Аня передала Валерію. Але тут вийшло трошки не так як хотілось самому Валерію: батько Василь, як кажуть «наламав дров», в цьому питанні, так як він не подумав що така справа якась таємниця особлива.

Василь почув вдома якось випадково, з ним ніхто не ділився такими новинами, просто коли він приїжджав, здавалось що усі чекають щоб вже знову він поїхав та не заважав в хаті. Але через два дні, маючи розмову з братом, він сказав до Юри ніби між іншим: «а чому Володька сидить тихо, нехай брав би Валерку і їхали на ту будову десь в Брукліні, ану ж знайдуть ще якесь золото між цеглою, лиш якось треба взнати де та будова знаходиться там, а тоді хлопці вже якось там пошарять тихо як нікого не буде». Коли Юра запитав звідки той знає про знахідку, той сказав що в хаті говорили і він зачув від домашніх.

Юра, вдома запитав Олеся і сказав щоб та поговорила з Тамарою, тому що не дуже добре щоб сторонні люди знали про алмаз, тим більше що його вже немає в Арланів на руках, а слухи будуть повзати ще довго, а чого гіршого ще може хтось навести органи і слідство на таку справу. Олеся лиш подумала як там (в домі Ковальських), вже заздрили на заробіток, а ще коли він прийшов з такої сторони. Звичайно що Олеся уявляла як історію з алмазом вже перероблять, як будуть говорити що Ріта просто обманула якогось нещасного будівельника, а він не знаючи жодного толку в ювелірах, за копійки віддав їй камінь, лиш щоб мати гроші і напитися того вечора. Олеся вирішила сказати Тамарі, щоб такі речі не розповсюджувала, так як можуть бути люди які поцікавляться таким випадком, тому що не кожен повірить як насправді все відбулось, так як історія виглядала з сторони справді як в якомусь кіно, а не в реальному. Лиш Олеся не знала, що саме вона тим що запитає племінницю, порушить важливе питання для самої Тамари, та коли б вона знала, тоді б Олеся ще постаралась більше попрацювати в такому питанні. Правда часу як такого в Олесі не було і тому розмова якось сама собою відклалась до одного дня.

Менше як через тиждень часу, Любчик зателефонував до Марійки і сказав коли буде виставка різних порід коней і як туди попасти.

Олеся справді вирішила щоб провести час разом з племінницею там, де ніхто сторонній їм не помішає. Олеся знала що найкраще вести розмову дорогою, так як тоді співрозмовник не має куди подітись і хоча навіть вирішить не розмовляти взагалі, все одно через якийсь час мовчання, все ж таки почне порушену тему. Саме такий метод спілкування, Олесі запам'ятався ще від тоді, коли мама Марійка по дорозі в Івано-Франківськ, випитала Юру все що він знав про Лева. Олесі подобалась така ідея мами, тому вона вирішила застосувати такий же самий метод відносно племінниці.

Нагода була дуже доречною: Марійка підказала Олесі про те що Любчик збирається поїхати на виставку коней, Олеся сама зателефонувала і домовилась з Рітою, сказавши що

вона також поїде одна з Тамарою. Ріта погодилась щоб Тамару взяти з собою, лиш Олеся відмовила, мотивуючи тим що сама зацікавилась кіньми і хоче особисто побувати на виставці. Також Олеся домовилась з Лізою щоб ніхто не їхав з дітей крім Тамари, так як розмова повинна бути в них серйозною, і зайві вуха лиш стануть перешкодою до відвертості молодій особі.

Сама Тамара, як і очікувалось, зустрінула новину з радістю, а так як день був субота і не було уроків, тим більше все складалось добре. Правда, коли Тамара запропонувала щоб Володька поїхав з ними, Олеся відмовила, пояснюючи тим що в пекарні він не задовольнив усі замовлення, а хліб не може чекати, так само як ті хто його замовляють. Але коли Тамара запропонувала що взяти з собою подружку Асіллу, тут Олеся сказала що хоче що вони поїхали двоє тільки. Тамара подумалась чому саме дуже занята тьотя, хоче зробити такий сюрприз для неї, лиш спокуса була надто великою для дівчини, щоб відмовитись поглянути на різні породи коней.

В суботу ранком, Олеся з Тамарою виїхали в штат Маріленд, де і мала проходити виставка. Дорогою вони домовились по телефону де хто знаходиться і Любчик наздогнав Олесю, щоб їхати поруч.

За вікном був туман та сиво, як звичайно буває на початку березня. Олеся виїхавши на швидкісну дорогу, побачила що саме нагода щоб поговорити з племінницею про Валерія і якомога взнати думку дівчини. Олеся обережно почала:

- Як життя в тебе проходить взагалі Тамка?

- А можна я вас запитую одне запитання? - Тамара усміхнулась, поглянувши на Олесю.

- Звичайно що можна; Дорога не близькою і можемо про все поговорити. Я ж тобою не так часто розмовляю і тому готовою тобі дати відповідь на кожне запитання.

- Тоді скажіть мені правду: вас мамка просила щоб ми поїхали разом?

- Ой яка ти в нас мудра, - усміхнулась Олеся, - просила: лиш не мамка мене а я її. А ще я справді хочу поглянути на коней, адже я в дитинстві виросла коло чоловіка який їздив кіньми кожного дня. А щоб поговорити, також я дуже хочу з тобою, так що тут ти подумалась. Але воно краще для нас двох що ти таку маєш кмітливість.

- Тоді що ви хотіли взнати від мене?

- Також правду.

- Запитуйте тоді.

- Тамара, ти знаєш що не кільки мама а я також хвилююсь за тебе. В нас така родина: одне за другого вболіває і коли так відбувається, тоді добре в родині. Просто я так думаю що в тебе все ж таки щось відбувається у відносинах до Валерія.

- Я нічого поганого не роблю, я взагалі нічого не роблю такого що ви мали підставу хвилюватись і мамка також, лиш вона своє знає.

- А нічого робити, як ти висловила, інколи гірше як щось робити. Хочеш одну історію з нашої родини?

- А я її вже чула скоріше?

- Ні, ти могла такого почути від нікого.

- Тоді цікаво мені.

- Лиш розмова суто поміж нас двох; ніхто нікому. - Олеся зручніше вклалась в крісло і призналась племінниці те саме що колись вона розповідала Лізі в парку. Олеся розказала про прадіда по батьковій лінії, Василя Левчука. Вона призналась про його легкодушність до чужої біди і як прийшлося потерпіти багатьом за таку пасивну поведінку.

- Ой як страшно закінчилось все... - Прошептала Тамара, вислухавши історію.

- Розумієш як може відбуватись все: ти собі ходиш в школу, там інколи побачиш Валерія і воно справді немає нічого такого поганого, лиш його мама з бабою так не думають: в них є свій план. Вони думають щоб влізти в родин нашу, щоб використати твій бізнес, щоб добре жити завдяки тому, що твої родичі надбали тут роками.

- Ой тьотя Олеся: ви так само вже надумали як мамка завжди надумає собі всього такого.

- Я не надумала собі нічого, мені багато призналась тьотя Ліля, яка колись досить часто бувала з мамою Валерія, так що тут не плоди уяви твоєї мамки.

- Послухайте: я з Валериком не маю чогось такого щоб він, чи скажімо його батьки, мали до мене якісь претензії. Наприклад, дівчата мої ровесниці, вже з хлопцями давно в близьких відносинах, а в мене такого немає ні з Валериком, ані з іншим.

- Окей Тамара: а якщо він має те чого він не може в даний час добитись від тебе з якоюсь іншою? Якщо він обманює тебе а ти віриш йому і думаєш що він такий скромний?

- Ось тут ви вже схожі з мамкою як близнята: мамка постійно так на тата думала що він її змінив ще там в армії, що тут тьотя Ріта з ним зустрічається а такого нічого не було ніколи, а тепер ви так про Валерика мені сказали.

- Окей Тамара: припустимо він чесний, ніколи тебе не обманював і не обманить а ось його баба Ганка: вона також такою невинною в прозору як кришталева ваза?

- А вона що має до мене?

- Коли ти станеш його дружиною, тоді побачиш що вона матиме і що будуть мати навіть поступки її батька Михайла, який прислужував німцям, видавав на смерть євреїв, бив людей наганом, не простих людей: вдовиць і сиріт маленьких, таких як Ізабелочка ваша і Русланчик. Ти думаєш що сльози і кров безвинних не падають на діти та онуки? Запитай діда Федора хто що кому робив, і як потому пожинали діти плоди їхні криваві. Не подумай що коли одна порядна і сумлінна особа заходить в грішну родину, там зразу настає все світле і безвинне, навпаки: та благородна душа обмажеться як сажотрус в коминку старому і коли приходиться випити келих кривди, тоді зять чи невістка, також п'є, заодно разом з усіма. Бабця розповідала що хтось був когось вбив під час війни просто так, безвинну душу, так через багато років того чоловіка, онука трактор переїхав був. Як ти думаєш: коли мама, дочка вбивці, хоронила дитину, тоді для зятя, тобто батька того хлопця потерпілого, хіба не було горе? Батько не плакав все життя за синком своїм? Він не казав ні до жінки, ані до тестя: «мені море по коліна що малого трактор переїхав, ви там когось кривдили, непевно через вас а мені що до того». Плакав і нарікав на свою долю, тому що похоронити дитину це доля велика для батьків.

- Тьотя Олеся: я все з вами згідна, так само мені дід Арк говорив подібно, лиш я не жінка для Валерика, я не живу з ним і дітей не маємо ми спільних, так що вже так не переживайте. А до речі і нашій родині ви ж самі розказали про прадіда Василя, також не обійшло без таких людей.

- Лиш велика різниця між поступками тих самих прадідів, - настоювала Олеся, - не рівняй те що прадід Василь спішив і махнув рукою, до того щоб іти та бити своїх односельчан, а їхніх дітей відправляти в Німеччину на роботи, ніби одне і те саме. А ти знаєш що там таких дівчат як ти, стерилізували і вона вже ніколи не стали матерями?

- Знаю... Ми в школі вивчали про таке, - сумно відказала Тамара.

- Ось тепер собі уяви що серед них була дівчина з такими природними почуттями як твоя мамка, яка міряла лиш проте щоб народити дітей, щоб бути мамою, годувати грудьми, а через якогось сопливого сільського хлопа, її залишили того для чого Бог сотворив жінку! Як ти себе почуватимеш в такій родині Тамара?

- Я про таке ще не думаю...

- А коли вже в нас такий дорослий діалог пішов, тоді вартує подумати тобі і чим швидше, тим краще буде.

- Мені ще школу закінчити, я просто люблю друзів. Валерик серед них разом.

- Коли все так просто та доступно між вами друзями, тоді чому він тобі не телефонує ніколи на твій мобільний, так як решта твоїх друзів?

- А тому що він знає що ви не любите його і будете мене сварити за те.

- Лиш ми тобі кращого хочемо. Повір Тамара: Валерій не той хто тобі повинен піднести квітку едельвейс про яку ти мріяла і між іншим, ти сама боялась що саме Валерій тобі не привіз, коли сюди приїхав.

- Ой, що ви якісь дитячі мрії взяли так серйозно під увагу? Едельвейс якийсь пригадали тут. Була я дитиною і тому думала відносно віку свого, а ви так серйозно згадуєте.

- Навіть дуже серйозно, - погодилась Олеся, - тому що є така поговорка в російському народі: «Устами младенца, гласит истина».

Тамара замовчала, Олеся подумала що можливо вона щось обдумує з почутого а можливо їй вже все просто надокучило, тому Олеся взялась щоб зробити перерив в розмові і почала телефонувати до сина по питаннях бізнесу.

Повертаючись додому, Олеся з Тамарою вели розмову про те що побачили на виставці. Тамара переглядала на камері фото коней які вона зробила там. Також з ними підсів щоб їхати додому малий Артур, син Любчика та Ріти. Ріта просила Олесю щоб забрати його з собою, так як молодший син їхній хотів спати а Артур не давав йому спокою.

Через короткий час, Тамара заснула, так як замучились тим що багато находилась на виставці, але все ж таки Олеся встигнула провести ще одну розмову, яка заділа Тамару більш першої. Так як питання торкалось не прадідів та подій які мали місце в минулому сторіччі, на теренах України, а самого признання Тамари про алмаз своїм подружкам. Олеся почала пояснювати що такі бесіди не приводять до доброго і коли б подібне відбулось не на Лонг-Айленді, а наприклад в Мексиці, тоді історія з алмазом могла б закінчити трагедією для тих хто мав нагоду взяти його в свої руки.

Тамару взяло як кажуть «за живе»; вона почала міркувати як і яким шляхом Ковальські могла взнати про алмаз. Хоча вона знала що тьотя Олеся не любить Валерика та його рідних, все ж таки Тамара ніколи не ставила під сумнів те що говорила Олеся. Ніхто в родині ніколи на обманював Тамару: ні в дитинстві, ані тепер, тому вона знала якщо Олеся говорить що почула від Юри, а той від Василя, виходить саме в такій послідовності рухалась інформація; немає підстави вважати що це неправда.

Тамара заплющила очі, рівномірно дихала, одним словом прикинулась що вона спить, хоча насправді вже виспалась досить і тепер щоб тьотя її не тривожила, вона в такому стані продовжувала роздумувати над тим що їй було говорено, і над тим, що вона сама розповідала в школі.

Коли Олеся зупинилась на заправці, Тамара вийшла, сказала що іде в туалет щоб помити обличчя, та після сну причесатись. Насправді вона мала ще одну важливу справу: Тамара таємно з туалету зателефонувала до Асілли і поцікавилась звідки Валерик міг знати про те що вона розказувала дівчатам. Асілла призналась про те що Аня її випитувала більш детально про алмаз, і так як Валерій спілкувався лиш з ними трьома, (Тамарою, Анею і Асіллою), ніхто з сторонніх дівчат, не знав його. Асілла зразу пояснила що вона з ним не розмовляла від того часу, від коли вони возились на конях в парку.

Повернувшись в машину, Тамара стала думати над тим що їй говорила тьотя Олеся, а саме: чи Валерій її не обманює в не використовує. Вона вже навіть думала продовжувати розмову на таку тему, лиш до Олесі зателефонувала мама і вона почала розповідати про виставку, потім перейшла тема про пекарню і так без кінця...

Тамара нараз пригадала собі той час коли Валерій разом з Піциком, перейшли її на тротуарі біля магазину Арланів. Вона почала думати над тим як він був заліз в її кімнату і як відговорювався що вона неправда. Але фотокарточки були доведенням того що все ж таки він там побував. Тамара правду знала про своє фото, так як вона не давала його особисто йому, а воно в нього опинилось і це був факт.

В дорозі був час думати і Тамара надумала собі провести розмову а вірніше допит Валерія звідки все ж таки він взяв про алмаз. Також Тамара вирішила, коли повернеться при першій нагоді купити собі записник з шкіряними обкладинками, подібний на щоденник. А там записувати все що матиме відношення до друзів і подруг. Тамара вирішила записати історію з її фотокарточками, (яких колись викрав Валерій з домашнього альбому), як першу подію коли Валерій старався її обманути. Так як дату було доволі просто встановити: адже того самого дня хоронили бабусю Сусанну, значить уся родина пам'ятає дату, такої родинної події.

Повернувшись додому, кожен зайнявся своєю справою: Тамара стала просити Володьку щоб її відвіз в книжній магазин, їй натерпілось купити зошит на вигляд книжки, для своїх записів та висновків, яких вона надумала собі в дорозі, а Олеся пішла до Лізи.

Коли Тамара поїхала, Ліза стала розпитувати проте що говорилося в дорозі. Олеся все розказала і закінчили тим що після того коли вона пригадала Тамарі про едельвейс, Тамара хоча відповіла, лиш все ж таки задумалась. Правді Олеся не могла знати про що саме думала племінниця, лиш Олеся стала обнадіювати Лізу.

- А в мене новина для тебе також є. - Ліза усміхнулася.

- Викладай новину. - Олеся склала руки.

- Коли ти була в дорозі, мені телефонувала Ліля.

- Ой, вона також два рази, а я з мамою розмовляла: думаю собі вже з мамою закінчу розмов і її передзвоню, а так забула опісля, і не знаю тієї новини.

- Тоді слухай: Ліля була в магазині і побачила гарні чоботи на знижці, вона зателефонувала до Наталі, так як в них розмір взуття однаковий. Наталя запитала чи та не робить в суботу а Ліля проговорила що ти поїхала з Тамарою в Маріленд. Буквально через годину Наталя телефонує і просить щоб та заїхала і показала які чоботи кпила. Коли Ліля заїхала, Ганна Михайлівна почала їй говорити про те що має скоро приїхати один з її синів. А в нього є дочка і напевно Володька ваш собі її вподобає і тоді вже буде допомога в пекарні, так як ще одна молодичка буде допомагати.

- Вона що п'яна?

- Хто Олеся? Михайлівна, Наталя, Ліля чи та хто має приїхати?

- Та вони усі разом! Вони що подуріли? Ні Ліза, давай подумай: в Штатах триста мільйонів людей, а тут одна сім'я стала на дорозі як не знаю, хіба вже немає людей для дітей наших? Та я, я навіть не знаю! Мені ще сина в їхню родину, а ще до того Ромця їхнього?

- Олеся, - Ліза стала вгамовувати Олеся, - почекай не кричи так, тому що аж кіт стрибнув з дивану від переляку. Послухай мою думку наперед: я думаю що ніхто нікуди не їде, просто вони подумали про те що ти з Тамарою поїхала, напевно будеш з нею вести розмову, домовились щоб Лілю покликати і так перед нею сказати.

- А Лілі для чого їхні інтриги?

- Для того, щоб вона тобі передала, а ти залишила в спокою Тамару, і стала переживати за Володьку свого.

- А ти правою Ліза. - Рішуче погодилась Олеся. - А навіть може бути що хочуть перевірити Лілю чи вона нам перекаже те все. Думають що Юра Василя запитає, а той точно наробить скандалу за Ромця, і так виявиться те що Ліля їх продає.

- Олеся, вони ж прекрасно знають що Ліля тобі все передасть; для чого їм ще Юру туди втягувати а тим більше Василя? Я думаю що ніхто там не візьме під увагу Василя а тим більше твого Юру.

- Так Ліза, - сплеснула долонями Олеся, - ти тут правою на сто відсотків! Вони мене хочуть відтягнути в сторону, а мотив щоб таке придумати саме і дала новина яку їм сказала Ліля; що Тамара поїхала зі мною, а виходить і розмова буде там про них, а особливо про Валерика їхнього ненаглядного. Лиш тепер я не відступлюсь в сторону, тому що доля Тамари також мене тривожить і я бажаю щоб в нашій родині були гарні

люди; особливо твій перший зять. Так що ми ще повоюємо, як люблять говорити військові люди.

- А знаєш Олеся що я вже собі надумала? Коли ми були в Чикаго, я так побачила що Оля, жінка Івана, досить така порядна людина, і можливо з нею домовитись щоб ми Тамару відправили туди на навчання в Чикаго. Поступить в якийсь коледж а в них, тобто в Івана, буде жити на квартирі, там так українців багато, може там подружиться з яким хлопцем.

- Ой Ліза, - махнула рукою Олеся, - ти вже як придумаєш.

- Ні, що ж тут такого поганого Олеся? Ось Тамара школу закінчить і може поступати.

- Знала куди її пристроїти: Ванька як почне різні історії Тамарі городити, так тобі таке з дитини зробити, що не впізнаєш її за місяць.

- Куди йому до неї з своїми амурними історіями? Він не двадцятилітній хлопець.

- Ліза, йому саме давай таких що лиш висунули очі з під маминого крила. Знаєш як дівчина, ще така невинна, а він почне таке різне і буде насолоджуватись як вони стидається, а з часом буде бачити що їй цікаво. Про мене почне різне, а так я нічого аж такого між нами не було, йому прийдеється прикрасити драму, а прикрасити він може.

- Так скажи що ти не за Тамару боїшся а за себе, - розсміялась Ліза, - так би і зразу сказала подруга.

- Я само собою, лиш Ванька ще сам може щипнути вашу Тамару, ти поглянь які литочки в неї а все решта я вже мовчати буду.

- Може справді ти правою Олеся, людина вона в душі не старіє, а такого є багато коли юні дівчата гублять розсудок через таких сердечних гризунів. А ще так далеко вона буде від нас, справді страшнувато. Образно кажучи воно те саме щоб взяти кого заховати від вовка, пхнувши в клітку тигра.

- Ось тепер ти Ліза такою як мама була в мене і не хотіла мене відпускати у Львів, лиш правильно поступила що не відпустила туди, а мій коваль приїхав на подвір'я за мною, так що подумай добре Ліза.

- Напевно мама була тоді правою, а в даний час ти правою Олеся, - погодилась Ліза.

Скоріше коли Тамара пішла в школу, шкільний автобус як і повинно бути, забирав її з під хати і привозив так само. Але послідніх два роки, Тамара робила послугу водієві автобуса, старшому дядькові тим, що вона виходила на більш головній дорозі разом з двома учнями, щоб водій не заїздив в її вулицю, з якої потрібно було робити коло щоб виїхати знову на головнішу, так як автобус був довгим, і розвернути його було не просто. Водій кожного разу дякував Тамарі, а сама дівчина рахувала що вона також як її мама, робить щось корисне для когось; хоча не значне, лиш все ж таки корисне, коли чоловік старшого віку її вдячним кожного дня.

Зійшовши з шкільного автобуса, Тамара проходила пішки невелику відстань, лиш їй подобалось після шумної школи і автобусного шуму, пройтись пішки тротуаром спокійної вулиці, помріяти і подихати свіжим повітрям. Ранком вона так само виходила на те місце де чекали два учні на той самий автобус.

Зате Ліза не могла знати, чи кожного дня шкільний автобус привозив дочку, адже вона просто приходила з вулиці в хату. Лізі приходилось лиш надіятись що дочку привіз шкільний автобус як завжди, хоча воно так відбувалось майже кожного дня, так як в такий час навіть молоді хлопці занятими: хто на праці а хто навчається.

Після тієї суботи коли Тамара повернулася з виставки, пройшло три дні. У вівторок ранком Ліза почала просити Тамару щоб та прийшовши зі школи погодувала Руслана, так вона з Беллою поїдуть в Нью-Йорк Сіті.

В школі, почала просити Асілла, щоб Тамара після уроків поїхала з нею в Торговий центр, там вона хотіла піти купити собі чогось з одягу. Тамара пояснила яке в неї становище і після школи потрібно вділити увагу братові, а опісля вона вільна їхати куди завгодно.

Подумавши, Тамара запропонувала щоб подружка поїхала з нею до її дому, вона погодує Руслана і вони поїдуть собі куди захочуть. Правда було потрібно домовитись щоб Володька відвіз їх туди і Тамара викликала його по телефону. Тамара пояснила що їй потрібно, Володька пообіцяв послужити дівчатам лиш не скоріше п'ятої години.

Тамара не знала що поруч Володьки був Валерій, і коли він почув, він тут же сів в свою машину і помчав до школи, щоб встигнути забрати дівчат швидше автобуса.

Звичайно що Тамара здивувалась побачивши Валерія біля дверей школи, вона пройшла з Асіллою і сіли в його машину щоб їхати додому. Валерій розвернув свого Chevy Camaro, і вилетів на дорогу з свистом вітру, показуючи перед дівчатами і заодно перед іншими учнями школи, який він гоноровий водій.

Тамарі не терпілось провести розмову з ним про алмаз, лиш тут була Асілла, яка сиділа і наспівувала собі якусь пісню по-арабському. Від почутої пісні, в Тамарі появилася ідея; вона почала розмову українською мовою, щоб Асілла не розуміла про що вони ведуть розмову між собою.

- В мене є запитання до тебе. - Цілком серйозно, навіть строго, звернулася Тамара до Валерія, повернувшись на сидлі в ліву сторону.

- Окей. - Валерій по тону розмови зрозумів що запитання серйозним, а так як Тамара не давно спілкувалась з Олесею, слід було очікувати подібної бесіди. Валерій взяв цигарку, прикурив і поглянув в люстерко на Асіллу а так на Тамару; він зрозумів чому Тамара звернулася не англійською, як завжди вона спілкувалась з молоддю, а українською, якою вони двоє володіли без проблеми.

- Я слухаю тебе, - промовив Валерій знервовано.

- Скажи мені правду: хто тобі сказав про алмаз якого відкупила тьотя Ріта?

- Як хто сказав?

- Я очікую відповіді а не запитання на запитання.

- Я звідки пам'ятаю? Усі говорили хто лиш захотів.

- Хто вони «усі» які говорили? Ти ж почув вперше від кого все ж таки?

- Почекай я подумаю як воно було... А яке має значення?

- Для мене має особливе. - Відказала Тамара, пильно розглядаючи обличчя Валерія.

- Здається стрий Юра татові сказав а тато в хаті вже говорив.

- Я не думаю щоб дядя Юра розповсюджував про таку справу.

- А що тут такого? Хтось поїде з моїх вбивати якусь Ріту за якийсь допотопній камінець?

- справа не в тому.

- Я знаю що не в тому і ти знаєш в чому справа. - Відказав Валерій затягуючи повні груди диму.

- Що ти маєш конкретно на увазі? - Запитала Тамара, при тому спокійно засунула долоню правою руки вище колін, так як вона була одітою в чорні штани які обтягували її привабливі дівочі ноги.

- А те маю, що зразу видно що недавно ти була з людиною, яка нас ненавидить усіх. А та людина робить проблему практично з нічого, лиш щоб пересварити усіх хто її не таким як її захочеться. Скажи чи я не відгадав?

- Не зовсім, - Тамара розгубилася, так як не знала про що питати далі, - а людина про яку ти думаєш не такою вже поганою між іншим.

- Ні, ти лиш так сама поміркуй: коли така «золота тьотя» почне свого носа вставляти постійно поміж сім'ю, що з того подружжя вийде за короткий час?

- Хто це «сім'я» вже в нас стали? Про яке «подружжя» йде мова?
- Про нас Тамаха; про нас двох: ти і я.
- По-перше: не зви мене «Тамаха», а по-друге: мені не подобається твій тон розмови.
- А чому все тобі повинно подобатись? Тебе обманюють, використовують, а ти ще на мене злишся. Тобі подумати потрібно добре на якій ти стороні.
- Коли я добре подумаю, тоді може щось трапитись таке чого ти не сподіваєшся, а обманювати мене, ніхто не омане з моїх, чого про тебе я сказати переконливо не можу.
- Як тебе говорити навчили, але нічого.

Тут раптово Асілла побачила як на краю дороги стояла машина і чоловік зняв колесо щоб замінити його запасним. Поклавши колесо просто на дорогу, поки він щось шукав, воно покотилось по похилій дорозі вниз. Чоловік кинув ключі і почав бігти за колесом щоб не викотилось на проїзну частину дороги, а так як він був товстим, виглядало таке видовище досить смішно з сторони. Асілла почала голосно сміятись а Валерія розізлив її сміх; тим більше він не бачив сцени з колесом. Валерій злобно вигукнув, лиш також українською, щоб Асілла не образилась і щоб з себе висказати злобу:

- Закрийсь там коза африканська! Чого блеєш на всю машину тут?!

Тамара поглянула на Валерія, вона знала що саме так Асіллу називала Аня. Виходить що такий вислів він міг почути від неї, лиш питати більш про щось Валерія, Тамарі не хотілось; вона вирішила сама розібратись в тому що він їй сказав про алмаз і також про те звідки він міг почути авторський вислів Ані, в адрес Асілли.

Решту частину дороги, Тамара почала розмовляти про школу з Асіллою, Валерія це ще більш розізлило, лиш він мовчав і не хотів висказувати своє невдоволення. Він навіть вирішив не пропонувати щоб відвести дівчат в Торговельний центр, хіба коли вже вони самі запропонують. Валерій уявляв собі як вони будуть там ходити, Тамара буде шептатись та сміятись з Асіллою а він буде немов третій зайвий поміж них. Гордому хлопцеві, така роль була нікудишня, а ще з таким настроєм як сьогодні.

Тамара сказала Валерію щоб не заїздив на її вулицю а вони вийдуть там де завжди вона виходила з автобуса. Асілла почувши з простоти душі пригадала Тамарі що сьогодні можуть їхати під хату, так як мама поїхала в Нью-Йорк Сіті. Валерій почувши це, вже вкрай розсердився. Його дуже вразило що мовляв Тамара тут такою діловою, веде допит над ним а ховається від мамки як скоріше, хоча б стидалась подруги і якимось заперечила в тому, а вона немов все нормально відбувається, - думав собі так, розстроений сьогоднішньою зустріччю, Валерій.

Повертаючись додому, Валерій називав різним вульгарними словами Олесю, він бачив у ній проблему і тому коли приїхав Валерій злий і невеселий, він не видержав щоб не признатись перед бабою Ганкою, так як не мав перед ким висказати своє невдоволення, тому вся злоба перекинулася на Василя за те що він запитав Юру. Щастя що того не було вдома а так була б його нещасна година від сина, а тим більше від тещі.

Ганна Михайлівна випитала Валерія про розмову з Тамарою, вона почала сварити онука чому той так строго відзивається про Олесю, чому в ньому так мало здібностей щоб грати роль такого, що на все готовим.

- Зараз, - пояснювала Михайлівна своїм хриплим голосом, - ти не можеш щось вказувати, не можеш! Ти розумієш що треба потерпіти: хто що каже, а ти вдавай що тобі так добре. Будеш лізти на роги, мала лиш впевниться що Леська права про тебе і про нас усіх. Ти про нас подумай хлопча! Ти маєш питати її коли здибаєш: як твої родичі живуть, як сестричка твоя, я її так люблю, вона просто принцеса. Питати про брата, як він вчиться, як мама себе чуває, чи її не важко з дітьми вдома.

- Що ви сплітаєте бабо таке дурне? - Знервувався Валерій.

- Ти сам «дурне» питаєш, а я тобі добре кажу!

- А я що якась жінка щоб питати як хто з дітьми сидить і про сестрички; я хлопець, мені стидно таке говорити. Може я ще попрошу Тамару, щоб її мамка мене навчила рибу жарити по-абхазьки?

- Навіть треба тобі таке попросити.
- Чого ще не хватало? А може ще батони випікати запитати Вовку?
- А коли хочеш щоб жінок таких як Леська, як мама Тамари, твоя теща майбутня, перетягнути хоч трохи до себе, тоді так мусиш казати; а як ти хотів? Щоб ти виглядав таким уважним, родинним і показувати треба що ти любиш її рідних.
- А вони мене як люблять?
- А ти роби так як я кажу, а їм може стане соромно що вони так до тебе. Якщо не будуть тебе хвалити, так ганити не будуть вже. А там привикають люди до всього; втягнуться що зять ходить за ногами в малої і вже прийдеться розвести руками. А коли ти вже там залізеши, тоді з першого таки дня покажи себе мужчиною, господарем в хаті, я вже тобі далі скажу яким хлоп має бути. То треба бути мудрим в такому ділі, а ти думаєш що воно собі так: раз тай вже. А ти тепер подзвони, покажи що ніби нічого не було між вами, не звертай увагу ні нащо, будь собі таким ніби тебе не злять такі бесіди і просто ти на таке не хочеш звертати уваги, так буде розумніше а головне що вигідніше. Зрозумій хлопче добре: подружки, різні там шептання дівок, поради родинні, вони всі до одного дня, а там коли вже чоловік буде законний, тоді його воля, його накази і все що він захоче так повинно бути і так буде в тебе. Ти хочеш щоб зразу ти мав такий голос, але коли послухаєш мене, тоді ти будеш опісля паном а вони всі годити будуть тобі і нам заодно, - радила баба Ганка онука.

44

З нагоди того що вдалось обміняти алмаз на другий цінний товар, Арлани замовили вечерю в ресторані для всієї родини. Перед тим коли прийшлося їхати в ресторан, Тамара стала проситись що вона залишиться вдома. Ліза відмовила, подумавши що коли їх не буде, такою нагодою може скористуватись Валерій і провести час таки в їхньому домі з Тамарою, знаючи що батьки дівчини не скоро повернуться додому.

Вже коли усі були в ресторані, Ліза попросила Тамару щоб доглядала Беллу, лиш сама Ліза доглядала Тамару, слідкуючи за нею. А коли вже була половина восьмої, Тамара почала шептати Русланові на вухо щоб той залишився з меншою сестрою, Ліза побачила і покликкала Віктора:

- Вітя, там вже хтось не неї чекає, вийди і скажи що вона сьогодні нікуди не поїде а буде тут з нами. Заодно побачиш хто там буде.

- А може ти давай?

- Вітя, ти ж мужчина, просто підійдеш привітаєшся і спокійно поясниш. - Ліза так поглянула в очі чоловікові, що Віктор просто не зміг щоб відмовити в такому проханні дружині. Віктор встав за столу і мовчки направився до виходу. Вийшовши на сходи, він побачив Любчика який стояв і курив, а на проїзній частині стоянки, стояла спортивна машина Nissan. Віктор все зрозумів і став чекати що буде далі: через хвилину відчинились двері ресторану і вийшла Тамара. Вона спішила і тому на ходу одівала коротку курточку, лиш побачивши батька, раптово зупинилась і розгубилась. Віктор поглянув на неї і став мовчки чекати, лиш Тамара швидко придумала вихід:

- Тату, там тебе хтось кликав, - промовила вона не дивлячись на батька.

- Ти мене шукаєш? - З гіркою посмішкою, глянув Віктор на дочку.

- А тобі не холодно тут? - Продовжувала Тамара вговорювати Віктора щоб той якийсь вступився геть.

Віктор поглянув на машину, на Любчика, який нічого не підозрівав, підійшов до дочки і став близько навпроти неї. Тамара аж відступилась один крок назад; Віктор поглядом

сказав на двері щоб та зайшла в коридорчик ресторану. Зачинивши за собою двері, він строго промовив до дочки:

- Мені може і холодно, лиш тобі зараз буде гаряче: вже зняла куртку і пішла туди де ти сиділа. - Віктор вказав рукою на зал ресторану.

- Мені в машину нашу потрібно, - стала викручуватись Тамара.

- А як ти думаєш відчинити машину? Ключі від машини покажи мені?

Тамара немов шукаючи ключі, витягнула свій телефон, почала в кишенях джинсів перевіряти, хоча знала що їх там не було. Віктор побачив як вона взялась руками за задні кишені джинсів, промовив:

- Не вигадуй, тому що ключів там нема, а будеш далі так себе вести, тебе мама так погладить сьогодні що будеш половину ночі тримати там руки де вони зараз в тебе; вона не подивиться що тобі шістнадцять! Вже пішла за стіл на своє місце, а я скажу там кому потрібно, щоб даремно не чекав.

Віктор повернувся і вийшов, він збіг з трьох сходин, але лиш направився до машини яка стояла, як Nissan завів двигун і рвонув з місця. Віктор поглянув навколо і розвів руками. Любчик побачивши з тераси, пожартував:

- Бачиш як бояться тебе Вітя!

- А хто такий був? Може бачив?

- Василя малий і ще один з ним.

- Точно знаєш?

- Та питав мене чи ресторан не замовленні зараз. Фактично він мене не знає так, а я його знаю, бо видів на фото в нашій робочій машині Василь був почепив.

- Спокою малі не дає нашій. Ти бачив вже вибігла була до них.

- Молоде Вітя; кров гаряча.

Віктор зайшов в ресторан, він думав побачити дочку сердитою, лиш на його здивування вона гралась з меншим сином Любчика і Ріти. Віктор підійшов і сів поруч дружини.

- Порядок Ліза; вже поїхали геть пацани.

- А справді були?

- Так були: Любчика бачив що був Валерій ще з одним.

- Спасибі Вітя.

- Я хотів підійти і сказати так по-дорослому, мовляв Тамара сьогодні повинна з нами побути а вони як дикі рвонули машиною і змотались.

- Щасливої дороги їм, - махнула рукою Ліза.

- А Тамара так бачу не дуже зажурилась тим, - промовив Віктор.

- Виходить що не любить його а просто так щоб не скучала тому проводить час з ним.

- Так думаєш?

- А хіба не бачиш: він поїхав, вона послухалась тебе, тут не схоже на любов зовсім.

- Я пригрозив їй, що ти матимеш з нею справу особисто сьогодні, коли поїде.

- Коли дівчина любить, тоді для неї щастя в тому щоб бути наказаною за кохання: все життя пам'ятається таке задоволення.

- Тут ти права напевно Ліза. - Усміхнувся Віктор, пригадавши те що спіткало Лізу після їхньої кровної клятви, колись над Бистрицею. Він також пригадав ще іншу подію. - А пригадуєш Ліза коли ми з весілля втекли були колись?

- Тоді я б не послухала була нікого; думаю ти також.

- Що ти Ліза: мене б були в пивницю замкнули, я б підземній хід вирив би був за пів ночі. - Віктор почав сміятись.

- Ой Вітя, - Ліза глянула на дочку, - коли б неї так було, я була б щаслива за неї... А ще коли б з таким щоб я побачила що вона підходить йому а він їй, тоді вже можуть собі дозволити мене не слухати двоє до того часу, поки не поберуться.

- А опісля?

- Коли вже поберуться, тоді вже будуть самостійними собі і робитимуть все що вважають за правильним.

- А пригадуєш як твій Аркадій Ілліч тебе вдарив був тоді? - Повернувся Віктор до початої розмови.

- Звичайно що пам'ятаю; я ж сказала що саме такі моменти в житті не забуваються. - Ліза прижмурила очі, підняла погляд вгору і стала дивитись на світильник. - Так запам'яталось мені: тато просить в мене пробачення, а я такою задоволеною що потерпіла задля любові нашої, таке відчуття урочисте було, не знаю навіть як пояснити тобі...

Віктор мовчки простягнув руку під столом і взяв дружину за коліно

В цей час підійшла Ріта, вона присіла на вільне крісло:

- Привет лебединая пара.

- Привет, - відповіла Ліза.

- Слушай Рита: если этот мужик обратно зайдёт в магазин и спросит про алмаз? Вот мы сидим здесь так хорошо, а он и не знает что всё это благодаря ему.

- А мне что? Пускай приходит, если будет жаловаться, ми ему компенсацию выплатим. А куда бы он пошел с этим алмазом? Он ведь ни понимает в этом совсем ничего, это то самое что мне дать чертёж паровоза, куда мне с ним? Разве к дяде Лёве, чтоб в камин бросил. Кстаті этот мужик сказал, что там ещё были письма старые; с тридцатых лет.

- Интересно, а письма почему не взял?

- Зачем ему? Ему на пиво чтоб где-то взять на стороне, я ему несколько соток дала, такой был рад что прямо побежал. Хорошо что я имела при себе баксы.

Тут малий Артур прибіг і став тягнути кудись Ріту, вона повела очами, показуючи що він вже її замучив, встала і пішла за малим. Віктор промовив до дружини:

- Але малий крутий: такий єврейчик натуральний.

До столика підійшла Тетяна щоб побути з дітьми, коли почали розмову, Віктор хотів знати думку теці по поводу алмаза.

- Мамо, а ви як думаете про той камінь? Ліза переживає що того чоловіка немов скривдили заочно а Ріта говорить що він все одно не знав б куди податись з каменем таким.

- Вітя, Ліза, послушайте: по-перше алмаз не його був, по-друге, він навіть не поцікавився його вартістю а власників того каменя ніхто не знайде.

- Все ж таки цікаво знати історію того каменя, - промовила Ліза.

- Якщо там були листи, як він сказав з тридцятих років, - стала пояснювати Тетяна, - тоді виходить що напевно багатий мужчина подарував своїй любовниці. Коли б дружині, тоді все хоронилося б десь в домі, а не в тайнику. Якщо б навіть злодій вкрав і заховав прикраси, тоді для чого йому листи ховати разом?

- Я б скоріше листи взяла, - прошептала Ліза, - цікаво так почитати, хоча чужі звичайно не гарно читати а тим більше любовні...

- Ліза, сама подумай, - продовжувала Тетяна, - якщо хтось дарував таку річ, так тільки дорослій людині. Якщо навіть це відбулось в тридцять дев'ятому році, тоді виходить що пройшло часу сімдесят років. Добав ще двадцять, щоб коханка була молодою і маєш в результаті дев'яносто літ. А коли на початку тридцятих відбувалось, тоді сотня без малого виходить. Яка коханка так довго тягне? Якщо навіть живе, все одно вже склероз в неї, і взагалі такій старій людині, хто б насмілився пригадувати гріхи молодості? Так що не переживай Ліза і не старайся шукати когось, а то чого доброго і набереться таких власників, того камінця, що не обберешся до кінця життя від них і ще усі ми з тобою пропадемо, я так бачу, - засміялась Тетяна до Віктора.

Однієї неділі, перед вечором, Ліза з Беллою поїхали до Марійки, а Руслан з Тамарою залишилися вдома. Перед тим як Ліза поїхала, вона забрала в малого електронну гру, тим самим наказавши його, за те що він вдарив меншу сестру.

Тамара сиділа в своїй кімнаті і переглядала в Інтернеті різний одяг, вона не звертала уваги чим брат займається. Руслан ходив та нудився, він шукав де б могла мама заховати його гру. Руслан зайшов в спальню батьків, а так як він не зміг досягнути високі полицки в шафі, тому став переглядати шухляди тумбочок, сподіваючись знайти те чого він шукав. Відкривши шухляду однієї тумбочки, він побачив батькові речі, хлопець направився до іншої тумбочки. Відкрив другу і побачив речі мами, там стояли панчохи, і таке інше. Малий перевернув все у верх коренем, побачив на низу записник Лізи. Він витягнув, сів на килимі, склавши ноги і став переглядати. Прочитати він нічого не міг, так як українською мовою не читав. Але його зацікавило що там мама написала, сподіваючись прочитати щось про себе а може про кого іншого. Він взяв щоденника і пішов в кімнату до сестри, (правда перед тим підбіг до вікна і глянув чи немає маминої машини).

Тамара побачивши записник у вигляді книжки, запитала брата:

- Where did you get the book?
- My mom's room
- Put it back!
- Writes that there?
- Mom will learn, you will write!

Руслан повів своїми карими очами, направився виходити з кімнати, Тамара його зупинила і протягнула руку щоб подав їй маминого щоденника:

- Dive here.

Взявши щоденник, Тамара не посміла заглянути на перші записи, знаючи що там написано напевно про кохання, вона знайшла при середині щоденника, там де стояла закладка, тобто послідній запис. Саме його Ліза записала тоді в ночі коли падав осінній дощ.

Прочитавши запис, Тамара в голос повторила дату: «двадцять друге жовтня, дві тисячі восьмий рік».

- lay back and never takes more. - Строго наказала Тамара братові.
- What zhovtty? - Допитувався Руслан, неправильно вимовляючи слово «жовтень».
- October. - Пояснила Тамара братові.

Малий шкідник побіг покласти щоденника, поклавши замаскував його, так як було перед тим, і вийшов з спальні батьків.

Тамара стала думати над тим що прочитала, вона навіть сказала братові щоб одівався і вони підуть в магазинчик щоб купити собі морозиво. Малий кинувся натягувати чоботи, так як з нудьги хотів кудись податись.

Йдучи по тротуарі, над яким розливалось квітневе сонце. Тамара старалась пригадати що ж таки могло відбуватись саме в жовтні минулого року, лиш на жаль нічого вона не могла пригадати. Одне що вона могла довідатись це те, що того самого дня падав дощ; осінній дощ, як і було записано в щоденнику... Але погода нічого не могла сказати для неї, вона не проливала світла на жодні події. Тамара одне могла зрозуміти: запис про дві родини, діти в яких були хворими і яких спонсорували її батьки свого часу. Виходить тут загадано про родину Савченко і Бойко, але чому саме мама хотіла щоб так само щастя прийшло в до неї особисто як колись у цих дві родини, адже ніхто не хворів в домі - думала Тамара. Звичайно коли б вона запитала маму, а перед тим придумала немов їй сон був про те що падав осінній дощ а мама чомусь плакала і думала, може тоді мама признається їй про те і вона зможе зрозуміти запис який залишено в щоденнику, лиш Тамара не наважувалась такого робити. Вона взагалі думала що мама дуже щаслива разом з ними усіма домашніми, але запис наводив на печальний мотив і він був таємницею...

В той самий час Ліза сиділа на дивані в Марійки, вона слухала що розповідав Лев. Лев розказував про те що в Ешері, один родич по маминій лінії, вирішив побудувати хати на

їхньому подвір'ї. Стару хату він зносити не буде, так як в ній житиме до того часу поки не побудує нової. Нову хату він вирішив покласти вище під горою, і зробити туди дорогу.

Опісля Лев почав розказувати Лізі про свої голуби, він знав про кожного голуба та голубку, окремо біографію птаха. Ліза сама пам'ятала голуби коли вона перебувала літом в Ешері і особливо ранком чекаючи з Рітою на сніданок, вони дві сиділи на терасі і розглядали голубів які літали в блакитному просторі погідного неба над Кавказом...

Тим часом Тамара разом з Русланом, не хотіли іти додому: вони купили собі чіпси, і направились також до Лева і Марійки. Прийшовши, Тамара сіла поруч мами і почала думати про неї, лиш Ліза нічого не знаючи, продовжувала слухати Лева, який вже почав розповідати про голубів яких тримав тут вдома і які мали голуб'ятники в даху їхньої хати.

Трохи посидівши, Руслан підійшов і запитав Марійку:

- Бабуся Маруся, а чому октовбер по-вашому кажуть жовтий?

- Синок, - стала пояснювати Марійка, - не «жовтий» а жовтень. А так називають тому, що в Україні кожен місяць відповідає тому що відбувається в природі. Жовтень тому що листочки на деревах, починають ставати жовтими. А чому так питаєш?

- А тут не кажуть так?

- Тут? Чомусь в Америці, також в Росії, називають так як колись пішло ще з Римської імперії, а в нас люди не хотіли так а залишились як їхні прадіди.

В хаті усі замовчали і стали прислуховуватись про що Марійка старається пояснити онукові. Марійка побачила і переказала в слух запитання Руслана. Усі присутні приєднались до розмови, тему якої підійняв Руслан. Спочатку розказувала Марійка а усі слухали:

- Перший місяць був січень, це тому що сікло снігом напевно, другий лютий від лютого холоду і хуртовин. Березень, вже пішов від того що береза розпускає бруньки своє а квітень зрозуміло звичайно що від квітів. П'ятий місяць травень, також від того що трава росте, все зеленіє, після нього червень, досягають черешні і вишні червоні. А сьомий липень, цвіте липа і бджоли на мед збирають з неї; до речі досить цікавий в нашій родині саме липень. - Марійка глянула на Лізу, а Ліза усміхнулась. - Восьмий місяць походить від серпа, тобто серпень, тому що серпом колись жали пшеницю на полі щоб був хліб. Вересень, від того що цвіте верес, а жовтень, як я вже сказала Русланчикові, від того що листя жовтим. Листопад вже сам за себе сказав, не потрібно навіть пояснювати про нього, останній грудень, напевно тому що холодно в груді.

- Воно так Марусю і не так. - Вмішався дід Федір в розмову.

- А чому не так тату? Вересень неправильно може?

- Добре ти Марусю йшла а в на останньому провалила іспит, - засміявся дід.

- Грудень виходить щось не те.... - Стала думати Марійка.

- А виходить того так, що люди забули як колись жилось. Тут хіба Тамарка нам підкаже; вона щось таке любить що має щось до того.

Тамара поглянула на діда, вона не знала як розгадати загадку: любить вона коні, картини, також передумала все що смакує, лиш не змогла додуматись. Дід почав пояснювати:

- Колись доріг не було твердих, був гостинець, а так дороги були по землі лиш так. А коли люди з поля возили возами врожай, а ще пізно восени, щоб всього забрати, тоді коні вже так вимісили були дорогу і землю, що коли замерзала земля, якраз і робились такі груди великі, тому люди так звали перший місяць зими і кінцевий місяць року. Може воно не так, лиш так колись говорили, тому я кажу щоб Тамарка подумала бо вона коні любить.

Поки пили чай, Лев пішов на комп'ютер, він знайшов де було описано про назву місяців і покликав Марійку щоб прочитала українською. Марійка повернула з другого поверху і сказала що ще знайшла одне пояснення на місяць січень.

- Ви хоча виправляли мене тату, але також іспит не здали добре, - жартувала Марійка. - Пишуть що січень походить від слова «сікти», тобто саме цього місяця люди вирубували лозу і різні кущі, як в нас казали корчі, щоб готувати поле для оранки. Воно напевно дуже давно було, тому що вже за наших дідів, земля була чистою де лиш могли люди нею

користуватись. А ще виявляється що в Росії, також так місяці звали, вони вже замінили пізніше коли хотіли бути подібними до Європи.

Руслан малий вже не слухав того що говорилось, він заснув, а Тамара хотіла знати лиш не про місяці і походження їхніх назв, хоча для неї воно також було цікаво, лиш її хотілось знати що саме мама мала на увазі коли записала дату і над нею занотувала якось таємниче про свої сльози, переживання, про свої сподівання, що саме думала мама коли за вікном падав осінній дощ...

ЧАСТИНА ДРУГА

ПОКИНУТА ОСЕЛЯ

1

Тринадцатого квітня, того ж дві тисячі дев'ятого року, трапилась одна досить неприємна подія. Хоча вона відбулась в домі Василя Ковальського, лиш вона матиме свої наслідки не кільки на членів його сім'ї а також на інших.

Того понеділка, Юра працював в гаражі, він відчинив ворота щоб сонячне світло та тепло, наповнили приміщення. Також Юра хотів провітрити гараж від мастил та автомобільного диму, а ще щоб було йому веселіше від сонячного весняного дня.

Була вже друга година після обіду, Юра вставляв лампочки і нараз почув як заглушився мотор біля дверей офісу. Юра подумав що приїхав Віктор, лиш коли він побачив хто насправді приїхав, Юра жахнувся і випусти все з рук: перед ним стояв брат Василь, увесь в синяках, на губах була застигла кров, сорочка на грудях розірвана.

- Вася! - скрикнув Юра, - що з тобою братиско?!

- Юрку, ти подивись на мене, - простогнав Василь і почав відкашлюватись. Повернувшись він виплюнув згусток крові за ворота гаражу.

- Вася, ти що в аварії був?

Василь підійшов до Юри, на очах показалися сльози, він обняв брата...

- Вася, ти можеш говорити?

- Де тут помитись можу? - Запитав Василь.

- Пішли тут в нас душ Вітя зробив, зараз помиєшся. - Юра вказав братові куди іти.

Через три хвилини Василь вийшов, обмивши кров він став розглядати себе в люстро: брова була розбитою, губа також, біля вуха був синяк.

- Так скажеш що сталося? - Не терпілось знати Юрові.

- Біда в мене Юрку, синок рідний так мене побив.

- Валера побив тебе?

- Приїхав я в ночі з Флориди, - став віддихуватись Василь, - проспався трохи і думав нині відпочити вже. Встаю десь коло першої години а він вдома. Я так дивлюсь що в нього таке на грудях: придивляюся а він пішов і виколов собі якогось дракона і черепи якісь. Я питаю його що ти розуму не маєш на себе таке малювати? Він до мене щоб я тихо був, я його рукою так в груди, не дуже так, я ж не був п'яний, просто рознервувався був. Я не кажу: він дорослий хлоп, має свій розум, але якби він якусь квітку вже там виколов, чи дівчину яку, або групу крові як в нас солдати виколовали, а якусь нечесть на собі малювати?! Він мене як ладує по морді, я залетів під стіл, виліз, а він мене другий раз, далі і далі. Видиш що зробив з мене? Я до тебе приїхав, думаю може тут переночую а рано поїду назад на Флориду. От так брате доробивсь на старість! - Василь заплакав від образи...

- А баби що казали?

- Наталка хотіла боронити мене а стара крикнула на неї: «Лиши най хлопи розбираються там як знають!» Таки за руку потягнула її на кухню і так було.

- От ти вигодував собі, дійсно дракона Василю. - Юра вдарив кулаком по столі.

- Юрку, подумай, - став плакати Василь, - що я для них ще не зробив: по Польщі лазив як кажуть «як Марко по порожньому склепі», хату поставив, машину там купив був, робив як

кінь! Тут таке саме: роблю, їду день і ніч з тим чічками, не сплю а для кого? Мені треба кілька Юрку? Скажи: що мені треба вже?! Ти подумай як ми двоє жили: я чи ти, хтось з нас колись міг підняти руку на батю? Який батя не був: пив, нічого не купляв нам, хоч гроші заробляв на залізі, а ми його за тата мали. Ти з Америки прилетів був на похорон до баті, як син рідний. Та я колись ровера хотів, сам збирав, шукав по смітниках якусь раму, зубачку, руль, рафки. Вже на ланцюг і на шльовфи батя був дав пару рублів мені; ось так було! Та ти хіба не знаєш Юрку?

- Кому розказуєш Вася; добре я знаю і пам'ятаю як було.

- А ти скажи Юрку: твій син, твій Володька, зміг би руку до тебе простягнути щоб бити тата? Скажи так по правді?

- Руку до мене? Один раз я сказав щось з машини принести а він лиш запитав чого я прийшов лиш що до хати і не приніс а його посилаю. Леся моя вийшла якраз з ванни і рушником волосся витирала. Вона як почула що він мені таке каже, як почала тим мокрим рушником малого прати; каже йому: «ти як з татом говориш? Скаже тобі десять разів принести і віднести назад, ти маєш піти і зробити! Я колись залишилась без тата коли мені було п'ять років, а ти маєш тата такого що робить і дбає про нас а так відказуєш?!» Я вже кажу щоб лишила його в спокою, а Леся мені говорить: «не заважай мені, потому будеш жалітись а буде пізно; ти ж не заставляєш його іти з коромислом по воду два кілометри по болоті в ночі». Володька бідняга побіг без тапочок, хоча був дощ на дворі.

- Бо то є мама така як має бути! Що навчить таке воно виросте Юрку. А мої на кухні чекають щоб більше дав мені по під ребра, а той мене лупить так що я літаю по хаті як шайба по леді.

- От біда Вася, от біда... Але вже сам має якийсь розсудок, не маленький вже і міг би подумати як з татом поводитись. Я не кажу: якби два п'яними були, або просто шарпнув руку щоб вирватись від тата а тут таке побоїще. В кого він пішов такий придуркуватий?

- Чисто в їхніх пішов, такий як той фріц старий, що в людей худобку брав до Німеччини. Ти що Юрку думаєш: люди проклинали, а воно так пройде? Я вже так дивлюсь що таки та Ліза Вікторова права: думає про рід, про дітей і так воно напевно виходить. Якби пішов в нас Ковальських, був би такий роботяга як дід Ясько і яким був батя наш Мирон.

- А може я б щось поговорив з ним? Як не як: я ж вас сюди викликав а він такі дурощі тут витворяє, добре що без поліції обійшлося а коли б сусіди викликали були?

- Нема з ким говорити Юрку: скажеш моїм бабам а вони і не дуже раді що їх викликав.

- А за які бабки був би там Ромцьо пив по буфетах?

- Що ти договоришся з ними, вони своє знають і на тому крапка.

- Воно так взагалі: що з такими толкувати.... - Погодився Юра.

- Я не кажу, - промовив Василь, - він вже дорослий, має право робити що задумає, лиш коли так, тоді якої біди він на моїй шиї сидить? Я роблю, його отримую, ніби маленького а коли змії малювати по собі, тоді він вже дорослий! А я тапер ні копійки не дам! Не дам аби вони шкіру здерли з мене! Так навчити на мене, так мене ненавидить що може вбити навіть. От доробився я Юрку! - Василь висказався вульгарними словами наслідок.

- Нічого Васька, я є тут і пропасти не дамо тобі.

- А мені чого пропадати? Раненько в дорогу і не приїду тиждень додому.

- Який в тебе дім вже Вася.... - Відказав Юра братові.

Того дня Юра вже мало працював, він пішов купити харчів, поїв з братом, навіть випили спиртного. Василь почав далі говорити щоб просто так не сидіти:

- Дивись Юрку на таку справу: ви там постійно маєте разом вечерю в тещі, за одним столом всі: діти, старі, зять, невістка, дід з бабою. Діти так привикають що вони разом, що в них є рідні, їх треба шанувати, слухатись. А коли б тебе не просили за стіл ніколи, ніхто не згадував що ти існуєш десь в родині, а якщо згадали то лиш так щоб на сміх або на поганій приклад. Якщо би твої хлопці виростали в такому роками, вони б шанували б тебе?

- Не думаю.

- Тепер видиш хто винуватий у тому? Мої винуваті баби; як моя так само стара.
- Нічого Вася, яюсь жити треба тобі...

Коли настав час їхати додому, Василь попросився щоб переспати в гаражі а ранком Юра повинен був його відвести на робоче місце, щоб той їхав в Флориду. Як Юра не просив щоб Василь їхав до його додому, Василь не погодився: соромно було йому перед Олесею та перед племінниками. А ще найбільше жаль було чому в нього так як не в людей, чому його син-єдинак так поводитьсь з ним, а другі діти вважають свої батьків як повинно бути.

Коли Юра повернувся додому, він хотів все розказати Олесі, лиш в той час її не було вдома. Юра пішов покупувся, ліг на диван і коли він лежав, тоді передумав признаватись, а колись сказати Валерію, або за столом натякнути щоб той обламав свою гордість а може в гаражі коли той з'явиться на роботі, хоча його вже два тижні не було зовсім.

2

В кінці того тижня, тобто в суботу, Володька почав збиратись кудись їхати. Олесея запитала куди він збирається а той відказав що зараз приїде за ним Валерик і вони поїдуть в Нью-Йорк, в китайський район.

Юра зачув те що сказав син, лиш він нічого не запитав більше а просто вийшов на двір і став чекати на племінника.

На дворі грався Руслан, він питав про Олега, Юра пояснив що той поїсть і зараз вийде до нього гратись разом. Юра продовжував розмову з Русланом, питав його про школу, просто щоб не сидіти просто так. Юра довідався від малого що тато поїхав кудись, мамка на кухні, Тамара в діда Арка, а Белла заважає мамі пекти сирник.

З хати показався Володька, але Юра сказав щоб не чекав, щоб зайшов в хату а коли Валерій приїде, тоді він його покличе. Коли Володька став дивитись на батька що той так розкладає все на місця, Юра пояснив що з ним буде розмова з Валерієм віч-на-віч. Володька кивнув головою і зник за дверима хати а Юра став чекати далі, лиш на відміну свого сина, він не відправляв в хату малого Руслана а продовжував з ним вести розмову про їхнього кота Бонні та старого кота, якого вже знову відвезли до батьків Лізи.

Під'їхав Валерій, він побачивши Юру не виходив з машини а взявся по телефону викликати Володьку, лиш Юра побачивши, свиснув на нього щоб той вийшов. Валерій поглянув що Руслан дивиться на нього, не хотів показати немов він боїться Юри, тим більше він подумав що скоріше всього той не знає про скандал який відбувався в понеділок, а просто хоче запитати чому він не появляється в гаражі вже три тижні. Валерій виходячи з машини, почав думати, як викрутитись та пояснити причину такої відсутності.

Юра встав з сходів, підійшов також і вони двоє зустрінулись на середині заїзду.

- Я тебе хочу запитати одне, - почав строго Юра, - як ти до рідного тата простягнув руку і ще так побив його?

Валерій поглянув на Руслана, який мимоволі став свідком бесіди, не хотів перед малим показати себе таким, що на нього можуть кричати і допитувати:

- А він чога лізе багато? - Пхнувши руки в джинси, гордо промовив племінник.

- Хто лізе? Тато лізе? Ти про тата таке булькаєш сопляку?!

- Не твій бізнес! Усі ви лиш знаєте щоб лізти де вас не треба! - Валерій підвищив голос і натякнув на Олесею.

Юру взяло за живе те що племінник відказав йому на «ти». Юра підійшов і захопив за руку вище ліктя Валерія, хотів щось погрозити лиш той ривком вирвав руку в крикнув:

- Забери клешні від мене, а то ще получиш як старик мій!

- Ти до кого сопляку? Ти до мене, на моїм обійстю так?

- Ще раз мене тронеш перед дітьми, - Валерій кивнув на Руслана, який вже відійшов під самий гараж з переляку, - я тебе поламаю!

Юра підійшов в притул і двома долонями штовхнув племіннику в груди. Валерій подався назад, лиш тут же замахнувся щоб вдарити Юру. Юра раптово зловив його за руку і з усієї сили так штовхнув, що той полетів в стрижені кущі, які були зеленим парканом, лиш тепер ще без листя, а обрізані пруть стирчали гострими кінцями. Валерій схопився боячись щоб хто не побачив з другого поверху, швидко встав на ноги: рукав куртки був продертим і в плечах відчувався біль. Валерій, відчувши сильну руку стрія зрозумів: якщо він зараз ще раз візьметься, тоді Юра так йому дасть що він вилетить просто на дорогу або стукнеться об свою машину. Відступати просто так також він не міг; гордість і злоба не давали. Валерій почав різними нецензурними словами кричати, відступаючись на дорогу, де надіявся що Юра його не стане бити, щоб хто з сусідів не побачив. Юра крикнув вслід стоячи на місці:

- Щоб більше я тебе не видів на моїм подвір'ї, не видів в гаражі і на очі ніколи не попадайсь мені! Як попадешся я приб'ю тебе фріцу олешівський! Я тобі не тато і за тата так дам, що соплі будеш згрібати!

На крик Юри вибігла Олеся з хати, Володька також показав голову, не знаючи що трапилось. Олеся побачивши машину Валерія, зрозуміла хто приїхав, лиш не знала чого Юра так кричить. Вона хотіла щось сказати, лиш почула як Валерій сідаючи в машину крикнув матюками до Юри і заскочивши, рвонув з пискотом по дорозі.

- Що тут відбувається? - Запитала Олеся чоловіка.

- Зараз розкажу! - Юра ще не заспокоївшись, крикнув також на дружину, але повернувшись він поглянув на Руслана, який перелякано дивися притулившись до дверей гаражу. Юра підійшов щоб якось пояснити малому свій поступок. - Він, той що тут був, він дуже побив свого тата. Він поганий хлопець і тому я так зробив з ним. Руслан лиш в знак згоди кивнув головою і повів карими очами за Юрою, коли той пішов до своїх дверей в хату.

Коли вже в хаті Юра став детально розповідати що відбувалось в понеділок, Олеся не могла повірити що Валерій наскільки став наглим, щоб собі таке дозволити.

- Потрібно пояснити Лізі в чому справа, - сказала Олеся, - так як Руслан бачив таке видовище і він скаже все одно в хаті.

- «Видовище»? - З іронічною усмішкою перепитав Юра, - видовище в гаражі в мене було коли Василь приїхав: в крові, в синяках і в сльозах. Шкода що фото не зробив я його фізіономії. Якби Василь був в поліцію заявив, той сопляк так був би сидів в тюрмі, як квочка на гнізді. - Юра ходив по хаті і розмахував руками.

- А ти також Юра не міг якось без побоїща? - Олеся питалась а сама думала що скаже Тамара коли визнає.

- Я ще добре повівся: щастя що я тут його увидів а так як би він прийшов десь за стіл в гості і прийшов, тоді і ще б та баба Ганка також получила. Як таке з хлопа, мого брата, зробити в хаті? Василь плакав як мала дитина переді мною в гаражі.

Їхню бесіду перервав дзвоник телефону у кишені Володьки. Володька поглянув і побачив що викликав Валерій:

- Так, - відповів Володька.

- Ти їдеш мен?!

- Не поїду, - рішуче відказав Володька.

- Що старий вже нашугав?

- Ніхто мене не шугає, але я не їду нікуди.

- Тоді пішов ти разом з своїми предками дурними. - Валерій зачинив телефон і вилаявся поганими словами в адрес усіх.

- Молодець Володька. - Похвалила сина Олеся, здогадавшись хто йому телефонував.

- Якщо б він пішов в нашу родину, - буркотав Юра, - він би поважав тата як ми свого вважали, а він такий як та його баба Ганка, що задля партії рідного старого свого зрікалась в Райкомі і писала прохання ще щоб розглянули її відречення. Може думала що в газеті районній напишуть а може на обласну зазіхала, про такий благородний поступок сільської баби, яка готова задля трудового народу, старого навіть з світу прибрати. Як така людина навчить щоб онук зятя шанував, добре що той зять риє носом на різні забаганки онука того гнилого! Там десь радості від того що Василь дістав від малого, як від виграшу лотереї. Але нічого: більше його ноги тут не подвір'ї не буде, хіба що Василь попросить мене. А так не хочу видіти того з плем'я есесівського, ні тут, ані в гаражі на роботі.

- Все, заспокойся Юра, - промовила Олеся, - іди пити свій чай а я піду до Лізи щоб якимось пояснити в чому причина, напевно вже малий Руслан наговорив такого що Ліза на двір боїться вийти.

- Поясни її! - кликнув за Олесею Юра, - скажи коли вже тато від нього в синяках і в крові, тоді що чекає майбутню тещу і тестя заодно вже! А Тамару нехай роздіне і перевірить: чи вона вже не намалювала на собі якусь ящірку, так само як той!

- Все зробимо і перевіримо, - відказала Олеся в дверях.

3

Ліза почувши таку новину, жажнулась. Лізу можна було зрозуміти: Валерик мав очевидне відношення до її дочки. Ліза знала і розуміла що коли вона вже дещо помічає, тоді таємного і невидимого для інших в кілька разів більше, а так як вже не було таємницею те що Тамара зустрічається з сином Василя, тому загроза прийняти таку людину в свою родину, була як ніколи очевидною.

Ліза вирішила щоб Руслан сам детально розповів Тамарі, так як в неї може закрастись сумнів що мама, чи тьотя Олеся, драматизує більш реальної події. Ліза пригадала як щиро син їй переказував те що відбувалось на подвір'ї, хотіла щоб Тамара почула з його вуст.

Ліза підняла питання на наступній день за столом, коли сиділи та вечеряли усі члени сім'ї. До того часу Руслан вже розказав сестрі про те що бачив, так як подібно він бачити часто не міг, хіба що в кіно. Звичайно що хлопець більш захоплювався тим який міцний батько Олега, і як від його штовхання, Валерій полетів в куші.

Ліза спостерігала як дочка буде поводитись, лиш по її обличчі, нічого не можливо було довідатись: вона пила чай, не звертаючи уваги на те що говорили. Лізу навіть стала дразнити така пасивність дочки, вона сподівалась що та почне заступатись за свого друга, лиш такого не відбувалось. Навіть коли Руслан повторив що Валерій сюди вже напевно ніколи не приїде, Тамара і тут не змінила свого пасивно становища. Особисто для Лізи така поведінка було загадковою і незрозумілою взагалі.

Віктор вже знав про те що відбувалось, Юра признався йому, так як Віктор вдень побував в гаражі і допомагав працювати. Юра сказав йому що більше тут племінника не хоча бачити і навіть візьме кого чужого, щоб допоміг коли потрібно. Віктор пообіцяв допомогти і щоб було так як скоріше, а на новому місці, де продаються вживані автомобілі, він планує посадити тещу, тобто Тетяну, яка скоріше всього залишить працювати в аеропорті. Туди і Ліза може під'їхати щоб також побути з мамою чи замінити її коли буде потрібно. А коли вже покупець вирішить купляти те що йому подобається, тоді вже він сам, виділить часу для такої справи. Віктор чомусь не хотів щоб когось Юра взяв в гараж, тим більше що заробіток був не стабільним і не скоро хтось погодиться на таку працю.

Того ж самого вечора, коли на другому поверху будинку сім'я Левчуків сиділи за столом, на першому, тобто в Ковальських, пролунав дзвоник телефону. Олег взяв трубку і покликав маму до розмови.

- Хто вже немає спокою? - Тихо запитала Олеся сина. Лиш коли вона взяла телефон, вона зрозуміла що хоче поговорити людина, яка справді в даний час немає спокою.

- Доброго вечора Олеся, - привіталась Наталя.

- Доброго, - відказала Олеся і по її тілі пробігли мурашки, так як вона сподівалась розмови про вчорашню сутичку на подвір'ї.

- Олеся, я думаю ти сама додумалась чому я тебе потривожила?

- Сама скажеш.

- Чомусь на жаль ми не маємо такого спілкування, а коли щось трапиться тоді вже змушені поговорити.

- В нас все нормально, нічого такого не трапилось.

- Почекай Олеся: як це нормально? Ти рахуєш після того коли Юра бив нашого Валерку, все нормально?

- Я нічого з тим спільно не маю а що там вони між собою мужчини: Василь, Юра, Валерій, що вони там мають собі, справа їхня.

- Олеся, лиш ти можеш вмішатись також в справу і покласти все на своє місце; чи не так?

- Наталя: ти пригадуєш коли ми мали розмову проте що Валерій твій вліз в хату був, тоді ти мені заборонила вмішуватись і сказала що розберетесь без наших порад і традицій? Я саме так поступаю як ти мене просила, навіть не те що просила, а наказала мені.

- Олеся, ти також маєш сина і може бути по-різному у вас також.

- Що ти маєш на увазі, коли говориш «по-різному»; скажи відверто.

- Може також десь влізти чи в бійку, чи в що інше таке; він же хлопець.

- Давай не будемо розбирати того чого немає, я думаю ти телефонуєш щоб розібрати те що вже відбулось; я правильно зрозуміла?

- Так Олеся: я тому телефоную щоб запитати тебе про одну справу.

- Яку саме?

- Скажи: Ліза знає про те що відбулось?

- Звичайно що знає: Руслан стояв на дворі і все бачив а вона з вікна кухні бачила також.

- Зрозуміло тоді. А те що в нас було тиждень тому, вона також знає?

- Знає також.

- Але цього вже Руслан не бачив, тим більше вона з кухні не бачила, хто розказав їй?

- Я розказала.

- Тоді все ж таки ти вмішуєшся в справу, лиш так щоб нашкодити мені і розчарувати Лізу, а мені говориш що стоїш в стороні.

- Наталя, мені байдуже хто кого б'є там у вас вдома, а розказала я тому, що Ліза просто запитала що таке відбувалось в мене, тобто в нас, на нашому подвір'ї. Розумієш: не в твоїй квартирі, а в нас, тобто в мене і Віті, на подвір'ї.

- Так при чому тут скандал який був в понеділок? Ти ж сама кажеш що Ліза знає про все.

- А як тоді пояснити чому мій Юра штовхає твого Валерія? Тоді що я повинна була з Юри якогось ненормально зробити, щоб твій син виглядав порядним перед Лізою? Я виручала свого чоловіка, щоб Ліза знала, що Юра мій вступився за рідного брата, а не чіпляється племінника, як дурень якийсь.

- Але ти могла сказати щось інше; ти ж умієш добре і швидко придумати коли того захочеш Олеся.

- Наприклад?

- Могла сказати що Василь п'яний був, почав Валерика бити сам а той щоб визволитись штовхнув Василя, він упав, вдарився і синяка набив, носа розбив і таке інше.

- Наталя: я не бачила Василя взагалі, перед Лізою не розмальовувала драму, лиш так як Ліза і ми живемо на одному подвір'ї, вона повинна знати що відбувається в нас під хатою.

- Воно то так Олеся, - зітхнула Наталя, - ти знаєш як нам соромно: я сварила Валерика, мама плаче, а я навіть не знаю як бути. Може ти Олеся поясни Лізі щоб вона зрозуміла, вона також має сина: скажи що Василь також не такий як виглядає, чіплявся сам.

- Не зрозуміє того Ліза, - рішуче відказала Олеся.

- Чому так категорично заперечуєш?

- Тому що Ліза, досить часу виховувалась на Кавказі, а там коли б таке трапилось, тоді все поселення прийшли б на подвір'я і вчинили суд на таким що побив рідного батька. Арлани вже посивіли усі четверо, а маму слухали та поважали до останку. Там навіть рідний батько може сорокалітньому синові, дати в пику за те що перечить йому. А взагалі не потрібно Кавказу: хіба в нас на Прикарпатті люди іншої думки на рахунок такого? Великим злочином рахувалось і рахується, коли син чи дочка, підіймає руку на тих, хто його породили на світ. Коли б хлопці наші між собою побились, тоді можна знайти яке виправдання, а так особисто я не бачу жодного. Звичайно що тобі я співчую, Ганні Михайлівні також, а найбільше Василеві, якому надзвичайно важко від того, що рідний син так поступив з ним.

Після розмови, Олеся поклати телефон, сидячи на дивані заклала руки за голову і дивлячись в стелю сама про себе промовила: що виховали собі таке і маєте тепер в хаті. Олесі не хотілось більш вести розмову на таку тему, лиш все ж таки її цікавило враження Тамари: неможливо що вона не висказала хоча якусь думку по поводу інциденту такого, лиш питати напряду Олеся не хотіла, так як рахувала не етично і занадто відверто.

Олеся справді співчувала Василеві, вона поклати себе на таке місце і її жаль було що такий племінник її чоловіка, носить однакове прізвище і щоб хто не казав, все ж таки має відношення до родини її чоловіка та синів...

4

Буквально через два дні, трапилась ще одна подія неприємного характеру, лиш тепер проблема була куди більшою і торкалась не сім'ї Ковальських, а родини Арланів.

Фаїна працюючи в магазині, тобто в одному з двох магазинів які тримали Арлани, швиденько поїла, помила зуби, і стала знову за прилавок. В магазині було кілька людей; всього троє. Двері відчинились і молодий мужчина, років двадцяти п'яти, зайшов в магазин. Фаїна побачила зразу що він не зайшов як покупець, або людина яка цікавиться товаром, навіть не як людина яка можливо чекає на когось і просто щоб вкоротити час очікування, ходить ліниво просто по магазинах, не цікавлячись що там продається і яка ціна товарів. Чоловік який зайшов, просто від дверей, швидкими кроками направився до прилавка, за яким стояла Фаїна. Він був на вигляд високого зросту, одягнутим в довгий осінній плащ тютюнового кольору, комір плаща був піднятим, на голові був кашкет. Обличчя незнайомця не було поголеним мабуть два-три дні, а очі були такими що наводили страх своїм поглядом. Фаїна почула як мурашки пробігли по тілі, вона подумала що ось, ось, незнайомиць витягне пістолета з кишені плаща і накаже висипати гроші а також золоті прикраси. Але так не трапилось: чоловік підійшов, поклав руки на прилавок, він запитав таке запитання, що мабуть коли він наказав зробити те що собі подумала Фаїна, воно було б менш страшним.

- Я дико извеняюсь, лишь у меня всего один вопрос. - Мужчина промовив, оглянувся і Фаїна встигла побачити як на його пальці лівої руки, була наколка у вигляді печатки. Фаїна ще більш насторожилась а люди які ходили по магазину, як на зло вийшли геть, весело сміючись між собою.

- Я вас слушаю. - Фаїна відчула як їй пересохло в горлі від страху.

- Только один вопрос: скажите мне: где-то в течении месяца, к вам заходил человек примерно моего возраста, одет на вид строителя, и предлагал вам купить у него золото?

- Я извеняюсь, только кем собственно вы будите?

- Я не слышу ответа а вопрос вместо него! - Мужчина таким поглядом глянув на Фаїну, що вона відчула як рука в неї почала трястись і ручка випала на прилавок.

- Да заходил, только я не купила в него ничего, потому что сейчас мы золото не покупаем вообще. Я кажется взвесила ему просто золото и он ушел обратно.

- Вот это разговор. - Чоловік розправив своїх п'ять пальців руки. - Сразу пять ответов: заходил, не купила, не покупаем, взвесила, ушел. - Незнайомець перерахував торкаючи кожен палець, показним пальцем правої руки.

- А что такое? В чём дело?

- Спасибо за информацию. - Чоловік направився на вихід, лиш зупинившись повернувся знову. - А кто вас подменяет здесь за прилавком?

- Ну есть продавщица другая. - У Фаїни пробігла думка про Ріту.

- А она не покупала в него ничего?

- Не думаю... Вообще в нас здесь камера есть и если что я могу пересмотреть, лишь для этого нужно согласие начальника моего. - Фаїна з умислом натякнула на камеру, щоб той знав що можуть також ним поцікавиться, а також хотіла сказати що тут вона мало що вирішує, тобто виручала сама себе.

- Не надо, лучше молчите об нашем разговоре перед начальником своим.

Лишень незнайомець зник за дверми, як Фаїна витягнула мобільний і зателефонувала до Ріти. На її здивування Ріта не перелякалась а просто пояснила що купівля не відбулась на території магазину, а значить претензії до магазину ніхто не в праві ставити. Все що відбувається поза магазином, немає нічого спільного з родинним бізнесом.

Насправді новина облетіла родину за п'ять хвилин і усі знали що справа таки має відношення до родинного ювелірного бізнесу. Але Гарік заспокоїв дружину, мотивуючи тим, що коли питання серйозним, тоді обов'язково хтось підійде знову і тоді щоб дружина покликала його, чи кого іншого з мужчин. Правда Аркадій, який був обережним ще з авіації, порадив щоб Ріта помінялась з дружиною Давида, яка продавала в іншому магазині, хоча на період двох-трьох тижнів; так на всякий випадок.

Ніхто не зміг додуматись хто за цим стоїть і хто автор такої драми, лиш переживання в якісь мірі таки були в Аралнів, адже вони нічого не знали зовсім про алмаз, якого вони вже встигнули обміняти і навіть вже відправили майже усі авторучки в Росію.

Ліза забувши проте що відбулось в Ковальських, хвилювалась більш усіх. Вона нікому не розказувала про свої переживання, лиш дуже боялась за Ріту, так як саме Ріта мала безпосереднє відношення до алмазу і тієї справи в загальному.

Тим часом Валерій виграв нагоду, він знав про те що відбувалось в магазині, лиш нікому не признавався що знає і тому Тамара не стала його випитувати як така інформація просочилась з родини. Тут для Валерія також була вигідна позиція що вже не потрібно було щось вигадувати щоб відговоритись від Тамари, хоча перед ним стояла куди складніше завдання: пояснити чому він так поступив з батьком минулого тижня.

Валерій знав що його не обійде стороною і Тамара запитає щоб не трапилось; він не помилився, саме так відбулось як він і очікував.

Тамара вдома могла скрити свої враження від почутого, вона бачила як хотіли батьки почути її враження, що вона скаже, лиш ніхто не дочекався того щоб вона висказала хоча частину того що творилось в її душі. Для Тамари такий поступок був надто противним, вона вже навіть була вирішила хоча місяць часу нічого не говорити з Валерієм, взагалі не спілкуватись з ним, лиш їй також дуже хотілось почути як він коментуватиме свій поступок, і бажання почути взяло верх. Але тут стояла одна справа: з пам'яті Тамари ніяк не могла згубитись розмова, вірніше допит, який вона провадила з Валерієм по поводу алмазу. Її роздражнювало те що Валерія слово було останнім і вона не могла нічого йому довести щоб покласти його в таке положення, в якому він був би змушеним все ж таки

признатись правду. Лиш найбільш злило Тамару, те що вона забула як був побудованим їхній діалог і тому вона не могла повернутись знову щоб продовжити бесіду та взнати хто все ж таки розказав Валерію про алмаз.

Так як Тамара була по характеру шантажистка, вона вирішила розпитати Валерія про скандал з його батьком а також її не терпілось взнати звідки він знає вислів котрим Аня оскорбляла Асіллу, тобто чому саме він назвав Асіллу «коза африканська». Лиш для того щоб опісля все перебрати в голові, все розставити на своє місце. Тамара вирішила записати на диктофон усю розмову з Валерієм.

Диктофон вона могла купити собі, могла також записати на мобільний, лиш їй хотілось особисто зустрінутись з Валерієм, а диктофон вона бачила у Володьки буквально недавно.

Справа що Олеся ставала ранком коли ще Володька спав, вона на диктофон все розказувала куди він повинен поїхати і що привести в пекарню а він вставши слухав від першого завдання до останнього, так як інколи Олеся не могла з ним розмовляти по телефону за кожним разом, особливо коли руки в неї були білими від борошна.

Володька пообіцяв дати Тамарі диктофон, лиш забув де подів його і пішов запитати маму. Олеся знайшла в одній з своїх сумок, віддала Володькові, лиш він почав перевіряти з якої відстані диктофон нормально запише розмову. Володька сказав щоб мама щось говорила і почав перевіряти, знову писав і знову прослухував. Олеся поцікавилась що він збирається робити а той просто відказав що не йому потрібно а Тамарі, так як вона буде вияснювати у Валерія чому він такий поганий, чому він так поступає і коли запише розмову, хоче прослухати щоб він не відпирився наступним разом.

Олеся заінтригував диктофон більш як саму Тамару, їй не терпілось знати як Тамара буде поводитись поруч Валерія, лиш Олеся розуміла що скоріше всього Тамара перш чим поверне диктофон, вона зітре розмову а сама не признається нікому про неї. По крайній мірі Олеся вважала що вона особисто, поступила б саме так.

5

Пройшло кілька днів, Олеся повернулась з роботи і виходячи з машини побачила Тамару. Тамара була одягнута в безрукавку, на грудях якої була кишеня з вертикальним замочком. Побачивши Олеся, Тамара розтягнула замочок і стала досягати щось з кишені.

- Тьотя Олеся, - звернулась вона, - я вам хочу повернути диктофон ваш.

- Мені? - Олеся здивувалась думаючи що племінниця поверне Володькові.

- Він же ваш.

- Тоді звичайно, а може він ще тобі потрібним?

- Може в майбутньому, а зараз ні.

Олеся підійшла, взяла з рук Тамари диктофон і не видержала щоб не запитати:

- А ти там усе зітерла щоб Володька не прослухав?

- Нічого особливого, можете також прослухати. - Тамара усміхнулась а Олеся розгубилась дивлячись на неї своїми сірими очами.

- Я це я можу прослухати? Там індивідуальна інформація мабуть.

- Лиш коли прослухаєте, зразу після того, зітріть ту інди-віду-альну, - Тамара важко вимовила це слово, - інформацію будь ласка.

- Само собою. - Усміхнулась Олеся і в неї очі засвітились цікавістю.

- Лиш мамка щоб не слухала, а ви можете; домовились?

- Не буде твоя мамка слухати. - Олеся швидко пішла в хату, щоб племінниця не замовляла її від того щоб не переказувати мамі, а прослухавши можна передати своїми словами і дотримати слова і Лізу задовольнити заодно.

Скинувши взуття, Олеся немов молода дівчина, яка знала важливу новину про свою подругу, швидко направились в спальню, не звертаючи уваги на те що Олег щось став просити маму. В спальні Олеся лягла на поперек ліжка, від втоми розкинула руки, і поклала диктофон на подушку, щоб прослухати що там записано.

Розмова велась англійською мовою, також було чути нормально, Олеся зрозуміла що напевно диктофон і стояв в кишені на грудях Тамари, з лівої сторони а розмовляли скоріше в сього їдучи в машині, тому що було інколи чути як працював датчик вмикання поворотів своїм тиканням.

Олеся прослухала три рази, а опісля стала думати чому саме Тамара так поступила. Версій було дві: самий хід розмови був таким що Тамара ставила так запитання на які Валерій не міг чітко відповісти. Впливало що Тамара домінувала в діалозі і саме такою нотою закінчувалась бесіда. Друга версія була такою що Тамара напевно хотіла щоб тьотя знала те, що вона не така вже проста та наївна перед Валерієм, а уміє добиватись свого, все може розвідати, допевнитись, коли їй це необхідно.

Лиш насправді Олеся не радувала ні одна версія, тим більше друга. Олеся розуміла що в даний час Валерій готовий не лишень змовчати, не лишень задовольнити любий каприз дівчини, він готовим її носити на руках з машини в ресторан, лиш щоб добитись свого. Олеся яка вже пройшла певний відрізок життєвого шляху, розуміла як воно відбувається насправді зараз і як воно поміняється опісля...

Олесі хотілось побігти до Лізи, все переказати, але вона розуміла що Тамара зараз вдома, вона довідається, більш того: розмовляти прийдеться шепотом. Потрібно такий час щоб Тамара була в школі, можна по телефону, хоча Ліза не любить вести подібні розмови не дивлячись на співрозмовника, в Лізи така риса передалась від покійної бабусі Сусанни: найкраще віч-на-віч.

Олеся також вирішила до того часу поки вона буде з Лізою, щоб зітерти запис, так як Ліза може стане просити щоб все ж таки прослухати запис, а Олеся хотіла бути пунктуальною щодо обіцянки перед Тамарою.

Олеся засміялась сама до себе, думаючи про те коли б Валерій узнав що його записано на диктофон і що сьогодні та особа яку він не любить, мала можливість прослухати його. Лиш після тієї думки надійшла інша, яка була протилежною попередній: Олесі стало не по собі від того, що вона не ровесниця з Валерієм, а влізає в такі інтриги, лиш цікавість була надзвичайна, тим більше що дозвіл вона отримала від самої ініціаторки діалогу; від Тамари, яка і сама зробила запис.

Олеся не знала того, що тут вже почав працювати такий закон справедливості: обманюєш когось, подібно поступлять з тобою. Правда коли б покласти на вагу те скільки людей обманював Валерій, тоді поступок Тамари не був десятою долею того, щоб перетягнути тарілки ваги. Валерію поки що все вдавалось, все рухалось по наміченому графіку.

Так само як Тамара не хотіла щоб Ліза почула розмову на диктофоні, Олеся також не хотіла щоб мама знала про те, що вона сама прослухала розмову. Олеся знала що мама не похвалить за такий поступок, тому в пекарні, перед мамою, потрібно мовчати як риба.

Олеся думаючи про пекарню та маму, нараз пригадала собі коли мама також хвилювалась про неї, коли їй виповнилось шістнадцять років, подібно як Тамарі виповниться у вересні. Олеся стала думати над розмовою яку мама з нею мала на площадці сходів нової хати вдома. Саме коли Юра наробив був скандалу через фото на якому Олеся була з Андрієм Лук'яненком. Тоді мама була вдовою, вона призналась що відмовила свою руку директору хлібокомбінату. Мама так поступила задля неї і брата, тобто задля своїх дітей, а сьогодні вони дві працюють в пекарні, мають свій міні хлібокомбінат. Хоча пекарня належить не мамі а їй, лиш мама має там повне право, так як вона сама належить мамі. Олеся також про це пригадає Лізі, адже Ліза любить робити такі порівняння в житті. Одного Олеся не може зрозуміти: як так трапилось що виконуються бажання не Лізи а баби Ганки, воно якимось несправедливо, лиш що тут порадиш коли

Тамара не хоче послухати нікого. А може все ж таки щось зміниться, - роздумує Олеся, - адже в Лізи завжди перш сльози а опісля усмішки...

Олеся не могла знати що саме так трапиться Лізі цієї ночі: в ночі сльози і жахи а ранком щастя від того що це був тільки сон. А сон не випадковим був, справа в тому що в той час коли Олеся лежала і думала про Лізу, сама Ліза мала розмов по телефону з Рітою. Так як в Ріти була ще в пам'яті недавня пригода з незнайомцем який розпитував Файну, вона з Лізою вели розмову знову про алмаз. Придумували різні версії, яким чином камінь та золото могли опинитись в стіні, і змушені були погодитись що мабуть там був тайник. Напрошувалось питання: чому саме і хто заховав туди такі речі і знову підходила версія того, що скоріше всього якась жінка заховала від свого чоловіка, про що свідкували листи, які по словах будівельника, знаходились поруч.

Розмовляючи так, тема зайшла про вірність: Ліза почала доводити що вона ніколи не змогла б змінити Віктору, на що Ріта не хотіла погодитись з Лізою. Ріта почала наводити приклади невірності, а коли Ліза все ж таки стояла на своєму, Ріта поклала питання як кажуть ребром. Вона змалювала становище і запитала як тоді поступила б Ліза. Ріта сказала щоб Ліза уявила собі, що вона з Тамарою знаходяться в такому середовищі, в якому опинились жителі Боснії і Герцеговини в дев'яностих роках, минуло сторіччя. Щоб Ліза уявила собі, коли в дім завалюються підпилі серби, і беруться гвалтувати дочку. Щоб тоді вибрала Ліза: чи слухати крик дочки, чи погодитись стати жертвою замість неї? Таку справу можна опісля і чоловіку пояснити; адже дочка рідна як мамі так батькові. Тим більше що таку наругу легше перенести жінці яка живе в подружжю житті вже роки, як юній дівчині. Чоловік не прогонить за таке рішення, а коли про дочку визнають, тоді поспівчують звичайно, лиш кому вона потрібною тоді?

Питання справді не з простих, а для Лізи наскільки важке, що вона вперше в житті не змогла дати відповідь на нього. Більш того: Ліза навіть побоялась запитати Віктора яка в нього думка по поводу такого нещастя, лиш приклад Ріти Ліза не могла забути. Вже лежачи в ліжку Ліза пригадала собі картину К. Маковського, яку бачила давно; картина була жахливою і звалась «Болгарские мученицы», такий спогад, ще підсилив тривогу Лізи перед сном.

В ночі наснилось Лізі, що вона немов десь справді на Балканах, і разом з Тамарою ховаються в старій наполовину розваленій церкві. З кам'яних стін капає дощова вода, всюди темно і хтось розшукує їх щоб заподіяти їм лихо. Ліза дуже боїться, боїться за себе а більше за доню, вона плаче у сні. Раптово вона бачить як мужчини у камуфляжній формі солдатів, вриваються в приміщення, Ліза крізь сон з переляку так скрикнула що Віктор прокинувся і тут же сів на ліжку. Ліза також прокинулась, вона була переляканою, чоло мокрим, на очах справді були сльози. Ліза віддихаючись стрибнула з ліжка і побігла поглянути в спальню Тамари: доня спала спокійно, обнявши великого плюшевого ведмедя. Повернувшись Ліза пояснила що бачила жахливий сон, прошептала щось невдоволено в адрес Ріти, маючи на увазі її жахливий приклад, і обнявши Віктора знову заснула...

Наступного дня, Олеся попередила Лізу, щоб та нічого не планувала, так як вона довго не буде в пекарні а приїде за нею і вони поїдуть дві на каву. Ліза зрозуміла що справа якась якщо не важливо тоді цікава, коли Олеся вирішила залишити тістечка і мерщій їхати щоб напитися кави.

О п'ятій годині, Олеся вже повернулась і взявши Лізу, поїхали в кав'ярню, яка була найближчою. Коли замовили каву, Олеся витягнула з сумочки два пиріжки і поклала на стіл.

- Можуть подумати що дві дамі мають лиш грошей на каву, а на закуску не знайдеться, - промовила Ліза засміявшись.

- Ти спробуй пиріжки, справа не в грошах а в новаторстві мого «Короваю». Ми будемо випікати такі вироби, для одного кафе в Брукліні.

Ліза відкусила пиріжок і заплющила очі щоб задовольнити Олесю, хоча пиріжки були насправді смачними та свіжими.

- Коротше Ліза, - Олеся перейшла до серйозної розмови, - мені Тамара дозволила слухати запис її розмови з Валеркою. Одним словом вона його закидала запитаннями і він викручувався як в'юн в саку. Розмова велась англійською, лиш я так зрозуміла що Валерик володіє лиш певним набором слів і тому інколи пояснював нашою мовою. Тамара перш всього запитала його, за що він бив батька, а він запитав чи ще говорять про те до тепер і чому так довго. Тамара пояснила що говоритимуть навіть коли він вже старим буде, тому що таке як він робить, вірніше зробив, не простий злочин. Він почав там на Василя, що Василь п'яним був, почав казати що Тамарі добре: батько не випиває, не робить скандали, а таке буває також в інших сім'ях, де батьки випивають більш дозволеного. Часто б'ються жінки з чоловіками, батьки з дітьми і таке подібне відбувається досить часто, лиш люди заховують те щоб не знали інші. А потім каже Тамарі: «А дивись: дід Арк не один раз набив був Тетяну Андріївну, багато знають в родині про таке, але ніхто не вважає його поганим чи нерозумним».

- Зупинись Олеся, - попросила Ліза, - а звідки він знає про моїх батьків? Наприклад тут вже тато жодного разу не вдарив маму, навіть від того від коли я Вітю знала він не робив скандалу аж такого, а по молодості коли було воно давно - пройшло. Подумаєш; велика трагедія. Все ж таки цікаво звідки він знає такі речі?

- Тамара сама розказала йому. Там в розмові вона зразу після того йому говорить що їй не подобається коли він наводить приклади, використовуючи те, чим вона з ним поділилась; виходить вона йому призналась.

- Бачиш Олеся яка вона дівка? Навіть не знає про що з хлопцем розмови вести, хвалиться тим що інші такі речі закривають в родині. Ти пригадуєш коли ти мене за мій шрам на плечі питала, я боялась тобі признатись щоб Вітя не взнав чогось такого.

- Менше з тим: сказала тай сказала, тобі що потрібно запобігати авторитету перед тим Валеркою? Менше з тим, - повторила Олеся і махнула рукою.

- Окей, продовжуй далі.

- Тамара говорить що сумнівається що він поважатиме батьків дружини, лиш вона не сказала що моїх батьків а він зразу пояснив, мовляв твій батько не таким як мій, він дуже культурний, розумний і коли б в нього був таким батько, тоді мови бути не може про те що трапилось між ними.

- А про мене щось сказав? - Поцікавилась Ліза.

- Сказав: говорить що мама в нього ніколи з ним не має проблеми, не свариться з ним ніколи, так що тут його немає в чому дорікнути. Тамара говорить що воно так тому, що мама йому нічого не забороняє, а коли б в нього була б така що забороняє, тоді він не любив б її також. Наприклад її особисто мамка не все дозволяє, лиш вона мамку любить, навіть немає секретів жодних від мамки. А він тоді питає чи не секрет те що вони сьогодні двоє разом? Тамара якось так замінила іншим питанням а йому не відказала нічого. Правда він ще навів приклад що мій Володька, один раз мив посуду, і він сказав що коли б йому мама сказала помити посуду, тоді він напевно відмовився б, так як рахує що така робота не для мужчин. В кінці Тамара йому говорить, що в нього вже є три позначення в якомусь зошиті і коли ще дин раз щось подібне трапиться, вона з ним дружити не буде взагалі. Після того в розмові перерив, такий може на половину хвилини і Тамара його запитала одну річ і тут я відчула як він запнувся, я так зрозуміла що напевно запитання

для нього було досить критичним. Звичайно я не знаю про що там ішла скоріше мова, лиш вона його запитала звідки він знає такий вислів щоб називати Асіллу «африканською козою». Він якось так почав викручуватись а потім каже що він такого не говорив взагалі, а вона почула від когось іншого. Лиш Тамара тут пристала до нього так, що він почав закидати інші теми, лиш вона сказала що їй дуже не подобається коли він її вважає за малу якусь і обманує просто в очі. Він почав щось інше і Тамара замовчала; подібно образилась. А вже коли він напевно привіз її, і я думаю що потягнувся поцілувати і чути як вона йому говорить: «Я сказала що не зараз»; тут вони розмовляли нашою мовою. А він питає чому, а вона знову сказала: «Не дамся до того часу, поки ти не кинеш курити, я не хочу щоб мамка подумала ніби я курю». Так що напевно Тамару вашу ще не цілував він. - Олеся зупинилась в розмові.

- Що скажу тобі Олеся: по розмові видно що вона ще дитина і тому так розсуджує як дитина, сама розказуєш як в неї що не слово згадує мамку. Не для нього вона, йому за просто її обманути та використати а коли вона вже побачить натуральний вид речей, тоді пізно буде і сльози не допоможуть, - зітхнула Ліза.

- Цікаво мені про «козу африканську», напевно Асіллу так називають.

- Вони самий вислів вживали англійською, чи нашою мовою?

- Нашою; так і сказали як ми з тобою.

- Щось собі молоді там мають між собою, - зробила висновок Ліза.

Почали пити каву, Ліза дивилась у вікно і Олеся побачила як вона задумалась а опісля усмішка пробігла на губах. Олеся хотіла знати що саме з розповіді подобається Лізі.

- Чому така задоволена Ліза? Може від того що Тамара не має секретів від тебе?

- Ні, не відгадала.

- Тоді ти матимеш від мене секрети?

- Скажу тобі: якщо вона не дається йому цілуватись, виходи не любить вона його зовсім.

- Ось в чому справа, - підняла голову Олеся, - так вона йому сказала, я ж сама слухала.

- А коли я Вітькою зустрічались, я не могла довго без того... Коли він мене цілував, я відчувала якою я йому близькою, відчувала що я частина його єства, частина його серця... Ніколи не забуду місячну ніч зимою і смак шоколаду на його губах... Коли б в Тамари так було як в мене, щоб в усіх дітей наших так було, тоді справді вони б знали що таке бути щасливим від любові... А тобі Олеся напевно також лавочка запам'яталась ваша?

- Ми ж про неї в телеграмі писали тоді в армію.

- Справді так було...

- Що вони знають Олеся: розбори якісь, хто там посуду миє вдома, зошит якийсь, записи на диктофоні а над тим усім домінуюча тема, якась загадкова «африканська коза». - Ліза розсміялась. - Хіба це ж розмова улюблених? Ні, ти лиш вдумайся Олеся!

- Тому Тамара і не мала нічого проти того щоб я прослухала запис.

- Сама бачиш Олеся. Коли б ми були записали те що шептались я і Вітя на вашій лавочці на другий день весілля у вашого агронома, хіба я комусь могла довірити щоб хтось прослухав таку інтимні розмову? Ні Олеся: немає там нічого серйозного поміж ними: правду моя мама сказала що просто з нудьги і тому що немає поруч когось кращого, Тамара зустрічається саме з Валеркою.

- Виходить що Тамара ще не зустрінула того хто для неї живе десь на світі?

- Лиш боюсь щоб не зустрінула пізніше часу, щоб її не впутали ті хто так прагне того.

- А про тебе Тамара нічого поганого не говорить перед ним.

- А хіба я колись зробила погане для неї? Коли б вона лиш зрозуміла моє серце...

- Все достатньо, - підняла руку Олеся, - зараз ще розплачешся і буде кава з сльозами.

- А пиріжки справді смачні; пригадують вашу стару хату, - промовила Ліза...

- Тим більше не потрібно, а то я зараз розплачусь за старою хатою.

- Які ми сентиментальні дві та драматичні, - посміхнулась замріяно Ліза...

Першого травня, Валерій купив спортивного мотоцикла. Перед тим він повідомив товаришів, в тому числі Тамару, що тепер він може повозити по нічному Менхеттені усіх хто його проситиме.

З нагоди такої події, Валерій вирішив покласти ресторан і так як наступний день був субота, він сказав Тамарі, щоб запросила кого захоче з подруг. Звичайно що Тамара запросила Асіллу, а Аня в п'ятницю в школі підійшла і сказала, що вона також буде там, і що її особисто просив Піцик.

Тамара почала думати над тим як Валерій назвав був Асіллу, а так як так назва була придуманою Анею, Тамара запідозрила Аню в зв'язках з Валерієм. Спочатку вона думала що Валерій просто випитує Аню, чи Тамара в школі не дружить з яким хлопцем, а потім вона вирішила взяти його на шантаж.

Тамара почали випрошуватись в мамі.

- Куди ти хочеш поїхати завтра? - Поцікавилась Ліза.

- Хочу, щоб Асілла побувала в магазині нашому.

- Правду сказала мамі?

- Окей: запитаєш по телефоні тьотю Фаїну.

- А я хотіла тебе запитати одну справу, - Ліза поглянула в очі доні, - ти там не намалювала на собі чогось такого, як той «герой» що уміє лиш батька бити?

- Я? Ні, що ти мамка.

- Правду кажеш?

- Хочеш я роздягнусь і сама подивишся на мене. - Тамара взялась знімати футболку.

- Дивись я тобі повірила. - Ліза заклала руки, як любила робити Марійка, коли сварила Олеся. - Ти не спробуй чогось подібного, тому що будеш змивати разом з шкірою.

- Окей. А їхати ми можемо з Асіллою?

- Можете, лиш поведіться гарно там.

Тамара побігла телефонувати, щоб домовитесь на яку годину зустрінутись. Вона вирішила швидше поїхати електричкою, щоб спершу зайти в магазин до Фаїни, а вже Фаїні сказати що вони зайдуть в кафе на коктейль.

Але Піцик наробив проблем: він зателефонував до Володьки і питав чи той приїде. Володька сказав що Валерка не казав йому, тому він поїде з боснійцями в інше місце.

Насправді Володька хотів побувати з своїми товаришами разом в ресторані, з нагоди того що придбав Валерій і він невдоволено почав ходячи по хаті говорити сам до себе що через батька він тепер залишився поза «народом». Олеся почувши запитала сина:

- А хто це в нас такий «народ» не смію питати?

- А, - махнув рукою Володька, - тато тут Валерку бив а я тоді не їхав з ним і він гнівається на мене. А «народ», це вони усі і нині вони в ресторан поїхали в Бруклін, мені Піцик каже і просив, а я сам не поїду. Якщо б Піцик ресторан ставив, я б тоді без проблем а ставить Валерка. Навіть Тамару тьотя Ліза відпустила, а я буду вдома сам?

Олеся хотіла щось сказати як тут залунала мелодія телефону, Володька глянув і швидко промовив:

- О, Валерка дзвонить, вже Піцик з ним переговорив. - Він швидко відчинив телефон і вибіг на сходи, щоб мама не почула про що будуть домовлятись, хоча перед тим сам все признався мамі.

Через дві хвилини Володька вже був готовим, коли він виходив Олеся сказала йому:

- Може візьмеш назад Тамару додому.

- Якщо захоче тоді привезу, а як не буде, я її не стану просити.

- Дивись на напийтесь там чого! - Олеся гукнула за сином.

Коли вона вийшла провадити його. Ліза в той час годувала кота.

- Куди він такий нарядний подався? - Запитала Ліза.

- Туди де вже твоя нарядна знаходиться.

- Мені Тамара сказала що з Асіллою в магазин до Арланів їдуть.

- А мій в ресторан сказав що їдуть і Валерик ставить їм усім.

- Виходить Тамара мені частину правди сказала?

- А ти хотіла щоб усю, а може ще тебе з собою взяли?

- Ти права Олеся; Тамара моя вже дорослою.

- А ти взагалі що збираєшся робити сьогодні? - Поцікавилась Олеся.

- Не знаю... Вітя мене завжди просить щоб поїхати з ним в один парк, йому наговорила Тамара що там на конях гарно возиться. Потягнула Вітю на коні і мене просить.

- Я думаю що коли спробуєш, тоді наступним разом ти його будеш просити а не він тебе.

- Чому так вирішила?

- Тому що тобі буде подобатись на коні їхати.

- А ти звідки знаєш Олеся?

- Думаю що кожна жінка любить на коні їхати. Я колись ще малою пробувала на діда Петра кобилі, лиш в нас колгоспні коні були зроблені а тут самий раз повозитись. Тут для того годують коней щоб вони людей возили по парках.

- Тоді спробую обов'язково. Ми колись в Абхазії з Рітою мали можливість, взагалі Ріта возилась а я була в гарному платті і не хотіла щоб шерсті від коня набратись. Коли б сідло було, тоді я також напевно повозилася б була.

Після обіду, Ліза справді поїхала з Віктором в парк; дітей вони залишили з Олесею, так як Юри не було вдома, а Олеся без Юри не хотіла їхати. Олеся навіть висловила що не хоче заважати їм коли вони будуть двоє; Олеся жартуючи сказала: ви «лебедина пара», а я там зайвою, тим більше що в парку на конях така романтика...

Тим часом коли Віктор з дружиною їхали по весняному парку, любуючись чистим небом, а молодь веселились в ресторані. Так як Ліза мала задоволення від того що вона їде на чорному коні, Тамара сіла з Валерієм щоб повозитись на його новому мотоциклі, або можна так виразитись - на залізному коні.

Коли Валерій запитав її куди вона хоче поїхати. Тамара попросила щоб він поїхав з нею в Мінеолу. Тамара хотіла побачити вчительку української мови Євгенію Теодорівну. Валерій погодився, дав їй новий шлем з темним склом, поросив пробачення за те що на якийсь час залишить компанію, тим часом як замість нього за старшого залишився Піцик. Коли Валерій з Тамарою поїхали, Піцик запропонував піти на набережну, тобто на Брайтон Біч, щоб там посидіти над запливом океану.

Їдучи в Мінеолу, Валерій був задоволений як новим мотоциклом, так само тим що його обнявши руками навколо, трималась Тамара. Валерій не їхав швидко щоб не перелякати свою пасажирку, яка спочатку боялась від того що прийшлося високо залазити на підняте сідло. Валерій навіть зайвий раз пригальмовував, щоб Тамара по інерції насувалась йому на спину, лиш Тамара це зразу додумалась і старалась не приторкатись до нього своїми грудьми, так як їй цього не хотілось робити.

Але приїхавши туди, Валерій розчарувався, більш того: він дуже розсердився. Причиною того став вислів Тамари: коли її запитала Теодорівна хто такий молодий мужчина з нею, Тамара пояснила досить оригінально: «він являється двоюрідним братом, мого двоюрідного брата, а вже для мене, просто знайомий і попросив щоб з ним повозитись».

Валерія злило чому вона не сказала що він її хлопець, по крайній мірі що друг, чи товариш, лиш так строго по родинних лініях пояснила про нього. Особливо його заділо те що вона сказала немов він її просив і вона погодилась задля прохання поїхати з ним. Валерій подумав що вона погляне на його невдоволене обличчя і стане запитувати в чому справа, лиш того не відбулось. Коли вони повертались назад, Валерій побачив що Тамара зовсім не переймається тим що в нього подавлений настрій, а навпаки була веселою від того що їде на мотоциклі.

Дорогою, водії транспорту, особливо чоловіки, звертали увагу коли Валерій об'їздив їх обганяючи, звичайно що не на мотоцикл, так як в пригородах Нью-Йорка нікого не здивуєш таким, а звертали увагу на Тамару, на її красивий дівочий стан, який особливо був вираженим саме коли дівчина сиділа на мотоциклі, нахилившись вперед.

Повернувшись до товариства, Валерій вже не хотів возити кого іншого, він став мотивувати що втомився так як їхали далеко. Часу також було вже не багато і товариство ще посиділи на набережній океану, перед тим як розійтись по домах.

Хоча Асілла побачила невдоволення Валерія і навіть натякнула Тамарі, лиш та просто махнула рукою не звертаючи жодної уваги на те, що шепнула їй подружка.

8

Тамара на передодні свого шістнадцятиліття, була дівчиною на вигляд привабливою. В неї була смуглява шкіра, голубі очі, густий чорний волос та чорні брови. Тамара була схожою до Лізи, також до Ріти, але і пішла в родину батькову. За будовою тіла вона була схожою до Олесі, тобто в Левчуків. Більш того: Тамара була з порядної родини, її виховували сумлінні батьки. Кожний молодий чоловік, якому подобаються брюнетки, звертав увагу на Тамару, а вона не задумувалась в такому віці над тим, що можливості в неї куди більш просторішими, як обмежитись на тому, щоб виходити заміж за Валерія.

Рідні Валерія, також це прекрасно розуміли, вона спостерігала як дівчина виростаючи кожен раз ставала більш і більш дозрілою. Кожного разу коли Валерій повертався з забави, (подібної яка були з нагоди купівлі мотоцикла), Ганна Михайлівна, просила щоб онук показав фото зроблені ним і як правило в центрі уваги завжди була Тамара.

Ганна Михайлівна боялась щоб Валерій не згубив її з виду, щоб не втратив ту, кого вони звали Золотою рибкою. Коли б Тамара закінчила школу, Ковальські вже б засилали сватів, лиш вони розуміли що батьки Тамари не погодяться на таке, щоб видати заміж дочку зараз, тобто коли її ще залишалось ходити в школу. Звичайно що в Америці виходять заміж навіть ученицями старших класів, лиш Ганна Михайлівна була ще старої радянської традиції, і на такий зразок вона орієнтувалась, навіть живучи в Штатах.

Після тієї забави в ресторані, Валерій морально подався: йому не подобалось два епізоди: першим коли Тамара приставляла його перед вчителькою української мови, а другий трапився вже коли вони повернулись і зустрілись на набережні з рештою членами компанії. А трапилось саме те, що коли вони повернулись, Аня запитала Тамару чи в неї на голові шлем не вертівся в різні сторони, так як вона приміряла його і в неї крутиться. Тамара пояснила що мабуть тому що Аня постриглась а в неї самої багато волосся. Аня лукаво почала промовляти, яка Тамара щаслива, що в неї хлопець має такого крутого мотоцикла, а її не має кому так повозити, на що Тамара відповіла що дозволяє йому возити своїх подруг. Аня почала відговорюватись, мотивуючи тим що вона ніколи б не погодилась і не дозволила собі возитись з хлопцем в якого є дівчина а та дівчина її подружка. Так як Тамара знала Аню скоріше, її не подобалась така лицемірна скромність і вона просто навмання висказала те що думала, натякаючи що та навчила Валерія такого вислову, який сама вживала по відношенні Асілли. Звичайно Тамара промовила російською, щоб Асілла не додумалась, хоча сама Тамара не могла додуматись яке враження спричинить таке запитання. Аня почувши глянула на Валерія і тут же почервоніла, Валерій також хотів стиснути плечима, показати тим що він не винуватим, лиш Тамара встигнула побачити його і Аню.

Взагалі Тамара хоча любила когось шантажувати, лиш вона все ще була як висловилась Ліза перед Олесею, дитиною. Воно не дивно: адже дівчина не знала таких лукавих штук

які наприклад вже знала Аня, а тим більше Валерій, і вона не звернула особливу увагу як розгубилась Аня. Звичайно що Аня ніколи б не розгубилась знаючи що Валерій тримає таємницю надійно, лиш вона на долю секунди подумала що можливо він продав її перед Тамарою, правда вже коли він стиснув плечима, Аня зрозуміла що тут щось не те: можливо він її обманює, а можливо щось інше.

Тамара більш не підіймала такого питання, вона була захоплена мотоциклом, який їй дуже подобався і вона вже думала як самій навчитись щоб осідлати такого «залізного коня». Повернувшись додому, Тамара була задоволеною і веселою. Привіз Тамару до дому Володька, а Ліза тут же взяла її розпитувати:

- Так була ти в магазині сьогодні?
- Звичайно, лиш ми також були в ресторані.
- А я думала що мені прийдеться тебе заставляти признаватись де ти так довго проводила час і з ким його проводила. - Ліза питала дочку на кухні і заодно готовила чай.
- Мамка, а скажи мені правду: ти думаєш що також усіх з нашої компанії батьки так випитують як ти мене?
- Можливо Аню ніхто не питає, Асіллу питають, про Володьку тьотя Олеся знає, Піцика не знаю чи питають, а про Валерія напевно не сміють, щоб не получить від нього як його батько получив. - Ліза пригадала навмисне, про таку неприємну подію.
- Думаю що ти правильно відказала.
- А взагалі як того хлопця звати що ви його усі звете Піциком?
- Його звати Паша, тобто Павлик.
- Так звіть його по імені, в чому проблема?
- Йому так подобається. Він сказав що так як назвали його батьки, колись звали його діда, і він названий замість нього, а діда він чомусь не любив свого і тому хоче щоб звали його так як ми робимо, тобто Піциком.
- Зрозуміло тоді. - Ліза поклала чай для себе і для доні.
- Мамка, а ти на мотоциклі колись возилась?
- Так, так, - прижмурила очі Ліза, - з ким ти вже на мотоциклі возилась не смію питати?
- Я просто так.
- Ти дивись мені «просто так». Коли я визнаю що ти собі дозволяєш таку річ, буде тобі не просто так.
- А що тут такого страшного?
- А хіба буває страшніше коли батьки годують сина чи дочку а потім в могилу кладуть? А буває що обходять каліку все життя. Запитай тьотю Олеся як одного разу вона хотіла поводитись, а інша дівчина сіла замість неї і чим така прогулянка закінчилась для двох: мотоцикліста і тієї дівчини.
- Я знаю про кого ти мамка: ми там були і та тьотя сказала тобі що той хлопчик хворий що ти за нього заплатила в лікарні.
- Бачиш як ти запам'ятала гарно. А хто тобі сказав що так було з тією сусідкою?
- Вовка, а йому напевно мама.
- А ще ти знаєш хто похоронений поруч покійної бабусі Сусанни?
- Не знаю...
- Хлопець молодий, який прожив всього вісімнадцять років.
- Також з мотоцикла впав?
- Не те слово «впав»: розбився на паляницю.
- Страшно так, - поморщилась Тамара.
- Я була там і могилу для нього викопали а пізніше дядя Тимур був на могилі і зустрівся з мамою того хлопця; вона і розповіла як було.
- А ви з татком сьогодні в дома були? - Змінила тему Тамара.
- Ні, ми сьогодні возились: лиш не на мотоциклах а на конях.
- На конях? - Здивовано перепитала Тамара.
- Так, саме на конях.

- А на якому коні ти їхала?
 - На чорному такому і чоло біле, а татко на вишневому.
 - А фото зробили?
 - Зробили; покажу пізніше.
 - Ой я вам завидую: може на наступну суботу поїдемо також. Асілла точно захоче, їй подобається і Вовка може поїде.
 - Гарна тварина кінь, - промовила Ліза, - не даремно ти любиш коні, вони такі розумні.
 - А ти мамка котів любиш найбільше?
 - Я все живе люблю, навіть мишей яких коти також «люблять» - пожартувала Ліза.
 - А коли на мотоциклі обережно, поволі, хіба воно не гарно?
 - Не завжди мотоцикліст, який гине в аварії, винуватим. Справа в тому що лиш два колеса, землі ледь тримається така техніка, а людина не захищеною зовсім. Там голова в шлемі, лиш все тіло відкритим і трошки чогось і вже можна скалічитись. Одного разу я бачила як якийсь летів, а заді дівчина; може твоїх років. Дивлюсь в неї вітер підняв футболку, спина відкритою, тут лиш шортики біленькі, руки також оголені і коли б вони так впали навіть в траву? Ми їхали а тьотя Олеся говорить: «ой дивись як їй холодно, хоча б якісь шатни натягнула щоб було тепліше». Я відказую: з неї потрібно ще ті шорти стягнути і так загіртіти щоб пам'ятала все життя і ще своїх дітей оберігала від захоплення мотоциклом.
 - Ой мамка: коли б хто почув, подумав би, якою ти в мене строгою.
 - А ти мені лишень спробуй подібне, тоді переконаєшся сама. - Ліза глянула на дочку і пригубила горнятко з чаєм.
 Тамара повела очами по стелі, їй стало смішно те що мама не знала, що розповідаючи, розповідала немов про неї; саме такою вона возилась сьогодні по Брукліну, та Мінеолі, на мотоциклі, тай ще з Валерієм.

На відміну від Тамари, Валерій повернувся невдоволеним. Наталя зразу це побачила, лиш вона подумала що мабуть син таким тому, що Василь, його батько, був вдома. Але коли вже Василь виїхав вночі, наступного дня Валерій ще більш був роздратованим і кричав на кожну дрібницю. Наталя вирішила поговорити з сином і він, правда не зразу, але все ж таки признався що теорія баби Ганки напевно потерпить крах. Валерій розказав мамі про вчорашню поведінку Тамари і Наталя задумалась.

Коли Валерій кудись поїхав на своєму мотоциклі, Наталя пішла порадитись з мамою.

- Каже мені Валерик що вона щось напевно запідозрює його з Анею; запитаннями закидає його і так далі, - звернулась Наталя до мами.
 - А може щоб він зараз лиш з Тамарою ходив а москаліха нікуди не запропастился.
 - Мамо, він так не може. Він мені не каже, лиш я розумію: хлопець молодий, здоровий, йому саме час до розваг, як чоловічій йому вже хочеться жіночої уваги, як він сам буде?
 - Та має Тамару.
 - Що йому з Тамари: вона як монахиня коло нього а Аня дівка на усі моменти хлопцеві; що ви мамо як маленька якась? Ви не пам'ятаєте наших двох, як вони ще до армії по дівках шастали? А Роман і до молодичок заскакував через раз.
 - Тихо будь, - оглянулась Михайлівна, - ще чого доброго і тут наднесе Лільку як на зло.
 - Так що тут треба бути обережному, а Тамарі школу закінчити треба, як він чекати буде скільки часу? Ще чого гіршого і зірветься хлопець: або до неї зірветься тай витворить

такого що Ліза нас на очі не захоче видіти, або вже з Анею стане явно зустрічатись. Він сам не свій: Тамара взялась йому по нервах їздити тепер.

- Терпіти треба, ще не довго а з його потребами я вирішу якось.

- Ой мамо: як це ви вирішите я б хотіла знати?

- Будеш видіти вечором нині, - сплеснула руками, Ганна Михайлівна.

Наталі самій стало цікаво, адже вона була на все готова задля того щоб єдинак був задоволеним і нічого не втратив за свої молоді роки.

Коли Валерій повернувся, баба Ганка взяла його як кажуть «в обороти». Вона спочатку розпитала його як його мотоцикл, чи він задоволений ним, мовляв вона побачила що йому щось не складається і подумала що мотоцикл його не задовольняє. Одним словом баба Ганка витягнула онука на чисто сердечне признание причини, задля якої він був невдоволеним. Вислухавши онука, Ганна Михайлівна почала його настановляти як бути в такому становищі і як «правильно» повестись.

- А скажи мені Валерику, - шепотом питала вона, - а в Ані, ну в тої дівчини що тобі коло неї добре, в неї є хлопець ще якийсь собі так?

- Як хлопець? Що таке дурне говорите?! - Озловився Валерій.

- Почекай і не кричи на мене і послухай добре.

- Давайте я чую добре.

- Валерику, треба їй знати такого хлопця щоб був таким коло неї як коло тебе Тамара. Щоб просто водив її за руку, розказував їй мультфільми якісь і на тому досить. Тоді Тамара не буду нічого запідозрювати вас двох: тобі буде безпечно і Ані також. А коли ви вже з Тамарою поберетесь, тобі вже не буде потреби щоб крутити з тою сибірячкою.

- Вона цікава досить дівка, лиш сім'я в неї: я чхати на них не хотів.

- Там якось буде а зараз так роби як я тобі кажу: Тамара не буде знати нічого і в Ані якийсь такий хлопака буде що також вона його буде брехати собі так злегенька. Тут ти виграєш на два боки: Аня не скаже ніколи Тамарі про тебе, якщо ви навіть посваритесь, щоб ти йому не сказав про неї також.

- Добре: а вона захоче такого? Тут не проста справа.

- Спробуй.

- А хлопця нехай собі в школі підчепить якого?

- В школі не треба: я думаю щоб може того що також має мотоцикла, як він?

- Піцика?

- Та того що їсть багато.

- Я ж кажу Піцика.

- Він такий що не дуже до дівки полізе де не треба а тобі на руку: ви усі разом і вона все коло нього буде, Тамара сама буде видіти і не треба щоб хто говорив їй.

- З Анею, думаю що зможу домоворитись, для неї як в нас говорили «море по коліна», лишень як бути мені з Піциком?

- А ти пригадай собі як зробила стрийна Олеська колись: пам'ятаєш як вона віддавала ту жидівочку що золото продає зараз? Поїхала до того Любка, сказала що та так влюбилаь що не може ні спати, ані їсти, а хлоп повірив. Вчись Валерику як люди вміють і навіть від наших ворогів треба переймати інколи досвід.

- Треба сказати Піцикові що Аня його любить і щоб він не сидів як пацюк коло неї а щось робив, - потер долоні Валерій.

- Попробуй таке легенько і обережно, але я думаю що москалиха файна на вроду і він почне думати про неї.

- А як дійсно він полюбить її, що тоді буде?

- А тобі що? Вона його не полюбить, не переживай. Вона сама розуміє що такого лишень прогудувати ніяк не вигідно нікому: їсть нівроку як пропась; не черево а шахта як на Донбасі. А ти Валерику ще якийсь рік протягнеш так ніби на двох санях, а там тебе оженили і все буде як має бути! Пам'ятай Валерику: ніколи не думай за когось і як з ним буде, про себе думай щоб тобі було якнайкраще, а хтось як немає голови, ти йому свою не

переставиш. Як вродивсь таким що живе чужим розумом, він і вмре таким бовваном. А той як ти кажеш Піцик не додумається нічого: де йому до тебе Валерику, обкрутиш і Тамару і Піцика і в кінці самому ту саму москальку, воно коли вже тобі не треба буде її.

- А гарно було б, подумайте самі: я на мотоциклі буду возити Тамару, а Піцик Аню, нікого більш нам не треба вже в компанії.

- А я тебе колись зле порадила?

- Добре бабо ви кажете; я б не додумався сам.

- Та я також мала два хлопці, також по дівках лазили, але поженила їх так як треба і маму віддала най буде за того ляха, але ми за його плечима і за його руками цілий вік. А дивись сам: приїхав і привіз гроші, не гнівається що ти його трохи потолочив. Другий вже може втік би до Юрка і не вернувсь більше а він тихо сидить як щур.

- З Піциком думаю що також домовлюсь; він тупий в таких питаннях. Я б з ним не те що Аню, навіть Тамару відправив не безлюдний острів, він не знає як стати коло дівки навіть.

- Будете возитись мотоциклами усі четверо і буде добре, а Аню він не вкусить. - Засміялась баба Ганка до онука.

Опісля коли Ганна Михайлівна призналась Наталі про вироблений план, по якому повинен діяти Валерій, Наталя жахнулась щоб не трапилось чого гіршого, адже ще одну людину втягували в інтригу. Михайлівна пояснила досить просто та доступно:

- Тут молоді люди не такими як колись ми були. Якщо навіть той Піцик визнає, що він зробить Валерику? Загнівається і на тому кінець: битись буде боятись, збитки не зробить ніякі, по селі не розпустить як в нас колись робили, до нашої родини нічого він не має. А молодь тут така що нині з одною, завтра з другою, а за тиждень три поміняє. Ніхто тут за дівки не топиться, не троїться і з розуму не сходить, так само дівки за хлопцями не боліють і не плачуть. Час другий Наталко моя, і значить треба так робити щоб його використати, так як мій тато використав час у війну. Що йому зробили люди? Нічого не зробили: поговорили собі а тато нас вивчив усіх, хати побудував, бо мав звідки. А до війни був бідний як церковна мишва. Треба уміти навколо себе добре усе розглянути і де можна і кого можна використати, треба так робити, бо для того і є такі люди на світі, щоб мудріші від них, їх вживати як ма-те-рі-ал. - Підвела підсумок сказаного, Ганна Михайлівна

Тамара полюбила мотоцикл. Вона хотіла сама навчитись їхати на ньому, але потрібний був час. Тамара навіть вже придумала де саме можна навчитись, щоб на початок не залетіти в когось на дорозі. Саме мотоцикл став вигідним в планах для рідних Валерія, і проблемою для рідних Тамари.

Щоб на наступну суботу знову возитись, Валерій взявся за справу. Він зустрів Піцика таки на другий день, після розмови з бабою Ганкою, почав йому говорити як Аня його любить і вона вже не може терпіти так багато. Саме тому вона вирішила переказати через Тамару, а Тамара вже через нього те що твориться в її серці. Лиш на здивування самого Валерія, Піцик признався що йому подобається Асілла. Валерію вже не потрібно було допомоги з сторони щоб зневажити Асіллу: він почав висміювати вибір Піцика, говорити що так як вона мусульманка, для нього нічого не світить. Потрібно його перевести через обряд їхній, щоб він прийняв їхню віру а в іншому випадку її брати рідні не дозволять щоб він з нею побрався. Більш того: так щоб просто з нею ходити він не зможе, тому що хоча в неї немає батька, зате брати тримають контроль від старшого до меншого над нею. Коли Піцик задумався над тим що йому говорив Валерій, той заодно ще додавив одну

інформацію, він сказав що Асілла любить хлопця з Афганістану, а той хлопець живе поруч Лева і Марії, тобто мами Віктора і тому Асілла дружить з Тамарою, так як приїжджаючи ніби до подружки, вони дві ідуть до бабусі Володьки і Тамари і там Асілла зустрічається з своїм афганцем. Звичайно що тут в неї з ним все нормальна на релігійні основі, а саме релігія являється найголовнішим каркасом в домі та родині Асілли.

Тут варто зазначити так між іншим: те що Валерій випалив вигадуючи на ходу, по поводу Асілли і сина Абдули, саме так відбудеться, лиш пройде ще певний час, а зараз було не до того, зараз був план якого було потрібно якнайшвидше реалізувати.

Піцик, будучи простим та добродушним хлопцем, не зважаючи що він був старшим на два роки Валерія, легко повірив в те що той йому наговорив. Він відклав в сторону думку про Асіллу і став думати про Анну Поленову.

Коли наступила субота, ранком Валерій зателефонував до Володьки, він просив передати щоб Тамара готовилась на третю годину виходити з дому. Володька пообіцяв виконати те що його просив Валерій. Вислухавши брата, Тамара зателефонувала Валерію з домашнього телефону, вона почала ставити вимоги: поїхати сьогодні не в Бруклін а навпаки на схід острова, так як там є досить парків та пустинних місць. Валерій погодився, лиш сказав що спочатку вона може вчитись на мотоциклі Піцика, так як в Піцика мотоцикл старшим і відносно меншої ваги.

Тамара почала готуватись в дорогу, вона оділась в балонові штани, також куртку коротку з широким поясом, хоча було тепло, лиш в пам'яті Тамари була ще свіжою розповідь мами про дівчину яка возилась на мотоциклі.

Ліза побачивши що вона кудись збирається, хотіла запитати, лиш Тамара здогадуючись випередила маму:

- Мамка, а ви з татом знову поїдете в парк на конях возитись?
- Сьогодні не поїдемо. А ти куди зібралась?
- А коли ми на човні будемо плавати? Вже так тепленько...
- Куди зібралась? Я питаю вже вдруге.

Тамара підійшла близько до Лізи, поклала руки мамі на шию і почала просити:

- Я не буду довго, я трошки з Анею погуляємо, хочеш сама її запитай.
- А чому не з Асіллою а з Анею?

- Так виходить нам, ми нічого поганого не будемо робити, будь ласка мамка. - Тамара поцілувала Лізу в щоку і Ліза зламалась уступивши проханню, і більш її не питала.

Коли Тамара пішла на головнішу вулицю, Ліза здогадалась що хтось під'їде зараз за нею, лиш її вразило інше: Ліза ставила себе на місце дочки, пригадувала коли її було менше років як в даний час доні, і як вона сама вирішувала не випрошуючись в мами. А коли Вітю в армію забрали, тоді Ліза пішла не сказавши мамі, а мама не могла дочекатись де вона поділась в такій пізній годині. Тут немає жодного сумніву: Тамара досить слухняною як для її віку, а тим більше часу, в якому вони усі живуть.

Тамара йдучи тротуаром, гралась пластиковими кільцями у вигляді пружини, та під колір веселки. Вона була дуже задоволеною напередодні того про що вона мріяла увесь тиждень: спробувати водити мотоцикла. Вона виробила собі таку тактику щоб не втаювати все від мами чи батька, коли хто з них запитає куди вона їде або де вона була, лиш просто говорити частину правди. Одним словом що б сумління було чисте від того що не обманює батьків, а усю правду говорити, це означає собі нашкодити, так як тоді не відпустять а після повернення буде скандал в домі. Найзручніше було так поводитись, щоб в результаті виходило так, як мовляють в народному прислів'ї : «І вовк ситим і коза ціла».

Була ще одна риса, завдяки якій Тамара боялась обманювати батьків: вона не боялась тому що опісля її накажуть, так як в сім'ї дітей строго не наказували ніколи. Віктор взагалі таку роль відводив дружині, а Ліза зі своєї сторони, старалась щоб не пропустити просто так, коли хто з дітей винуватим, хоча робила це скоріше всього немов підтримуючи традицію в домі, для того щоб все ж таки була якась границя, яка б ставила дітей перед

відповідальністю за особисті погані поступки. А насправді причина яка розбуджувала страх була іншою, а саме: Тамара по характеру була суєвірною. Вона вважала: якщо обманути маму, тоді не пощастить до кінця дня, а так як сьогодні вона вперше мала сідати за кермо мотоцикла, тоді їй як ніколи потрібно було успіху. Тамара також знала що в неї батьки все ж таки кращими як в кого іншого, на прикладі була Аня. Тамара могла похвалитись своїми батьками і навіть коли хто хотів її засоромити в тому що вона слухає батьків, тоді коли їй вже пора самій вирішувати, Тамарі зовсім не було соромно, як інколи буває дівчатам в такому віці. Все ж таки вона оберегалась, особливо мами: не телефонувала з свого телефону Валерію, старалась взагалі не згадувати про нього в присутності батьків, так як знала що вони його не дуже сприймають позитивно.

Тієї суботи, зустрівшись усі четверо стали вирішувати куди їхати: Тамара хотіла в кінець острова, лиш Піцик порадив їхати просто на північ, так як там він побував і знає такі місця де можна спокійно навчатись водити мотоцикла. Усі прийняли пропозицію і розділились парами, помчали з вітром по наміченому маршруту. Проїхавши доволі, Тамара роздивлялась по місцевості в якій вона ніколи не була. Тут було все по-іншому, як в густо населеному Мерріку: дороги були вузькими з крутими поворотами, саме така дорога найбільш приваблива для їзди на мотоциклах, тому що швидкість не високою а на поворотах приходиться нахилитись в сторони. Було багато старих дерев, між котрими розкидані старинні хатини з гострими дахами. На відміну від Мерріка, де будинки немов складені кубиками та розташовані по рівних вулицях, які перетинаються немов клітинки зошита, тут було все навпаки: домики розкидані в різні сторони. Тамарі здавалось що вона знаходиться не на Лонг-Айленді, а опинилась десь в Шотландії чи якійсь Ірландській провінції далеко від великого міста.

Але раптово з океану повіяло прохолодою і почалась насувати грозова хмара. Так як травневі грози швидко починаються і також швидко переходять, потрібно було шукати місце сховку на якийсь час для мотоциклістів, а особливо для дівчат. Коли вже почало досить близько гриміти та блискати, Піцик, який їхав першим, побачивши за запустілим гаєм, сліди давнього заїзду; Піцик зупинився, Валерій також.

- Давайте перечекаємо дощ. - Запропонував Піцик.

- Само собою. - Відказав Валерій товаришу.

Піцик вказав рукою в сторону дерев де під зарослими кущами стояла хата, в якій вже давно ніхто не мешкав. Він повернув свого мотоцикла і легенько поїхав по забутій дорозі, яка поросла від часу високою травою.

На закинутому подвір'ї, знаходилось дві будівлі: з лівої сторони будинок в якому колись жили люди а з правої трошки ближче, стояла стара стодола. Вона була досить високою, такі стодоли називають «барнами». Дошки будівлі вже почорніли від часу, дах прогнувся і нагадував стару корову з вигнутим хребтом. Двері були перекошені та відчинені, хоча можна було відірвати любу дошку та пролізти в стодолу.

Тамара побачила як заді над дахом стодоли, небо стало дуже темним, повіяв вітер і чорну хмару розітнули дві лінії блискавок. Тамара взяла свою невелику камеру і зробила фото на фоні такого пейзажу. Поклавши мотоцикли, хлопці відхилили двері і дівчата увійшли за ними у високу стодолу, яка мала стелю з дощок, а до стелі висота приміщення була коло шести метрів.

Почався шалений дощ, місцями дах почав протікати. Аня, яка була легенько одітою, змерзла а Тамара буда задоволеною що взяла шкіряну курточку і могла навіть стояти на дощі.

Поки падав дощ, хлопці сиділи на перекладені, Піцик дав джинсовий піджак Ані а Тамара побачивши що тут давно хтось тримав коней, почала ходити та розглядати стодолу яка могла також бути конюшнею свого часу.

Тамара не знала яке значення буде мати ця стара будівля в її недалекому майбутньому, не тільки вона: ніхто не зміг подумати що прийде час і вони усі четверо, пригадають це місце, лиш кожен пригадає його по-різному...

В неділю Ліза стала готувати дітям обід. Вона покликала двох молодших дітей і зайшла в кімнату Тамари, щоб покликати її до столу. Тамара в той час переставляла фотокартки на комп'ютері і побачивши маму, пояснила що вже закінчує. Ліза звернула увагу на фото яке Тамара зробила день тому, тобто блискавки на фоні темного неба, яке розтягнулось на старою стодолюю. Ліза підійшла ближче і попросила щоб Тамара збільшила не повний екран саме ту світлину.

- А що тобі цікаве таке фото? - Поцікавилась Тамара в мами.

- Ой, а де воно таке знаходиться?

- Що саме?

- Така покинута оселя.

- А я зробила фото щоб блискавки було видно.

- Я зрозуміла, лиш таких будинків запустилих я в Мерріку навіть не бачила ніде.

- Ми ж в Мерріку живемо а не десь в Техасі. - Тамара промовила і встала щоб іти на кухню, боячись що мама почне випитувати її більш детально про фото.

Ліза пройшла за нею, Ліза справді подумала що Тамара знайшла фото в Інтернеті і задля того що видно блискавку, зробила копію в свій комп'ютер.

За столом Віктор сказав що розмовляв з Левом в церкві і той сказав що мама, тобто Марійка захворіла, якась алергія в неї чи щось в тому роді. Ліза вирішила піти провідати свекруху зразу як поїдять; Руслан також напросився, так як став жалітись що давно не бачив собаку Мухтара.

Після того як усі пообідали, Віктор сказав що сам прибере зі столу а Ліза щоб вже ішла коли хоче, тому що він не зможе провідати маму, так як один чоловік о п'ятій годині під'їде глянути на одну з машин, яких Віктор продавав. Віктор захотів щоб Белла поїхала з ним а Тамара пішла знову до свого комп'ютера.

Прийшовши до Марійки, Ліза побачила що та сиділа на дворі перед хатою, на тому місці де завжди любили грітись на сонці старі Бойчуки.

- Дивись Ліза, якого ти вже має охоронця поруч. - Марійка натякнула на Руслана.

- Інколи від нього потрібно охорони, особливо Беллі нашій, - пожартувала Ліза.

Підійшовши, Ліза сіла поруч свекрухи а малий побіг за хату де лежав на траві собака.

- Що ви мама хворіти взялись в такий травень сонячний?

- Не знаю, може там на грядках допомагала дідові з бабою і якась зілля взяла руками: дивись як руки обкидало мені. - Марійка показала від долонь до ліктів руки які справді були з дрібними плямами.

- Нічого, пройде, - розрадила Ліза свекруху.

- Лев говорить мені щоб я поїхала до лікаря, а я ніколи по лікарях не ходила і з дитинства якось не то боюсь їх, не то не довіряю чомусь. Правда я від нього подальше щоб він не набрався також, сама зараз в підвалі сплю вже три дні. А на сьогодні сон мені приснився, я Леву розкакую, а він сміється і каже що немає його поруч і вже кошмари в мене.

- А що справді сон страшним був на сьогодні у вас?

- Ні, просто так Лев жартує як він уміє. А сон був якийсь такий що сама не знаю до чого його віднести; а може тому що вчора температуру мала підвищену трошки і в голові мотається всячина.

- А мені розкажете свій сон?

- Приснилось вже над ранком, ніби я іду по якомусь старому подвір'ї, якась така стайня чи конюшня, опущена стоїть, все таке немов вже там з п'ятдесят літ ніхто не жив. І

раптово мені перед очима, щось схоже немов павук такий сірий великий починає снувати павутину. І так швидко снує що я вже зупинилась і не їду далі. Правда я не бачу до чого вгорі він її чіпляє, тому в низу трава якась така і бадилля а в горі ніби нічого немає. Але в сні все може відбуватись, сама знаєш. А в кінці бачу нараз вогонь такий і та павутина згоріла так швидко немов бензином її хто полив, я аж жажнулась від вогню і пробудилась. А від того що був павук, Лев жартує і каже що кошмари в мене.

Ліза задумалась... Вона зразу пригадала фото якого бачила сьогодні перед обідом в Тамари. Ліза чомусь побоялась признатись свекрусі, просто вирішила сама розпитати дочку звідки в неї взялось таке фото. Також Ліза вирішила щоб сон свекрухи записати собі, так як часто сні Марійки виконувались і про них згадували вже опісля всього що трапилось.

Ліза почала далі вести розмову про все буденне, розпитувати про справи в пекарні, про таке інше а коли вже все вичерпалось, Ліза немов просто так, запитала про Україну.

- Ой добре що мені пригадала Лізочка про Україну, - схопилась Марійка, - я ще від лютого напевно не розмовляла з Галею Михасевою. Час так швидко тут біжить, ще чого і подумає Галя що ми загнівались на них. Завтра таки зателефоную до них, тому що в пекарню не поїду ще скоріше всього.

- А ми хочемо в Україну поїхати, лиш не знаємо чи зможемо літом, а осінню діти в школу а ми б хотіли щоб з дітьми разом. - Промовила Ліза.

- Звичайно що потрібно поїхати, не дивіться на обставини а збирайтесь Ліза, а з грошами щось і ми допоможемо.

- Знаєте мама, якщо є якась така особлива причина, воно простіше: знаєш дату, купив квиток і без питань жодних, а так як в нас якось сама не знаю. Скоріше нас Людка в Київ просила дуже. Їхній Лізочці вже шість років виповнилось, двадцять п'ятого квітня. Я телефонувала, привітала їх і донечку їхню також.

Під час розмови, зателефонував Віктор, він сказав що зараз під'їде один дядько і щоб Ліза ішла додому швидко, щоб дати йому документи відповідні які стоять у тумбочці. Віктор пояснив що сам не може, так як приїхали ще одні клієнти і купляють Audi.

Ліза попрощалась з Марійкою, на прощання сказала що та може ще й сьогодні зателефонувати в Україну, так як там половина одинадцятої і можливо ще не сплять. Марійка сказала що так зробить, а Ліза йдучи додому не могла навіть уявити собі який механізм подій запуститься сьогодні в хід, лиш про це усі визнають ще не скоро.

Повернувшись додому одною, (так як Руслан залишився в Марійки), Ліза пішла знати документи про яких просив Віктор, поклала їх на виході в коридорчику щоб стояли на полиці від взуття, щоб коли приїде покупець, віддати йому. Сама Ліза пройшла на кухню і стала думати що вона мала зробити і забула. Ліза не могла пригадати і взявши з холодильника апельсинового соку, вона поглянула на календар який висів на кухні, на якому також були зображенні екзотичну фрукти: апельсини, гранати, грейпфрути, тощо. Але поглянувши на календар, Ліза пригадала: вона хотіла записати дату сну, якого бачила свекруха. Ліза направились зробити запис в своєму щоденнику, лиш передумала: а якщо сон просто так, а в щоденнику записувати його, а опісля хіба виривати аркуш, так як він не матиме жодного значіння. Ліза зупинилась: вона взяла ручку і написала просто на календарі, сьогоднішню дату, тобто в квадраті дати «10 травня». Ліза стала думати як написати так щоб лиш вона одна знала: довго не прийшлося, Ліза просто написала: «Покинута оселя».

Опісля вона пройшла до дочки в її кімнату.

- Тамка, а чому такий день гарний а ти не вийдеш навіть на двір поглянути?

- А Вовчик вдома?

- Не знаю, - стиснула плечима Ліза, - батьки його кудись поїхали і Олег напевно з ними. Здається що вона збирались в Нью Джерсі до тьоті Ірини.

- Тоді Вовчик поїхав до Ігоря точно, - вирішила Тамара.

- Так і будеш увесь день сидіти тут в своїй коморі?

- Пішли в магазинчик, я куплю собі морозиво з горішками, - запропонувала Тамара.
- Лиш ми змушені почекати одного дядька який за паперами приїде зараз, татко мені так сказав і я вже знайшла документи.
- На дворі почекаємо. - Тамара швидко схопилась з крісла, поміняла футболку на красивішу, і вибігла на двір.

Незабаром приїхав якийсь мужчина, Ліза віддала йому документи на машину, а сама з Тамарою пішли тротуаром в магазинчик, Тамара почала розповідати щось про свою школу і Ліза так заслухалась що забула про те що їй хотілось взнати від дочки про фото, яке вона побачила на комп'ютері, адже сон Марійки немов перекликався з ним, лиш сьогодні чомусь був такий день, що Ліза була якоюсь геть розсіяною.

12

Прошло два дні після неділі. Пізно вечором з вівторка на середу, в сім'ї Левчуків, усі вже вклялись спати. Ліза вже заснула а Віктор чомусь не зміг скоро заснути. Віктор дрімав і думав про завтрашній день і як йому вклястись щоб всюди встигнути. Ранком потрібно поїхати на склад і взяти частини, завести їх в гараж, щоб Юра мав роботу і напевно потрібно допомогти йому покласти трансмісію назад, так як самому зняти простіше а ось вставити важче. А може ще встигнеться перегнати одне авто з гаражу на площадку, так воно вже готовим до продажу.

Нараз Віктор почув як біля гаражу щось зашелестіло і тріснула гілка. Віктор насторожився, він повернув голову і йому видало що почулись якісь кроки навколо дому, немов хтось обходив хату з лівої сторони.

Віктор став думати, він вирішив розбудити дружину щоб поглянула в спальню до Тамари, та перевірила чи все в порядку. Звичайно Віктор сам міг це зробити, лиш він подумав що Тамара може розкритою лежати і він не захотів; адже дочка вже була дорослою.

Ліза повернулась до Віктора, розплющила очі і стала дивитись на нього:

- Ліз, ану глянь до малої, мені ніби щось причулось: якийсь шум за хатою.
- Хвилинку, я швидко. - Ліза накинула шовковий халат і вийшла.

Через короткий час Ліза повернулась, вона зразу ввімкнула в спальні світло і Віктор зрозумів що щось трапилось; він підвівся з ліжка.

- Вітя, немає її на ліжку.
- Як це немає Ліза? Ти добре бачила?
- Вітя, Тамара не зайчик чи миша; немає її в спальні в себе.
- Що за біда може бути?
- Втекла кудись з хати.
- От пройдисвіт той Тлумацький: його робота.
- Вітя що будемо робити? - В Лізи на очі навернулись сльози.

Віктор знервовано скинув покривало, встав з ліжка і мовчки пройшов в спальню дочки. Він поглянув на вікно, віконні замки були відкритими.

- Сюди пролізла і втекла по даху гаража а там він напевно допоміг злізти, лиш мені цікаво як вона назад прийде і коли. Почекай я зараз зателефоную до його мами, нехай шукає свого сінка.

- Вітя, не роби того, - стала благати Ліза, - а коли не він? А якщо навіть він, вони відпиратись стануть, скаже тобі зараз Наталя що він спить в хаті і що ти їй докажеш? Ти поїдеш дивитись до нього в спальню? А на Тамару пустять неславу що ми її по ночах шукаємо.

- Ти права Ліза, - погодився Віктор, - потрібно все розумно розібрати і не з ним, а з нею в першу чергу.

- Вітя, де ж вони можуть бути?

- Не знаю Ліза... Коли б я знав, зараз поїхав б за нею і привіз сюди.

- Вітя, давай заспокоїмось двоє, потрібно все як слід розібратись.

- Поки ми будемо розбиратись, той нещасний єдинак, збезчестить дитину нам! - Віктор стукнув кулаком в одвірок кімнати Тамари. - Олеська наша любима привела їх тут, все вона наробить мені тим язиком своїм!

- Не зроби нічого він Тамарі Вітя, заспокойся прошу тебе. - Ліза поклала руку на груди Віктору.

- А ти звідки знаєш, щоб мене заспокоювати? Може тебе буде він питати, а може двоє зателефонують чи мамка дозволяє?!

- Не годиться вона сьогодні для такого Вітя; розумієш тепер? Все, не кричи щоб дітей не розбудив решту.

- А ти точно знаєш що в неї...?

- Знаю Вітя, - усміхнулась Ліза, - пощастило мені знати, а коли б ні сама вже б місця не знаходила. Просто не хватило нам тих штук і до Олесі Тамара ходила випросити, а я в магазин завтра зранку поїду; от і вся справа.

- Добре що хоча не хватило «тих штук». - Махнув рукою Віктор і пішов на кухню напиться соку з того горя.

Ліза вирішила дочекатись Тамари, вона пішла до неї в її кімнату, і лягла на ліжко дочки. Вікно Ліза не зачиняла, їй було цікаво чи Тамара знову пролізе крізь нього в хату, чи в неї є ключ від дверей.

Ліза стала роздумувати над усім тим що відбувалось в її домі, лиш роздуми в неї почались із спогадів. Ліза пригадала коли давно, першого березня, дев'яностого року, був прийшов з України той жакливий лист, якого написала сусіда Бойчуків. Вона пригадала як тоді мама сиділа з нею довго в ночі, як мама боялась щоб батько не взнав про те що відбувалось. Але Ліза не стала вдаватись в подробиці того листа, а в те як вона тоді поступила з мамою. Неприємний спогад став в пам'яті Лізи немов відповідь на те що сьогодні їй приходить пережити: Ліза не забула як тоді вона сказала мамі і як мамі стало від того гірко. Жаль було від того, що ніколи в житті вона мамі не говорила подібних речей щоб її вразити, може жартуючи могла, знаючи як мама любить жартувати, лиш щоб так як тоді, Ліза не пам'ятала подібних випадків... Ліза стала себе сама наказувати, за те що хотіла перекласти усю вину на маму за свою проблему, дорікала мамі про її юні роки, про те що вона розійшлась з другом юності. Хоча Ліза тоді була на краю нервового зриву, в глибокому переживанні і розпачі, лиш сьогодні вона зрозуміла що те що вона сказала мамі, немає жодного виправдання для неї.

Ліза прийшла до висновку: все що робить і як поступає її дочка Тамара, вона саме так поступає не тому що вона погана, не тому що вона не любить батьків, а тому що в неї мамка свого часу також нанесла гірку образу мамі, яка сиділа поруч ліжка в ночі, щоб підтримати свою улюблену доню і такому переживанні...

Ліза поклавши голову на подушку, на якій спала Тамара, почала плакати. Вона плакала не тому що не було Тамари в хаті а тому що їй стало жаль своєї мамі, яка скільки горя перенесла в житті. Ліза хотіла взяти телефон, зателефонувати і попросити прощення в мамі, лиш була пізня година і потрібно було почекати до ранку.

З такими думками Ліза заснула і таким глибоким сном, що напевно можна було не тільки Тамарі пролізти крізь вікно а саму Лізу винести на дах гаражу і вона б не почула що з нею роблять і не пробудилася.

Тим часом Тамара повозившись з Валерієм на мотоциклі по нічному Менхеттені, коло третьої ночі, прийшла додому. Вона обережно піднялась по драбинці на гараж а Валерій тут же склав драбинку і поніс щоб заховати під кущами а ранком Тамара повинна була її занести в гараж так щоб ніхто не побачив. Спробувавши що вікно відчиняється, Тамара

дала гасло червоним світлом міні ліхтарика, щоб Валерій забирався геть і все в порядку в неї з так званім «ілюмінатором».

Обережно і поволі пролізши через вікно, Тамара опинилась в своїй кімнаті і подумала що все страшно по заді, лиш коли вона ввімкнула маленьку нічну лампочку, Тамара жажнулась: на її ліжку спала мама. Тамара переконалась що мама не прикидається а насправді спить, вирішила тихенько пройти в зал і лягти на дивані щоб трошки хоча поспати перш як піти ранком в школу, вона досягнула покривало з нижньої шухляди шафи і тихенько пройшла в зал. В тому що батьки все вже знають, сумнівів не було і Тамара сподівалась скандалу не якого будь, лиш надіялась що все ж таки ранком тихенько встигне шмигнути з хати щоб поїхати в школу, а там може до діда Арка зателефонувати щоб забрав її хоча до кінця тижня, лиш вона не була впевненою що зможе домовитись з дідом, після того що вона вчинила в своєму домі, так як ніхто напевно не вважатиме за нормальне явище її самовільний поступок.

Тамара не могла заснути, хоча вона відчувала втому, лиш очі відчинялись кожного разу коли вона старалась їх зачинити. Вона вже поверталась в різні сторони, лиш сну не було; можливо від того що їй було незручно на шкіряному дивані а можливо тому що вона думала про свій поступок. Вже аж над ранком, сон приступив поволі непомітно і вона дрімаючи подалась в глибший та глибший сон.

В середу раненько першим встав Віктор, так як він мав їхати по своїх справах. Віктор ідучи на кухню щоб взяти з собою кави, побачив Тамару яка спала на шкіряному дивані, вона була повернутою обличчям до спинки дивану, лежала без подушки. Віктор зупинився, пригадавши що відбулось. Він взяв рукою за ногу дочку і розбудив: Тамара відкривши очі, поглянула де вона знаходиться, зараз же зрозуміла що відбувається. Вона повернулась до батька, і натягнула покривало, лиш залишивши очі, подібно як підв'язують паранджу. Дивлячись на батька своїми синіми очима, вона не знала як і з чого почнеться; Віктор промовив, оглядаючись щоб кого не розбудити з дітей а також дружину:

- Що ж прийшла назад до хати? В мене часу немає з тобою, зараз мамку розбуджу, а там я повернусь і розберусь з тобою. - Віктор помахав строго пальцем на дочку.

Коли він пішов на кухню, Тамара все ж таки думала що тато поїде і вона зараз тут же встане і тихенько збереться в школу, хоча була ще година вільного часу, лиш можна дочекатись автобуса в гаражі, а ще краще на центральній вулиці, але відбулось по-іншому: Віктор повернувся з кухні і розбудив Лізу, щоб передати дочку під її нагляд. Ліза встала, нічого не сказавши пройшла вмиватись, причесалась, зробила собі каву і аж тоді пройшла в зал. Вона торкнулась за плече Тамару і спокійно промовила:

- Давай перейди спати в на своє ліжко, в школу не підеш сьогодні, а проспирися - тоді проведемо з тобою виховний урок.

Тамара встала, вона притримуючи покривало яким себе обмотала, хотіла щось сказати мамі, лиш Ліза поглядом очей вказала на двері її кімнати. Тамара глянувши то на маму то на батька, пішла на своє ліжко, лягла і знову заснула, так як була перевтомленою нічною мандрівкою.

- Ти тут Ліза розберись як слід, - сказав Віктор, - щоб такого більше не повторилось в нас. Тут вже не дитячі капризи а серйозна справа, і коли вона була з тим Валеркою, вже пора пояснити йому і його рідним що діти наші не пара.

- Не сумнівайся Вітя. - Ліза встала з дивану, щоб поцілувати чоловіка в дорогу. - До побачення любий, - промовила Ліза на прощання.

- Ліза, ти розпитай все до дрібниць, щоб знати навіть про те, чого як правило батьки не знають.

- Все буде добре Вітя; в мене сьогодні досить занять як з Тамарою, так само з собою. - Ліза натякнула на те, про що вона думала на ліжку, перш чим заснула в ночі.

Опісля Ліза відпровадила в школу Руслана, і перш чим мати розмову з дочкою, вона взяла телефон щоб зателефонувати своїй мамі.

- Добрий ранок Ліза! - Першою привіталась Тетяна, голос якої був бадьорим і веселим вже зранку.

- Мама ти вже встала?

- Ой дитино: я вже з нашим Аркадієм Іллічем до Брукліна дотягуємо; правда як черепахи повземо, тому що скоріше ніяк не можемо.

- Авто пробка велика?

- Як завжди: усім потрібно і нам також.

- Мама, я чого до тебе: я хочу тобі щось серйозне дуже сказати а вірніше просити.

- А ти умієш просити? - Пожартувала Тетяна.

- Мама, ну будь ласка, вислухай мене без жартів.

- Давай я слухаю тебе уважно.

- Мама: в мене тут проблема з Тамарою, лиш я не про те, я про інше.

- Що ж тоді інше?

- Мама: я вчора так роздумувала над усім і зрозуміла що одного разу я дуже неправильно повелась з тобою. Можливо, а скоріше всього, напевно тепер Тамара також поводитьсь, так що я терплю через неї. Я пригадала собі тоді коли ти сиділа поруч мене біля ліжка, коли той лист прийшов був і тоді я хотіла перекласти все на тебе.

- А, ти про сад і вікно?

- Саме так мама.

- Ой, Ліза: ти вже знову якісь теорії снуєш собі в голові. Що ж тут такого: ти казала а я забула, хоча ти правду мені сказала тоді; так було.

- Але я не мала права тобі так говорити, ти ж сама тоді так відказала мені була; виходить я образила тебе.

- А тепер виходить вирішила мене перепросити?

- Так мама.

- А коли твоя проблема з Тамарою не вирішить опісля, кого ти станеш перепрошувати?

- Мама, що вже буде, справа інша, лиш тоді на совісті буде в мене також по-іншому.

- Ой Ліза, в кого ти такою щоб себе так мучити?

- Мама: прости мене будь ласка за мої слова нерозумні...

- Прощаю донечко, прощаю. Я не ображалась, може тоді було так взяло мене за серце, лиш я тут же забула, а ти бачу не забула.

- Мама, спасибі тобі. - Ліза заплакала, а Тетяна почувши в голосі що відбувається з Лізою, також відчула як сльоза навернула їй на очі.

- Все буде добре в тебе Лізочка, побачиш що буде все як тобі хочеться.

- Привіт татові передавай.

- Передам, а завтра ми заїдемо до вас.

- Щасливо вам.

- Хай Бог благословить тебе Лізочка, - на прощання сказала Тетяна.

Ліза відчула немов хтось зняв з неї ношу з плечей, хоча перед нею стояла серйозна справа з Тамарою, лиш відчуття стало зовсім іншим; вона пішла помолитись...

Трохи пізніше, Віктор приїхав в гараж до Юри. Віктор не хотів розповідати що трапилось в його в домі, не хотів тому що йому дуже не подобався поступок його ж дочки.

- Я ти тут сам Юра? - Поцікавився Віктор.

- Так як видиш: може потрібний ти мені будеш завтра на дві години.

- А Валерій не показується?
- Купив мотоцикла нового, а тут не підлазить під мій кулак поки що.
- А, що воно таке: кажеш мотоцикла купив?
- Та «нехай собі мастить голову» - як в нас казали.
- Я завтра буду тут з тобою а сьогодні не можу; спішу дуже.

Віктор швидко віддав те що було потрібно і виїхав на дорогу. З дороги він зателефонував до дружини, не терпілось знати що відбувається вдома, також він хотів попередити дружину про те що Валерій вже має мотоцикла і дружба Тамари з ним, стала куди більш небезпечною як перед тим. Віктор набрав виклик дружині:

- Так Вітя, - відказала Ліза.
- Як там справи з нашою нічною мандрівницею?
- Все призналась мені; вона з Валеркою возилась на мотоциклі по Менхеттені нічному. Захотілось поглянути на нічний Нью-Йорк.
- А я думав тобі сказати що він купив мотоцикла; мені Юра сказав, правда про вчорашню справу він не знає зовсім нічого.
- Приїдеш Вітя, тоді ми поговоримо більше детально про все.
- Не хвилюйся так багато Ліза, я ще сам з нею буду мати розмову, тому що по правді мене так розстроїв той Валерка їхній, я на нього більше злий як на малу нашу: що ти з дівчини візьмеш такої? Романтики захотілось а він намовив як втекти і як залізти назад. Навіть те що вона призналась тобі, вже багато говорить про те що є ще надія виправити її.
- Одним словом в партизани вона не годиться, - відказала Ліза, - на першому допиті усіх видасть, а може так тому що їй подобається самий мотоцикл а не його власник, - зітхнула Ліза в кінці розмови з Віктором.

Віктор їдучи думав про свою дочку, про дружину, про свої молоді літа. Він розумів що так само колись мама хвилювалась за нього і за сестру, лиш час пройшов і все стало на своєму місці, лиш так жити щоб не переживати за дітей а просто надіятись що все буде добре, також неправильно, адже можливо тоді буде якраз гірше. Напевно тому що батьки так хвилюються, переносять в собі те чого діти не хочуть і навіть не можуть зрозуміти, напевно саме тому опісля батьківські там материнські сльози, приносять плід, яким можна опісля насолодитись, але воно вже пізніше, а зараз добре що хоча Тамара з Русланом мають розрив в роках а так коли б вже двоє стали робити проблеми, було б набагато важче як йому самому, так само для Лізи.

Чотирнадцятого травня, того ж дві тисячі дев'ятого року, день був якийсь особливий. Звичайно що ні Ліза, ані Віктор, ні хто інший з рідних Тамари, ще не зміг зрозуміти особливість цього дня, а про нього пригадають ще в майбутньому не один раз.

Чотирнадцятого травня, день був четвер, для багатьох простий робочий день в тижні.

Ліза вставши ранком відпровадила дітей в школу з поцілунком як і була заведено в сім'ї. Звичайно що скандал з Тамарою, ще не влігся спокійно: ні в серці самої Тамари, тим більше в Лізи і Віктора, все ж таки Ліза, сама не уміючи собі пояснити, мала якийсь піднятий настрій від самого ранку; якимось все було не так як перед тим. Здавалось що немов сонце яке виблиснуло після грози, а на фоні самої грозової хмари, появилась велика веселка. Ліза навіть ходячи наспівувала собі якусь пісню до того часу, поки кіт не звернув її увагу на себе. Ліза взяла щітку щоб розчісувати kota, який опісля став тертись до її ніг.

Руслан повернувшись зі школи, почав гратись з Беллою цікаво та весело. Коли повернулась Тамара, вона пішла на кухню щоб готувати а коли спекла печення, покликкала менших дітей щоб посиділи з нею за столом.

Перед тим як мав повернутись Віктор, приїхали батьки Лізи. Тетяна привезла дітям в подарунок Біблію для дітей, з гарними малюнками, а Руслан побачивши, покликав сестру і побігли з Беллою переглядати подарунок.

- Які вони дружині сьогодні двоє, - замітила Тетяна.

- Сама не знаю, сьогодні немов ангели через хату перелетіли: діти граються спокійно, мені якось так приємно, навіть кіт таким люб'язним і ще ви приїхали до нас.

- Добре що добре. - Тетяна поглянула на Тамару, вона не захотіла питати Лізу про проблему, про яку Ліза їй сказала вчора, не пояснивши зміст сказаного.

Повернувся Віктор, він привітався з батьками дружини. Він також був задоволеним так як сьогодні досить вигідно йому вдалося продати дорогий автомобіль.

Пройшли усі на кухню, Ліза поклала фруктовий торт і напитки. Коли вже посиділи. Ліза пішла щоб взяти щось з спальні, а Тетяна пройшла за нею. Тетяна хотіла поговорити з Лізою окреме:

- Ліза, а чому вчора ти так рішила що я на тебе образилась тоді давно? Знову собі щось набрала в голову зайвого?

- Просто подумала чому воно інколи в мене не так як хочеться, чому проблеми бувають такі що мене дуже важко від них? Так собі лягла в ліжко і пригадала собі ту ніч і як я тоді висказалась була нерозумно.

- Ніколи не думай собі що я ображаюсь на тебе, ти ж у мене розумною була і залишилась. Подумай лиш: ти сама вибрала Віктора, як правильно ти тоді поступила, який вибір правильний був твій.

- Хіба мама я вибирала його? Любов все вирішила за мене...

- Все буде добре Ліза, якщо якісь проблеми, також перейдуть як тоді перейшли твої проблеми, а любов завжди перемагає...

- Мама, ти так сказала як любив говорити покійний дід Андрій.

- Правду казав дід і вже я від нього навчилась.

Коли вже поїхали батьки Лізи додому, Віктор пішов шукати щось в Інтернеті, діти продовжували гратись а Ліза дивлячись на них думала: Ліза думала що б коли не Валерій з своїми, напевно в них справді було б усе гарно, не було б проблем з Тамарою. Чому воно так як не хочеться, чому якась одна проблема може затьмарити багато чогось приємного, доброго, щирого. На думку Лізи прийшли знову слова мама, що любов все перемагає. Коли б Тамара зрозуміла яка любов в материнському серці до неї, як воно прагне щастя для неї, як мама готова на все, лиш щоб її улюблена доня мала щасливу долю, щоб її зустрінули палке кохання і любов, яка б провадила її все життя...

Ліза відкинула голову на подушку дивана, поклала ноги на підставку, яка відкривалась внизу дивана і думала дивлячись на картину «Карпатський пейзаж».

Раптово роздався телефонний дзвоник, Белла почувши побігла впізнавши по мелодії що мобільний мами. Вона вхопила телефон і прибігла до мами. Ліза в знак подяки погладила доню по головці, поглянула на екран і побачивши невідомий номер, глянула на годинника, так як була вже десята година вечора і як правило ніхто з чужих не телефонує в такий час, особливо на тижні. Ліза не знаючи якою мовою відповідати, просто промовила:

- Алло...

- Алло, а скажіть будь ласка: ми потрапили до пані Лізи Левчук? - Запитав жіночий голос, якого немов Ліза вже чула лиш давно і не могла так швидко пригадати.

- Так: з вами розмовляє Ліза.

- Ліза, добрий вечір!

- Добрий вечір.

- Ліза, ти напевно не впізнала хто тебе турбує?

- Оля з Чикаго?
  - Ні, я з України телефоную.
  - Тоді напевно Ірина? - Ліза подумала що Ірина Михасева з села телефонує.
  - Ой скільки в тебе подруг по всьому світу, лиш також не Ірина. Телефонує тобі Мар'яна Бойко; пам'ятаєш таку?
  - Мар'яна! - Ліза вигукнула здивовано і встала з дивану. - Я ж ламаю собі голову де я такий голос слухала і коли, а воно ось хто.
  - Ліза, ми чули одну справу про вас і тому я вирішила зателефонувати. Думаю собі що в такий час вечором ти повинна бути вдома вже, тому так пізно, адже у вас там вже десята година, якщо добре я порахувала.
  - Все правильно: десята вечора.
  - Ліза, чому я телефоную тобі: ми практично вчора почули новину, нам зателефонувала Василина Савченко і сказала що її мама була в селі а там сусідка, таж сама жіночка що зараз у хаті твоєї свекрухи мешкає, сказала що ти збираєшся до нас сюди цього року їхати. А я коли почула, думаю зразу зателефоную тому що не знаю на який час ви плануєте а мені дуже важливо.
  - Взагалі ми ще так не планували конкретно. Я була у свекрухи в неділю, просто сказала що хотілося б поїхати і коли сама не знаю як вийде нам...
  - Бачиш як виходить добре в нас: я хочу вас просити, не те що просити, я просто хочу щоб таки добитись свого, коли ви вирішили їхати, щоб ви приїхали в такий час, щоб бути в моєї наймолодшої сестри на весіллі. Весілля плануємо на осінь, так що ми вас дуже просимо усією родиною: прийміть запрошення і низький уклін від нас.
  - Дякуємо звичайно лиш воно не так просто з Америки в Україну поїхати, тому так зразу не можу обіцяти. - Ліза від несподіванки розгубилась.
  - Ліза, моя уся родина хочуть тебе побачити. Ти знаєш що ти зробила для нашої дитини і ми усі зберемось на весіллі і там усі зможуть побачити не на фото, а живою, і чоловіка твого, і дітей ваших, а ще може сестра Віті Олеся приїде з вами, тоді взагалі буде що наші спонсори з нами за одним столом сядуть.
  - Цікава пропозиція звичайно, можна подумати.
  - Ліза, ми б навіть вам квитки купили самі.
  - Ой перестань Мар'яна, чого ще не хватало щоб нам квитки ви купляли. Ти краще скажи як Танюшка ваша там почувається?
  - Ліза, Таня так дівчина дякувати Богу, здоровенька, поправилась нівроку, навіть в школі хлопців б'є, аж з них, як в нас кажуть: «пір'я летить».
  - Щоб здоровою вам і слухняною була.
  - Дякуємо Ліза, лиш подумай добре, а я тобі зателефоную пізніше вже перед весіллям.
  - Домовились.
  - Передавай привіт Олесі, Віктору усій родині вашій.
  - Передам а ти також привітай Танюшу від мене.
  - Савченки не знали що я буду телефонувати, також привітали б вас, просто я з своїм батьком так заговорила, а він таку ідею підкинув нам усім.
  - Ще раз дякуємо за запрошення і подумавемо...
- Коли Ліза попрощалась, вона немов не звернула особливої уваги на те чого просила Мар'яна, лиш коли вона стала роздумувати про сьогоднішній день, вона вирішила найперше запитати чоловіка що він думає про таку справу:
- А давай ми візьмемо Тамару з собою, - запропонував Віктор, - а може справді щось зміниться в неї. Сидить вона тут як пташка в клітці: один лиш Валерка той її голову морочить а так дівчина поїде, світ побачить, людей різних, вона ж так старанно мову нашу вчила, там поговорить собі вільно усюди куди піде; взагалі Мар'яна ідею підкинула добру.
  - Лиш щоб гроші в нас знайшлись на таку справу, коли ще Тамару взяти з собою, а я взагалі хотіла б усіх троє дітей взяти щоб побачили Україну нашу.

- Знайдуться гроші, скільки життя того Ліза. - Віктор з радості, жартуючи зловив за коліно дружину, яка стояла поруч нього, коли він сидів за столиком.

- Як добре мати щирого та нежадібного чоловіка. - Ліза нахилилась та поцілувала Віктора в щоку яка не була побритою а навпаки колючою. Вона пригадала собі як колись давно, того самого вечора, коли Віктора забрали в армію, коли вона вперше показала мамі його подарунок Рубінову сльозу, і мама побачивши сказала що Вітя буде щирий чоловік.

- Ліза! - Віктор вигукнув, так скоро хотів висказатись, немов боявся що забуде те що йому прийшло на думку. - Знаєш що Ліза: ось ти сказала про щирість а я подумав таку справу: а можливо таке бути так як ти так переживаєш за Тамару, а через Мар'яну та нашу поїздку прийде якась переміна в житті Тамари і в нашому також? Ти ж була свого часу щирою і співчутливою коли в них горе було в родині а тепер може заплата тобі повернеться? Сама подумай: ти сказала мамі, мама Галі Михасевій, Галя Василині, Василина Мар'яні а та вдома перед батьками. Дивись тепер добре: через те що ти мене полюбила, така справа послужила добром мамі: в неї є чоловік. Виграли також Михась з Галею, діти їхні в нашій хаті живуть, а вже Савченки і Бойки, ти сама знаєш. Виходить що всі твої довжники, зібрались в одне намисто і таку справу потрібно використати нам.

- Вітя, як ти так швидко пов'язати все зміг?

- Сам не знаю; лиш так воно насправді було і є.

- Сьогодні взагалі такий день якийсь; я б сказала особливий день...

- Тоді потрібно подумати добре чому саме в такий як ти говориш день, нам запропонували їхати на весілля.

- Не те що запропонували, а просили з низьким укланом. - Щасливою усмішкою усміхнулась Ліза.

Віктор вже давніше бачив щоб дружина так всміхалась, тому він обняв дружину та поцілував її в щоку а точніше в родимку, яку він цілував постійно, так як в нього увага зріднилась з тією родимкою ще від липня, вісімдесят шостого року...

В п'ятницю, Віктор поїхав працювати в гараж разом з Юрою. Так як вже певний час вони разом не працювали, Юра вже хотів поговорити з Віктором про різні справи: як по бізнесу, так само особисті тому що перебувавши сам в гаражі, він змучився більш морально як фізично. Але це ще не все, саме своє невдоволення, Юра виявив Віктору. Юра став жалітись на Олесю що вона мало буває вдома, менше йому вділяє уваги а його така поведінка починає роздражнювати.

- Що саме тебе злить Юра? - Поцікавився Віктор, так як скоріше він не чув щоб той на сестру жалівся як зараз.

- Просто хочеться щоб перед кимось виговоритесь, щоб хтось поспівчував тобі, побув з тобою, а вона постійно біжить кудись а коли не біжить, тоді спить. Ось твоя Ліза: вона так само з тобою? Я не думаю що так само, - відповів Юра сам собі.

- Полікувати треба твою Лесю, а знаєш в кого?

- В мамі?

- Виходить що знаєш, а чекаєш чому? Лиш скажи що ти вже як твій брат Василь, жінки не бачив тиждень і мама так їй випише, як моя Ліза Тамарі нашій за мотоцикл виписала недавно. А будеш чекати, так привикне твоя Леся, ніби так повинно бути.

- Давай ти натякни мамі, я якось не смію.

- Без проблем.

- А що там з мотоциклом ти щось проговорився? - Поцікавився Юра, знаючи що Валерій купив мотоцикла нового.

- Взяв твій племінник малу нашу і возив довго по Менхеттені, а вона дуже мотоцикл полюбила; дівчисько, що з неї візьмеш в такому питанні.

- Надіюсь Ліза поклала на місце?

- Сам знаєш; Ліза таке не пропустить.

- Воно б його десь зустрінула і йому ще виписала добре.

- Я думав так, я думав до Наталки сам зателефоную а потім передумав: скаже мені ваша дівка і пильнуйте собі дівку свою а в мене син і він має право пропонувати кожній, кому захоче. Одним словом я передумав: краще з своєю навести порядок в своєму домі. Хоча чесно кажучи я злий на нього: що з такої дівчини ти візьмеш? Під'їхав, свиснув і вона побігла а він що не кажи: вже двадцять другий рік пішов. В нас такі хлопці після армії вже починали хати будувати собі і діти мали. Правда не всі, але дехто так робили. Наприклад візьмемо тебе Юра: оженився і не дивився що все готовим було, а взявся щоб гараж новий будувати, машини робити, хоча тоді був переломний момент і заробітки мізерними, лиш ти не сидів чекаючи коли економіка внормується, а працював кожен день.

- Все правильно Вітя: Тамара, вона ще можна сказати дитина у вас. - Юра повернувся до того що Віктор сказав перед тим.

- Я пригадую коли ми з Лізою пішли геть з весілля в селі, а вона мені говорить що знає де ключі стоять від Волги, каже мені: «давай покатаємось на машині». Я тут же відмовився, навіть коло була б просила, все одно я б переговорив її щоб такого не робити. Уяви собі Юра: тесть перший раз Волгою в село приїхав, машину лиш з Грузії пригнали, знаєш щоб він про мене подумав? Правда пляшку Шампанського взяли з машини і випили двоє в діда Андрія під хатою, не цілу випили: ах які часи були Юра! - Віктор потер долонями.

- Коли б хто запропонував Валеркові таку радість, він не відмовився б а опісля звернув все на Тамару. Ти взагалі правильно зробив що не дзвонив Наталці, вона знаєш щоб сказала; сказала б напевно: вони вже разом так двоє, їх женити треба скоро, не може одно без одного жити і так далі в такому тоні.

- Тамара ще не загубила голову через нього а значить є надія виправити ще її.

- А ти Вітя пам'ятаєш як ми двоє робили порядок в гаражі тут; ключі складали і говорили про мотоциклістів?

- Може тоді коли тут на Сіті авеню пацан забився був?

- Так, так.

- Тоді була така пізня осінь...

- Але хто міг з нас подумати що тобі прийдеться з такою проблемою зустрінутись в житті?

- Дійсно Юра: хто міг знати, а так як виходить зараз...

- Ти Вітя з тим не жаргуй: любим методом, лиш її розв'яжи з тими поїздками: криком, сваркою, замкни на колодку, вже бити не будеш таку дівчину, лиш висварити можеш добре, а колись ще вона сама подякує тобі за таку увагу. Така вродлива нівроку, а той би покалічив, вік плакати будете а буде пізно вже. Тим більше Вітя коли та кажеш що малу можна виправити, вона у вас добра дівчина.

- Ліза виправляє, а Ліза, коли необхідно, може і через коліна перегнути, Ліза вважає поки Тамара ходить в школу, потрібно виховувати. Ліза в нас і не відкидає старинні традиції.

- Правильно робить, а то в тій Америці з тими законами їхніми, вивели таке суспільство хоч дивись хоч падай. Ти лиш Вітя подивись добре: їду рано на роботу позавчора, зупинився шкільний автобус і дивлюсь дві дівки заходять. Та в нас колись дівчина в школу як ішла, тоді косички заплетені, бантики почеплені, форма, а особливо фартушок прасовані, взуття чисте, нігті обрізані, одним словом виглядала на людину. Тут дивлюсь йде в автобус таке заспане, волосся на два боки, футболка звисла, на що і на кого воно подібне? Вони навіть тут гребеня не мають нормально, а така щітка що нею лиш пса чесати. Гребенем треба довго і акуратно а так щіткою як в нас колись газда корову, раз в долину звідти, звідти, і вже готово.

- Юра, ти враховуй які тут умови мають: вода тепла в крані, електричні фени до волосся, одягу скільки хоче і якого хоче, на вулиці ні порошу, ані болота. Та відправ таку дівку в нас в село якесь далеке, її за два тижні ніхто не відміє вже.

- Аякже! - Розійшовся Юра. - Будуть парити тиждень в бані щоб було впізнати хто така. Та що говорити швагरे. - Махнув рукою Ковальський.

- Смішний ти Юра, але правий, - розсміявся Віктор.

- Моя Леся також не раз як розкричиться на Володку, і по вухах може дати як треба.

- А моя Ліза не кричить взагалі; в неї все в порядку і відповідно. Вона не злиться на дітей, але не пропустить неслухняність ніколи.

- А що говорила про того розбійника Василевого, що він до тата руки простягнув?

- Не могла в таке повірити.

- Вір не вір, а так воно є Вітьок.

В той час коли в гаражі механіки вели розмову про Лізу, сама Ліза ще була під впливом розмови з Мар'яною Бойко. В неї повторилось задоволення від того що вона вчинила для родини Бойко і зокрема для їхньої доні Тані. Ліза ходила по хаті і думала що комусь зробити якусь приємну справу, лиш кому? Ліза надумала собі піти провідати старих Бойчуків, адже вони самі вдома зараз і їм напевно скучно так проводити час кожного дня.

Перед тим як прийти до діда з бабою, Ліза зателефонувала, і запитала Настю чи в них є час щоб вона прийшла разом з Беллою. Настя зраділа і пішла скоро одітись краще, дід також почав швидко голитись і взяв гарну сорочку.

Ліза взяла з холодильника коробку з виноградом, (щоб з порожніми руками не приходити, знаючи що старі люди так само як діти, люблять коли їм щось принести), також оділа Беллу і вони двоє пішли тротуаром.

Старі вже сиділи на кріслах і чекали, вони двоє сіли немов для того, щоб хтось їх намалював на картині. Ліза побачивши їх, засміялась, а старі зраділи, почали вітати Лізу а також малу Беллу. Дід став приговорювати:

- А дивись яка та мала вже дівка: все в маму пішла нівроку.

- Вона інколи як поверне головкою, - стала пояснювати Ліза, - так уміє глянути як Вітя.

- Та щось мусить трошки мати татового також, - похитала головою Настя.

- А думав про тебе Лізочка таки в ночі на нині, - признався дід.

- А розкажете що саме думали?

- Скажу, чого не сказати? Думав собі про той бант чорний який я носив з собою в кишені. Я мав таку блюзу лиш до церкви в ній ходив і там той бант стояв постійно. Так лежу і думаю: якби ти була не приїхала до нас з Америки, давно я був би вже там, - дід вказав пальцем в землю.

- І я вже була б пішла за тобою татуню таки... - Проговорила Настя.

- Може і так Насте. Знаєш Лізочка, - продовжував дід, - ми все старі двоє: чи в добрі чи в біді але двоє, та так як ти і Вітя разом і Олеська наша з Юрком так само. А таким людям добре коли живуть, а коло одно вмре, друге вже не довго потягне само.

- Ой коли б ми: я і Вітя мали такий вік як ви двоє...

- Бог добрий дитино, і ви добрі люди, чого вам не мати такий вік довгий? Шануйтеся в злагоді і добре буде вам, - стала говорити Настя, - а колись як небіжка Яківна наші Марусі сказала, а дивись вже багато років живуть з Левом. Дуже журба гне людину до землі а коли добре, люди здоровіші і живуть довше. Наші родичі, мої і ось дідові, близько не дожили до наших літ, але вони пережили страшні роки. Люди страхів наїлись таких, що зараз навіть комусь сказати - не повірять. Я була такою роками як старша ваша, війна вже скінчилась, але партизанка яка була по війні: люди не вірили одне одному, бо не знали хто чим дихає. На Західній Україні не хотіли москалів, але москалів багато було. Як вони німця поперли з під Москви що той мав такого войска, а тут що з ними зробити як вони вже війну виграли були. Ой натерпілись люди бідні: як колгоспи стали робити, забирати всього що люди надбали роками, де б тут таке робили з людочками дитино любя. Тато мої з світа пішли через ті колгоспи, але вони не одні пішли: таких людей було по всій Україні.

На Сибір везли народ наш, такі матері з діточками молоді як ти Лізочка з такими діточками як ваші, - Настя почала плакати, - а там ведмеді такі великі як коні, а морози які в Сибіру... Не раз як Петро стане говорити, а його Ольга, як почнуть двоє про своє життя, книжку могли б списати таку велику. Мої родичі, і ось дідові, ще так до політики були, не пхались до неї, а були люди що десь щось сказав був колись і життям заплатив за таку бесіду. Але добре що вже зараз там тихо жити, а то наші говорили про той Кавказ і такі там нема спокою, а на Україні вже так нічого жити стало людям...

Ліза сиділа з старими аж поки Марійка не приїхала з пекарні, а повертаючись додому в неї було таке відчуття що вона немов летить на крилах. Навіть проблема з Тамарою, виглядала тепер нічим в порівнянні з тим що наслухалась Ліза від діда і баби, які були живими свідками того, що бачили та пережили в свої молоді роки...

16

Пройшло не багато часу, і вже усі хто знали Віктора і Лізу, також знали що Тамара дружить з Валерієм. Хоча сама Тамара розуміла що її рідні не похваляють такий поступок, все ж таки вона продовжувала з ним зустрічатись.

В загальному Тамара поклала себе в складне становище: їй хотілось вгодити мамі, і одночасно вести свою романтичну драму, лиш ніхто не знав в чому саме знаходила Тамара романтику, не знали тому що вона не признавалась що насправді її стимулює дружити з Валерієм. Тамара не розуміла що кожен раз коли вона зустрічається з ним, про це знають його рідні і про них досить серйозно ведеться спостереження з сторони домашніх Валерія.

Тамара продовжувала возитись на мотоциклі, вона старалась так поступати щоб мама не могла додуматись, лиш щоб відмовитесь від мотоцикла, Тамара не могла.

Ганна Михайлівна, побачила як вони вдало могли заповонити дівчину, як Валерій вчасно купив мотоцикла, як все ішло як по замовленню добре і гладко. А те що Віктор і Ліза боялись навіть подумати щоб їхня дочка возилась по Нью-Йорку спортивним мотоциклом, їм було байдужно. Головне в чому вони досягли це те, що Тамара почала скриватись від батьків досить надійно та професійно.

Бували навіть випадки, коли Валерій прикидався батьком Тамари, телефонував в школу, пояснював що сьогодні дочка не буде іти в школу. Звичайно Віктор цього не знав, а Тамара одівалась як учениця, виходила на дорогу і тут же Валерій забирав її з собою. Сумку вона залишала в багажнику його машини, одівала біло-червоний костюм для мотоцикла і поки в школі ішли уроки, Тамара також вчилась, лиш вона вчилась водити мотоцикла.

Валерій знав що в червні школа закінчиться, лиш чекати йому так довго не хотілось, тим більше Тамара сама хотіла возитись з ним. З приводу цього, в Тамари стрімко впав показник знань, вчителі заявили учениці що покличуть в школу батьків на співбесіду. Тамара навіть вирішила домовитесь з Олесею, щоб та зателефонувала і прикинулась мамою і вислухала жалоби вчителів, лиш Валерій почувши запротестував категорично. Тоді в Тамари нічого не залишалось як припинити свої мандрівки і взятись за науку поки не пізно, щоб не трапилось так що батьки визнають все як відбувається.

Лиш коли Тамара приходила додому, вона ховала свій погляд від мами, боялась щоб мама чого не додумалась і не почала вести розслідування. Вона старанно ховала фото на якому вона була на мотоциклі, не розмовляла по телефону з Валерієм коли знаходилась в дома і взагалі так себе вела щоб не накликати чого такого щоб виникнула проблема.

Тамара не знала двоє речей: вона не знала про розмову яку вела Ліза з Олесею ще коли вони були дівчатами і ходили над річкою Бистрицею. Ліза тоді сказала що їй хочеться що коли в неї народиться дочка, щоб була схожою до Олесі. Ліза тоді сказала просто так, лиш насправді в Тамари не тільки була будова тіла схожа більш до Олесі як до Лізи, хоча з лиця Тамара була дуже схожою на маму, в неї також погляди і риси характеру (звичайно що не всі) були схожими до тих що були в Олесі. Лиш Тамара не знала ні про розмову таку, а тим більше про що тьотя Олеся, подібно так поводитись в школі з Ванькою Павлюковим, як Тамара поводитись з Валерієм.

В школі, Аня часто стала вихваляти Валерія, немов вона захоплюється яка Тамара з ним пара. Дівчата почали розпитуватись про нього і це подобалось Тамарі. А коли вона вже почала водити мотоцикла, тоді взагалі в неї проснулась кавказька гордість.

Може справа не було б на скільки серйозною, коли б рідні Валерія, були такими як батьки Ваньки Павлюкового, лиш вони зовсім іншими людьми були, тому що все що відбувалось між молодими, замотувало Тамару в таку сітку, про яку вона не могла собі навіть уявити, в свої юні роки. Все ж таки бути поза домом однією людиною, а вдома іншою, Тамарі не просто вдавалось, така двійна поведінка виснажувала дівчину, робила її такою що вона немов постійно чогось оберігалась і страхувалась кожного разу.

Ліза запримітила що воно щось не так як повинно бути: не так поводитьься дочка як скоріше і взагалі якась сама не своя ходить. Ліза не хотіла віроломно влізати в її душу і тому попросила Олесю щоб може та взяла Тамару на розмову. Олеся погодилась і сказала:

- Цікаво в нас повелось.

- Що саме Олеся?

- Юра пожалівся Віті що я завжди зайнятою, не вділяю йому уваги, а Вітя мамі пожалівся, тому що хотів допомогти Юрові а мама вже мені виписує в пекарні: добре що батони вух не мають, мали б чого наслухатись, - пожартувала Олеся.

- Лиш Вітя хотів краще не тільки для Юри, а для тебе також.

- Зрозуміло тоді.

- Лиш ти вже уділяючи час чоловікові, не говори про батони тоді, а так як повинно бути.

- Ой Ліза, це у вас лиш любов не першому плані, а решта проблеми заді десь. Хоча я повинна признати що ви все ж таки правими: ніколи не хватає тих грошей, життя пробігає і коли ми вже доживемо до таких літ як дід з бабою, тоді вже і гроші нам не потрібними стануть а роки свої не повернемо назад. А мама також мені подобається: як вона дбає щоб ми в злагоді жили, щоб в нас було усе добре, просто я захоплююсь нею.

- Жаль що Тамара з мамою не може бути такою відвертою як наприклад ваш Володька.

- Зате зі мною буде; я розколю її.

- Олеся постарайся будь ласка, може я тобі в пригоді колись стану також.

- Спробую Ліза, все що в моїх силах, лиш щоб Валерію не сказала Тамара, а то його баби, вони і так мене так «люблять», що у воді готові втопити.

- Я думаю постійно про Тамару і знаєш Олеся яку мені виглядає картина їхньої дружби? Послухай що одного разу мені мама сказала моя про свого батька, тобто про покійного діда Андрія. Мені пригадується що це ми сиділи за столом на Різдво, напевно сьомого року, тому що Лев з батьком про моторній човен вели мову тоді. Я пішла на диван а мама сіла поруч і я як завжди: про дітей почала. Дослівно не пам'ятаю, лиш зайшла мова про таку тему а мама мені говорить: «А я також не мала розуму з Михасем тягатись тоді, що воно мені дало? Лиш бабам в селі бесіди а мені переживання. Але коли б був мій тато взяв віника і розігнав нас як котів з під хати, був би правильно зробив, опісля я б подякувала йому. Добре що Саша з Києва приїхав і навчив розуму мене, забрав до себе а пізніше вже в Ризі я думала: де був мій розум. Але воно з нудьги так, що в селі було робити, хіба лиш шукати собі пригоди. А вже коли вийшла заміж і одного разу в село приїхала, Михась як побачив нас на машині, думала що на ровері в стовпа заїде». Ось так Олеся мама тепер говорить, а тоді думала що така любов між ними що світ такої не бачив. А в Тамари і такої немає як в мамі в саду тоді, в діда Андрія. Так що колись вона може жаліти, а буде пізно,

тоді на мене буде нарікати і на нас усіх, лиш що ми вже змінимо тоді? В неї також напевно так з нудьги відбувається все, і коли вона щоб повозитись на мотоциклу втікає з хати крізь вікно, тоді все про себе говорить: адже вона жодного разу не ходила в ночі щоб з Валерієм зустрічатись, а задля мотоцикла так поступила. Виходить що їй мотоцикл потрібний, а не Валерій.

- Тут найгірше що за ними спостерігають і коли б навіть завтра Тамара залишила Валерку того, скандал почнеться від його дому: вони так не погодяться просто на такий розвиток подій. Так що не все просто відбуватиметься у вас Ліза. Коли з Михасем твоя мама мала скільки мороки, тут справа не простішою, а боюсь що навпаки складнішою.

- Нехай вже зневажать нас як захочуть, лиш щоб якимось дитину визволити від таких людей Олеся. Я готова у них просити пробачення за Тамару, Вітя також попросить, лиш щоб вона звільнилась від їхнього мотоцикліста. Нам не потрібно щоб ми виграли діалог чи спірну бесіду з ними, не потрібно щоб ми пішли з гордо піднятою головою, виглядали правими і змогли щось доказати їм, нехай вони з нас сміються, нехай зневажають, лиш щоб ми розв'язались з ними: один раз і назавжди.

17

Олеся вибрала догідний час, вона взяла Тамару і поїхала в одну кав'ярню щоб посидіти, при тому наперед попередила що в неї є серйозна розмова з нею. Тамара не мала як відмовити і змушеною була поїхати, а можливо вона навіть хотіла обговорити свою справу з кимось з дорослих, так тут вже не було жодної таємниці. Олеся купила кави і сівши з племінницею за столика, тут же перейшла до розмови:

- Послухай Тамара: ти вже досить далеко зайшла з Валерієм і ти являєшся дорослою щоб відповідати за свої поступки. Скажи будь ласка: ти серйозно вирішила з цією людиною, тобто з Валерієм Ковальським, пов'язати свою долю?

- А чому так все серйозно зразу?

- Тому що ти маєш справу з такими людьми, про яких я більше знаю як ти знаєш, і вони чого вчепляться, так просто не відпустять назад. Ось тому я хочу тебе запитати таку справу. Звичайно що ти можеш мені не відповідати, лиш в тебе опісля будуть проблеми і не малі проблеми, так що вирішуй поки не пізно.

- Якщо ми розійдемося, які проблеми в мене можуть бути?

- Якщо зараз ви розійдетесь, його мама, вона буде обов'язково телефонувати до твоїх батьків а можливо приїде навіть і буде вирішувати чому так сталося між вами. Ти тоді повинна викласти свою позицію як доросла особа, не зважаючи що в Америці рахують повністю дорослими від двадцять одного року.

- Просто скажу що він мені не підходить.

- Не все так просто як ти собі думаєш Тамара.

- Я собі можу дружити з ким хочу, хіба не так?

- Довго так не зможеш: його рідні не захочуть щоб ви довго ходили і також дід Арк не допоможе тобі відчинити свій магазин, про якого ти мрієш, поки ти не вийдеш заміж. Ти прекрасно знаєш позицію Арланів; краще за мене. Тобі не вдаватиметься так ходити і жити як американців багато живуть тут. Ти не з такої родини і Валерій також не з таких.

- Окей, а коли я захочу за нього заміж?

- А ти його любиш?

- Як вам пояснити?

- Тут не потрібне пояснення: так, або ні.

- Тьотя Олеся: питання любові, воно як сказати, таке не однозначне щоб так категорично: В одних людей вона приходить коли проживуть разом, в інших немає, лиш живуть вони нормально, інші любляться лиш короткий час, хіба не так буває?

- Хто тобі наговорив такого і звідки ти знаєш такі речі?

- Просто так подумала і питаю вас...

- А яку ти вибираєш одну з тих позицій для себе?

- Я не знаю, ще жодної не вибрала.

- Тамара: тобі жодна не підійде з них, тому що тобі не потрібно думати як буває між людьми а думати як буде в тебе особисто. А правильна позиція лиш одна: така красива дівчина як ти, повинна виходити заміж суто по любові і ніяких зайвих питань. Ти повинна мати за взірець своїх батьків і в наших родинах усі так побрались, в тебе в генах наші пожадливі: любити і бути любимою.

- Розумієте тьотя Олеся: так як мої батьки зустрінулись, одружились, живуть, таких пар одна на десятки тисяч мабуть. Зайдіть в розмову з кожним і побачите далеко не усі так люди живуть. Наприклад: Аня призналась як її батьки жили і живуть, так це просто жах. Батьки Асілли взагалі так побрались що за маму вирішили і вона поїхала до жениха побачивши його перше перед тим як шлюб повинен був відбуватись. А коли я про своїх їм розказувала, вони не могли повірити; говорили що в моїх батьків як в кіно чи в романі якомусь Шекспірівському описано.

- Тоді нехай в них так як в романі, я згідна з тобою, лиш хіба воно погано?

- Навіть дуже гарно, лиш так не буває з багатьма людьми, повірте мені.

- Тоді в мене конкретне запитання. Звичайно що мама тебе таке питати не стане, лиш коли ми вже вийшли на відвертість я все ж таки запитаю. Скажи якщо хочеш звичайно відповісти мені: ти уявляєш себе з Валерієм в ліжку?

- Я ще не думала про таке і взагалі нікого собі не уявляла ніколи.

- Виходить в тебе не то що немає почуттів любові до нього, а навіть елементарної пожадливі; більш того: цікавості жодної що до спільного життя.

- А хіба щоб таке думати воно так важливо?

- Я тебе питаю про основи подружого життя, в іншому випадку немає сенсу морочити голову одне одному.

- А хіба так не буває як в мене з ним?

- Тамара, - почала поважно Олеся, - ти задумайся над тим що я тобі скажу. Ось коли ти вийдеш за Валерія, народиш йому дітей і тут в твій магазин зайде одного дня такий мужчина що ти про нього мріяла, а якщо навіть не мріяла, тоді від тієї хвилини коли ти його вперше побачиш, тобі в середині щось поміняється. Він погляне тобі в очі а ти йому і тоді ти зрозумієш що ти справді з тих що влюбляються один раз в житті до смерті. Ти зрозумієш що ти дочка Віктора і Лізи, ти зачалась від любові, не просто так а від такої любові, яка, так як ти висказалась, знаходиться один раз на десятки тисяч пар. Я тобі розкажу що тоді з тобою буде відбуватись: ти зненавидиш Валерія, зробиш його нещасним, тобі навіть діти які народились від нього, стануть в якісь мірі противними, ти бачитимеш в них лиш погані риси і приписуватимеш їх родині Валерія. Спочатку тобі буде соромно признатись, що до почуттів відносно дітей, тому все ж таки вони і твої діти. Далі все піде набагато гірше, кожен раз гірше. Ти почнеш мучитись, так мучитись що життя тобі стане набридливим, ти не захочеш жити на світі. Людина коли вже доходить до такого стану, тоді їй не любо ніщо навколо. Лиш коли ти один раз побачиш такого мужчину і через кілька місяців забудеш, тоді тобі можна рахувати що пощастило, але коли він почне кожного тижня заходити до твого магазину, кожного разу краще одіватись, кропитись одеколоном і кожного разу несміливо оглядати твою талію, твої груди, твої губи, очі і все що ти успадкувала від своїх прекрасних батьків. А одного разу ти поглянеш на скляний прилавок і побачиш візитну карточку, а на ній телефон того, хто її навмисно залишив тобі. Тоді ти візьмеш ту карточку, заховаєш в сумочку і спочатку будеш боротись сама з собою, лиш ти не зможеш довго, не зможеш тому що любов вона знаходить собі

жертву і хто добровільно іде в її обійми, ті менше страждають на відміну тих хто впираються. Ти не зможеш їсти, не зможеш спати, і в тебе почнуться конфлікти з чоловіком. Він відчує що з тобою щось не те, і при першій образі ти вийдеш вечором на двір, сядеш в машину і набереш той номер телефону, якого ти вже носиш з собою і знаєш на пам'ять. Опісля, те що ти почувеш, тебе затягне в такий вихор, що ти не знатимеш яке число і день який на світі. Для тебе буде лиш одне: зустрінутись і поплакати в нього на грудях на свою долю. Муки будуть продовжуватись до того часу, поки ти не вирішиш з ким бути. А коли ти все ж таки погодишся на великий гріх, тоді твої муки немов закінчаться, лиш вони перейдуть на інших: в першу чергу на твою мамку, батька, всю родину, яка з трудом буде вірити в те що трапилось. Лиш воно не все: своя родина зможе простити, хоча через певний час, лиш Валерій, його рідні, вони проклинатимуть твоє життя на землі. А з дітьми вашими я вже не знаю що навіть буде, просто не знаю куди віднести їх. Ось така картина цілком можливо що тебе зустріне в житті. - Олеся зупинилась, вона побачила як Тамарі пересохло в гортані і очі пильно дивились на Олеся, вона вирішила доповнити. - А тепер поглянь з другої сторони: все те прекрасне, тобто тебе зустріне хлопець, який погляне на тебе а ти на нього, ви двоє одноразово зрозумієте що ви половина одного яблука, йому будуть снитись твої очі, твої ноги, усмішка, навіть одяг твій, і ти зможеш одного дня подати йому руку, пройтися з ним, піти в кафе, погуляти над океаном. А вже коли він тобі запропонує, ти порадуєш мамку, батька, мене, брата свого, сестричку і вийдеш за нього як за того хто єдиний, любий, і народив ся для тебе на світ білий. Життя твоє може бути і повинно бути без прокльонів, без страху, без ненависті зі сторони іншої родини, тому що твоя родина, старались так жити щоб не принести нікому кривди, хіба лиш допомогти та відкликнутись на чуже горе.

- Я подумаю, - прошептала Тамара, - а ви так можете, як ви умієте, не дарма тьотя Ріта вийшла з Любчика заміж а він її покохав. Я захоплена вами, вам в інституті викладати потрібно; такий талант...

- Вже мені хтось так само казав як ти Тамарка, лиш для чого мені кафедра, як скільки роботи в родині нашої? - Засміялась задоволено Олеся, та випила залишок кави в стаканчику, стала дивитись своїми сірими очами щиро на племінницю.

- Я подумаю над тим що ви сказали, лиш я так зразу не зможу щоб порвати дружбу і все. Потрібна причина щоб була для того.

- Тоді подумай добре, життя наше одне на землі і потрібно так його прожити, щоб не викликати сльози в тих людей, які тебе жаліють і люблять...

Певний час, Тетяна не сприймала надто серйозно хвилювання дочки, так як знала що Ліза запросто може набрати собі в голову всього лишнього і переживати наперед над тим, чого може взагалі не відбутись. Тетяна жартуючи говорила на роботі жінкам які з нею працювали: Ще пташка лиш гніздо звилла, ще немає яєчок, а моя Ліза вже боїться що кіт писклять поїсть. Кіт навіть не зможе туди добратись, тому що птаха по природі передбачає небезпеку і по інстинкту звиває гніздо в недоступному місці для подібних хижаків, лиш моя Ліза думає що кіт може бути мудрішим, або птаха не передбачить його присутність на території; просто все нормально, лиш Ліза не може без того щоб не переживати за когось.

Але одного дня, Тетяна поміняла свою думку: звичайно що питання не торкалось kota і писклять; Тетяна поміняла свою думку відносно легковажності що до Тамари і Валерія, а вірніше щодо його рідних: Наталі і Ганни Михайлівни.

Аркадій з дружиною знаходились в Брукліні на 86-й вулиці. Проголодавшись, Тетяна звернулася до чоловіка:

- Слушай Арк: мне поешь чего.

- Да Таня; я также не против...

- Куда пойдём?

- А давай заедем на Брайтон Бич, там есть хорошая столовая. Я забыл название, лишь помню какой-то «Интернационал» кажется. Там внизу магазин большой а втором этаже столовая. Очень вкусно готовят и всегда свежая пища. Кстати девочки там работают украинки, видать хорошие хозяйки, если так вкусно готовить умеют.

- Это там где можно на крыше дома посидеть?

- Да, именно там можно так посидеть.

- Тогда поехали.

Аркадій усівся за кермо Тетяниної машини, і поїхав куди домовились двоє. Приїхавши на місце, Аркадій поклав автомобіль, вкинув монети в автомат, поклав квитанцію на панель перед вікном, (щоб бачив хто перевіряє, на скільки часу оплачено стоянку), ввімкнув свій швейцарський хронограф, щоб знати коли виходить час оплати, і з дружиною пішли поїсти. Тетяна замовила собі жареної картоплі, три вареники, рибу і десерт. Аркадій також взяв те що вибрав собі, так як він ту частіше заходив з Левом, він вже знав що купляти до свого смаку. Двоє пройшли на площадку яка була справді на даху, сіли з лівої сторони за крайній столик і почали ласувати.

Повівав літній вітер, світило сонце, тому Аркадій надів темні окуляри а Тетяна сиділа спиною до сонця. Так як тут переважно можна почути російську мову найбільше, також українську, Тетяна не звертала уваги на присутніх людей а старанно ласувала жарину рибу, однією рукою притримуючи легеньку пластикову тарілку, щоб вітер її не перекинув.

Нараз Тетяна почула, як поруч неї промовив жіночий голос:

- Ой кого я виджу тут! Які люди!

Тетяна підняла голову і побачила Ганну Михайлівну з Наталею, вони також купили собі поїсти і стояли з підносами в руках. Аркадій швидко почав присуватись до дружини, щоб зробити місце людям які підійшли до їхнього столу.

- Доброго дня вам, - промовила Тетяна поправляючи свої окуляри, - сідайте поруч нас і як кажуть що в компанії і апетити більшим.

- Дякуємо, дякуємо. - Жінки сіли напроти.

- Ви також знаєте про те що тут смачно готують? - Запитала Тетяна.

- Так, ми вже тут побували, - відказала Наталя.

Ганна Михайлівна поглянула що Аркадій вже закінчив їсти а Тетяна також взялась за десерт, побоялась щоб вони не втекли, тут же приступила до розмови, використовуючи таку нагоду яка підійшла їм сьогодні.

- Як ви поживаєте Аркадій Ілліч, Тетяна Андріївна? - Почала розпитувати Михайлівна.

- Дякуємо, так нічого, - відказала Тетяна.

- Як діти, онуки?

- Також добре: Вітя вже машини продає, Лізочка наша з діточками вдома.

- Ой маєте нівроку гарну доню і зятя якого; маєте чим гордитись.

- Ми Богу дякуємо за них. Знаєте Ліза у нас росла одна лиш, ми так думала не раз яка буде в неї доля, а Бог погодив що в таку родину прийняли її як рідну дитину, напевно тому щ мій батько покійний молився за неї постійно і за нас також.

- А маленька внучка вже в школу скоро піде?

- Вона з п'ятого року, на Різдво наше вродилась, ще потрібно почекати з школою.

- Ой діти так ростуть як гриби по теплому дощі, - зітхнула Михайлівна. - А як старші? Вчать напевно гарно, тому що Ліза глядить за дітьми дуже.

- Тамарка гарно вчиться, а Русланчик так як хлопець; самі знаєте як хлопці.

В розмову підключився Аркадій.

- Тамара, вообщє способная девочка: музику выучила хорошо, вот язык украинский как выучила а здесь согласитесь это не просто, здесь молодые не очень интересуются языком отцов. А Тамара вот захотела и выучила как следует. Если захочет в Украину поехать, так свободно может говорить с людьми.

- Та каже постійно наш Валерик, як вихваляє її, як нею він тішиться; живе нею постійно. А ми питаємо: а ти знаєш що вона красива і може собі вибирати одного з десятків хлопців? А він каже: «Знаю, лиш я думаю що вона вже вибрала одного якого полюбила». Це він так про себе нам говорить, а сам аж світися з радості. - Закінчила шепотом баба Ганка.

- Кто такой говорите? - Поцікавився Аркадій.

Тетяна побоялась що Аркадій так не відказав, як колись відказав про Лізу, знайомим з Яремча, тут же придумала щоб заспокоїти чоловіка:

- Арк, ти поглянь скільки часу щоб машина не стояла без оплати.

Аркадій поглянув на годинник і зрозумів що саме дружина йому натякнула, він встав щоб доплатити і сказав що почекає на неї в машині, так як має кудись телефонувати.

- Я розумію що Тамара подобається вашому єдинакові, - почала Тетяна, - лиш тут потрібно щоб в першу чергу він теці подобався, тому що Ліза в нас така своєрідна натура. Ліза для дітей все віддала і хоче щоб було... ну ви самі розумієте.

- Саме тому ми і кажемо щоб так було як молоді хочуть: ви самі знаєте як ваша Ліза натерпілась коли Віктор в армії був, нам Олеся, а також Ліля, нарозказувались багато. Вона повинна зрозуміти дочку як ніхто, а ми також видимо що наш Валерик життя не уявляє собі без Тамарочки вашої.

- Ой Михайлівна, - махнула рукою Тетяна, обтираючи губи салфеткою, - знаю я тих хлопців: в мене по молодості був такий що «не уявляв життя» без мене, а так слизнув коли мама наробила крику, як миленький. Я не кажу про вашого хлопця, лиш я особисто не вір'ю їм нікому: одну цілує, а другу гладить, третю щипає, а четверту сватає.

- Що ж ви так розчаровані в хлопцях? Може воно так було десь колись, лиш наш Валерик все розпланував вже: як він буде з Тамарою жити, скільки діточок вона захоче, що їй купляти він повинен, в нього вже давно все на своєму місці. Ваша Ліза коли б знала який він благородній, вона б не думала навіть. Я розумію що є люди які радять збоку, особливо в родині такі попадаються, лиш послухати когось можна в другому а в питанні одруження, хто лиш послухав когось, йому ніколи не вийшло на добре; а скажіть чи не так Андріївна?

- Воно так, але і не так: наприклад мій брат рідний Сашко сказав мені щоб я забула того свого першого і поїхала до нього вчитись і що думаєте? Вийшло на краще. Я вийшла заміж за пілота, а не за якогось колгоспника що мами боявся своєї, і втікав від дівки через кропиву в саду. Він не поганий, лиш я б не жила ним, а з моїм я прожила так як Ліза з Віктором. - Тетяна хоч сказала неправду, лиш вона справді була все життя задоволеною що не вийшла за Михася, а саме за Аркадія Арлана.

- Ви там так обережно старайтесь поговорити з Лізою, так щоб діточкам нашим допомогти а не нашкодити, бо люди навіть з родин не хочуть добра, а ми хочемо.

- Постараюсь. - Тетяна встала за столу, збрала одноразову посуду щоб викинути в сміття, і ввічливо попрощалась, хоча в душі їй дуже не подобалась розмова в такому тоні.

Дорогою Тетяна переказала усю розмову Лізі, а в кінці добавила:

- Щастя що я тата відправила в машину а то напевно був би він перекинув ту бабу Ганку через огорожу ні ті дашки що заді ресторану. Я відчула що зараз щось трапиться і тому запобігла такої небезпеки, щоб таке сватання не закінчилось катастрофічно, - закінчила жартом, Тетяна розмову з Лізою.

Відстань від Мерріка на Брайтон Біч, приблизно 25 американських миль, або 40.2 кілометри. Така ж сама відстань з Брайтон Біч що в Брукліні, в Мінеолу. При дозволеній швидкості, всього їзди 35-40 хвилин. Звичайно що Валерій на своєму «залізному коні», Kawasaki Ninja, пролітав за половину часу, а вночі ще швидше. Мотоцикл був сірого кольору, а батько Валерія Василь, називав того «залізного коня» просто «нендза».

З Тамарою Валерій швидко не їхав, лиш інколи коли Тамара його немов пришпорила, він любив вильнути поміж транспорт. Тамара це робила коли вона бачила що перед ними, на машині їдуть хлопці а частіше дівчата, одним словом хотіла показати що вона не боїться швидкої їзди.

Звичайно що на мотоциклі Тамару ніхто впізнати не міг: навіть коли б поруч проїхав Віктор, він не впізнав б рідну дочку, так як Тамара одівала завжди червоний костюм з широкими білими смугами від пагонів до низу по рукавах, також штани мали такі ж смуги. Шлем також був червоного кольору, з темним склом. А лишень по тому що по плечах розвівалось чорне волосся, і видно було по талії що це дівчина, впізнати хто така, було звичайно неможливо.

Все ж таки одного разу відбулась випадкова зустріч, просто на середині швидкісної дороги під номером «495». Зустріч яка відбулась була рівномірна диву, так як зустрінути знайомих людей, які сиділи в своїй машині, серед сотні тисяч різних автомобілів, справді як чудо і може трапитись далеко не часто.

Справа в тому що Валерій не міг пролізти попавши в затори, і він змушений був рухатись повільно з транспортом, так як обочини були на ремонті. Валерій просувався в середній лінії, а так як було тепло, Тамара зняла з голови шлема і засилила на руку. Валерій не помітив як порівнявся з машиною, яка також повільно рухалась правобіч. В машині сиділи Вадим і Ліля. Вадим відростив бороду, він мав на очах темні окуляри і Тамара, тим більше Валерій не звернули уваги на них. Ліля, яка сиділа поруч водія, і з мотоцикла не було її видно, впізнала Тамару.

- Мамо рідна, - прошептала Ліля.

- Що таке Лілька? - Поцікавився Вадим, не розуміючи що саме так вразило дружину.

- Вадік, та це ж мала Левчучка з якимось джигітом на моцику.

- Хто, хто?

- Тамара Віктора і Лізи, - пояснила Ліля.

- А Ліза знає що вона возиться на мотоциклі з якимось?

- Ліза вмерла б зі страху.

- Точно вона?

- Вона Вадік.

- Якщо вона, тоді Віктор зараз буде знати і не тільки: побачить зараз свою донечку.

- Що ти збираєшся робити? - З тривогою поглянула Ліля на чоловіка.

Вадим мовчки взяв телефон, ввімкнув фотокамеру і порівнявшись з мотоциклістами, гукнув з відчиненого вікна машини:

- Тама! Ану усмішку для фото!

Тамара почувши українську мову, жажнулась, вона перелякано оглянулась лиш не впізнала Вадима, розглядатись було пізно: телефон клацнув і Тамара попала проста на екран Вадимові експромтом.

- Що не сидиться вдома? - Запитав Вадим.

- Привіт. - Тамара привіталась лиш соромливо відвернула голову і ніби рукою хотіла поправити волосся, якого вітер завертав їй на очі.

Вадим не відступався зі своєю увагою:

- А ви куди так в цьому напрямку? Тобі не по дорозі здається сюди?

Тамара шепнула щось на ліве вухо Валерію, той перелякано оглянувся і просто перед Мерседесом, рвонув в крайню ліву лінію. Тамара швидко натягнула шлем, хоча знала що вже пізно, зрозуміла що попалась як щука в сачок.

У Вадима і Лілі дітей не було, і часто люди в яких немає своїх дітей, не можуть розуміти як так може бути що батьки стараються, просять, наказують, а діти своє роблять. Вадим був один з тих що розумів так: як тобі сказали - так має бути. Ліля поглянувши на чоловіка запитала його:

- Що будеш продавати малу батькам?
- А коли заб'ється на мотоцику, тоді як ти Олесі в очі подивишся? А Віктору я, як гляну?
- Може я завтра Олесі скажу в пекарні про все?
- Завтра ти додаси лиш, а я вже Віктора набираю. - Вадим так поступив.
- Алло, - відізвався Віктор.
- Вітя привіт! Це Вадик Лількін. - Пояснив Вадим щоб той зрозумів скоріше хто турбує.
- Бачу по номеру; привіт Вадик.
- Вітя, я швидко і конкретно: твоя мала Тамара де в даний час?
- Напевно вдома, а в чому справа?
- Вітя, справа в тому що ти може знаєш чи не знаєш, а вона возиться з якимось ніндзьою на спортивному мотоцику по «Лонг-Айленд Експресвей». Ми в трафіку стояли і вони порівнялись з нами разом; мала шлем зняла з голови.
- Та ти що Вадик? Ти впізнав її добре?
- Зараз скину тобі фото її на твій мобільний і сам впізнавай.
- Ти подумай, - розгубився Віктор, - а в чому вона одіта?
- Костюм для мотоциклістів, лиш вона не прийде в ньому до хати, на ногах кросівки білі з англійським прапором.
- Висилай фотку, - запросив Віктор.
- Ліля мене питає чи я продам те що бачив, а я як тобі не скажу? Фактично я не знав чи ти знаєш, лиш наскільки я знаю тебе і Лізу, щоб ви таке дозволили я сумніваюсь.
- Вадик, я вдячний тобі, машину безплатно зроблю в любий час, ти нам услугу ведмежу зробив. Вона з малим Василя Ковальського, він купив мотоцикла нового. Вже один раз Ліза провела їй профілактику а вона знову за своє, лиш нічого, прийде додому вечором.
- Тамара твоя так перелякалась як мене побачила, а він як почав лізти між транспортом як слимак в діру. Я б на твоєму місці його також потряс, щоб не возив малолітню на мотоциклу серед такого руху.
- Що тобі говорити Вадик: з ним не так все просто як ти собі думаєш.
- Як знаєш Вітя; справа ваша.
- Ти молодець Вадик, я вдячний тобі; твоя допомога як ніколи вчасною.
- Служу Советському Союзу! - Зовсім недоречно, пожартував на кінець Вадим.

Віктор поглянув на фото, яке переслав йому Вадим, він сам до себе почав в голос промовляти їдучи за кермом і дивлячись на дочку: нащо тобі того шубравця, почекай покатаєшся, мамка тебе так покатає, що не сядеш на того мотоцикла. Ой що воно таке: причепився якийсь до дитини і та Олеся сама напросила їх сюди... Права була моя Ліза що так боялась ще віддавна таких людей, а я думав що вона перейнялась зайвим...

Поки Віктор повертався, Тамара вже була вдома: виходить що Валерій тут же розвернувся вийшовши на перший вихід з швидкісної і поперечними дорогами помчав в Меррік. Валерій став намовляти Тамару щоб любим способом відпиралась, щоб говорила ніби вона нікуди не їхала, а коли навіть фото пришло Вадим, взяти телефон немов поглянути і тут же стерти з телефону, а опісля вдати ніби не знаєш що трапилось і жодного фото не бачила. Може якась схожа до неї, може Вадим помилився так як він не мав часу розгледіти. Валерій почав сварити для чого Тамара повелась на провокацію і привіталась з Вадимом, потрібно була вдавати що ти не розумієш української мови, мало є дівчат схожих? Нехай був би сам подумав що з ним щось не в порядку і він обізнався причепившись до якоїсь дівчини, тим більше вони знаходились на такій дорозі що жителі

Мерріка нею не користуються, так що можна було завдати просто нерозумні питання: а що я там робила? А чому мені по тій дорозі їхати? А кінець кінцем може той Вадим на сонці перегрівся?

Валерій хотів виручити Тамару, лиш він не знав як він вигадуючи різні відговори, шкодить сам собі: Тамара слухала і думала: вона не думала що буде вдома, вона думала як Валерій уміє викручуватись неправдою, як він обманює, як він на ходу придумує лиш для того щоб Тамара обманула своїх батьків. Дівчина отримала ще одне підтвердження що він людина яка задля своєї вигоди, готовий любим шляхом вийти як кажуть «сухим з води».

Тамара спочатку хотіла зупинити Валерія і пояснити що в неї батьки не такими страшними як він собі уявляє, і не заслуговують на те що вона так їх жорстоко обманювала, лиш вона не зупинила, а вирішила вислухати його до кінця, щоб краще зрозуміти яким він насправді, щоб ще раз впевнитись, як він може переконливо обманювати інших, в той час коли сам винуватим, як він не спосібний нести відповідальність за свої поступки. Можливо інший сам пішов би в хату, став вибачатись, просив за дівчину, лиш Валерій на таке не спосібний: він не вибачиться, він не стане боронити дівчину, він лиш здатний обманювати і вигадувати різну неправду а опісля висміювати тих кого він обманув.

В серці дівчини лиш посилилась недовіра до такого порадики, вона стала думати щоб коли його дружина запідозрила з іншою, які тоді він кинувся б вигадувати історії та випадковості, коли задля якогось простішого випадку, він так старається викрутитись сам і ще її визволити, напевно справді в нього є багато такого, про що не одноразово натякала тьотя Олеся - думала собі дівчина.

20

Поки Віктор повернувся, Тамара вже була вдома. Віктор лиш зайшовши в хату побачив кросівки з англійським прапорцем, які вже стояли на відпочинку. Віктор піднявся сходами, як завжди поклав на тумбочку ключі і телефон а сам пройшов в туалет.

Тамара швиденько оглянулась і підбігла щоб взяти телефон батька: вона оглядаючись почала швидко шукати запис минулих викликів. Тамара знайшла і побачила що телефонував Вадим, а з мамою батько не розмовляв від першої години дня; виходить що мама можливо ще не знає нічого.

Другим щастям було те що Ліза, вийшовши буквально десять хвилин тому, (зразу коли повернулась Тамара), вона поїхала за молоком, залишивши Тамару з меншими дітьми. Ліза збираючись спішила щоб повернутись до повернення Віктора і нагодувати його. В результаті Ліза забула свій телефон і дочка його побачила.

Тамара покликала батька на кухню і стала накладати гречки з підливою щоб він поїв. Віктор вже знав чому дочка така сьогодні господиня і так хвилюється щоб він часом не був голодним. Віктор почавши їсти побачив що Тамара не бігла кудись по своїх справах а стояла на кухні і він зрозумів що вона не знає як почати розмову; Віктор допоміг:

- Щось чути бензином в хаті, ти чуєш чи мені так чомусь?
- А може одежа в тебе з гаражу і тому так.
- А ти сьогодні вдома була?
- А в чому справа?
- Просто так питаю...
- А якщо не була, що тоді?
- Тоді нехай мамка розбирається, вона ж у нас відповідальна за такі справи; це ж її профіль в таких питаннях.

Тамара почала ходити навколо столу, Віктор дивився на неї, аж поки вона не видержала:

- Тату, а ти можеш коли я тебе щось буду просити?
- Не знаю що тобі потрібно щоб я зміг?
- Але ти все знаєш: правда знаєш?
- Знаю, мені Вадим здав тебе; навіть фото маю щоб показати.

Тамара підійшла і стала заді Віктора, вона поклала руки йому на шию, схрестила на його грудях і притулилась до його щоки:

- Мамка ще нічого не знає?
- Я не казав, лиш приїде тоді скажу, фото покажу заодно.
- Не кажи нічого, ну будь ласка, - стала просити доня.
- Як це «не кажи»?
- Наказуй мене як лиш захочеш, лиш щоб мамка не знала.
- Ти що так боїшся її? - Віктор засміявся.
- Ні, я не боюсь: жаль мені її.
- Тоді для чого ти так поступаєш? А мене тобі не жаль?
- Також жаль, лиш мамка буде дуже сумною а я вже не буду такою поганою.

Віктор глибоко зітхнув і взяв дочку за руки, які були з'єднані на його грудях.

- Добре серце в тебе, за мамку переживаєш, лиш не слухняна ти в нас.
- Але можна виправитись мені.
- Хіба що виправити тебе.
- Нехай буде так, лиш не скажеш нічого?
- Цього разу ще не скажу, лиш дивись мені.

Тамара поцілувала Віктора в щоку і взялась налити батькові напиток, як тут повернулась Ліза. Поки Ліза в коридорі зняла взуття, Віктор шепнув Тамарі:

- Ти виріши щоб тьотя Олеся не сказала мамі, їй тьотя Лілія завтра точно розкаже в пекарні. А краще я сам замовлю щоб мовчала, ти нічого не говори з Олесею; добре?
- Окей. - Тамара моргнула на батька і потерла долоні рук.

Ліза пройшла на кухню, Тамара побачила молоко в руках мами, взяла і поклала в холодильник. Ліза поглянула на Віктора:

- Я так спішила, а ти бачу вже поїв без моєї допомоги.
- Ми вже маємо господиню ще одну тут. Бачиш яка вона в нас: подати їсти може і взагалі вона в тебе вся пішла.
- Я ж не така господиня як Олеся чи мама - скромно відказала Ліза. - Правда коли ти вже не став чекати на мене, тоді справді господиню маємо в хаті молоду.
- В нашої Тамарки добре серце таке як в тебе; вона буде також гарною мамою.
- Бачиш Тамара, - звернувшись до доні, - лиш татові подавай на стіл і він тебе буде вихвалити перед усіма.

Тамара хотіла усміхнутись, лиш Віктор побачив як їй стало якось не по собі що вона сьогодні робила і як просила його щоб він мами скрити свою провину. Тамара ніби поглянула на годинника який висів на стіні в кухні і вийшла, показуючи немов кудись спішити до своїх справ.

Віктор встав також, він поцілував дружину в щоку, погладився по животі і промовив щоб розігнати свої думки:

- Дивись Ліза: Юра видно що хлоп, живіт має солідний, вуса до колін, а я їм як вовк а рівний як дошка. Напевно такої породи я, мама казала що тато мій також був худим відносно. Вже мені сорок років за рік і напевно таким залишусь.
- Тобі гарно так, хоча....
- Що ти хотіла сказати?
- Жінки поглядають на тебе сторонні, а мене вони достають інколи.
- Вже не починай Ліза. - Віктор усміхнувся, випив сік і поцілував дружину в губи.

Опісля Віктор вийшов на двір, побачивши що Олеся вже повернулась, він постукав в її двері. Олег показався в прихожі:

- Маму поклич, - тихо попросив Віктор племінника.

Олеся вийшла на сходи, вона розчісувала волосся після ванни. Олеся навіть в теплу погоду не наважувалась виходити на двір з мокрою головою, хіба що в жаркий день. Після того коли вона була захворіла, Олеся шанувала свою голову більш всього.

- Чого хотів Вітя?

- Слухай Олесю. - Віктор коли говорив про близькі, родинні, чи сімейні справи, він звав сестру так як колись в дитинстві і юності. - Я тут хотів тебе просити від імені Тамари і моя особиста просьба: нині Вадим з Лількою бачили Тамару на мотоциклі, Вадим мені зразу повідомив а Ліля завтра тобі буде говорити в пекарні. Постарайся так щоб мама не почувла і нічого сама Лізі не признавайся.

- Вже домовились двоє обманювати?

- Ми не обманюємо нікого, просто скриваємо; Ліза нас не питає про те щоб ми обманювали. Ти також зроби як я тебе прошу.

- Жаль тобі малої? Ох Вітя, не так жаліти потрібно як ти жалієш. Бачу ти другий дід наш, хоча дід мені такі моралі читав що мені в ночі снились його кодекси інколи.

- Жаль мені Лізи Олесю: вона лиш відійде трошки від якоїсь новини і тут нова новина зразу підійде. Тамара не буде більше так поступати. Буквально недавно мама Таня зустрічалась з бабою Ганкою, уявляєш як та вже сваталась? Мама Таня все Лізі розказала, так Ліза спати не могла цілу ніч від такої новини. Не давно відійшла від того а тут знову і ще гірше як попередня новина. Не бачиш що якийсь тиждень такий: зустрічаються не плановано, а результат один: лиш проблема для Лізи.

- Взагалі воно так Вітя; Лізи жаль звичайно, лиш я думаю що Вадим правильніше поступив як ти робиш. Сам побачиш: не послужить така доброта на добро: ні тобі, а тим більше Тамарі вашій.

В цьому питанні таки Олеся була правою, і небагато прийде часу і Віктор сам в тому переконається.

Олеся повернулась з роботи додому. Юра сидів на сходах і тримав металічну банку, щось попиваючи. Олеся мовчки підійшла, взяла з руки чоловіка баночку і піднесла щоб понюхати. Юра пояснив:

- Квас Леся, що думала вже?

- Зараз спробуємо. - Олеся почала пити і її квас прийшовся по смаку; випила увесь.

- Леся, мій Василь дзвонив мені нині.

- Що ще з ним?

- Говорить що мав бесіду з другом своїм, з відти з Тлумача, той сказав що треба щоб хтось з нас приїхав туди.

- Для чого? - Олеся присіла на сходи поруч Юри.

- Говорить що могили моїх батьків опушеними вже. Не знаю що зробити, якось треба поправити, пам'ятники покласти щоб спочивали як люди.

- Треба Юра; ось цього треба.

- Я казав Василеві щоб ми з ним передали кілька сотень баксів і може хто з братів Наталі зробили а він не хоче: каже що проп'ють гроші а не зроблять а може ще гірше.

- А що ще може бути гірше?

- Та візьмуть Леся розчинять на цвинтарі, розкопають, щось почнуть і так будуть там шпортати поки гроші будуть щоб пити, а пити будуть як кажуть чорно-темно, а коли вже не стане грошей, так все залишать і буде стояти на цвинтарі на сміх людський.

- Вони таке можуть Юра. Ти сам розказував як свиню різали, Ліля до тепер пригадує нам в пекарні. А розкидають там все і потім скажуть люди щоб краще були не торкали могили. Могили Юра це наше сумління, тому що померлим все одно напевно, а могили говорять про нас живих: про дітей онуків і правнуків... Мені не давно приснились Нагуєвичі, там також тато похоронений, вже більш тридцяти років як його немає в живих....

- А могила доглянутою?

- Там тьотя Ліда їде час від часу. Тьотя Ірина передає їй гроші туди.

- Може яось вирішимо з Василем, лиш може ти що придумаєш, хоча ти там нікого не знаєш взагалі в нашій околиці.

- Що тут думати Юра: хочуть Вітя з Лізою їхати туди, їх Бойки просили, поїдеш з ними і все там заорудуєш як слід.

- Можливо таке буде Леся, добре що ти в мене такою, що погодишся і не злишся на мою родину а любиш моїх батьків хоча їх вже немає серед нас. Вони добрі були люди, прості такі, наскільки я тебе знаю - ти б їх полюбила. Хоча я не жив так гарно як ти в дитинстві, лиш що зробиш: не усім однаково випадає на землі...

- А чому ти кажеш так: чому я повинна злитись на твою родину?

- Та не видиш що той Василів батяр витворює усім?

- Він пішов в їхню родину. Сам подумай Юра: твій дід був працювотим, тато так само робив як кінь коло заліза, Василь робить як ніхто з нас, а малий коли б пішов у вас Ковальських, таким був би як ви. Чому він не працює як людина десь на нормальній роботі? Чому він не вчиться як молоді люди роблять? Чому він навіть жити з рідним татом в хаті не може як людина? Ось тобі Юра уся відповідь про твою родину і Валерку того.

- А знаєш Леся: в мене таке враження що він мені чужий зовсім. Він і так був таким диким, а після того як Василя бив, мені таким став противним що я вже думав: як прийдуть вони свататись, я нап'юсь і буду лізти на колінах від початку вулиці і кричати: Левчуки, майте розум, не годіться на таке!

- Не сміши мене Юра, - засміялась Олеся, дивлячись як чоловік склав руки і зробив фізіономію, показуючи як він збирається це робити, хоча Олеся розуміла що таким саме жартом, Юра хоче висказати своє невдоволення.

- Знаєш Леся: мені навіть Абдули хлопці ближчими почуваються хоч тато їхній з тих горів диких. Буває побачать мене що зайду туди до мами і махають рукою, вітається як люди, хто я їм такий? Батько Володьки і все, а якісь хлопці людяні. А цей прийде бувало в гараж і плюється мені по вікнах машин, злоститься постійно щось, матюки по телефоні і американські і наші і польські, одним словом в нього на рахунок матів - інтернаціонал. Ще що мені Василь признавсь: каже мені так: «Ніби маю сина і не маю. Прийду в хаті а він мене не видить, щось запитаю, а він як буркне і головне що англійською». Він так щоб Василь не розумів. Можна подумати що сам Валерка так англійську знає, лиш так щоб тата понизити та зневажити. Признався мені Василь таку річ одну: колись в Любліні, там де наша родина живуть, в яких ми з тобою були Леся давно, каже що там сусідка була якась вдовичка і не проти була щоб Василь пристав до неї. Василь тепер жаліє чого не лишив тих вдома і там не лишився в неї, каже що може був би мав яку дитину з нею і шанувала б та дитина його як батька. Навіть пам'ятає що ту вдовичку звали Кшися. А він задля того Валерки все тягнув з Польщі, щоб той був як ніхто, а він тепер чхав на старого. Навіть каже Василь був би я знайшов собі десь якусь щоб на стороні мала дитину зі мною, була б якась надія і знав би, що ще таки є людина, яка тебе чекає коли ти появишся в її хаті, а тепер що говорити вже, коли роки минули...

Олеся, нічого не відказала, так як сказане Юрою, не було для неї новиною, вона вже часто чула подібні бесіди. Олеся мовчки встала, пішла в хату щоб покупатись та відпочити, лиш відпочивати довго не прийшлося: сказав Олег що її кличе тьотя Ліза.

Олеся встала з дивану і вийшла на двір а Ліза вже виглядала її з вікна своєї кухні.

- Пішли до мене, я маю торт фруктовий, він не поправить тебе, а ти такий любиш, - запропонувала Ліза Олесі.

- Мені ще торта потрібно?

- Кажу що не поправляє дуже, а ти вже так похудала з своєю пекарнею, скоро станеш такою як мама Маруся.

- Окей коли так, - погодилась Олеся.

Сидячи на кухні за столом, Ліза почала переказувати як її мама зустрінула рідних Валерія в Брукліні, так як Олеся лиш чула таку подію, тепер Ліза переказувала детально.

- А мама говорить що коли вони їхали додому, тато каже мамі що має щастя Михайлівна, тому що коли б він її знав ближче, йому хотілось запитати чому вона сама без чоловіка тут скільки часу живе. Якщо онук піде в таких в родині, тоді Тамарі таких не потрібно. А мама натякнула що до неї також Михась клеївся а вона коли поїхала далеко від дому, побачила що світ не став на одному хлопцеві, правда сказала що вони з татом так прожили як я і Вітя. А дорогою додому тато сміявся і жартував: казав коли знав був що мамі так подобається як він інколи провчав її, тоді частіше він був би так поведився. Ось такі смішні вони двоє, лиш в загальному мамі вже по-справжньому не подобались вони тепер; маю на увазі рідні Валерія.

Олеся слухала і думала інше: вона думала про те що Тамара продовжує возитись на мотоциклі з Валерієм а Ліза думає що нічого подібного не відбувається. Олеся не хотіла порушувати слово, яке вона дала Віктору, хоча їй дуже хотілось підняти це питання на досить серйозному рівні. Основною причиною послужило те, що продовжуючи розповідь, Ліза переказала як Михайлівна натякала перед Тетяною, немов свої з родини, молодим не раді і мішають їм. Олеся знала що мова ішла про неї та про Юру. Олеся подумала що вони все одно будуть винуватити її, тому Олеся вирішила активно включитись в боротьбу, тим більше що Ліля все переказала детально про те, як Тамара возилась і як вона її особисто бачила. Також Олеся побачила що розмова, яку вона провела з племінницею, не дала очевидного результату, якщо навіть вона задумалась над темою любові, все ж одно в неї ще було захоплення мотоциклом і вона продовжувала його реалізувати. Олеся зрозуміла що Тамару можна виправити, вона схожою характером з нею, а коли її мама виправила колись, те саме можна з Тамарою.

В кінці червня, однієї суботи, Ліза вирішила з Олесею поїхати в Нью-Йорк Сіті. Юра сказав дружині що піде поглянути на Мухтара і побуде з дідом і бабою трохи.

Прийшовши до тещі, Юра побачив що дід сидів та грівся на сонці. Юра привітався та сів поруч, лиш в тіні.

- Що там нового сину? - Поцікавився дід.

- Такого нічого; ви краще щось старе розкажіть. Зараз такі новини що не хочеться говорити, і нема про що говорити, а колись було цікавіше жити і тому я люблю слухати як воно було давно.

- Так, так, Юрку...

- Колись діду, я так думаю, що було такої: люди вміли і посміялись і поплакати як треба було. А зараз так: на весіллі не сміються а на похоронах на плачуть. Ходить таке одно за другим як варені раки.

- Воно так Юрку... Не раз таке літо як зараз а ми дівтора в Бистриці як щупаки; ой як було весело, як було якимось просто, люди любились сину, добрішими таки були людоньки. А води було більше в Бистриці і Дністер був великим і глибоким дуже. Дуже води висохли як ті меліорації почали робити по полі, не знаю чи воно від того, чи як то

розуміти... А колись води були такі а риби як багато було: мої тато колись жили з того що рибу возили до Станіслава на заказ панам.

- А Бистриця стікається з другою і в Дністер десь за Франківськом впадає, лиш я ту місцевість так не знаю; не доводилось там побувати.

- А дивись ти кажеш щоб щось розказати і сам мені нагадуєш про що говорити, - дід потер морщини на чолі, - ти про Бистрицю і Дністер нагадав мені. А колись було в нас в колгоспі, десь може був рік шістдесят восьмий, може далі, напевно перед тим як Маруся наша мала віддаватись за Володьку, першого зятя нашого. Я був в колгоспі а якийсь чоловік, чого він був в нас сам не знаю. Він до когось був приїхав, але чи то родина, чи то може щось по роботі було, я вже забув. Але до чого я веду: той чоловік якраз там мешкав, де дві Бистриці в Дністер впадають. Щось ми про жінок заговорились так між хлопами а він розказує що в них в селі таке було, воно ніби жарт, але казав що таки так було. Говорив що одна жінка була прикра дуже і увиділа чим можна чоловіка настрашити: лиш щось зайде між ними, а вона кричить що йде в ріку втопитись. Вибігає на дорогу, біжить на ріку, а ті люди десь недалеко жили ріки, біжить і кричить що вже терпіти не може більше, топиться буде і кришка. Що зробиш з дурною бабою, як вона йде топиться? А чоловік боїться, біжить за нею, просить, доганяє і навіть бувало що вона по коліна у воду залізе і так ніби розбиратись хоче, але так щоб він прибіг і злапав її. А він вже бере на руки, починає говорити до неї файно і вже перепрошує, несе додому а баби сміються, аж за черева тримаються; людям на сміх лиш таке. Так було довго, вона таке вже навчилась робити. А там жив якийсь великий газда, такий поважний. Мав той газда дітей багато, хату велику, сад такий добрий і того господаря люди поважали добре. А цей чоловік так подумав про того газду: діти в нього добрі, жінка слухає, не показує такого щоб люди сміялись, думає собі так: ану я запитаю що мені робити з моєю бабою, що так мене зневажає і сміх з мене робить. Прийшов до того газди і каже: «нанашку», так колись старі люди звертались до старших, таке саме як зараз кажуть «вуйку» там в нас. Каже: «слухайте, що мені робити з моєю жінкою? Самі знаєте що вона мені робить і я вже змучився так за нею бігати». А газда йому каже: «вона як ще раз таке скаже і буде бігти топиться, ти вийди і крикни її в слід: йди, йди, дурна і втопись вже на кінець! Я собі візьму ту Ольгу з кута і буду жити як люди, а ти втопись вже раз!» Той чоловік каже: «я попробую, лиш боюсь щоб не втопилась і буду мати на совісті». «Та не втопиться вона ніколи», - газда каже, - «де ти бабу видів щоб втопилась через хлопа? Хлоп за бабу і на гіллю і в воду, а баба ніколи».

Пройшов вже час якийсь і там знов щось зайшло в хаті, баба з хати і в крик: «вже таки втоплюсь! Більше ти не будеш мені печінки їсти! Йду таки! Втоплюсь раз!» А хлоп вийшов так на хвіртку, покрутив вуса і кричить її: «Йди дурна, йди! Втопись вже раз, а собі Ольгу візьму і буду мати газдиню, жінку і спокій в хаті!» А та жінка його як почувла, як бігла так стала: обертається, руки закладає в боки і каже: «Ти сам дурний йди топиться! Аби Ольга маєток мій посіла? Сам йди втопись!» Після того вже не бігла більше ніколи, а хлоп каже сам собі: «де ж мій розум був? А я роки бігаю і ношу на руках по селі».

Юра почав сміятись і пригадав дідові:

- А я також Лесю на руках ніс, правда не бігла топиться на Бистрицю.

- От такі баби є сину, ти як думав.

В той час Настя виходила з хати і зачула що дід щось про жінок говорив; вона запитала:

- Що татуню таке розказуєш?

- Та кажу що дощу вже довго не було; сонце так вперлось як на збитки і гріє, - схитрував дід Федір.

Юра ще більш почав сміятись з того що дід так висміював жінок, а тут так легенько з'їхав в сторону і переклав усе на погоду.

А тим часом справді пішов проливний дощ, лиш в самому Нью-Йорк Сіті. Ліза з Олесею поклали своє авто на стоянку, а самі ходили пішки, лиш повертаючись, так змогли що сухого місця не знайшлося на них. Звичайно що можна було заховатись під якийсь навіс

чи дашок, навіть забігти в любе приміщення, тільки Олеся хотіла трошки змокнути після тривалої спеки, дощ був як щастя на голову, просто з літнього неба.

Дощ як почався раптово, так і перестав, літнє сонце відблискувало тисячами зайчиків на скляних фасадах хмарочосів; Ліза з Олесею зупинились щоб передихнути на розі вертикальної, Дев'ятої, та горизонтальної, Сорок п'ятої, вулиць.

- Жаль що ми від набережної далше. - Обтрушуючись від вологи, говорила Ліза. - Напевно над водою веселка велика така зараз, хмари ж пішли на Джерсі Сіті, там десь такі темні хмари на заході в даний час.

- Напевно там так ллє як тут, затопить Елізабет і Ньюарк, - відказала Олеся.

- А коли ми були ще дівчатами, коли змокли на вашій вулиці в селі, хто тоді міг сказати нам що прийде день і ми дві так само змокнемо в центрі Нью-Йорка.

- До речі як ти замітила Ліза: тоді також був липень як зараз.

- Лиш останніми роками в нас все вляглося: нічого особливо не відбувається у нас в липні, а скоріше траплялось...

Олеся взяла телефон щоб запитати Юру, чи в них не було дощу, так як хмара надійшла з океану, тобто з півдня. Хоча в центрі Минхеттена не дуже аж так видно, з якої сторони насувають хмари, так як небо видно лиш клаптиками.

- А ми з дідом говорили про дощ лиш недавно, - відказав Юра Олесі.

- Тут так лило, ми промокли до рубчика, а ви собі сидите з дідом і дощу виглядаєте?

- Ми тут про жінок говоримо.

- А про жінок: що вже там дідові про мене розказуєш?

- Не про тебе а дід мені розказує як один чоловік мав таку бабу що жити не давала йому і як він зробив порядок з нею.

- Дивись щоб я не пожалілась і бабця Настя зробить порядок з дідом, а я з тобою, - жартуючи, засміялась Олеся.

На наступну суботу, Віктор десь в обід вийшов з хати. За столиком під парасолою сиділа Олеся. Віктор запитав:

- На океан не їдеш?

- А чому можна. Лиш знаєш Вітя: вже коли б все хтось зібрав, поскладав і лиш я пішла сіла в машину і ще мене відвіз. А зараз почни збирати щоб там поїсти, пити, рушники, а опісля піску в машину нанесуть, а я вже так намоталась за тиждень що просто жах.

- А ми може човна візьмемо в мамі і поїдемо.

- Також морока: поки притягнеш човна, заправиш, спустиш на воду, вже сам мокрим, лиш від поту а не від води.

- А ти вже хотіла так як в казці? - Засміявся Віктор. - Я б поїхав, лиш Руслан щось не дуже хоче, а Тамара вже кудись поїхала і що ми самі з Лізою будемо возитись?

- Ніхто не мішає вам з дітей; саме найкраще.

- Та ні Олеська: саме краще коли все спокійно, не переживаєш де діти, все на своєму місці, тоді хочеться як кажуть людині чогось такого, а коли щось на голові - сама розумієш.

- Вітя, - Олеся почала серйозно, - я думаю що Тамара возить ся з тим далі. Дивись мій Володька мені буквально вчора сказав що він постійно з Зораном зараз, з тим хлопцем з Боснії, а Валерик з Піциком собі самі з дівками. Як ти думаєш чому скоріше були усі разом а зараз вони окремо? Тому що на мотоциклах постійно і їм не потрібна ні Асілла, ані Володька мій.

- Можливо Олесья; все можливо. От я буду думати де моя дочка возиться, як він їздить поміж такий рух великий і який мені океан любий чи корабель? А про Лізу вже мовчу взагалі... Ой Олеська, - зітхнув Віктор та поглянув на небо, - як той Валерка вже нас замучив; взявся на нашу голову тут ніби дівок для нього нема на світі, а нашій також ніби для неї світ клином став на ньому.

- Вітя, я б на твоєму місці йому зателефонувала. Просто поговори з ним як мужчина з мужчиною, скажи що ти забороняєш йому возити її, і взагалі як так буде продовжуватись, тоді ви в сім'ї покладете питання щоб Тамару відправити скажімо в Чикаго на навчання. Можеш ще якимось погрозити йому, тоді сам почувеш що він скаже тобі.

- Я вже думав, лиш якимось щоб Тамарі не було соромно що я за неї так питаю.

- Вітя, а йому не соромно з бабою Ганкою вирішувати усі питання про себе і Тамару? В тебе є більш вагома причина як в нього щоб з бабою рішати. Ось наприклад сьогодні: зателефонуй і скажи що ви збирались на океан, усі разом поїхати а Тамара десь пропала і ви чекаєте чи вона повернеться чи ні? Ти хіба не пам'ятаєш як мама наша боялась за нас?

- Тоді він скаже чому її не телефонуюмо а йому.

- А ти зроби так і сам почувеш що він скаже; тобі сорок років скоро, а ти не смієш чомусь.

- Взагалі я батько, а вона дівчина, дочка моя, тут можна запитати навіть строгіше, - погодився Віктор з сестрою.

- Візьми мій телефон, тому що від тебе він може не взяти, а так подумає що я щось хочу в нього і вже буде готовим щоб для баби Ганки зібрати інформацію на вечір.

Віктор оглянувся чи на кухні вікно не відчинено щоб Ліза не почула, так як Віктор жалів дружину, особливо останнім часом, щоб так багато не хвилювалась, сів за столик і почав набирати номер до Валерія. Віктор сподівався що скоріше всього він не відповість, так як напевно він кудись їде на мотоциклу, лиш Валерій відповів:

- Що утомляєш Миронович? - Валерій продумав що викликає його Юра.

- Привіт Валерій. - Віктор привітався серйозним тоном.

- Здоров, здоров, чого утомляєш питаю?

- Валерій, це не Юра, я батько Тамари.

- А, привіт тоді.

- Послухай, ти можеш мені дати Тамару на дві хвилини?

Відповіді не почулося, лиш якийсь шум поруч а так затих телефон взагалі. Віктор вже подумав що зв'язок загублено, (насправді Валерій долонею закрити телефон був). Через кілька секунд Валерій відповів:

- А звідки ви взяли що Тамара коло мене?

- Тому що її немає вдома і мені підказали що мабуть вона з тобою возиться на мотоциклі.

- Скажіть тим що вам підказали: коли не знають, нехай не вигадують таке.

- Валерій, якщо в даний час Тамари немає з тобою, я запитаю її де вона час проводить, можеш не сумніватись, лиш з тобою я також хочу поговорити одну справу.

- Ну говоріть.

- Я хочу просити тебе що б ти не возив її на мотоциклу своєму. Може тобі батьки дозволяють, лиш ми не дозволяємо Тамарі такого роду розвагу.

- А вона у вас ще маленька лялька? Зрозуміло тоді з ким маю справу.

- Маленькою вона чи ні, справа також наша особиста, лиш я хотів щоб ти знав що навіть коли вона маскується з тобою, ми все одно знаємо.

- Тараса найняли? - Валерій іронічно і злосливо засміявся.

- Якого Тараса?

- Того ж самого що розшукував нашу «любиму» тьотю-булочницю?

- А ти звідки знаєш про Тараса? - Здивувався Віктор.

- А хто про такі чудеса не знає?

- Послухай сину, - Віктор розсердився, - якщо зараз Тамари не буде вдома через годину, тебе будуть розшукувати не такі люди як Тарас.

- Її ту нема, але я її передзвоню і скажу щоб їхала додому в кутику постояти.

Віктор зачинив телефон, він поклав телефон на стіл і взявся руками за голову:

- Ти чуєш Олесю що він мені говорить? Це він буде зараз говорити Тамарі щоб їхала додому, а я вже ніхто виходить? Вже мені посередник потрібний, в лиці такого хулігана?

Олеся хотіла щось відказати, лиш пролунав виклик телефону; Олеся глянула і побачила що висвітило виклик від Тамари, вона мовчки простягнула телефон Віктору.

- Тату, я зараз буду вдома. - Тамара говорила хвилюючим голосом.

- В тебе я бачу вже є другий «тато», який тобі вказує куди іти і що робити.

- Я лиш в Бруліні зійшла з електрички, а він мені сказав що ти мене шукаєш.

- Ти була коло нього коли я телефонував йому?

- Так; кажу що лиш вийшла з вагону і зійшла з моста.

- Їдь додому скоро поки мама ще не знає нічого.

- Sorry daddy. - Скромно промовила Тамара.

Віктор звернувся до Олесі:

- Обманював мене той; каже Тамара що стояла поруч коло нього. Напевно щось вона з ним посварилась, голос в неї такий немов образилась на когось.

- Лиш щоб на довго хватило їй тієї образи: завтра знову шмигне за ним кудись. Ой біда в тій Америці з дітьми тут що не говори.

- Лізі не говори нічого, я сам з малою поговорю. В Лізи сама знаєш скільки назбирано образ на того хулігана, а ще б коли вона з ним поговорила так як я тепер, тоді взагалі малу б на колодку замкнула в підвалі. Хоча б любов була там між ними, тоді можна зрозуміти дівчину, а тут просто таке дурне що не розбереш; одні проблеми і морока.

- Ти не чуєш який грубіян, як він з тобою говорить. Подумати лиш Вітя: де б ти колись так до Аркадія сказав був?

- Що ти Олесю: він коли вдарив був Лізу, мені жаль стало Лізи, ти ж сама знаєш як я любив і люблю її, лиш я розумів що він її виростив, її батько, має право до неї, а я лиш кандидат на руку його дочки. А тут сама чуєш що говорить мені, а коли б вже розписався щоб тоді було?

- Тому потрібно так робити що б того не було Вітя, він вже показався що за людина.

Тамара справді швидко повернулася, вона була сердитою, вона пішла і закрилася у своїй кімнаті і їй не хотілось говорити зовсім, хоча насправді Віктора вже вдома не було.

Певний час Тамара не возилась разом з Валерієм. Але сам Валерій почав вимагати того і став настоювати щоб вона йому була за компанію. Тамара любила сама водити мотоцикла, хоча вона не мала посвідчення для цього.

Зустрічі відбувались також на тижні, лиш особливо в суботу а вірніше кожної суботи. Справа в тому що саме в суботу, Ліза любила з Віктором кудись поїхати, взяти з собою Ізабеллу, щоб Руслан, коли та буде приставати до нього, не набив дитину, так як він міг зробити в той час коли батьків не було поруч. Звичайно що Тамара могла врегулювати таку проблему вдома, лиш вона також могла набити Руслана а Ліза не хотіла щоб діти чини самосуд без батьків. Ліза розбирала кожну справу розважливо і притому роз'яснювала дітям хто винуватий і саме в чому. В результаті дітей мирила і відносно наказувала, так що діти вже самі могли засуджувати свої поступки самостійно. При любій проблемі, усі троє спішили пожалітись мамі, щоб розібрала справу.

Коли Ліза забирала Ізабеллу з собою, Руслан ішов до Олега гратись, а з тим він завжди ладив як хлопець з хлопцем, причому хлопці були ровесниками і виростаючи, мали майже однакові погляди та цікавості відносно свого віку.

При такому розкладі, Тамара залишалась як кажуть вільною пташкою. Саме так склались обставини в суботу, одинадцятого липня.

Того дня Віктор з Лізою і з меншою дочкою поїхали до Аркадія і Тетяни. Аркадій перед тим просив щоб допомогти йому в хаті вирізати одні двері, так як він збирався зробити перегородку в будинку, щоб з нижнього рівня не переходити на верхній. Планувалось так вже дано, навіть Тетяна так пояснила Лізі колись, лиш коли вже Тамара підростала, Аркадій взявся за роботу щоб докінчити все як слід, коли Тамару видадуть заміж, вона могла почувати себе в домі, який повинен був стати її власним, повністю індивідуально і комфортабельно. Була ще одна справа які батьки Лізи хотіли обговорити: серйозно охарактеризувати відносити Тамари з Валерієм. Після тієї зустрічі в столові Брукліна, Аркадій почав звертати увагу на те з ким дружить його любима онучка, адже саме цього чоловіка вона повинна привести в його хату, яку він вирішив опісля переписати на Тамару.

Як виявилось, поки Віктор приїхав, робота вже відмінялась: Лев порадив Аркадію, щоб той взяв майстрів з Боснії, тих самих що малювали давніше хату в Лева, так як він їх вполював і сказав що в них золоті руки, на різну будівельну роботу. Аркадій погодився з молодшим братом, щоб заплатити, а люди все акуратно зроблять без клопоту.

Віктор з Лізою сиділи за хатою, Аркадій щось їм розказував, Тетяна гралась з Беллою і ніхто не знав що трапиться в скорому часі.

Тим часом Валерій під'їхав майже додому де жила Тамара, лиш він зупинився щоб Олеся, (яка була в той час вдома), його не побачила. Тамара оділа футболку, взяла джинсові шорти, кросівки і оглядаючись чи хто не побачив її першого повернувшись швидко побігла на вулицю. Мотоцикл розвернувся і помчав в напрямку центру Мерріка. Після Валерій виїхав в напрямку на Порт Джефферсон, а після того перейшов на вулицю «25 а», яка протягується північною стороною острова на схід. Там Тамара почала сама водити мотоцикла, а Валерій сидячи за нею, почав лоскотати її під пахами. Тамара знала що сьогодні батьки поїхали до діда Арка і так як там є робота з дверми, вони напевно будуть довго; аж до вечора. Тамара була веселою, багато сміялась, жартувала, вона вже досить гарно водила мотоцикла. Навіть порою вона хотіла так провести Валерія, щоб він налякався, лиш він показував що боїться, для того щоб вона не розбила йому, його «залізного коня».

Вже була третя година дня, Валерій сказав що він проголодався і потрібно хоча на селах знайти якийсь буфет щоб перекусити чогось. Зупинившись в якомусь населеному пункті, Валерій з Тамарою купили собі хотдоги. Тамара скоріше з'їла і поросила телефон у Валерія, так як свого забула взяти з дому. Відійшовши в сторону, Тамара зателефонувала до Володьки, вона дізналась від нього що батьки вже приїхали додому і питали про неї.

- Ідемо геть, мені додому, - промовила Тамара до Валерія.

- Що там?

- Мої вже вдома.

- Тоді ідемо. - Валерій почав збирати салфетки з столика і кивнув щоб Тамара тримала при собі його телефон, так як в нього руки з олією. Тамара пхнула його в тісну кишеню шортів і пішла до мотоцикла.

- Як довго нам їхати? - Поцікавилась Тамара.

- Зараз поперечними дорогами, - відказав Валерій, натягаючи шлем.

Валерій завів мотоцикла, вони сіли і швидко поїхали в сторону Мерріка. Але Валерій не знав доріг, він розрахував що їдучи просто на південь, він попаде на шосе «495». Так не відбулось, Валерій заплутався між дорогами які були покрученими, а з сторін росли виноградники. Вже якимось вибралась вона в напрямку на Смиттаун, і Валерій підкинув швидкості, так як був злий сам на себе що заблудився.

Проїхавши коротку відстань, Валерій в переді побачив легковий автомобіль, він рухався поволі, а коли Валерій приблизився, він хотів його на швидкості об'їхати, на зустріч мчав джип. Валерій не побачив що з лівої сторони знаходиться будинок і дорога яка вела до тієї

хати, лиш коли машина блиснула гальмівними ліхтарями і почала швидко зупинятись, Валерій зрозумів що він не встигне зупинитись на такій швидкості. Думати часу не було: з правої сторони також машину не можливо було об'їхати, так як тут була канава для води, і трава росла до самого асфальту а обочини як такої не було взагалі. На зустрічній джип вже рівнявся з машиною яка зупинилась. Валерій натиснув гальма хоча знав що такого робити заборонено на такій швидкості. Роздався різкий пискіт гуми, широкого заднього колеса; з шини пішов білий дим. Тамара усією вагою тіла насунулась на Валерія, піднімаючись вгору йому на спину. Вона лиш встигнула запищати та закрити очі, як мотоцикл врізався в багажник машини. В долях секунди, в яких Тамара не змогла зорієнтуватись, вона лиш відчула як надзвичайно сильний штовхан викинув її кудись вгору і вона вже не стямилась як перелетівши через Валерія, який нагнувся від ваги її тіла, впала на заднє вікно автомобіля. В Тамара був шлем на голові, хоча вона головою зовсім нічого не заділа, так як перший удар прийшовся на ліве плече а так вона спиною проламала скло машини, яке немов сітка обвисло разом з нею. Тамара опам'ятавшись від удару, швидко хотіла зірватись щоб встати, лиш вона досить глибоко потонула в склі, яке обсіпалось навколо неї. Дівчина оперлась правою рукою на багажник і з усіе сили піднялась щоб вилізути. Повернувши голову, вона побачила Валерія з рота якого ішла кров, і він скорчившись перебирав ногами лежачи на асфальту. Тамара зіскочила з багажника і кинулась до нього забувши про біль руки, яка вище ліктя, була залита кров'ю. Тамара швидко зняла шлем, почала кричати з переляку, подумавши що Валерій кінчається в передсмертних конвульсіях.

Джип зупинився, вибігло два мужчини і жінка, з машини, в яку мотоциклісти вдарились, вийшло двоє старих людей: чоловік водій і жінка. Один з мужчин набирав номер поліції та «швидкої допомоги». Тамара почула що Валерій почав щось питати, лиш жінка сказала щоб він не рухав головою, щоб не наробив чого гіршого до приїзду лікарів.

В той самий час, в Тамари пробігла думка, що коли їх двох заберуть в лікарню і батькам повідомлять що трапилось, що відбудеться з ними, а коли скажуть дідові Арку, усій родині? Тамара уміла приймати рішення дуже швидко, не роздумуючи про наслідки. Вона стала оглядатись навколо і лиш під'їхала карета «швидкої допомоги», яка чомусь швидше з'явилась як поліція, і коли усі люди які стояли на дорозі повернули свої погляди на сирену «швидкої», Тамара нагнулась і швидко ховаючись за машиною в яку вони вдарились, перебралась через канву. Вона ще раз оглянулась і шмигнула у виноградник немов лисиця.

Опинившись між першим та другим рядом виноградника, Тамара оглянулась навколо і побігла вперед. На зустріч їй зближався звук поліцейської машини, яка з шаленою швидкістю промчала дорогою. Тамара ще перебралась через два ряди, щоб з дороги не було її видно і що мала сили бігти, побігла поміж рядами.

Дівчина бігла може п'ятнадцять хвилин, вона бігла аж поки не впала на високу траву, повернувшись на спину і стала віддихуватись. В грудях пекло а в роті так пересохло, що вона готовою була напитись з любої калюжі, лиш води поруч не було. Тамара заплющила очі і тут її прийшла думка що вона може знепритомніти зараз і померти. Вона слухала скоріше що буває так, коли людина скалічиться, чи потерплять внутрішні органи, тоді ще якийсь час людина може боротись за життя всією енергією, яка збирається в один ривок, лиш опісля коли енергія виходить, тіло стає безсильним зовсім. Дівчина страхаючись власної думки, усім ривком молодого тіла схопилась і сіла. Тамара відчула як кров пульсувала в голову, руки тряслись, їй прийшла думка про яку вона ніколи в житті не думала: напевно так жінка почувается після родів, - думала дівчина, - і коли я вижила сьогодні, тоді напевно буду родити колись. Тамара зрозуміла що вона не помре, а скоріше всього, буде жити далі, тому вона знову лягла на траву, розкинула руки і стала дивитись на літнє небо. Вона прошептала сама до себе: прости мене мамка, тепер я вже не сяду ніколи на мотоцикла, я вже знаю як воно страшно....

Над Тамарою пурхнула якась пташка, яка побачивши її, шмигнула над виноградом, Тамара відчула душею яке дороге життя на землі і яке горе коли втратити рідну людину. Дівчина заплакала; сльози її покотились з очей просто вниз на скроні і вона відчула біль лівого плеча та руки, який дав про себе знати.

25

Поліція почали розглядати все що трапилось. Валерія вже повезла карета «швидкої допомоги» в найближчу лікарню. Дорогою він просив щоб зателефонували рідним, лиш лікар не міг знайти його телефон, щоб там набрати записані номери. А тим часом поліція розпитувала людей які їхали джипом, як все відбувалось. Валерій був винуватим, так як їдучи заді, він тримав коротку дистанцію, так було визначено по гальмівній смузі що швидкість була більшою, яка дозволеною на тій ділянці дороги. Хтось з людей пригадав що була дівчина, також про це свідкував шлем який залишився лежати в канаві. Поліція зразу ж набрали зв'язок зі «швидкою», а Валерій підтвердив що їх було двоє. Лікар почав питати Валерія, коли йому не трудно, щоб щось сказав хто така дівчина, так як не знають де вона поділась. Валерій назвав номер телефону Тамари.

Дальше вже все пішло дуже швидко: поліція пробила по номеру прізвище та ім'я, лиш телефон Тамари був зареєстрований на Аркадія. Поліція перш зателефонували йому, Аркадій почувши як приставився офіцер департаменту поліції, перелякався. Офіцер взяв ким являється Аркадій, не став пояснювати, а просив дати йому адресу дівчини та її батьків; Аркадій так поступив.

За короткий час, поліцейський Форд, заїхав на заїзд до Левчуків. Саме в той час Ліза підняла телефон щоб відповісти батькові. Аркадій лиш встиг сказати що телефонували чомусь з поліції, як Руслан прибіг і почав кликати батьків на двір. Віктор з Лізою вийшли і лиш молодий поліцейський запитав чи тут проживає Тамара Левчук, Ліза зблідла як вапняна стіна. Вона відчула як ноги підкосились а по всьому тілі пробігли мурашки.

З хати вибігла Олеся і Володька. Віктор набрав номер до Тамара, лиш телефон зателефонував в гаражі, там де виходячи Тамара його забула. Поліцейський повідомив що скоріше всього дівчина перелякалась і коли втекла, як таке часто буває в таких випадках з молодими людьми, виходить що ноги і головні кості цілі в неї. Загроза лиш в тому що б вона не стекла кров'ю коли в неї є розтини на тілі, також сказав що на розбитому склі машини була кров. В даний час ідуть пошуки по обох сторонах дороги і лиш появиться інформація, тут же повідомлять з поліції.

Офіцер поїхав, а Ліза впала на шию Віктора і розплакалась.

- Я знала що такі розваги таким закінчаться. - Промовила Олеся, поглянувши на Віктора, а він зрозумів до чого довела їхня домовленість. - Для чого ми чекали, потрібно було давно з тим порядок навести, а ми думали що воно так собі. - Олеся не мала місця і ходила сюди та туди по подвір'ї.

Ліза набрала до батьків, вона хотіла розказати про своє горе, лиш телефон був зайнятим і Аркадій скоріше всього розмовляв з Тетяною. Ліза не стала чекати поки хтось з них відізветься, вона не знаючи що робити, кинула телефон на столик і стала дивись на Віктора, який чомусь пішов поглянути на дорогу.

Тим часом Тамара пригадала що телефон Валерія в її кишені, вона стала думати як вибратись і добратись додому. Тамара не знала що вдома вже знають про аварію, лиш їй хотілось якнайскоріше вибратись звідси. Вона знайшла телефон Володьки і набрала його. Володька почувши мелодію свого телефону, здивувався: поліцейський сказав що Валерій

в лікарні а тут він телефонує, лиш ввімкнувши зв'язок, Володька не повірив те що почув. І перш чим відповісти, він кликнув що усі почули: Тамка дзвонить! Є вона!

Ліза підбігла до хлопця, вона протягнула руку і він віддав їй телефон, сам побіг на вулицю щоб покликати Віктора.

- Алло, Вовка! - Кликкала Тамара, не знаючи де той подівся.

Ліза не відповідала, лиш продовжувала плакати, вона почувши голос доні, немов хотіла насолодитись ним.

- Тамка, - прошептала Ліза, - що з тобою трапилось?

- Мамка, це ти взяла телефон, мамка я окей; все в порядку.

- Де ти зараз Лялька наша? Ми знаємо про аварію, розкажи як себе почуваш?

- Дай Володьку, я йому скажу тому що тут шукають за мною. Я не постраждала: все добра зі мною, правду кажу мамка.

- Виходи на дорогу, поліція привезуть тебе зараз.

- Вони в лікарню захочуть, подзвоніть і скажіть що я в порядку, нехай не шукають а Володька нехай приїде сюди.

Володька став слухати щоб знати куди їхати, Віктор швидко взяв з машини ручку і якусь конверту, щоб той написав. Володька поклав на капот машини і записав зі слів Тамари назву дороги, яка проходила повз виноградників

- Поїхали Володька, - промовив Віктор, - візьмемо зараз на навігаторі наберемо а там будемо, подзвониш щоб вийшла на дорогу.

- Я з вами також, - приєдналась Ліза, - лиш я пити щось візьму, мені здавалось коли вона говорила, що їй пити дуже хочеться.

Олеся поглянула на сина який чекав з Віктором на Лізу і промовила:

- Бачиш Володька що таке є мама? Навіть по голосі через телефон, може знати що дитині пити хочеться, лиш щоби ви діти, хотіли знати що тій мамі і тому татові від вас хочеться, може б такого не було як трапилось зараз і не шукали б батьки: одного в лікарні а другу в корчах десь.

- А думав що сам поїду, - розвів руками Володька.

- Та ні, - став пояснювати Віктор, - може там поліція, шукати продовжують, а може поки ми доїдемо її вже знайдуть, а ми батьки і зможемо там вирішити коли що потрібно.

Вибігла Ліза, вона направила до задніх дверей своєї машини, лиш перед тим як сісти в джип, Ліза повернулась і обняла Олеся.

Віктор виїхав на дорогу і помчав куди провадив навігатор, якого навів Володька. Дорогою Володька сказав що повернувшись, поїде щоб відвести телефон мамі Валерія, а можливо і в лікарню заїде.

Ліза хотіла зателефонувати до Наталі, лиш надумала перш розпитати дочку про аварію і наскільки потерпів сам Валерій.

Приїхавши на названу вулицю, Віктор став поволі їхати, а Володька набрав номер щоб повідомити Тамару. Вона відізналась і сказала щоб вони їхали і дивились на ліву сторону, так як вона вже доволі пройшла їм на зустріч від місця аварії. Тамара сказала що вийде з винограднику і буде сидіти так щоб бачити дорогу.

Віктор поїхав, усіх погляди буди прикованими до лівої сторони вулиці, а Тамара побачивши здалека джип, вийшла на дорогу і перебігла вулицю.

- Там вона! - Крикнув Володька, першим її побачивши.

- Що значить молоді очі: бачить як кіт в ночі, - похвалив племінника Віктор.

Джип легенько під'їхав, Ліза побачивши дочку проклала одну руку на плече Віктора, а коли побачили що рука в дочки з кров'ю, в Лізи на очах виступили сльози. Вона відчинила двері і Тамара швидко заскочила та сіла поруч мами. Так як вона сіла з правої сторони, рука яка була обдертою, була перед очами Лізи. Ліза взяла доню руками за голову, повернула до себе і поцілувала в щоку.

- Де тебе носить Лялька наша неслухняна? Я ж просила тебе... - Ліза не доказала, вона пригорнула доню до грудей і не відпустила.

Тамара хотіла вибачатись, щось сказати, лиш зрозуміла що не зараз.

- Мені оглянути тебе потрібно, може ти не відчуваєш зараз болю а так могла нирки пошкодити. - Ліза промовивши, витерла сльозу.

- Вдома оглянеш і побачиш що все окей.

- Краще лікар тебе огляне, рентген зробимо і тоді я заспокоюсь. - Зітхнула Ліза і взяла руку дочки в свою руку, немов тримала її щоб та вже була поруч неї.

Віктор набрав номер в поліцію, він повідомив що дочка знайшлась і не потребує жодної медичної допомоги, хоча вони все одно повезуть її зробити рентген для переконання що все обійшлося.

Віктор поїхав на місце аварії. Виявилось що Тамара пробігла і відійшла від місця пригоди біля трьох кілометрів. На тому місці вже стояла машина яка завантажувала мотоцикла і одна поліцейська машина; решта ті хто робили пошук - вже роз'їхались.

Тамара справді хотіла дуже пити, так як був жаркий день. Водною, яка залишилась ще, Ліза стала промивати руку доні, Тамара кривилась що її дуже пече, так як склом була подряпана шкіра вище ліктя і заді ліва лопатка. Коли вже були не далеко дому, Тамара усміхнулась до мами і поклала голову їй на плече, а Ліза промовила:

- Не подумай що вже тобі все пройшло: рука загоїться і тоді будеш відповідати за такий свавільний поступок і за свою втечу з дому.

- Окей мамка. - Погодилась Тамара, яка справді відчувала себе винуватою перед батьками і зрозуміла до чого можуть привести подібні розваги.

Нараз на думку Лізі прийшло те, що вона почула колись давно, вона пригадала слова вдячності матері Андрія Савченка, коли Васирина висказала побажання і там були саме такі слова: «... щоб ніхто з ваших дітей, не були в лікарні».

26

Того ж вечора, Ліза зателефонувала до дому Валерія. Це було вперше коли Ліза зателефонувала туди. Вона хотіла знати в якому стані Валерій, так як аварія відбулась з участю її дочки, Ліза порахувала за правильне поспівчувати рідним Валерія і особисто йому. Але Наталі вдома не було і телефон зняла Ганна Михайлівна.

- Доброго вечора вам Ганна Михайлівна. - Привіталась Ліза, хоча розуміла що сьогодні таке привітання недоречним.

- Добрий вечір. А з ким я маю честь говорити?

- З вами розмовляє Ліза Левчук.

- О, Лізочка! Я думаю, що за такий блаженний голосок, я почула, в таку годину переживань, а то ви Ліза.

- Я думаю що ви вже знаєте що трапилось сьогодні і тому я перш всього хотіла запитати, як взагалі Валерій себе почуває?

- Дякую Лізочка, дякую. Бачу переживаєте не як за зятем, а як за рідним сином, воно так повинно бути. Він буде скоро вдома, - повідомила Михайлівна, - правда вибив два нижніх зуби, прийдеться вставляти. Також вдарився в груди, але зробили рентген і переломів немає. От таке як в нас говорили без чого могло обійтись, лиш молоді вони молодими.

- Я ж просила свою Тамару, щоб не їхала на мотоциклу, вона ж використала час коли нас не було вдома і шмигнула з дому. Але я думаю що більш такого не повториться; ми візьмемо все під особливий контроль.

- Ой що зробите Ліза: діти слухати не хочуть, молоде і хоче скоро їхати а спішили трохи і таке вийшло. Він казав скоріше що вже Тамара добре їде сама, а я вже думаю може вона б

була їхала обережно і того не було. А то знаєте як буває: дівка сидить заді, тримається хлопця, може жартували собі і так сталось.

- Вам сказав Валерій що вона сама мотоцикла водить?

- А ви що не знали? А ще казав що не ображається за те що вона його самого залишила на асфальті; він розуміє: вона дівчина перестрашилась і тому скоро десь пропала.

- Коли б я знала, що вона водить мотоцикла, вона б не сиділа на тому мотоциклу ніколи.

- Ой та вже такою не будьте строгою Ліза, ми ж в Америці живемо а тут діти більше самі вирішують що їм робити.

- Лиш чомусь поліція до батьків приїжджають, коли щось трапиться; як до нас сьогодні. А взагалі коли наша доня більш слухнянішою які інші дівчата, це зовсім не говорить що ми для неї строгі. А дисципліна, вона просто необхідною в такому віці; я так вважаю.

- Ой, та така сім'я як ваша Лізочка, лиш на телевізорі показувати щоб другі люди вчилися, а то знаєте яке зараз буває між батьками і дітьми.

- Стараємось скільки можемо, ми ж все для дітей так само як колись наші батьки все для нас старались.

- Воно так Ліза, я також вже казала: має машину Валерик наш і в машині нехай собі будуть і возяться куди хочуть, воно краще і їм буде і нам спокійніше; що не так може?

- Краще буде, коли батьків слухатимуть, - відказала Ліза, та повела очами вгору.

- Також правда, лиш молоді є молоді, знаємо кожен по собі.

- Окей, - Ліза захотіла щоб закінчити розмову, відчуваючи куди Михайлівна клонить, - скажіть Валерію щоб поправлявся після того всього і продавав мотоцикла свого.

- Певно що скажу: така людина за нього переживає, він вже зразу здоровим стане як почує про вашу увагу.

- Тоді на добраніч, Ганна Михайлівна.

- Добраніч Ліза, лиш Тамару не сваріть вже так; нам також її жаль дуже.

Ліза поклатла трубку, вона взялась руками за скроні і промовила сама собі: і нащо тобі було того... Подібно виходить в них так: Тамара лоскотала їхнього Валерку, а він тому заїхав в машину перед собою. Валерка вибив зуби, а Тамари їм жаль дуже...

- Ти з ким говориш Ліза? - Запитав Віктор, який став заді дружини.

- З котом.

- Та немає тут кота, а може він невидимка в тебе.

- Вітя, що мені робити з нею?

- З Тамарою?

- А про кого я говорила?

- Звідки я знаю про кого ти з котом, і ще таким що я його не бачу, можеш говорити?

- Вітя, я серйозно з тобою.

- Роби що захочеш, лиш щоб я не чув, не бачив, не думав про те, що вона колись залізе на якийсь мотоцикл. Якщо потрібна моя допомога - я поруч.

- Звичайно що потрібна допомога: поговори з нею, поясни її, насвари, роби що знаєш.

- Це ти можеш зробити, в тебе краще виходить, - сказав Віктор.

- А ти тоді що можеш?

- Я хіба можу тобі свого ременя відпустити на користування, - пожартував Віктор.

- Тобі хочеться жартувати бачу: ой Левчук ти в мане і годі. - Ліза глибоко зітхнула.

- Ліз, - Віктор поклав руку на плече дружині і вони двоє стали дивитись у вікно, - добре що ключицю не виламала, носа не перебила, зуби на місці, ребра цілі, а те що там синяк на лопатці чи на задниці, так воно зійде, тому і повід є пожартувати, адже могло бути гірше. Добре що вона залетіла в скло не передом, не грудьми, а так голова була в шлемі а спиною видавила скло в машині і воно все ж таки не залізо: залізо не проламається як скло

- Дивись Вітя: колись Олесю обминула аварія, Володьку їхнього, а тепер можна сказати нашу Тамару, яка була найближче до такого, також обійшлося при меншому.

- А може тому Валерка зуби вибив що він бив тата рідного? - Запитав Віктор.

- Все може бути...

- Напевно скоріше всього.
- За такий злочин, можна і не лишень зубів позбутись і навіть чогось іншого.
- Потрібно все ж таки якось визволити нашу пташку з його клітки. - Образно, висказався Віктор дружині.

Ліза пішла в кімнату Тамари, в кімнаті було досить холодно від кондиціонера, Тамара сиділа за комп'ютером і переглядала фото коней відібраних порід. Ліза сіла на ліжко:

- Тамка, іди сядь тут будь ласка.
- Може не сьогодні.
- Ти про що?
- Про Валерку, мотоцикл, і все що з тим пов'язане.

- Ні, я не про те: я прийшла тебе пожаліти.
Тамара встала з крісла, підійшла до мами і сіла поруч.

- Як плече? Болить тебе?
- Болить, ще більше як скоріше боліло.
- Так буває. Завтра ще більш буде боляче як сьогодні.
- Правда? - Тамара зробила великі очі на маму.
- Знаєш як буває: колись ми з Рітою ходили по горах, находишся за день і відчуваєш звичайно втому, лиш другого дня, ноги не можна з ліжка зняти, так болять. Чомусь після ночі так буває. Я думаю що може все ж таки як я сказала: потрібно рентген зробити тобі на ключицю?

- Все нормально мамка.
- Тоді зніми футболку і повернись щоб я поглянула: будеш піднімати руки а побачу чи однакові лопатки в тебе.

- Окей. - Тамара швидко зняла футболку і стала робити вправу як їй казала мама. Правда їй було боляче, лиш Ліза переконалась що вивиху, тим більше переломів немає.

- Мамка, ти знаєш як кажуть руські коли хтось скалічиться?
- Знаю. «До свадьбы заживёт».
- Так Аня любить говорити.
- А я тобі тепер буду говорити, що до свадьби не сядеш на два колеса.
- А чому лиш до свадьби?
- Нехай опісля, твій чоловік тоді тебе оберігає.
- Ти все одно не зможеш бути байдужною мамка, навіть коли в мене вже буде хтось.
- Так виходить що ще немає в тебе? - Обережно натякнула Ліза.
- Мамка, ти все так серйозно, все так конкретно.
- Тому що життя людини є конкретне і надто серйозне.
- А я так була налякалась, я думала що можу померти.
- Слухайся як повинно бути і подібні випадки обминатимеш. Тобі ще мені подарунок потрібно для мене, так що думай про життя і здоров'я.

- Який подарунок?

Ліза взяла плюшевого ведмеда з ліжка, почала на руках гойдати його немов дитину і Тамара зрозуміла про що мама натякає.

Розмову перервала Олеся, яка відчинила двері і просунула голову. Олеся кивнула щоб Ліза вийшла за нею; Ліза так зробила.

- А знаєш що я надумала собі? - Звернулась Олеся до Лізи.
- Цікаво знати.
- Твоя Тамара зовсім не любить Валерку.
- Який аргумент в тебе Олеся?
- Сама подумай лишень: дівчина коли любить хлопця, вона залишить його в крові на асфальті лиш за того що побоялась щоб поліція її не побачила і не повідомила батькам?
- Справді цікава річ. - Ліза похитала головою і задумливо стала дивитись в сторону.
- Коли вона в такий момент думала про батьків, виходить все ж таки ви для неї на більш поважнішому місці, як сам Валерик.

- Є над чим задуматись, - погодилась Ліза.
- Тоді думай, а я побігла салат докінчити, а то мій коваль голодній як вовк. Добре що твій Вітя сам візьме, а мій буде сидіти коло холодильника чи плити а собі не візьме.
- Олеся пробігла, а Ліза зраділа від того що їй Олеся сказала.

Після тієї аварії, яка трапилась одинадцятого липня, події підуть одна за другою, лиш ніхто не знатиме їх розв'язки. Все переміниться в такому напрямку, що ніхто не зможе передбачити ходу таких подій: ні рідні Валерія, які хотіли щоб поєднати його з Тамарою, ані родина дівчини, які навпаки цього не хотіли.

Особисто Ліза, визнає про переміни не скоро а коли визнає, воно буде в досить цікавий час і ще більш в унікальному місці, і взагалі стане наскільки цікавим та дивним для самої Лізи, що вона зрозуміє важливу істину.

Механізм перемін, які повинні покласти певну крапку у тому що вже протягнулось від певного часу, почав набирати впевнено обороти і якщо скоріше Валерій обманював Тамару, Аня обманювала Піцика, тепер справи підуть не на капризи юності, а на серйозні наслідки, які мають вагомий вклад, на вирішення долі та всього майбутнього життя, згаданих осіб, які стануть мимоволі учасниками таких подій.

Після аварії Тамара категорично заявила Валерію, що більш вона не може з ним возитись на мотоциклі і взагалі певний час зустрічатись. Вона не хотіла розривати дружбу, лишень була згідною спілкуватись по телефону і інколи приїхати для зустрічі з друзями в якій повинен був присутній обов'язково Володька. Тамара об'яснила що така воля батьків і за нею встановлено серйозний контроль і взагалі вона вже замученою грати подібний спектакль, та хоче відпочити від того всього.

Валерій люб'язно погодився, така солідарність навіть здивувала саму Тамару, лиш дівчина вирішила що він напевно змушений чекати поки вона закінчить школу, а тоді буде пропонувати їй вийти заміж за нього. Тамара вже привикла до Валерія і прив'язалась дружбаю, їй навіть нормальним вважалось щоб він став її нареченим, лиш дівчина розуміла що над ним потрібно їй особисто попрацювати і зробити його таким, щоб він зміг вступити в її родину, як людина яка прийняла традиції і цінності сім'ї, в котрій вона народилась, виростала і виховувалась.

Тамара не могла навіть подумати що в недалекому майбутньому відбудеться, не могла знати про те що ще до кінця навіть цього літа, прийдеться їй пережити.

Почалось все з того, що Валерій не зустрічаючись з Тамарою, мав нагоду зустрічатись з Анею. Так як була пора літніх канікул, Тамара не могла знати і запідозрити хто тепер з Валерієм, замість неї возиться на мотоциклі. Тамарі виглядало немов вона вже опрацювала Валерія і зробила його терпеливим, (що він може потерпіти щоб не зустрічатись), вона не розуміла що тим самим що вони не зустрічаються, вона зробила приємну услугу як Валерію, тим більше Ані. В результаті залишались довільними: Валерій, Тамара і Аня. Але був один хтось незадоволеним таким розвитком подій, ним був той кого найменше оберігався Валерій і взагалі на його емоції не звертала уваги Аня Поленова. Лишень саме з цієї особи і розпочнеться уся драма подій, а такою особою виявився Піцик.

Піцик, як хлопець який рахував що дружить з Анею, побачив що дівчина почала бокувати від нього: не відповідає на телефонні виклики, а коли відповідь, тоді немає часу зустрітись, і взагалі хлопцеві виглядало що дівчину немов хтось замінив. Піцик вже привик був до Ані, почав будувати плани про майбутнє, а тут раптово зміна і найгірше: не

можливо взнати в чому саме криється причина. Піцик став жалітись Валерію, а Валерій з присутнім йому лукавством, почав давати поради. Поради були нерозумними і опісля Валерій зустрічаючись з Анею, просто висміювали простого, добродушного хлопця і навіть вже не звали старою кличкою, тобто Піциком, а просто «пацюком».

Піцик, вірив Валерію, прислуховувався до його порад, лиш нічого з того не виходило. Так продовжувалось до певного часу а вірніше до одного дня. А одного дня Піцик зовсім випадково побачив Ігоря, сина Ірини і Олега. Взагалі Піцик бачив його не багато разів, лиш Ігор був досить простим в спілкуванні. Він сам запрошувався поговорити і ніколи не спішив якщо зустрінув знайомого. Більш того: Ігор завжди кликав за столик і закладав його за свій рахунок. З тієї причини сама Олеся не дуже хотіла щоб Володька дружив з Ігорем, який був двоюрідним братом Олесі та Віктора, лиш віком підходив до Володьки і Тамари, так як проводячи час з ним, Володька пізно повертався додому. Правда Володька не часто зустрічав Ігоря, так як два жили в різні сторони, а між ними знаходилось місто Нью-Йорк Сіті, якого переїхати також вартувало часу і терпіння.

Того дня, Ігор потягнув Піцика випити пиво, він набрав також сушеної риби. Розмова почалась досить з простого: Піцик сказав щоб їсти таку тараню, потрібні добрі зуби і тепер Валерій який скоро повинен вставити два нижніх зуба, не зможе тягнути сушену закуску так впевнено. З нагоди того що розмова пішла про товариша, Ігор почав розпитувати про усіх. Коли питання торкнулось Ані, Ігор побачив як Піцик змінився на обличчі. Розмова почалась про неї і через короткий час Піцик виклав увесь свій жаль. Ігор подумав і став припускати різні варіанти, стараючись показати себе більш кмітливим, перед скривдженим товаришем.

По ходу потрібно замітити одну деталь: Ігор був єдинак в сім'ї. Він часто слухав розмови батьків, так як не було щоб спілкуватись з іншими в домі. Ірина любила приносити в хату різні новини, вона особливо цікавилась відносинами між жінками і чоловіками, між поклонниками і коханками і таке інше, що відносилось до такої теми. Якось так привикли що хлопець в хаті з ними і говорили в його присутності, в результаті Ігор саме в такому питанні був набагато далекоглядним як Піцик. Хоча Ігор відносно був молодшим від Піцика, лиш вирішив допомогти розібратись в такій делікатній справі.

Першим завданням, яке запропонував Ігор, було те щоб Піцик перевірів виклики на телефоні Ані, лиш Піцик пояснив що не бачив її вже місяць взагалі. Тоді Ігор запропонував простішу ідею: поїхати і він запитає дівчину чому вона так поступає з своїм другом. Так як Піцик часто приїздив до Ані під апартамент, він знав де вона живе і погодився поїхати з Ігорем до дівчини. Хлопці швидко допили те що ще було в келехах, Піцик взяв сушену тараню в кишені і двоє сіли на мотоцикла.

Приїхавши під апартамент, Піцик та Ігор не звернули уваги на стару жінку, яка гуляла з собачкою. Поки вони радились що будуть питати Аню, жінка сама підійшла до них: вона привіталась і сказала що напевно вони розминулись з своїм другом, так як він вже поїхав з дочкою її сусідки. Ігор запитав колір мотоцикла і жінка вказала на такий самий який був у Валерія. Піцик ще хотів щось питати, лиш Ігор сказав що тут все зрозуміло; хлопці подякували за цінну інформацію і розвернувшись поїхали геть.

Ігор сказав Піцику щоб той не спробував питати Аню про Валерія, не питав де вона була сьогодні, і взагалі не телефонував до неї. Навіть коли вона зателефонує, не розмовляти з нею до того часу, поки вони не визнають правду і не вислідять як потрібно.

Ігор поїхав геть а Піцик став думати над тим що сьогодні йому стало відомим, хоча ще не було явного факту, лиш хлопець відчував що саме так відбувається. Піцику стало так образливо що він заплакав. Не зважаючи на те що Аня була молодшою від нього на сім років, він не так боляче переносив зраду з її сторони, йому просто було не виносити те що Валерій, якого він рахував за давнього товариша і друга, його так жорстоко обманював. Піцик вірив йому як другові, возив його мотоциклом скоріше, завжди старався заплатити ресторан чи купити бензин, а тут так підло його обмануто. Хлопець хотів поїхати знову під апартаменти і дочекатись поки вони повернуться і лиш показати їм що він все

побачив, але заборона Ігоря його зупинила і він вирішив послухати того єдиного, хто став на його скривдженій стороні.

Піцик вдома не міг заснути, йому було так важко, що хлопець не знаходив собі місця, крутився на ліжку і нараз немов блискавка, думка просвітила його розум: відплатити Валерію, адже він обманює Тамару, а Тамара стала жертвою обману такою ж самою як він сьогодні, в неї також буде такий день, який сьогодні в нього був. Піцик складає план по якому потрібно помститись Валерію, він вирішив повідомити Володьку щоб той передав сестрі. Але спершу потрібно порадитись з Ігорем, самому рішень не приймати, адже ні Валерій, ані Аня, не знають що вони вже попали в підозру. А коли не знають, значить не будуть оберегатись, а коли не оберегатимуться, тоді простіше їх зловити як кажуть «на гарячому». Піцик думав як почує Тамара, що вона подумає, як вона поступить, лиш йому хотілось помститись за свою кривду, за таке лукавство і віроломство з сторони Валерія.

Піцик не знав про те що Ігор завдяки старанням Тамариної мами, появився на світ. Це вона потурбувалась колись давно, щоб батьків Ігоря викликати в Шати, та щоб мама його мала нагоду полікуватись від безпліддя. На відміну від Піцика, Ігор все знав про те що відбувалось в його сім'ї колись, він шанував Лізу, або як він її звав: Єлизавету Аркадіївну.

28

Наступного дня, Ігор вирішив активно вступити в боротьбу за авторитет скривдженого Піцика. Так як ніхто не знав що Ігор допомагає Піцикові, він міг вільно питати що йому захотілось як Аню так Тамару і також Валерія. Лиш Ігор поступив інакше: він вирішив приєднати Асіллу, так як колись він мав нагоду почути про те, як Аня висміювала дівчину, притому безвинно. Потрібно зібрати усіх ворогів воедино і аж тоді нанести контр удар по парі яка сформувалась на обмані з двох сторін. Нагода була ще з тієї сторони що дівчата не ходили в школу і не зустрічались, так як в такому випадку була б більша спокуса проговоритись про операцію яку було намічено провести для того, щоб викрити обман перед усім товариством.

Напроти заїзду до апартаментів, де жила Аня, була мийка автомобілів. Піцик з Ігорем під'їхали туди, вони познайомились з одним хлопцем, який стояв на виході і витирав ганчіркою машини які виїздили з мийки. Взагалі там працювало два хлопці і одна дівчина. Ігор домовився, щоб при нагоді вони спостерігали, коли в заїзд буде заїздити мотоцикл: в який час, в який день і хто на ньому буде їхати. Так як американцям присутнє відчуття доносити на когось і взагалі вважається за благородну справу, хлопець погодився, за таку послугу йому було обіцяно сто доларів в тиждень. Але хлопець ще приєднав товариша по роботі, сказав що є нагода мати зайві гроші і вкінці тижня взяти на прокат моторний човен, щоб провести час на воді. Усі четверо працюючи не відривали очей від заїзду, кожен хотів побачити першим.

День був середа, година четверта, коли один з хлопців зателефонував Піцикові. Він повідомив що сьогодні приїхав мотоцикліст, взяв дівчину і поїхав. Піцик подякував і поїхав сам щоб дочекатись коли вони повернуться. Чекати пройшлося довго, лиш він дочекався і сам побачив своїми очима, як Валерій на прощання, обнявши, довго цілував Аню...

Піцик сплюнув, вирік проклін а адрес двох любовників і йому дуже захотілось зателефонувати Тамарі, лиш номер телефону в нього не було до неї. Сумніви не було жодних, тепер було потрібно діяти, лиш обережно і впевнено, так щоб не сполошити «пару», щоб пізніше не кинули все на Піцика, та не засміяли немов він щось вигадав.

Піцик знав що в товаристві він не переговорить: ні Ані, а тим більше Валерія, а тому потрібно було мати доводи.

Ігор порадив, щоб Піцик заплатив знову працівникам мийки, хоча вони вже могли за половину ціни слідкувати, так як стало зрозуміло що пара зустрічається лиш в один день; в середу. Так було першого тижня від коли почали спостерігати за ними, тобто двадцять другого липня, так було двадцять дев'ятого липня і п'ятого серпня; година зустрічі також була однаковою, з незначною різницею в десять хвилин.

Продовжувати слідкувати не було сенсу, лиш хлопці, працівники мийки, хотіла надалі заробляти гроші: один запропонував щоб поїхати за мотоциклом і взнати де пара проводить час. Піцик запитав Ігоря а той погодився, так як тих хлопців не знали: ні Валерій, ні Аня. Звичайно що хлопці розуміли те щоб проїхати машиною вслід за мотоциклом, не так просто, але Ігор сказав хоча б той хто буде слідкувати, міг передати координати куди направлялись любовники. Піцик ще раз вирішив заплати сотню, вбачаючи що відступати в такій грі вже не підходить і потрібно все довершити до кінця. Також Піцик думав про Тамару, йому як добродушному хлопцеві, було жаль обманутої дівчини, так само як себе самого. Кожного разу коли він пригадував, коли він вперше побачив Тамару на тротуарі, коли вона стояла роздаючи рекламу магазину Арланів, на нього находило яесь благородне відчуття, він відчував себе немов героєм кіно, чи лицарем середньовічного роману, який може допомогти дівчині і не в простій справі, а в такій, яка матиме вплив на її життя в майбутньому і від якої багато чого залежить.

Дванадцять серпня, знову був день середа: хлопці порадилися кого відпровадити (з працівників мийки) щоб слідкував, в кого швидкісна машина, хто водій гарний. Той кого було обрано для виконання такої місії, відпросився з робити після четвертої години. Той хто слідкував, тримав зв'язок по телефону, він тримався певний час не випускаючи з виду мотоцикл, доїхав до поселення Нью Каселл, лиш коли дорога вперлась в іншу, тобто в «т» образне перехрестя, хлопець згубив з виду тих кого переслідував. В тому місці коли звернути вправо, дорога виведе на шосе «495», а коли вліво, тоді можна потрапити в Мінеолу. Хлопець який слідкував, розгубився він був готовим на наступну середу продовжувати слідкування. Але Піцик подумав, сказав що заплатить за таку послугу, але коли йому буде потрібно - він звернеться. Головне щоб на другу середу, він побачив і сказав що вони поїхали знову, а заплатить він йому немов за успішно проведену операцію.

Піцик сказав Ігорю що напевно він виходить самостійно на слід: якщо вони поїхали на північ, можливо вони їдять в сторону Іст Горвіча, і там їх потрібно чекати на наступну середу. Піцик пригадав собі як ще в травні, саме тоді коли Валерій взяв був Тамару а він Аню і вони їхали туди по тих крутих вуличках і насунула грозова хмара. Тоді він запропонував заховатись в старій стодолі від дощу і тепер він пригадав як Аня розглядалась ходячи по стодолі в якій було досить чисто як для такого місця. Ігор сказав що потрібно яось зустрінути Валерія перед самою поїздкою і так щоб він не побачив, скинути на нуль лічильник його спідометра, а вже по відстані можна визначити дальину поїдки. Лиш Піцик сказав що так як він чекав на нього досить довго, саме так виходить що вони не близько проводять час, або близько лиш довго на одному місці. Ігор щось знову став придумувати, лиш Піцик сказав що часу мало і скоро школа. До того часу необхідно щоб вони самі переконались що любовники там зустрічаються, а зразу на наступну середу потрібно щоб Володька поїхав з Тамарою і зловили їх двох на місці. Самого Володьку необхідно взяти таки на другу середу, тому щоб він знав дорогу, так як Тамара може не пам'ятати вже. Лиш перед тим потрібно використати Асіллу, щоб та зателефонувала Ані і щось її просила а коли Аня відмовиться саме в середу, тоді слід чекати її там де вона повинна з'явитись.

Того ж таки вечора, Піцик з Ігорем поїхали на те місце де стояла покинута оселя. Піцик не помилився: в старій стодолі вже було зроблено на подобу стола з дощок, якого Піцик скоріше тут не бачив. Також Ігор знайшов папірці-обгортки, від жувальної гуми, що свідкувало що тут побували люди.

В п'ятницю, через день після поїздки, Валерій приїхав до Піцика. Він зразу під час зустрічі побачив що з товаришем щось не те. Піцик пояснив досить просто: щось з'їв напевно не свіже і тому дуже погано себе почуває. Валерій також сказав що в нього такий самий настрій, він став жалітись на Тамару, на те що вона не може з ним їхати нікуди, навіть машиною не хоче. Почав нарікати на Лізу, на Віктора. Розказав як Віктор йому телефонував, як вона поводить незважаючи що їй вже виповниться скоро шістнадцять років а вона немов дитина.

Піцик не знав що батьки Тамари проти того щоб вона дружила з Валерієм, скоріше він чув щось від Володьки, лиш тепер почути від самого Валерія, було зовсім інше. Піцик навіть подумав що Валерій хоче тим самим оправдати свій поступок, немов він хоче сказати що йому потрібно замінити подругу, лиш Валерій жалівся на те що потрібно чекати аж поки Тамара не закінчить школу і тоді він тут же візьметься за справу.

Піцик, почувши з вуст Валерія про його плани, ще більш озлобився, він не говорив нічого, лиш думав а Валерій вважав що той так йому щиро співчуває. Звичайно щоб коли на місці Піцика був Ігор, він вхопив б що попало під руки і став бити Валерія, так як Ігор ніколи б не стерпів подібного, лиш Піцик був не таким: він лиш дивився в землю і тримавсь щоб сльози його не видали перед Валерієм. Піцик не міг поглянути в очі Валерія, лиш все ж таки йому вдалось скрити почуття ненависті лиш тому, що він мовчав. Піцик борючись сам з собою лиш думав одне: що вже Валерій буде говорити за два тижні, хто тоді буде кому співчувати, і він не слухаючи що той вже говорив за свого мотоцикла, думав лиш над тим. Йому хотілось що цей час пробіг як один день, що взнав Володька, взнала Тамара, батьки Тамари, які також немов стали ближчими до нього через те що не хотіли бачити Валерія в ролі свого зятя. Усі хто був обманути Валерієм, стали немов на одну сторону разом з Піциком, і він їх розумів як розумів свою власну кривду...

Свідків і ще раз свідків! Побільше живих свідків, хотів поруч себе назбирати Піцик, адже він знав що усно не переговорить, ні Валерія, ані Аню, вони будуть відпиратись, обманувати, лиш разом усім товариством можна засоромити тих, хто опустився так низько.

Ранком дев'ятнадцятого серпня, Ігор зателефонував до Володьки. Він сказав що в нього є невідкладна справа, Ігор запитав чи той зможе бути вільним під вечір. Володька став думати лиш Ігор пояснив: справа наскільки важна щоб коли його мама взнала про те, вона б залишила свої батони не на один, вечір на увесь тиждень. Володька став сміятись, лиш Ігор сказав серйозним тоном що тут не до сміху і так само як Єлизавета Аркадіївна допомогла колись його батькам, так само він хоче допомогти родині. Володька знову нічого не зрозумів і сказав що постарается відпроситись з пекарні, так як під вечір роботи менше як зранку, коли вже така невідкладна справа тоді діватись нікуди.

Ігор вирішив коли того мама не відпустить, щоб зателефонувати Олесі особисто і таки випросити Володьку. Правда робити того не прийшло, так як Олеся подумала що син знову їде кудись в спортивний клуб і тому так спішить щоб все впорати.

Володька не міг дочекатись щоб настав вечір, йому було надзвичайно цікаво, тим більше що Ігор не так часто телефонував йому. Володька переглядав свій мобільний, щоб часом не пропустить виклик, випадково не почувши мелодії телефону в пекарні.

Була вже п'ята година, до Володьки зателефонував лиш не Ігор а Піцик. Він запитав чи в того є вже час, лиш Володька відмовився, мотивуючи тим що сьогодні він з Ігорем повинен щось робити. Піцик пояснив що він також має робити те саме, і зараз він заїде за

ним в Меррік додому. Володька став збиратись, він одів шорти, футболку і вийшовши на двір, став чекати Піцика.

Тамара також вийшла, вона стала розмовляти з братом, знову розказувати як трапилась аварія і сказала що Піцик краще водить мотоцикла як Валерій. Володька почав жартувати, він сказав що в такому випадку, коли б Піцик був сидів на мотоциклу, апарат можливо було б зупинити скоріше, тому що вага також має свою вартість в таких ситуаціях.

Над'їхали хлопці, Володька став придивлятись так як приїхав замість мотоцикла, якого очікував Володька, мікроавтобус, якого Піцик взяв в своєї мами. Хлопці вискочили щоб привітатись з Тамарою, вони з співчуттям глянули на дівчину а Тамара побачивши їхні погляди не зрозуміла чому хлопці які постійно жартували, сьогодні такі серйозні як ніколи. Вона не могла знати що справа яка робиться у великій мірі, потрібна для неї самої.

- Guys are you taking me as well? - Запитала Тамара.

- No, we'll take you next Wednesday. - Цілком серйозно відповів Піцик.

Хлопці мовчки сіли в мікроавтобус, і розвернувши його, поїхали в напрямок центру.

Дорогою Володька все довідався: хлопці розповіли про проведення операції і як вони на протязі місяця, все висліджували. А тепер в них машина скромна, ніхто не запідозрить що в ній сидять ті, кого не хотів Валерій побачити в своєму тайнику. Було домовлено щоб себе не виявляти, лиш переконатись чи справді так вони знаходитимуться. Версій було дві, перша з них: зупинитись мікроавтобусом не доїхавши до заїду на старе подвір'я. Коли Валерій разом з Анею будуть їхати, вони їх проїдуть і хлопці побачать як мотоцикл заїде на заїзд тієї покинутої оселі. Для того усім потрібно перейти на задні сідла, так як тут вікна тонованими і крізь них не видно хто в середині і взагалі чи хто там знаходиться. Друга версія була такою: проїхати заїзд, і залишити транспорт десь далше а самим пішком пробратись крізь високу траву і зарослі під саму барну, тобто велику стодолу. Так як головною метою було побачити мотоцикла, якого скоріше всього Валерій не залишить так щоб було видно з дороги, і тоді можна їхати геть не сполошивши нікого, щоб ще зберегти спектакль для наступної середи, коли вже по плану, повинна прийняти участь сама Тамара.

Але подумавши, Ігор скритикував першу версію. Він став пояснювати що побачивши якийсь мікроавтобус, Валерій може не посміє заїхати на заїзд, так як ніхто давно не живе на тому покиненому місці, а таке вигідне місце, він не захоче викривати щоб хтось зміг побачити, і чого гіршого, поцікавитись чому саме тут двоє молодих людей. Хоча тут і так було все зрозуміло. Лиш американцям інколи потрібно пояснити представникові органів, скоріше чим до них дійде самих, що тут ніякого злочину чи загрози для сторонніх, а просто як кажуть «діло молоде». А пересічний американець, чоловік чи жінка, а особливо люди похилого віку, завжди цікавляться тим що для них зайвим.

Також незручно було також те, що на дворі сонце світило і хлопці думали що коли Валерій їде, забираючи Аню в четвертій, чи в половині п'ятої, вони зразу їдуть сюди. Вимірний час займав саме такий період, що по їхніх рахунках любовники вже повинні були приїхати, лиш насправді так не відбувалось: Валерій з Анею дорогою заїздили в один ресторанчик, вони їли, відпочивали а коли вже смеркалось на дворі, тоді їхали на своє урочище. В результаті хлопці обігнали любовників, коли ті саме були в ресторані: їли і пили за столом, нічого не здогадуючись.

Перед тим як мав показатись заїзд, буквально двісті метрів, був поворот в праву сторону, і завжди Валерій вимикав світло на повороті, щоб повернувши не було видно мотоцикла, в заїзд він заїздив на помацки поволі і обережно; виїздив так само, тобто вмикав світло вже зробивши поворот а коли б хто міг побачити, складалось враження що мотоцикл виїхав за повороту як звичайно.

Проїхавши заїзд, хлопці побачили що все тихо і спокійно, нічого не нагадувала про непрошених гостей, які порушували тишу покинутої оселі. Вони тепер побачили що мікроавтобус не один з кращих варіантів, так як легкову машину простіше заховати, з'їхавши з дороги у високу траву. Правда мікроавтобус мав один плюс, що він був темно-

зеленого кольору і зливався з високою травою, яка буйно вкрила територію навколо покинутої оселі.

Хлопці проїхали може три кілометра далі і стали міркувати: Володька запропонував найпростіший варіант: висадити його з Ігорем а Піцик щоб забрав машину і повертався на заправку, яка скоріше була перед тим, може п'ять кілометрів. Так як Піцик був найбільш вразливим щоб побачити таку сцену, вони вирішили саме так поступити. Піцик розвернув автобуса, і не доїхавши старого зарослого саду, яким користувались давно жителі тієї оселі, зупинився і хлопці немов зайці, вистригнули в траву.

Обійшовши заді хати, вони побачили що мотоцикла немає, лиш погодилися чекати. А тим часом Піцик доїхав до заправки, яка була в напрямок коли повертатись додому, став також чекати.

Прошло півтори години часу, а взагалі поки хлопці заїхали, вже пройшло досить часу і наступили сутінки. Володька запропонував щоб зателефонувати до Асілли і намовити її щоб та сказала Ані, немов вона поруч її дому і зараз заїде до неї. Телефонувати на домашній номер, якщо лиш в Асілли він під руками. Хлопці просили нехай тоді Асілла їх повідомить, щоб знати чи чекати їх тут, чи їхати геть.

Так зробили: Асілла навіть не розпитуючись, сказала що зараз так зробить. А взагалі Асілла була такою дівчиною що вона привикла підкорятись, так як в неї були старші брати і плюс вона була мусульманкою: дівчина знала що коли сказали, тоді треба так зробити, а тим більше коли хлопці попросили, які також являються представниками чоловічої статі, а для самих мусульманок, це не просто так як для інших.

Через дві хвилини, Асілла повідомила що Ані немає вдома, так сказала її мама і ще добавила що в середу Аня ходить кудись на консультації по літній школі. Володька, який чомусь поважав Асіллу, не видержав і сказав що скоро вона визнає про ту «школу», лиш за однією умовою коли мовчатиме до навчального року і нікому нічого не розказуватиме. Асілла погодилась, вона зраділа що хлопці її приєднали до якогось свого секрету.

Тим часом Піцик зголоднів, він зайшов на заправку щоб купити кусень піци. Купивши, хлопець лиш вийшов на двір, він нараз побачив спортивного мотоцикла і знайомі шлеми, мотоцикл шмагнув дорогою, в сторону покинутої оселі.

Піцик поклав піцу на капот мікроавтобуса, швидко набрав телефон, крикнув щоб маскувались, так як об'єкт зближається до назначеного пункту.

Володька та Ігор, заховались, хоча вже не було аж такої потреби так як стало досить темно. Вони почули як в темноті заїхав мотоцикл, а через короткий час рипнули старі двері стодоли. Хлопці зателефонували Піцику, щоб їхав повз них і зупинився далі а вони вже виходять на дорогу.

Операція була завершеною, лиш розвиток подій вступив в другу стадію: в більш відверту і з серйозними наслідками, хлопці ще не розуміли яка розіграється драми, в якій вони також стали учасниками.

Від тієї середи, тиждень виглядав такий довгим, що хлопці хоча пообіцяли, давши слово мужчин щоб поводитись так як потрібно, тобто мовчати і вичекати терпеливо, кожен знав що буде важко дочекатись щоб завершилась драма, яка вже стала для них очевидною.

Тамара не знала про сон якого мала Марійка про покинуту оселю і павука, та павутину яка згоріла від вогню. А Марійка не знала нічого хто є тим павуком і якою неправдою він обснував близьких до нього людей і самого себе. Образно кажучи, вогонь вже спалахнув і поїдав павутину обману.

Про справу яку вдалось взнати хлопцям, рідні Тамари визнають ще не скоро і причиною того буде сама Тамара.

На протязі того тижня, Валерій два рази телефонував Тамарі. Він розказував дівчині як він заскучав за нею, як йому хотілося б з нею десь в кафе посидіти, як його в хаті сварять за ту аварію на мотоциклі і як захоплюються тим що Тамара такою слухняною, що коли сказала мамі що більш не сяде на мотоцикла, вона дотримує свого слова. Тамара слухала як захоплювався нею Валерій і зрозуміла що розлука зробила його більш уважним до неї. Дівчина пообіцяла з ним зустрінутись в суботу, лиш щоб були там також Асілла і Володька, так як тільки в такому випадку вона зможе поспілкуватись з ним персонально а не телефоном. Валерій охоче погодився на те що запропонувала Тамара.

В п'ятницю, Тамара вийшовши на двір, побачила що Володька вимивав свою машину. Вона почала розмову з братом, лиш так як Олеся вже кілька разів просила щоб Тамара розмовляла українською мовою, для того щоб Володька виправляв свою лексику, Тамара саме так поступила:

- Завтра поїдеш зі мною в Бруклін? - Запитала Тамара брата.

- Можу як треба, - погодився Володька.

- Вже Валерій не може так довго, просив в кафе посидіти.

Володька як мив машину, так зупинився. Він вкинув мочалку у відро з шампунем і став дивитись на сестру.

- Що з тобою Вовка? - Не розуміла Тамара.

- Went to the store buy drinking.

- I have in the fridge; квас маємо також, - добавила Тамара.

- let's go!

Володька першим вийшов на тротуар, а Тамара подалась за ним. Тамара ще не розуміючи, дивилась на брата. Але почувши про магазин, Русла побіг за ними. Володька оглянувся та побачив малого Руслана, став говорити Тамарі українською, щоб малий менше зрозумів, так як Русланові було все цікаво про що вели розмову старші від нього:

- Слухай, ти не дружи з ним більше, він дуже поганий.

- Чому так думаєш?

- Він любиться з Анькою.

- Зрозуміло: вже Асілла наговорила тобі може?

- Чому ти на Асіллу?

- Вона не любить Аню і придумала на неї.

- Тамка, я бачив сам і не лиш я: виділи Піцик, Ігор, його разом з Анькою.

- Може вони зустрінулись собі випадково?

- Давай послухай а потому кажи: він з нею мають ту справу.

- Яку справу?

- Таку як роблять хлопці з дівками.

- А ти звідки взяв таке?

- Дай доказати мені і будеш знати вже.

- Давай розказуй.

- Піцик увидів що вона з ним не хоче, зустрінув Ігоря, і почали слідкувати за Анею, хлопців просили одних і знали що в середу, кожную середу, вони їдуть далеко, так де така хата стара, що ніхто нема там. Ти там була коли дощ падав і ви поїхали були тоді. Їдуть вони двоє коли вже темно і там вже сама знаєш що роблять. А позавчора, хлопці мене взяли з собою і я видів сам їх там.

- Ти бачив що вони там те що ти кажеш? - Тамара оглянулась хоча знала що менший брат який побіг вперед, не слухає їхньої розмови.

- Ми не були в середині в тій барні. На другу середу я з тобою поїдемо, щоб ти сама побачила і не казала що Асілла вигадує, чи я, чи Піцик, чи ще хтось.

- А вони що там будуть в середу?

- Думаю що так: він не знає що ми знаємо; Асілла також не знає нічого, лиш нас троє і тепер вже ти будеш знати.

- Ти правду сказав Вовка?

- Так правду. Що думаєш я дурний щось таке вигадувати і ще до того Піцика, Ігорка і себе тулити? Такий твій Валерка є.

- Він не мій, а тим більше коли ти сказав мені що він такий.

- Добре що Ігор знав як взнати про них.

- Тоді я тобі не забуду що ти став на мою сторону і не став на сторону Валерки.

- Нам усім жаль тебе, ти сестра моя і я не люблю Валерика за таке, так само як Піцик. Але коли би вони усі були за ним, я не зміг би так, щоб Валерій таке робив, я знав і ти не знала. Знаєш як дід нас давно вчив: ми свої і маємо помагати своїм і любитись дуже.

- Спасибі тобі Вавка...

- Нема за що так дуже, - стиснув скромно, плечима Володька.

Тамара замовчала, для неї новина була зненацька і коли б вона любила Валерія, було б їй надзвичайно важко пережити такий момент в своєму юному житті. Але на щастя Тамара не була влюбилась, лиш все одно такий обман її задів за саму душу. Вона йдучи з Володькою, спочатку подумала щоб не їхати туди, не бачити їх двох на свої очі, лиш через якийсь час передумала. Тамара хотіла сама переконатись в цьому. Володька продовжував:

- Тобі треба поїхати, поки тепло вони там ще будуть а там школа піде і не знаю.

- Я поїду, лиш тоді коли ти поклянешся мені що не скажеш: ні моїй мамі, ані своїй; нікому не скажеш аж до того часу, поки я сама не розкажу.

- Добре, лиш я поклянусь тобі після того, коли ти їх сама побачиш вже.

- Тоді в середу поїдемо, лиш я дорогу забула.

- Був я там і дорогу знаю добре.

- Все, будь тихо. - Тамара приклала палець до вуст.

Додому вони повертались мовчки, Тамара думала собі: справді усі правими що не люблять того Валерія, а я думала що вони так собі а він дійсно така людина, що від нього подальше потрібно триматись, тим більше нема з ким і думати про спільне життя.

Усе товариство думали однаково а саме: вважалось що Валерій почав возитись з Анею після того як Тамара не могла з ним бути разом. Ніхто не знав що від того часу, від коли Валерій купив мотоцикла, а вірніше від того дня, коли вони четверо їхали і почалась гроза, самі від тоді, Аня сама запримітила місце, де б можна було безпечно насолоджуватись з своїм вибранцем, хоча зустрічались вони набагато скоріше, лиш саме в тому місці, Аня хотіла реалізувати свій план на майбутнє.

В планах Ані було те щоб їздити туди до того часу, поки Валерій сам не відмовиться, а ще краще так обходитись з ним, щоб він не зміг відмовитись. Коли вже він вирішить одружитись з Тамарою, саме тоді потрібно його зловити, щоб використати та щоб можна було жити не працюючи та поводитись так, щоб Тамара постійно боялась що в неї відберуть чоловіка.

Аня не думала про те що Тамара з такої родини, в якій подібні речі ніхто не витворяв в минулому з її рідних, і тому Тамара не повинна терпіти такі насмішки, хоча б по тій причині, що не заслуговує на таке, лиш Аня не була з тих людей, які можуть важити в своєму розумі подібні речі, та важити справедливо те, що називається в людей долею.

Наступний день був субота, саме цього дня Валерій сподівався побачити Тамару після перериву зустрічей, лиш вона йому відмовила, вона сказала не може тому що їде з батьками плавати кораблем а відмовитись неможливо. Тамара навіть дозволила собі обманути Валерія, вона сказала що дуже хотілося б їй його побачити, також напевно вже через тиждень воно точно з ним проведе час разом. Тамара сказала навмисне щоб він чого не запідозрив та не зірвав свою звичну справу в середу вечором. Закінчила розмову вона досить приємно з тим хто так її обманював вже довший час.

Тамара похвалилась мамі, навіть показала виклик на телефоні що їй просив Валерій, Ліза лиш подумала чи надовго стане такого послуху від дочки, так як те саме що Валерій телефонував, говорило що все ж таки вони продовжують спілкуватись поміж собою.

Двадцять шосте серпня, був той самий день про який говорили хлопці Тамарі, що на другу середу вона поїде туди, куди їхали вони минулої середи. Тамара сказала мамі що їде з Володькою і одне місце і сам Володька почав просити Лізу. Ліза зрозуміла що справді є якась потреба їм поїхати кудись і вона подумала що мабуть Володька хоче щоб Тамара була посередницею щоб його познайомити з якоюсь дівчиною, чи щось в тому роді. Ліза не могла додуматись який день а вірніше вечір, сьогодні в житті її дочки.

Було домовлено щоб Піцик поїхав тим же самим мікроавтобусом і в той самий час, так як минулого разу. Лиш вони вирішили щоб приїхати скоріше, Тамара хотіла розглядіти місце щоб знати більш детально про все що там відбувається.

Віїхавши завчасно, вони побачили що насувається під вечір дощ, Володька та Піцик не знали чи Валерій туди приїде машиною у випадку дощу, чи взагалі не приїде при такій погоді. Але хлопцям дуже хотілось що він таки приїхав незалежно на чому, тому що вони хотіли щоб Тамара переконалась з якою людиною вона має дружні стосунки. Також Тамара чекала вже від п'ятниці на такий вечір, тобто від того часу, від коли Володька відкрив сестрі таємницю тієї ж покинутої оселі.

Приїхавши на урочище, Піцик висадив Валерія з Тамарою, а сам сказав що ждатиме на заправці як минулого разу, лиш побачить їх, тут же зателефонує. Володька попередив що опісля вони вимкнуть звук своїх телефонів і лиш коли вони самі хтось зателефонує, тоді щоб він їхав за ними. Піцик на прощання задоволено усміхнувся і поїхав купляти собі піцу, як минулого разу.

Володька з Тамарою зайшли в стодолу, вони почали оглядати все і чомусь було зрозуміло що тут хтось побував недавно: павутина, яка була колись, (коли Тамара тут побувала вперше), була зібраною, не було її, по середині бокової стіни, під стіною, було щось на подобу місця для корови, з обох сторін був парканець. По середині того стояв дерев'яний стіл, хоча насправді це були старі двері покладені на козли, лиш вигляд був столу. Тамара підійшла і поглянула ближче, вона рукою порушила того стола.

- А давай так зробимо щоб коли хто припреться і впав зразу? - Запропонував Володька.

- Вовка, почекай і дай подумати поки маємо час.

- Що придумаєш тут? Зараз сідаємо, вони приїдуть а ми тут.

Тамара глянула на дошки, які були покладені високо вгорі у вигляді стелі, лиш вони не були прибитими а стояли просто так.

- Вовка, якщо б ми змогли туди залізти двоє, ми б згори дивились на них а вони не будуть знати що ми тут. Може так бути що нас зустрінуть і скажуть що їхали за нами, або щось вигадують що ми двоє, брат з сестрою, по баранах тягаємось, як не нормальні якісь.

- Ти права Тамка: вийде що вони нас спіймали а не ми їх, - погодився Володька.

Двоє стали шукати як туди забратись щоб вилізти так високо. Способу не було жодного, лиш Володька вийшовши на двір сам, по своїй потребі, зайшов за барну і побачив що по боковій задній стіні, прибита драбина, яка була прибитою на ковбаньках від стіни, зробленою на випадок пожежі щоб можна було піднятись і подати пожежного рукава крізь вікно, високо в трикутнику під дахом.

- Тамка! - Кликнув Володька сестру, - тут ходи!

Тамара вибігла з барни, обійшла навколо і Володька показав її драбину.

- А коли вона вже від часу перегнила і обламається?
- Спробую я сам зараз. Якщо знизу витримає тоді вгорі добра. Дерево з долини гниє а там вітер і від дощу сушить вгорі.
- Воно так Вовка, лиш там скло у вікні.
- Зраз не буде, лиш щоб я виліз до того скла.
- А рама також вузькою: ти може пролізеш а я не знаю чи талію просуну в рамку.
- Виламаю раму і в дві точно пролізеш: в дві моя мама пролізе не лишень ти, - засміявся Володька до сестри.

- Давай швидко а то зараз можуть над'їхати; вже там будеш жарти свої складати.

Володька почав обережно лізти, він руками пробував кожного щабля, також наступав не на середину а з краю і тримався добре руками, щоб коли щабель вломиться, повиснути на руках. Коли він вже піднявся високо, поглянув вниз, побачив як сестра низько стоїть, хлопець перелякався, так як було досить високо.

- Страшно? - Запитала Тамара. - Не бійся, тут внизу трава висока і м'яка як подушка. Ти ж спортсмен, скелелаз один в нашій родині.

Слова Тамари підняли дух в спортсмена і він рішуче поліз вгору.

- Не боюсь, лиш забув кусок дошки взяти щоб вікно вибити, - відговорився Володька.

- Взуття зніми і спробуй так вибити, - підказала Тамара.

Сонце яке заходило і майже заховалось за обрієм, червоною смугою відбивалось у склі розділеного на двоє вікна. Хмари стояли вище а ген за обрієм, красива і урочиста заграва. Володька зігнув руку і ліктем тукнув по шибі: скло посипалось в середину стодоли. Розбивши другу шибу, Володька взяв рукою раму, яка вже було почорнілою від часу і ривком потягнув на себе. Рама подалась досить легко і Володька ледь не впав з такої висоти. Він обережно переліз через вікно, став впевнено на дошки, які виглядали як підлога під ногами, зібрав скло і поклав в кут під самий дах. Після того виглянув і наказав сестрі щоб вилазила до нього.

Тамара обережно почала підійматись, вона вилізла на саму гору і оглянувшись, стала любитись червоною загравою на заході. В дівчини було таке відчуття, що вона десь на щоглі корабля, все так здавалось їй романтично так затишно, що навіть коли б Валерій не приїхав, вартувало задля цієї старої драбини, поїхати сюди і піднятись на неї...

В кишені Володьки роздався телефон, він відказав кілька фраз англійською, швидко поклав телефон назад в кишеню свого джинсового піджака і промовив до сестри:

- Будуть вони: Піцик каже що зупинились на тій заправці і заправляють мотоцикла. Давай скоро перелазь через вікно. - Володька простягнув руку Тамарі і вона з його допомогою перелізла.

- Ой, побачила б моя мамка, куди мене носить і куди я забралась.

- Давай дошки розсунемо трохи щоб видно було. - Володька взявся реалізувати свою ідею. Він зробив шпарину між товстими дошками, які не були викладені до кінця передньої стіни і тому вдалося розсунути їх і зробити шпарину клином.

Тамара стала на коліна і поглянула вниз де вже було темно і страшно.

- А давай налякаємо їх зараз, - прошептала Тамара, - Анька говорить що вона в ніщо не вірить і нічого не боїться а ми побачимо зараз.

- Так, - Володька зняв піджак і простелив на дошки, - лягаємо на животи щоб було добре видно: я тут, а ти напроти мене, лягай на піджак тому що футболка в тебе біла і обмастишся від порошу. А я приїду і зразу піджак вкину прати і буде окей.

Тамара так поступила, вони двоє лягли і стали вслуховуватись у вечірню тишу. Володька пригадав за телефони і наказав вимкнути взагалі, щоб вони не видали себе.

Чекати прийшлося двадцять хвилин, Вовка почув як мотоцикл на тихому ході заїхав і зупинився. Наступила мертва тиша, така тиша що Тамара чула як її серце б'ється в грудях. а через короткий час, рипнули старі двері. Володька з Тамарою побачили як блиснув ліхтарик, вони крізь темноту змогли замітити що Валерій з Анею тримались за руки. Валерій поклав ліхтар на столик, замотав в червону плахту щоб яскраво той не світив. Він

схопив Аню, посадив на стіл і вони тут же почали цілуватись. Під час перериву Аня запитала:

- Ну как, тебе так и не удалось её целовать? Или может она лучше умеет?

- Никак не умеет, разве мамку в щеку. - Іронічно висловився Валерій про Тамару.

- Если так: тогда когда с ней будешь, всё равно меня вспоминать станешь. - Аня засміялась і потягнула Валерія тісно до себе.

Володька надіявся побачити сцену немов в «кіно для дорослих», але йому не пощастило побачити те що він надіявся. Тамара ще терпіла, лиш коли Валерій почав стягувати футболку з Ані, Тамара неголосно видала звук: не то стогін, не то хриплий видих помираючого. Аня почула першою, вона раптово схопилась, стараючись звільнитись від обіймів Валерія. Звільнившись, прошептала тремтячим голосом:

- Постой: ты слышал только что?

- Всё нормально. - Став заспокоювати її Валерій.

- Нет, мне страшно. - Аня старалась вслухатись в темноту.

- Это совы.

- Что такое «совы»? - Не зрозуміла Аня.

- Ну такие птицы с глазами большими; ночью летают только. Живут они всегда на развалинах и брошенных поместьях.

- Филины что ли?

- Да наверное так по-вашему будет.

Валерій знову взявся щоб розслабити Аню, лиш вона вже була наляканою і не могла взяти себе в руки. Тамара хотіла запищати, лиш боялась щоб Ані щось з переляку на подіяло на голову, чи нервову систему. Тамара уявляла коли б вона була на їхньому місці, нічого не знаючи, як воно насправді страшно, а тим більше там внизу барни. Тамара знову видала подібний звук лиш трошки голосніше. Цього разу почула не лиш Аня, а також Валерій.

- Тише... - прошептав Валерій.

- Слышал? Пошли вон немедленно. - Аня судорожно схопила за руку Валерія.

Саме в цей момент Володька видав звук затулюючи повітря в горло з переривами лиш досить голосно.

- Есть кто-то; призрак наверное. - Аня христячись схопилась зі столу, стрибнула на землю і кинулась в темноті в сторону дверей. Валерій побіг за нею вхопивши футболку дівчини, лиш ліхтар забув взяти.

Володька з Тамарою вже не бачили як Аня побігла пішком до асфальту, а Валерій тремтячими руками завів мотоцикла і рвонув за нею.

Тамарі була страшніше злазити драбиною вниз, лиш вона була змушеною. Володька спустився за нею, і сказав що візьме ліхтар який залишався світити на столі, щоб був речовий доказ того що їх тут бачили. Тамара чомусь боялась сама зайти в барну, вона сама себе налякала. Чекаючи на Володьку, вона зателефонувала Піцику, щоб їхав забрати їх, так як спектакль закінчено і досить вдало.

Піцик бачив як мотоцикл мчав йому на зустріч з переляканими зрадливими любовниками і він сміявся аж поки не зустрів Володьку з Тамарою на асфальті, біля заїзду в покинуту оселю.

Звичайно що найправильніше було б Тамарі після того що вона побачила власними очима, навіть не говорити до Валерія не те щоб зустрічатись, лиш дівчина так не думала.

Тамара вже привикла була до Валерія, так як він з усіх кого вона знала, вділяв їй найбільше уваги. Коли Тамара з ним зустрічалась, тоді вона могла поїхати куди їй захочеться, а так як вона не водила ще сама автомобіля, така послуга була досить вчасною для дівчини. Валерій жартував з нею, чого не міг робити звичайно Володька чи Ігор, так як рахувались родичами. З Піциком Тамарі було скучно, він був спокійний і повільний, також різниця в роках теж мала своє значення. Піцик був старшим від Тамари на сім років, лиш поведінка була його не відповідала двадцяти трьох річному хлопцеві, а скажімо двадцяти восьми рокам. В Тамари навпаки поведінка була не шістнадцяти літньої дівчини, а як чотирнадцятирічної, так як вона була першою дитиною в сім'ї, а такі діти тримаються батьків довше як молодші, які вже опісля них народились в домі.

Щоб порвати раптово з Валерієм, у Тамари образно кажучи сформувалася б порожнина в почуттях і відносинах. Коли б вчасно дівчина могла б таку порожнину заповнити відносинами з іншим, тоді проблеми напевно б не було жодної, лиш такої людини поруч не знайшлося, а тим більше щоб нею виявився саме хлопець, який зміг би вділити увагу дівчині в її потребах і капризах.

Признаватись Тамарі не хотілось, особливо тьоті Олесі. Тамара пам'ятала розмову яку Олеся проводила з нею, вона не хотіла в очах тьоті а також мами, показатись жалюгідною, обманутою, скривдженою, і такою що їй нічого не вдалось і вона зовсім нічого не може, навіть сама собі зарадити. Тамара знала що вона одного дня признається перш всього мамі, розуміла як мама зрадіє від її рішення, лиш потрібна була ще одна справа яка стояла перед дівчиною.

В Тамари після того вечора, вірніше після таємного візиту в покинуту оселю, проснулось почуття які не давали дівчині спокою: перше з них це було відчуття гордості, яка була рисою характеру переданого їй саме з Кавказу. Тамара не хотіла погодитись з тим що вона обманута так жорстоко, хоча насправді саме так трапилось. Другим поштовхом в серці дівчини була образа, вона була такою глибокою що дівчина не хотіла навіть до кінця заглянути немов в бездонний темній колодязь. Тамара старалась не вникати в суть такого великого обману, лиш він говорив сам за себе. Третім почуттям було спрага помсти за себе, як перед знайомим, так само помститись самій перед своєю гідністю. Звичайно що перше як і друге відчуття, породили третє. А щоб помститися, потрібно було добре обдумати як поступити, як повестись, лиш Тамара ще не знала про те що Валерій дружив з Анею здавна і його рідні знали про його поведінку та відносини з двома дівчатами одночасно.

Тамара складала план шантажу і помсти, вона хотіла заставити Валерія і найбільше Аню, щоб вони пережили те саме що вона, і тоді вже можна буде поглянути як рідні Валерія почнуть вертітись шукаючи виходу з становища в якому вони усі опинились, а особливо сам Валерій. Що вони тоді казатимуть, що будуть робити, говорити і вирішувати. А найцікавіше буде те що її рідні батьки не знатимуть що трапилось з нею самою, чому вона не хоче більш дружити з Валерієм, як можна пояснити такий поступок з її сторони.

Одне що постановила собі Тамара, це те що вже того що було з нею з Валерієм, не буде більш ніколи. Хоча насправді нічого особливо не походило між ними, лиш дівчині яка ще не дружила з хлопцем, а тим більше яка не покохала усім серцем, навіть так проста безобразна і непорочна дружба, здавалась чимось цінним і досягненням в її юному житті.

Тамара знала що прийде час і вона мамі все розкаже, вона признається про те як вона їхала саме двадцять шостого серпня, як вона підіймалась на драбину, як вона перелякала тих хто її обманював, але воно буде лиш тоді, коли вона помститься, щоб розказавши першу частину драми, вона могла продовжити як вона самостійно вийшла з того, що було склалось навколо неї.

Тамара уявляла собі яке враження буде в тьоті Олесі, і діда Арка, в усіх її близьких та дорогих для неї людей. Вона розрахувала за період кількох місяців, все покласти на свої місця, і тоді з результатом з'явиться перед мамою і признатись їй у всьому.

Першим кроком в такому напрямку, Тамара зробила те про що домовилась напередодні з Володькою: вона взяла слово з брата щоб той мовчав вдома і взагалі мовчав до певного часу. Тамара хотіла самою розібратись в тому що склалось навколо неї, повільно і рішуче. Другим кроком мав бути наступний: коли лиш почнеться школа, Тамара хотіла почати все з Ані, побачити як вона буде викручуватись перед нею. Також дівчина постановила собі щоб не вести розмови з Валерієм, не об'ясняти в чому справа, аж поки він не стане допевняти і ще тоді протягнути його наскільки буде можливо, аж поки він не зірветься сам.

Але мимо того всього що трапилось, поміж все те що Тамара собі думала, відчувала, злилась, уявляла, вона побачила одну важливу істину: Тамара побачила в лиці брата справді рідну і співчутливу людину. На Володьку можна було покластись, вона зрозуміла що те що її а також його вчили батьки, діди, бабусі, які були в них, все говорено ними не пропало даремно. Дівчина зрозуміла що традиція взаємної допомоги, співчуття та любові серед рідних, продовжується в їхній родині. Так само як колись тьотя Олеся допомагала своєму братові а батькові Тамари, так само Володька допомагає сестрі і вона готовою допомогти йому, коли виявиться в тому потреба.

А сам Володька, переживав більше як сама Тамара. Він не міг повірити в таке що Валерій так низько опустився. Володька тепер став згідний повністю з своїм батько і матір'ю, які не любили Валерія, він вже рахував батьків правими на усі на сто відсотків.

Взагалі Володька не мав ще дівчини, напевно так само як його мама Олеся колись чекала щоб кого полюбити а інакше не хотіла з ніким заводити тісну дружбу, так само передалось хлопцеві від мами. Лиш Володька рахував дружбу хлопця з дівчиною чимось святим і прекрасним, ніжним і непорочним. Така поведінка якою поведився Валерій, ніяк не могла сприйнятись нормально, в ніякі рамки не влазило те що витворяв двоюрідний брат, тим більше не влазило хлопцеві в голову, як так можна морально низько опуститись і обманювати таку дівчину, якою була Тамара.

Володька став захоплюватись сестрою, скоріше він думав що вона почувши таку несподівану новину, розплачеться, побіжить до Ані, стане телефонувати до Валерія, вияснювати, сваритись, вживати різні погані слова в адрес Ані, лиш Тамара так не поводитись і Володька сприйняв таку тверезість як поведінка людини міцного духа і розважливого розуму. Хоча так виглядало хлопцеві, якому минуло вісімнадцять і він ще не розбирався так в почуттях, адже самому ще не прийшлося кохати до безтями, а насправді в Тамари все було б відбувалось вищезгадане, лиш не відбулось тому, що любові між нею та Валерієм не було, а просто, з сторони Тамари, було лишень немов захоплення від того, що не було чим зайнятись, як часто буває в такому віці молодій людині.

Володька і скоріше чув про невірність та зраду, лиш щоб так зустрінутись з тим і поглянути зблизька, побачити таке відношення між близькими людьми, йому не приходилось, адже живучи з батьками, він ріс в такому домі, де в подружньому житті невірності а тим більше такої зради не було; не тільки в його домі: за його віку, в родині не зустрічалось навіть, щоб хлопець міг таке пригадати.

Сам Валерій низько впав в очах Піцика, Ігоря, Володьки, а тим більше в очах Тамари, лиш ні він сам, ні Аня, того ще не знали.

А сам Піцик, після того що відбулось не кілька зненавидів Валерія, він став віддаляти від усіх, так як знав що Валерій родич до Володьки, не зважаючи що все товариство було на стороні Піцика, все одно, хлопець вирішив триматись подальше від таких людей в майбутньому і вирішив поміняти друзів взагалі.

В результаті Валерій кинув тінь ганьби не лишень на своє ім'я, а також на усю родину Ковальських, в тому числі Володьку, якій носив таке ж саме прізвище.

Ліза побачила що з дочкою щось відбувається; скоріше відчула серцем, лиш Тамара зуміла скрити свої переживання, мотивуючи тим що переглядала один фільм і він спричинив на неї таке враження. Правда який саме, Тамара не сказала, лиш махнула рукою, мовляв: краще було не дивитись таке.

Олеся взагалі нічого не могла ні знати, ані додуматись, так як Володька вів себе як звичайно кожного дня.

В п'ятницю, (того ж самого тижня, після тієї середи), Валерій перед вечором зателефонував до Володьки. Він став просити того щоб поїхав з ним в одно місце. Володька спочатку не додумався і сказав щоб можливо той взяв Піцика, лиш Валерій відповів що Піцик не може і взагалі не знає що з ним відбувається, тому що якийсь сам не свій ходить і дуже злий. Володька пересилив себе, щоб не назвати причину такого невдоволення скривдженого товариша, і запитав куди саме і на скільки часу той хоче щоб з ним поїхати. Валерій сказав що можливо він йому буде потрібним на дві години часу, їхати мають ще за дня обов'язково, тому що самому там побувати як висловився Валерій, якось моторошно. Володька немов нічого не підозріваючи, став випитувати чи той не надумав розкопувати яку могилу щоб знайти який алмаз, або щось в тому роді, на що Валерій відказав що нічим подібним він не займався ніколи. Звичайно що Володька тут же додумався куди потрібно їхати і чому там Валерію побувати «моторошно». Він сказав що через кілька хвилин владнає питання з пекарнею, і йому повідомить; Валерій став чекати.

Насправді Володька тут же покликав Тамару щоб порадитись що йому робити. Тамара сказала щоб той їхав і послухав що Валерій буде вигадувати, так як скоріше всього, поки день і видно, він хоче побувати в тій же покинутій оселі, поглянути що там насправді відбувалось, може чого додумається і забрати свого ліхтарика. А те що став просити Володьку, напевно тому, що Аня туди більше ніколи не поїде. Тамара сказала щоб Володька не показував драбину, хіба вже сам обгляне барну навколо знадвору і тоді побачить. Також стала просити щоб Володька взяв того ж диктофона і записав розмову коли там будуть в барні а краще записав взагалі що будуть говорити дорогою.

Володька потер долонями і став телефонувати Валерію, він сказав що задля нього поїде коли тому вже так потрібно, так як потреби пекарні вже задовольнить скоріше. Валерій зрадив і домовився на яку годину Володька повинен вийти на головнішу дорогу в Мерріку, щоб тому не їхати під хату, так з Юрою Валерій так і не помирився, після того як вони пошарпались на підвір'ї.

В домовлений час, Володька одів безрукавку по футболці, в кишеню вклав диктофон і приготував щоб було зручно включити його, коли буде потрібно. В ту саму кишеню він поклав мобільний, щоб немов витягуючи мобільний, включив тут же диктофон.

Дорогою Валерій почав говорити що напевно продасть мотоцикла, так як Тамара не буде з ним возитись а зараз піде осінь, там зима, також похвалився що завтра має з Тамарою зустріч і підуть напевно в кафе кудись. Почав жалітись що мама Тамари йому не вірить, думає що він поганий, що він кудись Тамару повезе куди не потрібно, хоча в неї є підстава так думати після аварії, лиш вона думала так ще до того часу, а після мабуть взагалі не хоче чути про те щоб вони зустрічались разом.

Володька все слухав і вдержувався щоб не висказати все як відбувається насправді і воно вже не таємниця ні для нього, ні для Тамари, хіба що лиш для її мами, але Володька розумів що поступивши так, він б спотворив увесь план Тамари і його послуга, якою він допоміг сестрі, не матиме вже такої високої ціни, як опісля, коли драма досягне свого апогею.

Приїхавши на місце, Володька так поводив себе намов він ту вперше, хоча насправді він тут знаходився вже третій раз. Коли хлопці зайшли в барну, Володька запитав:

- А чому ми тут приїхали?

- Тут я був один раз з Тамарою разом, тоді Піцик був з своєю Анею з нами. Ми увиділи що починається гроза і заховались саме в цій барні, можеш перепитати сетруху, вона пам'ятає. А я мав годинника тоді ручного і пам'ятаю що знімав куртку з себе і подумав може годинника тут зняв і забув. Так як ніхто не живе тут, годинника не повинен хтось забрати, лиш я не впевнений що я його ту знімав з руки і бачу що ніде його не видно...

- А я не бачив що ти носив годинник колись? - Володька питався а сам поглянув на стелю щоб побачити чи видно щілину в яку він з Тамарою заглядали.

- Кажу що купив недавно і взяв був.

- Дорогий напевно коли аж приїхали ми за ним?

- Чотириста баксів.

- Ого, а яка фірма?

- Таймекс. - Відказав Валерій.

- Лиш нема твого Темекс тут.

Валерій не розбирався в фірмах годинників, він не знав що компанія «Тітех», не випускає моделі такої вартості, просто те що прийшло в голову, те він і сказав.

Пообглядавши навколо того місця де Валерій був поклав ліхтаря, він кивнув до Володьки і поглянувши вгору запитав:

- Йов мен, ти спортсмен кажуть: а там як можна вилізти на гору?

- Ніяк. - Володька стиснув плечима. - Спортсмени люди а не птахи.

Валерій став шукати скрізь чи є яка можливість вилізти на гору, лиш нічого він не зміг побачити такого і на хлопця знову найшов страх.

- Поїхали звідси. - Валерій швидко вийшов з барни а Володька за ним.

Але коли хлопці вийшли і підійшли до машини, виявилось те про що ніхто не подумав: машина була зачиненою а ключі в середині. Валерій зібрав страх, він подумав що тут справді щось відбувається загадкове і містичне.

- Що робити? - Звернувся Валерій до Володьки.

- А ти вдома маєш другі?

- Вдома маю, лиш воно вдома а не тут.

- Давай щоб Піцик привіз нам.

- Я не буду чекати так довго.

- Десь їдеш ще?

- Не їду, лиш мені це місце якесь таке що мені страшно трохи.

- Не бійся нічого

- Зараз темно буде, а тобі не страшно ніколи так далеко від людей і взагалі?

- Я ніколи нічого злого не роблю, кого боятись маю?

- А якщо щось зле робиш, може людину щось таке зачепити?

- Думаю що може; дід такі історії все розказував мені.

Валерій мовчки взяв кусок старої цегли з під сходів барни і вдарив по вікну з сторони водія. Скло посипалось на дрібненькі кусочки.

- Ти що зробив?! - Здивувався Володька.

- Заплатить іншуренс, в мене вікна покриває, а чекати не буду тут.

Хлопці сіли в машину, Валерій рвонув назад і вилетів на асфальт. Він поглянув в сторону покинутої оселі і невдоволено щось пробурмотів.

Володька сидів з боку і думав: він був задоволеним тим що Валерій не побачив драбини, а ще тим що на дворі тепло і не прийшлося їхати з розбитим вікном в дощ, чи в холодну погоду. Хоча вікно було розбитим з сторони Валерія, тобто водія, Володька рахував що Валерій заслуговує що мерзнути та мокнути, а йому самому воно нінащо.

Повернувшись Володька поніс сестрі диктофон. Тамара сама розпитала все що відбувалось, вони разом посміялись з Валерія і хоча не було потреби вже прослуховувати, Тамара все одно сказала що ще раз прослухає в ліжку.

Тамара повідомила Володьку поведи завтрашньої зустрічі з Валерієм, якою той хвалився дорогою - зустріч відмінюється і вона поїде в магазин до тьоті Ріти.

- Валерка має роботу завтра, збирати скло в машині, - засміявся Володька до сестри.
- You write. - Відказала Тамара вслід братові, посміхнувшись.

34

В суботу ранком, Ліза йдучи по коридорі, почула в кімнаті Тамари, немов голос Валерія. Ліза зупинилась і не повірила своїм вухам. Вона повернулася, постукала і відчинила двері:

- А що це мені так причулось, намов тут хтось говорить з хлопців?
- Може ось так? - Тамара підвищила звук диктофона.
- А хто це там записаним?
- Ми з Вовкою тут одну справу...

- Зрозуміла. - Ліза не стала чекати пояснень жодних, вона не хотіла вникати в персональні справи дочки, для неї було досить того що насправді Валерія вона тут не побачила, а найголовніше що дочка знаходиться вдома, хоча такий погідний літній день.

Сам Валерій зателефонував Тамарі о дванадцятій годині, лиш вона його розчарувала. Тамара прикидалась перед Валерієм, вона взагалі вела себе геть по-дитячому, немов умисно розізнати його, знаючи що йому таке не подобається. Тамара навіть використала українську мову, немов домашню.

- Я не буду зустрічатись з тобою сьогодні, - категорично заявила вона хлопцеві.

- А в чому справа: в тебе часу немає, чи ти не можеш по другій причині?

- Просто я поїду в магазин, я хочу купити собі зефір в шоколаді, поїду з Русланом своїм. В мене братчик так росте, а я з ним мало буваю поруч. Хочеться якось погуляти з ним а коли ти будеш з нами, тоді ти увесь час забиратимеш і я не вділю йому уваги.

- Які проблеми: я ж тобі зефіру не куплю? А малого для чого тобі за собою тягати?

- Тягають за собою те що само не їздить, - відказала Тамара, - а Руслан мій брат, притому менший і я хочу з ним провести разом час; я ж об'яснила тобі як дорослому.

- Тама, я ж то дорослий, лиш ти ж як маленька якась, - злився Валерій, - ти що не можеш з ним в любий день коли я зайнятим, а якраз в суботу?

- Сьогодні мамка прибирає в хаті і я його візьму що не заважав їй прибирати. Мені і так пощастило щоб я не прибирала, тому краще для мене погуляти з братом, тому що коли Белла самою, вона буде сидіти тихенько.

- Тоді як знаєш. - Валерій не попрощавшись зачинив телефон. Він вдарив кулаком в одвірок і сам до себе проговорив невдоволено: Що за дитячий садок якийсь? Мамка, братчик, сестричка, треба ще ляльку Барбі купити їй!

А в той самий час, Тамара розсміялась, в неї перемішались почуття гордості, помсти і бажання висміювати того, хто її образив. А сам Валерій пройшовши на кухню не звернув уваги що його слухає баба Ганка, він продовжував бурмотіти: Коли вона виросте вже? З братом гуляти піде, дівка мені яка взялась, щаслива що мамка не заставляє прибирати в хаті. - Він взявся телефонувати Ані, будучи впевненим, що та точно не відмовить.

Коли Тамара сказала мамі, що підуть з Русланом щоб побачити Мухтара і прогуляться з ним, Ліза здивовано глянула на дочку, не знаючи що з нею, чому так вирішила вділити увагу братові і одночасно Мухтарові. Ліза погодилась, дала дітям грошей, щоб собі чогось купили в магазинчику по дорозі, і взялась прибирати хату, починаючи з своєї спальні.

Тим часом, Піцик знаючи що Валерій мав зустрінутись з Тамарою, вирішив зателефонувати Тамарі. Він хотів щоб вони були двоє і щоб Валерій його опісля запитав чому він телефонує до його подруги, а тоді Піцик хотів запитати Валерія, мовляв чи не

буває так що він телефонує ще до когось окрім Тамари? Лиш така суперечка не відбулась, так як Тамара відказала що вона відмінила зустріч з Валерієм і ходить з братом.

Піцик захотів зробити якусь помсту Валерію і він пригадав одну справу: Піцик розказав що після того коли Валерій бив свого батька, коли усі говорили про таку неприємну подію, Валерій просив щоб знайти когось, такого щоб зайшов в магазин до Арланів, запитав про алмаз і тим самим наробити шуму в родині щоб домашні Тамари почали говорити про інше і тим самим забули про подію в домі Ковальських. Саме з такою метою було знайдено Піциком і Валерієм одного чоловіка, в минулому судимого і той легко погодився за двісті доларів таке зробити. Піцик попередив Тамару, що коли вона підійме питання покинутої оселі, тоді Валерій так просто не відступитися від неї, так як його все радить його баба Ганка. Навіть те що питався якийсь тип про алмаз, також була її ідея, а тепер вона буде «гризти землю», лиш щоб якось добитись того до чого вони вже привикли за такий час.

Тамара вислухавши Піцика, здивувалась; її здивувала історія про алмаз. Справді потрібно оберігатись такого як Валерій, лиш просто так закинути справу з його обманом, Тамарі не хотілось, вона вирішила, обдумуючи кожен крок наступати поволі як кажуть драконові не хвіст. Тамара уявляла собі коли домашні Валерія вже дійдуть до того що самі будуть її просити, не знатимуть що відбувається, чому така дружба розпадається і тут вона об'явить їм усю правду і побачить що тоді вони скажуть. Адже неможливо щоб вони похвалили свого Валерика за такий поступок, це ж не причина щоб тут же запропонувати другій дівчині, коли його ж дівчина, не змогла з ним після аварії, знову їхати на мотоциклі.

Тамара потерла долоні, вона не думала про те що таке відчуття, щоб щось розшукувати, шантажувати, розбиратись в чомусь, в неї передалось від Левчуків, адже тьотя Олесья подібне любила також.

Тим часом пройшовши до Лева та Марійки, Тамара побачила що вдома лиш бабуся Маруся. Лев поїхав був моторним човном, разом з сусідом Абдулою, ловити рибу. Марійка сказала Тамарі що вже рибалки телефонували і сказали щоб на завтра не готувати нічого, так як зловили риби і завтра буде «рибна неділя». Також сказала що таке повеління від рибалок, відноситься ся не лиш до неї, а також до мамки Лізи і тьоті Олесі, так як завтра повинні усі прийти сюди на обід.

Тамара зателефонувала додому, вона сказала батькові що в даний час знаходиться в бабусі Марусі і буде до того часу поки дядя Лев не привезе рибу, так як Руслан хоче побачити що рибалки спіймали. Віктор погодився і переказав дружині щоб Ліза знала де перебувають діти.

Того вечора, коли ще Тамара була в Марійки, Валерій знову зателефонував до неї. Він почав питати які в неї плани на завтра, тому що в нього є бажання поїхати в парк і орендувати коней. Мовляв: літо закінчиться а часу завжди не хватає, завтра в самий раз. Тамара знову відмовила, мотивуючи тим що завтра уся родина збирається на спільний обід, а після обіду можливо і поїдуть в парк, лиш менша сестра Белла, дуже хоче побачити як возяться на живих конях. Також сказала що одного разу батьки також побували там і мамі подобається їхати верхом так само.

Валерія така розмова виводила з себе, він не любив такого найбільше коли Тамара починає щось про рідних і обов'язки перед ними. Тамара знала про те і тому так говорила щоб його вивести з рівноваги і спровокувати на скандал, лиш Валерій не так скоро піддавався на провокацію і витерпівши сказав, що коли вона звільниться, нехай сама зателефонує.

Воно не дивно: адже Валерій живучи сам в домі, не поділяв з ніким нічого; він був сам один і все було для нього одного. Валерій не привик вділяти свій час для когось, тим більше допомагати комусь, він знав що усі повинні лиш дбати про його задоволення і воно так відбувалось в його родині. Лиш зустрівши дівчину з іншої родини, хлопець не хотів погодитись на те, щоб прийняти традиції та порядки другі, тим більше що вони були

вимогливі і потрібно було вділяти комусь уваги, не думати лиш про себе, проте Валерій навчений бабою Ганкою знав: терпить до визначеного часу а після він покаже своє правдиве обличчя. Тому він старався стерпіти, навіть коли Тамара так хотіла його розізлити.

Валерій не міг запідозрити правдивої причини, чому Тамара так стала поводитись, він як і скоріше думав що після тієї аварії, над нею батьки так попрацювали, що йому ще довгий час прийдеться виводити її з такого жалюгідного та заляканого становища, хоча насправді Тамара вже опрацьовувала його поступки і коли б він знав, тоді б побачив в якому становищі він сам опинився і думав як вибратись з нього. Але гордовитому хлопцеві все що він робив, здавалось нормальним і похвальним, а все в чому знаходилась Тамара, якимось старомодним, і він рахував що певного часу він визволить її від тих традицій, порядків і прийнятих норм, які домінували в її сім'ї, та в її оточенні.

Тамара того дня, все ж таки дочекалась коли повернулись рибалки. Риби було доволі, вона вже була готовою і вичищеною ще на воді. Руслан став розглядати і вказував яку йому повинна зготувати бабуся Маруся. Лев з Абдулою стали ділити рибу, так як був човен Лева, сусід заправив бензином, а рибу ловили в один контейнер а опісля розділили порівно на двох. Також прийшов Мухтар, собака став нюхати рибу а Руслан почав його відганяти щоб не вхопив яку. Руслан сказав Мухтарові щоб не їв те що не для нього, так його їжа продається в магазині а тут риба з океану і може йому пошкодити на здоров'я. Малий говорив англійською і усі хто почули почали сміятись, лиш Лев запримітив що в Руслана вроджена хитрість: пожаліти когось, щоб самому виграти від того.

35

Почався навчальний рік. Тамара пішла в десятий клас а Руслан в третій. Звичайно що Тамара могла бути рік швидше, лиш так як вона народилась у вересні, Ліза послала її в школу не в п'ять років, а коли їй за кілька днів виповнялось шість. Так само Ліза поступила з Русланом, тим більше що він аж з другої половини жовтня.

На такий розклад в сім'ї, рідні та близькі не звертали уваги, тим більше що Ліза хотіла з дітьми бути вдома, щоб вділяти їм уваги як повинно бути, лиш Наталі та її мамі це вкрай не подобалось, так як коли б Тамара пішла скоріше в школу, тоді їй залишилось навчатись не три роки а лиш два. Рідні Валерія хвилювались щоб він не натворив якого лиха в питанні дружби з Тамарою і щоб Левчуки чого не запідозрили такого, щоб могла стати перешкодою в тому щоб діти поєднали свою долю. Ні Наталя, ані Ганна Михайлівна, не знали що їхній любимчик, уже накрутив таких викрутасів, що тут не то Левчуки стали б проти, а усі хто лиш почув про таку справу, в тому числі батьки самої Ані, тобто Поленови, не зважаючи на те що вони свого часу також любили подібні інтриги.

Тамара не могла дочекатись навчального року, вона не змінила свого плану: все починати з Ані, а там вже дивитись як будуть розвиватись події.

Прийшовши в школу, зразу на другий день, Тамара взяла окремо Асіллу і все її розповіла. Асілла зробила такі великі очі, що Тамарі аж смішно стало з подруги. Вона сказала щоб коли в Марокко таке трапилось, тоді біда б була тій Ані не яка будь. Тамара стала намовляти Асіллу, коли вони підуть обідати, щоб та почала розповідати немов їй був якийсь страшний сон. Вона повинна була почати тему про жахи і запитати Аню чи вона далі в ніщо не вірить, нічого не боїться і такою як була скоріше. Дівчата надіялись що Аня почне висміювати Асіллу, як це бувало перед тим. Опісля повинна підійти Тамара і Асілла звернеться до неї, мовляючи що Аня не боїться як решта дівчата, а вже тоді Тамара знає сама що сказати Ані, так як в неї був відповідний матеріал підготовленим.

Сценарій відбувся вдало: Аня вислухавши як Асілла розповіла що їй був сон, немов вона впала в яму і там сидів її покійний дід, який похоронений в Касабланці. Аня навіть не стала чекати щоб хто з дівчат висказав свою думку і почала сміятись, кажучи що потрібно було того діда полоскотати в п'ятки і тоді з нього був би перетворився принц на ім'я Джин. Дівчата, яких було четверо не рахуючи Асілли і Ані, вибухнули веселим сміхом. В цей час підійшла Тамара, розпитуючись чому так усі сміються. Аня, яка завжди була першою між дівчатами, переказала сон Асілли і те що вона відповіла на нього, дівчата знову розсміялись а Асілла опустила голову і повернулась в сторону. Тамара також не сміялась, дівчата побачили і тут же зупинились. Тамара держала себе в руках, лиш все одно на обличчя так змінилась, що Аня аж відступилась два кроки назад. Вона подумала що Тамарі стало жаль подруги і вона буде відстоювати Асіллу, лиш Тамара підійшовши в притул до Ані, промовила російською мовою, щоб ніхто з сторонніх не зрозуміли:

- А ты это: ты почему не щекотала своего Джина вечером в сарае, а так сорвалась как торпеда, ели в дверь попала?

Аня так почервоніла, що крізь біле волосся було видно її голову яка була немов вишня. Вона поглянула навколо і рятуючись тим що ніхто з дівчат не знає про що зайшла мова, вдаючи перед Тамарою що не розуміє що та хоче, запитала:

- Ты чего Тома? Какой сарай? Какая дверь? - Аня старалась показати що нічого не розуміє, хоча вигляд її обличчя уже все сказав про те що творилось в середині.

- Вообще двери две там: одна вместо брачной постели, вторая чтоб бежать; ты пользовалась одно и другой. - Відказала Тамара і сама здивувалась як вона так швидко придумала відповідь, притому так влучно.

Аня повернулась іти геть, вона зі злості штовхнула крісло в Асіллу, а дівчата не знаючи що саме сказала Тамара на російській мові, кинулись вслід з запитанням за Анею:

- Hey guys what's wrong?! What happened?!

- Come on Anna! - Кликнула одна з дівчат.

Тамара поглянула вслід і вилаялась поганими словами в адрес Ані. Дівчата обступили Асіллу, яка почала пояснювати в чому проблема.

З того дня, Тамара Левчук і Анна Поленова, стали ворогами. Також того дня Валерій взнав в чому причина що Тамара не зустрічається з ним а перекладає все на батьків та інші обставини в домі. Спочатку Аня вилаяла Валерія, вона вважала що він признався Тамарі, підставив її, договорився, лиш коли Валерій став пояснювати, він переконав Аню що воно не так. Він сказав що вона бачила як він тоді сам перелякався, як вони втікали з тієї барни двоє перелякані, і коли б признався Тамарі про все, тим самим нашкодив б сам собі насамперед. Аня подумала і зрозуміла що Валерій правий: від того в даний час потерпів найбільше сам Валерій, так як вона особисто нічим не зв'язана з Тамарою і вправі вибрати собі з хлопців кого лиш захоче.

Того вечора, Валерій приїхав до Ані. Двоє сиділи в машині і думали як так могло трапитись. Валерій навіть висунув версію за якою вважав що автором драми являється Олеся, так як лиш вона в родині таке може додуматись. Аня, пригадавши вигляд Тамари в школі, припустила що на горищі хтось все ж таки знаходився інший; Тамара не змогла б їх двох бачити і не виявити себе з ревності чи шаленства. Якщо був наприклад Володька, тоді є ще шанс відпертись що він неправду говорить, адже він доводу немає, крім усного. Але Валерій не зміг второпати як і хто зміг залізти на таку висоту без будь якого канату, драбини, і чогось подібного. Щоб туди вибралась Олеся, відпадало само собою, Володька взагалі спортсмен, лиш як він сам висловився «спортсмени люди а не птахи». Як вилізти по рівних стінах і головне як з під стелі, опинитись на стелі? Питання було неможливо вирішити та не піддавалось жодному поясненню. Взагалі Валерій з Анею вважали що дошки були прибитими як подобає бути стелі, а про пожежну драбину, ніхто подумати і близько не міг, так як вона знаходилась на задній стіні фасаду.

Зрозуміло було одне: Асілла разом з Тамарою про все знають. Валерій став побоюватись щоб Піцик чого не взнав, він став намовляти Аню щоб та до нього зателефонувала,

розпитала як справи, домовилась про зустріч. Аня вислухала і сказала що він взагалі вже не потрібним нікому зараз, лиш Валерій заперечив.

Насправді Аня не знала про те що Валерій разом з Піциком знайшли якогось бувшого в'язня, заплатили йому щоб пішов в магазин і розпитував про алмаз. Валерій боявся цього найбільше щоб родина Арланів не взнали хто їх хотів налякати і хто сторонній цікавиться закритими справами їхнього родинного бізнесу. Він знав про те що коли такі люди як Аркадій, як Лев, Гарік, лишень довідаються що він таке витворив, тоді йому не бути в ювелірному бізнесі до кінця життя, навіть коли Тамара стане його дружиною. Валерій розумів що з такими бізнесменами, а ще кавказцями, подібні жарти не проходять. Коли лиш хтось взнає про те, тоді вже ніяка баба Ганка, ані сам президент США, йому не в силі допомогти. Коли лиш Тамара взнає, слід рахувати що «Золота рибка» зірвалась з гачка і втекла в океан раз і назавжди...

Становище було плачевне, лиш не в Ані: вона нічого не загубила. Вона була готовою завтра вийти офіційно заміж за Валерія, навіть коли під час їхнього весілля його мама з бабою мали інфаркт серця від такої події; Ані було все одно.

Валерій вирішив все ж таки поїхати переглянути покинуту оселю. Тепер він не боявся нічого, хотів спробувати вибратись на горище, навіть був готовим привести з собою високу драбину, вилізти, розглянути все, щоб зробити кінець тій містичній драмі. Може щось там залишилось, може по чомусь можна буде визначити хто там міг побувати тоді, - думав Валерій, - хоча простіше знайти ліхтар, в кого ліхтар? Хто забрав ліхтар, саме той там знаходився, лиш потрібно з Піциком порадитись адже сам Піцик знайшов те місце, воно так далеко і задавалось таким безпечним, лиш хто ж міг так вислідити?

Питання набігало на питання, а відповіді не було жодної: ні у Валерія, а тим більше в Ані.

Коли б в апартаменті Ковальських вибухнула граната, напевно б вона зробила менший стрес, як новина яку приніс Валерій додому, після зустрічі з Анею. Він став переказувати все що почув від Ані, і хоча Аня розповіла йому правду, рідні Валерія не повірили, просто ніяк не вигідно було вірити їм в такий розвиток подій, які наклонились не в їхню користь.

Ганна Михайлівна так проклінала Аню, адже вона не хотіла навіть чути того що хтось видав таємницю інший:

- Москалиха паршива зробила спеціально! - Кричала баба Ганка.

- Що ви сплітаєте бабо?! Спам'ятайтесь! - Вговорював Валерій стару. - Якщо вона так зробила, тоді чому в школі такий скандал вийшов між дівками?

- Бреше москалиха! Не було скандалу ніякого! Ти що там був? Ти що сам видів?! Кажи, чого мовчиш?! Ти видів що було в школі?! Вона знає що мала Вікторова не говорить до тебе і тепер може вигадувати що захоче!

- Заспокойтесь, не кричіть, нічого не доб'єтесь тим.

- Тебе вчи, вчи, а ти своє знаєш. - Ганна Михайлівна справді трохи заспокоїлась.

- Що тепер робити?

- Треба було дотепер робити, а ти такий як баран.

- Що до тепер треба було робити?

- А так поводитись як ти з тою Анькою поводився; близько так як ті хто вже мають побратись ось, ось.

- Тамара не Аня, я вже вам не один раз говорив.

- А ти зроби щоб був так як з Анею. Дівка вона гонорова до пори і до часу а там стане на своє місце і зрозуміє хто вона вже є.

- Як я зроблю, як вона така ніби має десять років? Хочете щоб до мамки побігла казати що я приставав до неї?

- А так треба щоб не побігла, щоб було вже пізно бігти до мамки. Нічого не буде їм: поплачуть трохи і вже зрозуміють що в них так має бути як в других. Що вони якісь свої закони тут і якусь непорочність показують? Вони що кращі других? Тут їм не Кавказ і не довоєнні роки що дівка мусіла віддаватись непорочною.

- Нічого не розумію. - Розвів руками Валерій.

- Ой, ти ще до мами піди питатись а з неї смієшся! Та десь хлопці знають якісь таблетки, якісь напитки, а ти стоїш тут як твій дід, або як твій тато, колись коло мами твої стояв під парканом; ти такий самий! Десь є хлопці що кожен тиждень дівку свіжу має а ти навіть не можеш одну за такий час звести. Ти знаєш з якоюсь москалькою, а з ким треба ти на вмієш і не розумієш про що я кажу тобі? То що робиться з тобою хлопче!

- Щось починаю розуміти. - Покрутив пальцем Валерій.

- Починай вже робити, - наказом промовила баба Ганка, - а то будеш чекати на ту школу і так тобі літа зйдуть.

Наталя вмішалась в розмову, їй стало страшно від того на що натякала баба Ганка.

- Мамо, ви що таке вигадуете? Які таблетки? Які напитки? Та коли б Ліза почула, а Олеся, та б вони малу на сто колодок замкнули від нього. Та вони над нею усі там як над алмазом яким дорогим, а ви таке вигадуете?

- Тихо будь, не бійся нічого. Потім тобі подзвонить хтось а ми перекладемо що діти не розуміють, так в Америці тут прийнято, тут не в нас в шістдесятих роках, а вони нехай привикають як усі люди. Що вони якісь свої правила тут і порядки? Жити треба як усі живуть і хлопців женити як женять другі. Ми не на Кавказі їхньому, і вони не там, а тут! А свої традиції най тримають собі самі, а молодим нема чого морочити голову. Вже досить того, не видиш до чого доходивсь він?

- Робіть як знаєте, лиш я потому не буду винуватою а ви що навчите його, так буде вам і йому також.

- Не переживай, нам на шкоду не навчу його, а за когось нехай тебе голова не болить.

- Але може вийти на гірше і тоді вже ніхто нічого не змінить, - стояла на своєму Наталя.

- Що ще гіршого як вже є? Я кілька просила, а він навіть не вмів сховати тут москалиху щоб не знала Тамара.

- Робіть собі що знаєте. - Махнула рукою Наталя якій вже набридли одні і ті самі бесіди.

- Досить на нині, йдемо спати, а я ще подумаю добре. - На кінець розмови, сказала Михайлівна, Наталі і Валерію.

Ніхто не знав про те що через багато років, бесіда немов повторилась, лиш тоді покійна Зоська Драпачка намовляла Колю Остапового щоб саме так поступив з Олесею. Правда Коля не був таким віроломним як Валерій, Коля відмовився, лиш Валерій на відмовлявся, він став роздумувати над тим, враховуючи що в баби Ганки є життєвий досвід а в житті буває по-різному, і по-різному люди добивається своєї мети. Звичайно що рідні Валерія не знали про бувшу сусідку Бойчуків, як і рідня Тамари не знали яка бесіда відбувалась в Ковальських того вечора, лиш ідея злочинів і безчинства, немов перекликалась через двадцять років. Так ж як тоді дочка Зоськи, Дарка, махнула рукою на все те що почула, саме так тепер повелась Наталя; не усвідомлюючи до кінця того, що відбувається насправді.

Наступного дня, спалахнув знову скандал у Валерія, лиш не з домашніми, а з Володькою. Валерій зателефонував і став питати, чи той щось знає про те що відбувалось в стодолі, чи в барні, в яку вони їхали. Володька з простоти душі відказав що він дав слово не говорити з ніким по цьому поводу. Валерій став злитись і став питати чому він не має його за брата, на що Володька відказав, що в даний час він на стороні правди а Тамара також сестра в нього, тим більше що коли б не вона, свого часу він був б попав в аварію і не знає чи

вижив б з неї взагалі. Одне що сказав Володька, він повідомив про те що всю операцію почав Піцик, так що до нього телефонувати, тим більше зустрічатись, Валерію не має сенсу жодного. Валерій того найбільше боявся, він боявся щоб Піцик не видав справу про алмаз, хоча вже боятись також було пізно. Потрібно було якось взнати чи насправді Піцик мав розмову з Тамарою, лиш коли він все ж таки мав таку розмову, тоді точно видав, тому що просто так, Піцик не телефонував Тамарі.

Вечором Валерій набрав відваги і зателефонував Тамарі. Він думав що вона почне його питати, проводити в'яснення, лиш на його здивування, Тамара поводила себе зовсім не зрозуміло: вона жартувала, розповідала як справи в школі, навіть не спішила ставити телефон. Валерій вже навіть був подумав що вона його так любить і боїться згубити, готова все простити йому, все забути, лиш зараз прийшла йому інша думка: напевно Тамара хоче показати Ані що він все одно з нею не буде, тобто Тамара вирішила розіграти його піж собою і Анею. Валерію така роль не подобалась, щоб його дві учениці, молодшими від нього на п'ять років, розігрували, а опісля одна другій перекидали ним, як м'ячиком.

Валерій старався кілька разів натякнути про Піцика, лиш кожного разу Тамара починала щось інше говорити і тому витягнути її на відверту розмову, просто не вдалось.

Опісля того всього, Валерій таки поїхав до Піцика, таки на роботу, лиш той не став з ним говорити взагалі. Піцик лиш сказав що усі на його стороні і правда також. Валерій лиш зі злості вимушено засміявся і сказав Піцику що «правду» можна повернути в другу сторону, лиш залежно хто береться за таку справу. На прощання крикнув уже бувшому товаришу, щоб той запам'ятав що Валерій з таких що не програють ніколи, і коли хто з ним посварився, тоді лиш собі на шкоду. Так що потрібно добре тут подумати коли що робити, і взагалі коли дівка стала причиною ворожнечі поміж двох байкерів, тоді потрібно ще подумати хто тут мужик, а хто задля баби робить проблему.

Піцик не відповів, йому було досить того що Валерій вже кидався в істериці і не знав до кого звернутись, Піцик гірко усміхнувся, хоча знав про те що з Анею йому самому, вже не дружити ніколи...

Через кілька днів, в школі де навчались дівчата, спалахнув скандал у більш агресивній мірі та поширився більшою площиною на інших. Причиною стало те що Аня не хотіла перед дівчатами однокласницями, виглядати осміяною і вона вирішила усім довести що це не вона повинна соромитись, а навпаки Тамарі повинно бути соромно за її поступки.

Аня, чи як її звали в школі Енна, а хто Анна, принесла з дому цікаве фото: на ньому була вона сама, сидячою в залі на дивані в квартирі Валерія. Також на фото було видно картину на стіні і велику лампу в куті кімнати. Але найголовнішим доказом було те що на фото була висвітленою дата, яка сама про себе свідкувала. Аня сказала дівчатам що Валерій вже довший час в неї являється бойфрендом, а Тамара просто влюбилась в нього і влазить поміж ними, а саме фото зроблене в його квартирі, що і свідкує про їхні близькі відносини вже які почались досить давно.

Перед тим як дівчата їхали додому, Аня сідала на інший автобус, вона підійшла і дала фото Асіллі, щоб та передала Тамарі і мовчала на другий раз. Асілла так поступила а Аня сівши в автобус, лиш посміялась перед подружками з Тамари а також з Асілли, назвавши Асіллу «африканською козою» а Тамару «переляканою монахинєю», мотивуючи тим що Валерій не може з такою дружити навіть за того, що та буде все сповідатись перед мамкою і притому кожного вечора.

Приїхавши додому, Тамара не могла дочекатись коли Володька приїде з пекарні. Володька навіть трошки запізнився того вечора, лиш коли він приїхав, Тамара покликкала його, щоб він поглянув на фото і сказав чи справді на ньому інтер'єр квартири Ковальських. Так як Тамара ніколи не було в квартирі Валерія, вона не могла знати чи Аня говорить правду, лиш одне Тамара знала що є правдою: дата відповідала в точності і доказ був ще один для того: Аня була постриженою коротко, а Тамара пам'ятала саме коли Аня була постриглась.

Володька поглянув і сказав що це в них, лиш він став думати: так як фото була висвітленою дата «12.28.08», тобто двадцять восьме грудня, минулого року, Володька додумався чому саме все так могла скластись і чому Валерій їздив з Анею в покинуту оселю. Володька сказав сестрі, що Ганна Михайлівна працювала доглядаючи когось, до березня цього року, так один раз в розмові проговорився був сам Валерій. Виявляється що до того часу, поки баби Ганки не було вдома і батьків його також, Валерій водив Аню додому, а коли вже їм заважала баба Ганка, тоді він вирішив перебраться в покинуту оселю. Місце те він запримітив саме тоді, коли вони їхали усі четверо, на двох мотоциклах і побоявшись змокнути, і Піцик підказав де можна була заховатись. В Тамари тепер сумніву не було: стало зрозуміло хто такий насправді Валерій і хто така Аня. Тамара заховала фото, поклавши його разом з ліхтарем якого вони забрали в тій барні і якого опісля шукав Валерій.

Наступного дня, Тамара підійшла до Ані, вона запитала її одне запитання:

- Слышь ты: а его родные знают что ты делала в их доме?

- А что принести фото где мы все вместе с рюмочкой? А может тебя интересуют фотки более откровенные? Могу и такие принести; имеются. - Аня засміялась, принизливо поглянувши на Тамару.

Тамара оглянулась і побачила як кілька дівчат стояли і дивились на них, в Тамари запалилась така ненависть до бувшої подруги, що вона кликнула за Анею щоб та зупинилась. Аня справді зупинилась, а Тамара підійшла і з усієї сили вдарила Аню по лиці. Аня не сподівалась на такий крок з сторони Тамари, а дівчата які побачили, швидко прибігли щоб розборонити суперниць: Троє з них почали вдержувати Тамару а дві тримали за руки Аню. Тамара почала різними поганими словами висказуватись в адрес Ані, а та також такими ж словами почала називати Тамару. Дівчата-американки могли бачити в фільмах про руських, так як в Штатах завжди Росію і її культуру показують з поганої сторони, лиш тут вони вже побачили очевидно і відчули ненависть двох суперниць вдержуючи одну і другу. Аня також побачила що Тамара не такою «переляканою монахиною», якою вона висміювала її перед подружками, тепер Тамара виглядала справді як дитя Кавказьких гір. Коли б не дівчата, які стали немов бампером поміж ворогами, тоді такий скандал міг закінчитись побоїщем не яким будь. Правда Тамара не стала б битись за те що Аня відняла Валерія, вона б билась за свою гідність, щоб більш не терпіти подібні насмішки Поленової.

Така гостро сюжетна сутичка, не могла обійтись без того, щоб питання не підняло керівництво школи: дівчат було покликано до директора, правда не одноразово, а перше Тамару, так як вона вдарила Аню. Тамара не хотіла спочатку признатись, лиш побачила що все ж таки прийдеться і вона не сказавши правдиву причину, просто сказала що Аня принесла фото яке її образило, а в даний час фото вже порвано і його немає.

Натомість Аня, як правдива руська людина, яка не любить доносити на когось і такий поступок рахує як дуже низький, призналась що справді фото таке вона принесла і вважає себе винуватою. Правда Аня ще сказала що пробачення просити не стане, так як вона вже потерпіла від Тамари, також не хоче щоб та вибачалась перед нею. Аня хотіла щоб скандал закрили, так як знала що така справа Валерію дуже буде не подобатись.

В школі для старшокласників, яку називають в Штатах High school, подібні речі не проходять просто так: директорка зателефонувала до Віктора і сказала що від завтра

Тамара не буде ходити в школу один тиждень з тієї причини що її таким способом наказали, а завтра хтось один з батьків, повинен зайти в школу на бесіду.

Віктор повідомив дружину про те що сказали йому зі школи і сказав щоб на завтра вона збиралась поїхати в школу, так як Тамара вже там натворила чогось серйозного.

Ліза вже чекала на дочку, не знаючи що такого могло б трапитись. Коли Тамара приїхала зі школи, Ліза покликала її на випит.

- Так як ми почнемо: сама признаєшся чи допомогти тобі? - Промовила суворо Ліза.

- Мамка, що тут признаватись: Аня пожартувала так як не жартують, а я не видержала і дала їй по тій морді.

- Що за слова в тебе? Аня хіба тварина щоб в неї була морда?

- Можна і так сказати, - зовсім спокійно, відказала Тамара.

- Ні ти поясни мені: що можна таке сказати, тим більше жартуючи, щоб спровокувати на такий поступок, який ти вчинила?

- Мамка: а колись тьотя Ріта хіба не жартувала а ти втекла з весілля була за неї? Також все неправдою було, а ти як повелась на такий жарт?

- Ось як ти вже можеш розсудити? А тобі не здається що тобі ще скоро в такі речі втручатись, тим більше коли питання торкається батьків?

- Я не втручаюсь, я так сказала щоб краще було зрозуміло, якими бувають жарти.

- Ну припустимо що подібний жарт сказала Аня, лиш в школі неможна такого робити! Ти ж могла жартом їй також помститись, лиш не так щоб бити дівчину.

- В неї сорому немає і тому словами таких не приборкаєш.

- Тебе також словами не приборкаєш я так побачила, - розсердилась Ліза.

- Окей мамка: роби мені що рахуєш за потрібним, лиш прийде час і ти пожалієш про це.

- Я пожалію? - Ліза, від здивування, зробила великі очі на дочку.

- А хіба так не буває ніколи?

- Щоб наказати за поганим вчинок і жаліти пізніше мамі? Ні, звичайно коли перестаратись, лиш я не з тих і ти про це знаєш.

- А колись дід Арк, коли він вдарив тебе за те що кров побачив, він жалів за того що перестарався, чи за того що був не правим?

- Нічого не розумію. - Ліза розвела руками.

- Одного дня все признаюсь, лиш доведу свою справу до кінця. А зараз твоя воля мамка, лиш ти пожалієш і не інакше. - Тамара так усміхнулась, що Ліза просто розгубилась і залишила дочку в спокою, надіючись завтра довідатись чогось в школі.

Але в школі Ліза, тим більше нічого не довідалась: директорка почала більш навчати Лізу як вона повинна працювати над дочкою а причину викрити не захотіла, мотивуючи що цим самим вона посіє недовіру учениці до себе, як виховного педагога. Ліза з терпінням вислухала все до кінця і їдучи додому зателефонувала Віктору: вона була розстроєною коли переказувала те що відбулось в кабінеті директорки.

- Ти розумієш Вітя, що вони якісь перелякані ті американці: мені моралі читає і розказує як потрібно з Тамарою говорити вдома.

- Було сказати що на другий раз Тамара їй заїде по рожі, - почав сміятись Віктор.

- Ось така в них політика: не дітей виховують, а батьків.

- Не дарма Юра наш говорить що тут усе вверх коренем росте, як не в людей.

- Зробила б подібне Тамара під час навчання в Британії чи Франції, навели б порядок без батьків, а Америка сам бачиш яка.

- Так їм добре Ліза, - байдужно промовив Віктор, - а в нашої Тамари кров кавказька, тому не стерпіла москальці тій. Але коли може постояти за собою, може вона непогано.

- Такого мені вчора наговорила, що я вже не знала що їй казати; в кого воно таке мудре вродилось? Все пам'ятає, уміє підставити куди потрібно і довести може як потрібно.

- В свою мамку, - пожартував Віктор.

- Скоріше в тьотю Олесю, тут вже ваші Левчуківські інтрижки проростають: б'ється як Олеся в школі, говорить також як Олеся уміла.

- Кого маємо, того маємо, в кого не пішла, лиш нашою вона, - відказав Віктор дружині.

Те що відбувалось в покинутій оселі, молодим вдалося скрити від батьків. Мається на увазі Володька скрив від мами Лесі та від батька Юри, а Тамарі від свої батьків. Не взнав ніхто з старших і не запідозрив навіть що проблема відбувалась з Валерієм.

Пройшов тиждень, який було призначено для Тамари як кару, за те вчинила бійку в школі, Тамара знову була повинна піти школу, лиш вона вирішила щоб з Анею не розмовляти.

Ліза помітила те що Тамара стала немов якась більш повільнішою, навіть відвертою, не ховалась коли до неї хтось телефонував, навіть коли телефонував сам Валерій. Але Ліза не хотіла вмішуватись в персональні питання дочки, їй було доволі того що Тамара не возиться на мотоциклі з Валерієм і постійно знаходиться вдома, а коли навіть їде кудись, так лиш з Володькою. Навіть коли Ліза кілька разів телефонувала, Тамарі, (коли її не було вдома), Ліза могла почути як Володька поруч міг співати разом з магнітофоном в машині, або з іншим кимось, він також вів розмову по телефоні. Сумнівів не було що вона поруч з Володькою разом. Взагалі вони здружились посліднім часом і стали знову таким якими були коли ще знаходились в дошкільному віці. Ліза з задоволенням сприйняла таку переміну в позитивну сторону між дітьми.

Володька став навчати Тамару водити автомобіля, так як їй восьмого вересня виповнилось шістнадцять років, Тамара готовилась здавати екзамен на посвідчення водія. Звичайно що Віктору знайти якусь гарну машину для дочки не було проблемою, лиш проблема все ж таки була, лиш в іншому. Заїзд яким користувались Левчуки та Ковальські, поміщав вільно чотири автомобілі, коли вже купив Володька, тоді хтось один з Ковальських, змушений був ставити на свою половину гаражу в самому гаражі, тому що коли покласти третю машину за двома на заїзді, багажник та задні колеса вже знаходились на тротуарі. Звичайно що вдень так могло бути, так як вулиця не була такою проїзною, тим більше з людей мало коли хто ішов тротуаром, лиш в ночі потрібно було щось зробити щоб машина так не стирчала.

Частина гаражу Ковальських, була з правої сторони, тобто біля стіни хати. Так як в самому куті були двері, які виходили з першого поверху будинку, і прохід був під сходами які вели на гору, тобто в половину дому Левчуків, тому Ковальські виходячи в гараж, зразу мали тут свою половину. Так як Левчукам вже потрібно було зійти з другого поверху і в гараж щоб потрапити, все одно приходилось заходити з подвір'я, тому їхня частина було крайньою, тобто з лівої сторони коли в'їздити в гараж.

Але частина гаражу Левчуків, була трохи закладеною різними речами, і тому ставити третю машину, не було місця. Причиною того що гараж був закладеним, була саме та причина, що хоча підвал був поділений також для двох сімей, лиш в нього заходило саме тими дверима, що вели з гаражу в коридорчик а з коридорчика просто на кухню до Ковальських. Двері тут ніколи не замикались, так як зачинивши ворота в гаражі, двері ставали автоматично захищені від сторонніх і потрібно було входити в центральними дверима.

Левчуки лишень ходили в підвал на свою половину щоб прати білизну та одяг, так як тут було так зроблено ще до того часу як вони відкупили хату, щоб дві сім'ї могли користуватись двома пральними та сушильними машинками.

Віктор, навів порядок щодо стоянок автомобілів, старались так ставити щоб хто швидше рано їхав, ставив свою машину останню, але крім того Віктор в гаражі зробив дощечку з

гачками і на ній знаходились копії усіх ключів, щоб кому треба не турбуючи інших, зміг переставити чи від'їхати любою машиною. Також Левчуки ніколи не використовували частину подвір'я Ковальських а ті так само: ніколи не ставили автомобіль з лівої сторони.

Перед дверима гаражу з лівої сторони завжди стояв джип Лізи, Toyota 4Runner. Цією машиною також можна було тягнути моторного човна, тому що Віктор користувався невеликою двох дверною, Volvo C70, яку він ставив завжди заді автомобіля дружини. На правій стороні, в гаражі Володька ставив свого Chrysler Sebring, перед дверима гаража ставила Олеся джип Volvo CX90, а вже Юра, так як він раніше усіх вставав, ставив свого трока Chevrolet Silverado. Правда Юра інколи залишав на дорозі на всю ніч, так як заборони як такої не було.

Звичайно що Віктор ще мав такого трока щоб тягати машини з аукціону, причіп мав, лиш додому він тим не приїжджав.

Взагалі люди які мають відношення, близько живуть чи працюють, навіть часто бувають в самому Нью-Йорку, вони привикають до тісноти щодо стоянок, так як в такому місті проблема з тим і взагалі важко залишити транспорт де захочеться. Наприклад в Нью-Йорк Сіті, стоянки платні, автомобілі возять ліфтами на поверхи, також є відкриті стоянки у вигляді металічних етажерок, де автомобілі піднімають гідравлічним способом, адже в такому мегаполісі, кожен метр площі ціниться і він під чийось наглядом. Так що навіть за самим містом, в його пригородах, в людей присутнє відчуття тісноти щодо власного автомобіля і коли ставити не на вулиці, а на своєму подвір'ї - це вже привілей. Звичайно що в Мерріку таким привілеєм користуються багато, лиш власники транспорту, порядку змушені дотримуватись не кільки коли автомобіль рухається, а також коли він відпочиває.

Ліза виступила проти того щоб купляти Тамарі машину зараз, вона почала пояснювати Віктору що Тамарі в даний час зовсім непотрібний автомобіль: вона ходить в школу, вірніше її возить туди автобус, кудись самій поїхати є електричка, Володька не відмовляє, лиш саме основне вона ще зовсім юною і почне швидко їздити, компанію возити, так як з її подруг ніхто ще не водить автомобіля. Звичайно Ліза не говорила цього в присутності дочки, лиш Віктор погодився з дружиною і вирішив почекаати з тим хоча один рік.

Насправді, Ліза побачивши що дочка більш не возиться з Валерієм, ні мотоциклом, а також не помічалось щоб машиною, тому хотілось щоб в такому стані Тамара знаходилась певний час, наскільки воно можливо. Купити їй автомобіля, означало порушити становище новинкою і тоді можна буде пожаліти, адже в дочки саме такий період що вона мало що признається батькам.

Ліза не знала, що коли в неї трошки заспокоїлось з Тамарою та Валерієм, саме в домі Валерія спокій пропав: його рідні розробляли плани ліквідації наслідків проблеми яка виникнула останнім часом не лиш поміж Тамарою та Валерієм, а взагалі між усім товариством, враховуючи Ігоря. Рідні Валерія про це знали, навіть Василь дещо почув коли побував вдома, натомість в Тамарі ніхто нічого не знав навіть приблизно.

Ганна Михайлівна, наказала трохи зачекати, може вляжеться яось, вона не знала чи в домі Тамари щось знають, лиш почала розробляти план примир'я, план який мав реалізуватись саме в кінці року. Коли Валерій поцікавився чому саме в такий період, баба Ганка пояснила що тоді відбуваються свята і вони покличуть батьків Тамари до себе в гості, а так як Віктор з Лізою такими культурними, тоді вона не стануть за столом сваритись а їхнє терпіння та вихованість, потрібно використати на свою вигоду. Головне запросити швидше усіх, щоб не було причини відмовитись гостям, що мовляв тепер вже запізно тому що пообіцяли іншим. А коли вони вже будуть тут, тоді піде розмова по-серйозному, лиш до того часу потрібно перечекати і не наробити чого гіршого від того, що вже наробилось до тепер.

А взагалі Валерія не дуже винували в тому, усе невдоволення повернулось в сторону Ані, а найбільше в сторону Піцика, як провокатора скандалу, його вважали винуватим в тому найбільше, так як він міг сам додуматись що він не пара Ані, а коли так, тоді і нічого

було робити скільки шуму та проблем для інших. - Так думала Михайлівна і так вона пояснила онукові, якому саме такий варіант підходив найбільше.

З тієї ж причини, Валерій телефонував Тамарі менше як скоріше, говорив про повсякденні справи, одним словом чекав, щоб все як кажуть: з часом вляглося. Валерій знав що час дає забуття а коли навіть ні - тоді притуплює роздрознення, особливо в дівчатах. Також Валерій бачив що оточення навколо Тамари не поширилось і нових друзів як таких не появилось, а значить поки школа, до того часу вона буде такою як знаходиться в даний час. Вже коли вона матиме магазин, тоді постане загроза що вона може познайомитись з багатьма людьми, лиш воно ще в майбутньому і до того часу щось буде робитись, щоб все ж таки скандал втратив свої наслідки.

Одного вечора, коли накрапав дощ, Ліза побачила що Руслан щось не таким жвавим як завжди. Він сидів собі на дивані і складав якісь середньовічні вершники. Ліза підійшла і приклавши долоню синкові на чоло, відчула що в нього температура. Вона зробила йому чай з якоїсь трави, заставила випити і сівши поруч стала розглядати його іграшки. Ліза привикла що синок постійно бігав, сміявся а тут такий в'ялий та сумний. Ліза стала гратись разом з ним щоб хоча трошки його розвеселити, лиш малий вже не хотів гратись. Руслан сидів а потім поклав ноги на диван, голову мамі на коліна і так заснув. А Ліза щоб не розбути сінка, сиділа та не рухалась, чекаючи щоб він міцніше заснув.

Напроти неї, на стіні, висіла картина «Карпатський пейзаж», та сама що колись Савченки подарували на пам'ять як символ вдячності за допомогу в їхній невідкладній потребі. Ліза дивлячись, стала пригадувати роки, які пробігли немов осінні хмари: швидко і безповоротно... Нараз пригадалась їй як колись вона вела розмову з Тамарою, коли вони обидві розглядали картину. Тоді Тамара питала маму про Карпати, питала чи там росте квітка едельвейс, а вона розповідала легенду про кохання. Тоді дочка боялась щоб Валерій, який ще проживав в Україні, приїхавши в Штати, не привіз її таку квітку і щоб тим самим не причарував її любити його і бути вірною йому все життя. Тоді звичайно що звучало смішно, коли послухати було таку обережність з сторони малолітньої доні, лиш Ліза погодилася б краще щоб було так як тоді хотілось Тамарі, чим так як відбувається коли дочка вже більшою і для неї те чого вона боялась, настало цікавістю.

Ліза стала думати про сон який колись в неї був, сон якого вона назвала «Мелодійна скрипка», тоді ще Олеся сказала що коли народиться в них третя дитина дівчинка, тоді точно сон виповниться, лиш чомусь друга половина сну не збулась: дівчинка народилась, їй ще на початку року виповнилось чотири роки. Ліза стала пригадувати сон, якою тоді вона бачила свою третю дитину, напевно в такому віці чотири-п'ять років, лиш Ліза добре не пам'ятала. Одне що вона запам'ятала добре, це те що хлопець, якого Тамара підвела до батьків щоб його познайомити з ними, не був Валерій: точно не був він. Ліза почала думати що сон він і є сон а не реальність, лиш те що народилась в них дівчинка, це вже виконалось в реальності, хоча могло бути випадковість, адже тут вибір між двома а не між десятьма варіантами. А все ж таки цікаво якось виходить...

Думки Лізи переходять знову на другу площину роздумів, знову та сама квітка едельвейс, яка немов невидимим ореолом розпускається над долею її доні, Ліза пригадує сон Марійки, який також напевно не був з простих снів, коли вона бачила якусь старинну вулицю і по ній ішла дівчина а та дівчина була Тамара. Тоді вона знайшла квітку, яка лежала просто на кам'яній брукувці вулиці, а квітка була схожа не на яку іншу, лиш також на той самий едельвейс. Ліза відчуває яка вона переконана що вірить в сни, такого вона не

знала в дитинстві, лиш тепер вона вірить що так відбувається. Але сон як один так другий, він не виповнився, жоден з них не підходить до того щоб Тамара пов'язала свою долю з Валерієм, з ним якимось все не по-справжньому, немов домовлено, якимось штучно складено, а там в сні, все по-іншому, все романтично, з присмаком кохання, якимось загадково, урочисто і прекрасно...

Ліза встала перекинувши голову сина на подушку, яку ставили під руки на дивані, вона підійшла і взяла з мармурного столика фото Тамари, на фото дочка в шкільній формі, такій яку носили колись, коли ще навчалась Ліза та Олеся. Тамара дуже красива на тому фото, воно не дивно, адже Ростислав професіонал своєї справи і зробив фото досконало. Ліза вдивляється на чорні брови доні, на легеньку усмішку, вона відшукує що на обличчі дорогої та рідної людини, вона може побачити своє: Тамара має риси на обличчі передані їй з відти де вона ніколи не була, передані дівчині з Кавказу, з Абхазії, Ешери, з родини Арланів. Ліза вдивляється і перед її очима пропливають моменти її дитинства, її юності, Ліза лиш знову і знову заглиблюється в думку про те що життя неповториме, єдине, і потрібно так поступити щоб прожити його правильно... Ліза пригадує бабусю Сусанну, покійну, лиш незабутню, також діда Андрія, вона думає про свого брата якого не бачила, про діда Іллю Давидовича, і мимоволі з очей в неї біжать сльози...

Ліза стоячи з фотографією в руках так задумалась що навіть не почула коли тихенько немов кіт, заді підійшов Віктор, він поклав руку на плече і шепнув на вухо дружині:

- Що так мамка наша задумалась?

- Так просто Віття; життя минуле пригадала, сні минулі і родину нашу...

- А сльози чому кришталеві з зелених криничок?

- Хіба немає причин їх навіяти? Багато причин таких Вітька...

- А давай завтра поїдемо кудись лиш двоє?

- Куди поїдемо?

- Вибирай: корабель, або коні в парку?

- Краще коники. - Ліза повернулась до Віктора і поклати руки йому на рамена.

- Тоді повозимось на конях; бачу подобається тобі так само як Тамарі нашій.

- Дуже гарно і романтично на конях.

- Тоді завтра субота і ми поїдемо разом.

- А ти вільний від своїх справ?

- Справи ніколи не закінчаться, а час закінчиться, так що завтра ми лиш двоє і без телефонів жодних.

- Я все одно свій візьму може діти зателефонують з дому, - промовила Ліза.

- Тоді лиш виклик з дому, а решта від нікого не можна.

- Домовились. - Ліза потягнулась і поцілувала Віктора.

Відірвавшись від вуст коханого, Ліза відчула немов хтось на неї дивитися, вона обережно повернула погляд в прохід на кухню, в якому не було дверей. Ліза не помилилась, на них дивилась Тамара і зустрінувши погляд мами, вона повела очима по стелі. Ліза відпустила Віктора і кивнула на дочку щоб та підійшла до неї. Тамара проводжаючи очима батька підійшла до мами:

- Підглядаєш? - Ліза з якимось особливою ніжністю, звернувшись до доні.

- Ой, хто вас не бачив, - засоромилась Тамара, - кіт наш і той вже все знає.

- А як рука твоя зажила, я забула після тієї аварії розглянути твою руку. - Ліза обережно повернула дочку щоб було видно до світла частину руки яку Тамара подряпала вилетівши з мотоцикла.

- Все нормально мамка. Зажило скоріше як до весілля.

- Добре що глибокого розтину не трапилось і тому майже не видно, - пояснила Ліза.

- А тут, - Тамара показала на коліні шрам, - тут залишилось ще від тоді коли ми були в бабусі Марусі колись.

- Справді видно, - Ліза присіла і розглянула коліно, - тоді здається що вперше я побачила друзів тьоті Олесі: Лілю і Вадима.

- Так запам'ятала. - Здивувалась Тамара.

- Звичайно... Я можу забути свій біль інколи, лиш твій, а також Русланчика, Белочки, ніколи не забувається...

Тамара так розжалобилась що ледь не призналась про Валерія і Аню, знаючи що тим самим мамі зробила б приємний сюрприз, лиш раптово зателефонував телефон і Ліза побігла зняти трубку телефону. Тамара стала думати, лиш момент щирості вже був опущеним і Тамара вирішила якось помститись тому хто її обманював, аж тоді вже признатись...

Взагалі вона не знала як саме вона зможе помститись Валерію а особливо Ані, адже усі варіанти вона вже використала і хоча було кілька неприємних моментів в Ані і Валерій також розстроївся, Тамарі здавалось що цього не досить. Кільки вона не знала яким методом можна наказати винуватих, хотіла щось придумати, порадитись з Володькою, може з Асіллою, хоча та привикла не мстити за себе а постійно підкорятись і образу переводити в жарт. Саме тому Тамара продовжувала спілкуватись з Валерієм, який думав що вже все страшно по заді і скоро, коли хто осмілить ся пригадати те що відбулось, можна буде просто сказати поговоркою «Воно було давно і неправда».

40

В суботу дев'ятнадцятого вересня, день був гарним. Віктор з Лізою як домовились перед тим, поїхали щоб повозитись на конях. Дітей вони влаштували таким порядком: Тамара з Беллою поїхали до батьків Лізи, а Руслан залишився в Олесі щоб гратись з Олегом.

В парку, їдучи поволі на конях, Ліза почала переказувати свої думки, які були в неї вчора до того часу, поки Віктор не підійшов до неї. Ліза сказала що нічого не розуміє чому воно в житті так відбувається як їй не хочеться. Справа в тому що тут не прості капризи, а вона розуміє і переконаною в тому, що в Тамари життя з Валерієм не буде такого як в неї з Віктором. Не те слово: можливо взагалі не буде спільного життя за кілька років.

Віктор також погодився з дружиною, він був такої ж самої думки як Ліза.

Коли вже Ліза виговорилась скільки було в неї на серці, вони їхали мовчки якийсь час і роздивлялись на дерева. Коні ішли спокійно, поруч один одного і Ліза була не проти щоб їхати ген до самого вечора.

Нараз пролунав телефон Лізи, так як Віктор свого не взяв взагалі.

- Якийсь номер такий невідомий мені. - Промовила Ліза, дивлячись на екран.

- Ми ж домовлялись щоб лиш з дому приймати виклик, - пригадав Віктор.

- Так що не відповідати?

- Візьми, все одно мовчки їдемо. - Кивнув головою на телефон Віктор.

Ліза відчинила мобільний і почула жіночий голос, притому так було чисто чути що Віктор з Лізою зупинили коней і слухали двоє:

- Алло, доброго дня вам! - Було чути по розмові, що хтось телефонує з України.

- Добрий день. - скромно відказала Ліза.

- Ліза, я з тобою говорю?

- Звичайно.

- Тебе турбує знову Мар'яна Бойко.

- Привіт Мар'яна.

- Ліза, так що ви рішили там за такий час? Коли приїдете?

- Ми навіть так не говорили ще конкретно, якось так мали розмову, лиш час пройшов.

- Ліза, та ви що там? Як це не говорили? Ми ж чекаємо усі, родина вся моя знає а ви собі там так поволі. Ні, так справа не піде: ми самі вам квиток беремо, хоча на два тижні,

навіть на один тиждень, лиш щоб ви в нас не були на весіллі - такого не позволим. Ліза я цілком серйозно з тобою. Мені вже приснилось що ви приїхали і притому усі п'ятеро з діточками разом. Я навіть слухати не буду якесь пояснення: часу мали ви там доволі щоб впорати справи з документами і таке інше. Ліза, зрозумій: в нас родини багато живуть в Феодосії, вони приїдуть і усі дуже хочуть вас побачити, коли ж така ще нагода буде? Це ж моя найменша сестра виходить заміж, її звати Зорянка, ми усі надіємось що таки вас побачимо.

- Мар'яна, послухай мене: в нас в старшої дочки є паспорт, ми ж їхали в другому році, а паспорт органи видають на десять років, а ось в менших дітей немає паспортів а без того не зможемо. Тепер друге питання з школою: двоє ходять в школу, не знаю як з тим бути?

- Ліза, школу можуть залишити на два-три тижні, в нас тут діти їздять то в Європу, назад, в школі зі школи і якось люди живуть. А спробуйте паспорти зробити прискорено, вам же там не потрібно хабарі носити. Ліза, ну будь ласка. - Мар'яна стала просити невідступно.

- Важке в тебе прохання, сама не знаю як бути, - розгубилась Ліза.

- Ні, подумати лишень: коли я за малу просила, тоді зразу мені пообіцяла допомогти а тепер я просто не впізнаю тебе Ліза. Я ж кажу що ми заплатимо родиною за квитки, візи не потрібно зараз американцям, в нашого президента дружина з Америки що не говори.

Віктор нахилився з свого коня і слухав також, він раптово прийняв рішення і звернувся до дружини:

- Ліза, запитай коли весілля в них?

Мар'яна зачула запитання Віктора і тут же відповіла перед тим як Ліза запитала:

- Весілля в нас сімнадцяте жовтня.

- Приїдемо на весілля! - Рішуче промовив Віктор.

- Вітя, менше місяця часу залишилось. - Відповіла Ліза, поглянувши здивовано на Віктора, який вже торкнув ногою свого коня і подався вперед.

- Сказав їдемо! - Оглянувся Віктор і додавив голосніше. - Так перекажи як я сказав!

- Мар'яна, - звернулась Ліза, - Вітя мій говорить що ми приїдемо, правда не знаю як він збирається владнати за такий час.

- Ось це розумію діловий мужчина, перекажи що дякуємо всією родиною.

- Тоді я сама зателефоную тобі може через два тижні і вже домовимось як там зустрінемось, тому що коли ми приїдемо, напевно зупинимось в Києві на перших днях.

- Все домовились; біжу мамі сказати! - В голосі Мар'яни спалахнула така радість, немов в малої дитини.

Ліза зачинивши телефон, наздогнала Віктор, вона не могла повірити в таке рішення.

- Вітя, як це ми в Україну поїдемо за три тижні?

- А що тут такого? Ми ж живемо в двадцять першому столітті і притому в Америці, а не в Мозамбіку. Все просто дуже: паспорти усі мають, ми ж відпочивати їхали на Багами в сьомому році; забула вже?

- Ой справді Вітя, - приклала долоню до голови Ліза, - я пам'ятаю лиш що в Україні Тамара була з нами, а насправді паспорти ті ж самі.

- Віза не потрібна, в нас також все в порядку з паспортами, замовляй квитки в мамі на половину жовтня.

- Вітя, а школа; як зі школою?

- Просто: дивись Тамару відправили були на тиждень вдома бути, скажи що тепер ти забереш на місяць щоб вже точно нікого не біла в школі, - пожартував Віктор.

- І від Руслана відпочинуть вчителі.

- Його також беремо з собою?

- Сам сказав що паспорти в усіх дітей готові.

- Тоді їдемо Ліза.

- Вітя, а грошей скільки?

- Будуть гроші: цього тижня одного «Бімера» продаю, а там Олеся позичить коли не хватить. Просить людина, як відмовиш щоб не поїхати?

- Вітя, як в тебе все просто, я захоплююсь тобою.
- А мені хоча б зараз на цьому конику через океан плисти, - засміявся Віктор, - скільки життя того Ліза. - Ой коли б хтось був мене зі школи забрав на місяць, тай повіз кудись, як я би любив був ту людину, так була школа мені вже надокучила...
- Зібрatiesь потрібно, я Олесю запитаю, вона говорила що Юра хотів їхати також.
- Розумієш Ліза, - почав серйозну розмову Віктор, - ми так говорили сьогодні про сни які ти пам'ятаєш, а Мар'яна телефонує нам. Я думаю що воно не випадково і чомусь людина так просить шире, також не просто так, а може щось зміниться з тими Ковальськими? Може Тамара поїде, познайомиться там з дівчатами, почне по Скайпу говорити, світогляд розширить свій? Робити щось потрібно, а не лишень говорити про проблему без кінця.
- Можливо, лиш давай додому їдемо, нехай коні відпочивають, а нам відпочивати ніколи.
- Маємо час: ти телефонуй мамі, нехай Андріївна шукає квитки.
- Але ти даєш Вітя. - Зітхнула Ліза і стала набирати телефон до мами.
- А чому нам на весілля не поїхати? Просять, значить поїдемо, вже коли ти не дала мені в агронома нашого погуляти на весіллі, так хоча тепер в якихось Бойків побуду як люди. З тими гаражами і машинами вже мені набридло, хочу трохи без коліс переміщатись, де така нагода як не корабель і літак?
- Ще під тобою такий транспорт і притому живий. - Кивнула Ліза на коня, який ліниво рухав вухами.
- Тоді перепрошую, - Віктор полоскотав коня під гривову. - Такий транспорт піонер усіх методів пересування людини, скоріше був як паровоз, машина і літак.
- Їдемо Вітя на весілля коли так! - Ліза з радості також похлопала коня по гриві, - нехай мама шукає усі компанії, навіть через Нову Зеландію, лиш знайти повинна обов'язково, тому що ми пообіцялись бути на весіллі.

Про новину, а вірніше про рішення Левчуків їхати в Україну, рідні та близькі взнали на наступній день, так як після прогулянки на конях, проголодавшись, Віктор з Лізою поїхали в ресторан а повернулись додому пізно. Новину сприйняли не позитивно, майже усі, окрім малого Руслана, якому вже набридла так скоро школа (яка лиш почалась зовсім недавно) і йому кудись змотатись від неї подальше.

В неділю, тобто наступного дня, Марійка запросила дітей до себе на обід, хоча година не була обідня а четверта після обіду.

Коли усі вже прийшли, усі окрім Юри, який кудись змушений був поїхати невідкладно, Олеся, яка вже знала про те що Віктор пообіцяв Мар'яні Бойко побувати на весіллі, хотіла розпитати все дослівно. Сидячи за столом, Олеся почала:

- Я розумію що Ліза хотіла їхати, скоріше мені говорила про те, навіть Юра мій не проти був, лиш як так за такий короткий термін ви поїдете?

- Дуже просто, - відказав Віктор, - сядемо на літак і не поїдемо а полетимо між іншим.

- Вітя, - продовжувала Олеся, - ти як маленький якийсь: може в людей плани є поважніші, в дітей школа?

- Олеська, - жартуючи почав Віктор, - я вирішую усі плани, я пообіцяв і як дід говорить часто: «не зачинай тут». Чому в тебе зразу мовляв Ліза хотіла а де моя думка, мої бажання? Я що не газда в хаті? Може ти своїм мотаєш ковалем, а я сказав і усі поїдуть, так що поклади налисника того більшенького куди потрібно, і може зрозумієш хто старший на другому поверсі твого дому.

- Куди налисника? Він солодкий, а мені не можна.

- До речі, - почав сміятись Віктор, - наш Русланчик дивиться український мультик, а там така господиня в тому мультику, тримає макітру з варениками, а мала Белла підійшла, стоїть так приглядається і каже на ту господиню: «вона така як тьотя Леся».

Усі вибухнули сміхом за столом, а Віктор хотів продовжувати жарт і показав яка виглядала господиня щоб підкреслити овальні форми Олесі.

- Вона так само сиділа край столу а грудьми досягала гостей напроти, так чисто як Олеська, - сміявся Віктор.

- Вітя, та перестань з своїми мультиками, - зупинила Марійка сина, - ти давай про візит в Україну краще нам розкажи дослівно.

- Що розказувати? На сімнадцяте жовтня повинні там бути, тому усі збираємось.

- Мам, - Олеся знову вмішалась, - він пообіцяв, тоді нехай сам їде, а дітей куди зі школи?

До розмови приєдналась Тамара:

- Мамка не пустить тата.

- Чому так вирішила вже за мамку? - Запитала Олеся.

- Тому що та Мар'яна, красива, а мамка знає.

Усі знову почали сміятись; Олеся стала пояснювати:

- Зараз в мене роботи буде дуже багато, я б навіть Тамару могла взяти щоб допомогла мені і заодно грошей заробила собі дівчина, а ще чого доброго і Юра зірветься їхати також, що ж я тоді зроблю?

- Олеся, ти з своїми батонами, усіх вже в «Коровай» замісила, а з Юрою я поговорю щоб також їхав, - пообіцяв сестрі Віктор.

- А Ліза, Тамара, вони хочуть їхати? - Не здавалась Олеся.

- Нехай самі скажуть. - Віктор дав нагоду виговоритись двом.

- Я що можу сказати, - розвела руками Ліза, - як Вітя сказав, нехай так буде.

- Ой татуню! - Не видержала баба Настя, - ти видиш яка жіночка, як чоловіка має високо? Слухай Олесько, слухай добре.

- Аякже, - відказав дід, - так повинно бути, Олеська також слухає Юрка, вона лиш тут так з себе показує трошки, так любить як ти давно любила Насте. - Заступився за Олесю, старий Бойчук.

- Тамара, скажи свою думку? Ти вже дорослою в нас, - звернулась Олеся до племінниці.

- Мені не дуже хочеться: недавно я тиждень школи пропустила, а знову поїдемо на місяць, я не буду встигати. Я хотіла б туди, лиш літом чи весною, а зараз холод почнеться. Просто я тут, як сказати, я не знаю... - Тамара не закінчила, так як вона мала на увазі що тут в неї справа з Валерієм тягнеться, лиш цього Тамара сказати не могла.

- З школою в тебе було б окей, - продовжував Віктор, - лиш ти б'єшся багато, так само як колись твоя тьотя Олеся, дипломатом хлопців била і тому тебе відправили на тиждень. А взагалі, - Віктор звернувся до усіх, - я саме задля неї хочу поїхати, щоб вона трохи відірвалась від того всього що тут.

Усі зрозуміли що Віктор мав на увазі, усі раптово замовчали, Олеся поглянула на Лізу а Ліза на Тамару, розмову на таку тему зупинилась. Правда Тамара задала ще одне запитання, лиш не серйозне, а так собі:

- Чому задля мене? Ви що там мене залишити збираєтесь?

- Як буде треба - все зробиться. - Відказав Віктор.

Марійка почала розмову на другу тему: вона розповідала про рибалку на яку ходив Лев з Абдулою, як дружина Абдула готує рибу, яка риба найбільше підходить для такого. А ще пригадала Марійка як Лев захоплювався коли сусід-афганець чистив рибу, як він ножем володіє немов Тамара смичком. Зразу видно що в горах виріс і ніж напевно був в нього якщо не замість пляшки з молоком, тоді замість іграшок вже точно.

Тамара встала за столу, подякувала за обід, витерши губи салфеткою, також в знак вдячності поцілувала в щоку Марійку, і пішла на диван у велику кімнату. Вона стала думати як невчасно все почалось з тією Україною, саме коли їй потрібно провести рахунки з Валерієм, помститись йому за його обман, довести до того щоб він вибачився,

щоб просив прощення в неї, щоб висказався погано в адрес Ані, а вона те все записала на диктофон і в школі дала їй прослухати, саме тепер її заберуть на один місяць так далеко в Україну.

Справа в тому що Тамара взнала від Володьки, а Володька від батька, що Валерій до кінця листопада буде разом з своїм батьком Василем, їздити в Флориду. Так як надходять свята, День подяки, а там Різдво, потрібно навозити багато квітів, а один водій не встигає. Саме тому Василь вирішив щоб Валерій з ним їхав, щоб заробив трохи грошей. Може вони будуть лиш вдома по понеділках, а може в неділю, лиш Тамара не знає точно і Володька також не знає, так як не спілкується з Валерієм, посліднім часом.

Тамара зрозуміла що до того часу, вона просто не встигне щоб йому довести, а почати справу і розірвати на один місяць, також яось буде неправильно, їй прийдеться все придумати, а потім чекати так довго, лиш як поступити? Тамара хотіла зустрітись з Валерієм, лиш так щоб був Володька, щоб він став свідком розмови і сказати Валерію що тепер в неї від Володьки не має секретів жодних, розповісти правду про покинуту оселю, все показати: ліхтар, фото Ані, і тоді в нього вимагати пояснень. Але як поступити? Тамара довго думала, вона не пішла пити какао коли її покликкала Марійка на десерт, лиш придумати нічого не вдавалось і тому вона вирішила досить просто: зателефонувати йому самій і сказати що їй потрібно з ним зустрінутись хоча на дві години. Тоді від нього все взнати, який в нього розклад на майбутні два місяці, а вже опісля вирішувати як бути з питанням обману, Ані і всього того.

Перш всього потрібно домовитись з Володькою, щоб він відвіз її в Бруклін, а можливо щоб Валерій приїхав в Меррік сам, лиш все одно потрібно щоб Володька був присутнім, щоб бачив як Валерій буде перепрошувати її як буде понижатись перед нею, щоб опісля не відпирався, не вигадував чого іншого, як умів завжди робити. Тамара хотіла щоб був свідок, щоб вона взяла з нього слово, а так як саме Володька був з нею на горищі старої стодоли, тому він і буде присутнім коли справа буде вияснюватись серед них.

Тамара вирішила спробувати щоб з Валерієм розібратись до того часу, поки вона полетить в Україну, а з Анею, вже коли повернеться назад.

Розривати відносини з Валерієм, Тамарі не хотілось, так як дівчина вже привикла до нього і яось її не уявлялось щоб залишитись просто так самотній. Як часто буває: навіть коли друг ненадійний, лиш краще такий як взагалі бути без жодного друга. Дівчина вже так привикла до такого ритму життя, що вона не уявляла іншого і взагалі не хотіла щоб щось помінялось. В даний час вона ще не відчувалась в тому що вона перемогла в тій драмі яка відбулась, лиш до перемоги вирішила іти впевнено.

Віктор підговорив Юру щоб той їхав з ними в Україну. Юра взагалі хотів поїхати щоб зробити порядок на могилах батьків, лиш він не сподівався так скоро і хоча чув скоріше що Ліза хотіла летіти в Україну, лиш вбачаючи що приходить осінь, думав мабуть навесні прийдеться реалізувати план візиту а вже тепер прийдеться про нього забути. Але почувши від Віктора таку новину, Юра сказав щоб замовляли квиток йому також а з дружиною вже він яось владнає вдома.

Стало питання де б Юра жив коли поїде в Україну. Звичайно що проблеми не було так як в хаті тещі його намістять, лиш тут була незручність: їхати з Богородчанського району в Тлумач щоб працювати на кладовищі, була не близько. Також потрібно водія з транспортом, бензин купляти і головне час загубить. Потрібно було думати щоб жити десь поруч. Хата в якій Юра колись жив, по словах Василя не опалювалась і взагалі там було

складено різне барахло, так як син Ганни Михайлівни, використав хату замість гаражу. Юра хотів щоб не розводити якісь розбори з ними там, а зробити лишень свою справу і повернутись додому, без зайвих пригод з родиною, в яку пішов його брат Василь.

Подумавши, він став шукати телефон до свого давнього товариша, який був також його однокласником, так як Юра не хотів жодним способом прожити в родині Наталі. Шукати довго не прийшлося: сестра однокласника була зареєстрованою в сітку спілкування «Однокласник». Юра через неї взяв телефон до свого товариша, правда той поїхав в Італію на роботу, лиш сказав щоб Юра не вагаючись їхав до його мами прожити скільки потрібно буде. Мама однокласника жила самотньо, так як діти були одруженими на стороні і взагалі майже усі в Європі на працях. Юра зрадів що знайшов собі пристановище, і може обійтись без уваги братів Наталі. Також він вирішив коли прийдеться, щоб Роман, брат Наталі, його і відвіз кудись машиною, Юра буде йому платити, щоб опісля не було жодних нарікань, немов йому допомагали а він не вдячний і не підтримує Валерія в його планах.

Після того, Юра поговорив з братом Василем, чи той не хоче вділити трошки коштів на справу задля якої він хоче їхати в Тлумач, Василь відізвався позитивно, лиш сказав щоб Юра визначився чи він справді поїде.

Але після того коли Василь сказав вдома про візит Юри в Україну а особливо про те що Левчуки летять з усіма дітьми, Ганна Михайлівна не могла вимовити жодного слова. А коли Василь збирався їхати, Наталя не пустила Валерія з ним, мотивуючи тим що він її потрібний цього разу, а вже другим разом, він поїде. Саме за цей період, Валерій мав вирішити важливу справу щодо Тамари і подальших планів на майбутнє.

Ще скоріше, коли Тамара повернулася з Чикаго і коли вона говорила що батьки хочуть відправити її туди на навчання, Валерію було смішно: куди її мамка відпустить а ще в Чикаго, що вона вигадує, напевно щоб щось показати з себе - так думав впевнений в собі хлопець. Не тільки він: так думала і Ганна Михайлівна і також Наталя, знаючи як Ліза стереже пильно дітей і просто не реально щоб вона відпустила від себе так далеко дочку щоб та там проживала без нагляду. Але коли прийшлося почути іншу новину а саме та що Тамара поїде в Україну, рідних Валерія така новина перелякала досить серйозно. Справа в тому що Ганна Михайлівна думала що Марійка, а також Віктор з Лізою, хочуть щоб посвататись з Іриною і Славіком які жили в їхній бувшій хаті і мали два сина. Ганна Михайлівна не знала що такого в планах немає, ні в одній родині, ані в другій, лиш в неї в голові було одне: в жодному випадку, не згубити «Золоту рибку», втрата якої чим раз ставала все більш очевидною.

З нагоди цього, Валерій не поїхав цього разу на Флориду, хоча вже був зготовився їхати, а повинен був реалізувати лукавий план щодо зближення з Тамарою до того часу поки вона поїде в Україну, щоб вона вже стала в певній мірі його, а вірніше щоб він першим був в неї мужчиною в житті, щодо дівочої непорочності.

У вівторок вечором, Валерій зателефонував Тамарі. Він розпитав про візит і довідався що Тамара не хоче їхати, лиш змушеною. Валерій став просити щоб завтра вона могла з ним зустрінутись хоча на одну годинку, Тамара сказала що сама того хоче і Валерій зрадів не як будь. Тамара подумала що завтра среда і напевно він відмовив Ані, а тим самим вона в школі перекаже Асіллою, що вона була з ним разом для того щоб Аня злилась як на неї, так само на нього.

Тамара не розуміла що Аня знає про те що Валерій і скоріше мав Тамару за кандидатку в наречену, і тим самим вона нічого не зможе довести Ані, адже вона разом з Валерієм просто висміюють наївну дівчину, лиш те що Аня не має нічого проти щоб Валерій зустрічався з Тамарою, сама Тамара не знала. Вона просто подумала що зможе показати те що Валерій виділив середу для неї, коли їй захотілось, а Аня напевно буде його чекати, лиш цього разу - даремно.

Після розмови, Валерій думав про Тамару: відверте признание в тому що вона не хоче їхати в Україну, підбадьорило хлопця, він подумав: якщо вона не сварить його про те що

він зустрічався з Анею, а ще плюс до того не хоче їхати в Україну, а найголовніше що сама хоче зустрічі, виходить що вже його полюбила і просто привикла до нього. А кого їй шукати, адже він один хто для неї може бути і сама Україна в цьому не допоможе - думав гордий та самовпевнений хлопець. Він ще почав думати про Лізу, як колись вона добивалась Віктора і Валерій став порівнювати Тамару з мамою, він подумав що напевно на Кавказі жінки мають відчуття приниження перед мужчинами і просто заставляють себе не бачити того, коли хлопець чи чоловік собі щось дозволяє на стороні з іншою. Валерій не знав які проблеми були у Віктора на основі ревності з сторони Лізи, те що відбувалось з Рітою і чому Олеся так постаралась щоб Ріту пхнути заміж за Любчика, можливо Валерій щось чув трошки, лиш в даний час для нього такі речі брати під увагу, було просто не вигідно. Хлопець повернувся в свій попередній стан, махнувши рукою на Піщика, на Володьку і на все що відбулось недавно.

Валерій ще закріпив в Тамарі одну рису в характері: хто був до неї більш вимогливим і навіть можна сказати строгішим, того вона більш любила. Валерій зрозумів що таке відчуття присутнє дівчині, він також бачив такою ж самою Лізу і вважав що Тамара саме таку рису успадкувала від мами. Він вирішив, поводитись з Тамарою більш серйозно і взагалі по-дорослому.

Того вечора, Валерій почав шукати препарат, який мав розслабити дівчину, він вирішив просто її напоїти а тоді вже побачить по обставинах. Опісля зникнути на Флориду і чекати яка буде в неї реакція, хоча хлопець надіявся що вона сама йому зателефонує і вже в неї буде відчуватись почуття споріднення з ним як і повинно бути після такого бар'єру, в житті молодої дівчини.

В середу перед вечором, Володька взявши Тамару, виїхали в Бруклін. Валерій гарно одівся, покропився дорогим одеколоном і в голові складав план куди відправити Володьку та як звести невинну дівчину. Для цього Валерій взяв в мами просторіший автомобіль, але перед тим потрібно піти в кав'ярню та всипати в напитек те що потрібно для того щоб дівчина як кажуть «загубила свою голову», та забула все на світі, а її юне тіло вимагало того, чого вона собі не змогла б дозволити на тверезу голову.

Тим часом Володька вже проїхав шосе під номером «678», і буквально зустріч повинна була відбутись за короткий час. Хоча Тамара наполягала щоб Володька завжди був поруч, щоб слухав їхню розмову, вона не знала як все буде відбуватись. Насправді в Тамари був свій план зустрічі, а у Валерій зовсім інший, хоча вона його попередила що Володька також буде, лиш Валерій вирішив усе терпеливо знести а пізніше випросити час в дівчини віч-на-віч, так як йому було потрібно лиш кілька хвилин. Слід замітити що Валерій вже мав певну практику в питанні розпусти, так далеко не був таким як його товариші: Володька і Піщик, тепер йому потрібно було реалізувати свій досвід на невинній дівчині.

Але трапилось непередбачене двом особам, які сподівались зустрічі, в Тамари раптово пролунав телефон, вона глянула і побачила виклик від мами. Тамара не знала як бути і тому вирішила не відзиватись, хоча їй було неприємно від такого рішення, лиш вона вже була переповненою своїм планом і бояласьлюбих змін. Телефон зателефонував у Володьки, він глянув що виклик був від Марійки; Володька відіззався:

- Алло.

- Володька, Тамара з тобою в даний час?

- Так, а що такого?

- Скажи щоб їхала додому тому що дід Арк в лікарню попав, тьотя Ліза хоче поїхати а немає з ким залишити Беллу. Я в пекарні зараз, а дядя Вітя з Філадельфії їде.

- Ой, а що трапилось з дідом Тамари? - Перелякано запитав хлопець.

- Десь в ресторані якомусь щось випив чи з'їв і стало йому погано; напевно отруївся, не думаємо що там критично так, лиш все одно в лікарні. Тьотя Ліза в даний час і з Олегом вашим і з Русланом і Беллою.

Тамара почула що говорила Марійка, а ще така біда з любимим дідом Арком, вона не роздумуючи промовила:

- Вовка: виходи на перший екзит і давай повертаємось. - Тамара взяла набрала до мами щоб сказати щоб та збиралась до діда Арка і вона зараз приїде.

- Скажи Валеркові що нас не буде, - підказав Володька.

- Окей. - Тамара набрала Валерію і пояснила в чому справа що зустріч відмінюється.

Валерій хотів щось вговорити Тамару, мовляв там без тебе справляться, лиш вона швидко попрощалась з ним.

Валерій зрозумів що на сьогодні все пропало, він вилаявся різними словами, і зі злості сам до себе почав кричати в машині: Там тих дідів як в нікого; ніхто не вмирає вже сто років і хто їх строїти годен?! Не мав коли наїстись, а коли їв, так вже треба було щоб вже не в шпиталь везли а туди де вже не їдять і не п'ють ніколи. Треба ж так: триста шістдесят п'ять днів в році, але таки нині, коли така зустріч наміченою була, така нагода зірвалась, через абхазця старого і його черево!

43

В загальному від тоді від коли Тамара вислідила з Володькою Валерія і Аню, пройшов майже місяць часу, лиш до тепер свою справу Тамара не вирішила. Вона думала вирішити тієї середи, лиш перешкодив Аркадій, зовсім не знаючи про те що насправді надумав був Валерій зробити з його любимою онучкою. А цього ніхто не знав, лиш один Валерій, але йому того вечора така справа не вдалась.

За короткий час Аркадій вже був вдома і пішов на поправку, лиш план Валерія він зруйнував, так як після того вечора в четвер, Валерій вже поїхав на Флориду з батьком за квітами та вазонами, він поїхав щоб хоч трошки розвіятись після такої невдачі яка розстроїла його навіть дуже.

В п'ятницю, Тетяна зателефонувала до Лізи.

- Я слухаю мама, - відказала Ліза.

- Ви ще не передумали їхати в Україну?

- Ні, що ти мама? Усі чекаємо на те що ти скажеш по поводу квитків.

- Саме по цьому поводу я телефоную тобі.

- Справді мама?

- Знайшла я квитки з мого аеропорту в Київ; на дев'яте жовтня.

- Ой як гано; Вітя розцілує тебе мама. Весілля в Бойків сімнадцятого, а ми ще в Києві побудемо в наших один тиждень. Заодно і діти поглянуть на Київ осінній, на каштани київські, Дніпро, і взагалі класно виходить в нас. Мама, як гарно, спасибі тобі!

- Саме так: десятого буде субота, прилітаєте в Київ, а на другу суботу весілля, якраз перейдете на час їхній, їжу і так далі. Правда вам потрібно їхати на наше Прикарпаття десь в середу, щоб в п'ятницю на коровай встигнути.

- Мама, я думаю що вони в ресторані роблять гостину і лиш в суботу буде весілля. Коли б на селі, так було б напевно, а вони в самому Івано-Франківську будуть весілля гуляти.

- Правда є одна проблема, - промовила Тетяна.

- Яка саме?

- Квитків є всього п'ять, так що для Юри я буду шукати може в іншій компанії, або дату іншу. Можливо буде з Ньюарка, я ще подивлюсь що можливо для нього зробити. Сама розумієш що не могла для нього взяти, а когось з вас залишити на інший рейс.

- Справді якимось незручно, може щоб ми кого з дітей залишили, лиш на кого? - Ліза задумалась і стала пальцями крутити своє волосся.

- Дівчата з «Аеросвіту» мені сказали що буває так що здають квитки, а так як лиш один потрібно, можливо щось появиться. Мені зразу повідомлять, коли щось відбудеться в них.

- Мама, це ж зовсім близько, потрібно з школою вирішити обов'язково.

- Маємо сьогодні двадцять п'яте вересня, так що залишається всього рівно два тижні, включаючи дату вильоту, так що як кажуть «сушіть сухарі на дорогу».

- Мама: а коли назад додому повертаємось?

- Першого листопада, таки першого в неділю будете тут вже, звичайно як все буде гаразд, на що ми надіємось.

- Трошки часу малувато там в нас буде.

- Ліза, ти ж сказала що не весілля хочете, дітей зі школи зриваєте а там що вам робити коли на дворі осінь, дощі підуть і болото на вулиці? Самий раз: в Києві побудете трошки, на весілля поїдете і там вже в наших сторонах побачитесь з ким захочете і додому. Ми ж також тут будемо скучати за вами.

- Взагалі воно правильно.... - Мимоволі погодилась Ліза.

- Я ж те саме кажу. Правда може Юра буде там на могилі що робити, може не встигатиме, лиш він зможе собі продовжити, коли стане необхідно.

- Ой, ще не знаємо чи взагалі поїде, - махнула рукою Ліза.

- Я буду шукати для нього. - Пообіцяла Тетяна.

- Олеся не дуже хоче щоб він сам їхав, говорить мені: Юра там почне робити на кладовищі, а кожного вечора випивати з робітниками.

- Ой, що ж тут такого? Нехай мужчина побуде собі вільним три тижні, відпочине від сім'ї, з хлопами поспілкується, воно навіть краще буде для Олесі самої.

- Мама, ти як завжди: чоловікам волю, а жінкам терпіння.

- Так краще для жінок самих: мужики так скучають за такий час, що побачить знову, тоді так дивитись на тебе як на дівку, як першим разом дивився колись.

- Послухала б Олеся твоїх слів, - засміялась Ліза.

- Саме Олеся зі мною скоріше погодиться як ти Ліза, Олеся тут зі мною однієї думки; ми з нею давно солідарні в такому питанні.

- Мама, спасибі за квитки, я так вдячна тобі. - Ліза стала тішитися як мала дитина.

- Ти в Київ повідом наших, щоб ви не звалились до людей як сніг на голову в березні і також тим Бойкам скажи, щоб для вас качку запікали з начинкою, - пожартувала Тетяна.

- Нехай живе качка в Бойків, а в Київ я зараз телефоную до Людки.

Ліза повідомила Людмилу Лук'яненко і також Мар'яну Бойко. Дві жінки зраділи від того що за короткий час зможуть побачити Левчуків, так як одних та других, Віктор з Лізою були довгоочікуваними гостями.

Ліза почала витягувати чемодани, які останнім разом користувались кілька років тому, тобто коли вони їхали відпочивати на Багами, правда один з них їхав ще в Чикаго, коли також гостювали в Павлюків. Також Ліза переглянула паспорта, грін-карти, стала готувати гроші, одяг, взуття, все необхідне в дорогу, так як на дворі заходила поступово осінь, потрібно було і теплого одягу також як самим, так само дітям.

Ліза взяла на допомогу Тамару, вона почала їздити по магазинах щоб купити подарунки, старалась все передбачити, щоб встигнути впорядкувати, все як слід.

Тамара зрозуміла що зараз з Валерієм не виходить взагалі щось вирішувати: вона як не вдома з дітьми, тоді з мамою їздить по магазинах, це у вільний час, а так школа як звичайно кожного дня.

В школі вже знали про те що Тамара полетить в Україну, а вже через Аню узнав Валерій точну дату вильоту. Часу було обмаль для хлопця щоб звершити свою справу, він почав сердитись їдучи в дорозі з батьком. Василь сказав що на вихідні, вони будуть вдома і тоді в нього буде доволі часу, щоб вирішити там що він захоче, (фактично Василь не знав чому син так запалився побути вдома). Але розчарування Валерія, вихідними днями посилювалось в кілька разів, так як Тамару забрав Аркадій до себе, мотивуючи тим що скоро три тижні не бачитиме її. Тамара подумала щоб все ж таки в наступну середу, яка вже останньою перед візитом, вона зустрінеться з Валерієм і тому погодилась провести час з дідом, навіть відчуваючи задоволення від того, що трохи очікуванням помучить Валерія.

Сам же Валерій, почувши від Тамари про те що вона не може з ним зустрітись по важливих обставинах, показав немов він погодився на те що вона сказала, лиш поклавши телефон, так вилаявся поганими словами в адрес Аркадія, який вже другим разом помішає його планам: першим разом Тамара повернулась з дороги, тому що той наївся якихось кальмарів допотопних, а тепер старому романтики захотілось, поводити за ручку «маленьку дівчинку» понад океан, - провадив Валерій сам до себе. Хлопець зі злості кинувся на батька, почав його обвинувачувати в тому, що той забрав його з собою на Флориду.

Ганна Михайлівна стала свідком такого скандалу, лиш вона заспокоїла онука, обіцяючи йому що сама зателефонує до Левчуків, немов розпитає про поїздку і заодно скаже що він такий занятий, так працює постійно тому що збирає гроші щоб мати з чим одружитись коли прийде для того час.

Валерій махнув рукою, нічого не сказавши бабі Ганці, лиш залишився невдоволений, хоча вислів баби про гроші, навів хлопця на одну ідею, яку він все ж таки спішив реалізувати до того часу, поки Тамара полетить в Україну.

Про свою ідею, Валерій не признався нікому, і він вирішив зателефонувати дівчині з Флориди, так як реально побачити її скоріше всього йому не вдавалось. Валерію було потрібно щоб чимось все ж таки дівчину прив'язати до себе. Коли вже не вдається реалізувати свій план до того часу поки вона поїде, тоді потрібно щось таке придумати щоб опісля зустрітись, хоча вимушено лиш все ж таки зустрітись.

Валерій пригадав собі як колись, коли він був ще малим, його батько Василь позичив був гроші одному знайомому і скільки прийшлося напроситись, надокучити, щоб той повернув ті гроші. Хлопець порахував що коли той так використав його батька, тоді чому не можна так само використати наївну дівчину, якій в даний час гроші не потрібні. Тим більше гроші які були в Тамари вони їй дістались від діда Арка, а так як саме він став винуватцем зруйнованих планів, тоді така ідея була як ніколи доречною і потрібно було її використати. Валерій чомусь був впевненим що простота Тамари, саме стане йому нагодою, а їй обов'язком щоб з ним зустрітись, одним словом хлопець вирішив взяти в заставу не лишень гроші а й саму дівчину, щоб опісля вона вже сама стала його розшукувати і добиватись зустрічі з ним. Правда стало питання яку суму просити, скільки вона реально може позичити грошей, щоб не перелякати її і також коли буде сума незначною, вона може махнути рукою опісля і все ж таки піти на принцип щоб не зустрічатись. Звичайно що передати вона може навіть Володькою, а ось щоб одержати назад свої гроші, тут лиш до власних рук прийдеться.

План був складений і Валерій став думати як його реалізувати в близький час, щоб часом Тамара не встигнула полетіти в Україну.

В понеділок, Валерій вже будучи на Флориді, зателефонував Тамарі, зразу після школи. Він знав що саме в цей час Тамара їде в шкільному автобусі додому.

- Привіт Тама.
- Привіт, - холодно відказала дівчина.
- Ти з школи їдеш?
- Ні, ми з Асіллою в метро обидві.
- Куди їдете в метро? - Валерій продовжував розмовляти українською, щоб Асілла не розуміла про що піде розмова.
- Ми їдемо в Менхеттен, в Чайна Тавн.

- На Канал стрит може?
- Так, туди також.
- А що там забули?
- Сумку купити мені потрібно в дорогу.
- Та там підробки лиш вони мають; правда круті підробки.
- Я знаю, лиш мені на три тижні потрібно, для чого оригінал такий дорогий?
- Взагалі по-дорослому міркуєш і їздиш сама бачу.
- А що тут особливого?
- Діловою зробилась.
- Нічого тут ділового не бачу в тому.
- Я по справі одній до тебе, вірніше просити тебе хочу одну справу, дуже справа важлива для мене, а для тебе вигідна.

- Що саме?
- В тебе ж є гроші свої, хіба не так?
- Звичайно є і що далі?
- Слухай, ти можеш мене виручити?
- Грошей потрібно?
- Кажу що ти вже доросла і зразу відгадала.
- Скільки грошей?
- Дві тисячі; думаю що такі в тебе водяться.
- Само собою, - впевнено відказала Тамара.
- Приїдеш з України, віддам не дві, а дві триста.
- Не знаю чи ми зустрінємось до п'ятниці, а в п'ятницю в нас літак вже.
- Вовкові залиши, а він мені передасть, лиш щоб ніхто не знав; ти ж розумієш сама.
- Так неможливо: гроші в діда Арка стоять і я не візьму щоб він не знав.
- Скажеш що на Україну береш з собою і дід повірить. - Жваво пояснив Валерій, надіючись що вже вговорив дівчину. - Тобі, твій дід, точно повірить.

Наступила хвилина мовчання, Валерій вже хотів перепитати чи Тамара його слухає і чи не перервався зв'язок, але вона відповіла надто серйозним голосом те, чого Валерій не сподівався почути, під час такої ділової бесіди.

- Мені завжди вірять, - промовила поважно Тамара, - вірять тому, що я ніколи нікого не обманюю, особливо своїх та близьких, а тобі вже навіть коли скажеш правду, не знаю чи хто повірить.

- Ти про що Тама?
- Повернусь з України, тоді поясню тобі, хоча ти прекрасно знаєш про що, про кого, де і коли. А зараз ми вже виходимо з дверей вагону і давай не будемо про те вести розмову.

- А з баксами, як будемо?
- Не зможу тобі дати.
- Ти жалієш, чи боїшся своїх?
- Просто не можу і все.
- Як це розуміти?! - Валерій підвищив голос на дівчину.
- Як хочеш, так розумій.
- Коротше: була підлітком і лишилась ним.
- Жаль що ти змінився, хоча правильніше: виявився хто такий насправді...

- Як скажеш... - Валерій сам не знаючи чому, так скромно попрощався з Тамарою він продовжував розмову, лиш сам з собою: ти подумай яке то мале буває, тут така немов дитина коли берешся до неї, а відповісти вміє як та Леська їхня! - Валерій ще назвав Олесю нецензурним словом, мотивуючи тим, що саме вона таке навчила племінницю, так як сама Ліза не вміє відговоритись, по крайній мірі, коли з нею говорить баба Ганка.

Після тієї розмови, Тамара ходила задуманою, навіть Асілла побачила і питала що з нею трапилось і хто їй телефонував, що саме говорив, що розмова так подіяла на неї. Тамара

махнула рукою, сказала що останніми днями мало спить і тому такою. Вона швидко купила сумочку собі щоб мати на дорогу, трошки більшу як ту якою вона користувалась.

Дорогою додому, Тамара також мовчала, дівчата розпрощались і Тамара сказала що завтра буде в школі останній день, а так аж повернеться в листопаді. Асілла обняла подружку, просила привезти з України для неї якийсь дешевий сувенір і дівчата розійшлись.

Приїхавши додому, Тамара захотіла кудись заховатись щоб побути самій, вона навіть була не проти щоб Володька відвіз її кудись походити над океаном, чи навіть побути одній в тій же стрій барні покинутої оселі, лиш Володьки не було вдома.

Тамара сказала мамі, що після повернення з Менхеттена, болить її голова, що вона було голодною і багато находилась і тому піде спати в свою кімнату. Тамара все сказала правду мамі: так було насправді, лиш причина не була тією щоб задля такого шукати самотності.

Закрившись в кімнаті, Тамара взяла великого плюшевого ведмедя, обняла його і немов з живою особою, їй хотілось з ним поговорити. На дівчино найшло відчуття такої образи, що мимоволі з її очей потекли сльози. Тамара думала про Валерія і немов вперше за такий довгий час, в неї відкрились сердечні очі і розум. Як таким він може бути, - думала дівчина, - скільки мене обманювати, скільки наді мною разів насміялись, водити Аню в свою хату, займатись з нею усім що йому забагнеться, і ще на кінець старатись в мене виманити гроші, щоб я була залежною від нього. Він ніколи не вибачився за те що заліз сюди в кімнату, викрав фото, і ще біля магазину Арланів намовляв взяти усю вину на себе. За кого він взагалі мене вважає? Хто я для нього така? В мене іграшки в пошані не те щоб з людиною я так могла, я ж дівчина, пішла проти волі батьків, родини, а він мене вважає за предмет якого можна використати коли йому скучно, я для нього немов м'яч для Володьки, немов штучна миша для кота Бонні. Як так поступати: возитись з Анею, знає що я знаю, адже Аня напевно сказала, а переді мною вдає немов нічого не було, немов все нормально, а може для нього справді такий спосіб життя є нормальним і він ніколи не відчує докору сумління? Хоча яке там сумління, коли так батька рідного збивав, хоча той був не тверезим, лиш батько - він завжди є батько.

Тамара хотіла взяти телефон і все що в неї на душі, виговорити Валерію, лиш вона побоялась що коли він почує що вона плаче, тоді вже в неї не буде такого азарту щоб перед Володькою розказати про все що вона особисто побачила в покинутій оселі. А ще чого гіршого і він почне сміятись перед Анею як вона плакала, а та вже в школі точно не випустить нагоди щоб не посміятись. Ні, потрібно заспокоїтись, а краще так як сплановано: повернутись з України, коли вже відпочине голова, стануть нерви на місце і тоді на свіжі почуття, починати боротьбу з своїм минулим, щоб прочистити собі шлях в майбутнє. Але перед тим потрібно провести бесіду з Володькою, може він щось порадить, щось підкаже, лиш зараз та поїздка, скільки часу пропаде, а може воно на краще...

Тамара вже заплуталась в тому що в неї було на голові, їй хотілось відпочити від того всього, лиш як звільнитись коли постійно думки тебе переслідують. Дівчина, плачучи від образи заснула, вона спала довго; спала вже аж до ранку...

У вівторок після обіду, Тетяна зателефонувала до Лізи, саме в цей час Ліза складала сорочки Віктора в чемодан. Вона взяла телефон і приклала до вуха а плечем підтримувала, так як руки були зайнятими в неї.

- Так мама.

- Ліза, в мене новина для вас. - Тетяна відказала бадьорим голосом.

- А новина добра чи погана?
  - А в мене завжди добрі новини до тебе. - Тетяна засміялась.
  - Тоді я готова вислухати. - Ліза присіла на диван, щоб відпочити.
  - Одним словом мені повідомили з «Аеросвіту», що мають одне місце для Юри; він полетить з вами одним рейсом.
  - Прекрасно мама! - Вигукнула з радості Ліза.
  - Сказали дівчата що вашим рейсом повертається група студентів, а один хлопець втік від групи, тут залишився і вони квиток здали; щось таке там відбувалось. Саме Юра і візьме його місце і полетить з студентами.
  - А Олеся надіялась що все ж таки він не встигне, а йому пощастило я так бачу.
  - Нехай готується, тому маєте борт в п'ятницю і як завжди перед вечором.
  - Дякую мама.
  - Тоді в п'ятницю я вас прийду відпровадити на «четвірку». - Тетяна мала на увазі номер терміналу, з якого полетять діти.
  - Мама а з грошами? Заплатить потрібно за квитки нам.
  - Нічого, я номер візи дала своєї а там розберемось коли приїдете.
  - Ой, краще тепер, тому що не знаю чи в мене гроші будуть коли повернусь.
  - Зрозуміло: я ж забула що ти там усіх бідних вділиш увагою.
  - Також потрібна справа, - відповіла Ліза.
  - Тоді ваша подорож буде успішною і легкою.
  - Звідки таке впевнення?
  - Коли така людина як наша Ліза, з такими благородними намірами, летить в літаку, тоді літак навіть сам розглядає, щоб не потрапити в повітряну яму, - пожартувала Тетяна.
- Після розмови з мамою, Ліза зателефонувала Олесі в пекарню, вона повідомила про те щоб та допомагала Юрові зібратись, а вже коли поговорила коротенько з Олесею, Ліза продовжувала складати одяг і одночасно думати над тим що сказала їй мама: думати про бідних людей які потребують допомоги. Перед Лізою сплили епізоди її дитинства, коли мама посилала її на ринок щоб купити чогось не важкого, наприклад: петрушки, кропу, моркви, хрін, червоного буряка, тоді бувало так що Ліза завжди любила похвастатись саме тим що коли якась бабуся просила за петрушку п'ятдесят копійок, Ліза давала карбованця, бабуся як правило починала шукати монети щоб видати здачу, а Ліза говорить що вона народилась в Грузії а грузини здачу не беруть. Звичайно що тоді бабуся починала дякувати, бажати здоров'я, щасливої долі, і оглядаючись на сусідів по прилавку, починала вихваляти щиру дівчину, перед такими ж жінками як сама. А в самої Лізи від цього було одночасно задоволення і якась гордість що вона звідкись приїхала і також має багато грошей. Були жінки що вже знали Лізу і тоді вибирали для неї найкращі овочі, а Тетяна вихваляла дочку що вміє вибирати на базарі товар. Ліза робила так тому, що Тетяна ніколи не питала про здачу з грошей, а коли навіть Ліза віддавала мамі, тоді Тетяна говорила щоб Ліза тримала собі на морозиво.
- Нараз, такі приємні та сентиментальні спогади, перервав виклик телефону; Ліза не дивлячись на номер, (так як останнім часом телефонували багато, знаючи що сім'я летить в Україну), просто ввімкнула зв'язок.
- Добрий вечір вам, - привітався жіночий голос.
  - Добрий вечір. - Відповіла Ліза і старалась пригадати хто така телефонує.
  - Вас Ліза, турбує Ганна Михайлівна.
  - Я думаю що голос немов знайомий, лиш давно ми розмовляли.
  - Так, так, воно правда що трошки давно...
  - Як там Наталя? Як ви поживаєте? - Запитала Ліза, так як відчула що потрібно щось говорити, хоча охоти немає зовсім.
  - Дякую Ліза, так нічого. Чому я задзвонила тобі, не знаю чи сама додумаєшся?
  - Напевно щось передати туди додому вам потрібно?

- Ні, не буду передавати нічого: я вже старому, ой вибачите, - зупинилась Михайлівна, - кажу, чоловікові передала того місяця. Я просто хотіла попитати чи ви усі просто так їдете чи якась причина є така важлива у вас?

- Ми взагалі хотіли поїхати скоріше, лиш тепер весілля буде в одних наших знайомих і так простять що Вітя таки вирішив поїхати.

- Ясно тепер... А я таки скажу чого я питаю таку справу, тому що виглядає що я не мала б таке питати, я ж нічого не маю до того. Ти знаєш Ліза що Валерик в нас один і ми на нього вважаємо як на зіницю ока. Хлопець почув що ваша красуня їде з вами і на хлопцеві лица нема. Я вже кажу щоб не переживав так, а він бідний поїхав з Василем, з татом своїм, далеко щоб так багато вже не думати. Боїться дуже що ви їдете щоб там Тамару віддавати, а я думаю таки запитаю. Наталка моя питає Лілю, а так каже що не думає що воно так, але Валерик таки не може заспокоїтись і думаю я запитаю тебе Ліза як воно є дійсно, щоб ми знали що сказати хлопцеві.

- Ні, що ви, - Ліза почала водити очами по стелі, лиш нічого не могла вдіяти і змушена була продовжувати слухати, - ми батьки ще про таке не думаємо, тому що потрібно дівчині навчання а не щось інше.

- Ой добре що я вже почула, скажу хлопцеві, скажу що зловила на слові маму Тамари, може так повірить мені. Та ви б знали Ліза як він за нею, та він би для неї не знаю що зробив якби вона попросила. Ми вже так з Наталкою таки говорили, кажу їй: а що ми так сидимо якось? А дивись свята йдуть, нам запросити треба в гості Віктора, Лізу з діточками. Наталка каже що ви може не захочете прийти, а я таки настоюю. Як ви можете не захотіти коли діти вже роками ходять разом, а так як у вашій родині ніхто не боронив ніколи нікому, тоді я таки надіюсь що наш Валерик дочекається того дня щоб ми усі стали в церкві їх благословити. Я знаю Лізочка що є люди які не хочуть того, є такі люди і ти знаєш про ту справу така само, то не чужі люди, близькі, лиш так все в родинях від коли світ існує, але коли молоді хочуть одне одного, ніхто не вправі розбити їх двох; хіба не так Ліза? Може я щось неправильно кажу, ти скажи свою думку як мама?

- Від себе такого нічого не можу сказати, - зітхнула глибоко Ліза, - ми навіть не думали про таку справу...

- Е, так не може бути щоб ви не знали про дітей наших. Скажи правду Ліза: ти ж знала що вони зустрічаються разом і вже не один раз?

- Взагалі ми знали з Віктором, лиш щоб так серйозно по такій справі мати розмову...

- Ось повернетесь живі та здорові, тоді приїдете до нас і будемо мати про те розмову і вже серйозну, тому що час все своє зробив що не кажіть, а калічити дітям долю, ніхто з розумних батьків не відважиться, хіба не так?

- Ой, ви знаєте Ганна Михайлівна: я так набігалась з тою дорогою, що навіть не можу тверезо думати, тим більше про таку важливу справу.

- Я те саме кажу: ось коли приїдете і поговоримо як розумні люди а скоріше всього вже як свати будемо говорити. - З іронією висловились Михайлівна.

- Нехай вже буде, коли приїдемо... - Ліза мимоволі погодилась не маючи що відповісти.

- Тоді щасливої вам дороги, Тамарочці привіт від нас, а я таки зараз дзвоню Валерику щоб його заспокоїти. - На прощання промовила Михайлівна.

Ліза кинула телефон на диван, закрила очі руками і сама немов впала на м'який диван. Вона розізлилась сама на себе, Ліза не могла повірити що з нею таке відбувається що ця жінка, з лукавою бесідою, а ще з більш лукавими планами на майбутнє, так може домінувати в розмові і мимохіть заставляє погодитися з нею.

Звичайно причина була однозначна: Ліза була іншою людиною, по-іншому вихованою, не віроломною в діалозі, обходила стороною гострі кути в бесідах, лиш все те що Ліза знала про себе, не могло її заспокоїти і в неї пропав настрій. Ліза злилась сама на себе, чому було не зробити з тим порядок вже давно, тепер справді час своє зробив, тепер вони мають зачіпку, мають і знають багато чого як про родину так само про ту саму Тамару.

Валерій вже досить знає її характер, її поведінку, також знає досить того щоб закрутити дівчині наскільки голову.

Ліза почала збирати одяг дуже швидко, їй хотілось як найскоріше вибратись кудись подальше, відпочити від того всього, адже скільки вже нервів та здоров'я вимотала з неї дружба Тамари з Валерієм.

А може краще було зразу все зупинити, віроломно, по-простому, без жодних вибачень та пояснень, на правах батьків взяти все під строгий контроль, тим більше що любові там не було жодної а просто така непотрібна тяганина від нудьги, і як не образно, саме її рідні Валерія сприйняли досить серйозно, свататись вже стали і навіть Тамару звать так «Тамарочкою». Ой що ж то буде після повернення, як поступити тепер, може справді щоб Олеся вже відверто пішла в наступ, а може краще все відкладати на майбутнє, перекласти на те що потрібно навчатись дівчині, щоб таке придумати а придумати потрібно. При тому Ліза розуміє що рідні Валерія не такі прості люди щоб їм наговорити чогось і вони погодились, вони вже будуть впихатись як лишень зможуть, різними способами, лиш як піти на такий крок? А про церкву як пригадала Михайлівна, як хоче щоб вже благословляти молодих, лиш як таке робити коли любові немає поміж ними, хіба їм в церкві обманювати, грати роль закоханих, як воно низько, як воно противно, і саме головне що такі помилки являються роковими і непоправими. А може вони все ж таки доля одне для одного, - думає Ліза зворотну думку, - та яка доля? Хто доля? - Ліза злиться сама на себе. Вона відчуває як вона вже виснажилась, як замучилась, яка важка ноша в її серці, лиш хто зрозуміє материнське стомлене серце...?

В домі ніхто не запідозрив Лізу в тому що трапилось, так як усі збирались, бігали, порою дражнились від того що не устигається, лиш Ліза була розстроєною в двійній мірі, вона знала про те що такий настрій не покине її скоро, по крайній мірі до того часу, поки вона не виїде з Мерріка і на голову ляжуть турботи далекої мандрівки, через Атлантику.

ЧАСТИНА ТРЕТЯ

НАД ХМАРАМИ

1

Дев'ятого жовтня, дві тисячі дев'ятого року, наступив день який увійде в родинну історію, як один з особливих днів. Цього дня розпочався візит в Україну сім'ї Левчук, а також з ними полетить Юра Ковальський.

Все вже було готовим в дорогу. Марійка з Олесею не працювали довго, всього до першої години дня, вони повернулись щоб відпровадити своїх рідних і допомогти добратись в аеропорт; було домовлено: Володька повезе валізки, з ним також поїде Тамара, Олеся повезе Юру а Марійка поїде з дітьми, щоб забрати назад джип Лізи. Аркадій з Левом повинні були під'їхати щоб попрощатись просто в аеропорт, так як вони знаходились від ранку в Брукліні. Також Ріта пообіцяла там побувати, щоб побажати щасливої дороги. Усі хто летіли, попрощались ще вечором з старими Бойчуками, пообіцяли передати привіти кому було замовлено, та вислухали терпеливо благословення в дорогу і щасливого повернення.

Ліза запропонувала Тамарі щоб та одяглась в одяг який не парить, так як прийдеться довго сидіти в кріслі, але взяти також куртку, тому що в літаку періодами буває жарко а буває навпаки холодно. Тамара взяла під увагу те що їй сказала мама, вона оділа просто по тілі блузу в якої у верхній частині на спині був розтин і стрічка яка стягувала його, у вигляді шнурівки. Тамара подумала що саме така блуза не приставатиме щільно до спини і не буде парити від спинки крісла; блуза була червоного кольору. Внизу Тамара оділа коротку спідницю, чорного кольору, щоб можна було вільніше відчувати ноги, сидячи в кріслі, також натягнула чорні колготи.

Віктор одів футболку і штани а також взяв піджак щоб в кишенях тримати документи. Ліза як завжди взяла легеньке плаття і джинсовий піджак.

Коли вже все було готовим, телефони зарядженими енергією, фотоапарати, відеокамери, музикальний програвач Тамари, годинники виставлені до точності і родина вже були готовими щоб напитись чаю на дорогу, з печивом якого принесла Олеся, трапилось непередбачене: кудись подівся Руслан і не було його. Ліза вже все зготовила синові щоб одів в дорогу, лиш він не приходив.

Олеся стала злитись, сварити на Віктора чому така безвідповідальність в його домі, Віктор почав сварити Тамару, чому вона, коли бачила на подвір'ї, не запровадила його в хату. Але Марійка усіх зупинила і стала міркувати куди міг малий піти: маршрути було два: в магазинчик, або до шкільного товариша з другої вулиці. Час підходив і потрібно було ще розрахувати на авто затори, так як після обіду вона буває завжди в робочі дні.

Віктор прийняв рішення: Олесею з Юрою відправити в аеропорт таки зараз, нехай Юра через малого Руслана не спішить, нехай проходить реєстрацію як повинно бути. Також Володька з Тамарою нехай їдуть, вивантажують валізки і чекають їх біля реєстрації. А вони, тобто Віктор з дружиною та мамою, почекають ще до певного часу, а коли не прийде, тоді сідають вже в дорогу і по дорозі заїдуть в магазин який знаходився по дорозі до Марійки. Правда усі боялись коли там малого не зустрінуть, так як ніхто не знав точно номера дому в якому жив однокласник Руслана, тому що Руслан майже туди не заходив.

Так поступили як сказав Віктор: Юра з Олесею поїхали, також взяли з собою малого Олега, який вже сам сидів в машині, боявся щоб Олесею не злилась на нього, так само як усі розсердились на Руслана. Віктор з своїми ще почекали двадцять хвилин і виїхали, так як вже чекати більше не могли. Ліза не знала що робити коли малого не зустрінуть, не було з ким його залишати, адже Олесею дуже раненько їхала в пекарню і там знаходилась увесь день. Марійка також з нею, а дід з бабою не могли відпроваджувати в школу правнука. Ліза вже надумала залишити його на діда Арка: нехай розбирається з своїм абхазцем, тому що виходу не було жодного.

Віктор сів за кермо, Ліза з дітьми заді, а Марійка поруч Віктора. Виїхавши на дорогу, вони не бачили щоб Руслан ішов, вони з хвилюванням приблизились до магазину і раптово Марійка побачила що три хлопці стояли і щось спорили біля дверей магазинчика. Самі двері були в кутовій стіні, так як кут був немов зрізаним і двері так знаходились що не було видно ні з однієї вулиці, ані з другої, коли хто стояв в дверях магазину.

- Малий в чорному светрі? - Запитала Марійка, вдивляючись з усією пильністю.

- Здається що так. - Відказав Віктор.

- Ось він! - Марійка вигукнула і поклала долоню на груди.

Віктор різко загальмував а Руслан побачивши їх, ще щось хотів доказати товаришеві на прощання і йдучи задом до машини, продовжував спорити.

- Сідай швидко в машину! - Гукнула Марійка на онука. - Мама тобі зараз випише добре; усі шукають де ти пропав!

Руслан відчинив двері і спокійно немов нічого не відбувалось, заліз в джип.

- Що ти витворяєш? - Почала Ліза. - Скільки чекати можна на тебе? Твоє щастя що в нас часу немає, лиш повернемось я тобі пригадаю!

- Він вже таким не буде, - почала захищати Марійка онука, - правда ти вже будеш слухняним? Добре що ти хоча тут знаходився.

- Другий дід Арк, - стала пояснювати Ліза, - завжди маму залишить і десь між мужчинами спорить, щось вияснює, нехай там світ перевертається, а він своє провадить.

- А дивись Ліза, - почав Віктор, - ти чуєш як мама захищає його? А колись коли б я був так пропав? Не пізнаю маму рідну, - засміявся Віктор.

- Що ти тут порівнюєш Вітя, - стала допевняти Марійка, - хлопчина там собі за якимось батарейками побіг в магазинчик, і ви так усі на нього як на якого хулігана. А до речі, - пригадала Марійка, - в тебе Вітя також була історія з батарейкою; послухай Ліза про нього лишень. - Марійка повернулась на сидлі щоб її почула Ліза.

- Розкажіть про нашого Вітю.

- Одного разу коли йому було напевно шість років, тато тоді в Тюмені був, а вони двоє з Олеською щось там зчепились. Одним словом вона його назвала «змієм» а він її «гумовою жабою». Бабця Настя хотіла розборонити їх а Вітя розізлився і кинув в бабцю таким ліхтарем, квадратним які в нас були колись. Кинув в ногу так що аж батарейка з того ліхтаря вискочила, також така квадратна. Я повернулась з бібліотеки а бабця мені говорить: «Не знаю які люди там в родині Володьки твого, лиш з того малого вашого виросте бандита. Подивись як кинув в мене ліхтаркою, в мене синяк на нозі тут в долині».

- Я пам'ятаю коли таке було, - признався Віктор.

- Ти подумай яким був, - промовила Ліза, - а мені ніколи не розказував про таке, лиш що погане - тоді про Олесею.

- Так що ти Вітя також був інколи таким яким мені не хотілось, - продовжувала Марійка, - а Русланчик просто такий діловий у вас, як Ліза говорить: такий як дід Арк, лиш він повинен пам'ятати що хтось машиною зможе почекаати на ділових мужчин, а ось літак не буде, тому що у літаку усі ділові люди літають і їх там більше щоб на одного чекати.

В сумочці Лізи пролунав телефон; телефонувала Тетяна.

- Ліза, вам ще довго їхати?

- Машин багато мама, але їдемо.

- Руслан знайшовся?

- Так, знайшовся ваш абхазець діловий.
- Не спішіть щоб не вдарити когось, тут почекають на вас.
- Мама, це ж літак, як це почекають?
- Нічого, літак сам не літає, від того є люди, а коли є люди тоді можна домовитись. Я думаю що повинна знати командира борта цього рейсу, зараз з дівчатами переговорю. Вас летить п'ятеро, так що думаю вас не залишать.
- Мама, це ж інтернейшинал, а не якийсь з Ла Гордії в Бостон.
- Нічого, що міжнародний, все ж таки не шатла відправляють в космос.
- А Юра вже там?
- Так, вони вже давно приїхали. Тут Ріта хоче Любчиковим рідним грошей передати.
- Добре ми візьмемо. Зараз просто під двері заскакуємо і мама Маруся забирає машину сама, а краще скажи нехай Володька підійде.
- Не хвилюйся Ліза, все буде нормально, - заспокоювала Тетяна Лізу.
- Мама, скажи щоб Юра проходив без нас митницю, нехай не чекає на нас.
- Добре Ліза, я так скажу їм.

Ліза вже навіть боялась поглянути на свого годинника, вона ще хотіла переодягти Руслана в машині, лиш передумала: вже в літаку піде в туалет і переодягнеться там, а зараз лиш щоб встигнути на рейс - хвилювалась Ліза.

2

Юра попрощався з Олесею, з батьками Лізи, він пожартував мотивуючи тим що на їхні дітей почекають, так як Ліза дочка пілота а діти онуки пілота, а йому ніхто не вділить пільги. Юра здав валізки, пройшов митницю і спокійно пішов в зал в якому знаходились люди які летіли тим же рейсом в Київ.

Володька стояв перед дверима четвертого терміналу, на другому поверсі, він коли побачив джип Левчуків, швидко покликав Тамару, яка також чекала на батьків. Віктор зупинився і Володька швидко почав витягувати чемодани. На ходу попрощавшись з Віктором, він сів в джип і погнав його на стоянку того ж терміналу. Аркадій підбіг з візком, Лев швидко закинув все на візок і усі пішли на митницю. На митниці вже не було нікого з пасажирів, тому все оформилось швиденько. Рідні поцілували одне одного, побажали щасливої дороги, Ріта пхнула конверт з грошами в сумочку Лізи і ті хто летіли перейшли за бар'єр.

Пасажири усі вже були в літаку, Віктор пішов швидше щоб повідомити про те що вони вже тут; він звернувся до стюардеси яка стояла коло входу в літак і розглядала себе в кругле люстерко.

- Ми вже нарешті, ми вдячні вам що ви нас почекали, в нас синок був відлучився, - на ходу промовив Віктор.

- Тепер просіть пробачення перед усім салоном. - Стюардеса посміхнулась і стала розглядати дітей Віктора, які немов гусята усі ішли шнурочком заді.

Тамара обійшла батька і першою зайшла в салон. Юра побачивши Тамару, яка ішла по проході салону, зрадів що все ж таки вони полетять разом до Києва. Юра сидів над крилом, так як місце назначали під час реєстрації на борт, а Левчуки обережно пройшли в самий кінець салону.

Ліза навіть не встигла покласти ручні речі в багажник над кріслом, як старший пілот став робити об'явлення, а опісля стюардеси почали переглядати салон перед відправкою в далекий політ через океан.

По лівій стороні борту коло вікна, сів Руслан, поруч Віктор. Через прохід в середньому ряді, сіла Тамара, по середині середнього ряду а також літака, сіла Ліза, а від правого проходу, вклалась мала Ізабелла.

Літак став рухатись, розвертатись, його буксировали від рукава терміналу.

- Мамка, - звернулась Тамара до Лізи, - ми останні були а усі нас чекали.

- Через нього, - Ліза кивнула в сторону Руслана, - коли наберемо висоту і дозволять відв'язатись, пройдеш з ним в туалет і допоможеш йому переодягтись. Тут ніхто уваги не звертає а коли в Київ прилетимо, там люди поглянуть і подумують що його цигани загубили а ми підібрали.

- Окей мамка, - погодилась Тамара, - так точно подумують, він же такий чорний як циган.

- А взагалі зараз темно настане і люди спати будуть, лиш ніч наша буде дуже коротенькою як ніколи.

- Мамка, - оглядаючись промовила Тамара, - дивись тут є троє вільних місць, можемо сказати щоб дядя Юра перейшов тут сідати.

- Яка різниця? Все одно зараз спати усі будемо. Там біля нього якісь хлопці сидять, говорила бабуся Таня що група студентів будуть повертатись, напевно він заплутався між ними. Дядя Юра зараз буде щось там їм розповідати, розпитуватись і так час пройде йому скоріше а нас він знає і тому немає про говорити з нами, хіба розпитувати де ми Руслана нашого віднайшли сьогодні.

Літак ще якийсь час стояв, під'їжджав і далі зупинявся, він чекав на свою чергу щоб піднятись в повітря, так як ввечером не Європу дуже багато рейсів. Нарешті турбіни завили гучним звуком, повітряна машина вирівнялась і стала в напрямок злітної смуги. Стюардеси пройшлись по салоні і зайняли свої місця, літак зрушився з місця і швидкість почала збільшуватись шаленим темпом. Мала Белла перелякано поглянула на маму, лиш Ліза пригорнула доню до себе щоб та не боялась. Стук шасі по бетонних з'єднаннях, ставав все частішим і за короткий час взагалі згубився; повітряна машина різко пішла в необмежений простір залишаючи під собою землю Лонг-Айленду а на ній рідних, дома, і все що було нажито родинами за роки їхньої еміграції.

Тамара в доль проходу глянула вперед, вона бачила як люди сидять високо відносно них, що говорило про підйом літака, а Ліза знаючи що саме зараз борт в такому положенні що усі агрегати працюють в напруженому режимі, сама про себе прошептала молитву. Біля вікна Руслан дивися вниз, він звернувся до Віктора:

- Тату, а літак став і стоїть зараз?

- Летимо сину; літак не машина чи трактор на дорозі щоб в повітрі стояти.

- Він перше летів а зараз став, а чому так?

- Запитаєш діда Арка коли приїдемо живі та здорові, а я хіба тобі про машин можу пояснити щось.

Люди полегшено зітхнули, літак став поволі вирівнюватись по горизонталі.

Тим часом, хлопці які сиділи займаючи усі місця поперечного ряду над самим крилами, почали жарти та бесіди. Юра сидів також край лівого проходу в середньому ряді, так само як в кінці салону сиділа Тамара. Поруч Юри в середині середнього ряду, сидів хлопець який постійно говорив; він також зачепив на бесіду Юру.

- А ви пане, перепрошую вас, також до Києва, чи може там десь далі?

- Я на Івано-Франківщину.

- Ми також: хто на Львівщину, хто на Хмельницький, а я в Сколе, воно на Львівщині.

- Зрозуміло хлопці.

- А вас як звати? - Запитав той самий хлопець.

- Мене Юра звати.

- Тоді пан Юра, а батька як звали? Я привик старших віком по-батькові все кликати.

- Мирон: Мирон Ковальський.

- А мене Вася звать. - Відказав хлопець.

- В мене один брат є рідний; також Василь звати.

- Добре Миронович. Зараз може дадуть чого похряскати, «Оболонь» вип'ємо.
- А ви хлопці якась група, я так зрозумів?
- Так пане Юрію. Ми мистецький гурток, побували тут від серпня, а наш головний щось такого накрутив що ми залишились аж до тепер. Навіть один з наших не повертається в Україну а тут залишились щоб жити.
- Я на його місці тут, - признався Юра, - мені ж квиток кілька днів тому дістали.
- Ясно...
- А який кружок у вас ти казав?
- Різне мистецтво. А я назвав собі кожного за родом заняття. Просто і доступно як для мене, їх звати: Бочка, Дудка, Миска, Глинка, Пляшка, Шишка, Шкірка, Нитка.
- Юра розсміявся голосно від того що сказав хлопець. Він подумав що той жартує так, лиш Вася став пояснювати:
- Я вам все розкладу зараз не етажерки, якщо хочете послухати.
- А я кудись спішу хіба? Давай викладай хто «Бочка», хто «Шкірка».
- Так пане Юрію, підемо наприклад від того вікна, - хлопець вказав в праву сторону, - першим що дивиться на крило, сидить Бочка. Назвав я його тому що він виробляє з дерева такі декоративні бочечки що можна на сувенір а можна навіть вино налити і на стіл гостям ставити. Другий коло нього, сидить Дудка. Він вирізає гуцульські сопілки і писанки робить також. Третій, ось коло мене, сидить Миска, вирізає різьбою тарілки, до речі дуже дорогі, також булави з дерева. Глинка це я: роблю гончарську роботу, там горшки різні, такі збанки, горнята, тощо. Пляшка сидить на тій стороні лівій від вас, він дує скло. Такі речі робить зі скла що просто чудо. Шишка, ось той коло вікна, що вертиться постійно немов не шило всівся, він малює олією, його профіль це пейзаж. А назвав його так, тому що був такий живописець Шишкін, також пейзажі малював. А знову з тієї сторони на перед хлопців, сидить Шкірка, він виробляє різні речі з шкіри: гаманці, ремні, декоративні чоботи і таке інше. Ось така наша компанія. Також Шкірка в нас староста групи. А Нитка залишився тут в Штатах, він виробляв з матерії різні орнаменти, щось на подобу килимчиків таких.
- Розумно придумано у вас хлопці. А мене як би ви назвали?
- А чим ви займаєтесь?
- Механік, ремонтую машини з дитинства.
- Можливо назвали б «Поршень», а краще «Свічка», так простіше сказати.
- Ти Вася так можеш на ходу придумати як моя жінка.
- У вас є жінка?
- Звичайно, ось фото навіть маю своїх. - Юра витягнув з портмоне фото сім'ї.
- Ух ти, а дочки не маєте щоб такою була як ваша жінка?
- Не маємо нажаль... Два сина в нас: Володька і Олег.
- Добре коли так. - Витягнувши над головою руки, промовив Вася.

Тривалий політ, виснажує людину. Однотонний гул турбін, також впливає на слух, лиш нічого не можна вдіяти, потрібно терпіти враховуючи яку просторінь можна пересікти менш як за половину доби. Також не потрібно думати на реальним становищем в якому знаходишся, тобто про те що під тобою нижче десять тисяч метрів, розпросторився на тисячі кілометрів Атлантичний океан. Люди надіються що все обійдеться благополучно, стараються зайняти свій розум переглядом фільмів, читанням книг, хто може спати, так це

найкраще в польоті, лиш не кожен зможе заснути. Люди усі перевтомлені, лиш вони терплять, а ось діти, їм важче терпіти як дорослим.

Тамара заснула, лиш вона відчувала холод, навіть коли взяла покривало, якого принесла стюардеса, все одно було холодно. Відчуття якесь не привичне: від пояса тіла тепло і навіть гаряче а ноги немов стоять на дворі, немов протяг низом під сидлами в салоні.

Тамара пробудилась, вона поглянула на маму яка також спала і взяла повернула руку мами щоб поглянути на годинника, стала підраховувати який час в Україні, скільки вони годин знаходяться вже в польоті. Тамара знову закрила очі, повернувшись, так як спина вже боліла, лиш спати більше не могла. Тамара думала про своє молоде життя, лиш змінивши повсякденну обстановку, для неї події недалекого минулого часу, здавались такими далекими, немов вона про те все просто перечитала книжку а не переживала реально і бачила насправді своїми очима. Тамара пригадала Асіллу, Валерія, Володьку, усіх кого лиш знала і їй здавалось що той сам Валерій нічим не ближчим для неї як любий хлопець з школи. Тамара роздумуючи, прийшла висновку що правильно зробила що полетіла в Україну, хоча в неї не було вибору, лиш все ж таки правильно. Після того вона стала думати що наступила субота, вже не дев'яте а десяте жовтня, в Україні день, напевно золота осінь, а можливо дощ осінній...

Нараз пробудилась Ліза, вона поглянула на дітей, на Віктора і сказала що іде помитись, почистить зуби а опісля потрібно буде витягнути одяг для Руслана, повести Беллу також в туалет, лиш нехай ще спить, так як потрібно летіти ще чотири години.

Коли вже люди проснулись, Белла почала плакати, вона не могла більше сидіти.

- Тамарка, - звернувшись Ліза, - давай візьми її і походи по проході; піти туди в кінець і назад. Бачиш якийсь мужчина також хлопчика водить правою стороною а ти будеш тут з нею поки ще люди деякі сплять.

- Lets go. - Тамара звернувшись до сестри.

Вони дві встали, Белла пройшла вперед а Тамара за нею. Тамара однією рукою притримувала коротку шкіряну куртку, яку накинула просто на плечі, а Белла ідучи перед нею, розглядала з цікавістю людей які сиділи на своїх місцях.

Повертаючись від салону бізнес клас, доходячи до крісел в одному з яких сидів Юра, Тамара підняла голову і поглянула в сторону лівого крила, погляд її зупинився на одному з хлопців які повертались в Україну. Дівчина стала повільно іти і так як хлопець заплющив очі, вона могла не відриваючи від нього своїх очей розглядати його аж до того часу, поки не проминула його крісло. Хлопець був одітим в білу сорочку з чорними смужками, комір стояв піднятим, два верхні гудзики розщеплені; сорочка опускалась по світлих джинсах. Тамара не могла побачити якого зросту хлопець, лиш обличчя розгляділа добре: волосся чорне, гарно пострижене, такі ж чорні та густі брови, обличчя приємне. Особливо дівчина звернула увагу на губи, які тут же визвали в неї таку пожадливість, що Тамара засоромилась сама перед собою, від того що вона лишень подумала. Хлопець був той самий кого Вася назвав «Шишкою», лиш Тамара не знала що Юра вже познайомився від часті з хлопцями, та знав прізвиська кожного.

Прийшовши назад, Тамара вже не могла спокійно сидіти, вона постійно дивилась в салон, лиш бачити не могла того за ким вона дивилась. Через десять хвилин, Тамара знову покликала Беллу, щоб та пішла пройтись. Белла погодилась і вони поволі пішли тим же маршрутом. Повертаючись, Тамара притримувала сестру щоб та не спішила і немов вона змушеною іти поволі за сестрою. Але не доходячи до того місця, коли вже в дівчини серце почала стукати швидше, а погляд немов магнітом потягнувся щоб знову розглянути того задля кого вона підняла Беллу, раптово інший хлопець який сидів біля проходу, почав будити сусіда по кріслі. Хлопець раптово прокинувся, перелякано глянув де він знаходиться, поглянув на товариша а той з усмішкою кивнув на Тамару. Все трапилось дуже швидко і порівнявшись з хлопцями, Тамара побачила як двоє хлопців усмішкою привітали Беллу, яка також дивилась на них. Тамара поглянула на сестру, а так хотіла поглянути на незнайомця, лиш повівши очі в його сторону, вона побачила як він щиро на

неї дивився. Тамара швидко рукою взяла Беллу за плече, щоб та швидше рухалась і коли мимоволі повернула голову, вона побачила що хлопець повернувся в кріслі та піднявся щоб глянути за ними.

Прийшовши знову на своє місце, Тамара вже не знала що з нею таке робиться, їй здавалось що вона колись на місці своєї мами, а той що так дивився, на місці її батька, в той час коли горіла стодола в лісника.

Тамара добре знала і пам'ятала історію знайомства своїх батьків, лиш вона не знала як поступити в даний час. Коли б був Володька тут, або навіть тьотя Олеся, тоді щось могли б придумати, а так як бути їй і як поводитись правильно?

В літаку почало світити табло щоб пасажири прив'язались, так як входили в зону повітряних ям. Тамара защепила Беллу, а сама попросила в мами косметику та люстерко. Ліза здивовано глянула на дочку, подумавши для чого їй косметичний набір в літаку зараз. Але Тамара не звертаючи уваги, стала старанно робити зачіску та малювати губи.

- Тамка, там в туалеті велике люстро, а тут що ти побачиш, - промовила Ліза.

- Люди ходять одне за одним, а зараз взагалі ходити не можна.

- Нас коли зустрінуть, тебе не впізнають яка ти вже в нас дівчина зробилась, - похвалила дочку Ліза.

Тамара знайшла в своїй сумці пояс, який увесь в квадратних металічних заклепках, вона наділа його, стягнула в талії, щоб виразно виділявся її дівочий стан, стала чекати. Лиш кілька дозволили відв'язуватись, як Тамара знову покликала Беллу. Знову дві вийшли на прохід салону і почали іти. Тамара старалась не дивитись в ту сторону де сидів той що не давав дівчині спокою, лиш очі самі тягнулись, тому що саме задля цього вона підняла сестру з крісла. Проходячи ще вперед, коли порівнялись з кріслами тих хлопців, Тамара стала показувати немов вона поправляє свого пояса. Поволі пройшовши, дівчата стали повертатись. На дорозі їм встав якийсь мужчина, він досяг якісь речі з багажника над його кріслом і Тамарі пощастило постояти та поглянути довше в сторону лівого крила. Скільки разів вона не глянула через голови людей, кожного разу хлопець дивився на неї, вона вже повернулася в іншу сторону і якось було навіть соромно проходити знову, тому що напевно йому стало зрозуміло що не просто так, і не причиною те, що менша дівчинка не може всидіти в своєму кріслі.

Пройшовши повз нього знову, дівчата повернулись. Ліза сказала щоб сідали і зараз подадуть поїсти. Поки роздали їжу, поки все прибрали, часу пройшло доволі, правда Тамара навіть не захотіла їсти. Лиш коли стюардеса пішла геть і стало видно прохід в кінець, Тамара побачила що хлопець який їй приглянувся, пересів і сидів не біля вікна як перед тим, а біля проходу. Для дівчини такий поступок вже багато чого зміг сказати. Вона стала думати: а що як зупинитись, та почати розмову з Юрою, просто запитати як він себе почуває, адже буде просто формальна бесіда. Також на думку дівчині прийшло те що мужчина досягав чогось і вона вирішила також подібне зробити: Тамара розв'язала шнурівки кросівок в сестри, щоб там зупинитись, немов потрібно зав'язати шнурівки, щоб дитина не впала, наступивши на одну з них. Ідея здавалась придуманою гаразд, лиш Тамара захотіла щось змінити на собі: вона взявши своє розпущене волосся зібрала, підняла вгору, закріпила двома шпильками, розглянула себе в люстерко, поводила очима, і стала кликати сестру в похід. Белла, яка була замученою від того що їй ще ніколи не приходилось в житті так сидіти на одному місці, покірно глянула на сестру, встала з крісла щоб іти знову.

Тамара побачила що хлопець який часто повертав голову в її сторону, побачив що вони обидві виходять, він сів рівно і став чекати. Наближаючись до нього, в дівчини серце так стукало що їй здавалось що воно зараз вискочить, у висках пульсувала кров. Але все ж таки вдалося пройти поруч хлопця. Тим більше: Тамара побачила що він поклав руку на ручку крісла, частина руки вільно звисала. А Юра на жаль спав, заплющивши очі і Тамара не наважилась його розбудити, щоб той з просоння щось не витворив такого, що вона засоромить і його а найбільше сама себе.

Наступив момент який вже говорив сам про себе. Потрібно було провести дію з шнурівками кросівок. Поволі повертаючись, Тамара немов скоріше не бачила, шепнула Беллі що їй потрібно зав'язати шнурівки. Белла зупинилась просто хлопця, лиш з сторони Юри. Тамара повернулася спиною до того хто сидючи не відривав від неї очей, присіла і почала зав'язувати шнурівки, вона не знала що відказувати коли той щось запитає. Лиш хлопець мовчав, а виходить він також такий скромний як був колись її батько. Тамару така поведінка стала дразнити, так як вже вона дала йому шанс відвертий, і закінчуючи роботу біля взуття, вона обережно немов випадково нахилилась спиною до того крісла. Так як в неї на спині був виріз і його стягували смужки, Тамара відчула як мізинець правої руки хлопця, торкнувся її тіла. Вона зрозуміла що він просто не встиг забрати руку з підставки, лиш вона немов поправляючи знову шнурівки сестрі, відчувала що він руку не забирає. В дівчини вперше в житті відчула те про що вона ніколи не знала, немов мурашки пробігли по спині і стало так приємно і одночасно сором'язливо, а коли хлопець ворухнув мізинцем і мимоволі полоскотав дівчину, Тамара заплющила очі, лиш їй здавалось що такий коротенький час для неї, вже досить, і вище міри дозволеного.

Тамара встала, хотіла вибачитись, немов вона випадково притулилась, лиш в дівчини не знайшлося слів, а хлопець несміливо моргнув на Беллу яка на відміну старшої сестри, щиро дивилась на нього, своїми зеленими очами.

4

Віктор запитав Тамару як там почувається Юра і нічого не знаючи що відбувається з дочкою в салоні літака, просто пожартував:

- Тобі Тамара потрібно було поміняти місце, щоб дядя Юра тут сів коло мене а ти між хлопцями.

Тамара подумала що вже мабуть мама щось побачила, сказала татові і він тому так вже її так говорить. Вона відвернулася в сторону показуючи що такою перевтомленою, що їй не до жартів. Хоча насправді дівчині було не до жарту а потрібно було щось придумати і швидко, так як літак вже почав знижати висоту.

Тамара зрозуміла: сам хлопець нічого не почне, напевно соромливий та несміливий, такі люди добрими, так колись почула Тамара від бабусі Марусі. В дівчини вже такий план почав складатись в голові, що вона подумала коли сьогодні вона втратить такого красивого незнайомця, а тим більше що він небайдужим до неї, тоді вона собі не простить до самої смерті. Напевно він саме для неї являється тим, про кого вона вчора ще не думала...

Тим часом проснувся Юра, він трохи випив і почав говорити з хлопцями. Юра не знав що хлопці мали скоріше розмову про Тамару, а хлопці не знали що Юра взагалі її знає. Сусід по кріслі, той самий Вася, запитав Юру:

- Миронович: так як ви жонаті, скажіть нам бідним слугам мистецтва, що таке відбувається з дівкою, коли вона когось увидить і починає себе прикрашати?

- Що відбувається? А ви хлопці знаєте, що кожна дівка чи жінка вона ще є свого роду самка, а кожна самка, починаючи від пташок і кінчаючи акулою, має в собі від природи потяг до того щоб завжди самцеві подобатись. Кожна нормальна дівчина чи жінка, вона старається так поводитись що викликати увагу і пожадливість до другої статі. Так що тут зрозуміло без базару: подобається мужчина, тоді вона прикрашається, старається коло нього крутитись, одним словом привернути його увагу на себе.

Вася звернувся до Шишки, перегнувшись через Юру:

- Зрозумів Шишка: Чорнобривка на тебе задивилась і ти їй приглянувся, тому мотає крос по салоні. А ти туди пропусти, а назад перегороди дорогу.

Юра нічого не зрозумів і не хотів цікавитись так як відчував себе замученим і ще в животі боліло його, так як він важко переносив політ літаком а тим більше такий тривалий.

Ліза поглянула на сина, який чомусь був ображений ще від вчора, мабуть тому що його порахували ще за малого і шукали по вулиці, в той час коли він вів розмову з хлопцями. Ліза запитала Руслана:

- Що там видно з вікна?
- Біле як сніг.
- Виходить хмарна погода.
- А чому води нема і кораблів?
- Тому що ми над хмарами, ми вже перелетіли океан і над Європою знаходимось.
- А Олег мене за кораблі буде питати.
- Скажеш що летів над хмарами.

Тим часом літак почав знижатись досить помітно, люди почали складати свої ноутбуки, та інші речі. Кожен хотів впоратись щоб до посадки бути готовим на вихід, лиш одна Тамара не звертала уваги на те де вони знаходять і коли сядуть на землю. Вона дивилась по салоні і коли лиш хлопець повертався щоб її побачити, Тамара це замічала. Він навіть встав щоб піти в туалет прибрати себе, лиш йому не було потреби проходити повз дівчини в кінець салону, а причини такої яка була в Тамари, також в хлопця не було.

Тамара більше не хотіла ходити по салоні, вона вважала що коли вона йому подобається, тоді нехай він сам тепер придумає як з нею познайомитись; адже він мужчина. Тамара порахувала що з своєї сторони вона все зробила, щоб дати зрозуміти, що він їй подобається і як було видно що він все зрозумів. Але проблема полягала в іншому: Тамара в своїх шістнадцять років мало спілкувалась з різними мужчинами і тому вона розділювала хлопців лиш на дві категорії: американці такі якими вони є насправді, а емігрантів усіх рівняла на Валерія; віроломного і безцеремонного. Коли Валерій вперше заговорив сам з Тамарою, це було в Брукліні на тротуарі, тоді він погрожував їй і в лиці Валерія, дівчині виглядали усі хто могли розмовляти не лиш англійською мовою і в кого коріння тягнулись з Європи.

Тамара так сиділа аж до самої посадки, вона зрозуміла що тут є її батьки і напевно Юра вже все розказав хлопцям, тому надія була що хлопець в аеропорті точно підійде і запитає як її звати, який в неї номер телефону, чи адрес електронної пошти.

Літак пішов вниз, люди прив'язались, почалась посадка після довгого польоту через океан. Белла розплакалась, їй зробилось дуже погано, Ліза тримала дитину за головку, вговорювала що ще трошки і вона побачить Україну про яку любить розказувати бабуся Маруся. Шасі літака стукнули о бетонну смугу і люди заплескали в долоні; довга подорож залишилась позаду...

Люди заметушилились, стюардеси стали просити щоб усі залишались на своїх місцях, так як ще літак не зупинився для висадки, лиш сидіти вже нікому не хотілось.

Коли подали автобус, народи линув в двері автобуса, Віктор старався тримати під наглядом Руслана а Ліза Беллу. Люди перемішались і Тамара згубила зовсім з виду того за ким вона дивилась. Вже в аеропорті, стали чекати на вантаж і Тамара знову побачила групу хлопців, які також забирали свої речі, лиш в них було по одній спортивній сумці. Перед тими хто прилетів, ще була митниця і Тамара не знала чи хлопці прилетіли в Київ чи кудись полетять далі іншим рейсом а наплив людей збільшувався з іншого літака. Дівчина розгубилась, вона побачила як старший над групою, зібрав хлопців під стіною і став щось пояснювати, також вона побачила як хлопець який запалив її серце, зовсім не слухав те що йому говорив староста а дивися на неї, хоча люди бігали і заважали їм двом, так як нікому було до того що відбувалось в двох серцях, які ще нічого не знали одне про одного.

Віктор вже виклав усі свої валізки та чемодани, лиш Юра чекав свого чемодана. Тамара зрозуміла реальне становище: або зараз, або ніколи. Вона вирішила записати номер телефону, лиш ручки не знайшлося, мама, занятою з Беллою, тато з вантажем, що ж робити коли хлопці ось, ось, підуть, тому що вже взяли з підлоги свої сумки. В Тамари наступив критичний момент, лиш вона глянула на чемодан Юри, якого вже нарешті дочекались і побачила що до ручки почеплена шкіряна карточка а в ній запхано папірець. Папірець ще був з того часу, коли Юра з Олесею їхали в Україну в дві тисячі другому році. Тут Тамарі пригадалась розмова Олесі з нею, коли вона сказала що коли Тамара не полубивши Валерія вийде за нього, одного дня прийде мужчина в її магазин і просто покладе карточку з номером телефону на прилавок, і після того вже все почнеться. Тамара швидко кинулась до чемодана, вона тремтячими руками витягнула білу карточку з адресою Олесі, і підбігла до брата який стояв і зівав без діла серед такої біганини людей:

- Русланчик, дам тобі п'ятдесят баксів, лиш давай скоро, ось тому що стоїть і дивитися сюди, віднеси цей папірець; побіг швидко! - Тамара останні слова вимовила наказом.

Руслан взяв папірець і просто направився до хлопця, а сама група вже зрушилась з місця щоб іти. Хлопець побачив Руслана і зупинився, малий підбіг і мовчки без слів та пояснень, дав карточку в руки незнайомцеві. Тамара не побачила так як хтось заступив був з людей, коли вона відійшла в сторону, бачила брата який повертався. Тамара побоювалась щоб Руслан дав кому потрібно, а незнайомиць немов відчув серцем, він стояв і чекав коли дівчина його побачить і коли все таки так відбулось, він тримаючи карточку що вона бачила, приклав долоню до вуха, даючи знати що зателефонує. Тамара зітхнула на повні груди, поглянула очами в гору, в неї було таке відчуття, що його просто неможливо передати словами. Дівчині хотілось просто по-дитячому стрибати від радості та щастя.

- Що він сказав тобі? - Тамара запитала брата.

- Нічого. - Руслан стиснув плечима, не усвідомивши яку місію виконав лиш що.

- Молодець: ти в мене братчик такий як в нікого. - Тамара з радості обняла і поцілувала Руслана і їй на душі стало так радісно, немов вона народилась на інший світ, на світ де лиш любов і щастя, кохання та ніжність...

5

Гостей з-за океану, зустрінули Андрій з Людмилою. Вони приїхали за ними, в аеропорт своїм транспортом. Там же Юра попрощався з Левчуками, так як полетів другим літаком в Івано-Франківськ. Юра пообіцяв приїхати на весілля до Бойків і там побачитись знову.

Коли вже все завантажили, дорогою з Борисполя, Тамара раптово запитала Лізу:

- Мамка, а тьотя Олеся свій номер телефону ніколи не змінювала?

- Домашній чи мобільний?

- Взагалі чи змінювала один з них?

- Домашній ні, а мобільний змінила, а може навпаки... - Ліза стала пригадувати. - А чому питаєш? В чому справа?

- Зателефонувати хочу до неї з України.

- Окей, в мене є її номер.

Тамара справді хотіла зателефонувати, вона сказала правду мамі, а вірніше частину правди. Тамарі не терпілось знати чи той хлопець буде телефонувати в Америку. Але роздумуючи, в неї виникла тривога: якщо він будучи в Америці якийсь час, а саме який, Тамара не знала, і коли він не звернув увагу на те що закінчення прізвищ не змінюються там, коли Юра носить прізвище Ковальський, тоді Олеся, дружина його не буде в

документах «Ковальська», а також «Ковальський Олександра», тоді хлопець може прочитати просто мимоволі не ім'я Олександра, а «Ковальський Олександр», і подумає що прізвище мабуть її батька. Лиш яка різниця кому він зателефонує, головне те що він почекав коли побачив Руслана, а коли вподобав її, тоді обов'язково знайде, навіть маючи прізвище тьоті. Якщо навіть телефон змінений, все одно є адреса яка вже точно не зміненою, лиш потрібно якнайшвидше попередити тьотю Олесю, а хоча б Володьку, щоб не відмовили тому що буде розшукувати її і не сказали (не знаючи про справу) незнайомцеві, що він помилився.

В Тамари закралась інша думка і вже більш серйозна: а коли в нього є дівчина, а може взагалі дружина, лиш дружини скоріше всього немає в нього, а ось дівчина напевно є. Тамара вирішила коли він все ж таки зателефонує, щоб не розпитувати його про таку справу а просто якимось з ним підтримувати контакт, а там він вже не втече від неї і жодна дівчина не зможе змінити нічого. Тамарі хотілось зателефонувати до Юри, лиш як розпитати, так як з Юрою в неї не було ніколи подібних бесід, а тут зненацька за хлопців питати. Тамара знала що Юра незадоволений тим що вона дружить, з Валерієм, лиш тепер від сьогодні слово «дружить» дівчина замінила словом «дружила». В дівчини світогляд розширився, вона зрозуміла що тьотя Олеся була правою і світ не став на одному Валерію, а тут такий красавчик, куди Валерію до нього. Напевно цей хлопець добрий - думала Тамара - він не осмілився знайомитись, лиш йому хотілось того, він хоче зателефонувати, виходить не байдужим до неї. Тамара раптово пригадала як Валерій розмовляв з нею на тротуарі, їй стало противно про таке думати, в неї думки вже витали навколо незнайомця.

Приїхавши до Лук'яненків, Ліза пішла покупатись, Віктор також пішов на балкон шостого поверху і став роздивлятись. Руслан заснув таки на дивані а Белла почала показувати іграшки свої троюрідній сестрі Лізі, яка була старшою від Белли, на неповних два рочки.

Раптово роздався телефон, Людмила підняла і покликала Тамару, так як не бачила де подівся Віктор.

- Алло, - Тамара впізнала голос бабусі Тані.
- Як ви там? Залетіли добре?
- Так бабуся: навіть дуже добре. Дядя Юра вже полетів туди де він жив колись, а ми в тут в тому великому місті.
- А мамка де знаходиться?
- Вона купається.
- Тоді відпочивайте а я усім скажу що все гаразд і щоб не переживали.
- Скажіть будь ласка щоб тьотя Олеся мамі зателефонувала.
- Скажу Тамарка, скажу. Цілую вас усіх: тебе, Русланчика, Беллочку маленьку і також Лізочку яка там живе, де ти зараз знаходишся.

Годинниковий пояс перемінився, тому ніхто не міг спати так як потрібно, а навпаки: ранком спали до обіду, а в ночі сиділи та вели розмови. Так продовжувалось кілька днів.

Ранком в понеділок, зателефонувала Олеся, коли Людмила підняла телефон, Олеся запитала в чому справа що їй просили зателефонувати. Людмила пройшла в спальню до Ліза і запитала чи та буде розмовляти, лиш Ліза була такою сонною, і промовила що пізніше зателефонує сама Олесі.

Того дня вже за обідом Ліза пригадала собі що Олесі телефонувала а Тамара жваво запитала коли саме.

- А що тут особливого? - Поцікавилась Ліза.
- Мені дуже потрібно лиш трошки поговорити з Володькою. - Тамара не сказала про Олесю, щоб мама не розпитувала Олесю про що була розмова.
- А Володька що між вами зв'язковим? - Ліза шепнула до дочки щоб решта хто був не почув про що розмова.
- Між нами? Ти про кого мамка? - Також таким же шепотом запитала Тамара.
- Про Валерія.

- Нічого подібного, - категорично відказала Тамара і відмахнулась рукою.
- Коли ні, тоді візьми мій телефон і зателефонуй до Володьки, лиш довго не розмовляйте.
- Я лиш трошки. - Тамара з щасливим видом обличчя, вийшла за столу і направилась на балкон, щоб ніхто не мішав їй розмовляти.

Люда, звернулась до Лізи:

- Ой Ліза, як вона називає тебе ніжно, «мамка», яка вона у вас вихованою, така правдива і благородна аристократка голубої крові. Я б хотіла щоб наша Лізочка була такою як ваша. А Русланчик також бачу такий модний, так собі зачіску робив вчора. Лиш я думаю щоб ви свою маленьку залишили тут щоб з моєю гралась дві, а через два роки приїдете забрати, - пожартувала Людмила.

Тим часом поки за столом велась розмова про дітей, Тамара набрала телефон до Олесі. Саме тоді в Штатах був ранок і Тамара надіялась що Олеся вже збирається їхати в пекарню. Насправді Олеся вже була в машині і виїхала на дорогу.

- Алло Ліза. - Олеся подумала, що телефонує Ліза.
- Доброго ранку вам тьотя Олеся.
- Ой це ти Тамка?
- Впізнали бачу. Я до вас на дві хвилини; самі розумієте.
- Слухаю уважно тебе.
- Ви пригадуєте як колись ви мені сказали що за те що я тоді сказала хлопцям що Володьки немає вдома, і він не потерпів в аварії, ви сказали що переді мною ви в боргу?
- Так було таке.
- А ви можете тепер мені послужити в одній справі?
- Не знаю... Взагалі коли зможу, тоді немає питань жодних.
- Одним словом в одного молодого хлопця є ваш номер телефону і ваша адреса. - Тамара близько приклала телефон до вуст, щоб тихо пояснити а Олеся щоб правильно все як слід зрозуміти.
- Окей... - З цікавістю відповіла Олеся племінниці.
- Коли він зателефонує, скажіть йому про мене, все що його цікавить ви розкажіть йому, також коли я повернусь і нехай скаже як з ним можна зв'язатись.
- А хто він такий? Як його звати? Як до нього звертатись?
- Я нічого не знаю про нього, лиш він мені подобається а я йому також. Ви вже самі там почувете що він буде питати і скажіть щоб все було окей.
- Домовились. - Олеся зраділа що якісь справи підходять нові.
- Лиш щоб ніхто не знав нічого.
- Послужу тобі все як повинно бути, я ж в боргу перед тобою. Давай зателефонуй мені в суботу, може я вже щось знатиму до того часу.
- Привіт Вовкові від мене.
- Передам, ти також передавай там усім і скажи тьоті Люді щоб здоровою була і жила сто років, за те що нагородила мене таким бізнесом що я змушеною в шостій ранку вже їхати, а скоріше в ресторан на десяту їхала, - пожартувала на кінець Олеся.

Під час розмови з племінницею, Олеся не вдумалась в те що сказала і про що просила Тамара, лиш після того коли Олеся поклала телефон в сумочку, вона стала роздумувати над тим що почула.

На роботі, Олеся ходила увесь час задуманою, навіть мамі не призналась нічого, не могла признатись, так як Тамара просила її нікому нічого не вговорити взагалі. Олеся не могла

дочекатись коли на її мобільному з'явиться виклик про якого попередила Тамара. Правда багато чого було незрозуміло: чому саме їй буде хтось телефонувати, коли телефон є в Лізи там і він працює? Чому не можна нікому нічого говорити? А саме головне: чому такої виклик важливий що племінниця пригадала давню подію і тим самим хотіла немов сказати що Олеся їй повинна послухати? Виходить немов на шантаж взялася Тамара, в чому така справа необхідна що вона з Києва телефонує? А найбільш цікаво хто він такий, що йому потрібно розповідати про Тамару все що він запитає?

З такими думками Олеся ходила увесь день, лиш прийшовши додому, її здивування зросло в кілька разів.

Олеся мимоволі пригадала те що Тамара просила передати привіт для Володьки, вона покликала сина, який сидів біля комп'ютера і передала те що пообіцяла племінниці. Володька між іншим сказав що зателефонує сестрі, лиш з домашнього, так дешевше буде і тут Олеся подумала про домашній телефон. Вона покликала знову сина щоб попередити:

- Вовчик, можливо хтось на домашній зателефонує з таких людей що ти не знаєш, буде щось тебе питати, поклич тоді мене до телефону обов'язково.

- Він вже дзвонив вчора. - Спокійно відказав Володька.

- Хто дзвонив? Коли кажеш?

- Не знаю хто, якийсь чоловік чи хлопець. А дзвонив вчора як був вечір.

- Що він питав тебе?

- Запитав чи тут живе Олександра Ковальська, я сказав що так, він питав хто вона мені а я кажу що моя мама.

- Що ще він казав? - З нетерпінням хотіла знати Олеся.

- Питався чи в мене є сестра, а я кажу що є лиш менший брат.

- І все?

- Все. Він ще питав коли мама буде, я кажу пізніше буде нині...

- А мене не було вдома тоді?

- Не було.

- Вовчик, дивись щоб Тамара не знала що ти так йому сказав. Розумієш яка справа: вона там напевно з кимось познайомилась, чи що воно відбувається я сама не знаю, лиш вона мене просила нікому а я вже тобі змушеною сказати, тому що коли той хлопець знову на домашній зателефонує, тоді потрібно щоб ти знав.

- А коли познайомилась як вона в суботу прилетіла а в неділю він вже дзвонить?

- Справді якось дивно так...

- А може тато знає?

- Добре що ти підказав: тато подзвонить, я запитаю.

Олеся ходила по кухні і готувала малому Олегові вечерю, так як Володька не хотів їсти. Вона думала і надумала собі одну справу, а так як не було з ким поговорити про Тамару та її таємниці, Олеся звернулась знову до Володьки:

- Ой буде нам скоро усім Вовчик ти наш.

- Ти про що мама?

- Коли Тамара знайде собі когось, тоді Валерик а його баба з мамою, усе перекладуть на нас, мовляв ми винуваті, відговорили Тамару щоб не побралась з Валеркою.

- Не будуть. - Впевнено відказав Володька.

- А чому не будуть? Вони завжди шукали собі на кого вину перекласти а тут ми найбільше підходимо.

- Коли визнають правду, тоді будуть знати що не так як вони думали.

- Яку правду?

- Не можу сказати; Тамка заборонила мені і я дав слово.

- Що ж таке твориться з тою Тамкою: тобі заборонила, мені так само, все якісь таємниці, все скрито, хтось зателефонує, відгадай що запитає, і так далі. Тут вона вже дальше зайшла як колись її мамка; ой що з тою дівкою золотою, сама не знаю.

Олеся б зателефонував до Юри, лиш в нього не було такого мобільного щоб користуватись в Штатах і в Україні, а проживав він навіть не в одного з братів Наталі, а в свого однокласника, хоча брат Наталі його зустрів в Івано-Франківську. Туди був номер телефону, лиш додзвонитись було важко і Олеся не могла знати те самий апарат знаходиться що ніколи немає вдома. Нічого не залишалось як лиш тільки чекати щоб Юра сам зателефонував. Але так як він нічого не повідомив після приїзду, Олеся мало мала надії що скорим часом він дасть про себе знати.

На наступний день, Олеся запитала Марійку:

- Мам, а ти колись мала сон про Тамару нашу; ти можеш пригадати його?

- Який саме Олеся?

- Ти казала що вона квітку була знайшла на вулиці.

- Так, був мені такий сон.

- А якою віком вві сні була Тамара?

- Я вже так не пам'ятаю, лиш вже такою дівчиною була.

- Скажімо такою як в даний час?

- Можливо...

- Зрозуміло. - Олеся зітхнула.

- А чому ти так запитала мене?

- Думаю може кого знайде собі там в нас.

- Коли б хотілось їй: прив'язався той Валерка до неї і немає ні любові, ні спокою, ні світу білого дівчина не бачить через нього. А та бідна Ліза вже сама не своя ходить.

Того вечора на зв'язок вийшов Юра. Олеся лиш почувши його голос, тут же почала розпитувати не що інше, як про Тамару.

- Слухай Юра: кому мала Вікторова дала номер телефону нашого і він має сюди телефонувати до нас додому?

- Хто таке сказав?

- Вона сказала, лиш хто такий і що там не знаю, і вона не хоче щоб Віктор з Лізою знали, просила мене про таку справу. Володька вже каже мені коли вона могла познайомитись так скоро і тим більше що вони ще в Києві? Вона є там і коли якого знайшла так при чому тут я, та мій телефон?

- А, почекай Леся, щось я вже починаю прогрібати.

- Прогрібай швидко.

- Напевно той Шишка, точно Шишка! - вигукнув здивовано Юра.

- Яка ще Шишка?

- Е, то фанний малий, - задоволено засміявся Юра, - ох була би пара вони двоє нівроку.

- Юра, поясни мені про якусь Шишку? - Не терпілось Олесі.

- В літаку летіли хлопці, я сидів коло них і чув як другий, говорив до Шишки: «Чорнобривка тебе приглянула». Я ж де міг подумати що вони про малу Віктора. Та я б розхвалив був би її як принцесу. Там хлопці питались про дівок, а я про самки сплітав їм; де б міг знати що їх цікавила саме одна «самка».

- Ось воно що: в літаку кажеш?

- Точно він, точно той Шишка.

- А як звати його що ти постійно на нього «Шишка»?

- Не знаю як звати. А дивись не стало розуму запитати. Та я в літаку був таким що думав не доїду вже ні до Тлумача, ні до вас не вернусь.

- А телефон хто йому дав наш?

- Ану почекай. - Юра пригадав що бачив як Тамара щось возилась коло його чемодана, він пішов в кімнату де стояв чемодан і поглянув на шкіряну карточку. - Леся! Я вже знаю що вона придумала: скоріше всього просто взяла і витягнула карточку з нашого чемодана і ось тобі вся справа. Напевно вже в аеропорті, тому що коли ми були в літаку, тоді чемоданів не мали коло себе, виходить якщо витягнула з чемодана, тоді лишень в

аеропорті. А воно напевно точно так: там людей багато, біганина, часу не було, дала карточку а він вже шукає за дівкою.

- От Левчучка мала, от дівку маємо в родині! - Олеся зраділа за Тамару, та потерла долоні від задоволення.

- А що кажеш щоб нічого не говорити нікому про таку річ?

- Просила мовчати, нехай сама признається коли їй так хочеться.

- Зрозумів, я могила, ні слова нікому. - Юра також зрадів, почувши таку новину.

7

День п'ятнадцяте жовтня, був особливим днем, а вірніше вечором в житті Лізи.

День перед тим, тобто в середу на свято Покрови, Андрій дав свій джип Віктору, щоб той їхав з Києва на Прикарпаття. Це було найкращою мандрівкою для дітей щоб побачити Україну. Саме того ранку, сім'я Левчуків виїхали з Києва, щоб побувати перед весіллям Бойків в селі, та відпочити. Андрій сказав де знайти ключа від хати, та щоб користуватись холодильником якого він там поклав і бути як вдома, тим більше що покійний дід Андрій ближче знав Лізу як його самого, тому і повноважень до хати в Лізи більше.

Віктор не спішивши, їхав більше часу як звичайно їдуть з Києва в Івано-Франківськ. Дорогою зупинялись, робили фото, так як погода була гарною і золота осінь надавала казковий вид краси українським полям а особливо лісу...

Приїхавши на подвір'я, з якого колись діти Андрія і Насті Лук'яненків розійшлись по світу, Ліза відчула присмак минулого, навіть парканець якого змайстрував колись дід Федір Бойчук, був тим самим. Лиш так як усі були втомлені дорогою, швидко повечеряли з того що купили дорогою, та пішли спати. Віктор з Лізою добре вкрили дітей і самі лягли на старинне ліжко, якого запам'ятали від своєї шлюбної ночі, та заснули міцним сном...

На другий день, Ліза взялась готувати пообідати а Руслан ходячи по саду побачив що тут хтось палив вогонь. Навколо було обкладено камінням а в середині попіл від дров. Вогонь палили Андрій з дружиною, коли тут побували в кінці літа. Руслан показав Тамарі і сказав що хоче розпалити вогонь. Тамара вирішила запитати батьків, Віктор вислухавши бажання дітей проявив ідею: поїхати в Богородчани, купити свіжого м'яса і вечором щоб усі пекли на вогні. Ліза погодилась, лиш Тамара стала просити щоб м'ясо було без жодних приправ, а просто пекти його малими кусочками, тримаючи його над вогнем, так само як печуть сусіди-афганці.

Віктор поїхав купити м'яса, а також всього чого просила дружина.

Хоча скоріше Марійка телефонувала до Михася і сказала коли приїдуть діти в Україну, ніхто не знав що вони в селі, а сусіди побачивши джип Андрія, подумали що приїхав Андрій як звичайно з дружиною та дочкою з Києва.

Коли наступив вечір, Віктор розклав вогонь, постелив покривала на стовбур, на яком сіли троє дітей а сам сів поруч дружини. На столику покладали зелену петрушку, кетчуп, хліб, нарізані помідори, огірки, напитки. Тримаючи над вогнем м'ясо, Віктор з Лізою стали розповідати дітям про те що відбувалось тут на подвір'ї: хто тут жив, як звідси колись поїхала далеко бабуся Таня, як пізніше вона з дідом Арком сюди приїздили, вирощували овочі, виноград і садовину.

Була вже десята година вечора, Белла захотіла спати, Руслан також був не проти щоб покластись в ліжко. Коли Віктор вирішив іти в хату, Тамара шепнула на вуха мамі:

- Мамка, ти можеш залишитись щоб ми трошки посиділи тут?

- Звичайно що можу. Вітя, - Ліза звернулась до чоловіка, - будь ласка, візьми менших дітей і поклади їх спати, а ми ще тут посидимо собі.

- Як скажеш, - погодився Віктор, - не кожного вечора в тебе Ліза така нагода буває як сьогодні; посидіти в рідному саду над багаттям...

Коли Віктор з дітьми пішов в хату, вогонь погас і лиш іскри почали злітати вгору. Тамара поглянула у вечірнє небо і прошептала від захоплення:

- Мамка, поглянь які зорі тут яскраві. Я вперше в житті бачу такі зорі...

- Зоряне небо... - промовила Ліза - там на Лонг-Айленді так зорі не світять яскраво як тут.

- Вперше бачу щоб так світили зорі і так було їх багато, - дивувалась Тамара.

- Немов хтось розсипав діаманти по вечірньому небі...

- Мамка, а ти знаєш як називаються зорі?

- Є сузір'я і вони мають групу зірок, наприклад: Південний хрест, Кассіопея, Плеяди, Козерог, Риби і багато, багато інших.

Тамара взяла маму під руку, пригорнулась до плеча і наблизилась до основної теми, задля якої затримала маму тут:

- Мамка, а правду кажуть коли впаде зірка, тоді можна загадати бажання і воно виконається в житті?

- Можливо правда, а можливо просто так говориться...

- А давай загадай собі бажання, якого ти б хотіла більш від усіх.

- Ой, Тамарка, - глибоко зітхнула Ліза, - коли б воно виповнилось, я б кожного вечора сиділа так, мріяла, і дивилась на зоряне небо...

- А все ж таки загадай, я тебе прошу, - не відступалась Тамара.

- Загадала, лиш що мені з того?

- А коли воно вже збулось?

- Ні, не збулось...

- Скажи лишень правду: бажання твоє має відношення до мене?

- Якщо правду, тоді має, - призналась Ліза.

- Домовляємось так: я тобі признаюся одну справу, а ти мені признаєшся яке бажання.

- Тоді коли ти так хочеш, давай признавайся. - Ліза з тривогою повернулась до доні.

- Мамка, слухай уважно: в мене з Валерієм вже все і більше з ним я нічого не буду мати ніколи, поки ми будемо жити.

Від почутих слів, Ліза взяла за рамена дочку і перепитала:

- Повтори що ти сказала.

- Повторюю: в мене з Валерієм вже немає нічого, і не буде, поки ми будемо жити.

- Тамара, ти що спиш і таке говориш?

- Ні мамка, я цілком серйозно і авторитетно тобі заявляю.

- Тамара, його ж рідні чекають коли ми повернемось, свататись прийдуть.

- Не прийдуть. Я ніколи не буду його дружиною.

- Тамара, як ти так можеш? Яку причину ми назвемо? З чого взялось таке рішення в тебе?

Адже ви ходили разом скільки часу.

- Мамка, ти колись думала що тато тебе обманював а він був чесним, хіба не так?

- Так, лиш при чому тут тато?

- А ще ти думала що в нього є дівчина Аня, лиш такої насправді не виявилось.

- Поясни доступніше: при чому Аня тут?

- А в мене було навпаки: я думала що Валерій чесний а він мене обманював постійно. В моїм житті взялася Аня, лиш не вигаданою а натуральною.

- В чому саме тебе Валерій обманював?

- Він живе з Анею як з жінкою, - висказала Тамара мамі.

- Як таке може бути? Тобі хто наговорив такого?

- Я сама бачила і Вовка бачив. А рідні Валерія також знають і Аня приходить до них, лиш вони грають двійну гру.

- Лялька моя бідна, - прошептала Ліза та пригорнула доню до грудей, - що ж за люди такі водяться на землі? Таку дівчину виховану, ніжну, слухняну, і так обманювати?

- Мамка, я прошу тебе: більше мені не згадуй про нього і прости мене що скільки часу я мучила тебе і усіх. Ти була правою, дядя Юра був правим, тьотя Олеся також, лиш я не розуміла нічого, поки сама не побачила як він роздягав Аню. Не те щоб лиш цілував, чи обіймав, а роздягав як мужчина жінку.

- Мамка рідна, - прошептала Ліза. - Де воно було і коли?

- Розкажу колись, лиш не зараз; повір мені не хочеться в такий вечір те згадувати.

- А вони свататись напросились... - Ліза не могла в таке повірити, лиш прийшлося.

- Мамка, коли я вийду заміж, так лишень по любові; так само як ти колись за татка нашого, а інакше не зможу.

- Як ти змогла все те пережити коли побачила?

- Я не любила його і тому не так важко, лиш помститись хотілось просто за обман.

- Ой які в тебе новини, спати не буду до ранку від такого.

- А бажання сповнилось твоє? - Пригадала Тамара, для якої вже те все було по заді, що для лиш Лізи стало новиною.

- Ти відгадала. - Ліза поцілувала доню, і також направила свої думки на майбутнє, щоб забути минуле як страшний та неприємний сон.

- А гарний вечір сьогодні в тебе правда?

- Ой не кажи: над нами зоряне небо і в душі немов зірки світять... - Прошептала щаслива та любляча мама, а на очі Лізи навернулись сльози, лиш вона не могла зрозуміти чи їй жаль що її доню обманював той хто її не заслуговує, чи це були сльози від того що все ж таки те що вона мріяла роками, нарешті сьогодні почула, під осіннім зоряним небом...

8

Заснути Ліза справді не могла, їй пригадався сон про павука якого мала недавно Марійка, про квітку едельвейс, про мелодійну скрипку, все проплило в пам'яті Лізи немов на екрані. Вона хотіла телефонувати до Олесі, лиш зупинилась, потрібно все розпитати про Валерія і про Аню, лиш як таке могло трапитись? Не дарма Юра не любить племінника, лиш подумати які вони люди і як таку красиву та ніжну дівчину так жорстоко обманювати...

Ранком в п'ятницю, Ліза встала скоріше усіх, вона оділась і пішла в сад щоб прибрати після вчорашньої трапези. Ліза запалила малий вогонь щоб в ньому спалити паперові тарілки, обгортки і таке інше.

Тим часом пробудився Віктор, він побачив що дружини вже немає поруч на ліжку, також одівся та вийшов на двір. Побачивши Лізу в саду, він не пішов до неї, а став готувати гарячу каву. Коли вже все було готовим, Віктор взяв печення і два горнятка з кавою, направився в сад.

- Ой Вітя, який ти в мене. Я лиш подумала про каву а ти з нею з'явився.

- Добре що тут немає енотів як в нас там, все розтягнули б за ніч і по подвір'ї і по деревах навіть. - Віктор подав горнятко кави дружині щоб загірлась.

- Спасибі, дивись який ранок осінній сьогодні.

- Колись я в школу ішов в такий час, - пригадав Віктор.

- Вітя, - Ліза оглянулась на хату щоб хто з дітей не надійшов, - я вчора таке почула, що до сьогодні не можу відійти.

- Не розумію.

- Тамара мені вчора призналась що вона з Валерієм більше не дружить і взагалі з ним більше нічого не буде мати спільного до кінця життя.

- Чому так вирішила і чи на довго хватить такої завзятості?

- Думаю що назавжди. Зловила його з тією дівчиною з Росії разом.

- З тою Анею що тоді йому телефонувала коли я з ним їхав?

- Так, з нею. До того ж не просто так, а коли вони були разом, говорить Тамара вони як чоловік з жінкою, воно саме; ти ж розумієш.

- Він що взагалі здурів?

- Уявляєш Вітя. А вони все знають і сватаються з нами.

- Тепер посватаються. Ой посватаються так що забудуть наше прізвище на двадцять літ вперед. Олеся знає і мама?

- Не думаю.

- Так. Нікуди не ідемо сьогодні аж поки Тамара все не розкаже нам.

- Не знаю чи захоче.

- Застав щоб захотіла. Тут Ліза не дитячі забаганки, тут життя і доля, тому ми повинні знати все як і коли відбулось. - Віктор за одним разом випив усю каву.

- Вітя, я всю ніч не могла заснути, все перемішалось в голові і не знаю навіть про що думати; не можу в таке повірити, лиш приходиться вірити своїй дитині рідній.

- Що тут думати Ліза? Потрібно тішитись що не трапилось коли він оженився, що дітей не мали двоє, куди з таким дурнем в родині? А зараз радуйся що нарешті вже не будеш переживати що в тебе в зяті напрошується він.

- Взагалі я радію, лиш Тамарки так мені жаль...

- А вона хіба плаче за ним?

- Ні, вона його не любила.

- Тоді нехай забуде раз і навіки. За такою дівкою усі хлопці оглядаються, навіть я побачив в аеропорті коли ми прилетіли в Київ, студенти що їхали нашим рейсом так шептались про неї; вони ж не знали що я її батько.

- Ой Вітя, - Ліза поглянула в осіннє синє небо, - мені просто не віриться що за скільки років, я вже не буду думати про те, тепер нехай буде в неї кого вона захоче, не думаю що знайде гіршого щоб таким був і так обманював її.

- Ліза, в неї ще дитячий розум, її потрібно ще доглядати як Беллу і ти займися тим.

- Тепер так буде Вітя.

- Вони напевно хотіли так скоро звести їх а потім роби що хочеш з таким зятьком: поламає життя і ще вимоги буде ставити. Не дарма Юра його так ганьбить, а Юра добре знає від Василя що той вигодував в своїй хаті.

- Добре що вона прийняла сама рішення, сама розібралась і все зрозуміла.

- А ти думаєш коли б я взнав перш неї, я б став чекати на її рішення? Добре Юра говорив мені що вони не ті люди щоб з ними в дипломатію грати. Але ти лиш Ліза подумай: тоді в нас були проблеми через вигадану Аню якусь, а тепер вже справжня Аня появилась.

- Нехай собі побирають ся Валерій з Анею, а ми в стороні і наша дочка.

- Але Олеся тепер скаже їм, вони постійно на неї, а тепер вона запитає чи вони також вважають що вона Аню підсунула Валеркові?

- Нехай розбираються, лиш щоб нас залишили в спокою, - махнула рукою Ліза.

На їхню розмову з хати вийшла сама Тамара. Вона накинула батькову куртку на плечі стала розглядатись щоб побачити де поділись батьки, коли джип стоїть а їх в хаті немає.

Тамара пройшла в сад, Ліза побачила її і кивнула щоб Віктор мовчав, лиш він навпаки пішов на зустріч Тамарі.

- Доброго ранку, - привіталась Тамара, - я подумала що ви нас залишили а самі кудись пішли собі.

- Нам то ранок добрий, а тобі ще зараз побачимо, - сказав Віктор.

- Вітя, - Ліза стала вговорювати, - почекай, не зараз.

- Так Тамара, - Віктор звернувся до дочки, - ти зараз тут мені і мамі все розказуєш що в тебе було з тим Валеркою, і чим він займався, а ми вирішуємо що з тобою робити за таку справу. Коли не захочеш, тоді, тоді краще розкажи, щоб було легше для тебе.

Ліза поглянула на дочку, сподіваючись що вона образиться на неї що та все розповіла, лиш вийшло навпаки: Тамара щиро засміялась і промовила батькові:

- Ой, як строго, я вже плакати починаю. Прийдеться все розказати щоб не покарали мене, лиш я не буду тут таки; ходімо в хату чи ще кудись.

- Там діти, - сказав Віктор, - а ти тут будеш.

Усі троє приперлись до дерев'яного столу, заклали руки, і Тамара почала розповідь починаючи від того часу, від коли Валерій зустрів її на тротуарі і до останньої розмови, коли він випрошував у неї грошей і намовляв обманювати діда Арка. Звичайно що найбільш було вразливим для батьків те, коли Тамара розповідала про вечір коли вона з Володькою їхали в стару стодолу, вибрались на горище і самі могли бачити Валерія з Анею. В кінці сповіді, Віктор сказав до дочки:

- Коли ти щось не розказала нам, може тобі соромно перед нами, тоді коли приїдемо, все признаєшся тьоті Олесі, ти з нею про все можеш поговорити. А за те що ти так з ним довго дружбу провадила, не думай що тобі так пройде. Мама натерпілась скільки від вас двох, що тепер вона все візьме під контроль і ти нікуди не подінешся. А то бачу ти розпустилась коло нас в різні сторони: тепер дружити будеш лиш з Асіллою, а Володька за його родинну допомогу, буде нагородженим; я куплю особливий подарунок для нього.

- Ми ж врахуємо те що вона призналась нам. - Промовила Ліза і з задоволенням поглянула на доню.

- Вовка, - добавила Тамара, - він такий як його мама, тьотя Олеся: коли проблема він допоможе від душі. Я пригадую як було страшно вилазити драбиною туди, ми ж не знали чи драбина не проламається, а він першим поліз і вікно розбив.

- Все, іди в хату, - наказав Віктор, - а ми з мамою будемо радитись що з тобою робити.

Тамара почала іти назад, вона дивилась на батьків і усміхалась а вони не знали що дочка лиш призналась їм про те що вже було, а про те що вже в її серці креслило майбутнє, вона не призналась, саме тому в неї був такий щасливий вигляд і така таємна усмішка на лиці...

Того дня Левчуки поїхали на рідне повір'я Віктора, зустрінулись з Михасем, з його рідними, усі були раді гостям, так як вони сподівались їх побачити, дізнавшись від Марійки що діти в Україні і знаходяться в Києві. А в самої Лізи радість була в двійні мірі: адже свою ношу переживань і роздумів, немов вона спалила на вогнищі вчора в тому саду, під осіннім, зоряним небом...

9

В суботу ранком, Ліза повідомила Мар'яну Бойко що вони будуть присутні на весіллі. Перед тим ранком приїхав Юра, його привіз брат Наталі, вони приїхали до Лук'янової хати. Юра відправив свого водія назад в Тлумач а сам почав одіватись на весілля.

Одівшись і покропившись одеколоном, Юра вийшов на подвір'я, він маленьким гребінцем гладив свої вуса. Побачивши Тамару, Юра підійшов до дівчини:

- Як почувашся Чорнобривка?

- Нічого дядя Юра. - Тамара вперше почувала щоб Юра так назвав її.

- В мене пропала одна штука з чемодана, а у вас все в порядку?

- А хіба хтось відкривав ваші речі і взяв що з них?

- А така річ пропала що відкривати не потрібно було.

Тамара зрозуміла і опустила соромливо очі, вона зірвала з горіха листок і стала кусочками його обривати. Юра поглянув на неї і тихо запитав:

- Твої вже знають про нього?

- Про кого?

- Про Шишку?

- Про кого ви сказали? - Тамара з цікавістю поглянула на Юру, зрозумівши що він більше знає від неї самої. Їй хотілось хоча що не будь знати про незнайомого хлопця.

- Його товариші називають «Шишка», він художник і малює пейзажі, правда після того польоту, може буде малювати дівчат чорнобрових.

- Дядя Юра, а ви нікому не скажете нічого?

- Я мовчу, я могила. А може ти хочеш щоб хтось знав?

- А якщо чесно: тьоті Олесі вже щось казали?

- Ну вона жінка і сама розумієш як буває, - засміявся Юра.

- А мені скажіть звідки ви взяли що якийсь художник, чи як він там Шишка, має яке відношення до мене? - Тамара пересилила себе і стала дивитись щиро на Юру.

- Я ж бачив як він пересів, чув як хлопці його підтягували за Чорнобривку, лиш не знав про кого бесіда йде в літаку.

- Як його звати?

- А дивись не стало мені старому розуму щоб розпитати: ні ім'я не знаю, ані де живе, лиш здається що чотири з тих хлопців, полетіли з Києва на Львів і він був там з ними.

- А тьотя Олеся також вже знає від мене, лиш вона мовчати буде, вона пам'ятає коли я сказала хлопцям що Вовки немає вдома і він не потерпів в аварії. - Тамара натякнула щоб Юра також став вдячним.

- Ти правильно поступила: тьотя Леся все вирішить що ти її скажеш. - Цілком серйозно промовив Юра.

Тамара побачила що кожного разу хтось прибавляється з родини хто стає на її сторону, лиш щоб признатись батькам про нового обранця, потрібно було щось знати про нього.

Коли наступив час, Віктор з усіма своїми а також взяв Юру, поїхали на весілля. Батьки Мар'яни, а також їхні свати, стояли перед рестораном і вітали гостей. Мар'яна з своїм чоловіком, впізнали Лізу, яку бачили лиш на фото. Вони підійшли швидко щоб привітати:

- Ой які в нас гості сьогодні, які ми раді вам. - Чоловік Мар'яни, поцілував Лізу в руку а Віктор взаємно поцілував його дружину так само в руку.

- А ви нам Таню покажете свою? - Запитала Ліза.

- Звичайно, вона тут вже знаходиться, Савченки зараз під'їдуть. Ой Вітя, Ліза, які у вас дітки нівроку, щоб вам здорові були.

Ліза чомусь думала що Таня, маленькою, і коли підійшла дівчина досить рослою, (хоча їй ішов одинадцятий рік), Ліза її не впізнала, так як бачили лиш на фото. Таня Бойко була русявою дівчиною з великими сірими очами, також вона почувалась досить вільно, під час знайомства, що свідкувало що вона випередила інтелектуально своїх ровесниць. Коли Мар'яна взяла її за плече і підвела до Віктор та Лізи, дівчина привіталась:

- Доброго дня вам пане Вікторе і пані Ліза. Ласкаво просимо на родинне свято.

- Спасибі. - Ліза відповіла, подумавши що якась дівчина з родини Бойків.

- Дозвольте вам щиро подякувати вам за вашу допомогу: ви мені врятували життя. - Дівчина швидко виговорила речення і підійшовши обняла Лізу щоб поцілувати в щоку.

- Це ж Таня ваша? - Ліза в непорозумінні глянула на батьків дівчини.

- Вона сама, бачите яка виросла, - промовив батько Тані.

Ліза знову обняла дівчину і поцілувала не як традиційно під час вітання, а як рідну дочку. В Мар'яни на очах показали сльози, Ліза промовила до дівчини:

- Дякуй Богові і батькам своїм, адже коли б не вони, ми б не знали ніколи. Я, чесно кажучи не впізнала тебе Таня.

- А я впізнала вас Єлизавета Аркадіївна, я б вас навіть в Америці впізнала, ваше фото стоїть в моїй кімнаті постійно, на стіні.

Віктор простягнув руку дівчині, вона також поцілувала його в щоку і промовила:

- Віктор Володимирович, від імені рідних, хочу вам подякувати за таке рішення, приїхати сюди і побувати в нас сьогодні і моєї тьоті на весіллі.

Ліза з захопленням дивилась на дівчину, яка поводитись немов доросла людина, по ній було видно що хоча може батьки навчили її про те що вона має сказати під час зустрічі, лиш Лізу здивувало те що дівчина вела себе немов людина яка працює в шоу бізнесі і спілкується з елітою. Не зважаючи те що Тамара була старшою від Тані на п'ять років, Ліза на мить подумала про Таню: таку напевно Валерій не зміг би так обманювати як нашу Тамару. Ліза промовила, звернувшись до батьків та до Тані:

- Я щаслива що в моїм житті була нагода допомогти такій красуні, лиш тут є також пан Юра Ковальський, там теж була їхня допомога.

Усі стали шукати очами Юру, а він відійшовши вже з якимось власником авто, заглядав під капот його Опеля.

- Йому їсти не дай, лиш машину, - пожартував Віктор, - ще зараз як обмажеться, буде виглядати на весілля як коминяр.

- Поклич його сюди Вітя. - Ліза шепнула на вухо чоловікові.

Юра підійшов, став знайомитись хоча ліва рука, (так як він був лівшею), вже була з мазутом. Але це не помішало привітатись йому правою рукою як звично.

- А все ж таки надіялись вас разом побачити. - Промовила Мар'яна до Лізи і такий день для нас наступив. - Правда жаль, що пані Олеся не приїхала з вами.

Гостей покликали в середину, підійшли батьки наречених, стали знайомитись, лиш ні Віктор, ані Ліза, не могли усіх запам'ятати по імені, а коли почалось весілля, взагалі все перемішалось. Мар'яна стала розказувати про дочку, про те що вона гарно вчиться і наука їй дається дуже легко, навіть вчителі захоплюють такими здібностями. До того часу поки зробили операцію, Таня була низенького росту відносно ровесників, усі переповнювались жалем хто бачив жалюгідний стан дитини. Спочатку родина Бойків думали що Ліза працює в якісь асоціації від діаспори і допомагають таким людям, тому що коли б вони були знали що Левчуки платять свої гроші, тоді ніколи не осмілилися б просити допомоги. Лікар-кардіолог, вже після операції сказав що Ліза заплатила як приватну допомогу.

Коли підійшла мама Мар'яни, вона стала розповідати скільки вона грошей дала в монастирі та церкви, скільки служб замовляла за дитину і тепер вона лиш коли побачить кого хворого чи каліку, завжди в серці благословляє Лізу та її дітей. Бойки сказали що тепер в них є грошей більше як тоді, а тоді вони не в силі були оплатити таку операцію.

Також Мар'яна призналась що вони багато взнали про Віктора та його рідних від Савченків і їм хочеться хоча чимось віддячитись, лиш не знають чим самим.

Ліза розповіла як Володька, син Юра та Олесі немов чудом не поїхав одного разу з товаришами і обминув аварію, призналась як Тамара розбилась на мотоциклі і не поламалась лиш трошки подряпалась, як Олеся була простудилась і вийшла з такої важкої хвороби, одним словом Ліза все розповідала як людям давно знайомим і близьким.

Ліза в душі була вдячна чоловікові за те, що Віктор тоді вирішив щоб все таки поїхати в Україну, вона душею відпочила від всього що було вдома, побачила цікавих людей, а особливо відчувала задоволення дивлячись на дітей, Андрія Савченка і Таню Бойко, яким змогла допомогти свого часу. Їй здавалось коли б вона так не поступила була, вона б могла не знати навіть, який це жорстокий злочин, зачинити вуха та серце на чуже горе, а яке щастя щоб горе змінити на щастя, та радощі, і роздумувати над тим що такі діти не лягли в могилу а вирости для щастя та любові, кохання та вдячності, собі на здоров'я а батькам на втіху...

Ліза хоча знаходилась на весіллі, серед людей які веселились, лиш думками вона була далеко в світі доброти та співчуття, щирості та ніжності, в почуттях материнства не лиш до своїх дітей, а також для інших, які також народились і дорогими своїм батькам, а також дорогими для її благородної душі...

В неділю, гості спали до обіду, так як весілля відбувалось довго а вони поїхали майже в самому кінці. Юра також спав в Лук'яновій хаті, в малій кімнаті разом з Русланом.

Ліза встала, та почала готувати щоб пообідали діти та чоловіки: Віктор з Юрою. Віктор запалив пічку щоб завітись так як за ніч тепло пропало. Коли вже був готовим гарячий бульйон а також гречка, усі сіли щоб пообідати. Ліза ще готувала чай щоб можна було напитись з солодким, якого їм надавали вчора на весіллі.

За столом пішли різні бесіди, Ліза почала про дітей: Андрія Савченка та Таню Бойко.

- Вчора так побачила що Андрійко ще такий хлопчина а Таня вже нівроку така дівчина, не зважаючи що їй лиш дванадцятий рік, - промовила Ліза.

- Нехай Володька ваш сватає Юра, - підкинув між іншим Віктор, - буде теща гарна в тебе, бачив яка молодичка. - Віктор моргнув на Юру і став дивитись на Лізу.

- Вітя, - обізвалась Ліза, - а може тому так хотів сюди їхати?

- Чуєш Юра: вже починається.

- Сам починаєш. - Відказала Ліза.

- А що думаєте, - почав Юра, - головне добре оженились: це відносить ся і до мого Володьки і до вашого ось Руслана і Олега нашого. Я коли летів в літаку, почав з тими хлопцями бесіду таку і кажу їм: дивіться хлопці за кого женетесь, тому що можна життя собі так поламати, що ніхто не відремонтує. Почав їм говорити про себе, як я оженився, яка теща в мене, яка родина в нас і так дивлюсь що вони слухали мене. Хлопці веселі, жартують, сміються а я собі думаю: ніхто з них не знає що чекає кого, може не один не хотів би сміятись коли б знав про майбутнє, лиш людина є людина.

- Ти правий Юра, - зітхнула Ліза, - а інколи навпаки: плачеш і думаєш як воно буде, а приходить час і стаєш розуміти що все буде добре і не потрібно було так перейматись, лиш як ти сказав: коли б знати наперед як воно відбудеться.

- А ти Ліза ще зятя собі не приглянула вчора на весіллі?

- По правді, навіть таких хлопців не було; були гарні, лиш молодші від Тамари.

- А дорогою заодно нікого не запримітила?

- Ти маєш на увазі з Києва сюди?

- Значить не запримітила. - Юра поглянув на Тамару, яка була готовою щоб обличчя заховати в горнятку з чаєм.

- Ой, такі тещі вгодити лишень, - пожартував Віктор.

Руслан хотів щось шепнути Тамарі, лиш вона подумала що він також почне про те саме, про що натякав Юра, тому не звернула на брата уваги.

Взагалі Юра чекав що по нього приїде брат Наталі, Роман, лиш вже наближався вечір а того таки не було. Юра вирішив що скоріше всього ще одну ніч буде ночувати тут, так як напевно Роман десь вже вгостився при неділі і тому не приїхав.

Коли вже наступив осінній вечір, Тамара вийшла сама на двір з горнятком кави, вона сіла собі на лавку, та стала роздумувати. Але мріяти, дівчині довго не прийшлося: Ліза вибігла з хати, шукаючи дочку і побачивши на ганку, зраділа:

- Добре що ти тут, тьотя Олеся телефонує і просити обов'язково щоб їй дати зв'язок з тобою, не знаю що там такого трапилось.

Тамара швидко схопилась з лавки, лиш Ліза шепнула щоб та сиділа і сама заховалась за дверима, пішовши в хату.

- Алло, - відказала Тамара, - я вас слухаю тьотя Олеся.

- Дорий вечір Тамка. Як ти там? Ще не передумала про те що мені сказала?

- Ні, що ви?

- Одним словом, вийшов твій коханий на зв'язок.

- Правда? - Тамара так зраділа, що ледь не випустила телефон з руки.

- Я з ним сьогодні розмовляла.
- Розкажіть мені що ви могли взнати про нього? - Тамара стала оглядатись щоб кого не було поруч, та хто не почув.
- Для того телефоную тобі: лиш закінчила з ним розмову, зараз маму набрала, щоб ти не мучилась там, не знаючи що відбувається. Одним словом телефонує він, а Володька взяв телефон і покликав мене. Я вже підготовленою була і тому так поважно стала його слухати. Він привітався, сказав що телефонує з України, зі Львова, лиш так хвилювався бідний що я вже хотіла йому допомогти і сказати що про все знаю. Але якось він почав сам; почав про те що в нього є мій номер телефону і він хоче поспілкуватись з однією дівчиною, яка має відношення до цієї адреси. Сказав що повертався з Нью-Йорка, в літаку побачив дівчину, яка летіла в Київ з двома сестрами.
- Почекайте, - зупинила розповідь Тамара, - з якими двома сестрами?
- Мамку твою за старшу сестру порахував - розсміялась Олеся, - сказав що одна була віком двадцять п'ять років, друга приблизно п'ятнадцять, а одна ще дівчинка. Сказав що хлопчина один, дав йому номер телефону, може він подумав що ти просто передала, попросивши якогось малого в аеропорту. Він почав просити якщо я знаю хто така та сама дівчина, чи він може з нею перемовитись двома словами.
- Що ви йому сказали на таке прохання?
- Я сказала що летів мій чоловік, сидів разом з студентами а також мій брат летів з трьома дітьми і дружиною, сказала як вас звати. Він тоді подумав що тебе з трьох імен, яких я назвала, звати Ізабелла, лиш я пояснила хто така Ліза а тебе звати Тамара, можливо так подумав тому що в тебе досить серйозне ім'я.
- Ви дали йому номер телефону наш сюди?
- Ні, я інакше вирішила: я сказала йому що ви довго не будете там, нехай на другу неділю, заїде до мене на Скайп, я його побачити хочу і тоді поговоримо собі досить, так як він дорого платить з України сюди, я немов його так пожаліла. А тиждень йому почекаати, лиш буде краще для нього, коли він так влюбився. Пригадую тата твого як він маму полюбив був колись і як він чекав щоб вона приїхала в село. А твій так зрадив і пообіцяв в неділю зайти, так як на тижні я працюю, а потрібно одітись гарно, занотувати собі що запитати його, і все так як повинно бути.
- Ой, тьотя Олеся, яка я вдячна вам, ви собі не уявляєте.
- Але коли почує Валерик і його мама з бабою Ганкою, тоді також мені «подякують».
- До речі, скажіть Вовкові, щоб вам все розказав про Валерку, скажіть що я знімаю заборону і дозволяю йому все признатись; він знає що я маю на увазі.
- А що серйозне щось з ним?
- Тут мамка з татом не могли повірити і тому коли ви почуєте, тоді зрозумієте що в мене з ним вже ніколи нічого не може бути спільного.
- Цікаво...
- Нічого там немає цікавого, лиш вас здивує все одно.
- Я подумала що вже в Україні вам не так довго бути, тоді я скажу щоб твій львів'янин, тримав зв'язок по комп'ютері з нами. А я ще йому сказала: напевно моя племінниця хотіла з вами познайомитись, коли сама дала номер телефону? А він так скромно відказав, мовляв що просто часу не хватило і вона скоріше додумалась як його пожаліти, тому що побачила і зрозуміла що йому це потрібно.
- Так сказав? - Тамара відчула як їй подобається те що розповідала тьотя Олеся.
- Бачиш як розумно: щоб я не подумала немов ти першою хотіла познайомитись, одним словом він вихований гарно і виручає дівчину.
- А ви запитали як його звати? - Раптово пригадала Тамара те, що вже думала над тим увесь тиждень.
- А ім'я в нього гарне, так що буде тобі досить легенько кликати; звати його Юлік.
- Ніколи не могла подумати що я буду знати хлопця з таким ім'ям. - Призналась Тамара і подумала про те що вона ніколи не чула, щоб так когось звали.

- На другу неділю, коли доживемо, я знову зателефоную і взнаю від нього набагато більше, - продовжувала розмову Олеся.

- Щиро вдячна вам, я просто вас обожаю тьотя Олеся.

- Мене само собою, лиш більше нічого не хочеш сказати?

- Що вам ще сказати? - Розгубилась Тамара.

- Не мені а своєму Юліку. - Олеся виговорила повільно і шепотом.

- А що йому можна сказати?

- Звичайно що не про любов зразу, лиш привіт можна передати, щоб хлопчина сміливості набрався.

- Тоді передайте привіт: скажіть привіт від Чорнобривки, так мене назвали в літаку хлопці, дядя Юра сказав вчора.

- Як оригінально придумали: Чорнобривка. Все, зробимо Тамка, для тебе, - на прощання промовила Олеся.

Тамара зачинивши телефон, поглянула на вечірнє небо, вона прошептала сама про себе: зветься Юлік, ну що ж потрібно привикати. Дівчина потерла долоні з радості, їй здавалось що тепер лиш щастя і любов, будуть на її життєвій дорозі.

Того вечора дівчині дуже хотілось признатись батькам, лиш так як Юра вів якусь серйозну бесіду про роботу на кладовищі, Тамара вирішила ще почекати і самій чогось більш довідатись про того самого Юліка зі Львова.

11

В понеділок, Юра вже надіявся що все ж таки його заберуть в Тлумач а Віктор з своїми повинні були піти до Михасевих: Ірини і Ярослава. Була одинадцята година перед обідом, Тамара вийшла щоб знову побути самою, вона сіла на те саме місце на якому вона вчора вела розмову з Олесею. Але побути самій, дівчині не вдалось: Ліза вийшовши з хати сіла поруч дочки:

- Як почувашся мамка? - Звернулась Тамара до мами.

- Нормально, а як тобі тут?

- Прекрасно. - Тамара усміхнулась сама до себе і опустила очі.

- Тамка, а ти знаєш що саме тут де ти в даний час сидиш, я сиділа тоді коли татко мені подарував «Рубінову сльозу».

- Правда? - Тамара здивовано поглянула на маму.

- А ще я тут сиділа і писала лист татові а армію, останній лист з України перед тим як ми поїхали в Шати через Європу.

- Той самий лист що татко носив з собою постійно?

- Той самий... - Ліза взяла доню за плече і стала мріяти разом з нею.

- Мамка, а щось ще тут відбувалось, можеш пригадати?

- Бувало зимою, що ходила в школу в Івано-Франківську, а тоді вже твій прадід Андрій жив з нами в місті, тому що хворів, а татко був ще хлопцем перед армією і сюди сам приходив і сидів самітно. Він тоді думав про мене, чекав коли я приїду і з ним зустрінусь... В той час не було як зараз: набрав мобільний і хлопець в Америці а дівчина тут, і вже розмовляють собі.

- Не було Skipe, також... - Добавила Тамара.

- А одного разу, - Ліза почала сміятись, - ми тут сиділи а бабуся Таня ще не знала що татко мій хлопець, ми тут вечеряли, їли рибу жарину а бабуся Таня почала розпитувати тьотю Олеся як звати її брата, а тьотя Олеся стала мене підтягувати, мовляв що я не признаюся мамі вдома про нього. Я тоді думала що просто спалахну зараз, усі так на мене

дивляться а сама розумієш як дівчина на самому початку, лиш як кажуть недавно знюхались двоє, а тут тебе підколюють з сторони.

- Виходить що бабуся Таня про свого зятя тут слухала.

- Так виходить...

- Мамка, - Тамара взяла Лізу під руку, - а давай я лиш тобі скажу одне речення, дуже важливе і цікаве для тебе, лиш домовимося зразу: ти мене нічого не запитуєш до наступної понеділка.

- Цікаво, а чому саме до понеділка?

- Тоді до вечора неділі.

- Домовились, - погодилась Ліза.

- Коли доживемо на наступну неділю, повинна зателефонувати тьотя Олеся, так само як вчора. Коли вона зателефонує, ти будеш тут де ми зараз і так само як колись бабуся Таня слухала про зятя, ти слухатимеш також про зятя, лиш вже свого.

- Про якого зятя Тамара?

- Мамка, - Тамара почала благальним голосом, - ми ж домовились: жодних запитань не буде. Все потерпи до наступної неділі вечора, і знай що ти не одна терпиш цього тижня, троє осіб так само терпітимуть щоб дізнатись те що їх цікавить.

- Нічого не розумію. - Розвела руками Ліза, але через кілька хвилин, Ліза запитала дуже серйозним тоном:

- Послухай Тамара: а може в тебе появилась цікавість до іншого і тому на Валерика таке говориш нам?

- Мамка, що ти про мене подумала? Як ти могла таке подумати лиш? Невже ти думаєш що я гіршою від самого Валерика що так мене обманював? Піцика бідного хлопця, свого друга так обманював, відібравши в нього Аню. Навіть не те що відібрав: послав її до нього, щоб увагу відвести від себе, а сам з нею те саме. Ні, такого я б не змогла ніколи зробити ні Валеркові, ані іншій людині: клянусь тобі що воно все так як я вам розповідала. Ніхто не знав чому я вдарила Аню в школі, ти ж сама ходила в школу тоді, лиш вона мені принесла фото на якому вона сидить у Валерикові гостинній, а дата на фото давня. Я покажу тобі фото коли повернемось. Хіба ти забула коли я тобі сказала що коли мене станеш наказувати, одного дня ти все визнаєш і тоді пожалієш? Я тоді коли вдарила Аню, я хотіла помститись за те що вони так мене обманювали, - запевняла Тамара маму.

- Прости мене Лялька моя, - Ліза обняла дочку, побачивши що вона від образи може заплакати зараз. - Досить він тебе ображав а тут ще я почала.

- Я розумію тебе мамка, ти просто дуже чесна людина і хочеш щоб в мене також так будувалось життя, лиш я обіцяю тобі, що тьотя Олеся тобі повідомить новину дуже радісну для тебе і для всієї нашої родини.

- Взагалі нічого не розумію, що ж воно таке відбувається? А може я вже старою стала такою що відстаю від подій сучасних.

- Тобі одна особа лиш припустила вік двадцять п'ять років і взагалі подумав що ти мені сестра; ми ж схожі між собою.

- Хто таке подумав? - Не терпілось знати Лізі.

- Знову запитання; ми ж домовлялись.

На таку замотану таємницями розмову, над'їхала машина і зупинилась біля воріт. З машини вийшов Роман, рідний брат Наталі. Він був одітим в протерту шкіряну куртку, джинси і курих цигарку, на пальці правої руки блищала золота печатка.

- Вітаємо американців! - Роман крикнув ще від воріт.

Юра почувши крик, вийшов з хати, так як чекав готовим їхати вже кілька годин, він вигукнув з порога:

- Нарешті з'явився!

- Кажу що вітаю американців! - Повторив Роман.

- Де ти пропадаєш?! - Почав сваритись Юра. - Я маю кожен день на рахунку, мені майстрів шукати, роботу на цвинтарі робити, а ти запив напевно як морж!

- Чекай Юрку, не кип'ятись як старий чайник. Я хочу людей увидіти, а ти трендиш як старий трактор.

Роман підійшов ближче, подав усім руку і зразу почав бесіда про Тамару.

- А це невістка Наталки нашої, я правильно зрозумів?

- Не твоя невістка, - взяв за плече Юра, щоб забрати того з подвір'я, - яка тобі різниця чия невістка? Дитина в школу ходить а ви вчепились як реп'яхи кожуха і спокою не даєте дівчині і родині.

- Почекай, почекай. Хто це спокою не дає? Мама мені каже що Валерик має дівчину. Приходить вона до них до хати, дружать роками, а ти Юрку дивлюсь тупий як сибірський валянок і мене ще дурним робиш? Ану скажіть дорогі гості: я правду кажу?

На запитання обізвався Віктор:

- Правду кажеш і мама твоя правду каже: приходить дівчина до Валерія, дружить з ним роками, їздять разом, ходять і так далі, лиш звати її Аня, а прізвище я не знаю.

- Поленова, - добавила Тамара, зробивши серйозний вид і заклавши по діловому руки, - Анна Поленова, вона справді давно дружить з вашим племінником.

- Почекайте, почекайте, - розгубився Роман, - а Тамара, або як мої кажуть «Золота рибка», вона хто така тоді?

- Ось Тамара, донечка наша, - відказала Ліза.

- А то хіба не ти збираєшся віддаватись за Валерку нашого? - Роман змінився на обличчі і затягнув на повні груди дим цигарки.

- Заміж збираюсь, лиш в майбутньому, та кільки за того, хто мені подобається. - Тамара відповіла і відчула як кров вдарила її в обличчя.

- А за Валерика я питаю? Я нічого не розумію? - Не відступався Роман, який думав а вірніше знав від своєї мами, що Левчуки вже в близьких стосунках як свати.

- Поїхали, - смикнув Романа Юра, - що тут не розумієш? Багатоженство в Америці не дозволено, не в Аравії живемо ми і не в Еміратах десь. Чуєш що люди кажуть? Має твій Валерик Анну Поленову і що ще не зрозуміло? Ти з мамою говорив ще на Івана Купала і тому не знаєш які там переміни чоловіче. - Юра потягнув Романа на дорогу, показуючи що спішить їхати, хоча насправді він таки спішив. А коли Роман з Юрою пішли, Віктор почув як промовила дружина:

- От візит маємо нівроку, - розвела руками Ліза, - ще б коли якось тих два тижні добути тут, тому що я так заплуталась як пташка в сітку.

- Ти чуєш хто для них дочка наша? - Сердито запитав Віктор. - Вона для них «Золота рибка». Нічого Юра йому випише дорогою: буде з нього «золотий рак».

- Дядя Юра, нічого не знає про відносини Валерки з Анею, - пояснила Тамара, - тому він подумав що ми так сказали, щоб лишень відговоритись.

Коли б Роман був запитав те саме минулого понеділка, тоді для Лізи справді було б таке запитання великим тягарем, лиш тепер Ліза вже знала як відбувається насправді між Валерієм і дочкою, тому вона була готовою вислухати різне і нерозумне, знаючи що нічого з то не вийде, а все піде в забуття і з часом зітреться в родині як затерлись давні відносини Тетяни з Михасем, або відносини Лева, з його покійною, першою дружиною.

Юра не зрозумів про Аню Поленову, справді подумав що така причина щоб відговоритись перед небажаним співрозмовником, зате Юру вразило друге, його вразило слово, а вірніше кличка якою висловився Роман: «Золота рибка».

Юра за послугу, що Роман його возив, платив йому, так що він не був винен йому нічого, хіба що сам Роман винен те що користувався хатою в якій народились Василь і Юра Ковальські. Хоча хата була не завидною в порівнянні з будовою будинків останніх років в Україні а так само в Тлумачі, лиш все ж таки вона була коліскою дитинства двох братів, хоча бідною, лиш їхньою прабадьківською...

На наступний день, Юра найняв робітників, щоб готовили все що було потрібно майстрові, який робив надгробні пам'ятники. Юра також старався знаходитись поруч, не лишень за того щоб робітники взявши гроші не сиділи, а він насправді спішив щоб зробити все до того часу і повернутись разом з Віктором, а не переносити на квитку дату свого повернення до сім'ї.

Спочатку мужчини вели різні розмови, Юра розказував як він влаштувався в Америці, як заробляє, скільки витрачає грошей щоб прожити, і таке інше. Але коли вже вечором мужчини випили, почались різні бесіди про життя і про минуле.

Юра вподобав собі одного дядька, який багато чого знав і цікавився, звали його просто Стьопа. Юра сидів з ним і довго розмовляв а так як розійшлись пізно, наступного дня, Юра спав до обіду. Але коли він пробудився, він пригадав собі як теща Василя, назвала Тамару, він вирішив з нагоди того що Тамара була для рідних Валерія «Золотою рибкою», розпитати дядька Стюпу, чи той знав, або чув про батька Ганни Михайлівни.

Прийшовши на кладовище, Юра під час роботи став розпитувати старого про те що його цікавило.

- Знаєте пане Юрку, я чув про такого, лиш не видів живого ніколи.

- А знаєте що той Михайло, золота мав багато що був награбував?

- Таки чув про таку справу. Він в жидів забирав і усіх в кого золото лишень було. Навіть казали що був заховав золото і вже не міг знайти; пропало воно.

- А може забрали руські як взяли його?

- Та казали одні що десь був закопав а коли вернувся назад, вже там дорогу були зробили і перекопали тракторами. Ніби росла там верба якась і він так в дуплі в землю зарив був а коли дорогу розширяли і вербу зрізали. Він приїхав за роки а вже і не міг знати де та верба росла і дорога висипана була, то як і де було вже копати? Але казали ще інакше: ніби він на цвинтарі закопав був а знайти не міг пізніше, лиш я не думаю щоб так забув. Що на цвинтарі міняють? Стоять гроби по сто і більш років, як десь пхнув під який гріб, а напевно де його рідні були, так там би стояло воно. Золото не газета що в землі вода розмочити може. Ще казали що десь дав був комусь а той чи вмер, чи що з ним було, але то люди таке самі вигадували вже. Знаю лиш добре що вмерти не міг як люди вмирають: мучило його щось в середині дуже. Багатьом людям кривду зробив він.

- А казали що худобу відбирав в людей, батогом міг навіть дати комусь хто не хотів віддати корову.

- Та батогом міг дати хто подивись не так, а щоб не хотіти віддати, так зразу кулю в голову з револьвера. Вам пане Юрку в такий час не жарти: за слово могли родину закатувати а щось перечити було; що ви чоловіче добрий.

- А кажуть є десь чоловік з Олеші здається, що був малим і сирота був, а той корову забрав в них був.

- Та я знаю, він ту в Тлумачі в сина зараз таки живе: Василько Павлінин. Але що за корову говорити чи коні які: дітей відпровадив навіки не те що скотинку. Доньку Параски Данилової, він був в Німеччину відпровадив і пропала без вісті. А в Журавлевих двоє дітей відпровадив: сина і доньку. Так мама плакала за дітьми, що так пішла з світа скоро. Я лиш кількох запам'ятав, а то було безліч сину любий. Ой багато такого було Юрку, що говорити зараз... - махнув рукою дядько Стьопа.

- А з тим чоловіком, що він тут в Тлумачі, я можу зустрінутись щоб він мені розказав про те все? Я просто дуже цікавлюсь тому що в мене є два сини, і вони люблять слухати історії, лиш старший все питає чи вони правдиві і чи так було.

- Та чого не можеш? Підемо таки по робі і посидимо з ним.

- А він вдома буде?

- А де струму суватись? Він вже дід старий.

- Тоді вечором візьму чогось випити і підемо може.

- А мені що: як йти то піду, ще заодно вип'ю з вами, - відказав задоволено Стьопа.

Того вечора, вони двоє пішли до дядька Василя і все було так як сказав Степан: Василь, якого по-вуличному колись в селі звали Павлінин, був тим самим чоловіком, рідня якого потерпіли від влади фашистських окупантів, як і багато інших сучасників того часу.

Степан пояснив хто такий з ним прийшов, а Василь довідавшись що Юра є брат зятя Ганни Михайлівни, не зрозумів спочатку що тому потрібно: чи він прийшов для того щоб захистити тещу брата, чи навпаки: щоб вивідати щось про неї погане. Коли Юра сказав що його цікавить лиш тільки правда, Василь відказав гостеві:

- А я все розказував лишень правду сину. Не знаю що ви там і як ви там живете собі, лиш скажу тобі що брат твій, не знав про них нічого, коли сватався в таку родину.

- Послухайте вуйку, - пригадав Юра, - а воно правда що Ганна Михайлівна, відреклась батька щоб поступити в партію?

- Ніщо було б її не допомгло, лиш брат її старший, такий Петро, він хотів якось як би сказати відбілити старого за минуле і став займатись особливою справою.

- А яка справа була такою?

- Щоб вислужитись і доказати що діти не такі як тато був, треба було щось таке робити що навіть трохи розумніші комуністи не хотіли. Петро, син Михайла, а старший брат Ганьки, тої самої, де пристав твій брат, взявся каплиці розвалювати і хрести по церквах здіймати. А така справа сину не будь-що. Таких людей комуністи мали на рахунок особливому, вони перевозили їх на інші села, бо люди як знали, так кляли дуже таким; ось до прикладу вам хлопці: могли десь з відси такого безбожника відвести в Хотимир, а звідти в Королівку. А з Обертину в Олешу і так колотили ними як циган картами. А коли вже Петро вислуживсь перед комуною, тоді вже сам Райком став захищати Ганьку. Петро таки хотів до партії, лиш не вспів: десь поїзд його переїхав і на тому скінчилась прислуга його Райкому. Казали що десь пив на вокзалі і поїзд зайшов на станцію а він ще так собі: думав що на рахунок великому в Райкомі і поїзд буде чекати таки на такого важного чоловіка, лиш коли побіг і вхопивсь за ручку у вагоні, ручка якась масна була і слизька, він так по ній зсунувсь в долину і не випустив ручку а ноги пішли в долину і під колесо. Десь було вона дальше, бо їхали з колгоспу машиною за ним і вже привезли як сказати «готового». А старий Михайло, він рабував людей як німці були тут, лиш не мав толку з того: пропало що награбував. Правда хату поставив, вчитись послав був Ганьку, але так багато робили.

- А скажіть, - став питати Юра, - воно правда що у вашої мами корову забрали були?

- Ой сину, - махнув рукою чоловік, - тоді що таке була корова: дітей забирали, до німців везли. Хто вернувся, хто десь там до Америки поїхав по війні, а хто пропав без вісті до нині. Вже хлопців таке, усі розуміють що хлопець чи чоловік є солдат, а дівок від мами забирати; хто таке видів коли? В нас була така Маланка, добра така жінка була, вона уміла коло жінок коли пологи були, тай усі любили ту Маланку. В неї була донька одна лиш, здається що звали Софія. Ховала бідна Маланка ту Софійку, а той прийшов староста проклятуший і давай казати щоб та доньку припровадила до читальні. Жінка просить: «Май же совість, я ж сама на старість лишусь, невже нема людей на світі?» А той сміється і каже Маланці: «не скули, поїде до Німеччини твоя донька і ще буде фрау зватись. А коли не приїде назад, то ти ще будеш якусь обходити що вродить від німця чи якого солдата і візьмеш собі як та не схоче дитини мати». Каже: «ще байстрюки не перевились на світі! Вони також хочуть жити а їх не хочуть, от і будеш мати совість як ти мені сказала: візьмеш собі за своє, щоб росло при тобі».

- Вже не розказуйте вуйку більше, краще не знати всього. - Зупинив рукою Юра старого, а сам подумав: коли б Ліза послухала такі речі, напевно б спати не змогла від такого, лиш свого часу все так відбувалось і хтось не лишень не міг спати, але й жити на світі...

Коли Левчуки знаходились в Ірини і Ярослава, їхній син Любомир, побіг щоб покликати двох дівчат з сусідньої вулиці, з якими колись гралась Тамара, коли була приїхала разом з Володькою у 2002 році. Дівчата вже не були дітьми, так само як Тамара, лишень все одно вирішили піти зустрінутись, хоча б подякувати за те що колись Тамара вислала була для них посилку. Але дівчата побачили що сама Тамара досить доступна в спілкуванні і не показує нічого з себе, не зазнається тим що вона приїхала з Америки, лиш навпаки вихваляє Україну і стиль життя, який набагато цікавішим для неї, як там де вона живе.

Коли вже пішли між дівчатами відверті розмови, почались признаватись кожна в своїх таємницях, Тамара похвалилась що в неї тут є хлопець, живе у Львові, звати його Юлік. Правда Тамара не знала прізвища і тому сказала те що знала, тобто що його прізвище Шишка. А ось коли дівчата стали просити щоб та показала фото, тут Тамара вже почала вигадувати що вона мала фото на своєму мобільному, а вданий час він в Києві залишився. так як тут вона ним не користується. Тамара усно описала свого коханого і пообіцяла вислати фото дівчатам разом з посилкою, яку після повернення стане готувати для них.

На рахунок посилки, дівчата стали замовляти вже не іграшки як колись, а цілком серйозні та коштовні речі, при тому вишуканих брендів. Тамара вже побачила що тим самим що вона сказала що все вирішить без проблем, зловило її як кажуть за язик. Найбільше дівчат зацікавило розповідь про алмаз, якого знайшов будівельник і віддав Ріті. Так як Ріта під час свого візиту в Івано-Франківськ була на подвір'ї Бойчуків, онук Михася, запам'ятав її.

Вечором діти покупались у бувшій хаті Віктора, і тому Ірина стала вговорювати Лізу щоб усі ночували в них. Але Ліза погодилась лиш, щоб залишити дітей а самі з Віктором вони пойдуть до Лук'янової хати, як її звали в родині. Також Ліза погодилась щоб Тамара залишилась спати з дітьми в новій хаті, в бувшій кімнаті Віктора, де і колись давно також спала сама Ліза, будучи в гостях.

Самі молоді господарі, Ірина з Ярославом, спили в бувшій кімнаті Олесі, а їхні діти в старій хаті разом з старими: Михасем та Галею.

Віктор зрозумів що Ліза захотіла побути сама з ним у дідовій хаті.

- Добре що ми дітей не взяли, - сказав Віктор дорогою, - вони покупались а вітер такий осінній, я вже після того як Олеся голову була простудила, боюсь такого щоб з гарячою головою на двір виходити.

- А нам не буде холодно? - З усмішкою запитала Ліза.

- Розпалю зараз в хаті, хоча в мене є жива грілка. - Віктор жартуючи, щипнув дружину за ліве стегно.

- Потерпи Вітька, - прошептала Ліза.

- Ой не прикидайся лиш, - продовжував жартувати Віктор.

- Як там Олеся сама зараз... Я б тебе ніколи не відпустила самого на такий тривалий час.

- Олеся з батонами своїми, а Юра також зайнятим постійно.

- Усі так питають за Олесю тут.

- Звичайно, - зітхнув Віктор, - але як все змінилось, лиш подумати. Ще село селом а в містах другий світ взагалі. Але я так побачив що тобі не хватає Олесі тут, тому що колись коли ми були приїхали, ти усім цікавилась а зараз чомусь не дуже: ти відвикла так від України чи що інше?

- Думаю зовсім інше, хоча цікаво мені також. Правда коли була б Олеся, можливо було б цікавіше; ти правильно зауважив.

Коли Віктор з Лізою вже були на місці, Віктор запалив пічку а Ліза стала готувати чай, хоча вони в Михася вечеряли, лиш Ліза хотіла посидіти з Віктором і поділитись своїми думками а просто так сидіти, якось незручно.

Коли вже чай був готовим, двоє сіли до столу і Віктор став робити бутерброд.

- Бачу Ліза що ти похудала досить. - Віктор кивнув головою на стіл, щоб дружина брала собі до чаю чогось більше. - Кажу потрібно було Олесю сюди, їй корисно, а тобі поправлятися потрібно, щоб не зменшились твої близнята. - Віктор кивнув на груди дружини.

- Можливо що я похудала, лиш Тамара своїми загадками, мене висушить зовсім.

- Що вже є щось нове? - Віктор поклав бутерброд і став серйозним поглядом дивитись на дружину, щоб прочитати в неї на обличчі, те що було в її душі.

- Сказала мені що в неділю, яка наступить, я почую від Олесі про нашого зятя.

- Про якого зятя?

- Я ж не знаю Вітя; потрібно дожити до вечора неділі.

- Ще з одним не розквитались а вже другий з'явивсь?

- Нічого не знаю, лиш з Валерієм все правда. Я вже думала що вона знайшла іншого і тому того не хоче, лиш вона запевняє що все те що вона нам тоді ранком призналась, все так відбувалось в місяці серпні та на початку вересня.

- Взагалі вона сиділа вдома перед тим як ми сюди поїхали, напевно не зустрічалась з Валеркою взагалі. Але вона мене виведе з терпіння: чому не сказати мамі як повинно бути? Що за якісь секрети, в якусь неділю почуєш, якийсь десь є інкогніто, лиш вона щось знає а ми тут як барани абхазькі.

- А хіба барани в Абхазії більш нерозумні від інших баранів? - Усміхнулась Ліза.

- Та ні: барани і в Африці баранами, лиш чому ми такі як барани зараз?

- Олеся також знає і саме Олеся повинна повідомити мені.

- Як завжди: «Що ми б усі робили без тої нашої Олеськи?» - Віктор повторив родинне прислів'я. - А давай я зараз зателефоную, коли там лиш третя дня.

- Вона не розкаже мабуть нічого, тому що сама повинна чи когось зустрінути в неділю, чи хтось повинен її щось сказати; одним словом такий лабіринт.

- Потрібно тут Аркадія Ілліча, він швидко розбирав такі лабіринти, особливо там. - Віктор кивнув головою на велику кімнату, в якій колись Аркадій питав Лізу про плями крові, побачивши їх на спідниці.

- Лиш не забувай Вітя, що тоді Аркадій Ілліч, так і не взнав правди, хоча я сказала що долоню покалічила до троянд, лиш воно була доля правди а про кровну клятву, йому не довелось довідатись від мене, аж поки листа йому не показала, і сам вже там прочитав.

- Тоді наша Тамара в мамку пішла з своїми загадками, а ламаю собі тут голову.

- А ти Вітя чому коли розпитував діда, саме тоді в його майстерні, тоді чому ти не сказав що тобі хочеться знати тому про Лук'янових, що до діда Андрія приїздить якась дівчина і тобі вона подобається так, що вже сонця не бачиш через те, що дві суботи її не було в селі? А як ти запитував ніби між іншим, мовляв які діти були в Андрія Лук'янового.

- А в старі хаті, - став сміятись Віктор сам з себе, - я хотів допомогти мамі щоб вона пригадала чи справді та кого водила Тетяна Лук'янова в місті по лавці, являється тією ж самою хто мене цікавить і я сказав що ти такого віку як Олеся. Звичайно що я погорів тоді конкретно: усі почали сміятись з мене.

- А мене назвали Лялькою того вечора. - Пригадала Ліза.

- Ой Ліза, правдива поговорка в народі нашому: «Корова забула, як телям була».

- Тепер розумієш Тамару нашу.

- Хто вас зрозуміти може усіх, маю на увазі жіночий рід: то плачете чогось над тим чого нема ніколи, то любите тих хто вас мучить морально, то не хочете тих, хто готовий служити вам все життя, то смієтесь коли ніякий хлоп не може зрозуміти і так далі.

- Пішли в ліжко Вітя, - промовила Ліза, - завтра поїдемо в Івано-Франківськ, я покажу дітям де ми жили, правда в квартиру не будемо заходити, лиш вулицю, двері в під'їзд і все. Також підемо по магазинах, купити потрібно чогось нам.

- Ходімо, - погодився Віктор.

Вже коли подружжя лежали двоє, Віктор закривши одну руку за голову, а другою пригорнув дружину, промовив:

- Ліз, ти не спиш?

- Не сплю, думаю...

- Я також думаю, я думаю про маму. Сьогодні побував у нашій хаті і якось так собі пригадав як мама все швидко збігала сходами з нової хати, і мені немов в пам'яті закарбувалась фотографія така. Кажуть що коли людина помирає, буває так що перед її очима, пробігають немов картинки з її життя, напевно в мене така сама одна з картинок, яка мені пригадалась сьогодні.

- Напевно пам'ять ловить важливі моменти, - відказала Ліза, - гостро сюжетні, або навіть просто такі побутові, буденні, лиш чомусь вони не губляться з іншими, адже навколо нас кожного дня відбуваються тисячі випадків, зустрічей, моментів, і багато на що ми звертаємо увагу, лиш далеко не все так пам'ятається як окремі моменти...

- А що саме ти пам'ятаєш найдавніше з свого дитинства? - Віктор повернувся до дружини і обняв її за плече.

Ліза перш чим відповісти, сама в слух засміялась а так промовила:

- А ти сміятись не будеш з мене малої?

- Якщо смішне щось, тоді буду напевно.

- Мені пригадується коли в Ешері, стадо овець гонили вулицею і я дивилась на них, обнявши стовп від воріт. Одна вівця підійшла до мене, понюхала мене а я була ростом меншою як вівця. Сама вівця мені здавалась такою великою і я зрозуміла що не встигну втекти, прийшлося так стояти і думати що вона зі мною зробить.

- Цікаво, - прошептав Віктор, - а ти також була такою кучерявою як та вівця?

- Напевно...

- Тому ти такою доброю в нас, напевно від того що вівця тебе оближала. А може вівця відчула що ти по Зодіаку Овен?

- Не знаю...

- А я також пам'ятаю коні діда Петра, може діти так задивляються на тварин і тому пам'ятають їх?

- Можливо... Завтра запитаю Тамарку нашу що їй запам'яталось. - Ліза поклати долоню на груди Віктору і тихо заснула...

Але при усіх спогадах, Ліза забула спогадати про те що відбувалось не так вже давно, коли вона пригадувала свої дитячі роки, роки своєї юності, вона випустила з під уваги що саме сьогодні проминув один рік, після того коли вона записала до свого щоденника дату «Двадцять друге жовтня», а запис свій назвала «Осінній дощ».

Багато змінилось від того часу, всього за один рік, і зміни були в кращу сторону.

Наступила неділя, двадцять п'яте жовтня. Ще з ранку в Тамари був піднесений настрій і Ліза також вийшовши в сад, любила золоту осінню.

Віктор запропонував поїхати в ліс, там розпалити вогонь, побути з дітьми, а також походити понад Бистрицею. Ліза погодилась, лиш щоб походити та зробити фото серед дерев яких осінь одягнула в свої романтичні барви, але вже сам вогонь розпалити,

повернувшись додому в саду. Також купити чого щоб спекти на вогні, так як вдома є все необхідне а вечором холодно і коли діти захочуть, можуть просто піти в хату.

Ідею мами підтримала Тамара, яка хвилювалась що коли зателефонує тьотя Олесея, десь в лісі чи над рікою, може не зловити антена і не буде зв'язку. Тамара вирахувала так про себе що мабуть Юлік коли буде розмовляти з Олесею, так не скоріше як в той час, коли в Україні буде шоста вечора, адже він побував в Америці і знає наскільки там відстають по годинниковому поясу, не можливо щоб він виходив на зв'язок коли там буде дев'ята чи навіть десята година ранку, коли вийде навіть в одинадцяті, тоді тут в них буде шоста вечора а ще можливо годину будуть розмовляти, в результаті сьома, восьма, дев'ята вечора.

Левчуки поїхали в ліс, Віктор став приблизно показувати в якому місці, прадід Іван Бойчук, побачив Терезу і куди він міг їхати щоб переїхати ріку. Звичайно що від часу війни все перемінилось, навіть з того часу від коли Віктор виріс, багато чого змінилось, лиш все одно можна було приблизно визначити маршрут, який увійшов в історію їхньої родини.

В лісі, коли діти, Руслан з Беллою розмовляли англійською мовою, почули двоє старших людей: чоловік з жінкою, які збирали підпеньки. Вони підійшли і стали знайомитись з гостями. Віктор сказав хто вони такі, лиш люди були з села Двиняч, і вони не знали рідних Віктора. Але коли Ліза сказала що бабця Настя була кухаркою і готовила на весілля, чоловік пригадав і зв'язалась розмова.

- В наших сусідів донька віддавалась і там від вас була така жінка, моторна дуже, лиш не знаю як називалась вона.

- А казали може вже як рік пройшов був, бо в сусідки вже хлопчик був, - стала пригадувати жінка, - казали...

- Та який рік? - Перервав чоловік в розмові дружину, - та Світлана малого вродила за пару місяців була: женились якось вони в маю а малий вже восени був.

- Я не то хотіла сказати, а ти старий все залізеш з своїми рахунками, - жінка махнула рукою щоб гості на слухали чоловіка, - я хотіла сказати що казали люди що в тої жіночки, в кухарки про яку ми говоримо, сталось нещастя було: син, а може зять, я вже не пам'ятаю, десь далеко загинув був і двоє діточок лишилось сиротами.

- Все правильно, - промовив Віктор, - трагічно загинув зять, залишився хлопець вісім років і дівчинка п'ять років; але час пройшов і діти вже давно вирости.

- Ось, - Ліза вказала рукою на Віктора, - той самий хлопчик, перед вами стоїть.

- Та ви що панове. - Жінка поклала кошик з підпеньками і скла руки на грудях.

- А бабця Настя, - став пояснювати Віктор, - вона живе в Америці зараз, вже дякувати Богу минув сімдесят дев'ятий рік.

- А ви також звідти приїхали?

- Так, ми приїхали в гості, вірніше на весілля до одних близьких людей.

- А я чую, - чоловік підняв кашкета та поправив волосся, - йдемо і чуємо що діти щось не по-нашому собі балакають. Але зараз того такого всіякого люди добрі: одні іспанською, португальською, хто по-італійське закидає, хто якою. Люди по світах роз'їхались і дітей то заберуть, то привезуть і таке робиться в нас. А ви кажете що на весіллі були... А дивіться яка ваша більшенька нівроку, та віддавайте її тут і будете мати до кого приїхати. Тут таких хлопців що не знайдете ніде в світі, - чоловік весело зареготав.

- Жінок наших беруть всюди. - Стала розказувати жінка і вже серйозним тоном. - Лиш поїде яка молодичка до Італії і вже там лишиться, а в Іспанії таке саме. Ще якийсь час гроші передають хлопам своїм а так і забуде поволі і на тому кінець...

- А ви нам продайте підпеньки, - змінила тему Ліза.

- Ой, та ми вам так дамо, - жінка поглянула на кошик.

- Ні, ми так не візьемо: ви находились і підете з порожнім кошиком додому, а так гроші будете мати.

- Ох! - вигукнув чоловік, - видиш жінко: що американці - то американці! Як увиділи купили і їм добре і нам файно! Беріть панове, дивіться які чистенькі, я ось тут лишень гляньте, - чоловік витягнув ніжик, майстерно виготовлений саме для того щоб зрізати підпеньки, - я їх так акуратно як хірург, тут навіть корінчика не знайдете ні травички, ні листочка з лісу, лише один запах лісовий.

Ліза витягнула долари, в чоловіка аж засвітились очі, а Віктор попросив щоб підпеньки висипали в багажнику, який був порожнім.

Коли гості розпрощались з жителями сусіднього села, вони поїхали зараз додому. Ліза взялася готувати картоплю з підпеньками, лиш їй потрібно було сметани. Поклавши картоплю щоб варилась, Ліза пішла до сусідки, (невістки покійної баби Марти). Ліза знала що Андрій з Людмилою, завжди купляли сметану та молоко в сусідки. Коли вже Ліза купила сметани та направилась іди, вона раптово запитала сусідку:

- Ой тьотя Надя, ви б могли підійти до нас і поглянути на нашу покупку?

- А що таке ви купили Ліза?

- Купили в лісі в одних людей підпеньки, лиш я в них не розбираюсь взагалі, а Вітя також вже багато років як не бачив лісових, лиш такі з магазину купляємо. Боюсь щоб хто не стривився; як кажуть люди: «на біду багато не треба».

Сусідка пройшла за Лізою, вона глянула у відчинений багажник і вигукнула:

- Ой які файні! Напевно на базар збирали люди, бо такі як на відбір. - Сусідка взяла одно опенька і понюхала. - Але пахнуть, якраз з сметаною Ліза дітям буде до столу, як в дорогому ресторані. Сміло їжте на здоров'ячко; натуральні вони.

- Приходьте також разом з нами повечеряти, - запропонувала Ліза.

- Ой що ти Ліза; дякую.

- А що тут такого? Посидимо разом.

Підійшов Віктор, сусідка звернулась до нього:

- Вітя, ти що в Америці забув які підпеньки наші виглядають?

- Не забув, лиш Ліза вже вам вірить а так трошки побоювалась щоб дітей не нагодувати чимось таким, щоб біди не було.

- Ні, будьте спокійними: чисті підпеньки і ще такі як на відбір. Може ті люди здають комусь, тому що є що закупають і там вже на фабрики те консервують.

- Дякуємо вам, - промовив Віктор, - вже будемо спокійно їсти.

- На здоров'ячко вам і діточкам, з свого лісу підпеньки найсмачнішими.

Коли сусідка пішла, Віктор звернувся до дружини:

- Тобі вже треба було питатись? Ще по селі розкаже що я вже не знаю які підпеньки в лісі. Я ж виріс не десь там на вулиці Шевченка, а ліс за городом та за рікою був.

- Нічого Вітя тобі не трапиться від того, а я буду спокійною: за тебе і за дітей.

- Тоді давай готуй швидко, тому що помремо з голоду скоріше як від чогось іншого.

Руслан з'їв більше усіх, він просив добавки два рази.

Вечором, хоча було холоднувато, все одно Віктор розклав вогонь і діти стали засиляючи на паточки кусочки м'яса, пекти просто над вогнем. Ліза, з задоволенням спостерігала як Руслан допомагав меншій сестрі, що в неї не згоріло м'ясо, а Тамара постійно вертілась і лиш поглядала на свого годинника, якого майже ніколи не носила, а сьогодні наділа.

Була вже пізня година; 10:22 вечора. Нараз роздалась мелодія на телефоні Лізи. Тамара підбігла до мами, лиш Ліза вже відчинила телефон.

- Привіт Олеся. - Промовила Ліза і стала слухати. Вона оглянулася на дочку. - Тамара, тебе хоче тьотя Олеся. - Ліза протягнула телефон.

Тамара швидко відійшла в сторону, вона пішла на перед подвір'я щоб ніхто не зважав розмовляти, лиш не за довгий час Тамара повернулася. Підійшовши до Лізи, вона протягнула телефон і шепнула:

- Тебе просить тьотя Олеся.

- Розкаже те саме що ти обіцяла мені і я увесь тиждень чекаю?

- Давай швидко іди. - Тамара квапила маму, щоб та не стояла біля вогню, а ішла кудись подальше від інших.

Ліза справді пішла на перед хати, піднялася на ганок і сіла там де сиділа тоді, коли дочка повідомила їй про те що Олеся матиме розмову з нею.

- Окей Олеся: я вже тут і можеш говорити.

- Ліза, - Олеся говорила обережно, - а ти ще продовжуєш любити та жаліти сиріт?

- Хто це в нас сирота?

- Є один хлопчина, лиш ти мені не відповіла.

- Звичайно що сиріт я люблю і жалію; ти ж сама про це знаєш.

- Тоді все прекрасно, - задоволено відказала Олеся.

- А де поділись батько чи мама в того хлопчини? - Ліза вже додумалась про кого бесіда.

- Немає в нього ні батька, ані мами.

- Як це немає? А звідки він взявся на світі тоді?

- Вірніше були батьки, лиш вже немає їх.

- Олеся, ти можеш пояснити як слід? Вже Тамара мене мучить цілий тиждень а тепер ти також щось втаюєш від мене.

- Одним словом, є один хлопчина, гарний, красивий, і йому потрібне твоє співчуття, як людини яка може співчувати, тому що сама в такому знаходилась свого часу.

- В чому я знаходилась і чому саме поспівчувати йому?

- Він закохався у вашу Чорнобривку.

- Ось воно що, - зітхнула Ліза. - Я вже подумала що сиротою я не росла, а тут співчуття в другій справі потрібне; зрозуміло тоді.

- Ой Ліза, який він вихований, сам художник, малює як гарно, одним словом таким, про якого ти могла лиш мріяти, щоб у вас був такий зять.

- Не розумію нічого: Звідки він? Як звати? Скільки років?

- В даний час живе у Львові, звати Юлік, двадцять років.

- Все ж таки львівський?

- А мене запитав чи я побувала коли у Львові, я відказала що побувала і навіть дуже мені запам'ятався його улюблений Львів.

- Звідки він знає Тамару нашу?

- В літаку пробачив, а вона йому дала з нашого чемодана карточку з моїм телефоном.

- Тоді чому свій номер на дала йому?

- Руслан поніс йому десь там в Києві в аеропорті.

- Ось воно що: я бачила що вона так по літаку ходили сюди, туди, а вона пригляділа собі когось там; все зрозуміло тепер.

- Ліза, я думаю що він доля Тамари, він творча людина, саме такий підходить в родину нам: Тамара грає на скрипці а він малює картини.

- Може натурщиць малює?

- Не думаю; він пейзажист.

- Цікаво виходить... - Ліза задумалась.

- Він зі мною вів розмову дві години по комп'ютері, там така історія його життя, коли прийдеш я розкажу, тому що так по телефоні довго. Така розповідь вартує того щоб в кафе чи ресторані посидіти і все обсудити.

- Виходить закохався він в Тамару а вона напевно точно в нього, тому що така тут що я її не впізнаю. Полюбилися в літаку виходить. Що ж тоді: для онуки пілота і диспетчера, кращого місця не знайти, як закохатись в небі над хмарами.

- Я як йому подобалась ваша Белла, тебе також запам'ятав, правда подумав що ти сестра Тамари, а Белла племінниця Тамарі, а твоя дочка. Хоча спочатку був подумав що ви три сестри, тому що схожими усі троє.

- Я знаю про кого ти говориш Олеся, - призналась Ліза, - я також звернула увагу на нього ще коли ми в літак заходили, він сидів біля вікна, був одітим в білу сорочку з подвійними тонкими смужками. Ми ж запізнались як ти пам'ятаєш і коли ми заходили, усі люди вже сиділи. Тамара ішла першою і розглядала місця, а я знала що ми будемо в самому кінці салону сидіти. Коли ми проходили, як побачила як той хлопець, побачивши Тамару, немов завмер і не рухався, мабуть і не дихав. А мені не потрібно багато пояснювати, лиш так як на Тамару хлопці завжди звертають увагу, я не вділила особливого значення. Правда я ще подумала: до цього хлопця схожим Артур, малий Ріти, напевно коли вросте, буди схожим до нього.

- Бачиш як гарно виходить тоді, - зраділа Олеся.

- А в чому його жаліти потрібно як ти виразилась?

- Щоб теща була люб'язною до нього, щоб зрозуміла його становище і почуття.

- Він так сказав тобі?

- Можна так зрозуміти його.

- Про Валерія, надіюсь він нічого не знає?

- Ні, що ти Ліза: я стала вихвалити Тамару, яка вона у вас слухняною, як гарно грає на скрипці, українську мову вивчила, сказала що Тамара дуже порядна дівчина, у вас дисципліна в сім'ї і все таке інше.

- Хто б сумнівався в твоєму таланті Олеся: коли Ріту переконала та Любчика а тут якийсь хлопець що готовим на все що скажеш.

- На наступну неділю, я пообіцяла йому розповісти про вас: про Вітю і про тебе.

- А може ще почекаати потрібно щоб більше його розпізнати?

- Ліза, він мені зразу став як рідний, - призналась Олеся, - не знаю чому, лиш таке відчуття що знаю його з дитинства. А може тому що Володька мій майже ровесник з ним і в мене вже просто материнський інстинкт такий.

- Я увесь тиждень чекала і думала, а зараз вже спати не буду взагалі через якогось Юліка вашого, - промовила Ліза.

- А він симпатичний такий, з благородної родини, батьки вченими були.

- Окей Олеся: вже повернемось і тоді все мені розкажеш справді в ресторані.

- А мамі можна признатись? Я ж на роботу завтра а увесь день мовчати коли така новина, мені надзвичайно важко буде.

- Твоя справа: ви ж Тамарою обидві там почали, для чого мене питати тепер.

- А Тамара молодчина: сама розібралась з Валеркою і Анею, сама вирішила як з ними бути і сама закохалась в такого красавчика.

- Олеся, - пригадала Ліза, - а може він в Америку захотів і тому так?

- Він був тут два місяці, міг залишитись, лиш не зробив того. А взагалі задля такої дівчини як Тамара ваша, сам американець може поїхати в Африку жити, так що тут така обережність зайвою.

- Ти правою Олеся, як завжди, - погодилась Ліза.

- Так що ти довільна як розвиваються події?

- Звичайно що Валерій не підходив, але ми про нього майже все знали, а зараз новий красавчик появився і ми мало знаємо про нього.

- Лиш невідоме може бути прекрасне, а про те що ми знали про Валерія, так не назвеш.

- Знову ти правою Олеся, - погодилась Ліза.

Після розмови, Ліза повернулася до Віктора та дітей. Тамара мовчки поглядала на маму, сподіваючись прочитати на її обличчі враження від почутого, лиш Ліза мовчала. Пройшло може десять хвилин і Ліза промовила:

- Вітя, може візьми дітей щоб вже ішли спати, завтра ми Нагуєвичі їдемо і потрібно скоріше виїхати.

- Я вже і сам спати захотів, лиш тут прибрати потрібно.

- Нічого, сьогодні темно а ранком я сама приберу на столі.

Віктор взяв двох дітей а Тамара не знаючи чи іти, стала дивитись на маму. Ліза дивлячись на вогонь який вже потухав, лиш інколи язички полум'я виривались з під перегорілої колоди, промовила:

- Так що Чорнобривка: залишишся зі мною щоб любитись зоряним небом як скоріше?

- Щоб знову загадати бажання? - Відказала Тамара та обережно присіла поруч. Вона зрозуміла що коли мама назвала її «Чорнобривкою», тоді вже знає про Юліка.

- Тоді сьогодні ти загадаєш бажання, - відказала Ліза.

- Вже загадала. - Тамара взяла маму під руку і пригорнулася до неї.

- Що мені з вами робити? - Прошептала Ліза.

- З ким саме?

- З тобою і тим самим, як там його?

- Що захочеш те і роби.

- Поки не переконаюсь що між вами справді любов, не погоджусь на жодні капризи.

- Як ти збираєшся переконатись?

- Побачиш. - Відказала цілком серйозно Ліза.

- Мамка, але я щаслива що ми поїхали сюди...

- Це він подумав що я сестра твоя старша?

- Також подумав що мене звати Ізабелла. Правда вже тепер все знає хто є хто.

- Поживемо - побачимо... - Прошептала Ліза та підняла погляд у вечірнє небо...

Вони замовчали, обидві дивились на зоряне небо, яке немов бездонна чаша було засипане мільйонами зір, на яких задивлялись у свій час, також мільйони людських очей з давнини, з глибини віків, від коли існують самі люди, а значить і сама любов, як рухає рід людський на землі...

Автобіографію двадцятилітнього хлопця, якого жартуючи товариш називав «Шишка», першою з родини почула Олеся, вона дізналась про те з власних вуст самого хлопця. Другою особою була Марійка, третьою визнає Ліза, а тоді вже Тамара і усі решта члени родини, включаючи Віктора. Хлопець знав що так як він нікому невідомий з рідних для дівчини, він все розповів про те що знав про своїх рідних і своє походження; він сам хотів це зробити і тому розказував послідовно, та хронологічно.

Історія хлопця по імені Юліан, була унікально, драматичною і можна виразитись - трагічною. Олеся слухала про неї майже дві години, а опісля, тобто в понеділок, все переказала мамі в пекарні, стаючись передати також дослівно та послідовно.

Батько Юліана, Михайло Васильович Соколик, народився п'ятдесят шостого року, на одному з хуторів, поблизу містечка Судова Вишня, на Львівщині. В сім'ї було два сина, Михайло був молодшим від брата на два роки. З раннього дитинства була помітно що хлопець здібний до науки: любив книжки, слухати перекази старших, особливо про війну, та події які відбувались під час тих років.

Михайло закінчив Львівський Університет імені І. Франка, опісля він працював в юридичній сфері міста Львова.

Мати Юліана, народилась шістдесят першого року, в Одесі; як її батьки, так само вона була корінною одеситкою. Звали її Таїсія Олександрівна Штольцман, вона також закінчила Інститут і працювала у відділі культури, в своїй рідній Одесі.

Зустрінулись Міша і Таїса випадково: дівчина приїхала у Львів до подруги з якою навчалась скоріше. Таїса хотіла розглянути історичні місця древнього міста та пам'ятники архітектури. Одним з таких давніх пам'яток, був Аптека-музей, на площі Ринок. Так як аптека була відчиненою ще 1735 року, вона була культурною спадщиною міста Львова. Таїса захотіла тут побувати і оглянути аптеку. В той самий час, Міша також зайшов туди, провідати працівницю, яка була йому знайомою. Інтелігенти швидко знайшли спільну мову; Міша пообіцяв приїхати в Одесу, щоб також побачити те чим пишається рідне місто Таїси. Після того як молоді розійшлися, вона почали переписуватись. Переписувались довго, лиш коли Міша став пропонувати щоб Таїса вийшла за нього, батьки дівчини поклали умову: погодяться лиш в такому разі, коли Міша приїде і житиме в Одесі. Воно не дивно: в сім'ї Таїса була третьою, лиш два брати, були старшими на багато років, один на дванадцять а другий на десять. Таїса народилась батькам як потіха на уклонний вік, тому вони ніколи б не погодились відпустити дочку а тим більше на Західну Україну, так як батьки дівчини, наслухались різних слухів про боротьбу УПА з НКВД, яка продовжувалась після війни ще роками, на теренах Західної України.

Міша погодився, хоча він був змушений залишити товаришів, гарну роботу, рідних. Лиш так як Міша жив в найманій квартирі у Львові, він не мав свого кутка, а повертатись до батьків на хутір, тим більше з одеситкою, в якій була вища освіта, не було сенсу жодного.

Одружились батьки Юліана не такими юними як було прийнято в той час, тобто дівчата після школи а хлопці після армії, Михайлу виповнилось тридцять два роки а Таїсії двадцять сім. Подружжя, від весни 1988 року, разом проживали в Одесі, а через рік у них народився син.

Все було добре, життя подружжя проходило в спілкуванні таких же інтелігентів, якими були вони самі, і життя було б прекрасне і світле, як і сама сонячна Одеса, коли б не один гостро сюжетний випадок, який трапився і не обійшов стороною такий мирних людей, якими були батьки Юліана.

Доречно замітити що в дев'яностих роках, а особливо в такому місті як Одеса, мафія та бандитизм перестрибнули усі мірки недозволеного. Слова: «рекет», «мафія», «бригада», які скоріше лиш частіше всього можна було почути в закордонних кінофільмах, стали повсякденними для жителів країн, які лиш недавно стряхнули з себе ярмо братської держави і починали будувати свою економіку, законодавство, силові структури та формувати органи влади на зразок західних країн. Лиш поки що могла зробити влада, кримінальні авторитети хватались за любую справу, де лиш можна було нажити великі гроші за короткий термін часу.

Літом 1993 року, (саме тоді коли Ліза ходила вагітною з Тамарою а дід Федір перебув в гостях в Штатах в онуків), Одесі відбулась одна подія, яка для того часу була не надто особливим явищем через те що розгулював бандитизм а закон прикривався стопками доларів, щоб не рухався з свого місця. В одного підприємця, який лиш розпочав бізнес на тому щоб перевозити морським шляхом, закордонні контейнери разом з будівельним матеріалом, який лиш починали освоювати місцеві будівники, одного вечора пропала чотирнадцятилітня дочка. Викрадачі запросили немалу суму викупу, лиш діватись не було куди: на органи безпеки, надії було мало, час не гаявсь, а умову потрібно було виконати в строк. Підприємець, батько дівчини, виклав названу суму і пообіцяв мовчати про інцидент як в родині, так само між товариством.

Того вечора, зовсім випадково, Міша зайшов з двома товаришами в ресторан. Їхній столик обслуговувала юна дівчина, блондинка, яка усміхалась до відвідувачів ресторану та багато жартувала, стараючись подобатись присутнім.

Через якийсь час, в ресторан зайшло чотири молодих чоловіка, вони були здорової будови, голови побритими наголо, в модних сорочках. Мужчини з гуркотом зайшли за стіл, сіли заді того стола за яким сидів Міша з товаришами. Міша почувши які дорогі страви вони замовили, тут же зрозумів що це люди при великих грошах. Мужчини пили дорогий коньяк, пили багато і стало зрозуміло що вони сьогодні закінчили якусь важливу та вигідну справу і тому пили за успіх.

Але доволі напившись, один з мужчин став зачіпати офіціантку яка обслуговувала сусідній стіл, тобто той самий за яким сидів Міша. Нараз один з чотирьох, якого Міша почув що кличуть Серий, крикнув на товариша і той вмить присмирнішав. Серий пояснив в пів голосу, лиш Міша почув, так як самий Серий сидів спиною до спини Міші, тим більше мужчина був п'яним. Він промовив щоб товариш зрозумів що за такий товар, можна пити цілий місяць, так як вони п'ють сьогодні за викуп. Міша настороживсь, він кивнув товаришам щоб розмовляли, а сам краєм вуха став слухати щоб почути про який саме викуп піде розмова. Але розмова не пішла про викуп а про наступну оперативну операцію. Серий зателефонував до якогось кого він звав шефом, і став розказувати. Міша зрозумів що він викладав природні дані дівчини, яка нічого не підозрюючи бігала веселою по ресторані. Міша не чув що відповідав співрозмовник, лиш зрозумів що той готовив дівчину щоб її кудись забрати. Міша почув що Серий просив щоб караван затримали на добу і буде в клітці не три канарейки а чотири, а задля такої справи вартує почекати.

Коли Серий закінчив розмову, товариш по столі, який напевно був в курсі подій, запитав того чи він зуміє так щоб дівчину не розшукували, мовляв за нею можуть шукати, Серий пояснив навіть досить виразно тому: заставлять написати записку і хтось віднесе батькам дівчини а в записці буде написано що вона з одним морячком відправилась в плавання до Новоросійська і за якийсь час повернеться, мовляв в неї любов, на роботі уже все достало і таке інше. Батьки впізнають почерк дочки, а коли зрозуміють, буде пізно щось робити за два чи три тижні.

Міша подумав що дівчину, а непевно не одну лиш, відправлять в трюмі чи контейнері морем в якусь арабську країну, і просто продадуть в гарем, він так думав до того часу, поки бесіда знову не зав'язалась про якісь темні справи і Серий сказав що потрібно щоб шеф повідомив у Владикавказі що партія канарейок затримається, лиш за те буде в компенсацію ще одна канарейка. Так як там кур'єр, якого Серий назвав Хасан, не любить подібного, потрібно наперед повідомити і тому Серий наказував товариша щоб той пригадав йому після ресторану перемовитись з шефом.

Міша хотів викликати підрозділ міліції, лиш він передумав: не розумним буде сполошити викрадачів, можна розробити цілу операцію і вийти на змовників, кур'єра і усіх хто причетний до тієї операції.

Міша з товаришами затримались, чотири мужчини встали щоб іти геть. Міша вийшов за ними немов покурити, він думав що вони викличуть через когось дівчину, лиш так не відбулось: усі четверо сіли в шикарну машину і поїхали геть. Міша покликав дівчину, ближче познайомився, він сказав щоб вона була обережною, лиш офіціантка яку звали Оксана, просто посміялась, подумавши що п'яний чоловік фантазує, або як вони виловилась: надивився фільмів про кримінал.

Наступного дня, Міша пробудився пізно, так як відсиплявся після вчора. Він одівся, взяв таксі і поїхав в той самий ресторан. Міша запитав про Оксану, а дівчата відповіли що вона їм телефонувала що не буде сьогодні так як в неї розболілась голова. Міша попросив телефон до дівчини, коли зателефонував, мама сказала що Оксана пішла на роботу в ресторан. Міша все зрозумів: він поїхав в органи, все розказав і міліція стала готувати план перехвату живого товару в напрямок на Північний Кавказ. Коли послані з органів поїхали до дому Оксани, виявилось що хтось вкинув записку в поштову скриньку в якій і був текст якого вчора вислухав Міша в ресторані. Зловити того хто приніс записку не вдалось; міліція запізnilась. Було вирішено зупиняти усі автомашини з одеськими номерами в інших областях, лиш особливий контроль а вірніше засідку, було встановлено

на краю української території, тобто між Горностаївкою і містом Керч. Було зрозуміло що скоріше всього караван піде не в обхід Азовського моря, а саме через Крим.

Ніхто не сподівався на таку масштабну операцію, так як було перехват організовано дуже спішно. Також міліція розраховуючи що людей будуть перевозити групою, віддала наказ вділяти особливу увагу на транспорт типу мікроавтобусів.

Повідомлення поступило опівночі, було повідомлено: «за Красноперекопськом, затримано автомобіль швидку допомогу з тими на якого очікували». Далеко проїхати не прийшлося: хоча водій ввімкнув сигналізацію щоб їх пропустити, немов він помчався на виклик, далі за метрів триста патруль розтягнули браслет з шипами. Поселений наряд міліції, блискавично прибув на місце інциденту.

В машині «швидкої допомоги» знаходились чотири особи які перебували в глибокому сні. Оксану впізнали по фото якого передали факсом в органи. Дівчина була жорстоко побита, про що свідкували синяки на її тілі. В машині також знаходились двоє мужчин: водій і другий одитий в білий халат лікаря, який став пояснювати що жінки отруїлись газом і їх везуть відкачувати. Мужчина який видавав себе за лікаря, став кричати і погрожувати, лиш коли було знайдено три набори номерних знаків для автомобіля, він зрозумів що зупинили їх не випадково а саме тут їх очікували. Також він не зміг пояснити чому потерпілих від газу не везуть в міську лікарню, а навпаки вивозять з міста.

За «швидкою» ішов ескорт, лиш побачивши що затримано співучасників, бандити обігнали своїх, та помчали вперед. Вже коли міліція допитала водія «швидкої допомоги», автомобіль Audy 80, було затримано на під'їзді в Джанкой.

Почався процес розслідування: кримінальні зв'язки потягнулись у вищі органи влади: міліції та прокуратури. Батьки дівчини Оксани, за певну суму відмовились на будь які претензії, їм заплатили, хоча вони були переляканими і готовими відмовитись безплатно, лиш щоб залишили їх в спокою і дали гарантію що дочку ніхто не вчепить в майбутньому. Але тут об'явився підприємець, дочку якого були викрали перед тим і він заплатив за неї викуп. Він все розвідав у міліції і приїхав до Міші додому, запропонував йому також суму грошей, лиш щоб той пішов в ролі свідка в суд і все розказав що він почув у ресторані. Міша відмовився, вирішивши стояти в стороні, хоча вже було пізно: через день приїхали представники мафії, вони вимагали щоб Міша також пішов та відмовився своїх слів які вже він дав перед слідчим у справі Оксани. Коли Міша признався що йому запропоновано гроші за те щоб він посвідчив правду, бритоголові стали погрожувати. Для Міші було дано строк одна доба, лиш він не придав такого значення, не усвідомлюючи яку сітку стали розкручувати органи не лиш самої Одеси, про справу взнали уже в столиці. Представники чорного ринку, здержали слово не зволікаючи, зараз же на наступній день.

Наступного дня, Таїса разом з колегами по роботі, зайшла в кав'ярню, в яку вони заходили майже щодня. Замовивши кави та печення, три жінки стали щось розмовляти. Нараз в кав'ярню зайшли троє молодих хлопців, вони вибрали столик та сіли заді жінок. Ніхто на них не звертав уваги, зате вони пильно розглядали жінок. Нараз один з них встав і направився іти до прилавка, лиш поковзнувся, впав саме коло стола, за яким сиділа Таїса. Хлопець схопився за ліву руку і почав стогнати, та викрикувати від болю, жінки вставши, зі співчуттям кинулись йому на допомогу. Тим часом коли погляди усіх були звернуті на потерпілого, його товариш також підійшов і став спиною заслоняючи столика за яким лиш що сиділи жінки. Третій з хлопців підійшов та швидко і непомітно іншим, вилив в горнятко Таїси, якусь рідину, з вузької пробірки. Все відбулось досить швидко та

оперативно, опісля коли два хлопці схилились над потерпілим товаришем, він встав і постогнавши направився на вихід; два приятелі пішли за ним.

Жінки сіли знову до столу, вони пригадали почату бесіду і одна з жінок стала продовжувати розповідь. Жінки кожна допили свою каву, та вийшли на двір.

Пройшовши кілька кроків, Таїсія відчула біль в середині, біль зростав кожної секунди, стояти не було сили і вона присіла на першу лавку, а скоро скорчившись, почала стогнати. Жінки кинулись допомагати, вони не стали викликати «швидку допомогу», а просто зловили таксі, заплатили щоб водій швидко доставив потерпілу до найближчої лікарні.

З лікарні зателефонували до Міші, він тут же все зрозумів. Поки Міша приїхав, лікар вже стоячи курив сигарку за сигаркою і очікував щоб повідомити про нещастя. Таїса від смертельної дози отрути, померла через сорок хвилин у лікарні...

Жахлива новина потрясла дві родини, та знайомих. Жінки, які були разом в кав'ярні, кинулись самі перевіритись, також стали розповідати все що їм запам'яталось того дня, лиш вони не могли подумати що хлопець який впав, розіграв спектакль щоб відвернути увагу, а його співпрацівники, виконали своє завдання, задля якого вони саме зайшли в кав'ярню.

Міша, в розпачі та нещасті, поклявся над тілом покійної дружини, помститись за все, він вирішив не відступатись а довести справу в суді, разом з іншими злочинами бандитів.

Нічого не сказавши батькам дружини, Міша лиш став заспокоювати бідних старих людей в тому що міліція розбереться, навіть сказав що в кав'ярні більш людей отруїлось, лиш померла одна Таїса. Убиті горем батьки повірили, так як нічого не знали про те що відбувалось насправді.

Міша оберегаючись за сина, тут же вирішив відправити його на Львівщину до своїх батьків, щоб чого гіршого не взялись лиходії за дитину. Маленький Юлік поїхав зразу після похорону мами, з дідом і бабою далеко на батьківщину батька. Поважаючи рідних батьків та сина, Міша не думав про те, що в останній раз бачить своїх рідних, а вони його також...

Міша не знав що в карному розшуку є зрадник, донощик, який працював на мафію, тому бандити знали все що їм вдалось вивідати.

Пройшло три тижні після того як Міша похоронив дружину. Одного вечора слідчий який вів справу, зателефонував і попросив щоб Міша під'їхав для вияснення деяких пунктів в протоколі. Зустріч була назначено не в відділі а вечором в парку, недалеко якого мешкав слідчий. Розмова відбулась усною, віч-на-віч, без жодних записів і коли його запитав слідчий чи тому не страшно так себе вести, Міша відказав що буде в суді свідчити все що почув в ресторані, все що знає про отруєння покійної дружини, також розповість як йому погрожували і навіть згадає батьків Оксани, яких просто залякали. Слідчий став знову натякати щоб той відмовився від свого напрямку, мотивуючи тим що в суді можуть бути люди, яким дуже не хотілося б щоб там називалась імена людей з якими вони мають справу вигідну двом сторонам, лиш щоб довести вину, потрібно буде все ж таки називати такі імена. Міша відказав що коли б його дружина була живою, тоді він ще б міг подумати, лиш тепер він немов хоче помститись тим хто наробив такого горя в його родині. Більш того: Міша сказав що розуміє становище, бачить як закон безсильним перед злочином, лиш він має свою образу і не звертатиме уваги на жодні погрози.

Після відвертої бесіди, Міша повертався додому. Не далеко свого будинку, в якому він мав квартиру, він побачив як на перехресті стояли два хлопці, так як був вже початок грудня і пізнім вечором дороги були пустими, Міша звернув увагу на хлопців. Але він не побачив, проминувши їх, як один з хлопців подав гасло ліхтарем. На обочині дороги, стояв вантажник КрАЗ, в його двигун працював, лиш габаритні вогні не світили. Велика машина ворухнулась з місця і чорний дим пішов з труби даючи зрозуміти що водій натиснув на газ скільки було можна. Неповоротка і повільна машина пішла дугою перегородивши цілу вулицю, Міша нахилився над кермом щоб побачити що таке в переді. Думати часу не було, Міша натиснув гальма, лиш його Жигулі немов шайба не леді, по

мокрому асфальту врізався між переднім та задніми колесами КраЗа. Удар був таким що бак від пального, опинився в салоні, водій Жигулі від удару кермом, проламав грудну клітку, та придавав серце. В результаті такого зіткнення, Міша за лічені секунди помер на місці аварії...

Патрульна служба розбирались з інцидентом, ніяк не пов'язували діяльність загиблого з тим що відбувалось в прокуратурі: перемовлялись, підставляли, одним словом затягували процес на дальше а там і звели до нещасного випадку, і постановили що аварія нічого не мала спільного з тим що відбувалось перед тим. Ніхто не знав куди їхав і звідки повертався загиблий додому, водій КраЗА був легко наказаним, як і було домовлено перед тим.

Коли прийшла телеграма батькам Міші, вони не могли повірити щоб таке трапилось. Буквально недавно похоронили невістку а тут знову горе.

Батьки Міші знову подались поїздом в Одесу, тепер їхали хоронити сина, лиш онука вони не взяли; боялись за нього щоб хто не викрав під час похорон. А коли свати-одесити просили щоб привезти малого до них, дід Василь затявся віддати хлопця і сказав що лиш коли він виросте і вже буде вправі вибирати місце проживання, тоді він йому не боронитиме їхати куди той захоче. Василь докорив сватам за те що вони вважали Західну Україну розсадником бандитизму, а трапилось саме навпаки: в Одесі погинули їхні діти!

Щоб перевезти тіло не було коштів, лиш вони б знайшлися зібравши їх по родині, але свати стали просити щоб зять похоронити поруч могили їхньої дочки. Так було погоджено і Михайла похоронили також в Одесі поруч дружини, на могилі якої ще стояли зів'ялі квіти покладені три тижні тому...

Батько Юліана прожив лишень тридцять сім років, а мама тридцять два, вони стали жертвою того жорстокого та непевного часу.

Звичайно що коли б таке трапилось в якомусь районному центрі, напевно зняли б документальний фільм криміналістичного змісту, лиш це відбувалось в Одесі, тим більше в тих дев'яностих, такі жахливі випадки не була аж такими нечуваними та надзвичайними.

В результаті такої жахливої драми, чотирьох літній Юлік, залишився круглим сиротою. Повернувшись з Одеси, дід з бабою старались вділити онука увагою як лишень могли, лиш вони не могли замінити хлопчикові батьків, за яким він плакав та сучав ще досить довго. Хлопчина частково пам'ятав сонячну Одесу, хотів туди повернутись, так як стара хата на хуторі, в порівнянні з одеською квартирою, була для нього низенькою та скучною.

Проходили рік за роком, Юлік пішов в школу, літом випасав корову з хлопцями які приїжджали до своїх старих на літні канікули зі Львова. Так як в старих був вишневий сад, хлопець рвав вишні і з дідом возив продавати, мав свої гроші щоб купити собі що йому захотілось. На землі хлопця не заставляли працювати, щоб почувався вільніше, лиш в своєму онукові, старі хуторяни почали замічати те, що в колись в своєму синові: хлопчина тягнувся до навчання а найбільше до мистецтва. Він міг довго розглядати картинки, особливо репродукції картин, яких він бачив у шкільних книжках старшокласників. Бувало що хлопець міг, особливо в неділю, іти собі з хутора в напрямок лісу, лягав на пагорбку і довго дивився на хмари, щось собі мріяв та думав...

Коли Юліку виповнилось вісім років, він почав малювати, при тому малював не як восьмирічний хлопець, а як такий що вже готовим поступати в художнє училище. Хлопці, які приїздили з міста, стали замовляти йому різні малюнки, особливо натури дівчат, на фоні фантастичних сюжетів. Де які замовлення потрібно було приховувати від діда, який

любив полюбуватись роботою онука, так як приходилось малювати дівчат з оголеними грудьми, лиш особливо за такі роботи, хлопцеві привозили різні дрібні речі, яких він не міг придбати на хуторі. Юлік малював на носових платках шариком кількох кольорів, малював аквареллю, олівцем, і все було гарним. Але найбільше хлопця цікавив пейзаж: першою картиною, він намалював березу біля криниці, картинку випросила в нього вчителька, вона поклала її в рамку на пам'ять.

Великим поштовхом в світ мистецтва, заманила десятирічного пейзажиста Львівська картинна галерея. Коли він одного разу поїхав з дідом, а старий залишив його біля картин на три години, так як пішов на «Краківський» базар, хлопцеві не встигло часу налюбуватись роботами майстрів. Юний пейзажист відчув себе щасливим коли зупинився поруч картини відомого російського живописця Івана Шишкіна. Катина була приблизно одного метра висотою і півтори метра довжиною, називалась «После бури. Мери-Хови». Але найбільше йому подобалась картина невеликого розміру (47x60,5), Артура Гротгера «Ноктюрн». На картині було зображено місячну ніч, ясний місяць випливав з-за хмари, вдалині на долині його срібне світло відображала вода, а на пагорбі стояв немов вартовий зі зброєю селянського повстанця, поруч лежав чоловік та було видно іншого, лиш в темноті.

Повертаючись додому, дід став розказувати про базар а хлопець про картини, лиш тут дід замітив одну немов просту справу: він сказав що на базарі він бачив як художники продають свої роботи і краще було піти з ним на базар чим в галерею, так як там можна лиш дивитись на картини, а на базарі ще й поговорити з тим хто намалював ту чи іншу картину. Хлопець погодився і вже не міг дочекатись коли він поїде у Львів.

Через місяць часу, знову двоє поїхали на базар. Був сонячний травневий день, лиш сам Юлік не знав що саме цього дня, в його житті зміниться багато, хоча не раптово, лиш поступово але впевнено, він почне просуватись вперед.

На базарі, дід з онуком зупинились біля робіт художників, лиш коли Юлік розглядав натюрморт, дядько віку шести десяти років, розглядав самого хлопця, любуючись як той захопився його роботою. Художник встав з ящика на якому сидів, підійшов і привітався. Спочатку він подумав що хлопець хоче купити картину, його навіть здивувало що такий молодий а так любить живопис, лиш коли дід Василь пояснив що онук сам малює, тоді художник став цікавитись про юного таланта. Звали живописця Яків Альбертович, лиш Юліку він сказав щоб його звати просто дядя Яша. Він попросив щоб на наступній раз, хлопець привіз своїх кілька робіт, просто на папері. Альбертович був єврей, він став пояснювати дідові Юліка що коли той не дасть розвинути талантові юнака, тоді може зробити рокову помилку в житті: як в своєму, так в житті хлопця. Художник став пояснювати як ціняться роботи, як їх купляють багаті люди, вивозять за кордон, а ще особливо тут у Львові, де як він виразився: Львів для України, це як Париж для Європи в питанні мистецтва. А ще коли взяв дядя Яша що мати хлопця з єврейської родини, він полюбив Юліка.

Юлік став заїздити до Альбертовича на квартиру, старий художник жив кільки з дружиною, так як діти його вивчилися та вели свої справи. Альбертович почав вчити хлопця малювати олією, почав йому признаватись майстерні секрети щодо полотна на якому малюється, та самого стилю роботи.

Дві тисячі першого року, хлопцеві разом з дідом, прийшлося їхати в Одесу: помер дід Олександр, батько покійної матері Юліка. Через півтора року померла його дружина; Юлік знову побував в Одесі на похоронах бабусі, лиш цього разу місто в якому народився хлопець, приходилось відвідати зимою. Юлік побував на могилі батьків, ходив на море, він продовжував любити Одесу, лиш на Львівщині хлопець вже привик також і особливо його звала назад мистецька дружба з старим євреєм-живописцем...

Закінчивши восьмирічну школу, Юлік пішов жити у Львів на квартиру до Якова Альбертовича. Хлопець поступив в Художнє училище, став малювати на замовлення, його

профіль був пейзаж села, ліс, хутори, засніжене поле, місячна ніч, та стежки в осінньому саду.

Дід з бабою вже не могли працювати по старості, їх з хутора забрав старший брат покійного Михайла, так як Юлік проживав вже постійно у Львові, а дві тисячі сьомого року, дружина Альбертовича померла і убитий горем художник, ще більш прив'язався до молодого кватиранта, який був однією людиною яка могла розігнати самотність лиш тому що довгими зимовими вечорами, вони розглядали різні репродукції, та вели бесіди про картини та живописців минулого.

Літом, того вже дев'ятого року, один з товаришів який навчався разом з Юліком, зайшов до нього і повідомив що є нагоди побувати за кордоном. Він сам поїхав б лиш йому підійшла платня робота з товаришами розмалювати одну церкву, де була можливість заробити багато грошей, тим більше що поїздка за кордон не була прибутковою а навпаки потрібно було самому купляти квиток та жити там за свої кошти. Друг Юліка пояснив що є один чоловік, який хоче по своїх справах побувати в Нью-Йорку і для того набирає групу митців різного мистецтва, щоб приставити діаспорі в Штатах. Вигода була лиш в тому щоб продати за кордоном кілька своїх робіт, (звичайно невеликого формату), та побувати в Америці місяць часу. Звичайно що туристів чекали приємні зустрічі з представниками діаспори, вечори, забави, українські фестивалі і таке подібне.

Юлік відмовився, він просто не хотів витратити все що він заробив на картинах, так як хлопець планував купити собі недорогий автомобіль, лиш дядя Яша, став настоювати щоб хлопець такої нагоди не опускав. Альбертович сказав що в Нью-Йорку знаходиться музей Метрополітен, один з найбільших у світі. Там можна побачити роботи таких майстрів як Рафаель, Греко, Рембрандт, Гейнсборо, Сезанн і Пікассо. Почувши такі прізвища і таку можливість, хлопець не відержав спокуси, він погодився їхати в Штати.

Коли було налагоджено контакт з старостою групи, а також зібрана група юнаків різного мистецтва, Юлік разом з Альбертовичем, почали малювати картини однакового розміру натягуючи полотна на підрамник, так вирішили продавати без рамок. Формат був 30x40, таким щоб горизонтально могли поміститись картини в дві колоди в чемодан, лиш художники випустили з під уваги те що кожному хто придбає їхню картину, прийдеться замовляти рамку для неї, так як стандартних таких не продають з тієї причини що в Штатах другий розмір, який не сходиться з дециметрами і форматом.

Юлік разом з групою, прилетіли в Штати шістнадцятого серпня; хлопці затримались довше як було заплановано, так як повернулись не в середині вересня, а саме тим самим рейсом коли Левчуки та Юра летіли в Україну, тобто дев'ятого жовтня.

Яків Альбертович не впізнав свого учня коли той повернувся; хлопець не хотів ні малювати, ані робити що інше, старий художник подумав що молодому так подобалась Америка, лиш через тиждень часу, Юлік признався правду дяді Яші, а той лиш почувався у свою лису голову та розвів руками даючи зрозуміти що тут він безсильним допомогти.

Ні Олеся, тим більше Марійка, яка уважно слухала розповідь про Юліана, не знали що Юлік прилетів в штати саме на тому тижні, коли Ігор з Піицком, висліджували Валерія з Анею разом з хлопцями, працівниками авто мийки. Саме коли проводились розбори щоб викрити поїздки Валерія, Юлік в той час перебував в Нью-Йорку, разом з хлопцями які прилетіли з ним, а вірніше він з ними.

Вислухавши автобіографію хлопця, Марійка звернулась до Олесі з запитанням?

- А що Ліза тобі відказала коли ти розмовляла з нею?

- Ліза не знає про нього всього, навіть того що я тобі розповідала, лиш вона звичайно що буде задоволеною, тому що коли порівняти Юліка з Валеркою, тоді різниця великою. А ще Ліза переживала як вона з сватами зживеться а тут як виявляється сватів не буде взагалі нажаль. Також вона боялась що коли в Тамари будуть діти і хтось буде мати право до них, тоді їй буде від того неприємно. А тепер якщо так все відбудеться, а я вір'ю що хлопець справді полюбив Тамару, тоді лиш Ліза одна буде дітей їхніх доглядати. Одним словом все як вона хотіла виходить. Я лишень сказала що Юлік сирота і напевно Ліза вже там плакала за ним.

- Справді жаль Олеся, - зітхнула Марійка, - напевно примірними людьми батьки були.

- Цієї неділі наші повертаються, а вже на наступну, Тамара зможе поспілкуватись з ним сама. Звичайно що вона може і зразу; телефон в мене є його, лиш краще щоб бачились вони на екрані.

- Ой Олеся, як все змінилось, як просто зараз з тим усім, маю на увазі зв'язок по телефону, Інтернету, все доступно, не те що колись нам було.

- А він видно що з такої родини, коли розказує, так старається пояснити, щоб не надокучити і одночасно що його зрозуміти правильно. Лиш він не виглядає таким зарозумілим, стидається так, просто дуже хоче щоб Тамару не втратити і тому вимушений зі мною хоча б поговорити, а я вже зі своєї сторони його так обережно обнадіюю що все буде окей.

- Знаєш що Олеся? Я собі так думаю і виходить що коли мені виповнилось тридцять шість років, я побачила Лізу, а зараз ви з Лізою саме в такому віці і тут в житті Лізи появилася той хлопчина; не просто воно все так.

- Я ж кажу тобі мам: Юлік саме для Тамари як дві половини одного яблука.

- А я думала все про свій сон, думала про ту вулицю що вимощеною була бруківкою в ній Тамара знайшла квітку едельвейс, тобто свою долю, а я не подумала що у Львові найбільше таких вулиць.

- Справді мам. - Олеся похитала задуманою головою. - Не дарма Вітя так вірить в твої сни а особливо в його домі вони збуваються до точності.

- Олеся, - Марійка оглянулася, хоч нікого не було в пекарні, - а Володька твій не сказав Валерію про Юліка?

- Не знаю... Я думаю що не сказав нічого.

- Коли не сказав, тоді добре і взагалі попроси щоб мовчав; може Лілі також нічого не говори. Потрібно щоб молоді подружились добре а то чого гіршого і сам Валерій або його баба зателефонують Юліку і дадуть таку Тамару, що хлопець подумає куди я попав і що там твориться в такій родині. Вони можуть все те що Валерій витворяв з Анею, сказати що він так поведився з Тамарою, а хлопець у Львові звідки знає яка правда?

- Ти мам правую. - Погодилаь Олеся.

- Пригадай Олеся покійну Зоську; що написала була до Лізи тоді? А тут становище набагато серйозніше як тоді було: що Вітя був завинив сусіді нашій а тим більше Ліза? А тут зривається такий план в них: вони землю ритимуть, щоб не допустити такого, щоб Тамара вийшла за кого іншого.

- Щоб не зірвалась їм «Золота рибка». - Додавила Олеся і тут же пояснила. - Юра казав мені недавно що саме так вони називають нашу Тамару.

- Ось бачиш наскільки справа важливою стоїть? Не так для них сама дівка, як золото вабить. Вони думають що вже в Арланів грошей скільки, як листя зараз під деревом.

- Мам, а що ти хочеш щоб вони подумали? Ви хату виплатили, корабель стоїть такий як гараж на подвір'ї. Тепер ще думають напевно що я пекарню вже виплатила і все що тут знаходиться. А про Ріту вже не знаю: що два роки і джип новий в неї. Взяти Аркадія з Тетяною, також хата напевно вже виплаченою, Ягуар який в них, а це все в очі само лізе а ще в такі жадібні як в баби Ганки, так що роби висновки як кажуть.

- Потрібно покласти захист з усіх сторін і просто нікому нічого не признаватись про Юліка. А ім'я справді в нього таке приємне, що лиш почувши починаєш любити такого хлопчину, тим більше сироту.

- Ковальські свататись надумуються скоро, тоді їм все викласти щодо Валерія і Ані і на тому кінець. А з ким і коли Тамара буде мати відносини, так це не їхня справа взагалі.

- Само собою, - погодилась Марійка з Олесею.

Після розмови обидві почали працювати, через короткий час, Олеся знову сказала мамі:

- А Юра мені казав що хлопці в літаку назвали Тамару «Чорнобривка».

- Логічно: в неї брови дуже гарні і вії також, - підкреслила Марійка.

- Напевно в Тамари з ним буде серйозно коли вона мені зразу поклала такий ультиматум.

- Який ультиматум Олеся?

- Вона сказала на початку, одним словом натякнула: колись вона виручила Володьку нашого а тепер я повинна її послухати; тим самим мене повідомила що в мене вибору немає як такого, лиш я повинна все зробити що вона просить. Я готова була без того послужити, лиш вона напевно боялась що я можу махнути рукою, так як я зайнятою постійно а тим більше коли хтось там буде телефонувати.

- Подумала мабуть, щоб ти не порохувала як який капрыз невартим уваги.

- Саме так. Але вона мудра що мене попередила: коли Юлік зателефонував, він ж не знав як я віднесусь до його проблеми, а так як я вже знала чому саме він мене турбує, я вже допомогла йому в його роз'ясненні якого він напевно склав собі, лиш все одно хвилювався.

- Коли Валерик тебе ненавидів, так може цей полюбить? - Пожартувала Марійка.

- Надіюсь що не тільки мене а всю нашу родину. В нього ж бідного нікого немає окрім двоюрідних дві сестри і брата, а так нікого.

- Зате в нашій Тамари нівроку як з мішка щедрості: прадід Федір, дід Арк, дядя Лев, рідний брат, рідна сестра, два брати двоюрідних, прабабці Настя, дві бабусі, і найголовніше тьотя Олеся а поруч неї дядя Юра.

- Мам, ти забула найближчих?

- Кого ж я забула?

- А мамку Лізу і тата Вітю?

- Ой справді забула. - Засміялась Марійка, відчуваючи себе щасливою що в неї така родина та такі діти. - Ще два коти в добавок і Мухтар наш.

- А дід знає якусь поговорку таку про якогось Омелька і його сім'ю, - пригадала Олеся.

- Я також знаю: «В нашого Омелька, невелика сімейка: лиш він і вона і старий і стара, і два парубки вусатих і дві дівки косатих, і дві Христі в намисті і дві ляльки в колісці».

- Але я буду сміятись як за яких два роки, коли доживемо, Ліза стане бабусею.

- В самий раз: Белла підросте, піде в школу і Ліза щоб не сиділа склавши руки, вже почне бавити когось. Ліза без дітей не може, сама мені розказувала що вона любить спостерігати як дитина грається, на що задивляється, Ліза може годину сидіти і не ворухнутись лиш водити очами дивлячись і любуючись що дитина робить. Вона говорить що любить просто вивчати характер маленької людини. Лиш щоб Бог допоміг щоб все було гаразд. - Вже серйозним тоном, закінчила Марійка бесіду.

Почали далі мовчки працювати, лиш сьогодні робота не велась а бесіда навпаки, так як Марійка була під враженням почутого:

- Олеся, - Марійка почала знову, - а як прізвище було мами того хлопця?

- Мама його була з дому Штольцман; я коли почула думала що не запам'ятаю, лиш запам'яталось мені.

- Єврейка напевно.

- Я також так подумала, лиш не хотіла питати під час того коли він розповідав як в школі переказ коло дошки. А коли він закінчив я забула запитати, а взагалі якось незручно.

- Потрібно натякнути про покійну бабусю Сусанну, а там вже буде видно як він відізветься на таку справу.

- Хіба вже Тамара буде питати, тому що коли вона повернеться, він вже не захоче зі мною вести розмови.
- Ой, де б їм буде то того щоб про родоводи та бабусь пригадувати, вони матимуть свою бесіду а кажуть: tete-a-tete.
- Мам, - нараз пригадала Олеся, - а давай розпитаємо Женю, сина покійної Раїси Яківни, він же в той час в Одесі проживав і можливо чув про те що там відбувалось тоді.
- Може і не знати: Одеса не Богородчани і навіть не Івано-Франківськ. Тим більше що там євреїв дуже багато було і напевно зараз є також.
- Запитати можна, - настоювала Олеся.
- В мене немає номера телефону до нього. Був старий номер ще на квартиру покійної Яківни, лиш все перемінилось за скільки років.
- А може дядя Арк знає?
- Можливо, лиш я сумніваюсь, - стиснула плечима Марійка.
- Цікаво було б запитати...
- А в нас немає причини не вірити в те що Юлік сам розповідав. Подумай сама Олеся: коли б він хвалився що батьки мільйонери, великі начальники, він дуже вивчився, і таке подібне, тоді ми б могли розважувати. Хлопчина говорить що він пас корови, скучав, рвав та продавав вишні з дідом, а те що Альбертович його так біля себе пригрів, напевно все ж таки в того Юліка є частина єврейської крові. Вони своїх впізнають в ночі і в дрімучому лісі; я так думаю Олеся...
- Лиш коли визнає баба Ганка про його походження, тоді бідний буде той Юлік.
- Скоро не визнає: в нього ж українське прізвище і яке гарне: Соколик. А взагалі зараз не початок сорокових, щоб комусь боятись за своє походження.

20

В четвер, двадцять дев'ятого жовтня, Віктор з Лізою та з дітьми, повинні були їхати в Київ, так як в неділю вони вже мали повертатись назад додому в США.

В середу, їх запросили до себе Савченки в гості, лиш Тамара з Русланом не пішли, так як Ірина Михасева повезла дітей в Івано-Франківськ, щоб піти з ними в Краєзнавчий музей.

Гостям не хватило часу побувати там де їм хотілось, лиш вони відвідали ті місця, які входили в обов'язок щоб в них побувати: могилу батька та старих Левчуків на Львівщині, заодно побували в тьоті Ліди в Стрию, також Ліза показала дітям вулицю свого дитинства та будинок в якому вона проживала.

Ліза витратила майже усі гроші, хоча нічого не купила щоб взяти з собою, окрім дрібних речей, та сувенірів, щоб привезти в подарунок рідним. Перед тим трапилась досить цікава подія на базарі в Івано-Франківську: Ліза пішла щоб купити чогось, тим часом коли Віктор взяв з собою дівчат щоб вони поїли, а Руслан пішов з мамою. Ліза почала розмову з однією старою жінкою про пенсію, та як вона живе взагалі. Жінка продавала картоплю, лиш не свою а просто хтось взяв її щоб підзаробила собі. Ліза запитала скільки власник платить за один день, і витягнувши гривні, дала бабусі скільки вона могла заробити за увесь тиждень.

За хвилину, навколо Лізи зібралось ще кілька таких людей, вони почали жалітись на своє життя, хотіли розповісти кожен про себе. Ліза поглянула хто був найбільш одітим, почала роздавати гривні, а люди подумали що вона приїхала звідкись і балотується в депутати, тому цікавиться в людей як вони живуть. Одна жінка запитала як прізвище і коли будуть вибори і в яку раду, так як вона накаже родині щоб лиш за Лізу голосувати на

виборах. Але хтось почув як Руслан звернувся до мами з акцентом, і тут же люди почали перешіптуватись що мабуть Ліза приїхала від якоїсь місії з-за кордону.

Коли вже потрібно було іти, тому що Віктор міг вже чекати біля машини, люди почали дякувати та благословити Лізу і гладити по голові Руслана. Відійшовши Руслан попросив щоб мама купила йому морозиво, лиш Ліза поглянула в гаманець, в якому залишилась лиш візитка якоїсь сувенірної крамниці, сказала що тато купить морозиво.

Тієї ж середи, йдучи по Івано-Франківську, Ірина з Тамарою і Русланом, випадково зустрінули Юру. Юра також приїхав щоб побути з давнім знайомим, з Богданом Відлигою. На відміну Віктора та Лізи, Юра не спішив, він не їхав до Києва з Левчуками а мав літак і вже в аеропорті повинен був зустрінутись та разом повертатись до своїх. Юра був у веселому настрою від того що він вже завчасно все встиг зробити, задля чого саме приїхав сюди. Тому побачивши дітей Віктора, він пожартував до них:

- Привіт Чорнобривка, привіт абхазцям! - Юра подав руку Русланові як чоловічі.

- А ти куди так біжиш? - Запитала Ірина Юру.

- Я в гості, до Відлиги йду.

- Тоді привіт від нас передавай.

- Передам. А ти скажи там вдома щоб Вітя знав що в мене все в порядку: зробив все як слід на цвинтарі, правда майстер ще почепить гранітну плиту з іменами батьків, лиш вже без мене, бо треба імена написати і часу забере трохи така робота.

- Молодець що так швиденько впорався.

- Дякую Ірина Михайлівна, хоча ти мене похвалиш! - Юра жартуючи, звернувся до Ірини як до вчительки.

Коли вони розійшлись, Юра направився до Відлиги так як той вже на нього очікував вдома. Зустрінувшись, Юра здивувався: Богдан похудав та значно постарів. Від відростив довгі вуса які вже були повністю посивілими...

Коли чоловіки сіли за стіл, Богдан сказав що зараз підійде його сусід, він добрий чоловік, - пояснив Богдан, - хоче побачити гостя з Америки, щоб розпитати про життя за океаном. Сусіда звали Яремою, через п'ятнадцять хвилин, Юра вже мав нагоду з ним познайомитись.

Ярема був високим і худим чоловіком, віку п'яти десяти років. Він був скромно одітим, лиш на лівій руці носив золоту печатку. Ярема привітавшись з Юрою, сів разом з чоловіками за стіл і почав питати те що його цікавило, а через короткий час, Юра зрозумів що він такий самий політик як і сам Відлига, напевно тому вони двоє подружились. - Подумав Юра про Богданового сусіда.

- Ви мені розкажіть пане Юрію, - почав Ярема, - яка різниця нашої демократії а вашої, американської? Чи може ми вже порівнялись з вами?

- У вас пане Яремо, тобто тут в Україні, зараз справжня демократія а там в нас навіть не знаю як таке назвати.

- Не розумію нічого. - Ярема став пильно дивитись на Юру.

- Зараз зрозумієте, - Юра нахилився над столом і почав поважно, - ось тут у вас: ви можете зараз взяти плакат, написати що вам хочеться і піти з ним на вокзал, в магазин, на базар і так собі ходити?

- Можу. - Ярема розвів руками.

- А в Америці ви також можете, лиш довго не походите: підете в торговельний центр, там багато людей, до вас підійде охорона і скажуть: вийдіть звідси тому що ви відвертаєте увагу покупців а тут приватне приміщення. Вийдете на вулицю, можуть під'їхати і сказати щоб забрався і не відвертав увагу водіїв, щоб хто не зробив аварію дивлячись на вас. Підете в парк, адміністрація парку запротестують і пояснять що тут люди відпочивають з дітьми і ви не можете проводити тут подібні акції. Тоді ви підете і станете на своєму подвір'ї, сусіди зателефонують що з вами щось не в порядку, приїде поліція і скажуть щоб ви не турбували сусідів. Тоді вам залишається зайти в хату і проводити мітинг перед своїм котом чи псом, тому що жінка також співвласник дому і може також пожалітись.

- Ще й жінка може закрити рот в хаті?! - Скрикнув від здивування Ярема.

- Легко. - Розвів руками Юра.

- Лиш надіюсь Юра що твоя такого не зробить? - Жартуючи запитав Відлига.

- Моя ні, Леська не так зробить, вона лишень скаже: «закрийся польське радіо, бо дощ накаркаєш». - Також жартом відказав Юра.

Троє мужчин розсміялись; сміялись довго. Опісля коли вже втихли, Юра підвів підсумок бесіди про демократію по-американське:

- В результаті ви кинете свій плакат в підвал і зрозумієте демократію раз і на завжди.

- Ви що серйозно? - Похитав головою сусід Богдана.

- Цілком серйозно пане Яремо.

- Ти чуєш Богдане? - сусід поглянув на Відлигу.

- Те що тут у вас називають заборонаю чи переслідуванням, - пояснив Юра, - в нас називають порядком. Так що шануйте свою демократію і не думайте що десь краще як у вас; правду вам кажу панове!

- А я думав що в Європі, в Америці, там якимось так вільно.

- Воно вільно, лиш на кожний момент по кілька законів. Наприклад: батько доні не заборонить робити що вона захоче, тому що закон її захищає. Якщо вона пожаліється на нього, його відправлять на курси щоб навчити як виховувати дочку а ще раз застосує фізичну силу до неї, тоді в тюрму посадять.

- А як лиш сварити буде?

- Вона не буде слухати те що він говорить, вийде з тієї бесіди таке як моя жінка любить повторяти інколи: «Говори Петре, до кобили». В неї сусід був фірман; тому так каже.

- Тоді виходить що там так, як в нас кажуть: яйці мудріші за курей.

- Правда пане Яремо!

- А у вас пане Юрію є діти?

- Так: маємо два сина.

- Але якимось вони такі добрі у вас надіюсь? - Не сміливо промовив Ярема.

- В жінки родина дуже порядна і діти такі в нас що нам поки що не стидно що їх на світ привели. А так буває по-різному там в Америці, навіть в родинах українців також.

- Я так зрозумів, - почав Відлига, - казали що ООН заборонили щоб в Ірак втручатись, а Америка своє зробила таки. А коли би так Куба чи той самий Ірак не послушали резолюцію, ви б панове увиділи що тоді було би: кинулись усі б з кожної сторони і вже тієї країни не було б на карті взагалі.

- Хто сильніший той правила диктує свої. - Відказав Юра.

- Воно так все було, принцип один працює. Колись було так: завоювати, пограбувати, накласти свою владу а зараз вже зробили ніби інакше лиш в результаті те саме: підкорити економічно, використати робочу силу біднішої країни, зроби контракти вигідні міцнішому уряду. Колись грабували насильно а зараз бідніші країни самі несуть свій товар за копійки лиш щоб вижити якимось.

- Істинна правда, - підкреслив Юра, слова Відлиги.

- А ще я панове ось що думав колись: були ми ще там на Каспію, зайшла раз бесіда між моряками про Америку і Союз. Почали спорити яка держава має перевагу і в чому саме. Я так вислухав і роздумував собі опісля. Справа виглядала такою: уявіть собі що живуть в одному селі два газди, вони змагаються поміж собою, але методи їхні різні. Один газда заставляє жінку, дітей, свої коні, воли, все що має заставляє щоб важко працювали і піднімали господарство. Діти вже роблять як будь, лиш щоб показати що зроблено те що тато наказали їм. Саме таким був колись Сталін, як будував Союз з його п'ятирічками: тиснув з народу що лиш міг. Другий газда також має потребу в живій силі щоб стати багатшим від першого, лиш цей не заставляє домашніх а просто наймає бідних людей щоб за мізерну плати робили. Люди кожен старається вгодити щоб ще покликав, все ж таки є нагода хоча трошки заробляти грошей. Саме в образі такого газди, являється Америка. Тепер скажіть мені панове: хто в селі буде більш популярний з тих двох?

- Другий, - відповів Юра.

- Правильно! - Люди вже в певній мірі залежні від нього, і вже самі зацікавлені щоб перегнати першого, тобто того хто вже не їхнім паном а конкурент їхнього господаря. Тоді село скажімо образно являється світом, родини країнами, а двоє - великих дві держави.

21

Юра засидівся в гостях, бесіда поміж трьох мужчин продовжувалась. Пан Ярема, став розповідати одну подію, ще за життя в СРСР.

- Знаєте панове, колись я робив на Індукторі, тут в місті. А в нас там також був такий Омелянович; смішний був хлоп як соняшник. Мав той Омелянович родину там десь в Америці де ви пане Юрію проживаєте, лиш не знаю де, бо Америка кажуть велика досить. Прийшов йому як в нас казали визов за границі, тай він так не дуже хотів їхати до якогось там стрія чи вуйка, а жінка вперлась щоб таки поїхав і привіз там всього з Америки: джинсів, хустин таких дорогих та й всього що в нас не було. Якось той Омелянович виробив паспорт закордонній, виходив дозвіл; таки поїхати. Поїхав він, побув там може місяць, вернувся живим, здоровим і пішов щоб віддати паспорт в органи. Тоді здається був такий закон що ти не міг вдома тримати закордонній паспорт, а мав він стояти десь там в них. Прийшов він, а той каже йому щоб він підписав папір що буде мовчати що там видів в Америці. Омелянович питає чому мовчати? Каже: «як я до Америки їхав, ви мене заказали так, що мій родич нічого не довідався від мене, думаю що просто такий порядок щоб чого не видав імперіалістам про нашу державу. Тепер я усім хочу сказати про імперіалістів, нехай знають про них; який тут секрет?» А той міліціонер йому каже: «ви будете говорити лиш добре про Америку, а нам така політика не підходить». Омелянович до нього: «я лиш правду скажу і ніякої політики». Той питає: «як це правду скажете?» «Дуже просто», - відповідає Омелянович, - «хто що запитає а я скажу правду». Міліціонер каже до нього: «а коли вас запитають чи ви бачили чергу в магазині там?» Омелянович так подумав і відповідає: «скажу що не велику таку бачив; три бабі стояло». «А не краще сказати», - почав давати пораду міліціонер, - «що ви жили десь далеко від центру, не ходили в магазини а лиш бачили поля з кукурудзою; думаю так мудріше буде». Омелянович відповідає: «вже ваш Хрущов надивився в Америці кукурудзи що не знаєте самі де подівся навіть!» А той як почав кричати, каже до Омеляновича: «я вас хотів навчити як ви маєте поступати розумно а тепер взагалі ні слова не дозволено вам про Америку говорити; ясно вам?!» Омелянович каже: «а ви мене чого не вчили розуму перед тим, був би я мав розум тай лишивсь в Америці, тоді точно нікому тут не сказав б нічогісінько». Міліціонер питає: «і що ви б там робили?» Омелянович відказує: «кукурудзу б садив, щоб коли хто звідси приїде, говорив вам тут, яка там кукурудза росте».

- Договорились двоє: як качка з свинею, - засміявся Юра.

- А що далі було пане Юрію, - продовжував Ярема, - подзвонили на роботу до парторга, начальника, бригадира покликали і на зборах почали виписувати догану тому Омеляновичу. А перед тим в парторга вкрали нові колеса з машини і всі узнали на роботі що таке трапилось. Саме того ранку він приїхав автобусом на роботу, а не своєю машиною. Вже коли добре прочесали Омеляновича, той сказав що неправильно говорив в органах, жаліє, кається і так далі. А потім парторг питає щоб він признався перед робітниками, перед колегами, що саме його там розпитували в Америці про життя в Союзі. Омелянович далі за свої жарти взявся, лиш тепер хитро вже. Каже так перед усіма

робочими: «та знаєте товаришу, питали мене там чи у нас усі мають авто свої. Я кажу що не лишень авто а ще хто має авто, ще й шофера до того авто мають. Питають мене таку річ: а чому як у вас хто проб'є колесо, сам ремонтує на дорозі а не йде сам в готель а ремонтують йому з такої служби, тобто з авто сервісу. Якщо є гроші оплачувати шофера, тоді чому не можна оплатити сервіс такий? Я так подумав і кажу їм: якщо власник авто піде в готель, сервіз зроблять безплатно, лиш після того сервісу рано вже не буде що латати, ані на чому їхати».

- Таки так сказав? - Не міг повірити Богдан в те що почув.

- Та хто дивувався Омеляновичу, правда прогресивку зняли, тринадцяту також. Але сміху було між людьми після зборів тих, я вам правду переказав панове, - запевняв Ярема.

- А тепер ти Юра розкажи нам що про Америку: як ви там живете, які позитивні сторони, негативні також мабуть є, про рідних розкажи нам, - попросив Богдан.

Юра почав розповідати про зміни які відбулись від того часу від коли він тут побував, тобто від 2002 року. Розказував як Олеся відчинила свою пекарню, та про свій гараж.

В той самий час коли мужчини сиділи за столом і в них наступав вечір, за океаном в пекарні також відбулась розмова Марійки з Олесєю. Марійка працюючи почала розповідати Олесі про те що вчора до неї заїздив Любчик, жалівся на жінку і як його прийшлося розрадити їй а також діду Федору.

- А що в них трапилось? - Поцікавилась більш детально Олеся.

- Трапилось те, що в тебе Олеся скоро може трапитись.

- Мам, ти про що натякаєш?

- Про роботу: Любчик жалівся що Ріта зайнятою постійно а він так не може. Він любить десь понад берегом погуляти, рибку половити, так як там зараз Вітя наш: вогонь палять з Лізою, поговорять собі двоє, пригадають минуле...

- Покохаються двоє, - добавила Олеся.

- Само собою; це вже на десерт як кажуть. - Цілком серйозно відказала Марійка.

- А Любчик так прибіг до тебе, як колись до своїх батьків бігав жалітись на що будь.

- Можливо... А що тут думати Олеся? Людина шукає собі хто б зміг поспівчувати, лиш я нажаль так не знаю Ріти близько, щоб з нею про таку справу вести розмови. Вже коли Ліза повернеться, нехай сама з нею перемовиться.

- А Ріта гарно виглядає, - замітила Олеся, - я одного разу розглядала фото в Лізи, так старі фотки чорно-білі, так там Ріта малою була вищою за Лізу а вже десь в десять років однакові, а в дванадцять Ліза вищою була і так до тепер.

- Вони Олеся кавказці, а там люди тримаються молодими досить довго.

- Пригадую Аркадія, - стала мріяти Олеся, - коли його я вперше побачила, який він був молодим тоді, таким діловим...

- Я також пам'ятаю його на весіллі в агронома, коли я з Тетяною розмовляла. Я подумала тоді: дивись якого собі підчепила Лук'яниха, та ще десь так далеко за синіми горами за глибокими морями. Такий мужчина, пілот, так баби в селі його міряли поглядами.

- А в Арланів ще для тебе знайшовся, - засміялась Олеся.

- Я тобі ось що хотіла сказати. - Марійка зробила серйозний жест рукою. - Прилетить Юра в неділю і ти візьмеш вихідні хоча три дні.

- З якої радості?

- Саме з радості. Ви не бачились довше, вділиш чоловікові увагу, поїдете кудись.

- Ось воно що, - зрозуміла Олеся.

- Для чого щоб він мав жалітись так само як Любчик?

- Мам, свята ж йдуть скоро і часу мало.

- Нічого Олеся: грошей ніколи не буває досить а життя перебіжить і тоді станеш бабцею вже. Ліза досить правильно поступає, хоча вона могла зробити кар'єру собі, лиш вона сімейний затишок поклала вище всього.

- Може в нас родина прибавиться скоро. - Натякнула Олеся.

- А що гадаєш Олеся: якщо б навіть Тамара не захотіла того хлопця, ми можемо його сюди забрати все одно. Сама лишень подумай: з рідних немає нікого, дід Яша помре, хоча він йому просто товариш по ремеслу, а так хлопчина залишиться сам один. А тут він може малювати картини, продавати їх і жити більш менш нормально.

- Лиш думаю нам турбуватись по такому поводі не прийдеться, - усміхнулась Олеся, - там вже «щось є», як говорив колись наш дід про Лізу.

- А сама Ліза що говорить про те все?

- Вона ще не знає всього про Юліка, я ще не розповідала їй.

- Будемо надіятись на краще, лиш не знаю що Василеві хатні скажуть, коли почують.

- Нехай слухають про свого кавалера і про Аню; там є про що слухати, - відказала Олеся.

22

В четвер, не вдалось поїхати в Київ. Дуже раненько зателефонувала Тетяна, вона сказала що взнала від Людки що сьогодні гості американці виїдуть на Київ. Тетяна стала говорити щоб вони заїхали в Косів до її родини. Ліза стала пояснювати що в них просто не вистарчає часу, лиш Тетяна попросила Віктора до телефону і вже з ним домовилась.

- Їдемо в Косів, - вирішив Віктор.

- Вітя, ти ж повинен був мамі пояснити що ми лиш приїдемо в Київ і тут же літак, дітям відпочити потрібно, тут дороги не такі як там щоб просто з дороги в літак.

- Не гоже мені перечити тещі, - коротко пояснив Віктор, - тим більше що я вже пообіцяв, сказавши мамі що ми поїдемо.

- Вітя, ти інколи можеш поспитати що твоя половина думає?

- Слухаю уважну твою думку.

- В мене грошей немає, як ми приїдемо просто так? Часу також мало в нас а мама подумалась тепер в такий час.

- З грошами не проблема, ще маю трохи. А роздавати чужим людям гривні, тим часом коли тьотя Олена вже старенькою і можливо більш ніколи нас не побачить, це також не добре; я так думаю. Людям потрібно допомагати, лиш родину також пам'ятати, а то я бачу ти щось стала схожою на твого дядю Сашу з Києва.

- Вітя, - Ліза зробила плачевний вигляд, - як ти так можеш на мене?

- Дивись: ти не хотіла сюди їхати на весілля, а тепер як пощастило вже побачила?

- В чому саме?

- Шишка плюс Чорнобривка, дорівнює ми вже дід з бабою, - пожартував Віктор.

- Де ж ти лишень навчився такого? - Ліза оглянулась чи не почула Тамара.

- Натхнення з рідної землі, - посміхнувся Віктор.

- Як в Косів, так в Косів, - зітхнула Ліза.

Тетяна та Віктор були правими: хвора старенька жінка, рідна сестра покійного діда Андрія Лук'яненка, побачивши онуків та правнуків брата, плакала від щастя. Але найбільшим сюрпризом було те, що живий був той самий баран, якому сім років тому, Тамара випросила життя. Так як Віктор з Лізою привезли з собою продуктів, вони ще погостили господню, яка почала хвилюватись чим прийняти гостей.

Вечором дітей забрали до себе двоюрідна сестра Тетяни, а Белла залишилась з батьками заночувати в баби Олени. Віктор з Лізою лягли в ліжко у тій самій кімнаті, в якій колись баба Олена шукала листа з Америки, коли Віктор приїздив щоб розпитати про Лізу. В кімнаті було холоднувато, лиш було чим вкритись.

Ліза не могла заснути, вона думала над своїм життям і над собою...

- Чому не спиш а вертишся як білка в колесі? - Запитав дружину Віктор.

- Не спиться мені. Ти б пожалів свою Ляльку щоб я так не скучала до ранку.
- Вже і я не зможу спати. - Віктор помовчав а так почав знову. - Відчувається запах старого дерева. Хата дуже давня напевно і дерев'яна.
- Я думаю...
- Також про хату, чи що інше надумала?
- Ні, я не про хату, я думаю про себе.
- А чому не про мене? - Запитав Віктор.
- Для тебе також там знайшлося місце, просто пригадую своє життя і так роздумую над усім. Знаєш Вітя, я колись по-іншому собі уявляла своє майбутнє, а вона складається не так як людина планує.
- Що в тебе пішло «не так»?
- Колись я дивилась на журнали які приходили нам поштою, там було все про пілотів та літаки, я уявляла себе стюардесою, думала буду літати спочатку по Союзі а може пощастить на міжнародній. Хоча тоді Союз був великим і навіть побувати в кількох республіках, вже було престижно. А пізніше мама мені категорично заявила щоб я про таке не мріяла, так як в нас вже досить в сім'ї авіаторів. Я знову почала мріяти вивчитись, працювати десь в такому закладі щоб з людьми спілкуватись, щоб до мене вони звертались, мене звали по-батькові як було прийнято в той час в кожному кабінеті. А була досить такою, я навіть сказала б гордою, рахувала що в мене батьки побачили досить світу: Ленінград, Київ, Рига, Сухумі. Також я думала заміж виходити пізніше, щоб мій наречений мав вищу освіту і щоб ми обертались поміж інтелігентної еліти. А вийшло все не так: влюбила в тринадцять років, еміграція, переживання за тебе в тому дев'яностому, а далі ти сам все знаєш...
- Так що ти жалієш що в тебе склалось все так в житті?
- Ні, не жалію ні трошки, - рішуче відказала Ліза, - я була щасливою і любимою, а в цьому увесь зміст життя і ніколи людина яка знайшла в житті любов і щастя, не жалітиме про своє минуле. Справа в іншому: просто я зрозуміла що в житті не так відбувається як собі людина, а тим більше в дитинстві, планує.
- А на рахунок гордості: вона в тебе такою ж як була колись?
- Про яку гордість питаєш Вітя? Знаєш, перший раз коли я побачила як обстановка змінює людей, було саме тоді коли ми почали дружити і я їхала в Абхазію. Пригадуєш коли я повернулась і на вашій лавочці розказувала про те що там війна наближується?
- Ти тоді вперше сказала про еміграцію.
- Саме тоді коли я була в Ешері, я побачила Арланів і того Гаріка, якими вони були переляканими. До того часу коли я приїздила, вони такими діловими були, золото привозили, торгували з ювелірами, мали зв'язки щоб їх не взяли органи і все таке інше як тоді бувало на Кавказі. А коли пішли поголоски про національність, про те що закупається таємно зброя, якісь списки, агітація, я зрозуміла яка кожна людина незахищеною від біди. Добре що вони встигнули вибратись з відти а коли б ні? Ось тобі уся гордість людська: коли добре, тоді любий може голову підняти, а коли бачиш і чуєш що біда насувається, тоді людина становиться перед реальність і вже забуває ким був перед тим.
- Все правильно Ліза ти розумієш. - Погодився Віктор з дружиною.
- А зараз я б хотіла щоб Тамара навчилась, закінчила якийсь заклад.
- А коли вона заміж захоче і дітей так само як ти захотіла?
- Ми ще побачимо що вона захоче і як воно буде.
- А свого часу твої батьки порахувались з твоїми почуттями а ти бачу думаєш по-іншому.
- Вітя, мої батьки зрозуміли що інакше не буде, з мене не буде позитивного результату ні в науці, ані в чому іншому. Тому шлях був лиш один: видати заміж таку дівку закохану.
- А коли Тамара так закохалась також?
- Так з першого погляду, тай ще в літаку високо над хмарами?
- А ти хіба не з першого закохалась була тоді вечором?

- Я само собою, лиш коли в Тамари таке захоплення як було з Валерієм, про якого вона тепер згадувати навіть не хоче?
- З ним інша справа, а тут може бути щось серйозне.
- Не знаю Вітя, не знаю...
- А що тут знати? Себе пригадай.
- Можливо вона такої вдачі як моя мама скажімо, а не такою як я.
- Яка різниця?
- Сам подумай: в мами була любов з Михасем. Така любов що крізь вікно вилазила до нього, стояли до ранку під вишнями, думаю що були обійми та поцілунки, а опісля що вийшло з тієї любові? Сміється тепер мама з нього і сама з себе. Поїхала в Абхазію і вже другого полюбила, його щастя що хоча вдержав її поруч. Ось так буває також з дівчатами в нашій родині.
- Тамара в тебе пішла.
- Мені так хочеться, лиш я повинна переконатись. Вже з Валеркою вона почала так ходити і вислизнула з під моєї уваги.
- Ой Ліза, - Віктор взяв дружину та пригорнув правою рукою, - яка ти в нас вимогливою, добре що діти слухняні.
- Думаєш я даремно старалась щоб вони такими в нас були? Хоча, також вимушеною признати те що інколи буває батьки стараються а на превеликий жаль, насправді виходить даремно...
- Бідний той зятьок з такою тещею... - Прошептав Віктор засинаючи.
- Навпаки щасливим буде. - виправила Віктора Ліза, а сама про себе усміхнулась.
- Добре що хоча Андріївна в мене не була такою.
- Андріївна наша, по-своєму оригінальною. Навіть сьогодні на цьому ліжку, ми знаходимось завдяки саме їй.

Ранком наступного дня попрощавшись, Левчуки, вирушили на Київ. В Івано-Франківськ, Віктор більш не вступав, він з Косова проїхавши Коломию, взяв курс на Тисменицю, а так на кільцеву дорогу поблизу села Клубівці, а звідти на Тернопільщину.

Віктор з Лізою не спішили, так як машина була позиченою і приходилось їхати обережно. Виліт в Америку був в неділю, тому вони вже не мали наміру побувати в Києві щоб чого купити а просто зразу з квартири Лук'яненків, вирішати в Бориспільський аеропорт.

Ліза задумливо стежила поглядом, дивлячись на села, на поля, вона дивилась і думала.

- Що наша мамка так замріялась? - Запитав дружину Віктор.
- Дивлюсь як Україна змінилась від того часу коли ми тут побували.
- А від того часу коли ми були такими як вони? - Віктор кивнув головою на задне сидіння, вказуючи на дітей.
- Ой не порівнюй навіть Вітя. Все по-другому: мова більш сучасна, одяг, поведінка така розв'язана, молодь взагалі інша. Колись ми були такими як нас навчали а тепер бачу хто що собі забагне, так поступає.
- Тому Валерій таким відвертим був коли приїхав а ми не знали в чому причина.
- Ні, Вітя: він просто такий так би мовити розв'язаний на усі сторони. Наприклад ти сам бачив як поводитись Таня Бойко: дівчина вихована, як в поведінці так в манерах, спілкуванні, так що Валерій зовсім інше.
- Танька підійшла б невісткою для Олесі нашої.

- Ой не знаю... Володька досить такий домашній хлопець а вона буде світська дама в майбутньому. Така невістка не буде випікати батони, ані булочки; їй в шоу-бізнесі працювати. Я бачила на весіллі скільки підходило до неї таких підлітків а вона там так поводитись досить по-дорослому вже.

- А як наша золота дівка поводитьься? - Віктор поглянув у люстро і побачив як Тамара закинула голову за спинку сидіння. Насправді вона не спала, лиш показувала немов спить, щоб почути про що батьки будуть розмовляти дорогою, так як тут вже вони не мають куди відійти в сторону щоб вона не почула.

- Нехай думає щоб більше в неї не появилось такий друзів, яким був в неї Валерій, - відказала Ліза, - а також нехай закінчить спочатку школу а там вже побачимо.

Тамара думала скоріше що коли вона мамі признається про Юліка, мама обрадується дуже і почне з нею часто вести розмови про нього, лиш так не відбулось. З кількох фраз, який Тамара могла почути з вуст мами про того, з ким після повернення в Штати їй хотілось познайомитись особисто, вона не почула нічого щоб могла підтвердити захоплення новим другом чи як батько висловлювався «зятьком». Тамара стала думати що мама знову буде невдоволеною дружбою з Юліком, так само як була незадоволеною Валерієм. З Валерієм все зрозуміло, лиш чому Юлік не зацікавив маму - думала Тамара - потрібно було все розвідати від тьоті Олесі, яка мала ключ до серця мами і взагалі до усіх кого потрібно.

Насправді причина була в тому, що Ліза почувши признання дочки, відчула як в неї відродилась надія на те що все ж таки її мрія справді може виконатись, і тепер Ліза зловилась немов за соломинку, лиш потрібно так обережно триматись щоб вона не переламалась... Ліза знала що після повернення до дому, почнеться проблема з рідними Валерія, вони не так просто погодяться на рішення Тамари, лиш усе що могло зустрінути в переді, було вже не таким жахливим як те що їдучи в Україну, Ліза готовилась щоб опісля сісти за стіл разом з тими хто напрошувались свататись.

Ліза в свої юні роки зустрінула єдиного і коханого і вона не розуміла дівчат які дружили з хлопцями просто так. Звичайно дружити можна, коли дружба є просто дружбою, так би мовити коли дружбу тримає стержень спільного навчання, заняття, хобі, тощо, але щоб грати роль закоханої немов спектакль, такого Ліза просто не переносила по своєму характеру. Ліза справді була тією як її охарактеризувала колись Ріта, назвавши Віктора з Лізою «лебединою парою»; вона була вірною єдиному на все життя, і готовою стати навіть рабинею, лиш поруч того, кого вибрало її серце. А тепер коли Тамара закохалась в літаку в невідомого хлопця, Ліза поклала за мету переконатись чи перший погляд не обманув дочку як це часто буває, а тим більше після такого розчарування яке спіткало Тамару саме перед поїздкою в Україну. З Валерієм немов все вже було вирішено, було зрозуміло: він не любить Тамару, не вірний дівчині, а значить є причина відмовити їй йому раз і назавжди. Для Лізи стало проблемою новий кандидат на руку дочки: невідомо який він, не було даних по яких можна було б хоча заочно порівняти його як відносно того ж самого Валерія, так само з ким іншим. Ліза розуміла що Олеся так само як усі близькі, (коли почують) стане радісною від такої новини, лиш Олеся також мало знає львівського живописця, а значить вона з простоти душі бажає щоб він був таким, який відповідатиме тому, чого так хочеться родині Тамари. Лиш насправді так могло не відбутись і тому Ліза по складу свого характеру, яка переживали більш потрібного, їхала до дому з новим хвилювання та сподіванням. Одне що могло її потішати та немов променем просвічувати сірі хмари думок, це було те що навколо нього, немов гриби після дощу, виростали події. Роздумуючи на тим, Ліза зрозуміла що невинно Віктор вирішив поїхати в Україну, при тому вирішив просто і конкретно, сидячи на коні в парку. З приводу цього, дочка в літаку побачила хлопця, а хлопець не байдужим до неї. Але перед тим вона виявила злочини Валерія, виходить було все скоріше те що відбувається. Значить Ліза зловила одне кільце ланцюжка, потрібно повернутись в самий початок: початок не від Валерія а від Бойків походить, тому що саме Мар'яна, в знак вдячності

настійливо просила приїхати до них на весілля. Але знову тут не початок: повертатись потрібно до Савченків, саме вони стали причиною знайомства Бойків з спонсорами. Тепер виходить такий ланцюжок: першим кроком було співчуття хворому Андрійкові в дитячій лікарні, наступним признання лікаря родині Бойко, про спонсорство малого Савченка, опісля знайомство Бойків з Савченками, телефонна розмова Мар'яни і її прохання про доню. Через певний відрізок часу прохання на весілля, під час перельоту зустрічається хлопець в літаку. В результаті виходить що все зливається до того що початок береться від співчуття та допомоги, а значить плід такого поступку не можливо щоб був гірким чи поганим. Вартувало послухати чоловіка в парку, і можливо що такий послух увінчається успіхом.

З іншої сторони, Тамара все одно вже розірвала дружні стосунки з Валерієм, лиш він міг її перепросити а вона просто від того що немає з ким дружити, простила б йому. Тепер справа стоїть по-іншому: вона знає молодого живописця, він красивий, талановитий. Ліза раптово пригадала вислів батька, саме коли він повернувся з Ешери і у вагоні поїзда взнав про її дружбу з Віктором. Батько тоді сказав до мами: «смотрю красавчик двоим пригляделся». Ліза усміхнулась сама до себе від такої думки, правда вона ще не знала біографію Юліана, так як Олеся обіцяла їй розповісти після повернення. Але Ліза також не знала ще чогось більшого: вона не знала що в її домі знаходилось те, що служило центральним замком ланцюжка усіх подій. Коли б Ліза знала про таку річ, тоді б вона без жодного переживання, чи сумніву, прийняла молодого живописця в родину як рідного сина, тому що коли розкласти увесь ланцюжок, стане зрозуміло що випадку як такого тут не трапилось, а відбулось те що називається наслідком, або результатом того, що почалось багато років скоріше.

Люди часто не розуміють законність того що відбувається, так як бути інакше не може, воно не дивно, адже людина не знає свого майбутнього, лиш коли вже проходить певний відрізок часу і все вкладається на своє призначене місце, тоді можна побачити картину того що люди називають просто долею.

Бажання здійснені чи навпаки, любов загублена чи віднайдена, щастя чи нещастя, і багато такого іншого, саме являються камінцями великої мозаїки, вони частини тієї ж картини, на якій людина може розглянути життя своїх батьків, своє особисте, та тих кого вона породила на світ. Так само як батьки передають свій образ та свою кров для нового тіла, саме так вони передадуть невидимі зернята своїх поступків, які свого часу зародять плоди...

Першого листопада, Левчуки повертались в Штати. В літаку Юра сидів поруч якоїсь жінки, яка була років п'яти десяти, худорлявої будови, також вела себе чомусь жінка неспокійно та незадоволено. Через прохід сиділа Ліза, поруч неї Белла, так Тамара, а Руслан з Віктором сиділи біля вікна по правій стороні борту. Юра потягнувся через прохід і почав показувати фото, які він зробив своєю камерою. Він сказав до Лізи:

- Скоріше теща Василя сміялась з моєї Лесі, мовляв що Леся взяла фото якогось хлопця і їм показувала; тоді коли ви були в мами в гостях. А пізніше вони взнали що ніякого хлопця з Абхазії ваша мала немає, тому сміялись. А тепер я їм покажу фото такого «хлопця», що мені буде смішно дивитись на неї як вона розглядати буде його.

- А хто він такий? - Запитала Ліза, подумавши що Юра дорогою в Україну зробив фото в салоні літака і там видно львівського художника.

- Дивись тут. - Юра знайшов між фото старого діда, з прижмуреним оком.

- Хто такий цей дядько? - Ліза нічого не зрозуміла і замість того щоб побачити кого вона вже хотіла справді побачити, Юра їй показав якогось старого.

- О, це для баби Ганки особливий персонаж, - засміявся Юра, - він її ганьбив колись в магазині перед людьми а її тато в нього корову забрав німцям а самого нагайкою урвав по плечах. «Любить» він Михайлівну, як свиня різника.

- Може не починай з ними нічого Юра, - стала вмовляти Ліза, - зараз ми повернемося а вони свататись прийдуть, Тамара не захоче вже нічого мати спільного з Валерієм і тоді само собою почнетесь.

- А послухайте: воно правда що мені Леся сказала ніби Валерка з тією як вона, ну москалькою з Сибіру?

- Правда Юра.

- А я подумав що ви так перед Ромцьом щоб той відчепився, а воно виходить так є.

- Тут нічого дивного немає: зараз молодь лиш про одне думає. Коли ми були в юності, тоді дівчина мріяла про кохання, щоб хлопець квіти приносив, там поцілував, пошептались двоє, постояли і вже було таке щастя що не спалось в ночі ні їй, ані йому.

- Твоя правда Ліза, - погодився Юра.

Але жінка яка сиділа поруч Юри, почувши розмову, запротестувала:

- Я перепрошую, лиш ви трохи не праві.

- А в чому я неправий? - Юра вирівнявся на сидінні, щоб розмовляти з жінкою не повернутим плечем до неї.

- Я почула бесіду між вами і простіть що немов підслухала, лиш я не можу погодитись з тим що ось пані сказала.

- Що саме? - В розмову вмішалась Ліза.

- Ви сказали що колись молодь були такими скажімо романтичними, а тепер лиш одне на голові; я правильно вас зрозуміла?

- В загальному так, - відказала Ліза.

- Знаєте, я коли б вам розказала про свою долю, та про ту ж саму молодь яка була в моїх сімдесятих роках, тоді може ви б навчилися чогось і стали думати інакше.

- По правді я лиш народилась в сімдесят третьому, тому моя юність наступила в другій половині вісімдесятих, саме про той час я мала на увазі, - пояснила Ліза.

- Я перепрошую, - жінка звернулась до Юри, - я бачу пані з вами знайома, ви не могли б пересісти, поміняти місцями, щоб я з нею не розмовляла так перекликаючись через вас?

- А чому? Можна і пересісти. - Юра стиснув плечима і встав.

Коли Ліза сіла біля жінки, та приставилась:

- Мене звати Зінаїда, а ваше ім'я, як я почула Ліза.

- Дуже приємно познайомитесь, мене справді звати Ліза. - Ліза усміхнулась і протягнула руку жінці.

- Я перепрошую що я вмішалась в розмову вашу, лиш я повинна виговорити, в чому моя проблема ви зараз визнаєте, лиш потерпіть мене, так як я веду себе інколи досить відверто та нав'язливо навіть. Нічого не вдієте: така робота в мене; я працювала в колонії для жінок. Ні ви не подумайте що я зовсім ідіотка, я також була колись такої думки як ви: мріяла про кохання, сімейний затишок, діти, родина, і все таке від чого залежне наше бабське щастя. Але трапилось по-іншому в мене: я зараз не вірю в те що показують у серіалах, пишуть в книжках, розказують та мріють. А ви, ось ви наприклад: ви вірите в таке?

- Назвіть щось конкретно, тому що ви взяли широкий формат.

- Наприклад: ви вірите в любов з першого погляду?

- Думаю що так...

- А чому так невпевнено відповідаєте?

- Справа в тому що не завжди буває любов з першого погляду справжньою любов'ю, хоча буває також що так відбувається.

- А взагалі любов як така, вона є думаєте?

- Є любов, - впевнено відповіла Ліза, - я не думаю, я знаю.

- Ой які ви Ліза наївні, мені смішно з вас.

- Можливо, лиш від того моє переконання не зміниться.

- Припустимо. А чи любов як така, доступна усім людям? Хоча скажімо нам, жінкам?

Ліза задумалась. Запитання було справді не з простих, тим більше що Ліза дуже серйозно віднеслась до нього. Ліза пояснила як розуміла:

- На мою думку, кохання напевно доступним майже кожній дівчині, лиш щоб любов, тут вже потрібно брати кожен окремий випадок. Я згідна що з часом навіть ті хто думали що люблять, самі побачили що вони себе обманювали. А можливо була любов, лиш якийсь нерозумний поступок людини, яку любила та чи інша особа, зумів любов поламати.

- А я думала що ви з тих що вважаєте любов як щось безсмертне та наскільки міцне почуття що ніякі обставини не в силі її умертвити?

- Саме так я вважаю, лиш не завжди можу пояснити ті чи інші обставини, тим більше ось так експромтом.

- А мені простіше: я не вірю ні в любов, ані в що друге. Я вірю в себе, в свої можливості, в свої сили, в своє розуміння, в свій досвід.

- Я перепрошую: ви комуністка може? - Відверто запитала Ліза Зінаїду.

- Ні, я не згідна з ніякою ідеологією. Зараз коли поглянути, тоді одна ідеологія, одна утопія, одна програма ідеалізму. Все зводиться до грошей: так в Україні, так у тій вашій Америці куди ми летимо і так по всьому світу. Навіть релігія, також те саме: гроші і гроші.

- Може більшість так вважають, лиш я так не вважаю.

- Виходить у вас є гроші напевно і тому хочеться романтики, кохання, любові і такого іншого. Люди які думають як прожити, повірте вони не мають часу на такі так дозвольте висловитись: дурощі фантазії.

- Ой пані Зінаїда, ви мене розстроїли своїми переконаннями. - Ліза взялась долонями за щоки та похитала головою.

- Тоді давайте побудемо трошки у світі ваших фантазій, - погодилась Зінаїда, - ось ви скажіть мені таку річ: я бачу у вас є діти і чоловік, так скажіть правду кого ви любите більше: чоловіка чи дітей, або когось з дітей?

- Відповідаю: чоловіка я люблю від коли його знаю, любов до чоловіка вона різниться від любові до дітей, різниться в тому що тут не лише почуття ніжності, а також є природне відчуття пристрасті одного тіла до другого. Дітей я люблю усіх однаково, так як коли скалічити один з пальчиків, біль буде однакова як від великого, так само від мізинця.

- Тоді з дітьми я промовчу, так як своїх немає в мене і така біль мені просто невідомою взагалі. Щодо чоловіка у мене реальне запитання: коли б ваш чоловік став систематично вам зраджувати з іншою, що тоді б відбувалось з вашою любов'ю?

Тут Ліза вже могла пояснити з практики, хоча Віктор такого не зробив жодного разу, лиш були моменти в її житті що вона знаходилась в такому становищі. Ліза стала пояснювати детально:

- Коли подібне трапляється, на допомогу любові приходять ревність. Коли б таке трапилось в мене, я б стала зводити рахунки з суперницею.

- Добре. А коли не було б виходу як лиш скажімо крайній: покалічити когось одного, при тому таким способом, щоб вже більш не могла людина мати статеві зносини. В мене запитання такого роду: кого одного? Чи може краще двох разом?

- Тоді суперницю.

- Ви впевнені що вибір правильний?

- На сто відсотків.

- А що б з ним зробили? Тобто з коханим чоловіком, мається в виду?

- Прийшлося б простити.

- Лиш тому що любиться?

- Саме так.

- А воно справедливо? Він винуватим, його прощаєте, а особа яку він також мабуть обманював, потерпіла від ваших рук?

- Я згідна що коли приходиться керуватись виключно почуттям, тоді окремі поступки можуть бути не лишень несправедливими, а взагалі безрозсудними. Серед любовників саме такі поступки зустрічаються.

- Ось тут я вами цілком згідна. В нас на зоні багато таких сидять що саме так зробили як ви сказали: помстились суперницям, навіть як в нас говориться «мокрухою», тобто вбивством, лиш їм не приходиться бути з чоловіком, а саме в місці позбавлення волі та елементарних прав. Виходить що любов, а тим більше ревність, досить нерозумна штука?

- Ми взяли крайній випадок, а коли говорити про крайність, тоді все буде нерозумним, взяти наприклад справедливість: коли домагатись її постійно, в результаті друзів не стане, на роботі не стерплять, навіть рідним буде важко жити під одною стелею. Потрібно інколи недобачити, не почути, забути, простити і таке інше. Також взяти щирість: потрібно розум мати щоб так не розщедритись, що власні діти не матимуть що їсти в результаті.

- А ось нам вже саме зараз запропонують поїсти. - Зінаїда змінила тему, так як побачила стюардесу, яка роздавала обіди пасажирам.

25

Під час обіду, Ліза знову сіла на своє місце, щоб бути поруч меншої доні та коли потрібно допомогти їй. Ліза не мала апетиту, вона поволі їла і думала над тим що питала її Зінаїда. Ліза хотіла більш довідатись про цю людину а особливо взнати з якої саме причини вона загубила віру в доброту, любов та материнство. Ліза вирішила після того коли зберуть вживаний посуд, знову попросити щоб Юра пересів, а їй далі провадити бесіду з Зінаїдою, так як така розмова була куди більш цікава для Лізи, як кіно яке показували в літаку пасажирам.

Сівши знову поруч, Ліза запитала:

- А ви можете мені признатись причину вашого розчарування в житті? Адже усі люди а особливо дівчата в юності вони вірять в щасливе майбутнє, в кохання, в те що вони будуть любимим. Ви так само колись думали чи навпаки думали так як зараз ви висказуетесь?

- Думала я як усі колись. Ви Ліза правильно замітили, що саме в юності дівчата так мріють, лиш юність вона короткочасна і настає опісля довгий період реальності, який як правило не таким, як багатьом хотілось того... А сама історія мого життя особливо вам буде цікава від того часу, коли я вже стала дорослою. Закінчила Інститут, поїхала на практику, практику проходила в Ялті. Там познайомилась з одним морячком, на свою голову, як кажуть. Одним словом завагітніла, він пропав з кінцями, а я зробила аборт. Опісля вийшла заміж, пройшло правда з того часу чотири роки, а лікарі сказали що дітей в мене більше не буде. Чоловік тоді мене покинув, він хотів мати сім'ю, з того часу я так як приходиться, перебиваюсь. Саме коли я почула як ви з паном який сидів тут коло мене, почали обговорювати нове покоління, я запротестувала, тому що покоління моїх шістдесятих, не було нічим кращим як сьогоднішнє. Може ви не згодні, лиш бувший морячок яскравий приклад для мене особисто. А вже опісля коли мені пішло поза тридцять, я стала заздрити жінкам таким як ви зараз: в кого діти, чоловік, родина і так далі. Тому коли я пішла працювати в колонію, в мене є таке немов задоволення коли я бачу що поруч знаходяться ще більш ображені долею люди як я сама. Бажати щастя для когось я не можу: не виходить в мене а лукавити не збираюсь. Як бачите Ліза навіть з такої людини, з вищою освітою, забезпеченою матеріально, обставини життя можуть

зробити монстра, який має задоволення від чужого нещастя. Ви вправі мене засудити, лиш краще я вам правду таку жорстку та скрипучу, чим облесні слова.

- Та ні що ви пані Зінаїда? Я не вправі вас засуджувати, лиш співчувати можу вам.

- Даремно: співчуття тут не допоможе. Нехай ксьондзи співчують в церкві а я серед такого оточення, що лиш наказ і ганьба просувають вперед таке «суспільство».

Ліза стала думати, вона пригадала своїх батьків, пригадала коли її мама опинилась свого часу в такому ж становищі як Зінаїда, лиш батько не був таким як згаданий моряк: батько одружився з мамою і прожили разом до сьогодні. Ліза хотіла розповісти про те, лиш вона передумала: для чого чужій людині знати про помилки молодості рідних батьків. Все ж таки Лізі дуже хотілось чимось розрадити людину, в якій так поламалось життя. Звичайно що можна було по-різному називати морячка, лиш від того легше не стане. Ліза просто запитала, щоб перевести бесіду в інше русло:

- А ви не сказали до кого ви їдете в Штати? Може щось зв'язана з професією ваша поїздка? Звичайно коли не секрет; я просто так запитала.

- Можна сказати що моя поїдка має відношення до професії.

- Тоді у вас робочий візит?

- Ні Ліза. Мене викликала одна жіночка яка свого часу була ув'язненою за фінансові махінації. Воно було ще в дев'яностих роках. Коли вона звільнилась, якимось виїхала в Штати і мене віднайшла по комп'ютері. Вона поклала моє ім'я на виграш грін-карти і ось я в результаті тепер разом з вами на дорозі в Америку.

- А жити де ви збираєтесь?

- В тієї ж Світлани, так звали ту жіночку про яку я вам сказала.

- Тоді виходить хоча ви серед такого оточення, все ж таки змогли зберегти обличчя людини і я б навіть сказала змогли проявити доброту та заслужити повагу для себе.

- Як вас зрозуміти? Ні Ліза, ви не подумайте що в мене нерозумне запитання, лиш по правді я вже забула чи мене хто в житті назвав доброю.

- Просто зрозуміти: коли бувша засуджена людина, викликає до свого дому за кордон людину, яка свого часу була над нею у в'язниці, тоді виходить що вас поважає та ж сама Світлана. Тим більше коли вона сама вас віднайшла. Самі розумієте що за хамство чи надмірну жорстокість, ніхто поважати не стане.

- Так виходить. - Погодилась з Лізою Зінаїда. - Знаєте Ліза: я ніколи не перевищувала своїх повноважень вище дозволеного законодавством.

- Тим більше ви непогана людина: коли людина не має під собою нікого, вона не перевищує повноважень для того щоб не стати винуватою перед законом, лиш коли людина вже має під собою саме тих хто завинив закону, тоді в неї є можливість і навіть я б сказала спокуса як така, щоб показати свою силу та свої капризи над тими кого вже практично ніхто не захистить. А скажіть чи у вас не було можливості поводитись свавільно з в'язнями?

- Ліза, я перепрошую що не по темі: а ви взагалі який вуз закінчили?

- Не вдалось навіть Середню школу закінчити; ми виїхали в Штати.

- Ви серйозно?

- Правду сказала вам.

- А я подумала, вбачаючи манери, слухаючи як ви міркуєте, виносите рішення, подумала що Інститут як мінімум.

- Любов не дозволила: переїхали в Штати а коханий мій в армії був, наука голови не бралась, їхала до нього в Україну, весілля, діти і так до сьогодні.

- Ви знаєте, вас би нам в колонію у ролі психіатра. Там люди такі роздратовані, розчаровані, геть з глузду їдуть. Ви там могли б мати і гроші не погані а найбільше задоволення від праці. Але ви в Штатах живете, для чого вам Україна, та ще й колонія жіноча.

- В дитинстві мене батьки возили на Кавказ, коли були літні канікули, ми з двоюрідною сестрою, бувало вечорами слухали про те що говорила нам бабуся, а тепер мені багато чого пригадується як вона міркувала про життя. По правді я багато від неї навчилась.

- Ліза, а ви скажіть мені таку річ: ви вірите в Бога?

- Вірю. Я глибоко переконаною в тому що все що відбувається з людьми, воно не так просто а над усім є Божа воля. Ми з Олесею, це так звати сестру чоловіка мого, часто розглядали життя наших родин, дідів, бабусь, та батьків. Виходить що все що трапляється, а в нашій родині, багато чого такого трапилось що було над чим подумати, вона має відношення до того щоб було скоріше.

- Ось як... Ви, перше чим щось мені признаєтесь про те що ви сказали, могли б мені відповісти на відверте запитання?

- Не знаю чи зможу відповісти на те що вас цікавить?

- Запитання такого характеру: коли б ви опинились в моєму положенні тоді в тій самій Ялті, як ви б поступили?

- Якщо б таке зі мною трапилось, - відказала Ліза, - я навіть тоді в такому віці, все ж таки народила б дитячко.

Зінаїда задумалась... Вона глибоко зітхнула, поглянула у вікно, знову на Лізу, поглянула на Беллу і Тамару.

- Не хватило мені мужності тоді, не було кому порадити добре а погане порядять завжди і досить доволі таких порадників, щоб не стати їм на добре місце ніде і ніколи. А все ж таки чому ви саме такий підхід до даної справи, вибрали для себе?

- Тому що коли б вже віддалась чоловікові, а опісля коли б він просто втік від мене, в мене була б нагода відшукати його пізніше. Можливо такий пошук продовжувався б довго, лиш я думаю що на кінець я б віднайшла того хто так поступив.

- Для чого він вам тоді б здався? Адже він так поступаючи сам говорить за себе, говорить що просто не заслуговує на пошану, тим більше щоб його шукати.

- А можливо коли б він став старшим, тоді б осуджував свій поступок як поганий, хотів б вибачитись, адже чоловікові в тридцять чи сорок років, довідатись що в нього живе син чи доня, це не те саме що в двадцять чи у вісімнадцять.

- А вартує свою долю ставити під сумнів: коли б ви його знайшли а він одружений, так було б скоріше всього, а коли б вам подобався хлопець а не зміг з вами одружитись лиш тому що ви мама-одиночка?

- Тоді у вас відповідь готовою пані Зінаїда; життя ваше - ось уся відповідь.

- Змушена погодитись... Я саме тому так поступила щоб знайти кого іншого.

- Зрозумійте мене правильно: я така людина що не втікаю від проблеми а інколи ще нароблю з малої велику. Можливо воно не зовсім правильно, лиш я саме такою.

- Тоді залишимо нашу бесіду, а ви мені розкажіть про рідних своїх і чому ви з своєю братовою, такі переконані що події в житті якимось контролюються і мають зв'язок поміж собою. Цікаво послухати вашу точку погляду на такі речі.

- Тоді почнемо з родини мого чоловіка і почнемо з сорок третього року, тобто про те що відбулось рівно тридцять років перед тим, як я народилась на світ. Тоді ще не було ні моїх батьків, ані батьків мого чоловіка, лиш самі послухайте чи подія яка відбулась не матиме впливу аж до наших днів.

Дороги польоту ще було п'ять годин, тому в Лізи був час провадити свій монолог, а вірніше біографію родин: спершу Бойчуків, Лук'яненків а опісля Левчуків та Арланів.

Белла так само як під час перельоту в Україну, так тепер повертаючись додому, хотіла знову ходити по салоні літака. Тамара пішла з нею два рази і більш їй не хотілось. Вона навіть посадила сестру не в середину, де скоріше мала сиділа, а з самого краю щоб та була ближче до батька і йому надокучала. Віктор вже посилав Руслана два рази, лиш малий хотів спати і просив не турбувати його капризами молодшої сестри.

Юра спостерігаючи за тим що відбувається поміж дітьми, став питати Тамару:

- А чому їй не сидиться? - Юра кивнув головою на Беллу.

- Ой, не питаєте дядя Юра.

- А може тому що минулий раз ти ходила з нею багато а зараз вона так само хоче?

- Лиш я тепер вже не хочу.

- Тепер зрозуміло... - Юра усміхнувся.

Тамара поглянула на нього, трошки засоромившись відвела свої блакитні очі, водячи ними по стелі салону лайнера. Юра хотів щось говорити, так як нудився від того що ще прийдеться сидіти довго.

- Що тепер Тамара, - почав Юра, - телефони є, Інтернет, знайти людину простіше як свій ключ від хати. Колись біда була: мамка твоя коли поїхала, пропала була в тому Брукліні, ми шукали як могли. Їхали в Тлумач до одного діда що був приїхав, старий переляканий застрашивсь щоб його не стала поліція шукати, тому що він розшукує когось, ми що лиш не думали. А тепер сама виділа: в Україні усі з мобільними ходять, молодь ділові такі. Колись як мама твоя далась чути, я, тато твій, тьотя Олеся, ми до такої жінки Яківни, їхали машиною, не встигнули, чекали коли мама подзвонить з Америки нам. А вже коли телефон провели, о тоді вже часто говорили, хоча інколи погано було чути.

- Дядя Юра: а коли ви були такими як наш Руслан, ходили в школу, тоді так само жилось в Україні як тепер?

- Та що ти? Все було по-іншому. Ми діти боялись учителів, боялись любого хто був у партії, тому що він мав владу. Вони нічого не робили нам, лиш ми знали що їх потрібно слухати і боятись. А жили хто як: наприклад твій тато жив добре. Він ніколи нічого поганого не говорить про той час, але йому непогано жилось, також усім його рідним. Мали вони дві хати, стару і нову, дід майстром був, гроші заробляв. Вирощували городину, в них постійно було досить чого їсти. Хоча в той час усі мали продукти, лиш треба було приготувати жінкам щоб було все до столу. Наприклад я пригадую що постійно були салати з овочів в холодильнику, хто б не приїхав до них, постійно було що покласти на стіл. Вже коли надходить неділя, бабуся Маруся, завжди пирога пече якогось щоб було до кави чи чаю у вечорі за столом. А в зимі вечори довгі: посідаємо собі і різні пригоди та бувальщини розказуємо.

- А що таке «бувальщини»? - Поцікавилась Тамара.

- Те що було колись. Так і кажуть від слова «було» - значить бувальщина.

- А я ще знаю як називають долари в Україні.

- Долари вони і в Африці долари.

- А в Україні кажуть на них «бабоси».

- Та це ж не офіційно, а просто так кажуть.

- А як колись називались гроші?

- Казали рублі на гроші, так вони називаються тепер в Росії, а по-українське називались карбованці, лиш тоді мало хто так говорив.

- А я бачила «десять» таких карбованців, мені дід Арк показував, він має вдома. На них намальований такий дядько з бородою, а самі гроші червоні.

- Того дядька до тепер не підгодили. - Відказав Юра, лиш Тамара не зрозуміла жарту.

- А гроші колись були усі червоні, так як в Америці білі з зеленим?

- А з чого ти взяла що усі гроші червоні були?

- Тому що прапор був таким і все писали на червоному; я бачила книжку кольорову таку про Союз.

- Гроші були такими: одиниця мала колір такий золотий, більш подібний до гірчиці. Троячка була зеленуватою, п'ятка синьою. Десятка, таж сама яку ти бачила червоною, ще казали на десятку «червонець». Так було двадцять п'ятка такого фіолетового кольору, п'ятдесят рублів були світло-зелені, в нас називали такий колір салативий. Сто карбованців були коричневі. Правда кольори не були такими конкретними, якісь блідуваті і переходили з одного в другий, напевно щоб підробити було тяжко. Також був ще карбованець залізний такий білий, але його підробляли. Я один раз бачив такий підроблений рубель.

- А звідки ви знали що він несправжній?

- Виглядав як справжній, лиш ту на торці, - Юра вказав на свою оброчку, - той рубель не мав зірок, а оригінальний мав такі глибокі зірки заглиблені. Напевно такі зірки було найважче зробити тим хто підробляли гроші. А взагалі на руках мало ходили сотки, навіть двадцять п'ятки, в основному: три, п'ять, десять і звичайно один карбованець. Також гроші не були однакової форми як долари усі однакової величини: карбованець малий був, а дорожчі банкноти вже так трошки більші; сотка великою.

- А зараз також вже десять доларів і двадцять кольорові в нас.

- Щось змінили, лиш тоді гроші кращими були: на кожній банкноті був напис на п'ятнадцяти мовах, так як Союз мав п'ятнадцять республік. Взагалі москалі не уміли чогось такого зробити а гроші, медалі, ордена, навіть значки для дітей такі, вони робили гарні і серйозні. Де б колись в Союзі на номерах автомашин малювали якісь апельсини чи дерева як в нас малюють на Флоридських номерах і на інших. Колись як було щось державне чи пов'язане з документами, так всюди герб держави і строгий вигляд.

- Мамка розказувала як всі у формі в школу ходили, який порядок був в школі тоді.

- Колись, - почав пригадувати Юра, - люди знали порядок у всьому: зберігали кожному банку скляну щоб було в чому на зиму закрутити чи вишень, сливок, винограду. Також огірки засолювали, тобто квасили в бочку, а бувало що маринували у бутлі. Зараз дивлюсь тих банок пластикових, паперів, обгортки, замітай де побачиш. Колись як я був малим, діти збирали папірці від обгортки цукерків, робили так звані фаньтики, грали хто в кого виграє. А вже хто марки складав, той вже був вище щось над товаришами. Ой, знали б ви, теперішні діти як нам хотілось мати якусь наклейку, лиш щоб щось писало а ще по-імпортному, що не будь, лиш щоб напис був. Напевно носили б були на футболці чи куртках назву похоронного бюро, лиш щоб якийсь напис був чужою мовою. А джинси які були в пошані, а зараз я в гаражі під машиною в джинсах.

- Ви так все пам'ятаєте дядя Юра... Так можете все розказати як колись було...

- А я вчора, та тьотя Леся, про тебе говорили, - змінив тему Юра.

- Що саме, якщо не таємниця?

- Вірніше не про тебе, а про того як він?

- Зрозуміло, лиш що все ж таки говорили ви?

- Тьотя Леся жартувала: каже мені «Мій тато був Левчук, не лев нормальний, а ще так би мовити такий молодий левчук. А тепер ще в родині буде Соколик. Вже був би сокіл, але ні, малий соколик, напевно такий що лиш літати навчився». Ось так тьотя Леся жартує про свого батька і про того самого, про кого ти вже знаєш.

- Так є насправді. - Тамара відвернулася, так як дівчина засоромилась.

- А ти хоча знаєш хто такий сокіл?

- Птаха якась напевно.

- Якась? Яка птаха? Це тобі не горобець чи синичка.

- Ні я не знаю яка це птаха...

- Почекай, - Юра погладив вуса, - як воно буде по-англійське...

- Запитати б когось... - Тамара стала оглядатись навколо на сусідів салону.

- Може мамка знає твоя? Тато напевно не знає, малий Руслан тим більше.

- Я погляну на комп'ютері, там є перекладач.

- Ліза, - Юра повернувся в ліву сторону, - може ти знаєш як буде по-англійському сокіл?

- Сокіл буде «фалкон», - пояснила Ліза.
- А молодий, ну скажімо такий що лиш взявся літати?
- Можливо «янк-фалкон...»
- Вже будеш знати яка птаха сокіл, - промовив Юра Тамарі.

Тамара мовчки стала пригадувати птахів, вона не знала який сокіл, так як ніколи не звертала уваги на рід птахів. Хоча на Лонг-Айленді, можна досить часто побачити соколів, які сидять на витягнутих дугах придорожніх ламп, Тамара не знала що саме ці великі птахи і є соколами, чи фалконами, як їх звать в Америці.

27

Тих хто повернулись з України, зустріли з великою радістю. Так як неділя вихідний день для усіх, в аеропорт приїхала Марійка з Левом, Олеся, а також Аркадій з Тетяною.

Зустрінувшись з рідними, Олеся привіталась з чоловіком, а опісля вигукнула:

- Ой Ліза, Тамара, як ви похудали там!
  - Нічого, щоб похудати люди гроші платять, - пожартував Віктор.
  - А додому хотілось дуже? - Запитала Олеся брата.
  - Думав два тижні коли нарешті ляжу на свій матрац та відіплюсь як кіт. Куди не піду якось ліжко не таке, спати не можу спокійно, вертівся як веретено.
  - А в мами джакузі велике поклала, я вчора там як в акваріумі риба.
  - А мені можна? - Запитала Ліза.
  - Я думаю: лиш новини в нас є тут.
  - Які саме?
  - Ліля народить хлопчика на наступній рік, напевно у лютому. Ріта взагалі не знає що вигадувати, в якийсь орден записалась, така крута що не доберешся.
  - Який орден?
  - Я звідки роберу: тамплієрський, чи масонський, одним словом щось з середньовіччям зв'язано. Якісь там забави мають, сходки свої, має якийсь медальйон такий крутий на шию і все таке.
  - Пішли вже, - спішив Юра жінку, - вдома вже розкажеш, кому тут Ріти потрібно.
  - Не спіши, - засміялась Олеся. - Я три дні вдома буду і вже наговорюся зі мною.
- Аркадій хотів щоб Тамара їхала зразу до них, лиш вона не захотіла, мотивуючи тим що замученою і вдома хоче відпочити. Насправді Тамара хотіла побути з Олесєю, щоб якнайбільше довідатись про молодого художника, який не виходив з голови дівчині від того часу, від коли вона його побачила.
- Олеся знала що в племінниці на голові і кивнула щоб та сіла до них в машину, Тамара оглянулась на батьків і шмигнула в салон машини, якою приїхала Олеся.
- Усі виїхали на дорогу, так як Юра був усвідомленим про події, Тамарі не заважала його присутність. Але питати Тамара сама не сміла, вона слухала поки Олеся вела розмову про домашні справи, розпитувала про Україну, розказувала про Володьку та Олега.
- Нарешті Олеся глянула в люстерко і промовила:
- Сьогодні ми мали, вірніше Володька мав, розмову зі Львовом.
  - Розкаже мені Вовка, - відказала Тамара.
  - Питався в якій годині ти повернешся а сказала щоб Володька переказав. Правда вже сьогодні розмовляти Львів з нами не буде більше...
  - А чому? - Тамара нахилилась між передні сидіння щоб бути ближче Олесі.
  - Там в нього або немає комп'ютера свого, або Інтернету немає.
  - Тоді звідки він говорить?

- До когось ходить напевно. Володька сказав коли ви повернетесь, а він сказав що вже люди спатимуть і тому він не зможе так довго чекати.

В розмову вмішався Юра:

- Що ви як малі діти? «Львів» якийсь, «він», говоріть як дорослі люди; хлопець ім'я має. Кого ви тут боїться: мене може? Та ж я його найперше увидів!

- Тоді чому не сказав що Тамка племінниця наша, як її звати, що і як?

- Добре що карточку з чемодана не викинув, а племінниця сама знайшла спосіб як зробити щоб було окей.

- Юра, - Олеся промовила поволі, поглядаючи в люстерко на Тамару, - а який він сам собою? Ти ж бачив його живого і близько.

- А по Скайпу хіба він не живий?

- Лиш не те саме, - настоювала Олеся.

- Такий саме до неї. - Юра кивнув головою в сторону Тамари. - А ви з Лізою проведете урок родинної моралі і буде добре.

- Я не хочу щоб мамка з ним розмовляла, лиш я буду тепер, - запротестувала Тамара.

- Ой ти послухай, - промовила Олеся.

- Ви вже все зробили що від вас було потрібно, тобто що я вас просила. Тепер я буду сама, може Володька дружити з ним і все, - рішуче висловила Тамара.

- Ти чуєш Юра як боїться за свого Соколика?

- Правильно робить: зараз усі баби з родини як вчепляться хлопця, він подумає куди мене занесло, що за народ такий. Перелякаєте того художника що дерево намалювати не зможе: руки будуть трястись, - жартував Юра.

Приїхавши додому, Віктор тут же пішов спати і наказав дружину щоб ніхто йому не заважав. Насправді діти перевтомлені перельотом, а ще так як привикли вже були до часу який в Україні, захотіли спати; також поснули. Одну Лізу сон не брався, вона хоча була також втомленою, лиш заснути не змогла.

Ліза випила каву, покупалась, переодяглась і поїхала до Марійки щоб привітати діда з бабою і заодно забрати кота Бонні, за яким Ліза заскучала.

Старі Бойчуки дуже зраділи, побачивши невістку-онуку. Ліза також зраділа, а ще коли побачила що кіт розчесаним і доглянутим. Ліза сіла у великій кімнаті і взяла кота на руки.

- Ми з бабою чесали його, - став пояснювати дід, - баба рано, а я вечором.

- Дякую вам: я зразу побачила що він доглянутим. Колись ми були залишили старого кота з моєю мамою, так опісля я не могла собі з ним ладу дати.

- А нам що: двоє старих вдома, час маємо, кіт вже привик до нас от і мали забавку на старість двоє, - сміявся дід Федір.

- Так як у казці було колись, - промовила Марійка. - Були собі дід та баба, не мали дітей і дід зробив колиску, поклав полінце а баба колисала його. В результаті появилася Івасик Телесик. Так само у вас з котом виходить.

- А ти Лізочка похудала так, - запримітила баба Настя.

- Дорога вимучила, там з дітьми постійно. Ми жили трохи в Києві а коли в дідовій хаті, тоді сама готовила дітям, їздили всюди.

- А пам'ятають люди ще про нас там? - Запитав дід.

- Звичайно: питались як ви тут, як поживаєте, про маму питали. Правда ми цього разу менше часу мали і так не побачили усіх, в селі також мало ходили. На дворі осінь, дні менші, дощ інколи випадав. Але ми дуже задоволені що поїхали, просто там трапилася така справа, - Ліза промовила шепотом, - одним словом Тамарку один хлопець запримітив.

- О, хлопець кажеш? - Першим з запитанням вихопився дід, а Марійка поглянувши на нього розсміялась.

- Може будуть зміни у нас тепер.

- А хлопець звідки? Хто такий? - Не терпілось знати діду Федору.

- Львівський, такий симпатичний, роками саме для неї підходить.

- Ти чуєш Марусю? - Сплеснув руками дід.
- Я ж почула скоріше, але не знала наскільки там серйозно, тому нікому не признавалась.
- Та вже нам могла сказати, - насупився дід, - а дивись як Лізочка: з літака і зразу до нас і тут же призналась. Та ми раді, лиш би було добре з тим.
- Але поки що нікому не говоріть будь ласка.
- Та що ти Лізочка, - зробив серйозний вигляд дід, - ми мовчати будемо як той кіт що тримасш на колінах. Люди не щирі зараз, ще чого може бути і хтось, та не хтось а та Ганька, вона здається мені хотіла щоб малий Василів сватався у вас, може наробити біди. Ми вже з Зоською небіжкою мали, тепер треба тихо і робити як люди роблять, а коли визнають вже готово буде.
- Тамара ще навіть на знайома так з ним, він до Володьки вже телефонував, Олеся також про нього знає.
- Ой, я би сам з ним поговорив, я би його скоро оженив тут, - підморгнув дід.
Усі розсміялись з того що сказав Федір. Правда ніхто не сумнівався в тому що дід не зміг би вговорити, в нього вже була практика на такому поприщі. Лиш вговорювати не було потреби: хлопець, як кажуть, сам напрошувався у двері родини, в якій виросла синьоока Чорнобривка.

28

Діти пішли в школу у вівторок. Асілла побачивши Тамару, втішилась що подруга нарешті повернулась. Також Тамара дала подарунок привезений з України для Асілли, гуцульські коралі з дерева, знаючи що дівчина щось таке любить. Але коли Асілла почала говорити щось про Анну Поленову, Тамара сказала що вже Аня її не цікавить а Валерій тим більше. Асілла здивувалась і Тамара змушеною була їй признатись про те що відбувалось в літаку над хмарами, а ще їй таки хотілось поділитись з кимось з подруг про таку важливу справу. Асілла зраділа і так тішилась немов сама закохалась, вона хотіла для Тамари якнайкраще, а також причиною було навіть ще те що Асілла знала як Валерій з Анею її висміювали і називали «африканською козою». Правда Тамара строго наказала щоб та не проговорилась перед Анею, чи перед іншими, так як сама Тамара сподівалась скандалу з рідними Валерія, а значить вони можуть пошкодити відношення з львівським живописцем. Тамара добре знала біографію своїх батьків, тобто родинну історію, коли Колька Остапів визнавши від Олесі деталі дружби, мимохіть наробив проблем язиком. Тамара боялась такого, все ж таки як кожна дівчина, яка не може щоб не викрити комусь свою таємницю, Тамара хотіла щоб Асілла знала також про того, з ким ще було потрібно познайомитись самій Тамарі. Асілла кілька разів перепитувалась Тамару що та відчувала коли хлопець торкнувся спини своєю рукою, і жартуючи говорила чому та не притиснула йому усю руку, обпершись о неї. Тамара лиш усміхнулась і сказала що просто його пожаліла, так як напевно вже в нього кров зупинилась у венах, хоча насправді саме таке відчуття, наповнило її саму в той самий момент.

Тамара з нетерпінням чекала коли наступить неділя, для неї кожен день так тягнувся як один тиждень. Дівчина складала в голові діалог, речення, думала про що вона буде вести розмову. Вечором вона стала одіватись у різний одяг щоб був модним і одночасно їй до лица. Тамара особливу увагу вділяла на верхню частину, так як в комп'ютері видно буде погруддя. Також вона перед люстром робила спробу різних зачісок, лиш сама не могла визначитись як їй найкраще підходить.

В середу вечором, Тамара пішла до Олесі; Олеся відпочивала після праці.

- Тьотя Олеся, як ви думаєте: яка зачіска мені підходить?

- Потрібно не думати щоб тобі підходила а саме йому подобалась. Потрібно щоб ти так себе поводи́ла, щоб опісля він спати не зміг, щоб думав про тебе, мучився, хотів бути поруч з тобою. Ти повинна в ньому викликати таку пожадливість, щоб твій голос йому у снах причувався до наступної неділі. Таке колись творилось з твоїм татком, а зараз він такий герой, а тоді я йому все вирішила і допомогла.

- А ви мені допоможете в такому?

- Не знаю... Наскільки я пам'ятаю коли ми повертались в неділю з аеропорту, ти сказала щоб моя місія закінченою і тепер лишень ти і ще може Володька інколи розмовляти може з твоїм Соколиком.

- А ви може образились на мене?

- Ні, чому зразу образилась? Просто готовою стати в сторону так як ти просила.

- Ви мене не зрозуміли: я хотіла щоб мамка від вас не могла всього довідатись, щоб вона не знала всього, а ви можете знати.

- Таки можу все знати? - Усміхнулась Олеся.

- Все ні, як вам пояснити?

- Та розумію я що тобі потрібно і що мені не потрібно знати. Я вже перейшла те все що ти лишень починаєш, - зітхнула Олеся.

- Тоді все що скажете, я так зроблю.

- Окей. - Олеся як лежала підклавши голову подушко, встала і сіла на диван. - Питання перше: де ти думаєш вести розмову?

- В своїй кімнаті.

- Неправильно, - запротестувала Олеся, - ти сядеш за стіл а заді тебе плакати з конями будуть чи що там висить в тебе? Потрібно в залі сидіти, на дивані вашому, щоб було видно чи сервант у вашій гостинній, чи що інше. Він побачить що у вас простора кімната, а так як він жив в Нью-Йорк Сіті, тоді напевно встиг побачити та знає яке житло дороге тут. Побачить що ти у великій кімнаті і тут же зрозуміє що напевно хата у вас гарна а з цього впливає що ти з елітної родини походиш. Одним словом щоб складалось враження в хлопця що ти багата, що в тебе все зі смаком. Хоча на першому плані любов як повинно бути, лиш все що поруч також відіграє свою роль, адже він художник, а як правило такі люди що мають справу з мистецтвом, вона на інтер'єр також звертають увагу. Я пригадую як мама моя, тобто твоя бабуся Маруся, вперше побувала в квартирі в якій жили дід Арк, бабуся Таня і мама твоя росла. Так коли вона повернулась, вона була в захопленні від того що там все так було по-старинному, картини, шпалери, світильники такі майстерно вироблені і все інше. Бабуся Маруся книжки читала, а люди які читають чи малюють, в них свій світ в середині, своя уява, свої образи. Так що ти повинна так поводитись, щоб він відчував що ти також частина його творчості, його таланту

- Так що мені потрібно робити?

- Наприклад: візьмеш в тата ноутбук, там є камера в нього мені здається. Тоді сядеш в залі, не сідай близько камери щоб лиш обличчя було на увесь екран в нього, а краще щоб він побачив тебе більше: щоб груди бачив, руки. До речі про руки: щоб ти не склала руки як на сповіді, я рекомендую тобі взяти kota на коліна, будеш його гладити щоб він мурликав. Так як він художник, зразу оцінить що це жива картина яку можна назвати «Дівчина з котом». Саме коли ти будеш хвилюватись, тоді рукою водитимеш по котові а він буде знімати стрес в тебе і заспокоювати нерви, така властивість в котів. Говорити багато не потрібно, не дививсь постійно на екран, тому що інколи ведеш розмову з кимось по Скайпу а людина дивиться в гору або в сторону, напевно на себе як вона виглядає. Просто потрібно так себе вести немов співрозмовник сидить в кімнаті перед тобою. Під час розмови. постарайся прислухатись про що він буде говорити, тобто на що він буде ставити наголос, і тоді ти зможеш зрозуміти що йому подобається або чим він цікавиться. Ось тоді вже починай навколо того питання вертатись: розпитуватись, цікавитись тим, а він побачить що ви схожі характером. Думаю що він обов'язково буде питати тебе, а можливо навіть почне з цього розмову, якою для тебе була поїздка в Україну. Дивись щоб

ти не критикувала, ані нічого поганого не говорила про Україну, щоб таке не вийшло немов ти така крута живеш в Штатах, а він немов якийсь такий, що до тебе йому далеко. Потрібно мати на увазі що він живе у Львові, а усі львів'яни, вони гордяться своїм містом і взагалі Україною, так як в них піднесене почуття національності. Я навіть сказала б щоб ти почала з якогось такого жарту, щоб не була така обстановку надто офіційна і серйозна, просто коли він почне сміятись, йому, а так само тобі, вже буде простіше спілкуватись. Наприклад скажи йому що для тебе був сюрприз коли ти поїхала в Косів і побачила барана для якого ти колись випросила життя. Зразу пов'яжеться бесіда: розкажеш про першу поїздку колись в дві тисячі другому році, можеш признатись як тоді ти плакала за бараном, так як це само про себе засвідчить що в тебе дуже ніжний та співчутливий характер. Дівчину так риса прикрашає, такі почуття протилежні жорстокості та бездушності і навпаки хлопцям сентиментальна натура дівчини, подобається.

- Ой тьотя Олеся, - зітхнула Тамара, - ви так багато наговорили, що я вже боятись почала.

- До речі, - зауважила Олеся, - під час розмови також можеш так кілька разів так зітхнути, там зробити жест рукою, очами поводити так, хлопців такі дрібниці розпалюють до дівчат. Ти ж бачиш як буває в кіно про кохання чи в якій драмі.

- Потрібно приготувитись мені, навіть переглянути якийсь фільм.

- Дивись не перестарайся, - посміхнулась Олеся, - ще чого доброго і такого надивишся що мамка ще мені випише добре за таку пораду.

- Ні, що ви; я все зрозуміла.

- Саме основне щоб я не забула: дітей, Руслана і Беллу, до мене приведеш, а вірніше я мамку твою відправлю кудись з дому щоб ніхто не ходив по хаті. Знаєш як буде тобі неприємно коли Руслан вдарить чи кине чимось в малу а та розплачеться? А ще коли сам підбіжить та язика покаже в камеру? Він малий хлопчисько, лиш Юлік може подумати що тут дитячий садок цілий у тебе.

- Мамку необхідно кудись забрати: коли вона буде я не зможу взагалі говорити, лиш буду думати де вона ходить і що робить.

- Про це я знаю... Колись як дядя Юра приїхав з армії, а моїй мамі було щось не так як я оділась, я була такою на маму сердитою як ніколи в житті. Тоді мене дід виручив а тепер я тебе виручу. - Олеся усміхнулась і відчула задоволення від того що стане в пригоді.

Поради Олесі хоча були доречними і правильними, лиш вони не стали в пригоді в неділю, хоча пригодились пізніше. Справа в тому що в четвер, зателефонував Валерій Тамарі, лиш вона не стала з ним говорити. А вечором того ж самого дня, Ганна Михайлівна, сама зателефонувала до Лізи. Михайлівна вже зрозуміла що Ліза не в спроможності відмовлятись від її усного натиску, тому вирішила саме використати таку гнучку сторону Лізи. На жаль Ліза не пам'ятала номеру телефону Наталі, так як майже ніколи не вела з нею бесід. Саме в той час як роздався дзвоник, Ліза поклала вечерю Русланові і наказала що все з'їв. Взявши телефон, Ліза почула голос який спотворив їй настрій.

- Доброго вечора вам і з приїздом, - привіталась Михайлівна.

- Добрий вечір, - відказала Ліза.

- Вас турбує бабця Валерика.

- Я впізнала ваш голос.

- Бачите як гарно: не часто говоримо але пізнаємось. Тоді про що воно говорить?

- Напевно проте що в мене гарна пам'ять, - з простоти душі, відказала Ліза.

- А коли так, тоді напевно пам'ятається наша бесіда перед поїздкою в Україну. Я б навіть усмілилась сказати не бесіда, а обіцянка від вашої сім'ї. Думаю що такі речі не забуваються, а ще таким благородним людям.

- Так, я пам'ятаю нашу розмову. - Ліза промовила досить серйозно, встала і почала ходити по кімнаті.

- Тоді ми запрошуємо вас в неділю до нас в гості. Дивіться щоб Тамарочку взяли з собою і усіх діточок також. Ми хочемо щоб Юра приїхав, він там передачу має для нас з України, Василь хотів забрати, лиш я сказала що вони в гостях будуть в нас разом з вами. Знаєте така справа вона є родинною і тому треба щоб були усі.

- Мені потрібно запитати Вітю, я ж не можу сама обіцяти вам.

- Добре, ми надіємось що він погодиться.

- Тоді ми вас повідомимо завтра.

- Добраніч вам. - З особливим гордовитим тоном промовила Михайлівна.

Ліза продовжувала ходити по кімнаті заклавши руки, вона чекала коли прийде Віктор. Дочекавшись його, Ліза покликкала чоловіка на серйозну бесіду.

- Що ми будемо робити Вітя? Телефонувала мені мама Наталі і запрошувала нас в неділю до себе. Сам розумієш яка справа перед нами.

- Думаю першим і найголовнішим для нас, щоб вони не взнали про того хлопця зі Львова нічого. Подумають що саме він став причиною того що їм не вдається зробити. Уся злоба перекинеться на невинного хлопця.

- Мені Олеся обіцяла про нього багато розказати, лиш не знаю коли з нею час знайти вільний; біографія в нього якась унікальна.

- Ліза, нам першим кроком, потрібно покінчити з Ковальськими і їхнім сватанням. Як буде з тим львівським це все питання часу і самої Тамари, а ось тут потрібно навести порядок щоб більше не було того що лазитиме Валерій по під вікна, дзвонити до малої і так далі. Потрібно якось події розкласти на етажерку а не мішати все разом в одну посудину.

- Який ти в нас розумний. - Ліза підійшла і взяла руками Віктора за його руки.

- А хіба я не правий?

- Навпаки саме твоєму рішенню ми усі зобов'язані тим що я не боюсь зустрічатись з Ковальськими. Коли ми летіли в Україну, я думала що ми будемо робити коли повернемось а вони свататись прийдуть, а тут Тамара нам таку таємницю відкрила.

- Друге питання Ліза: потрібно зустрітись з ними і все розказати про Аню і їхнього любимчика. Причина є конкретна і вартує такого рішення, тобто Тамара має причину порвати відносини з їхнім єдинаком. Тут рішення в першу чергу самої Тамари. Але зустрічатись нам краще не в них, а на нейтральній території. Сама подумай: люди наготують як для сватів, ми поїмо, тому що розмова не почнеться зразу, а опісля хоча вставай і з хати втікати з дітьми разом? Як тоді буде виглядати: сиділи, вечеряли, а в кінці господарям і їхньому синові «гарбуз» на стіл?

- Може в нас? Лиш таке ж саме становище виходить для них; також неправильно. Як нам відпровадити з хати людей після відмови?

- Само собою: принесуть якісь напитки дорогі, а потім як будемо?

- Може в Олесі?

- Вони можуть відмовитись від такого запрошення, а ще Олеся може найпершою зчепитись з ними і вийде скандал великий. Вона як набере на когось, тоді хоча в панцирник ховайся від неї. Пригадай навіть як вона колись сина вчительки біології біла рибою копченою по лиці. Олеся як виходить з себе, тоді ніхто не поручиться за неї. Ти ж сама знаєш як вона «любить» тещу Василя. А коли буде Юра і щось випалить а ще на п'яну голову?

- Що ж тоді виходить?

- Я думаю те саме що ти Ліза надумала вже, так що говори.

- Шпаківня мамина?

- Все правильно, - розвів руками Віктор, - Шпаківня, це нейтральна територія.

- Тоді Тамара нехай не іде з нами а причину ми зможемо пояснити.

- А я хочу щоб ішла, поглянемо як Валерій буде дивитись їй в очі. А коли вони скажуть що останнє слово за дівчиною, нехай скаже його в присутності усіх, щоб один раз покласти тому всьому кінець.

- Ой Вітя, в мене вже ноги підкошуються, не знаю як все відбудеться.

- Нічого, тепер ми на коні а вони підуть пішки, - образно висказався Віктор.

- Добре тобі говорити переді мною, я побачу який ти герой будеш при зустрічі.

- Буду, не переживай. Взяти нашу неповнолітню дочку, обманути, вимагати грошей від неї, любитись з суперницею і я ще маю переживати як сказати таке?

- Вітя, а коли мама не погодиться що у її домі ми зустрінулись? Коли скаже щоб ми по телефону об'яснили і все?

- Ліза, такі речі по телефону не говорять. Вони скажуть що ми вигадуємо, потрібно в очі, щоб побачити їхні лица, докази потрібні, на кінець потрібно щоб Тамара сказала своє певне слово і ми усі стали свідками. В іншому випадку драма буде продовжуватись, далі все буде тягнутись, ще підключиться той художник і вже маєш готовий любовний трикутник. Ти пам'ятаєш як твоя покійна бабуся Сусанна, говорила саме про такий трикутник і чим такі речі закінчуються?

- Можливо що не все так просто: ти думаєш що Валерій почує думку Тамари і так просто відступиться?

- Наше щастя що вони не люблять одне одного: головне щоб його рідні почули її думку і рішення, а коли він хоча трошки має сумління і гордості чоловічої, повинен сам відійти в сторону і не заважати дівчині.

- Вітя, а ти готовим виступити з промовою на гостині?

- Скажу що потрібно, можеш не сумніватись. Я що за свою дитину буду боятись заступитись перед хуліганом якимось?

- Надіюсь на тебе Вітя... Олеся, вона також може, лиш я боюсь що її заспокоїть мама і взагалі вона немає такого прямого відношення до Тамари як батьки.

- Я маю. - Віктор став дивитись у вікно.

- Ліза пригадала свого батька, саме тоді коли він запитав її чи вона любить Віктора, коли він приймав рішення як поступити далі з нареченим дочки. Ліза зрозуміла що ревність батьківська та любов до невинної доні, наповнила його почуття.

Наступила хвилина мовчання, Віктор походив по кімнаті і взяв телефон.

- Куди дзвониш Вітя? - Поцікавилась Ліза.

- До мами.

- Будеш домовлятись про неділю?

- Буду.

- Вітя, я просто захоплююсь тобою, який ти гарний батько для діточок наших. Ти дуже справедливим, сумлінним, я просто... - Ліза швидко підійшла до Віктора і поцілувала з радості його в щоку.

- Захоплення покажеш пізніше. - Віктор жартуючи, тісно пригорнув дружину.

- Тоді нам потрібно ще з Олесяю може перемовитесь?

- Олеся в даний час не законодавчий орган, а просто виконавчий.

- Окей Вітя: ти візьмеш ініціативу у свої руки.

- Візьму. - Пообіцяв Віктор і став домовлятись з мамою про зустріч в неділю з рідними Валерія, так як сам хотів з тим покінчити якнайшвидше. Віктор не просто просив маму, він настояв щоб зустріч така відбулась в домі Марійки та Лева, так як при скандалі який міг розгорітись, обидві сторони могли встати і покинути місце зустрічі просто так.

Марійка уважно вислухала сина, зрозуміла що така зустріч просто необхідною і чим швидше, тим краще. Також була нагода в тому що мама Наталі, сама запропонувала не зволікаючи час, а плюс був саме такий, що так як напрошувались на зустріч самі рідні

Валерія, то і запідозрити Левчуків що саме тепер вони хотіли покласти кінець в такій справі, не було основи жодної.

В суботу, коли вже було домовлено про те щоб батьки Валерія приїхали до Марійки, хоча ніхто не сумнівався що приїде також з ними Ганна Михайлівна, Ліза пішла до Олесі. Олеся вислухала пропозицію Віктора, лиш не надто тим перейнялась, так як в неї було інше на голові: Олеся хотіла розповісти Лізі про Юліка, те що їй довилось почути з вуст самого хлопця.

Обидві поїхали в той самий ресторан в якому Ріта мирилась з Лізою, подарувавши їй сувенір, ріг з Кувейту. Ліза замовила знову собі рибу, морського окуня а Олеся також чогось смачного. Під час вечері почалась розмова: Ліза слухала все не перериваючи запитаннями Олесю; вислухала до кінця. На неї найбільш спричинило враження те що Юлік будучи зовсім хлопчиною, поцікавився Картинною галереєю у Львові. Вона пригадала собі коли вона побувала у Віктора і Олесі, коли Олеся була пішла одівати купальник щоб іти на Бистрицю купатись, а вона стояла і розглядала картину Семирадського «Біля джерела». Олеся їй сказала тоді що такий оригінал знаходиться саме в галереї у Львові. Виходить що він також бачив таку картину, лиш не репродукцію а оригіальною. Ліза зрозуміла що хлопець не з простих а талановита душа. Вона думала щоб пригадати чи такого вона бачила у сні коли їй приснився сон якого вона назвала «Мелодійна скрипка», лиш сон був давно і пригадати обличчя того хто був у сні вона просто не могла. Трагічна біографія хлопця, потрясла Лізу до глибини душі, вона навіть була готовою сама зателефонувати йому і запитати можливо у нього є якісь фінансові проблеми. Коли Ліза висказала в голос свою думку, Олеся відказала:

- В нього є проблема, лиш амурна.
- Тоді ще потрібно переконатись в цьому, - відказала Ліза.
- З часом переконаєшся.
- Знаєш Олеся, - вже серйозним тоном заговорила Ліза, - коли б Тамара з ним почала щось гратись а опісля просто залишила його, за таку людину мала б великий гріх. Тут потрібний надто відповідальний і обдуманий підхід.
- Коли вже не пощастило в дитинстві, тоді в коханні пощастить. Неможливо щоб все не складалось в людини в житті, - пояснила Олеся.
- В мене завтра така зустріч а ще сьогодні наслухалась про Одесу і такі справи, не знаю чи зможу заснути.
- Про зустріч не хвилюйся: Валерій сам визначився і поклав себе в таке становище. Тут ніхто не винуватим з нас.
- Лиш все ж таки цікаво: коли б Тамара не побачила нового обранця, повернувшись тепер з України, чи стала б вона далі провадити інтриги з Валерієм?
- Думаю що їй захотілося б помститись, лиш тепер вже голова зайнятою іншим.
- Може вона краще що не мстить тому «героеві».
- Я думаю що краще, - погодилась Олеся.
- Слухай Олеся, - Ліза раптово немов пригадала звернулась до братової. - А Володька твій не проговорився перед Валерієм про цього хлопця львівського?
- Не думаю... А що ти так боїшся?
- Думаю що коли вони визнають, можуть біди наробити.
- Що вони нароблять? - З іронією Олеся перехиливши голову, поглянула на Лізу.

- Що завгодно: наприклад зателефонують і скажуть що Тамара жила з Валерієм, скажуть про нас щось таке немудре.

- Взагалі сценарій вже готовим: Тамару замінять Анею і готова драма. Розкажуть про все що він робив з Анькою а ім'я її замінять на нашу Чорнобривку.

- Ось сама кажеш. Тепер бачиш наскільки серйозне становище?

- Лиш в подібних випадках ми вже маємо практику з Зоською і її анонімкою. Може історія в родині повторюється, лиш тепер також не дев'яностий рік щоб так заплутатись як тоді. Ми повинні випередити різні інтриги подібного роду.

- Ми ж не можемо хлопцеві, якого ще можна сказати не знаємо, розказувати щось про відносини Тамари з Валерієм. Що він подумає про неї: мала якась а вже таких діл накрутила що годі розібратись. А вони бояться за неї і тому вже хочуть попередити мене.

- Ніхто не збирається йому розказувати, для чого воно йому знати? Досить того що знає що ти не сестра Тамари як він думав, а Белла не племінниця для неї.

- Яка племінниця Олеся? - незрозуміла Ліза сказаного.

- Юлік думав що ти сестра, а Белла твоя дочка, тобто для Тамари племінниця.

- Надіюсь вже пояснили як слід.

- Все нормально, - заспокоїла Олеся, - а про Валерія знати він не буде нічого взагалі.

- Тоді як бути в неділю? В якій годині він може викликати Тамару?

- Година перша або друга дня.

- Нормально, - погодилась Ліза, - поговорить з ним а перед вечором має бути з нами у мами на гостині.

- Лиш вам усім потрібно кудись запропаститись з хати. Дівчина не зможе себе почувати вільно коли хтось буде соватись за спиною.

- Нехай закриється в кімнаті і ніхто її не мішатиме.

- Так не буде: вона повинна сидіти в залі, почуватись вільно, говорити те що я їй вже сказала. До речі кота не запропастіть кудись.

- А кіт тут при чому?

- Художня композиція: дівчина з котом на руках.

- Зрозуміло тоді. Можливо що ми з церкви поїдемо до моїх батьків а її забереш додому, там нехай вже собі говорить скільки завгодно їй, - погодилась Ліза.

- А про те що вона має говорити, я вже провела консультацію з нею. - Запевнила Олеся.

Але приїхавши додому, Олеся знала від Володьки іншу справу: Володька сказав що він знаючи про те що завтра відбуватиметься зустріч з Ковальськими, написав по Скайпу у Львів, що ні Тамара, ані він сам, не зможуть бути вдома, так як родина мають запрошення в гості і не зможуть мати відео розмову.

Олеся розстроїлась і почала сварити сина, вона ходила по кімнаті і говорила скільки що Володька вже погодився написати друге повідомлення, тобто про те що Тамара зашиться вдома. Олеся подумавши сказала щоб не писав нічого і не морочив хлопцеві голови.

Опісля Олеся подумала що можливо краще щоб Тамара на один тиждень відклала особисте знайомство з Юліком, так як потрібно було покласти кінець з драмою Ковальських. Головною причиною стало те, що потрібно було підготувати Тамару на зустріч, та навчити що їй говорити коли запитають завтра. Так як робити все одним разом, може вийти невдало як в одному так в другому. А хлопець почекає, якщо любить тоді ще більш буде чекати з нетерпінням, хоча з другої сторони було жаль його також; адже вже він чекає на неї від того дня від коли побачив. Правда обов'язково потрібно сказати Тамарі, щоб коли буде розмовляти з Юліком, вибачилась за те що застала його чекати ще один тиждень. - Надумала собі Олеся. - щоб знав хлопець що терпіння його зауважили і самого пожаліли.

На пропозицію яку запропонував Віктор, тобто зустрінутись у Лева та Марійки, Ковальські погодились не зразу. Коли Ліза зателефонувала Наталі, та сказала що скаже своїм а тоді повідомить результат. Ліза зрозуміла що Наталя мало що вирішує сама, також Ліза не знала що Валерій вперся і не хотів їхати до Марійки. Коли Наталя зателефонувала знову, вона сказала що прийдуть, лиш щоб Олеся не дозволяла собі лишнього, користуючись нагодою що вона знаходиться у маминій хаті. Ліза пообіцяла приборкати Олеся, сама подумавши що Віктор поведе сам справу, як він сказав перед тим.

Було домовлено щоб зустріч відбулась в неділю на п'яту годину вечора. Ліза попередила Олеся те що просила Наталя, Олеся відказала що буде мовчати як риба, хіба що її хтось сам запитає. Ліза сказала про все Марійці а Марійка відповіла що дуже хвилюється, лиш розуміє що такий крок необхідний і подібним як пацієнтові до лікаря: чим скоріше тим краще. Марійка все розповіла батькам, лиш попросила щоб вони не вмішувались в справу, а старі Бойчуки почувши що Валерій так обманював їхню миловидну правнучку, заплакали двоє та разом похитали посивілими головами.

Олеся поїхала скоріше до мами, допомогти готувати вечерю, вона вже була задоволеною що Володька так написав Юліку, тому що день був справді напруженим від самого ранку. Олеся навіть вибачилась перед сином, що кричала на нього, лиш Володька не ображався на маму, так як вже привик що вона його сварить чи потрібно, чи просто тому що перевтомленою або роздратованою інколи, і потрібно на комусь розрядитись.

Коло п'ятої години, приїхали Віктор з Лізою разом з дітьми. Руслан з Олегом пішли купатись в джакузі, правда діда Федора поклали як вартового, щоб хлопчиська не набризкали води в підвалі, хоча там ділянка приміщення була з бетонною підлогою, та дерев'яною решіткою під ногами, лиш таких, особливо Руслана, потрібно було пильнувати тим більше коли справа була з водою.

Тамара нервово ходила по залі, взявшись долонями за лікті рук. Вона вже була сама радою що сьогодні їй не довелось знайомитись з Юліком, так як в неї нерви були на зриві і вона не могла б показати себе щасливою. Скоріше коли вона була в Україні, дівчина думала що все покінчено з минулим, вона вже не буде ніколи злитись ні на Аню, ані на Валерія, лиш сьогодні виявилось зовсім інше: образа яка народилась того вечора у покинутій оселі, немов знову прокинулась і пекла її наче розпаленим залізом у грудях. Тамара розуміла так само як батьки: потрібно покласти кінець тому всьому, аж тоді приступати до нової сторінки свого життєвого щоденника. Вона не хотіла щоб плутатись поміж двох мужчин: один з них який коханий а другий ненависний. Також дівчина в душі ганьбила саме себе в тому що вона не могла почекаати, для чого їй було лазити з тим Валеркою, адже вона могла собі ходити спокійно в школу, наприклад так само як Асілла. Тамара знала що брати Асілли, ніколи б не дозволили щоб їхня сестра возилась мотоциклом з якимось гульвісою, а коли б вона на таке посміла, узнавши вони б швидко поклали її на належне місце: серед мусульман з тим строго. Воно правильно, - думала собі Тамара, - адже дівчина інколи довірливою, швидко готовою на нерозумні поступки, легко їй опуститись до низького рівня. Тамара стала думати про те що мама повинна була взяти справу під контроль, лиш те що вона не хотіла признаватись нікому і таємно возилась, дівчина немов себе не дуже винуватила, зразу захищала себе тим що в неї не було досвіду як такого, а ось батьки, в них досвід вже був і тому повинні були її зупинити.

Тамара раптово пригадала про речові докази, тобто про ліхтар та світлину яку Асілла передала їй від Ані. Вона взяла телефон і зателефонувати до Володьки, щоб той привіз з собою. Але на її розчарування Володька вже поїхав з дому і сказав що на гостині його не буде. Також він повідомив їй приємну новину, яка немов промінь крізь сірі хмари просвітила почуття дівчини. Володька сказав що написав йому Юлік, просив передавати привіт сестрі, написав що вона приснилась йому і уві сні сказала що їй подобаються

пташки ластівки. Володька відказав що про таких птахів не знає, (як також він не знав що осінню Тамара не бачила жодних ластівок в Україні), зате знає що вона дуже любить коні. Від почутої новини, в Тамари стало радісно на серці, вона навіть забула чому телефонувала братові, лиш пригадавши за кілька хвилин, пішла до Віктора щоб просити його відвезти її додому і назад, так як є одні речі які їй потрібно мати з собою тут.

- Послухай Тама: ти ще мало проблем нам наробила що ми зараз тут усі і далі голову морочиш якимись таємницями? Що тобі взяти потрібно?

- Тоді я самі пішком піду.

- Ні, ти сама поїдеш машиною. Дід Арк тебе вже вчив їхати: візьми мої ключі і поволи поїдеш. Поки ти підеш а поки повернешся, тут вже хто знає що відбудеться.

Тамара так зробила, вона обережно виїхала на дорогу і направилась додому. На вулиці вона зустрінула Ковальських, тобто батьків Валерія, Наталя впізнала Тамару і махнула до неї рукою. Приїхавши додому вона побачила Юру який також вже сідав їхати на вечерю.

Приїхали гості, вони також були в такому настрої що можна було здогадатись що в них неспокійно на серці; Наталя злилась щось на Василя під хатою, баба Ганка розводила руками на подвір'ї. Одна Марійка вела себе здержано, не хвилювалась, не робила з того надзвичайну драму, так як в житті їй приходилось багато чого переходити і переживати, тому така річ не була для неї трагедією, чи чимось таким, щоб заслуговувало аж такої мороки. Вона вже навіть мала готову тему щоб розрядити обстановку хоча на перший раз, а там вже як поведеться.

Марійка вийшла на поріг хати і стала запрошувати гостей. Вона побачила що Валерія не було, лиш Ганна Михайлівна першою пояснила: Валерик наш приїде пізніше.

Насправді як одна так друга родина розуміли що сватання не з простих, тому Валерій сказав що не хоче з соромом виходити з хати, лиш коли вже щось почнуть домовлятися в позитивному напрямку, тоді йому повідомити і він приїде.

Ковальські знали що мабуть батьки Тамари, знають про відношення Валерія з Анею, для того вже було підготовленою легенда, були також визначені винуватці таких бесід і так далі. Одного вони не знали: не знали що Тамара сама була присутньою на стелі в старій барні і бачила все своїми очима. Ганна Михайлівна розраховувала на те що коли так довго вдавалось обманювати дівчину, виходить таких інтелігентів можна якось вговорити, і також можна обманути на свою користь, тому все було придумано, так як для такої зустрічі люди готовились і досить старанно.

Зайшовши в хату, гості привітались, оглянулись і посідали. Але Марійка прийшла підв'язаною у фартушку господині, почала просити до столу а там вже можуть не спішити, так як гаряча страва вже покладеною. Марійка також почала кликати Олесю, яка на другому поверху, вела розмову з Левом про голуби.

Усі сіли до столу, оглянувшись Ганна Михайлівна першою запитала:

- А я не бачу тут головної особи?

- Ми до хати а дівку сховали, - пожартував Василь.

Наталя штовхнула його в бік, і він щось пробурмотівши замовк.

- Тамарка поїхала додому і зараз приїде, - пояснила Марійка гостям.

- Ой, - зітхнула Михайлівна, - вони з Валериком договорились напевно; він також сказав що приїде трошки пізніше.

- Не думаю. - Відказав Віктор не дивлячись на тещу Василя. - Вона в мене машину попросила і зараз повернеться.

- Хто прийшов а хто ще підійде, лиш не станемо чекати, - звичайним тоном промовила Марійка, звернувшись до гостей.

В двері зайшов Юра, він був дуже веселим і привітавшись підійшов до Марійки, поцілував тещу в щоку. Юра навмисно так зробив перед тещею брата, показуючи тим що він свою тещу любить і шанує. Потім він сів поруч брата, і взявши за плече похитав Василем.

- Починаємо трапезу! - Промовив Віктор як старший в домі, так як Лев сказав що не піде на такі розбори справи, напередодні довідавшись все від Марійки про сватання. Лев взагалі висловився що потрібно було сказати одне речення по телефону і не робити жодної зустрічі, лиш Марійка вже хотіла немов офіційно все завершити, тим більше вона вже була пообіцяла дітям що саме так все відбудеться в неї в домі, як запропонував Віктор.

33

Почали мовчки їсти, Василь поглянув на пляшки з вином, шепнув до брата на вухо щоб його жінки не почули та не виписали опісля:

- Ви вже всі так як американці. Де ти видів стіл без горілки? Хіба лиш в Америці таке.

- Чия хата - того правда, - відказав Юра.

- Казав що в нас треба було.

- А в тебе в хаті хіба твоя правда? - Усміхнувся Юра.

- Ой добре кажеш Юрцю. - Зітхнув Василь як за того що Юра сказав, а також задля того що побачив що напитись сьогодні досхочу не зможе.

Марійка побачивши що усі мовчать, сама почала розмову явно не по темі взагалі.

- Знаєте, я буквально два дні тому з сусідкою розмовляла. Вона розказує що ходили в ліс і зробили фото там. Знімки передали туди в Афганістан, а там люди не могли повірити в те що побачили. Я питаю її що саме так їх здивувало в лісі? Вона каже: здивувало те що в лісі дуже багато поваленого дерева зогниває даремно. В них там, дрова такі дорогі що продають на базарі і не просто продають, вагою важать дрова як в нас картоплю. А ту скільки дерева пропадає даремно, так вони не могли в таке повірити.

- Бідні люди, - відказала співчутливо Ліза.

- Бідні, лиш наших добре там мордували хлопців, - підкинув Василь.

- А для чого було туди сунутись нашим? - Запитав Юра.

- Політика така була комуністична.

- От з того і починати треба, - додавив Юра.

На бесіду, в хату зайшла Тамара, вона привіталась, лиш чомусь тихо, так що усі не почули. Марійка покликкала її до столу і посадила поруч Віктора з правої сторони, так як з лівої сиділа Ліза.

Наталя першою заговорила про Тамару:

- Ой яка вже виросла нівроку; маму доганяє.

- Час біжить, діти ростуть... - Відказала Ліза і стала підносити тарілки щоб дочка набирала собі всього по трошки. Тамара зняла курточку і підтягнула рукави кофти.

За столом знову наступила тиша і тут Наталя штовхнула Василя, щоб той починав справу, задля якої усі зійшлись сюди цього вечора.

- Дорога родино! - Промовив Василь, а Олеся глянула на Лізу і ледь не розсміялась.

Віктор почув як виделка, як тримала Ліза, судорожно задзеленькотіла по краю тарілки, він опустил руку під стіл і поклав дружині на стегно. Ліза відчувши його долоню, поклатала виделку і також ніжик, праву руку опустила під стіл. Вона взяла руку Віктора, переплела свої тендітні пальчики і тісно стиснула. Віктор відчув біль від її обручки і пригадав коли так само Ліза завжди ловила його за руку під час родів, коли він був поруч неї.

- Продовжуй Василю. - Шепнула Наталя чоловікові, якому нараз вилетіло з голови завчене речення.

- Коротше що говорити, я буду так по-нашому, по-простому. - Вирішив Василь піти на простець без зайвої церемонії. - Ви знаєте добре, що наші діти дружили між собою.

- Не «дружили», а дружать, - виправила теща Василя.

- Та яка різниця? - Розізлився Василь, який без того не знав як довести до відома свою думку, а тут теща ще вплуталась з своїми підказками.

- Він все правильно сказав. - Вклинився у бесіду Віктор, промовивши надто серйозним тоном. Віктор замовчав і став дивитись на Василя.

- Так я хочу щоб ми якимось тут як вже усі ми є на місці, якимось договорились як батьки, про наших дітей. Як ви скажете панове Левчуки? Чи так сказати, дозвольте вас звати сватами може вже, і так ясно без базару до чого йде така справа.

- Не розуміємо як слід всього сказаного, панове Ковальські і особисто тебе Василь Миронович. - Відказав Віктор.

- Ой, його хтось зрозуміє? - Не видержала Ганна Михайлівна. - Можна я скажу від імені своїх дітей?

- Звичайно, будь ласка, - перехилив голову Віктор.

Поки Михайлівна відсунула тарілку, поклала руки на стіл, в цілому домі наступила мертва тишина, лиш серед неї почувся голос Белли, дівчинка засміялась в підвалі граючись з хлопцями та дідом. Коли усі почекали, Михайлівна почала мову замість Василя.

- Дорога родино, ви ж добре знаєте і ми знаємо що наші діти, Валерик наш, і ось ваша Тamarочка, вони дружать між собою і хочу підкреслите що не просто так, а як наречені. Ще коли вони собі зустрічались передзвонювались, ми не спішили знаючи що дівчина школярка, лиш коли ми почули що вона їде з вами в Україну, увиділи як Валерик почав переживати за неї, побачили що справа серйозна. Хлопець боявся щоб вона кого не знайшла собі іншого, не те щоб він сумнівався в ній, лиш щоб не причепився якийсь та не став вам, батькам, подобатись. Зараз самі розумієте як воно є: в Україні багато родин, які б хотіли когось з дітей намістити в Америку і можливо таке що хтось вам підійде, тому Валерик наш боявся що ви так як батьки, не заставили свою доню поєднати долю з кимось іншим. Коли він почув, він почав шукати виходу з того що склалось, мене став просити щоб я щось допомогла. Я вирішила сама зателефонувати і поговорити ось з Лізою, як з мамою, а вона мені сказала що як лиш повернуться додому, тоді ми про це поговоримо. Скажи Лізи чи так було?

- Було, воно правда, тоді я так сказала. - Відповіла Ліза тремтячим голосом, не дивлячись на Михайлівну.

- Ось ви почули що рідна мама дівчини, дала згоду поговорити на таку тему. Саме тому ми прийшли і хочемо почути вашу думку, так як розуміємо що така справа коли мала початок, тоді буде мати і кінець в майбутньому. Ви Вітя, Ліза, зрозумійте нас правильно: ми не спішимо вас, ми лиш хочемо знати вашу думку, так як сподіваємось що ви все знаєте про дітей і тому маєте своє бачення на таку річ.

- Так, - глибоко зітхнув Віктор, - ми знаємо все як ви сказали. Ми знаємо навіть те що напевно вам, а особливо Валерію, ніяк не хотілося б щоб ми знали, лиш на наше щастя ми все ж таки знаємо. Одне що ми жаліємо це те, що ми не придали такому розвитку подій, більш жорсткий контроль, і наша вина в тому що ми як батьки, допустили до такого що зараз маємо те що маємо. Але я думаю що краще виправити тепер, аніж тоді коли буде вже складно що змінити в тому питанні. Я перепрошую за відвертість, лиш я хотів вам про це сказати.

- Вітя, ви про мотоцикл і аварію напевно? Ми вже говорили і такого більше не повториться ніколи щоб ви боялись за те що ваша дочка пішла з хати, проводити час з нашим Валериком. - Перебила Михайлівна Віктора.

- Ні, я не про мотоцикл, - заявив Віктор, - з мотоциклом покладена крапка ще давніше, і наша Тамара, нехай простить мене за те що скажу про сімейну справу, - Віктор взяв другою рукою дочку за плече, - вона зрозуміла що в нашому домі поки що, діти не роблять всього що їм захочеться. А справа про яку я скажу, відноситься до більш серйозного як мотоцикл з усіма його наслідками.

- Кажіть, ми для того тут. - Промовила Ганна Михайлівна, насторожившись.

- Ми не розуміємо: як можна пережити за дівчину що вона поїде в Україну і з кимось там буде спілкуватись, і в один час жити з іншою не десь в Україні а просто тут поруч.

- Ви про що Віктор? - Михайлівна змінилась на вигляд.

- Про те що ви напевно надумали свататись, лиш вашими сватами повинні бути не Левчуки а Поленови.

- Хто, хто ви сказали?

- Батьки Анни Поленової, - відказав Віктор.

- Що ж Наталко, - звернулась Михайлівна до дочки, - виходить і вони повірили в таку підлу брехню. Ніби люди дорослі а пацани їх також розкрутили. - Михайлівна вдарила долонями і вдаючи співчутливий вигляд, похитала головою.

- Які пацани? - Запитав Віктор, так як усі мовчали за столом.

- Та десь є якийсь той як він Наталко? - Старалась пригадати Михайлівна, лиш забула.

- Піцик, - підказала Наталя.

- Я думаю як той негідник. Так є такий Піцик, такий що приходив до нас і холодильник порожній зразу робився після нього. Валерик його мав як за свого, дружив з ним, а він так брехню пустив на нашого Валерика. Ось є такі підлі і нахабні люди, навіть такі ще молоді! Тамара почувши схопилась щоб щось сказати, лиш Марійка стоячи заді неї, взяла її за рамена і шепнула на вухо щоб та почекала, так як дадуть їй місце і час говорити.

- Так яку неправду він пустив? - Поцікавився Віктор, захотівши знати що придумала Ганна Михайлівна цього разу.

- Десь ходив той Піцик з тією як ви сказали; з москаліхою. Одного разу він забув що дівка на здибанку приїхала і десь пропав. Вона Валерика попросила щоб відвіз її додому. Наш послухав собі на голову, а той Піцик почав ревнувати що вона з нашим ходить. Вона увиділа що він такий дурний, сама не хотіла вже з ним нічого мати, а він пустив на нашого що наш відбив її, і з нею живе разом. В таке повірив Володя і ще наговорив вашій Тамарі. Але коли б ми таке були знали зразу, ми б ніколи не дозволили щоб така неправда дійшла аж до вас.

- Тоді чому сама Аня говорила нашій Тамарі в школі, що вона до вас приходить? - Продовжував розмову Віктор.

- А тому що вже коли вона увиділа що Піцик з нею посварився і нашого захотіла собі. Ви не знаєте як між дівками буває коли один хлопець кращий? Вони готові одна одну загризти за нього.

- Там щось вони бились навіть в школі, але ми на таке не звертаємо уваги взагалі, - пригадала Наталя.

Переговори перервав Лев, зійшовши з другого поверху. Побачивши його усі замовчали, а Марійка кивнула щоб той ішов на гору далі. Лев вибачився і взяв таблетку від голови, жаліючись що не може посидіти з ними за столом, так як його болить голова. Гості співчутливо похитали головою, хоча насправді не могли дочекатись щоб він вже ішов геть.

Як тільки Лев пішов, бесіда відновилась. Віктор вислухавши те що говорила Михайлівна, промовив:

- Добре, якщо було так як ви сказали, тоді питання стоїть по-іншому, лиш коли правда те що все ж таки ваш Валерій постійно зустрічався з Анею, і також вона приходила до вашого дому, тоді коли нікого не було, і взагалі він жив з нею?

- Як ви можете таке вірити? Ви Віктор, дорослий мужчина, вас такі пацани за ніс водять а ви вірите? Люди добрі, та не будьте дітьми, я вас благаю. - Ганна Михайлівна так розвела руками, що ледь не вдарила Василя по обличчі.

- Послухайте: мене ніхто за ніс не водить, мені призналась моя дочка.

- Так її Аня наговорила сама! - Скрикнула Михайлівна.

- А коли правду сказала?

- Давайте так: забудемо юначі та дівочі інтриги, станемо міркувати як дорослі люди і ми від тепер візьмемо під нагляд нашого, так само як ви свою взяли під нагляд. Для нас ваша поведінка стане прикладом, так що давайте добрі люди все залишимо і нехай молоді самі розбираються між собою, лиш я прошу тебе дитино, - звернулась Михайлівна до Тамари, - ніколи не вір наговорам подружок а тим більше тим москалюгам брехливим.

- Я вірю своїм очам. - Тремтячим голосом промовила Тамара, не підводячи погляду.

- А що ти може бачила Валика з Анею? - запитала Наталя.

- Бачила.

- Почекай: ти маєш на увазі в колі товариства чи як?

- Ні: я бачила як він був з Анею в одному місці двоє.

- Так що такого як зустрінулись випадково?

- Не випадково...

- Ти можеш мені розказати? Може ідемо туди сядемо. - Наталя кивнула на велику кімнату, лиш Тамара похитала головою в сторони. - Його питаєте коли вам потрібно, а мені не хочеться про те більше говорити. В мене вже все покінчено з тим.

- Так про що питати його?

Тамара мовчки встала, підійшла до сходів які вели на другий поверх, на стовпі який тримав різьбленні перила почеплений був пакет. Вона взяла з пакета ліхтар, фото і поклала на стіл лиш ліхтар. Усі стали дивитись на нього а дівчина промовила:

- Ось там де він залишив цього ліхтарика, все те відбувалось і не один раз а кожної середи. Володька також знає і бачив.

Усі замовчали, лиш Наталя знала про покинуту оселю і тут сама себе видала:

- Тоді скажи як ти могла бачити і ще в ночі?

- Я була з Володькою на вищі там, а ліхтар світив внизу де знаходились вони двоє.

- Не може того бути, - запротестувала Наталя. - Там висота така що не лишень ти, а Володька не вилізе.

- Про що ви говорите? - Вмішалась мама Наталі.

- Почекайте і не заважайте; вона знає про що. - Сердито махнула Наталя рукою на маму. Вона хотіла почути відповідь від Тамари. - Так як ти могла бачити, ти не сказала мені?

- Заді є драбина знадвору по стіні, поїдете поглянете, а захоче самі полізете на горище. Я і Володька вилізли туди, він так сказав тому, що я спочатку не повірила так само як він не повірив був Піцикові. Ми там розтягнули дошки і зробили щілину, а Валерій з Анею були просто внизу і притому ліхтар світив, хоча було і без світла все зрозуміло.

Наталя розгубилась, усі побачили що вона програла. Останнє що вона запитала з іронічною посмішкою Тамару, було запитання яким вона хотіла немов висміяти дівчину:

- І ти не боялась так дряпатись як який хуліган?

- Задля правди щоб знати - не побоялась.

- Ти подумай добре, тому що гонор дівочий дуже крихким буває. - Похитала головою Наталя і замовчала заклавши нервово руки.

Тамара поклала фото на стіл, якого в руках тримала.

- Ой ще один доказ. - Вимушеною усмішкою, скривилась Ганна Михайлівна. - Дивись Наталко: була раз з компанією Аня на день народженні у Валерія, і стулили з того якусь брехню. Що в них за компанія така, не розумію нічого. Та ж день народження святкували!

- Можна знімку? - Нарешті обізвалась Ліза.

- А що тут такого? Взяв Піцик зроби фотографію окрему і вже з того таке робити? - Михайлівна швиргнула знімку Лізі.

- Кажете що під час святкування дня народження було?
- Так правду кажу вам Ліза. Хочете поклянусь вам? Чому ви якісь такі усі?
- Ні, не кленіться, лиш скажіть коли у вашого Валерія день народження?
- Та як коли? Наталко, коли бо я призабула.
- Шістнадцятого лютого, - промовила Наталя.
- А тут світить дата двадцять восьме грудня...
- Так правильно, - рятувалась Михайлівна, - ти Наталко поплутала дату народження малого Романового з своїм.

В розмову вмішалась Олеся:

- Я перепрошую, лиш хочу підтвердити що Наталя правильно назвала дату народження Валерія: шістнадцяте лютого.

- Ой, а ти що може подарунки купляла йому? - Зневажливо запитала Михайлівна.

- Я пам'ятаю прекрасно як тьотя Таня квитки замовляла і перед тим заїхала в ресторан до мене. Вони сиділа і їла рибу, і звернула увагу на дату народження Валерія.

- Так що з того робити якусь трагедію люди добрі? - Вже почала злитись мама Наталі.

- Щоб не було трагедії жодної, - промовив поважно Віктор, - потрібно нам розійтись як нормальні люди, тим більше що любові між дітьми як такої не було зовсім. Будемо жити як нормальні знайомі, Валерій ваш гарний хлопець, знайде собі дівчину, хоча я повинен сказати що коли він з Анею мав такі інтимні стосунки, а тим більше він в неї першим, вона не так швидко відстане від нього; лиш це вже не наша справа. Для чого нам якихось серіалів все життя? Розійдемося в такому питанні і все. - Віктор звернувся до доні. - Тамарка, як ти скажеш, так як ти одна можеш розв'язати конфлікт?

- Я вже сказала вам тоді у вечорі на Україні.

- Тоді повтори тут: воно необхідно.

- В мене з Валерієм більше нічого не буде ніколи, поки я буду жити... - Тамара опустила скромно голову та глибоко зітнула. Вона не те що зітнула, Ліза відчула немов дочка нарешті поклала свій тягар на який вже не захоче ніколи глянути та пригадати в житті.

Ганна Михайлівна не видержала:

- Ой ти дівко не знаєш що показуєш і перед ким! Вже такі були гонорові! Валерик наш легко може знайти собі яку захоче, лиш справа не втому, коли придивитись так добре. Справа не з усіма вашими доказами, а з вашими порадами. Є тут особа що так тут мовчать, а вже свого добились.

Марійка поглянула на Олесю щоб та мовчала, а сама промовила:

- Гості наші: ви пробачте що так виходить, не все збуваються мрії, повірте: мені якось так не по собі, лиш ми не можемо дитину заставляти, тим більше дівчина скривдженою як самі бачите.

- Слушайте Марія, - сказала Наталя, - якщо так все було, він же хлопець, не втримався, молодий, здоровий, ваша поводитась з ним на віддалі. Валерик сам говорив по телефону один раз і сказав що вона йому навіть поцілувати не давалась, а він терпів скільки, також порухувати потрібно.

- Не ображайтесь на нас, - продовжувала Марійка, - коли так трапилось, тоді в Тамари постійно буде така сцена перед очима; постарайтесь також її зрозуміти.

- Нічого, ми добре знаємо хто таке заколотив! - Почала вже сваритись Ганна Михайлівна.

- А ми що винуваті? - Випрошувалась Марійка.

- Ти Марія не винувата, на тебе ніхто не скаже нічого. А ось я маю запитання до твоєї доньки, яка так мовчить тут і лиш кліпає очима.

- Питайте. - Обізвалась Олеся. - Спокійно підклавши руку під голову.

- Скажи мені правду як на сповіді: в яких ти відносинах з своєю родичкою Іриною що живе в Нью Джерсі?

- В прекрасних. - Спокійно відказала Олеся.

- От тут і як кажуть «собака зарита».

- При чому тут Ірина? - Стиснула плечима Олесю.

- Від того Ігорчика і пішла вся оця каша заварена. Виходить він від мами почув а мама його від кого почула?

- Думаєте що від мене? - Олеся поклатла руку на груди і ображеним виглядом стала дивитись на тещу Василя.

- А від кого тоді? Ліза не була проти, говорила зі мною сама. Ти свого носа пхнула!

- Я можу поклястись вам що з Іриною не говорила про таку річ ніколи.

- Клянись скільки хочеш і так з тобою все ясно! - Зневажливо махнула рукою Михайлівна на Олесю.

- Звичайно що ясно: ваш Валерик з Анькою тягається, мій син сам бачив, а ви на мене?

- Леся, - Юра взяв за плече ображену дружину, - не розумієш що трапилось? Зірвалась «Золота рибка» от і шукають крайнього.

- Що ти кажеш?! - Кинулась Михайлівна на Юру.

- Знаєте добре що кажу.

- А дивись тебе захотіла така і не дивилась як ти ходив по Тлумачі і що робив там.

- Що я робив?

- А що забув ту що віддалась коли тебе в армію забрали?

- Відалась і кінець. Леся знає про неї; на весіллі в нас була.

- А те що ти з нею тягався також знає?!

- Я перепрошую, - вмішалась Ліза, - тут доня наша, що ж ви таке перед нею і мама тут, майте сумління елементарне. Тим більше Юра тоді не знав Олесю, не обманював її зовсім.

- Пішли Леся! - Юра встав за столу. - Ще чого доброго і наговорю зараз як каплиці валились по селах і нагайки по сиротах свистіли, та діти в Німеччину їхали від батьків.

- Що вигадуєш дурню польський?! - Зірвалась теща Василя.

Юра швидко витягнув малу камеру з кишені, тремтячими пальцями ввімкнув, полистав знімки і знайшов односельчанина якого зняв на камеру в Тлумачі.

- Цей також вигадує?

- Ой Наталко, дивись кого він знає, такого алкоголіка посліднього.

- І про Маланку чув і про Софійку, та про всіх решта! - Юра залишивши камеру, направився на вихід.

За Юрою встала Олеся і Тамара одноразово; Тамара зупинилась біля входу в гостинну.

Василь також встав і махнув рукою, він пробурмотів так що Ліза почула: докрутились баби серіалів дурацьких; капут... - Він хапнув зі столу за хвіст тюльку і кинув в рот.

Наталя з мамою собі встали, Марійка вийшла проводити. Вона хотіла щось сказати лиш не знала що саме; гості не подякували за вечерю. Проходячи повз Тамару, Михайлівна тихим, схожим на шипіння голосом, промовила:

- Ой напевно не було тебе кому добре бити дівко, щоб розуму навчити.

Тамара піднесла голову не дивлячись на нікого, вона знала що її слово вже сказаним. Дівчина заставила себе виразно пригадати образ Юліка як він сидів в літаку, від цього їй стало якось по-особливому: не то урочисто, не то переможно.

В порозі Василь промовив до Віктора:

- Наступили драконові на хвіст.

- Нічого: коли буде треба і на голову наступлю, за свою дитину та за її образу. - Відказав Віктор. - На мене зла не тримай: коли б мій син так поведився, я б йому по шиї надавав, а не перекладав би на бідного хлопця, того Піцика.

Василь лиш махнув рукою і пішов до машини мовчки не оглядаючись на проводжаючих. Віктор побачив як Наталя повернулась до мами, махала двома руками щось роз'яснюючи їй; так звані свати поїхали геть...

Коли Марійка повернулась, вона побачила що Тамара вже оперлась на плече мамі дивилась на світильник. Вслід за Марійкою повернулись Юра з Олесею, які не поїхали додому. Родина сіли знову за стіл, лиш Марійка збрала посуду якою користувались гості. Усі мовчали лиш Віктор промовив:

- Молодчина Тамка, я думав що ти розплачешся, а ти повелась як повинно бути.
  - Було б за ким плакати, - підкинула Ліза. - Вона взяла білого вина, налила в кришталевий стакан, і подала доні. - Візьми Лялька, ти сьогодні в нас заслуговуєш як похвалу, так само кавказького вина.
  - Я думала що гірше обійдеться, - зітхнула Марійка.
  - Ні ви усі почули? - Розстроїлась Олеся, - я винуватою! - Олеся хотіла махнути рукою і каменем що був на персні зачепила стакан; стакана вилився гранатовий сік на стіл.
  - Заспокойся Олеся, нехай собі говорять що хочуть. - Промовив Віктор та підійшов і заді взяв Олесю за плечі. - Що ти сестричка, ми ще не таке разом переходили та вижили.
  - Я так зрозуміла що вони все знали про Аню, - помітила Марійка, - Тамара з Наталею так говорила немов там в один час обидві були разом.
  - Виходить він розказав все Наталі? - Здивовано запитав Віктор.
  - Не могли додуматись хто там зміг бути. - Засміялась Тамара. - Напевно ще пойдуть на драбину дивитись знову.
  - Для них Піцик ворог, а для нас герой: такий злочин вивів на чисту воду, - сказав Віктор.
  - Ой що воно твориться... - Розвела руками Марійка.
  - Краше тепер як потому, - промовила Ліза.
  - Не думайте що все закінчилось, - став пояснювати Юра, - вони скоріше підлизувались до вас а зараз почнуть зуби точити. Думаю що найбільше прийдеться на нашого Володьку напевно, а про походеньки свого вони знали добре, тому він не приїхав з ними разом; сподівались скандалу. Їх нічого не здивувало навіть, вони собі вже приготувала що говорити, хотіли перекрутити що усі неправду нам наговорили, а тут Тамара молодчина: сказала що сама бачила. Вони думали що хлопці наговорили, розраховали що туди ніхто не зміг полізти, а драбина десь там була.
- Того вечора у Марійки діти сиділи ще довго, так як Ковальські пішли лиш половина сьомої. Віктор сказав щоб змінити вже тему і Юра почав розповідати про Україну, лиш знову повернувся до того ж самого: він розказав про дядька Степана і про те як вони ходили до односельчанина Ганни Михайлівни.
- Тамара вставши пішла в зал дивитись телевізор, через якийсь час Ліза пішла за нею. Вона сіла поруч дочки, взяла її за плече:
- Не думай багато так. Бачиш ми усі на твоїй стороні і найголовніше що правда також. Ти знаєш що я пережила свого часу? Мені виповнилось п'ятнадцять лиш років, а тата забрали в армію. Я готовилась чекати на нього цілих два роки а не бачила його чотири. А скільки було того всього за тих чотири роки: лист анонімний, переворот політичний у Москві, ми тут переїжджали, тьотя Олеся заміж вийшла, коли я не сподівалась, навіть я не знала за кого. Повір мені: ти зараз набагато в кращому становищі та оточені.
  - Мамка, а ти чому була такою гордою? Дідові Арку не призналась, сварила бабусю Таню, і не хотіла зателефонувати до тьоті Олесі. - Тамара усміхнулась до Лізи.
  - Шкода що тебе не було поруч щоб розуму навчити, лиш хто так тобі все переказав?
  - Дід Арк. Йому також було образно що ти не хотіла спочатку його допомоги.
  - Молода була я і як бачиш нерозумна.
  - А що тобі подобалось цього вечора? - Запитала Тамара.
  - Мені що подобалось? Що може подобатись при такій зустрічі? - Стулила плечима Ліза.
  - А я думала що ти звернеш увагу...
  - Потрібно подумати...

Ліза не могла додуматись і покликала Олесю. Вона поклала перед нею те саме запитання, Олеся подумавши вигукнула:

- Ой, не знаєш що Ліза?! Напевно те що Наталя жаліла свого і сказала що ваша дівка навіть не далась йому цілуватись.

- Справді, а я забула. - Поглянула на дочку Ліза.

- Тобі вже Тамара потрібно про інше а вірніше про іншого думати, - натякнула Олеся, - добре що розлука з Валерієм не з твоєї вини відбулась і я думаю ти не жалієш за ним.

- Було б за ким: скільки він понижував мене постійно, ніби я якась маленька.

- Тепер нехай шукає собі дорослу, для дорослих розваг, - відказала Олеся.

- Для чого шукати? Вона вже є. - Промовила Тамара.

В цей час Віктор покликав Лізу з Олесєю знову за стіл:

- Так: ви жінки і тому повинні дати відповідь на одне запитання, - промовив Віктор.

Ліза з Олесєю думали що він буде їх питати, лиш запитала Марійка:

- Я тут пригадувала покійну Раїсу Яківну і пригадала один час коли я лиш прийшла працювати в бібліотеку, там почалась розмова як вибирати хлопців, тобто як дівчині вибирати чоловіка. Кожна висказала свою думку а Яківна говорить що потрібно вибирати те чого ти хочеш найбільше. Наприклад: коли хочеш щоб був акуратним, вибирати потрібно в такому оточенні, коли хочеш щоб культурним був в такому, коли хочеш щоб гроші заробляв ще в іншому і так далі. А тоді я запитала: а коли потрібно вибрати такого щоб був красивим а все решта нехай буде як буде. Яківна подумала і сказала мені де шукати такого, я розповіла хлопцям тут а Вітя вас покликав щоб ви подумали, як і де такого шукати.

- Цікаве запитання... - Відказала Ліза.

- А що тут складного, - промовила Олеся, - пішла дівка на дискотеку і вибрала який подобається, тобто який з лица саме красивий.

- Неправильно. - Запротестував Віктор.

- Чому це неправильно? - Допевнялась Олеся.

- А тому що буде там красивий, лиш не модно одітий і така дівка якою ти була, вже не зверне на красу увагу. Другий варіант: буде одітим, красивим, візьме тебе в танець а крутіший підійде і той йому уступить тебе, також тобі не підійде, тому що боїться крутого.

- Тоді в інститут піти: там культурні, не б'ються, охайні усі.

- Також неправильно: буде красивий, лиш він буде дивитись в книжку а не на тебе і скажеш що скучний дуже.

- Тоді на футбол, - не здавалась Олеся.

- А коли той хто тобі подобається гол пропустить? Подумаєш якийсь спутаний і усі засвистять його там.

- Тоді здаюсь вже, - склала руки Олеся.

- В такому випадку, - стала говорити Марійка, - потрібно вибирати солдата: усі солдати однакові одітими, усі пострижені, без бороди, акуратні, ніхто не їде на крутій машині, навіть здалека усі однакові, лиш залишається обличчя і краса яка на ньому. Також ріст можна визначити відносно інших, так як чоботи висотою однакові.

- А найголовніше, - усміхнулась Ліза, - усі солдати жадібні дівчат також в один час.

- Жаль що вже мені не прийдеться вибирати, - похитала головою Олеся.

- Та ж до тебе солдат додому приїхав був і ти вибрала, - підказала Ліза, - так що саме ти поступила по такому принципу, як говорила Яківна.

Усі почали сміятись; опісля промовив Юра:

- Яка в кого доля: одні зустрічаються в школі, другі на роботі, треті в дорозі: в поїзді, автобусі і навіть в літаку.

- Воно правда, - підтримала Марійка, - навіть в літаку...

- Вже не починаєте, як дід говорить, - сказала Олеся, - з неї вже досить на сьогодні.

Усі знали що розмова іде про Тамару і тому Віктор звернувся до дочки:

- Тама, а давай я хочу таки поїхати, поглянути на те місце, де ти з Володькою була. Ти так з Наталею говорила про якусь драбину, що мене зацікавило.

- А мені можна з вами? - Поросилась Ліза.

- Поїдемо, - погодилась Тамара.

- Як лиш в мене час появиться, зразу поїдемо, - пообіцяв Віктор.

Того вечора сиділи ще довго, говорили вже на різні теми, в основному про Україну, так як в пам'яті, особливо Юри, ще були живі спогади та враження від поїздки на рідну землю. Юра мав найбільше нагоду поспілкуватись з людьми, вислухати їхні враження та погляди на ті чи інші події. Багато він почув від Богдана Відлиги, від його сусіди Яреми, правда з тієї бесіди Юра всього не запам'ятав...

36

На наступній день, тобто зразу в понеділок, Валерій зателефонував до Тамари. Він сказав що їм необхідно зустрінутись і обговорити одну справу. Тамара спочатку відказувалась, лиш він сказав що питання стоїть не про те що вона думає.

Тамара поділилась з Олесею і запитала що їй робити. Олеся вислухавши порадила щоб племінниця в ніякому разі не годилась на жодні зустрічі, при ніяких обставинах, так як вона з ним розірвала зв'язки і більш нічого їх спільне не зв'язує. Особливо Олеся наказувала, щоб та не починала якийсь шантаж, як це любила робити Тамара колись в дитинстві, так як в даний час рідні Валерія не мали жодної зачіпки, щоб продовжувати якусь драму. Тамара вислухавши пообіцяла так зробити як Олеся їй наказала.

Коли Валерій зателефонував знову, Тамара йому відказала в зустрічі і сказала що її взагалі не цікавить його справи, проблеми і таке подібне. Валерій вислухав і сказав що вона свого часу пожаліє про те, що сьогодні так відказує йому. На тому розмова була закінченою, як рахувала Тамара, що бесіда була останньою в них, хоча воно було далеко не так.

Того вечора, Ліза сіла навпроти дочки на диван і почала розмову:

- Тамара, ти вчора була і вислухала те що говорилось за столом. Батьки Валерія розсердились на нас і повід до того надала твоя дружба, проти якої я була особисто. Тепер у нас тут на Лонг-Айленді появились вороги, вони не думай що так змиряться з тим що ми вчора сказали. Можливо Валерій махне рукою на тебе і на нас усіх, нам взагалі так хочеться, лиш Ганна Михайлівна, так просто не погодиться. Від вчорашнього вечора, я хочу більш знати про те що ти робиш за нашою спиною, так як сама бачиш що дружба, твоє розслідування, якісь вилазки по драбинах і таке подібне, роблять нам усім проблеми. Тепер сама оціни свої поступки і скажи чи воно нормально так як ти поводилась?

- А я не була такою як Аня. - Тамара зробила великі очі на маму, стараючись пояснити їй що вона досить нормально поводилась. Взагалі Тамара в цьому питанні була правою.

- Коли б ти була такою як Аня, я б з тобою не розмовляла б зараз сидячи на дивані.

- Тоді що було б зі мною? - Перехилила голову Тамара.

Ліза не знала що відказати. Вона навіть здивувалась що таке з нею відбувається, тепер не те що Ганні Михайлівні, а навіть своїй доні не може дати відповідь на запитання. Ліза встала з дивану, підійшла до вікна, поглянула в нього і подумала: що зі мною зробилось, сама не розумію себе, ніхто б не сказав що народилась на Кавказі, серед ділових Арланів.

На думку Лізи прийшла розповідь Зінаїди, яку вона почула в літаку, Ліза взяла телефон і зателефонувала мамі. Розказавши біографію життя Зінаїди, Ліза відверто запитала маму:

- А коли б таке було тоді трапилось з тобою, що тоді ти б робила в Сухумі?

- В мене було два варіанти, - призналась Тетяна, - один з них був таким: я вже знала де живуть батьки мого ненаглядного, тоді була б пішла до них і сама призналась яка в мене проблема. Я надіялась що вони так як інтелігенти, мене повинні б зрозуміти, тим більше що їхній син також винуватець того що трапилось. А коли б вони мене прогнали, тоді я собі надумала другий варіант: повертатись в Київ до брата і там родити. А опісля вже я не думала як склалося б моє життя. До дому я не хотіла їхати щоб татові вік не вкоротити передчасно. Знаєш як тоді в селі на таке дивились люди? Зараз люди серіали дивляться, якое трошки інакші в такому питанні, а тоді б селом не можливо було би перейти.

- А так як поступила Зінаїда, ти б не зробила так само?

- Ні, що ти Ліза? Я навіть про таке думати боялась, тим більше я знала що бувають випадки що коли перший раз, тоді може дітей не бути в майбутньому. В такому становищі як я опинилась, з нього ще є вихід, лиш вже такий гріх робити куди там, досить вже першого гріха було мені.

- А тато молодець, - похвалила батька Ліза.

- В якому питанні?

- В тому що вийшов з проблеми і поступив правильно.

- А я думала що завів в проблему - розсміялась Тетяна.

- Ой мама: ти як завжди.

- Буває в житті по-різному, лиш треба якое між кількох бід, вибирати меншу біду.

- Я згідна з тобою мама...

На наступній день, Ліза сказала Тамарі що хотіла б поглянути на ту барну де відбувалась драма з Валерієм та Анею, вона попросила щоб Тамара з нею в суботу поїхала туди. Але Тамара поглянула на годинника і сказала щоб їхати таки зараз, так як в суботу можуть там зустрінутись з кимось від Валерія, адже цілком можливо що також буде цікаво поглянути на те місце навіть Ганні Михайлівні. Ліза подумала і погодилась, лиш взяла з собою також малу Беллу.

Приїхавши на місце, Тамара побачила що тут все так залишилось як тоді коли вона була з Володькою. Вона показала мамі драбину куди вони вилазили.

- Мамка, може полізеш? - Запропонувала Тамара.

- Ні що ти? Я можу впасти і тоді що буде? Коли б тут була тьотя Ріта, тоді точно полізла б вона. Тьотя Ріта дряпається як кіт.

Раптово в сумочці Лізи пролунала мелодія телефону, Ліза витягнула і побачила невідомий номер який викликав. Він взагалі був відомим, лиш Ліза забула його, так як не часто розмовляла з його власником. Ліза піднесла до вуха телефон і почула голос Ганни Михайлівни, який був спокійним і навіть приємним.

- А де ти в даний час знаходишся Ліза? - Запитала Михайлівна.

Ліза розгубилась як ніколи; вона глянула на дорогу, тому що подумала що рідні Валерія також десь тут поруч і просто бачать її в даний час під старою стодолюю. Вона замість відповіді також запитала:

- А в чому страва і яке має значення в якому я місці?

- Я питаю щоб знати чи можемо собі поговорити щоб ніхто не заважав нам.

- Звичайно що можемо; я вданий час виїжджаю на дорогу і їду в машині. - Ліза кивнула головою Тамарі щоб та вже ішла в джип, і Ліза справді стала їхати на дорогу з запущеного подвір'я.

- Ліза, - почала поважно Михайлівна, - ти є розумна людина, я навіть в неділю так само говорила Наталці своїй. Я так подивилась і зрозуміла що ні ти, ані твоя родина, не проти того щоб наші діти побрались. А вже Віктор, він говорив за всіх. Воно не дивно: Олеся підговорила брата а з другого боку та Ірина свого малого, він Піцика того нещасного і вже між дітьми почалось. Я хотіла тебе запитати таку справу: не могли б ми якое обійти так легко боком родину Віктора і щоб все було добре? Ні ти не подумай що я проти того щоб він щось вирішував, лиш сама розумієш що він не свою думку говорив: Олеся намовила.

- Ганна Михайлівна, Вітя тут ні причому: Тамара сама все йому призналась а перше мені призналась коли ми були в Україні, пили вогонь вечором в саду. Вітя він як мужчина, сам ніколи мене не обманював, був чесним і тому хочеться йому що в нашої Тамари також був такий чесний хлопець. Вітя дуже любить Тамару, ми взагалі усі її любимо і менших дітей також, лиш з меншими ще немає такої проблеми як з Тамарою.

- Але послухай Ліза: чому коли ваша дочка побачила там десь Валерика, не сказала вам зразу, а чомусь аж там на Україні?

- Я не питала її; так їй захотілось.

- А я думаю що вона не придала тому аж такої трагедії, а вже коли ви поїхали, Володька розказав мамі, а Олеся вже з нею переговорила напевно і тому таке ми маємо зараз.

- Лиш ви мене також зрозумійте: я не можу заставляти дочку щоб дружила з Валерієм, коли в її пам'яті стоїть така сцена яку вона побачила. Вона також жива, доросла людина, має відчуття образи.

- Ніхто не вимагає цього, просто нехай час пройде і діти самі розберуться між собою. А Віктору поясни вдома таку річ: невже ж він думає як вам трапиться якийсь другий хлопець, що в нього в родині і в характері буде вже все ідеальним? В нас була одна така що дуже була як кажуть правильна: один випиває, другий гуляє, третій курить, четвертій має вісім класів, п'ятий тракторист і чути соляркою від нього. Одним словом усі не такі, і що думаєш? Віддалась за вдівця з трьома дітьми: він пив і курив і гуляв і бив, а діти його, її називали як хотіли собі. Так що Ліза таке також буває в людей таких що думають трошки вище чим вони є. Ти не ображайся, лиш я старшою віком і всього надивилась в житті.

- Ні, я не ображаюсь, лиш я вже в даний час не можу більш розмовляти.

- Ти вже приїхала я так зрозуміла. Тоді подумай Ліза і ми ще собі поговоримо. - На прощання сказала Михайлівна.

Ліза кинула телефон, поглянула на дочку яка придрімала від осінньої погоди і сама до себе невдоволено промовила: що мені робити з тією нашою дівкою і з Олесиною «дорогою родиною». - Ліза мала на увазі рідних Валерія.

В ночі з вівторка на середу, тобто на тижні після тієї неділі невдалого сватання, Тамара почула якийсь шум на даху гаража. Вона стала вслухатись, лиш так як був вітер, не можливо було розібрати чи це вітер так, чи справді хтось тут знаходиться. Щоб підійти і поглянути у вікно, дівчина боялась. Але через короткий час, вона почула що таки хтось тут є і вже не на гаражі, а коло самого вікна. Тамара вирішила покликати батька, лиш вона встала тихенько і в потемки на пальцях вийшла з кімнати.

Тамара, від того часу від коли пішла спати сама у свою кімнату, ніколи не заходила в ночі до спальні батьків. Бувало що Ліза могла йдучи на кухню в ночі, взяти Віктору напиток, зайти і поглянути як спиться доні; також Ліза заходила до менших дітей. Але сьогодні була нештатна ситуація і Тамара без будь якого попередження та стуку в двері, прихилила їх, і пройшла в спальню батьків. Вона підійшла до ліжка, нахилилась над батьком і стала його будити. Віктор, спав по лівій стороні, тобто дружина знаходилась біля його правого боку. Коли Тамара почала його рухати за руку, Віктор відкрив очі і запитав:

- Ліз, ти чому не спиш?

- Тату, - прошептала Тамара, - мамка тут коло тебе, це я прийшла.

- Що таке Тамка?

- Там хтось по гаражі ходить.
- Як ходить? Може білки?
- Не знаю, лиш мені страшно.
- Почекай. - Віктор сів на ліжку і опустил ноги. - Зараз буде йому страшно.
- А як він тобі щось зробить?
- Мені? - Віктор показав рукою на себе, встав, накинув махровий халат і підв'язався.
- Ой що трапилось? - Пробудившись запитала Ліза.
- Все нормально, - шепнув Віктор, - спи як спала.

Тамара з батьком легенько вийшли, Віктор пройшов в спальню дочки і підійшов тихо наче кіт, до вікна. За вікном нікого не було, навіть коли Віктор відчинив верхню частину, (тому що нижню він закріпив ще скоріше щоб не відчинялась), все одно нікого не було на даху. Віктор сказав що мабуть вітер так шумів, а може щось перекинув в сусідів і спричинив такий звук. Також Віктор пообіцяв щоб ранком самому вилізти на дах і поглянути чи не буде слідів від того, що хтось старався відчинити вікно: може що подряпано, розколино і таке інше.

Тамара стояла в атласній піжамі, заклавши руки в боки. Віктор кивнув що дочка спокійно спала і пішов також спати.

Буквально через десять хвилин, почулись знову кроки на даху, притому вже було чути як рипить каркас даху, цього разу почула також Ліза, яка вже також не могла заснути.

- Вітя, - шепнула Ліза, - вставай; хтось ходить по хаті.
- Не по хаті а по гаражі, - простогнав сонний Віктор, - чого не хватало щоб ще по хаті лихо ходило.
- Хто такий ходить?
- Зараз будемо слідкувати.
- Мені страшно...

Віктор легенько встав, направився в кімнату дочки, лиш тут відбулось непередбачене: Тамара направились іти знову покликати батька і відчинивши швидко двері вона просто залетіла у Віктора, а так як була переляканою, від несподіванки запищала на всю хату.

Ліза схопилась, не знаючи що таке трапилось, Віктор стояв та пригорнувши дочку, заспокоював її. Коли підійшла Ліза Віктор пожартував:

- Налякала мене, і мене налякалась.
- Тамка, що ти як маленька боїшся? - Промовила Ліза. - Ми ж не в Абхазії під час війни.

Віктор передавши дочку дружині, підійшов до вікна, він встиг побачити якусь постать що доходила до краю гаража і немов провалилась вниз. Віктор зрозумів що небажаний гість не втікав почувши голос Тамари, а пішов через хвилину, немов не боявся того що в хаті про нього знають. Напевно хотів перелякати Тамару, - думав Віктор, - лиш для чого і хто такий. Вернувшись у велику кімнату, де Ліза присіла на диван з Тамарою, Віктор промовив своїм:

- Хтось був, лиш я не встигну вибігти вже.
- Не важко додуматись хто, - з іронією відказала Ліза.
- Не думаю що Валерій, - сумнівався Віктор.
- А хто тоді?
- Нижчий ростом був. Людина може зробити себе вищою, лиш нижчою не зробить ніяк.
- Вітя, ти бачив що був мужчина?
- Не знаю що воно таке було, тому що мало чорний капюшон на голові, такий як колись монахи носили.
- Не розумію: що йому потрібно? - Розвела руками Ліза.
- Нічого, я ранком подивлюсь а зараз пішли спати.
- Ти тут ляжеш на диван, - наказала Ліза доні.

Коли Віктор з Лізою пішли в спальню, заснути зразу не могли, розмова пішла про Тамару та інцидент на даху гаража.

- Завтра я перегляну там все, - пообіцяв Віктор.

- Послухай Вітя: а може щоб вона тимчасово там взагалі не спала? Може зброя була в того лиходія?
- Не думаю: ігри провадить малий Василів; подурачиться і зупиниться. Він також не може так зразу її відказатись і так облягатись; не в його правилах так поступати. Але ліжко може переставити під стіну, щоб ніхто не зміг побачити з вікна хто там лежить.
- От дівку маємо нівроку, - зітхнула Ліза, - лиш може вийдемо з того якось.
- Маємо дівку нівроку і наша дівка також має нівроку, - пожартував Віктор.
- Ти про що Вітя?
- Коли прийшла перший раз нині в ночі мене розбудити, я не розпізнав від того малого світелка, подумав що це ти щось нахилилась наді мною.
- Саме чим так схожа до мене?
- Усім схожа. - Віктор повернувся до дружини і став жартувати з нею. - Пощастило тому як він, той львівський: Шишка чи ще якось? Дивлюсь що треба ту дівку віддавати і буде порядок з тим.
- А тобі не буде скучно коли вона піде жити до моїх батьків?
- Буде.
- Нічого: колись ти мене забрав в них, мама жалілась що я не часто до них приїздила а тепер вони заберуть Тамару до себе, правда нам буде легше: в нас ще двоє ростуть.
- А Тамара, коли народить, нам принесе своє і знову будуть троє. Я собі уявляю її такою мамкою як ти була в її роках. - Віктор жартуючи щипнув дружину.
- Вітя, облиш жарту, Тамара ще не заснула, так що спи вже.
- Добре що мене перелякала своїм пискотом, ніби хтось за нею з автоматом гнався.
- Усі вони герої коли добре все і батьки поруч. Наш Руслан який він вже діловий видається, в школі там перед хлопцями таким що справді як кавказець. Лиш спокійно тут і діти не знають що таке справді страх і небезпека. Не знають що таке біда якої також батьки бояться і не можуть дітей своїх захистити від неї.
- Ми також аж такої біди не знали на нашім віку.
- Можна і так сказати... - Погодилась Ліза. - Але знаєш Вітя: коли я тоді була в Ешері, я побачила які люди були перелякані і неспокійні, як Арлани усі боялись. Вони знали що біда прийде з гір, адже спонсори вже озброювали найманих бандитів які себе видавали за визволителів своїх народів, лиш насправді народ не мав спокою від них. Там вже в горах налаштувались різні бойові загони, велись переговори з командирами військових частин про купівлю техніки та боєприпасів. Я тоді лиш думала щоб втекти додому а коли повертались, я думала як там батькові рідні живуть, бабуся Сусанна, Ріта і решта людей. Ось там справді страшно було і таке відчуття що усі очікували нещастя. А тут лиш Валерій прийшов перелякати і вже пищить на усю хату наша дівка.
- Коли б колись таке щось трапилось, я буду захищати вас, Руслан підросте, також мужчина. Я пригадую коли в армії я одного разу бився, так бився що опісля я не вірив звідки в мене таке завзяття було а пізніше зрозумів: я противник насилля, я не можу зносити його в якій б то не було формі. Але я тоді прав тих задрипаних азіатів, думав табуретка розлетиться на куски. Правда мені також дали добре, ребра боліли з тиждень. Я знав що коли тобі розкажу колись, ти будеш захоплюватись тим що я заступився за невинного єврея, а ти вже навіть своїм розповіла тут.
- Може він також згадував колись про тебе Вітя. Люди з часом все пригадують так само як ми часто це робимо...

Ранком на другий день, Віктор перед тим як поїхати на роботу до Юри в гараж, взяв драбину і виліз на дах гаражу. Він підійшов до вікна, лиш нічого такого щоб свідчило про те що хтось старався відчинити вікно, він там не побачив. Навпаки Віктор побачив якусь штучку схожою на фрагмент олівця. Він взяв у руки і зрозумів що це не що інше як датчик або мікрофон.

Віктор став думати що з тим робити, лиш подумавши він поклав знову на місце, вирішивши коли хтось тут його поклав, напевно прийде знову за ним сюди. Опісля Віктор поїхав на роботу.

В гаражі Віктор запив Юру:

- Слухай, а твій племінник де знаходився вчора?
- Як де знаходився? В рейсі з Василем.
- А ти точно знаєш що він поїхав?
- Знаю. Василь вчора говорив зі мною і малий в той час їхав машиною.
- Цікаво виходить, - задумався Віктор, - вчора хтось в ночі по даху лазив в нас.
- А ти чому мене не розбудив?
- Як буде треба розбудемо Юра. Справа в тому що я побачив якась муть низького росту така була, лиш не знаю хто. Я зразу зрозумів що не Велерка, лиш хто тоді я не знаю.
- А що треба було йому?
- Хто знає... Датчик якийсь поклав на вікно.
- Маєш тут?
- Кого?
- Датчик той.
- Ні, я не брав: поклав назад, може прийде за ним.
- Значить хтось зацікавлений слухати що мала ваша говорить і з ким говорить.
- Як ти собі уявляєш таке прослуховування: немає хтось чим зайнятись а сидить коло якогось апарата і слухає лиш позивні звуки?
- Може апарат записує а вже потім проганяє запис і де знайде якусь розмову, повертає з початку і слухає. Взагалі я не знаю що через вікно можна почути.
- Там стіл стоїть поруч і коли говорити по комп'ютері, тоді можливо і чути зразу за вікном. Але можна по телефону говорити і в хаті в іншому місці.
- Вітя: зараз на дворі не літо, а говорити мала ваша може лиш у своїй кімнаті, так як вона не сама живе що з ким хоче говорить і де захоче.
- Логічно Юра, - погодився Віктор.
- А взагалі вона з ти пацаном веде переговори?
- Я не знаю.
- Щось робиться, лиш не знаємо що. - Юра промовивши взявся за роботу коло машини.

Тим часом в школі, до Тамари підійшла Асілла, вона сказала що до неї підходила Аня і питалась як там бойфренд з України. Тамара почувши, здивувалась, вона почала питати Асіллу чи та не призналась комусь з дівчат, лиш Асілла сказала що нікому нічого не говорила, навіть Аня запитала її чи вона знає що в Тамари є такий. Тамара стала думати як інформація могла просочитись, тим більше в такий короткий термін; адже вона ще сама не розмовляла з Юліком а тут вже Аня щось знає. А коли Аня знає, тоді цілком реально що Валерій може взнати а від нього вже почують його рідні також, так як можна зробити висновок з того, що його мама Наталя, все знала про покинуту оселю, тепер тим більше може взнати якнайшвидше.

Тамарі вкрай не подобався такий розвиток подій, вона хотіла щоб Асілла взнала від Ані звідки та могла взнати про Юліка. Асілла пообіцяла якось розкусити росіянку, лиш сама не знала як і з чого починати.

Повернувшись додому, Тамара виявила свою проблему Олесі. Олеся подумала тут же на сина, на Володьку, лиш він став відказувати що не вів розмови ніякої з Валерієм про когось а тим більше про Юліка.

Винуватого не змогли знайти, лиш насправді відбулось все дуже просо: Тамара їдучи шкільним автобусом в школу, сиділа і малювала на сумці яка була з матерії на подобу брезенту, вона написала на ній ім'я хлопця про якого думала, правда англійською, саме їдучи заді Тамари в коридорі, Аня встигнула прочитати написане. Аня подумала що скоріше не чула щоб бувша подруга знала когось на ім'я Julian, по крайній мірі не згадувала нікого з таким ім'ям. Аня просто так вгадуючи сказала перед Асіллою, і попала зразу в десятку. Забігаючи вперед, в майбутньому про те звідки все ж таки Аня знала, Тамара не дізнається через Асіллу і взагалі не знає ніколи.

А того дня, після того як Тамара поїла, Ліза показала їй датчик на вікні, Тамара подумавши взяла скрипку і стала поруч вікна. Вона почала грати дуже пискливу мелодію, хоча таку музику навряд можна було назвати мелодією. Тамара сміялась сама з себе а коли вже доволі награлась, відчинила вікно і промовила близько датчика: Дякуємо панове за увагу, низький уклін вашим аплодисментам і запрошуємо вас завтра на концерт, «В світі музики», в такий самий час і на таких самих радіохвилях. Всього вам доброго, можете продовжувати, жити далі!

Тамара пояснила мамі що коли справді її хтось висліджує, вже зрозумів що з того нічого не вийде і що вона знає про таку хитрість.

- Ти вже так як тьотя Олеся: сама виходиш з становища.

- Життя навчило мене, - похвалилась Тамара.

- Ой, ще одна, скільки вже нажилась, ти лишень послухай її, - усмінулась Ліза.

Але тут Тамара запитала маму зовсім по другій темі:

- Мамка, а ти хотіла б що в мене був такий, який тобі підходить?

- Звичайно що так.

- Тоді розкажи хто тобі підходить і чому саме?

- Перш всього, - Ліза пригадувалась, - головне щоб любив тебе найбільше і щоб вірним тобі все життя. Також щоб був співчутливим таким, добрим і одночасно мужчиною коли потрібно. Ти бачила як твій тато тебе захищав в неділю? Ось такий поступок справжнього батька. Хотілося б мені щоб не був жадібний, купляв тобі що потрібно... А ще особливо щоб побудував сім'ю, любив дітей і щоб не бив дітей.

- Такого ще можна знайти, - підняла очі Тамара.

- Знайти чи вже сам знайшовся?

- А дивись тебе дід Арк був вдарив тоді колись. - Тамара щоб не відповісти, ніби провадила почату тему.

- Бувають в житті також такі моменти, в людей трапляється по-різному, лиш я маю на увазі щоб часто не бив дітей, особливо маленьких. Я особисто не рахую нормального батька, коли діти з синяками ходять і ховають їх.

- З тим питанням тут вирішується просто.

- Також не правильно, - запротестувала Ліза. - Коли діти на батьків викликають поліцію, опісля вже роблять що хочуть, так як знають що батьки вже ніхто в домі. Все повинно бути в нормі і правильно. Якось повинно бути менш-більш в нормі в сім'ї.

- Так як в нас, - зробила висновок Тамара.

- Можна і так сказати. В сім'ї Володьки так само нормально.

- Ой, тьотя Олеся як буває розкричиться, Володька вже готовий кудись захватись лиш щоб вона заспокоїлась.

- Бачиш: тьотя Олеся працює багато, дочки в неї немає, прийде з роботи і ще мужчини достають інколи своїми забаганками, проте в них нормально також.

- А Валерик напевно буде бити не лишень дітей а також жінку.

- Ти коли з ним дружила, тоді він був гарний а зараз вже в тебе такі прогнози на його майбутнє. Тоді коли б я тобі таке сказала, ти б не послухала а зараз вже саме говориш.

- Він же бив свого батька, тоді що для нього жінка чи діти?

- Взагалі правильно ти розсудила, - погодилась Ліза.

- Мамка, а ти будеш доглядати мені дітей, коли в мене народяться?

Ліза складаючи вигладжені простинні, нараз зупинилась і поглянула на дочку яка щиро дивилась на неї; на вустах Тамари пробігла усмішка.

- Звичайно що буду, - відказала Ліза.
- Тоді добре.
- Ні, ти скажи що ти хотіла сказати, - допевнялась Ліза.
- Просто запитала і все.
- Просто так нічого не буває. - Ліза взялася знову за роботу.
- Мамка, а ти колись була у місті Львів?
- У місті Львові, - виправила Ліза, - так буде чисто по-українському. Так я була там і тьотя Олесья тоді була зі мною.
- А що тобі там подобалось більш усього?
- Таксистки, - усміхнулась Ліза.
- Цікаво... А чому саме?
- Тому що у Львові дуже заплутані вулиці а вони дуже швидко по них їдуть.
- Зрозуміло...
- Запитай тьотю Олесю нехай тобі розкаже як ми були у Львові. Тьотя Олесья колись мріяла там жити, навчатись, лиш коли побувала, мрія пропала сама по собі.
- А чому так?
- Я ж кажу тобі запитай її сама. Ви ж там з нею зараз про Львів маєте розмову постійно.
- Запитаю. - Зітхнула Тамара і замовчала щоб мама не запитала чого більше про Львів а вірніше про того, хто знаходився у тому Львові.

Швидкісне шосе під номером «78», починається в Джерсі Сіті, що розташоване навпроти Менхеттена, на правому березу ріки Гудзон, яка обходить західну сторону самого Нью-Йорка. Шосе пробігає на захід перетинаючи штат Нью Джерсі і входить в сусідній штат Пенсільванія.

Пізнім вечором з дванадцятье на тринадцятье листопада, на шосе нічну мряку освітлюють мигалки поліцейських машин та пожежників. Від того що шосе мокрим від осінньої мряки, мигалки немов розсіювали своє сине та червоне світло. Водії, яких вже рухалось в цьому напрямку не так багато, тому що був час 1:38, проїжджаючи назустріч, розуміють що трапилась аварія, лиш аварія не проста, адже за короткий термін вгорі над місцем випадку, роздався свист пропелерів гелікоптера. Вертоліт опускався на ділянку дороги, яку перекрив поліцейський патруль.

Дві особи вискочили з кабіни і нахилиючись від вітру пропелерів, які ще не вгамувались, побігли до обочини де стояв гурт людей. На обочині дороги було два сліди, а під посадкою лежав пікап трок, він був перекинутим вверх колесами. Кабіна була прим'ятою повністю; вікон не було. Машина, яка злетіла з шосе, була Toyota Tacoma.

Одного з потерпілих, швидко поклали на візок і закотили у відчинені дверцята гелікоптера, тут же зачинили двоє дверцят заді повітряної машини і заскочили самі в кабіну. Роздався свист пропелерів і гук двигуна; вертоліт відірвався від асфальту, наклонився вперед і підіймаючись швидко вгору став віддалятися на схід.

Другу особу забрали також, лиш поклали в чорний мішок, затягнули замочок і карета «швидкої допомоги» також виїхала на шосе в сторону містечка Юніон. Один з офіцерів поліції, розглядав двоє портмоне потерпілих, та з посвідчень водія, записував адресу на своєму комп'ютері.

Буквально через годину часу, в домі Віктора та Лізи роздався телефонний дзвоник. Ліза почула першою: вона відкрила очі і тут же глянула на годинника який висвітлював червоним світлом 2:31. Ліза стрибнула з ліжка, зрозумівши що скоріше всього щось трапилось, так як в такий час ніхто просто так не буде тривожити людей. Ліза взяла телефон, вона почула голос Марійки:

- Алло, Лізочка, я перепрошую що так серед ночі.
- Мама, щось трапилось?
- Ой трапилось, тому я подзвонила.
- Що трапилось мама? - В Лізи пересохло в роті від хвилювання.
- Телефонував Ігор, його тато Олег, попав в аварію.
- Жахлива аварія?
- Олега вже немає в живих. - Промовила Марійка і почала плакати.
- Мама, ви що сказали? Як немає? Може непорозуміння яке?
- Ні Лізочка: все вже розібрались. Я хотіла щоб Вітя якщо хоче поїхав з нами до тьоті Ірини зараз; ти відпустиш його?
- Ой ви ще мене питаєте, нехай вже їде, я з діточками залишусь.
- Добре Лізочка, ми будемо з Левом їхати через десять хвилин; нехай Вітя швиденько одівається.

Ліза прибігла в спальню, стала будити чоловіка:

- Ліз, ти чого не спиш? Прийшов злодій по свій датчик? - Бурмотів сонний Віктор.
- Вітя біда в родині нашій, вставай швидко.
- Що з дідом щось може, чи з бабою?
- З ними все в порядку: Олег розбився на машині.
- Який Олег? Він малий, як розбився?
- Та не племінник твій, а чоловік тьоті Ірини, - стала пояснювати Ліза.
- Сильно розбився?
- Вбився; нема вже Олега Вітя.
- Ти що п'яна Ліза? - Віктор схопився з ліжка.
- Одівайся, зараз мама приїде з Левом по тебе і ви туди поїдете.
- Я вже: де джинси мої? Так сорочку і куртку, телефон не забути. - Віктор став бігати по кімнаті і говорити сам до себе.

В двері хтось постукав, Ліза зрозуміла що напевно Олеся вже встала також: вона не помилилась: Олеся стояла в нічній піжамі під дверима.

- Відчинено чому не заходиш? - Звернулась Ліза до Олесі.
- Щоб дітей перелякала серед ночі: подумують якась мара ходить по хаті.
- Ти вже знаєш?
- Знаю; мама лиш що телефонувала.
- Вітя їде з ними.
- Я також їду.
- В такому виді?
- Я плаща одіну лиш і все.
- Ти знаєш деталі аварії? - Поцікавилась Ліза.
- Нічого не знаю.

На дворі вже блиснуло світло від автомобіля, Ліза зрозуміла що Марійка з Левом приїхали. Віктор швидко поцілував дружину в щоку і разом з сестрою пішли сходами вниз на вихід; Олеся ще забігла взяти плаща щоб не їхати просто в піжамі.

Ліза не могла заснути, вона стала думати про життя... Ліза пригадала коли вона поїхала вперше з Олесею та Любчиком в гості до Ірини у Львів. Тоді коли Олег відчинив двері і зустрів їх як гостей. Вона пригадала як тішився Олег коли нарешті в нього народився син, яка була радість в подружжя коли Ірина завагітніла вже не в молодому віці, як для першої дитини. Ліза співчувала Ірині, вона любила її, хоча мало вони спілкувались проживаючи тут в Штатах. Нараз Ліза подумала щоб трапилось було коли б не народився

Ігор, єдинак і в сім'ї, як зараз Ірина залишилася б самотньою. А може коли б були не приїхали в Штати а жили у своєму Львові, тоді з Олегом нічого б не трапилось? Але тоді точно вони були б бездітними до кінця життя... Ніхто не знає що кого чекає в житті, ніхто не знає який буде його кінець і коли він наступить...

Випадок трапився так несподівано, хоча такі випадки завжди несподіваними. Не давно ще Ліза думала про Ігоря, про те як він допоміг Піцику вивести Валерія на чисту воду, а сьогодні в хлопця горе: він залишився без батька. Ліза знала що Олесю з Юрою назвали свого молодшого сина Олегом, тому що їм подобалось таке ім'я, і подобався Олег, чоловік тьоті Ірини. Олег був таким, що приживався з кожним, хто з ним хоча раз поспілкувався. А напевно коли б в Ковальських була б народилась доня, тоді точно назвали б її Ірина, адже свого часу Ірина дуже любила Олесю, очікувала щоб та піросла щоб забрати її до себе у Львів. Олесю також в школі постійно вихвалялась як тьотя її просить щоб та їхала жити до неї, як їй самій вже хочеться побувати у Львові, мати там подруг, ходити з ним на морозиво, в парк гуляти і так далі. Хоча сама Олесю не так часто зустрічалась з Іриною, більш всього в Нагуєвичах, коли родина з'їздилися до мами Анни, лиш все одно Олесю кожного разу говорила в школі дівчатам-однокласницям що побувала не лишень в Нагуєвичах а заодно і в Львові, мовляв воно недалеко звідти.

Але пробігли роки, багато чого змінилось, життя помінялось і місце проживання, а для Олега вже саме життя закінчилось...

Вже коли повернувся Віктор, він розказав деталі аварії, та як все відбувалось перед тим. Ліза довідалась таку історію, почувши від чоловіка:

Вечором, до Олега зателефонував колега по роботі. Той просив щоб Олег поїхав з ним допомогти йому в одні справі. Колега, якого звали Богдан, хотів перевести батькам, які мешкали в Филипсбургу, чавунну пічку. Пічка хоча невеликого розміру, лиш важка сама по собі і треба було хоча одного мужчини, щоб допоміг завести її в підвал. Для того Богдан мав тачанку, лиш батько його був похилого віку і не надавався для такої допомоги. Олег погодився і хотів взяти з собою сина, лиш Богдан запротестував, він знав що зараз вони в батьків посидять, погостять ся, а коли візьмуть хлопця, Ірина не даватиме спокою, буде телефонувати і питатись коли повернуться. Олег погодився поїхати сам, він сказав дружині щоб не чекала його а лягала спати, так як завтра потрібно вставати ранком до праці. Мужчини поїхали а Ірина з сином так і зробили: посидівши, пішли спати.

Як повідомили батьки Богдана, син з товаришем привезли пічку, занесли її в підвал, приєднали металічний димохід і вже були готові повертатись. Але мати Богдана покликкала до вечері, а вечеря не відбулась без випивки. Богдан з Олегом випили трішки, так як Богдан повинен був вести машину.

Виїхати додому так швидко не вдалось: старі які самотньо скучали, почали розповідати різні події з свого життя і розмова затягнулось на довший час.

Коли Богдан з Олегом повертались, Олег заснув в машині, так як було в кабіні дуже тепло, за ним заснув також водій. Коли пікап з'їхав з дороги, Богдан почув шум коліс, прокинувшись з переляку став крутити кермом не зорієнтувавшись яку саме сторони дороги він з'їхав. Швидкість була великою, вище дозволеної на цій ділянці шосе, саме вона стала фатальною для двох хто знаходились в кабіні. Також пікап такої моделі, саме з таких машин, які зафіксовані як одні з небезпечних саме тим, що перевертаються на дах, під час того коли злітають з проїзної частини дороги. Така технічна конструкція, також стала в якійсь мірі причиною великого нещастя.

Богдана забрали в реанімацію доставивши на гелікоптері, Олег скінчився на місці, так як перший удар прийшов ся саме на праву частину кабіні. Сонний пасажир вдарився головою в дах, який прим'явся на рівень панелі салону. Олег так і не пробудився навіть коли кинуло з дороги: як спав так і загинув...

Жахлива новина потрясла усю родину. Повідомили в Україну, в місто Стрий, до сестри Ліди, повідомили Любчика який знав добре Ірину, і тепер вже покійного Олега. Батькам Богдана, яке мали своє родинне горе також, стало дуже неприємно від того, що їхній син немов викликав колегу з дому і той вже не повернувся. Але ніхто не винуватив нікого, так як усі розуміли що трапилась трагедія і тут не було чого запланованого людиною.

В четвер вечором, Володька з Тамарою поїхали морально підтримати Ігоря, який був їхнього віку, хоча по-родинному дереву, знаходився гілкою нижче, тобто був для них дядько, так як його мама була молодшою сестрою покійного діда Володі, батька Віктора та Олесі. Ігор признався що йому важко повірити в те що трапилось, так як він пережив робочий день і не може привикнути що прийшов час щоб батько повернувся, а він не прийшов, а ще важче повірити в те що він вже ніколи не прийде... Тамара з Володькою вперше по-справжньому відчували якими вони щасливими що їхні батьки ще молодими та здоровими а головне що вони живуть. Ігор щось розповідав про батька а Тамара думала зовсім про іншу людину: вона думала про другого сироту, про Юліка. Тамара вже почула від Олесі біографію його життя, вона також жаліла його і думала про те що прийдеться усім рідним полюбити його, навіть коли він буде в чомусь капризним. Тамара надумала собі що опісля всього (коли вже похоронять батька Ігоря), розпитати його маму, про самий Львів. Адже добре було б щось знати про місто і може тоді розмова пов'яжеться більш романтично і розумно як в дорослих людей. В дівчини на голові одне було, воно ж не дивно: вона вперше покохала у своєму житті а те що вона була так далеко від свого коханого, воно лиш надавало більшу жадобу та пристрасть до нього.

В п'ятницю Віктор сказав що можливо покійного будуть хоронити не в понеділок як було домовлено а скоріше, тобто в неділю. Тамара почувши, засмутилась, лиш не за батьком Ігоря а причина була інша. Вона походивши по своїй кімнаті, пішла відпрошуватись.

- А можливо щоб я не їхала коли буде похорон в неділю? - запитала Тамара батька.
- Як це не їхала? Ти хіба хвора?
- Ні, я в порядку, лиш питаю чи таке можливе?
- Абсолютно неможливо, - категорично заявив Віктор.
- А я таки не поїду, - насмілилась відмовитись Тамара.
- Причина? - Віктор запитав, хоча вже сам додумався.
- Я поспівчувала Ігореві з Володькою і завтра поїду вечором, а в неділю не можу.
- Це Ігор тобі поспівчував коли ти заплуталась з тим Валеркою і з його Анькою, а ти тепер не підеш на похорон його рідного батька? Може вирішиш свої проблеми а дядько Олега ще раз будуть колись хоронити і ти вже тоді зможеш?
- Там буде досить людей і без мене обійдуться.
- Щоб я більше такого не слухав: ти підеш чи в неділю, чи в понеділок. Будеш на похоронах, на кладовищі і в ресторані на поминках. Більш я не хочу чути від тебе подібного.

Тамара стала сердитою, вона зітхала, водила очами по стелі, вставала ходила і знову сідала на диван. Набравшись сміливості вона сказала:

- А я все ж таки не зможу в неділю піти.
- Причину я не почув до тепер? - Сказав строго Віктор.
- Я не можу сказати причину, лиш я сказала що не піду в неділю.
- Підеш!
- Не зможу, - стала на своєму Тамара.
- Тоді я зможу; о, я багато чого зможу.
- Що саме?

- Зараз телефоную у Львів до тієї «причини», скажу щоб вибрав час інший і не заважав в родині коли в них горе.

- Не можна такого робити. - Тамара вже почала плакати.

- Мені все можна, а ще скажу що ми свою дівку ще змушені наказувати як десятилітню, тому що вона так думає як неповнолітня.

- Якщо ти таке зробиш, тоді я втечу з дому. - Тамара рятуючись хотіла зупинити батька.

- Куди втечеш? А може в тут барну де Валерій з Анькою їздить?

Тамара замовчала, вона вибігла з хати і побігла до Олесі. Олеся саме приїхала з пекарні і також була не в настрої, сварила на Володьку що той розлив олію в пекарні та не сказав нічого. Володька насправді не побачив коли він виносив ящик і зачепив каністру з олією, яка перекинулася. Тамара стала в дверях, Олеся побачила що в неї на очах сльози, заспокоїла перше сама себе, а так почала розпитувати в чому причина.

Через десять хвилин, обидві зайшли до Віктора. Олеся запитала не показуючи що знає про скандал:

- Вітя, а де Ліза?

- Нема: поїхала до своїх батьків.

- Окей. А чому ти сердитий такий?

- Олеська, говори чого прийшла і що треба, - сказав Віктор, - я що маленький що граєте кіно обидві тут.

- Як ти так на дочку свою наїхав? Можна якось домовитись що все було добре?

- А ти скажи своєму Юрові що в Америці вже так навчили наших дітей, що для них найважливіше їхні проблеми, їхні спілкування, переговори, а похорон в родині це діло старих. Твій Юра дуже «любить» культуру і поведінку яку тут напихають в молоде покоління.

- Вітя, той хлопець також сирота, так що ти пригальмуй трошки свої емоції.

- А я щось на нього сказав? Тамара! - Віктор стоячи повернувся до дочки, - я щось сказав на нього?

- Так, назвав його «причиною».

- Проблема з тобою, а не з ним: А ні, напиши йому електронкою яка справа і він все зрозуміє, поспівчуває нам усім, тим більше що покійний сам зі Львова, а львів'яни, вони як чеченці одні за одними. Навіть коли в армії чи на заробітках зустрічались двоє зі Львова, тут же дружили.

- Вітя, але називати хлопця також не гарно, - вступилась Олеся.

- Тоді перепрошую, від тепер буду лиш казати на нього: любий зятьок.

Тамара крізь сльози усміхнулася до Олесі, засоромившись.

- А вже точно знають що похорон буде скоріше? - Запитала Олеся.

- Не сказали ще нічого. В неділю зручніше тому що машин менше на дорогах. Ти ж сама знаєш що в тому Юніон твориться в робочий день.

- Потрібно якось влаштувати все, - задумалась Олеся.

- Я не розумію: чому саме в неділю він може говорити? - Поцікавився Віктор.

- Тому що він збирав гроші на машину, підійшла нагода поїхати в Штати, він витратив гроші, а тапер ще комп'ютер не купив собі. Ходить до когось там, а там лиш в неділю може говорити. Можливо що ті люди працюють увесь тиждень, а можливо в хаті в неділю нікого немає і не заважає ніхто вести розмову. Знаєш що не піде кудись в бібліотеку ще куди там щоб по Скайпу говорити з Америкою.

- Тамка, - Віктор обняв дочку за плече, - давай так домовимось: нехай Володька напише йому що в нас похорон, він зрозуміє таку справу, тим більше що його батьків похоронили скоріше. Нехай напише Володька, що на наступну неділю коли доживемо, ти вже точно з ним будеш розмовляти, а ще через дві неділі, він вже буде мати свій ноутбук і нікуди не буде ходити

- А звідки він візьме за дві неділі ноутбук?

- Я йому куплю і вишлю, - промовив Віктор.

- Як купиш? - Тамара зробила великі очі на батька.

- Просто: підемо в магазин, купимо і вишлемо поштою, або є компанії що пересилають речі в Україну: «Міст», «Дніпро», вони швидко і до власних рук. Як це в чужій хаті з дівчиною вести розмови про те саме?

- А мамка що скаже?

- Те саме що я. - Запевнив дочку Віктор.

В розмову вмішалась Олеся:

- Ой Тамара, а він коли прочитає написане тут же подумає: вже щось серйозне коли мені Чорнобривка сама ноутбук присилає зі Штатів.

- Також не забувай, - пригадав Віктор, - що саме дякуючи мені, він зміг побачити тебе в літаку, адже я вирішив летіти на весілля до Бойків. Так що слухай мене і все буде окей.

Коли Тамара пішла, та з радості обняла ведмедя який стояв в її кімнаті на ліжку, Олеся промовила оглядаючись:

- Що справді купиш для нього ноутбук?

- Вже змушений, - усміхнувся Віктор, - не тільки Ліза може допомагати сиротам, я також хочу. Вчора на жаль в нашій родині прибавився один сирота, лиш добре що Ігор вже більшенький. - Глибоко зітхнув Віктор, маючи на увазі свого двоюрідного брата.

- А там, - Олеся кивнула на кімнату племінниці, - там любов напевно коли вже плаче за ним, так що обережно з ними...

Ліза повернувшись додому, вислухала бесіду Віктора з Тамарою, так як сам Віктор переказав дружині все що відбувалось за той час коли її не було вдома. Віктор закінчив жартуючи, лиш Ліза розсердилась. Вона встала мовчки пішла в кімнату Тамари і покликала її на кухню:

- Так що тут відбувалось коли мене не було?

- А чому так строго? - Присідаючи на табуретку, запитала Тамара.

- Як тоді виходить: ти своїми капризами заставляєш тата щоб за те що ти підеш на похорон, він повинен купити ноутбук? Продовжуєш далі свій шантаж?

- Ні, так не було, - стала зупиняти маму Тамара.

- Я знаю як все було, а повинно відбуватись було навпаки: ти слухняно мала б погодитись на те щоб піти куди тато сказав, а він вже з своєї щедрості, тоді міг пообіцяти виручити там кого потрібно. - Ліза навмисно не назвала ім'я коханого, показуючи тим що все не так просто, та щоб дочка не привикла що вона вже все вирішила сама.

- Я погодилась.

- Лиш у вас двох виходить усе з кінця на початок.

Тамара мовчала, вона поглянула на батька, Віктор стиснув плечима так щоб Ліза не побачила. Ліза склавши руки зробила підсумок та фінал драми:

- Так Тамара: зараз ти просиш прощення в тата, і на майбутнє запам'ятай: жоден шантаж не пройде більше тут.

В цей самий час в кімнаті запищала Белла, усі зрозуміли що Руслан напевно потягнув сестру за якусь провину. Ліза встала щоб навести порядок з меншими дітьми, сама до себе промовила: що ж воно сьогодні має бути з ними усіма.

Віктор махнув рукою щоб Тамара ішла в свою кімнату, сам сів до столу та став переглядати папери по продажу автомашин. Але тут же раптово він вигукнув, покликавши дочку.

- Тамка! Йди тут, скоро!

- Що ще потрібно? - Тамара повернулася з коридору.

- Слухай, в мене є авто саме для тебе.

- Цікаво яке?

- Міні купер; знаєш про що кажу.

- Знаю, мені подобається.

- Саме для дівчини: колір червоний, на даху наклеєним прапор Великобританії, на люстерках кубики наклеєні. Одним словом саме для тебе.

- Я можу мати таку машину? - Тамара нахилилась батькові на плече і стала дивитись на фотокопію машини в його паперах

- Подивлюсь як ти будеш поводитись і тоді скажу.

- А можна фото біля неї?

- Кому вже хочеш переслати?

- Просто так.

- Чи просто в Львів, - усміхнувся Віктор.

Ліза привела Руслана тримаючи його за руку вище ліктя, вона промовила вказуючи йому на табуретку:

- Ось тут будеш сидіти поки як захочу! А коли ні, тоді стояти ще будеш.

- Мамка, а тобі не жаль його? - запитала Тамара.

- Ні, ти запитай його чому йому не жаль сестрички малої. Він повинен захищати її а не ображати.

- Тоді він не є мужчина: взагалі коли він ображає менших від себе і ще дівчат. - Тамара махнула рукою на брата, щоб розбудити в ньому досаду.

- На Кавказі таких не вважають за мужчин а дівчата з ними взагалі не хочуть говорити. - Промовила Ліза, надіючись що снові стане соромно за свій поступок.

Руслан з під чорних вій дивився на усіх а так відказав сестрі, причому українською щоб батьки зрозуміли також:

- Твій дуже такий; боявся до тебе прийти там. Другий раз сама понесеш телефон номер. Усі розсміялись, Тамара засоромилась і вийшла з кухні. Віктор запитав сина:

- А що він сказав тобі коли ти йому приніс той «номер»?

- Не говорив нічого.

- Навіть не подякував?

- Він лиш дивився де вона стоїть і так взяв пейпер в руку.

- В цьому випадку ти повівся як справжній мужчина, лиш сестру ображати не можна.

- Як тоді виходить, - промовила Ліза, - ти старшій сестрі допомагаєш а меншу ображаєш?

На їхню розмову прибігла Олеся; Віктор подумав що вже знову Тамара щось придумала і Олеся прийшла захищати її. Але Олеся повідомила новину, яка не була втішною:

- Мама мені телефонувала і сказала що тьотя Ліза з Стрия говорила з нею. А мій Юра вже так сипить як з мішка.

- Що трапилось? - Запитав Віктор.

- Тьотя Ліда була в консульстві американському в Києві. Просила візу щоб приїхати на похорон. Вона стала пояснювати що повернеться, що тут її діти усі живуть, досить нормально живуть і коли б вона хотіла жити в Штатах, давно б могла переїхати легально, так як рідна сестра там проживає і покійного брата діти.

- Відмовили? - Випередила Ліза Олесю.

- Відказали.

- Де ти в них співчуття доб'єшся? - Став невдоволено бурмотіти Віктор. - Не бачиш як дітей в школі вчать: головне твоя проблема, твій егоїзм, а все решта нехай собі без тебе робиться. Не дарма говорить Юра: «на весіллі не веселяться, а на похоронах не плачуть».

- А мій Юра вже сам до себе так говорить, гуркоче як старий млин. Говорить мені: «Треба було щоб тьотя Ліда сказала що пса передала сестрі в Америку, він без неї їсти не може, здохне пес, кришка, лікарі безсильні, страховка витратилась до кінця, не пса дивитись не можливо, горе роздирає серце і душу, допоможіть якщо зможете!» Ось тоді

вони б скоро і візу і квиток напевно без Тетяни Андріївни замовили, все зробили б лиш щоб пес не здох без Ліди в Штатах, а людина, якийсь там швагер так собі: поховують без Ліди.

- Справді, - промовила Ліза, - в американців в цьому питанні мінус великий. В нас коли щось траплялось, так усі старались допомогти. Навіть міліція виручала, на митниці пропускали, в поїзд без квитка садили; усі бачили що горе в людини. А тут Олеся родить Олега, а мамі штраф виписують тому що швидко їхала. Я не кажу: коли б вже спричинила аварійну обстановку чи заділа кого машиною, а тут все нормально, але ні: закон є закон.

- Нам того не зрозуміти, - махнув рукою Віктор, - їхні закони і порядки, лиш для них підходять і таких як той старий пан Дмитро що в Тлумач колись приїхав був.

- Ви лишень подумайте, - стала пояснювати Ліза, - я пішла в школу за Тамари, вона була побила Аню тоді. Я ж не знала в чому причина, а вчителька мені не скаже, тому що вона з Тамарою мала бесіду і пообіцяла їй не видавати. Я сиджу як яка хуліганка, вона мені моралі читає, вчить мене як це я маю з Тамарою говорити. Я ж питаю про що говорити? Вона мені далі з спочатку самого: мовляв в Тамари натягнуті зараз відносини з подругами, вона сердиться більш міри дозволеного в школі, а як вона вдома поводить, що її дратує і таке інше. Виходить що за дочку мамі говорити неможна, а сусід побачить що кіт вийшов на тротуар і вже біжить телефонувати в поліцію чи в тваринний контроль. Тоді що маємо: я не маю права знати що робиться з моєю дитиною, а сусід має право знати що з моїм котом відбувається? Правий твій Юра Олеся, я також з ним згідна, - зробила підсумок Ліза.

- Та вони не те що до сестри на похорон її чоловіка не пускають, вони рідну дитину до батьків не пустять також. А прийде якийсь бізнесмен з візитками і кредитними картками, щоб засвідчити що він має бізнес крутий, так до нього: «Будь ласка, щасливої вам дороги». От така по-їхньому справедливість виглядає, лиш що ми вдіємо... - Віктор промовивши, розвів руками.

Дізнавшись про те що хоронити Олега, прийдеться все ж таки в неділю, Тамара пішла до Володьки і стала просити щоб той написав Юліку про все що трапилось в родині. Також щоб вибачився від її імені, сказав що вона не зможе говорити по відео, передав привітання і сказав що коли доживуть, можливо через два тижні, для нього буде зроблено сюрприз. Володька став питати який саме сюрприз, а Тамара призналась що їй пообіцяв батько. Також розговорившись Тамара похвалилась що скоро вона матиме європейський автомобіль «Mini Cooper». Володька похитав головою і сказав що такий апарат художникові сподобається, так як машина унікальна і по вигляду романтичною. Володька пообіцяв вечором все написати електронною поштою, також пояснив що телефоном не дуже любить розмовляти так як в нього українська мова трошки смішною. А коли не знає як написати, він пише англійською, а електронний перекладач йому перекладе і порядок.

Коли Тамара пішла додому відчуваючи задоволення від того що в неї буде сюрприз як для Юліка, так само придбає автомобіль, Володька тут же сів писати доручене послання у Львів. Володька написав все що Тамара хотіла, написав як загинув Олег, лиш не видержав щоб не признатись в тому щоб Юлік вирішував вдома з Інтернетом, так як вже скоро він буде спілкуватись з свого дому ноутбуком. Також Володька написав про автомобіль якого вже має Тамара, лиш немає кого ще возити в ньому.

Насправді, точка якою користувався Юлік, це був комп'ютер в одній з крамниць на Львівському залізничному вокзалі. Там працював один знайомий юного живописця

і маючи ключі від службового входу в крамницю, в неділю вечором коли не було нікого окрім самого продавця, він дозволяв Юліку користуватись комп'ютером. В суботу тут також не було нікого, лиш не завжди і тому побоюючись щоб Тамара не чекала на виклик а він не зможе його реалізувати, Юлік завжди ставив ставку на неділю. Правда він перед тим в суботу заходив в крамницю, питав товариша чи не було якої вісточки для нього і просив відписати від його імені, коли сам не хотів заходити в службове приміщення крамниці з тієї причини що хтось там був.

Саме так трапилось і в суботу чотирнадцятого листопада: Юлік зайшов в крамницю, лиш не встигнувши привітатись, його товариш якого звали Саша, промовив:

- О, я вже думав що ти не даш мені краба. - Протягнув вітаючись, Саша руку Юліку.

- А чому так?

- Піднявся, труба!

- І до чого? - Не зрозуміло запитав товариша Юлік.

- Вже забувай до мене дорогу, йди Інтернет підключай до своєї барлоги.

- Не розумію.

- Зараз поясню, лиш обслужу клієнтку. - Саша кивнув на жіночку яка розглядала осінню куртку. Він підійшов до неї.

Юлік став думати і нараз йому прийшла страшна думка: напевно щось написали про мене, не хочуть зі мною нічого мати, тому я повинен забути сюди дорогу, а Інтернет тут при чому? Може щоб я сам вияснював вдома свої проблеми...

Саша швидко повернувся, він жартуючи вдарив в плече Юліка що того аж розвернуло в протилежну сторону. Саша засміявся і сказав оглядаючись чи хто не покажеться з підсобки крамниці.

- Коротше так: там десь був Базько, ну той наш кур'єр. Кричить мені що електорнка пляснула мені. Підходжу і читаю: там вибачається та твоя, не зможе завтра, хтось там в родині ласти склеїв, не з близьких, а якийсь дядя. Коротше тобі з Штатів йде ноутбук новий, щоб ти вже міг з дому говорити а не бігати тут.

- Ноутбук? - Перепитав Юлік.

- Так написано.

- А хто купив і вислав?

- Батя Томки.

- Ти серйозно?

- Йди сам прочитай; пішли тут.

- А Базько не буде кричати що ти мене водиш в підсобку?

- Послідній раз нині ти тут; пішли кажу.

Юлік стоячи нагнувся щоб перечитати послання з-за кордону. Він з радості штовхнув в бік товариша, а коли виходили з підсобки, Саша сказав:

- Що відписати?

- Треба обов'язково подякувати, скажи що сюрприз для мене, я висилаю своє співчуття загиблomu в аварії, і буду з нетерпінням чекати на те щоб в неділю мені таки пощастило поговорити. Але краще я сам напишу зараз коли так багато треба. - Юлік повернувся.

- Коротше: якщо апарат не привезуть, а може не підключиш Скайпака, тоді до мене тут в неділю щоб був як штик! Може дійсно забере тебе Томка і ще про мене згадаєш колись?

- Давай я відпишу а ти щоб без мого дозволу нічого не писав, - наказав Юлік.

- Я колись сам щось робив без твоєї резолюції? - Розвів руками Саша.

До дому Юлік не ішов а немов летів на крилах. Він не міг повірити в те що прочитав на екрані комп'ютера. Подарунок само собою цінний, лиш щоб батько Чорнобривки вислав, це вже не проста справа. Напевно там серйозно вже про мене йде бесіда в сім'ї, адже вона ходить в школу, не працює на роботі, а тут ноутбук новий, - думав хлопець. - Невже ж серйозно влюбилаь так, не даремно ходила по салону літака тоді. А який її батя, щось не пригадується, а може такий пострижений коротко волосся трошки було сивого в перемішку з чорним; напевно він, тоді він з ними в салон заходив разом.

Мама Тамари, Юліку запам'яталась добре, Руслана вже пригадав, Беллу досить виразно, адже вона усміхнулася до нього навіть була. Як тепер з усіма потрібно знайомитесь, добре що брат двоюрідний в неї там є такий, віком саме до товаришування підходить; Володька допоможе коли що потрібно буде. Коли ноутбук вже вислали, тоді може встигне до неділі, а коли ні - тоді вже пізніше, головне що вона нічого не показує там з себе а сама передає привітання, виходить хоче дружити.

Хлопець навіть забув що він прочитав про те що вишлють а не вже вислали, лиш чомусь він повірив в слова Саші більше, як в те що сам прочитав на екрані.

Прийшовши додому, він застав старого художника який вимивав пензлі. Юлік запитав дядя Яшу:

- А чому не малюєте свій замок?
- Не малюється бо.
- Не прилетіла муза?
- Не прилетіла... - Сумно відказав старий живописець.
- Що робитимемо?
- Чекати. Чекати будемо сину; ми ж невільники мистецтва. А вони коли самі захочуть, тоді заставлять.
- А я вам чаю зроблю, такий як Шекспір пив, може на запах чаю прилетить?
- Наш Міцкевич має щастя, правда посмертно. - Старий підняв палець і став ходити по великій кімнаті польської квартири.
- Яке саме?
- Зависла на стовпі коло нього і ліру тримає.
- Лиш ліра коли мовчить, все одно що немає її.
- Також правда.
- Так що робити чай вам?! - Кликнув Юлік з кухні.
- Роби чадо муз. Хоча на запах не прилетить, якщо б музику послухати, тоді можливо...
- Особливо скрипку. - Підказав Юлік, знаючи що Тамара грає на скрипці.
- Дайте мені скрипаля! Нехай душа почує як розливається голос на який пробудиться дочка, яка дихає натхненням безсмертної праці, але немає скрипаля...
- А коли б все ж таки, що ж тоді?
- Тоді було б те що з Рафаелем перед Сікстинською мадонною.
- Просто ту на паркеті?
- Навіть на мостовій.
- А звідки співець Кавказьких вершин і аулів, сакль, та їхніх вогнищ, міг знати знав що відбувалось з Рафаелем в період Відродження?
- Музи і сказали, адже Мішеньку вони любили...

Напевно коли б хто з сторони почув бесіду художників, не зразу зміг би зрозуміти зміст розмови, адже в творчих людей і мова творча.

Олеся надумала собі одну справу: вона пригадала що коли відбувались родинні похорони, в них щось траплялось. Колись коли померла баба Анна Левчучка і усі поїхали були на Львівщину хоронити сваху і свекруху, тоді сусідка ходила по подвір'ї та робила спробу відчинити двері нової хати. А вже в Америці, коли хоронили матір Арланів, тоді Валерій заліз був в кімнату Тамари і викрав фото. Олеся подумала так як тепер хтось ходив по даху гаражу, тоді в неділю буде нагода йому зайти в передні двері без зайвого страху, так як усі будуть знаходитись в Нью Джерсі.

Олеся зателефонувала мамі:

- Мам, а ти можеш вечором Мухтара покупати в підвалі?

- Я ж недавно його купала.

- Справа не в процедурі а просто я хочу його взяти на неділю.

- До себе взяти?

- Ні. Я хочу щоб Вітя його впустив в хату на увесь час поки ми будемо на похороні.

- Думаєш що хтось знову залізе в хату?

- Все може бути. В них такі двері що не потрібно залазити а можна відчинити лиш протягнувши в щілині кредитною карточкою.

- А чому Вітя замок не зробить нормальний?

- Знаєш як буває: інколи можна комусь зробити а собі все на пізніше.

- Тоді я купую Мухтара, не випускатиму його на двір а в неділю ранком нехай Вітя приїде за ним.

- Домовились. - Погодилась Олеся.

Ранком в неділю, Лев вивів вівчарку на двір, прогулявся з ним і відвіз його до Віктора. Собака став ходити по хаті розглядаючись, а мала Белла сідала на нього щоб їхати верхом. Але в домі усі спішили, так як повинні були приїхати вчасно щоб відпровадити покійного Олега в останню дорогу...

Олега хоронили п'ятнадцятого листопада, в неділю. Приїхали люди які працювали з ним, також ті хто працювали з Іриною. Також приїхав Любчик з Рітою, брати Арлани з дружинами. Вадим з Лілею, старі Бойчуки також поїхали з Левом і Марійкою. Так як день був вихідний, люди мали нагоду приїхати щоб підтримати Ірину, яка вже стала вдовою, та Ігоря, який вже залишився без батька.

Трохи запізнівшись, приїхали Ковальські: Василь, Наталя, Ганна Михайлівна і Валерій також. Приїхав Піцик, Асілла, також інші друзі Ігоря, яких знав лиш він сам.

В похоронному бюро, довідались що Богдан, водій який заснув разом з Олегом, також помер в реанімації з суботи на неділю о третій годині ночі. З його родини не було нікого, так як люди мали вже своє горе і вирішували з похороном та з місцем на кладовищі.

Так як в пригородах Нью-Йорка, земля значно дорожчою щоб купити місце для захоронення, Аркадій вирішив організувати збір допомоги вдові, щоб хоча трошки перекрити витрати, так як трагедія трапилась не очікувано і Ірина не було готовою до такого. Перед тим як їхати на кладовище, Аркадій виступив з проханням щоб люди співчутливо відізнались на потребу і тим самим вшанували пам'ять та ім'я загиблого. Аркадій знав що можливо на кладовище усі не поїдуть, тому він вирішив щоб зібрали гроші саме тут, коли ще були усі на місці. Люди проходячи повз домовину, кидали гроші в корзину; більш усіх вкинула Ріта - одну тисячу доларів.

Такий благородний поступок Ріти, не зміг заховатись від очей Ганни Михайлівни, яка стояла коло домовини і з під окулярів дивилась на корзину. Вона побачивши як Ріта опустила руку в свій гаманець, витягнула колоду грошей, відрахувала десять банкнот по сто доларів і вкинула в корзину. Михайлівна лиш глибоко зітхнула та похитала головою. А ще вона звернула увагу на дорогий камінь, якого носила Ріта на персні, вона зробила висновок: якщо було прийнято рішення збирати гроші вже тут і люди не готовились, виходить що та Ріта, постійно такі суми носить з собою.

Тамара побачила що Ані не було, воно не дивно: Ігор був для неї ворогом, лиш більшим ворогом він був для самого Валерія, але Валерій приїхав. Тамара навіть спочатку подумала який благородні поступок з його сторони, лиш вона не знала що не для того тут знаходився Валерій щоб поспівчувати Ігореві, а саме для того тому що знав що саме вона тут буде сьогодні і після того як Тамара повернулась з України, саме сьогодні у Валерія була нагода її побачити і підійти до неї.

Коли усі люди вийшли на двір, звільнивши приміщення щоб служба винесла домовину, стоячи на дворі. Валерій підійшов до Володьки і запитав чи усі їдуть на кладовище. Володька сказав що поїдуть усі, і Валерій непомітно відійшов в сторону.

Олеся залишилась поруч Ірини, яка в останнє прощалась з бувшим чоловіком, так як на кладовищі вже труну не відчиняли. Ліза вийшла з дітьми і мовчки стояла, вона пригорнула до себе Беллу. Коли вийшов Віктор, він не то з розпачу, не то з ревності, промовив до дружини в адрес Ірини:

- Було треба шанувати в молодості, а тепер вже плач чи не плач: ніщо не допоможе...

- А чому ти так Вітя?

- А коли він плакав а вона по вокзалі вертіла хвостом, хто тоді йому співчував?

- Вітя не говори так. - Стала заспокоювати його Ліза. - В такий час лиш про добре потрібно пригадувати.

- А я про Олега лиш добре пригадую, а його переживання також не пропаде без сліду.

- Вітя, тобі хіба не жаль тьоті?

- Мені жаль такої людини як мама була наша.

Ліза замовчала, вона лиш подумала про Марійку, яка залишилась з малими дітьми самотньою, а чоловіка привезли в домовині літаком...

Вся процесія поїхали на кладовище, коли вже усі попрощались з тілом покійного і почали вкидати квіти в яму, Тамара відійшла в сторону, вона стала вести мову з Асіллою. Асілла розповідала як хоронять людей в Марокко по-ісламському обряду. Дівчата не помітили як заді них підійшов Валерій, який не був впевненими що Тамара поїде в ресторан і тому вирішив сказати те що хотів саме тут. Але так як була поруч Асілла, він вирішив розмову вести українською мовою, щоб та нічого не зрозуміла з того що буде сказано.

- Тама, - почав Валерій, - ти чому з себе щось показуєш?

- Тобі Анька показувала те чого ти хотів, а не я. - Відказала Тамара.

- Коротше: ось там стоїть та сама. - Валерій кивнув в сторону Ріти.

- Хто стоїть? - Прижмуривши очі, запитала Тамара.

- Коротше її шукають за той алмаз. Коротше: як будеш себе так поводити як ти поводиш, тоді я її здам. А ти подумай що буде і твоєму дідові і вашому бізнесу, і вашій рекламі в Брукліні? Люди цікавляться серйозні, так що така справа розкрутиться що тоді пожалієте усі не лишень ти, але і твій батя і Олеська та ваша.

- Ти мене шантажуєш?

- Розумій як хочеш, лиш справа серйозна наскільки що ти не уявляєш. А щоб ти переконалась, я тоді скажу прізвище людини якій належав алмаз, скажу адресу де його не знайдено а відібрано насильно. Хочеш знати щоб переконатись наскільки зацікавлені люди в такій справі?

- Не хочу. Я нічого не маю з Рітою і з її алмазом.

- Питання стоїть вашого родинного бізнесу. Ти ж збираєшся магазин відчиняти? А тепер глянь сюди. - Валерій витягнув фото з кишені, на фото був надгробний пам'ятник. - Тут похована людина якій належав алмаз, а її задушили і алмаз забрали. В Арланів є конкуренти: такі є тут і є в Грузії і вони розіграли вас усіх. Чоловік який пішов в магазин не був будівельник, він зробив сценарій і невже ж ви усі думаете що якийсь дурень так за даремно подарував алмаз Ріті? Тобі і вам усім не виглядає на казкову вдачу історія з тим алмазом? Тепер подумайте ви усі там разом з вашою мудрою Олеською: стара жінка, актриса, задушеною, в квартирі пограбування, поліція не може знайти до тепер нікого, а тут виявляється одна особа яка мала алмаз, обміняла його десь і вона в бізнесі.

- Ріта просто продавщиця в магазині.

- А твій дід Аркадій, також простий продавець?

Тамара замовчала, вона не знала що відповісти щоб не наробити чого гіршого. Потрібно було порадитись з кимось, вона лиш попросила:

- Фото я можу взяти? Може подумаюсь з якого фільму ти його витягнув.

Валерій розгубився: він не розраховував на такий поворот в бесіді. Оглянувшись він сказав Тамарі:

- Не я один вирішую, я не знаю чи маю право таке робити. Одним словом зателефонуй мені і я щось вже визнаю більше, а коли ні, тоді ще буде одна сенсація документальної криміналістики на телебаченні, - в кінці сказав Валерій.

Повернувшись додому, Ліза побачила що Мухтар розлігся на ліжку Тамари і спав. Все було на місці і цього разу кмітливість Олесі виявилась зайвою. Правда прибавилось роботи, так як Ліза взяла покривало щоб попрати його після того як собака вилежався на ньому, а так як в домі собаки не було, запах його зразу давався почути. Ліза зрозуміла чому в Марійки в хаті постійно присутній запах немов якихось гербарій і досить відчутним, насправді Марійка купляла зілля для того щоб він перебивав запах собаки, коли того Лев інколи впускав в хату, або в підвал щоб покупати.

Ліза побачила що Тамара ходить задуманою, лиш вона подумала що на неї подіяв так похорон. Насправді Тамара не зала як поступити і що відказати Валерію. Вона хотіла порадитись з Олесю, лиш Олеся з Марійкою не приїхали додому а поїхали з Іриною до неї, щоб не залишати її зразу самотньою. Хто як не Марійка, яка пережила таку трагедію в свої молоді роки, вона по-справжньому могла відчутти Ірину, тому що людина як не пережила такого ж самого горя, як би не старалась, все одно вона ніколи не зможе увійти в таке становище, як би їй не хотілось того. Марійка навіть сказала Олесі що буде ночувати разом з Іриною, щоб тій не було моторошно, щоб вона могла хоча трошки забутись в розмові.

Увесь вечір вони розмовляли з Лідєю по Скайпу, крутили відео похорону. Також Ірина сказала що збирається піти коли хоронитимуть Богдана, якого вже перевезли з лікарні в похоронне бюро.

Володька також був з Ігорем, вони поїхали кудись собі побути обидва. Ігор звернув увагу як на похоронах плакала Асілла, вона також свого часу залишилась без батька...

В Тамари на голові було інше, хоча Ігор рахувався родич і ближчим для неї як для Асілли, лиш те що сказав Валерій, Тамару вразило і вона зрозуміла що з ним не просто буде розв'язатись. А ще коли той визнає про Юліка, тоді біди не обминути - думала дівчина.

Признатись Олесі про таку справу, Тамара лиш змогла в понеділок вечором. Вона вже з нетерпінням чекала на Олесю, а також на батька який мав повернутись, щоб з ним обговорити покупку ноутбука для Юліка. Тамара ще не мала адреси куди вислати ноутбук і потрібно було щоб Володька довідався.

Коли нарешті повернулась Олеся, Тамара пішла до неї. Олеся швидко взяла душ, поклала собі чайник щоб зробити чай і сіла за стіл разом з племінницею. Коли Тамара розповіла про все що вона запам'ятала з погроз Валерія, Олеся запитала:

- Твої батьки знають?

- Не знають, - відказала Тамара.

- Потрібно розказати. Так як питання торкається маминої родини, вона змушена знати про все. Також нам усім потрібно порадитись і можливо повідомити тьотю Ріту. Ти йди додому, я зараз підійду до вас, - розпорядилась Олеся.

Тамара попередила батьків про те що зараз Олеся прийде, лиш Ліза стала розпитуватись в чому причина, так як побачила що Тамара чомусь неспокоїною. Поки Олеся прийшла, Тамара вже все розповіла батькам, так як Віктор вечеряв, він також став свідком того що переказувала дочка.

Ліза промовила до Олесі:

- Потрібно було фото взяти в нього, адже на тому пам'ятнику була дата смерті.

- Я не звернула увагу на дату, - промовила Тамара.

- Потрібно було звернути, - сказала Олеся.

Віктор поклав горнятко, встав за столу, і почав висказувати своє враження від почутого.

- Яка різниця хто там похоронений і яка дата?

- Як яка різниця? Ми ж можемо взнати чи час сходиться, - відказала Олеся, - адже зовсім недавно відбувалась подія з алмазом.

- По-перше, - став пояснювати Віктор, - пам'ятник може був куплений скоріше і дату вибили коли вже людина померла, лиш він зробить фото любого пам'ятника так як ви ніхто не знаєте прізвища людини якій належав алмаз. Наприклад: я скажу що жінку звали Маргарет, або Дженефир, хто з вас заперечить? Звичайно що ніхто. Так само Валерію ніхто не заперечить, так як не маємо жодних даних про власницю алмазу. По-друге: чому люди які розшукують алмаз, якимось чином зв'язані з Валерієм? Він що робить в органах чи експертом ювелірів? Чому і звідки він володіє подібною інформацією? І саме головне, тобто третє: чому саме коли Тамара з ним вирішила порвати відносини, нараз починають розшукувати алмаз? Де скоріше були ті «серйозні люди», які начебто так зацікавлені в пропачі? Ось я б хотів щоб покласти йому запитання найпростіше: звідки він знає про такий пошук? А придумати любе прізвище, любу людину, немов її задушили, там і там воно відбувалось, такого наговорити можуть дуже багато; надивився фільмів і вигадує.

- Вітя, - стала вговорювати Ліза, - а коли справді щось серйозне, адже я з ним згідна що такий спосіб яким Ріта здобула алмаз, справді наче казковий.

- Ліза, ти вже вірила в лист Зоськи і Валерія шантаж, точно казковий. Нічого не боятись, не дзвонити до нього і на тому кінець. Там вже приходив один клоун питати і пропав без вісті до сьогодні. Так само малий Василів: потрапляється і успокоїться.

- Тамара, ти можеш бути вільною. - Ліза натякнула щоб дочка пішла геть, так як розмова повинна була продовжуватись, лиш серед дорослих. Тамара так поступила.

- Нічого він не зробить, - запевняв Віктор.

- Вітя, Олеся, послухайте. - Ліза склала руки, поклала на стіл і почала свою мову. - Проблема в тому що він не відступається від неї, просто не хоче просто так відійти в сторону. Я не розумію його: коли він не любив дівчини, для чого йому якісь інтриги з нею, з родиною, Ріту зачіпати яка в стороні взагалі стоїть і таке інше?

- Хочє показати щось з себе, - махнув рукою Віктор.

- Припустимо, лиш давайте розглянемо такий варіант: якщо він сам закладе Ріту в поліцію? Просто візьме і розкаже як все було з алмазом? Тут така справа, я маю на увазі на когось донести, рахується благородною. Все підходить: Ріта має високу освіту, з цього впливає що заробляє гроші, бізнес в наших іде добре, також є цікавить пожитись як адвокатам так само судові. В результаті справа спокусливою, з нагоди перевірять усі доходи Арланів, наявність золота і взагалі перевернуть все коренем від того часу від коли відчинено магазини. Як вам такий сценарій? Теж казковий виглядає?

- Думаєш що вже він так сказиться? - Задумався Віктор.

- А що йому тратити? - Також задумливо промовила Олеся. - Що ти Вітя йому зробиш? Чи ти, чи хто з Арланів? Тут перед законом його рідні усі чисті, працюють нормально, злочинів жодних, а для нього може навіть послужити уроком випадку в Москві тоді з Арланами. Я думаю що вони знають про те все, і знають як ми тут були усі перелякались, так що в нього все ж таки є образно кажучи в руках нагайка, якою він нас може присмирити усіх, - погодилась з Лізою Олеся.

- Треба було ту дівку присмирити і все було б добре, - сказав Віктор.

- Хто тобі не давав? - запитала брата Олеся.

- Добре тобі говорити коли твій Володька сидить в пекарні коло тебе.

- Ні давайте подумаємо реально як правильно поступити, тому що Тамарі, а в її лиці і нам усім, родині нашій, висунуто ультиматум як такий, - сказала Ліза.

- Можна з Наталею поговорити щоб заспокоїла свого Валерія, - запропонував Віктор.

- Вона може сказати просто: ви свою дочку не хотіли заставляти щоб з нашим сином дружила, тоді чому ми заставлятимемо свого сина щоб не робив того що йому хочеться?

- Ліза: їхній син вже зробив що йому хотілось: живе з Анькою, може і далі з нею тягається. В нас, а тим більше в Тамари, була причина досить серйозна щоб порвати з ним і я рахую що вона поступила на сто відсотків правильно.

- Але ми усі почули як вони віднеслись до цієї причини: мовляв Тамара йому нічого не дозволяла, тому він як мужчина був змушений шукати собі на стороні. Тамара ще в школу ходить, одружуватись вони не можуть так скоро а він мужчина; ось їхній погляд на подібні речі, - розвела руками Ліза.

- А ми не таких поглядів, ми консервативних дотримуємось, не рахуємо що їхнє враження правильним. - Також розвів руками перед дружиною Віктор.

- А коли ми такі правильні, тоді чого нам боятись і впрошувати їх щоб вони поговорили з сином щоб той мовчав? Виходить коли ми боїмось його, тоді ми вже не аж такі правильні. Просто получають ся поступки різні, лиш злочинні з двох сторін.

- Так що нам Ріта і її алмаз?

- Тоді немає сенсу вести бесіди з Наталею і з Валерієм взагалі, - зробила підсумок Ліза.

- Так що робитимемо? - Запитав Віктор.

- Я зателефоную, - промовила Олеся, - так як він зачепив моє ім'я з розговорі з Тамарою і ще назвав мене «Олеською», тоді я вже з його слів може щось довідаюсь. Думаю що він проговориться сам, лиш я буду питати чому він говорив про мене? А тоді вже я побачу чи запитати його про те все що тут говорив Вітя.

На тому так і постановили, лиш як виявилось пізніше, Олеся поступила неправильно і все ж таки було потрібно послухати цього разу Віктора: просто залишити в спокою і не вести жодної розмови з Валерієм.

Віктор з Тамарою поїхали в магазин «Best Buy», що купити ноутбук та вислати. Віктор хотів дотримати слова яке пообіцяв перед тим як хоронили Олега а тепер вже Тамара не дала б йому спокою, так як вже вона також пообіцяла подарунок тому для кого він був великим подарунком. Навіть не відкриваючи коробки, Віктор просто з магазину хотів поїхати вислати посылкою свою покупку, лиш як виявилось Тамара не знала адреси куди вислати. Віктор розвів руками і промовив:

- Вже в неділю довідаєшся про адрес, розкажеш що ноутбук в нас, тому що все одно він не зайде так швидко а два тижні ти напевно вже не захочеш чекати.

- Добре. - Скромно відповіла Тамара батькові.

Приїхавши додому, Віктор признався дружині про те що вони сьогодні купили разом з Тамарою, Ліза запитала чоловіка:

- А коли він не такий як нам хочеться? Ми ж його зовсім ще не знаємо.

- Нічого страшного: коли дід купляв «Рубінову сльозу», також не знав як буде з тобою, але як бачиш - не прогадав. Мені зараз ноутбук простіше купити як було тоді дідові взяти скільки грошей. Але розходи оправдали себе.

- Могли тоді щось по-скромніше купити, адже мені було лиш п'ятнадцять років, я тоді навіть була б раділа подарунком за сім карбованців, а тут аж сім сотень.

- Куди Журикам себе висміювати: ти дочка пілота, з Кавказу, красива, любима, подруга Олеськи нашої, і головне моя улюблена і кохана. А взагалі добре що купили ми з дідом; все одно гроші пропали пізніше а камінь в тебе зберігається.

Ліза задоволено повела очами і нараз запитала між іншим:

- Вітя, а в бабці Насті було таке прізвище з дому, чи просто вам так говорили там в селі?
- Схоже було, лиш в нас люди завжди перекрутують по-своєму. Баба Настя писалась Журкевич, а люди скоротили, так в твого діда прізвище Лук'яненко, а люди казали Лук'ян.

- Ось воно як. Я так давно хотіла запитати: думала Олесю, тебе, маму, і завжди забуваю.

- А до речі: ти не думаєш подарувати свою «Рубінову сльозу» Тамарі?

- Що ти Вітя? Вона взагалі не дуже любиться в прикрасах, наприклад Белла більше любить на себе начіпляти всього що побачить. Навіть Руслан любиться чоловічими прикрасами, він в нас абхазець натуральний. Я навіть питала Тамару а вона мені говорить що просто їй подобається як руки в неї вільні, щоб на тілі було лиш необхідне а все решта її просто заважає. Вона навіть ланцюжок який я їй подарувала колись, не носить взагалі ніколи, сказала якщо я не проти, вона коли відчинить магазин, спробує продати його. А коли я б їй подарувала свій камінь, ще його продасть в своєму магазині. Може коли вже буду помирати, тоді Беллі залишу а можливо в нас невістка буде добра і так як дід мені подарував, тобто людині яка вступила у вашу родину, так само я невістці своїй подарую.

- Ой Ліза, - розсміявся Віктор, - уявляю як ти будеш жити дев'яносто років а невістка вже матиме також шістдесят, тоді буде брати окуляри щоб розглянути твого подарунка.

- Не сміши мене Вітя, - Ліза розсміялась також.

- Я ось що думаю - почав вже серйозно Віктор, - як воно зараз відбувається.

- Ти про що саме? - Ліза стала дивитись щиро на чоловіка.

- Я про те що зараз Тамара наша вже побачила що з Валерієм проблема і вже готовою нас з тобою робити винуватими, мовляв ми не догледіли і не забороняли їй з ним провадити інтрижки свої.

- Вона порахувала що ми були не так строгими до неї достатньо, а насправді могли заборонити спілкування з ним взагалі, і повинні були таки добитись свого. Тепер вона була б нам вдячною за таке виховання а так виходить що ми винуваті, тому що не зробили всього чого насправді могли зробити.

- Звичайно що вона правою в своїх очах: вона не мала опиту такого, не проходила те чого ми вже пройшли і так далі, лиш це вже тепер вона побачила а тоді втікала через вікно.

- Добре Вітя що не пізно ще тепер навіть, могло трапитись непоправиме.

- Ти була правою, а я думав що зайвим переймаєшся, лиш тепер мені самому більше очі відкрились як тій Тамарі нашій, - зітхну глибоко Віктор.

А тим часом коли Левчуки вели собі двоє розмову згадуючи Валерія, в Олесі була телефонна розмова саме з тим самим Валерієм. Олеся запитала Валерія чому він розмовляючи з Тамарою вживав її ім'я і для чого він продовжує непокоїти як Тамару, так її рідних.

- Ми мали бесіду з твоїми батьками і тоді все було покінчено в тому питанні, а коли тебе не було тоді з нами, можеш розпитати своїх і вони тобі скажуть. - Стала пояснювати Олеся Валерію.

- Може в мене і покінчена справа, лиш у вас там лиш починається. - Відказав хлопець.

- Що ти маєш на увазі?

- Тамара знає що, тому її треба думати скоро.

- Батьки її також знають, лиш вони про те не думають зовсім.

- Виходить вже розказала?

- А ти хіба не старався так щоб їх налякати? Лиш хочу розчарувати тебе і повідомити що нічого не добився і коли ти маєш свою хоча елементарну гордість, тоді відступись як належить мужчині, якого дама не вибрала.

- Коли я відступлюсь, тоді біда вам усім буде. А мала їхня мені не потрібна, ще мені «дама» знайшлась. - Валерій злобно виразився. - А я якщо чесно, для них стараюсь як краще.

- Можеш не старатись, обійдуться без твого «кращого і чесного».

- Подивимось.

- Не дочекаєшся щоб дивитись.
- А я б міг допомогти.
- В чому? В чому може проявитись твоя допомога?
- Це вже вам не треба знати.
- Тоді і не треба моє ім'я вплутувати в свої фантастичні драми, яких насправді не існує. - Олеся хотіла своїми фразами роздратувати хлопця, щоб той висказався щось про те що він наговорив Тамарі.

- Я кажу: ще подивимось в майбутньому.
- Вважай щоб справді не подивився. - Олеся перейшла в наступ. - Ти знаєш що та сама Ріта, вона належить до якогось масонського ордену, ти договоришся що вона зробить один телефонний дзвоник і вас усіх просто депортують з Штатів і закінчиться ваша ера тут. Вже досить ви нервів і здоров'я забрали як в тієї бідної Лізи, так в Тамарі. Про себе я вже мовчу: викликала вас на свою голову!

- Я тут при чому? Я ж сказав виразно: підійшли люди, шукають людину яка мала ту річ, знають що я знаю вас усіх, вимагають від мене щоб я сказав, я думаю що робити.

- Звідки тебе знають такі люди?

- Знають.

- Лиш ти не знаєш як пояснити я так бачу: не встиг придумати?

- Я думаю як допомогти вам. - Сердито відказав Валерій.

- А я думаю, що ти підіслав був якимсь алкоголіком тоді який розпитував Фаїну про алмаз і коли Арлани справді візьмуться за тебе, тоді ти навіть в Тлумачі не заховаєшся. Так що сину закінчуй свої жарти, закривай свій цирк, так як сам бачиш що відвідувачів в ньому немає. А про мене не говори взагалі більше; я тобі не однокласниця якась і на тому кінець!

Після тієї розмови, Олеся махнула рукою, вона вже не була навіть довільною що почала таку бесіду з племінником чоловіка, адже справді вона не однокласниця для нього. Олеся знала що скоріше всього він не жалітиметься своїм, а тому і не було жодного сенсу провадити з ним таку бесіду.

Олеся пішла на кухню, налила собі кави і стала дивитись у вікно. Вона думала собі про того ж самого Валерія, про свого сина Володьку, який дуже відрізнявся від свого двоюрідного брата, хоча батьки двох хлопців були рідними братами. Олеся думала собі як вона важливо куди син одружиться чи дочка вийде заміж, в яку родину. Напевно коли б Юра був одруженим з іншою, тоді він випивав би часто, можливо б працював а не мав аж так з того користі, так само як було з його покійним батьком Мироном. Скільки заліза переробити своїми руками, особливо зимою, в руки холодно, мокро, в мазуті, і бруді а пройшли роки і в чоловіка нічого не залишилось з тієї праці. Олеся стала винуватити Ганну Михайлівну, адже можливо що з Валерія була нагода зробити нормального хлопця, лиш вона своїми забаганками і капризами так неправильно направила його в таке русло. Взагалі Ковальські такі, що вони надаються до виправки, вони не вперті на своєму, не злякисні, не мстиві, не жорстокі, лиш потрібно було над хлопцем попрацювати і тоді напевно щоб він не був би гіршим від Володьки. А коли він був б нормальним, тоді може справді посваталися б з Левчуками, а тепер є те що вже є...

Олеся думає як правильно завжди поводитись її мама, як вона хотіла щоб діти були людяними, ввічливими і вихованими. Адже людина коли не такою, тоді вона нашкодить сама собі, може просто розвалити своє майбутнє і винуватити кого завгодно, лиш не себе самого. Як важливо щоб хтось мудрий підказав правильний напрямок, коли так потрібно допомоги, особливо молодій людині в її юні роки, коли немов здається що все неправильно побудовано в суспільстві і хочеться щось виправити, зробити більш справедливо, лиш проходить час і та сама людина вже стає соромитись своїх поглядів, своїх переконань. Воно не дивно, так побудоване життя на землі, так приходиться переходити чи не кожному в свій час. Дуже добре коли поруч знаходиться людина яка може виправити, навіть насварити, вказати матеріал для роздумів і особливо показати ті чи інші речі на прикладі життя, щоб з того взяти і чогось навчитись, як говориться в

українській давній та розумній поговорці: «Розумний вчиться на помилках чужого, а нерозумний на своїх».

ЧАСТИНА ЧЕТВЕРТА

ЗАГАДКА ПОЛОТНА

1

Наступив день неділя, двадцять друге листопада. Прошло два тижні після того як Левчуки повернулись з України і скільки всього багато відбулось за такий короткий термін, що родина втомилась. Але на цей день чекала не тільки Тамара, також хлопець у Львові, і взагалі батьки дівчини вже знали що сьогодні повинно відбутись.

В суботу, день перед тим, Віктор привіз з свого офісу в якому продавав автомобілі, свій ноутбук, Тамара почистила екран і увесь вечір стояла перед люстрою дивлячись сама на себе. Вона міняла зачіски, футболки, кофти, а ката вже так була замучила що він просто вирвався з її обіймів і заліз під ліжко в кімнаті Ізабелли. Звідти ніхто не міг його викликати а коли Руслан на прохання сестри заліз щоб витягнути насильно, кіт став дряпати хлопця; в результаті, котів дали відпочинок до неділі.

В неділю, Віктор з Лізою та з дітьми, зібрались в церкву а звідти надумались поїхати до Аркадія і Тетяни. Звичайно що Тамара з Володькою повинна була приїхати додому, так як часу було доволі: скоріше Юлік розмовляв з Володькою завжди між другою та третьою годинаю після обіду, коли в Україні був вечір.

Повертаючись додому, Володька сказав Тамарі що Юлік не має даних як викликати її по Скайпу, тому зараз вони перевірять на своїх комп'ютерах як працює зв'язок, опісля коли Юлік викличе Володьку, він скаже щоб викликав його сестру, так як вона добре розмовляє українською і тому він з нею може поспілкуватись. Володька сказав сестрі що буде мотивувати тим що в нього смішна українська мова і тому він частіше пише електронною поштою чим говорить усно. Взагалі Володька сказав правду, насправді так воно було.

Приїхавши додому, Тамара почала викликати брата і переконавшись що все працює, стала готуватись до так званого першого інтерв'ю з львівським живописцем. Вона вирішила одіватись не дуже нарядно, щоб хлопець не подумав що вона так старалась щоб подобатись йому, просто оділа чорну футболку яка тісно обтягнула дівочі груди, на футболці був якийсь малюнок на подобу букету золотистого кольору. Внизу Тамара оділа чорні штани, на руку золотий ланцюжок, і стала перед люстром щоб підмалювати вії.

В домі був складний столик маленького розміру. Він був замість підносу, на нього можна було покласти чайний сервіз, столик з однієї сторони мав двоє коліщат а з переду ніжки. Саме його вирішила використати Тамара, поклавши на ньому ноутбук, і покласти його перед диваном, на якому вона зібралась сидіти.

Тамара строго слідувала порадам Олесі: вона зібралась вести розмову в залі, там завжди було прибрано і чисто, було гарно і складалось враження що такий інтер'єр в домі багатих людей. Тому Тамара встановивши все на місце, взялась на аркуші паперу записувати основні питання якій їй хотілось в'яснити з хлопцем. Першим було взнати його домашню адресу щоб вислати те що вже куплено було для нього: ноутбук «Toshiba». Також ніби між іншим, запитати його про Львівський академічний театр, мовляв мама там колись була і їй розповідала про нього. Тамара собі надумала щоб у випадку коли хлопець розгубиться, було про що поговорити. Взагалі дівчина постановила що він так як першим хто викликатиме її на розмову, повинен вести діалог, лиш на всякий випадок потрібно мати запасний матеріал, щоб не провалились переговори. Також Тамара надумала щоб

запитати його про Карпати, про те чи він бачив колись квітку едельвейс, чи ходив на Говерлу, на якій колись бабуся Маруся познайомилась з дідом Володею, який також навчався у Львові свого часу. Записала Тамара те що їй підказала скоріше Олеся: почати жартом про барана в Косові, може на переший раз коли прийдеться.

Коли вже все було готовим, Тамара стала ходити по кімнаті і просто чекати виклику, вона побачила що на дворі похмуро, включила світло щоб було її гарно видно коли будуть розмовляти.

Кіт Бонні, також був поруч, він не знаючи яку роль йому потрібно грати сьогодні, сидів на дивані і заплющивши очі, наполовину дрімав.

Година була 2:05, роздався телефон, Тамара підбігла взяла його. Володька повідомив що лишень що говорив з Юліком, все сказав йому як було домовлено і дав йому дані по яких він повинен її викликати. Він сказав що зараз спробує і тому нехай вже вона буде готовою. Тамара почувши, відчула як все тіло в неї почало не слухатись, вона випустила телефон з рук, він впав а кіт прокинувшись скочив з дивану на підлогу і став ліниво витягуватись. В цей час роздався виклик на комп'ютері, а так як звук був майже повністю піднятим, Тамара аж налякалась. Вона схопила кота, який не знав що трапилось і хотів з переляку вирватись, лиш не зміг, швидко сіла на диван. Виклик закінчився, Тамара не знала що Юлік так зробив щоб попередити дівчину, що він вже тут поруч на лінії, та щоб вона готовилась до своєї першої розмови з ним.

Через десять секунд, виклик пролунав знову, Тамара зрозуміла що настав її час про який вона міряла ще в літаку дорогою в Україну. Однією рукою притримуючи кота, який вже заспокоївся і дивився великими очами на ноутбук, вона навела стрілку на екран де була зображена телефонна трубка. Коли ввімкнувся зв'язок, Тамара побачила Юліка, хлопець був одітим також в чорну футболку, яку він придбав собі в Нью-Йорку, також в куртку з піднятим коміром, він смішно водив очами по моніторі а так промовив:

- Доброго дня вам!

- Привіт. - Відповіла Тамара і відчула що їй вже не так страшно як було перед тим.

- А я нікого не бачу, - хлопець розвів руками перед екраном.

Тамара швидко ввімкнула камеру свого ноутбука і побачила себе на малому кубуку. Вона відсунулась до спинки дивану щоб її обличчя не заповняло увесь екран.

- Ось тепер вже бачу в кого такий приємний голос. - Промовив хлопець і соромливо опустил очі.

- Видно мене гарно? - запитала Тамара відчувши що зараз черга за її реченням.

- Видно, двох видно. - Юлік вказав на кота.

- Він також хоче щоб на нього поглянули. - Тамара стала судорожно рукою гладити кота, відчуваючи що все забула про що потрібно говорити.

- А як звати його, чи може її?

- Звати Бонні, він у нас кіт. - Просто наче дитина, пояснила дівчина.

- А я ось з братом твоїм говорив і запитав його таке запитання: в нас коли дівчину чи жінку звати Тамарою, її кличуть Тома, а він сказав що у вас Тама. До речі дуже романтичне і поетичне ім'я.

- Спасибі, - скромно відповіла дівчина.

Але в цей час, трапилось непередбачене: Тамара водячи по підлозі ногою, заділа коліщатко столика і дерево на осі рипнуло пискливим звуком. Кіт почувши такий звук внизу, ривком вистрибнув з рук Тамари, подавшись на підлогу. Вона не сподіваючись, хотіла його зловити і ненароком заділа рукою верхню частину ноутбука. Монітор трошки похилився і камера взяла стіну над диваном і частину стелі. Тамара рукою поправила екран щоб було так як перед тим, лиш побачивши Юліка, вона не зрозуміла що трапилось: дівчина подумала що просто зависло зображення: на екрані хлопець не рухався, одна рука була прикладеною до краю рота. Через кілька секунд він промовив:

- Тамка, а що у вас на стіні висить за така картина?

- Заді мене?

- Тільки що я побачив був.
- Картина з України. - Просто пояснила дівчина, вона подумала що хлопець просто художник і тому звернув увагу на картину.
- Ти можеш повернути камеру на неї? - Просив хлопець.
- Спробуємо. - Тамара поклатла більш лежачи екран, вгорі над яким, була відеокамера.
- Тамка скажи будь ласка; звідки у вас картина ця? - Хлопець промовив здивованим голосом.

- Я ж сказала що з України. А що може тобі подобається?
- Та це ж моя картина, розумієш моя, я написав її. Я впізнав свою працю.
- Ти намалював нашу картину? - Здивовано запитала Тамара.
- Тамка, будь ласка не полінуйся: глянь в кутику правому, там де паркан з двох смерічок, там на верхній повинно бути щось написано, ти зможеш прочитати?

Тамара встала, вона стала коліном на диван і потягнулась до картини. Вона раптово подумала як саме наведеною камера і як він бачить її заді, лиш прохання потрібно було виконати. Дівчина знала що так як вона з цікавістю розглядає картину, пейзажист розглядає саме її. Тамара не спішивши, стала старанно розглядати там де вказав їй хлопець. На одній стороні була намальованою дорога а поруч гуцульська загорода з двох тонких стовбурів смерек. На верхньому з них, було немов вирізано в дереві, чорною фарбою нанесений напис якого можна було прочитати приглянувшись пильно; написано було: «Соколик Юліан. 2002». Тамара повернула голову до екрану щоб переказати те що прочитала:

- Тут написано прізвище Соколик, твоє ім'я і дата: дві тисячі другий рік.
- Я ж кажу що впізнав зразу! - Вигукнув художник. - Повірити не могу своїм очам. Але звідки у вас картина моя?

- Одні люди хотіли подякувати моїй мамі за те що вона спонсорувала їхнього сина, коли йому була потрібна операція на серце. Вони знали що ми любимо картини і купили нам. Саме в тому році ми були в Україні в гостях.

- Але я ж ніколи не продавав свої картини в Івано-Франківську. Мій учитель-художник, такий дядя Яша, він продає тут у Львові постійно.

- Не знаю де вони купили, лиш як бачиш вона в мене тут і тепер вже нашою твоя картина. - Тамара щиро засміялась і надзвичайно зраділа. Дівчина відчула немов хлопець вже давно знайомий для них.

- А ти знаєш що це моя перша праця така серйозна, мене так вже був вимучив дядя Яша коли я малював її, що в мене вже сил не було. Постійно йому ялики не такі, каміння не видно на дорозі, трава не така, лиш в кінці я вгодив йому.

- Виходить не даремно.
- Який сюрприз для мене. - Хлопець не міг повірити в те що побачив. - А як збереженою.
- Виходить пощастило твоїй картині, а вона зветься «Карпатський пейзаж».
- А знаєш дядя Яша підказував щоб я назвав «Дорога в Карпатах», але я чомусь придумав так як ти сказала.

Далі розмова пішла як між давніх знайомих: Юлік дав адресу, розказав про себе, про враження яке в нього було від розмови з Олесею; розмовляли молоді дві з половиною години, аж поки Саша не сказав що зачинає крамницю і закоханий хлопець змушений був попрощатись на сьогодні з Чорнобривкою...

Коли зворушений побаченим живописець ішов додому, Тамара також задоволено взяла kota на руки, та стала його пестити, і вести розмову з ним про Юліка, немов з людиною. Вона не могла дочекатись коли повернеться мама, Тамара знала який сюрприз буде для мами коли вона дізнається про походження полотна, яке вже так довго знаходиться в їхньому домі. Коли вже не було терпіння чекати, Тамара взяла телефон і набрала до мами.

- Мамка, в мене є для тебе сюрприз.

- Може зять новий? - Пожартувала Ліза, в якої був дуже гарний настрій.

- Це ще не все.

- Тоді я слухаю.

- Скажи будь ласка: де купленою наша картина «Карпатський пейзаж»?

- А що може твій художник побачив і вподобав собі?

- Мамка, скажи де куплено її?

- До речі у Львові купили нам Савченки.

- А ти знаєш хто намалював її?

- В якогось дядька старого купили; так мені сказали тоді.

- Дядько то продавав а хто намалював?

- Не знаємо хто... - Ліза подумала що можливо Юлік знає художника який намалював картину, лиш вона не хотіла з дочкою відверто а тим більше в хаті батьків говорити про нього. Ліза тим самим показувала що вона не зразу погодиться щоб Тамара так швидко дружила з другим, хоча про ноутбук, вона не заперечила коли купив Віктор.

- А коли приїдеш додому, тоді прочитаєш хто намалював, картина підписаною і може таке прізвище тобі щось говорить про когось.

- Та не може бути такого, - не вдержалась Ліза, - він же малий був тоді.

- Малий, лиш малював.

- Тамара, - серйозно промовила Ліза, - ти хочеш сказати що він самий автором картини.

- Він самий. - Тамара засміялась від того що здивувала маму.

- Тамара, ти правду сказала?

- Правду; приїдеш додому і прочитаєш сама на картині напис: «Соколик».

- Не могу повірити, так не буває.

- В нас буває. Все цілую мамка, їдьте додому, в мене вже все на сьогодні з інтерв'ю.

Ліза тут же стала квапити Віктора та дітей щоб їхати додому. Тетяна ще хотіла покласти десерт, лиш Ліза відмовилась, мотивуючи тим що потрібно дітям приготувати в школу одяг на завтра.

Віїхавши на дорогу, Ліза звернулась до Віктора:

- Вітя, мені таке Тамара сказала, що просто не могу повірити.

- Що саме?

- Ось та картина яку нам Савченки подарували, намальована тим, хто розмовляв сьогодні з Тамарою.

- Як таке може бути? - Здивувався Віктор.

- Лишень подумати: полотно висить в нас на стіні сім років, Тамка наша росте, я не маю спокою з малим Ковальським, усі переживаємо, а тут подумай яка загадка.

- Слухай, виходить він таки доля нашої малої. - Рішуче промовив Віктор.

- Вітя, ти поглянь в минуле: ми спонсоруємо малого Андрія, Савченки в знак подяки купляють нам картину і головне у Львові, не знаю чому вони там знаходились. Опісля про нас визнають Бойки, допомагаємо їм. В знак вдячності просять нас на весілля, здавалося б таке запрошення не реальне: людям з Америки летіти на весіллі в Україну. Але не зважаючи на те, вони все ж таки просять, ми в парку на конях двоє і ти тут же приймаєш самостійно рішення їхати на весілля. А тим часом той самий хлопчина знаходиться в Нью-Йорку, не летить додому по даті яка наміченою, а уся група затримується. Ми запізнюємось на борт через капризи Русланчика нашого. Проходимо по салону літака і тут першою іде Тамара. Хлопець побачив її, вона опісля побачила його, лиш вони не встигають знайомитись. В чемодані Юри карточка з адресою, стара карточка, лиш телефон

не змінено домашній. Тамара виходить з становища і також не маловажним що Руслан, яким не дуже вона може послуговуватись, слухає її і відносить карточку. Хлопець той віднайшов Олесю і встановив зв'язок. Але над тим усім полотно висить в нашій великій кімнаті ми ніхто не знаємо його загадку, а картина поруч з нами багато років... Ось така загадка полотна. На картину, ми часто дивились з Тамарою, про едельвейс я їй саме розказувала коли ми розглядали полотно, а вона питала мене про Карпати...

- Так що виходить не даремно я купив ноутбук хлопцеві?

- Навіть за таку картину можна купити, - усміхнулась Ліза.

Повернувшись додому, Ліза швидко зняла курточку з Белли, Також зняла свої чоботи, пройшла в центральну кімнату. Коли Тамара вийшла з своєї, вона побачила маму яка над диваном натягнулась щоб прочитати підпис художника на картині. Тамара підійшла і поклала голову на плече мамі.

- Вже переконалась? - Прошептала вона.

- Зараз глянемо заді; там щось також було написано наскільки я пригадую. - Ліза зняла картину з стіни і сіла з нею на диван. - Так тут написано: «Карпатський пейзаж. С.Ю.М. Травень 2002». Виходить що все ж таки він намалював.

- Як тобі така новина?

- Новина як новина. - Промовила Ліза, ставлячи картину на місце, та ховаючи своє захоплення перед донею.

- Але ти не сказала правду мені.

- Колись скажу, лиш я побачу як ти будеш поводитись.

- А я хіба погано себе поведжу?

- Побачу як ти будеш з ним поводитись.

- Можеш не сумніватись. - Відказала Тамара і побігла в свою кімнату.

Полотно, походження якого взнала сьогодні Ліза, спричинило на неї таке враження, більш як усі експонати Лувра, які вона розглядала свого часу разом з Віктором. Ліза стоячись дивилась на картину, вона зрозуміла що все не просто так випадково відбулось і полотно справді було загадкою в їхньому домі скільки часу.

Коли усі в домі пішли на сонний відпочинок, Ліза не могла заснути, їй здавалось що два поступки які вона вчинила свого часу для бідних і хворих дітей, були таким глибокими як бездонне зоряне небо, яка сама душа людини яку ніхто не може вичерпати ніколи. Ліза знала про те що хлопець сирота, буде в їхній родині, буде не як зять, а як рідний син. Полотно яке висіло на стіні свідкувало про те, свідкувало від того часу від коли його купили Савченки, як вони щиро бажали тоді щастя для дітей і як виявилось таке побажання мало силу, тому щоб воно виконалось, Ліза стараючись для їхнього сина, постаралась для своєї доні, яка ледь не опинилась в руках Валерія, який не любив її і мабуть не полюбив б ніколи як свою єдину і кохану...

Ліза зрозуміла які нікчемні гроші, хоча тоді вони були не малими для її сім'ї, лиш тепер які вони мізерні в порівнянні з тим що відбувається в даний час. Як добре що Вітя наважився поїхати на весілля і заодно побути в Україні, лиш Ліза розуміє що інакше він просто не міг поступити, адже він став лиш знаряддям тієї великої справи, під яку підкорились виконуючи її: Савченки, Бойки, і навіть група юнаків мистецького кружка.

Ліза поверталась на ліжку в одну та другу сторони, їй не хотілось будити Віктора, він завтра ранком встає на працю, лиш в неї серце було таке щасливе, що їй здавалось немов летить на крилах від радості кожен раз вище і вище. Здавалось що усі переживання які переслідували її до недавнього часу, розвіялись як ранковий туман... Ліза пригадала собі бажання якого вона записала в своєму щоденнику тієї осінньої та дощової ночі, коли їй так хотілось щоб щастя завітало в її дім, тепер воно немов вже поруч і очевидно виконається свого часу, немов запорукою того було сама картина, полотно якої хоронило свою таємницю усі роки переживань, висячи на стіні в гостинні...

Ліза надумалась ранком, тоді коли усі розійдуться, діти в школу, Вітя на роботу, а вона піде до діда і баби, до Бойчуків і про все їм признається. Нехай вони мають над чим

роздумувати, адже вони залишились найстарішими в роді, нехай знають що щастя не зупинилось на їхніх онуках, воно продовжується і коли навіть їм не дожити щоб одружити усіх п'ятьох правнуків, все одно нехай знають поки ще живуть на світі, та нехай радіють разом з своєю улюбленою Лялькою...

3

Львівський живописець не був багатим, хоча картини які він малював і вони продавались непогано, приносили йому певний дохід, лиш в хлопця була вродженою одна риса: він любив дуже модно і гарно одіватись. Юлік витрачав на одяг усі свої гроші, а коли хто його бачив, тут же оцінюючи по одягу, думав що хлопець з елітної сім'ї і дозволяє собі купляти такі гарні речі щоб носити.

Тамара ще не встигла розглянути захоплення свого обранця, лиш те що передалось від батьків юнакові, дівчина побачила: приємна зовнішність, манери вести себе як справжній аристократ. Але найголовніше: дівчина не могла забути дотик його мизинця до свого тіла, їй хотілось йому признатись в цьому, лиш ще було скоро і потрібно було більш бути близьким щоб признатись в такому.

Хлопець продовжував жити на квартирі в свого учителя-художника, який навчав його малювати, лиш в дяді Яші були свої діти і у випадку смерті старого, хлопцеві потрібно було вибиратись на іншу квартиру, або просто повертатись на хутір на якому він виріс. Взагалі Юлік думав вже над тим, особливо одного разу коли дядя Яша був захворів дуже простудившись, тоді хлопець став думати про Одесу щоб туди перебратись і там жити. В Одесі в нього були родичі по матері, лиш довга відсутність в якійсь мірі віддалила їх, як воно часто буває в такому становищі серед родин.

Але плани Юліка раптово змінились, вони змінились одного дня: того самого коли він летів у літаку з Америки в Україну. Взагалі перебуваючи в Нью-Йорку, хлопцеві не подобалась Америка, старовинній Львів був куди більш романтичним і привабливим, він навіть хотів щоб скоріше повернутись, лиш те що не змогла спричинити на хлопця сама Америка, спричинив погляд дочки Левчуків. Хлопець був готовим завтра їхати знову в Штати і там жити навіть в будь-де, лиш з нею, з тією що не давала йому ні заснути ані малювати картини, так як робота жодна не бралась його в перших тижнях.

Дядя Яша запримітив перемену в своєму учневі, лиш він не думав що наскільки серйозно стоїть питання, вже коли Юлік признався де знаходиться його перша продана картина, тоді прийшлося розповісти яким способом вдалося взнати її місце знаходження. Дядя Яша пригадав що коли до нього підійшли двоє людей, він продавав натюрморти і панораму міста, лиш жінка просила чи не знайдеться в нього картини щоб була природа і пригадувала Україну, так як вони хочуть купити полотно для дорогих для них людей і воно поїде в Америку. Дядя Яша пам'ятав що коли він привів людей в квартиру, показав їм роботу свого учня, вони навіть не стали торгуватись а просто купили.

Через годину часу, коли Юлік став прибирати в кімнаті яка служила майстернею художникам, дядя Яша заговорив з хлопцем:

- А ти коли не можеш малювати чого другого, тоді малюй щось таке що має відношення до неї. Наприклад: можеш написати її з тим котом, або ще якимось.

- Вона ще коні любить дуже.

- Тоді намалюй що стоїть коли коня, знаєш так: з однієї сторони голова коня а з другої дівчина стоїть, так по груди видно і тримає коня за уздечку, а другою рукою гладить по над ніздрями рукою.

- Не мій профіль, - признався хлопець, - якби десь на фоні природи їхала на коні по степу чи стежкою, тоді спокійно намалюю, а ось в жанрі портретизму - не впевнений.

- Я допоможу тобі, хто буде знати?

- А для історії як буде? Станемо колись відомі після смерті і експерти будуть спорити кому належить робота на полотні? Уявіть скільки роботи завдамо для експертів а які страсті розгоряться навколо такого полотна тоді?

- Розв'язка проста буде: моя мазанина на полотні а твоя та, хто на полотні намальованою.

- Прекрасно! - вигукнув хлопець.

- Вони тобі комп'ютер в подарунок а ми їм картину також. Комп'ютер воно дорога річ, лиш вік його недовгий, а ось полотно, а ще коли його хоронити, правнукам залишиться.

- А брат Томки казав що вони знають про своїх предків, розказують їм батьки багато, так щоб знали хто звідки походить.

- Тоді ми намалюємо щоб не лишень розказували а ще могли і показати на портреті.

- Ідея оригінальною, - погодився хлопець.

- Лишень ти не кажи нічого, ану не вийде гарно, хоча чому не вийде в нас?

- Сюрприз зробимо.

- Зробимо. - Сплеснув долонями дядя Яша і пішов на кухню.

На кухні вже зварилась картопля, вона була в каструлі разом з лушпинням. Юлік поклав дві картоплини дяді Яші, дві собі, наклав салату з перця та моркви. Обидва сіли вечеряти.

- Завтра я вже закінчую Чайковського для муз школи, а там ще два замовлення, лиш щоб встигнути до Нового року, - став говорити Альбертович.

- Також два портрети?

- Та ні: один олігарх замовив щоб на два боки в кімнаті були по сторонах каміну. На одній я перекопію «Юнак і дівчина в житі» а другу вже забув, якась Нідерландська школа дев'ятнадцяте століття.

- А «...в житі» хто намалював?

- Франція здається; якийсь там Шарль їхній.

- Формат який?

- Половинка газетки.

- Нормально.

- Так будеш щось робити для своєї американки?

- Не знаю з чого починати.

- Треба фотографії і граної притому, щоб чітко було видно образ обличчя.

- Братові скажу її, а він пришле мені.

- Так і зроби.

- А ви, я так зрозумів, мені допоможете. Я ж в портретах не такий спеціаліст як ви.

- Поможемо і заодно сам розгляну яка вона.

- Тоді домовились.

В ночі хлопець не заснув, він став думати як краще було б намалювати портрет, я якому стилю: чи в стилі більш сучасному, чи на темному фоні в стилі Рембрандта, а може в стилі Ренуара, також багатьом подобаються такі полотнища. Хлопець думав що так само як він і дядя Яша, який придирається до кожної тіні на полотні: чи вона задовгою відносно сонця і з якої сторони, чи навпаки закороткою, так усі люди приглядаються до живопису. Але те що люди які хотіли віддячитись батькам Тамари за доброту і вони вибрали в подарунок саме картину, а ще його працю, це вже говорить що напевно в домі Тамари все ж таки розбираються в мистецтві. Юлік пригадав як скоріше Олесь розповідала що батьки дівчини побували в Парижі, були у Луврі, виходить не поїхали в інші місця розваг а в музеї, воно також говорить досить про них. Лиш все ж таки люди мають свій смак і належать до певної групи шанувальників мистецтва.

Звичайно що живописець знає такі тонкості коли серед ревних шанувальників є багато таких що один жанр і стиль вони просто обожають а інший ненавидять до безтями. Вони навіть не хочуть слухати про якусь середину, лиш знають свій напрямок. Все ж таки Юлік

надіється що серед близьких Тамари, таких немає, щоб так були «хворі» стилями і роботами на полотнах, лиш все ж таки вартує поцікавитись як і що в такому питанні.

Хлопець вирішив таки завтра на кілька хвилин, зателефонувати до Олесі і взнати те що його цікавить, тобто взнати як можна отримати гарне фото Тамари і може вона що підкаже по поводу стилю, щоб не намазати такого що почеплять десь в гаражі, щоб зразу не викинути на сміття. Особисто Юлік знав таких живописців що в них купляли багаті люди і тут же перед ними рвали полотна і притому кляли їхніх авторів як ганьбу мистецтва. Звичайно що він себе не відносив до таких, так як працював в нормованому стилі а не стрибав вперед на далекий час, коли може справді колись чорні стакани не визначеної форми і якісь закручені цвяхи будуть прикрасою галерей світу і елітних світлиць, шанувальників живопису. Юлік малював просто і красиво, його роботи подобались усім хто заглядається хоча інколи на картини.

До Володьки Юлік не хотів звертатись по тій причині, тому що зрозумів що він не пояснить як слід, а ось тьотя Олеся, вона на усі теми може, а коли не зразу, тоді подумає, перевідається лиш все одно зможе. Також Юлік хотів запитати чи Олеся знає що картина «Карпатський пейзаж», їй подобається і чи вже вона знає що це його робота. Якщо вона вже знає, тоді про нього відбувалася там бесіда, а якщо говорили, може що натякали батьки дівчини, висказала своє враження чи яку оцінку по поводі мистецької роботи, або взагалі вже особисто про нього.

4

Після тієї неділі, буквально за два дні, уся родина вже знали що в Тамари є хлопець і він вже серйозний кандидат на її руку. Звичайно ще сам він не пропонував дівчині нічого, лиш чомусь Тамару усі в родині вважали такою, що навіть найзнаменніший кавалер не відмовиться від такої красуні.

Олеся застерегла сина щоб ненароком Володька не проговорився перед Валерієм про новину, хоча Володька сам знав що така справа є таємниця. Опісля Олеся стала думати про Володьку і на роботі коли син був поруч, вона його запитала:

- А ти ще не шукаєш собі пари?

- Я маю роботу, маю помагати їй. - Володька пальцем показав на стелю, хоча він не був в своїй хаті, лиш Олеся знала що так він інколи дає знати що розмова іде про Тамару, тобто показує на другий поверх, де вдома живе Тамара.

- Як воно виходить: колись я допомагала їхнім батькам а тепер ти для неї стараєшся. напевно вже так нам суджено.

- Того мене Валерка не любить.

- Коли б ти йому допомагав, тоді він любив би тебе.

- Я робив так, лиш він собі знайшов ту рашин грал.

- Тоді нехай собі має її, коли знайшов.

- О, він багато має. - Володька похитав русявою головою.

- Ти дивись мені щоб ти не пішов його дорогою, тому що я зроблю з тобою лад скоро.

Володька махнув рукою і вийшов з пекарні, він тут же щось пригадав і повернувся.

- Ма, а я був там в ресторані де ти була колись.

- Коли ти там був?

- Недавно. Я хотів зайти і дивитись там і видів.

- А що там зараз?

- Ресторан також, лиш так нечисто дуже, туркіш купили.

- Турки купили?

- Так, вони думали що я руський.

- А як там: щось змінено в середині, люди приходять?

- Були люди а нічого не зробили, так все само як було, коли ти там була.

- Як жаль мені того місця сину... Вже ніколи я не буду мати такої роботи як там мала. Тут постійно бігай, думай, а там і гроші були, спокій був і авторитет також...

- А їли ми фрі так колись...

- Не за «фрі» а по-нашому буде за безплатно, або даремно.

- Я також любив ресторан твій.

- Подумай сам сину: тут гроші є в нас, лиш коли усі податки заплатиш, різні страховки, перевірки і в кінці те саме виходить що я там заробляла. А там час відробила і голова спокійна, вдома більш знаходилась.

- А Тамара хоче бізнес свій мати.

- Знаєш що ні вона, ні їхні кавказці, робити не будуть на когось. Навіть коли заробить половину з того що в когось буде мати, все одно не буде. Поглянь на Ріту: вивчилась, гроші які мала, ні, все залишила і в магазин їхніх як лисиця шмигнула і вже за прилавком: такий народ вони сину; кавказці вони. Там в нас вони також постійно на базарі стояли.

- А дядя Вітя також вже такий, - зробив висновок Володька.

- Взагалі ти правильно сказав. - Погодилась Олеся з сином. - Але мене також послухай: інколи людина думає що вона гонорова і через те сама себе мучить. Головне щоб все вирахувати і тоді вже робити рішення.

Роздався телефон, Олеся швидко помила руки від борошна і встигнувши витерти, взяла телефон. Нараз вона змінилась на лиці, на устах пробігла посмішка.

- Так Юлік, я рада тебе почути.

- Я ось що хотів вас просити: може ви мені підкажете яку картину намалювати в подарунок, просто я хочу зробити такий сюрприз для Тамки, лиш боюсь щоб відгадав те що подобається їй і її батькам, чи як сказати...

- Ой, тьотя Ліза, мама Тамки, можна просто Аркадіївна звати, або просто тьотя Ліза поки що. - Олеся навмисно натякнула хлопцеві даючи знати виразом «поки що». - Так їй колись дуже в нас подобалась репродукція картини «Біля джерела», я забула хто намалював, лиш знаю що вона там у вашій галереї у Львові знаходиться; може ти знаєш?

- Як не знати? Семирадський намалював.

- Я думаю щось таке Ліза любить. А для Тамари кожна буде гарною, тому що ти подаруєш, - засміялась Олеся.

- А що саме краще намалювати можна? Скажімо портрет поруч коня, чи з котом, а може який пейзаж, чи на побутову тему?

- Ой, ти знаєш, ти дав мені завдання щоб подумати. - В Олесі запалилась ідея, лиш вона не знала як зразу сказати хлопцеві.

- Я не спішу вас.

- Давай я тобі сама зателефоную і скажу.

- Лиш не говоріть їм, тому що сюрприз має бути.

- Нікому ні слова, мені також цікаво коли їх здивує твій сюрприз. Просто ти сказав що хочеш фото і я подумую яке тобі віднайти щоб ти намалював.

- Добре тьотя Олеся, домовились. - На прощання сказав щасливий хлопець.

Коли Олеся приїхала додому, вона стала переглядати фото в своєму альбомі а також в гуцульській різьбленій скриньці. Знімків було багато, і тому було важко вибрати. Спочатку Олесі відклала усі знімки на яких була Тамара. Вона хотіла вибрати на котрій дівчина вийшла найкращою, лиш раптово погляд Олесі зупинився на одній світлині, Олеся подумала: а що коли б таке він намалював?

Одного разу, коли Олеся купила нову цифрову камеру, вона зробила кілька пробних знімків, лиш так як в юності Олеся була ознайомленою з фотографією, вона володіла камерою досить професійно. Того дня вона була зайшла до Лізи і саме в той час Ліза

годувала грудьми малого Руслана. Олеся всілась на диван напроти неї і зробила фото, правда Ліза не сподівалась, так як нахилила голову над сином.

Випадково побачивши фото восьмилітньої давності, Олеся задумалась. Вона знала що праця художника спричинить куди більше враження на Лізу як на Тамару, яка без полотна вже була закохана як кажуть: по самі вуха. А ось коли Лізу здивувати і ще зупинити на полотні такий момент: мама з хлопчиком. Саме те що Ліза вважає для себе змістом життя і свого призначення, саме та нота яка заставить серце защеміти.

Олеся вирішила: переслати фото, але ще інше переслати на якому Ліза з почепленим на шії рубіном, нехай в добавок намалює рубін, щоб бачив яка його форма.

Олеся знала що саме такі моменти який вона зловила на фото, також ціняться в мистецтві, отож сам живописець напевно буде малювати з задоволенням. А коли вже він перешле звій полотна, тоді вона з Тамарою поїдуть в майстерню, замовлять раму, саме полотно натягнуть на підрамник і коли буде все готовим, заклеять у великий конверт. Опісля вона з Тамарою, повезуть сюрприз щоб віддати Лізі. Олеся вже потерла руки від задоволення того, як Ліза буде відкривати подарунок і яке враження спричинить картина на неї.

Олеся взяла адресу у Володьки, щоб таки наступного дня вислати знімки. Правда вона ще хотіла розпитати Лізу, ніби так між іншим, які або на якому фоні їй подобаються портрети, щоб опісля ще конкретно пояснити майстрові.

Олеся не знала про те що Віктор з Тамарою вже вислали ноутбук у Львів через компанію «Міст», притому літаком, щоб хлопець довго не чекав на те що вже йому пообіцяли. А цього вечора Віктор взяв дочку щоб показати їй машину яку вона хотіла мати.

Тамара більше прихилилась до батька, так як рахувала що він любить Юліка і саме через те що батько захотів їхати в Україну, вона змогла побачити хлопця в літаку. Ліза поводила себе здержано у відношенні до обранця Тамари, лиш після того коли вона взнала загадку полотна, яке знаходилося в них від першого візиту в Україну, Ліза поглянула зовсім іншими очима на все що відбувалось в сім'ї та родині, хоча своє враження не виявляла перед дочкою.

5

Тими днями, Ліза поїхала в Бруклін. Ліза зайшла в продуктовий магазин щоб купити сир якого любив Віктор і діти, опісля збиралась зайти до Фаїни, так як вже давно з нею бачилась. Раптово в магазині Ліза почула як хтось легенько щипнув її за лікоть; Ліза оглянулась і побачила що немов з під землі, винирнула перед нею Ріта. Ріта засміялась показуючи усі свої зуби, а так як вона значно похуділа, Ріта виглядала ще більш тендітною і зовсім не схожою на жінку свого віку.

- Привет Ритка! - Вигукнула Ліза
- Привет Лизунчик. - Відповіла Ріта, назвавши сетру, як колись в дитинстві.
- Смотрю хорошееш с каждым днем.
- Да так себе. - Скромно відказала Ріта. - Ты как вообще?
- Не так давно о тебе вспоминали. Смотрели фильм вместе с Виктором а актриса похожа на тебя очень. Витя говорит: «смотри она такая как Рита».
- И тут же наверно получил? - Усміхнулась Ріта.
- Да нет, что ты?
- А я вот хотела о Тамарке спросить, слышала у неё парень есть новенький. - Ріта в кінці речення прошептала.
- Кто сказал?

- Андреевна. - Ріта стиснула плечима.
  - Как всегда. - Повела очами по стелі Ліза.
  - Да что ты: все нормально.
  - Вообще-то можно и так сказать, один нарисовался «художник-передвижник», - призналась Ліза сестрі.
  - Художник?
  - Да, он самый.
  - Это же круто.
  - Но не знаю...
  - А что тут знать: картины продавать станем здесь, знаешь как идут такие вещи?
  - Кстати: ты что в орден какой-то записалась? - Пригадала Ліза.
  - Да есть такое. А между прочем там есть люди что купят картины, если писать их в нашем жанре.
  - То есть в каком таком? - Поцікавилась Ліза.
  - Средневековом. Там крестоносцы, разные феодальные замки, и прочие. - Ріта змінила голос щоб звучав жакливіше і добавила. - Нарисовать каменные туннели, камеры пыток, цепи на стенах, ну как в замке Бран было давно, в Трансильвании.
  - Так что получается: наш художник уже имеет работу здесь?
  - Талант никогда не бывает праздным.
  - Так что идем к Фаине? - Промовила Ліза.
  - Пошли родная. - Ріта взяла за лікоть Лізу і вони направились на вихід.
- Ліза з Рітою не стали їхати своїми машинами, так як потрібно було знову шукати місця для стоянок. Вони направились іти пішком, відстань була коло одного кілометра. В магазині Арланів, Ліза зустрінула батька, Аркадій збирався кудись їхати разом з Гаріком. Ліза підійшла до столика, зробила собі каву і взяла одно печення. Аркадій підійшов і тихо шепнув Лізі на вухо:
- Слушай Елизаветка, тут такое дело: нам нужен один человек на работу, чтоб не продавать а просто упаковать, убирать, вот кофе каждое утро приготовить, печенье купить и привести сюда. Также по почте заказ отправит, сейчас по Интернету покупают в нас. Вот праздники идут и Фаина не справляется а Гарик занят, я уже также старый стал как кот пожилой. На Маргариту мало надежд: ни денег не хочет ни работать, одним словом: сдурела баба. Она мозгами в средневековье, в крестоносцы подалась что ли...
  - Так что поискать нужно кого-то вам сюда?
  - Да вот я рекомендовал эту Ирину, ну Виктора тетку. Он физически работает тяжело там где она сейчас, а здесь деньги такие мы ей дадим, лишь проблема иная.
  - Не соглашается?
  - Согласна она также, тут такое дело.
  - Па, говори не тяни; маленький что ли?
  - Вчера мама как узнала, такой скандал был, что это вообще в никакие рамки.
  - Она чего?
  - А помнишь как Ирина должна было в Штаты приехать, так мама тогда в никакую чтоб они в нас пожилы, а сейчас Ирина вдова, так это вдвойне стало.
  - Ревнует значит?
  - Ну да; ещё как.
  - Что от меня нужно?
  - Поговори сама, может уймётся хоть немного. Понимаешь: Ирине уже пообещали, она готова а тут не знаем как причину объяснить. Вот поговори сама, может послушает, может подключи Александру что ли, а лучше мать Виктора, а вдруг сработает у вас. Как справишься? Стыдно Ирине истинную причину называть.
  - А когда она работать станет, тогда обещаешь вести себя так что ещё хуже не вышло с этого всего?
  - Ты что родная, ты на меня подумала такое?

- А что: как работать так кот пожилой, а как шутить так гусар.
- Вообще правда, - погодився Аркадій.
- Попробую с мамой потолковать сегодня. - Пообіцяла батькові Ліза.
- Спасибо родная, привет Тамке и остальным от деда Арка.
- Повертаючись додому, Ліза набрала на телефоні маму; Тетяна не працювала.
- Мама, а я була в магазині там в наших. Одним словом їм працівниця потрібна, кого б нам підшукати? Тато сказав що він рекомендував одну особу, лиш ти чомусь дуже протестуєш.
- Вдовичку вже тягне собі туди?
- Мама, що з тобою?
- Ліза, ти ще мала і нічого не розумієш. - Відказала Тетяна розсердившись.
- Вже як скажеш: як це я мала? Ось зять вже напрошується до нас а ти мене за малу вважаєш мама?
- Я не хочу щоб Ірина там крутилась.
- Мама, та ж їй уже п'ятдесят чотири, невже ж ти думаєш щось таке немудре?
- Ліза, ти не знаєш і чула того як вона приговорювала до тата колись. Ми коли повертались з Абхазії, тоді після весілля вашого, заїхали були перепочити у Львів до них, так як зразу побачила яка вона баба. Це тобі не свекруха твоя, і не Олеся. Ми тоді їхали зі Львова, тато половину дороги про неї мені торочив.
- Мама, ти ж сама говорила що скоріше на роботі про нього жінки відзивались, а ти все пропускала мимо вух, а тут я тебе не пізнаю.
- Тоді жінки відзивались, а не він про них: вловлюєш різницю?
- Не знаю... Все ж таки я б хотіла щоб їй допомогли наші.
- Нічого з нею не трапиться: думаю вже якогось має напевно.
- Мама, вже не фантазуй так.
- Я сказала татові: я, або вона! Надумали чого: Ірина каву буде їм робити!
- Що ж з вами робиться в таких літах, - здивовано відказала Ліза.
- А ти зять свого допильновуй; знайшлась мені ще одна примирителька.
- Мама, я ж не хотіла тебе образити.
- Все: на таку тему в нас бесіда закінченою!
- Зрозуміло...

Ліза поклала поруч в машині телефон, вона лиш зітхнула і похитала в сторони головою.

6

В одному з національних парків Лонг-Айлленда, було улюблене місце Лізи. А так як був гарний осінній день, Ліза настояла на тому щоб Віктор поїхав з нею погуляти в парку. Вони поїхали лиш двоє, так як Тамара з Беллою були в батьків Лізи а Руслан разом з Олегом, сином Юри і Олесі.

Віктор був одітим в джинси і в коротку осінню куртку, військового кольору; під нею лиш мав чорну футболку. Ліза оділа світлі джинси, які були протертими до дірок на колінах, а по футболці натягнула плетеного сірого светра, з великими гудзиками, рукави якого були довшими як самі руки Лізи, а светр сам був до колін. Вийшовши з машини. Ліза взяла Віктора під руку і промовила, дивлячись сама на себе:

- Коли б зараз мій Аркадій Ілліч побачив як я одітою, тоді сказав би він що мені щось бракує в голові.
- А Ріта сказала б, - помітив Віктор, - «это же круто!»
- Як тобі вислови Ріти пам'ятаються, - зітхнувши промовила Ліза.

- Ліз, давай не починай вже, як дід любить говорити бабі.
- А може скоро, ми вже будемо: ти дід а я бабуся, - засміялась Ліза.
- Вже як придумаєш, справді хоч стій хоч падай.
- А чому? В нас іде до того...
- Ліз: а ти далі ревнуєш мене до Ріти? - Серйозним тоном запитав Віктор.
- Навіть не знаю як пояснити. Розумієш Вітя, любов така штука що я питаю тебе чи ти розумієш і одночасно відчуваю що сама нічого не розумію. Ось наприклад: якщо б ти скажімо нараз полюбив когось, якусь іншу, скажімо навіть артистку кіно, як ти вважаєш: ти винуватим в тому?
- Коли в мене є дружина, тим більше така Лялька як ти, тоді звичайно що винуватий?
- Вітя, але любов інколи буває наскільки сильною що людина не в силах справитись; ти згідний що так буває?
- Буває звичайно.
- А коли ось таке трапляється не в юності а скажімо в такому віці як ми з тобою, також трапляється інколи така штука з людьми.
- Трапляється, - погодився Віктор.
- Так що тоді виходить: людина безсильною перед любов'ю, не може нічого з собою вдіяти і одночасно винуватою перед іншою людиною. Тоді як можна взагалі вимагати того, чого людина просто не може виконати і коли вона не виконує, звичайно по тій причині що просто не може, за це вважати людину винуватою?
- В такому випадку потрібно почекати і все пройде. Коли людина нічого не робить а просто чекає, тоді вона не буде винуватою, а ось коли сам, чи сама, спішить, саме в цьому знаходиться вина.
- Розумно, лиш показано вихід з одного становища, тобто коли любов вчепилась такої людини що вона змінює періодично свої погляди а заодно і почуття міняються. А ось коли буває інше становище: влюбились двоє, лиш по певних причинах не зійшлися. Наприклад: коли одна особа не може забути іншу, так би мовити любов не проходить а можливо навпаки зміцнюється завдяки відсутності любимої людини поруч; що тоді робити і як правильно поступати?
- Тоді вже справа серйозна, - задумався Віктор.
- Поглянь що виходить: скажімо жінка любить іншого а з чоловіком живе, в результаті він від неї не отримує те чого потрібно, можна сказати те чого йому належить по праву, вона мучиться постійно і частина такої муки передається на чоловіка, який взагалі в нічому не винуватим.
- Тут і можна сказати що вона не повністю винувата... - Віктор задумався.
- Лиш що виходить: жінка мучиться і живе з нелюбимим, а той самий нелюбимий, за такі душевні страждання ще невдоволений і може її ревнувати, сварити, навіть бити може. З однієї сторони немов він правим, адже він як законний чоловік не повинен бути обмеженим в своїх правах, в тому числі і в праві на кохання, лиш вона не може задовольнити його потреби і не тому що не хоче цього, просто не під силу справитись з тим що твориться в неї в душі.
- Важка справа, - погодився Віктор.
- Я одне зрозуміла Вітя: серед людей і взагалі в житті дуже багато несправедливості, і можливо тому що самі люди несправедливими в своєму житті.
- Коли навіть взяти наших: Тамару і Валерія, - став пояснювати поволі Віктор, - тоді вона побачила іншого, полюбила, а Валерій вже залишається сам. Тут виходить що немов добре те що він її обманював, зміняв її, водився з Анею і так далі. А коли б він її кохав, не зміняв, любив, вірив а тут вона побачила якогось Шишку в літаку, думаєш вона б поцінила вірність Валерія? Коли б вона влюбилась в того львівського хлопця, тоді змогли б її зупинити благородні поступки Валерія? Ніколи не змогли б і ніщо б не змогло. Все що перед тим Валерій для неї був зробив, все б пропало. Що тоді? Ми б змогли заставити її триматись Валерія лиш тому що так не гарно поступати щоб залишати його?

- Ніколи не змогли б ми цього добитись, - відповіла Ліза.

- Так що в результаті ми маємо? Щасливі які не любили і не мучились тим а живуть просто так собі як люди? Скажімо: побрались тому що так люди нормальні роблять, нажили дітей тому що яка сім'я без дітей? Живуть собі і доживають до смерті а опісля хтось один помирає а друга половина оплакує також лиш тому що так заведено, щоб люди не сказали немов похоронили як не людину і навіть ніхто не заплавав. З однієї сторони такі люди можна сказати в такому «сліпому щасті», вони не знають що є така сила яка може зробити людину або надзвичайною щасливою, або навпаки: дуже нещасною і самотньою. Тут ще потрібно розібратись хто попав в тихе русло життя а кого товче по камінням так би мовити гірської річки: хоча кришталеве чистої та швидкої, лиш холодної і бурної.

- Для твоїх роздумів, - поважно промовила Ліза сповільнивши хід, - буває що один нюанс досить делікатній: одна сторона закоханою а протилежна так собі. Потрібно визначити на якій стороні краще знаходитись: любити чи бути любимим або любимою?

- Ай Ліза, - махнув рукою Віктор, - як Олеся наша говорить інколи: «Нащо мені того, як я не від того». Я що якийсь Еммануїл Кант, чи ще який філософ, щоб голову сушити такими матеріями?

- Любого філософа також можна оспорити Вітя. Знаєш чому можна? А тому що питання любові, воно таке глибоке, таке бездонне і просторе, воно таке споконвічне, як саме життя людини на землі.

- А ще коли покласти на вагу роздумів що таке палке кохання, а що таке просто пристрасть природна до протилежної статі, тоді взагалі не розбереш що і як. Також ми ще обминули важливий тест - тест на привичку. Наприклад: коли Олеся вже стала здоровою а я питаю Юру в гаражі: скажи якщо б її було не стало, ти б женився знову? Юра навіть не думав і відказав що ніколи він такого не зробив би в житті. Я почав говорити щоб подумав добре, так як наша мама такої ж думки було і довгий час трималась її, лиш прийшов час і вона вийшла за Лева все ж таки. Юра так подумав і каже мені що він просто привик так до Олесі, що коли йому прийшлося б міняти, він не знає чи зможе привикнути до іншої людини, навіть коли б вона була зовсім юна дівчина.

- Подумай Вітя: ми лиш двоє так роздумуємо на таку тему, а коли тут покласти дискусію і ще привести десять душ, що тоді ми могли б наслухатись?

- Тоді ми б точно усякого наслухались, - засміявся Віктор.

- Тоді мене цікавить лиш одне питання і останнє на сьогодні: ти мене продовжуєш як скоріше любити? - Ліза весело посміхнулась і стала чекати на відповідь.

Віктор жартуючи пропустив дружину трошки перед собою і швидко схопив її за талію. Ліза він несподіванки запищала, лиш побачивши двох літніх людей, які вигулювали собачку в парку, тут же приклала долоню до вуст і злегка засоромилась...

Тамара продовжувала вести відео розмови з Юліаном. Тепер в нього вже був ноутбук в квартирі, тому хлопець мав можливість розмовляти частіше а ще більш писати, так як те що Тамара писала, не було чутно в слух. Взагалі вона вела контакт уже з своєї кімнати, не сідала в залі як першим разом з котом, лиш все ж таки коли хтось ходив по хаті, Тамарі не хотілось щоб хто слухав те про що вони розмовляють. А ще написати якимось простіше як сказати усно і навіть признатись в чомусь не так важко, лиш тут випускається одна деталь досить важлива: те що написано воно вже зафіксовано, а те що сказано, воно почулось і вже його немає. Також Тамара переслала багато фотознімків у Львів.

Того ж самого дня, коли Віктор повернувся з Лізою після прогулянки в парку, почав накрапати дощ. Так як день був субота і завтра не потрібно було вставати ранком щоб іти в школу, тому кожної саме суботи, велись розмови по Скайпу. В загальному співрозмовники зустрічались на екрані о дев'ятій вечора і велась розмова до дванадцятої а інколи до першої години ночі. В той час у Львові була глибока ніч, а коли вже наступав ранок і дівчина бачила що закоханий засипає поруч комп'ютера, тоді вже його відпускала в ліжку, бажала приємного сну, і обов'язково в такому сні повинна була з'являтися вона. Вже коли розвиднялось, хлопець мав можливість відіспатись в неділю вдосталь, так як дядя Яша вже з досвіту ходив годувати птахів і ще кудись по своїх справах.

Того вечора Тамара щось розповідала, вона весело сміялась, а Ліза якось випустила з під уваги те що дочка розмовляє з тим самим, відчинила двері її кімнати. Ліза хотіла сказати щоб Тамара дала їй погладити сукню, щоб ранком була готовою одітись в церкву, лиш перш чим Тамара побачила маму, Ліза почула як доня промовила: «вона вже щасливою такою що не відчуває як по землі ходить». Тамара побачила обличчя Юліка на екрані як хлопець став серйозним, вона не знала що Юлік побачив заді Лізу яка стояла у відчинених дверях. Тамара зрозуміла що тут щось не те і оглянулася а Ліза нічого не сказавши вийшла з кімнати.

Далі бесіда просто не велась а навпаки розвалювалась так як Тамара лиш думала про те як воно виглядало перед Юліком а хлопець побачивши серйозне обличчя Лізи, також почував себе незручно, тим більше що розмова саме була про Лізу. Буквально через десять хвилин, Тамара відпустила Юліка на відпочинок а сама вийшла з своєї кімнати. Ліза вже чекала на неї і тут же запитала:

- А про кого ви говорили двоє?

- Як про кого? Про все що нам потрібно, хіба заборонено? - Тамара швидко направились знову у свою кімнату щоб не вести розмову з мамою на таку тему.

Ліза походила по залі, вона не видержала і хотіла все ж таки продовжити почату бесіду. Вона пройшла за дочкою в її кімнату, підійшла до вікна і присіла на підвіконник. Тамара сиділа за столом і не дивилась на маму, лиш Ліза продовжила почату бесіду:

- А хто це в нас «від щастя по землі не ходить»?

- А, просто так. - Тамара махнула рукою.

- А коли конкретно? - не відступалась Ліза.

- Мамка, тобі воно треба?

- Навіть дуже.

- Я вже не пам'ятаю про кого, - стала викручуватись Тамара.

- Чомусь дуже швидко забула, лиш я хочу тобі пригадати.

- А що тут такого? - Тамара вже почала злитись.

- Тоді я тобі допоможу: виходить, я узнавши про твого кавалера, такою щасливою що не відчуваю як по землі ходжу; я правильно зрозуміла?

- А коли навіть так, що тут такого поганого?

- Звідки ти взяла таке?

- Просто хлопець переживає, боїться, він не знає хто ви тут і як відноситеся до нього. Я так сказала щоб він не подумав щось поганого.

- Тепер поглянь з сторони як виглядає те що ти сказала: тато купляє ноутбук щоб він мав можливість бачити тебе, мама щаслива від того, тьотя вже усю родину переказала йому, мабуть він вже знає що ти магазин збираєшся відчиняти і де ти будеш жити коли вийдеш заміж. Тепер що хлопець подумає? Якось дівка напевно вже з історією, коли так усі її стараються пхнути мені в обійми.

- Мамка, ти вже знову починаєш свою філософію? Нічого такого він не подумає і не може подумати.

- Ще скажи що його думками володієш і вказуєш йому що думати він може, а чого не може. Скільки часу ти його знаєш?

- Досить вже.

- Два місяці?
  - Що тут такого?
  - А тому що люди які живуть в Україні, а тим більше у тому Львові гоноровому, не такими наївними як ви тут усі хто вирости в тій Америці. Там трошки дивляться всесторонньо, слухають також обережно, а опісля все пережовують в свої головах. Це в Америці можуть жартуючи об'явити по телевізору що взавтра рибу будуть ловити і роздавати на березі океану і усі американці о п'ятій ранку, вже поскладають ся як горобці на проводі, щоб отримати обіцяну їм рибу. А в Україні, а тим більше у Львові, не так все просто, тим більше хлопець інтелігент, побував в Америці, і до речі не захотів залишитись тут в Штатах. А ти так швидко йому даєш зрозуміти що тут усі лиш думають коли львівський художник приїде до них і ошасливить родину Левчуків. Ще чого доброго і Ані похвались, а та Валерію нехай не забуде передати щоб позаздрив вам закоханим. А взагалі ти собі надумала що ти йому подобаєшся і вже поводишся так немов він твій. А Юлік тобі признався що тебе любить? Так що потрібно приглянутись, більше слухати як говорити.
  - А він мені признався якщо тобі так цікаво саме це знати, - не видержала Тамара.
  - Що саме признався? Сказав що любить тебе?
  - Не сказав ще.
  - Ось бачиш?
  - Написав, і написав багато більше як лиш сказати два слова.
  - Зрозуміло все з вами. - Ліза розгубилась. - Лиш тобі потрібно послухати мене також, в мене як не кажи є досвід в цьому є особистий.
  - Мамка, я не хочу таким методом набиратись досвіду як ти його здобувала. Менше потрібно було показувати з себе кавказьку княжну і тоді менше усі б були натерпілись.
  - Ось як ти розсудила, лиш знаєш що я тобі скажу: ще не зовсім невідомо що тобі Ковальські можуть витворити, саме коли ти Валерія не любила, тобі потрібно було вдавати з себе княжну і тепер було б краще для тебе.
  - Він вже в минулому.
  - Поки людина живе, людина така не в минулому, так як її поступки також живуть з нею.
  - Все буде добре.
  - Щоб так лиш було, я також цього дуже бажаю для тебе.
  - Мамка, ти не ображайся, просто Юлік тебе боїться трошки.
  - А я хіба кусаюсь щоб мене боялись?
  - Він ще просто не знає яка ти в нас добра душа.
  - Коли послухати як ти мене перед ним змальовуєш, тоді взагалі не знаю що він подумає. В цей час роздався виклики на комп'ютері, Тамара закрутилась і швидко виговорила:
  - Все мамка, давай мене викликає знову. Виходь швиденько з кімнати.
- Ліза направила до дверей, вже з коридору заглянула ще раз перед тим як зачинити двері і промовила на прощання: переживає як тут з тобою.

Розмова Лізи з дочкою, принесла вкрай негативні наслідки. Ні, не тому що вони немов не змогли зразу порозумітись, і не тому що Юлік побачив Лізу в дверях; зовсім не тому. Причина була зовсім інша і нікому невідома, лиш причина досить серйозна а вірніше з серйозними та неприємними наслідками, які виявляться опісля, хоча як все відбувалось ніхто не визнає і не додумається.

Ще скоріше Валерій дізнавшись що розкрито його візити щодо «покинutoї оселі», зібрав усю інформацію яку він знав про те як його хлопці вислідили, тепер взявся щоб провадити

розбори таким же самим методом. Він знайшов одного хлопця, якого ніхто не знав з бувших товаришів Валерія, наговорив йому різного, почав платити гроші щоб той вилловлював любую інформацію щодо Тамари. Нанятий спочатку поклав мікрофон, який взагалі не працював а був лиш для того щоб опісля перевірити чи хтось почув його присутність на гаражі і забрав мікрофон, саме тому мікрофона було покладено на видне місце, коло хто буде ходити по даху гаража, щоб його побачив. Те що мікрофон Віктор не взяв, він зробив помилку, а з часом за нього вже забули в домі.

Нанятий нишпорка, вже побував кілька разів на даху, він вже знав що Тамара веде з кимось переговори по комп'ютері. Кімната Тамари, ним прослуховувалась вже певний час, але рятувало те що дівчина враховуючи що хтось є вдома, не розмовляла голосно а навпаки тихше, а так як вона сиділа постійно біля столу і далше від вікна, слухач тільки ловив звуки яких неможливо було розібрати. Бувало що Тамара включала не голосно музику щоб не було чутно в хаті про що ведеться бесіда, хоча дівчина знала що навмисне її ніхто не підслуховує з домашніх: Ліза була етично вихована і такого вона собі просто не могла дозволити, Віктор також соромився сам себе щоб таким займатись а Руслан з Беллою не дуже розбирались в тому, так як бесіди велись виключно українською мовою.

Але той хто підслуховував, вже дізнався що переговори з більшого ведуться вечором в суботу, також він коли приходив тоді в такі суботи коли було холодно а найкраще була нагода коли падав дощ, так як в таку погоду на дворі шумить і ніхто не виходить з хати. Правда назбирав він інформації обмаль, лиш до одного вечора, а коли він побував вже восьмий раз, він дізнався дуже багато за одним разом.

Помилка Лізи таїлась в тому, що вона розмовляючи з дочкою, стала біля самого вікна і говорила голосніше як звичайно, так як була під впливом емоцій. А так як Ліза досить сказала, з її розмови було просто скласти до купи мозаїку, щоб в ній розглянути причину відмови, по якій Тамара не хотіла зустрічатись з Валерієм і навіть розмовляти з ним по телефону. Сказано Лізою було досить щоб взнати з ким Тамара розмовляє, як його звати, де він в даний час проживає, а найголовніше було те що Ліза згадала що хлопець художник.

Того дощового вечора хоча і дощ інколи плюскав в шибку вікна, все одно виразний голос Лізи було передано непогано, щоб прослухати тому, хто притулився до стіни, висунувши праве вухо з під капюшона і зробити з того висновок. Того вечора Валерій все взнав про Юліана, взнав разом з своїм товаришем якого використовував і який лазив по гаражі і нарешті дізнався те, чого так хотілось знати Валерію.

Забігаючи вперед, слід звернути увагу на те що Левчуки будуть запідозрювати кого завгодно в тому хто б міг передати дані про таємницю Ковальським; запідозрюватимуть Аню, Асіллу, Володьку, Тетяну, (немов вона ненароком проговорилась перед кимось), навіть малих: Руслана і Олега, лиш правдивий витік таємниці не дізнаються.

Про те хто став причиною нового захоплення Тамари, цікавився як сам Валерій, а також його рідні, і того дощового вечора, для них відхилилась завіса і вони могли зрозуміти що діється за завісою перш чим все вийде на сцену і стане усім зрозуміло. Того вечора Валерій разом з своїм товаришем-шпигуном, поглинулись в пошуки того хто їх зацікавив. Але не знаючи прізвища, хлопці не могли знайти Юліана, вони шукали на сайтах де продавались полотна, шукали там де лиш було хоча що не будь пов'язано з містом Львів. Знати не вдалось, стало зрозуміло що художник скоріше всього не володіє персональним сайтом і не продає свої роботи по Інтернету, а хоча продає, тоді лиш може покласти номер телефону або адресу майстерні. Також вони знайшли кілька живописців які мали свою електронну пошту, лиш щоб хто був з таким ім'ям якого вони шукали, їм не вдалось. Того вечора пошуки не дали жодного результату.

За ніч Валерій надумав собі план як діяти щоб все ж таки вийти на Юліана, поштовхом послужило те що він знав почувши від Лізи що хлопець побував в Штатах а якщо так, тоді можна придумати просто свою історію. Валерій надумав знайти любого львівського художника, який продає по Інтернету свої полотна і тоді через нього вийти на Юліана,

адже неможливо щоб художники не знали між собою, хоча місто не мале, а по усім даним, сам Юліан молодий віком і можливо не такий аж відомий щоб його знали живописці. Але спробувати нічого не коштувало і тому Валерій таки зранку повідомив товариша, щоб вечором той заїхав, і вони стануть вибирати агента для своїх пошуків.

Хлопці так зробили: вечором вони знайшли одного художника, який також був зі Львова, на його персональному сайті було фото, чоловік був віку тридцяти років, хлопці написали йому прохання. Прохання було такого змісту: «Шановний Микола, ми також художники, проживаємо в Нью-Йорку, цього року познайомились з одним молодим художником який приїхав був з міста Львова. Якимось по необачності загубили дані його електронної пошти, номер телефону і адресу; не маємо нічого. Прізвище навіть не запитали а просто усі звали його по імені, тобто Юлік. В даний час ми шукаємо його, так як знайшли для нього те що він нас просив і хочемо йому переслати а адресу не знаємо. Якщо ви б нам могли взнати його номер телефону, ми були би вам вдячні дуже, а ще краще коли б ми знали адресу, тоді вислали б йому анонімно щоб його здивувати. Якщо вам не важко знайдіть будь ласка нам такого, він молодий віком, нам необхідно його відшукати. Дякуємо попередньо!»

Лист такого змісту було відправлено у Львів і хлопці стали чекати на відповідь.

Валерій заглядав кожних дві години на екран: відповідь прийшла через два дні. Валерій прочитав наступній текст: «Панове, прочитав ваше прохання. Я не знаю такого, самі розумієте що зараз багато хто займається таким мистецтвом. Я можу попитати інших, лиш не обіцяю що знайду кого вам потрібно. Прошу напишіть своє ім'я а також більш про себе, цікаво було б побачити ваші роботи, в якому стилі ви працюєте? По правді признаюсь: в мене немає знайомих в Нью-Йорку, тому хотілося б мені з задоволенням з вами підтримувати контакт. З повагою Микола Павлович».

Прочитавши, Валерій зрозумів що потрібно відписувати, лиш що відписувати? Давати знати про себе було небезпечно, виходить потрібно псевдо і щось про малювання вигадати, лиш що придумати? Валерій зателефонував до товариша, почав йому переказувати те що прочитав, лиш на відміну рідних Тамари, Ганна Михайлівна підслухала усю бесіду хлопців. Опісля того вона промовила до онука:

- Що ти задумав робити?
- А чому питаєте? Моя справа що я задумав.
- Як твоя справа, тоді нащо ти розказуєш тому недорослому бовванові? І звідки воно взялось що тут приходть до тебе? Де ти його надибав?
- А що такого?
- А то, що твої дружки вже тебе продали: Піцик, Ігорко той і твій браток Вовчик.
- Я вже якось розберусь.
- Ти вже розібравсь і розібравсь до голого: все знають про тебе Левчуки! А як так далі будеш розбиратись, вони далі будуть знати про твої плани.
- Які плани?
- Я в тебе хочу питати Валерику.
- А ви що зможете?
- Знаєш що я тобі скажу: мій тато а твій прадід Михайло, зробив непоправиму помилку і все пропало.
- Що пропало?
- Сідай і слухай добре: прадід мав скарб, як він його роздобув, тобі не треба знати. Але коли його судили, він попросив щоб впустили до нього брата рідного. Той прийшов і мій тато не знав чи виживе, чи його застрілять, або помре з голоду в тюрмі, і відкрив братові секрет: сказав якщо його не стане на світі, щоб взяв там і там де закопано і передав нам дітям. Брат поклявся йому що коли буде так, тоді прохання виповнить. Тато повернувся додому а скарбу нема вже. Він питає брата, а той каже що не знає і не брав. Тато подумав і каже: «я коли був би вмер, скарб пропав би був, а тепер гірше: я живу а скарб пропав». От тобі наука як довіряти людям! А тепер послухай: якщо хочеш помститись, так мовчи щоб

ніхто не знав і тоді зробиш як захочеш; навіть я поможу. Нема кому що вірити хлопче, ти мене послухай, я вже виділа різних людей на світі і кажу тобі: не вір тим своїм друзкам, бо будеш вірити знову станеш на ті самі граблі і по чолі дістанеш так само як дістав від Піцика того. Будеш сам, ніхто нічого не визнає і якщо тобі щось не вийде, сміятись не будуть з тебе товариші. Тепер копни під зад того що лазив по гаражі і роби сам! Що треба він дізнався для тебе, а тепер нащо він тобі? Щоб якої біди і ще свідчив в суді на тебе? Його як візьмуть за штанці, він видасть тебе хлопче! Мене слухай хоч тепер, як не хотів тоді коли я просила. Помститись маємо! Маємо і зможемо! Свого доб'ємось, не буде та Олеська сміятись з нас і крутити тою великою задницею перед нами, не буде тішитись що вона таки зробила своє!

Останні слова баби Ганки, зробили більше як усе напучення; Валерій мовчки погодився; він виріши діяти сам.

9

На наступній день, Валерій написав друге послання у Львів. Він приставив під чужим ім'ям як Антон Мельник. Валерій вказав прізвище дуже поширене в Україні, надіючись що напевно і серед художників зустрічаються люди які його носять.

Микола Павлович, порахувавши що не вправі відмовити колезі, взявся шукати Юліана, і першим разом звернувся до знайомого старого художника, яким був не хто інший як сам дядя Яша. По віку двоє були далеко не ровесниками, лиш про дядю Яшу знали молоді живописці, так як він давно, при кінці сімдесятих, прославився був однією неприємною справою. Тоді Яків Альбертович ще був відносно молодим, і спокусився на заробіток за яким стояв кримінал. На нього вийшли ті хто передавали за кордон антикварні картини, навіть ікони. Альбертовича використовували щоб він просто розробив вид фарби яким замальовував оригінальний шедевр, а коли його передавали, там інший спеціаліст просто змивав фарбу і картина залишалась не пошкодженою.

Звичайно що від досконалої перевірки, такий обман неможливо було приховати, лиш так як тоді не було аж такої експертизи на місцевій митниці, поляки вивозили такі картинки в нових дешевих рамках як сувеніри. Через деякий час було виявлено злочин і Яків Альбертович попався разом з іншими, правда в органів не було доводу скільки картин і від якого часу злодії займались таким бізнесом. Так як в Альбертовича були зв'язки в прокуратурі, його наказали умовно, лиш погана поголоска потягнулась за ним як дим з люльки за курцем.

Микола Павлович був одним з тих, хто знав про давню історію, лиш це йому не завадило звернутись з проханням до старого художника.

Дядя Яша почувши, тут же заспокоїв колегу і сказав що Юліан його ученик, працює в жанрі пейзажиста, також правда що юнак побував за кордоном і цілком реально що якийсь Мельник його розшукує. Дядя Яша дав номер домашнього телефону, свою адресу, за якою також проживав Юлік. Того вечора прохання так званого художника з Нью-Йорка, Антона Мельника, було задоволено.

Валерій від радості не міг заснути, він поділився новино з бабою Ганкою а та похвалила онука за розумний крок та передбачення.

На наступній день, Валерій сам зателефонував у Львів; трубку зняв господар квартири, тобто дядя Яша. Сімдесятилітній чоловік приставився:

- Яків Альбертович вас слухає.
- Доброго дня вам, - ввічливо привітався Валерій.
- Доброго дня вам також.

- Я перепрошую, в мене є одна потреба.

- Слухаю вас молодий чоловік - відказав дядя Яша, дізнавшись по голосі що говорить якийсь хлопець.

- Мені сказали що тут проживає один молодий художник, якого звати Юліан. Я можу з ним поговорити?

- А ви Юліка питаєте? Перепрошую, а як вас?

- Антон, мене звати Антон, я телефоную з Америки, з Нью-Йорка.

- О, пане Антоне, я знаю вже про вас, мене повідомив Коля вчора буквально.

- Мене також вчора він повідомив і дав номер телефону вашого.

- Лиш я вас змушений розчарувати: Юліка зараз немає тут. А ви по питанні його робіт, чи може так по-дружбі?

- Я, я про картини хотів запитати. - Валерій придумав тут же, хоча мав іншу тему перед тим щоб говорити з Юліаном.

- Тоді може пізніше... А ви послухайте пане Антоне: у вас є пошта, маю на увазі електронка? Юлік має вже ноутбук і ви можете з ним поговорити чи писати один одному щоб грошей не подзвонювати.

Валерій побоявся давати свою електронку пошту, боявся щоб якимось Юлік не проговорився Тамарі, він просто сказав:

- Якщо б десь на якому сайті я міг переглянути його роботу, тоді я може замовив у нього кілька картин.

- А де ви живете там в Америці? - Раптово запитав Альбертович.

- А яке має значення?

- Я ось що подумав: ви сказали що дзвоните з Нью-Йорка а справа в тому що одне полотно Юліка, якраз зараз знаходиться в Америці в приватному приміщенні; одні люди купили. Вони живуть також там близько Нью-Йорка, і якщо вам не далеко, ви б могли під'їхати та подивитись на його роботу, думаю вам покажуть.

- Кажете що покажуть?

- Звичайно, навпаки для власників які придбали таке полотно, буде навіть гордістю те що інші цікавляться роботою майстра яка висить в них на стіні. Знаєте я вам скажу: побачити наяву, воно далеко не те що знімку чи на екрані. А Юлік в нас молодець: «Шишкіним» називали його товариші.

- Цікаво виходить... - Став фантазувати Валерій. - А Юлік що має тут знайомих чи просто випадково так попала картина?

- Як вам сказати: картина попала немов випадково, лиш коли ми знаємо де вона знаходиться, тоді самі розумієте що немов знайомі нам ті люди, лиш це приватне питання, як б так сказав. Взагалі я тут не в долі як кажуть, Юлік він побував в Америці і в нього там є знайомі, навіть ви звідкись знаєте також що є такий у Львові художник молодий.

- Все правильно. - Погодився Валерій; він зрозумів що Яків Альбертович не простий дядько щоб все розказати за одним разом невідомому, та ще по телефону, не побачивши людини. Валерій вирішив попроситись, обдумати як бути далі, щоб не наробити помилок.

Після того як Валерій закінчив розмову, він признався бабі Ганці. Вони стали розбирати справу і дійшли до такого висновку: напевно коли Левчуки побували в гостях, там знайшли десь картину, купили і заодно Тамара познайомилась з тим хто її намалював. Така версія здавалась найбільш правдоподібною і простою, щоб зрозуміти, чому так перемінилась сама Тамара, після повернення з України.

Далі, довго думати не прийшлося: баба Ганка все розклала на свої місця, лиш потрібно було щоб Юліан сам надав адресу по якій знаходилась його картина. Але Михайлівна гостро скритикувала Валерія за те що той сказав звідки він: чому було б не придумати що він не з Америки телефонує а скажімо з Закарпаття? Адже Юлік може запросто похвалитись дівчині що в Штатах а особливо в Нью-Йорку, він знає ще когось окрім неї, тоді перелякане дівча кине тіль підозри на Валерика, лиш з другої сторони коли б цього було не сказати, тоді Альбертович не став би був говорити що картина знаходиться поруч.

Отже з однієї сторони Валерій правильно зробив, хоча ризиковано, але тут вже було потрібно виграти час; саме час тут вирішував на чій стороні виграш в такій драмі.

Ганна Михайлівна строго наказала онука щоб той часом не проговорився мамі, про батька навіть мови не було, також щоб в жодному разі не дізналась Аня, а Володьку обминати потрібно щоб чого не випалити ненароком; краще від гріха подальше, хоча в реальному плані вони лізли до гріха поближче.

Ще за добрих часів, добрих в тому розумінні коли в родині Ковальських усі жили дружно і Олеся любила розповідати щоб її слухали, тоді усі мали можливість довідатись історію кохання Віктора з Лізою. Ганна Михайлівна також знала про лист сусідки Бойчуків покійної Зоськи, знала як розв'язувалась драма і в чому можна заплутати знову Левчуків. Звичайно що не можливо іти по тих самих слідах, так як усі зрозуміють як з такими проблемами боротись, лиш для самої Михайлівни вже стало зрозуміло чого Левчуки, а особливо Ліза, бояться дуже: вони не уміють боротись з наговорами та неправдою, просто не мають в тому практики як такої і саме тут потрібно нанести удар такої сили, щоб як висловились Михайлівна: «Задзвеніло у Львові на Старім замку». Поки хлопець ще не знав добре родину Левчуків, не знав всього про дівку, тому потрібно діяти швидко і надійно.

Ганна Михайлівна ще не зовсім втратила надію в те що Тамара ніколи не зможе стати дружиною Валерія, хоча в це в же особисто Наталя не вірила. Але коли б навіть вона втративши свого, як його назвала Михайлівна «Львівського пензля», і не стала все одно дружиною Валерія, все ж таки вартувало Левчукам насолити так, щоб вони знали якого жениха вони відправили від воріт, особливо щоб насолити Олесі.

Звичайно те що витворяв Валерій під час дружби з Тамарою, баба Ганка не хотіла слухати, рахуючи його хлопцем якому дівка неповинна і не може відказувати в тому що йому забагнеться. А коли Тамару не навчили як потрібно перед хлопцем інколи стелитись щоб заповнити його серце, тоді нехай не звинувачують його, тому що за це прийдеться потерпіти усій родині дівчини.

Картину «Карпатський пейзаж», Тамара вподобала собі зразу, лиш тепер вона просто влюбилась в роботу свого коханого. Коли нікого не було у великій кімнаті, дівчина підходила, тягнулась над диваном і рукою водила по олійній фарбі, їй здавалось що вона торкається речей в домі Юліка. Також Тамара сідала навпроти, дивилась на дорогу яка ховалась поміж двох гір, мріяла собі що вона мандрує нею а там її обов'язково зустріне єдиний і бажаний. Тамара усміхалась собі коли пригадувала давню бесіду з мамою про квітку едельвейс, і все було таке приємне та ніжне лиш за однієї причини: до цього полотна мали пряме відношення руки коханого, тут вкладено його старання, його талант. Картину він малював тримаючи кісточку тим самим мізинчиком яким водив їй по плечах, в салоні літака, а вона живучи в домі не знала, на яке полотно порою задивлялись її блакитні очі...

Одного вечора Ліза зловила доню саме в такому положенні, коли вона замріяно дивилась на картину, Ліза стала біля входу в кімнату, прислонилась до стіни і запитала дочку:

- Що так задумалась?
- Просто так, - відповіла скромно доня.
- Просто так, нічого не буває а тим більше зараз в тебе.
- Мамка, а ось ти коли дивишся на Карпати, що тобі уявляється чи пригадується, адже ти там бувала багато разів?

- Дуже запам'яталось коли ми повертались і ось так виїздили з горів, а сонце вже заховалось було за перевалом і в машині грала пісня «Темна ніч на гори ляже...». Інколи бувають моменти що дуже пам'ятаються.

- Бувають... - Зітхнула Тамара.

- Ой, ти лишень подумай: вже вона знає які бувають, - усміхнулась щаслива Ліза.

- Може і знаю.

- Що ти вже знаєш? Почекай: ти ж не бачила його більше після того літака, так що ти можеш таке пам'ятати як не погляд лишень?

Тамара опустила голову і усміхнулась; їй пам'ятався дотик мізинця до її спини, і притому запам'ятався досить виразно.

Ліза ходила по кімнаті, вона продовжувала жартувати. Тамарі такі жарти подобались, хоча вона немов просила щоб мама перестала.

Але в той самий час, відбувалось те, що коли б Ліза з Тамарою знали, їм було б не до жартів і не до сміху: в своїй кімнаті Валерій писав листа вже Юліку який вже дав йому адресу, де можна поглянути на картину яка висіла в домі Левчуків. Написане послання на електрону пошту Юліка, було наступного змісту: «Привіт Юлік. Я зрозумів тебе правильно і знаю де саме шукати цих емігрантів в Мерріку. Але тут таке діло, що може ти не повіриш навіть: я приїхав під хату зрозумів що я тут був вже, а був я в тих людей з своїм другом якого звати Валерій. Я так з ним скоріше дружив а тепер не дуже, лиш питання в тому що ті люди мають дочку; Тамка її звати. Дівка крута, нічого не скажеш, я б не проти не тільки на картину твою подивитись, але на неї також заодно. Але справа в тому що з нею ходить той самий Валерик, а він такий пацан що коло б взяв що я там був, тоді мені щелепу перекрутить за комір. Може коли з ним разом поїду і так вже зможу побачити. Сам розумієш що коли він взнає, я не відговорююся що на картину їхав дивитись, тим більше її також перепаде добре, так як батьки дуже сватаються з батьками Валерія, він єдинак і крутий дуже тут. А саме Тамка боїться батьків своїх тому, що її мамаша з Кавказу, а там сам знаєш що предки все рішають за дівку. До речі вони недавно, десь на початку осені їхали в Україну, лиш не знаю чи вже тут. А ти їм сам продав картину і бачив їх? Питаю тому, що я тобі описую, а ти може знаєш краще за мене тих людей. Правда там Валерія того не було і мала може собі дозволяла по сторонах поглянути, тому що тут вона собі такого не може дозволити. Тобі не потрібно так багато писати про це все, лиш я хочу щоб ти знав правдиву причину чому я не зміг побачити твою картину. Дуже хочу побачити і тому напевно треба таки розшукати того Валерія і з ним поїхати до них. До речі там є такий мужик крутий: пілот бувший, на літаку літав колись, поговорити з ним можна про все, він тато мамаші Тамки. Одним словом такі справи тут. Пиши що там нового у Львові і може ще десь є твої картини щоб переглянути, щоб обминути такі лабіринти родинні».

Після того як Валерій все написав від імені Антона Мельника, він витягнувся на кріслі. поклав руки за голову і зареготав на усю хату. Валерій навмисно натякнув що Ліза з Кавказу а її батько пілот, такі дані про рідних Тамари, давали зрозуміти що так названий Антон, справді знає Левчуків, тому що як інакше може бути?

Валерій розраховував на те що Юлік тут же відпише і почне розпитувати більш про дівчину, лиш такого не відбулось: наступних три дні Валерій бігав що дві години переглядати пошту на екрані, лиш відповіді, ані запитань, не було жодних - Львів мовчав.

- Шок в художника! - сміялась Ганна Михайлівна, довідавшись від онука про все.

- Напевно як буде малювати коні для Тамари, тоді замість коней вийдуть в нього верблюди. - Підкидав Валерій, щоб розвеселити бабу Ганку.

- А чому верблюди?

- Руки трясуться і на хребтах горби вийдуть.

Михайлівна так зареготала, що захлиснулась газованою водою, почала кашляти, відхлипувати так, що вода аж носом бризнула на стіл. Валерій гидливо відсунув тарілку з макаронам оберігаючись щоб чого не попало від такої неприємної пригоди. Але

відійшовши, Михайлівна витерла очі від того що виступили аж сльози і продовжувала сміятись.

Валерій не розумів що за такий сміх в баби, він не задумувався над тим що так сміються люди в якій є особливе піднесення духа від того, що вони комусь зробили пакість і чим гірша вона, тим їм веселіше. Правда такі люди також діляться на дві категорії: одні з них приховують свою радість, або навіть вдають співчутливих перед тими в кого трапилось нещастя, вони виглядають мудрішими з першого погляду. Друга категорія саме такі до яких належала Михайлівна, тобто: коли хто вдариться випадково і потирає болюче місце, вони сміються на повну волю, коли хто впаде, тоді радість в них перехлюпує через верх, одним словом: всю свою дурість на верх і зразу. Звичайно що таку поведінку можна було помітити в неї по молодості а з часом вона поводила себе відносно свого віку, лиш те що в людини знаходиться від народження, воно інколи дає про себе знати. Правда що навіть в молодості, коли було потрібно, а тим більше вигідно, тоді Ганна Михайлівна була дуже ввічливою та культурною, саме таке уміння мінатись в залежності від обставин і довело до певної кар'єри її колись ще в Україні; але це справи минулого.

Валерій зрозумів що тепер він заправляє парадом, тепер він заставить Тамару з ним говорити, не тільки: просити його буде вона, благодати, понижатись перед ним, адже вона хоче щоб з її львівським дружком нічого не трапилось поганого. Тут вже не про Ріту та алмаз іде справа, не про якогось там Піцика чи Асіллу, тут саме те що ловить за душу, найцінніше мабуть для дівчини.

Валерій відчув як він одночасно почав ненавидіти Тамару, адже він возив її на мотоциклі, учив їхати, вона використовувала його певний час, а він не з тих що їх можуть просто взяти і використати. Потрібно помститись, потрібно показати хто він є насправді.

А насправді так як Валерій не знав що перед поїздкою в Україну Тамара жила лиш спрагою помсти, так само зараз Тамара не знала як Валерія поразило таке саме відчуття і він вирішив задовольнити його повною мірою. Одне що Валерія здивувало, він з розмови, яку переказав його шпигун, зрозумів, що Ліза не повністю згідна з вибором дочки а з цього випливає дві невідомих напрямки, перший з них: можливо Ліза не була дуже проти того щоб дочка все ж таки дружила з Валерієм, так як сама Ліза ніколи агресивно не виступала проти нього в порівнянні з Олесею та з Віктором, а друга справа крилась в тому, що можливо Ліза готовила дочку для когось такого, що про нього ще ніхто не знав. Чомусь підслухана розмова, немов показувала Лізу яка не похвалювала дружбу дочки з Юліком, лиш щоб зрозуміти все досконало, було непросто; тим більше з кількох речень, почутих того дощового вечора, з вуст найнятого нишпорки.

Квартира Якова Альбертовича, була в старому будинку польського проекту. Він мешкав на другому поверсі в чотирьох поверховій будівлі в одному перевулку старої частини міста. Слід зауважити що коли б Марійка опинилась на тій вулиці, вона могла б тут же пригадати свій сон, який був її кілька років тому про свою онучку Тамару. Вулиця була вимощеною каменем як і інші вулиці в цьому районі міста. Щоб потрапити в квартиру художника, потрібно було пройти аркою під будинок, вийти в невеличке подвір'я, і тут же повернути вправо до дверей.

Квартира складалась з двох кімнат: велика та простора зала служила за майстерню, вона була майже до стелі переділеною перегородкою. На одній частині кімнати старий власник спав, тут також висіли готові картини, а на другій частині, художники працювали. На перегородці були розміщені гачки на яких висіли полотна, деякі сушились від ґрунтовки,

деякі вже були готовими а були такі що лиш половину намальованими, а на закінчення не хватило натхнення, або поступило невідкладне замовлення на інші роботи, тому їх відкладали на певний час. Також там знаходилось кілька старих етюдів, круглі високі столики для натюрмортів. На перегородці, по серед кімнати, висіли рами, менші були на полицках; рами були різного виду та форми, починаючи від овальних і кінчаючи вузькими вертикальними. Там же була шухляда з цвяшками, дротиками, гачками і інструментами за допомогою яких кріпили художники підрамники з полотнами до рамок.

Юлік спав на кухні, тому що інша кімната, яка була меншою, служила для гостей. В ній знаходився довгий стіл, крісла і старий сервант. Також стояли два дивани, саме тут Юлік вів переговори з Тамарою, так як в цій гостинній, (яка по проекту була спальнею), було завжди прибрано і чисто, відносно інших приміщень.

У майстерні, ще стояв круглий стіл, на ньому знаходились фарби, а також бувало що Альбертович тут любив обідати. Він рукою відсував баночки з фарбами і клав тарілку серед них. Там знаходились «Вазі з букетами», саме так називали художники глечики в яких знаходились пензлі для робіт. А вислів «підлий квіти у вазі», означав щоб помити пензлі після роботи. Скоріше Юлік лиш тим займався що вимивав пензлі за Альбертовичем, а старий лиш приговорював: «Колись Шевченко, за те що його навчав художник, малював дахи на набережних Петербурга, а тому пощастило просто: букети підливаєш в хаті лишень і освоюєш таємниці мистецтва».

Слід зауважити що в кімнаті-майстерні, були великі вікна, а один кут був зрізаним і в ньому були встановлені двері на маленький балкон. Балкон був з чавунними перилами і займав площу таку що лиш тут могли стояти троє людей, він був зроблений не для того щоб пити чай чи сидіти на ньому, а для того щоб вийшовши з зали, тут могли стати два курці перекурити, або під час забави, якийсь пан та пані могли пошептатись у відсутності інших. Скоріше літом, двері на балкон були постійно відчинені; виходив запах фарби, але коли одного разу залізли злодії, від того часу відчинялись лиш вдень. Правда злодії не забрались сюди полакомившись на картини, а просто побачили з вулиці що можливо забратись в квартиру, відчинені двері якої самі немов запрошували, хоча балкон був на другому поверсі і на самому розі будинку. Тоді Альбертович розстроївся був до сліз, так як злодії перевернули усі фарби на столі, розлили по паркеті, лиш найбільш прикрим було те, що він спав і вони ходили поруч, а він не почув.

Ось так проживали два художники у Львові: старий вже був намірився щоб так закінчити тут свою дорогу життя, а в молодого було в переді майбутнє. Саме з поглядів на майбутнє, хлопець став менше заглядати в майстерню, хоча робіт розпочатих було доволі, але молодий живописець почав заходити частіше в іншу кімнату, саме там де знаходився ноутбук, так як там він міг прочитати вісточку від коханої, а вже в суботу, чи в неділю, (коли дівчина не ходила в школу), була можливість побачити її саму.

Так було того дня коли хлопець зайшов знову на ноутбук, щоб переглянути свою пошту, він побачив що прийшло повідомлення від так званого Антона Мельника. Прочитавши на екрані те що було надіслано з-за кордону, Юлік не надто здивувався. Хлопець бачив що Тамара дівчина приваблива, а тому щоб вона просто так сиділа і до цього часу чекала на те щоб з ним познайомитесь, було мало ймовірно. Відписати назад Юліку не захотілось, лиш він будучи родом з родини інтелігентів, особливо по материній лінії, запідозрив певну так би мовити незакономірність з сторони колеги, так званого Антона Мельника. Юлік думав собі саме так: якщо він справді художник, а тим більше мене знає лиш по кількох повідомленнях з Інтернету, неможливо щоб буквально зразу людина так розщедрилась і стала описувати майже усю родину Тамари, тим більше що він до них не має відношення. Звичайно що сумніватись не приходиться в тому що він знає де мешкає Тамара і хто її близькі, лиш щось воно не адекватно все виглядає коли поглянути з сторони. Юлік сам з собою погодився: коли б заїхати в любе село в Україні і запитати якусь жінку, яка сидить на лавочці біля воріт, і вона розповість про таку справу, тоді вповні реально і допустимо, лиш щоб молодий чоловік та ще з Нью-Йорка, зразу тут же

почав розписувати чужу родину і тим більше в такій широко профільній формі, якось не підходить, тим більше людині яка служить мистецтву.

Юлік вирішив підняти це питання, лиш не так як думав собі Валерій, хоча Юлік не знав чому саме і з якою метою було скільки написано про Тамару, лиш він мав свій план дій. По-перше: було сумнівно те що в домі дівчини така вимушена атмосфера і рамки що до дружби її самої з іншими, по-друге, якось не вірилось щоб якийсь Валерій мав таку владу і його боялись навіть підійти до будинку де жила дівчина, і останнє: чому тоді тьотя Олеся зразу не повідомила що мама Тамари така консервативна і вже сім'я вирішила все про дочку. Навпаки Олеся розмальовувала сім'ю дівчини як інтелігентну і розважливу і головне що це все було на самому початку, коли ще одним речення тьотя Олеся могла зупинити хлопця, наказавши йому щоб він залишив в спокою племінницю, або просто щоб забув що взагалі така існує по тій причині, що вона не для нього, і вже все вирішено що до майбутнього самої дівчини.

Юлік роздумував, він хотів почати розпитувати хто такий Валерій, лиш він чомусь не дуже переживав що може згубити дівчину. Хлопець багато разів чув ще з дитинства як говорили за його спиною що він вродився таким що дівчата за такими задивляються, шепечуться, навіть б'ються поміж собою. Також йому давало впевнення те що недавно побувавши в Штатах, хлопець побачив що тут молодь не так цікавиться своїм майбутнім щоб розглядати його через призму багатства чи кар'єри, тобто дівчата вибирають собі хлопців виключно за покликом серця. Може пізніше вони змінюють свою думку, адже дуже багато розпадається сімей, люди починають все перебудовувати опісля, лиш в такому віці в якому знаходилась Тамара, дівчата думали кільки щоб мати красивого, веселого і такого щоб з ним було задоволення. Одним словом хлопець вже побачив що Чорнобривка влюбилась в нього, і вона цього не приховувала, вела себе відверто, так що не було важко додуматись що відбувається в серці юної красуні. А те що Юлік прочитав про вихідців з Кавказу, хлопцеві навіть нав'яло романтикою і цікавістю спілкуватись з такою дівчиною.

А над тим усім був доказ того що рідні Тамари не проти того щоб вона дружила з ним, самим доказом був той самий ноутбук яким хлопець користувався. А якщо люди які вже визначили майбутнє дочки з якимось Валерієм, з якої причини куплятимуть таку дорогу річ та висилати її для стороннього хлопця? А ще Юлік навіть відчув тривожну романтику в тому що напевно йому прийдеться боротись за свою улюблену, хтось стоятиме не перешкоді, можливо до цієї групи людей також відноситимуться знайомі Тамари, лиш ніяк не тьотя Олеся і не батько Віктор Володимирович, який вже доказав свою сторону своїм подарунком, якого прислав.

Хлопець став біля великого старинного люстра в квартирі Якова Альбертовича, він поглянув сам не себе, покрутив головою і усміхнувся; хлопець подумав те чого він не сказав би в слух Тамарі ніколи: коли вона вибере іншого, хто б він не був, прийдеться відібрати її щоб не вартувало, лиш коли вона розумна, тоді не стане такого робити.

Юлік став думати що би написати Антону, лиш він подумав і вирішив щоб краще не писати зовсім, а те що його цікавить, можна запитати Володьку, брата Тамари.

Рішення хлопець виніс правильне, незважаючи на те що він не був посвяченим у лабіринт подій які відбувались навколо Тамари в зовсім недалекому минулому.

Зима, кінець дев'ятого року, почалась справжня. Снігу було доволі, східний вітер, який гониться з Атлантики і просто з океану несеться понад усім островом, до костей пробирає

своєю сирістю. Самий Меррік знаходиться в західно-південній частині острова, а нижче до Південного заливу, багато болотистих угідь, саме тут сирості більше як в інших місцях.

За вікном сипало снігом, зимовий вечір був просто казковим. Ліхтарі біля дверей хат і також світла на стовпах, надавали урочистий вигляд зимової віхоли.

У кухні за столом сидів Віктор з дітьми, Ліза подавала чай; вона звернулася до Тамари:

- Візьми собі більше поклади пирога того, ти так похудала що тебе не впізнати.

- Ще б не похудати, - підкинув Віктор, - одне тут, одне там, де ж тут апетити буде.

Ліза поглянула на дочку, яка опустила голову і тут же хотіла її визволити від того що Віктор був настроений продовжувати. Ліза звернула увагу на менших дітей:

- Вітя, а ти став замічати що Руслан вже з Беллою подружились?

- Вона вже його слухає що він захоче, - пояснила Тамара.

- Ось як... - Посміхнулася Ліза, яка останнім часом відчувалась щасливою.

- Я ось що тут подумав, - почав Віктор, - нехай цієї зими мала ще не водить машину: машина невелика, снігу багато, а вже весною все оформимо як слід.

- А коли хтось захоче купити її і ти так зробиш? - Запитала батька Тамара.

- Не продам. Я вже поклав її в себе на таке місце, звідки не продається. Ану ж чого доброго і гості будемо мати навесні, тоді що будеш поїздом возити?

- Які гості Вітя? - Перепитала Ліза.

- Сама говориш що вона похудала а коли так ще прийдеться два роки, що тоді з неї буде?

- Вітя, обличчя таку бесіду. Ти сказав а вона завтра передасть все і буде хлопець надіятись. Їй краще подумати про школу потрібно; тому що коли вона не хоче їсти, тоді вчитись тим більше не захоче мабуть, - зробила висновок Ліза.

- Щоб все було гармонічно, - усміхнувся Віктор, - потрібно щоб наша Чорнобривка вела повноцінне життя, а тут входить все.

- Вітя, перестань. - Ліза стала заді дочки та розвела руками, мотивуючи тим що Віктор вже жартує забагато перед дітьми і про доню.

- Головне щоб дід Арк погодився прийняти на свою половину хати гостя, а ти вже Ліза як собі знаєш. - Віктор підніс горнятко з чаєм і заплющив очі.

- А бабуся Таня? - Нарешті обізвалася сама Тамара.

- З бабусею, - не видержала Ліза, - з нею все ясно. Їй чи Валерія, чи Шуріка чи Юліка, яка різниця? Головне щоб вже щось відбувалось в родині якісь зміни, якісь події, а ще коли такого характеру.

- Яка різниця - зітхнув Віктор - дочка і мама... Нічим ти не пішла в свою Андріївну Ліза, може правда що ти від яких вірменів походиш, як колись Ріта тобі наговорила?

- Нехай розбереться Ріта від кого вона походить; бавиться якоїсь королеви середньовічної. Мене в орден просила, пропонувала забави різні які там в них і таке інше.

- Тоді виходить що Ріта з княжого роду якогось. - Відказав Віктор.

- Все можливо. - Погодилася Ліза з чоловіком. - До речі Арлани, справді якийсь давній рід в Абхазії.

- Що там тих абхазців? Напевно кілька родин колись поселились під горами, в морі рибу ловили, під горами баранів випасали і вже народ зробився такий. А родини усі можна на пальцях перерахувати і вся історія.

- Напевно так було Вітя, - погодилася Ліза.

- Завтра мені потрібно щоб хтось в гараж поїхав зі мною, - змінив тему Віктор. - Потрібно мені до Юри погнати одне авто, а в той час можуть приїхати поглянути на Мерседеса, добре щоб хтось там побув і ключі дав їм спробувати того Мерса.

- Візьми Тамару, - підказала Ліза.

- Я не зможу завтра, - відмовилася Тамара.

- Чому не зможеш?

- Та ж субота завтра, - додумався Віктор, - вже буде з Україною мати бесіду.

- А воно обов'язково кожної суботи та неділі? - Запитала Ліза. - А давайте я сама завтра з ним проведу бесіду; запитаю те що мене цікавить, погляну як він себе поводитиме і так

далі. Все одно потрібно колись познайомитесь, Олеся вже давно знайома, а я ніяк не зберусь. Так як домовились Тамка?

- Домовимося лиш тоді, коли ти так будеш говорити як тьотя Олеся.
- Як саме?
- Так щоб він опісля був веселий і задоволений.
- А може він нехай так постарється щоб я була задоволеною?
- Він для мене старається, - усміхнулась Тамара.
- А для мене хто буде?
- В тебе тато є для того, - відказала Тамара мамі.
- Ти чуєш Вітя скільки там розуму вже? - Ліза заклала руки в боки як господиня.
- Вдалась в свою мамку, - усміхнувся Віктор.

Коли вже повечеряли, кожен пішов до своєї справи: менші діти спати, Тамара на комп'ютер, Ліза взяла телефон щоб поговорити з своєю мамою, а Віктор став в Інтернеті шукати запчастини для Юри щоб замовити їх в гараж. Одним словом в домі Левчуків проходив звичайний вечір...

А тим часом, того ж самого вечора, Валерій отримав вістку зі Львова; прийшло електронне повідомлення. Валерій кинувся читати з нетерпінням, лиш те що він прочитав, його зовсім не зацікавило. Юлік просто написав свою новину, наступного змісту: «Привіт Антон. В мене сьогодні є гарна новина, думаю так як ти також малюєш, тому тобі буде цікаво її прочитати. До нас приїхав один пан з Кракова, він скуповує картини, возить їх кудись в Європу і продає дорожче напевно. Але що цікаво: його цікавлять картини більш такого стилю казкового, а їх простіше малювати. В мене він взяв три штуки а в дяді Яші дві. Заплатив гарно, хоча торгувався досить. Правда дядя Яша вже знає поляків і тому він першу ціну називає високу а опісля скидає щоб було добре нам в першу чергу і також поляк не збіднів. Можливо що ще приїде за роботами пізніше. Але вже є трохи грошей, заплачу Інтернет, а то в мене є часто розмови і досить тривалі. А ти скинь мені адресу свого Скайпу, можемо побачити один одного, поговоримо про роботи: я тобі свої покажу а ти мені свої. Побачиш і вже не будеш ходити кудись по Лонг-Айленді шукати, тим більше що картина яка там знаходиться, вона моя перша така серйозна робота. Зараз я маю більш такі сучасні, так що можеш переглянути. До речі я також отримав замовлення зі Штатів на одну роботу, вже почав працювати над нею. Правда замовлення портрета і трошки не в моєму жанрі, лиш думаю що справлюсь».

Валерій прочитав те що йому написав Юлік та став думати: виходить малює для когось портрет... Цікаво взнати кого він там малює? Також Валерій зрозумів що потрібно закінчувати переписку, вже напрошується говорити по Скайпу, а ще чого доброго і визнає хто я такий. - Став оберегатись Валерій. Валерія цікавило наскільки серйозно між Юліком і Тамарою, як часто вони розмовляють, про що говорять між собою. А взагалі потрібно почекати щоб вони більш стали відвертими і тоді написати, тобто запитати Юліка чи він не має бажання знову побувати в США. Коли там щось буде серйозне, може напише що збирається, або має в плані на майбутнє.

Забігаючи вперед, можна засудити повідомлення Юліана як досить нерозумне. Хоча він написав з простоти серця, на перший погляд тут нічого немає особливого, лиш прийде час і самому хлопцеві прийдеться потерпіти за свою відвертість і не лиш йому: також тим, для кого він вже стане близькою людиною.

В суботу дев'ятнадцятого грудня, Тамара вже оділась, зробила зачіску і підсилила звук в комп'ютері щоб було можливо почути виклик з України. Сьогодні вона збиралась поговорити про автомобілі і похвалитись якого для неї придбав батько. Тамара сама не викликала Юліана, так Олеся їй підказала: хлопець повинен сам починати розмову першим. Зате дівчина вже встигнула запримітити що її співрозмовник був точним до однієї хвилини, тому вона могла спокійно займатись своїми справами, лиш поглядати на годинника коли вже час їй сідати за стіл біля комп'ютера.

Слід замітити що двоє молодих людей вже спілкувались досить відверто, тобто не як знайомі а вже як закохані одне в одного. Скоріше те що Юлік не міг сказати дівчині під час бесід, він писав їй на телефоні. Також інколи вони мали розмови телефонні, лиш короткі. По комп'ютері було куди більш доступно і зручніше спілкуватись. До цього часу Тамара вже призналась які сни у неї були про нього, а хлопець признався наскільки він в неї закоханий. Здається усі перегородки які стоять на початку, вже були пройденими немов бар'єри для скакуна і розмовляти можна було вільно.

Тієї суботи Тамара очікувала виклик, лиш вона не сподівалась що розмова піде зовсім не такою якою її собі вже уявила дівчина. Почувши виклик, Тамара ввімкнула не екрані зелену трубку і побачила обличчя Юліана. Хлопець потирав очі, виглядав перевтомленим.

- Привіт Тамка!

- Привіт Юлік. - скромно відповіла дівчина.

- Як в тебе тиждень пробіг? Які новини?

- Нічого особливого... Правда дуже хотілось з тобою побачитись тут.

- А в мене є кілька запитань до тебе. Але якщо ти не хочеш можеш не говорити нічого, я не вправі тобі наказувати.

- Запитуй. - Тамара стиснула плечима, зовсім не сподіваючись на те що її запитає Юлік.

- Скажи: коло тебе все спокійно? Тобі ніщо і ніхто не загрожує?

- Загрожує? - Тамара перепитала вказуючи рукою на себе.

- Не те щоб загрожував, лиш я хотів запитати чи ти вільно живеш і можеш робити вільний вибір сама для себе?

- Звичайно; що в тебе за такі запитання? - Тамара поглянула задумливо і хотіла швидко перебрати в пам'яті все про що вона розмовляла минулого разу з Юліком. Але вона не встигнула, наступне запитання поразило свідомість дівчини:

- Тамка, а ти знаєш там одного такого хлопця, що його звати Валерій?

- Валерка? - Тамара перепитала і відчула як жар вдарив їй в обличчя. Дівчина розгубилась і співрозмовник дивлячись на неї далеко зі Львова, встиг це побачити.

- Може Валерка, я ж не знаю як його там величають у вас, - відказав Юлік.

- Ну є тут такий... Хоча він не тут; живе трошки дальше від нас. А чому ти за нього питаєш і взагалі звідки ти знаєш про нього? - Тамара подумала що Володька щось проговорився, але не встигла запитати, так як Юлік швидко відповів на запитання.

- Просто так запитав, а знаю від одного такого Мельника, ти також може знаєш цього?

- Не знаю жодного Мельника... А він що мене може знає?

- Може бачив коли, писав що ти красива, лиш він не вправі розраховувати.

За цей короткий час поки Юлік пояснював про Мельника, Тамара придумала як викрутитись щоб більше Юлік її не питав про Валерія. Правда вона не знала якою інформацією володіє Юлік про Валерія, лиш вона ризикнула себе вирятувати і промовила набравшись сміливості перед екраном:

- Валерій мій родич, брат Володьки а так як Володька брат мій, Валерій також.

- Зрозуміло тепер, - зітхнув вільніше хлопець, - тому він тебе так оберігає від інших, боїться щоб сестричку не образив який.

- Само собою. В мене ще є мій брат, лиш менший, він ще не може захистити а старші можуть. - Тамара віддихнула, подумавши що все закінчену на таку тему.

- Тоді виходить що мама Валерія зі Львова?

- Звідки ти взяв?

- А мені тьотя Олеся розказувала що одна сестра твого батька там живе коло вас, а одна в Стрию тут на Львівщині.

- Ні, ти неправильно зрозумів: в мого батька лиш одна сестра, тьотя Олеся, а в батька в Львові жила тьотя Ірина і її рідна сестра живе там на Львівщині; вона тьотя Ліда. Там в тата мого три брати, а тут один брат Ігор двоюрідний, і ще там з Абхазії мамина сестра а в неї два сина, вже мої брати а діда Арка було три брати, усі діти мають і так ділі без кінця.

- Тамара навмисно заплутала хлопця, наговоривши йому так багато членів родини.

- А я бідний такий сиджу сам тут...

- Приїжджай сюди і не будеш бідний. - Тамара щиро засміялась від задоволення того що їй вдалось зам'яти ім'я Валерія.

- А кому я там потрібний? - Скромно запитав Юлік.

- Ой, не провокуй дівчину на відвертості, а взагалі вже зміг би сам додуматись.

- Яюсь не смію.

- А ти зробиись сміливішим. Мамка говорила що у твоєму Львові, люди досить гордими і розумними а тут я бачу такий розсіяний виявився один.

- А я думав що на Кавказі такі люди водяться?

- Не знаю... На жаль не вдалось там побувати.

- А мама твоя туди їздила наскільки я пригадую.

- Кожного літа: ходила в гори, купалась в Чорному морі. Мама в своєму класі в школі, першою була хто в літаку летів з дітей.

- А я лиш трошки пам'ятаю свою маму і батька також...

- Я знаю... Ми тут говорили про тебе, жаліли усі тебе...

- Хто саме?

- Тьотя Олеся, мій батько, мамка також і я звичайно...

- Вдячний за співчуття.

- Передати усім?

- Не знаю... Ти вже сама подивись яка там обстановка і наскільки про мене знають.

- Усі знають, усі люблять і жаліють як свого сина.

- А тоді мама що тобі говорила коли ти про неї а вона в дверях стала?

- Сказала що з нами все ясно. Мама не знала що ми розмовляємо і випадково відчинила двері; більше такого не повториться.

- Дивись щоб ти з мамою не посварилась через мене.

- Не переживай, вона в нас все розуміє. Хочеш привіт передам їй від тебе?

- Навіть не знаю, - розгубився хлопець.

- Тоді я знаю: потрібно передати.

- А може твої батьки думають тебе в майбутньому бачити з кимось іншим. - Обережно натякнув Юлік, пригадуючи те що прочитав написане Антоном Мельником. - Скажімо якогось бізнесмена, крутого там у вас знайдуть?

- Якщо вже мова зайшла про майбутнє, - відказала Тамара, - тут саме мені вирішувати.

- Ти такою впевненою?

- В нашій родині така традиція; до речі тягнеться ще він давнього абхазького роду. Я вже не стану переказувати як прадід Андрій шукав свою улюблену після війни і як бабця Настя, яка ще живе, відвоювала своє право на вибір. Тим більше мої, мій вибір вихваляють.

- Наскільки я пригадую почув я від тьоті Олесі, там в твоїх батьків була цікава історія.

- Тоді сам розумієш: мамка лиш себе пригадає і все стане їй зрозумілим і близьким.

- Ти там обережно з таким питанням, - просив хлопець.

- Все буде окей, чому ти так зажурився? - Тамара співчутливо перекинула голову.

Розмова ще продовжувалась довго, а опісля Юлік став думати і надумав собі: напевно Валерій оберігає насправді свою сестру для того, про якого вже в родині знають. - Юлік думав так про себе: адже він сам єдинак а Антон не зрозумів всього як слід щоб знати.

Тамара не могла додуматись звідки Юлік знає про Валерія, якщо не Володька щось проговорився, тоді хто? Взагалі Володька не спілкувався з Юліком, все вона сама вирішувала те що цікавило львів'янина. Тамара пригадала що Юлік сказав за якогось Мельника, лиш хто такий він і звідки знає як її, так само Юліка...?

14

В Штатах, наступило Різдво. Марійка запросила до себе Ірину з сином Ігорем. Також повинні були приїхати діти, хоча Тетяна просила Лізу до себе також. Було узгоджено щоб Святий вечір провести в Лева і Марійки, а вже двадцять п'ятого грудня, Віктор з Лізою та діти, поїхали до батьків Лізи. Але Василь ще запросив Юру до себе, почувши таку новину Олеся розгубилась. Але так як вечір повинні були провести в Марійки, Юра вирішив також на другий день поїхати до Василя. Олеся спочатку впиралась, лиш Марійка переговорила з нею, так як брати хотіли побути разом, щоб Олеся нічого з себе не показувала, тим більше в справі Валерія вже покладено крапку, як рахувала Марійка.

В четвер вечором, двадцять четвертого грудня, усі запрошені були в Марійки. Правда Аркадій з Тетяною не приїхали, так як мали в себе гостей: Тимура і Анжелу, Гаріка з Файною. Коли в Марійки сиділи усі за столом, Лев почав жартувати до Тамари:

- Ты это Тамара: если приедет твой сокол, смотри сюда не приводи его.

- Якого ще сокола? - Запитала Марійка, яка останнім часом розмовляла лиш українською мовою з чоловіком.

- Ну этот её любимый, что ты мне говорила.

- А чому вона не може привести його сюди?

- Потому что не может: разве не знаете что сокол всех голубей моих разгонит?

Усі присутні почали сміятись, Тамара опустила соромливо голову, а Олеся пояснила:

- Він ще не сокіл а просто Соколик маленький такий.

- О, если маленький, тогда пожалуйста, тогда можно приводить, - погодився Лев. - А вообще чего ждать? Давайте чтоб через месяц прилетел сюда. Если говорите что маленький, тогда пусть самолётом летит; дорога ведь длинная.

- Этот вопрос ещё не обсуждался, - промовила Ліза.

- А ждать то зачем: вот девка в самый раз и ему наверно не жизнь а мученье без неё.

- Все перестали! - Наказала Марійка. - Бідна дівчина вже закрилась долонями від ваших жартів. Давайте про що інше.

- Нічого мама, - відказала Ліза, - в неї також жартів досить перед тим самим Соколиком, по її словах мама вже «по землі не ходить», від радості що він подружився з нами.

Тамара встала і вийшла за столу; Ліза зупинилась і стала розгублено дивитись за нею. Олеся встала собі і пройшла в зал, вона наздогнала племінницю і взяла за рамена.

- Ты что обиделась?

- На мамку, - коротко відказала Тамара.

- Я їй скажу зараз.

- Справа не в тому.

- А в чому?

- Чому вона його не любить? Я думала що мамка справді такою співчутливою до сиріт а вона так про нього постійно і ще тут перед усіма.

- Я лиш почула що вона про тебе говорила а не про нього, а звідки ти взяла що мам його не любить? Я не знаю такого.

- Подивіться тьотя Олеся самі: тато йому ноутбук купив, навіть сказав що коли весною будуть в нас гості, щоб я вже сама машину водила, а мамка навіть ніколи про нього не згадає, привіт він передає усім, а мамка йому ніколи. - Гослос Тамари був оюраженим.

- Зараз я все вирішу. - Рішуче відказала Олеся і направила знову в кімнату яка була поруч кухні, в якій сиділа за столом родина. Олеся підійшла заді Лізи і шепнула їй:

- Вставай, залиш свій салат.

- Що трапилось?

- Пішли сказала, - наказом промовила Олеся.

Ліза встала, взяла з собою стакан з соком і пройшла за Олесєю. Дві зупинились в залі, на дивані якого сиділа Тамара, обняла подушку і дивилась на камін.

- Так Ліза, - почала Олеся, - ти задоволена тим що Валерій не морочить тобі і нам усім більше голови?

- А при чому тут Валерій?

- Відповідай на запитання.

- Задоволена.

- Тепер скажи наступне: ти любиш нового кандидата в зяті?

- Як це «любиш»?

- Просто і відверто: подобається він тобі? Заслуговує твоєї дочки? Підходить їй?

- Я ще не думала про те так серйозно.

- Запізнилась цього разу знову. Тепер слухай сюди: в тебе є година часу щоб визначитись і дати відповідь таки сьогодні цього вечора, - наказала Олеся.

- А чому так конкретно?

- Твій час вже пішов; думай швидко. Можеш іти їсти свій салат, так голова може працює краще. - Олеся направила до столу також.

Ліза залишилась і підійшла сіла поруч дочки. Помовчавши з пів хвилини, Ліза взяла Тамару за плече:

- Звідки ти взяла що я не люблю Юліка нашого?

- «Нашого»? - Перепитала Тамара і поглянула синіми очами на маму.

- Саме так: він не тільки твій, але наш також.

- Я ще не чула такого. - Тамара усміхнулась.

- Можеш так йому переказати коли захочеш. А тепер пішли за стіл а то ще зараз прийде бабуся Маруся нас мирити.

Тамара встала з дивану і пішла до усіх членів родини.

- Справилась досить швидко, - промовила Олеся до Лізи.

- Могли б і самі додуматись дві; а ти особливо Олеся.

- Моє враження не переконає вашу Чорнобривку, а ось твоє признание інша справа.

Віктор почав розпитувати про сокола, лиш вже про птаха. Марійка стала розповідати:

- Я читала колись про птахів ще коли працювала у бібліотеці. Соколів є багато видів, вони ловлять жайворонків і голубів також. Навіть зайців невеликих з землі підносять. Гнізда роблять дуже високо.

- На скелях напевно? - Поцікавилась Олеся.

- На скелях, також інколи посідають чужі гнізда; поселяються і живуть там поки малих виведуть. Здається що кожен раз на одному місці сидять, так само як лелеки. В нас колись був такий дід Марчук, - стала розповідати Марійка, - а в нього була стара верба така. На ній бузьки гніздо мали, там дід їм поклав був колесо від воза, напевно передне бо менше було таке, і вони там кожного року прилітали і оселявались до осені. А коли старі померли, зять почав нову хату будувати і вербу зрізав. Весною бузьки повернулись а верби вже немає. Тоді вони почали сідати на стовп електричний і клекотіти постійно. Сусід порадив щоб той зробив щось для них, тому що будуть на новій хаті щось витворяти; там на димохід могли носити собі матеріал на гніздо і закидати комин. Взяв той чоловік, звали його Мирон, як ось свата покійного, батька Юри, і закопав стовпа

такого досить високого. На верху зробив на подобу колеса, і ще накидав прутиків, солами і такого.

- І прижились бузьки? - Запитав Віктор.

- Прижились, вони і не уступались нікуди.

- А тут в Америці немає їх взагалі.

- Їх мало по світі вже стало, я читала колись що під час перельоту вони гинуть, а плодяться не по багато за один раз і тому постійно менше їх в нас також.

- А колись дід розказував, - пригадала Олеся, - що вони прилетіли а сніг стояв великий і годували їх люди.

- Годували, лиш не люди щоб так годувати, а з Райкому поступив наказ був: колгоспний бригадир розпорядився і під скирту возили їм там чогось щоб перебули поки тепло не настане і навіть здається наш сусід Петро возив кіньми.

- А вони птахи великі і їдять відносно також: бузьок тобі не горобець чи синиця. - Замітив Віктор.

Тамара слухала про те що розповідала Марійка, лиш думками вона вже складала собі промову щоб повідомити Юліка про те що про нього велась розмова за святковим столом, хотілось переказати жарт дяді Лева, під час Різдвяної вечері. Особливо хотілось їй щоб переказати те що мама сказала що Юлік вже наш. Також Тамара подумала собі: соколи роблять гнізда високо на селях, там же народжуються малі соколики, і також на високих скелях росте квітка едельвейс...

15

Після свят, Тамара була вихідною, так як в цей час немає навчання в школах. Одного вечора вона призналась Олесі про те що Юлік знає що існує такий Валерій. Олеся як робила щось на кухні, тут же кинула все з рук:

- Звідки знає?

- Сказав що якийсь написав йому, лиш я прізвище забула.

- Скоріше знала прізвище того хто написав?

- Не знала. Взагалі не знала про кого він говорить.

- А сам Юлік звідки знає того що ми не знаємо?

- Не запитала.

- Тоді що ти сказала про Валерку?

- Сказала що він мій родич і він напевно подумав що він мій брат. Я почала йому говорити що в нас тут родина велика, братів багато в мене, стала перераховувати йому і одним словом він заплутався в тому і вже нічого не питає.

- Погано... Дуже погано: одне і друге. - Сердито промовила Олеся і вдарила долонею по кухонному столі.

- А що ви маєте «одне і друге»?

- Погано те що він знає про Валерку, і погано що ти йому сказала що ніби він твій родич.

- Я тоді повинна була все розказати про Валерку?

- Ні, що ти? Просто погано що ти починаєш його обманювати, а рано чи пізно він визнає хто є хто і тоді в нього вже не буде довіри щоб вірити тому що ти говориш. Звичайно тут становище ще можливо виправити адже Валерка справді брат Володі нашого а Володька тобі брат, і тобі потрібно показати немов ти не дуже розбираєшся в тому як в Україні вважають за братів, швагрів, і так далі. Просто поясниш що тут в Штатах кажуть по-другому.

- Коли він запитає мене, тоді я так скажу, але сама не буду починати про те.

- Лиш хто міг написати і як він почав про Валерія? Не написав просто так з нічого.
  - Може розпитати?
  - От біда, - зажурилась Олеся, - щось робиться лиш не знаємо що саме. Тут не просто так він запитав тебе. Коли тобі зірветься така доля, я не знаю чи кращого знайти як для тебе і для твоєї мамки і для нас взагалі коли вже так говоримо. Класний він хлопчина, жаль його щоб не став жертвою обману. Потрібно його сюди забирати і не чекати поки ти школу закінчиш, тому що може бути пізно.
  - Як сюди забирати а жити де він буде?
  - З тобою буде жити, - відказала Олеся.
  - Я заміж буду виходити?
  - А як ти думала: кожної суботи по комп'ютері все життя проговорити?
  - Просто так скоро.
  - Чекати немає сенсу і може бути непоправимим.
  - Потрібно поговорити з моїми батьками.
  - З ними все вирішиться, - махнула рукою Олеся, - лиш що за зміюка взялася влазити поміж вас... Окей: іди поклич мені мамку свою, або тата навіть.
  - В нас бабуса Таня зараз і мамка з нею.
  - Тоді я сама зайду завтра або коли усі поїдуть, - відказала Олеся.
- Коли Тамара повернулась, вона побачила що Аркадій з Лізою переглядали на комп'ютері якісь прикраси і щось вели розмову про ювеліри. Тетяна побачила Тамару, зраділа від того що буде з ким поговорити, так як вона сама сиділа на дивані. Тетяна поправила окуляри в золоті оправі і кивнула щоб онука сіла поруч.
- Тамка, а мама говорить що ось цю картину намалював твій бойфренд; воно правда?
  - Правда. Ми коли взнали, усі здивувались дуже.
  - А ти з ним часто розмовляєш?
  - В суботу і в неділю.
  - А в що ти одіваєшся тоді?
  - Як коли, - скромно відказала Тамара.
  - Ти коли з ним ведеш розмову, - Тетяна почала шепотом щоб Ліза не почула з другої кімнати, - тоді не сиди лиш за столом а трохи можеш по хаті ходити, ніби щось йому показати хочеш, якісь фотки, чи щось пригадати потрібно а немов воно записано на настінному календарі. Одним словом щоб ти не була на одному місці лиш перед екраном. Камера зловить трошки обширно, щоб хлопець тебе бачив з кожної сторони.
  - А чому так? - Тамара запитала показуючи немов не додумалась.
  - А тому що хлопці не лишень на личко дивляться а також як дівчина ходить, повертається, крутиться і так далі. Одін собі білі колготки, спідничку візьми шотландку, таку як в школах носять платних, щоб побачив які ноги гарні в тебе. Сюди також блузочку білу щоб на два гудзики була розщепленою і так можеш нахилитись над столом ніби щось переглядаєш, лиш не довго; мужчин потрібно так: дати смачного пирога лиш понюхати і тут же заховати. Також дивись не перестарайся, щоб хлопець не подумав чого пустого про тебе, лиш трошки блиснути потрібно обов'язково.
  - Ой почула б мамка що ви мене нарадили, - усміхнулась Тамара.
  - А я тому так тихо кажу щоб вона не почула, лиш мамка забула про себе якою була сама. Ми з дідом Арком купили їй були таке плаття що руки було усі видно і виріз такий був спереду і на спині, так твоя мамка коло люстра годину стояла і напевно уявляла собі як твій тато буде дивитись на неї і що буде з ним робитися в той час.
  - Щось придумую, - пообіцяла Тамара.
  - Придумати потрібно дівчині яка чогось немає, а в тебе все є нівроку куди не повернеш.
  - А що мамка вам говорила про нього?
  - Казала що дуже симпатичний, батьки були в нього інтелігенти, одним словом підходить тобі. Я питалась тому що впустимо вас у свою хату, коли вже прийдеться до того.
  - Тьотя Олеся говорить щоб вже тепер його забирати до нас, - призналась Тамара.

- Тут справа такого характеру: тут вже з батьками тобі потрібно вирішувати і ним самим. В той час Аркадій закінчив свою справу, підійшов до Тамари, привітався і сказав щоб Тетяна збиралась додому. Ліза поцілувала на прощання батьків а Тетяна приклавши палець до вуст, кивнула Тамарі щоб та мовчала про те що вони дві говорили. Тамара у відповідь лиш покрутила талією, даючи зрозуміти що зробить все як її навчила Тетяна.

Коли батьки Лізи поїхали, Олеся, яка наказала синові Олегові щоб слідкував за машиною їхньою поки вони будуть, тут же довідавшись, зайшла в хату і покликкала Лізу на кухню:

- Послухай Ліза, - почала шепотом Олеся, - біда в нас трошки.
- З ким біда Олеся?
- З вашою дівкою і з Валерком.
- Не розумію: мені здається все розклали на свої місця; ніхто нікому не заважає.
- Юлік запитав Тамару хто такий Валерій, хтось написав йому про нього.
- Хто написав? - Ліза зробила такий переляканий вигляд, що Олеся побоялась щоб братовій не трапився який приступ.
- Я не знаю хто написав і Тамка не знає, взагалі він сказав, лиш вона говорить що такого прізвища скоріше не знала.
- Маскується хтось з тих кого ми знаємо, - висказалась Ліза.
- А ти знаєш, воно можливо таке. Скоріше всього хтось такий що зацікавлений в тому, лиш цікаво знати що написав Юлік про Валерія і з якою метою.
- А ти можеш довідатись якось від нього?
- Взагалі він там виконує моє завдання, так що в мене є нагода зателефонувати йому я може розпитаю.
- Олеся, лиш обережно дуже.
- Хвилюєшся за нього? - Усміхнулась Олеся до Лізи.
- Класний хлопчина, жаль що він сирота, а ще буде більший жаль, коли б він щось передумав. Хоча дивлячись на Тамару, я сумніваюсь щоб він її не любив. Але нам потрібно запобігти неприємностей з усіх сторін.
- Приглянувся бачу тобі також, а коли вже теща вподобає, тоді просто зять щасливчик.
- Можна так рахувати, - усміхнулась Ліза і повела очами по стелі.
- Справимось з усіма негараздами, головне що підходить тобі в кандидати на зятя, а все решта просто вирішиться якщо не одним разом, тоді з часом, - промовила Олеся.

Наступив Новий 2010 рік. В п'ятницю першого січня, Віктор з Лізою приїхали до Лева і Марійки. Дід Федір як завжди в такий день, став рахувати роки: йому пішов вісімдесят п'ятий а його дружині вісімдесятий.

Марійка свої роки рахувала просто, так як вона народилась п'ятдесятого року, тому дата завжди ішла так що було просто рахувати: їй з Левом пішов шістдесятий.

Рідні Віктора розуміли що їхній вік пробігає як і взагалі кожної людини роки проходять, лиш молоді люди менш думають над тим, а ось коли вже онуки рівні з тобою, тоді людина мимоволі стає розуміти що її життя похилилось на захід, немов сонце перед вечором.

Родина чекала на переміни в цьому році, сподівались на краще, на те що напевно прийдеться їм поповнити родину ще одним членом, який вже признався Тамарі в своїй любові і очікував що вирішуватиме сама дівчина. Правда сама Ліза, яка вирішувала більш як Віктор, коли питання торкалось дітей, немов не здавалась і очікувала від кандидата в зяті чогось особливого, хоча насправді вимагання Лізи було просте: переконатись що хлопець справді любить її дочку і притому так любить як колись вона з Віктором

полюбили одне одного. Ліза могла б приглянутись до відносин між молодими, лиш коли б Юлік приїжджав до Тамари, зустрічався з нею, а тут він лиш вів переговори а при таких стосунках важко що запримітити. Щоб хлопець був поруч, потрібно було викликати його в Штати, а коли б він приїхав, тоді потрібно щоб молоді одружились, якимось не підходило хлопця брати в свою хату, а брати було необхідно, так як він нікого тут не знав, і щоб хлопець жив просто так як любовник Тамари. З другої сторони коли зробити все як повинно бути, як усі уважали за правильним, особливо Ліза і Марійка, щоб молоді повінчались, тоді виходило що потрібно погодитись прийняти в родину людину мало відому і опісля вже щоб не трапилось, потрібно було погодитись з тим.

Але перед православним Різдом, трапилась одна приємна справа: на ім'я Олесі прийшла посылка з України. Олеся зрозуміла по розміру упаковки що прийшла картина зі Львова. Вона швидко покликala Тамару, і показала їй подарунок. Картина була написана олією на полотні, на ній зображеною Ліза яка нахилила голову над немовлям, портрет був зображений на темному фоні з лівої сторони і трошки світлішою, темно-малинового кольору була вгорі права сторона портрета. Картина навівала роздуми над життям, заставляючи роздумувати над материнською любов'ю та піклуванням. Розмір полотна був таким якого вибрав сам живописець, тобто: 55x45 сантиметрів, прямокутно-вертикальної форми. Робота була виконаною з уклоном на стиль французького живописця Огюста Ренуара, хоча образ Лізи був написаним досить чітко, особливо виразно було видно як розділено її чорне волосся на схиленій голові. Щоб надати картині більш творчий вигляд, художник додав деякі предмети, наприклад: на плечах Лізи, він намалював покривало яке надавало старинний і одночасно урочистий вид, з лівої сторони картини воно немов зливалось з темними тіннями, а на правій, було немов зав'язаним легким подихом вітру. Також з підказки Альбертовича, Юлік намалював ручку малого Руслана не так як вона була на фото, а намалював що малий поклав руку на материнські груди і розклав пальчики, тим самим немов сам не усвідомлюючи, заховував маму від сторонніх поглядів. Звичайно що так як Ліза нахилила голову, неможливо було зразу розібрати хто на картині, лиш коли б вона справді нахилила голову перед картиною, тоді кожен може побачити що розділено густе волосся на полотні, не що інше як волосся Лізи.

Олеся по природі любила картини, лиш любила так як люблять усі люди гарну картину, а ось Ліза, вона вже любила розглядати роботу майстра, навіть коли на картині не було можливо зразу розібрати що там намальованим, на щоб Олеся не стала навіть звертати увагу. Тому поклавши полотно яке прийшло зі Львова на крісло, Олеся відійшла і подумала яке враження воно спричинить на Лізу коли та побачить його.

Домовившись з Тамарою, наступного дня вони дві поїхали в майстерню де роблять на замовлення рами, так як є різниця розмірів європейських та американських. Усі полотна привезені з Європи не підлягають стандартам готових рам, зроблених в Штатах.

Олеся хотіла вибрати тонку раму з орнаментом, лиш чоловік який там працював, пояснив що такі рами підходять до полотен на яких зображено пейзаж з далеким видом, наприклад: поле або ліс в далечі. Портрети, гарно вписуються в широкі та заглиблені рами, тому саме такі потрібно вибирати. Олеся зупинила погляд на рамі в якій був золотистий колір, та ліплений карниз навколо, в середині смужка обтягнута світлим полотном а так знову золотиста рамка вже обведена навколо куди вставлялось саме полотно. Чоловік показав лишень кут такої рами, приклав до полотна і Олеся з Тамарою задоволено похитали головами в знак згоди. Правда ціну чоловік назвав досить високу: 140 доларів. Олеся не маючи куди діватись, погодилась, тим більше що вона зрозуміла що така рама прикрасить картину, як мужчину гарний костюм.

Через два дні, все було готовим: Олеся завернула картину в папір для подарунків і взяла з собою до мами де і хотіла в присутності усіх подарувати картину Лізі.

Приїхавши до Марійки, Олеся поклала картину у великій кімнаті і стала чекати Віктора з Лізою. Коли на кінець вони приїхали, Олеся наказала Тамарі щоб покликати маму.

- Ліза, - промовила урочисто Олеся, - тут для тебе подарунок, лиш відгадай від кого.

- Від мами? - Здивовано Ліза глянула на Тамару, яка з усмішкою склала руки.

- Ні, цього разу не відгадала, - відказала Олеся.

- Тоді підкажіть трошки.

- Подарунок з далека і такий що зберігається дуже довго, - підказала Олеся.

Ліза підійшла і доторкнулась рукою, вона відчула карниз рами; вона додумалась.

- Якщо довго зберігається така річ, тоді напевно картина.

- Правильно, лиш від кого? - Швидко вимовила Тамара.

- Дивлячись на тебе, можна додуматись хто мені сюрпризи робить; знову загадка полотна для мене як наш «Карпатський пейзаж»?

- Також правильно, - не видержала Тамара.

- Тоді можна відкривати? - Ліза поглянула з цікавістю на Олеся та на Тамару.

- Просимо. - Обидві вказали руками на подарунок.

- Напевно пейзаж гарний якийсь, адже ми знаємо що наша Тамка знає пейзажиста. - Ліза розірвала папір, відкрила картину і відійшла кілька кроків назад. - Мамка рідна... - прошептала вона, - це хто так намалював?

- Вже сама сказала хто, - промовила Олеся радіючи.

- Ні, пейзаж зрозуміло, лиш щоб так намалювати людину, а які фарби, яка композиція: мама з немовлям...

- Ліза, - засміялась Олеся, - а маму як звати яка тут на картині? А краще тут поглянь може пригадаєш такий людей. - Олеся протягнула фото.

- Ти що серйозно? - Ліза поклатула руку на груди, - я ж дивлюсь щось близьке і знайоме. А кого я годувала тоді?

- Русланчика, - підказала Олеся.

Ліза швидко повернулась, вона поглянула на кухню і в гостинну де стояв стіл; Ліза вигукнула, покликавши тих, хто там знаходився:

- Мама! Вітя! Дядя Льова! Ідіть сюди погляньте на мій сюрприз.

- Ух ты, какая красота. - Промовив Лев, підходячи ближче.

- Ліза та це ж ти намальованою, - здогадалась Марійка.

- Зять намалював, - пояснила Олеся.

- Картина чудова, - стала говорити Ліза, - лиш звідки, так дозвольте виразитись, в нашого художника взялось фото і обов'язково те що я грудьми годую?

- Просив вислати, хотів подарунок зробити, якось віддячитись за ноутбук, а я знала що художники люблять щось романтичне, тому вислала саме таке фото, - пояснила Олеся.

- Это не то слово чтоб сказать романтика, - промовив Лев, - это святое: мать и ребёнок...

- Але мене так намалювати, - не могла надивуватись Ліза, - справді талант в хлопця і майбутнє в такого майстра, що не кажіть.

- Так що переказати йому? - запитала Тамара.

- Подякуєш, а краще розкажи як ти злилась коли я Русланчика грудьми годувала колись. Бачиш як тепер трапилось: ти мені говорила щоб я перестала таке робити, а тепер Юлік написав на полотні, щоб вам дітям пам'ятати свою мамку, яка вас годувала.

- А йому лиш подякувати, чи може ще щось перекажеш?

- Тоді скажи що цілую в обидві щоки а картину почеплю в спальні навпроти ліжка і буду любитись дивлячись на неї.

- Угодив виходить тещі! - Промовила Олеся.

- Знаєте, - Ліза склала руки і піднесла до вуст, - справді угодив, правду кажу без перебільшення - призналась вона, не відриваючи очей від полотна, - і ви також молодці в мене; усі троє умієте робити сюрпризи і подарунки; Спасибі велике!

Картина наскільки підняла настрій Лізи, що увесь святковий вечір вона говорила про Юліка, про його талант живописця, та кілька разів виходила за столу, щоб знову і знову глянути на полотно, та полюбуватись ним.

Як не старалась Ліза щоб не виявляти свої захоплення перед дочкою, щоб випробувати та переконатись що поміж молодих справжня любов, сьогодні Лізі не вдавалось, а Тамара була задоволеною тим, що все що вона хотіла - так відбувається.

Тамара не сподівалась яка в неї підвернеться нагода щоб розкусити Валерія і його маскуванню щодо псевдо Антона Мельника. Трапилось немов випадково: Аня підійшла до Тамари, вибачилась за те що відбувалось скоріше, а так як Аня чистокровна росіянка, проста і безцеремонна, їй не вартувало багато зусиль щоб перепросити бувшу подругу. Аня стала просити щоб Тамара допомогла їй в одній справі. Аня хотіла «пропасти» на два дні кудись і потрібно було щоб хтось прикинувся її мамою і від імені її мами зателефонував в школу, сказав що вони їдуть на похорон до родини в штат Делевер. Коли Тамара запитала чому сама Аня її попросила, Аня відказала просто: мовляв з американців ніхто на таку авантюру не піде, більш того: здадуть тут же і доложать в школі. Асілла також не зможе, так як в неї голос якийсь унікальний і її можуть впізнати, а єврейка яка дружила також з ними, просто боїться і не наважиться на такий авантюрний поступок. Тамара подумала і сказала що без проблеми, лиш з однією умовою: щоб Аня знала від Валерія, чи він когось знає у Львові.

Звичайно що коли б Олеся, а тим більше Ліза, знали що Тамара знову починає інтриги з Валерієм а ще через Аню, тоді б Тамарі було як кажуть: співано і казано, лиш цього ніхто з дорослих не знав. Шантаж був ризикованим, тому що Аня могла викрити тайну перед Валерієм і він міг ставити свої вимоги на зачіпку, також він просто міг нічого не признатись навіть Ані, лиш Тамара все ж таки пішла на такий шантаж. Також вона не знала чи Валерій взагалі має відношення до якогось хлопця який написав Юліку, адже він просто міг скоріше знати Валерія, коли той дружив з Тамарою, і просто так написав, лиш думати було вже пізно, так як Аня пообіцяла коли можливо щоб все взнати.

Після закінчення школи, Аня збиралась поступати і вона хотіла щоб вийти доброю ученицею, лиш дівчина любила розваги і на навчання часу не хватало. Тамара не сподівалась на такий успіх, їй пощастило ще й тому що Валерій по своєму складу характеру, любив похвалитись перед кимось тим що він робить, а особливо в чому він досягнув успіху. А Аня з своєї сторони не дбала щоб не обманути кого б то не було: чи Тамару, чи Валерія. лиш щоб з того вона сама мала вигоду. Аня досить просто почала розпитувати Валерія про Тамару, і думала як зачепити розмову про Львів, адже вона не знала що саме у Львові живе хлопець Тамари. Думати довго не прийшлося: Валерій сам признався що віднайшов того хто з Тамарою веде переговори і тому вона не вділяє уваги нікому в даний час. Але так довго продовжуватись не буде, - сказав Валерій.

Аня розпитала як той взнав про те що в Тамари появилсь поклонник і ще так далеко; Валерій став себе хвалити який він кмітливий і як в нього усе вийшло вдало. Правда про найнятого нишпорку, він не сказав нічого, просто ніби між іншим натякнув що взнав про те що в Тамари є хлопець він своїх домашніх, а вже тоді сам його розшукав і в даний час знає його дані та адресу.

Аня під час розмови встала і сказала що піде в туалет, з туалету зателефонувала Тамарі, сказала що вона в кафе і знає звідки Валерій довідався адресу львів'янина. Також запитала що ще цікавить Тамару щоб запитати поки той не передумав, і поки він розщедрився так що язик розв'язався. Тамара лиш попросила взнати одну річ: чи Валерій старається її повернути собі і чи в нього ще є така надія що вони поберуться. Аня побігла знову розпитати старого друга, який щедро пригощував сьогодні її в кав'ярні.

Того вечора Аня зателефонувала, розповіла що Валерій признався в тому що він розуміє те що з Тамарою йому вже не бути, і може як він виразився: «так краще». Але він ненавидить їхню родину, особливо Олесю і хоче щоб її плани розсипались; обіцяв для цього прикласти максимум зусиль. Опісля Аня сказала щоб Тамара не розслаблялась і робила те що вона повинна зробити. Щоб за два дні було все готовим в школі, а в протилежному випадку, Аня ніби жартуючи натякнула, що може і признатись Валерію, при тому скаже що його випитала, лиш нікому нічого не передала.

Тамара зрозуміла що сміху мало і взялась робити те що зобов'язалась. Операція пройшла успішно, вдома Аня сказала що з подругою їдуть з школи у столицю, відвідати музеї.

В результаті Тамара вже знала що ніякого художника щоб познайомився з Юліком як такого немає, той хто пише про Валерія, не хто інший як сам Валерій. Потрібно було щось з тим усім робити, лиш що робити? Признатись Олесі? Тоді необхідно признатись про домовленість з Анею, а за такий поступок Олеся не похвалить.

Тамара стала думати як пояснити Юліку про Валерія, адже Валерій сам сказав що не зупиниться, а може Аню просити щоб відговорила його? Лиш Аня в любий момент може перекинутись і піти проти. Тепер вона була в потребі і прийшлося її використати а так на ній як кажуть: далеко не заїдеш. А може взагалі нічого не починати, нехай хлопці самі розберуться, вони ж мужчини і коли Юлік так покохав, тоді не відпустить нізащо якомусь кого він не знає і не бачив ніколи. Колись мужчини на дуелі ішли, стрілялись, калічились шпагами, а тут якась пошта електронна і всього лишень. Нехай тепер самі змагаються хто розумнішим, хоча вибір вже зроблено на одного, лиш другий лишній, не хоче з тим погодитись.

Тамара не знала що вона попала на складну ділянку свого життя; вона опинилась в любовному трикутнику. Колись давно, покійна бабуса Сусанна, розповідала різні історії та наслідки так званих «любовних трикутників», лиш тепер Тамара реально зіткнулась з таким явищем.

Ковальський виразився однозначно: він ненавидить рідних Тамари, хоче довести щось з своєї сторони, а значить на шкоду закоханим. Валерій вже щось робить, адже як інакше зрозуміти те для чого йому здався Юлік і для чого він його розшукував? Лиш точно відомо що не для того щоб поглянути на картини, та на роботи львівського художника.

Тим часом коли Тамара думала як виплутатись і виплутати Юліка з того що склалось, Ліза забула про те що їй говорила Олеся; забула що хтось писав Юліку про Валерія. Побачивши картину, Ліза зрозуміла що тут вже не проста дружба коли такі старання вкладені в портрет. Таке полотно можна легко продати за кілька сотень доларів притому в Україні, не говорячи щоб покласти на сайт та описати англійською мовою.

Ліза того вечора лежачи на ліжку любивалась картиною і відблиском рами, яка потопала в сутінках світла малої лампи в спальні. Ліза стала пригадувати Лувр. Напевно люди яких зображено на полотнах кілька сотень років тому, також були не усі знамениті та багаті свого часу, багато з них навіть невідомі тим хто розглядає їхні обличчя, які немов завмерли у фарбі на літа для наступних поколінь...

Багато портретів не підписаних іменами тих, хто дивиться з них на глядачів і тому люди зображені просто невідомі нікому, окрім того хто колись малював їх. Лиш художники смертні як усі, і свої таємниці забирають з собою в могилу.

Ліза розуміє що пройде час і роки які не зупиняються, вона не буде завжди красивою і молодою, також синок якого зображеного немовлям, також виросте, а коли проживе певний час, тоді постаріє як усі люди, лиш полотно, коли його зберегти як сімейну реліквію, воно нагадуватиме що була така людина в родині, яку звали Ліза, її любили усі хто знали... Не тому любили лишень що вона була красива, приваблива, а тому що вона любила людей, любила дітей, творила добро, старалась так жити, щоб не скривдити навіть тих хто заслуговував на те щоб з ним так поступити. На прикладі родина покійної сусідки Бойчуків, лиш Ліза вибрала свою дорогу, не традиційну порою, лиш вона правильна і далекоглядна, тому Ліза має надію і право дивитись в майбутнє сміливо...

За вікном завивав вітер, зима була щедрою на сніг та холод; справжня зима. Ліза лежала в теплі постелі і думала про своє життя і про дітей. Вона хотіла щоб Віктор прийшов, щоб з ним поділитись своїми роздумами, але одночасно хотіла ще трошки часу побути самотньою, подумати над своїм життям, над своїми дітьми, про любов та материнство...

18

Ще в родині не довели справу з Тамарою та Юліком, а саме в такий незручний час, виникнув новий скандал, лиш цього разу вже в домі Олесі.

Одного вечора Ліза з Тамарою сиділи на кухні. Тамара дивилась як Ліза вимивала стакани і приглядалась щоб вони були чистими.

- Мамка, а може тобі окуляри потрібно носити?

- Ти вже думаєш що в такому віці?

- Ні, ти не подумай чого такого: ти в нас красива і молода, просто зараз більш молодих людей носять окуляри як старих. А я так подумала що тобі окуляри дуже підійшли б напевно. Зараз такі в моді прямокутні і вузькі, ти б такою дивилась в них крутою.

- Можливо... - Відказала Ліза не задумуючись тому що була зайнятою роботою коло стаканів, яких складала на рушник у верх дном, щоб з них стекла вода.

Раптово Тамара почула якийсь шум в долині, тобто на першому поверху. Почало щось стукати і знову почувся голос схожий на голос Олесі.

- Мамка, - підняла руку Тамара, - ану не шуми, чуєш щось там сваряться напевно.

Ліза зупинилась, вона витерла руки у фартух і стала слухати. Скандал розгорявся, було чути два голоси, лиш не голос Юри, тому що його можна було впізнати, тим більше Юра не кричав, лиш бурмотів невдоволено.

Ліза взялася знову до роботи, порахувавши що напевно хлопці щось витворили і Олеся сварить когось з них. Але сварка навпаки розпалювалась чим раз сильнішою. Тамара підійшла поглянути у вікно, подумавши що хтось може приїхав до Ковальських, лиш стояли лишень домашні автомашини.

Через якийсь час Віктор вийшов з спальні, він поглянув на своїх і сказав:

- Що там таке твориться в них? - Віктор показав пальцем в підлогу.

- Не знаємо Вітя, - стиснула плечима Ліза. - Ось самі почули, вірніше Тамка почула першою, ніхто не приїхав до них а хтось свариться дуже.

- Пішли туди. - Наказом промовив Віктор.

- Куди Вітя? Не гарно в такий час заходити до них, - запротестувала Ліза.

- А Олеся хіба сусіда чи чужа людина нам? Пішли кажу поглянемо. Коли все нормально так і пояснить нам, а я запитаю чому так розкричалась як ворона; дітей нам перелякає.

Ліза і Тамара вийшли з кухні за Віктором і пішли за ним на двір, навіть не одівши теплої одягу. Коли усі троє підійшли до дверей, двері на двір були при відкриті і з хати доносився голос Олесі. Віктор обережно пройшов в хату а Ліза за ним, лиш на віддалі.

- Що тут таке твориться? - Запитав Віктор.

- А краще тобі не знати! - Відказала Олеся, вона стояла по середині кімнати, закривши руки в боки і хитала головою з іронічною посмішкою.

- Олеся, що з тобою питаю?

- Що зі мною? Ні ти запитай того жениха мого дорогого! Вже закрився і носа не показує свого тут, а я говорю сама собі.

- О, вже щось нове я почув, - усміхнувся Віктор.

- Ліза! - Кликнула Олеся, - заходи не стій там як учениця в школі яка урок не вивчила і боїться! Двері зачини вже щоб не було мене на дорогу чути!

- Я справді боюсь, - відказала Ліза, - ти такою сердитою що я навіть не знаю як стати тут.

- А йому не страшно! Він не боїться!

- Хто Олеся?

- Вовка мій ненаглядний! Вже женитись збирається і навіть не знаю, просто слів не маю щоб пояснити; світ такого не видів білий!

- А все ж таки?

- Подумайте лишень: я взялась прати одяг, взяла його сорочку. Я все з кишені витягую різні папери, долари і так далі. Так само зараз: думаю витягну з кишені сорочки папірець якийсь щоб фарба з нього не розмокла тому що сорочка біла. Я дивлюсь а то не папірець а фото його улюбленої!

- А хто така? - Запитав Віктор.

- На полюбайся сам! - Олеся взяла фото з стола і кинула Віктору.

- Щось знайома. - Віктор став думати де він бачив таке обличчя.

Тим часом Ліза з Тамарою підійшли щоб поглянути і тут Тамара вигукнула.

- Асілла?!

- Так дорогенька, - махнула рукою Олеся, - вже сіла: сіла йому на голову і в душу залізла! Скільки людей на світі білому, а він ось що тобі!

- Заспокойся Олеся, - стала вговорювати Ліза, - хлопець собі познайомився з дівчиною а ти робиш скандали такі.

- А, він хлопець, йому можна, я ж забула ваші закони. - Взялась за голову Олеся.

- Та не кричи вже! - Сам крикнув Віктор. - На кого ти такою як ворона: Бойчуки тихі люди, Левчуки також, а ти напевно як Журик старий. Ти можеш пояснити як слід що тобі не вгодила така миловидна дівчина?

- Миловидна? Вона собі миловидна, тобі також подобались постійно обсмалені сонцем, лиш вона арабка, вона з тих чорних і волосатих! Вони там з тим своїми законами, порядками, терористами, та там навіть хлопці по нужді ходять як баби, присідають в тих спідницях; якесь середньовіччя і годі!

- Та вона дівчина а не хлоп, - засміявся Віктор з сестри.

- Я кажу тому Вовкові: підеш ще тобі зроблять по своєму обряді і будеш мати чим тішитись. Ти подумай з ким зв'язався лишень. Вона десь з Африки, та там лиш дині на базарі з порохом і верблюди з баранами стадами лаять під ногами! Африка: жирафи і крокодили!

- Олеся, - промовила Ліза, - про барани давай не будемо, тому що я також там народилась де вівці та барани, також ваша покійна сусідка називала мене «циганкою». Правда верблюдів і крокодилів в Абхазії не було, щодо жирафи, так ця тварина досить симпатичною. А дівчину, ти Олеся, ображаєш незаслужено; тут ти не правою. По-перше: Володька її взяв через нашу Тамару, можливо він просто дружить собі з нею як з іншими; там в них ціле коло товаришів було таке. По-друге: дівчина без батька живе так само як ти колись і тому ти вже маєш гріх в тому що сама так виросла, а на неї так розсердилась. По-третє: Асілла справді симпатична дуже, і я не хочу щоб ти якось про неї так висловлювалась як висловлювалась Аня, назвавши її «африканською козою». А твоєму Вовкові ніхто нічого не буде робити, ніхто не посягає, так скажемо, на його анатомічні частини. А також таку справу не зневажай, тому що ти досить знаєш про самих Арланів; також можуть образитись. Так що тут Олеся, зайвий крик і ще в такій мірі.

- Добре: а віра їхня? Як з вірою йому бути? - Олеся вже стала тихіше розмовляти.

- В них жінка, - став пояснювати Віктор, - повинна слухати чоловіка, так що як Володька скаже, так воно і буде, лиш для чого вже таке говорити як він ще не думає напевно женитись, а ти вже хто знає що вирішуєш.

- Я йому сказала що вона не до нього, а він мені говорить що я не знаю і не розумію в чому справа. Та ж я вже пройшла їхні хитрощі ще в кінці вісімдесятих!

- Олеся, - став заспокоювати сестру Віктор, - ти ж не мужчина, ти не розумієш. Напевно йому подобаються смугляві дівчата, знаєш в них шкіра така класна, волос чорний. Наприклад: хтось вмирає за світлими, за блондинками, ось твій Юра: він як твоє фото увидів, ходив за мною по гаражі як кіт голодний; спокою мені не давав. А я коли побачив Лізу, також спокою не мав; сама знаєш добре. Так що тут коли є любов, ти нічого не вдієш а коли немає кохання як такого, тоді вони розійдуться самі по собі. Ось маєш на прикладі Тамару нашу: боялась Ліза за Валерія бо усі ми розуміли що він не до неї, а вірніше вона йому не угодить. Тепер бачимо як все відбулось, так що не сварись так дуже вже.

- А коли б вони таки побрались, - стала тихо говорити Ліза, - уявляєш які були б у них діточки красиві?

- Ще діточок мені тут зараз? - Знову звелась Олеся. - Я з тими батонами світа не бачу а мені ще онуків зараз давай, зразу живих «батонів» на руки!

- Я буду з дітьми, - відказала Ліза.

- Я так і знала, - розвела руками Олеся. - Ще йому скажи таке!

- Олеся, зрозумій, - продовжував Віктор, - ми в Америці, дівчина не Афганістану чи з Ірану, як не як, Марокко хоча в Африці, лиш країна поруч Іспанії. Португалії, не без того щоб люди там не були перемішані з європейцями.

- Володька казав мені що вона не арабка навіть, а якась я навіть забула як вони там. - Призналась Олеся, почавши вже тихіше говорити.

- Берберка вона, - підказала Тамара.

- Тут вже американка. - Вклинився Віктор.

- Асілла приїхала сюди маленькою ще, - пояснила Тамара.

- А ти знала що Володька з нею дружить? - Запитала Ліза дочку.

- Вперше почула сьогодні.

- Виходить уміють двоє тримати таємницю, - похитала головою Ліза.

Віктор встав щоб іти, він взяв Олеся за плече:

- Вже тихо будь а то Юра приїде і перелякається. Я зараз піду прочитає в Інтернеті про те Марокко, може там не лишень верблюди і барани а ще є щось добре.

- А мені Асілла одного разу говорила що там готують дуже гарно поїсти і їхня кухня рахується дуже такою відомою, - промовила Тамара.

- Та в неї братів багато. - Вже спокійнішим тоном стала говорити Олеся. - Вони як визнають що вона дружить хлопцем який з слов'ян, тоді напевно не дозволять їй.

- Заодно і зроблять твою справу, - усміхнувся Віктор.

- Все через роботу: кожен день в тій пекарні, не маю часу з дітьми побути, навчити їх чого, а вони ростуть як лопухи під парканом.

- Ой Олеся, - не видержав Віктор, - можна подумати що коли ти ще жила вдома в Україні, не працювала взагалі, тоді ти постійно була з Володькою. А в ресторані коли тут робила також часу не мала? Добре що хлопці в тебе спокійні так що сиди тихо і не гріши, а то б вдався б якийсь на тебе, тоді ти побачила б що пережила мама наша з тобою була.

- Як ти все умієш роз'яснити, особливо про мене, - зітхнула Олеся.

Левчуки встали щоб іти, Олеся вийшла за ними і зупинила Тамару щоб щось сказати. Олеся шепнула на вухо племінниці:

- Нічого не кажи тій дівчині що так на неї. Мама твоя правою: дівчина сирота і що вона винуватою що народилась не там де ми? Я чомусь так сьогодні розійшлась аж стидно мені самій перед собою.

- Нічого не скажу нікому. - Пообіцяла Тамара, а сама здивованою від почутого, побігла до дверей свого дому.

Володька дійсно був винуватим: лиш не тому що дружив з Асіллою, а тому що не признався в чому справа і чому її світлина була виявленою в його сорочці, хоча Олеся не дала навіть часу синові пояснити суть справи.

Віктор з Лізою вклялись на ліжко відпочивати, лиш Віктор побувавши під впливом новини яку почув в домі сестри, заснути не зміг. Він почав роздумувати в голос, а Ліза слухала те що він тихо говорив.

- Ліз, ти подумай лишень над тим що я думаю... Юра постійно незадоволений культурою яка тут, злиться як час змінився, люди змінились і діти зовсім інше покоління як ми були. Але я так собі думаю таку річ: колись покійний прадід Штефан, лиш думав про коні і поле, про снопи, господарку, і в нього в тому маєтку знаходився увесь зміст життя. Колись коли дівчина була скажімо красивою, навіть мала гарну будову тіла, фігурна така була дуже, лиш була бідною, так жоден газдівський парубок навіть не дивився на її красу і на її привабливу будову по тій причині що перед тим усім не марили коні, ні поле, ані великі стайні, навіть не хата з великими світлицями, а саме стайні і стодоли. Виходить що красота яка успадкована від народження, немала ціни як такої, а якщо навіть якусь мала, так лишень серед таких прошарків населення, до яких можна було віднести ту людину яка і була красивою. Дітей які не хотіли працювати в маєтку, заставляли, били, а коли бачили що вони все ж таки не мають потягу до тієї роботи, їх сприймали як зайвих на світі і вже починали відрізняти від інших, від тих які вже любили те в чому були поглиблені батьки. Але час пройшов, все перемінилось і ті самі діти яким батьки не хотіли дати в спадщину поле, чи коні, стали жити краще від тих хто працював день і ніч на землі і коло худоби. Виходить що старше покоління прорахувалось в тому. Тепер візьмемо покоління вже наших дідів і бабусь. Бабця Настя не могла того знести що Олеська наша не любить на землі робити; думала що з неї колись виросте якесь чучело а не людина. А зараз як самі бачимо: навіть не маємо тієї землі щоб робити на ній, і коли б ми там жили в Україні, не думаю що Олеся б з землі жила зараз там. Виходить далі час перемінився і старше покоління тепер бачить що воно не так як вони розраховували а час вказує свої правила і порядок. А зараз поглянемо на нас, на покоління сімдесятих до речі вже з минулого століття. Зараз Олеся злиться що Володька знайшов дівчину з другого народу. Все правильно: вона другий порядків, культури, традицій і таке інше. Ми знаємо свої переконання, як краще побудувати життя лиш ми виходимо з того що самі уважаємо за правильним. Але наступне покоління, тим більше тут в Америці, вони вже не діляться на національності, не дивляться на колір шкіри, тим більше на маєтки чи кар'єру. Так що виходить тоді: а виходить що в результаті ми також можемо виявитись неправими пізніше як наші діди і батьки. Наприклад мама наша: вона не хотіла виходити заміж за Лева тому що вже було їй вище сорок і боялась що люди не сприймуть як нормальне явище, лиш покійна Раїса Яківна, жила в місті і думала інакше, тобто думала трошки вперед. А тепер поглянь як вийшло: мама з Левом вже разом прожила багато років і нічого, не жаліється. Виходить що потрібно думати вперед, а не назад, як люди привикли. Так що скоро наші переживання щодо національностей, традицій, скоро можуть залишитись просто зайвими і нове покоління вибере свою дорогу. Звичайно що коли б Юра мене послухав, він не погодився б зі мною нізащо.

- Я також не повністю згідна з тобою, - промовила Ліза.

- В чому саме?

- В тому що старше покоління може не в усьому було правим, лиш в питаннях моралі, поведінці, все ж таки були правими. Подумай сам Вітя: я на тебе чекала чотири роки, не бачила тебе, навіть не знала чи ти одруженим чи ні. Зараз щоб дівчина так чекала, потрібно ще знайти таку і подружки порахували б її ненормальною: скільки людей, молодих хлопців, а вона чекає сама не знає чому. Ось взяти того Володьку навіть: Олеся злиться, переживає, а він можливо походить тією дівчиною і розійдуться просто без

причини; залишаться друзями. Можливо колись дивились на дівчат чи на женихів крізь призму маєтків, коней і піль, лиш люди з того жили і такі речі були запорукою матеріального благополуччя сімей і родин, а зараз скажи мені будь ласка: на що зараз молоді люди дивляться? Щоб красоту цінили також не скажеш, щоб характер і доброту, навіть близько ніхто таким не цікавиться, просто живуть пристрастями як коти в березні, вибач за таке порівняння, лиш воно так. Побачив хлопець дівчину, використав її, отримав короткочасне задоволення і вже через якийсь час вона йому стала привичною як тобі кросівки. Хочеться чого нового, тоді давай шукати пригод і нових захоплень. Ось тому Вітя вони не цікавляться яка нація, які традиції, який характер людини, а для чого знати те все? Не збирається він чи вона разом все життя бути, щось не так і вже розбіглись. Ось ти коли сідаєш в метро чи в автобус, ти не думаєш чи транспорт справний, скільки він проїхав вже, який час ще зможе служити, не думаєш тому що він тобі лиш потрібним на десять хвилин а там нехай згорить навіть, ти вже на другому поїдеш. А коли вже купляєш собі автомобіль, тоді вже усім цікавишся і хочеш щоб він тобі послужив як найдовше і як найкраще. Так само в молодих людей зараз: хлопця цікавить лиш дівчина щоб провести весело час, а там як щось не так, тоді друга знайдеться, людей досить на світі, а попередня нехай собі навіть з моста у воду стрибає. А ще коли взяти таку справу: побирають ся люди а в когось вже є діти, так людина не думає як буде далі: як будуть мати разом діти, як виростатимуть вони, і так далі.

- Думають Ліза щоб їм було добре зразу, а з дітьми якось буде.

- Вітя, але можна жити правильно і мати те саме як ти висловися «добре», і жити порядно. Хто забороняє любитися до безтями? Будь ласка: одружуйтесь, кохайтесь, воно навіть необхідно, народжуйте дітей і продовжуйте жити далі. Для чого якось перевертати все з голови на ноги? Перше живуть роками, вирощують діти а потім в п'ятдесят років думають як весілля гуляти? Ні, я не кажу про таких як мама була що за Лева вийшла, а про таких що живуть разом роками а так одружуються.

- А ще Ліза я собі так думаю з іншого боку: де б наша мама віддала діда з бабою в перестарілий дім як зараз багато роблять. В неї повага, обов'язок, сумління до батьків, що тут говорити. А зараз усі обіймаються лиш при зустрічі а одне другого не потерпить і дня одного; права ти Ліза і Юра правий. - Погодився Віктор, повернувши свої погляди в протилежну сторону.

- Послухай далі Вітя: на прикладі ось твоя бабуся Настя: батько ї не дозволяв виходити заміж за діда Федора, замикав її в коморі, не пускав на зустріч, лиш тим самим він змушений був погодитись з тим, що все ж таки вона любить того молодого Бойчука. Результат явний зараз: все життя разом, поруч, завжди двоє. Взяти маму: скільки років самою прожила, чекала щоб діти вирости і взагалі заміж вже не думала виходити, а ти подумай як зараз матері повилися б тут в Америці? Подумаєш двоє дітей: малому всім а малій п'ять років; підійшов перший зустрічний, запросив на каву і з кав'ярні в ліжко зразу. А що в душі дітей твориться, їм не до того, мама з якимось дядьком любов мають. Яка ж вона любов, коли мама не звертає уваги на дітей, який виносила під серцем власним? Така людина хіба спосібна любити когось?

- Так як ти сказала: «як коти в березні».

- Ось тобі результат нашого часу та наших сучасників. Не думаю що правильно люди поступають, просто все так пливе як каламутній потік під час весняної відлиги.

- Ти правою Ліза: нехай нашим дітям не пригодиться гараж наш, пекарня Олесі, хата наша, навіть країна в якій ми живемо, лиш вони повинні залишатись людьми: чесними, совісними і розважливими.

- Моя покійна бабуся Сусанна говорила завжди: людина повинна мати в серці Божі закони, правила по яких встановлено самий порядок життя на землі. В протилежному випадку людину чекає розчарування, гірка доля, і передчасна смерть, а життя буде прожито безплідно і воно не принесе жодної користі ні самій людині, ні рідним, ані близьким.

- Ми повинні дітям говорити як воно правильно: чи послухають вини, або не захочуть, лиш сказати як все повинно бути, ми просто зобов'язані, - підвів підсумок Віктор.
- Знаєш Вітя, інколи люди говорять що життя і час все розставить на своє місце, лиш я думаю що можна опинитись на одному або на іншому місці і це вже залежно від самої людини, так що краще самому вибрати його, чим чекати щоб час поклав на таке місце де тій самій людині не дуже буде зручно знаходитись.
- А що все ж таки ти про Володьку думаєш і про ту дівчину?
- Взагалі Олеся може сварити його, лиш не так як вона тільки-що робила, а коли він її любить, тоді Олеся змушеною буде здатись. Взагалі Тамара казала що Асілла ще просто як дитина поводить ся інколи, лиш як бачиш сам що відбувається насправді. Олеся може йому говорити, це материнське право, лиш зневажати дівчину чи якось називати її, цього вона не може робити при жодних обставинах, тому що кожна дитина у своїх батьків дорогою і улюбленою.
- Ти правою Ліза. Кожна дитина в своїх батьків дорогою... - Повторив Віктор.
- Я коли гляну що іде мама з дитятком, веде за ручку, чи може в колясці, навіть коли вагітну жінку побачу, в мене зразу відчувається симпатія до неї. В мене особисто немає різниці жодної: чи дитина біла, чорношкіра, азіатка, це ж маленька людина яка народилась і для неї потрібна ласка, тепло, доброта, любов і піклування. Мені так цікаво з дітьми, я завжди коли побачу, зачіпляю на бесіду, щоб запитати як звати і таке інше.
- Добра ти Ліза, і душа в тебе благородна, - прошептав Віктор засинаючи...

Тамара зателефонувала до Асілли, так як наступний день був субота і в школу дівчата не пішли. Вона почала розпитувати про Володьку, лиш виявилось зовсім не те що собі уявила Олеся. А так як Олеся не вислухавши сина розкричалась, тому вона даремно потратила свої нерви та енергію.

Насправді Асілла попросила Володьку щоб той її познайомив з старшим сином Абдули, тобто сусідом Лева і Марійки. Правда вона ще просила місяць тому, лиш Володька не мав часу і якось завжди відкладав. А коли Тамара запитала її чому Асілла їй не призналась, дівчина пояснила що вона ще не впевненою що в неї щось з того вийде, а також Володька пригодився ще тим, що в нього є своє авто, також фото Володька мав просто показати.

Такий розклад подій нікому в голову не міг прийти навіть по тій причині, що ніхто не пригадував щоб Асілла бачила колись сина Абдули.

Тамара переказала мамі все як відбувається насправді. Ліза зітхнула, так як вона побувавши на Кавказі, більш самої Олесі розуміла що таке іслам, хоча Асіллу Ліза любила і жаліла як рідну дитину. Ліза була рада за дівчину і хотіла щоб навіть Тамара допомогла в тому щоб Асілла познайомилась з сином сусіда афганця.

Взявши телефон, вона повідомила Олесю про правдивий образ речей.

- А він що без язика і не зміг мені пояснити? - Почала Олеся знову на сина.
- Зате в тебе Олеся язик, а вірніше його функція широко профільна, - пожартувала Ліза.
- Сказав би був в чому справа а то я вже почала думати як мені свататись з тими арабами чи як вони там.
- Він може навіть забув що мав зробити для Асілли, тому що вона жалілась Тамарі що вже місяць часу як Володька повинен був звести їх разом.
- Ой я йому випишу! - Почала Олеся вже з іншої сторони наступати на сина. - Але скажи Тамарі щоб вона часом не забулась і не сказала тій дівчині що я скандал вчинила в хаті. Я вже просила її, лиш щоб не забула вона.

- Бачу що сумління в тебе працює не гірше язика; воно добре, - засміялась Ліза.

- А ти на мене не образилась за те що я сказала що Вітя також любить обсмалених?

- Якщо б ти сказала про одну, тоді б я не образилась, лиш не знаю кого ти ще мала на увазі; напевно Ріту, вона також брюнетка.

- Що ти Ліза? Як ти таке подумала на мене?

- Жартую, проїхали вже.

- Тоді добре, - зітхнула Олеся, - а то знаєш як я думаю: Ліза з Кавказу а там помста на першому плані.

- Тобі трошки дозволено такого що іншим не допустимо.

- Тоді я вже спокійно буду виробляти свої батони.

- Не хочеш невістки щоб допомагала, тоді сама виробляй, - засміялась Ліза.

- Ой, вже зять твій тебе малює, а я не маю такого щастя як бачиш.

- Сама підказала зятеві, тому намалював мене.

- Змушеною була повернути твою увагу на такого миловидного юнака.

- Вже повернула, хоча я ще в літаку звернула свій погляд на нього; як мама говорить: «Виродився як на збитки, щоб дівки сохнули».

- Послухай Ліза, - пригадала Олеся, - як це малий Абдули буде з Асіллою ходити, він же молодшим від неї на один рік?

- Він молодшим від Тамари нашої, а Асілла пішла не після шести років в школу як Тамара, а скоріше, насправді вони двоє молодшими від Тамари на один рік а Асілла від нього молодшою на п'ять місяців; так мені Тамара пояснила.

- О, тоді зрозуміло тепер... Та хоча б старшою була, тут нічого поганого в тому.

Марійка покликкала Олеся, а Олеся тримала телефон перехиливши голову, так як руки були в рукавицях і з борошном. Трапилось як на зло: Олеся лиш хотіла поглянути на маму, ворухнула головою і телефон вислизнув з під вуха. Телефон впав просто у відерко з олією, олія лишень булькнула а Олеся взялась руками за голову а Марійка поглянула на неї, вірніше на її волосся:

- Олеся, ти вже посивіла так швидко?

- Як посивіла?

- Волосся все з мукою.

- Ой що ж воно твориться?! Телефон втопився а забула що в мене рукавиці з мукою.

- Тоді витягни його і може ще врятуєш; олія не вода, можливо ще не добралась до його нутрощів, - порадила Марійка.

- Ось тобі зять і невістка. - Зітхнула Олеся і з того всього сіла серед пекарні.

В той час телефон видав глухі рухи по дні відерка, так як в пекарні було завжди шумно від вентиляторів, Олеся включала вібратор і ставила постійно телефон за пазуху, щоб він торкався тіла і відчутно було коли хто телефонує. Марійка побачивши як засвітився екран, підтягнула рукав і опустила руку щоб врятувати апарат.

- Кажу витягни він ще не вмер там, ні не послухає тебе дівчисько, хоч перед нею лавкою стелись. - Марійка поклала вертикально телефон, приперши його до коробки щоб олія стекла на стіл.

- Побоявся що в піч покладу замість пиріжка, - засміялась Олеся.

Через двадцять хвилин, коли вже батони були покладено в пічку, Марійка запитала Олеся про що вона розмовляла з Лізою. Олеся почала все розповідати про Володьку та Асіллу, проте як відбувався скандал.

- Я думаю що Володька так буде ходити аж поки одного дня просто не об'явить тобі що він одружується, - промовила Марійка.

- З ким він буде одружуватись?

- Тоді і скаже; я ж звідки знаю? Просто є такі хлопці що вони не водять дівчат, не міняють їх, а одну побачить, познайомиться, і тут же їй запропонує щоб виходила за нього. Саме таким мабуть Володька наш.

- Все може бути мам... - Погодилась Олеся.

- Ти лишень подумай Олеся як воно колись було: в такому віці, вже Володька знаходився б у війську Так як він з кінця липня, тоді його були забрали осінню минулого року і саме зараз, враховуючи час до кінця березня, саме тоді виходив весняний приказ, йому було б в армії найважче. Пригадую коли Вітя був першу половину року, мені здавалось що я не дочекаюсь щоб настала осінь того вісімдесят восьмого року. Але як тоді нам Арк допоміг, щоб Бог дав йому довгий вік і міцного здоров'я. Напевно його допомога була такою вчасною, як Терези зустріч з нашим дідом Іваном в лісі. Знаєш Олеся, хлопці вони гонорові коло своєї хати а коли заберуть кудись від дому, тоді може і плакати як десятилітній хлопчик. Ще може такі що жили в місті, вирости на вулиці, такі ще собі дають раду, а такі як наш Вітя був, він навіть собі їсти сам не взяв ніколи а завжди хтось з нас подали йому на стіл. Але все пережило ся, а зараз з дітьми проблеми немає таких, лиш щоб діти слухались і все буде гаразд: як в них самих, так само в батьків.

- Там зараз в армію не ідуть усі служити як було за Союзу.

- Також помінялось все в Україні, - погодилась Марійка.

- А я коли в школу ходила, - стала пригадувати Олеся, - постійно мріяла що поїду у Львів жити до тьоті Ірини, але так не відбулось в моім житті...

- Нічого Олеся: тепер будемо може мати зятя львівського, він нам усім про Львів розказуватиме а тобі особливо, так як ти першою в родині хто з ним почав розмовляти.

- Казала Ліза що симпатичний малий. - Прошептала Олеся, хоча нікого в пекарні не було, лиш вони двоє. - А в нього справді такі очі, так щиро дивиться коли слухає бесіду.

- Сама знаєш що Тамарка на кого будь не задивиться, а ще коли Ліза так сказала, тоді взагалі можна лиш по-доброму позазавидувати. Валерій також на вродою не обділений, лиш самі вже знаємо який він в середині. - Розвела руками Марійка.

Холодного зимового вечора, Юлік сидів вдома. Дядя Яша, обвивши шию широкою шалею, дивився по телевізору в якому грав симфонічний оркестр і тому Юліку було не дуже цікаво сидіти поруч та слухати музику такого жанру.

Тому знудившись, хлопець взявся переглядати свої давні речі: старинні фото, аркуші з малюнками, також відкритки з репродукціями картин.

В старому чемодані знаходився також великий старий зошит в якому було 96 листів. Цей зошит з голубими обкладинками, для Юліка мав особливу ціну, так як хлопець не вів щоденник, лиш малюнки які залишились на сторінках цього зошита, були не що інше як мрії дитинства і юності в картинках: його фантазії та сподівання.

Саме того зимового вечора Юлік переглядав старий зошит в якому він в дитинстві малював ручкою або олівцем, вигадані персонажі. Знаючи історію трагедії своїх батьків, Юлік уявляв собі що десь є на світі такі люди, які спосібні помститись за таку кривду, які міцніші за тих хто згубив його батьків, лиш так як усі діти які вирости в дев'яностих роках, Юлік не вірив що такими месниками можуть бути органи держави чи сама міліція. Тому хлопець вигадував різні персонажі, які також були як не бандити, тоді розбійники, веселі, завзяті і найголовніше: вони відстоювали простий народ а особливо скривджених несправедливо, тобто були народними месниками.

Хлопець в своїй дитячі голові склав десять персонажів, кожен з них був оригінальний по своєму, один з десяти був головним над тими усіма. На двох сторінках старого зошита було зображено по п'ять портретів кожного героя. Найголовнішого з них звали Меко, при тому, чомусь Юлік написав його ім'я латиною «Месо», а чому так? - хлопець вже сам не пам'ятав. Голова мужчины була зображеною профілем, нахмурені очі, густі вуса, коротко

постриженою бородою. Самий вигляд суворий, лиш задумливий, як людини яка посвятила своє життя щоб боротись з неправдою та несправедливістю.

Другий персонаж, тобто заступник отамана, звали його П'ята. Він був зображеним з лисою головою, довгі вуса і стиснувши челюсті, мужчина дивився в далеч. В низу зразу під портретом був другий малюнок, він мав відношення до персонажу, було зображено оголену ногу нижче коліна, п'ята якої ковзнула по мокрій поверхні, пальці на нозі були розкладені, особливо було виразно зображено великий круглий палець. Звичайно основна увага була все ж таки на саму п'яту, за якою між іншим було кілька ліній немов завихрення від швидкого ковзання.

Третя особа, після двох попередніх в так званій банді, був унікальний по своєму характеру персонаж, звали його Заточиніс. Відносно назви, був зображений мужчина стороною: голова була зав'язана хустиною на подобу пірата. Обличчя було худим з тонкими рисами, ніс довгим і дуже гострим. Більш того: перед носом зображено наждачного каменя який обертався з шаленою швидкістю і чоловік заточував на ньому свого носа. З поверхні каменя була намальовано лінії в кінці яких розсипались іскри, складалось враження що самий ніс цього персонажа не м'якшим самого металу.

Решта сім членів угруповання були кожен по-своєму цікавими, розмальованими і під кожним малюнком було підписано хто є хто.

До того було намальовано село, посеред якого височіла гора і немов на тій горі жив самотній старий чоловік. Одного дня усі десять мужчин приїхали до нього і попросились жити в нього певний час; чоловік погодився. Вони мотивували що приїхали з далека, працюють в обласному центрі в Управлінні бурових робіт, тобто приїхали на заробітки. В них був також вантажний автомобіль КАМАЗ, саме ним вони користувались і виїздили на свої справи, про яких ніхто не міг знати з сторонніх людей.

Крім того, були зображення, що певна компанія розбійників, займались риболовством, в них був свій човен, сітка для ловлення риби у річці. Також були малюнки як усі сидять біля вогнища і готують в казанку вечерю. З цими персонажами було немало складених історій, лиш з часом хлопець багато з них вже призабув, лиш те що було намальованим в зошиті, збереглося в своєму первинному вигляді.

Дальше в тому зошиті були зображення дівчат, при тому таких яких міг бачити Юлік в своєму дитинстві, тобто які приїздили зі Львова до своїх дідусів та бабусь на хутора, щоб проводити в них літо. Юлік часто малюючи комусь, залишав собі портрет коли малюнок виходив дуже гарним, а замовнику малював наступній. Хлопець пишався своєю роботою, та любувався своїм талантом. А коли вже почав малювати картини, тоді він кожную картину фотографував, так як продавши полотно, він прощався з ним назавжди. Для того щоб залишалась згадка про ту чи іншу картину, Юлік робив фото, він усі знімки складав у своєму альбомі. На початку альбому була знімка полотна «Карпатський пейзаж», правда в художника появилася надія що прийде день і він зможе доторкнутись знову руками тієї картини, яку колись продав дядя Яша одним людям, які шукали подарунок для гостей з-за океану. Юлік вже бачив картину через комп'ютер, лиш він надіявся побачити її поруч, тому що хлопець так само як Ліза, також вірив в те, що його картина не випадково попала в дім, в якому народилася і виросла його кохана Чорнобривка.

Але щоб туди потрапити, потрібно було якось почати розмову на таку тему, лиш хлопець не наважувався. Він кожного разу чекав що Тамара сама почне робити йому запрошення в Штати і тоді в них поведеться бесіда проте саме на скільки часу його запрошують в Америку, лиш Тамара вела розмову про все а запрошувати його не запрошувала.

Зрозуміло було те що дівчина не в праві сама вирішувати таку серйозну справу: адже викликати людину з України за океан це не те що запросити погостювати в сусідньому місті чи навіть столиці; тут справа стояла серйозно і відповідно. Юлік вже навіть одного часу побоювався щоб Тамара з часом не вирішила залишитись з ним просто в дружніх відносинах, лиш від коли в домі Тамари отримали портрет якого він намалював, подібні сумніви у хлопця поступово розсіялись. Але чекати було важко і кожного разу очікуючи

розмови з дівчиною, він думав що вже цього разу точно почнеться довгождана тема, лиш кожного разу вона немов відкладалась.

З своєї сторони Тамара думала щоб скоріше почалась весна, так як зима було сніжною того року, а Тамарі не терпілось щоб вже водити автомобіль. Вона просто не уявляла собі коли прийшло ся б щоб Юлік приїхав і завжди хтось третій зайвий буде їх возити. Хоча б ним був Володька, лиш все ж таки він зайвий поруч них двох буде, і тому Тамара насправді очікувала весни, не враховуючи те що візит Юліка в США не відбудеться так швидко як відбувся її візит з батьками в Україну. Лиш що дивуватись дівчині яка ще ходила в школу, тим більше жила в країні де все можна вирішити телефоном і за раховані хвилини.

Олеся також вже готовила тему щоб розпочинати возз'єднання закоханої пари, адже чекати було небезпечно: кожної хвилини можна було сподіватись на якісь вигадки Валерія, який був насправді третій зайвий серед двох. Олеся вже в голові готовила промову, яку вона повинна була навчити Тамару, адже запрошення повинно було відбутись не як нав'язування самої дівчини, а якимось так обережно і одночасно урочисто.

Звичайно що для Олесі не стояло проблемою щоб вирішити таке питання: в житті ще складніші приходилось вирішувати, лиш перед тим як Олеся вже готовила промову, відбулась одна справа, цікава по-своєму характеру і одночасно тривожна. В той час коли Олеся хотіла вділити усю увагу для Тамари щоб таки Юлік приїхав, саме тоді вона не зуміла спостерегти як в її домі вже закінчився той спокійний час, коли Олеся могла хвилюватись за чужих дітей, одночасно будучи впевненою що в неї все в порядку.

Подія яка відбулась на наступній тиждень, почалась досить не традиційно як для такої справи, лиш не зважаючи на те, усе ішло своїм шляхом. Інколи люди планують закінчити одне щоб почати наступне, лиш життя не завжди так слідує; часто переплутається так, що здається немов невчасно і не очікувано висипалось все за один раз.

22

Ліза знаходилась в жіночому салоні як роздалась мелодія на її мобільному. Витягнувши з сумочки, Ліза побачила що телефонувала мама:

- Алло мама.

- Ліза! - Тетяна говорила швидко і в неї був хвилюючий голос.

- Так, я тебе слухаю.

- Ліза, а де Вітя пропав що я не можу до нього добратись?

- Не знаю, а що трапилось? Можеш пояснити?

- Ой дитино: трапилось і ще як трапилось.

- Мама, що з тобою? Говори вже на кінець.

- Я вдарила машину, а люди якісь з Європи; серби чи македонці бо розуміє чоловік російську мову. Я прошу щоб поліцію не визивали тому що в мене ще одне порушення і ліценсія заберуть вже. Тато як визнає, він мене приб'є просто. Я їм хочу сказати що в мене зять механік, що він відремонтує машину їхню, лиш Вітя телефон не бере свій!

- Не хвилюйся, лиш скажи що машину відремонтуємо, залиши свій телефон, адресу і все буде окей. Правда не стійте на проїзній частині а то сама поліція під'їде.

- Ліза, я даю телефон тому водієві; скажи сама.

- Мама. - Ліза не встигнула щось пояснити, так як почула шум і голос якогось чоловіка.

Мужчина спершу спробував розмовляти англійською а так зрозумів що Ліза володіє російською мовою і йому стало простіше так спілкуватись, а Ліза зрозуміла що сам потерпілий емігрант.

В результаті від імені Віктора, Ліза пообіцяла що все буде в порядку, лиш щоб не викликати поліцію. Чоловік пояснив що машина в нього не нова, лиш так як вибито задній ліхтар і кришку багажника загнуто так що багажник не відчиняється, здалося б якось підремонтувати. Ліза сказала що завтра Віктор приїде куди той захоче і домовиться про все. Мужчина в кінці запитав чи в Тетяни справді такий страшний чоловік, що може її прибити за такий поступок, на що Ліза розсміялась і сказала що мама любить жартувати, хоча посвідчення водія справді в неї цього разу забрали б на один рік, а може і на більше часу. Коли учасники аварії розпрощались, Тетяна стала знову розмовляти з Лізою.

- Мама, роботи хоча не багато там?

- Ні, що ти Ліза: я його штовхнула заді в кутик так.

- А куди дивилась?

- Мені Анжела телефонувала а я шукала мобілку в машині.

- Як завжди, - промовила Ліза сама собі.

- А люди якісь мирні такі, - продовжувала Тетяна, - чоловік такий з вусами і жіночка така тендітна, двоє вийшли з машини, я тримаюсь за голову а вони питають чи я не вдарилась, чи все зі мною в порядку. Я відповідаю що поки що мене ще нічого не болить, лиш коли в дома мій чоловік взнає тоді і голова буде боліти і щось інше. - Тетяна засміялась сама з себе, так як зраділа що все обійшлося без поліції.

- Окей мама, бачу ти досить перелякала тих людей, тому що той дядько питав мене що тобі буде за те що ти зробила. - Ліза лиш похитала головою і закінчила розмову з мамою.

Того вечора коли повернувся Віктор, Ліза пригадала про те що просила мама.

- Вітя, ти зайнятий дуже зараз?

- Для тебе я завжди вільний а особливо коли ти сама мене питаєш таке.

- Вітя мама наробила проблем.

- Що вже трапилось?

- Якщо хочеш щоб вона жила і тато її, як вона виразилась не «прибив», ти змушений виручити. Люди поліцію не визивали тому що я пообіцяла їм що ти відремонтуєш їхнє авто.

- Зрозуміло: аж цього разу Андріївна не втекла, - сплеснув руками Віктор.

- Вітя, зробити зробиш?

- Юра зробить, він любить коли Андріївна в наш гараж навідується і розказує як вона колготи порвала в машині.

- А він захоче?

- Куди дінеться? Я допоможу йому; все буде окей.

- Тоді тут адреса - Ліза протягнула папірець - люди які потерпіли від неухажності мами, саме живуть на такому апартаменті.

- Яка машина?

- Тут записано модель і номер машини.

- А, Хонда, - Віктор прочитав, - частини дешеві до них а може щось в Юри і валяється від такої машини в гаражі.

- Ще трошки і мама позбулася б прав водити.

- Крутий шофер наша Андріївна. Добре що колись так літаки не паркувала з диспетчерської, а то б один другому хвосту пообломлювали.

- Коли візьмешся за роботу?

- Завтра під вечір поїду погляну і може переженемо в гараж до нашого коваля.

- Мама вдячна буде що виручили її.

- Нас також виручала постійно з квитками і взагалі мій обов'язок допомогти тещі адже живу з людиною, яку вона вигодувала і виховала свого часу для мене.

- Перекажу твої слова, нехай тішиться мама який в неї зять.

- А я знаю що вона відкаже навіть, - усміхнувся Віктор.

- Звідки можеш знати?

- Мама запитає як твій зять поживає у Львові.

- Можливо і скоріше всього, - погодилась Ліза.

Після вечері, Віктор з дружиною поклали дітей спати і самі пішли в свою спальню. Ліза складала одяг у шафу якого висушила після прання, а Віктор лежачи дивився на картину напроти ліжка. Через якийсь час він промовив дружині:

- Ліз, а дивись як воно буває в житті.

- Що саме Вітька?

- Пригадуєш як колись я вів тебе додому, вірніше до діда Андрія, і був такий вітер а ми ішли понад Бистрицею?

- Звичайно що пам'ятаю.

- Тоді ти стояла а я дивився як вітер завівав твоє волосся і я подумав одну річ: я подумав чому я не художник, чому я не можу малювати, я б намалював тебе в такому стані щоб тобою любувались цінителі мистецтва і портрет твій висів би в якісь престижні галереї світу... Так я думав тоді, не знав що прийде час і я побувати буду у Луврі, побачу справді полотна великих живописців а саме головне те що я не міг подумати що знайдеться такий художник і намалює твій портрет, лиш він не висітиме в якісь галереї а в моїй спальні і я буду дивитись на нього.

- Тоді ми ще не могли знати де буде спальня наша знаходитись. Звичайно я думала що ми будемо жити там в нашій квартирі, на вулиці Шевченка, я народжу хлопчика, назвемо його Володя і будемо усі троє ходити в парк з ним гуляти.

- Як людина живе і не знає що її зустріне... - Зітхнув Віктор.

- Цікаво як там та жіночка що я в неї купила вівчарку була і подарувала дідові у майстерні, можливо та жінка вже померла навіть.

- Скільки років пройшло Ліза; так подумаєш і страшно робиться. Я пригадую який був Богдан Відлига молодий коли я з армії прийшов, а зараз коли ми були, він вже як дідок...

- Вітя - стала рахувати Ліза - я коли до вас прийшла вперше, тоді дід Федір мав лишень шістдесят один рік, а бабуся Настя була молодшою як в даний час наших дві мами.

- Аж не віриться... Справді так було Ліза: ми в таксі їхали коли я фотоапарат був купив і шофер питався кому скільки років: мені шістнадцять було а дідові шістдесят один. Так запам'яталось тому що дві цифри однакові, лиш переставлені місцями.

- Здається як просто переставити цифри, лиш роки не переставиш...

- Ліза, а знаєш що не зважаючи що така різниця була в роках в мене з дідом, в нас була одна мрія; відгадай яка саме?

- Щоб Лялька була тобі дружиною, а дідові невісткою.

- Правильно, - признався Віктор.

- Виходить що мрія виповнилась ваша, ще б моя тепер виповнилась, - усміхнулась Ліза.

- Яка саме?

- Щоб він, - Ліза кивнула на картину а Віктор зрозумів про кого йде мова. - Щоб львівський художник був тепер моїм зятем а для нашої, як він називає Чорнобривки, коханим чоловіком. Думаю ти також не проти щоб підтримати таку мрію.

- Не проти.

- Тоді потрібно провести розмову з Олесею, щоб переговорила з ним сама. Коли я скажу Тамарі, вона все передасть йому дослівно, так як вона тут виросла і тому все говорить те що думає, а там, а ще особливо у Львові, люди такі оригінальні а тим більше такі талановиті. Олеся вже уміє все обговорити як слід, тим більше вона першою хто познайомилась з нашим живописцем.

- А він сам чому не пропонує?

- А ти свого часу також чекав і не пропонував мені а Олеся змушеною була тобі пояснити. Так що я думаю кому як не тобі додуматись чому саме він не пропонує.

- Звичайно, напевно думає щоб дівка школу закінчила, а там вже почне щось закидати по такому поведи, лиш ніхто чекати так довго не буде.

- Я також про те саме: нехай поберуться і живуть як люди.

- Нехай живуть так як ми з тобою... - Промовив Віктор і вказав долонею погладивши по ліжку, щоб Ліза вже залишила свій одяг, та лягла поруч нього.

На наступній тиждень, Юра закінчив ремонтувати машину яка була вдарила Тетяна. Віктор також допоміг йому половину дня і вже все було готовим.

Люди, машину яких відремонтував Юра, були емігранти з Болгарії. Коли вечером Юра зателефонував щоб забрали вони свою машину, жінка сказала що вона сама вдома так як чоловік працює до третьої години ночі, але Юра став настоювати тому що він хотів помістити в гаражі другу машину, а так як на цілу ніч обіцяли опади снігу, ранком потрібно було прогорнути заїзд біля гаражу і тому він хотів щоб все ж таки люди забрали свою машину геть. Юра вже сказав що викличе свого сина щоб відігнав їм автомобіль, лиш щоб дали адресу свого дому. Жінка погодилась приїхати, поглянути на роботу і сказала що все вирішать на місці.

Через півтори години приїхав Володька, він зателефонував Ігореві, синову Ірини, щоб той забрав його звідки він скаже і завіз назад в гараж де працює батько. Незадовго приїхала жінка-болгарка з своєю дочкою. Домовились так: Володька відгонить їхню машину, лиш щоб він не слідкував за ними заді, потрібно внести адресу в електронний навігатор. Жінка слабенько знала англійську мову і тому попросила дочку, щоб та надрукувала адресу в навігаторі Володьки.

Ні Юра, ані мати дівчини, не звернули уваги як Володька пристрасно спостерігав за юною болгаркою, коли та друкувала на екрані свою адресу. Дівчина було зовсім юною, тендітної будови та з великими карими очами. Коли вона все запрограмувала, усі троє вийшли на двір, а Юра не хотів одягатись і лиш помахав рукою з дверей гаражу до жінки яка дякувала що так швидко механік все владнав.

Володька сів в машину яку повинен був відігнати, лиш не міг відірвати своїх очей від дівчини, в нього раптово спрацював інстинкт і він вирішив вийти з становища щоб добитись того чого йому раптово дуже захотілось. Володька скоріше не задумувався над тим, що саме таку рису в характері він успадкував від мами, адже Олеся завжди могли придумати на ходу і досить влучно.

Володька вистрибнув з машини, прихватив навігатор і підбіг до дверей машини за кермом якої сиділа жінка-болгарка. Він показав пальцем щоб та відчинила вікно, сам витягнув навігатор з кишені і сказав що підсів акумулятор в навігаторі, а зарядного пристрою він як на зло не взяв з собою. Дівчина поглянула на Володьку і тут же переказала мамі болгарською мовою те що він говорив. Жінка зрозуміла і запитала дочку:

- Джоана, може да отиде с тях заедно и да поучава? Добре?

- Добре, добре. - Відказав Володька, зрозумівши одне слово.

Дівчина соромливо поглянула на маму і відчинила двері щоб пересісти в машину яку повинен вести Володька. А Володька зрозумівши що мати дівчини не досить розуміє англійську, сказав українською, стараючись щоб його було зрозуміло:

- Буде добре; ми їдемо за вами. - Володька повернувся іти до машини, він поглянув вгору, так як починав падати лапатий сніг.

Врятувала Володьку і дівчину те що в машині було темно, а значить можна говорити не опускаючи очі та не видно коли червоніють щоки. В спілкуванні проблем не було так як дівчина гарно володіла англійською мовою, навіть коли Володька набрав телефон до Ігоря і сказав українською щоб той їхав в кав'ярню яка по дорозі, дівчина зрозуміла про що хлопці домовляються. А ще коли Володька в кінці сказав що він не сам і щоб Ігор не

подумав приставати до особи яку зараз побачить, молоденька болгарка відвела очі у вікно і усміхнулась від задоволення.

Дорогою Володька дізнався що в дівчини є старша сестра, вона живе в Болгарії, працює на телебаченні а вірніше озвучує в студії персонажів мультфільмів. Також те що мама працювала акушеркою в невеликому пологовому будинку а батько колись працював в лісництві. В Америці сім'я проживали три з половиною роки, тобто від середини дві тисячі шостого року.

Джоані виповнилось чотирнадцять років, вона з батьками жила також на Лонг-Айленді недалеко Флорал Парку. Дівчина навіть пожартувала і сказала що колись в Франції було Жанна з Арку, а вона Джоана з Парку. Коли Володька запитав до кого він підходить, дівчина сказала що він схожим на одного з трьох вершників, якого малюють часто руські. Дівчина не знала як того звати, хоча вона мала на увазі картину Васнецова і конкретно з трьох, саме Альошу Поповича. Правда Володька також не знав як звали усіх трьох богатирів з картини Васнецова, а коли б знав, можливо пригадав би собі стару хату в українському селі, а над диваном почеплену капю з малюнком трьох богатирів, під якою він грався в дитинстві...

А тим часом, коли вже Володька і дівчина-болгарка зустрінулись з Ігорем та сиділи в кав'ярні, Юра вийшов з гаражу і поглянув на вечірній пейзаж: було так тихо, жодного подиху вітру, тим більш сирого і неприємного, а з неба опускались великі сніжинки які немов ватою лягали на все на чому вони зупинялись. Юра поглянув на термометр перед дверима гаражного офісу, було нуль по Цельсію. От Леся любить такий вечір зимовий - подумав Юра і став збиратись додому, хоча ще мав незакінчену роботу.

Приїхавши додому, Юра став пропонувати дружині щоб разом пройтись дорогою, піти до Марійки, поглянути на Мухтара, якого Юра вже давно бачив. Олеся поглянула у вікно, зняла фартух з себе, все кинула і стала натягувати чоботи та дублянку.

Вийшовши на вулицю, Олеся ішла і дивилась вгору на сніжинки, на білу дорогу, яка вже не відділялась від тротуару та трави повз нього. Світили вікна хат а кругом було так чарівно немов в казці...

Нараз роздався телефонний дзвоник в кишені Юри. Юра досягнув телефон і побачив номер який вже запам'ятав за кілька днів: викликала мама Джоани. Юра подумав що вона буде питати щось про машину, лиш запитання було інше. Юра зупинився на тротуарі, зробив серйозний вигляд і сказав що якщо щось знає, тут же її повідомить.

- От шкідник який! - Крикнув Юра.
- Хто такий тебе нервує? - Поцікавилась Олеся.
- Мене хто нервує? Погнав Вовка машину людині і до тепер ні його, ані машини.
- Ой Юра, та ж дивись яка погода може де злетів з дороги?
- Жінка з дочкою приїхала, він взяв малу щоб показала де вони живуть і поїхав десь що до тепер немає: ні його, ані машини, ні тієї малої.
- Тепер зрозуміло. Напевно вже десь з тією дівчиною возиться.
- А я що мамі поясню? Людина за дочкою переживає своєю, а він десь пропав!
- Телефонуй йому, - настояла Олеся.

Юра набрав до сина, лиш телефон мовчав. Десь через хвилину Володька віддзвонив сам. Олеся взяла телефон в Юри, щоб самій поговорити.

- Де ти знаходишся і з ким?!
- Мама, ти лиш не кричи так як ти умієш.
- Ти що взяв якусь дівчину і додому не довів?
- Довезу я кого треба і буде окей.
- Мама її шукає, нам дзвонила, а ти де пропав?
- Вже везу її додому і машину заберу свою з гаражу зараз.
- Володя, ти ще не розв'язався з тією Асіллою, а вже другій голову морочиш?
- Мама, я не можу зараз; все зі мною окей. - Володька поклав телефон.
- Ти чому не сказала щоб вже відвіз дівчину до мами? - Почав сварити Юра Олеся.

- А вона яка собою? - Олеся взяла під руку Юру щоб не ковзатись по снігу.
- Я не дивився на малу, правда мамаша так собі нічого болгарочка.
- Я тобі як зараз дам мамашу, та я тебе снігом нагодую.
- Та нехай, - махнув рукою Юра, - колись повинен Володька наш вже починати з тим; як не як а хлопцеві вже нівроку дев'ятнадцятий рік. Я в його роках увесь Тлумач облазив.
- Що ти робив?
- Не подумай чого пустого: кажу облазив лиш не по дівках, а так з нудьги не міг ні одного вечора в хаті всидіти.
- Візьми передзвони тій мамаші болгарці щоб не хвилювалась, адже мама все ж таки. - Серйозним тоном промовила Олеся. - Скажи що Володька в нас такий що не образить її доню, він лиш може розважити дівчину та вділити її увагою як правдивий джентльмен.

24

В суботу Володька сказав батькам що до нього прийдуть друзі. Олеся запитала що зготовити, лиш Володька заперечив, він пояснив що замовить піцу, так як домашню страву напевно ніхто не стане їсти, а краще так зробити щоб не було нікого вдома. Олеся зрозуміла натяк і вирішила поїхати в Нью-Йорк Сіті. Правда вона довідалась хто буде і для чого. Виявилось що Володька запросив хлопців Абдули, буде Асілла, Ігор, Павлик, тобто Піцик, можливо боснійці два прийдуть і звичайно Тамара разом з ними.

Юра вирішив не їхати з дружиною а поїхати в гараж і замінити Василеві колеса, так як обіцяв йому місяць тому, а Олеся стала просити Лізу щоб поїхала з нею в Нью-Йорк.

Ліза хотіла вже провідати Фаїну, можливо там зустрине Ріту, яку вже також давніше бачила. Дітей вирішили залишити з Віктором, так як Віктор прихворів і вирішив піти до мами щоб попаритись в джакузі як слід.

Після обіду, почали з'їздитись товариші до Володьки. Скоро в хаті була натуральна дискотека. Володька став просити Тамару щоб поїхала з Ігорем і привезли сюди Джоану. Сам Володька не міг залишити гостей самих у хаті, хоча з ними побула б Тамара, лиш він надіявся що коли батьки Джоани побачать що її викликає дівчина, тоді відпустять до подружки. Взагалі Тамара ще не бачила жодного разу Джоану, лиш дівчатам познайомитись було просто, тим більше що Ігор вже був знайомий з дівчиною. Ігор погодився поїхати, Тамара накинула куртку і побігла за ним.

Насправді Джоана втекла від батьків, так як батько спав після нічної праці а матері вдома не було. Вона сказала що зателефонує пізніше батькові і щось придумає.

Виконавши для Володьки завдання, Тамара у визначену годину побігла щоб поговорити з Юліком, так як була субота і на визначену годину переговори ніхто не відміняв. Юлік вийшовши на зв'язок, а Тамара забігши в кімнату ввімкнула камеру. Вона трошки запізнилась і тому швидко встала щоб зачинити двері своєї кімнати, хоча вдома нікого не було, лиш щоб Юлік не подумав що хтось слухає їхню бесіду так було краще. Повернувшись до столу, Тамара потягнула коротку футболку, яка була на половину живота, підтягнула широкий пояс разом з джинсами і сіла перед екраном. Юлік побачив що вона сьогодні одітою спокусливо, він також подумав що Тамара зачинила двері щоб не було чути музики, хоча він вже встиг почути музику яка доносилась.

- А що там так грає у тебе? - Поцікавився хлопець.
- Ти навіть у Львові чуєш? Там на долині до Вовки дружки приїхали і дівчата і вони мають таке парі.
- І Валерій там є також?
- Ні, його немає.

- А чому родича не запросили?
- Він напевно з своїм батьком поїхав на Флориду в рейс.
- Зрозуміло тоді... - Юлік перекинув голову і став мовчки дивитись на Тамару.
- Чому такий сумний? - Запитала Тамара.
- Вам весело там а я тут сам зараз в квартирі як монах в келії.
- Сам винуватий, - відказала Тамара, - напевно тобі так хочеться там сидіти і мене лишень на екрані бачити.
- А що я можу зробити коли ти так далеко?
- Приїхати щоб бути близько.
- Як я приїду?
- Приїхати звичайно не приїдеш а ось прилетіти можеш.
- Коли б тобі було скажімо двадцять два роки, ти сама жила в квартирі, працювала, одним словом була самостійною, тоді могло б так бути.
- Тоді ти надумав так чекати довго?
- А в тебе є якісь варіанти кращі?
- Думаю що є.
- Тоді поділись ними.
- Може другим разом, мені потрібно переговорити з батьками і таке інше.
- Я ж кажу що проблема в тому.
- Я не сказала тобі що в мене проблема, так що не потрібно з мене робити маленьку дівчинку. - Тамара пригадала собі як постійно Валерій сміявся з неї що вона боїться батьків і ніколи сама нічого не вирішувала.
- Я так не подумав, просто тьотя Олеся мені скоріше сказала що в тебе порядок і сім'ї і дисципліна.
- Ой, нехай тьотя Олеся поглянула б в даний час який порядок в її хаті твориться, а про дисципліну вже мовчу: Вовкові Ігор привіз болгарку малу одну що від батьків втекла з дому, а тьотя Олеся про мене розкаже. Правда вони там не випивають не забавляють ся дівчатами вище дозволеного, лиш через хату немов тайфун пронісся.
- Тамка, я не хотів сказати нічого поганого, я навіть навпаки подумав що у твоєму домі все правильно. Справа в тому що діти які мають батьків, вони думають що батьки їм вже надокучають багато, лиш коли б в мене був хтось один: мама чи тато, я б їх слухав щоб не сказали. Хто не був самітнім він не розуміє того, не розуміє що таке вийти на вулицю міста чи на ринок де тисячі людей і відчути що ти нікому не потрібний, побачити що нікому не має діла до того що твориться в твоїй душі, а ще коли побачиш що йдуть двоє батьків а хлопчик чи дівчинка всередині і тримається за обидві руки. В мене бували такі моменти що був готовим назвати мамою любую жінку, навіть некрасиву чи стару, лиш щоб вона мене погладила по голові. Знаєш Тамка як воно насправді: кожен сироту пожаліє, похитає головою і пішов в сторону а сирота живе так як дика рослина. Мені ще пощастило що я малювати умів змалку, а так прийшлося б дуже важко.
- Нічого, - зітхнула Тамара, - є людина яка тебе поглядить по голові і пожаліє, але ти повинен її звати мамою.
- А вона напевно молода і красива, - усміхнувся Юлік.
- Також дуже задоволеною твоє картиною.
- Давай я ще намалюю якусь картину, лиш краще було б щоб пейзаж був. Може мама має фото якогось улюбленого місця на природі чи що таке, я б намалював запросто.
- Розпитаю при нагоді, все одно прийдеться про тебе мати мову, можливо навіть сьогодні вечером.
- Зрозуміло... А ти Тамка, іди до друзів, ми завтра поговоримо, а то я тримаю тебе тут коло комп'ютера. Також я б хотів побачити твоїх: сестричку і брата, я пам'ятаю їх з літака тоді коли вперше ми побачились.
- Мені немає що там серед друзів робити: дівчата парами, а я зайвою там. Правда Ігор сам, лиш він дядько по-батьковій родині, навіть якимось танцювати з дядьком не зручно.

Про Піцика Тамара не призналась, не сказала щоб Юлік не хвилювався; її було його жаль сьогодні особливо.

- А ти умієш гарно танцювати?
- Звичайно; навіть так як на Кавказі танцюють.
- Правда? Покажеш колись?
- Лишень тобі. - Промовила Тамара, та поводила очами.

Але довго розмовляти все ж таки не довелося: зателефонувала Ліза, вона розпитала що там відбувається і коли довідалась що приїхала болгарка, Ліза наказала Тамарі щоб взяла відеокамеру і зняла усіх присутніх щоб опісля вони з Олесею мало на кого поглянути та побачити на відео.

Тамара вимушеною була попрощалась з Юліком, лиш щоб він не сумував, обіцяла йому завтра вділити більш часу і пообіцяла що поговорить з батьками про його візит в Штати. Вона навіть була сказала що може повернутись через десять хвилин, що їй потрібно зняти на відео. Але хлопець погодився, сказав щоб вже завтра поспілкуються довше, тим самим він хотів показати що поважає родинне свято в двоюрідного брата Тамари, хоча забава не виглядала на свято, а скоріше справді на «тайфун» - як висказалась Тамара.

Тим часом Ліза сказала Олесі що в її домі забава саме в апогеї, тому їм немає чого туди сунутись в даний час. Вони саме знаходились вже в Брукліні і вирішили, піти в ресторан в якому колись працювала Олеся. В ресторані посиділи довго, пригадали багато чого що проминуло, і старались уявити те що відбудеться в недалекому майбутньому, тобто ще цього самого року.

25

Повернувшись додому, Олеся побачила в хаті безпорядок. Лиш що найбільше вразило її, це те що на кухні в кошику від сміття, вона побачила цілий кошик салфеток на яких була кров. Олеся жажнулась, лиш вдома нікого не було, не було кого запитати що тут трапилось. Олеся тут же побігла до Лізи, щоб запитати Тамару чи вона була увесь час в хаті і все бачила що там відбувалось. В той самий час Тамара показувала мамі відео яке вона зняла на відео камеру, вони саме дивились те, що хотіла розпитати Олеся.

- Тамара, - промовила Олеся задихавшись, - ти була там в нас сьогодні.
- Була, правда я мала переговори зі Львовом, лиш опісля знову пішла до них.
- А де усі поділись?
- Хлопці повезли гостей додому.
- А чому в кухні так багато салфеток з кров'ю?
- А, та ж там одній дівчині кров з носа почала дуже текти.
- Ой, а я вже думала що бились в моїй хаті, - зітхнула Олеся.
- Ні, що ви тьотя Олеся; все було гарно.
- А кому кров пустилась була?
- Йоанні.
- А це хто така?
- Одна дівчина, вона болгарка.
- Та сама Джоана може?
- Так, вона.
- Також була тут?
- Була. До речі я її викликала з дому для Володьки.
- Тепер зрозуміло чому йому захотілось парі робити вдома. В кафе не дадуть так поспікати, щоб аж кров з носа потекла.

- Джоана дуже задоволена, - промовила Тамара.

- Олеся, - поманила Ліза, - іди тут поглянь в камеру на майбутню невістку.

- Вже свіжа проблема?

- Олеся, яка ж проблема? Дівчина вже не мусульманка, православна, як не як а з південних слов'ян.

- Я вже і за Асіллу перетерпіла: так мені було совісно що я так на неї, просто сама на себе була такою злою що просто жах. Не розібралась в чому справа, що до чого і такого наговорила що тепер лиш Володька сказав що хоче побути друзями, я тут же змоталась з дому.

- Ніхто нічого не знає про те що ти говорила, лиш ти спробуй з Володькою більш так обережно щоб його не віддалити від себе, - порадила Ліза.

- Тамара, - звернулась Олеся, - ви щось випивали там?

- Ні, що ви.

- А якщо чесно?

- Я можу. - Тамара підійшла дихнути, щоб Олеся переконалась.

- Я не кажу чи ти пила а хлопці? - Зупинила племінницю Олеся.

- Вони ж на машинах поїхали, правда була все там розкидано тому що піци багато замовили, лиш Асілла зі мною все приборала.

- А болгарка не допомагала вам? - Запитала Олеся.

- Вона ще перший раз лиш, і ми її не покликали щоб приборати.

- Зрозуміло...

- А де тато? - Запитала Ліза Тамару.

- Його немає вдома, я не знаю де він.

Ліза сама набрала телефон до Віктора.

- Вітя, де ти зараз?

- Ой не питайся краще мене. - Відказав Віктор.

- А все ж таки?

- Десь Василь з Юрою колесам міняли, такого наміняли що два п'яні як вужі. Дзвонять мені щоб порозвозити їх по домах бо вже не те що їхати, в машину не залізе один з другим. Ось я послужив їм: Василь вже нарешті вигрібся з машини: Валерій витягнув його і ще в добавок дав йому два кулаки в плечі. Юру везу додому, а він вже спить як пацюк. Скажи Олесі щоб не кричала на нього, все одно нічого не доб'ється свого; нехай проспиться він. До речі там Володька нехай вийде допомогти його витягнути мені.

- Виходить твій Юра напився за себе і за хлопців, - пояснила Ліза Олесі.

- А діти де наші?

- Справді, - оглянулась Ліза, - діти в мамі напевно.

- Дві мамі називаються. - Зітхнула Олеся. - Може забереш Олега мого коли поїдеш до мамі, а я йду приймати свою «велику дитину», щоб Вітя сам не мучився з ним.

- Тобі взагалі Олеся щастить сьогодні.

- Добре що Вітя не привіз мого коли дівки і хлопці тут були; стиду б не обібрався Володька. - На прощання сказала Олеся, зникаючи в дверях.

Коли Олеся вже пішла, Тамара покликала маму щоб розповісти їй про те що вона розмовляла з Юліком. Тамара переказала спочатку як він признався про свою сиротинську долю, (вона так зробила для того щоб розжалити маму), а опісля стала розказувати всю розмову по-порядку.

В хату зайшов Віктор, він був замученим, впав на диван і став дивитись в одну сторону. Ліза з Тамарою прийшли до нього.

- Вітя, тут ми говоримо про того хлопця зі Львова, якось нам потрібно вирішити як бути далі. Може щоб Олеся що порадила?

- Дальше буде так, як ви ніхто не думаєте. - Різко відказав Віктор.

- Що ти хочеш тим сказати? - Запитала Ліза.

- Сідай я розкажу тобі і ти Тамка також послухай, може ти зрозумієш що таке було скоріше не слухатись батьків. Одним словом, я приїхав в гараж вести Василя додому. В нас колись правильно люди говорили: «Що в тверезого на думці - те в п'яного на вустах». Почав Василь плести спочатку різне а так Юра каже що вдома Володька має забаву і приведе свою дівчину. Юра запитав чи Валерій ще не приводить, а Василь каже що він ще з першою не звів рахунки. Я поцікавився про кого він: чи про Аню, чи про іншу. Василь мені каже так: «Мій син поклявся що ваша донька не буде мати того львівського маляра». Я питаю звідки він взяв таке що наша мала знає якогось «маляра», а він каже що в хаті говорять кожен день про таку справу. Також знають його адресу, телефон, одним словом все в них під контролем.

- Тоді що вони думають робити, і яке в них право вести подібні бесіди а тим більше погрози? - Промовила стривожено Ліза.

- Які правила тут Ліза? Ти ж не футбол граєш з ними.

- Тим більше коли ми з ними не маємо жодних відносин і все вже стало на свої місця, тоді які претензії в людей?

- Ліза, ти маленька дитина що такі питання питати? Тут не на базарі: не підходить вам моя річ, тоді шукайте собі в інших продавців. Вони як наговорять тому хлопцеві різного, як перелякають його, він забуде де його картина одна і друга.

- Що їм з того? Тамара не захоче тим більше їхнього Валерія! - розсердилась Ліза.

- Вони знають що не захоче, лиш коли вони зроблять нам проблему а ще з роковим наслідком, тоді в них буде задоволення не менше того коли б вони посватались з нами. Вони - не ти Ліза і не Олеся, вони інші люди; розумієш тепер!

- Так що робитимемо?

- Не знаю. А робити було потрібно з нею тоді щось коли вона з ним на мотоциклі возилась, - вказав Віктор на дочку.

- Проведемо консультацію з Олесею, може вона щось придумас.

- Нехай думає і чим скоріше тим краще для нас усіх і для нього також. - Віктор вказав рукою на картину, навпроти, немов вказав на самого її автора.

Третього лютого, у Вадима і Лілі народився син; хлопчика назвали Назар. Вже наступного дня, Олеся і Ліза збирались відвідати Лілю в пологовім будинку. Дорогою в магазин, в якому дві жінки купили подарунки, а також дорогою в лікарню і опісля додому, Ліза увесь час вела розмову про те що недавно говорила з дочкою. Олеся вислухала і сказала що сама спробує переговорити з Юліком, пояснити хто такий Валерій і щоб хлопець не звертав уваги на його капризи так як вони викликані помстою щоб якось знеславити невинну дівчину. Олеся була впевненою що справиться з таким завданням.

В неділю, Юлік викликав Олесю на переговори, так як Тамара написала йому ще на тижні, що в тьоті Олесі є завдання на яке він сам напросився. Щоб зразу не навантажувати хлопця тим що Олеся повинна було вчинити, вона придумала передмову до своєї промови. Опісля коли вона привіталась, Олеся почала розмову про картину.

- Юлік, мені Тамара сказала що ти питає і можеш намалювати ще одну картину для Лізи, чи можна з тобою мати розмову на таку тему?

- Звичайно, мені Тамка сказала що мамі дуже подобаються картини які я малюю і тому я подумав чому би не намалювати якийсь скажімо пейзаж.

- Я знаю що любить мама Тамари, лиш не маю ескізу щоб ти міг поглянути.

- Ви маєте на увазі пейзаж якийсь?

- Ні Юлік, я маю на увазі хату, тобто будинок. Колись ми мали розмову які будинки подобаються кому і мама Тамари почала розповідати який саме будинок подобається їй. Вона сказала що такі будинки є французького стилю. Справа в тому що Ліза так як її мама, Тетяна Андріївна, любить щось антикварне і старинне. Колись давно ще коли ми жили в Україні, моя мама коли зайшла перший раз до них у квартиру, вона подумала що опинилась у дев'ятнадцятому сторіччі в самому Петербурзі. В них кімнати були високі, шпалери на стінах, стелі розмальованими були. На стінах картини такі великі, збанки різні грузинські стояли і таке інше. Тому Ліза любить щось старинне і романтичне. А будинок їй подобається саме такого вигляду: з білого каменю, два поверхи, дах з кам'яних плиток або з черепиці, чотирискатний, форма конверти. Вікна чотири симетричні, вхід по середині з дашком. Обов'язково вікна червоною фарбою а поруч віконниці. По одній стороні хати пнеться дикий виноград і досягає другого поверху. А ще ринви з міді, позеленілі від часу.

- Я все зрозумів, - відказав художник.

- Я думаю що в тебе уява працює досконало.

- Там можна ще подвір'я з клумбами, білий столик з кріслами, фонтанчик також старий такий і дерева гарні щоб столик в тіні стояв.

- А ще доріжка з бруківки як у вашому Львові.

- Я вже записую у блокнот собі, а вам хочу сказати що ви досить гарний дизайнер в таких питаннях. Взагалі я думаю що таких картин потрібно намалювати кілька штук і напевно вони продадуться легко. Я скоріше написав на замовлення такий в'їзд в панський маєток: два квадратні стовпи з каменю, чавунна брама і так аляя що губилась в тумані. Тоді я гарно був заробив, лиш швидко гроші протратив; куртку побачив гарну і дорогу.

- Бачиш як в нас гарно виходить.

- Сам зацікавився такою композицією, - признався живописець.

- А тут також в Нью-Йорку малюють і продають картини, лиш часто є такий сучасний живопис, я по правді не розбираюсь в тому що там нічого не намальованого конкретного, лиш різні фарби, таке враження немов діти розлили фарби і вони так засохнули. Також такі картини чіпляють без рамок, просто так вішають на стіну навіть без шнурків щоб вони були нахилені вниз, а лиш так вони стоять як стенди якісь. Може я не знаю як воно повинно зараз бути, лиш мені подобаються натуральні картини. А Ліза в нас взагалі творча душа: Тамару в школу послала музичну, також пісні любить слухати такі про кохання, а картини просто обожає. Я думаю що тут ти зміг би продавати також свої картини, лиш не такі щоб так старатись як ти малюєш, а так на швидку руку. Я бачила в скверіку там де покупляють квитки щоб плисти до Статуї Свободи, сидить художник і портрети малює людям, так він так швидко сюди туди і вже готовим: схожий замовник на себе чи не зовсім, нікого не цікавить: намалював, плати гроші і забирайся з своїм шедевром.

- Я був там, коли побував у Нью-Йорку, - признався хлопець.

- Те що ти там був воно добре звичайно, лиш що нам з того коли тут у нас не побував.

- Я не знав ще тоді нікого, навіть не сподівався що в мене будуть такі близькі люди там.

- А до речі ти можеш приїхати знову, в тебе ж віза напевно п'ятирічна. - Підкинула Олеся ніби між іншим, лиш саме задля цього вона і почала розмову з хлопцем.

- Так, в мене віза дійсною до чотирнадцятого року.

- Тоді в чому проблема?

Хлопець опустил несміливо очі перед камерою, а Олеся навпаки своїми сірими очима, стала щиро дивитись на співрозмовника. Вона не дочекавшись відповіді знову запитала:

- Так що надумав летіти сюди?

- А де я буду там перебувати?

- В мене наприклад.

- Я б не проти, лиш якось так незручно.

- Нічого тут незручного немає, лиш коли приїдеш, тоді я признаюсь що може відбутись лиш не знаю чи воно буде незручно чи навпаки зручно для тебе.

- Ви про що?

- Я про те що коли ти вже тут появишся, тоді Тамара тебе не відпустить у Львів назад.

- А як тоді? - Хлопець розгубився геть зовсім.

- Сам думай як тоді? - Розвела руками Олеся.

- Взагалі ми з нею вже говорили на таку тему, вона обіцяла з батьками поговорити.

- Вже провела розмову по такій темі.

- Тоді розкаже напевно мені наступнім разом.

- Юлік, - почала поважно Олеся, - дівчина не може робити те що потрібно робити хлопцеві, тобто тобі.

- А що саме?

- Окей, послухай мене перше, а потім подумай: Тамара, вона з такої родини що вони люблять щоб все було як потрібно. Колись мій брат, тобто Тамари тато, він також передзвонювався з Лізою, запрошував у гості на Україну, лиш вона не сказала йому про плани які були в її рідних. Тоді Ліза використала мене як подругу і звичайно сестру Віктора. Я йому сказала щоб він зрозумів: Ліза з Кавказу, а там коли хлопець полюбив дівчину, він повинен їй признатись. Коли він вже це зробив, тоді вони повинні стати заручені і не задовгий час одружитись. Тому там менше тих гулянок, і такого подібного. Звичайно що тут в Америці можуть люди дружити роками і побирати ся в п'ятдесят років, лиш наша родина, а особливо Арлани, тобто родина Лізи, вони дотримуються звичаїв більш давніх і діти в них усі одружені. Звичайно що ні Віктор, ані Ліза нічого не мають проти того щоб ви дружили, тим більше що ви на далекій відстані, лиш Тамара дуже хоче щоб ти приїхав до неї. А коли ти приїдеш, будеш з нею гуляти разом, проводити час а опісля поїдеш додому, тоді Тамара потрапить в якесь незручне становище. Я тобі навіть признаюсь одну таємницю з молодості батьків Тамари: коли Ліза приїхала перед весіллям до нас, їй не дозволили навіть разом бути з моїм братом до весілля, я маю на увазі спати разом. Не те щоб строго заборонили, вона сама була так навченою щоб все по порядку.

- Я вас зрозумів, - сказав Юлік.

- Лиш опісля коли вже одружились, до сьогодні одне без другого не можуть бути; от такі кавказькі звичаї в них родинні.

- Але не можу одружуватись по тій причині що Тамка в школу ходить.

- Юлік, повір мені: школа не є перешкодою в цьому.

- Як не перешкодою? Ви що серйозно так вважаєте? - Хлопець здивувався від почутого, так як він собі склав плани аж на такий час, поки дівчина закінчить школу. - Тоді що може бути перешкодою чи може хто? - Несміливо запитав хлопець.

- Ніхто, - коротко відказала Олеся.

- Тьотя Олеся. - Юлік оглянувся в своїй кімнаті перед тим як запитати. - Ви хочете сказати про те що?

Олеся не дала договорити хлопцеві, вона вклинилась під час його передишки:

- Я своє слово вже сказала, літом буде двадцять років тому, тепер про таке не зі мною тобі говорити, а з Тамарою, нехай вона скаже те що вона хоче.

- Правда? - Здивувався хлопець.

- Правда.

- Ой, а коли вона відмовить, я навіть боюсь таке подумати.

- Я ж сказала тобі що в них все серйозно, а коли б збиралась відмовити, тоді б не сказала що поговорить з батьками а просто відмовила б тобі вже була давно.

- Я ще не питав її про таке.

- А ти спробуй.

- Яюсь страшно навіть, просто я ніколи не думав що так скоро можу життя поміняти...

- Тоді виріши що саме в тебе життям називається: сам без неї, чи поруч разом з нею.

- А батьки її що скажуть не те?

- Вона ж тобі пообіцяла поговорити з ними.
- Може ви там допоможіть їй, ви там умієте домовитись, вона мені так сказала про вас.
- No problem! - Засміялась Олеся.
- Усе так серйозно, якимось не привичне і навіть страшно одночасно. Але я признаюсь що для мене дуже романтично те що дотримуються вони традицій з Кавказу; цікаво якимось.
- Страх тут зайвий; нехай Тамара боїться, вона ж дівчина і їй діти родити коли стане заміжня а тобі чого боятись?
- А що в них також так по-кавказькому що зразу діти повинні мати і так побільшувати, родинне дерево?
- Ні, що ти Юлік, - розсміялась Олеся з хлопця, - ніхто не вправі тобі а вірніше вам вказувати, хоча я думаю що Ліза захоче щоб ви для неї зробили такий подаруночок, лиш тут ні причому Кавказ уже, а просто вона любить дуже діти бавити.
- Я так вдячний вам тьотя Олеся, ви так мені підказали багато, просто я вже відчуваю себе немов я у родині вже сьогодні, - від задоволення та щирості, признався хлопець...

27

Одного вечора була буря. Холодний та сирий вітер, продував одяг немов сітку. Зимові дерева, не зважаючи на те що не мали листя, гнулися та мотались у різні сторони а в населених пунктах Лонг-Айленда, світлофори так хитались, що проїжджаючих під ним водіїв, мимоволі охоплював страх, щоб який з них не обірвався і не впав на автомобіль. Вітер гонив темні хмари по вечірньому небі дуже швидко, інколи крізь них пробивались далекі зорі, лиш хмари знову закривали їх набігаючи одна на другу.

Того вечора Віктор повернувся пізно додому. Діти вже вклялись спати, хоча наступний день був субота і не було школи, лиш діти були чомусь перевтомлені і причому усі троє, тому вони тут же повечерявши, пішли відпочивати. Ліза сиділа в кімнаті, вона поклавши на коліна ноутбук, переглядала плаття магазину «Macys». Ліза була одітою в сукню кольору морської хвилі, яка була наскільки довгою що майже тягнулась по землі а навколо вирізу біля грудей, був розкішний білий орнамент. Віктор побачивши дружину, потираючи від надвірного холоду руки, швидко промовив:

- Ліза, я замерз як морожена мойва.
- А ти що пішком ішов?
- Машину пригнав сюди іншу а там термостат на теплу місцевість вмонтованим, машина з Алабами, тому неможливо салон нагріти взагалі. А вітер якби на збитки все тепло видув з кабіни, навіть те тепло яке я сам надихав.
- Будеш гарячий чай чи каву? - Запитала Ліза, поклавши в сторону ноутбук.
- Я купуюсь і йду в ліжку а ти також давай зі мною і загриєш мене.
- Тоді я також прийму гарячий душ щоб була гарячою.
- Ти і так постійно гарячою: цілу дорогу думав коли я вже нарешті вклядусь а ти мене зогриєш своїми близнятками. - Віктор кивнув дружині на її пишні груди.
- Тихіше а то Тамара почує.
- Нехай учиться вже сама а то скоро художник ваш напевно приїде. - Віктор засміявся і зайшов у ванну що попаритись з дороги.

Поки Віктор зайняв ванну, Ліза пішла в спальню. Вона витягнула нижню шухляду широкої тумбочки, переглянула свою нижню білизну, витягнула те що їй було потрібно в ліжку. Опісля Ліза пішла на кухню, витягнула пляшку вина з кухонного серванту, налила в дві чашки, також поклала кусочки різного сиру на срібний піднос, і понесла в спальню.

На наступний день, Віктор з Лізою спали довше, їх попросила розбудити Олеся, яка зайшла в хату, так як двері були відчинені, і послала Руслана щоб той розбудив маму.

Ліза вставши вмилась, почистила зуби і пройшла в халаті на кухню де її чекала Олеся. Олеся запитала Лізу:

- Що збираємось на шапінг? Запитала Олеся.

- Не знаю чи зможу ходити по магазинах, чомусь такою втомленою почуваюсь.

- А ти що в ночі танцювала для свого Левчука?

- Ні, що ти Олеся, просто так втомилась.

- Поїхали заберемо маму; також з нами поїде в Бруклін.

- Дай мені десять хвилин і за той час приготуй каву мені і собі. - Вказала Ліза на кавоварку, а сама пішла одіватись.

Приїхавши до Марійки, Олеся з Лізою зайшли в хату, лиш Марійки вже не було вдома. Олеся здивовано поглянула на діда, так як перед тим все було домовлено вчора про поїздку. Федір показав щоб Олеся з Лізою сіли на диван.

- Біда в нас трапилась, - зітхнув дід, - поїхали мама з Левом у ветлікарню.

- Не розумію, - стиснула плечима Олеся, - куди поїхали?

- Послухайте що ранком було, - став розказувати Федір, - я встав як все, пішов в гараж до пса, щоб випустити його побігати. А він постійно біжить аж так в кінець подвір'я собі, так Лев навчив його ще від маленького, щоб не збирати за ним по траві а він собі там над потічком вже знає. Я так дивлюсь він ніби щось так носом фіркає, я крикнув на нього і пес прибіг. Але десь через пару хвилин він скорчивсь в гаражі і почав скавуліти, я до нього а він так почав корчитись що я настрашив ся. Пішов покликав Лева, він подивився і зараз пса в машину щоб до ветеринара вести. А вже мені телефонувала мама і каже що пес отруївся. Казав доктор що доза невелика, лиш треба його почистити і щось там йому робить вже. Так що мама напевно скоро не приїде ще, вже мусить там бути з Левом.

- А що Мухтар з'їв щось таке? - Запитала Олеся.

- Я не знаю що він міг з'їсти...

- Цікаво... Ніколи не було чогось такого з ним. - Здивувалась Олеся.

- Тоді ідемо самі, - запропонувала Ліза.

Олеся погодилась, вона з дороги зателефонувала мамі і запитала що трапилось з вівчаркою. Марійка сказала що собака отруївсь, лиш на щастя мала доза отрути попала в середину, йому вже зробили все необхідне.

Прошло може дві години, Лев з Марійкою повернулись додому. Вони впустили Мухтара в хату а старі Бойчуки стали його жаліти. Марійка стала розповідати те що вона побачила у ветеринарні лікарні, як там ведеться картотека подібно як колись в Україні велась для людей в поліклініках, також вона розповіла про картоні труни для котів та собак, коли їх усипляють на вічний сон, тоді ставлять в труни і власники везуть в крематорій спалювати своїх любимчиків.

Настя почала дивуватись тому що розповідала Марійка, а дід Федір цілком тверезо віднісся до почутого:

- А що ви думаете, - сказав дід, - людина привикає коли в неї є кіт чи пес. Наприклад кіт може жити навіть більш двадцять років, виходить що коли народився той кіт і разом з ним дитина, тоді коли кіт згине та людина вже повнолітня, а за дитинство привикне до того kota і шкода його. А пес взагалі вміє так себе повести що коли хто з ним час проводить, привикає як до людини. Правда пси живуть менше, але також можна вирости разом з ним і тоді люди плачуть за ним коли згине. Чужий може посміятись з того, а я пригадую нашого пса там вдома, того що Ліза нам подарувала була, ми їхали а він як людина прощався з нами, такий мені жаль був що до тепер не можу забути як він біг за машиною.

- Так було, було... - погодилась Настя. - А колись як люди коні мали, та кінь такий мудрий лиш говорити не може, та ти йому шпильку в сіно вкинь він ніколи не з'їсть. Корові пускали магніт не раз щоб там дротики чи якісь цвяшки витягнути, а кінь так тими губами відчуває що таке соломину а що таке залізо хоч в нього морда як шухляда.

- Не дарма наша Тамарка так любить коні, - промовила Марійка.

- О, та кінь файний і розумний.

Дід Федір став пригадувати про худобину яку колись трималось на господарстві:

- В нас з коровами люди мали мороку тому що рибалки приїздили на Бистрицю, там гачки накидають а корови паслись і разом з травою спасали їх. А бувало що кусок жилки з обірваним гачком і корова за жилку візьме язиком тай потягне все разом. Магнітом витягували з корови, лиш її напевно недобре було бо через ніздрі трубку давали тай мучилась худобинка бідна. А животина чи дика, чи свійська, вона по-своєму приємна, і коли любити і годувати, ходити коло неї, вона розуміє добре, хоч сказати не може нічого.

Але у тих бесідах ніхто не знав правдивої причини чому собака отруїв себе. Ветеринар був накинув кілька версій, лиш жодна з них не мала основи щоб прийняти під увагу і тому ні Лев, ані Марійка, не знали що відказати. Навіть коли Федір оглянув миску в гаражі, з якої їв постійно собака, нічого не викликало підозри. Настя ніби між іншим натякнула чи не було там над потічком якого минулорічного отруйного гриба, так як вівчарка міг лиш взяти в рот і спробувавши тут же викинути, лиш отрути мала доза попала разом з слиною в шлунок. Така версія могла підтвердитись коли б не було снігу, а так при такому сніговому покриві, який гриб і звідки зміг там взятись.

Але Лев прислухався до того що сказала теща і взяв чоботи, пішов щоб поглянути не в гараж а саме туди де собака вибігав по нужді. Лев слідкував за слідом і раптово натрапив на кілька сухариків для собак, які були розкидані на певній відстані один від одного. Лев став збирати їх щоб Мухтар знову не отруївся. Він обходив все подвір'я поки не переконався що нічого немає на території. Сліду Лев не побачив жодного, складалось враження якщо хто і підкинув отруту, тоді кидав здалека і тому сухарики були розкидані.

Прийшовши в хату, Лев показав знахідку, лиш ніхто не зміг додуматись кому знадобилось погубити їхню вівчарку, так як сусід Абдула любив собаку не менш господарів а так більше просто не було кого запідозрити, по крайній мірі мужчинам: Леву та Федору.

Буквально через кілька днів, Володька зателефонував Віктору. Той здивувався, так як Володька ніколи не звертався по телефону до нього, а тим більше хлопець говорив схвильованим голосом і Віктор зрозумів що щось трапилось.

- Дядя Вітя, я тут на дорозі мене коза вдарила.
- Як коза вдарила? Ти маєш на увазі дика коза вискочила на дорогу?
- Так, так було. Вона, а може він, бо з рогами, вилетіло мені просто перед машиною, впало на капот і залетіло у вікно!
- А тебе не заділо?
- Мене не вдарило, лиш я не сам і тому не хочу щоб тато знав і мама.
- Зрозуміло. Так що потрібно тобі конкретно.
- Забрати машину на візок і одну людину відвести додому.
- А та особа, - почав жартувати Віктор, - особа названа саме є вона.
- Приїдете і увидите.
- Давай адресу мені я кидаю на екран.
- Пишіть. - Володька став говорити по буквах як прийнято в Америці диктувати. Коли Володька продиктував, Віктор свиснув.
- Тебе якої мари туди занесло в такі світи?
- Їхав маяк показати одні людині тому що ще не була там.
- Зима на дворі, холод, а вам маяка треба?
- Вже не треба.

- Дивись щоб не замерзла та твоя туристка там поки приїду.
- Лиш щоб мама не знала а то зараз почнеться, - заодно попросив Володька.
- Все буде тихо і надійно. - Запевнив Віктор племінника. - Але тато все одно буде знати тому що машину повеземо до нього по-любому.
- Може перше відвеземо додому одну людину?
- Вертатись буде потрібно а тій «людині» нічого твій тато не зробить поганого; заодно познайомиться з нею. Я все перестрашую перед тим.
- Окей, - погодився Володька.

Але приїхати на місце пригоди Віктор зміг лиш через дві години. Щастя що машина могла працювати і надувати тепло в салон, хоча скло передне було пом'ятим як стара газета, лиш все одно тепло не так швидко видував холодний вітер, тим більше що пригода трапилась на шосе під номером «27», біля перешийка заливу та океану. На місці пригоди вже була поліція, один з поліцейських витягнув пістолет і вистрілив в голову оленя який ще судорожно тріпав задніми ногами та здригався усім тілом. Дівчина яка була з Володькою, була не хто інша як Джоана, вона перелякалась і плакала побачивши кров та смерть оленя. Приїхавши Віктор, поглянув на дівчину і взяв в сторону племінника:

- Ти що чинь дитину з хати забрав, поїхав в такі світи тай ще в таку погоду?
- Я що знав що так буде? - Розвів руками Володька.
- Я не про те що трапилось, я про те що вона ще дитина зовсім.
- А як вам? Правда нічого? - Усміхнувся Володька.

Коли хлопець сміявся він був найбільш схожим до своєї мами, до Олесі. Віктор оглянувся і запитав племінника:

- А її нічого не буде вдома?
- Якщо за мене, тоді вона на все готова.

- Ти подумай лишень, ти такий як твоя мама: ледь школу не перевернула колись за себе також. Давай відправляй в мого трока свою болгарку а то замерзне і замість сліз будуть сосульки. - Вже почалось і в Олеськи нашої також щастя двох сердець... - Промовив сам собі Віктор, та глибоко зітхнув.

Пройшла ще година часу поки звантажили розбиту машину на візок, Володька прив'язав передні колеса, так як задні котились дорогою. Взагалі машина була на ходу, лиш скло прогнулось всередину салону і крізь нього не було нічого видно.

Віктор з Володькою, мокрі від снігу та самі задихавшись від того що працювати будучи тепло одітими, нарешті сіли в трока. Хоча трок мав продовжену кабінку щоб хто зміг сісти заді, лиш Джоана сіла по середині між Віктором та Володькою. Коли почали їхати, Володька насамперед попередив, (ніби похваливши дівчину), що вона розуміє багато російських слів а вже від цього і українських досить. Віктор зрозумів для чого натяк, тобто щоб не питати чого в присутності дівчини про неї.

Їхали мовчки, Віктор лиш час від часу поглядав на дівчину, руку якої Володька тихо витягнув та взяв в свою долоню. Віктор думав: знайшов якусь дитину, витягнув з хати в таку погоду, погнався в таку далеч і ще на оленя натрапив великого. От взнала б Олеся зараз, але були б крики в хаті. Але тут же Віктор став думати сам про себе, пригадуючи той час коли Ліза була ще молодшою як в даний час Джоана і як тоді він хотів щоб з нею десь провести час на одинці, щоб ніхто не бачив і не помішав. Що тепер їм - порівнював Віктор - телефони, машини, є де заробити гроші для різних розваг, лиш щоб любов була а зручності не те що в наших юних роках були. Лиш тоді яке було кохання, як дівчина цінувала навіть пачку печення, не говорячи вже про шоколадку, чи двісті грам шоколадних цукерків. А зараз як Юра любить говорити: «щоб не дав, нічим не поцінять діти». Коли людина терпить нестаток, вона завжди може відчувати радість при першому задоволенні: щось придбала, купила, подарував хто якусь річ, а коли людина може те все придбати сама, а ще коли захоче, тоді навпаки працює якийсь рефлекс незадоволення і роздражнення.

Віктор включив якусь музику щоб тихо грала, молоді дрімали а він продовжував роздумувати аж поки не приїхав в гараж Юри, щоб найперше залишити побитого Крайслера там, а вже опісля розвести закоханих по домах. Приїхавши під гараж, Віктор сам вистрибнув з кабіни трока і пішов до Юри.

- Юра, тут я привіз тобі роботу. - Кивнув Віктор на двері гаражу.

- Що вже за «радість»? - запитав Юра.

- Але послухай перше: Володька ваш натрапив на оленя, з Володькою все окей, лиш той олень залетів у вікно і зробив з нього верету. Ще крило трошки покоцав так.

- А де він його підібрав?

- Їхав десь собі там і натрапив, - махнув рукою Віктор.

- Я не маю чим зайнятись а його вікна зараз в такі сніги робити?

- Ти не злися а краще послухай. - Віктор підійшов ближче щоб пояснити. - Там в машині він не сам; якусь дівчину віз, ну розумієш як воно буває.

- Напевно ту болгарку.

- Я думаю, лиш ти не кричи на нього щоб дівчина не подумала про нас ніби якісь перелякані, вона і так вже намерзлась з вашим кавалером і голодна напевно.

- Щоб не вийшло таке як з твоєю тещею колись: пам'ятаєш як вона прийшла до Арланів перший раз, а дід Ілько нашого вітчима Льовушку мерзив, мені Леся розказувала, думаю що ти також знаєш ту історію, - пригадав Юра.

- Лиш ти сьогоднішню історію своїй Лесі не розказуй, а то я хочу в хаті посидіти спокійно у вечорі а не слухати її крики, - попросив Віктор.

- Пішли подивлюсь на невістку, - махнув рукою Юра.

- Іди помийся а то мазут на вусах вже висить навіть, - засміявся Віктор.

- Правильно Вітьок: переший погляд і перша зустріч пам'ятається навіки. А Лесі нічого знати, а то як взнає що першим побачив болгарку, її жаба задушить від заздрощів. - Пожартував Юра і пішов справді помитись.

- Почекаю тебе на дворі! - Крикнув Віктор в слід за швагром та додавив, - а ти дивись не перелякай дитину людям, а то висунешся з того гаражу з своїми вусами як полярний ведмідь навпроти молоденької серни.

- Не дарма я коли тебе увидів перший раз в армійському боксі, назвав тебе інтелігентом, ти таким залишився, - відказав Юра.

Вийшовши з гаражу, Юра не насмілювався відчинити двері трока і заговорити з дівчиною. Він пішов зразу дивитись на синову машину, Володька також вийшов з кабіни. Юра оглянувшись сказав синові щоб той пішов в гараж і зробив кави собі і дівчині.

- А там є стакани такі що не мити їх?

- Є там! Ти не в діда Мирона в Тлумачі колись, а крутому гаражі. - Відказав Юра, а сам пішов щоб відв'язувати машину з візка.

Опісля Віктор відвіз спершу Джоану, а так вже з племінником самі поїхали також до своїх теплих осель.

Повернувшись Віктор додому, розповів дружині про пригоду Володьки. Звичайно що основною темою була дівчина з Болгарії. Але Ліза вислухавши сказала Віктору що в них є також надто серйозна бесіда, так як діти їхні, Ліза мала на увазі Тамару і сина Олесі, вже достигли такого віку що приходитьсь все покласти на задній план і зайнятись саме дітьми більш як коли.

Вже коли усі пішли спати, Ліза сіла на ліжко припершись спиною на подушку, почала вести розмову з Віктором про дочку.

- Вітя, ми повинні вирішити важливу справу.

- Давай вирішимо, - відказав Віктор, лягаючи в ліжко.

- Одним словом Тамара говорила зі мною про свого нареченого. Вона питала мене як її далі бути, тому що так просто дружити, трошки є загроза зі сторони Ковальських.

- Дуже добре що вона вже навчилася радитись з тобою, напевно сама зрозуміла до чого привела її дружба з Валеркою проти якої ми усі були.

- Більш того: Олеся мала розмову з Юліком особисто, там вона йому пояснила немов ми з Кавказу, а по традиції горців, потрібно після того коли дівчині признався в любові, заручитись з нею, і опісля весілля як повинно бути. Сказала що ми придержуємось старих традицій, Тамара в такому виросла і так далі.

- Що він сказав на таку справу?

- Хоче їхати сюди і оженитись з нашою Чорнобривкою.

- Тоді нехай так буде, нам такий хлопець як подарунок. А ще Ліза коли Ковальські взнають про нього, тоді можуть справді щось помішати і біди наробити як мені колись Зоська небіжка наробила.

- Вони вже все знають про Юліка.

- Ти що серйозно? Я думав що Василь сказав, мовляв Валерій Тамарі помститься одній.

- Знають Вітя і тому ми повинні діяти швидко і одночасно щоб не виглядало настирно з нашої сторони перед самим хлопцем.

- Тоді не станемо чекати щоб Тамара школу закінчила а то можна пролетіти в такому випадку. Знаєш: час інколи працює проти людини і її бажань.

- Я думала щоб вони подружили довше, щоб почуття перевірили свої, могли розібратись що таке пожадливість викликана принадою краси і полових поривів а що справжня любов та вірність. В такому випадку час найкращий контролер, лиш я побачила що чекаючи також можна наробити помилок подібних як колись я була натворила з тим листом. А я вже боюсь всього, тому що коли б щось трапилось погане і через мене, я б собі не простила ніколи такого. Не хочу щоб ще діти через мене мучились як тоді в дев'яностому було, коли ми були молодими двоє.

- Так коли ти думаєш можна прийняти його в родину?

- Я думала щоб до двох місяців він був вже тут в нас.

- Так скоро? - Віктор підвівся на лікті в ліжку.

- Ти скажи свою дівку Вітя.

- А жити де вони будуть?

- Так як було домовлено: в моїх батьків, хіба не знаєш?.

- Потрібно обговорити з ними також про таку справу, тим більше що Тамарі прийдеться поміняти школу.

- Школа не проблема і з житлом вирішиться: скажу татові що Тамара виходить заміж, він з радості їм купить квитки кудись на Кариби, що медовий місяць провели розкішно.

- Як добре зараз дітям нашим, не те що нам колись коли ми побрались.

- Не в тому щастя Вітя: багато їдуть на медовий місяць, а він виявляється полиновий і повертаються розчарованими, з розбитими серцями.

- Взагалі для мене діда Андрія стара хата, була краще п'ятизіркового готелю десь на Карибах. А в ночі така була гроза і так громи били як точно десь на тропічному острові. - Признався Віктор. - Але як тут так заведено щоб молоді кудись їхали - тоді нехай поїдуть звичайно куди їм забагнеться.

- Думаю Вітя що взавтра Тамара має переговори з Юліком і він буде їй пропонувати.

- Я вже таке пережив, - засміявся Віктор, - ой пам'ятаю як в новій хаті я в коридорі був задихався коли говорив з нашою Андріївною. Я ж не знав тоді що вона така весела людина і проста; а теща вона і в Африці теща.

- Так що тоді ми даємо згоду як батьки?

- А тобі не жаль віддавати нашу Ляльку в руки якомусь художникові?

- Для нього не жаль, а живописці вони романтичні в усьому і надіюсь в коханні також.

- А як в нього характер поганий якийсь буде?

- Нічого я його перевиховую, - усміхнулась Ліза. - Стану все пояснювати, просити.

- Воно то так: куди він тут дінеться від такої тещі. Але лишень подумати Ліза: недавно я просив твої руки, а як швидко пробігло вісімнадцять років...

- Олеся була в такому віці як Тамара наша, коли виходила за Юру: їй також цього року виповниться сімнадцять і коли вийде заміж, в неї буде все так як в Олесі.

- Тоді напевно у Володьки повинно відбутись так як в мене, - запримітив Віктор.

- Зараз порахуємо: ти одружився у віці двадцяти двох років, виходить Володька повинен женитись напевно в тринадцятому? А чому: саме підросте його дівчина, їй зараз як ти сказав чотирнадцять а тоді буде сімнадцять також так само як Олесі було і Тамарі нашій, все прекрасно виходить тоді, - підрахувала Ліза.

- Цікава математика в тебе Ліза.

- За Володьку не знаю, лиш з Тамарою напевно не випадково так склалось.

- Ой будемо віддавати дівку нашу, - Віктор протягнувся на ліжку, - як в тій пісні народні співається: «Ой пішла я заміж у чужу оселю і поклала подушки на сирую землю...»

- Правда оселя вже не аж такою чужою, там вже все переділено щоб не ходити по хаті молодим. Тато вже встановив джакузі собі на своїй половині і готовий туди перебраться повністю. А ще Тамара сказала що Юлік питав її про Руслана і Беллу, хоче їх побачити. Він навіть запам'ятав що коли Белла сміється у неї дві ямки на щоках, входить що він не байдужний до рідних Тамки.

- Та вони двоє допомагали Тамарі тоді коли ми летіли в Україну, правда самі не знали яку послугу виконують для неї. Белла по літаку ходила туди і сюди, Тамара ніби водила її, але насправді сама ходила а малою лиш прикривалась, а Руслан взагалі зіграв в ключовий момент важливу роль, коли б не він, тоді зв'язок міг бути загубленим.

- Так що конкретно Тамара повинна сказати Юліку про подальший план?

- Нехай скаже щоб розпродував свої картини і лиш сонечко весняне блисне, ми його заберемо сюди. Але він повинен знати що лиш приїде, нехай тут же женеться на ній тому що не піде жити до твої батьків як бойфренд з нею. - Серйозним тоном, сказав Віктор.

- Олеся вже провела з ним консультацію і він знає що саме так потрібно поступити. Правда не знаю коли Тамара в школу ходитиме що він буде сам робити вдома там?

- Захоче буде зі мною машини переганяти а у вільний час накупимо йому фарби і нехай малює нас усіх і втому числі Мухтара.

- Я думаю що ми йому усі будемо подобатись, лиш щоб мама моя там не жартувала з ним більш прийнятих норм; знаєш як вона уміє інколи?

- Андріївна в нас може, - засміявся Віктор, - лиш Тамара введе його в курс справ і все буде добре.

- Тоді я завтра перемовлюсь з Тамарою, нехай викладе йому наше враження, головне щоб Ковальські нічого не почули а то справді почнуть робити перешкоди нам. По поводу весілля ти також правим: потрібно щоб тепліше було трошки і весною в самий раз буде гарно. Добре що в нього віза така що зможе приїхати знову сюди а тут розпишуться і все повинно бути добре. - Ліза закінчила розмову з Віктором, який вже засинав.

Але насправді було все не так просто як батьки дівчини собі уявляли, а не просто було тому що в Тамара опинилась посеред двох, тобто попала в трикутник. Ні її рідні, ані вона сама не знала, наскільки серйозно та пильно Валерій слідкує за її особистими відносинами з Юліком. Хоча від Валерія сподівались якихось неприємних сцен, лиш все таки усі вже привикли що бувші відносини Тамари з Ковальським, справи минулого.

Наступного дня в суботу, Ліза пробудилась дуже задоволеною. В ночі їй був сон, сон був про дитинство. Ліза встала скоріше Віктора, вона прийняла душ, оділа чорний шовковий халат і пройшла на кухню.

Несподівано в двері хтось постукав, звичайно що Ліза розуміла що це хтось з долини, тобто від Ковальських, лиш їй було незрозуміло чому в таку ранкову пору вже комусь не спиться а значить щось трапилось. Ліза не помилилась: ранкова гостя справді була з долини, в дверях стояла Олеся, також в домашньому халаті.

- Привіт Олеся, - промовила Ліза дивлячись на Олеся. - Ти проходи на кухню сюди.

- Добрий ранок. - Олеся пройшла тихо, розуміючи що діти ще сплять.

- Щось трапилось що ти так ранком?

- Перш всього хочу запитати як тут у вас справи?

- Нормально. А взагалі мені такий сон був гарний вночі на сьогодні, - стала розповідати Ліза, - буквально перед ранком приснилось що я в Ешері. Там була така вулиця гарна і зелена, з однієї сторони така кам'яна огорожа, а з другої сад так підіймався вгору. Немов я в сні іду тією вуличкою, так пташки співають а думаю собі: де мої діти що їх немає зі мною? Знаєш як буває у сні: не думаєш ні про минуле, ані про майбутнє, лиш живеш тим що бачиш. Уяви собі таку картину: я іду вуличкою такою може дванадцять років а сама думаю де мої діти. - Ліза почала сміятись сама з себе. - А ще ми сьогодні маємо важливий день: повинен Юлік викликати Тамару і напевно буде їй сьогодні пропонувати, так що нам усім не терпиться знати чи він насмілиться сьогодні про це говорити.

- Буде пропонувати. - Цілком серйозно, повторила Олеся.

- А що ти так Олеся? Ти може не рада тому? - Ліза зробила незрозумілий вигляд обличчя.

- Ні справа не втому: з молодими все прекрасно.

- Олеся, а взагалі ти звідки такою впевненою що саме сьогодні він буде пропонувати?

- Послухай Ліза яка тут справа: Юлік вчора написав моєму, написав що хоче пропонувати щоб Тамара вийшла заміж, лиш не знає чи підходящий для такої справи час. Володька відписав йому чому в нього такий сумнів, а Юлік пише одну річ немов не дуже важливу, хоча насправді вона надто важлива. Я не хотіла тобі говорити вчора тому що Юлік відписав досить пізно вже, лиш Володька мені сказав про те. Одним словом я по тій причині забігла так ранком.

- Олеся, говори вже на кінець а то я вже починаю хвилюватись. - Прошептала Ліза присідаючи край столу.

- Пише Юлік що не знає чи буде зручно таку урочисту бесіду вести так як напевно у нас трапилась втрата.

- Яка втрата? - не терпілось знати Лізі.

- Запитав Юлік, чи правда що ми залишилися без Мухтара, тобто чи правда що вівчарка загинув наш.

- А що тут такого? Напевно Тамара сказала що він отруївся був і Юлік переживав.

- Саме в тому справа що не Тамара сказала йому а якийсь Антон Мельник, немов він художник з Нью-Йорка. А Володька мені признався що той хто видає себе за Мельника, не хто інший як Валерка Василів.

- Виходить Валерій пише Юліку?

- Воно ще не все: ніхто крім нас двох не знали що Мухтар був отруївся, ми ж тоді в Бруклін маму хотіли забрати а Володька не знав про те нічого. Виходить що Валерка сам хотів отруїти Мухтара щоб нам наробити шкоди, тому що написав у Львів немов собака хворий і напевно вже згинув.

- Як так: щоб він вже на таку низину опустився? - Скривилась недовірливо Ліза.

- Ще не все - продовжувала Олеся - він написав ще другий натяк: написав що коли собаку похоронять тоді куплять собі іншого такого ж самого, так як мовляв ми вже мали

такого на Україні, а ось коли Тамара не навчиться плавати так щоб довго на воді протриматись, тоді другу її вже не будуть мати.

- Що за безумство якість? - Розвела руками Ліза. - Мухтар, Тамара, вода і плавання.

- Послухай даліше, - стала заспокоювати Лізу Олеся, - я на ліжку все переказала своєму Юрові а він так думав що я вже була заснула, ранком він пробудився дуже скоро, розбудив мене і каже що напевно додумався про натяк. Юра сказав що напевно справа пов'язана з кораблем нашим; той що дядя Львова має. Я тут же зателефонувала мамі, все розказала а мама нікому не сказавши, пішла поглянути чи знову хто чого не підкинув Мухтарові і заодно стала обглядати човна. І що думаєш Ліза? Знайшла мама на дні з лівої сторони вісім дірок просвердлених в кораблі нашому і що головне вони просвердлені буквою «Т». Чотири дірки по горизонталі а від середини чотири вниз по вертикалі. Притому дірки коло задньої часті саме там де двигун знаходиться і вага човна більша.

- Ти серйозно Олеся? - Не могла повірити Ліза в те що почула.

- Цілком серйозно Ліза. Правда я просила маму щоб нікому ні слова, все одно ніхто плавати зараз не буде тому що зима.

- Виходить що він хотів щоб ми знали про те все, тому сам написав Юліку.

- А Юлік вже також став додумуватись трошки тому що запитав його звідки він знає що в нас колись був також кавказька вівчарка в Україні. Правда на запитання так званий «Антон» так і не відповів.

- А човен могли затопити дуже просто: уяви собі що вийшли в океан на кілька миль, вода почала б набиратись, в човні підлога а внизу трюм. Поки побачили б що човна перекинуло, було б пізно повертатись до берега. Звичайно там є рятувальні жилети, так що Тамарі не прийшлося б плисти вручну, лиш човна б затопили.

- Юра мій вже так всипався сам до себе і говорить що ми винуваті. Питає мене: «чому Вітя тоді коли побачив що Валерка в хату був заліз, не підняв шум і не поїхав до його батьків?» Потрібно було погрозити поліцією, щось робити а не сидіти просто немов нічого не відбулось. Я тоді щось натякнула Наталі, вона ще на мене накричала і так закінчилось. А Валерка побачив що може добитись свого, побачив що немов його бояться, нічого йому не говорять і пішов даліше в своїх поступках.

- Але вже Мухтар що йому винуватий, тим більше що він там у мамі а не тут з Тамарою.

- Йому яка різниця? Щоб шкоди наробити нашій родині. От викликала я сюди на свою голову! - Махнула рукою Олеся.

- Боюсь щоб ще голубів не отруїв, там кілька штук є в дяді Лева.

- Також мамі скажу, краще щоб вони їжу їм клали десь високо; голуби можуть собі брати з годівниці також.

- Проблема з тим Валерієм, - промовила Ліза. - Виходить так що миритись з тим що він загубив Тамару, він не годиться. А коли навіть він признає це як наявність, все одно вирішив помститись нам любим способом.

- Ліза, ви Юліка забирайте сюди якнайшвидше, той лиходій ще може йому наробити проблем там.

- Вітя так само думає, - призналась Ліза.

- А Юліку якось потрібно розповісти про Валерку, - підкинула Олеся, - думаю що мені потрібно почати і просто все розказати як було. Так як я викликала рідних Валерки сюди, тоді в мене є вагома причина почати розмову на таку тему. Надіюсь що Юлік розумний хлопець і він зрозуміє, тим більше коли вже наважився пропонувати Тамарі, з того бачимо що в нього наміри серйозні щодо відносин з нею.

- Мало часу Тамара знає Юліка щоб в дорогу з ним пускатись, життя воно не просто так, лиш що вдіємо коли так все складається в нас.

- Нічого Ліза: він сам, ми тут усі і якось будемо вважати щоб він був задоволеним і щоб жили вони двоє нормально. Я думаю що вони люблять одне одного а коли є любов тоді все решта якось вирішиться само собою.

- Він красивий такий а такому і не жаль потерпіти, - усміхнулась Ліза.

- Приглянувся вам двом, як Вітя любить говорити.
- Бачу що цей рік в нас не буде простим, лиш змушені якимось все пережити.
- Ще не таке переживали, так що будемо надіятись на краще, - підбадьорила Лізу Олеся.

Чим більше Левчуки хотіли стати подальше в стороні від Ковальських, тим більше їм не вдавалось цього зробити. Потрібно було необхідно приборкати Валерія, а так як ніхто не хотів зв'язуватись з його рідними, засобу як такого не було, тому що вести якісь бесіди з самим шкідником, не було жодного сенсу; навпаки його злочинний авторитет лиш зростав від того і хлопець відчував себе ще більш впевненим, що він має в певній мірі владу.

Того дня як очікували, Юлік викликав на зв'язок Тамару. Привітавшись, Тамара виконала те що обіцяла коханому: покликала меншу сестру щоб Юлік на неї поглянув. Руслан відмовився іти, він лиш сказав що коли той приїде тоді побачить його. Тамарі подобалась така відповідь брата, так як була нагода почати розмову про приїзд Юліка в Штати. Побачивши Беллу, Юлік став робити малі Левчучці різні компліменти до того часу, поки вона не засоромилась і просто втекла з кімнати сестри.

- А тепер візьмемось за тебе, - промовив Юлік Тамарі.
- Дивись щоб не було так як колись з моїм татом коли йому прийшлося бути в такому становищі, в якому знаходишся ти зараз.
- А мені допоможе тьотя Олеся, як тоді допомогла батькові.
- Тоді все ясно з тобою.

Наступила хвилина мовчання: Тамара чекала щоб Юлік говорив а він чекав щоб вона почала щось сама. Двоє, дивлячись одне на одного разом розсміялись і після немов хтось зніс невидиму перегородку.

- Тамка, - промовив хлопець, - а ти знаєш щось про Кавказ? Які там традиції де твоя мама народилась і твій дід Арк?

- Трошки лишень а що тебе цікавить?

- Я довідався що коли хлопець полюбить дівчину, тоді там на Кавказі є такий порядок: він повинен їй признатись що її любить, опісля вони стають заручені і незадовго весілля гуляють а інакше бути не може.

- Можливо.

- А мені дуже подобається такий порядок, коли б ти жила на Кавказі, тоді я вже був би щасливим лиш від того що тобі подобаюсь. Там напевно немає такого що дівчина ходить з хлопцем а тут підійшов другий, потім третій і вона завертілась серед них. А там коли дівчина хлопцеві вділила увагу, значить вже він може розраховувати на її серце і руку.

- Саме так було в моїх батьків колись: мама першою була в тата і він також у неї першим.

- А тобі б хотілось щоб в тебе так було?

- А чому лишень у мене?

- Тоді у нас двох?

- Надіюсь що саме так воно буде, - відказала відверто Тамара.

- Тепер я вже маю відвагу і тому хочу тебе запитати чи ти мала бесіду там вдома з батьками про мене?

- Так, я розмовляла з мамою а вона вже сама з татом говорила також.

- Що мама сказала про мене?

- Вона сказала що ми ще мало часу дружимо і не знаємо аж так одне одного, лиш тьотя Олеся, вона заступилась за тебе і розповіла як багато вона мала нагоди з тобою поспілкуватись. А ще картина яку ти намалював для мами, також багато говорить про те

що ти постарався щиро. Одним словом батьки не проти того щоб ти приїхав сюди до нас, щоб ми змогли не лишень бачитись на екрані а взятись за руки.

- А ти призналась про те що я торкався тебе в літаку?

- Ні що ти: такого не можна говорити нікому.

- Яка ти розумна в мене.

- Так ти зможеш приїхати?

- Я тут без тебе не можу а приїхати приїду, навіть як прийдеться на човні через океан веслом гребти.

- Човником не прийдеться, а ось прилетіти тобі необхідно.

- А квиток лиш в одну сторону купляти? - Несміливо натякнув хлопець

- Ми купимо квиток. - Відказала Тамара і тим самим уникнула відповіді на запитання.

- Я ж не можу так використовувати твоїх батьків. - Хлопець поклав руки, хрестивши їх на грудях.

- До речі, - поважно промовила Тамара, - я можу навіть за свої гроші купити не лиш тобі одному квиток а усій тій компанії з якою ти тоді повертався в Україну.

- Тоді краще не усій компанії а лишень мені одному. - Відказав Юлік і став дивитись на дівчину. - А ще можна на медовий місяць. - Додавив щасливий хлопець.

- Надіюсь що ти знаєш коли їдуть на медовий місяць і після чого?

- Звичайно що так.

- Так скажеш вже на кінець чи покликати може тьотю Олесю? - Вже не видержала більш Тамара і хотіла конкретної домовленості щоб вже сьогодні не відходити від екрану без новини для батьків і родини.

- А ти думаєш воно так легко?

- А що може відмовляли вже тобі?

- Ні, що ти? Саме тому що я ще ніколи не знаходився в такому становищі, тому мені важко. Я надіюсь що хоча задля мистецтва ти не відмовиш, тому що в протилежному випадку мене просто не стане на світі і від того живописне мистецтво потерпить.

- Любов вища мистецтва Юлік, - цілком серйозно відповіла Тамара.

- Тоді стань моєю улюбленою дружиною в ім'я любові, - нарешті вимовив хлопець і відчув як кров хлинула йому у скроні.

- Я згідна, лиш щоб ти любив мене все життя.

- Яке в мене життя без любові і без тебе?

- Ти в мене перший і останній будеш.

- Я так вдячний тобі за таке впевнення що слів не знаходжу.

- В мене також кавказька кров і тому коли полюбила один раз - тоді назавжди.

- Так як твоя мама?

- Як наша мама, - виправила Тамара.

Хлопець замовчав, він схилив голову над столом... Тамара не знала що з ним, лиш він подумавши промовив а вірніше признався:

- Від коли я сам залишився, від того часу я думав чи буде в мене такий день в житті що мене прийме за свого якась людина яку я зможу назвати мамою...

- Можна переказати твої слова тій людині?

- Як захочеш... - Юлік стиснув скромно плечима.

- Для неї буде такий самий день як для нас сьогодні.

- Татові також скажи те саме, будь ласка.

- Все перекажу і ми обговоримо твій візит сюди. - Тамара з радості потерла долонями, правда під столом, так що хлопець цього не побачив.

- Тамка, дивись, а то я надіюсь на те що почув з твоїх вуст.

- Можеш не сумніватись і вірити мені, - впевнено промовила Тамара.

- А скажи правду: ти мабуть готовилась після того як тьотя Олеся зі мною мала переговори; хіба не так?

- Ні, я зробила рішення ще в салоні літака.

- А звідки ти знала що ми познайомимось?
- Відчувала що інакше бути не може.
- Справді в тебе кавказька кров, - погодився Юлік.
- Приїдеш ще більш переконаєшся. - Тамара усміхнулась і соромливо опустила очі.
- Вже спати не зможу після твоїх обіцянок, - признався хлопець.
- Зараз ще можеш спати...
- А коли приїду напевно буде не до сну.
- Потерпи, побачиш...

Здавалось говорити більш не було про що, по крайній мірі сьогодні. Тамарі не терпілось переказати батькам слова Юліка, вона відчувала як радість та любов переповнювали її юне серце. Хлопець зрозумів її стан, він просто скромно промовив на прощання:

- До наступного разу; цілую моя синьоока фіалка.
- Цілую тебе, ти для мене будеш едельвейс. - Промовила дівчина.
- А чому саме едельвейс я не тюльпан чи що інше? - Поцікавився Юлік.
- Тому що тюльпан хоча і красивий, лиш його хто захоче може мати а едельвейс лиш я можу мати.
- А що може він росте на Кавказі?
- По правді я не знаю навіть.
- Як оригінально ти називаєш мене.
- Приїдеш до мене, тоді я розкажу чому саме назвала тебе едельвейсом. - Промовила Тамара на прощання.

Після розмови, а вірніше після того коли Юлік запропонував дівчина стати його дружиною, в серці Тамари появилась така радість, вона зрозуміла якими правими були її рідні які бажали для неї такого щасливого дня. Тамарі пригадався вечір тоді коли вона з мамою сиділи і розглядали картину, автора якої тоді ще ніхто з них не знав, а також як вела з нею розмову тьотя Олеся, яка також хвилювалась за майбутнє племінниці.

Марійка не призналась Леву про човна і шкоду яку вчинив син Василя і Наталі. Марійці було соромно таке розповідати чоловікові, а ще вона не хотіла щоб Лев погано подумав про рідного брата Юри. Хоча Василь нічого не міг вдіяти синові як дорослому, тим більше що сама Василь не мав голосу в домі як такого, все одно щоб хто не казав а Валерій був сином Василя і племінником Юри.

Марійка поговорила з сином і Віктор вирішив щоб лиш як стане тепліше, взяти човна в гараж, та провести технічний сервіс. Також заодно і заробити дірки в корпусі, все зафарбувати, щоб ніхто нічого не запідозрив.

Але поступок Валерія, в якому ніхто не сумнівався вже, потривожив родину, так від нього сподівались нових напастей та шкоди.

Тим часом Ліза не хотіла думати про Валерія, хоча знала від Олесі все що трапилось на подвір'ї Лева і Марійки. Ліза думала щоб на другий тиждень самій поговорити з Юліком.

Віктор з Лізою розуміли те що молоді хоча закохані, лиш вони мало знають одне одного. Практично вони спілкувались виключно по комп'ютері, і хоча в цей час вже багато людей побралось знайомлячись та користуючись послугами електроніки, все одно якось для тих хто народились колись в Союзі, хотілось чогось більш натурального та очевидного. Наприклад бачити молодих поруч як хлопця та дівчину, як вони виглядають одне з другим разом, бачити за столом в своїй хаті нового кандидата в родину, і так далі.

Правда сама Ліза, змінила свої думки в цьому питанні від того часу, від коли Тамара переказала їй те що говорив Юлік про маму. В Лізи зародилось таке відчуття, немов вона не приймала хлопця як зятя, а як сина в свою родину. З його сторони не було нікого хто б міг оцінити Тамару як невістку та як наречену для хлопця, тому Ліза яка по-своєму характері співчувала дітям, вона роздумувала над долею хлопця-сироти і зрозуміла одну важливу істину: кому як не йому отримати щастя та в нагороду за відняту материнську та батьківську ласку, зустрінути палку любов такої чорнобривої дівчини яка сама народилась від любові. Коли Ліза думала про те, вона пригадувала стару хату покійного діда Андрія Лук'яненка, пригадувала перші дні спільного життя з Віктором, погідне літо того дев'яносто другого року. Коли вона пригадувала про те що відбулось тоді в її житті, вона відчувала себе немов такою юною, їй здавалось що доня це її копія, особа яка продовжуватиме те що час викрадає в людей...

Віктор з своєї сторони також зрозумів іншу істину, лиш також не менш важливу: так як колись він виріс без батька і Ліза його полюбила, так тепер їхня дочка полюбила іншого сироту і це вже напевно родинна традиція - думав Віктор - або свого роду таке призначення для їхньої родини.

Олеся замовила Тамару щоб нікому не признавалась ні в школі, ані подружкам, про те що Юлік їй запропонував виходити за нього. Все повинно було відбутись таємно і швидко, саме тому усі хто знали про пригоду з Мухтаром і про шкоду човна, мовчали щоб не наробити якого руху і тим самим проблем собі.

Все ж таки без скандалу не обійшлось. Справ в тому що Валерій немов навмисне провокував на скандал і коли вже по рахунку трапилась третя шкода за послідній час, вона переповнила чашу терпіння самого Віктора.

Прийшовши на роботу Віктор побачив що немов хтось ходив під його офісом в якому він проводив час, торгуючи автомобілями. Не дивно, коли б сліди на снігу, який потряс по асфальту, були б навколо тих автомашин які продаються, так як кожен хто цікавився міг ходити і обглядати їх, лиш сліди потягнулись поза офіс. Віктор подумав що можливо якийсь бродячий чоловік сховався собі по нужді, лиш пройшовши слідами Віктор жажнувся: сліди обходили навколо машину яка тут стояла приготовленою Тамарі. Віктор підійшов ближче, він побачив що навколо машина була подряпаною аж до живого металу, а на дверцятах водія були написані нецензурні слова, притому українською мовою. Віктор зрозумів що такими словами саме шкідник називав Тамару. Оглянувши все, Віктор вилаявся сам перед собою, він не знав за кого братись і з чого починати, лиш вирішив вже більш не пропускати такого. Віктор пішов переглянув усі машини які продавались, лиш там було все в порядку, навіть слідів не було навколо них.

Зайшовши в офіс, Віктор став думати кому першому телефонувати: Юрі, дружині, Олесі, мамі, чи зразу Василеві. Все ж таки він набрав перш усього до дружини.

- Слухаю Вітя. - Якимось сердитим тоном, промовила Ліза.

- Ти чому така нервова?

- Ой не питай краще: Руслан взяв і з kota таке виробив, вистриг йому жерсть поміж вух, обрізав вуса і хвіст місцями повистригав. Що мені з тим малим шкідником робити тепер? Як таке над котом сміховисько витворити?

- Кіт пусте Ліза, кіт поросте знову а мишей не маємо щоб вуса йому такі були важливі. Тут справи гірші в нас як кіт.

- Що трапилось Вітя? - Насторожилась Ліза.

- Машину яку я тримав Тамарі, хтось подряпав з усіх сторін.

- Як подряпав?

- Так: взяв і подряпав. Притому хтось з наших, тому що на дверках надряпав різні слова погані українською мовою.

- Вітя, кому воно таке потрібно було робити?

- А про кого подумала?

- Напевно Валерій так мститься.

- Тепер нехай Олеся просить Юру, щоб перемалював машину! Викликала тих його нацистів, нехай тепер розбирається з ними. Звідки ти знаєш що тому дурневі в голову завтра стрілить: мені усі машини подряпає чи вікна поб'є, а може і гараж запалити наш.

- Він що немудрий якийсь? Ні я розумію: хотів дівчини, не вийшло, там посварились, назвали одне одного, а при чому тут машини, човен, Мухтар кінець кінцем?

- Ліза, він не зупиниться. - Відказав конкретно Віктор. - Просто побачив що можна знущатись з нас і ми не любимо скандалів, тому набрав оборотів таких. А ще пригадуєш коли ми були першим разом в Україні, коли Олеся так старалась вговорити Ковальських щоб приїхали, і коли нас Любчик нас віз в Нагуевичі, пригадуєш що саме ти мені говорила?

- Не пригадую...

- Ти сказала: «напевно накличемо біду в свою родину». Все так відбулось як ти тоді сказала Ліза: постарались людям а найбільше попрацювала Олеська наша, своїм язичком щедрим переконувала їх щоб приїхали тут.

- Олеся і для нас постаралась, до речі для Юліка також, вона просто хоче завжди краще а виходить інколи погано. Правда в більшості добре, лиш як я сказала: інколи погано.

- Менше з тим, що вже відбулось, тепер що ми будемо робити?

- Вітя, давай почекаємо щоб вже Юлік приїхав.

- А коли той лиходій нам на весіллі захоче наробити чого?

- А що він може наробити?

- Він багато може. Я зараз до Олесі звернусь і нехай вона вирішує з ними, так як вона їхня спонсор бувший.

- А що на дверцятах написав він там?

- Я тобі зараз скину на мобілку і сама прочитаєш, лиш не в слух читай, а то точно тому котові вуса вже не виростуть ніколи якщо почує, а ще чого гіршого і вуха облізуть.

Ліза побачивши фото яке прислав Віктор, прочитала те що було надряпано, вона стала біля вікна на кухні стала думати: скільки я просила Тамару щоб нічого не мала з ним, ні не послухає тебе а тепер усі терплять і навіть Мухтар бідний відмучився. Вітя правим: потрібно щось робити а коли ні, тоді можна очікувати чого завгодно від такого месника.

Того вечора була нарада, були присутні усі четверо: Віктор з Юрою і їхні дружини. Кожен подав свою версію, лиш в кінці зійшлись та погодились на одному: поїхати таки до Ковальських і в неділю коли будуть усі вдома, показати фото автографа, дірки в човні і розказати про Мухтара. Коли рідні Валерія не приймуть міри до такого безчинства, тоді звернутись в органи.

Правда Юра притримувався більш простої версії: поговорити з Валерієм по-хлопському, лиш Віктор заперечив взявши під увагу те що Валерій знає про Юліка і може перекинутись проблема туди в Україну. Становище було не з приємних і ніхто не знав куди повернеться все те що закутилось.

Олеся все ж таки зателефонувала першою до Наталі. Олеся сказала що вона від імені Левчуків, просить домовитись про зустріч, щоб обговорити важливе та невідкладне питання. Наталя погодилась щоб в неділю вечером усім кому потрібно зустрінутись, приїхали до них в гості на каву. Олеся подякувала за запрошення і сказала що приїдуть Віктор з Лізою, і вона з Юрою також повинна бути присутня на тій бесіді.

Наталя стала думати що напевно пройшли якісь переміни з Тамарою і вже Левчуки стали жаліти за Валерієм, так як Наталя нічого не знала про те що син витворює, тоді для чого Олеся сказала що вона з Юрою також повинна бути як не для сватання? Напевно вони так

лиш хвалились що Тамара має якого хлопця а все насправді не що інше як повторення історії з тим вигаданим абхазцем, знімок якого підсувала Олеся колись на вечері в Марійки; тепер побачили що їхня дівка або зв'язалась з якоюсь компанією а можливо вже клеїться якийсь жених з Пуерто-Ріко, тому Левчуки вже побачили реальне становище, та мабуть зрозуміли що таке доросла дівка в Америці.

В неділю, в останній день місяця лютого, як було домовлено усі четверо, (але на двох автомобілях), приїхали до Ковальських. Василь також був вдома, він разом з домашніми чекав на гостей. Правда як лиш люди зайшли в квартиру, Наталя зрозуміла що тут якась інша справа як сватання, вона побачила по обличчі Лізи а також яким був мовчазним Юра, який при зустрічі завжди щиро вітався та жартував, навіть інколи недоречно.

Найкраще мету візиту, знав сам Валерій, тому він почувши що приїхали гості, став сквапно одягатись щоб кудись піти з дому. Він так і зробив: лиш гості знявши верхній одяг зайшли в кімнату, Валерій тут же вислизнув з квартири і подався куди очі ведуть.

Василь став просити за стіл, гості почали відмовляти, лиш Василь далі став наполягати. Коли Олеся сказала що лиш каву можуть випити, Наталя пішла приготувати каву та порізала торта. Василь витягнув пляшку «Смирнов» і став готувати стакани. Віктор тут же заперечив господареві:

- Вася, ти заברי, ми тут не на забаву приїхали а по справі.
- І я так кажу! - Відповів Василь, витягуючи палицю ковбаси.
- Давай забирай пляшку і ковбаса з тортом якимось не смакує, - продовжував Віктор.
- А ти Юрку як будеш? - Василь поглянув на брата.

Юра мовчки махнув рукою, а Василь розгублено взяв пляшку і став гладити немов kota. Він зітхнув і промовив:

- Може ти Вітя не будеш, лиш Юрко таки мене злить: як він сам, тоді чоловік як чоловік: вип'є, поговорить, пожартує, а як лиш хтось з вас є, він вже такий чисто як ви усі. Я вже думаю чи він де в баптисти записався, чи ще десь?

- Тобі б не мішало записатись не перший раз «ще десь», - не вдержалась Олеся, - тому що в баптисти тобі зразу якимось не підійде: по сходинках потрібно, а вже пізніше можна.

- Ой, ти що таке Олеся жартуєш? - Обізвалась Наталя, яка хоча була на кухні, лиш слухала усю бесіду в залі.

- А я не жартую, - відказала Олеся, через силу вдержуючи себе, щоб не розпочалась сварню перш чим потрібно. - Може коли б спілкувались твої мужчини, особливо син ваш з порядними людьми, ми б сюди не приїхали сьогодні, а якщо б навіть приїхали, тоді не задля такої причини.

В той час зі спальні вийшла Ганна Михайлівна, вона стояла в коридорі і слухала те що говорилося, тепер коли Олеся закінчила, Михайлівна поважно зайшла в зал, не привітавшись з гостями, (так як злість та ненависть до Олесі, не дала їй цього зробити), вона зразу перейшла в наступ:

- Так що тут я чую про якісь справи і причини? Я можу знати що в моїй хаті робиться?

- Ми навіть не знали що до вашої хати приїхали, - відказала Олеся дивлячись вниз.

- Я таки не знаю: я не знаю чому, лиш чую що тут говорить одна Олеська і я напевно не помиляюсь що справа по якій усі приїхали, не відноситься до неї ніяк. - Михайлівна розтягувала слова, щоб розізлити Олесю.

- Відноситься і навіть дуже і може найбільше до мене, - відказала сердито Олеся.

- А я таки не вірю, - продовжувала Михайлівна в такому ж тоні.

- А відноситься тому, що я спонсор їхній і щоб і ви тут були, як ви сказала у «вашій хаті», хтось повинен був попіклуватись про це і якщо вам до сьогодні не відома така особа, яка саме це зробила свого часу, тоді я хочу вам повідомити що цією людиною була саме я.

- І що далі? Хочеш щоб тобі заплатили ще за таку річ що ти вговорила моїх дітей, щоб поїхали з рідної землі і тут в такій дорожнечі жили? Ой не жили навіть, а робили як колись колгоспні коні.

- Чуєш як моя теща? - Шепнув Василь до брата, - каже «мої діти».

- Не переживай, тебе не мала на увазі - також шепотом відказав Юра - а діти це твоя жінка і син, а ти хіба для неї людина?

Саме в цей час коли ішла словесна перепалка, Ліза взяла Віктора за руку, він відчув як в неї тряслась рука від хвилювання. Ліза хоча була в дитинстві свідком скандалів між своїми батьками, лиш з чужими людьми їй не доводилось скандалити і про те що було в дитинстві вже досить забулось, так як Ліза жила в спокійній атмосфері вдома, для неї подібні сцени, були дуже вразливими і тому вона хвилювалась так що навіть зблідла на обличчі. Віктор також шепнув дружині:

- Ліз, що так переживаєш?

- Краще щоб ми пішли геть. - Ліза потягнулась до Віктора і прошептала.

- Підемо, лиш скажемо те задля чого прийшли. Ми що не в силі захистити свою невинну дитину від якогось лиходія?

В цей час Наталя сплеснула долонями і зробила вимушену усмішку.

- Я перепрошую! Я хочу щоб усі сіли до столу а спорити можете і тут. Дивлюсь сьогодні ми як у Верховній Раді України будемо.

- Олеся, заспокойся. - Шепнув Віктор сестрі щоб почати серйозно розмову.

Усі четверо так званих гостей, сіли за стіл неохоче, і взагалі яка могла бути вечеря в такій напруженій обстановці. Але сісти все ж таки прийшлося, щоб не показати що гніваються на господарів.

Василь вийшов кудись і повернувся вже випивши, так як йому не сиділось за столом інакше. Але сьогодні усім було просто не до нього.

- Ми ось чому приїхали, - почав Віктор.

- Та вже послухаємо, - відказала Ганна Михайлівна, гордовитим тоном.

- Ми взагалі хотіли Валерія побачити і поговорити з ним до якого часу буде продовжуватись те чим він займається. Він же не маленький хлопчина що його потрібно просити, сварити, в кутик ставити, тим більше поступки його не відповідають його віку.

- А що конкретно якщо можна? - Перервала в промові Віктора, Наталя.

- Я все розкажу, лиш ви усі послухайте і скажіть чого він думає тим що він нам робить, добитись? По-перше: пише Інтернетом, під чужим іменем, різні вигадки нашим знайомим в Україну, а послідніми днями, взагалі почав війну проти нас. В мами підкинув отрути вівчарці. Що йому винуватий собака? А взагалі в Америці такий злочин переслідується досить жорстко.

- А що пес здох? - Запитала Ганна Михайлівна.

- А якщо не здох - вклинився Василь, - то здоровле вже того мати не буде, гарантія!

- Він живе, лиш прийшлося його в лікарню, заплатити немало за процедуру, і взагалі собака натерпівся за ніщо, - пояснив Віктор.

- Почекайте. - Наталя зупинила Віктора. - Беріть каву робіть і поговоримо як люди.

Ліза від хвилювання справді почала солодити каву собі. Ложка немов дзвіночок судорожно билась по стінках фарфорової чашки. Віктор крім того що любив дружину, в такі моменти жалів її по-особливому. Коли він бачив що вона не може повністю володіти собою, він старався взяти її за руку або що інше, щоб вона відчувала поруч його тіло. Тепер Віктор просто взяв дружину за талію, щоб вона відчула що він поруч і готовий захистити як її, так само достоїнство дочки, задля якого вони і знаходились саме тут цього вечора.

Становище трошки послабилось, за той час поки гості почали за столом, їхня увага не так вже була сконцентрована щоб довести свою правоту.

Правда Олеся нічого не торкнулась на столі, вона водила руками, дивилась на свій перстень з каменем, крутила його, саме так робила завжди Марійка коли слухала когось хвилюючись. Олеся навчилась так вести себе від мами, їй здавалось що коли ти щось мотаєш в руках, частина негативної енергії виходить з людини і тоді самий діалог не таким вже агресивним.

Через дві хвилини, розмова відновила знову; інакше бути не могло. Почала сама Наталя, звернувшись до Віктора.

- Так, як я почула що у вас проблема була з собакою, мені справді жаль собаки що прийшло потерпіти, лиш звідки такі дані що тут винуватим саме наш син?

- Ми нікого не підозрівали, - став пояснювати Віктор, - хоча в кінці подвір'я, там було знайдено розкидані сухарики для собак і саме вони стали причиною отруєння. Щастя що дід покликав вівчарку, а так коли б було все на одному місці і він за один раз з'їв, тоді не могли б врятувати його.

- А докази, докази! - Голосно вигукнув Василь немов пробудившись. Від його крику Ганна Михайлівна аж кинулась і пробурмотіла сама собі: От придурок, сам як пес строєний. Василь не звертаючи увагу на тещу далі провадив:

- Докази у вас є що саме Валерка був там і нащо йому ваш пес? А як ви ту за закони американські, тоді у вас мають бути свідки і як кажуть: по закону! - Василь підняв руку, повернув долонею до себе і другою вдарив пальцями по долоні; ляскіт рознісся по кімнаті.

- Я ж сказав що нікого не підозрівали, - став продовжувати Віктор, - мама подумала що так трапилось хоча розуміла що це не випадковість. Але через короткий час нам повідомили люди з України, що якийсь Антон Мельник, написав поштою що в нас проблема не лишень з вівчаркою а також буде літом з кораблем нашим. Одним словом на кораблі знайшлись висвердлені вісім дірок в днищі, заді коло корми.

- Люди добрі, - зітхнула голосно Михайлівна, - от гроші в людей: вівчарка, корабель свій, а напасті чіпляються бідної дитини.

- Я перепрошую, - став просити Віктор, - дозвольте закінчити.

- Мамо тихо побудьте. - Звернувшись до мами, а Віктор побачив що Наталя справді здивовано дивитися і нічого не знає що витворює син.

- Одним словом, - продовжував Віктор, - дірки були висвердлені у вигляді літери «Т». Я думаю пояснювати аж так багато не потрібно вам чому саме шкідник вибрав таку літеру. Ми також ще промовчали, хоча дядя Лев не знає ще нічого про човна. - Віктор вже не вживав слова «корабель», щоб не дразнити маму Наталі. Не зважаючи на те Михайлівна все ж таки обізвалась:

- І ви усі подумали що Валерик той шкідник і він мав на увазі ім'я вашої дочки?

- По правді так було, лиш ми ще мовчали, - відповів Віктор.

- А тепер передумали більше терпіти? - Запитав Василь.

- Справа в тому що я купив машину Тамарі, тримав в себе там на куті доріг де я продаю машини. А та сама що весною я мав зареєструвати Тамарі стояла так за офісом, я так поклав щоб люди не бачили і не питали чи вона продається. Випав сніжок такий, я приїхав ранком і бачу сліди ведуть туди. Спочатку я подумав що можливо який бродяга зайшов собі був за офіс, лиш коли підійшов до машини тієї, я просто остовпів. Я вам зараз покажу що надряпано на дверях машини, хоча машина навколо подряпана повністю, лиш я зробив на телефоні знімку щоб вам показати. - Віктор витягнув телефон, знайшов знімок, і простягнув перш Наталі через стіл. - Лиш голосно не читай тут, хоча тут дітей немає і не дитина таке пише на дверях.

- А може той бродяга і написав таке. - Обізвалась Ганна Михайлівна.

- Не думаю що там бродять українці. - Нарешті промовила Олеся. - Американський безхатченко не пише нашою мовою, хоча такий автограф стидно «мовою» назвати; вірніше сказати: не пише українськими літерами.

Наталя поглянувши на просторий екран телефону, засоромилась від того що прочитала. звичайно що усі подумали лишень про те що так як Наталя рахується людиною інтелігентною, їй соромно таке читати, лиш справа була ще в іншому чого не знали присутні: насправді Наталя знала почерк сина і особливо окремі літери які він виводив по-своєму. Навіть коли Валерій дряпав гострим предметом зовсім не думаючи який в нього виходить шрифт, все одно оригінальність його почерку виразилась в кількох літерах так само як колись в шкільних зошитах, в яких любила заглянути Наталя, цікавлячись як син засвоїв граматику. На жаль вона тепер побачила що син засвоїв також щось інше, за яке приходиться їй ось так сидіти та червоніти в своїй квартирі, перед скривдженими людьми. Наталя мовчки простягнула телефон Віктору, та взялась руками за голову.

Наступила тишина... Ганна Михайлівна зрозуміла що відпиратись немає сенсу, так як доводи правдиві. Тишину порушив Василь:

- А дай най я прочитаю, - звернувся він до Віктора.

- Лиш не в слух. - Віктор протягнув йому мобільний.

Ганна Михайлівна встала і стала заді Василя, вона нахилилась і також приглянулася на знімку яка була досить виразною на екрані.

- Та що тут думати чи міркувати, - почала Михайлівна мову, - Валерик недобре зробив якщо це він так зробив. Але ви також подумайте над тим що його заставило таке робити? Я думаю що усі розуміємо що він хотів привернути увагу вашої дочки до себе.

- Таким способом? - Запитала Олеся.

- А в тебе що таки є дочка? - Різко запитала Михайлівна.

- Яка різниця хто запитує? - Заступився за сестру Віктор. – Проблема, як така очевидна, я можу так само запитати вас і що тоді ви відкажете мені?

- Я вже сказала: він хотів привернути увагу вашої дочки до себе. Вона телефон від нього не бере, не говорить з ним, він і через подружки переказував і через Володю також а вона ніяк. Хлопець мені жалівся і тому я знаю що я кажу. - Широко розвела руками Михайлівна. - Ви не дивуйтесь: закохані ще не таке здібні коли діло запуститься.

- А як ви думаете Ганна Михайлівна: після такої уваги, дівчина стане жаліти про своє рішення чи може полюбить за такі злочини? - Запитала Ліза, яка увесь час мовчала до тепер.

- Я вам щось розкажу. - Михайлівна знову сіла і почала поважно, спокійно, зовсім не збентежившись тим, визнавши що витворяв Валерій. - В мене був брат рідний, він загинув трагічно на залізниці. Але коли він оженився, так бувало що приходив пізно додому. Він міг і вночі прийти або над ранком, такі справи були в нього по роботі. А жінка постійно сварилась з ним і вже так його допікала що він не мав сили терпіти. Одного разу так її вибив як ніколи, бив кілька хотів бо вже терпіння не мав слухати її торочення кожен раз. І що ви думаете? Після того така стала жінка добра, що він просто не вірив що вона та сама баба. А тато мій йому каже: «ти так роби кожних два місяці і будеш жити добре з жінкою». Так що тут, ще як сказати про наших молодих: правда пес і човен а тим більше машина, тут ні причому; я згідна що так недобре якщо він таке робить.

Почувши таке роз'яснення, в розмову вмішався Юра; він запитав тещу брата.

- А брат ваш, не смію питати, робив на залізниці вночі що не приходив додому?

- На які залізниці Юрку? Він мав відповідальну роботу, а жінка що в тому розбирає щоб її говорити. - Махнула рукою в сторону Юри Ганна Михайлівна.

- Та так: таку «роботу» вдень не будеш робити, - підкинув Юра і засміявся.

- А що ти думаєш що може до коханки ходив, що ти на сміх береш мого брата тут?

Юра поклав руки на стіл, він наніс усний удар такої сили, якої ніхто не сподівався:

- За коханку лиш жінка робить крики в хаті, а за каплиці та церкви, усі люди проклинають! А те що ваш тато намовляв бити жінку, я не дивуюсь: може і нагайку дав йому оригінальну німецьку; йому ж довірили таку свистульку свого часу есесівці.

- Що ти мені виповідаєш в моїй хаті? - Схопилась Ганна Михайлівна.

- Вам Леся пояснила що тут не ваша хата. А те що моя хата в Тлумачі стала ваша, я також знаю яким способом. Був би Вітя визвав поліцію ще коли ваш єдинок заліз в хату був, тоді може не було б того що зараз вони мають.

- Юра, - став вговорювати швагра Віктор, - давай може ти другим разом а зараз ми хочемо закінчити свою справу.

- Я мовчу. - Юра встав за столу і вийшов з квартири.

Василь також взяв пачку цигарок, вийшов за братом в душі задоволеним що той «втер носа» тещі, перед усіма за столом.

Олеся поглянула на Лізу яка була дуже блідою; Олеся зрозуміла що такий крок не пройде нікому безслідно в майбутньому. Вона вперше від коли знає Ганну Михайлівну, стала боятись за Тамару.

- Так які міри Наталя ти думаєш приймати відносно сина? - Запитав Віктор.

- Самі розумієте що ніхто його не похвалить за таке. Буду говорити, лиш що я можу обіцяти? Він мене не послухає і не стане зі мною радитись.

- Одним словом. - Віктор став робити фінал всієї бесіди. - Я хочу сказати що по такому питанні ми тут перший і останній раз. Ще один злочин, я особисто, незалежно від Олесі, Лізи, Тамари, ще когось, я особисто вам обіцяю: звертаюсь до вітчима Лева Ілліча, він їде зі мною у відповідні органи і ми робимо офіційно жалобу на вашого сина. Нехай він доводить про собаку, про човен, машину і про те що заліз був в нашу хату, свою невинність як йому захочеться, лиш ви побачите скільки буде його вартувати така справа. Тому щоб коли батько Аркадій взнав що ваш син і онук так знущається з нашої дочки а його любимої онуки, а тим самим приносить проблеми і шкоду усій родині, він поклав б його на місце за короткий час. Більш того: ви Михайлівна жалілись що ваші діти тут працюють на чужині? Ми зможемо таку кривду випростати: поїдете туди де ви проживали.

- Ви в такі силі відчуваєтесь? - Принизливо запитала мама Наталі.

- Ми не збираємось терпіти такі кривди і покладемо тому кінець. Щоб пізніше не було нарікань, саме для того ми приїхали сюди.

Усі троє встали щоб іти, Юра вже був на дворі з Василем. Ліза хотіла щоб якнайшвидше втекти з цього місця, тому вона вийшла першою.

Коли Олеся сказала в машині до Юри що залишила там свій мобільний, він подумав що вона справді забула, лиш Олеся залишила щоб повернутись. Олесі подобався метод Лілі яка під дверима слухала бесіду в квартирі, звичайно що цього вона не могла сказати, тому що ніхто не похвалить за таку річ, щоб когось підслухати. Олеся лишень сказала що зараз повернеться і швидко вийшла з машини. Прибігши під двері, вона почула голос Василя:

- Ще як депортують! Ви не знаєте що та Ріта в масонах, а вони зможуть зробити що схочуть! Як Леська була ослабла тоді що простудила голову як її вертольотом забрали були? В простій лікарні вже була б на той світ брикнула, а там дали раду! Якщо він ще щось тріпнеться, нам усім не жити тут. Віктор не баба якась: він мало каже, а робить багато!

Олеся постукала, Василь відчинив і зробив великі очі на неї:

- Я перепрошую, свій телефон забула.

- Дам зараз. - Василь кинувся шукати, а Олеся почула як Ганна Михайлівна сказала йому:

- Кричи менше, вже записала напевно на тому телефоні, аби дійсно не забула.

Юра став чекати на дружину, так як він з Олесею приїхали своєю машиною а Віктор з Лізою на своєму джипі. Так було домовлено тому ще ніхто не знав як поведуться переговори і хто скоріше покине їх, щоб не чекали одні на других.

Вийшовши додому, Віктор з Лізою мовчали половину дороги, Віктор взяв дружину за руку і ніжно гладив, лиш через якийсь час, роздався телефон у кишені Віктора.

- Так слухаю вас, - відповів він на виклик.

- А я хочу тебе щось запитати, - сказала Ганна Михайлівна, - ти казав що Валерик комусь написав був на Україну, лиш я так подумала і надумала собі щоб взнати кому він пише і хто є між ним і вами?

- А для чого вам знати про те з ким ми спілкуємось?

- Вікторе, подумай сам: тобі сорок років, жінці твоїй тридцять сім, а нашому Валерику недавно минуло двадцять другий рік. Тепер сам скажи мені: якого віку та людина з України що має спільну бесіду і з вами і з Валериком? По роках якось ви усі не компанія виходить, чи як ти поясниш мені таку річ?

Віктор справді розгубився, він поки став думати. Михайлівна закинула запитання якого Віктор боявся.

- А, я вже стаю догадуватись: напевно там таки ваша дівка мудра замішана і той з України є не хто як хлопець якийсь; я правильно міркую?

- В нас є багато знайомих в Україні. - Відказав Віктор, лиш в його голосі була відчута розгубленість.

- Та не хочете признатись ми не заставляємо вас нікого, лиш я так вже усіх передумала хто може писати Валерику і ніби не знаю так. Він має в Тлумачі товаришів, до них дзвонить і говорить з ними, має також друга дитинства в Івано-Франківську; там є родина моєї невістки, жінки Романа, мого сина. А правда є ще якийсь батяр львівський що пише Валерику на комп'ютері не раз. Але я вже просила щоб з ним нічого не мав бо то таке якесь виродилось що світ такого не видів. Я раз зайшла тай покликала Валерика щоб їсти пішов, а він так встав тай вийшов. Я дивлюсь а на комп'ютері пише нашою мовою, думаю може новини які з України він читає. Взяла окуляри а там таке пише що най заховануться написи на тих дверях машини що ти нині показував тут нам. Я стара, а такого паскудства ще не чула між людьми. Пішла я кухню і так легко питаю Валерика: хто такий пише до нього зі Львова, а він не знав що я читала і каже що один хлопець що дуже гарно малює. Я так подумала собі: якщо він ще таке саме малює як пише, тоді біда з тим художником нещасним.

- Тоді постарайтесь щоб Валерик не писав йому, для чого йому такий художник.

- Але я ж питала звідки він знає такого, а Валерик якось так зникав, лиш сказав що Володя Юрків також знає того і здається чи не казав що мала ваша знає того художника і таки добре знає його.

- Нічого, ми відіб'ємо охоту в нашої малої від таких друзів, - сказав Віктор.

- Певно що так.

- Тоді у вас все що ви хотіли сказати мені? - Запитав Віктор щоб якось визволитись від тієї жінки і її бесіди.

- Ой, коли би я тобі все сказала, тоді ти би не слухав сестри яка хоче біди твоїй доні.

- Вже якось розберусь і з сестрою і з власною дочкою, - відповів Віктор.

Поклавши телефон, він звернувся до дружини:

- Копають під Юліка вони. Думаю що Наталя не знала нічого що Валерка виробляє а ось її мама напевно в курсі усіх подій. Вона навіть не здивувалась зовсім коли увиділа знімок машини і що там надряпано, а тепер мене питає хто нам сказав з України. Вигадує на Юліка різну неправду, хоче хоча якось його очорнити.

- Не знаю як нам бути - розвела руками Ліза - залишиш все в спокою, тоді знову щось витворить нам, а почнемо скандал більший, може справді Юліку там лиха наробити.

- Що він йому зробити там зможе?

- Що завгодно: на лихе багато розуму не потрібно.

- От вилуталась наша мала з тим фашистом. - Став голос міркувати Віктор щоб слухала його дружина. - Якщо б навіть поліцію піти і все розповісти, також можемо самі собі наробити проблем.

- Думаєш про алмаз буде говорити їм?

- Алмаз алмазом, лиш він в гаражі хоча не довго робив, лиш знає що я і Юра також не кришталне чисті перед законом. Сама розумієш Ліза: тут так побудовано що коли б усі податки, доходи, робив так як повинно бути, тоді ми б просто не вижили в своєму бізнесі. Потрібно інколи написати в паперах що машину продав не за таку суму а трошки меншу, так ще якісь дрібниці, лиш коли нас здати в органи, вони саме такими що мають бізнес, цікавляться найбільше, так як є де пожитись. Тут податкова гірше поліції і прокуратури.

- Арланами також можуть поцікавитись, якщо він про алмаз наговорить.

- Звичайно що можуть, - погодився Віктор, - ти не бачиш як теща Василя уміє говорити, вона малого намовить так він таке наговорить що біда буде нам. Вона ж знає що Валерка на усі сто відсотків винуватим і все одно щось крутить так що ти наприклад не можеш відговоритись перед нею. Що їм вартує перед органами наговорити про нас різні дурниці і почнуться перевірки доходів, ще Лева потягнуть і Олесю заодно з її батонами разом.

- Що тепер робитимемо?

- Запізнились ми Ліза, було потрібно робити коли лиш вони почали натякати про малого а ми по совісті, несміливо, лиш Юра давно казав що з такими культурними методами далеко не зайдеш. Ти бачила яка там культура, що він на дверях понаписував.

- Він все одно не давав б їй був спокою, тому що вони собі вже так постановили були ще давно, ще коли Олеся до них їхала в Тлумач тоді.

- Вона мені говорить що моя сестра робить біду нам і наші доні, а я подумав, що Олеся вже зробила, а зробила те що викликала їх сюди.

- Минуле не переписеш наново а про майбутнє потрібно подумати добре.

- Ні Ліза, ти лишень подумай: не було б їх тут, тоді ми б не знали проблем таких а то від коли приїхали, від тоді почалось і не видно кінця тому.

- Було б щось інше Вітя: в людей не буває так щоб все гладенько а якщо навіть буває тоді не довгий час. Тим більше коли діти дорослі а ще така дівчина як наша Тамара, можна сказати що у нас ще невеликі проблеми. Все з сторони маємо а вона слухняна в нас і тому воно простіше. А коли б вона почала щось таке витворяти що тоді б ми робили з тобою?

- Взагалі воно правда, - погодився Віктор з дружиною.

Додому двоє повернулись подавленими, лиш в Лізи піднявся настрій від того що їй розповіла маленька доня Белла. Коли Ліза запитала де поділась Тамара, Руслан відповів що вона поїхала з Володькою в магазин і зараз повернуться. А Белла підійшла до мами і почала щось шептати їй на вухо. Спочатку Ліза нічого не зрозуміла а так стала сама розпитувати доню.

- А звідки ти таке знаєш?

- Я говорила з Юліком тоді, а так мені сказала Тамка щоб я вийшла вже. Я не пішла геть а під дверми була і чула як Тамка сказала що він є така квітка що її ніхто не має.

- Яка саме квітка?

- Руслан каже що вона десь росте далеко і дуже хочуть її мати багато.

- Може едельвейс?

- Так, так. - Очі в Белли засвітились від радості, вона втішилась що мама додумалась що та хоче сказати.

- Тоді Тамка сказала Юліку що він едельвейс?

- Вона сказала що робить йому кисс. - Соромливо усміхнулась Белла.

- Кисс, буда по-нашому цілувати.

- Я знаю, я чула як вона так до Юліка каже.

- Не кажи нікому, окей?

- Окей.

Ліза усміхнулась і сама поцілувала доню. Белла направились бігти і тут же повернулася; вона запитала маму:

- А як може Тамка робити кїсс як Юліка тут нема? Що вона робить на комп'ютер так?

- Нічого, скоро він тут буде і вже буде все по-справжньому. - Прошептала Ліза доні і жартуючи піднесла палець до вуст, показуючи що про таку справу потрібно мовчати.

- А він в літаку колись так пальчиком робив і я увиділа була.

- Що махав тобі пальчиком?

- Сядь тут я покажу. - Белла взяла рукою і зробила мізинцем по спині мамі так само як тоді робив Юлік Тамарі, який не сподівався що через плече сестри, мала побачить.

- А ти як могла бачити таке? Тамка ж не сиділа коло нього в літаку.

- Так, лиш ми стали іти і вона мені робила шнурочки щоб я не впала, а він так руку тримав і Тамка хотіла до руки його. - Белла все показувала що відбувалось в літаку.

- Він щось сказав до неї?

- Нічого, лиш так тішився дуже був.

Ліза погладила доню по головці, сама повела очами вслід за нею і подумала про Тамару і Юліка: напевно справді любов з першого погляду коли вже навіть дитина змогла таке зауважити. А Белла мабуть пішла в Олесю, що усюди вона є і все бачить.

Коли Тамара повернулася додому, вона запитала Лізу:

- Як там мамка: все розібрались?

- Можна сказати нічого не домовились, лиш виклали свою справу.

- А він був?

- Не було вдома.

- Нічого йому не вийде з того: я з ним говорити не збираюсь і взагалі в мене інше на голові вже давно.

- Не «інше», а інший, - виправила дочку Ліза.

- Перепрошую. - усміхнулась Тамара.

- Інше є воно, а в нього є ім'я, хоча є вже два імені, - натякнула Ліза.

- А чому я не знаю? - Тамара зробила серйозний вигляд на маму.

- Сама назвала і не знає.

- Нічого не зрозуміла.

- Едельвейсом хто його назвав?

- Мамка, ти що слухала що ми говорили може? - Тамара зробила ображений вигляд.

- Ні що ти? Це ти колись слухала що ми з татом говорили про бабусю Таню в машині і опісля шантажувала нас. А про те що звеш Юліка Едельвейсом, мене Белла сказала.

- Ой я її покажу.

- А ти пригадай коли вона тобі послужила була і може ще подякуєш її.

- Мені послужила?

- А хто ходив з тобою по салоні літака щоб була причина проходити повз Юліка? А кому б ти була шнурівки зав'язувала так що терлась по його руці?

- Мамка! Звідки ти все знаєш?

- Для того я мамка. - Засміялась Ліза і пішла щоб не показати що вже більш окрім того що сказано, вона не знає, але Тамара хотіла вести розмову далі, вона пройшла за Лізою.

- Мамка, я ти знаєш про те що мама Юліка була єврейка?

- Знаю.

- А тобі подобається що воно так?

- Подобається. Ти знаєш Тамка який плюс в тому коли нації змішуються?

- Не знаю...

- Тоді в таких людей народжуються дуже красиві діти.

- Ой, воно правда, - швидко промовила Тамара, - в мене в школі є дуже красива дівчина, тато в неї з Куби а мама з якогось острова що там є місто Рейк'явік.

- Тоді мама з Ісландії в тієї дівчини.

- Вона найкрасивіша з усіх дівчат.

- А я думала що ти найкрасивіша, - пожартувала Ліза.
- Я також, лиш вона висока така як модель.
- Зрозуміло. А ти знаєш що дядя Юра дуже не любить коли дівчина а особливо жінка дуже худою?
- Йому таке не загрожує, тьотя Олеся такою не стане ніколи, - посміхнулась Тамара.

36

В ніч з двадцять восьме лютого на перше березня, з неділі на понеділок, Ліза мала сон. Сон був жахливим: Ліза прокинулась серед ночі, вірніше усім тілом прокинулась в ліжку, ментально сіла і зачинила вуха долонями.

Віктор почув шум поруч, лиш він повернувся в сторону і продовжував спати. Ліза взяла стакан з водою, якого завжди ставила поруч на тумбочку, так як в хаті працювало опалення і було сухе повітря. Опісля Ліза встала, накинула халат і пішла поглянути в спальні до дітей, хоча сон нічого не мав спільного з дітьми, Ліза все одно пройшла поглянути.

Ранком Ліза стала розповідати Віктору свій сон:

- Приснилось мені що я немов лежу на залізниці, просто так на спині лежу на шпалах а наді мною їде поїзд. Вагони усі вантажні, я не бачу чи вони критими чи відкритими, лиш дуже сильний вітер від них, стук коліс, і грохот заліза. Я так хотіла щоб той поїзд вже нарешті закінчився а він їхав і їхав...

- А знаєш що може бути - промовив Віктор - можливо що вагони усі події які ми переживаємо, подумай сама: вагони їдуть куди веде колія, плюс зчеплені один з одним, тобто все їде по наміченому маршруту і зв'язане одне з другим не розривне.

- Взагалі розумно ти розсудив, - похитала головою Ліза.

- Але який би той потяг не був довгим, все одно він закінчиться колись. А це що ти під ним, воно не що інше, як те що тобі немає куди втекти від того що відбувається навколо тебе. Лиш коли той поїзд все таки переїде твою ділянку, тоді хочеш лежи спокійно і дивись в небо, або втікай чим швидше з тієї залізниці.

- Розумно пояснив ти Вітя, - погодилась Ліза.

- Подумай сама як все зчеплене одно з другим: Олеся вийшла заміж за Юру, в того є брат Василь, в нього син Валерій. Валерій дружив з Володькою, тут вже Тамара з ними також. Тепер він мстить за те що вона його кинула, що не кажи а мотив трошки в нього є її ненавидіти. Ми не можемо йому щось зробити тому що він може нашкодити відносинам з Юліком, також ми зчеплені з двох сторін. Виходить усі події проходять над твоєю головою і вже довший час.

- А паровоз у нас виходить Олеся?

- Так виходить.

- По правді я перед тим як заснула думала про те як все закінчиться і коли.

- Про мене потрібно думати на ліжку і тоді не лежатимеш під поїздом. - Пожартував Віктор, та йдучи на роботу легенько вщипнув несподівано дружину.

Але через три години, Ліза сама приїхала до Віктора туди де він продавав машини. Віктор побачив дружину і подумав що щось трапилось.

- Ліза ти просто так приїхала чи може проблема яка?

- Мені так самотно сьогодні... - Зітхнула Ліза.

- Тоді ти зробила правильно що приїхала.

- Я не мішатиму тобі в роботі?

- Підемо в ресторан зараз двоє; окей?

- Як скажеш, - скромно відказала Ліза.

Віктор став дивитись на дружину, він промовив:

- Я ніколи не уявляв собі тебе саме такою.

- Можеш більш відверто?

- Маю на увазі такою як зараз: ось так дивлюсь і мимоволі жалію тебе немов ображену школярку, яку учитель засоромив перед учнями. Я собі завжди уявляв що коли моя жінка народилась на Кавказі, так вона буде такою завжди гордою, першою всюди, постійно свого добиватись, перед усіма з себе щось показувати а тут я бачу воно зовсім не так.

- А якою я тобі подобаюсь?

- Такою як ти зараз... Ти Ліза лиш поглянь як воно є навіть в природі навколо нас: усе красиве і ніжне, воно немов просить захисту: квіти, пташки, лані.

- Яка сентиментальність, - промовила Ліза і взяла чоловіка за руку.

- Знаєш в нас колись був такий випадок вдома. Я був напевно таким десять років, а в нас була кішка така біла з чорним. Одного разу мама приходить і кличе діда, кличе його в нову хату. Я побіг за ними також, зрозумів що мама хоче щось показати. А в шафі мама часто відчиняла двері тому що сипали нафталін від молі і щоб одяг не було так чути ним, двері не зачинялись постійно. Ми приходимо, дивимось що наша кішка внизу в шафі, просто на якомусь маминому светрі, народила троє котенят. А вони ще такі що не бачать, лишень народились. Мама говорить дідові: «подивіться де знайшла собі місце». А дід так глянув і говорить мамі: «Марусю, а ти подивись як вона дивиться на нас що ми будемо робити з нею. Вона хоч не говорить а очами просить щоб ми зрозуміли її як маму». Я дивлюсь що мама наша скаже, а вона так заклала руки як завжди і відповідає: «Прийдеться зрозуміти нам». Дід став пояснювати що опісля вона сама собі поносить їх куди захоче а зараз було б гріхом виганяти її з хати, навіть з нової, і навіть з шафи. Нам, мені і Олесці, наказав дід щоб ми туди не ходили і ще дав молока подвійну норму для кішки, тому що вона вже мамою була. Ось така гуманна історія відбувалась в нас...

- Добре що хоча Мухтар не отруївся над міру а то було б плачу за ним, а дід особливо б плакав, так як він його годує постійно, - замітила Ліза.

Через двадцять хвилин, Віктор з Лізою сиділи в ресторані і обідали. Віктор замовив картоплю з гарячими печеними ребрами, а Ліза рис з рибою.

За вікном почав падати мокрий сніг, було мокро на вулиці. Віктор звернувся до дружини:

- Ліза а давай поїдемо знову кудись так як тоді в Париж.

- Може у Венецію?

- Давай у Венецію поїдемо. Там поплаваємо на човниках трошки, підемо в якісь музеї поглянемо, італійці ж майстри видатні.

- Звичайно якщо побудували на воді місто, вже говорить багато чого.

- Добре все ж таки що ми у Луврі побували. Подумай сама Ліза: приїде зять наш, він художник а ми станемо розказувати що бачили картини дорогі такі, в самому Луврі були.

- Потрібно ще пам'ятати що ми там побачили і яких живописців ми любимо, тому що просто така скажемо а він подумає собі: де ж та правда на світі, я люблю малювати а не мав можливості там бути а вони нічого не розбираються в тому, а там ходили просто так щоб ходити і тепер похвалитись тут переді мною.

- Нічого Ліза, ще і він поїде, двоє поїдуть вони ще молоді і всюди зможуть лиш щоб життя і здоров'я було в них.

- Я так собі думаю Вітя, коли б ми не поїхали були тоді в Україну, напевно б Тамара була б таки вийшла за Валерія. Вона вже говорила Олесі що не вірить в любов, мовляв любов лиш в кіно і в романах описується, а насправді все по-іншому в житті.

- А тепер вже думає не так?

- Недавно я подаю для неї чай а вона нахилилась над горнятком, дивлюсь а в неї між грудьми якийсь папірець. Я запитала а вона швидко підтягнула кофту, я почала питати що вона там ховає а вона так усміхнулась, витягнула і показала маленьке фото Юліка.

- А звідки взяла як він їй не присилає пошти?

- Зробила копію з комп'ютера.
- Тепер зрозуміло що про любов думає по-іншому вже, а знайшла куди заховати свого Соколика. - Усміхнувся Віктор і похитав головою.
- Вітя, - почала надто серйозно Ліза, - коли б ми не допомогли Бойкам тоді, а вірніше Савченкам, адже Бойки взнали про нас саме через них, напевно б наша Тамарка не зустрінула б Юліка ніколи. А це що вже ти вирішив їхати, Юлік затримався тут в Нью-Йорку, воно вже повинно було так відбутись, тому що механізм заплати за співчуття вже став працювати і вірю що він працюватиме надалі досконало не зважаючи на те що в нас є противники нашого родинного щастя...

37

В неділю після обіду, Тетяна сиділа на кухні разом з Лізою і Тамарою. На стіні висів годинник на якого Тамара поглядала, так як вона очікувала умовленого часу для переговорів з Юліком. Годинник був в стилі брэнда «Movado», тому поділок годин на ньому не було зображено, лиш у верху був срібний кружок. Також не було секундної стрілки щоб можна бачити чи годинник працює. Ліза вже привикла до нього, а Тамара не могла визначитись особливо коли година була між третьою і шостою, тому вона пішла швидше у свою кімнату, а Ліза вела розмову з мамою.

- Ми вже з домовились щоб я і Вітя, на наступну неділю, поговорити самим з Юліком, - призналась Ліза.

- А ви ще до тепер не знайомі з ним особисто?

- Так вийшло в нас якось: він вже запропонував Тамарі а ми ще чомусь чекаємо. Думали сьогодні, лиш Вітя мав дорогу а я хочу що він був також присутнім.

- А може обидві підемо зараз? - Запропонувала Тетяна.

- Ні мама, що таке кажеш: Юлік вже розмовляв з Олесєю, навіть з Беллою, а тепер ще ми дві, він подумає що тут якесь «бабське царство» навколо Тамари.

- Я б сама його хотіла живого побачити.

- Встигнеш надивитись, - усміхнулась Ліза.

Розмова продовжувалась якийсь час, лиш роздався телефон і Ліза пішла поговорити з Рітою. А Тетяна тим часом все ж таки спокусилась і тихенько пройшла в кімнату Тамари. Вона легенько зайшла за двері, кивнула Тамарі що все нормально, поправила окуляри і стала з сторони приглядатись. Тамара додумалась що напевно Тетяну видно, сказала Юліку що хоче його познайомити з своєю бабусею.

- Ось це моя бабуся Таня, або як її звать Тетяна Андріївна. Вона мама моєї мами.

- Доброго дня вам, Тетяна Андріївна, - привітався несміливо хлопець.

- Доброго дня, - відповіла Тетяна.

- Приємно познайомитесь.

- Мені також приємно вже нарешті побачити того, про кого скільки тут говориться в нас. Я практично випадково сьогодні, лиш добре що приїхала.

- Бачите як гарно.

- А ти коли сюди до нас вже? Я ж квиток буду замовляти, тому що так вже прийнято в родині, що я усім замовляю квитки.

- Ми вже домовимось, - розгубився хлопець.

- А в нас вже все готовим, - стала пояснювати Тетяна, - я маю на увазі в нашій хаті вже все зроблено щоб ви двоє жили разом. Я з дідом на нижчій частині будемо, нам вже по сходах бігати не дуже зручно а ви молоді будете бігати. Ось дивись Тамара така як серна: буде скакати по сходах, там у нас все переділено, так що ми не будемо зустрічатись хіба

лиш на дворі. Навіть захід в нас на задній частині подвір'я а ваш спереду знаходиться. Так що будете вільними як вдень так в ночі. Колись коли ми були молоді, з житлом була проблема. Поки ми квартиру отримали там в Абхазії, перед тим приходилось жити тісніше, пам'ятаю коли я з своїм спали а Лев через двері, правда мій потім його відпровадив куди знав, - засміялась Тетяна.

Тамара хотіла зупинити щоб Тетяна не почала зараз щось жартувати більше, правда вона не знала як саме це зробити.

Тим часом Ліза повернулась і побачила що мами немає на кухні; вона все зрозуміла. Ліза підійшла під двері щоб якось покликати маму і зупинившись, змогла почути те що Тетяна саме говорила:

- Ви Юлік після того як відгуляємо весілля, поїдете кудись на медовий місяць. Так колись коли були побрались батьки Тамари, вони поїхали були в Карпати щоб побути собі. Повернулись і вже я побачила яка наша Ліза стала сімейна особа, так що було колись, було... А тепер такі зручності для молодих, все можливо чого лиш захочеться, так що лиш можна бажати щастя. Це колись люди побрались і жили разом як кажуть, а тепер зовсім інше: старі не мішають молодим, молоді не ховаються від старих, одні одних розуміють, так все як воно повинно бути.

Ліза вже більш не могла слухати того, вона покликала Беллу і наказала щоб та забрала бабусю на кухню і негайно. Коли Белла зайшла, вона почала тягнути бабусю з кімнати; Тетяна все зрозуміла. Вона на ходу помахала рукою Юліку і вийшла знову до Лізи.

- Мама, ти розумієш що ти робиш? - Ліза підняла вгору руки і розвела ними.

- А що ти так: танцювати для мене збираєшся?

- Мама, як ти можеш вперше хлопця бачити і таке говорити з ним? Що він подумає про тебе? Який медовий місяць?

- Та він не про мене подумає, він коли що думає, так лишень про медовий місяць.

- Ні, мама Маруся ніколи б не змогла подібного.

- Ой, було б краще може для нього, коли б мама Маруся стала йому про бібліотеку і класиків розказувати? Може йому цікаво як Толстой з косою ходив по Ясній Полянці?

- Мама, в мене немає слів. - Ліза приклала долоню до чола.

- Почекай я ще забула сказати що ми з дідом Арком спальний набір купимо для них.

- Куди направились?! - Ліза стала навпроти мами щоб її не відпустити. - Чого надумала: за спальню говорити. Перелякаєш мені зятя мого і втече від нас.

- А чому чекаєте та готуетесь двоє: іди поговори, а Вітя другим разом.

- Ой мама, як у тебе все просто і відверто.

- Що тут такого: хлопець вже буде женитись, запропонував Тамарі і ви щось ходите кругами. Що може вже в аеропорті вас буду знайомити? Я вже з ним знайома, лиш вас буду?

- Мама, через тебе до речі, Володька також дівчину знайшов, - змінила тему Ліза.

- Чому через мене?

- Ти вдарила машину, Юра відремонтував, а Володька відганяв і взяв дочку тих людей щоб показала адресу. Так запам'ятав адресу що вже коріння пустив за тією адресою.

- Добре що Юра послухав; він завжди мене виручить.

- Юра виручив. - Ліза усміхнулась пригадавши історію з дверцятами та колготами. - А Володька придбав болгарку.

- А для чого йому, Володька що буде робити болгаркою в пекарні? Він же в гаражі не працює зараз.

- Ти про що мама? - Не зрозуміла Ліза.

- Сама кажеш що десь «придбав болгарку»; електричну таку, я так зрозуміла.

- Яку болгарку електричну мама? Дівчина болгарка в нього. - Ліза розсміялась.

- А, тепер зрозуміло. Я подумала що така електрична болгарка, ми ж за машини говоримо і про гараж, тому і болгарка тут доречною.

- Ні, що ти: дівчина з Болгарії, звати її Джоана, оригінальне ім'я Йоанна.

- Так, так, люди ті з Європи були, а я подумала що вони з Боснії.
- Бачиш як буває мама: ти вдарила машину а Володька знайшов дівчину
В той час Тамара закінчила розмову і прийшла на кухню; вона сміялась.
- Що такого веселого сказав тобі твій наречений? - Запитала Тетяна.
- Не він сказав, а ви йому сказали.
- Що саме?
- Ви ж сказали що спали з дідом а Лев був за дверима, а мене Юлік питає чи ви працювати та жили тимчасово в цирку, тому де ще лев міг спати за дверима як не в цирку?
Усі розсміялись, Ліза запитала:
- А ти йому пояснила хто такий Лев?
- Так, пояснила, - продовжувала сміятись Тамара. - Я ще сказала що дядя Лев боїться щоб Юлік, так як він Соколик, не розполошив йому його голуби.
- Звіринець натуральний. - Промовила Тетяна. - А що за день такий сьогодні? Я подумала що електричну болгарку Володька придбав в гараж для роботи, а хлопець в Львові подумав що ми колись в цирку спали коло клітки з левом.

Точної дати коли Юліка переїхав з Одеси на Львівщину, хлопець не знав. Він лишень знав про те що все відбулось на протязі трьох тижнів, тобто коли похоронили маму і опісля батька. Його дід, (старий Соколик), також не пам'ятав дати коли він з дружиною привезли хлопця до себе. Юлік хотів знати, так як саме приблизно в той час, народилась Тамара. Звичайно що тоді коли Ліза з Віктором стали батьками, вони не знали що десь далеко, на якомусь хуторі, знаходить хлопчик, який став сиротою, лиш тепер вже можна було щось вираховувати і здивовано заглядати в минуле, а тоді було невідоме як батькам новонародженої дівчинки, так само хлопчині-сироті...

Напевно, якщо би кому іншому з юнаків підійшла така нагода щоб переїхати жити в Сполучені Штати з України, він би був надзвичайно щасливим. Юлік був не з тих що лиш живуть маренням про життя за кордоном і при першій зустріч з людиною яка живе чи побувала за кордоном, питати скільки там заробляють і як туди потрапити. Юлік мав нагоду залишитись проживати в США, і не десь в якомусь біднішому штаті в центрі країни, а в самому мегаполісі, в серці самого найвидатнішого міста на східному узбережжі Америки, в Нью-Йорк Сіті. Його товариш один залишився і коли б Юлік дуже захотів, він також міг залишитись разом з товаришем, адже хлопець який виробляв сувеніри з матерії, якого Василь з Сколе назвав «Ниткою», найбільше просив Юліка залишитись. Воно не дивно: Юлік міг малювати і тут же продавати картинки на вулиці в Нью-Йорку, хлопці могли заразу собі давати раду з таким талантом.

Юлік відмовився, а відмовився по тій причині, що як правдивий львів'янин, любив своє древнє місто Львів. Юлік не був з тих хто думає лиш щоб увесь талант, усі здібності та фізичні сили, переводити в гроші, правда грошей йому не доставало постійно.

Причина була одна щоб покинути своє любиме місто, хлопець закохався в дівчину яка проживала на Лонг-Айленді. Юлік навіть виношував думку а вірніше мрію в душі, про яку він не признався навіть Тамарі: він хотів щоб коли вже стане жити разом з нею, може коли пройде кілька років, щоб заробити грошей і купити собі квартиру у Львові. Можливо маленьку та на окраїні міста, лиш щоб хоча один раз на три роки, приїхати та побути тут.

На хуторі де він можна сказати виріс і де пройшло його дитинство, вже не залишилось нікого. Стодола розвалилась, хата також вже доживала свою самотню старість: дах протікав, двері перекошилися, в хаті практично вже нічого не збереглося, так як стіл та

ліжка хтось забрав, лиш в куті стояла піч, яка була приреченою щоб її засипала стеля та провалився на неї дах старого непотрібного будинку. Хлопець тут не був вже три роки, лиш він знав що перед тим як виїхати в іншу країну, він обов'язково приїде поглянути на те місце де він проживав, на пасовиська які вже позаростали бадиллям, та на все те що він колись олівцем малював в своєму зошиті...

Вдома, тобто в квартирі в якій жив хлопець, Юлік також побачив переємні в самого дяді Яші, він зауважив те що скоріше він не бачив в характері свого вчителя. Юліку стало не подобатись те що дядя Яша почав натякати щоб той виманював гроші зі Штатів; ніби на необхідності. Скоріше Юлік ніколи не запідозрював свого наставника в подібному, лиш тепер на старість і Альбертовича проявилась риса жадібності до легкої наживи. Він навіть став намовляти Юліка щоб той підговорив щоб Ліза продала картину яку Юлік намалював і віддала для них сімдесят відсотків виручки а картину мовляв ще намалюємо. Хлопець був просто пораженим тим що відбувається з Альбертовичем, так як скоріше він лиш чув від нього про ідеал, і про духовність, яка вище всякого скарбу людського на землі.

Не дивлячись що зима того десятого року була сніжна і холодна, Юлік вільним часом бродив по місту, по улюблених вулицях, він не мов хотів насолодитись на довший час і тим самим немов вибачитись перед старинним Львовом за те що він його покидає... В хлопця літала думка в голові яка повторялась: я поїду один раз, щоб повертатись багато разів. Правда Юлік не знав як Тамара, яка вже стане йому дружиною, відноситиметься до його ідеї. Взагалі він не признавався їй в тому що собі надумав, так як рахував за неправильним коли ще бути неодруженим, а вже вирішувати як він заробить гроші і куди їх розтратить; взагалі тут юнак був правим, щоб не хвалитись тим чого в нього ще не було.

А тим часом потрібно було збиратись їхати за кордон, їхати не так щоб просто подивитись, а для того щоб одружитись і змінити свій привичний ритм життя. Звичайно так як Юліку ішов всього двадцять перший рік, в такому віці молоді люди мало думають над усім стороннім, хлопець знав що в дівчини родина гарна, благородна, навіть дядя Яша одного разу вислуховуючи захоплення Олесею, які розповідав Юлік, замітив що коли Олеса яка являється сестрою Віктора і так гарно відзивається про Лізу, тобто свою братову, тоді напевно справді в родині злагода. Юлік бачив що Олеса старається для Тамари як для своєї доні, виходить що Олеса любить братових дітей як своїх. Буває часто, - пояснив хлопцеві Альбертович, - що в родині сестра любить брата а його дружину не любить, дітей також, так як усі негативності характеру перекладає на братову, мовляв діти усі в неї пішли, а брат бідний, скривджений, як від жінки, так само від дітей.

Але якщо б навіть дядя Яша сказав хлопцеві протилежне, Юлік не змінив би свого ставлення до Тамари і до її рідних. Хлопець вже мав фото усієї родини, знімки Тамара вислала йому електронною поштою. Також там була копія знімка якого зробив Ростислав в Лева і Марійки на подвір'ї коло цвітучої яблуні, коли ще жила покійна бабуся Сусанна.

Юлік роздивлявся на знімки, стараючись запам'ятати ім'я кожного члена родини, щоб коли він приїде, усіх знав і коли будуть з ним знайомитись, щоб не плутати хто така Ріта а хто така Фаїна. Домашніх Тамари, він вже давно знав, ще від коли Олеса йому все роз'яснила, та розклала як слід. Варто замітити щоб коли йому хтось показав кілька світлин не пояснивши хто є хто, напевно б хлопець визначив те що мамою Тамари являється Ріта, хоча Тамара була схожою з Лізою, лиш саме на одному фото Ріта сміялась геть чисто як це уміла робити Тамара.

По поводу переїзду в Юліка було визначення такого характеру: він дізнався від Тамари що напевно йому прийдеється летіти в Шати в невдовзі, тобто скоріше всього в місяці квітні. Так як зразу після його приїзду буде весілля, Юлік розумів що лиш проминуть Великодні свята, опісля будуть гуляти весілля. Великдень виходив того року в квітні четвертого числа, так що можливо навіть прийдеється їхати в середині наступного місяця.

Насправді в рідних Тамари ще не було бесіди про дату весілля, хоча Ліза вже планувала щоб весілля робити коли Тамара закінчить навчальний рік, хоча можливо було також

робити таке свято в травні, лиш не швидше: так як шість тижнів (від половини березня), було малувато для такої події, тим більше що жених проживав в іншій країні.

Юлік був готовим чекати скільки скажуть, він знав що дівчина ще вчиться в школі, а ось Тамара чекати не хотіла зовсім. Від того часу від коли вона вже знала що Аркадій з Тетяною перешли на свою частину дому, тобто на нижчий рівень в будинку, а в переході поклали стіну з сухої штукатурки щоб переходу не було як лишень знадвору в інші двері, вона вже хотіла посісти нове місце і жити там з коханим. Правда було потрібно терміново вирішити з машиною, яка була не готовою до експлуатації після Валерієвих «автографів», і також купити меблі, на свою половину дому.

Тамара зовсім не думала над тим що скоро покине батьківське гніздо, поміняє школу, стане даліше жити від Лева і Марійки, даліше від Асілли, і на кінець від рідної вулички, в неї в голові було лиш одне: коли вже нарешті її коханий буде не розмовляти з нею по комп'ютері а поруч шептатиме їй на вухо. Вона вже навіть буде готовою відмовитись весілля, всього того що потрібно було для цього свята, лиш щоб вже він приїхав. Але Тамара розуміла що так не буде як їй хочеться, батьки не погодяться щоб відбулось усе як-будь, так як до такої справи, вони відносяться надто серйозно.

Також Тамара глибоко в душі, нікому не признаючись, була немов задоволеною що в Юліка немає нікого з рідних, так як він не має за ким скучати і за ким оглядатись переїхавши сюди в Америку, дівчина ще сама не усвідомлювала що в неї в характері така сама риса яка була природною рисою її мами Лізи: лиш я єдина в нього і більш нічого, ніхто і ніщо ніколи. Тамару навіть мало хвилював характер хлопця, вона рахувала що він приїде до неї, до її родини і змушений бути таким як їй захочеться. Добре що мамі пощастило - думала Тамара - пощастило в тому що вона полюбила рідних батькових, особливо тьотю Олесю, а коли б було по-іншому, коли б батько старався вгодити мамі і одночасно жити з рідними добре які б не любили його дружину, тоді справді проблема не малого значення. Але такої проблеми Тамара в себе на бачила, її насправді і не було, так як хлопець справді був самітним і проживав з чужим чоловіком, який також вже був старим і сам розумів що разом їм двом жити довго все одно не прийдеться, так як хлопець має талант і може прожити самостійно і йому потрібно побудувати своє майбутнє якнайкраще, так як минуле хлопця не було заздрісним і він полишений був того, чого багато дітей не хочуть цінити в своєму дитинстві. Лиш людина як спробувала сиротинську долю, може розуміти таких же самих, і коли навіть може покласти належну оцінку тим людям, які привели її на цей світ, лиш своє становище по поводу відсутності батьків, змінити не може.

Бувають випадки коли дітей маленьких хтось бере за своїх, діти виростають при чужих людях, звать їх батьками, і щоб обговорити таку глибоку тему та визначити чи справді можливо щоб сторонні люди замінили тих хто насправді дали життя, потрібно усестороннього підходу і навіть дискусій, лиш в Юліка такого вибору не було, а дід з бабою хоча були рідними людьми, лиш батьків замінити в повній мірі так йому і не змогли...

День святого Патрика, являється національним святом в Ірландії, але в Штатах також його святкують сімнадцятого березня, так само як ірландці. Люди, особливо молодь та діти, вбирають зелений одяг, шапки, чіпляють такі ж зелені штучні листочки конюшини, як в загальному це прийнято робити в Ірландії.

Перед цим святом, до Віктора зателефонував з Чикаго односельчанин Іван Павлюків. Він став прости Віктор а особливо щоб той попросив Олесю, щоб вони приїхали до них на їхнє свято новосілля. Так як Іван побудував нову хату, він заходив в неї і хотів зробити це урочисто та з гостями і заодно похвалитись тим що він придбав.

Іван розумів що коли в нього побуває Олеся, вона перекаже вдома а тоді хтось зателефонує в село їхнє в Україні, почнуть люди переказувати про те що Йвась Павлюків добре прижився і вже має нову хату в самій Америці, піднявся як кажуть і стоїть добре. Заодно була нагода та причина щоб побачити Віктора і Олесю, своїх односельчан і побути з ними віч-на-віч. Іван став настирливо прости, так як зі сторони його дружини будуть присутні її рідні а також будуть будівельники які побудували на замовлення для нього хату, а з його сторони немає нікого рідних, лиш односельчани які на Лонг-Айленді, а також два товариші по роботі.

Віктор недовго думаючи сказав що приїде лиш з тією умовою, коли той погодиться приїхати до них на весілля Тамари і Юліка. Іван погодився і Віктор пообіцяв що наступної неділі постарається приїхати з дружиною і заодно Олесю з Юрою прихватить.

Того вечора Віктор повідомив сестру про новину.

- Як я зможу поїхати коли в мене скільки роботи? - Розвела руками Олеся.

- Ти змушеною поїхати Олеся, тому що саме задля тебе він і нас просить.

- А я для чого йому?

- Для того щоб показати свою хату і сама Леська Журичка позавидувала йому, саме в цьому і захований смак усієї урочистості.

- Тоді прийдеться поїхати. - Погодилась Олеся. - Також треба показати що я здивованою.

- Скільки того життя, а ти з тими батонами світа не бачиш білого, - став розраджувати сестру Віктор.

- А з дітьми як будемо?

- Діти в школу ходять - нехай ходять.

- Тобто ми самі поїдемо?

- Ти з Юрою поїдеш, а я з Лізою.

- Само собою - усміхнулась Олеся - мій коваль мене не відпустить саму а ще до Ваньки.

- Поїдемо поїздом, відпочинемо, там побудемо на забаві і додому.

- Так коли повинні там бути.

- Чотирнадцятого в неділю. Приїдемо в суботу, переночуємо і в понеділок додому.

- А Беллу візьмете з собою?

- Не думаю: з мамою залишимо, а може в Лізиних батьків.

- Тоді нормально: в мене Володька вже великий, Олег з ним побуде а ваш Руслан з Тамарою побудуть також.

- Може мама сюди підійде щоб Валерій не перелякав їх.

- Нікому нічого не говорити що нас не буде вдома, - застерегла Олеся.

- Так зробимо.

- А Ліза погодиться?

- Куди дінеться, вона в мене слухняна як овечка абхазька, - пожартував Віктор.

- Тоді квитки замовляйте, я ще ні в Чикаго не була, ані в поїзді в Америці не їхала.

- Маєш нагоду одне і друге реалізувати.

- А там будуть ще гості?

- Казав що будуть будівельники які будували, якась бригада наших українців і поляків. А так як ти українка, а твій Юрчик поляк, самий раз вам там побувати в такій компанії.

- Я чула що в Чикаго дуже багато поляків.

- А тепер ще побачиш.

- Вже свого маю кожен день, - пожартувала Олеся.

Того вечора Лізи не було вдома, вона поїхала була до Ріти. Але Віктор все вирішив без неї, їй лиш залишалось зібрати одяг на дорогу і щоб там побути в гостях.

Ліза приїхавши додому стала розповідати по Ріту та Любчика, які вони смішні двоє коли сваряться між собою і як Ріта свариться українською мовою, тому що коло російською, Любчик вдає що її не розуміє і взагалі не проявляє емоцій. Ріта злиться що їй потрібно говорити до нього українською а особливо коли вона неправильно ставить наголос чи відмінок, він сміється з неї і її виправляє. Любчик також сказав кілька слів абхазською, лиш краще б не говорив був, тому що Ліза з дитинства знала такі «слова», правда з відомої причини перед батьком ніколи не вимовляла їх.

- Вітя, - розповідала Ліза, - вони сваряться, б'ються і тут же цілуються; все одним разом.

- А там на вашому Кавказі так все було: кричать одні на одних і заодно обіймаються.

- Не потрібно на Кавказ навіть їхати, - засміялась Ліза, - я таке в себе вдома бачила не один раз, взагалі тато з Кавказу і напевно тому.

- А Андріївна не ображається наша і в результаті виходить те що ти бачила.

- До речі, - змінила тему Ліза, - Ріта мене гостила і дала спробувати оригінальний продукт з Грузії. Говорить що Любчик дуже любить його. Я також пригадую що колись Арлани ставили на стіл такий салат, лиш я не любила його і тоді не їла, а зараз так нічого мені, навіть посмакував, а може тому що в мене ностальгія за Кавказом.

- Що саме? Може я люблю?

- Називається Джонджолі, подібне як холодний салат на закуску, а насправді його з куща зривають коли той цвіте. Смак такий пекучий, думаю що Юра вподобав собі; він любить такі салати гострі.

- Сам спробую коли купиш, - зацікавився Віктор, - не доводилось побувати в Грузії так хоча зеленину їхню спробую.

- В суботі поїду з Олесею в Бруклін і куплю тобі.

- В суботу коли доживемо, в Чикаго поїдемо.

- Куди в Чикаго Вітя?

- До Ваньки Павлюкового на новосілля; просив нас і звичайно Олеську нашу.

- І що ти сказав йому.

- Я вже квитки замовив на поїзд.

- А хто буде їхати?

- Усі четверо дорослих а діти в школу в понеділок підуть.

- Хто так вирішив?

- Я вирішив.

- Взагалі нормально; я згідна.

- Бачиш як виходить: і сваритись не потрібно, як Ріта з Любчиком, і битись також. - Пожартував Віктор. - Я ж казав що ти слухняна овечка в мене.

- Така, як ті що по Ешері ходять. - Ліза посміхнулась. - Олеська знає про поїздку?

- Олесі лиш давай таке, вже напевно готує чемодан з одягом.

- Окей, я побігла до неї. - Схопилась Ліза почувши новину про візит в Чикаго.

- До речі! - Кликнув Віктор вслід дружині, - я вже Ваню запросив на наше весілля. так щоб ти там не показувала немов не знаєш про що тебе питають.

- Окей Вітька! - Відказала Ліза в дверях.

Збігаючи по сходинах, Ліза пригадала той час коли вони їхали в Чикаго першим разом і коли вона сварилась з Тамарою за Валерія Ковальського, тепер напевно дорога буде куди веселішою - думала собі Ліза.

Наступного дня, Ліза з Олесею стали збирати необхідні речі в дорогу щоб відвідати давнього знайомого і побувати також в Чикаго. Олеська вирішила розв'язатись від тієї праці яка зв'язала їй практично руки. Вона збираючись в дорогу, одночасно рахувала що тепер в неї хоча більше грошей як було тоді коли працювала в ресторані, лиш чомусь коли б була нагода вибрати ресторан і пекарню, Олеська б погодилась не перше місце, щоб мати більше часу, так як грошей все одно не хватало на все чого їй хотілось.

Швидкий поїзд мчав на захід. Левчуки з Ковальськими повечерявши пізнім вечором, сиділи в купе та вели веселу розмову. Олеся поклатла голову на ногу Юрові, сама підняла свої ноги вперши їх до стінки купе коло дверей, водила рукою по своєму животі, так я смачно повечеряла. Ліза загнула ноги на сидінні, пригорнулась до Віктора, а він обнявши рукою час від часу лоскотав її в бік, при тому не зводив очей з Юри, який переказував смішну історію, яка трапилась вже давніше на базарі.

- В Глувачі був базар на якому продавали худобу, свині, лошаки, кози, вівці і всяку животину. А чомусь я сам не знаю чому, такий тваринний базар починається дуже рано, так рано що коли зима чи пізня осінь, тоді базар відбувається буквально в темноті і поки зійде сонце, там залишиться вже як кажуть перебране газдами. Усі порядні газди привозили свій товар можна сказати ще вночі, і вже п'ята ранку базар йде повним ходом.

- А в нас, - замітила Олеся, - зимою розвидняється не так як тут в Америці половина восьмої, а там в нас було десь вже після дев'ятої години. Пам'ятаю що в школі був перший урок, а лампи світили в класі. А коли ішли в школу, тоді машини світили фарами як в ночі.

- Менше з тим Олеська, - зупинив сестру Віктор. - Продовжуй Юра про базар ваш.

- Так як Леся замітила: від п'ятої а може навіть від четвертої години ранку до половини десятої, маємо п'ять годин, а за такий час майже усі хто хотів купити вже вибрали свій товар. Коротше одного разу прийшов якийсь циган з хлопцем на базар раненько. Переважно люди продавали свині в таких ящиках, називали їх койцями. Підходить газда до того койца, світить в нього і вибирає собі пацючка чи льошку. А тут прийшов якийсь циган з хлопцем, і ніс з собою мішок. Ніхто не знав що в тому мішку старий пес спить. Пес не був великий, лиш старим, а може і напоїв пса яким маковинням що той спав так тихо. Прийшов до якогось продавця, виторгував пацюка собі і заплатив гроші як повинно бути. Сам перейшов в кінець базару і поклав хлопця з тими двома мішками: в одному пацюк куплений а в другому пес. А на дворі темно і хто там дивиться за якимось чоловіком: кожен на базарі своїм зайнятий. Тут якийсь ходить такий старший чоловік і приглядається за тим щоб купити свиню собі. Взяв той циган того дядька на мушку і за ним так легенько ходить. Дивиться став той чоловік торгуватись, а циган підійшов і в сторону його за рукав поманив: а ви прошу пана подивіться на мого пацючка, я вам такого віддам і десятку менше дасте мені. Спокусився той чоловік, пішов за циганом. Прийшли двоє до хлопця, циган бере мішок який рухається, тобто де мала свиня ходить, показує свиню, посвітив так на неї і той покупець собі вподобав. Витягнув гроші а тим часом поки циган світив на гроші, хлопець який був намовлений від батька, переставив місцями мішки. Заплатив чоловік, взяв того мішка на плечі і пішов. Циган скоро свого пацюка назад газді в якого купив і каже: «я передумав, мені треба самки щоб розводити свиней. Гроші віддай назад мені а твого свинюха тут маєш». Той продавець розвів руками а циган каже: «віддай на п'тку менше, за те що голову тобі морочив». Продавець не став спорити, тоді п'ять карбованців були великі гроші. Свого пацюка назад в ящик, а циган пішов з хлопцем.

- А той виходить пса поніс додому? - Став сміятись Віктор.

- Не знаю чи додому доніс, може почув що не хрюкає нічого в мішку і подивився десь під лампочкою що там таке в мішку знаходиться, - розвів руками Юра.

Лиш Юра закінчив розповідь, а Олеся ще продовжувала сміятись, в Лізи пролунав виклик телефону. Ліза здивувалась що так пізно хтось телефонує, так як час був вже 12:11 ночі. Виклик був з домашнього телефону. Ліза з тривогою сіла насторожившись.

- Алло мамка.

- Так Тамка; слухаю тебе.

- Тут така справа не знаю що тепер мені робити.

- Яка справа Тамка? - Ліза встала і вийшла з купе, так як Олеся не звернувши уваги продовжувала голосно сміятись з того що відбулось колись на базарі.

- Мамка, просто скажи що мені робити зараз: я послухала Володьку, він мене просив щоб я поїхала з ним і пішла до Джоани, там ніби я зайшла до неї як подруга і викликала її з дому. Володька забрав її, привіз мене, я пішла в хату а він повів Джоану до себе. Там вони двоє, тому що Олег в бабусі Марусі. Я дивилась на його машину а вона з снігом і він не відвіз Джоану додому а зараз дивись яка година. Я думаю що вони може вже сплять двоє.

- Як двоє сплять? - Ліза нервово почала ходити по коридорі вагону. - А тій Джоані скільки років?

- Фортін онлі. - Відказала Тамара англійською.

- Окей, я зараз іду скажу його мамі, а ти тримай поруч телефон, може йому не додзвонимось і ти підеш до нього до хати.

- Я ще не піду скоро спати, тому що буду грати скрипкою для Юліка зараз, а він буде слухати. Коли будеш телефонувати я почую.

Ліза відчинила двері купе, вона поглянула на Олесю, яка також щось розповідала смішне. Нараз Олеся зупинилась і запитала Лізу:

- Чому не заходиш?

- Тобі краще вийти сюди.

Олеся встала і протягуючи руки над головою, ліниво вийшла в коридор. Вона поправила футболку яка підтягнулась вгору і стала дивитись на Лізу.

- Тобі зараз буде не до сміху Олеся.

- Щось вдома може?

- Твій кавалер привіз болгарку і вона зараз разом з ним у вашій хаті; можливо в ліжку.

- Ти що п'яна Ліза? - Змінилась Олесі на лиці.

- Тамара мені по секрету поділилась. Тамара боїться що тій лишень чотирнадцять років.

- Молодчина Тамара. Зараз я його запитаю про болгарку.

Олеся швидко набрала телефон, лиш Ліза зупинила:

- Візьми мій мобільний, на твій може не відізватись.

Олеся так поступила, після двох викликів, Володька запитав:

- Тьотя Ліза?

- Вовка, - хто з тобою в хаті?! - Просто запитала Олеся.

- А мама, я думав що тьотя Ліза.

- Ти почув що я запитала?

- А хто має бути? Олега нема тут а так, так ніхто, - розгубився Володька.

- А те «ніхто» батьки шукають в даний час і не знають де воно поділось так довго.

- Кого шукають і звідки ти знаєш таке?

- Болгарку батьки шукають і в них є телефон до тата.

- А що вже так пізно? - Володька не знав що говорити.

- Коли вони адрес запитають що татові казати? Зараз приїдуть по свою дівку, не знаю що тобі скажуть за малолітню, лиш вона точно скуштує.

- Я сам везу вже! Кажі щоб не їхали тут ніхто! - Олеся почула як телефон впав з рук синові і якийсь шум спричинився поруч. - Алло Вовка! - Стала кликати Олеся, лиш відповіді не почулось.

- Зараз летіти буде як літаком, так його перелякала, а дорога мокрою, - промовила Ліза.

- Не знаю, напевно телефон випав йому з рук. Виходить боїться за неї він.

- Не зміг одітись швидко, в штанці заплутався, тому телефон випав.

- Можеш не жартувати так Ліза? - Глянула Олеся на братову.

- Нічого, він хлопець, йому можна, - заспокоїла Ліза Олесю.

- Що не кажи: але тут в Америці діти і взагалі люди, вірять в те що їм скажеш.

- А ти правду сказала: батьки Джоани мають номер телефону до Юри і напевно також хвилюються де їхня дівка так пізно, - пояснила Ліза. Вона взяла телефон набрати Тамарі щоб повідомити що все в порядку, а сама подумала собі: колись коли їхали з Тамарою поїздом, тоді відбувся скандал про Валерія а зараз в Олесі вже почалась, до речі також Олеся мандрує тим же самим маршрутом.

Через десять хвилин, Тамара знову зателефонувала мамі, вона повідомила що Володька повіз додому Джоану, правда Тамара сміялась як вони швидко вибігали з хати, і просила щоб Ліза не сказала, щоб Володька не взяв звідки його мама знає, що він був з дівчиною.

В Чикаго, гості з Лонг-Айленда, час провели гарно. В них була нагода все пригадати, посміятись, та просто разом набутиись. Коли стали повертатись додому, Олеся почала в поїзді розмову саме про те що в неї набралось за час перебування в гостях.

- Так приїдемо додому і ти Юра починаєш викінчувати підвал, хоча джакузі покладеш як в людей, як так жити як ми живемо? Я на тій роботі світа не бачу білого а живу як не знаю хто. Ви бачили усі: скільки пізніше приїхав Ванька в Америку а вже яка хата в нього, а ми що? Живемо як не знаю хто.

- Леся, подумай лиш про таку річ: він віддав би свою хату, - став жартувати Юра, - щоб з тобою жити в тій що ти живеш. Дивився на тебе як старий кіт на мишу, я вже не знав кого бити з вас: чи тебе першу, чи його, правда пощастило йому що ми в його хаті.

- А ще подумай - сказав Віктор - які борги зараз в нього. Хто тобі Олесі не дає можливості жити в такій хаті? Бізнес маєш, позичай гроші і купляй яку душа бажає, лиш тоді вже будеш спати разом з батонами в тій пекарні, зате Ваньку з жінкою запросиш один раз на рік щоб хату показати.

- А ти Ліза що думаєш? - Звернулась Олеся до братової.

- Думаю що добре тобі а ти тобі шукаєш пригод. Зараз приїдеш, з невісткою познайомся ближче а тобі хата якась в голові.

- Я так зрозуміла, що хто жив у квартирі колись, такі люди як кролики: привикли до свого кута і досить з них. Вони гроші куди хочеш протратять, лиш про те щоб мати хату чи житло просторніше, не подумують.

- Юра правий тут, - промовив Віктор, - має Ванька хату а немає Олеськи в тій хаті. А ще він мене за Ріту питався.

- Бачу живе в ньому те чим там жив, - відказала Олеся.

- Він з тим народився, - усміхнулась Ліза.

- А що питав про Ріту? - Поцікавилась Олеся.

- Так в загальному.

- Звідки він знає Ріту взагалі?

- А коли в нас Белла народилась, він був приїхав привітати, тоді Ріта була в палаті. - Пояснила Ліза Олесі.

- Казав Ваня що запам'ятав як Ріта мала якісь гарні чоботи і від тоді йому дуже подобаються жінки в чоботах.

- А він завжди як не люди - стала говорити Олеся, - люди перш дивляться на людину згори до низу а він знизу вгору. А ще він перше як оцінює: заді дивиться а потім на обличчя; усі ви такі хлопи.

- Ти про мене може? - Запитав Юра.

- А сходи і ключі до нової хати, - пригадала Олеся.

Усі четверо розсміялись, а так Юра сказав:

- Все Леся: більш ні про ніякого Івана не говори, а то я змушений покласти ультиматум: він або я; в другому разі катастрофа.

- Яка саме, не смію питати?

- Вискакую з поїзда, - пожартував Юра.

- Тоді, в нових сьогодні будуть говорити: «Амтрек в такій і такій годині, там і там, загубив якогось великого пасажира. Ограни розбираються як таке могло відбутись і що стало причиною того, що такого великого мужчину витягнуло вітром з дверей вагону».

Усі знову почали сміятись, лиш приближаючись до Нью-Йорка, веселості та жартів ставало чим раз менше. Олеся знала що вдома її чекає бесіда з сином і тому вона сподівалась що буде розмова непростюю.

Ліза готувалась щоб особисто поговорити з майбутнім зятем. Правда вона не знала про те що Тамара вже переказала Юліку як її мама думає і старається щоб коли буде говорити, показати себе дуже з приємної сторони перед ним. Також Тамара передала те що її батьки звернули увагу як він гарно одівається на знімках, та як уміє підібрати все собі до лиця. Хлопець зрадив та набрав сміливості щоб спілкуватись з майбутньою тещею та з тестем.

Ліза промовила звертаючись до Олесі:

- Потрібно буде мені зателефонувати до тьоті Ірини, хочу щось більш про Львів розпити її, а то будемо мати переговори з Юліком і щоб він побачив що ми знаємо також щось про його улюблене місто. Навіть сама не знаю як почати розмову з ним...

- Ліза, від коли я тебе знаю, ти завжди любила знайомитись, а тут я тебе просто не впізнаю, - промовила Олеся.

- Інша справа знайомитись з сторонніми людьми а зовсім інша з майбутнім зятем. Я також могла б вільно і на різну тему говорити з твоєю Джоаною.

- Ліза, ще ти мене не доставай з тією Джоаною.

- Не знаю хто тобі Олеся вгодить: Асілла не підходить, Джоана також, кого тобі знайти?

- А чому він не знайде собі українку якусь, а постійно якісь звідти де сонце їх обсмалило? Що може немає наших дівчат тут гарних?

- Тоді Аню Поленову: дівчина блондинка, висока така, саме до нього.

- Далі мене з Валеркою проблеми і з його Анькою?

- Не догодиш тобі і все.

- Виходить що Володька дивиться на брюнеток, йому подобаються смугляві як мені колись, - підказав Віктор.

- Ой Вітя, а ти колись думав чи біла чи чорна дівка? Увидів Лізу і загубив голову, - засміялась Олеся.

- Голову може загубив, зате знайшов і маю Лізу, - відказав Віктор сестрі.

- Вітя, а ти пам'ятаєш щоб сказати Юліку які тобі художники подобаються? Які картини ти любиш? - Запитала Ліза.

- Пам'ятаю, я скажу що дуже люблю ту картину яка у нас в спальні висить на стіні. А ще скажу щоб намалював таку саму, вірніше не таку саму, а щоб намалював так ніби малий вже напився молока і ти його ставиш в колиску.

- Ти серйозно Вітя? - Перепитала задоволено Ліза.

- А чому тобі так дивно?

- Просто цікаво що ти так полюбив портрет на якому я з Русланчиком і ще хочеш замовити на такий сюжет.

- Лиш я не сказав найголовніше, - Віктор усміхнувся і моргнув на Олесю, - я не сказав що повинен наш художник намалювати тебе в такій позі що ти нахилилась і ставиш малого в колиску але не встигнула зацепнутись.

- Вітя, - зробила плачевний вигляд Ліза. - Як ти таке можеш говорити в присутності людей і тим більше хлопцеві який полюбив нашу доню? Я вже подумала що справді ти так живопис полюбив.

- А коли поглянути очами мистецтва, тоді все по-іншому виглядає, тут немає нічого не етичного а можливо навіть навпаки.

- Ти чула Олеся? - Ліза поглянула на Олеся яка сміялась.
- Лиш потрібно йому фото якесь напевно з вашого еротичного альбому. - Відказала Олеся ще більш розражаючи Лізу.
- Все, - підняла руки Ліза, - жодних картин, жодних натур, а тим більше ніякої згадки про мене по поводу цього.
- Тоді скажемо щоб Тамару малював вашу, - продовжувала Олеся.
- Нехай малює як йому подобається.
- Ой там напевно вже Андріївна усі стіни заставить картинами; художник такий буде жити поруч під одним дахом.
- Тоді літаки нехай малює татові, а мамі вівці на полонині, - промовила Ліза.
Повернувшись додому, Ліза обняла дітей, вона заскучала за ними. Ліза стала думати як буде їй не привичне без Тамари, коли та піде жити до її батьків. Тепер Ліза хотіла зрозуміти свою маму, яка постійно жалілась колись що вона з Віктором не приїжджають до них щоб побути, лиш вдома залишається ще Руслан і Ізабелла, а її батьки залишились самотніми були свого часу. Ліза стала відчувати незручність від того що на початку свого сімейного життя, вона повністю захоплюючись своїм улюбленим, не думала про що інше, а потрібно було вділяти увагу також тим, хто її викохав та виховав від коліски...

42

Перед тим як Віктор і Ліза мали розмову з Юліком, Ліза розмовляла по телефону з Рітою. Те що вона почула від двоюрідної сестри, здивувало Лізу. Зміст розмови Ліза переказала Віктору ввечері на ліжку.

- Ми лиш приїхали з Чикаго а Ріта вже мене питає чи там не було про неї розмови. Я відказую що так в загальному про усіх Ваня питався, так як знає нашу родину, а вона знову мене питає чи таки про неї не питав.

- Що ти їй відповіла?

- Сказала що питав також про неї, як вона поживає, а Ріта говорить що скоріше він написав їй на «Однокласник» здається і там писав їй компліменти різні.

- А що думаєш Ліза: Любчик вже старший мужик, хоча Ріта від нього вісім років молодшою ніби не так вже багато, лиш він любить диван і тапочки а Ріта ще б дівки бавилась.

- Лиш на щастя вже не бавиться, - заперечила Ліза. - Я її питаю відверто, вона такою що мені все признається без проблеми, сорому як такого в неї не спостерігалось ще з дитинства, так вона каже мені що коли б він десять років скоріше таке писав, так тоді могла б з'їздити на відраження в Чикаго, лиш зараз їй вже різні драми не цікаві. Мовляв за молодості догодила собі в такому питанні по повній програмі. Зараз вже каже пора задуматись над життям і тим більше щось її поболює нирка одна.

- Хоча перевірялась?

- А ти так захвилювався Вітя?

- Ні, ти не подумай.

- Просто жартую так, а ти вже зараз будеш вірність мені свою доводити тут.

- Все одно буду. - Віктор взяв дружину та повернув стороною до себе.

- Послухай до кінця про Ріту: одним словом вона перевірялась тому що боялась щоб рак не був в неї, ніби нічого страшного, лиш як вона сама сказала: грішна людина знає чого вона заслуговує і тому боїться всього.

- А може колись Тимур Ілліч перестарався і потягнув її пряжкою?

- Не думаю, хоча Ріта часто заслуговувала того. Насправді вона простудилась напевно була, в нас там річка холодна була в Абхазії; сам розумієш - гірська річка. Мені здається що я навіть була з нею тоді коли вона купалась біля моста. Там де вже в'їзд в великі гори, був такий великий міст, так арками підпиравсь. Ми там захотіли покупатись і я лиш влізла у воду, тут же вискочила від холоду а Ріта як перелякана з каменя зразу у воду стрибнула.

- Шкода її Ліза, як не як - твоя сестра, тим більше в Арланів жінок мало в родині. А Ванька Павлюків як був бабником, так залишився напевно.

- Так хвороба хронічна.

- Коли б про тебе хто питав, - відказав Віктор, - я би скоровилічив його від тієї хвороби і тебе також заодно.

- Краще не хворіти. - Відповіла Ліза і відчула задоволення від того що він нікому ніколи б її не відпустив.

Наступного дня, Тамара гарно оділась і стала чекати умовленого часу, хоча вона половину ночі проговорила з Юліком, їй хотілось з ним спілкуватись постійно. Сьогодні повинні були також поговорити батьки дівчини і Юлік хвилювався у Львові і готовився до цього.

Розмова почалась так як було домовлено: першим почав говорити Віктор разом з Тамарою, він став питати спочатку про загальний стиль життя в Україні, про те як живеться у самому Львові, мотивуючи тим що Львів близький його рідним, так як покійний батько був з Львівщини. Віктор став розповідати про Нагуєвичі, про діда Василя Левчука, хоча можливо хлопцеві не було аж так цікаво те все вислуховувати, лиш щоб він привик більше, Віктор говорив. Юлік справді трошки розслабився, сподіваючись що перша розмова з батьками коханої, пройде суто на побутову тему та про новини. Хлопець почав розказувати які ціни, як стоять справи і що розказують люди які їдуть та повертаються працюючи за кордоном. Хоча сам Юлік не дуже тим цікавився, щоб знати, лиш потрібно було про щось також говорити батькові дівчини, яка стояла заді батькових плечей і всміхалась.

Через п'ятнадцять хвилин розмови, в кімнату зайшла Ліза. Віктор від'їхав на офісному кріслі яке рухалось на роликах далше від столу і промовив:

- А ось і мамка наша прийшла! До речі вона прекрасно тебе пам'ятає Юлік ще від того літака. - Промовив Віктор, повернувшись щоб полюбуватись дружиною яка дуже вишукано оділась для такої справи.

Ліза відчула як і неї кров хлинула в обличчя, вона сама не знала що з нею таке відбувається, скоріше вона з задоволенням любила знайомитись, а тепер немов її хтось підмінив. Ліза розуміла що хлопець який дивився з екрану не тільки напрошувався в зяті в їхню родину, Ліза бачила в ньому сироту якому в дитинстві не було кого назвати мамою... Ліза відчула що сама вона є людиною яка стане в житті самотнього хлопця тією, якій напевно навіть вже покійні рідні батьки Юліка, могли довірити свого сина, залишаючи його самітнього на всьому світі... Ліза відчула що на очі їй наворачуються сльози, лиш вона вимушено усміхнулась, так як їй здавалось що пауза вже тягнеться цілу годину і хлопець чекає на те щоб нарешті вона щось промовила. Ліза привіталась першою:

- Доброго дня Юлік.

- Доброго дня Єлизавета Аркадіївна.

- Ми вже нарешті сьогодні зібрались щоб з тобою ближче познайомитись, хоча заочно ми вже давно знайомі, тому останнім часом в нашому домі про тебе ведуться бесіди постійно.

- Дуже приємно мені познайомитись з вами, - промовив скромно хлопець. - Тамка мені багато розказувала про вас, так що я також немов вже давній знайомий.

- Бачиш як гарно. Дуже добре що зараз є можливість такого спілкування, коли ми були молодими, тоді питання зв'язку було набагато складнішим.

Ліза стояла поруч Віктора який сидів в кріслі, тримала його за плечі а Тамара нахилившись над столом, близько була коло самого комп'ютера. Ліза не знала що далі

говорити, так як не хотіла питати те саме про що лишень що питав Віктор. Але Юлік сам запитав:

- Тут був прийшов старий друг до Якова Альбертовича і ми говорили про свята. Вірніше ми спорили, тому що я запевняв що Різдвяні свята в Америці святкують скоріше, тобто в кінці року, а Великдень однаково святкують як у нас так само у вас там. А той дядя Боря, говорить що Великдень також випадає не так як в нас і що ніколи у вас не святкують разом з нами Пасху. Я б хотів вас запитати коли в Америці будуть святкувати Великдень?

- Цього року четвертого квітня, - відповіла Ліза.

- Я ж кажу що так само як в нас! - Зрадив Юлік. - Все: дядя Боря програв палицю сервелату; ми так поспорили з ним. Але ти Тамка напиши мені поштою щоб я йому показав відповідь, - звернувся Юлік до Тамари.

- Юлік, - звернулась Ліза, - на жаль я змушеною тебе розчарувати по цьому поводу: Великодні свята не завжди співпадають щоб в той самий день що в Україні. Цього року так виходить, лиш я точно знаю що не кожен рік однаково.

- Я розумію що дата змінюється, в нас також бувають навіть в травні місяці. - Став рятуватись Юлік, який вже вкусив смак перемоги, в тому що виграв спірне питання.

- Дата само собою, лиш різниця в тижнях також буває. Нам потрібно запитати когось тут хто знає все досконало про свята.

Тамара не відходячи далеко, набрала телефон до Марійки, сподіваючись що вона знає, так як на бабусю Таню, надії було мало. Тамара не помилилась: поки Віктор став розказувати про Лувр, тобто розмову яку вже собі був приготував, Марійка все пояснила Тамарі про Великодні свята і як вони чергуються по календарі. Тамара почекала поки батько закінчить, тут же стала роз'яснювати:

- Я вже знаю як відбуваються свята Істер, - вклинилась з своїм поясненням Тамара.

- Ти про що Тамка? - не зрозумів Юлік.

- Істер, це ж Великдень, просто тут так називають. Одним словом так: кожен третій рік свята однакової дати. Після розходяться подальше дата від дати, потім знову, лиш дві дати також міняються, третій знову разом. Так пояснила бабуся Маруся мені.

- Тоді виходить ніхто не виграв: я казав що завжди однаково а дядя Боря що постійно по різному а виходить правих немає. - Здивувався Юлік результатом, про який спорили.

- Так що тоді ніхто не буде їсти сервелат? - Засміявся Віктор.

- Та їсти ми б все одно разом їли, питання було в тому хто купляти буде, лиш коли так, тоді прийдеться хіба скинутись як завжди, - розвів руками хлопець.

Далі велась розмова про інші різниці які в Україні та в Америці, Віктор очікував що Ліза почне розмову про весілля, так як було домовлено що саме вона повинна почати таку тему. Але Ліза вирішила цього разу не проводити таку бесіду, краще було другим разом, щоб вона, а також хлопець, вже вільніше почувались в розмові про таку важливу справу.

На прощання хлопець признався, що користуючись ноутбуком, через програму вивчає місцевість на Лонг-Айленді.

Пізно ввечером, коли вже діти вклялись спати, Ліза прийшла в спальню з чашкою в якій грав напиток рубінового кольору. Віктор поглянув на дружину і запитав:

- Що таке попиваєш; може «рубінові сльози?»

- Вино Вітя.

- А в нас хіба празник який?

- Великий навіть. Сьогодні я вперше розмовляла з нашим зятем.

- Тому така щаслива що вирішила відмітити свою радість?

- Звичайно що щаслива, а ти хіба не задоволений?

- Може зараз буду, - пожартував Віктор.

- А правда який хлопчина симпатичний? - Стала захоплюватись Юліком Ліза. - Вони двоє підходять одне одному. Я надумала собі говорити щось була а він про Великдень почав. В загальному перша моя розмова з ним про таке свято, також гарний знак. Але моє щастя що він звернувся до мене по-імені.

- А ти як ще думала тебе покличе: Привіт Лізка?

- Ні Вітя, ти такий смішний, - засміялась Ліза від того що почула, - просто мені якось так стало жаль його, щоб коли був сказав «мама», я б розплакатись була готова. Правда зразу подумала: він ще не може мене так звати, ще трошки скоро.

- Взагалі все скоро: школу не закінчить дівка наша, - зітхнув Віктор.

- Закінчить собі, лиш його нехай забирає сюди щоб жили разом.

- Чого доброго і дітей наживуть зразу.

- А діти будуть в них красиві, лиш щоб все добре було: народить одне і тоді нехай поступає Тамара вчитись в коледж, а я буду сидіти з дитятком.

- Хто би сумнівався: як Ліза без дітей може бути? Навіть на картині намальованою ти з малим, вже тебе не можна уявити іншою.

Ліза оглянулася чи зачинені двері, стала на коліна на ліжко, на якому лежав Віктор, вона нахилившись над ним, стала шептати:

- Вітя, а тобі справді подобалася б така картина про яку ти в поїзді сказав, чи ти просто так жартував лишень?

- Мені то подобається, лиш такі картини можу малювати я один, а я не умію малювати. Я лиш можу спостерігати такі натури.

Віктор взяв дружину за талію а вона нахилилась над ним. Її густе волосся впало на обличчя Віктору, а він торкнувшись її вуст, відчув смак вина.

Але час провести так як вже налаштувалось подружжя, не вдалось: Ліза почула якийсь шум а потім не то шепіт, не то хвилюючу бесіду в хаті. Вона шепнула Віктор щоб був тихо, так як з дітей хтось ходить по хаті. Двоє стали прислуховуватись а так Ліза стрибнула з ліжка, підв'язала шовковий халат просто по оголеному тілі і швидко вийшла з спальні.

Ліза побачила Тамару яка також стояла в нічній піжамі, та з кимось говорила в дверях. Ліза підійшовши побачила Володьку, який побачивши Лізу, зробив невдоволений вигляд. Ліза зрозуміла що помішала в якомусь плані Володьки, вона зразу подумала що він знову хоче щоб Тамара викликала для нього болгарку. Правда Ліза тут же подумала як може бути в такий час пізній, тим більше що у Володьки усі вдома щоб привезти дівчину сюди, і взагалі що за комедія о дванадцятій ночі.

Тамара вже встигнувши дізнатись від Володьки причину його такого екстремального виклику, звернулася до мами:

- Мамка, я змушеною послухати Вовку, йому потрібно щоб відвезти одну дівчину а сам він не хоче їхати без мене. Ми лишень на пів години і зразу додому.

- Володька, почекай хвилинку будь ласка. - Відказала Ліза і кивнула щоб дочка пройшла за нею дальше в хату.

- Мамка, нічого тут не буде поганого, - хотіла пояснити Тамара.

- Послухай мене, - оглянулася Ліза щоб Володька не почув, - ти знаєш що в даний час ти вже являєшся не просто дівчиною, ти зарученою Юліку. А по тій причині ти просто не можеш їхати куди будь без поважної причини, не можеш брати участь в різних тусовках і тому подібне.

- Мамка, тут не справа з Джоаною, тут друге.

- Тоді тим більше ти не можеш нікуди їхати. Тобі потрібно щоб чого написали Юліку у Львів? Звідки ти знаєш: може Володька не знає сам а на тебе якийсь компромат хтось

готує? Твій час вже минув що ти ходила і могла втекти крізь вікно в ночі щоб на мотоциклі возитись. Захотіла виходити за Юліка - тоді поведись як повинно бути.

- Тоді почекай зараз тут я покличу Вовку. - Тамара шмигнула до дверей і стала там шептатись з братом про якусь справу.

Ліза швидко поглянула чи вона добре закрита халатом, поправила пояс і стала чекати, закривши руки. Через короткий час зайшов Володька і сказав щоб Тамара пояснила в чому справа, відверто мамі.

- Мамка, нам потрібно відвести Аню Поленову додому.

- А вона де знаходиться? - Здивовано поглянула Ліза на Володьку а так на дочку.

- Аня ту на подвір'ї в машині Володьки.

- Я не хочу сам вести її, самі розумієте що може взнати одна людина, вона мені не буде вірити більше, - став пояснювати Володька.

- Мамка, - Тамара хотіла докінчити почати бесіду, - ввечері Валерій їхав з Анею і вони посварились в машині. Він її вдарив і в неї кров була на лиці.

- Як вдарив? Дівчину по лиці вдарив? - Перепитала Ліза.

- Кров з носа текла, - додавив Володька.

- Як дівчину бити хлопцеві?

- Мамка, він знає що Аня не буде ні в поліцію жалітись, ані ще кому, - пояснила Тамара.

- Тоді окей, - погодилась Ліза. - Іди поклич її в хату нехай приведе себе в порядок і повезете двоє її додому.

- Заодно розпитаємо що вона робила з Валерієм тут коло нас, - підкинув Володька.

Насправді Володька вже знав, так як Аня в двох словах пояснила своє появлення тут серед ночі. Володька довідався про те що Аня їхала на завдання в Меррік і буквально під хатою Тамари відмовилась, з чого і спричинила скандал з Валерієм. В результаті скандалу вона втекла з його машини і викликала телефоном Володьку на вулицю, просячи допомоги, так як до Тамари не посміла звертатись.

Володька відмовився сам вести Аню і тому розбудив сестру, а також перешкодив батькам Тамари, провести гарно час ночі перед вихідним.

Ліза не хотіла щоб Аня її бачила, так як розуміла що сама Аня цього не хоче, тим більше Ліза трошки випила вина і не хотіла щоб та почула його запах. Ліза лиш пройшла на кухню і глянула у вікно чи справді Аня сидить в машині, вона побачила як дівчина вийшла, і направились з Тамарою та Володькою до дверей хати. Ліза швидко пішла в спальню та заодно вимкнула світло в коридорі.

Повернувшись, вона переказала все Віктору, а він промовив:

- Тепер нехай дивиться наша Тамара і міркує яке б в неї життя було з тим Валеркою. Потім говорила б нам була: чому ви мене не зупинили, чому ви мені не заборонили, я ж не мала такого розуму щоб все так розібратись. Сказала б нам: вам потрібно було мене бити на правах батьків, а не йому зараз зі мною таке робити. Усі вони такі: спочатку накоять проблем, батьків не слухають, а потім батьків винуватять самі.

- Жаль мені тієї Ані також, - прошептала Ліза.

- Нехай менше була б возилась по стодолах з ним, а тепер получає. Добре що ще не розписався і дітьми її не обклав, в неї є ще можливість втекти від нього куди очі глядять.

- Ой Вітя, ти думаєш коли б наша ще була б з ним повозилась трошки довше і не робила те саме що Аня? Що така дівчина ще розуміє в своїх роках?

- Також правда; пощастило нам з тим Юліком, тому що спокою той не дав був би нашій Тамарі тепер також; хоча він і не дає його, лиш вже знаємо що наша його не хоче більше.

- Хочу дочекатись поки повернуться вони, може що розкаже більше мені чого Тамарка наша що саме там таке відбулось поміж ними, - промовила Ліза.

Тамара повернулася незадовго, вона справді все розповіла мамі, лиш краще щоб Ліза того була б не знала, тим більше перед сном. Насправді увесь вечір в якому Ліза мала піднесений настрій, з'їхав на нуль; більш того: потрібно було приймати необхідні міри і чим скоріше тим краще, тому що далше так продовжуватись не могло.

Щоб краще приставити собі те що повинно було відбутись того вечора, потрібно детальніше уявити собі інтер'єр коридору. Коли відчинялись вхідні двері Левчуків, за дверима була площадка приблизно півтора метра довжиною, на якій стояв килимчик овальної форми. За нею піднімались сходи, сходи були лакованими. Самий коридор був коло одного метра ширини, по обох сторонах були ручки почеплені до стін. Коли стати знадвору дивлячись в коридор, по правій стороні була стіна яка відділяла хату Юри і Олесі, тобто перший поверх, а з лівої сторони, ще скоріше Віктор зробив у стіні заглиблення коло половини метра, взявши таку площу в гаражі, так як стіною був гараж. Дід Федір обробив заглибину дошками, карнизом та почепив круглі дерев'яні кілки. Внизу він зробив дві полицки щоб там складати взуття, яке скоріше заважало під ногами. Тому в заглибину у стіні вішали зимовий одяг, який носився саме в той час коли було його потрібно, а внизу визували взуття, яким ходили надворі.

Того вечора їдучи додому, Аня призналась в чому причина скандалу з Валерієм і чому саме вона була поруч дому Володьки та Тамари. Справа в тому що Валерій знав про те що двері вхідні мало коли замикають, так як були двері вгорі на площадці, яких не завжди навіть замикали в ночі. Також він знав що одяг переважно кладуть діти внизу, так як коридор був утеплений. Він розпитав в чому останній день була одітою Тамара в школі, довідавшись що в чорній курточці, він став просити Аню щоб та поїхала з ним задля важливої справи.

Приїхавши на вулицю де жила Тамара, Валерій наказав Ані щоб та тихенько пройшла під хату, відчинила двері і поклала пакетик в куртку Тамари. У випадку коли б хто побачив, тоді пакета заховати а сказати що тут поруч є Валерій і він хоче зустрінутись з Володькою а сам не наслідивсь зайти в хату, знаючи що батьки Володьки не буду раді його присутності. Немов телефон в нього не працює в даний час, а Володьку йому потрібно бачити по одній справі.

Як розповіла Аня, вона вийшла з машини, підійшла близько подвір'я і зупинилась. В неї немов просвітив хтось розум, вона раптово пригадала як тиждень тому Валерій просив щоб вона взяла для нього телефон школи в якій навчалась також Тамара, а можливо навіть охоронця, який працював у школі. Зупинившись на тротуарі білі заїзду, Аня оглянулася і стала розмотувати пакет який був завернутим в фольгу. Вона почула в руках пластик в якому був порошок. Аня потерла пакета пальцями, вона відчула що порошок схожим на цукрову пудру. Після того вона витягнула свій мобільний, присвітила світлом екрану, сумніву не було: Валерій передав кокаїн щоб вкинути в кишеню курточки Тамари. А так як було домовлено щоб вкинути в нагрудну кишеньку, значить Тамара не могла нащупати руками у великих кишенях. Аня зрозуміла тепер для чого йому був потрібний номер телефону школи, адже він хотів повідомити анонімним повідомлення що в такої учениці є наркотик і вона торгує ним.

Ані не стало жаль Тамари, вона не любила її, просто вона розсердилась на Валерія що той нічого їй не розказав подібно, вирішив використати а також підставити, так як справа була кримінального характеру. Повернувшись назад, Аня сказала що вона того робити не стане і не хоче бути учасником подібного злочину, якого вона назвала підлістю. Валерій скипів і почав лаятись, Аня стала пояснювати що коли він ворог з Тамарою, тоді потрібно боротись більш відвертим методом честі а не підлістю. Як чистокровна росіянка, Аня розуміла боротьбу обличчям в обличчя з противником, а не як кажуть удар в спину. Тому вона категорично заявила що не зробить того чого Валерій спочатку просив, а зрозумівши

що вона не поведеться на прохання, став просто насильно вимагати. В машині вчинився скандал: Аня кинула пакет на панель і крикнула щоб той віз її геть додому. Валерій не витерпів і назвав її поганим словом, вона його взаємно, Валерій вдарив Аню по лиці так що щока в дівчини затерпла. А так як обличчя було холодним від надвірного холоду, вона почула теплу струю на верхній губі, Аня ввімкнула світло в салоні: з носа текла кров. Аня відчинила двері, Валерій шарпнув її за куртку лиш не зміг вдержати. Миттю він вискочив з дверей машини, лиш на щастя наїхала інша машина і він вирішив перечекати щоб не визвати підозри. За той час Аня вже була під дверима Володьки.

Все що почула Тамара з Володькою дорогою від Ані, вона переказала мамі. Ліза почувши вже не могла ні спати, ані що інше думати. Вино, якого Лізи випила скоріше, вивітрилось з її голови. Ліза відчувала що вона немов опинилась серед двох людей: Юліка і Валерія. Сьогодні так все гарно почалось з Юліком, перша її розмова, її гарні враження про свого майбутнього зятя, і так жажливо закінчився день, хоча насправді це вже був другий день, так як подія відбувалась вночі.

Потрібно приймати необхідне рішення так як бесіда з Наталею не дала жодного результату, воно не дивно: що може Наталя зробити навіть усвідомлюючи все як слід? Нічого вона не зробить, пізно говорити тому кого не навчили з малку шанувати людей. Василь тим більше не матиме впливу на сина щоб зупинити та врозумити його, а на бабу Ганку, тобто Ганну Михайлівну, надії жодної немає. Скоріше всього почувши про винахідні поступки онука, вона лиш в душі зрадіє від того що ті хто не хотіли прийняти в родину їхнього єдинака, тепер бояться його, шукають захисту, адже самі переговори це не що інше, як свідоцтво того, що ворог став рахуватись з стороною та інтересами противника. В даному випадку, вороги були рідні Тамари для самої Михайлівни, а противником для них Валерій, зворотно до тих самих ворогів.

Ліза зрозуміла що так як Віктор сказав про те що вже наступним разом вони звернуться в органи, скоріше всього рідні переказали те все Валерію і він вирішив тепер випередити їх і саме органами влади нанести удав по родині дівчини. Ліза зрозуміла що тут жартів мало і потрібно знайти сторону компромісу щоб вона не вартувала.

Виходу не було жодного як лиш один: поговорити з самим Валерієм, запитати що йому потрібно, чого він добивається, що він хоче сказати чи показати тим кінець кінцем. Але тут питання стало з іншої сторони: хто говоритиме з ним? Юра не домовиться, Олесья навіть мови немає про таке: роздрознить його як дракона. Може лиш Віктор, але тут також може він не вдержатись і випалити за Мухтара, за корабель, за машину, за наркотик, коли про останній поступок йому розказати завтра ранком, лиш тоді може обернутись скандалом великим, лиш залишити все вже немає куди. Ліза пригадала свого учителя географії, коли траплявся якийсь критичний момент, той говорив: «все приплили - мис Дежнева!»

Ліза думає, думає майже до ранку... Можливо щоб батько поговорив з Валерієм, адже ніхто з старших в родині як дід Арк, пов'язаний з Тамарою таємницями та відвертістю, лиш також тут небезпека: коли Валерій зірветься і скаже про алмаз, про Ріту що тоді? А тоді батько додумається хто приходив в магазин питати Фаїну про алмаз, через кого Арлани хвилювались, переводили Ріту в інший магазин. Арлани такого не простять, вони кавказці, ювеліри, ділові а тут якийсь Валерка такого наробив їм руху та тривоги. Ліза може вговорити батька щоб якимось обережно задля неї і Тамари, лиш Гарік коли визнає, його не вговорить ні Ліза, ані сам Аркадій. Гарік помститься Валерію, помститься без сумніву, Ліза в цьому переконана. Найгірше що пляма впаде також на Юру, а він такого не заслуговує щоб Арлани дивились на нього як на негідника. Ліза розуміє як Арлани порохують: Віктор викликав сестру, а в Олесі чоловік якісь ідіот, тому що викликав ще більших ідіотів сюди: брата з його нікчемним сином, який не навчений ні культури, ані поваги до старших, і займається хуліганством.

Звичайно що в родині Арланів були проблеми і з дітьми, і в бізнесі; воно не без того. Ріта спричиняла проблеми своїм батькам, лиш такого щоб хто витворяв такі збитки, та ще з

такою підлістю, такого не бувало. Якщо навіть Гарік влазив в щось серйозне, так воно достойне кавказького мужчини, а тут якийсь шкідник по гаражі лазить, собаку троїть, дірки свердлить в днищі човна, прикидається якимось псевдо перед женихом Тамари, одним словом цілий набір підлих поступків, на які не піде жоден мужчина, в якого є гідність.

Ліза вирішила сама поговорити з Валерієм, поговорити як мама яка хоче відстояти свою дочку, а коли не зможе, тоді просити, навіть понизитись перед ним, лиш щоб виграти час, щоб Юлік приїхав, а тоді вже можна вести боротьбу відверто на рівні органів. Ліза розуміє що тут є методи приборкати Валерія, лиш Юлік в Україні, а там він не знає яка історія відносин Тамари з Валерієм, він не сподівається звідки ворог може нанести удар. Якщо вже Валерій взявся за наркотик, тобто за кримінальний злочин, тоді з нього можна що завгодно сподіватись; любого злочину там в Україні.

Ліза стала думати про те як Олеся старалась щоб брати Ковальські були разом, як вона витратилась на сім'ю Валерія і ніхто не хоче від них ні подяки, ані віддачі, лиш щоб дали жити спокійно. Ліза відчуває образу як за Олесю так сама за себе; адже вона саме була тією зв'язною ниткою яка перетягнула родини сюди за океан, тоді чому така заплата тепер?

Ліза почала плакати від образи, їй здавалось що щастя для її доні так близько, поруч, ось, ось і вона його приведе у свій дім, лиш перешкода стоїть на дорозі і потрібно вдало обминути її, а коли ні, тоді можна нашкодити собі.

Ліза заснула з такими думками, над ранком почався дощ, вітер кидав каплями на підвіконник спальні обкладений алюмінієвою бляхою, а похмура та сонна погода, немов заколисувала усіх, щоб поспали довше суботнього ранку.

Ліза взяла номер телефону до Валерія у Володьки і вирішила сама йому зателефонувати та провести розмову. Ліза нікому не сказавши, так поступила.

Валерій не хотів вести розмову по телефону, він запропонував зустрінутись в одному барі, там і поговорити. Ліза погодилась, так як вона зрозуміла що Валерій сам хоче мати зустріч і напевно усі його поступки були для того щоб спровокувати переговори віч-на-віч. Хоча Ліза не знала для чого такі переговори йому потрібними, лиш в неї було таке відчуття, що саме так себе Валерій поводити, щоб стати серйозним противником і заставити рідних Тамари, з собою рахуватись.

З своєї сторони Ліза була готовою на уступки лиш щоб вже покласти край тій драмі яка вже тягнулась роками, тим більше: Ліза розуміла що через батьків хлопця, не матиме жодного впливу на Валерія, а коли він сам хоче зустрінутись, тоді потрібно вислухати його і вже тоді робити певний висновок.

В неділю вечором, Валерій сам зателефонував і назначив місце зустрічі. Ліза знала де знаходиться бар, якого він назвав, вона пообіцяла що буде в умовлений час. Валерій попередив щоб під час розмови ніхто з родини не знаходився за їхнім столиком, Ліза сказала що буде лиш одна.

Взагалі Ліза думала чи взяти Олесю, щоб та почекала хоча в машині, лиш Олеся з Юрою вечором поїхали до Вадима і Лілі: прийшлося все ж таки їхати одній.

Ліза сказала Віктору що має для нього сюрприз, лиш коли приїде розкаже йому, а Віктор мав роботу з паперами по продажі авто, тому він не звернув увагу на те що Ліза говорила йому виходячи з дому. Віктор подумав що дружина поїхала до своїх батьків а можливо до Ріти, так як кудись в інше місце, вона просто так не відлучалась майже ніколи.

Приїхавши в названий бар, Ліза насилу знайшла місце де пхнути свій джип, так як вчором такі заклади занятими в Брукліні. Пройшовши в приміщення, вона побачила трьох хлопців за столиком, один з них був Валерій. Сама Ліза була одітою в одяг чорного кольору: чорна кофта під шию, чорні штани та шкіряний чорний плащ. Хлопці поглянувши на стройну молодицю, жартівливо перемовились поміж собою поки Ліза підійшла до їхнього столика.

- Ух ти: глянь яка леді крута, - промовив один з знайомих Валерія, якого Ліза не знала.

- Давайте мужики так: вона сяде - ви змотались, - наказав Валерій товаришам.

Ліза зрозуміла що вона тут не ровесниця і тому вирішила тримати домінуючу роль серед хлопців, які хоча не годились в сини, лиш були молодшими як мінімум на років десять.

- Добро вечора хлопці, бачу балуетесь. - Промовила Ліза, присідаючи на вільне крісло.

- Добрий вечір. - Відказав Валерій.

Ліза поглянула на офіціанта який підійшов, звернувшись до нього російською мовою:

- Мне пожалуйста кофе; сахара две чайных.

- Сейчас. - Кивнув головою хлопець.

За той час поки Ліза встигла замовити собі каву, два хлопці встали за столу, щоб іти геть.

- Валерій, - почала серйозно Ліза. - Хочу тобі сказати що подібних зустрічей мої батьки не проводили, і те що я тут зараз з тобою, в першу чергу винуватою Тамара. Коли б вона була слухняною, тоді ми могли б бачитись усією родиною по другому поводу: наприклад на святі якомусь, чи просто в гостях. Я виконала твоє бажання, приїхала сюди, хоча можливо інша мама, не стала б вдаватись до такого методу щоб врегулювати відносини які склалось поміж вас двох. Тепер я хочу почути які в тебе запитання і взагалі як ти можеш охарактеризувати подібне становище. Я уважно до твоїх коментаріїв.

- Тоді в мене перше запитання: чи ви особисто були проти того що ми дружили?

- Так. Я була проти такої дружби, - відказала Ліза.

- А мені чомусь не виглядало і я постійно думав що ви не думаете про мене погано так як стрийна Олеся.

- Лиш ти не запитав чому я була проти, а поганого я справді не думала про тебе спочатку.

- Тоді чому?

- Валерій, так як ми дорослі люди і ведемо розмову про дорослі речі, я тобі відповідаю відверто і правду: я була проти вашої дружби, тому що особисто рахую справжньою дружбу між молодими протилежної статі, побудованою суто на почуттях любові. Інакшою дружби, звичайно крім дитячої, я не признаю. Може воно тобі звучить старомодно, по-кавказьке чи по-середньовічному, лиш я тобі сказала правду. В іншому випадку, дружба без любові, приводить до розпусти, а опісля до розчарування партнером і розлуки.

- А чому ви вирішили що ми не любили одне одного?

- Я побачила це зразу коли ти вперше зайшов в хату моєї свекрухи, тоді коли ти не звертав увагу не Тамару, більш того: ти сміявся з неї за столом та понижав її. З її сторони я бачила лиш те що їй було самотньо і скучно, тому вона проводила час з тобою. Може тобі не дуже приємно таке почути, лиш коли ти захоплювався Анею, тоді ти сам зрозумів почуття Тамари відносно до себе. Прости що я тут згадала Аню, так як третю особу обговорювати я не вправі, лиш я так тобі для того, щоб ти краще зрозумів та розважив. А чим закінчилась ваша дружба, ти сам знаєш краще мене, лиш воно є доказ того що я тобі сказала: розчарування та розлука. - Ліза по-діловому розвела руками.

- А може я все ж таки любив вашу дочку?

- Валерій, коли б ти любив її, ти б не намовляв їй що вона взяла вину на себе за те що ти залазив в нашу хату. Хлопець який любить, навіть коли дівчина винуватою, сам піде до її батьків щоб просити для неї пробачення. А для тебе Тамара була просто іграшкою якою можна позабавлятися, навіть насолодитись тим що її покарали вдома. Лиш пробач мені за таку відвертість: я не годувала та не виховувала доню для подібних розваг. - Ліза взяла горнятко з кавою і стала дивитись в очі Валерія.

- Тоді ніхто її від вас не забирає, - стиснув плечима Валерій.

- Я розумію що ти гарний вродою, - стала хвалити Ліза Валерія, - тобі немає чого жаліти за Тамарою, в тебе ще все в майбутньому, тому я прошу тебе щоб ти залишив її в спокою, а вірніше нам не робив шкоди жодної.

- В мене друге питання до вас: чи в Тамари є хтось що по-вашому вже її любить?

- Пробач Валерій, - усміхнулась Ліза, - лиш таке питання надто інтимне і приватне. Я не можу все тобі викривати, тим більше що можливо сама не знаю усіх точних даних таких.

- Не хочете признаватись ніхто...

- Валерій, пробач Тамару від мого імені, вона тобі нічого поганого не зробила і все буде як було скоріше між нашими родинами. Я особисто рахуватиму тебе джентльменом.

- Як у вас все просто.

- Тоді розкажуй що в тебе складного: розкажуй я вислухаю.

- Сам не знаю, лиш щоб так опинитись непотрібним, зі мною так не поступають.

- Тоді чого ти вимагаєш?

- Наприклад: щоб вона поїхала зі мною так само в кафе і при моїх товаришах ми провели прощальний вечір. Усі знають що ми були двоє, можливо ми домовимось ніби ми сваримось і вийде що я її покинув а не вона мене так обвела.

Ліза зразу не знайшла що відповісти. Вона подумала: можливо він зробить фото щоб переслати Юліку а можливо навіть чого гіршого задумав, так як коли оглянутись на його віроломні поступки, з такого можна сподіватись чого завгодно. Ліза могла б відмовити, лиш потрібно була причина а те що Тамара вже зарученою, Ліза сказати не могла. Також Ліза не хотіла відмовляти просто так без причини, тому що вона розуміла що в такому випадку, вся дипломатія просто розпадеться.

- Бачиш Валерій, - стала рятуватись Ліза, - тут вже потрібно саму Тамару питати.

- А вона зі мною не говорить.

- Тоді я не знаю як тобі допомогти. Я приїхала по іншій причині: я хотіла тебе просити щоб такими методами ти не користувався, тому що ними ти не досягнеш нічого крім зневаги до самого себе. Ти знаєш що такі речі легко наказуються органами і ставлять на своє місце тих хто займається подібним.

- Ви мені погрожуєте може?

- Нічого подібного, лиш я тобі хочу повідомити що про нашу зустріч ніхто не знає, і батько Тамари не знає про те, чому Аня була в нас. Коли б я хотіла щоб з тобою розбирались органи, тоді я б тут не сиділа і ти можливо вже також на проводив би час з товаришами.

- Я сказав свою справу. - Валерій раптово встав, даючи тим знати, що він залишається провідною стороною в переговорах.

Ліза не захотіла щоб він платив за її каву, відмовилась з тієї причини, тому що їй не хотілось щоб хлопець, який не поступає як джентльмен, виконував роль такого мужчини.

Повертаючись додому, Ліза була незадоволеною сама собою та своїм рішенням, вона зрозуміла що Валерій зовсім інакше поводитьсь коли потрібно вислухати та задуматись як поведуться вдома її діти, а також Володька. Ліза зрозуміла що дві різних родини, немов два полюси, які повністю протилежні, і кожен по-своєму рахується правим в своїх очах.

Також Ліза була здивованою як Валерій поведився вільно в розмові з нею, немов вона не являлась для Тамари матір'ю, а просто подругою. Ліза далі подумавши вирішила, що все ж таки вона поступила правильно і коли чого дійде до гіршого, ніхто не скаже що вона не старалась врегулювати конфлікт мирним способом і навіть проханням.

ЧАСТИНА П'ЯТА

СОЛОВ'ІНА НІЧ

1

По всьому Прикарпатті, буяла весна; день був субота, сімнадцяте квітня. Тієї суботи, в місті Івано-Франківську, вулицею М. Грушевського, ішли два молодих хлопці. Один з них був одітим в куртку кольору хакі, на якій були кишеньки з металічними замочками та в протерті джинси. Хлопець був невисокого росту, світле кучеряве волосся, на очах були сонячні окуляри. Співрозмовник був вищим та міцнішої будови тіла, одітим був в шкіряну куртку та сірі штани.

Коли б підійти заді хлопців, можна було почути розмову яку вели вони між собою, лиш щоб передати дослівно те що вони говорили, по правді кажучи якомсь незручно, так як бесіда була перемішана нецензурними словами а також речі називались якимось сучасним жаргоном, якого можна було розуміти лиш тому, хто користувався таким же жаргоном.

Все ж таки, можна було здогадатись що розмова велась про борги та гроші, так як хлопці гучно вели діалог, не звертаючи уваги на людей як проходили повз них. Воно не дивно: про гроші, чи позички, або відсотки, ведуть бесіди чи не більш половини людей, так як таке питання торкається усіх верств населення. Хлопець який був нижчий ростом і нервово розмахував руками, щось хотів довести, він не називав по-імені свого співрозмовника, зате його друг, який старався вгамувати немов розпач товариша, звав його кличкою Дзьора. Сам хлопець, (якого також дозволимо собі звати його тією ж кличкою), був неспокійний; було зрозуміло що в нього проблеми і не прості як для його віку. Звичайно що таких проблем не вирішити словами чи бесідами, але коли людина виговориться, здається що їй все ж таки легше стане.

Хлопці ішли до того часу поки не звернули за будинок а там, розійшлись у різні сторони. Розійшовшись з товаришем, Дзьора не знав як вирішаться його проблеми, так само як і його друг не знав і не міг знати, що обидва вони стануть учасниками в розв'язанні того що зустрінуло трьох: Валерія, Тамару і Юліана. Хлопці не могли знати по простій причині: вони взагалі не знали що відбувається серед юних мешканців далекого Лонг-Айленду, тим більше львівського живописця, лиш події які розвивались роками, немов в замкнутому трикутнику, вже вступили в останню стадію.

Того ж самого дня, (сімнадцяте квітня), дата народження Лізи, їй виповнилось тридцять сім років. З нагоди такого дня, Віктор купив пишний букет дружині яку любив. Хоча Віктор полюбив Лізу від того вечора від коли вперше пробачив, лиш живучи разом з нею, Віктор кожного року, все більш і більш заглиблювався в розуміння самого життя на землі, і чим далше він проходив свою стежину життя, тим яскравіше він бачив яким він щасливим поруч з такою супутницею, якою була його улюблена дружина Ліза.

Того дня, саму Лізу чекав сюрприз: вона не знала і не могла знати що саме в скорому часі відбудеться і як нарешті розв'яжеться драма з Валерієм Ковальським. Не кільки одна Ліза - ніхто не знав! А тим часом сам Валерій пустився в наступ вже більш серйозного розмаху як усі ті що буди перед тим. Ні докори його матері Наталі, ані прохання самої Лізи, його не могли зупинити. Правда він зрозумів що робити подібні збитки тут вже немає сенсу, і ще взяв під увагу що чого доброго і Ріта справді може кудись звернутись щоб його з рідними просто депортували, матеріал для звинувачень як такий, вже був готовим.

Звичайно цього ще було потрібно довести, лиш Валерій розумів систему суду: хто платить - той виграє справу. Валерій розумів що в Ріти зв'язки з діловими людьми, вона член якогось тайного ордену, а значить там також є люди які мають певний вплив а також цілком можливо що є в неї знайомі в судових інстанціях і карних органах. Хлопець-шкідник розумів що на відміну від Лізи, Ріта не такою навіть близько: Ріта кавказка, вона все вирішує швидко і конкретно: якщо стане потреба в тому щоб знайти злочин по закону - буде злочин і буде відповідний закон. Це Ліза дивиться крізь призму моралі і сентиментальності, в Ріти все по-іншому, в тому числі бачення подібних речей, так що тут сміху мало з такою світською левицею, якою була саме Маргарита Тимурівна.

Сама Ліза, а вірніше її розум, посліднім часом, був занятим лиш одним: довершити справу з Тамарою і Юліком. Ліза хотіла щоб діти побрались якнайшвидше, вона сама не розуміла звідки в неї таке відчуття, якщо скоріше вона думала щоб часом та терпеливістю діти випробували свої почуття одне до одного, зараз немов було все навпаки: щоб навіть завтра, лиш щоб не очікувати та не зволікати з тим довго.

Ліза призналась доні про свої наміри, а Тамара не чекаючи довго того ж вечора написала поштою Юліану про те що їй призналась мама. Повідомлення було наступного змісту: «Привіт Юлік. В мене для тебе є повідомлення, одним словом закінчуй там усі свої плани, продавай полотна які ти наміряний продати, тому що незабаром ти будеш тут поруч зі мною. Ми ще не обговорили дату приїзду твого, лиш вона скоро стане відомою мені і тобі звичайно, так що готуйся впорати все що там тобі потрібно. Цілую і до скорої зустрічі. Прошу тебе щоб ти не жалів про те що їдеш залишаючи свій Львів, а краще мене пожалій, тому що я вже так втомилась чекати тебе, що сил не маю...»

Тамара хотіла написати щоб він нікому не казав про те що скоро виїде в Штати, лиш так як не було ще встановленою дата, писати не було сенсу, адже що він кому скаже коли ще сам не знає коли він буде летіти в Америку. Тамара так само як її батьки, надіялась що все ж таки вони зможуть таємно забрати Юліка до себе щоб не взнали ні Валерій, ані його рідні. Так було б найкраще, нехай взнають вони вже тут, а ще краще коли їх запросять на весілля і тоді самі побачать. Те що прийдеться просити їх, сумніву в Тамари не було жодного, адже бабуся Маруся захоче щоб якимось компенсувати моральне ущемлення гордості Валерія, тому буде настоювати щоб його і його рідних запросити обов'язково. А так як батьки Лізи багато чого не знали про те що витворяв Валерій, тоді якимось навіть буде їм дивно чому Василя з Наталею не буде на весіллі. Аркадій з Тетяною знали про те що Тамара попала в аварію була з Валерієм на мотоциклі, також те що Ліза з самого початку чомусь не хотіла щоб діти дружили, лиш усіх деталей не знали; взагалі про все знала лиш Олеся і Юра і частино Марійка.

Хоча насправді саме весілля менш всього цікавило Тамару: хто там буде і як все відбудеться, вона вже мріяла куди вони поїдуть на медовий місяць і як його проведуть двоє.

Віктор з Лізою хотіли щоб якнайменше людей знали про приїзд зятя, хоча цього втаїти було неможливо, лиш вони стали думати хто може проговоритись передчасно про візит. В шкалу підозри попав першим Володька, адже хлопець міг просто десь проговоритись чи перед Ігорем, чи навіть перед тим самим Піциком. Віктор з Лізою не слідкували з ким він спілкується і на які теми ведуться розмови. Другою особою могла бути Асілла, дівчина могла просто в школі проговоритись перед іншими дівчатами, а вже Аня взнати могла через них. Хоча Аня (в даний час) не була в добрих відносинах з Валерієм, лиш зайва обережність не шкодила а навпаки. Також потрібно було оберігатись Лілі, лиш вона не працювала так як народила сина і була з ним вдома. Останнім часом, Віктор з Лізою вже просто стали не довіряти нікому, і не тому що вважали когось за поганого чи продажного, просто сторонні люди не знали до глибини які склались негативні відносини між Валерієм і рідними Тамари. Звичайно що така новина як весілля, а тим більше приїзд хлопця з України, не є справою повсякденною і тому цілком реально щоб хтось проговорився. Але найбільшою як вважалось проблемою, був контакт самого Юліка з так званим Антоном

Мельником, потрібно було якось пояснити хлопцеві щоб подібні переписи він залишив, лиш для цього потрібно було назвати причину, чому саме таке спілкування є небезпечним. Просто так застерегти, виглядало не етично, адже хлопець міг подумати що він ще не одруженим, а вже нові батьки встановлюють з ким йому дружити, а з ким не дружити. Признаватись всю правду про відносини Валерія, про його злочини, також не хотілось перед тим як хлопець повинен був приїхати щоб одружитись.

Одним словом Віктор з Лізою обклали себе таємницями з двох сторін: Валерій не повинен знати про приїзд Юліана, а сам Юлік не повинен знати яку загрозу може покласти той самий Валерка; Левчуки надіялись що їм вдасться просунути події тихо і впевнено, лиш нажаль це лиш були їхні бажання, в той час коли сама реальність насувалась зовсім не такою, як їм хотілось її зустрінати...

2

В домі Аркадія і Тетяни, Віктор з Лізою оглядали помешкання де повинна жити їхня дочка. Батьки Лізи відпустили молодим верхню частину будинку. Було два входи в будинок, один головний а другий з гаражу в кухню. На першому рівні, який був першим поверхом, була кухня, кімнатка поруч де обідають поруч зал для гостей в якого і входили головні двері будівлі. Між кухнею і залом був прохід в коридор, туди підіймались чотири сходи і вже вважався другий рівень будинку. З коридору були дві спальні, ванна і туалет.

Також скоріше з залу був схід по чотирьох сходах в напівпідвальне приміщення, хоча вікна його були над землею сантиметрів тридцять, лиш цей прохід зробили стіною і тепер старі мешканці користувались дверима які виходили заді на подвір'я, на якому росла буйна, зелена, трава. Вже було з плиток викладеною доріжка, щоб обходити будинок і гараж навколо, або заходити в гараж задніми дверима.

Аркадій став говорити що він вже не може дочекатись щоб ще хтось жив поруч, так як він виріс у великій сім'ї, привик до людей а тут сидять двоє з Тетяною як ченці. Добре що ще хоча кожного дня приходиться їхати кудись в Бруклін по справах, а так було б так скучно хоча вовком вий. Аркадій не переносив самотність, хоча Тетяна навпаки інколи любила побути самотною.

Опісля того як все було оглянуто Віктором та Лізою що до нового житла дочки, родина вийшла за хату і сіли за столик. Почалась нарада коли саме повинно відбутись весілля в молодих. Довго вибирати не прийшлося, так як Тамара заявила що не чекатиме поки закінчиться навчальний рік а щоб все відбулось якнайшвидше. Ліза не чекаючи на враження батьків, тут же дала згоду на прохання нареченої. Віктор також розумів що відтягувати час немає сенсу, надіючись що чим скоріше Юлік приїде, тим легше буде зробити візит зятя непоміченим і таємним. Віктор просто взяв телефон, поглянув на дати коли випадала субота в травні і запропонував:

- А давайте двадцять друге травня відбудеться весілля.
- Нормально, - відказала Ліза.
- Ви наречену запитайте, - вмішалась Тетяна, - їй краще видно коли і як.
- Нехай говорить. - Ліза дала місце доні.
- Я згідна, - скромно відказала Тамара.
- Яка слухняна дитина в тебе Ліза, - не вдержалась від приємного захоплення, Тетяна.
- А ми їй волю виконуємо в першу чергу. Вона сама вибрала собі нареченого і також хоче щоб він швидко приїхав сюди, - відказала Ліза.
- Тоді ресторан замовляйте, а я квитки знайду.

- Мама, а коли не буде квитків щоб він прилетів вчасно? - Поцікавилась Ліза.

- Я тебе розумію що ти маєш на увазі «вчасно», мабуть щоб він перед весіллям не чекав довго а просто з борту за стіл, - засміялась Тетяна.

- Взагалі так, - призналась Ліза.

- Проблем не буде: є рейси через Амстердам, через Париж, Франкфурт, Вену, йому яка різниця яким, лиш щоб в Штати попав до нас.

- Тоді у нас місяць часу, - сказав Віктор, - воно трошки малувато якщо чесно, лиш думаю справимось.

- Весілля не робіть велике, для чого зайвих людей, - порадила Тетяна.

- Наших досить є мама, - відказала Ліза.

- А ти Тамарка якого хочеш весілля? – Тетяна запитала наречену.

- Мені все одно: хоча десять людей, хоча тисяча.

- Назбирається досить все одно.

- Тоді Олесі поручення дамо щоб ресторан шукала, ти Ліза розпорядись з платтям, мама з квитком, а ми ось з татом, меблі заорудуємо нашим молодим, згода? - Запитав Віктор.

- Почекайте, - Тетяна запротестувала, - а як твоя мама Вітя? Ми ж тут самі все вирішуємо, її запитати потрібно.

- А мама не буде проти, їй яка різниця? - Віктор стулив плечима. - Олеся також допоможе що буде потрібно з її сторони. Я мамі зателефоную сьогодні і порядок.

- Тоді я проб'ю по комп'ютері звідки можна взяти на двадцятье число квиток нашому зятькові. - Тетяна звернулась до чоловіка. - Смотри дожились: онуку замуж видадим!

- Замуж, это хорошо... - Похитав головою Аркадій. - А ведь как вчера собирались на Украину свадьбу справлять тебе Елизавета. Ах жизнь, какая она быстротечная...

- Па, я помню как ты мне сказала что на гражданство нужно ждать пять лет и ещё так рукою показал тогда. - Ліза розклала руку, пригадуючи як тоді робив батько.

Повернувшись додому, Віктор поїхав до мами а Ліза залишилась вдома, так як їй зателефонувала Ріта що хоче приїхати. Віктор розповів мамі про все що говорилось в домі батьків дружини. Марійка зраділа почувши таку родинну новину. Насправді Марійка не бачила Юліка живим: ні на екрані комп'ютера, тим більше в літаку, де його бачив Юра і Вітя з Лізою, лиш Марійка надіялась що коли Ліза задоволеною вибором доні, тоді напевно немає підстав хвилюватись та недовіряти.

В той час коли Віктор розповідав мамі про те що вирішили видавати заміж Тамару, Ріта приїхала і стала говорити іншу справу.

Як скоріше вже Ріта натякала на інтерв'ю з старими Бойчуками, тепер Ривка, подруга Ріти, хотіла приїхати щоб записати все те що старі будуть розказувати а опісля обробити в літературну форму та помістити на шпальті газети, в якій працювала Ривка. Ріта розповіла що Ривка телефонувала до Терези, розпитувала її, навіть Ривка зверне в статі особливу увагу на те що Тереза запам'ятала. Першим таким моментом був самий учинок прощання на подвір'ї з дружиною Івана Бойчука коли він відправлявся в дорогу до міста. Люди прощались як навічно: справа була надзвичайно ризикованою і головне що це все робилось задля чужої дитини. Другий випадок який вкарбувався в пам'ять, це коли дядько який її привіз і передав її батькам, пішов по сходах в долину, а вона підбігла до вікна щоб глянути востаннє на нього, вона побачила з вікна другого поверху як він вийшовши на двір, глянув в гору, перехрестився, а так підійшов до коня, обняв за голову і притулився щогою до кінського чола. Опісля сів на воза, оглянувся на свиню, яка лежала на соломі, усміхнувся і сіпнув віжками. Кінь, як звичайно, поволі поцокотів копитами по вулиці. Саме це був останній образ, який запам'ятала врятована Тереза, так як вже більш в житті їй не довилось бачити своря рятувальника.

Ліза так заслухалась, що не звернула уваги, як вони з Рітою вже випили досить вина, якого Ріта принесла з собою і розповідаючи підливала в кришталеві стаканчики. Також Ліза не почула коли повернувся Віктор, який прийшов на кухню і побачив дружину з сестрою.

- Привет Рита, смотрю у вас празник нынче.
- А мы немного, нам можно, мы дети Кавказа и вино оттуда. А на Кавказе, вино вместо молока детям полагается, - промовила жартуючи Ріта.
- Понятно. - Похитав головою Віктор та вирішив піти геть, щоб чого більш не жартувала Ріта, а він опісля не старався доводити свою вірність дружині.
- Вітя, ми тут зятя нашого обмиваємо. - Відказала Ліза в якої вже був піднесеним настрій.
- Також потрібно, лишень тобі трошки, так як ти жила менше на Кавказі, тому відносно і вина тобі менше дозволяється. Надіюсь що Андріївна тебе все ж таки молоком годувала колись в дитинстві. - Пожартував Віктор до дружини
- Ми трошки, Ріта ж поведе машину сама.
- Я бачу ваше «трошки», вже пляшка наполовину прозора.
Обидві молодичі глянули на пляшку і розсміялись.
- А на Кавказе, - почала Ріта, - там так: двести грам утрім, так за завтраком, потом в обед и вечером сомо собой.
- Там у вас на Кавказе, - усміхнувся Віктор, - даже баранов и овец вином поят наверное чтоб не разбегались.
Ліза стала різати апельсини а Віктор зрозумів що жінки хочуть собі щось говорити далі. Він пішов геть і вийшов в гараж, став гратись з котом Бонні.

3

Опісля того як Марійка почула від сина про те що наближається родинне свято, може через два-три дні їй був сон. Марійка в сні побачила Юліка, хоча вона бачила його на фото і вже чула про нього від Олесі в пекарні, лиш тепер побачила вві сні. Ранком Марійка призналась про свій сон Олесі на роботі:

- Так як він тобі наснився? - запитала Олеся маму.
- Бачила я що так стоїть Юлік, одітим в такий костюм гарний, і так він оглядає себе немов кудись повинен виходити і так як людина спішить кудись. Тут раптово бачу немов такий звірок маленький, щось схоже на тушканчика, такої породи якесь. Та животина так стрибнула йому на плече, він так посміхнувся а воно сповзло вниз по коміру, взялось зубами за нагрудну кишеню піджака і розірвало кишеню разом з самим піджаком майже до низу. Само стрибнуло і втекло кудись. Юлік так зупинився, глянув, і взяв рукою так відірваний кусок матерії який висів і дивлюсь йому такий жаль зробився що аж сльози потекли з його очей... Я так хотіла глянути де так животина поділась і якое так повернулась ніби шукаю а тут будильник як задзенькотів, я прокинулась і вже було все закінчено.
- Щось прибі'ється мам, - відказала зажурено Олеся.
- А може просто так? Може я наслухалась як Вітя мені розказував про молодих і вже такий сон мені був? Інколи так буває...
- Ой боюсь що все ж таки щось прибі'ється, - стояла на своєму Олеся.
Але того ж вечора, «прибилось» не в Юліка а в самої Олесі, правда справа не матиме жодного відношення до сну який бачила Марійка. Повернувшись додому, Олеся пішла щоб переказати сон, лиш почула зовсім інше: Ліза переказала їй свою розмову з своєю мамою.
- Коротше послухай що сьогодні відбулось. - Почала Ліза, всівшись зручно на дивані.
- Розкажуй, - відказала Олеся.

- Одним словом мама бачить якийсь невідомий номер який телефонує, вмикає зв'язок і чує що до неї звертаються російською мовою. Вона подумала що це Анастасія, знайома її, лиш тут слухає щось не те. Виявляється що зателефонувала мама тієї дівчини болгарки.

- А чому до Андріївни?

- А тому що мама їх стукнула була машиною і вже можна сказати знайомі вони через необережність нашої Андріївни.

- Зрозуміло, продовжуй далі.

- Почала питатись хто такий Володька твій, як він собою і таке інше.

- Що Андріївна відказала?

- Мама говорить: О, та він з дуже багатой родини, вони ще в Україні колись мали свою ферму з овочами, так ішов бізнес що лиш фури приїздили і завантажувались. Володьки мама, мала тут свій ресторан в Брукліні, продала ресторан туркам а сама купила пекарню вже за готівку, печі нові купила, бізнес мільйонний в неї. Мають вона свій корабель, а в Україну через океан так літають як бузьки через ставок. А яка господиня мама Володьки, як в неї все в порядку тут, яка вона розумна. Одним словом такого наговорила що бідна твоя сваха, не знала що думати. Так скромно лиш відказала що мовляв вони також в Болгарії стояли вище а тут чомусь собі не дуже раду дають, лиш коли Володька з такої родини, тоді вони вже не будуть переживати за дочкою коли вона з ним. Вони звичайно російською вели бесіду, а я вже так по-нашому тобі переказала.

- Та ж Джоана була в нас, вона ж бачила як ми живемо і які ми «мільйонери».

- Може вони бідніше живуть від тебе Олеся?

- Все ж таки корабля тут вона не бачила жодного.

- Володька візьме в мамі і поплавають двоє, - усміхнулась Ліза.

- Спершу нехай перевірить чи там знову не наробив дірок Валерка, а то ще на біду втопить ту Джоану їхню.

- Правильним буде переконатись чи сама Джоана плаває добре, а тоді вже можна на кораблі балуватись.

- Чого ще не хватало щоб вони разом купались. - Олеся зробила невдоволений вигляд.

- Надіюсь що болгарка плаває гарно, там же в Болгарії Чорне море поруч, так само як в Абхазії і сонячно також, так що люди доволі часу проводять над берегом моря.

- А в нас навколо океан а я вже скоро буду в олії плавати як мої пиріжки. Скільки в нас часу на березі океану побувати?

- Олеся, тобі потрібно визначитись на одну суму доходу, скоротити розходи і тоді встановити режим праці. Мені вже досить того слухати постійно що в тебе ніколи часу немає, батони твої, стогнання і таке інше.

- Ти правою Ліза, я вже так думала також. Зараз Ліля не працює, ми з мамою не встигаємо, а я перероблю позичку на більше років, оплата місячна знизиться і буду собі жити як колись ми жили з Юрою. Життя пробігає а я все одно скоро не розв'яжусь з боргами а так поки живу, працюю, буду виплачувати, по крайній мірі більшість так ведуть бізнес.

- Ще є в тому один великий плюс: коли ти виплачуєш позичку в бізнесі, тоді можливо різні комісії, трошки не так придираються, а ось коли вже бізнес робить на тебе, тоді вони стараються любим шляхом тебе заплутати щоб прийшлося тобі з ними ділитись. Все воно на основі закону, лиш коли в тебе немов немає доволі грошей, тоді закон тобі не шкодить.

- Ти правою Ліза: Арлани також якимось так крутять бізнес щоб все було добре. Не скажеш що вони вже аж такі багаті, лиш до бідних не віднесеш їх також: ось наприклад твій папаша, Аркадій Ілліч: ранком встане, поїде в Бруклін, піде в кав'ярню вип'є каву, хоча може в магазині, лиш ні - обов'язково в кав'ярню, адже він бізнесмен. Там щось покрутиться, кудись поїде, під вечір в ресторан і вже день пробіг. В нього і часу доволі і грошей також досить. А я бігаю як та білка в колесі, навіть не маю часу на покупки поїхати кудись.

- Зате грошей в тебе досить, по крайній мірі так думає моя мама і вже свати твої також.

- Ой не починай вже Ліза, давай щоб вже вашу дівку віддати нам, а там вже пробачимо як буде. Запросить Володька на весілля болгарку, я її там огляну особисто.

- А може батьків Джоани також просити станемо?

- З ними ще почекаємо трошки. - Підняла руку Олеся щоб зупинити Лізу з її ідеями.

- Тоді потрібно нам ресторан підшукати, лиш такий щоб не дуже далеко і щоб не дорого було, думаємо тебе просити Олеся щоб ти зайнялась тим питанням, так як ти працювала колись в ресторані і знаєш більш як хто інший.

- Без проблеми: до нас приїжджають по хліб хлопці, я запитаю де найзручніше буде замовити павільйон який, - пообіцяла Олеся.

- Я особисто купляю квиток для Юліка, - похвалилась Ліза, - він постарався щоб написати мого портрета, тому я хочу бути вдячною.

- Забавно, - похитала головою Олеся.

- Мені не віриться як це моя Тамара буде жити в іншому місці, а ще коли собі приїде до нас разом з чоловіком.

- Нічого, привикнеш поволі.

- Скільки було тих переживань а тут ось як все обернулось, коли б людина лиш знала що зустрине її в майбутньому, може не хвилювалася б так вже багато.

- А бувають люди що в них все немов в рожевих фарбах уявляється, а коли підходить час, все навпаки стає сірим та чорним.

- Життя наше Олеся, воно не проста штука... Як ти думаєш, полюбить мене зять?

- Таку тещу мати, лиш в кіно можна побачити, - пожартувала Олеся.

- А Тамарка вже ходить як без голови: взяла джинси і натягує, а вони ж Русланові. Тягне і не влазить, я ж сміюсь з неї і себе пригадую. - Ліза зробила миловидний вигляд обличчя.

Олеся так заговорила, що зовсім забула для чого вона прийшла, вона і так і пішла додому не розповівши сон, якого їй розповідала мама в пекарні.

Одного дня, Юра зателефонував Олесі, щоб вона під'їхала його забрати від квартири Василя. Юра пояснив що він ремонтував йому машину, хоче скоро відігнати йому, щоб не стояв зайвий транспорт біля гаражу. Василь був у рейсі разом з Валерієм, а Наталя добре не пам'ятала де гараж в якому працював Юра, так як тут їй часто бути не доводилось.

Олеся погодилась, лиш вона сказала що буде краще коли вона візьме Наталю з собою і привези в гараж, так як в той час Олеся їхала з Брукліна, їй було простіше заїхати в Гарден Сіті, а вже з гаражу додому. Юра дав згоду, лиш попросив щоб обидві не сварились в машині на основі відносин Ковальських з Левчуками. Олеся пообіцялась мовчати, тим більше вона купила нову платівку і сказала що слухатиме пісні дорогою.

Заїхавши за Наталею, Олеся справді їхала мовчки, в салоні грала музика у виконанні українського ансамблю. Наталя поцікавилась хто співає так гарно, Олеся відказала що там на задньому сидлі є упаковка платівки і назва. Наталя оглянувшись, взяла упаковку, лиш швидко прочитавши вона немов ставлячи назад, зупинила свій погляд на двох каталогах з рекламою весільних павільйонів. Наталя нічого не сказала, так як подумала що мабуть Олеся повинна доставити в якийсь з них хлібові продукти з своєї пекарні.

Опісля, коли Наталя повернулась, вона почала розмову з мамою вдома, розказала як Олеся послужила, хоча Ганна Михайлівна порохувала що Олеся послужила Василеві а не Наталі. Але коли Наталя немов між іншим сказала що бачила журнали, натякаючи що в Олесі добре мабуть йде бізнес, Михайлівна задумалась. Через короткий час вона

додумалась в чому причина і тут же зателефонувала Валерію, вона сказала що скоріше всього в Левчуків буде весілля і напевно незадовго.

Приїхавши додому, Олеся збираючи речі з салону, також нараз подумала про те що Наталя могла бачити журнали, Олеся прошила блискавично думка якої вона боялась: можуть рідні Валерія додуматись про те що наближається.

Бідна Олеся перелякалась, вона знала що колись своїм язиком вона наробила лиха братові, тепер її необачність також могла послужити шкодою для Тамари. Олеся швидко вирішила на всякий випадок прийняти завчасно міри захисту. Поки Олеся зайшла в хату, в неї спрацювала вроджена винахідливість, Олеся придумала як застрахувати Тамару, Юліка і усіх решту.

- Вовчик, - звернулась Олеся до сина який кудись спішив. - Ти повинен зараз написати Юліку, а давай я сама напишу а ти відправиш пошту.

- Я приїду і зробимо.

- Ні, зараз потрібно, може бути пізно. - Не відступалась Олеся, немов щось відчуваючи тривожне.

- Окей, ходімо, - погодився Володька.

Олеся сіла за комп'ютер, вона написала послання наступного змісту: «Доброго дня Юлік. Звертається до тебе з проханням пані Олеся, а прохання моє ти зрозумієш прочитавши коротенько зміст цього послання. В нашої мами, яка для Тамарки бабуся Маруся, в родині здавна прижилось таке переконання, бувають дуже важливі сни які опісля виконуються, наприклад вони найбільш відносяться чомусь до Віктора, батька Тамарки, також до самої Тамарки, а недавно мені мама призналась що їй був сон про тебе. Сон я не буду описувати, лиш з нього зрозуміло що є людина яка хоче зробити шкоду вам молодим. Сон може бути просто так собі, але я вважаю що краще застрахуватись. Можливо ти не повіриш в те, навіть можеш мене таємно висміяти, лиш прохання моє буде наступне і просте. Я дуже прошу тебе щоб ти його виконав: нікому не говори, не пиши, не признавайся, ні по телефону, ані при зустрічі, особливо електронкою, що ти їдеш сюди одружуватись. Я дуже прошу тебе Юлік, надіюсь що ти слухняний будеш в цьому. Ми тут бачимо як наша Тамарка чекає на тебе, як вона тебе любить і живе тим що скоро вона буде з тобою. Ми також рахуємо дні і тому можливо зайвий раз хвилюємось щоб все було добре. Просто в нашій родині вже скільки всього нам зустрічалось, що ми дуже хвилюємось навіть без причини. Надіюсь що ти мене зрозумів правильно, також попроси Якова Альбертовича, щоб з ніким, по такому поводі, не мав бесід. Спасибі за обережність».

- Ого, - взявся за чуба Володька, - так багато пишеш як нюс пейпер.

- А ти не читай, не тобі адресовано. До речі «нюс пейпер» буде газета по-нашому.

- А мені читати по-українське так багато, треба годину.

- Відправляй і можеш їхати куди тобі хочеться! - наказала Олеся сину.

Володька так поступив, він відправив Юліку послання мами і поїхав до Джоани щоб взяти дівчину в кав'ярню «Starbucks Coffee».

Того вечора Олеся пішла до Лізи щоб все їй признатись, перш всього вона переказала сон мами а так про журнали і Наталю, опісля Олеся розповіла як вона застрахувала усіх, в тому числі Юліка. Ліза з своєї сторони задумалась над тим що розповіла Олеся, також вона похвалила її за прозорливість, навіть поклала під сумнів те що драма з Валерієм тримається в таємниці. Можливо краще було б признатись Тамарі про Валерія - роздумувала Ліза, - звичайно нічого не розповідати про покинуту оселю, про Аню, лиш те що його рідні дуже сватались а вона не хотіла його, напевно було навіть цікаво самому Юліку.

Наступного дня прийшла відповідь зі Львова на послання Олесі; Юлік написав: «Доброго дня вам тьотя Олеся, я прочитав ваше звернення. Мені розказувала Тамка сон про едельвейс, я цілком згідний що сни збуваються. Вдячний вам за попередження, хочу вас заспокоїти що до сьогодні ніхто нічого не питав мене, ані не писав. Я буду обережним і

навіть не скажу дати самому дяді Яші, хіба вже перед самим від'їздом. Я також не можу дочекатись, вже все майже впорядкував щоб мене тут ніщо не могло затримати. Все буде добре, все буде в таємниці як ви писали, на всякий випадок. Обережність ніколи не буває зайвою. Привіт усім рідним, також вже хочу побачити Володьку».

Олеся прочитавши зітхнула, вона промовила само до себе: От як добре мати справу з слухняними, цікаво коли б я таке попросила Валерку, напевно сміявся б з мене та з маминого сну, лиш на щастя не доводиться його просити нікому з нас.

Коли Олеся була в пекарні а Володька скоріше поїхав додому, він зателефонував мамі що прийшло знову повідомлення зі Львова. Олеся подумала що Юлік ще чого собі надумав і просто дописав до попереднього тексту, лиш насправді виявилось що наступне послання було зовсім іншого характеру. Олеся вечором сіла прочитати і вона не повірила свої очам в те що стрічками була складено на екрані; Юлік писав: «Тьотя Олеся, може вам буде цікаво, так як мене особисто також насторожило те що сьогодні прийшло мені електронною поштою. Буквально дві години після того коли я вам відписав, мені знову прийшло повідомлення. Я подумав що це ви мені, або Володька, лиш повідомлення було від такого Антона Мельника з Нью-Йорка. Він пише, а вірніше питається мене як в мене справи, чи я не думаю бути в Штатах цього року, так як він хоче зі мною зустрінутись. Можливо це така випадковість, лиш чомусь все в один день склалось, а Мельник мені вже давно не писав. Може я неправий, лиш я зразу зрозумів що він чомусь більш звертає увагу на родину Тамки, як на мистецтво, тому я по такому поводу з ним не хотів зразу вести переписку. Хто знає: може він чомусь не хоче що ми були щасливі, може його запитання має відношення до того сну про який ви мені написали? Одним словом я знову вам дякую що мене попередили і тепер нічого не писатиму йому взагалі, коли знову щось напише я вже побачу що його буде настирливо цікавити, лиш відписувати все одно не стану».

Олеся встала за столу, вона склала пальці рук, вигнула так що почувся тріскіт кісточок, і промовила задоволено: Цього разу ми встигли, так що не такий Юлік простий як Валерка хоче. Все таки запідозрили вони і тому зразу написав; от лиходії!

Олеся ще скоро стала тішитись тим що вона встигнула зробити, лиш одне Олеся зрозуміла: Наталя з бабою Ганкою заодно, хоча Наталя так старається немов вона нам співчуває а син її не слухає. Ще трошки - думала Олеся - буквально ще б прожити місяць, приїде Юлік а там вже можна покласти ультиматум: або живуть як люди і нікому не заважають, а коли ні, тоді є від того органи які зроблять порядок один раз і назавжди!

5

В рідного брата Наталі, якого звали Роман, був швагер який проживав в місті Івано-Франківську. Обидві рідні сестри були: одна дружиною Романа, тобто невісткою Ганни Михайлівни, а друга дружиною Петра, її звали Галина. В Петра і Галини було троє дітей: два сина і дочка. Найстаршого сина звали Сергій, він знався в дитинстві з Валерієм, так як Сергій був молодшим від Валерія всього на вісім місяців. Але Сергій не любив Валерія, не зважаючи на те що він поживав в обласному центрі а Валерій в районному, Сергій часто був висміяний сином Василя і Наталі.

Через якийсь час хлопці втратили контакт взагалі, не зустрічались роками, не телефонували один одному, навіть не знали хто де і чим займається. Але вже в Штатах, Валерій хотів похвалитись своїм бувшим товаришам в Україні, якого він купив собі мотоцикла, він вислав фото на телефон своїм знайомим в Тлумач, а також через дядька Романа, знайшов Сергія в Інтернеті. Саме Сергій був тим «другом дитинства», про якого сказала була Ганна Михайлівна Левчукам, (в той час коли вони були приїхали, щоб

перемовитись щодо поступків Валерія). Хоча посліднім часом сам Валерій також не так спілкувався багато з Сергієм, лиш почувши про те що напевно в Левчуків буде відбуватись весілля, Валерій під псевдо написав самому Юліку, а нічого не отримавши від нього у відповідь, Валерій зрозумів що напевно вже Юлік знає хто таким може бути Антон Мельник. Саме тут Валерій згадав про Сергія, він вирішив використати хлопця, хоча сам не був впевненим що він підходить на таку роль, лиш вибору також не було великого у Валерія щоб знайти когось кращого.

Зателефонувавши до Сергія, Валерій сказав що є одна важлива справа і не безплатно. Сергій вирішив вислухати Валерія, а опісля коли вислухав те що той говорив, Сергій задумався. Він не сказав що згідний і також не сказав що ні, просто сказав що потрібно подумати і тоді говорити рішення, так як справа була непростою.

Через два дні, Валерій зателефонував знову щоб почути результат, він говорив без матюків, старався показатись ввічливим немов перед дівчатами. Одним словом Валерій усіма силами хотів використати Сергія з Івано-Франківська.

- Серйюга, як ти подумав вже? - Запитав Валерій.

- Валера, тут справа така: зробити можна що ти хочеш, лиш я сам не буду. В мене є друган, такий Дзьора, а в нього фінансові труднощі. Думаю якщо йому сказати що заплатять за таке діло, тоді без проблеми.

- Так скажи тому Дзьорі.

- Я вже говорив з ним.

- Що він сказав тобі?

- Хочє знати скільки платиш і кого пресувати. Він каже що Львів тобі не Глумач і можна там нарватись під роздачу. А ще казав що мокруху не будемо, навіть з кимось разом.

- Яка мокруха Серйюга?! Ти мене за кого маєш? Що я заказував убивство на когось? Діло чисте, люба баба може зробити, просто і чисто. Нікого не присувати, справа з інтелігентом, художником, сам живе на квартирі в якогось старого краба. Стариків нема близько, все як в кіно. Коротше так: добре що вас буде двоє, воно краще. Розумієш яке діло: той художник був тут в Нью-Йорку, хоче приїхати знову десь скоро, а мені він тут просто мішає. Так треба зробити щоб він не зміг приїхати.

- Щось тобі в бізнесі конкурент?

- Не в бізнесі, малу одну балує багато, а я такого не хочу.

- Яку малу?

- Яка тобі різниця Серйюга? Є тут одна така зі мною ще рахунки не звела, а вже думає за художника вискочити; потрібно наказати її.

- Зрозуміло. Одним словом «Приборкання непокірного».

- От тепер вже мислиш як мужик.

- Так що ми маємо його на літак не пустити, чи як ти хочеш?

- Простіше: колись він мені писав що в нього якийсь старий поляк купляв картини і возив на гендель. Вас двоє буде: хто краще базарить той йде за паровоза, а другий типу поляк, лиш не той старий, він же старого пам'ятає напевно а просто посланник від старого, так як старий ніби вже слабовитим щоб їхати з Польщі до Львова.

- А говорити як буде той ніби «поляк»?

- Ніяк, най мовчить. Дай най я перше докажу тобі! - Знервувався Валерій.

- Давай грузи як кажуть мої предки: «в тачку на центр».

- Заходите в квартиру, наприклад ти кажеш що цей пан Янек чи як там, він від одного покупця картин. Той твій Дзьора, лиш скаже «Дзінь добжий» і нехай мовчить. Скажеш що любу картину купите, лиш хочете зробити фото їхнє телефоном. Але найголовніше: просиш паспорт щоб переконатись що це є той самий художник, так як старий покупець лиш наказував його картини купити. Він дає вам паспорт, ти ніби збираєшся робити фото а Дзьора бере паспорт і ніби підходить до світла, тобто до вікна щоб подивитись краще.

- А може в двері і ходу, а я за ним?

- Нащо? Ти дивишся картини, а Дзьора вириває тихо листок з візою і порядок.

- А як він дасть не заграничний паспорт а громадянський?
- Який поляк читає по-нашому? В Польщі латина Серйога! Мусить закордонній дати паспорт і зробіте як я кажу. Коли вишлеш мені копію візи на листку, тоді отримаєте бабки.
- А кільки?
- По двісті баксів кожному.
- Думаю що зробимо. А може щоб Дзьора був зв'язним, а я ніби поляком? Дзьора він говорити вміє, а брехати так може що сам шеф Пентагону повірить йому.
- Вже самі договоріться хто яку роль буде грати. Але дивіться не тягніть з тим, а якнайскоріше робіть.
- Буде зроблено, Дзьорі гроші по заріз треба.
- Тоді я тобі висилаю на твою пошту адрес, прізвище того мазила і ти собі перепиши з комп'ютера. Його можете не боятись: такий собі художник не злоякісний, лиш мені він не потрібний тут; як кістка в горлі став мені на дорозі.
- Буде зроблено Валера, - пообіцяв Сергій.

Валерка поклав телефон, він витягнув руки, взяв цигарку і зареготав на усю кімнату.

Взагалі Валерій був скоріше вирішив заплатити п'ятсот доларів за операцію, лиш так як виявилось що буде двоє виконавців, Валерія цілком задовольнило заплатити по двісті кожному. Воно краще двоє - думав Валерій - один заговорить а другий легенько вирве листок з паспорта на якому є американська п'ятирічна віза. Нехай тоді Левчуки роблять що хочуть, адже тут не стануть жалітись щоб мене наказали органи, бо десь в якісь Україні, в якомусь Львові, і в якогось хлопця, візу викрали. А ще буде сміху коли він не побачить що візи нема і поїде в аеропорт на літак. Прийде на митницю, митник гляне а візи ж нема, куди летіти без візи? Тут весілля готують а жених не прилетів; тоді згадають мене усі.

Того вечора, Сергій пішов до Дзьори щоб обговорити справу. Сергій мав номер телефону, лиш Дзьора жалівся що його мама постійно підслуховує з ким він і про що говорить. Про домашній телефон і мови не було, а коли по мобільному розмовляти, все одно мама підкрадалась щоб підслухати про що ведеться бесіда. Опісля викрадала в сина телефон, перевіряла з ким говорив, сама телефонувала до тих людей і вела вже свою розмову. Але правдивої причини чому мама так поступає, Дзьора не назвав, і Сергій просто собі уявив що мама Дзьори, являється такою людиною по характеру, що всюди пхне як кажуть свого носа. Насправді було все куди більш серйозніше, лиш Сергія, а тим більше Валерія, який лиш чув про такого Дзьору, подібні проблеми зовсім не цікавили.

Зустрінувшись Дзьора з Сергієм, стали обмірковувати коли їхати у Львів і в який час найзручніше буде простись в квартиру художника, так як Дзьора замітив що було б краще щоб старого господаря квартири не було вдома по тій причині, що старі люди усім цікавляться, за чужими дуже спостерігають і тому старий буде лиш завадою в такій справі, так як прийдеться закриватись не лишень від молодого, а ще й від старих двох зайвих очей.

Аркадій з Тетяною приїхали до дітей. Аркадій запустив бороду, правда вона в нього була коротко постриженою і майже вся сивою. Ліза похитала головою і сказала що батькові дуже гарно, так а сивина лиш додає йому елегантності та свідчить про те що він поважний мужчина, який щось в житті пережив і може когось навчити. Аркадій з радості поцілував вдруге дочку, так як при зустрічі він завжди усіх рідних цілував.

Тетяна побачивши Тамару пожартувала:

- Як там твій міміно?

- Хто такий?

- Твій сокіл?

- А як ви сказали перше?

- Сокіл по-грузинське буде «міміно», колись коли ще твоя мамка була такою як Белла, таке кіно було вийшло, так звалось.

- У сімдесят восьмому році вийшло було те кіно? - Запитала Ліза.

- Десь тоді: рік сюди, рік туди. Ми вже були переїхали в Івано-Франківськ, тому що я пам'ятаю що тато дивися і дуже жалів за Грузією тоді; за горами і Кавказом своїм.

- Мама, а ти добре пам'ятаєш коли ти була саме такою як Тамарка наша і готовилась заміж виходити? - Поцікавилась Ліза.

- Ой, я пригадую коли ми зустрічали Новий сімдесят другий рік. В мене не було ні до того, ані після такого щасливого Нового року... Дівчата зібрались в гуртожитку, а я з татом чорною Волгою приїхали. Привезли з собою Шампанське, цукерки шоколадні, сиру копченого, я салат якийсь зготовила була. Якою я тоді була щасливою, на все життя запам'яталось мені...

- А сімдесят третій, коли я повинна була народитись?

- Нам тоді вже не так було, ми Русланчика похоронили були а тебе ще не було в нас. Вірніше ти вже була, лиш ще не народилась.

- Мені здається що тоді люди були якісь більш дружні між собою.

- Так Ліза, було по-іншому зовсім. Тоді не цінилися такі хто лишень гроші мають і крутими між іншими, а були популярні такі люди хто на гітарі умів грати, співати, щось розказувати, розсмішити компанію. Дружба дуже цінилась тоді, усі хотіли друзів щоб мати вірних, ділились своїми переживаннями, радостями і так далі. Правда ще пам'ятаю добре сімдесят п'ятий Новий рік також. - Тетяна усміхнулась.

- А саме чим він відзначився? - Поцікавилась Ліза.

- Був там один прийшов і щось мене взяв потанцювати, десь мене погладив не так як потрібно було, а твій татко побачив і як почалось, як ти любиш казати: ой мамка рідна.

- Що бився з ним?

- З ним ще так собі, а що мені було опісля. Анжела нас мирила на другий день навіть бабусю Сусанну просила. Правда коли бабуся взяла свого Арчика в обороти, прибіг до мене як миленький.

- А знаєте що? - Нараз пригадала Тамара. - Аня вже помирилась з Валеркою.

- Як помирилась? - Здивувалась Ліза. - Валерій вдарив був її тоді.

- А їй все одно, вже знову за нього розказує усім.

- А ось ти так змогла б простити? - Запитала Ліза дочку цілком серйозно.

- Валеркові ніколи.

- Про нього ми вже говорити не будемо, а коли б скажімо Юлік тебе вдарив.

- А він не зробить такого.

- А все ж таки? - Настоювала Ліза.

- Я б не ображалась навіть на нього.

- Бачиш Ліза, - засміялась Тетяна, - моя порода натуральна.

- Тут вже точно в тебе мама, - погодилась Ліза, та розвела руками.

Коли вже Тамара пішла собі, Тетяна глянувши за нею, почала говорити з Лізою.

- А твій зять напевно вже щасливий такий, таку дівку дадуть йому.

- Він також дуже симпатичний, я бачила його в літаку тоді.

- А я на екрані, лиш вже скоро побачу в нашій хаті.

- Лиш мама я тебе прошу: щоб ти там жодні жарти не провадила з ним, по крайній мірі поки він не вживеться і вже тоді буде знати хто є хто в нашій родині.

- Які жарти ти хотіла сказати?

- Наприклад: не питатись як медовий місяць пройшов, як одне, як друге, одним словом розумієш. Також порад на подібні теми щоб не давати молодим.
- А вже дала раду Тамарі як їй поводити себе, зараз є комп'ютер і хлопець бачить дівчину. А коли лишень бачить а не може досягнути, тоді в нього такий апетит як в вовка.
- Мама, ти про що маєш на увазі? - Насторожилась Ліза.
- Так скажімо щоб там оділась спокусливо, показала щось трошки.
- Що показала?
- Не переживай, роздягатись не буде перед камерою, лиш коли щось коротше, тут вище, - Тетяна вказала рукою на коліна, - а тут нижче, - вказала на груди, - тоді в самий раз.
- Мама, ти що їй дозволила? Ти уявляєш собі що він може подумати?
- А твій Вітя що думав колись коли ти з ним пропадала кудись?
- Я ж до них ходила і нікуди не пропадала.
- Може в дідовій майстерні дощички тримала дідові?
- Мама, - Ліза зробила серйозний і суворий вигляд, - Тамара може йому груди показувала оголені перед екраном?
- А якщо навіть так: вона дівка, він хлопець, що тут такого? Тим більше їй є що показати.
- Мама, не дарма колись тато, лиш краще не буду, - Ліза махнула рукою.
- Хотіла сказати що добре тато зі мною поведився коли я була молодою?
- Я цього не говорила тобі.
- Не переживай, ображатись не буду на тебе, - усмінулась Тетяна, - на тебе лиш щось образишся, ти набереш собі в голову що через те не щастить, щось не йде добре, погода не така і так далі.
- Щоб вже приїхав той Юлік скоріше і тоді нехай ідуть до вас і живуть собі.
- І я про те саме, а за різні там сценки не хвилюйся Ліза: діло молоде. Не думаю що Олеся так переймалася б таким.
- Ой я вже бачила коли ми були в Чикаго поїхали а Володька Джоану привів, думала що Олеся з вагону вискочить і додому побіжить робити порядок. Я ж кажу їй що він хлопець і йому більше дозволено, а вона навіть слухати не захотіла.
- Тепер бачиш яка я була в тебе, - стала хвалити себе Тетяна, - що тобі хотілось я розуміла і не заважала ніколи. Ти вночі прийшла з вокзалу, коли Вітю в армію брали, а я ще тобі вина налила щоб ти запила своє горе. А коли ти там клятву робили разом і тато на другий день тебе «поблагословив», я стояла за тобою також.
- Правда мама, так воно було, я пам'ятаю...
- А про Валерія я не казала тобі що все буде добре? Поскавав навколо неї і змотався, а ти вже не знала що робити, ще трохи була б голодовку об'явила.
- Знаєш мама, добре що з Валерієм Тамара навіть не цілувалась, а вже для Юліка нехай сама собі вирішує як і що, правда вже скоро будуть разом і тоді я вже буду спокійно за нашу дівку золоту.
- А як Руслан, Белла? Як в школі? - Запитала Тетяна про менших дітей.
- Ой мама, ти не повіриш: недавно я сервант протирала, включила музику щоб грала, дивлюсь Белла як почала танцювати, я очам не могла повірити. Мама, вона так вигинається як пружинка стальна, хто її навчив такого сама не знаю.
- Так Ріта може також.
- Про Ріту знаю, лиш мала наша щоб так, мені дивно було.
- Ще маєш спокою поки мала, а там вже почнеться. Правда коли Тамара тобі своїх Соколиків принесе, буде в тебе роботи до моїх літ.
- Ти вже мама як поблагословиш, тоді справді можна такого сподіватись.
- А Белла має дві ямки в щоках коли сміється, в тебе лиш на лівій, а в неї обидві.
- Від Віті також вона багато взяла, лиш в характері.
- Щоб росли здорові діти. - Зітхнула Тетяна і стала дивитись на годинника щоб збиратись додому. Правда ще потрібно було знайти Аркадія який можливо був з Віктором на дворі а

можливо навіть кудись поїхали двоє. Мужчини були під хатою, вони як завжди вели розмову про літаки, яких часто було видно в небі над Лонг-Айлендом.

7

Восьме травня, Юлік попросив свого друга Сашу, щоб той з ним поїхав на хутір на якому Юлік проводив роки свого дитинства. Так як Саша мав свій автомобіль, він погодився послужити другом.

В самого Саші, був брат, лиш не рідний по-батькові, так як батько Саші взяв собі за жінку вдовицю, в неї вже був син. Звали його Віталій, він був значно старшим від Саші - на чотирнадцять років. Віталій не зважаючи на своє тридцяти шестиліття, був не одруженим. Він працював вчителем молодших класів в одній із львівських шкіл. Віталій був інтелігентом, лиш він також любив проводити час в колі товариства. Сам вчитель був високий, худорлявої будови, носив окуляри. Також в нього були гарні чорні вуса, як сам він говорив що наслідує виглядом українському письменнику, Архипу Тесленко.

Віталій знав скоріше Юліка, він був поклонник молодого таланту живописця, і хоча він не збирав полотна, лиш все ж таки на його кухні висів натюрморт «Глечик з молоком», який був роботою Юліка. Віталій був романтик в повній глибині цього слова.

Почувши що Саша їде кудись зі Львова, Віталій став напрошуватись щоб поїхати також, так як романтика і чарівний місяць травень, звав кудись з міста на природу, а тим більше коли питання стало про хутір. Саша запитав Юліка що з тим робити - Юлік погодився.

Збираючись на хутір, Юлік пригадав собі те що йому розповіла Тамара коли вона була в Україні і разом з своїми рідними сиділа біля вогнища в саду. Як тоді вона з мамою дивились на зоряне небо і саме в один з таких вечорів вона призналась що в неї вже є обранець, хоча насправді вона ще з ним не спілкувалась, а те що знала про нього, так лишень від тьоті Олесі. Юліку дуже подобалась така впевненість дівчини, подобалось те що вона вже від тоді собі постановила що по-іншому бути не може, а лиш так як їй вказувало закохане серце. Юлік подумав: чому б йому не провести такий прощальний вечір з двома товаришами, посидіти біля вогнища, щоб йому запам'ятався прощальний вечір на хуторі, на подвір'ї на якому пройшло його дитинство від чотирьох років, до того часу, поки він не перебрався жити у Львів.

Але Саша почувши що там будуть палити вогонь, став просити щоб зміг взяти свою дівчину яку звали Юля. Юлік подумав та відказав що згідний так як Віталій, почне щось розказувати і філософствувати, чого Саша не переносив, щоб той не нудився нехай візьме свою дівчину. Зі своєї сторони Саша попередив Юліка щоб той не вдягав гарний одяг, так як його також злило що Юлік завжди вибирається як на який дебют і постійно дивиться де сісти щоб не обмазатись, куди припертись щоб не розірвати куртку чи сорочку, і таке інше. Юлік погодився і сказав що візьме таку замітку під увагу.

На хутір приїхали після обіду. Привезли з собою напиків, Юля зготовила м'яса щоб пекти на вогні, картоплю яку також повинні були пекти. Віталій набрав зелені з собою і овочів, звичайно що Юлік все фінансував, так як минулого місяця, Тамара вислала переказом йому грошей на різні розходи. Правда Юлік хотів купити собі одяг, лиш подумав що вже тепліє, а коли він поїде, такий одяг може бути не модним в Штатах.

На хуторі було дуже тихо, він потопав і зелені квітучого травня. Повітря було чисте і прозоре а половина неба була перетягнута сірою хмарою, лиш воно було на заході а над хутором світило сонце.

- Буде гроза в Польщі. - Замітив Віталій, вийшовши з машини.

- Головне що в нас було сухо, - відказав Саша.

- Але яка романтика, яке чудо! - Віталій розвів руками і став любитись.
- Другий Скворода. - Кивнув Саша Юліку, на вчителя.
- А як звали Сквороду? - Старався пригадати Юлік.
- Григорій Савич. - Підказала Юля, яка навчалась в Університеті.
- А цей Віталій Григорович, - наголосив Саша.
- Шевченко був Григорович! Тичина також здається, - пригадав Юлік.
- Так що тоді ми маємо панове? - Став жартувати Саша. - В кого тато Гриць, тоді діти талановиті родяться, або сам будеш талантом, коли так батьки охрестили.

Їхню розмову перервав захоплений виклик Віталія Григоровича:

- Молоді люди! Ви знаєте що вдіяли для мене? О ні, ви не знаєте, якщо навіть признаюсь, не зрозумієте а знаєте чому? Тому що потрібно відчути душею, душа вона може відчувати а тут, тут ось погляньте: старі ворота, вони немов прогнилі непотрібні, ні лиш подумайте, вони кращі нових, в них немов саме ество просякло запахом цих піль, цих польових квітів. Але ні давайте краще так скажімо: уявіть собі такий вигляд: зима, сиплеться сніг, він падає на цю доріжку, на ці ворота, так свіжо красиво, урочисто, там десь промчались коні із саньми, люди колядують, все як в казці... А тепер весна: перше березневе тепло, квіти показують свої головки, осипається білий цвіт вишні і все на ось ці ворота. А літо, лиш подумати літо: запах і аромат польових квітів, тут і ромашки і незабудки, волошки і червоний мак! А про осінь, в мене навертаються сльози: осінь, листя падає, небо порою синє а порою сіре, хмари пливуть ось тут над цими оселями, а ворота вони стоять немов чекають щоб кого зустрінути. Кого зустрічають вони панове? Зустрічають тих хто пішов кудись в світи, пройшовши крізь них...

- Вже починається. - З насмішкою промовив Саша, лиш Юля його зупинила і мовчки стала дивитись на філософа.

Юлік, той взагалі відчув немов людина яка тут вперше, заглянула в його серце, перегорнула першу сторінку і стала читати що там записала пам'ять з дитячих літ. Віталій побачив що він затримав усіх своєю промовою, сказав:

- Панове, я перепрошую, ви розкладайтесь а я ще обійду навколо щоб поглянути, лиш я вдячний вам за такий візит, це для мене свято!

Віталій метнувся за ворота і зник в тіні дерев зарослого опущеного подвір'я. Саша засміявся і став витягувати речі та продукти з багажника машини. Юля промовила до нього:

- А він талановитий чоловік я так бачу.

- Я тебе взяв сюди щоб ти була зі мною, а не слухала його балачки, тут є Юлік нехай він йому розкаже, а ти не маєш права.

- Чому це в мене немає права? - Здивовано запитала дівчина.

- Тому що я взяв тебе для того щоб не слухати як в нього мозки бродять, як в моєї баби на селі брага. Знаєш як він мені надоїв вже тією філософією?

- Ти не правий Сашко. Такий брат в тебе; я б гордилась ним.

- Ага, погордилася: я вдома розрізаю помідору і він городить: «там втягнуто сонце, там запах літа, там дотик рук господаря і все таке як лиш що сплітав». Так що не їсти помідору? Буду чекати щоб помідора зігнила? А він каже: «не чекати, лиш коли споживаєш, нехай перед твоїми очами пропливає те що я сказав». Я йому: перед моїми очами ти пропливаєш і твоя балачка перед вухами.

- А все ж таки ти не правий Сашко. Скажи Юлік: ти так думаєш як Сашко?

- Зовсім ні: я захоплений тим що почув і надіюсь слухати до опівночі.

- О, не дивно Юлік, Юлія, два чоботи пара! - Пожартував Саша.

- В нього є пара, лиш зуть її Тамара, - відказала Юлія, - а над тобою потрібно попрацювати трошки щоб тебе як кажуть обтесати, а то обріс як дно старого човна ракушками.

- О чуєш Юлік: вже віршами говорить: «Є пара - зуть Тамара!» А може тут щось зарите на хуторі що такі таланти просипаються: художник, філософ вже десь пропав, може там

русалки його вже лоскочуть в п'яти? А тут ще поетеса в мене появилась. Боюсь тут довго затримуватись, а то чого доброго і зараз з болота скульптури почну ліпити.

- Я заздрю тим діточкам який він навчає, - захоплено промовила Юлія.

- Але ніяка до тепер його не хоче, ходить так сам до тепер.

- Ой, та йому також таку людину потрібно зустрінути.

- Все, більш не говоримо про нього! - Наказав Саша.

Юлік став розглядати місце де краще було б розкласти вогонь. Він почав ходити по подвір'ї яке було вкрите буйною зеленою травою. Недалеко криниці, верх якою проломивсь, стояла металічна бочка, Юлік відкотив її в сторону а на тому місці вирішив розкласти вогнище. Тут було далше від стайні, хоча коли б навіть вона загорілась, не було б великої шкоди, так дві будівлі було приречені на повільне знищення, але по документах «майно», якщо можна було назвати це урочище таким словом, належало братові покійного Михайла, батька Юліка. Дивлячись навколо на такий жалюгідний стан того що колись звалось обійстям і господаркою, напевно кожен хто побачив, зрозумів що воно нікому не потрібне вже тривалий час і не знати чи знадобиться в майбутньому...

Юліку, можна сказати пощастило в тому що буйна весна заховало частино жалюгідний стан цього обійстя, і великі вишні разом з виноградом, який майже заснував навколо хату, немов хотіли закрити від хлопця те що колись його зігрівало зимою, закривало від непогоди або просто називалось хатою. Немов сама природа не хотіла розчарувати того хто виріс сиротою під тінню того винограду і старих вишень, та щоб в пам'яті його залишилось хоча трошки чогось кращого, чим все було насправді.

Хлопець вказав де будуть розкладати вогнище, а сам пішов взяти дрова які ще залишились від того часу, коли доживали свій вік старі Соколики: дід та баба...

8

Пікнік проходив довго, коли вже поїли, Саша взяв Юлю і пішов пройтись дорогою край поля. Юлік з Віталієм залишились біля вогнища і покладали пекти картоплю в жар. Віталій почав розмову з Юліком.

- Так як ти живописець, напевно ти знаєш таку картину, по-нашому вона буде зватись «Ранок стрілецької страти».

- Звичайно що знаю, Суриков написав. До речі досить великою вона розміром, я ще таких ніколи не пробував писати. В нього є ще про Єрмака, Разіна, Морозову і інші.

- Ти знаєш бачу, лиш я хотів саме про тих стрільців запитати тебе.

- А що саме ви хочете знати Віталію? - Юлік звертався до вчителя на «ви», хоча Саша сміявся з такої поведінки, лиш Юлік побачив що Віталію подобається.

- Як ти думаєш: ми ось сидимо недалеко Судової Вишні, тут йде дорога в Польщу. Чи ти знаєш що нас зв'язує, а вірніше нашу місцевість на якій ми знаходимось, з тією картиною про яку я тебе запитав?

- Не знаю... Там намальовано що страта відбувається в Москві, видно навіть стіну Кремля і Собор Василя Блаженного. Ні я не знаю такого щоб міг бути якийсь тут зв'язок. - Відверто признався Юлік.

- А тобі цікаво взнати?

- Навіть дуже.

- Тоді послухай. - Віталій взяв кусень дроту, порухав грань. - Одним словом цар Петро перший, в той час коли вибухнуло стрілецьке повстання, знаходився в Європі. Тоді ще не було ніякого Петербурга, просто цар залишив в Москві бояр і сам поїхав з своїми хлопцями, там і Меншиков був і ще були, вони навчались в Нідерландах, Англії і ще десь

там як будувати кораблі. В той час царя не було а стрільці повстали. Петрові повідомили і він швидко направився в Росію додому. Він ішов сюди на Раву, і в Раві він зустрівся з польським королем. Так як це відбувалось літом, тоді цілком реально що люди які працювали на полі близько гостинця, так тоді звали головні дороги, могли бачити царський кортеж який рухався на схід. Цар спішив покарати стрільців і тому я тебе запитав про ту картину і як бачиш що ми знаходяться зараз тут, якесь все ж таки маємо відношення до такої давньої історії.

- Цікаво... Я розкажу колись там рідним Тамки в Америці.

- Скажеш що я тобі розказував.

- Обов'язково, - пообіцяв Юлік.

На якийсь час двоє замовчали, було чути як десь дальше сміялись Саша з Юлею, лиш Віталій слухав щось інше він промовив:

- Юліку, ти чуєш як соловей тьохкає?

- Та їх тут скільки що не знаєш якого слухати.

- Колись також так співали коли ти тут виростав?

- Звичайно що співали...

- Щасливий ти Юлік. - Змінив тему Віталій. - Їдеш скоро до нареченої, одне одного полюбили, все як повинно бути. Ти не подумай що якийсь ненормальний, Сашко сміється з мене, жартує, він не розуміє нічого. Я також колись, так як ти зараз, був закоханий, лиш не судилось мене поєднати життя з тією яку не можу забути до тепер.

- А що трапилось?

- Як люблять казати в селах «добрі люди» допомогли. Була в мене дівчина, звали її Ірина, красива була, розумна, лиш батьків її переговорили і вони немов насильно віддали її за іншого якого вона не кохала взагалі.

- Хоча живе з ним?

- Мучиться а не живе. Він крутий правда, лиш що їй з того: ходить і за його любовницями збирає речі по спальні, а вірніше спідню білизну.

- Тоді вже біда виходить.

- А куди вона дінеться? Має сина одного, знає що коли піде геть, чоловік сина відсудить тому що гроші має, вона учителькою працює так само як я. Правда вона вищі класи: англійську викладає.

- Жаль що так вийшло у вас Віталію.

- Не знаю що таке в людини закладено: хочуть мене ті кого я не хочу. Скільки років пройшло і вона вже змінилась, лиш я готовий її взяти навіть у сімдесят років. Сашко сміється з мене, а я такий вже є як є. Інколи люди поберуться і посваряться, стають думати: ой коли б я був взяв ту чи другу, або вона думає так само, лиш нічого б кращого не було б тоді. Якщо любили одне одного, вона навіть якось зраду перенести простіше, а коли не любили, тоді навіть холодний борщ приведе до розводу.

- Мені Тамка розказувала що між її батьками була велика любов і зараз так само вони як вірець в родині; вірні одне одному. Але казала що її мама дуже ревнива.

- Добре коли діти народжуються в такій родині, що не кажи, але в чому зародженою людина, вона покладе своє тавро на все життя.

- Я також згідний... - похитав головою Юлік.

Раптово роздався телефон в його кишені. Юлік здивовано поглянув хто може його викликати, він схопився щоб відповісти.

- Алло Юлік? - прозвучав голос Тамари.

- Тамка, це ти?

- Впізнав зразу.

- Ой, а я на хуторі зараз, вогонь запалили з друзями. Ось тут один вчитель зі мною сидить! Може ти не повіриш в те що скажу, лиш в даний час я про вас розказую йому. А вечір який, вірніше вже ніч в нас. Так гарно, такий аромат а солов'ї так співають, один наперед другого.

- Юлік, я на дві хвилини: ми квиток взяли для тебе вже.

- Ой який сюрприз! Як гарно, який я щасливий щоб ти знала, - радів хлопець.

- Юлік, тут мамка хоче тобі щось сказати.

- Я слухаю. - Юлік встав та відійшов далі від вогнища аж в сад, в якому було темно

- Юлік, доброго вечора тобі, - привіталась Ліза.

- Доброго, вам також.

- Ми тут квиток придбали, там тобі Тамарка напише як його одержати у Львові, лиш одне прохання в нас: постарайся щоб дати вільоту ніхто не знав з сторонніх. Звичайно там Яків Альбертович змушений знати, лиш коли хто є такий що йому не обов'язково, тоді ти сам розумієш.

- Все зроблю як ви сказали.

- Ми чекали тебе щоб в Інтернеті повідомити, лиш Тамарка мені підказує що ти кудись поїхав сьогодні.

- Так, я поїхав попрощатись на хутір там де я виріс, тут ніхто не живе, лиш я так з двома друзями щоб посидіти і побути на подвір'ї.

- Дуже розумно з твоєї сторони Юлік, - похвалила хлопця Ліза.

- Ой тут так гарно: людей нікого а природа вся такою живою, така ніч, таке зоряне небо а солов'ї так співають, що просто як на замовлення.

- Колись нам намалюєш картину таку.

- Справді ідея, я все пам'ятаю як тут знаходиться, намалюю обов'язково лиш якось назвати потрібно.

- «Солов'їна ніч», можна так. - Скромно підказала Ліза.

- Ви так швидко, а як гарно і самий підхід влучний.

- Окей Юлік, ми лиш хотіли сказати тобі про квиток а коли будеш у Львові, напиши нам.

- Завтра напишу коли повернусь, - пообіцяв щасливий хлопець.

- Тоді щасливо тобі, відпочивай там і насолоджуйся тим, тому що коли тут прийдеш, воно інакше все в нас.

Повернувшись знову до Віталія, який вже посипав сіллю, печену картоплину, Юлік вдержував себе щоб не сказати про квиток. Хоча він знав що зі сторони вчителя загрози не може бути жодної, лиш він пообіцяв не казати стороннім і хотів бути слухняним навіть сама перед собою. Щоб змінити тему, Юлік запитав Віталія:

- А які ще вам думки приходили сьогодні дивлячись на таке місце?

- Поглянув я на поле і став міркувати: напевно сюди в Судову Вишню, колись коли їхали князі суд чинити, тоді так міг хтось стояти і бачити як за тієї гори показувались перше списи, на них трикутні довгі стяги а так шоломи воїнів. Коні такі прикрашені, а на них князь і дружина князя.

Юлік, поглянув в небо і звернувся до вчителя.

- Яка гарна ніч, солов'їна ніч...

- Як романтично сказано. - Відказав Віталій Григорович, лиш він не знав що така назва лиш що була почутою з далекого Лонг-Айленду, де сонце лишень збиралось щоб хилитись за обрій...

Повернувшись у Львів, Юлік пішов спати. Спав він до полудня, так як половину ночі хлопець провів на хуторі. Коли вже він піднявся і хотів поглянути на свою електронну пошту, дядя Яша зайшов в кімнату де знаходився комп'ютер.

- Тебе не було вчора, а два молодих чоловіки приїхали за полотнами.

- За якими полотнами? - Запитав Юлік, так як не пригадував щоб в нього залишилось якесь замовлення.

- Вони сказали що один поляк в тебе купляв і добре пішли йому, тепер хотіли купити які в тебе в даний час знаходяться. Послав їх той поляк щоб забрали скільки ти маєш.

- Ви сказали що я не писав останнім часом?

- Так, я кажу що Юлік не працює зараз, може пізніше буде але зараз майже в нього нічого не лишилось. Там кажу ходіть погляньте на три картини якщо вам подобається. Вони щось пошептались і один сказав що приїде коли ти будеш.

- Я можу лиш одну продати картину, так як одна на замовлення в Штати, та сама де кам'яний будинок, а одну я хочу подарити одному вчителю Віталію Григоровичу, а можу продати лиш одну, на якій озеро з колибою.

- Та вона маленька, що там буде за неї? Може триста гривень...

- Нічого, якщо тому поляку, я віддам за тридцять доларів, він в нас старий клієнт.

- Як хочеш. - Відказав Альбертович і пішов собі на кухню.

Юлік почав читати те що було написано йому, тобто інструкція по якій він повинен отримати квиток.

Пройшло може дві години, хтось постукав в двері. Яків Альбертович пішов відчинити, він знову побачив гостей які вже приходили.

- Прошу вас, - вказав дядя Яша в коридор квартири, - є вже ваш живописець вдома.

- Дуже добре. - Відказав Сергій, і звернувся до Дзьори якого вже назвав Янеком, - прошем пана.

Юлік почув шум в квартирі, зразу зрозумів хто прийшов, він зацепнув сорочку яка була накинутою просто по тілі і вийшов з кімнати.

- Добро дня панове, - привітався Юлік.

- Привіт! - Сергій простягнув руку першим. - Ми тут знайшли вас на прохання нашого боса, я живу тут, а цей поляк, приїхав з Кракова, звати його Янек.

Юлік протягнув руку Дзьорі, якого прийняв за поляка. Дзьора лиш кивнув головою не промовивши жодного слова.

- Ми купимо усі картини які можна купити, звичайно перше я зроблю фото і перешлю босові Янека, коли він дасть згоду тоді ми домоворимось про ціну.

- Я взагалі не маю картин, в даний час, лиш одна яку можна продати.

- Дві є панове. - Вмішався Альбертович, який хотів щоб Юлік продав також ту яку він хотів подарувати Віталію Григоровичу.

- Покажіть йому, - Сергій кивнув на Дзьору.

Мужчини пройшли в залу де була майстерня художників. Сергій перш чим зробити фото звернувся до Юліка:

- Я перепрошую, лиш бос Янека дуже наказував щоб ми переконались що картини справді є авторські від Соколика, йому б показати якесь посвідчення або паспорт, лиш щоб латиною було прізвище та ім'я.

- Закордонній паспорт підійде? - Запитав Юлік.

- Звичайно, найбільш певний документ.

Юлік кинувся за паспортом, а два гостя стали розглядати картини. Альбертович почав показувати свої два полотна і завів за перегородку гостей. Юлік повернувся і подав паспорт Сергію а той взяв, стараючись заховати своє хвилювання, передав Дзьорі. Сам Сергій, щоб привернути увагу запитав:

- А на картинах є автографи?

- Звичайно що є. - Юлік підійшов вказати де було написано фарбою його прізвище.

Сергій витягнув телефон, почав робити фото, він шуркав ногами по паркеті спричиняючи шум щоб не було чути коли буде рватись сторінка паспорта на якій було віза. За короткий час Дзьора повернувся він промовив до Сергія:

- Бардзо добже, дзенкую пана. - Він простягнув паспорт Юліку.

Саме ці слова була гаслом що все зроблено, Сергій зрозумів що ні на хвилину не можна затримуватись, він сказав поспішно:

- Як лиш нам передзвонить пан з Кракова, ми тут же заберемо і розрахуємось.

- А суму ми не домовились, - звернувся Яків Альбертович.

Сергій відступаючи назад в коридор, відказав тремтячим від хвилвання голосом:

- Як пан передзвонить, тоді заплатимо як скажете: торгуватись не будемо!

- Вони не вирішують самі, - пояснив Юлік, дяді Яші.

- Правильно сказано! - Додавив Сергій в дверях.

Хлопці побігли сходами з гуркотом вниз, Альбертович не звик до таких покупців. Часто покупці приходили, сідали, вибирали яка картина краще їм подобається, навіть каву пити не відмовлялись а тоді просили завернути полотно в папір, бувало що відмовлялись рами, мотивуючи що покладуть в дорошу, полотно приходилось витягувати і продавати лишень з підрамником. А тут якісь як перелякані, лиш воно не дивно: поляк лиш кур'єр, а наш лиш знає його якимось чином і до картин йому байдуже.

Юлік поклав паспорт, і вийшов пройтись вулицею, так як знав що вже недовго він буде мати таку можливість гуляти любимим містом.

Тим часом, хлопці з Івано-Франківська не поїхали зразу додому, а зайшли ще в буфет щоб відмітити справу. Сергію не терпілось повідомити Валерія про те що все зроблено тихо і професіонально, він не шкодуючи коштів, так як сподівався скоро отримати плату за вчинок, набрав номер до Валерія в Штати.

- Алло! - Відізвався Валерій, не знаючи хто його викликає.

- Привіт зі Львова! - Пожартував Сергій.

Валерій подумав що до нього телефонує Юлік, блискавично думка пробігла що операція провалилась а може і ще щось гірше. Валерій просто остовпів не знаючи що відказувати. Він промовив розсіяним голосом:

- А вам кого?

- Як не впізнав мене? Я Серйога, ми справу твою тут відмічаємо!

- А Серйога, привіт.

- Валерка, ми ще в Львові, лиш все зроблено вже.

- Та ти що? Вдалось вам?

- З ким справу маєш Валерка? Тут Дзьора свою роль, а я свою зіграв.

- Молодці мужики, розумію крутизна ви там.

- Який базар. А бабло коли буде?

- Копію перше візи, а тоді так буде як базарили.

- Без проблем.

- А що ви там у Львові, ще нап'єтесь і менти погребуть, самі згрібайтесь подальше і листок не загубіть.

- А малий такий симпатичний, розбирається там мала твоя на пацанах.

- Ти що баба щоб оцінювати пацанів? Згрібайтесь, а то ще менти листок знайдуть з паспорта і так дадуть що двоє будити «симпатичними».

- Буде все в порядку.

- Давай чекаю на копію! - На прощання промовив Валерій.

Закінчивши розмову, Валерій хотів з кимось поділитись своїми досягненнями, він не мав перед ким, як лишень перед бабою Ганкою.

Того вечора для Ганни Михайлівни було свято, вона вихваляла онука рахуючи що він як подобає мужчині, зумів постояти за себе. Самий засіб протистояння, який був підлістю, не брався до уваги; головне що мета була досягнутою.

Левчуки готовились до приїзду Юліана з України. Все було налаштовано, лиш замовити зал для весільної гостини не вдалось на дату, яку намітив Віктор. Потрібно було почекати один тиждень, так як на двадцять друге травня, вже було замовлено. Звичайно що могли знайти в іншому місці, лиш там де знайшла Олеся, було дуже гарно і вигідно.

Дев'яте травня, вийшовши з церкви, Марійка підійшла до Лізи:

- А воно правда що мені сказала Олеся проте що весілля переноситься на один тиждень?

- Змушені перенести, - відказала Ліза.

- А може воно краще навіть: подумай Ліза таку річ: хлопець з літака, за два дні костюм знайти, він ще не відіспиться і не перейде на наш час, а вже жонатим стане так скоро.

- Я також так подумала, - призналась Ліза. - Знаєте мама, воно краще просити гостей коли вже наречений тут буде. Ми думали щоб роздати запрошення в наступну неділю, там виходить шістнадцяте, лиш я так думаю що воно якимось ненормально.

- В чому саме Ліза?

- Так виходить що наречений ще буде майже тиждень у Львові а люди вже будуть запрошені. Можливо навіть будуть якісь перешкоди і що тоді ми зробимо з тим що вже напросили гостей?

- Часу звичайно мало, - погодилась Марійка з невісткою, - а перешкоди які можуть бути? Квиток вже є, хлопець збирається, а рейси навіть зимою такі не відмінюють, а тепер гарно, тепло, все повинно бути добре...

- А мені ваш сон постійно, я думаю про нього.

- Не звертай уваги, навіть коли він виконається, тоді може через кілька років а тут два тижні залишилось нам чекати.

- Все одно коли вже Юлік буде тут, тоді буде мені спокійніше.

- Взагалі ти правою Ліза. - Все ж таки погодилась Марійка.

Після розмови усі роз'їхались по домах. Дорогою Віктор сказав дружині:

- Вже ніби все влаштовано: меблі куплено дітям, жити мають де, цей рік нехай Тамара ще закінчить тут школу, а вже останній піде там коли твоїх близько знаходиться.

- Заодно вже з Анею не буде зустрічатись.

- Також є логіка, лиш одне не зробили ми.

- Що саме Вітя?

- Машину я не придбав для Тамари.

- А ту що подряпана?

- Я вже продав на аукціоні.

- Тоді ще потрібно на посвідчення здати Тамарі.

- Вона водить добре, а таки в понеділок нехай в школу не йде а поїде здати на пермит спершу, а вже після весілля зразу нехай здає на лайнсес.

- А їхати на чому вона, вірніше вони двоє, будуть.

- Давай зробимо так: віддай їм свій джип, сядь на моє Вольво а я собі люблю з стоянки візьму: кину номер дилерський і без проблеми.

- Можна так, цілком розумно.

- В нас вже двоє дітей прийдеться возити в машині, так що тобі моя в самий раз.

- Як я привикну без Тамарки нашої в хаті...

- Ой ще розплачешся зараз. Як когось потрібно жаліти, так сироту нашого, а Тамарку він не вкусить, можеш не боятись, - посміхнувся Віктор.

- Вона замовила що надрукували дату на запрошенні, нехай перемінить якщо встигне а коли ні, тоді нові замовить; вони не дорогі.

- Олеся вже заплатила візою за ресторан, вони завдаток беруть там.

- Я знаю, мені вона сказала.

- А хто друга дружка буде?

- Першою Асілла а другою одна єврейка, також однокласниця їхня.

- В Юліка будуть Володька з Ігорем?
- Так вони. Я думала що тьотя Ірина не погодиться, лиш вона задоволеною.
- Я не розумію: а чому вона проти може бути?
- Вітя, та ж батько Ігоря загинув осінню, ти хіба забув?
- Дійсно! Як так забути, ой Ліза: був чоловік, нема чоловіка і як швидко забувається в родині. Добре що хоча перед тобою я забувся, а коли б так перед Іриною, щоб вона подумала про мене.
- Нічого дивного Вітя: тут якимось так все забувається і здається що не пройшло половини року, а взагалі десятки літ. Також навпаки буває: думаєш ніби вчора було, а вже три роки. Та ж недавно ми їхали до Бойків на весілля, а зараз в нас таке ж саме свято настає.
- Так що Ігор буде дружбою?
- Сам напросився. Говорив Тамарі що коли б не він, вона б ще була з Валеркою мучилась тепер, а так як він виловив його з Анею, тому Тамарі була причини щоб покінчити з ним дружити. Звичайно що Тамара не відмовила, лиш просила щоб Юліку зразу не розказував як і що тоді відбувалось.
- А я й не дивуюсь що Ірина немає нічого проти, чесно кажучи вона Олега не дуже поважала. Мені особисто навіть не дуже жаль її як вдовиці, - признався Віктор.
- Яка причина була щоб не поважати Олега?
- Проста причина: Ірина мала себе що вона красуня, а покійний Олег, лиш всього Олег.
- Тоді чому виходила за нього?
- А ти не знаєш як тоді було в нас: Ірина хоча красивою була, лиш дівка в селі, в тих Нагуєвичах. А тато наш вже навчався і приїхав з Олегом, той був львівський, а тоді був престиж: дівка з села, за хлопця зі Львова.
- Тепер наша дівка також за хлопця зі Львова, - усміхнулась Ліза.
- Але Ірина з нами ріднилась дуже. Вже коли тато загинув, вона часто маму підтримувала. Навіть взяти весілля: зараз що нам весілля робити. Наречена одінеться, їжа вся готовою, приміщення також, ніхто не позичає тарілки, ніхто не миє посуду не готує і так далі. Колись я пригадую з тим весіллям скільки мороки. Добре що ви з грошами приїхали а перед тим як Олесі робили, як ми наробились були це просто жах. Дід бідний вже ледь ноги тягав, а бабця хотіла щоб в Журиків було файно. Тоді така дорожняча почалась, гроші усі як протягом витягнуло а роботи скільки. Щастя що Богдан Відлига нагодився нам, м'яса дістав дешево, а так спробуй закупитись. Ковальські напитки купляли а ми палатки, столи, ой як пригадаю, жах збирає мене.
- Але тоді Вітя мені здається що люди справді раділи та веселились.
- Також правда, - погодився Віктор.
- В містах простіші весілля робили, а в селах людей скільки було що просто не порахуєш.
- Тоді тьотя Ірина і Ліда допомагали багато, Ірина казала мамі що не відіспиться напевно за тиждень після весілля.
- Олеся такою красивою була, я бачила фото опісля.
- Була б ти менше показувала з себе, може і була б Олеся почекала щоб ти приїхала до неї на весілля, сама була б на тому фото з іншими. Лиш куди там: гордість кавказька!
- Вже не починай Вітя.
- Ти вже так як наш дід умієш говорити.
- А гарно колись все відбувалось в нас, взагалі цікавим життя наше проходило, хоча були помилки також...
- Ти кажеш що Олеся була красива, а люди все одно говорили що Журики купили машину і вже якийсь пристав. Знаєш як тоді бували випадки що женились за Ладу, за хату, за квартиру, а вже жінка в придачу, до тієї Лади чи Волги.
- Ти на що натякаєш? - Нахмурилась Ліза.
- А що тут такого? Сама знаєш як воно бувало тоді.
- Ще питаєш що тут такого? Саме в мене була перше Лада, пізніше Волга і квартира також. Ти ще скажи що мене «в придачу» взяв.

- А ти не ніби знаєш хто кого і для чого взяв. - Віктор жартуючи вщипнув дружину. - Якщо по правді, я коли тебе побачив, не знав чи знову тебе побачу колись. Просто подумав був: приїхала та мала до діда, а якщо не приїде більше, тоді як я її побачу? Де її шукати мені? А коли хто б мені сказав чи я хочу мати тебе за жінку, я навіть в дідовій майстерні погодився б жити, не те що в Лук'яновій хаті. За яку там Волгу чи Ладу думав, про тебе думав день і ніч...

В таких спогадах, Левчуки приїхали додому.

11

Після тієї неділі коли непрошені гості відвідали квартиру Якова Альбертовича, пройшло три дні. Юлік став думати чому покупець з Польщі не повернувся за полотнами. Він навіть виявив свої сумніви своєму вчителю, лиш дядя Яша сказав що напевно пропили гроші і вже не мають чим заплатити.

Хлопець витягнув чемодан і став розглядати одяг який йому прийдеться взяти з собою в Штати. В нього все було дороге і гарне: сорочки, куртки, футболки, безрукавки і модні джинси. Але приходилось все ж таки щось залишати, так як всього не влязло.

Юлік став думати в що він одінеється в дорогу, потрібно було зручний одяг і одночасно гарний, так як він повинен був зустрітись зійшовши з літака з коханою дівчиною і з її рідними. Хлопець надів білу сорочку яка мала дві кишені на замочках, також рукави можна було підкотити та защепити вгорі. Але в кишені не влязло портмоне, Юлік став думати: коли б паспорт взяти в кишеню а портмоне покласти в сумку, в якій буде він везти ноутбук з собою. Він хотів поміряти чи паспорт влізе в кишеню сорочки. Юлік підійшов до шафи, взяв паспорт, пхнув його в кишеню і побачив що все гаразд. Але коли він витягував, він побачив що чомусь один листок паспорта, немов висунулась і став довшим від інших, Юлік швидко відчинив де знаходився листок і побачив що листок просто витягується. Виявилось що листок немає другої половини яка б його тримала в другій частині паспорта. Юлік швидко почав листати сторінками, він не побачив на них візи. Хлопець все зрозумів: хто такі були покупці полотен і для чого вони приходили. Немов електричний струм поразив Юліка від голови до ніг, його в житті ще ніхто так не обманював. Хлопець опустив руки, кинув паспорт на стіл і так стояв не ворухнувшись. Він почув як наспівував Яків Альбертович якусь мелодію і направився до старого щоб з ним розділити своє горе:

- Біда в мене дядя Яша. - На очі в Юліка навернулись сльози розпачу.

- Що таке сину? - Старий єврей, здивовано глянув на хлопця.

- В мене візу викрали мою.

- Як візу викрали? Хто викрав?

- З паспорта сторінку вирвали.

- Хто вирвав? Коли? - Старий художник зробив такий вигляд, що готовим був вибігти на вулицю і ловити того хто таке вчинив.

- Напевно ті самі що ніби за картинами приходили, - розвів руками Юлік.

- А щоб їм... - З вуст Альбертовича зірвались прокльони. - Але зачекай: звідки вони тебе знають і хто вони такі вражі діти?! Що за холера їх тут принесла?

- Я їх вперше побачив, а тепер дивлюсь а листок з візою вирваний з паспорта.

- Як таке може бути? Людей не знаєш, а вони тобі шкоду роблять, тут щось не те ти говориш. Мусить причина бути, напевно твою візу використовують для іншого, лиш звідки вони знали що вона є в тебе.

- Знали багато людей що я був в Штатах і ще можу поїхати знову.

- Значить комусь віза твоя була треба.
  - Але я вже мав менше як за два тижні летіти туди, - признався Юлік.
  - Коли кажеш мав летіти?
  - Я не казав вам не тому що не хотів, просто я пообіцяв що нікому не скажу і тому я хотів вам сказати вже на наступній тиждень.
  - Кому пообіцяв?
  - Туди в Америку: тьоті Олесі і мамі Тамки.
  - А що вони тебе так замовили щоб ти мовчав?
  - Так на всякий випадок. Просто попросили мовчати, а я сказав що буду.
  - Тоді, - Альбертович став ходити по кімнаті, - тоді є хтось такий що вони знають що він противник твого візиту. Тоді щось з їхньої сторони проблема виникла; повір мені.
  - Але в мене тут викрали візу.
  - Все одно щось з відти виплило, а тут вже зробили вороги підлі. Якщо заказали, щось є!
  - В мене вже квиток замовлений.
  - Ти давай їм скоро повідом що трапилось, нехай розбираються там: квиток здають, нехай там вирішують хто, що, для чого, а сам заспокойся так як ти невинуватим в нічому. Тепер нехай вони думають як тобі допомогти.
  - В нас весілля повинно було відбутись двадцять дев'ятого травня.
  - Весілля не похорон, можна перенести, похорон мусить бути коли смерть вибрала, бо треба небіжчика віднести, а тут просто перенести і порядок. Вони там свиню не ріжуть на весілля, хоча до кінця місяця і тут ще не готуються так щоб пропало багато. Не переживай так, там гроші мають, сам бачиш: раз і вже комп'ютер прислали а ти боїшся щоб не збідніли твої американці. Але сказати їм треба терміново і таки зараз дзвони їм.
  - Там лиш сьома ранку зараз, - порахував Юлік.
  - Нічого, нехай встають! Тут така справа а їм спати там? Я ось птахи годую о шостій ранку і живу, а їм чого спати так довго.
  - Зараз спробую поглянути чи є хто в Інтернеті, а коли ні тоді телефоном викличу.
- Юлік пішов до комп'ютера, він поглянув і побачив що не було ні Володьки ані Тамари. Воно не дивно: Володька ще спить а Тамара вже поїхала в школу автобусом. Юлік став думати чи писати чи краще повідомити усно, так як зразу будуть запитання як таке могло трапитись. Юлік знав що Тамара розмовляти не зможе в школі, до Лізи він не мав номер мобільного і взагалі з Лізою він якось ще не відчувався щоб вільно розмовляти. Вихід був один: телефонувати Олесі.
- В той час Олеся вийшла купивши каву з «Dunkin Donuts», збиралась сідати в джип. Почувши виклик, вона думала що телефонує мама, лиш побачила що хтось інший.
- Алло! - Відізвалась Олеся бадьорим голосом, притримуючи головою свій iPhone.
  - Тьотя Олеся, доброго ранку вам, це Юлік вас турбує так ранком.
  - Ой, де вже в мене ранок сину, я вже каву купила лишень що і їду в пекарню свою.
  - Я телефоную по одні справу важній; в мене проблема.
  - Що трапилось Юлік? - Насторожилась Олеся.
  - В мене візу вкрали мою з паспорта і я не зможу приїхати тепер в Америку.
  - Як візу вкрали?
  - Одним словом...
  - Юлік. - Олеся зупинила хлопця на пів слові. - Давай я тобі зателефоную щоб ти грошей не платив, ти мені все розкажеш як було.
- Юлік не встиг сказати що він оплатить розмову, зв'язок перервався. Олеся тут же набрала до нього.
- Так як трапилось? - Запитала вона.
- Юлік все переказав як відбувалось, Олеся вислухавши поклала перед ним запитання:
- А тих хлопців ти не знав скоріше?
  - Не знав і не бачив ніколи перед тим.
  - Ти не писав нікому і не казав що ти скоро поїдеш в Америку?

- Нікому ні слова, ніхто не знав дати.
- А як ти думаєш: вони насправді знали того пана з Кракова?
- Я не знаю... Лиш якщо вони від нього, для чого їм таке робити мені?
- А коли не від нього, тоді звідки вони можуть знати що є такий пан, який в тебе купляв картини? Виходить що вони все ж таки його знають.
- Ой почекайте тьотя Олеся! - Вигукнув Юлік. - Я ж сам колись написав був про пана з Кракова, тому Мельнику що там в Нью-Йорку живе, той Антон Мельник він знав про пана з Кракова; кажу я сам написав був йому, але давно ще.
- Тепер все зрозуміло Юлік.
- Я винуватий виходить?
- Ні, ти невинуватий. Одним словом послухай мене уважно: щоб не трапилось, поки ви живете, Тамара буде твоя дружина, навіть коли прийдеться їй поїхати і жити у Львові. Ти почекай трошки, а я вечором тобі повідомлю що і як прийдеться діяти. Мені потрібна консультація з батьками Тамари. Не переживай багато, все буде окей.
- А ви так впевнено сказали про нас.
- Я знаю що кажу: Тамара така як її мама, коли полюбила, тоді раз назавжди. Я знаю родину Тамари від тринадцять років, ще довго до того часу, поки твоя наречена народилась, а сама твоя кохана виросла на одному подвір'ї з нами, так що можеш мені вірити.
- Тоді я чекаю на ваше рішення, я все зроблю що буде потрібно тут.
- Не хвилюйся Юльчик, ми ще не таке пережили в свій час. - На прощання сказала Олеся.

12

Після розмови, на Олесю немов хтось вилив відро холодної води. Джип її стояв ще на стоянці біля кав'ярні, Олеся нервово крутила кермом в одну і в другу сторону. В голові бились думки з чого починати і що робити: виходить весілля відкладається знову, немає візи, а значить жених не приїде вчасно. Тепер що до самого злочину: винуватий Валерій; однозначно його робота. Олесю взяла така досада, що коли б Валерій попався б її був під руки в даний момент, напевно вона б як колись в школі, взялася б битись з ними в рукопашну. Але злість не могла нічого зарадити, Олеся розуміла що вона першою взнала про таку невдачу і проблему, лиш що робити? Їхати може до Ковальських і зробити їм як казала в Україні «День газди», але ні, потрібно все знати щоб не кричати не знаючи усіх деталей. Тоді з чого починати: відмовити павільйон який вже зарезервованим на кінець травня, повідомити щоб Тамара відмовила костюми для дружок і друзьб. Найголовніше: квиток щоб повернути назад, можливо є можливість така.

В той час коли Олеся стояла і билась думками, один водій, який мабуть був будівельним контрактником, став заді і не міг вивернути своїм троком, в нього ще був причіп навантаженим дошками і брусками. Водій став сигналізувати щоб Олеся від'їхала в сторону, лиш вона була такою розстроєною що у відповідь взагалі заглушила свій джип. Вона навіть хотіла щоб хтось підійшов з нею сваритись, щоб вилити негативну енергію, яка зібралась в неї. Водій трока став мотатись в зад і вперед щоб вирулювати та виїхати, обминаючи Олесю, він вказав їй непристойний жест рукою, Олеся вигукнула поганими словами в його адресу хоча він того не почув, вона завела двигун і ривком виїхала на дорогу об'їхавши транспорт по зустрічній смузі. Джип з пискотом полетів на шаленій швидкості.

Олеся направила іхати до Віктора в гараж, лиш вона передумала, спершу потрібно робити з замовленнями порядок щоб ліквідувати. Олеся повернула щоб іхати в школу

Тамари, щоб забрати племінницю зі школи. Дорогою вона зателефонувала мамі і сказала щоб та не їхала в пекарню а знаходилась вдома. Пояснити Олесю не пояснила, а просто сказала що часу немає зараз на розмови.

Приїхавши в школу, Олесю попросила щоб негайно покликали Тамару, а вийшовши Тамара коли побачила обличчя Олесі, подумала що трапилось щось з кимось з старих Бойчуків. Олесю взяла за плече племінницю і вийшовши на стоянку промовила:

- Так, домовляємось зразу і тут: ти зараз поводишся як доросла людина, не плачеш, не скандалиш а слухаєшся що тобі скажуть.

- Що трапилось? - Тамара глянула серйозним поглядом, своїх блакитних очей.

- Твій Юлік, він ще зараз не приїде, в нього викрали візу в Штати.

- Хто викрав? - Тамара по інерції оглянулася навколо себе.

- Я з ним лиш що мала переговори, заспокоїла його а тепер тебе хочу заспокоїти. Все буде добре, ви любите одне одного а любов - вона все перемагає!

Тамара, як молода людина яка виросла в Америці, подумала що візу зроблять за два дні і все владається до весілля, лиш дорогою Олесю пояснила що потрібно все відмінювати і весілля відкладається на невизначений термін часу.

Приїхавши додому, Олесю сказала що зараз приїде до них, а сама швидко побігла в свою хату. Тамара не стала чекати на неї також швидко стала підніматись по сходах вгору. Вбігши в хату, вона застала маму яка збиралась вкинути в пральну машину рушники.

- А ти чому не в школі? - Здивовано запитала Ліза дочку.

- Зараз буде тобі не до моєї школи так само як мені! - Сердито відказала Тамара і пішла переодягнутись в свою кімнату.

Ліза направила за дочкою, не зрозумівши її поведінку.

- Тамара що це в тебе за манери такі? Я ж запитала тебе чому ти не в школі знаходишся?

- Новину почула і не сидиться в школі.

- Яку новину?

- Не буде в мене весілля вже! Тепер знаєш яка новина?

- Як не буде? - Ліза не повірила в те що почула.

- Я не знаю, - Тамара почала плакати, - я вб'ю його і вже буде з тим кінець!

- Кого ти вбивати будеш? Ти можеш пояснити як слід?

В хаті почулись кроки Олесі, Ліза повернулася і здивовано запитала:

- Ти також тут? Що це з вами зранку?

- Ще не сказала? - Олесю кивнула головою на Тамару.

- Сказала що буде Юліка вбивати, - відказала Ліза.

- Не Юліка! - Крикнула на маму Тамара - Ти почула від мене про Юліка?!

- А кого тоді?

- Валерку того дурного! Недарма Піцик казав що він якийсь недороблений!

- Ой, - глибоко зітхнула Ліза, - добре що хоча не Юліка, а я вже подумала що ви посварились. Але ні: весілля ти сказала що не буде, в чому причина?

- Ліза, сядь тут, я все тобі розкажу. - Олесю вказала на диван, лиш Ліза залишилась стояти. - Юлік мені телефонував, я її зі школи взяла, там неприємність з візою в нього.

- Що трапилось?

Олесю почала все з самого початку, все переказала що довідалась від Юліка ранком. Коли все розповіла, Ліза глибоко зітхнула і промовила:

- Олесю, скажи мені таку справу: звідки в молодого хлопця, в того Валерія, скільки зла і ненависті? Якщо б він любив Тамару, тоді я б могла зрозуміти його, по крайній мірі спробувала б зрозуміти, але він же її не любив ніколи і не любить до сьогодні, для чого тоді таку кривду робити? Якщо не поважає нас, твого Юру, лиш Юлік, він сирота, повинен хоча задля того зупинитись. Ми вже тут терпіли, а він вже туди добрався.

- Цікаво взнати кого він найняв там для своїх планів.

- Яке має значення: заплатив мабуть, а там знайшлися охочі на таке.

- Тоді потрібно щось робити. - Рішуче сказала Олесю.

- Потрібно не починати з Ковальськими нічого, а постаратись якось забрати Юліка сюди.
- Я ти забереш його без візи?
- Я поговорю з татом моїм, він може щось придумає.
- Тоді спробуй, а я зараз вечором зателефоную, я обіцяла Юліку, і все розкажу про Валерія. Нехай він не думає що тут щось темне з Тамарою; скажу все як було.
- Потрібно було скоріше це зробити Олеся. Ми думали якось може обійдеться без того, лиш сама бачиш тепер.
- А коли Вітя захоче до них поїхати і поговорити з тим Валеркою ненормальним?
- Не потрібно Олеся, Валерій старається щоб ми з ним зв'язались.
- А коли в органи?
- Що ти їм скажеш? Хто буде розбирати що десь там в Україні якісь хлопці викрали візу, а замовник тут живе і ми хочемо наказати його?
- Звичайно що нічого не доведеш ні в поліції, ані в суді, - погодилась Олеся.
- Але за те що він з сиротою поступив, - на очі Лізи навернулись сльози, - він понесе кару, пригадаєш мої слова Олеся.
- Тоді я все перекажу як вони сватались, звичайно що про мотоцикл не буду нічого говорити, тобто скажу що ні ми, ані сама Тамара, не хотіли нічого з ними мати спільного.
- Олеся, скажи щоб змінив адресу електронної пошти.
- Добре Ліза. Я їду в пекарню і з відти буду мати з ним розмову.

Ліза з Олесею не знали що в той час поки вони розмовляли, Тамара вела переговори по Інтернету з Юліком, вона його жаліла, просила не хвилюватись і розказувала що прийшлося пережити колись її батькам. Тамара говорила що тепер є телефони мобільні, Інтернет і все вирішується швидко, правда Юлік помітив що саме через комп'ютер Антон Мельник знайшов його і скоріше всього він є тією людиною, яка хоче їм шкоди. Тамара не знала як розказати про Валерія, вона завжди старалась махнути рукою щоб не звертати уваги на таких людей і починала іншу тему. Як не дивно, але сам Юлік того не помічав, можливо через те що він був під впливом такої неприємної новини, а можливо тому що коли він бачив свою кохану, в нього працювало серце а не розум, і він забував те що хотів довести в розмові до кінця.

Коли Ліза вийшла за Олесею, вона оглянувшись промовила:

- А дивись як виконався сон мами і як швидко.
- Справді, лиш не знаємо чи бідний хлопчина плакав від образи.
- Якщо ще заплакав, тоді Валерій погне те що сіє зараз. - Промовила серйозно Ліза.

Олеся поїхала, Ліза пішла спершу повідомити Віктора а так маму щоб Тетяна відмінила квиток, Ліза сказала що пояснить пізніше, а Тетяна спокійно пояснила що переробить квиток з відкритою датою на один рік.

Олеся зателефонувала в павільйон і відмовила замовлення, правда завдаток в чотириста доларів пропав, лиш Олеся порахувала гроші за які колись Ліза купила для неї шкіряний плащ в Івано-Франківську, вона вирішила щоб не взяти гроші а витрати свої.

В пекарні Марійка не могла повірити в те що почула, вона ходила увесь день як не своя.

Олеся так поступила як сказала перед Лізою: вона розповіла Юліку про Валерія і про його зусилля влізти в родину Левчуків. Олеся сказала що Валерій прикривався Володькою так як він є братом йому по стороні батька а Тамара являється сестрою Володьки по стороні материнській. В результаті Володька стояв поміж двох: Валерієм і Тамарою. Олеся розповіла як Валерій взявши про те що в Тамари є обранець, почав шукати

способу щоб помішати тому, щоб вона не стала дружиною когось іншого, так як в такому випадку усі плани Валерія розсиплються.

Юлік все зрозумів, лиш він сказав що коли б йому Тамара була призналась скоріше, тоді він взагалі не писав би був нічого ніякому Антону Мельнику. Олеся пояснила зі своєї сторони що дівчина просто боялась щоб про неї він не подумав чогось такого, так як вона насправді не рахувала ніколи Валерія своїм обранцем, навіть не рахувала його як близького друга, а в такому разі для чого єдиний і любий, повинен вважати себе що він вже другим в дівчини а не першим, коли насправді він являється першим для неї. Юліка дуже стало подобатись те що сказала Олеся про Тамару і він подумав що коли дівчина так ставить високо першість в коханні, тут справді щось пов'язане з традицією Кавказу.

З Юліком було простіше домовитись і порозумітись Олесі, а ось коли вже викрилась друга таємниця, тобто про те що витворив Валерій дізнались батьки Лізи, особливо Аркадій, тут справа стала серйозною. Ліза вже не могла більше скрити про Валерія як це вони з Віктором скоріше тримали в таємниці, особливо від Аркадія і Лева, так як причиною переміни весілля, усі зацікавились і стали питати. Ліза лиш призналась що Валерій хотів Тамари і підіслав когось що викрали візу, а те що він робив шкоду скоріше, Ліза не говорила. Але того що вчинив Валерій через своїх посланців у Львові, було досить щоб Аркадія вивести з рівноваги. Того ж таки вечора, Аркадій з Тетяною приїхали до Лізи і Віктора.

- Вот вы мне объясните такую вещь. - Аркадій всівся по-діловому на дивані, перекинув ногу. - Как он смог такое о себе возобновить, чтоб он стал решать, кого избрала Тамара?

- Она и ему понравилась, только ей он не нравится. - Розвела руками Ліза.

- Тогда так поступать можно?

- Видимо ему можно.

- Что с ним делать станем?

- Папа, мне не нужно чтоб с ним что-то делать, нужно чтоб Юлик приехал и здесь нужно что-то делать.

- Это само собой: я знаю одного человека продвинутого в этом вопросе, вот его спрошу что делать и как правильно поступать. Но пропустит этому негодяю, мы не можем.

- Папа, если Юлик приедет, отгуляем свадьбу, и Валерий увидит, не думаю что больше наказание ты для него можешь придумать.

- Ну конечно, он проиграет и мужчине это очень больно от этого. Тут я с тобой согласен, но он должен знать кому он вред причинил.

- Папа, с ним всё потом, тут нужно чтоб дети вместе были а тебя Валерий беспокоит.

- Будут они вместе, что вы все заладили проблему такую. Вот завтра займусь делом и восстановим как следует.

- Папа, ты это, ты пожалуйста, - Ліза склала руки як колись в дитинстві коли просила чого в батька.

- А он стоит этого чтоб ты так умоляла?

- Конечно стоит, разве ты сомневаешься?

- Да нет, пошутил смотря как ты просишь, - усміхнувся Аркадій.

Коли вже було з Аркадієм домовлено, він залишився гратись з Русланом і Беллою а Тетяна з Лізою пішли на кухню щоб поспілкуватись віч-на-віч.

- Я ледь його вгамувала: хотів їхати мочити малого Василевого, - призналась Тетяна.

- Потрібно все розібратись як слід. Я думаю ще не довго і драма закінчиться. Щоб лиш Юлік приїхав, так як поки він там, я боюсь за нього, а тут вже лиш щось Валерій почне, ми його покладемо на місце.

- Часто дівки б'ються на хлопцях, а тут навпаки: два хлопці за дівкою нашою гасають.

- Лиш вона вибрала правильно.

- В мамку свою пішла.

- Мама, а ти свого часу хіба не правильний вибір зробила?

- Не жаліюся, ще в Америку потягнули мене, а ти вже Віктора, а тепер ще Тамара таким же шляхом пішла.
- Не знаю що з того буде, не знаємо як планувати весілля?
- Нічого Ліза: лиш дізнаємось як з візою і тоді все влаштуємо, лиш щоб він паспорта пильнував свого.
- Хто сподівався такого. А дивись як придумали, лиш я думаю що другим разом вже не придумають нічого.
- Ти також впевненою Ліза?
- Просто Юлік не знав що тут в нього є ворог, тепер вже Олеся все йому пояснила.
- Скоріше було треба, але це напевно ти забороняла як колись мені забороняла в Богородчани телефонувати. Завжди дотримаєшся до чогось такого, чого можна було обминути.
- Також ти правою мама в цьому питанні. А мені такий жаль було бідного хлопчини, він так збирався, надіявся що ось скоро вже будуть двоє, а тепер потрібно ще почекати.
- Плакала за нього?
- Якщо чесно - тоді плакала... - Призналась Ліза.
- За тобою також колись усі Бойчуки плакали, Олеся, Вітя, - пригадала Тетяна.
- Юлік був таким веселим коли в суботу зі мною говорив по телефону, казав що він на хуторі, така ніч гарна, солов'ї співають, а тут тобі така неприємність.
- Нічого, приїде сюди і ще їм двом наспіваються соловейки і вони одне одному. Молодим інколи корисно щось пережити щоб цінили одне одним.
- Знову ти правою мама.
- Як ніколи ти зі мною згідна сьогодні.
- Звичайно що коли ти скажеш розумне я завжди згідна, а коли намовляєш Тамару щоб поводитись там перед екраном як не знаю хто, тоді як можу погодитись?
- Ой Ліза яка ти консервативна, друга бабуся Сусанна: все по правилах, по традиції, як повинно бути.
- А хіба воно погано?
- Чому погано? Навпаки добре: потрібно щоб хтось був таким щоб тримав менш-більш вертикаль норм і упорядкованості.
- Одним словом Тамара призупинила замовлення на запрошення, вона не відмовилась тому що говорить що відчуває що все ж таки Юлік довго не буде там. Вони відклали замовлення на невизначений час. Правда не знаю як там Олеся з рестораном; вона повинна була вирішити.
- А ти щось сказала Ковальським?
- Навіть не знаю як починати - призналась Ліза - вони питали нас, а вірніше Ганна Михайлівна питала Вітю чи в Тамари немає вже когось. Тоді Вітя так викрутився а тепер вони скажуть що саме через те що вона знайшла собі у Львові, тому Валерій їхні отримав відказ. По правді кажучи я вже б хотіла щоб Юлік приїхав, тому що як ми зможемо його захистити там, а як сама бачиш що Валерій вже має там соратників для такої справи. Тут терпіння потрібне і тоді ми виграємо справу.
- Але звідки він знав що Юлік повинен приїхати?
- Ми вже так міркували, я питала Тамару, вона Юліка, і виходить що Валерій не знав а просто сподівався і як виходить відгадав наші плани.
- Другим разом не відгадає, - відказала Тетяна.
- Звідки таке впевнення в тебе мама?
- Коли тато знає, і Лев знає, тоді вже не так просто буде. Тут він виграв тому що ніхто не сподівався, навіть сам Юлік, а тепер усі знають, так що такого не повториться більше.

Аркадій тут же взявся за справу, він зустрівся з одним чоловіком який розбирався в таких питаннях і розмову яку мав Аркадій в ресторані, він переказав Віктору, як мужчині який повинен знати все про те що відбувається навколо питання їхнього майбутнього зятя. Того вечора Віктор переказав все дружині, так як Ліза не могла дочекатись хоча будь якої новини про те, що справа рухається вперед.

- Одним словом - розказував Віктор - той мужик з яким тато говорив, він сам займався переправою мігрантів. Він говорив що бувало так що переправляв під чужим ім'ям, з чужим паспортом, звичайно що вік повинен бути близьким і вигляд робили подібним як до того хто на фото в паспорті. Казав що в Нью-Йорк таких не привозили, тут контроль більший а ось в Лос-Анджелес, вдавалось. Там також контроль, лиш там бояться мексиканців, а коли борт з Європи, тоді не так придираються на митниці.

- Вітя, а може щоб ми заплатили одному з тих хлопців що тоді разом з Юліком були тут, щоб хто найбільш схожим до нього, дав йому свого паспорта і він приїхав? Паспорт потім перешлемо поштою власникові.

- Ліза, не потрібно такого робити, ти послухай що вже вирішив твій Аркадій Ілліч.

- Давай продовжуй.

- Навіть бувало що візи колись переклеювали і таке інше, лиш воно все зайве. В Юліка є віза видана органами США, легальна віза на його ім'я. Хоча її немає в паспорті, лиш в комп'ютері вона внесеною і вони про неї знають.

- Тоді нехай поїде і розкаже як було, вони йому знову наклеять в паспорт.

- Також про це було розмова, лиш той дядько сказав що так як паспорт без листка вже одного, можуть бути проблеми, просто можуть поцікавитись що трапилось і взагалі не признають паспорт дійсним. Він порадив щоб робити правильно, що чого не наробити такого що проблеми будуть ще більшим. Перш всього потрібно зробити новий паспорт, немов він загубив старий свій. Тоді вже з новим паспортом їхати в консульство і там заявляти проблему, вони проб'ють по комп'ютері і все повинні зробити як повинно бути.

- А коли його не пустять туди, знаєш як в Україні зараз там, - зажурилась Ліза.

- Також про це говорилось і тато сказав що Лев поїде у Львів до Юліка.

- Лев поїде? - Перепитала Ліза.

- Поїде, а вірніше полетить. Він вже побував колись у Львові, коли приїхав був з вами на весілля наше, тоді в Ірини гостював і казав що йому дуже Львів подобався був.

- Ще б не подобався Львів Леву; назване місто його ім'ям. - Усміхнулась Ліза, почувши про таке рішення Арланів.

- Зараз потрібно зв'язатись з Юліком, розпитати скільки часу займе щоб зробити паспорт, звичайно прискорений, там заплатимо щоб все було швидко і зручно. Лев вирахує коли їхати і мама візьме квиток йому, а назад сюди вже двом.

- Що ж геніально придумано. - погодилась на таке рішення Ліза. - Лев має громадянство, він без проблеми знайде в консульство і там вже з ним зовсім по-іншому будуть говорити як з хлопцем зі Львова.

- Думаємо як все піде добре, до місяця часу впораємось щоб Юлік приїхав.

- Тоді весілля коли будемо робити?

- Можна не спішити так до дня, щоб не було все так ніби вже завтра світ кінчається.

Ліза підійшла до календаря який висів на кухні, вона поглянула коли виходили суботи і промовила:

- А якщо третього липня?

- Ти так тому що ми побачились вперше четвертого були?

- Маємо більш як повний місяць часу.

- Нехай буде, лиш поки що ще не говорити нікому, а коли вже буде віза, тоді вже стане все конкретно.

- Потрібно ще з Тамарою поговорити, лиш я думаю що можливо ми вкладемося в таку дату. Тоді усі вихідними будуть, напевно ще в понеділок, так як День незалежності виходить в неділю, держава дасть все одно вихідний робочий день.

- Виявляється проблема не аж такою надзвичайною як ми собі думали.

- Лиш скільки нервів вимотав нам, увесь розклад розсипався наш. Тепер знову потрібно павільйон замовляти, діти вже були розрахували все а тут тобі такий «сюрприз».

- Нічого Ліза, коли вже все відбудеться, ви виробимо спільний план як боротись з тим шкідником Василевим.

- А на весілля ми будемо просити їх?

- Кого їх? - Перепитав Віктор.

- Василя, Наталю, а за Валерія сама не знаю як бути.

- Ще може бабу Ганку щоб шлюб давала запросиш? Скільки лиха наробив їхній єдинак а ти просити їх будеш?

- Тоді ще з Олесею поговорю про те як поступити.

- Ще може хочеш щоб він щось витворив таки на весіллі?

- Він може, - погодилась Ліза.

- А на медовий місяць Тамара ще не замовляла квитки?

- Вона сказала що хотіла порадитись з Юліком, так як він не зможе їхати за межі Америки на початку; напевно десь поїдуть собі навіть сама не знаю куди.

- В липні і в нас тут тепло, лиш вони не захочуть тут.

- Може на Гавайї захочуть?

- А нам що, - махнув рукою Віктор, - хоча навіть в Зімбабве; справа їхня.

- Та ні, вже в Африку не думаю, - посміхнулась Ліза.

- Тоді розкажеш все Юліку завтра. - Наказом звернувся Віктор. - А там вже коли він скаже як з тим паспортом, тоді побачимо.

Почувши про все детально, Марійка зателефонувала Ірині, вони стала питати чи часом її сестра Ліда когось не знає хто б працював в паспортному столі у Львові. Ірина подумала і сказала що запитає, лиш не пригадує щоб Ліда когось знала, тим більше що вже з часом помінялось все і працівники також.

Але в той час коли Марійка вела телефонну розмову, Настя, яка нічого не знала чому відмінили весілля, так як Марійка сказала батькам що є проблеми з документами Юліка і потрібно трошки почекати, тепер почувши що Марійка просила Ірину, Настя пригадала те що вже усі забули. Після розмови Настя сказала Марійці що коли був Іван Павлюків, він розказував що знає якогось начальника у Львові великого дуже.

- Мамо, та начальники є різні, нам треба щоб була людина яка має відношення до закордонних паспортів, - пояснила Марійка.

- Марусю, але начальник знає другого, а той ще других, і так люди помагають один одному. Ти не лінуйся а таки задзвони до Йвана і запитай його, щось тобі скаже.

- Може так зроблю, - відказала Марійка.

Хоча Марійка так сказала щоб Настя відчепилась з своїми ідеями, пізніше обдумавши що мама можливо каже цікаву річ, Марійка все ж таки зателефонувала Івану в Чикаго нічого не сказавши ні Віктору, ні Лізі. Виявилось що Настя була правою: Іван добре знав відомого прокурора у Львові, він сказав що йому зателефонує і думає що той не відмовить. Опісля Марійка призналась Олесі про те що їй сказав Іван, Олеся пригадала слова мами:

- А пригадуєш як ти захотіла його в гості покликати а ми подумали що ти таке робиш, ти тоді нам сказала: хто знає, може Ванька нам ще в пригоду стане?

- Ще не став Олеся, не спіши так швидко.

- Думаю що захоче допомогти, він сам заплатить тому прокуророві щоб той допоміг щоб показати нам що він такий діловий: живе в Америці а справи вирішує у Львові.

- Все може бути,- погодилась Марійка.

- Побачиш, я Ваньку знаю добре, краще як хто інший.

Олеся була правою: ранком Іван вже вів переговори зі Львовом, він просив за Юліка як сам за себе. О дванадцятій дня, Іван зателефонував лиш не до Марійки а Олесі, він просив дати дані і телефон Юліка, також просив повідомити хлопця що є люди які зацікавленні в його проблемі і йому допоможуть.

Усі співчували нареченому, хотіли допомогти, лиш ніхто не знав що скоро їхні бажання і старання, стануть просто зайвими.

15

Тим часом коли Юлік був зайнятим щоб виробити новий закордонний паспорт, хлопці помічники Валерія працювали вже з зворотному напрямку. Ліза була правою коли сказала Олесі що за те що Валерій так поступив з хлопцем який був сиротою, він погне те що посіяв, лиш цього разу заплата прийшла так швидко, як звичайно не приходять для інших. Правда нікому було до Валерія зі сторони Тамари, так як усі слідкували за подіями у Львові, а вже з тим що відбувалось там, пов'язані були плани на недалеке майбутнє в домі Тамари.

Дев'ятнадцятого травня, день був середа. Валерій приїхав разом з батьком додому з Флориди. Він зібрався відпочити а вечором поїхати кудись з Анею посидіти. Але раптово роздався телефон, Валерій відповів:

- Алло!
- Алло, Валерка?
- Так, він самий.
- Я до тебе дзвоню з Франека, я друган твого другана Серйого.
- Хто такий?
- Я Дзьора, ти ж нам справу доручав яку ми забацали професіонально.
- Ну було таке, лиш я ще гроші не вислав; в суботу вишлю вам.
- Не треба того бабла Валерка, тут справа одна спокуслива підвертається.
- Що саме.
- Ми так думали про тебе і рішили тебе включити в долю.
- Яку долю?
- Коротше: я роблю в одній фірмі, круті мужики і що головне - усі чесні. Можу тобі дати їхні сайти, сам увидиш якими бабками крутять вони. Але я з Серйогою, вирішили себе підлатати і взяли один склад зробити. Коротше вже зробили і є покупець, завтра готовий купити. Ми вклали по двадцять п'ять штук бабосів, а зараз заробляємо скільки що боюсь по трубі ляпати. Одним словом бізнес крутий, все йде як по маслі. Є правда одна затримка: має прийти комісія перевірити газ, електрику, водопровід, комунікацію і таке решта. А в нас сам знаєш: хабар треба дати а інакше ніяк. Розумієш яка справа: в нас бабки скінчились, якщо ти нам находиш когось хто дає нам скажімо десять штук, за три тижні віддаємо двадцять штук зелених!
- А гарантіє якісь є в вас?
- Є гарантія, як повинно бути. Кажу тобі що серйозний бізнес.
- Наприклад, яка гарантія? - Допевнявся Валерій.
- В нас є кілька квартир на продажу, хто позичає гроші, заразу на нього переписуємо квартиру, завіряємо нотаріусом як повинно бути. Коли ми повертаємо назад гроші, він нам віддає документ на квартиру і порядок. Все на серйозній основі; люди ділові в нас.
- А якщо я б вам дав п'ять штук, скільки назад?
- Десять. Десять штук як закон.
- Я не знаю, в мене нема грошей таких.

- А можна зробити що будуть і не такі, але то твоя справа. - Дзьора показав що хоче закінчити бесіду по поводу грошей.

- А як там взагалі: візу не шукають художники? - З посмішкою запитав Валерій.

- Вони не знають де шукати, лиш хочеш знати правду?

- Хочу. - Твердо сказав Валерій.

- Той красавчик все одно в Штатах буде.

- Як буде?

- Тут я говорив з одним мужиком таким, він толковий такий. Каже мені що візи тепер електронні і він лиш піде в посольство і назад дадуть. Але якщо ти хочеш, є люди які можуть зробити що його ноги не буде в Америці ніколи.

- На митниці мають своїх?

- Яка митниця? Він з другої поїде, з Польщі, з Чехії. Є люди серйозні, так зроблять що він попаде в чорний список американців. Тут вже політика, тероризм, інтернаціональні інтереси. Що потрібно: джихад, Хезболла, Аль-Каїда, Хамас, та що завгодно. Така справа не проста, лиш гарантована. Подумай сам: ти тут ніби щось зробив, а за якийсь час, та мала що ти хотів її провчити, вже з тим художником буде разом і з тебе ржати будуть двоє як з дурного. Так що коли почав гру, тоді до кінця треба як мужик триматись.

- А коли буде треба, можна якось домовитись щоб з мене не сміялись вони?

- Треба щоб ти був людиною нашого кола.

- Якого кола?

- Я тобі говорив: якщо з нами в долю вступаєш, тоді ти вже наш. А коли ти наш, тоді в тебе і гроші і люди там де треба і що треба робиться. Гарантія на усі сто!

- Я подумаю.

- Давай тримайся, а Серьога тобі не признається напевно, щоб ти не був крутішим як він.

Після розмови, Валерій хотів набрати до Сергія і розпити про Дзьору, все що йому хотілось знати, лиш набравши номер, Валерій тут же перестав викликати Сергія. Валерій надумав собі обійти Сергія стороною і коли вже Дзьора сам йому в Штати телефонує, значить можна самому наладити зв'язки з крутими мужиками.

Валерій не мав спокою: дві думки не виходили з голови. Перша з них легка нажива, а друга, що все ж таки коли розбити Тамару з Юліком, можливо що вона побачить хто є хто. Правда перше питання було більш спокусливим для хлопця: якщо є гарантія, спочатку вкласти меншу суму, таку суму що коли б навіть гроші пропали, щоб не було дуже жаль. А там коли піде, тоді можна розкрутитись і не робити, не паритись в тому мікроавтобусі на Флориду, можна лиш гуляти по ресторанах, а гроші будуть плисти.

Валерія вразило три пункти, які здавалося б не помітними, лиш вони важливі. Перший з них: Дзьора не хотів тих двісті доларів які були йому пообіцяними за те що він викраде візу. Виходить що в грошах такий чоловік не нуждается. Другий пункт: Дзьора не просить грошей, а просто немов між іншим пропонує. Тут образ бізнесмена а не якогось невдачника. Трете також немаловажним: Дзьора говорить і не спішить класти телефон, виходить з грошами в нього все в порядку, має можливість телефонувати з України і вести довгі бесіди. В голові Валерія немов застрягла плівка і одне те саме говорить: «Хто не ризикує - той нічого не має». З чого починали бізнесмени? Звичайно що з кредитів, а так самі заробляли на інших. З чого починав його батько Василь? З того що набрав кольорових телевізорів і повіз за кордон, дав взятку на митниці, давав міліції, лиш не відступався і з часом розкрутився був в Тлумачі. А коли б гроші такі заробив за місяць, що тоді подумають навіть ті самі рідні Тамари, подумають звідки в нього такі гроші? Тоді можна купити круту спортивну машину, приїхати до стрія Юри, запитати скільки йому треба налазитись попід машини щоб їхати на такому як він собі купив за готівку. А ще зайти в магазин до Ріти, вибрати золоту печатку, не торгуватись, лиш кинути кілька тисяч на прилавок. А ще краще коли з часом купити яхту, так проплисти поруч Віктора і його кораблика, який вже був просвердленим і підлатаним, а тут поруч проплисти щоб говорили Левчуки кілька днів про те звідки гроші такі появились.

На Валерія немов щось впало, намов якийсь туман окутав хлопця, йому не виходила ідея з голови, він надумав щоб не було, лиш розкрутитись так щоб йому позаздрили інші, а головне: ніхто не знатиме звідки гроші і як він так доробився за такий короткий час.

Валерій вирішив довідатись більш про гарантію тієї фірми і влізти в неї, стати таким щоб з ним рахувались ділові люди. На жаль Валерій своїх грошей не мав, так як все що заробляв він розтрачував тут же, лиш воно не проблема: Америка вся побудована на кредитах і люди живуть, і живуть добре. Все переплітається: гроші - час, час - гроші. Головне гарантії, головне щоб знав що твоє не пропаде, а там з часом все покажеться, адже такий шлях пройшли чи не усі бізнесмени.

Валерій наскільки захопився, що він вже забув про Юліка і Тамару, йому вже навіть було цікаво коли Юлік приїхавши стане малювати картинки, а він вже буде крутим і зможе навіть замовити що йому захочеться, лиш потрібно вирішувати та не чекати, тому що час в бізнесі іде на рівні з грошами і ціна його така ж сама. Валерій думав до того часу поки не вирішив розпитати когось з сторони про таку спокусливу справу. Він надумав собі поговорити з дядьком Романом, тобто братом його матері Наталі. Набравши телефон до нього, Валерій став питати:

- Я чого до вас дзвоню: тут я з одним поспорив одну річ і хочу вас запитати тому що ви там живете і знаєте як воно є дійсно.

- Що ти хоч знати? А краще я хочу знати, як ти вже так скоро забув як тут в нас?

- Розумієте вуйку Ромко, мені один наговорив що зараз в Україні, ну там у Франківську йде так бізнес що можна вкласти скажімо десять тисяч а за короткий час мати двадцять. Воно правда що так може бути чи мене брешуть?

- Зараз Валерка, Івано-Франківськ має в Україні перше місце по будові. Тут депутати будуть багато поверхові будинки, квартири продають дорого. Якщо хтось вкладає гроші, тоді має не ще так раз, а більше в кілька разів! Але де гроші взяти щоб щось замутити?

- Виходить правда те що мені сказали.

- Хлопче, тут люди такими бабаками крутять що у вас там і не чули про них.

- А не страшно так довірятись бізнесменам, щоб потому не кинули?

- Якщо маєш з серйозними людьми справу, для чого їм тебе кидати, як ти з ними маєш бізнес? Кожного би кинули ніякого бізнесу не було би взагалі.

- Виходить все правда... - Мріяв в слух Валерій.

Опісля він вимкнув телефон немов випадково пропав зв'язок, лиш насправді Валерій не хотів щоб той щось випитував більше, а сам Валерій продовжував думати над тим що почув від Дзьори і що підтвердив йому дядько Роман.

Василь і Валерій продовжували возити квіти з Флориди, босом над ними була власниця кількох квіткових магазинів в Брукліні. Жінка була по національності італійка, віку п'ятдесяти років. Робота була хоча фізично не важкою, лиш виснажливою, постійно хотілось спати, лиш двоє вже привикли. Щоб шукати щось інше також не дуже підходило, так як розходи були такими що лиш хватало на них тих грошей, що Василь з Наталею заробляли. Ганна Михайлівна хоча підробляла де прийдеться, лиш вона свої зароблені гроші передавала своїм двом синам в Україну. Те що заробляв Валерій, він сам витрачав на свої потреби і тому ніхто не осмілювався цікавитись його доходами. Бувало що ще батьки допомагали йому, лиш він не допомагав їм, не зважаючи що усім користувався вдома.

Валерій зрозумів що є лиш одне джерело з якого можна витягнути грошей в кредит і це можна зробити лиш через свою начальницю.

Валерій переговорив з нею, сказав що йому потрібно позичити грошей. Жінку звали Джулія, вона вислухавши хлопця, спочатку віднеслась скептично, лиш на другий день запропонувала два варіанти. Перший з них був таким: вона підписує сама в банку щоб виробити позичку на ім'я Валерія, лиш з цього бере з нього десять відсотків від суми, не враховуючи відсоток який візьме банк. Другий варіант був таким: Джулія вибирає кредити на своє ім'я, лиш тоді вже з Валерія бере п'ятнадцять відсотків, правда банківські відсотки його не цікавлять, так як вона сама буде виплачувати кредити щомісячно. Валерій сказав що йому потрібно подумати, і став рахувати: якщо взяти на чуже ім'я, тоді буде вигідніше, так як йому жоден банк не дасть велику суму грошей з тієї причини що в нього нічого немає щоб покласти під заставу. Мотоцикл і спортивна машина, не були такими коштовними, щоб на їхню заставу отримати велику суму грошей.

Подумавши Валерій виріши що піти другим шляхом: нехай Джулія вибирає кредити на своє ім'я, а він буде відробляти їй кожного місяця одну поїздку не отримуючи грошей. Так як Валерій отримував п'ятсот доларів за одну ходку, тоді можливо щоб два-три місяці перебитись меншою зарплатою.

Але сама Джулія не була такою наївної відносно Валерія, яким був він сам, відносно Дзьори, якого не бачив ніколи навіть в вічі. Так як чоловік Джулії працював адвокатом, вона знала як потрібно робити документи щоб молодий бізнесмен не зміг втекти і змушений був відробляти чесно, а коли ні, тоді він мав би проблему ще більшу. Джулія добре прорахувала свою вигоду, враховуючи що в неї вже є ім'я і кредитна історія, згідно якої її кредити не матиме високих відсотків, лиш такий пріоритет не відносився до Валерія. Одним словом, Джулія не допомагала Валерію, хоча робила такий вид що хоче дуже допомогти, вона погодилась тому, що в неї була нагода використати свого робітника та заробити на ньому. Хоча Валерій це також вираховував, лиш в нього вибору просто не було, він порахував що коли так зробити все ж таки буде меншим відсоток, якщо б тоді, коли він візьме кредити сам на себе, а Джулія підпише йому що у випадку коли він не платитиме, тоді вона буде виплачувати його борг.

Джулія склала договір з Валерієм на папері, завірила нотаріусом, в договорі були описаними правила по яких Валерій ставав залежним від своєї начальниці. Джулія знала що хлопець молодий та здоровий а батьки також у випадку коли навіть він відмовиться, візьмуть тягар боргів на свої плечі. Зі сторони закону, Джулія себе застрахувала як повинно бути, а Валерій осліплений ідеєю бізнесу, навіть всього не прочитав що було складено в договорі, головне що все підписав в присутності нотаріуса.

Сума яку випросив Валерій як він висловився «на перший раз», була тридцять п'ять тисяч доларів. Спочатку Валерій хотів менше, лиш побачивши що є нагода, він подумав що краще взяти собі скільки, а вже яку суму вкласти в бізнес, він сам вирішуватиме, лиш грошей в нього буде доволі. Навіть коли щось не так, тоді в любий момент є можливість повернути гроші назад Джулії, тим більше про таке право було домовлено.

Стало питання куди і в який банк покласти гроші Валерію, він вирішив в той самий в якому мали відкритий рахунок його батьки Василь і Наталя.

Скоріше, коли хто мав потребу відкривати рахунок в банку, Ріта працюючи в такому профілю, пропонувала банк, послуги якого були найвигіднішими. Тому усі Арлани з часом перейшли в той же банк, Юра з Олесею, а також Ковальські. Причина була ще тією що Ріта знала особисто головного менеджера банку і зводила йому клієнтів. Воно було давно, і хоча Ріта вже не працювала на попередній роботі і сам менеджер вже дружив з другою замість Ріти, лиш клієнти так і залишились в тому ж банку як було давніше.

Валерій взяв і відкрив собі рахунок там же, (так як скоріше він розмінював чеки в магазинах), тапер він вже мав на своєму рахунку зразу тридцять п'ять тисяч, тобто суму яку перевела йому Джулія зі свого банківського рахунку.

Валерій став думати над тим що люди колись в Україні перше заробляли гроші, а так вони в них поволі збирались роками, тепер можна мати перше гроші, а так відробляти їх. Звичайно це у випадку невдачі, коли бізнес провалиться, але повинно бути все добре і

вкладаєш п'ять тисяч, а отримуєш десять, тоді нехай хтось працює щоб скласти, а він буде бізнесменом і цілком можливо не маючи однієї тисячі, за певний період володіти сотнями тисяч!

Після того пройшов один день, Валерій не міг більше чекати, він сам зателефонував до Сергія і запитав номер телефону Дзьори. Сергій поцікавився для чого йому телефонний номер, Валерій пояснив що пересилатиме гроші за те що викрали візу. Коли Сергій запитав чому не йому особисто, так як він з ним мав договір, Валерій лиш відказав що сам знає кому і коли. Сергій дав номер телефону, на тому розмова була закінченою.

Набравши до Дзьори, Валерій вже почав більш цікавішу розмову як з Сергієм, він почав все розпитувати проте як працює їхній бізнес. Дзьора говорив до того часу поки Валерій не признався що в нього в даний час є готівкою тридцять тисяч, а п'ять тисяч Валерій усно заховав, на всякий випадок. Почувши про таку суму, Дзьора став говорити що коли Валерій вкладає хоча двадцять тисяч, він отримає до місяця липня сорок готових без проблеми. При тому Дзьора додав що в Україні такі обороти грошей являється повсякденним явищем серед бізнесменів. Дзьора почав наводити масу прикладів, запевняти і таке інше.

Коли Валерій з захопленням слухав, він мимоволі погодився переслати таку суму, лиш хотів мати гарантію того, що все буде працювати досконало. Дзьора сказав що може дати йому багато телефонів до крутих бізнесменів, щоб вони сказали свою рекомендацію за нього, а ще краще щоб Валерій таки приїхав в Україну і сам переконався з ким він має спільну справу.

Валерій погодився, сам про себе махнувши рукою як кажуть: Що буде - то буде! Але виникла нова проблема: Дзьора пояснив що в них квартири, які вони дають в заставу на позичені гроші, вартують значно більше як двадцять тисяч. Виходить що його начальство не зможе піти на такий крок, адже не вигідно для самої компанії. А що коли Валерій вкладає двадцять тисяч, отримає ордер на квартиру а тут передумає, продасть квартиру і вони пролетять в бізнесі, такі випадки також бувають. Валерій став запевняти що ніколи такого не буде, лиш Дзьора пояснив що слів тут мало. Але так як Валерій вже привик за кілька днів що він бізнесмен, йому ніяк не хотілось відступати назад і просто віддавати гроші Джулії, тим самим показати що в нього нічого не виходить. Валерій вирішився на ризикований крок, він сказав що виставляє тридцять п'ять тисяч! Дзьора подумав і сказав що змушений переговорити, так як в них є одна квартира вартістю в сорок тисяч. Квартира ця одна з найдешевших по тій причині, що в неї менша площа, а так усі від п'ятдесят і вище аж до сто тридцяти тисяч.

Через двадцять хвилин, Дзьора передзвонив, він сказав що перше присилає ордер на квартиру а опісля щоб висилати йому гроші і на його ім'я. Дзьора запевнив що ордер він може собі перевірити на оригінальність в будь-якому відділі нотаріуса. До кінця червня, запевнив Дзьора, у Валерія буде сімдесят тисяч, тобто чистого заробітку буде скільки ж скільки вкладено в бізнес. Дзьора ще дав багато адресів в Інтернеті про фірму в якій він працює, щоб Валерій пережив час коли він буде чекати спокійно, не хвилюючись за свої гроші, які вже будуть працювати на нього.

В ночі з двадцять восьме на двадцять дев'яте травня, Марійка багато думала про те що повинно було відбутись завтра коли б не Валерій, а заснувши в Марійки був сон. Цього разу сон був про Валерія, хоча ніколи вона не мала сну про нього скоріше. Звичайно що

Марійка нічого не знала яким бізнесом зайнявся Валерій, не те що вона, цього ніхто не знав, навіть його рідні, ані Аня, тим більше щоб хтось з рідних Тамари.

Тієї суботи, так як весілля було відмінено, Ліза з Тамарою поїхали в Бруклін. Віктор взяв Руслана з собою, тому що один чоловік мав приїхати щоб спробувати джип якого Віктор продавав. Беллу залишили з Марійкою, вона гралась сама на подвір'ї, а дід Федір дрімав гойдаючись в кріслі.

Коли вже Ліза з Тамарою повернулись, Марійка пригадала сон і стала розповідати:

- Я лиш заснула вчора і такий сон мені був, а можливо тому що я вже думала багато про того Валерку і про те все що відбувається. Десь так ніби я бачу якусь аварію і якісь хлопці там, а одного кладуть на візок щоб вести в «швидку», я так підійшла глянути а дивлюсь то Валерик. А одна медсестра кричить до людей які зібрались навколо: «В кого перша група крові?!» Я так зрозуміла що потрібно кров для пораненого, лиш зразу подумала: як скільки медичних пунктів тут і донорів а медсестра просто на дорозі просить крові для пацієнта і що цікаво що вона кричала українською мовою. Тут так дивлюсь якась молодичка пробирається крізь натовп і піднімає рукав щоб дати свою кров, я дивлюсь а то ти Ліза.

- Я? - Ліза від несподіванки вказала рукою на себе.

- Навіть в тій кофті чорній яку ти носиш інколи.

- А в мене справді перша група крові, - призналась Ліза.

- Бачиш як виходить, хоча сон несерйозний коли так вдуматись, - махнула рукою Марійка, - як на дорозі кров беруть і ще по-нашому говорять?

- Все одно має він значення. - Ліза задумалась над тим що почула.

- Мамка, а ти дала б йому кров коли б таке було? - Несподівано запитала Тамара.

- Коли б було необхідно, звичайно щоб дала.

- Він мені скільки зла зробив.

- Він ще не розуміє всього, - зітхнула Ліза, - людина часто в свої молоді роки такого натворить, що опісля приходиться пожинати скільки, що аж ніяк не хочеться, лиш все одно приходиться. Добре коли хто розуміє як повинно бути.

- Мамка, а Юлік також мав сон про тебе.

- А це що таке відбувається що усім про мене сни? - Здивувалась Ліза.

- Юлік мав скоріше, лиш я просто тепер тобі сказала.

- А чому аж тепер, а не тоді коли почула?

- Він не хотів щоб ти знала про те що він розказав мені.

- Тоді не потрібно. Можу собі уявити що могло таке приснитись, що йому не хочеться щоб я знала. - Ліза усміхнулась іронічною посмішкою.

- Сон досить розумний, ти навіть заплачеш коли почуєш.

- Я заплачу? Від чого я буду плакати?

- Тоді послухай.

- А коли Юлік знає що ти мене розповіла, що він тобі зробить?

- Він ще не чоловік мені і я можу собі робити що хочу.

- Тоді тобі не довго вже такою бути.

- Я знаю, лиш вже послухай який сон він мав.

- Я уважна. - Ліза склала руки.

- Приснилось йому що він заходить в таку велику кімнату, там все так гарно а по середині стоїть такий гарний стіл. А в тій кімнаті я знаходжусь також, він так підходить і дивиться а на столі стоїть такий графин кришталевий. В тому графині немов вода а йому дуже пити хочеться і він взяв щоб напиться з нього. А я ніби стою перед люстрою, оглядаюсь і кажу йому: «Що ти робиш таке?» Він відказує що пити хоче, я йому кажу про те що в графині не є вода. Він питає що ж тоді там знаходиться, а я відказую що там сльози моєї мами. Юлік поклав назад на стіл, а я ще сказала: «Мама часто плакала про те, щоб ми були щасливі»... Ось такий сон був, - закінчила Тамара.

- Ти правду сказала?

- Не віриш сама запитай, лиш він тобі не розкаже, він такий що стидається багато.
Від почутого Ліза сама опустила очі, хоча сон їй подобався навіть дуже, вона вже думала про те що почула увесь той вечір...

Пізніше Тамара побачила що мама задумалась і почала жартувати:

- Так що сказати Юліку: його сон тобі подобається?

- Нічого не говори, і взагалі про мене не говоріть.

- Ми про все потрошки говоримо.

- Про себе розказуйте одне одному.

- А ми вже все розказали.

- Так швидко?

- Ми ж розмовляємо по три години майже кожного дня. А ще Юлік казав щоб вдячний тобі, що ти мене нікуди не відпускала куди непотрібно, тому що тьотя Олеся наговорила йому що я ще з ніким навіть не мала кисс. Юлік сказав щоб я тебе поцілувала і подякувала а я йому кажу: приїдеш і так зробиш.

- Що він відказав тобі?

- Сказав що буде стидатись так зробити, тому що мама ще дуже молодою.

- Ой, бачу договоритись двоє; чого надумали: жарти про маму складати.

- А Юлік вже не може дочекатись щоб приїхати, він вже думає що він тут з нами усіма разом, він любить нас усіх, казав що буде вчити Руслана малювати.

- Він говорить про мої сльози, а напевно сам плакав коли побачив що візи немає. - Промовила Ліза дивлячись на дочку.

- Не знаю, такого мені не говорив.

- Мужчини, а тим більше молоді хлопці, в такому ніколи не признаються, хоча інколи і вони плачуть. Тато розказував що коли їх везли в армію, ще у вагоні дорогою хлопці були так собі: сміялись, жартували, випивали трошки, а коли вже привезли їх в Мінськ, постригли і оділи у військову форму, ось тут і показалось все їхнє «геройство». Бували такі що перед армією були такими крутими, а там плакали. Інколи люди які виглядають тихими, вони більш витривалі до трудностей, а є такі що дуже діловими, але лиш щось трошки і вже готові бігти до мами жалітись.

- А наш Руслан буде мужчиною, - замітила Тамара.

- А які в нього проблеми: ніхто не сміється з нього, не заставляє того що він не любить і не хоче, мамка прибере за ним кімнату, в нього усі зручності, а в такому не можливо перевірити людину на витривалість. Ось колись бували в дітей скрутні моменти: часто батьки не повертались з війни, або мама помирала, тоді приходилось брати на себе відповідальність за менших дітей, працювати, терпіти холод і голод, інколи насмішки і навіть побої, а зараз вам усім добре.

- А Юлік був сиротою, він напевно витривалим в такому.

- Можливо, лиш мені він не виглядає на мужчину такого, а просто ще юнак.

- Ой, ще хлопчиком його назвеш?

- Як захочу так собі назву його. А йому десь в глибині душі може і хочеться щоб хтось його так назвав, так як він був облишеним батьківської і материнської ласки.

- А тут така красива мамка появилась. - Тамара стала дивитись на маму як та відреагує на такий вислів.

- Діти ви ще є двоє: як ти, так само він, - відказала Ліза.

Після розмови, в Лізи було таке приємне відчуття, вона була переконаною, сама не знаючи звідки в неї таке впевнення, що Юлік вважати її буде доброю матір'ю, адже інакше Ліза не уявляла, а взагалі вона вповні цього заслугоує.

Ліза не знала скільки Тамара вже розповіла Юліку про усіх домашніх, про те як ним тут захоплюються, так як дівчина виросла в Америці і була відвертою як більшість молодих людей її ровесників, вона інколи розповідала те що іншим приходиться дізнаватись через роки спільного життя, про родину в яку входить ся з причини одруження.

Після того як Валерій все впорав в банку, він через кілька годин з батьком виїхав в рейс. Вони їхали увесь той день до кінця і половину ночі. Вдома як завжди залишились Наталя і Ганна Михайлівна, вони спокійно спали. Але раптово о третій ночі роздався телефонний дзвоник, Наталя пробудилась і не дивлячись на годинника зняла трубку, вона почула схвильований жіночий голос.

- Алло! Алло! Хтось мене чує?!

- Алло, я вас слухаю, - відповіла Наталя.

- Це Америка, дім Ковальських?

- Так, а хто дзвонить?

- Це ти Наталко?

- Так я.

- Я є Галина Лещикова, пам'ятаєш мене?

- Галя, та як не пам'ятаю. - Наталя почувши Прізвище, аж тепер впізнала голос мами Сергія, з Івано-Франківська.

- Слухай Наталко, тут ми взнали одну річ дуже небезпечну, я тобі таки зараз дзвоню може ти не знаєш.

- Що таке Галя?

- Слухай, а твій Валерик позичив гроші сюди комусь?

- Які гроші Галя?

- А, ти не знаєш значить нічого.

- Ні, не знаю...

- Слухай що є: мій Сергій зв'язався з якимось що приїхав тут з Закарпаття, якийсь аферист вищої марки. Позичив був в Сергія дві тисячі доларів, яких Сергій заробив на заробітках минулого літа. Той аферист назичив по людях кілька що вже були йому ребра поламали, топили його десь і так далі, бо він не віддає нікому. Ми нічого не знали а мама того горе-бізнесмена нині зранку прибігла і каже що почула як він говорив з кимось по телефоні і казав що вже віддасть гроші, тому що з Америки йому прийшли тридцять п'ять тисяч! А він вже Сергію пообіцяв віддати, ще там комусь, а вона почула що він за Сергія сказав і прибігла бо каже що чула що Сергій знає когось з Америки. Жінка говорить нам: «Якщо ваш син звів мого з якимось американцем, щоб ви знали що я гроші віддавати нікому не буду! Я вже два рази свого з тюрми викупила, а тепер я прийшла сказати щоб ви знали що він гроші не віддасть ніколи і нікому». Мій Петро питає Сергія, а він щось крутить, а Петро як взяв його за шкірку, я почав тлумити, тай мій признався. Каже Сергій що у вашого Валерки він позичив гроші, лиш Сергій думав що десь дві-три тисячі. Говорить що той злодій вже сказав що віддасть, а вже нині Сергій дзвонить, а він вже крутить щось. Але ми таке вже, лиш нам неприємно що ніби наша син втягнутий в таку справу, тому що Сергій телефон дав Валерику вашому до того злодія, а той вже набрехав вашого хто знає якої. Я лиш що телефоную знов до тієї жінки, а вона говорить що її син каже що йому був винен гроші один з Америки і тепер аж віддав на кінець. А мій Петро каже мені щоб я вам повідомила, може ще стримаєте той процес, бо гроші пропадуть.

- Галя, а звідки у Валерія гроші такі? Він не має таких грошей.

- Я не знаю нічого, Сергій каже що якусь справу робили для твого у Львові і ваш повинен був заплатити пару соток, лиш не тридцять п'ять тисяч!

- Люди добрі, то що має бути. - Наталя взялась за голову.

- Наталко: розпитай свого і скажи нам щоб ми знали як воно дійсно.

- Добре, дякую що ви подзвонили нам.

Наталя схопилась з ліжка, розбудила маму і все розказала що їй повідомили з Івано-Франківська.

- Наталко, - стала говорити хриплим голосом Михайлівна, - а в Галі звідки наш номер?

- Я забула запитати, може до Романа дзвонила і він дав.

- Наталко, ти можеш запитати Валерика, лиш щоб Василь не знав, вони як почнуть сваритись двоє, а як битись будуть, ще машину перевернуть на швидкості і поб'ються.

- Тепер вже ви мене радите? А біда вся через ваші поради мамо!

- Які поради?

- Вам тої Тамари треба? Нащо вам тих жидів чи циганів? Наш намовив щоб вони візу вкрали в того що їде до Левчуків, чуєте що в Львові вони щось робили нашому і так той злодій познайомився з нашим.

- Може щось неправда, питай Валерика якщо він не спить. Зараз один їде а другий спить, якщо Василь - ти мовчи, а як Валерик їде, тобі зараз розкаже.

Наталя набрала до сина; він взяв телефон:

- Валерику, ти не спиш?

- Замінив тата може десять хвилин тому, - стомленим голосом, відказав Валерій.

- Слухай, я також не сплю.

- А чому?

- Через тебе я не сплю.

- Що сталось?

- Скажи правду бо справа дуже серйозна: ти зичив гроші комусь в Івано-Франківськ?

- А якщо зичив, що такого, і звідки знаєш?

- Тридцять п'ять тисяч ти дав?

- А якщо навіть, так що таке говори вже? - В голосі Валерія відчувалась тривога.

- Ти можеш повернути гроші?

- Як повернути, як вже пішли вчора?

- А як би ти побіг і сказав що ти передумав?

- Я в дорозі, куди я побіжу? Чек переслали ще скоріше.

- Пропали твої гроші сину.

- Як пропали?

- Мені з України телефонують і мама того якось закарпатця каже що він назичив по людях і не віддав нікому. Як ти міг таке зробити сину? Ти в нас такий розумний, а тут тебе як хтось зачарував. Кому ти грошей скільки дав?

- В мене ж ордер є на квартиру яку він дав в заклад.

- Ой не знаю що в тебе є, я думала що все ж таки це не ти, а ти кажеш що таке зробив.

- Мамо, давай я сам йому зателефоную зараз і запитаю що там такий шум.

- Як ти будеш питати?

Наталя не почула відповіді так як Валерій поклав телефон. Вона почала ходити по хаті, а так зателефонувала в Івано-Франківськ.

- Слухай Галя, я говорила з своїм, він дав гроші; все правда. Але каже що той якийсь вислав йому ордер на якусь квартиру під заставу.

- Та я тобі забула сказати: той злодій тягається з якоюсь що в нотаріусі робить, вона йому що захочеш сфабрикує, а прийдеться до суду папір буде як кажуть «Фількова грамота». Мама його говорила що вже і по судах його тягали і таке всяке що просто не повіриш.

- Ану почекай, бачу що мені Валерій телефонує.

- Алло мамо?

- Що сину?

- Біда в мене. Я говорив з тим Дзьорою; він вже нині другої співає. Каже щоб я нікого не слухав, що всі йому там завидують, що він крутий, і таке на нього пускають. Але він пробрехався мені: спочатку казав що на якийсь склад, а вже каже що на заправку будувати.

- А гроші де ти взяв?

- Нащо вам усім знати?

- Як нащо? Що тепер буде?

- Приїду і якось розберемось. - Валерій кинув телефон, а Наталя відчула в останніх словах сина, гіркий розпач та тремтячий голос.

Немов електричний струм поразив Наталю і її матір Ганну Михайлівну. Коли б щось інше трапилось, може прийшлося б легше, лиш гроші це було най болючим в родині Валерія, а тут ще така сума! Наталя вже не могла спати, вона може вперше в житті подумала про те, на що звертала увагу Ліза і вже навчила також Олесю. Наталя думала над тим що в житті за все приходиться відплати, а тут так швидко. Вона знала що син поступає неправильно, лиш їй не хотілось вщемляти його гордість, думаючи якось колись буде. А тут так трапилось, тут вже не може бути випадковість. Саме сьогодні повинен був Юлік з Тамарою мати шлюбну ніч, вони не мають її через Валерія, лиш яка ніч сьогодні в того ж самого Валерія і в неї? Справді тут наука справедливості яку неможна ігнорувати, лиш як так? Як такий Валерик розумний, а тут так повестись і ще невідомо звідки в нього грошей скільки взялось. Юлік з Тамарою ще матимуть шлюбну ніч, лиш що тепер буде з їхнім сином і як він думає повернути свої гроші, навіть не свої, а напевно чийсь позичені вони. А щоб відробити їх, йому потрібно більше півтора року працювати і все надаремно а ще відсотки коли порахувати - тоді взагалі волосся дибом встане на голові.

19

Насправді Дзьора гроші ще не отримав, так як день був неділя і банк не працював. Але він відчувши хвилювання Валерія, сам зателефонував Сергію і сказав що гроші вже в нього на руках, щоб Валерій не надумав зупинити процес, хоча вже було пізно, так як навіть коли б Валерій вилетів в Україну, він не встигнув би все одно.

Сам Валерій кляв сам себе і все що знав їдучи дорогою. Він стукав кулаком по кермі і Василь просто пробудився від того що син так розбушувався. Василь став питати, лиш Валерій не хотів розказувати, але так як в кабіні немає куди подітись а нерви потрібно якось розрядити, Валерій все признався батькові; навіть сказав звідки взяв гроші.

Зупинившись на заправці щоб помитись і купити кави, Василь ходив коло машини і кутив, йому стало жаль сина який себе сам запряг в таке ярмо. Василь поглянув на годинника і подумав коли Юра не поїхав в церкву, тоді він вдома. Василь набрав до брата і так як Юра був вдома з Олегом, Василь увесь жаль вилив братові.

Юра вже не міг дочекатись коли приїде Олеся, а коли вона повернулась з церкви, Юра покликав її щоб все розповісти.

- А можна я піду до Лізи, щоб викрити секрет? - Запитала Олеся.

- Сам не знаю - стиснув плечима Юра. - Взагалі Василь не казав щоб нікому, лиш сама розумієш як така новина в родині.

- Юрчик, - стала просити Олеся, хоча вона вже вирішила все одно розказати, - зрозумій наших сусідів, - Олеся вказала руко в стелю. - В них повинно було відбутись вчора весілля, а замість весілля очікування. В Лізи сьогодні був такий сумний вигляд що мені її жаль стало. А тепер поглянь Юра: той хто наробив проблем, став причиною того що весілля не відбулось, сам сьогодні в проблемі і коли Ліза почує, їй стане може якось не те що легше, але все одно може хоча її увагу відверне від своєї проблеми.

- Не думаю що така новина розвеселить Лізу. Ліза не така людина щоб втішатись чужою бідую, навіть бідую ворога. Це тобі не Галя Миросина там вдома, що почула що ви приїхали і прибігла розказати що малий Савченко в лікарні.

- Я все ж таки хочу розказати, - настоювала Олеся.

- Леся, ніби ти не скажеш коли я закажу тебе? Та йди говори мені що до того: буду шкодувати того лиходія Василевого? Хоча Василь також потерпить, поки прийдеться віддавати усі гроші в дірявий мішок.

Олеся схопилась немов десятилітня дівчинка і побігла до Лізи. В той час усі біли за столом і Ліза накладала гарячий суп.

- Так усім смачно! - Задихаючись вигукнула Олеся. - Так, ти Тамарка обслужиш мужчин і сестричку, а ти Ліза вже сюди ходи.

- Що трапилось? - Ліза зробила великі очі на Олесю.

- Швидко пішли я тобі щось... - Олеся потягнула Лізу за рукав.

Вийшовши на двір, Олеся стала розказувати те що почула від Юри, а сам Юра побачив кризь вікно кухні, сам вийшов і переказав те що почув від Василя.

Ліза слухаючи заклала руки, вона дивилась як комар сів на її руку і напивався кров'ю. Нараз Ліза в мить пригадала сон свекрухи, в неї в голові пробігла думка, яку вона ще не хотіла викривати. Коли вже Юра закінчив те що повторював два рази, Ліза раптово запитала Олесю:

- А в якому банку Валерій мав рахунок?

- Не знаю, - відповіла Олеся.

- Василь з Наталею мають тут де ми всі, - пояснив Юра.

- Окей, тоді я піду щоб поїсти, а так ми ще про це поговоримо. - Ліза пішла в хату.

- Я казав що тим її не обрадуєш, - промовив Юра.

- Вона ж мені сама сказала що так як Юлік сирота, за такий вчинок Валерій понесе кару

- Вже поніс, лиш щоб так кожному було хто зло робить, тоді була б правда усім явна на світі, - відказав Юра.

Ліза знала що Валерій гроші недавно вислав, так як Олеся звернула увагу на те що саме вчора повинно було відбутись весілля. Ліза не пішла їсти з дітьми і Віктором, а пішла в спальню. Вона взяла свого мобільного і набрала телефонувати до двоюрідної сестри:

- Привет Ритка.

- Привет Лизунчик.

- Слушай, ты можешь мне помочь в одном деле?

- Конечно, какой вопрос?

- Скажи мне такую вещь: если позавчера, или вчера, человек отослал деньги в Украину, а тот вероятно ещё не успел получить, их можно возвратить обратно?

- То есть отправитель передумал?

- Типа того.

- Ну не знаю, если банки уже согласовали, вообще нужно знать больше об этом.

- А если вообще нет здесь отправителя?

- Невозможно, это ведь его деньги.

- Тогда послушай историю и сделай вывод.

- Давай я кушаю сейчас, а ты, как наша бабушка покойная, Сусанна Вениаминовна, будешь мне сказки говорить во время обеда.

- Тогда слушай. - Ліза стала розповідати те що знала про проблему Валерія.

- Интересная вещь получается, но если ты сказала что он в нашем банке, я могу спросить менеджера; он мой знакомый.

- Но это нужно срочно, сейчас в Украине ночь и скоро банк откроют там.

- Тогда я ему звоню, если он есть дома, тогда мы поедим с ним в банк. Конечно я обещаю не могу, но посмотреть дело вполне реально.

- Я жду твоего звонка.

- А как фамилия этого отправителя?

- Ковальский Валерий, год рождений восемьдесят восьмой, шестнадцатого февраля.

- Договорились.

Через годину Ріта зателефонувала, Ліза схопила телефон щоб не пропустити виклик.

- Елизавета, мы в банке. Пришлось поднять двух человек для дела.

- Нашли чого там?
- Нашли. Тридцять п'ять тисяч отправлено.
- А можна взглянуть откуда они на его счету взялись?
- Да конечно. Ему переслал банк «Ситизен», сняв со счета какой-то Джулии Лучано.
- Рита, ты можешь просить чтоб аннулировать перевод.
- Понимаешь, нужно хотя устное согласие отправителя. Наверно придется банку запрос давать чтоб деньги задержали а потом обратный перевод сделали отправителю.
- Тогда подождите там с менеджером хотя пять минут, я сейчас всё решу, и он получит согласие. Валерий вам позвонит.
- А если мой узнает что ми здесь вдвоем? - Пожартувала Рита.
- Кофе сделайте себе; я быстро.
- Ради тебя Елизавета, что ты, я всю ночь здесь сидеть буду.
- Ночь не надо, только несколько минут.
- Не вопрос.

Ліза перервала зв'язок з Рітою. Вона порахувала години в Україні, виходило що там лиш друга ночі понеділка. Часу ще є запасного, Ріта також почекає, вона любить говорити з кимось, нехай пригадують з менеджером як разом дружили колись і попивають собі каву. Тепер, - думала Ліза, - потрібно правильно все розкласти, так як така нагода може не повторитись вже для неї.

Те що робила Ліза, вона робила в першу чергу для себе і для своїх дітей: Тамари і Юліка, хоча фактично вона виручала того хто наробив скільки лиха, лиш Ліза не думала так як думають інші, Ліза мала свій напрямок і він по-своєму був оригінальним.

20

Ліза вибігла на сходи, так само як дві години тому бігла до неї Олеся, так тепер Ліза бігла до Олесі. Зустрінувши Олеся в дверях, вона покликала швидко її до себе.

- Що таке трапилось? Ще якісь новини сьогодні?
  - Олеся, одним словом Ріта зараз в банку з менеджером, вони можуть анулювати переказ грошей повністю і повернути гроші на рахунок Валерія.
  - Ти просила Ріту за нього?
  - Я просила за себе і за дітей, - відказала Ліза.
  - Нічого не розумію.
  - Послухай уважно: зараз ти телефонуєш до Наталі, говориш що знаєш про проблему, коли вона щось буде питати, ти скажи нехай мовчить і слухає. Скажеш що Ліза може допомогти через сестру, а сестра, тобто Ріта, лиш послухає в такому Лізу. Скажи що робити таку операцію не просто, лиш для таких масонів як Ріта, все без проблеми. Ти не говори що я знаю, лиш скажи що перешкода в тому що Юлік не приїхав через Валерія, нехай тепер вирішує що робити, так як за кілька годин буде вже пізно.
  - Круто! - Олеся сплеснула долонями. - Ти Ліза її розіграєш по-натуральному. В тебе Ліза справді якимось по-єврейськи: заді наперед робиться, лиш правильно все.
  - Коли мені Валерій поклянется що більш ніколи не посягне на те що наше, враховуючи собак, котів, навіть мої троянди під хатою, тоді я замовлю про нього перед Рітою.
  - Вже телефоную, а ти будь тут. - Олеся потерла руки від задоволення.
- Набравши до Наталі, Олеся почула що телефон підняла Ганна Михайлівна.
- Доброго дня вам.
  - Доброго тобі також Олесю. - Відказала поважно Михайлівна.
  - Можна мені з Наталею поговорити?

- Зараз даю.
- Алло Наталя!
- Привіт Олеся. - Наталя говорила тихим голосом, будучи перевтомленою, так як не спала ніч до ранку.
- Наталя, я конкретно і ясно хочу тобі сказати одну справу.
- Яку справу Олеся?
- Одним словом так: не подумай що мій Юра, і я в тому числі, байдужними до вашої проблеми; сьогодні твій син в такому, а завтра мій може бути. Я хочу сказати тобі що ще не все загублено, є людина яка може зробити так, що гроші будуть назад на рахунку Валерія і ніхто їх не зійме в Україні.
- Як таке можливе? Банк переслав вже.
- Масони все можуть.
- Олеся, ти правду говориш?
- Я тому до тебе звернулась, лиш знай що часу мало.
- Олеся а хто може ти сказала?
- Ліза може.
- Ліза?
- Так, саме вона. Ліза попросить Ріту, а та вже знає як робиться.
- Ой, та ж Ріта в банку працювала колись.
- Потрібно щоб Ліза їй сказала, тому що Ріта нікого не стане слухати. Сама розумієш що справа не проста, банки інтернаціональні, потрібно порушити правила банків.
- Що потрібно нам зробити, ми на все готові.
- Зателефонуй до Лізи і розкажи що трапилось.
- Ой Олеся, де ж вона стане говорити зі мною а ще про мого Валерку. Вона подумає що така заплата йому; ти знаєш про я кажу.
- Ліза вона не така людина.
- Олеся, може ти першою з нею переговори, я тебе прошу, ти лишень подумай скільки потрібно йому наїздитись на ту Флориду щоб ті гроші відробити на дармо.
- Я поговорю, лиш якось потрібно вже край покласти тому що Валерій витворює.
- Його вже також навчило, а мама моя, ти ж знаєш її, вона повертається назад до тата в Тлумач. Просто як гроші пропадуть, це буде щось страшне, хоча ми порахували що вони вже пропали там.
- Тоді я вирішу з Лізою і тобі повідомлю.
- Олеся сама проси, вона тобі не відмовить, а я зараз приїду до неї.
Олеся переказала Лізі що Наталя їде до них. Ліза пішла швидко зняти кухонний халат та одіти плаття, так як була неділя. Віктор хотів щось знати що відбувається, лиш Ліза сказала що ввечером все йому розкаже а зараз просто немає часу, так як Наталя буде тут.
Тим часом Ріта зателефонувала і сказала що вони написали термінове прохання з банку щоб в Україні банк затримав видачу грошей до в'яснення. Також менеджер пообіцяв взяти справу під власний контроль і слідкувати коли прийде відповідь з України по цьому поводу. Ранком, пообіцяла Ріта поїхати в банк, щоб коли потрібно особисто телефонувати в Івано-Франківськ, так як вона розговориться скоріше, чим кого там знайдуть щоб перекладав менеджеру на англійську мову; була надія що все обійдеться як хотілось.
Через годину часу, приїхала Наталя до Левчуків. Вона спочатку думала зайти до Олесі і взяти Олесю з собою як посередницю, лиш Ліза побачивши її з вікна кухні, зійшла вниз.
- Привіт Наталя, - привіталась першою Ліза.
- Привіт Ліза. - Наталя глибоко зітхнула.
Ліза зрозуміла Наталю як маму, вона навіть не стала чекати на якісь роз'яснення зі сторони Наталі, а першою почала розмову немов нічого не було в них перед тим. Ліза розуміла: якщо Наталя приїхала до неї сама, значить це вже поступок покори і взагалі яка нормальна мама стане з себе показувати щось, тоді коли питання торкається сина чи дочки.

- Наталя, я мала розмову з Рітою. Ріта була в банку, менеджер банку написав претензії щодо переводу суми грошей і по правилах українська сторона повинна відгукнутись. Ранком Ріта поїде щоб зателефонувати туди, так як вона володіє російською мовою. Можна сказати що половина справи зроблено, хоча твого Валерія тут немає, лиш менеджер порушив правило, так як Ріту він знає ще з університету. Залишається чекати на відповідь з України. Правда є ще один метод, лиш не дуже гуманний: якщо б когось там мати і щоб хлопці зустрінули того хто повинен отримати гроші і просто не впустили його в банк, лиш я думаю що переший метод повинен спрацювати.

- Ліза, бачу Олесея вже так швидко тебе впросила і ти вже встигла сестру, вона менеджера, все так швидко як в кіно якомусь. Я їду і думаю всю дорогу: як почати бесіду з тобою.

- Зараз часу мало для подібних бесід, коли вже все владнається, тоді справа інша.

- Ліза, а може заплатити комусь потрібно, люди ж стараються.

- Не потрібно, ніхто не платить за жодні послуги, хіба коли гроші переведуть сюди знову, тоді за переказ грошей, потрібно певну суму внести.

- Ліза, я про інше, я про те як тобі віддячитись, тому що знаю що мій син, хоча він мій єдиний, лиш заслуговує іншого. Навіть моя мама сказала що тепер вже так не пройде йому що він витворив у Львові там.

- Наталя: я, а вірніше ми, хочемо лиш одного: ми хочемо, щоб твій син, залишив нас в спокою і не робив нам шкоди. Більш я нічого не вимагаю, не прошу і не наказую. Тому почувши що трапилось, я вирішила допомогти, може він зрозуміє що бувають моменти в житті що приходиться стати в когось боржником, і коли він не хоче бути боржником в Джулії Лучано, тоді буде моїм.

- А він хіба в неї грошей взяв?

- В неї; в банку так показав комп'ютер.

- Мені не признався, я ж вже думала може де позичив в якихось бандитів тут, а то ось воно як відбулось. Ох вона хитра баба, вона б його викрутила як шкіру з тхора.

- Отримає гроші і зможе повернути назад, це вже його справа, лиш коли все вдало закінчиться, тоді твій Валерій повинен дати мені слово мужчини, що не посягне більш на ніщо наше, найперше на дітей, а так все решта: собаки, коти, човен, і так далі.

- Куди він подінеться, тепер він твій боржник так як ти сказала, а інакше прийдеться коли двох років працювати безплатно, щоб лиш стати на те місце на якому він був до того часу, поки не переслав гроші.

Валерій попав в дуже складне становище. Звичайно що він можливо сам був би зупинив процес, лиш так як неділя був вихідний день, а тим більше його не було вдома, в даному випадку зробити таку справу для нього було неможливо. А коли вже Наталя йому зателефонувала і все розказала, тоді він зрозумів стан в якому він знаходиться.

Валерій став думати, коли б сума була лиш дві тисячі, він відмовився б від послуги Ріти а головне від послуги Лізи, яка хоча нічого не робила в банку для того щоб повернути гроші, лиш саме вона все вирішила. Але сума була великою, Валерій порахував щоб коли йому відробити тридцять п'ять тисяч, потрібно зробити в Флориду сімдесят маршрутів! Коли розділити на час, Ковальські їхали один раз в тиждень, правда під час таких свят як День подяки, Різдво, а особливо в лютому перед святом закоханих, замовлень було більше. Але в загальному коли навіть за один рік зробити кожного тижня поїздки,

виходило п'ятдесят дві, а вісімнадцять ще залишалось на наступній рік. І це все враховуючи що за цей час Валерій не візьме для себе жодного долара на свої потреби.

Підрахувавши все, перед Валерієм став вибір: понизитись перед Лізою, а тим самим перед Тамарою, чи далі продовжувати робити їм шкоду і стояти на своєму. Правда Валерій ще не знав що Ріта майже вирішила його проблему, так як сама Наталя вже хотіла присмирити сина і сказала що Ліза чекає на його рішення та вибір.

Вже на Флориді поки був час відпочити майже один день, у Валерія часу не було щоб багато думати, так як він знав що за кілька годин Дзьора може забрати гроші і тоді ні Ліза, ані навіть голова Світового валютного фонду, йому не допоможе. А про те що Дзьора аферист, сумнівів вже не було жодних, так як Валерій під'їжджаючи до Джексонавіллу, провів відверту розмову з Сергієм. Сергій сказав що був би розказав йому коли той питався про номер телефону, лиш тоді потрібно було сказати в чому справа, так як Сергій став мотивувати тим що нічого не знав, а відгадати просто не міг. Валерій не знав також всієї правди від Сергія, а насправді Сергій знав що Дзьора коли має які переговори, тоді не що інше як взявся виманити гроші, лиш він сподівався що Дзьора позичить дві тисячі у Валерія і нарешті Сергієві поверне те що вже давно позичив був. Сам Сергій тоді порахував що дві тисячі коли Валерій втратить, тоді для нього як жителя Америки, не велика шкода. Але коли вже Сергій взнав суму від матері Дзьори, тоді сам перелякався, знаючи що така справа не обійдеться без скандалу і в його домі.

Валерій став телефонувати до Ані, йому хотілось порадитись хоча з однією людиною, так як вже навіть баба Ганка плачучи, просила не дивитись на ніщо, а якось так поведистись щоб повернути гроші. Воно не дивно: Ганна Михайлівна знала що коли прийдеться усім віддавати гроші Джулії, тоді і до неї звернуться щоб не передавала своїм синам в Україну, коли в домі в якому вона живе, така велика проблема. Михайлівна вже добре вирахувала свій скромний заробіток і заробіток Наталі, який увесь ішов на житло. Одним словом зав'язалась така проблема що її ніхто не міг обминути в домі Ковальських і щоб її подолати був лишень один, єдиний, вихід - понизитись перед Лізою.

Аня почувши про проблему, стала сварити Валерія, лиш він не озлобився тому що побачив що вона справді співчуває йому і увійшла в його жалюгідне становище. Аня пригадала той вечір коли Валерій вдарив її за те що вона відмовилась вкинути наркотик. Вона призналась що ще тоді хотіла сказати йому що він надумавсь і залишив Тамару в спокою, лиш тоді він не дав їй сказати жодного слова. А тепер Аня просто пояснила що коли вона особисто мала скандал з Тамарою в школі, коли вона можна сказати обманом відібрала в неї хлопця, (Аня рахувала що Валерій був хлопцем Тамари), але коли трапилась біда і вона з кров'ю на лиці прийшла до Володьки, тоді Тамара покликала її в свою хату, разом з Володькою поїхала щоб відвести її додому, це все говорить про те що Тамара не злопам'ятною і її батьки також такими. Аня без жодного комплексу стала вговорювати щоб Валерій вже телефонував до Лізи, а ні, нехай скаже що він хоче, Аня була готовою сама поїхати до Левчуків, щоб просити за Валерія, як за свого знайомого.

Валерій вислухавши подругу, признався їй, що ще в такому дурному становищі не знаходився від коли себе пам'ятає, лиш потрібно щось робити. Він сказав Ані що ще раз переговорить з мамою і все ж таки прийдеться телефонувати до Лізи, так як Тамара з ним не стане говорити все одно.

Валерій ходив навколо квіткової плантації і не знав як правильно поступити, вірніше як правильно почати бесіду з Лізою, адже поступати вже не приходилось вибирати, так як усі були на тій стороні що потрібно щось робити. Нарешті він наважився зателефонувати до Лізи і надумав що питати, а там побачить в розмові як вона говоритиме з ним.

Набравши номер, Валері почув голос Тамари, він здивувався: коли він телефонував скоріше до Тамари на її мобільний, вона ніколи не хотіла з ним розмовляти а тапер Тамара взяла мамин Apple, вона запитала навіть не привітавшись.

- Що ти хотів?

- З мамою твоєю поговорити.

- Станеш розказувати про те що ти у Львові натворив?!

- В мене друга справа.

- Тоді послухай мою справу: щоб ти не робив, я буду для Юліка жінкою, він буде в мене першим, а ти побачиш що з того буде що ти робиш! - Тамара вимкнула телефон.

Ліза почувши як вона сварила Валерія, подумала що Тамара говорить з кимось з України, лиш насправді Тамара сказала українською тому, що поруч була менша сестра яка більш могла зрозуміти англійською, а Тамарі не хотілось щоб та знала про що бесіда.

- Тамка, ти кому вже так виговорила що він «побачить»?

- Ковальському! Ще телефонує на твій номер, тому що на мій знає що не додзвониться.

- Та він вже побачив що він натворив. - Відказала Ліза, і взяла телефон щоб назад зателефонувати Валерію.

Валерій подумав що Тамара знову собі ще надумала чогось щоб висловитись в його адресу, став думати що робити: коли б скоріше, він би посміявся з неї і Юліка, лиш тепер справа стояла по-іншому. Валерію була потрібна допомога і він був змушений терпіти усі зневажливі слова від Тамари. Подумавши він відповів:

- Алло!

- Доброго дня Валерій. - Почувся спокійний голос Ліза.

- Добрий день. - Відказав Валерій та розгубився про що вести мову, так як попередня розмова з Тамарою його вивела з рівноваги.

- Мама пояснила тобі що і як? - Запитала Ліза.

- Так, ми говорили недавно. - Валерій зупинився і став ногою копати купину в траві.

- Менеджер банку слідкує і очікує що відпишуть з України. Я думаю що ми зможемо повернути тобі гроші.

- Я вам заплачу за вашу послугу, - промовив Валерій.

- Надіюсь що мої вимоги також мама тобі повідомила.

- Все буде нормально.

- Валерій, я думаю що вже доволі того що відбувалось і тепер вже пора тобі, а також я те саме сказала Тамарі ще скоріше, пора вже подумати про життя по-дорослому. Я не думаю що Тамара тебе зробила нещасним, а ось коли б її розлучити з тим кого вона вибрала собі, тоді було б нещастя. А на чужому нещасті своє щастя не побудуєш ніколи, така істину вже перевірено поколіннями і часом.

- Я сказав що буде все нормально, нехай собі женяться, мені що до того?

- Тоді я запам'ятаю твої слова.

- В мене давно є інші плани. - Став викручуватись Валерій, який зрозумів що відвертою розмова не виходить.

- Тоді добре. Коли мені лиш Ріта повідомить, я тут же повідомлю мамі твоїй.

- Дякую вам і Ріті також, може я ще колись в чомусь виручу когось з вас. - На прощання сказав Валерій.

Ліза зрозуміла що він вибачатись не буде, не розкається також, не такий він щоб так поступити; вона і не чекала цього від нього. Ліза зрозуміла що він навіть не може нормально провести розмову з людиною перед якою завинив і яка хоче йому допомогти. Але те що Ліза хотіла, вона отримала: тепер Валерій не стане робити шкоду а тепер саме головне поки Юлік не приїде, а там нехай молоді собі розбираються самі, пізніше нехай сам Юлік захищає свою дружину, - подумала Ліза, та весело поглянула на небо...

В понеділок о дев'ятій ранку, Валерію зателефонував менеджер банку. Він повідомив що скоріше зроблений переказ грошей, припинено. Гроші знаходяться знову на приватному рахунку Валерія. Почувши таку новину, Валерій зітхнув, а Наталя зателефонувала до Лізи і також до Олесі щоб подякувати за допомогу. Також просила подякувати від їхньої сім'ї Ріті, яка постаралась зробити таку важливу справу.

В домі Ковальських була радість, радість якої могло не бути взагалі, лиш оглядаючись на те що вдалося обминути, люди для яких гроші є великим важелем в житті, розуміли що є справді повід радити. Василь з нагоди напився, Валерій думав як віддати гроші Джулії, правда не зразу а з часом, хоча через місяць, мовляв бізнес прокрутив в Україні а тепер вже не потрібні. Валерій вирішив коли вже висміяв сам себе перед Левчуками і Рітою, тоді хоча перед своєю начальницею не робити такого.

Взагалі Валерія ще радувало те що Тамара вже піде геть зі школи в якій вона могла бачити Аню, і тоді він вже не буде цікавитись життям тієї, яка стала для нього проблемою, хоча насправді було навпаки. Валерій надумав собі що найкраще загоїти душевні рани які приніс йому його нерозум, тобто стид перед невдачею, це просто зникнути з життя Тамари і самому захопитись більш чимось розумнішим як ламати голову що витворити Тамарі, яка зовсім може стояти в стороні його особистого життя і планів.

Але насправді, причиною стало те, що Валерія таки стала переслідувати ідея збагачення, почати якийсь бізнес, кудись вкласти гроші щоб їх правильно реалізувати. Він став думати над тим кожного дня; куди ходив в нього було одне і те саме на голові.

Тим часом в Україні сталось непередбачене: Дзьора дізнавшись в банку про те що відбулось, розізлився не намарно. Він також вже склав плани що робити з грошами, лиш тепер все розвалилось. Дзьора прибіг до Сергія, лиш батько Сергія, зловив його за комір та зі злості пустив по сходах вниз з під дверей своєї квартири. Хлопця зібрала така злість, адже саме через те що мати Сергія зателефонувала в Штати, сама операція зірвалась.

Того дня перед вечором, сталась також цікава подія на сходовій площадці, лиш у Львові, під дверима квартири Якова Альбертовича. Була саме перед вечором, Юлік пішов був в магазин щоб купити чогось пити. Дядя Яша також подався до товариша щоб посидіти в дворі на сонці і як він любив говорити «погріти старі кості», в квартирі не було нікого.

В двері сусідів роздався дзвоник, сусідка відчинила, перед нею стояв хлопець з цигаркою. Він кивнув на двері квартири Альбертовича і запитав:

- Я перепрошую, а ваші сусіди вони куди запропастились що ніхто не відкриває двері?
- Ой, молодий чоловік, ви знаєте я вам не можу сказати. - Жінка стиснула плечима.
- А вони так часто пропадають?

- Ні, завжди хтось є вдома. - Жінка побоялась що можливо якийсь злодій випитує про квартиру художників.

- Може вони бувають вдома, лиш коли мені треба їх нікого нема.
- А ви може за картинкою якою? - Жінка старалась хоча щось дізнатись про незнайомця.
- Я приніс «картинку». - Злобно усміхнувся той.
- Не розумію...

Хлопець витягнув конверт, він покрутив ним, подумавши вже простягав сусідці, лиш раптово передумав.

- Я тут маю передати важливий документ, лиш я зроблю так. - Хлопець швиргнув конверт попід двері в щілину і було відчутно як він полетів по паркеті в коридорі. - Якщо кого увидите, скажіть щоб подивились що там є і не викинули в сміття.

- Гарзд, я так скажу, - пообіцяла сусідка.
- Подякував. - Хлопець повернувся і миттю збіг вниз до вихідних дверей.

Сусідка не стала зачиняти свої двері щоб було чутно коли хто повернеться і задзвенить ключами відчиняючи квартиру. Чекати довго не прийшлося: буквально через десять хвилин, повернувся Юлік. Сусідка вийшла на поріг своєї квартири:

- Юлік, тебе не було, а якийсь хлопець приходив до вас.
- Хто такий Гнатівна?

- Я не бачила його щоб заходив до вас скоріше.
- Чого хотів?
- Якийсь конверт приніс вам, правда не знаю кому.
- Маєте при собі?
- А він не дав мені, взяв так в руку, покрутив і вкинув під ваші двері. Сказав що там якийсь документ.
- А може кур'єр якийсь він був? Не був одітим в такий одяг, щоб там писало що?
- Ні, просто в сорочку був і безрукавку таку з кишнями.
- Добре, дякую що сказали, я зараз погляну що він приніс.

Юлік відчинив квартиру, побачив конверта який лежав на паркеті. Він підняв його і перш чим відкрити, прочитав написане заді конверта: «Підклеї оберечно і Щасливої дороги. Валерію скажи що тут краще не показується ніколи, а то буде знати хто такий Дзьора!»

Юлік обережно відчинив конверт і не повірив очам: в конверті був листок його паспорта з візою, при тому не пом'ятим а таким немов з ним нічого не відбувалось. Юлік сам до себе промовив: як підклеїти листок, щоб ще сказали ніби я щось підробляю?

Почулись кроки дяді Яші, Юлік підійшов показати старому листок з візою.

- Совість заговорила, або взяли когось з шкірку вже. - Усміхнувся Альбертович і почув свою лисину.

- А як підклеювати на розумію?

- Я тобі зроблю, ще не таке колись приходилось робити давно. - Альбертович натякнув як приходилось натягувати ще одне полотно на антикварне і малювати що будь щоб вивести за кордон в Польщу тим хто перепродував. - Чого тут боятись: паспорт твій, віза твоя, а я так зроблю що «комар носа не підточить» навіть.

- Я вже новий паспорт роблю.

- Роби собі, тут не заважає одне одному.

- А як бути тепер?

- За новий паспорт не переплачуй, нехай роблять як повинно бути. Купляй квиток і лети до своєї школярки, а вже хочу сам спостерігати за скільки часу вони тобі новий паспорт зроблять тут.

- Взагалі розумно; візу не потрібно випрошувати в американців повторну.

- А ти тому грузинові скажи щоб мав їхати тут, щоб не їхав.

- Я вже біжу напишу щоб вечором поговорити мені.

- Давай я поїм і листок зроблю тобі, а тоді вже напишеш, щоб в нас було все готовим.

- Розумно, - погодився Юлік.

Коли вже все було готовим і Юлік сам переглянув роботу Альбертовича, він побачив що зроблено добре, листок тримається так що вже і самому «кур'єру з Кракова», було б вирвати важче. Юлік нічого не розумів чому той повернув візу, а головне що листок такий збережений. (Юлік не знав який був договір і як листок не пом'ятим повинні були копіювати, а копію переслати Валерію). Звідки Юлік міг знати що зловмисники поділились поміж собою через гроші, яких вдалося повернути назад. Дзьора не міг нічого зробити Валерію, а так як він вже з клятьбою пообіцяв своїм деяким позичальникам що поверне гроші, тому розсердився на Валерія не на жарт. Одне що він міг зробити на шкоду, це зробити так щоб львівський художник, все ж таки попав в Штати, при тому якнайшвидше, на зло Валерію і цей метод Дзьора використав як єдиний і влучний.

Як відомо не завжди, а вірніше сказати досить рідко, так трапляється щоб зло так швидко повернулось до тих хто його вчинив. Звичайно що Валерій заслуговував на гірше, навіть коли б сума грошей пропала, після того всього що він вчинив Левчукам і також Леву з Марійкою, враховуючи плани з наркотиком, жаліти його було б м'яко кажучи гуманно.

Хоча Юлік старався того вечора викликати Тамару, її не було вдома; взагалі нікого не було; Левчуки з дітьми були в Аркадія і Тетяни.

Повертаючись додому, Ліза розповідала сон Віктору.

- На сьогодні мені приснився Кавказ.

- Ти вже як моя мама.

- А кожного разу коли мені сниться Кавказ, в мене відбувається щось гарне того дня.

- Що відбулось тобі нині?

- А сьогодні нічого не відбулось.

- А чому не відбулось? Ось в батьків побувала, вже бачила як все гарно зроблено для наречених наших, так що не даремно Кавказ приснився.

- Я скоріше бачила що все готовим, а у сні я ще виноград їла такий великий, так що повинно було відбутись щось особливе.

- Відбудеться коли приїдемо, спробую твої грона. - Віктор вказав очима, на груди Лізи.

- Вітя, та ж діти з нами. - Ліза оглянулася чи хто не почув з дітей жарт, лиш діти усі троє захоплено дивились на екран монітора, який був почепленим на підголівник в джипі. Ліза скоріше почепила була монітор, щоб коли везти з собою Беллу, доня дивилась якийсь мультфільм і не нудилась сидячи в дитячому кріслі.

Раптово роздався телефон в кишені Тамари, вона глянула і відповіла. Через кілька секунд Тамара голосно вигукнула: Yes!

Віктор з Лізою не звернули уваги, так як подумали що дочка щось побачила на екрані і тому такі в неї захоплення, лиш Тамара відсунула в сторону Руслана, пропхалась між сидла батьків і промовила:

- Вовка мені сказав що йому написав Юлік радісну новину.

- Яку новину? - Двоє запитали разом Віктор з Лізою.

- Повернули йому візу і вже завтра може їхати до мене.

- Він сам поїхав в консульство? - Запитала Ліза.

- Ні, ті хто викрали ту саму повернули, листок вже встановлено, підклеєно, все добре.

- Назад візу віддали? - Перепитав Віктор.

- Бачиш Вітя, - відповіла Ліза замість дочки, - Олеся питала мене чому я допомагаю Валерію, а я ж їй сказала що я допомагаю своїм дітям в першу чергу. Розкався Валерій і вже візу віддали хлопці Юліку.

- Так виходить, - погодився Віктор.

- Напевно вже драма таких відносин на кінець закінчується, - зраділа Ліза.

- Тому тобі наснився виноград кавказький.

- Справді, я вже забула від почутої новини.

- Тоді напевно вже наш Лев Ілліч не поїде до Львова, - став міркувати Віктор.

- А Юлік коли до нас? - Не терпілось Тамарі.

- Приїде твій Юлік, бачиш сама як вже все налаштовується. - Заспокоїла дочку Ліза.

- Новину батькам своїм повідом - звернувся Віктор - в нас там коли Володька, а тим більше Олеся знає, тоді вже усі знають.

- Так коли вже весілля буде? - Не сиділось спокійно Тамарі.

- Так як домовились: третього липня, - відповіла Ліза.

- А скоріше?

- Менше місяця залишилось, куди вже скоріше?

- А тоді жарко буде дуже.

- Нічого, я колись в Бистриці купалась коли ми побрались, а ти маєш океан навколо нас.

- А човна ми також візьмемо?

- Звичайно. Правда розпитай чи твій милий плавати уміє.

- Він плаває гарно. - Відказала впевнено Тамара.

- Сказав тобі?

- Там на хуторі де він жив, був ставок якийсь.

- Бачиш Ліза звідки такі романтичні женихи ростуть: з хуторів та ставків.

- Добре що русалки не викрали його в тебе. - Ліза жартуючи, повернулася до Тамари.

- Я б їм хвосту відтяла. - Відповіла також жартома Тамара.

- Виходить буде вона його оберігати, - промовив Віктор, - як ти мене оберігаєш від русалок та він інших.

- Кожна нормальна жінка яка прагне щастя, оберігатиме чоловіка. - Цілком серйозно відповіла Ліза, так щоб і доня це зрозуміла.

- Ти вже провела урок спільного життя для неї? - Віктор кивнув головою в сторону Тамари. - Тепер вона вже переконалась що потрібно батьків слухати.

- А мені розказував дід Арк, як колись мамка хотіла дуже їхати туди де тато жив. - Промовила Тамара, розтягуючи слова.

- Ти чуєш Ліза? - Почав сміятись Віктор.

- А про Ботанічний сад дід не розказував? - Стала захищатись Ліза.

- А там було щось цікаве?

- Навіть дуже так як для тебе в даний час.

- А мені Юлік ще казав що йому тоді в літаку дорога в Україну здавалась не дев'ять годин а лиш одну годину, - змінила тему Тамара.

- А для тебе як було тоді? - Запитала Ліза.

- Так само дуже скоро.

- Тепер розумієш Ліза чому ти все жалієшся що життя швидко біжить? - Запитав Віктор.

- Розумію... - Відказала Ліза дивлячись у вікно.

Коли Левчуки приїхали додому, Олеся вже чекала їх сидючи на сходах перед своїми дверима. Вона розмовляла по телефону з Лілею яку вже давно бачила, так як Ліля сиділа з сином і не працювала. Олеся побачивши Віктора і Лізу з дітьми, зупинила розмову з Лілею і встала щоб підійти до брата.

- Що така сумна Олеська? - Звернувся Віктор до сестри, так як першим вийшов з джипу.

- Та так собі: з Лількою говорили про все.

- А в нас новина радісна, Ліза нехай розкаже.

- Я вже знаю давно, якщо про візу яку повернули.

- Ой, я ж забув що ти в нас Олеська і безе тебе ніщо не відбувається.

- У вас все прекрасно, а в мене не зовсім...

- Що трапилось? - Запитала Ліза, яка вже почула те що мовила Олеся.

- На роботі не дуже: один брав в мене хліб а зараз я трошки підняла ціну, а він почав мені розказувати що я без того вже пішла стрімко в гору і відмовився брати. Я не погодилась на таку саму як до тепер була, в результаті контракт загубила.

- Хто такий? Власник магазину?

- Він не магазин має а бар.

- Не думаю що багато хліба брав у тебе той бармен, - промовила Ліза.

- Тому я і підняла ціну, самі ж розумієте: хто візьме більше для того ціна менша.

- Було йому сказати, - став говорити сестрі Віктор, - я хоча пішла стрімко, лиш моя продукція благословенна Богом і людьми, а ти подумай що ти продаєш і які наслідки опісля в твоїх клієнтів. А може і добре що не матимеш нічого спільного з ним, ти знаєш як в нас люди кляли тих хто самогон продавав? Думаєш тут не те саме з горілочними виробами? Так само тут як в нас було, може менше п'ють, лиш хто п'є, він робить нещасними усіх хто поруч, якщо не жінку з дітьми, тоді батьків своїх. Через алкоголь аварій скільки, каліцтва, так що не думай про те Олеся.

- Звичайно що зараз ми лиш одне будемо думати на голові. - Олеся глянула на Тамару яка обувала ролики щоб возитись. - Зараз лиш про неї і все для неї. Колись я коли виходила за Юру, ранком встала і взяла Муфтару нашого, пішла з ним на Бистрицю.

Пізніше мені мама переказала що бабця говорила мовляв: яка віддаваниця Олеська, з псом бігає. А тепер так само дивлюсь на Тамару і думаю також: дівка під вінок хоча й на роликах; все одно тим молодим зараз. Хоча ми свого часу також були не такими як тепер вже стали, - розсудила сама Олеся.

В червні, Віктору виповнилося сорок років. В кінці того ж тижня, в суботу, Віктор захотів відпочити над берегом океану. Він сказав щоб діти залишилися вдома, правда Тамара поїхала з Асіллою і з другою подружкою щоб дівчата приміряли сукні, в яких вони повинні були бути дружками на весіллі в Тамари. Руслан пішов до Олега, а малу Ізабеллу, вирішили відвести до старих Бойчуків.

Приїхавши на берег океану, Віктор з Лізою спочатку ходили босими над водою по границі куди доходили хвилі. Ліза однією рукою притримувала літнє плаття щоб було вищим та не тягнулось по мокрому піску. Коли вже находились, Віктор з дружиною розділись щоб полежати на сонці. Сонце світило з літного неба на якому лиш зрідка було видно білі хмарини над горизонтом. Ліза хоча оділа сонячні окуляри, все одно не могла дивитись в небо і тому повернулася обличчям вниз і підклавши голову на руки дивилась в сторону океану звідки дмухав вітер. Віктор сидів при піднявши коліна і також дивився на воду.

- Ліз, я собі так думаю таку справу, - почав поволі Віктор, - в мене був Вадим Лількін, буквально цього тижня. Він питав як там з нашим зятем, коли приїде і так далі. Розказував мені одну історію. Одним словом, десь там звідки його дід чи баба, в якомусь селі, був один чоловік заможній. Говорив Вадим що ще за Радянського Союзу, той чоловік був чи бригадиром чи ще кимось, лиш піднявся був досить високо. Мав хату гарну, «Волгу» купив був, човен моторній, і двоє дітей: сина і дочку.

- Як в казці звучить, - посміхнулася Ліза.

- Ти слухай далі і не смійся. Було все добре в тій сім'ї, син був старшим і вже підріс, закінчив школу, тоді батько щоб син не пішов в армію, вирішив його кудись в інститут пристроїти. Заплатив хабара, пхнув до інституту і вже немов все добре в питанні армії. Але біда прийшла з другого боку: якась лаборантка там працювала в тому інституті. Вона була від того сина старшою на шість років, розведеною була і мала сина від першого чоловіка. Взялась вона за того студента і обкрутила юнака. Став він з нею зустрічатись, закинув науку, але ще його тягнули так як знали батька. Прийшлося до того що викликали батька на співбесіду і повідомили в чому справа. Почав старий просити сина, і сварив і бив, і погрожував як лишень міг; нічого не брало молодого. Через якийсь час, коли вже батько побачив що сина не відірве від тієї розвідниці, нарешті рішив ся на крайній крок: став говорити щоб сина вигнали з інституту. Думав старий що заберуть в армію сина і там все перемелеться з часом і навчать сина в армії жити правильно і думати так як люди думають. Забрали того хлопця в армію, ще першу частину першого року виглядало що немов все виправилось на кінець. Але тут почалась армія валитись з середини, я особисто бачив що тоді творилось і напевно той син був моїх років, так виходить по роках. Та лаборантка писала йому в армію, а коли він вже почав виходити в місто, він підшукав квартиру дешеvu поблизу військової частини. Залишила та лаборантка свою роботу, сина свого малолітнього батькам своїм залишила, і поїхала туди жити де служив той хлопець. Здається що він служив в Харкові. Приїхала вона туди, стала жити там, він на вихідні коли відпускали його приходив до неї і так вона стала вагітною. Коли служба закінчилась він вже не хотів до села повертатись, знайшов жінці роботу і так стали жити. В результаті

старий так собі взяв до голови що захворів, все господарство запустив, а коли колгоспи розпадались мав нагоду і вантажівок набрати і трактора і комбайна, але вже нічого не хотілось бідному батькові. Мав колись всю надію на сина а тут так все пішло наперекір в житті. З тієї туги батько помер, а син приїхав на похорони сам, побачив як все запустило, побачив маму яка плакала, сестру, і щось в нього заговорило в серці. Вирішив більш не їхати туди в Харків і залишився жити вдома. Став все підіймати на ноги, набрав поля, став працювати і кожного дня чекав що ось, ось, жінка напише, подзвонить, приїде до нього. Але як на диво, вона нічого не робила. Того молодого чоловіка зацікавила така пасивність: вже такий час що дитина повинна народитись, а все немов нічого не відбувалось; тихо і невідомо. Не дочекавшись жодної вістки, коли наступила зима і не було вже таких польових робіт, поїхав той молодий чоловік в Харків, щоб довідатись що там насправді відбувається. Приїхав туди де він проживав з тією лаборанткою а там вже інші люди живуть. Став питати сусідів, а вони відказують що жінка тут жила, лиш вже не живе. Він питав про те чи вона народила дитину, сказали що не народила нікого, привела якогось іншого і з ним кудись подалась жити. Повернувся він назад додому, одружився там в селі і став жити.

- По-різному долі складаються в людей... - Промовила Ліза.

- А Вадим мені тому розказав, мотивуючи тим що син того господаря спам'ятався лиш після того як похоронив батька. Каже мені: добре що ваша Тамара послухала вас завчасно, а то нажилася б вона з тим Ковальським, так що було б вам усім горе в родині.

- А мене Олеся також вчора запитала одну справу цікаву.

- Що саме? - Поцікавився Віктор.

- Питала мене чи я віддам свій камінь щоб Тамара оділа його на шлюбну ніч. Говорить Олеся що він буде як символ любові і в такий важливий момент повинен бути присутнім там де починають молоді свій спільний шлях.

- Ти про «Рубінову сльозу»?

- Про неї, а вірніше про нього.

- Потрібно щоб вони собі такий важливий момент, як висловилися, Олеся не зробили скоріше і тоді символ запізниться.

- А я взагалі не знаю чи робити так як Олеся сказала.

- Боїшся щоб Юлік не шукав його ранком десь під ліжком?

- Вітя, - Ліза повернулася до чоловіка, - як ти так жартуєш про дітей?

- А що тут такого? Справа перед ними весела і приємна, чому не пожартувати?

- Лишень подумати: здається недавно тебе в армію брали, ми двоє були в парку Шевченка, думали коли у нас народиться син, а тут наша доня виходить заміж...

- Добре що вона наша... - Прошептав замріяно Віктор.

- Що ти хотів тим сказати?

- Ліза, коли б не ти, коли б ми не зустрінули були одне одного, ми б не мали таких дітей разом, я просто не уявляю собі життя без тебе. - Признався Віктор, хоча Ліза вже чула подібні вислови від чоловіка, не один раз, за роки спільного життя.

- А я також люблю думати над тим коли я проводила час в Абхазії, гуляли з Рітою і вона мене часто питала які хлопці мені подобаються, я їй завжди відказувала що ніхто мені не подобається і я не буду виходити заміж довго. В результаті все відбулось навпаки: я в тринадцять років влюбилась і від того часу тільки жили тим що думала щоб стати твоєю дружиною а Ріта справді довго не виходила заміж, я маю на увазі офіційно.

- Знаєш Ліза, коли б я колись помер, ти звичайно щоб плакала за мною, лиш ти ще могла б жити задля дітей яких ти любиш, а ось коли б я сам залишився, мені б вже ніхто не заповнив твою відсутність... Я б без тебе вже довго не зміг прожити...

- Я знаю Вітя... Мужчини вони такими є, а особливо ті хто любили. Наприклад мій дід Андрій покійний, він хотів показати перед кимось що все добре, лиш все одно він був самотнім в середині і довго не прожив. Ще поки був молодим, сам організм боровся з нервовою системою, а ось коли пішло за шістдесят йому, його дуже швидко зламала

журба. Я питала маму, говорила що можливо коли б він був жив разом з нами, щоб хтось був поруч нього, а мама мені сказала що він не хотів, він хотів бути самотнім.

- Я добре його пам'ятаю... - Промовив Віктор.

- Вітя, - Ліза раптово змінила тему, - здається що ми приїхали відпочивати і насолоджуватись природою, а тут почали такі розмови про смерть. Не забувай що ми лиш вінуємо першу нашу дочку, а ще є двоє дітей, так що потрібно жити для них.

- А тобі для мене також. - Віктор промовивши, став жартома насипати пісок на ноги дружині засипаючи їх.

- Ти мене хочеш засипати повністю? - Усміхнулась Ліза.

- А може пісок має в собі запоруку довголіття.

- Про пісок не знаю, знаю що колись в Союзі, найбільш було довгожителів в Абхазії.

- Ще хочу поїхати колись в ту Абхазію, побути в тому Сухумі і в тій вашій Ешері, скільки наслухався про те все, що все ж таки потрібно зібратись і поїхати.

25

Того дня, Тамара повернувшись додому, набирала кілька разів номер до батьків, лиш жоден мобільний не відповідав. Тамара пішла пішком до Марійки щоб довідатись де поділись батьки. Поки Марійка вийшла з хати, Тамару зустрінули дід з бабою перед дверима, старі Бойчуки гойдались на двох кріслах.

- О, Насте, - почав першим дід, - ти лиш подивись яка та дівка що вже віддається.

- А казали колись татуню що коли дівка вже зарученою стане, тоді кращою робиться і вже багато хлопці шкодують що її не сватали, - промовила Настя.

Коли Тамара підійшла і привіталась, дід Федір почав питати правнуку:

- А ти знаєш Тамка, що була така колись пісня народна і там співалось: «Ой що то за хлопець як зветься, що він так до мене сміється...». А скажи чи ти як увиділа того хлопця в літаку, чи ти так само не думала як я кажу?

- А далі що в тій пісні ще співалось? - Запитала Тамара.

- Та ще співалось так: «Ой що то за хлопець як ружа, я би його взяла за мужа... »

- А що таке «ружа»?

- Така квітка файна, як вона буде по-теперішньому? - Став пригадувати дід.

В той час вийшла з хати Марійка, Федір звернувся до неї:

- Марусю, як буде ще по-інакшому квітка ружа?

- Троянда. Ружа або рожа, так колись говорили давно. По-російському буде роза.

- Тамка тут коло нас, а я їй кажу що була така пісня що там співали «Ой що то за хлопець як ружа...»

- А вона зве свого коханого едельвейсом, - промовила Марійка.

Тамара глянула на Марійку і подумала звідки та знає про як вона звала Юліка. Правда Тамара не стала питати, лиш запитала інше:

- Бабуся, може ви знаєте де тато з мамкою поділись?

- На океан поїхали.

- Я думаю що ніхто не може взяти телефон.

- Ти щось хотіла невідкладне?

- Просто так запитала.

Марійка побачила що в Тамари щось було на думці, лиш не стала випитувати, розуміючи те що вона не Володька, який завжди був відвертим і все сам охоче признавався.

Тамара не пішла додому, вона взяла вівчарку і почала гратись з ним за хатою. Коли дочекалась батьків які повернули щоб забрати малу Беллу, Тамара побачивши Лізу, покликала маму в кінець подвір'я щоб поговорити без зайвих осіб. Ліза хотіла переодягнутись, так як мокрий купальник промочив літнє плаття, лиш Тамара не дала часу для цього.

- Мамка, в мене нова проблема з весіллям?

- Яка проблема, знову щось Валерій? - Ліза від хвилювання, зняла сонячні окуляри.

- Та ні мамка, - весело всміхнулась майбутня наречена, - хоча про нього також піде розмова зараз.

- Давай швидко; не лякай мене.

- Одним словом, Сандра не може бути в мене другою дружкою.

- Почекай; хто така Сандра?

- Подруга моя.

- Єврейка? - Пригадала Ліза дальшу подругу дочки.

- Так вона. Асілла буде як домовлено а Сандра їде в Ізраїль з батьками зразу після того як закінчить ся школа. Коли б було в мене весілля в кінці травня як було домовлено, тоді без проблеми а в липні не зможе вона бути на весіллі.

- Це вже не аж така проблема щоб мене так лякати. - Відказала Ліза. - Взагалі колись в Україні була така традиція: коли робили весілля люди, вона мирились з усіма з ким були в незгоді, з сусідами, в родині коли що таке було, одним словом щоб батьки наречених були з усіма в мирі і тоді вони вільно могли благословляти своїх дітей.

- А яке відношення така традиція має до нас? Ми ж з Валерієм немов вже порівняли все.

- Тоді Аня також для тебе вже не ворог, може щоб ти її взяла замість тієї Сандри? Подумай лишень про таку композицію: Асілла досить смуглява, ти так собі по середині а Аня блондинка, як на мене досить оригінально.

- Не зможе Аня також і на весіллі не буде вона.

- А вона куди вже їде? На БАМ може податись хоче?

- Ні, тут справа інша, лиш я не знаю як сказати, а вірніше як домовитись, щоб ти нікому не сказала. Ти можеш сказати тьоті Олесі, лиш щоб ніхто не сказав батькам Валерія.

- Вже знову Валерій має якесь відношення до твого весілля?

- Послухай: Аня мені призналась одну справу, Валерій їй сказав що переконаний в тому що ми будемо просити їх усіх на весілля. Він не хоче бути, не хоче тому що йому і стидно і якоесь буде себе почувати переможеним в тій драмі а відмовитись він не зможе так як ти і тьотя Ріта його виручили з грошами. Він вже знає коли буде весілля, Аня йому сказала, і тому він з нею поїдуть на Багами віддихати двоє. Але Валерій не хоче щоб його батьки знали що він їде з Анею, просто щось там їм наговорить так як він уміє і його зовсім тиждень не буде на Лонг-Айленді.

- Взагалі поступок джентльмена, - похитала головою Ліза, - може хоча тепер вже стане розумним. Що ж, він правий: ми справді будемо просити його рідних на весілля, про Аню ми не скажемо, нам не потрібно того, нехай вони самі цікавляться своїм сином а ми будемо цікавитись своїм.

- Ти мамка як порівняєш: Руслана нашого до Валерія; немов вони ровесники.

- Не Руслана, а Юліка.

- Я вже мовчу, - заклала руки Тамара.

- Можеш мовчати, лиш ще скажи хто таки буде друга дружка?

- Думаю і не знаю...

- Коли я виходила заміж, тоді тьотя Олеся підказала мені сестру Ірини, тієї яка живе там в хаті в Україні де тато жив ваш. Сестра її була молоденька, лиш дуже гарно було з сторони. Я так подумала і може щоб ти попросила ту болгарку яку Володька знає.

- Не вийде нічого, я вже думала про те скоріше.

- Також кудись їде?

- Не думаю що кудись їде, лиш Володька мені заборонив ще з самого початку.

- А чому він заборонив тобі?
- Говорить що не хоче щоб тьотя Олеся, його мама, розглядала Джоану зблизька на протязі всього весілля.
- А це вже зовсім не проблема і взагалі як її не просити коли вона кандидатка в нашу родину. Тьотя Олеся все переверне у верх коренем коли Джоана не приїде на весілля. Ще чого добро і її батьків будемо просити. Ти знаєш що свого часу твої бабусі, Таня і Маруся, саме перший раз, коли взнали що ми з татом дружимо, спілкувались на весіллі там в селі.
- Тоді коли татко дав тобі камінь рубіновий.
- Саме тоді.
- А на моїм весіллі напевно познайомляться батьки Джоани з батьками Вовки.
- Якщо захочуть прийти, тоді ми не проти.
- А тьотя Олеся?
- Тьотя Олеся, буде робити як їй накажемо, - пожартувала Ліза.
- Тоді я з Вовкою буду говорити про Джоану.
- З Джоаною переговори, а Вовка ще не чоловік їй, щоб вказувати кому їй бути дружкою.
- Ти правою мама, - погодилась Тамара.
- Окей, - Ліза повернулась іти в хату, - я іду зняти купальник щоб не ходити так, а ти збирай Беллу додому. А до речі, скільки років Джоані?
- Чотирнадцять здається.
- Справді все в нас повторяється в житті, я також виходила заміж в липні і Таня, дружка в мене була три роки молодшою. А ще моя знайома з Івано-Франківська не могла бути дружкою по тій причині що в неї помер був батько. Так що скажеш Джоані, що вона змушеною послужити тобі в такій ролі.
- А «синові» що переказати? - Тамара так висловились про Юліка, так як їй подобалось коли мама так сказала про нього.
- Скажеш що тебе отримає лиш після весілля, приїде скоріше, буде жити тут. - Ліза вказала на хату Лева і Марійки.

Наступного дня в неділю, Наталя зателефонувала до Лізи, вона стала просити щоб Ліза вділила їй вечором часу. Наталя сказала що вже домовилась з Рітою, і коли Ліза погодиться щоб на сьому годину вечора під'їхати в один ресторан.

Наталя хотіла оплатити вечерю в знак вдячності за те що Ліза з Рітою допомогли в скрутному становищі з позикою Валерія, так як вже все було влаштовано, Наталя не хотіла віддячитись лиш словами.

Звичайно що Наталя не знала що у Львові також все налаштувалось з візою Юліка, так що вина частково знімалась сама собою з Валерія, за його останній поступок.

Ліза погодилась, так як також хотіла переговорити щоб Наталя і Василь не подумали кудись втекти перед весіллям, так само як вже зібрався був Валерій на Багами.

Приїхавши на умовне місце в Бруклін, три жінки зайшли в тихий і просторий ресторан. Замовляючи меню, Ріта попросила щоб її вибачили так як вона не зможе довго провести час, їй ще було потрібно кудись поїхати.

Почались розмови, Ріта швидко повечеряла, так як вона з Фаїною сьогодні повинна була вирішити ще одне питання. Коли вже Ріта попрощалась і залишились за столом лиш Ліза з Наталею, почалась більш відверта розмова серед жінок. Наталя висказала все те про що вона думала посліднім часом:

- Знаєш Ліза, - стала говорити Наталя, - я так дивлюсь на все що відбувається і скажу тобі правду: я зрозуміла що ти була правою і залишаєшся такою ж на сьогоднішній день.

- В чому саме?

- Наприклад коли взяти дітей: у вас з Віктором троє, а в мене один син. Я так побачила що ти змогла виховати троє дітей, можна так сказати самостійно, тому що ти вдома з ними, а ось ми троє: я, Василь і моя мама, не змогли навчити добре одного. Я скажу тобі правду яку тепер побачила: мені дуже багато помішала моя мама. Ще коли ми там жили, вона завжди думала що найрозумнішою, я розумію що свого часу вона досягнула певної вершини в житті, лиш часто буває коли людина в дев'яти питаннях правою, тоді в десятому все ж таки хтось інший правий. Але мама не погодиться на те що хтось підкаже з сторони. Її надія на Валерія, просто осліпила, і навіть я б сказала звела з правильної орбіти. Мама собі так взяла що він завжди правий, любий каприз його повинен бути виконаним. Добре що тепер Василь з ним їздить разом і вже я побачила що вони двоє знаходять більш спільну мову, так як не може один від другого втекти кудись а приходиться знаходитись доволі часу в одній кабіні, з часом мова спільна знаходиться як не по тій, тоді по іншій темі. А зараз мама побачила як все повернулось і сама говорить що повернеться до тата, він вже нездоровим таким і потрібно йому допомоги, сама розумієш що від невісток помочі він не дочекається.

- Зрозумій Наталя: коли б у Валерія було б відношення до Тамари іншим, тоді і їхня дружба пішла б була іншим напрямком, хоча я повинна признатись що любові я не бачила ні з однієї, ані з другої сторони. Але також повинна признати такий факт що не усі люди одружуються суто по-любові і навіть ті хто побрались так подружившись, чи з інших обставин, часто добре живуть.

- Так буває Ліза, лиш не у вас. - Відверто промовила Наталя.

- Чому так думаєш? - Лізу зацікавило те що вона почула.

- Скажи правду Ліза: тобі хтось може замінити Віктора?

- Ніхто і ніколи. Вітя в мене, ой навіть не можу висловитись, - Ліза злегка засоромилась.

- Тепер розумієш? Зараз я можу взяти десять жінок, особливо таких що прожили в супружому житті десять-двадцять років, підійти і запитати те саме запитання. Я тобі гарантую що може одна так скаже, а скоріше всього і тієї одної, серед десяти, не знайдеться.

- Ти правою Наталя, - погодилась Ліза.

- Але для чого я таку веду бесіду: я хочу тобі просто пояснити що ваша Тамара не жила б з Валерієм просто так щоб жити. Це моя мама так думає що все втретєся і привикнуть, лиш я зрозуміла що воно не так. Навіть коли б вони стали жити разом, Тамара все одно з часом влюбила б в когось, вона з такої родини, тоді в неї почався б роман на стороні. Валерій не стерпів би такого і тоді могло б закінчитись їхня драма в сто разів гірше як вона закінчилась на сьогоднішній день. Чи може ти думаєш що коли б вона вже стала дружиною Валерія нашого і навіть разом з ним мала діти, і одного разу зустрівув їх десь той хлопець львівський, думаєш тоді вона б не задивилась на нього?

- Навіть не знаю як відповісти, - призналась Ліза.

- Сама ти знаєш Ліза, лиш ще не встигла зважити що б тоді перемогло: любов чи вірність і супружий обов'язок. Так я тобі допоможу щоб відказати: добре бути вірною тому, кого любиш, а ще великий плюс, коли він тебе любить. А вірною чи вірним бути тому хто не милий, вона великий тягар в душі: як чоловіки, так само жінки.

- Знаєш Наталя, коли поглянути на мене і Віктора, здається ми примірно подружжя, але коли була та історія з листом з України давно, думаю ти знаєш про що я, тоді я собі була надумала поїхати і коли Вітя живе з білорускою тією, відібрати його від неї. Мене було б ніщо не зупинило. Звичайно що тоді ніхто не сказав б про нас що ми примірна пара, як тоді говорили б люди: «якась приїхала циганка і відібрала чоловіка в жінки». Лишень мені було б все одно, я мала б Вітю, а від людей мені нічого не потрібно; тим більше їхнє враження чи судження.

- А Тамара, вона повністю в кавказців твоїх Ліза, тому я так сказала про неї.
- Скоріше всього ти правою...
- А скажи мені Ліза, як знайти таку лінію в сім'ї, щоб було все як максимум правильно? Ось наприклад: є батьки що жорстокими до дітей задля того щоб з них людей зробити примірних, є такі що читають моралі скільки що діти вже не можуть голосу їхнього слухати, а не те що говориться їм. Звичайно що можна заставити якийсь час щоб діти змушені були підкоритись, так як діватись нікуди, лиш мені здається що все воно щось не те. А ось так як в тебе в домі, немов все правильно. Саме я питаю як визначити таку лінію, хоча для мене вже пізно звичайно, лиш все одно цікаво мені?
- Нічого особливого. Я люблю дітей, вони мене розуміють, я стараюсь їх розуміти, не вщемляти їхні права, їхню волю, звичайно в рамках дозволеного. По правді я навіть не знаю як пояснити, тому що сама не бачу чогось особливого в своєму домі.
- Ти не знаєш що в других твориться Ліза, там справді неможливо пояснити. А скажи мені таку річ: тобі твої батьки заважають щоб ти навчала дітей?
- Ні, ніколи.
- А свекруха?
- Мама Маруся, до речі дуже схожа зі мною в багатьох речах, наприклад Олеся, вона вже від Левчуків взяла досить, а саме мама згідна зі мною в багатьох поглядах. А моя мама, вона так собі: жартує інколи там де не потрібно навіть, хоча такого щоб вмішувалась до нас в сім'ю, тим більше між дітей, такого не буває.
- Коли одна людина береться за справу, тоді і видно. А в мене все по-іншому: я лиш щось скажу а Василь вже кричить «Вже стара тебе намовила?!» Я лиш щось мамі, а вона також думає що Василь наперекір їй хоче і мене настроює проти неї. А Валерій він подивиться на нас і думає що ми усі троє немудрі, лиш кожен по-своєму.
- Окей Наталя, припустимо все так як ти сказала, лиш можна усім трьом зійтись хоча в одному щоб думали однаково.
- В чому наприклад?
- Навіть візьмемо мотоцикл якого купив Валерій. Хіба з вас усіх трьох, хтось похвалить такий поступок? Ти звичайно вибачай що я так в персональне питання вашої родини, лиш я для прикладу.
- Ми ж ведемо відверту бесіду про дітей, для чого вибачаєшся? Я тобі скажу що навіть в питанні мотоцикла, усі не були однієї думки. Валерій не послухав б нікого само собою, лиш мама мені говорить що добре що він купив.
- Я не можу зрозуміти: як людина такого віку може похвалити такий легковажний поступок молодого хлопця? - Розвела руками Ліза від здивування.
- Зараз зрозумієш: говорила мама що тепер він може собі взяти Тамару вашу сам один і ніхто не буде тягатись за ними слідом, так як в машину лізуть Піцик і ще там хто.
- Лишень тепер постарайтесь щоб Валерій все ж таки позбувся мотоцикла.
- Ти навіть за нього хвилюєшся Ліза.
- Коли б не хвилювалась, не просила б Ріту за нього; що він ще розуміє про життя...
- Ой, - зітхнула глибоко Наталя, - буде мати ваш художник і жінку гарну і тещу добру. - Наталя витягнула гаманець щоб оплатити вечерю.
- Я вже не такою доброю, просто стараюсь бути такою, - скромно відказала Ліза.
- Ліза, якщо ти дітям не дозволяєш всього чого їм хочеться, а вони продовжують тебе любити і спілкуватись з тобою, тоді я повинна признатись що в тебе просто талант. А це що ти не зробила кар'єру свого часу, маючи для цього можливість та здібності, я думаю що дивлячись на свою сім'ю, ти ніколи не пожалієш що вирішила провести життя шляхом материнства, та цілковитої відданості для рідних тобі людей.
- Знаєш, - встаючи за столу добавила Ліза, - я колись так дивилась на покійну бабусю Сусанну, вона любила коли її сини усі четверо сядуть і щось розмовляють, а вона з сторони лиш дивиться і любується ними, напевно для неї і саме її діти були кар'єрою задля якої вона присвятила життя.

- Бачиш, сама говориш, - виговорила швидко Наталя. - В тебе така ж сама кар'єра, а якщо взяти тоді що людині на старість потрібно, як не тішитись дітьми які живуть правильно.

- А ще я росла самотно і завжди думала щоб в мене було більше людей в домі.

- Все правельно у вас Ліза; я тепер так побачила і є чого навчитись другим людям.

Ліза не сподівалась такої відвертості від Наталі в свою адресу, вона просто побачила наскільки Наталя змінила свою думку та позицію, навіть переступила норму вдержання та дозволила собі щирі признання, яких вона не соромилась висказувати того вечора.

27

Повернувшись додому, в Лізи був піднесений настрій. Вона раділа від того що почула від Наталі, Ліза зрозуміла що її старання в домі між дітьми та рідними, недаремними. Коли сама Наталя вже так задумалась, виходить тоді все добре.

Ліза не знала всього що творилось в душі Наталі, так як Наталя їй не призналась в багатьох речах. Так як скоріше Наталя жила під впливом своєї матері Ганни Михайлівни і все що мати вимагала від неї здавалось правильним, тепер в Наталі погляди змінились. Для Наталі був шок коли вона почула про те що син вислав банком таку суму грошей, а ще коли вона довідалась звідки син знав того афериста, який так хитро його хотів обманути, в неї пропала впевненість що син застрахований від проблем. В те що Валерій все вирішує передбачливо і правильно, Наталя перестала вірити від того моменту, від коли вона вислухала маму Сергія. Натомість, коли все вже стало відомо, Наталя зрозуміла і повірила в те, що справді саме через кривду невинному хлопцеві, який безвинно полюбив Тамару, а тим більше за кривду сироті, спіткало Валерія те, що насилу вдалось відвернути від нього. Від того часу Наталя стала роздумувати над тим що говорила Ліза, приглядатись як вони живуть з Віктором, а поруч Олеся і Юра, щоб вести образ життя сумлінний та спокійний, стараючись нікому не завинити, нікого не образити, і допомогти навіть тим, хто зробив для них лихо і аж ніяк не заслуговує на співчуття.

Перед Наталею став приклад її діда Михайла, вона знала що все золото пропало якого він награбував і відібрав насильно, лиш скоріше вона все списувала на час в якому він знаходився, так як тоді не один був подібним до нього. Але гроші були найбільш чутливим та болючим нервом її родини і саме через гроші які ледь не втратив Валерій, в самої Наталі повернулись напрямки думок і бачення на життєві речі в іншу сторону.

Того вечора Наталя не призналась мамі де вона була і з ким провела час, вона знала що мама не любить коли мова знову заходить про невдачу Валерія, а тим більше що приходилось звертатись до Лізи і Ріти. А насправді вже Наталя від мами стала віддалятись і багато в чому не годитись, хоча вона мовчала і поки що протестувала мовчки.

Ліза навпаки того вечора була задоволеною приїхавши на своє подвір'я. А так як денна гаряча погода вже вгамувалась і вечором провівав вітер з океану, хотілось побути на дворі. Тим більше перед очами Лізи стояла чудова композиція: Тамара лежала в натягнуті сітці а кіт простягнувся в неї на животі, ліниво розкинувши лапи. Ліза підійшла і стала гойдати дочку, Тамара лиш відчинила очі і усміхнулась.

- Мамка, якщо ти мене заколишеш, я буду тут спати до ранку.

- Я тебе колисала маленьку, а тепер нехай твій Юлік тебе колише коли приїде. А ще краще так живіть, щоб справді було кого колисати скоро.

- Якщо тобі хочеться колисати когось, тоді можна щось придумати.

- А думати не потрібно, вже давно все продумано.

- Мамка, ти вже жартуєш як бабуся Таня.

- Я зовсім не жартую, я навіть дуже серйозно з тобою.

- Перекажу Юліку завтра, тому що він зараз вже спить. - Тамара взяла маму за руку щоб глянути на годинника та порахувати яка година у Львові. - Мамка, для чого тобі такий годинник що навіть не видно яка там година? Правда камінчики гарні на ньому.

- Подарунок від покійної бабусі Сусанни. Я лиш приїхала сюди в Штати, а бабуся вже тут була. Вона мені купила його і він до тепер в мене. Один раз лиш тьотя Ріта в магазині батарейку замінила і він іде правильно.

- Як новий виглядає.

- А я не ношу його часто, лиш так якщо кудись в ресторан, або парі коли в кого буває. Тамар взяла в руки kota, повернула його до себе і промовила:

- Ще два тижні почекати мені і я вже тут не буду жити з тобою Бонні.

- Тамка, ти може не знаєш а можливо забула, - почала поважно Ліза, - лиш я хочу тобі сказати щоб ти, і також Юлік, мене простили за те що саме дату весілля я захотіла на третього липня. Можна було тиждень швидше, лиш я хотіла щоб весілля відбулось саме на початку липня.

- Щось пов'язано з вами напевно? - Запитала Тамара, маючи на увазі батьків.

- Навіть досить пов'язано: саме четвертого липня, ми вперше побачились з татом.

- А, «вечірня пожежа», - усміхнулась Тамара.

- Важко повірити що від того вечора пройшло вже двадцять чотири роки...

- Тоді я все розкажу Юліку.

- Також можеш сказати що це моя остання воля така була, так як в майбутньому я не в праві вмішуватись до вашого спільного життя.

- А колисати хто буде нам, коли хтось в нас народиться?

- Я згідна, лиш коли хто народиться, так він чи вона, коли мене буде кликати бабусею, не знаю як мені привикнути.

- Нічого страшного: домовимось щоб тебе кликати так як зве Юлік.

- Юлік? А як він зве мене цікаво мені?

- Мамка Ліза.

- Сама придумала?

- Правду кажу. Так що все одно стати в стороні від нас не вдасться.

- Звичайно що це питання не відноситься зовсім до того що я сказала. Просто щоб планувати ваші розрахунки, назначати дати і таке інше, ми з татом не будемо, ви собі вже самі вирішуватимете такі справи, а в нас ось двоє ще підростають і їх потрібно вивести в люди. Так що тобі вже потрібно думати про життя по-дорослому.

- А я вже давно сказала Юліку що ми магазин відчинимо.

- А я також вже давно, хотіла тебе запитати одну справу - почала Ліза оглянувшись - ось ти все розказуєш йому, воно добре, лиш чи Юлік про себе тобі також все признається?

- Багато розказував про себе.

- А ось наприклад таке питання: дивлячись на нього, важко повірити щоб він до того часу як тебе побачив, не дружив з жодною дівчиною, можливо любив якусь, він тобі щось признався в такому?

- Признався, - відповіла Тамара.

- Може в нього там залишиться дівчина, яка буде плакати на тебе? - Ліза натякнула таким питанням щоб взнати чого більше про минуле Юліка.

- На мене буде плакати?

- Я ж не знаю, ти говориш що тобі признавався в такому твій коханий.

- Тоді послухай: до нього чіплялась одна, хотіла щоб він навчив її малювати, Юлік покликав до себе, а вона вкрала якусь штуку в дяді Яші. Альбертович сказав щоб більше її там не бачив, на тому курси мистецтва закінчились. Пізніше ще одна приглянулась, лиш вона його хотіла використати щоб доказати своїй однокласниці, яка забрала в неї хлопця, мовляв вже є кращий від попереднього. Юлік все взяв і став в сторону. Він дуже таким, схожим до тебе: так все вірить, вірить що в кожного є доля своя, коли щось не правильно починається, тоді далше буде ще гірше, говорить мені що саме гірша помилка коли

людина обманує сама себе. Наприклад буває так що хтось розуміє що любові немає, але хлопець чи дівчина починає себе заставляти, думати немов все добре, немов любов з часом появиться, а чого такого аж надто потрібно і так далі. В результаті розчарування, людина лиш винить тоді сама себе, так як те що є насправді, воно обов'язково покажеться.

- А ось це що ти мені розкажеш, Юлік тобі так говорив?

- Він багато більше казав, лиш я тобі так трошки, а все решта для мене.

- Розумно... Бачу справді багато так думає як я, - призналась Ліза.

- Він тобі буде подобатись, сама побачиш.

- Тоді як він рахує: побачивши тебе в літаку, він зрозумів що ти його доля?

- Він боявся так подумати, просто порахував що я американка якась і мені не до нього.

Правда через короткий час передумав і здогадався чому я не могла всидіти в кріслі. - Тамара почала сміятись сама з себе.

- Але там були ще інші хлопці, вони усі дивились на тебе, тоді звідки Юлік міг додуматись що тобі не сидиться саме через нього?

- Хлопці дивились усі, лиш я не дивилась на усіх, а лиш на одного, тому він все зрозумів.

28

Пізно вечором, коли Віктор вже вклався в ліжко, Ліза ще була у ванні. Вийшовши вона пішла в спальню і просто стрибнула на високий матрац спального ліжка. Віктор прокинувся і повернувся до дружини:

- Ліз, чи чому скачеш як антилопа?

- А хіба не можна?

- Я вже майже спав а ти мене розбудила.

- Я все одно була наміряною тебе розбудити.

- А завтра мені машину одну на аукціоні забирати, знову знайшов для нашого Аркадія Ілліча Ягуара крутого.

- Нічого ще виспишся, просто в мене гарний настрій сьогодні.

- З якої радості?

- Ми були в ресторані з Рітою і з Наталею, Наталя нам поклала вечерю, вона почала мені трошки свою душу відкривати свою. Одним словом дуже захопленою вона що у нас діти слухняні і люблять нас діти. Тепер вона немов зрозуміла що так як ми живемо - воно правильно, а так як вони живуть - все навпаки. Про наших дітей говорить з захопленням.

- Ми ж стараємось для них.

- Вітя, багато батьків стараються для дітей, грошей дають їм більше від нас, лиш діти їх не люблять і навіть не можуть вислухати те що вони просять, я вже не кажу щоб виконали. А коли строгіше до них, тоді взагалі в хаті тайфун.

- Тоді в нас діти гарні виходить.

- Також правда...

- А знаєш що Ліза, я ніколи не думав що ти коли вийдеш за мене, так будеш перейматись дітьми над міру. Я просто уявляв тебе такою світською дамою, тим більше коли ми дружили ще перед тим як мене забрали в армію, я ніколи не чув щоб ти щось про дітей так захоплено говорила чи взагалі цікавилась як нам побудувати сім'ю. Звичайно що Олеся переказувала мені що ти з нею про дітей говорила ще дівчиною, що тобі хочеться сім'ю мати, лиш тоді сама знаєш в якому віці ти знаходилась і тому приймати твої мрії за таку міцну основу було просто смішно. Думав собі: дитина заплаче і бажання сама собою згубиться в молодій мамки.

- Частково правда що я в юності була егоїсткою, хоча я завжди хотіла мати сім'ю, я ж самітною виростала і тому думала щоб в мене були діти, і при тому не одне дитя. Але плюс до того бажання в мене в один час спалахнуло таке відчуття що від тоді я стала ще більш думати по цьому поводу.

- Що саме трапилось і коли?

- Можливо ти не повіриш, лиш так було: коли прийшов був той лист першого березня дев'яностого року, я там прочитала що у тебе і тієї вигаданої Ані буде дитина. Ось тоді я стала думати собі: наскільки дитя, може пов'язати людей між собою, які навіть помилково зачали його. Я стала собі уявляти що коли б у мене було дитятко твоє, наскільки я б могла мати більше права до тебе. Лиш воно не основне щоб мужчино покласти в безвихідне становище. Основне полягало в тому що ти носиш біля серця людину від любимої людини, а коли воно народиться нічого не знаючи про свій початок, як цікаво дивитись на дитятко і мріяти собі, навіть скривдженій поплакати над його колискою. Саме від тоді в мене появилось таке бажання. Я тоді сказала своїй мамі: якщо в мене будуть колись діти, тоді тільки від Левчука.

- А тут вже не те що діти, можливо онуки підуть скоро...

- Вітя, а коли я в ресторані була, ти чим займався?

- В мами був. Говорив з дідом і дід мені як завжди став рахувати свої роки, вже вісімдесят п'ять буде йому в грудні. Казав що зір в нього покращився; став видіти добре.

- Головне що при пам'яті, буває в такому віці що люди вже не впізнають своїх рідних не те щоб щось пригадати.

- Казав дід немов вчора було коли він на роботу ходив до колгоспу, Петро їхав на возі і все за політику щось любив зачепити на бесіду. Здається недавно ми в школу ходили, Олеся постійно фартушок свій гладила, вона думала що люди не мають нічого до роботи лиш дивитись як мала Журичка вбирається. А я з Колькою по Бистриці на роверах як любили гасати: жили тоді люди і думали що так вічно буде в нас. Юра любить часто пригадувати і говорити що діти наші ніколи не будуть знати як воно було, як можна жити іншим способом життя... Пригадує бувало літо, жнива, на полі комбайни, машини, скирти складають, а ми, діти, бігаємо і радіємо що живемо на світі. А коли осінь, я лягаю спати і слухаю як трактор оре городи людям, так довго що я вже засипаю, а ранком дивлюсь а все вже переораним за ніч. А коли на колгоспному полі трактор такий сірий їде, а за ним птахи з скиби на скибу перелітають. Одного разу ми були дітьми і десь нас чотири хлопці приїхали роверами на поле, тракторист під'їхав на край поля, щось вийшов щоб подивитись до трактора. А хлопці його стали просити: «вуйку провезіть в кінець поля і назад!» Він навіть не став слухати, сів в трактор, а коли вже рушав, поглянув на нас. Раптово висунув голову з дверей дизеля і питає: «кого повозити?» Хлопці один наперед одного: мене, мене! Тракторист поглянув на мене що я мовчав і каже до них: «цього хлопчика повожу!» Сів я з ним в трактор, а він мене запитав наскільки я пам'ятаю тата свого покійного.

- Непевно тому що ти без батька виростав, він взяв тебе з поміж хлопців.

- Я так само подумав зразу, він мене ще по голові так погладив і глибоко зітхнув...

- Серед простих людей є доволі співчутливих, - прошептала Ліза.

- А пізніше вже дощі осінні, і перший сніг... А яка радість була в Олеськи коли сніг падав такий волохатий, вона дуже зиму любить до тепер. Олеська вибігала на город, дивилась чи вже земля покрилась снігом, як за рікою ліс ставав поступово білим... Ой все перейшло немов вчора, а насправді скільки років проминуло...

- А в моїй родині, завжди Ріта пригадує Абхазію.

- Напевно їй є чого пригадувати, особливо коли вже підросла була трохи.

- Ой навіть не наводи мене на такі думки, як вона мені тут в магазині, коли ми працювали, почала все признаватись, лиш що вдієш: що було - воно було.

- Все Ліза, давай спати, - промовив Віктор.

- А «Ягуар» гарний, якого ти маєш взяти завтра?

- Сама розумієш що наш Аркадій Ілліч не буде їхати на чому будь. Тим більше зараз зять приїде до них.

- Який колір тієї машини?

- Темно-сірий. Такий самий як був колір вашої Волги.

- До речі Тамара хоче взяти твою машину, в ній верх відчиняється.

- А номери в мене дилерські.

- Тоді зареєструй на неї, чи на Юліка можна.

- А ти знаєш де найперше в світі почали видавати номерні знаки на автомобілі?

- Напевно десь в Німеччині.

- Ні, ближче до нас. Перші номери почали видавати в Америці і саме в штаті Нью Йорку.

- Давно було?

- Дев'ятсот першого року.

- Тоді давно; більш ста років.

- Так Юра мені сказав, він у нас автомобіліст з дитинства. Навіть пам'ятає що це відбулось двадцять п'ятого квітня, того ж дев'ятсот першого року.

- Двадцять п'ятого квітня, народилась наша племінниця Лізочка, в Андрія і Людки.

- Бачу ти також дати пам'ятаєш, лиш що кому: Юрі машини, а тобі діти пам'ятаються.

- Колись мама пам'ятала дуже дати, номери телефонів, цифри і адреса. В неї робота така була постійно з цифрами.

- Напевно математику знала добре в школі.

- На олімпіаду їхала з школи колись.

- А наша мама літературу любила дуже: вірш для неї вивчити як прочитати.

- Я коли з тобою познайомилась, так була з'їхала в школі що мене не впізнавали. Голови нічого не бралось взагалі. Правда до екзаменів готовилась, щоб оцінки гарні були в мене. А тато мене виручив був на екзамені фізики, наговорив мені про літаки; я п'ятірку отримала тоді.

- Добре як нашій Тамарі: побачила хлопця, закохалась і вже він їде до неї, а коли якісь обставини і що тоді робити? Дівчина мучиться, а поради нічого не порадиш.

- Не тільки дівчина, людина яка любить, а жити не може з тією яку любить, тоді буде вона мучитись і в п'ятдесят років.

- Ліза, а ти мене любиш мучити половину ночі я так бачу, я б же спав був три години. - Простогнав стомлено Віктор.

- Я тебе люблю, тому хочу розмовляти навіть в ночі.

- Тоді що ще тобі щоб вже на сьогодні було досить?

- А я не знаю що саме мені одіти на весілля.

- Вже можеш не починати хоча з тим серед ночі? Одінеш якесь плаття довге до землі і будеш як циганочка ходити.

- З Рітою порадились потрібно.

- Точно з Рітою; лиш щоб весілля так не закінчилось як в Давида колись.

- Ми не можемо пригадувати, тому що Ріта мені ріг подарувала і просила прощення.

- Я ж забув що у вас там по-кавказькому.

Ліза стала думати що їй одіти на весілля дочки, а Віктор вже не хотів нічого питати, щоб ще яку тему не порушити серед ночі.

Проїшов ще один тиждень. Дев'ятнадцятого червня день був субота, до весілля залишалось рівно два тижні, враховуючи самий день весілля. Здається вже все було

готовим: приміщення для гостини замовлено, та певна сума оплаченою. Запрошення також вже було надруковано, з платтям дружб та дружок вирішено. Володька також вже погодився щоб Джоана була дружкою, лиш Тамара повинна була домовитись щоб Олеся не приставаала до неї з своїми запитаннями. В церкві також вже Віктор перемовився по поводу шлюбу та інших урочистостей. Все встигнули за минулий тиждень, навіть Ліза домовилась з Ростиславом, який повинен був знімати на відео, та робити світлини під час весілля. Але не було, можна сказати чи не найголовнішого: Тетяна не ще вирішила на яку дату взяти квиток для нареченого.

Звичайно що люди коли збираються летіти з США в Україну, чи навпаки, вони замовляють квитки завчасно, інколи два місяці перед датою. Тетяна як працівник агентства, Аерофлот, не спішила, так могла замовити квиток навіть за три дні. Для неї не було проблемою вибрати рейс, а також домогтись скидки яку лиш було можливо зробити. Квиток був замовлений скоріше, лиш дата не була вирішеною.

Тієї суботи, Тетяна приїхала щоб зустрінутись з дітьми і обговорити дату прильоту Юліка. Тетяна приїхала сама, без Аркадія, вона покликала Віктора з Лізою на двір так як була гарна сонячна погода. До розмови приєдналась також Олеся і само собою Тамара.

- Я дивилась і є дві дати такі що нам підходять, - почала пояснювати Тетяна, - одна дата вже у вівторок таки того тижня коли буде весілля, тобто двадцять дев'яте червня, а також є вільне місце в п'ятницю на чотири дні скоріше, тобто від вчора за тиждень, тоді виходить дата двадцять п'яте червня.

- Скоріше! - Вигукнула Тамара.

- Ох не терпиться. - Пожартувала Олеся, відчуваючи щастя за племінницю.

- Ні, краще пізніше, давай мама у вівторок. - Майже наказом промовила Ліза.

- Я так і думала, - сплеснула руками Тетяна.

- Тамара, піди пограйся. - Ліза звернула до доні.

- Я гратись, я хіба маленька? Тут вирішують про мого жениха здається.

- Іди я сказала. - Ліза суворо глянула на дочку.

Тамара неохоче встала і направила в сторону дверей. Ліза глянула за нею, почала викладати свою думку:

- Я хочу що в них була шлюбна ніч, щоб не було так як зараз робиться в усіх молодих. наприклад мені є про що пригадати, також коли в них так буде, тоді буде правильно.

- Ліза, - почала Тетяна, - я думаю що навіть коли Юлік приїде скоріше, обставини не зміняться, хіба чотири дні вже таку роль грають велику? Вони ж навіть ще за руки не тримались, не цілувались, а ти вже так боїшся немов я не знати чого пропоную.

- Мама правою, - сказав авторитетно Віктор.

- Вітя, коли б ти був трошки серйознішим, тоді Тамара не попала б була в аварію. Ти знав що вона на мотоциклі возилась, а мені не признався, - докорила Ліза чоловікові.

- Давай не будемо минуле пригадувати, нам зараз не до того, лиш все таки мама правою. Давай подумай сама: коли Юлік прилітає в п'ятницю, в неділю піде з нами в церкву, Тамара разом з ним там роздадуть запрошення людям, яких ми хочемо побачити на весіллі. Також познайомиться хлопець з родиною нашою більше, а жити буде в мамі нашої. Там часу буде мало до чогось такого так як потрібно молодим їхати орудувати і таке інше, а взагалі ми не будемо ходити за їхніми ногами, адже за нами ніхто не ходив. А тепер Ліза подумай з іншої сторони, тобто коли він прилітає у вівторок: Тамара в неділю роздасть запрошення без Юліка, усі люди готуються на весілля, а коли щось трапиться скажімо непередбачене? Ми знаємо що віза в нього підклеєна, може щось з погодою, на рейс запізнитись і багато чого може трапитись, що тоді? Нехай ми перенесемо знову дату, лиш людям як ти будеш повідомляти що все змінено? В родині можна передзвонити, але в нас немає телефону до усіх хто буде запрошеним. Я рахую не серйозно коли молодий у Львові, а ми запрошуємо людей на весілля.

- Взагалі ти правий Вітя. - Здалась Ліза, подумавши над тим що почула.

- Я також так думаю, так буде краще і для нас і для молодих, - промовила Тетяна.

- Ліза, - почала Олеся, - чому ти переживаєш про молодих, вони поки зближаться одне до другого, тоді можливо їхня шлюбна ніч буде в кінці липня.

- Себе пригадай. - Усміхнулась Тетяна, поглянувши на Лізу.

- Мама, вже не починай, тут серйозна розмова а не жарти, - відмахнулась Ліза.

- Ви собі самі жартуйте, а мені їхати потрібно. - Тетяна стала збирати з столика свої речі: ключі, мобільний телефон та гаманець. - Тоді домовились щоб Юлік приїхав на наступну п'ятницю? - Тетяна стала дивитись на Лізу.

- Добре мама, нехай так буде, Тамара також вже чекала досить.

- Тоді коли будемо живі-здорові, в п'ятницю зустрічаємо зятя на «четвірці» в Кеннеді.

- Спасибі мама, - на прощання промовила Ліза.

Коли Тетяна стала виїздити на вулицю, Олеся звернулась до Лізи:

- Все буде так як ти хочеш Ліза. Тамара вона хоча знає Юліка лиш вони знаходились на відстані, так що вона ще буде його стидатись якийсь час, а можливо в них буде шлюбна нічєнька пізніше навіть.

- Нічого: мають вони час для того, - усміхнулась Ліза, - а коли Тамара виявиться справді такою, тоді нехай слухають як в ночі соловейки співають, Юлік любить таку романтику, сам мені сказав. Замість шлюбної ночі, буде в них солов'їна ніч.

- Коли б були побрались в травні як ми хотіли, тоді могло б так бути - сказав Віктор - а зараз вже для солов'їв відпочинок, вони здається весною співають найбільше.

З дверей хати показала Тамара, Ліза побачивши її покликкала:

- Тамка, ти образилась на мене?!

- Скажи коли Юлік приїде, тоді я скажу чи образилась чи ні.

- Двадцять п'ятого, на наступну п'ятницю.

- Тоді я не образилась. - Тамара навернулась щоб іти в хату.

- Куди побігла?! - Зупинила дочку Ліза.

- Юліку написати.

- Напиши щоб він все правильно зрозумів: спочатку буде жити в бабусі Марусі.

- Він вже давно все знає. Знає що мене ніхто не дасть йому скоріше, знає що в нас по кавказькій традиції, знає що мамка Ліза понад все цінить шлюбну ніч і навіть знає що буду мати тоді твій рубін.

- А хіба я тобі обіцяла його?

- Тьотя Олеся сказала щоб я попросила тому що він приносить щастя.

- Щастя приносить любов і вірність, - виправила дочку Ліза.

- Тоді буду без каменя?

- А краще з каменем. - Ліза усміхнулась щасливою усмішкою...

Коли Тамара заховалась за дверима побігши в хату щоб написати коханому, Віктор промовив до сестри і дружини:

- Віддаємо її а вона ще зовсім дитина.

- Нічого собі дитина нівроку, - відказала Олеся.

- Я маю на увазі ще дитячий розум, а так зверху дівка в самий раз, - усміхнувся Віктор.

- Діти вони завжди для батьків діти - промовила Ліза - запитайте бабцю Настю чи діда Федора, хто для них мама Маруся?

- Все правильно Ліза, - погодився Віктор, - поки батьки живуть, для них їхні діти і будуть дітьми, навіть коли тим дітям буде по шістдесят літ...

Знову тиждень пробіг дуже швидко. Молодого хлопця очікували дві драматичні події: прощання з учителем-художником, в квартирі якого Юлік проживав кілька років і зустріч з коханою на американському континенті.

Яків Альбертович тримався до посліднього моменту, він сам себе старався розрадити, говорив що візьме квартирантів які навчаються на художників і надалі буде проводити з ними уроки мистецтва. Але коли вже все було зібрано в дорогу і Юліку залишилось переночувати останню ніч в квартирі дяді Яші, Альбертович здався і почуття взяли гору на його стійкістю. Воно не дивно, адже юнацькі роки молодого живописця проходили тут поруч старого таланту, з хлопцем старий ділив свої переживання і радості, успіхи і невдачі. Тепер коли взяти когось іншого, потрібно привикнути до іншої людини, її характеру, поведінки, капризів і так далі. Альбертовичу, як і багатьом старим людям, вже не хотілось жодних перемін, він радий був щоб все залишилось так як є до тепер, лиш також розумів що так продовжуватись не може. Молодого хлопця визивала дівчина до себе і старий змушений був з тим змиритись, хоча через смуток.

Самому Юліку також було жаль дяді Яші, він вговорював його, обіцяв що через рік часу можливо приїде в гості вже з молодою дружиною, розкаже більш про життя в Америці. Насправді почуття розлуки та смутку хоча було присутнє хлопцеві, лиш воно немов останній сніг в темному борі який вже хоча і холодний, лиш його холод не в силі протистояти весняному теплу і залишається одне: танути та зникати. Порив любові до коханої, красивої дівчини з Лонг-Айленду, був наскільки міцним, що хлопець лиш думав коли його ноги стануть на бетонну підлогу аеропорту Джона Кеннеді, коли він побачить нарешті не на екрані а поруч ту яка запала йому в серце від того часу, від коли він її побачив, також в тому ж самому аеропорту. Хоча насправді Юлік побачив Тамару в салоні літака, лиш все ж таки літак стояв там де скоро повинен приземлитись вже інший літак, той самий який понесе його на свої крилах через повітряний простір до іншого берега, на той самий Лонг-Айленд, на острів, якого вже Юлік рахує найкращий куточком на планеті...

Юлік знав на чому можна розрадити Альбертовича і він пустив в хід те що собі надумав. Юлік став говорити що коли той візьме других кватирантів, наскільки він зможе заробити на них грошей, адже у Львові житло ціниться досить високо. Хоча Юлік платив за послуги половину грошей, лиш Альбертович не вимагав з хлопця більше, знаючи що коли стане домагатись, той поїде геть від нього. Двох їх об'єднувало мистецтво і тому Юліку вдавалось жити дешево у Львові. Правда хлопець старався не говорити скільки він заплатив за тут чи іншу річ купуючи модний одяг, щоб не злити господаря квартири, так як сам Альбертович носив плащ ще з вісімдесятих років. Старий не розбирався на сучасному одягу, а коли Юлік появлявся в джинсах протертих до дірок, Альбертович думав що хлопець їх купив в гуманітарній крамниці. Знаючи справжню ціну, дядя Яша став би бурчати про таку трату грошей, а ще на «подерті» джинси.

З цієї причини, Юлік став рахувати скільки дядя Яша заробить на квартирантах за один рік, а так як він вже малювати так багато картин не може, тоді в самий раз йому позбутись такого квартиранта а придбати нових таких, що будуть змушені платити за житло. Старий подумав і відказав що мабуть перемістить майстерню в малу кімнату а велику віддасть справді в оренду щоб жили якісь люди, можливо студенти, краще щоб дівчата - став в голос мріяти старий художник.

Тим часом за океаном до приїзду Юліана готовилась не лишень Тамара, а вся родина. Ліза, цілий день вимивала люстра серванту, сервізи, світильники, робила генеральний порядок в домі. Навіть Руслан погодився щоб прибрати машину для сестри, так як Тамара не встигала все зробити. Він взяв пилосос, щіткою вичистив на підлозі, сідла, після натер панель і хоча автомобіль був помитим, все одно помив його знадвору.

Так само відбувалось в домі Марійки, навіть більше: сама Марійка була зайнятою кухнею, а Лев разом майстром (тим самим що був з Боснії і Герцеговини і скоріше малював хату знадвору), клеїли дорогі шпалери в центральній кімнаті. Шпалери були

темними кольору морської хвилі і потрібно було досить клопітливо підбирати щоб орнамент був одно ціле і відповідав в загальному вигляді як одностайний. Правда самі шпалери не клеїлись з самого низу стіни, так як майстер майже до половини стіни набив карниз і внизу стіну помалював фарбою темнішою за шпалери. Майстрові платили не за години а за роботу, тому він хотів закінчити працю до вечора, щоб Лев зміг розставити на місця дивани і все решта.

Дід Федір чистив буду Мухтара і подвір'я яке було обведеним для собаки. Він сказав що здалося б заді хати почистити щіткою і водою дах від голубів, лиш Марійка запротестувала, так як дах був стрімким, і вона побоялась щоб хто не впав перед весіллям і не було зайвої проблеми.

Під вечір Віктор з Лізою приїхали до Марійки і Лева. З ремонтом майже все було закінчено і майстер з Левом сиділи за столом, вечеряли. Ліза поцікавилась де Юлік буде спати тих кілька днів до того часу поки вже перейде щоб жити разом з Тамарою до її батьків.

- Ми хотіли - стала говорити Марійка - щоб йому звільнити одну кімнату тут внизу, лиш так подумали щоб краще в підвалі в дитячій він був. Може ранком захоче поспати довше, а тут будуть ходити йому по під дверима а там сухо, тихо і спокійно. Він час змінить і напевно спати захоче вже після обіду, так як там вже вечір в такий час.

- Скоріше всього йому не до сну буде, - посміхнувся Віктор.

- Я ж говорила щоб зразу ішов до мої батьків, а Тамара, - стала пояснювати Ліза, - там вже все наготовлено, лиш Тамара стала проти, мовляв туди дальше їхати а тут близько до вас. Так вже погодилися, хоча один тиждень всього залишається.

- Юлік вже напевно скоро вилетить зі Львова? - Запитала Марійка.

- Коли в нас буде перша ночі, він виїде з дому, так Тамара порохувала. Ми будемо телефонувати до Якова Альбертовича, він його буде проводити на літак, запитаємо як відбулось і як полетів, - пояснив Віктор.

- А нас усі так чекають - промовила Ліза - навіть Белла щось малює і хоче показати Юліку що вона також уміє малювати. Руслан допомагає Тамарі, машину помив, свою кімнату прибрав, питав мене як йому одітись завтра в аеропорт.

- А як там зі сторони Ковальських? Валерій не робить якісь акти? – Оглянувшись, запитала тихо Марійка.

- Я думаю що він вже свій спектакль відіграв. - Відповіла впевнено Ліза.

- Тоді добре, щоб в спокою відбулось весілля як повинно бути.

- Ліза тоді використала момент, - став пояснювати Віктор, - Валерка попав в проблему а вона з Рітою його виручили. Коли б він зараз був завинив скільки грошей, хіба нам було б від того краще? Тепер він не винен нікому, а нам справді краще від того, так що інколи потрібно робити як Олеся сказала заді на перед, тобто по-єврейськи. Тепер вже ні він, ані баба Ганка, лица не матимуть якусь шкоду робити і взагалі чого він доб'ється вже. Має собі Аню, нехай також би женився і жив як люди, але то їхня справа, а нам добре щоб наша дівка дочекалась свого свята.

- Скільки людей будете просити на гостину? - Поцікавилась Марійка.

- На сьогодні вже нарахували сто п'ятдесят п'ять, ще може когось пригадаємо. - Відказав Віктор, - часу ще маємо.

- А з Чикаго Іван приїде?

- Приїде Ваня, як би він пропустив таку нагоду, - усміхнувся Віктор до мами.

- Запросили ми, - стала перераховувати Ліза, - вчительку української мови, Євгенію Теодорівну, батька її, Терезу з Монреалу, пообіцялась приїхати з дочкою, також з маминої роботи жінок, навіть тато якогось знайомого пілота запросив з Клівленда.

- Як його звати було, - став пригадувати Віктор, - ми з Юрою йому машину відганяли, він такий гульвіса підкручений. Виглядає на Фіделя Кастро.

- Нічого, знову познайомишся на весіллі, пригадаєш як звали його, лиш нам потрібно вже додому Вітя, тому що завтра в нас урочистий день. - Ліза взяла Віктор під руку та стала спішити додому.

- Тамарка напевно задоволено такою вже ходить, - прошептала Марійка.

- Не ходить а літає, - відказала Ліза.

- Ой все пережило ся нам а опісля як завжди: щастя і потіха. - Похитала головою Марійка вслід дітям...

31

В п'ятницю, двадцять п'ятого червня, наступив день приїзду Соколика Юліана в США. Тамара не розмовляла з ним в ночі як бувало часто перед тим, вона сказала йому щоб беріг сили для перельоту через океан, а вже коли все буде гаразд і він прилетить, тоді будуть разом. Вже в ночі Тамара зателефонувала у Львів, знаючи що Юлік вже повинен встати і готувитись в далеку дорогу. Але трубку ніхто не зняв з домашнього телефону, мобільний Юліка також був вимкнутим взагалі. Тамара стала хвилюватись, лиш Ліза почала її заспокоювати мотивуючи тим, що напевно вони вже виїхали з квартири а мобільний свій Юлік продав комусь, так як він йому не потрібний вже.

Ліза була правою, саме так все відбувалось насправді, і коли порахувавши що літак вже повинен вилетіти на Європу, де Юлік мав пересадку на великий літак, Тамара зателефонувала знову. Трубку зняв Яків Альбертович, він повідомив що лишень що повернувся з аеропорту і він разом з Сашею, (другом Юліка), попрощались з Юліком. Все пройшло добре, Юлік відпочив перед дорогою і вилетів зі Львова.

Тамара вже не спала до ранку, Ліза також не спала. Почувши що хтось ходить по хаті, Тамара зрозуміла що це мама, так як Ліза любила собі гомоніти якусь мелодію. Через короткий час, Тамара встала, оділа довгу футболку, вийшла з кімнати і стала шукати маму заглядаючи на кухню. Побачивши відчинені вхідні двері, Тамара побігла сходами вниз; вона побачила що мама сиділа біля столика і дивилась в небо...

- Ой, ти також не спиш? - Запитала здивовано Ліза, відчувши що хтось поруч.

- Не спиться мені.

- Воно не дивно, колись дід Федір розказував що коли тато їхав щоб мене зустрінути у Києві, сам дід не спав і бабуся Маруся не спала також. Двоє вийшли на двір і так стояли як ми зараз дві тут.

- Мамка, а що ти думаєш зараз?

- Дивлюсь на зірки і пригадую собі як тоді була ніч коли ти мені призналась що в тебе вже з Валерієм немає нічого спільного.

- Але тут зірки не так світять як там: там такі яскраві і так багато їх.

- Зоряне небо... - Прошептала Ліза. - Ось така тиша, так гарно, а десь там на сході день іде до нас і в світлі дня літак летить, а в літаку хто летить?

- Мамка, ти як маленькій казку розказуєш про рукавичку.

- Інколи в житті буває так як в казці: проблема, сльози а пізніше радість і щастя. Казки, вони також взяті з життя, правда персонажі інколи звірята і таке інше, але все ж таки їхня основа правильною: добро завжди перемагає над злом, некрасиві стають красивими, скромні втішаються, а горді і жорстокі висміяними.

- А в мене так само відбулось в житті. Не один раз Валерій з Анею сміялись з мене, називали «переляканою монахиною», а тепер все повернулось в другу сторону. Навіть Асілла це побачила і сказала мені що вони програли а я виграла.

- Взагалі краще вийшло що не в травні було весілля, адже потрібно ще було навчальний рік тобі закінчити а зараз вже він закінчився і ви двоє собі маєте нагоду кудись поїхати. Ти говорила з бабусею Танею щоб квиток кудись взяла вам?

- Юлік не хоче кудись їхати, він хоче щоб ми зробили круїз на човні навколо нашого острова, так що потрібно просити бабусю Марусю щоб човна нам відпустили.

- Та без проблем, лиш я думала що Юлік захоче кудись подальше відпочивати.

- Який сенс їхати кудись на інший пляж, коли навколо нас океан, також тепло і сонячно. Звичайно щоб коли в нас була зима, тоді могли поїхати туди де тепло, а так як в нас літо, немає аж такої переміни. А Юлік сказав мені що він народився в Одесі, а там є також море і кораблі, яхти, човни і так само як тут. Він дуже море любить, любить малювати море. Казав про якогось художника що жив над морем і постійно малював кораблі і море.

- Може Іван Айвазовський?

- Так він самий, а звідки ти мамка знаєш про нього?

- Бачила десь його картини, він жив здається в Феодосії.

- Юлік казав що батьки були з Галичини його і переїхали туди.

- Феодосія в Криму.

- Колись дід Арк літав літаком в Крим, - пригадала Тамара.

- Воно було колись, а ти думай хто зараз в даний час летить до нас, - усміхнулась Ліза, щасливою усмішкою.

- Мамка, а мені його як вітати коли зустрінемося? Можна перед усіма поцілувати?

- Звичайно. Підійдеш в щоку поцілуєш, він може розгубитись коли побачить скільки людей приїхали його зустрічати.

- А може щоб так багато не їхали?

- Поїдемо ми усі, тьотя Олеся, дядя Юра, Володька з Олегом. Там буде бабуся Таня і все, більш нікого зайвого.

- Щоб хоча не жартувала бабуся до нього.

- Попросиш її про те перед тим як зустрінемося з Юліком.

- Окей.

- А давай зробимо так: ми не підемо зустрічати його біля самого виходу в зал аеропорту, підеш ти одна а краще з Володькою. Коли він побачить що нас усіх немає, йому буде зручніше і він з тобою привітається як йому захочеться без зайвих очей. А вже тоді ви підійдете до нас, ми будемо стояти біля центрального входу, скажімо - правого входу. Я думаю так буде краще для нього і для тебе також. Я пригадую коли я прилетіла в Київ, тоді мене зустрінула першою тьотя Олеся. А коли я віталась з татом твоїм, тоді моїх батьків також не було поруч, вони вже чекали на стоянці біля машини.

- Лиш я не буду так зустрічати Юліка як ти тоді тата зустрінула. - Усміхнулась Тамара. - Я знаю що ти тоді несподівано вдарила його по щоці.

- Ти вже поцілуєш його несподівано і гаряче. - Зітхнула Ліза і стала знову дивитись на зоряне небо.

- Ой, бідний Юлік, йому ще скільки летіти до нас. - Також зітхнула Тамара.

- Щоб усі хлопці були такими «бідними» як твій Юлік, - пожартувала Ліза.

- Мамка, я що таке на Кавказі є що називають «сакля»?

- Хата, або помешкання. По-грузинському дім чи хата, буде «сахлі» напевно звідти походить слово сакля. А чому ти питаєш?

- Юлік сказав що буде малювати картину коли приїде яку назве «Сакля під горою». Я його питаю хто така була Сакля, я подумала що так звалась якась людина, а він сміється і говорить мені: «заміж тебе віддають по-кавказьке, а що таке сакля ти не знаєш».

- А колись коли ми бували разом, я і тьотя Ріта в Абхазії, бабуся Сусанна інколи скаже яке слово а Ріта говорить щоб я відгадала чи слово сказано мовою абхазькою, грузинською чи єврейською. Звичайно що тьотя Ріта кожного разу сміялась коли я не відгадувала, адже вона знала багато слів івриту, абхазьких і грузинських також. А мене навчила була поганих слів, я ж не знала і приїхала мама за мною в Ешеру, я немов хотіла

таке привітання сказати цілим реченням, як висказала, бачу мама на лиці змінилась, бабуся вже оглядається де Ріта поділась, так як зразу зрозуміла хто винуватим в тому що таке говорю.

- А тьотя Ріта напевно сказала як вона любить: «это же круто».
- Тоді ще такий вислів не був модним жаргоном.
- А ти тьотю Ріту вчила української мови?
- Звичайно, вона любила повторяти нашою мовою: «Кіт-муркіт, чеше лапкою живіт». А також я була вже сама придумала схоже: Кітка-муркітка, в неї хвіст як щітка.
- Мамка, дивись вже розвидняється, - прошептала Тамара.
- Нічого дивного, буквально три дні тому було літне сонцестояння, зараз найбільші дні року. - Відказала Ліза поглянувши в сторону сходу, де небо ставало вже буро-малиновим.

32

Ранком почався вітер з океану, Тамара зателефонувала до діда Арка щоб запитати чи посадять літак в таку погоду. Аркадій засміявся і запитав де вона знаходиться. Тамара сказала що ходить по тротуарі біля хати, Аркадій сказав їй що коли її вітер не зносить з тротуару, тоді і літака не знесе зі смуги.

Ліза наказала щоб Тамара ішла до бабусі Марусі і в підвалі на ліжку відіспалась до третьої години, так як вона в ночі майже не спала і ходила сонною. Ліза порахувала що є часу майже сім годин і в підвалі не чути коли хтось ходить по підвір'ї, так як вдома діти не дадуть спокійно поспати. Тамара подумавши що їй прийдеться спати на тому самому ліжку на якому буде відпочивати в ночі Юлік, тут же погодилась.

Прийшовши до Марійки, Тамара відчула прохолоду кондиціонера в підвалі, вона тільки прилягла, тут же швидко понурилась в глибокий сон, так як була справді перевтомленою безсонням минулої ночі.

Вдома, Руслан напором води, помив увесь асфальт на заїзді, підлив квіти, навіть помив сходи Юри і Олесі.

Віктор став в дверях спальні і дивився як Ліза (яка його не бачила) переглядала яке плаття одягнути в аеропорт. Ліза приміряла, ставила знову в шафу, знову приміряла, дивилась у люстро, а Віктору нарешті стало смішно і Ліза почула як він засміявся.

- Ти напевно так не старалась як колись до мене їхала з Америки як зараз хочеш зятя зустрінути.

- Сама не знаю в яке одітись а ще потрібно щоб Тамара нормально оділась а не так як вона любить. Юлік, він сам одівається гарно, адже він побачить і дасть належну оцінку.

- Ви дві хоча перед хлопцем не спорте про одяг, чи ще якусь дурницю там.

- Що ти Вітя? Я вже передам Тамару під його нагляд, а йому як подобається - так нехай вона ходить.

- А мама там буде сьогодні на роботі.

- Так, мама працює. - Відказала Ліза, приміряючи сукню літнього покрою, на якій на кінець зупинилась.

- В цьому гарно буде, - похвалив Віктор.

- А виріз не завеликим?

- Ліза, хто увагу звертати буде, Юлік буде дивитись не на те в чому ми одітими будемо, а на Тамару.

- Також правда, - погодилась Ліза.

- А взагалі яка програма після зустрічі в аеропорту?

- Ми усі поїдемо до мами Марусі, там на дворі повечеряємо і нехай Юлік іде відпочивати. Завтра вже приїде до нас сюди, а в неділю поїдемо щоб в церкві роздали запрошення наші молоді, а після до моїх батьків, щоб Юлік поглянув де буде проживати.

- З неділі неповний тиждень залишиться і в суботу вже фінал.

- Здається вже все готовим, лиш думаю що все одно ми усі будемо зайнятими увесь тиждень. В понеділок Олеся також не піде в пекарню і ми поїдемо щоб собі підібрати одяг на весілля. Може для тебе сорочку гарну куплю, скоріше всього костюм ти не одінеш тому що буде жарко в піджаку.

- А дивись як зараз гарно: сонце, тепло і вітер такий щоб не жарко було.

- Гарний день сьогодні і гарна подія в нас, - промовила щаслива Ліза.

Після третьої години, прийшла Тамара, вона оділа літнє плаття і стала крутитись біля люстра розглядаючи себе.

Так як був робочий день, Віктор сказав що виїхати завчасно і краще там почекати, чим стояти в авто пробках і злитись самим на себе дорогою.

Тим часом приїхала Олеся з пекарні, вона стала говорити щоб хлопців не брати з собою, тому що вони бігатимуть по терміналі а можливо ще поїдуть поїздом по інших терміналах. Ліза погодилась і сказала щоб Руслан з Олегом ішли до Марійки і там грались.

Коли наступив час, Віктор з Лізою і двома дівчатами, а також Юра з Олесею, на двох машинах, виїхали в аеропорт.

Літак прилетів вчасно, Тетяна віднайшла зустрічаючих і сказала що зараз вже побачать того, на кого усі чекають. Тамара ходила і постійно телефонувала до Володьки де той подівся, Володька нарешті поклав свій автомобіль на стоянку і побіг на перший поверх терміналу. Ліза сказала щоб усі відійшли далше, щоб молоді привітались першими, а так Тамара підведе Юліка щоб познайомити з ними усіма.

Тамара стояла і пильно дивилась на два виходи звідки нарешті почали виходити люди, які розмовляли польською і українською мовами. Володька щось говорив до неї, лиш вона немов не чула того тому що хвилювалась в такий важливий для неї момент. В неї вже стали боліти пальці на ногах, так як вона щоб краще бачити, постійно піднімалась вище.

Пройшло більш як година, люди продовжували виходити. Не привертаючи уваги, вийшов мужчина носильник з візком, на якому було два чемодани, він зупинився. Раптово Володька побачив як з лівого виходу вийшов Юлік. Тамара також побачила і взагалі усі зустрічаючі звернули увагу на Юліка, по тій причині що він тримаючи правою рукою, обняв великого іграшкового лева з пухнастою гривною і красивою мордою. Тамара побачивши від здивування склала руки, опустила нижче пояса і стала любоватись як хлопець опинившись немов на сцені перед натовпом людей, він став очами шукати тих хто його повинен зустрінути. Тамара не роздумуючи глянула на охорону яка складалась з двох чорношкірих жінок, які розмовляли між собою веселю сміючись, нагнулась і пролізла поміж двома перегородками. Опинившись на ділянці забороненій для зустрічаючих, вона вже не оглядалась лиш швидким кроком підійшла в притул до Юліка. Хлопець віднайшов очами Володьку, хотів направитись до нього, лиш тут немов з під землі виросла перед ним його кохана дівчина. Юлік з подиву аж відхилився ступивши крок назад.

- Привіт! Ласкаво просимо! - Промовила Тамара і щоб не розгубитись самій і не дати того зробити хлопцеві, вона швидко потягнулась і поцілувала Юліка в праву щоку.

Така відвертість та несподіваність, надала хлопцеві відваги, він поклав на підлогу сумку ручної поклажі і лівою рукою взяв Тамару за талію.

- Привіт Тамка, ти так тут з'явилась немов в казці.

Тамара відчувши дотик його руки на своєму тілі, знову потягнулась щоб поцілувати Юліка, лиш цього разу в губи. А повернувшись обличчям до людей, вона побачила як дві жінки які працювали в охороні, стояли і любовались сценою такої зустрічі. Тамара не бачила що коли вона направилась до Юліка, одна з жінок встала щоб її завернути, лиш не встигла; побачивши таку сцену повернулась назад. Юлік також цього не бачив, так як вже

очами спіймав Володьку і дивився з якої сторони прохід коротшим, щоб ним піди на зустріч. Юлік протягнув лева щоб звільнити руку від нього та взяти сумку, Тамара запитала:

- А ти його для мене привіз?

- Звичайно. Я ледь впросив щоб мене в салон впустили з ним.

- А чому не хотіли?

- В нього квитка немає. - Пожартував щасливий хлопець. - Я шукав коника такого, лиш був гарний один, але великий дуже; хоча сідай і возись на ньому.

- На кониках живих будемо возитись, а ось лева живого мені не приласкати, так що цей в самий раз: ніжний і не кусається. Я дуже вдячна за нього, а найбільш вдячною тобі що ти приїхав до мене, я вже не могла чекати більше.

Двоє направились іти в ліву сторону, Юлік не видержав і нахилившись шепнув Тамарі:

- А ти такою красивою, мені не віриться що ти поруч. - Він обнявши дівчину, вище ліктя торнувся руки і поводив мізинцем. - Ще не забула як тоді в літаку?

- Таке не забувається ніколи. - Тамара весело засміялась, розглядаючи лева, якого несла.

Володька йшов за чоловіком який тягнув візка з двома чемоданами заді, а Юлік з Тамарою ішли двоє перед ним. Доходячи до своїх, Володька дав носієві п'ять долларів на каву, і відпустив його; Юлік навіть не побачив того, так як любувався Тамарою.

Нараз Тетяна побачивши, зупинила розмову яку вели про весілля і погляди усіх звернулись на зал звідки ішли двоє наречених. Тетяна здивовано промовила в пів голосу:

- Ось це так пара нівроку. Ліза глянь які двоє; як на малюнку.

- Мама, лишень не жартуй нічого, хлопець може не зрозуміти правильно подібні жарти, - швидко проговорила Ліза.

Усі пішли їм на зустріч, стали вітатись, так як Юлік вже давно усіх знав хто є хто, лиш він подумав що зустрінути його приїхали лишень Тамара з Володькою і тому для нього така честь була сюрпризом. Мужчини першими обняли нового члена родини, опісля Ліза з Олесею привітались дотиком щоки. Юлік присів та поцілував Ізабеллу, шепнувши їй комплімент на вухо, причому англійською мовою. Опісля він подякував Тетяні за те що замовила квиток, а вона сказала що біжить на перший термінал, так як сьогодні вона ще працюватиме. Юлік хоча був стомленим, лиш кожного разу коли його погляд зупинявся на Тамарі, хлопець усміхався не вірячи що нарешті вони вже поруч двоє.

Володька взяв молодих у свою машину, Олеся сказала щоб їхав обережно, а усі решта сіли в свій транспорт. Дорогою Віктор запитав дружину:

- Лізка, як тобі зять наш?

- Вітя, я дивлюсь і не можу очам повірити що наша Тамара заміж виходить: яка пара вони двоє, як підходять одне одному. - Ліза по-дитячому сплеснула та потерла долонями.

- Я його розумію, я також переживав такий же самий момент в житті як він зараз.

- Ми разом пережили і як бачиш ще на доню передалось нашу, - відказала щаслива Ліза.

Приїхавши до Марійки, Віктор з Лізою побачили що машина Володьки вже стояла на заїзді. Тамара не стала чекати на батьків, які приїхали також до Марійки лиш самі, тому що Юра з Олесею поїхали додому, порахувавши що без них там буде доволі на перший раз для хлопця який приїхав, тим більше що вони вже з ним знали і зустрінули його в аеропорті. Поки Віктор з Лізою і з малою Беллою увійшли в хату, Тамара вже познайомила Юліка з Левом.

Зайшовши в хату, Ліза побачила що Лев тягнув валізки гостя в підвал, а Марійка поралась на кухні щоб дати чогось перекусити після дороги Юліку. В усіх були радісні обличчя, Марійка з радості поцілувала Віктора і Лізу.

- Мама, а зять наш де подівся що його не бачу?

- На подвір'ї за хатою. Напевно Тамара з Мухтаром його знайомить.

- Щоб так не знайомився як Юра колись в нас, коли приїхав нашу Олеську сватати, - пригадав давню пригоду Віктор.

- В нас навіть немає криниці тут, - посміхнулась Марійка.

Насправді Юлік знайомився з дідом і бабою, Тамара його приставила старим Бойчукам. Дід Федір хотів багато чого розказати хлопцеві, так як старі витирали сльози радості, лиш гостя кликали до столу, а дід з бабою не хотіли іти за стіл а залишились на дворі.

За столом Юлік признався що в нього таке відчуття немов у сні, все немов пливе перед ним, він був втомлений з дороги, лиш в даний час не міг щоб просто піти і лягти відпочивати; хотілось все побачити за одним разом. Також Юлік витягнув подарунки яких привіз Русланові, Олегові і Беллі. Для усіх він привіз цукерки прославленої львівської фірми «Світоч», а для Лізи картину на яку нарадила його Олеся.

Хлопець змінивши час і континент не міг їсти багато, Марійка запропонувала йому взяти душ щоб відсвіжитись. Після того Юлік знову вийшов до старих Бойчуків, хоча Тамара хотіла його кудись повести, лиш він став вговорювати щоб завтра, так як сьогодні вже немає часу і спішити немає чого.

Вечором в домі залишились лиш Юлік з Тамарою і старі Бойчуки, так як Лев з Марійкою поїхали по своїх справах а Віктор з Лізою з дітьми додому. Юлік вийшов з Тамарою і сіли разом з дідом на гойдалку, почали вести розмови. Дід почав розказувати в загальному про родину і про минуле життя. Юлік з захопленням слухав, хоча Тамара подумала що він так хоче показати дідові немов йому так цікаво, лиш за короткий час переконалась що Юліку справді цікаво те про що розповідав дід. Тамара не могла зразу додуматись що причина для цього досить міцно оснований, і вона була захищеною в самій основі життя хлопця.

Справа в тому, що Юлік мало пам'ятав своїх батьків, зате його дитинство і навіть юнацькі роки, пройшли в спілкуванні старих людей. Таке середовище не могло щоб не вкоренити свої спрямованості в характері хлопця. Спочатку Юлік проживав на хуторі з старими Соколикми, дідом і бабою, до яких приходили такі ж самі старі сусіди по хуторі, а опісля він став жити з Яковом Альбертовичем у Львові. З останнім, Юлік міг спілкуватись на любую тему, так як не зважаючи на різницю в роках, двох людей об'єднувало мистецтво, і Альбертович навіть дав настанову хлопцеві як тому прихилити серце коханої так, щоб на все життя молода дружина стала вірною. Звичайно Юлік поки що цього не зміг признатись кохані, лиш до поради дядя Яші, він віднісся досить серйозно і взяв їх під увагу. А тепер тут побачивши який дід Федір, а вірніше прадід, був відвертим, Юлік став залюбки слухати те що той розповідав від щирості і радості.

- Знаєш синочку, я тобі скажу так як воно є, правду тобі скажу. - Дід Федір говорив шепотом від чого Тамара взявши під руку Юліка посміхалась. - Я синочку вже старий і мушу правду казати бо так в людей ведеться. Ти добре зробив що приїхав до нас, я вже не знаю скільки ще мені Бог дасть віку, лиш як мене навіть не стане, ти мої слова собі пригадаєш колись. Наша родина, вони дуже добрі люди, ти не подумай що хвалю бо своє, я кажу тобі щирю правду. Ану запитай лиш Юрка, зятя нашого, він тобі так само скаже. Невістка нас любить, вона вже тобі буде тещою, вона дуже розумна і добра людина. Вони так за Тамарку переживали, знаєш, вона дівка фэйна а хлопчиська чіпляються до таких дівок, лиш вона так напевно захотіла як її родичі: віддатись за того кого полюбить і жити так як люди. Бо то зараз знаєш як живуть: одне з другим як в нас колись люди говорили «на віру», а так зараз багато. А нам коли Олеська наша розказала про твоїх родичів, про твою долю, що ти сиротою лишився: ми плакали як слухали. Вітя і Олеська також без тата росли синочку, їм близько таке як в тебе трапилось. Ой що ми пережили були, такий зять наш молоденький, лишень хату вибудували, лишень жити, Марусі наша єдиначка в нас а

тут раз і таке нещастя. Так в нас було сумно роками, аж поки Лізочка не прийшла до нас, а вже від тоді діти стали дружити, ми так само коло них відійшли від того всього горя якого прийшло пережити нам. А тепер добре нам, живемо тут Богу дякуємо, тай ще вік який в нас і то в двох: мені вже буде в зимі вісімдесят п'ятий а ось жінці моїй вісімдесят рівно. Але головне що ми при пам'яті, бо людина навіть як живе а не пам'ятає нічого, або щось говорить таке що вже не знає про що і до чого, тоді вже не життя а просто так: себе мучить і когось в хаті. Так що дуже розумно ти зробив що приїхав тут і я так дивлюсь що ти такий нівроку на вроду що і там міг мати фاینх дівок, але так як ти полюбив Тамарку нашу, воно дуже добре ти зробив і думаю що шкодувати не будеш, поки ви будете жити разом собі. В нас так синочку тут: якщо якась біда в когось, зраз всі помагаємо, якщо радість, всі тішимось.

- Лиш поміж тим ніхто нікому не заважає робити вибір чи те що йому подобається. - Промовила Тамара, щоб Юлік не подумав що він попав в якийсь родове плем'я, де один порядок і усі підкорюються найстаршому голові родини.

- А найбільше, - прошептав тихо дід, - в нас шанується любов. В нас ніхто не побравсь ніколи як то буває що через якийсь розрахунок, чи так комусь треба, але так щоб любило одне одного, бо як нема любові, тоді і нічого добро не буде ніколи.

Юлік поглянув Тамарі в вічі та усміхнувся. Вона побачила який він перевтомлений з дороги, лиш все ж таки не хотів іти відпочивати а продовжував слухати те що розказував діді Федір, який вже почав розповідати про свої молоді роки...

Тим часом, вдома Ліза розвинула свій подарунок. На полотні було зображено подвір'я в літній час, стояв кам'яний будинок, саме такий як Олеся описала, перед будинком квітник і чавунний столик з кріслами. Ліза сама собі усміхнулась і подумала про Олеся: адже лишень вона могла порадити такий подарунок щоб був сюрпризом і одночасно значущістю в домі. Ліза обережно поклала розгорнуте полотно на шафу, так як перед весіллям не було часу щоб шукати раму для картини а вже опісля Ліза вирішила надати картині належний вигляд та надумати куди її почепити.

Через певний час, Ліза стала думати яким способом так поступити щоб Тамара прийшла додому, щоб не залишилась разом з Юліком. Ліза надіялась на Марійку що вона поступить розумно, лиш думати довго не прийшлося: Тамара сама прийшла. Ліза побачивши її, здивовано запитала:

- А Юліка самого залишила?

- Він вже говорив і засинав; пішов спати.

- А він не образиться що його самого ти залишила в бабусі Марусі?

- Сам просив щоб я вже ішла додому.

- Не розумію.

- Наговорила тьотя Олеся йому про різні кавказькі традиції, він не хоче щоб хто подумав що він порушує їх, став просити щоб я вже ішла щоб не було так ніби він не шанує правила нашої родини. Ми попрощались і тому я вже тут, а він вже недалеко тепер.

- А тьотя Олеся хіба на Кавказі жила щоб традиції розказувати?

- Мамка, все відбувається як ти хочеш і давай не роби так ніби ти чого не знаєш, чи щось подібне. Я також в ночі не спала, потім в бабусі Марусі спала трохи, тепер вже не знаю який час і який день на світі, так само як Юлік мій.

- Як гарно сказано: «Юлік мій», - повторила Ліза за дочкою. - Тобі також вже потрібно відпочивати а завтра знову будете разом. Взагалі від завтра один тиждень, а він буде не простим, все потрібно встигнути до суботи наступної.

- Все буде окей. - Відказала Тамара і простягнула руки над головою.

Ліза усміхнулась закріпивши рожеву пляму на шиї Тамари. Вона нічого не запитала, Ліза була щаслива що її доня належить тому, хто її полюбив.

Наступного дня в суботу, трапилась одна пригода. Переважно коли Віктор з Лізою їхали за продуктами, вони купляли їх багато в кількох різних місцях, і поїхавши не швидко повертались додому. Але цього разу Ліза спішила, так як знала що Юлік буде сьогодні в них, він прийде щоб побачити де живе Тамара і її дім, в якому вона народилась і виросла. Ліза знала що Юлік буде ранком ще спати, а вставши він поїсть в Марійки, а вже після обіду будуть мати вечерю з ним тут де живе Тамара. Ліза ходячи по магазинах була такою задоволеною що Віктор постійно жартував з нею немов не доня виходила заміж, а він сам одружувався. Вони зупинились щоб в магазині, якого мали брати Асілли, купити овочів, і купили їх досить багато, особливо фруктів.

Перед обідом до Володьки приїхав Піцик, він приїхав своїм мотоциклом. Піцик знав що в Тамари є хлопець в Україні, він був радий що так все відбулось і Валерій, якого Піцик не любив через те що той забрав в нього Аню, тепер потерпить невдачу, хоча сам Піцик свою невдачу не рахував успіхом Валерія.

Почувши від Володьки про те що Юлік приїхав, Піцик приїхав щоб познайомитись з ним. В той час Юлік з Тамарою були ще в Марійки, лиш коли Володька сказав щоб Тамара привела свого улюбленого, вона сказала що зараз вже ідуть.

Прийшовши додому, Тамара не стала вести Юліка в хату, навіть забула щоб показати йому його авторську картину «Карпатський пейзаж», а стала на дворі слухати що говорили хлопці. Але нараз їй прийшла одна спокуслива думка, вона глянула на мотоцикла і стала просити щоб Піцик дав їй ключ від нього щоб вона могла повозити Юліка на мотоциклу. Піцик з задоволенням дав ключі, і Тамара сказала щоб Юлік сідав заді неї і побачив як вона водить мотоцикла. Володька став заперечувати, лиш Тамара сказала що нікуди не поїде далеко, лишень на сусідню вулицю і швидко їхати не буде, так як тут навіть немає куди розігнати «коня». Юлік спочатку сказав що не вірить в те що вона водить мотоцикла такого, Тамару такий сумнів ще більш потягнув на подвиг. Юлік побачив що вона наполягає, більш не став заперечувати кохані, він всівся заді неї на мотоцикла і Тамара поволі стала їхати вулицею.

Проїхавши кілька вулиць, Юлік думав що вони поїдуть до Марійки, лиш Тамара навмисне об'їздила вулицю далше щоб чого доброго і хто не побачив її на мотоциклу. Але трапилось непередбачене: Володька стоячи з Піциком на тротуарі, побачив як в напрямок додому повернув джип Лізи. Напевно що коли б над'їхало кілька поліцейських машин, вони б не спричинили на Володьку такого враження. Джип став зближатись і Віктор який вів його, заїхав на подвір'я немов нічого не відбувається.

Але Ліза побачивши Піцика, який стояв з Володькою, не побачила ні мотоцикла, ані якої машини, нараз подумала щоб запитати його чим той приїхав. Вийшовши на тротуар. Ліза лишень привіталась, як почула звук мотоцикла і веселий сміх дочки. Ліза оглянулась і не повірила очам: Тамара їхала за кермом, причому без шлема, а Юлік сидів та приговорював щось на вухо Тамарі. Ліза побачивши таку сцену розгубилась, вона не знала як поступити: чекати щоб мотоциклісти приїхали, чи іти геть і показати що вона нічого не бачила. Другий варіант скоро став непридатним, так як Юлік побачивши Лізу, сказав Тамарі, так як він знав з попередніх розмов, як Ліза боїться щоб та не возилась на такому транспорті. Тамара як сміялась, тут же перестала. Мотоцикл збавив хід, і Тамара побачивши маму також розгубилась. Ліза мовчки направились на подвір'я де Віктор вже виклав пакети з продуктами і зачиняв двері в джипі.

Тамара під'їхала, двоє злізли з мотоцикла і Володька сказав сестрі:

- Mom saw you.

- I know.

Юлік зрозумів про що ведеться мова, він поглянув на обличчя тут же зрозумів яке становище. Юлік швидко направився до Лізи, а Тамара хотіла його зловити за руку, лиш не встигла. Підійшовши близько, Юлік взяв пальці правої руки в долоню лівої і вже хотів говорити, лиш Ліза промовила першою:

- Привіт Юлік, як ти вже відпочив трошки від дороги?

- Привіт, я так собі, нічого.

- А Тамка вже водила тебе в хату?

- Ще ні, ми лиш що прийшли.

- Тоді заходь в хату, побачиш як ми живемо.

- Дякую, лиш я хотів сказати щось.

- Прошу, я тебе слухаю. - Ласкаво промовила Ліза, немов до малого хлопчини.

- Це що ви побачили, Тамка не винуватою, це я спонукав її до цього.

- Юлік, все нормально. - Ліза розгубилась і застидалась немов дитина перед дорослим.

- Дозвольте я скажу як все відбулось, - став просити хлопець.

- Юлік, нічого страшного, ти не подумай, як тобі пояснити? - Ліза не знала з чого почати.

- Тамка сказала що вона водить мотоцикла, вірніше що вміє водити, а я сказав що не вірю, от вона хотіла просто довести мені що все ж таки вона вміє. Я спонукав її для того, лиш більш такого не повториться; правду вам кажу. Я розумію яка це небезпека.

Лізу виручила сама Тамара, яка хоча стояла коло тротуару, повернувши голову все вислухала. Ліза насправді не знала що відповісти і як закінчити діалог з Юліком, лиш Тамара промовивши, розрядила становище:

- See moms who advocate in mi?

- I see. - Відказала Ліза.

Юлік зрозумівши що все наладилось, взяв кілька пакетів щоб нести в хату, в той час Віктор вийшовши з дверей, так як вже відніс одну ходку продуктів, промовив:

- Юлік! Поклади назад, як ти перший раз в хату і в ролі помічника зразу?

- Звичайно, - відказав хлопець.

Тамара також взяла пакети, хоча вона цього часто не робила, лиш сьогодні вона хотіла також щоб її похвалили батьки, тим більше що вона була задоволеною що драма з мотоциклом закінчилась без скандалу, на який вона заслуговувала.

Зайшовши в хату, Юлік побачив свою картину, він підійшов близько, погладив рукою полотно і промовив: зустрінулись знову...

Коли Тамара знаходилася з Юліком у своїй кімнаті, прибігла Олеся. Ліза побачивши її здивувалась, так як Олесі не було вдома.

- Ти вже так швидко повернулась? - Запитала Ліза.

- Мама мені телефонує і говорить: «Олеся, давай скоро додому тому що Юлік вже пішов до вас туди, а Ліза хвилюється напевно, так що давай швидко допоможи їй на кухні».

- Спасибі Олеся, я справді так завертілась як білка в колесі.

- Говорить мама, - Олеся оглянулась і почала шепотом, - думала щоб ліжко застелити за Юліком, зайшла туди, а там ліжко застеленим, все покладеним, як повинно бути.

- Ой, а як він Тамару виручав сьогодні, лиш про те пізніше.

- Тоді я салат нарізаю. - Олеся взяла підв'язувати фартуха якого принесла з собою. - Кропу багато давати чи так трошки?

- Давай я Юліка запитаю який йому смачнішим буде, - тихо промовила Ліза.

- Ось це розумію теща, - усміхнулась Олеся.

Ліза підійшла і постукала в кімнату Тамари, вибачилась за те що помішала молодим, і запитала Юліка про салат. Повернувшись на кухню промовила Олесі.

- Юлік говорить що який зроблять такий йому добре, він з Альбертовичем не дуже вибирали харчі.

- Само собою: два мужчини їдять все що скоріше приготувати.

- Колись так дядя Лев їв все що під рукою, лиш тепер вже не хоче. Мама стала готувати і він зрозумів що можна смачніше поїсти.

Стіл накрили в їдальні залі, так як на кухні був малий і тим більше для такого поважного гостя. Ліза покликала Віктора а Олеся Юру. Дві сім'ї сіли за стіл; Тамара поруч Юліка. Олеся розуміючи що хлопець ще не вбувся в родині, стала його розпитувати про Львів і Україну щоб присутнім за столом було цікаво і заодно щоб також усі становились більш відвертими в спілкуванні.

35

В США, найбільш стабільним місцем зустрічі для людей служить церква. Багато деномінацій, різних конфесій, напрямків релігії, саме можуть збирати людей однакових чи подібних поглядів на віру, в своїх церквах.

Приїхавши в Америку, родина Арланів стали шукати подібних до себе людей з поглядом на віру, тобто євреїв які перейшли в християнство. Хоча насправді Арлани вже народились в родині християнській, лиш їхня мати хотіла щоб вони ходили в таку церкву де в основному євреї. Було узгоджено в яку саме церкву ходити і від того часу родина нічого не змінили. В тій же церкві також було досить родин, члени яких були не чистокровними євреями, а помішаними з американцями, росіянами, грузинами, вірменами і українцями. В церкві служіння відбувалось не по єврейських традиціях, в основному що до порядку весіль, свят, а також похоронів, так як був вибраний такий напрямок більш американського служіння, щоб підходив для усіх прихожан. Правда в інтересі було досить єврейської атрибутики. Також служіння проходило в основному англійською мовою. Пріоритет був ще в тому, що діти могли розуміти все що говорилось в церкві. Для людей старшого віку, роздавались навушники і перекладач перекладав різними мовами кому на якій було потрібно, в тому числі і українською, так як більш тридцяти відсотків прихожан були вихідцями з України. Разом з Віктором і Лізою, в ту ж саму церкву, інколи ходили також Юра з Олесею і само собою Марійка з Левом. В загальному церква не була великою, навіть не нараховувалось дві сотні прихожан. Правда інколи Олеся возила старих Бойчуків туди де жила тьотя Ірина, в Юніон, так як там була українська греко-католицька церква Йоана Хрестителя. Лиш це відбувалось по відомих церковних святах, дід з бабою вже знали там людей, таких самих віком як самі були. Але на погляди віри і церкви, в родині не спорили ніколи, як говорив Федір що Біблія в усіх читається та сама.

Родина Арланів, в тому числі їхні діти та онуки, постійно могли зустрічатись саме в церкві, тому щоб побачити усіх членів родини одноразово, запросити їх на весілля, кращої нагоди не було як взяти з собою наречених і показати усім нового члена родини - Юліана.

Ранком в неділю уся родина поїхали в церкву. Зайшовши в приміщення, Володька з Юліком сіли на одну сторону а Тамара з меншою сестрою сіли поруч мами. Коли почалась служба, Ліза не звернула увагу як Тетяна пройшла наперед щоб стати поруч. Ліза вже побачила маму, коли до Тетяни стала посміхатись Белла.

- Ліза, - стала шепотом говорити Тетяна, - я не повірила своїм очам.

- А що ти може сумнівалась чи Юлік захоче з нами в одну церкву ходити?

- Ні, я не про Юліка. Тут зараз є Наталя з мамою своєю.

- Сюди прийшли? - Ліза від почутого так здивувалась що запитала майже в повний голос.

- Принесло їх бажання поглянути на нашого зятя.

- Мама, Наталя з нами в мирі, ми будемо їх просити на весілля також.

- Тоді добре що прийшли, запросите заодно їх. - Відказала Тетяна і стала дивитись вперед щоб не розмовляти більше.

Але запросити Наталю з Ганною Михайлівною не вдалось, Ліза просто не могла побачити їх і не тому що було так багато людей, а тому що вони вже кудись поділись і їх

не було взагалі на території церкви. Ліза не могла зрозуміти що штовхнуло їх на такий поступок. Прийшлося погодитись з мамою в тому, що саме задля того щоб побачити Юліка, вони і прийшли в церкву, в якій до того часу не були жодного разу.

Родина Арланів обступили Тамару з Юліком, усі хотіли щось запитати, Ріта стала просити до себе на обід, лиш Тамара спішила щоб їхати геть. Вона переглянула усі запрошення які залишились, виявилось що в неї в руках лиш для тих людей які сюди не приходили в церкву а потрібно було відвести їм особисто. До таких гостей відносилась Ліля з Вадимом, Євгенія Теодорівна з своїм батьком, жінки які працювали з Тетяною в аеропорті, працівники книжного магазину, (в якому колись працювала Марійка), і ще інші особи.

Тамара спішила так як було домовлено з дівчатами і з товаришами Володьки, щоб мати обід в одному з ресторанів. Правда Тамарі не терпілось переодягтись щоб в святковому платті не їхати в Бруклін. Юлік лиш стояв і дивився на свою кохану, так як він нічого не вирішував, лишень був на все згідним що вона запланувала.

Володька сказав що він вже їде щоб забрати Джоану і Асіллу, вже разом з ними заїде за нареченими щоб забрати їх в Бруклін. Лев з Марійкою взяли з собою Юліка щоб також переодягнувся, дорогою вони висадили Тамару біля її хати.

Через годину часу, Володька зібрав усіх в свою машину і виїхав в Бруклін. Тама його вже очікували хлопці: Піцик, Ігор, і два боснійці. Тамара познайомила тих хто ще не бачився з Юліком, і все товариство стали радитись як провести час.

Тим часом Аркадій Тетяною під вечір приїхали до Лізи, з ними приїхав також Руслан, якого з під церкви взяли були з собою. Аркадій хотів забрати деякі речі Тамари, вже на свою половину дому, в якій після суботньої весільної гостини, повинно було поселитись молоде подружжя. Тетяна стала розповідати те про що вона вела розмову з Русланом дорогою. Ліза слухала те чого Руслан не признався б їй, лиш з бабусею Танею він говорив вільно на таку тему.

- Я так насміялась з малого вашого, - почала Тетяна, - я його питаю: а як тобі сестричка твоя поруч Юліка? Ти хочеш бачити її якою вона буде у весільній сукні? А він мені відповідає, правда англійською, говорить мені: вони окей одне одному, але коли я буду женитись ми будемо пара не така як вони. Я питаю що саме він хоче тим сказати, а Руслан мені став об'ясняти: мені подобаються блондинки, щоб були світлі з голубими очами, тому я буду такий як я є, а моя наречена блондинка: ми будемо чорно-білі.

- Правда, так сказав він? - Почала сміятись Ліза.

- Сказав що в нього в школі є така вчителька і він постійно дивиться на неї, саме таку як вона, він собі буде шукати поки не знайде.

- Який вже до дівчат, на вчительку задивляється.

- Арланської крові, - Тетяна оглянулася, - твій татко малим також задивлявся, лиш не на вчительку а на медсестру яку працювала в лікарні де оперував Ілля Давидович.

- Тоді зрозуміло в кого він таким, - похитала головою Ліза.

Раптово пролунала мелодія телефону. Ліза розгубилась так як звучала мелодія не її персонального а мобільного Тамари, якого поспішаючи Тамара просто залишила коло виходу на поличці. Ліза підійшла, глянула на невідомий номер виклику. Ліза стала думати як поступити, лиш виклик не зупинявся, прийшлося дотиком мізинця ввімкнути зв'язок.

- Алло. - Відповіла Ліза на виклик, та стала слухати якою мовою звернуться до неї.

- Алло! Чорнобривка?! - Почувся молодий бадьорий голос в телефоні.

Від почутого Ліза ще більш розгубилась, в неї пробігла блискавично думка що хтось жартує до Тамари, лиш хто може таке робити коли вона виходить заміж буквально менш як за тиждень часу. Поки Ліза думала запитати хто такий, прозвучало наступне запитання:

- Тома, ну як твій Соколик, крила не згубив в океані?

- Я перепрошую, лиш скажіть будь ласка з ким я розмовляю? - Запитала Ліза.

- Саша, ну друган Юліка.

- Саша, - Ліза усміхнулась сама до себе, - справа втому що Тамка забула свій мобільний вдома, а я її мама.

- Ой! - наступило мовчання...

- Алло Саша, що з вами?

- Я перепрошую - голос став серйозний та благальний - я не впізнав, а голос такий самий у вас як в Томи, я ж одного разу говорив з нею коли Юлік просив переказати там щось.

- Нічого страшного, зі мною також інколи так само буває.

- Пані... - Хлопець зам'явся не знаючи як звернутись.

- Єлизавета, а краще Ліза, так швидше і мені привичне.

- Та знав я ваше ім'я, лиш коли треба все з голови висиплеться.

- Нічого, все нормально.

- Так пані Ліза чого я дзвоню до Томи. Я прийшов тут до Якова Альбертовича, а він каже що Юлік не дається чути чи він залетів, чи його зустрінули там, нічого не повідомив нам сюди. Ми переживаємо за нього.

- Ой, та він забув напевно з тієї радості, він тут, все добре, ми усі зустрінули його.

- Тоді вже порядок.

- Вони двоє і ще друзі з ними поїхали в ресторан собі, а Тамка телефон забула, тому ми розмовляємо.

- Добре що там вже в нього є друзі, лиш щоб нас не забував також. Хоча зараз йому не до нас, зараз йому прощається враховуючи його обставини.

- Спасибі Саша що зателефонував, я перекажу Юліку.

- Ви пробачте що так я зразу не запитав а просто зразу...

- Нічого Саша, все нормально, перекажи Якову Альбертовичу, що Юліка усі тут люблять, шанують, він рідний нам. Скажи що в нього вже є батько і мамака, які його обожають. Так що будьте спокійними за нашого Юльчика.

- Перекажу; все так перекажу як ви гарно сказали.

Коли Ліза поклала телефон, Тетяна поглянула на неї і промовила:

- А ти вже напевно подумала що знову хто проблеми робить Тамарі.

- Слухаю ніби не Валерія голос, а хто такий може бути я не могла знати.

- Тобі Ліза вже пора залишитись того щоб боятись за Тамару в такому питанні, вона вже іде під крило свого сокола і дальше жити від вас. Ти вже будеш мати тепер мороку з тим вашим кавалером що за блондинками заглядає від тепер.

- Він хлопець, з ним зовсім інше.

- Тоді будеш мати відпустку поки Белла підросте.

- Будемо надіятись що все буде добре, а щоб так було, потрібно робити добро тим кому в цьому є необхідність. - Промовила Ліза, натякаючи яким способом відбулось знайомство Тамари з Юліком і який ланцюжок пов'язав собою цілу плеяду подій.

Ліза не знала що висказавши так, вона справді незабаром стане робити добро тим в кому буде така потреба, лиш воно пізніше, а зараз уся родина захоплені одним - весіллям!

Вечором Тамара приїхала з Володькою коло одинадцятої години. В той час Ліза сиділа на кухні разом з Віктором і вели розмову. Насправді Віктор тримав дружину на колінах, а Ліза розказуючи йому якусь мелодраму, шептала близько вуха, водячи рукою йому по грудях. Тамара зайшовши на кухню розгубилась, вона вже хотіла іти геть, лиш Ліза раптово побачила дочку, схопилась, стала на ноги, почала руками поправляти волосся.

- Не помішала вам? - Усміхнулась Тамара.

- Татко щось мені розказував, а ти так швидко повернулась? - Стала заговорювати Ліза дочку. - А взагалі вже година одинадцята скоро.

- Перелякала тьотя Олеся Юліка що до весілля потрібно бути так як ви усі хочете, тому відправив мене додому.

- Як час провели? - Стала питати Ліза.

- Гарно, Юлік задоволений і я також.

- Ти його запитай може він щось купити собі хоче, може в який ресторан, яке блюдо любить, кудись поїхати може хочеться йому.

- Він хоче знати як вас звати до весілля.

- Не розумію. - Ліза стала серйозно дивитись на Тамару.

- Питає мене як звертатись до вас: чи кликати вже «тато» і «мама» тепер, чи по правильному після весілля.

Ліза не знайшла швидко що відказати а Віктор відкинувшись на спинці крісла промовив:

- Мамку нехай кличе «Місс Елізабет» а мене «Вітьок».

- Вітя, - промовила Ліза благальним тоном, - тут серйозне питання а ти як завжди жартуєш собі.

- Мене так вповні влаштовує, а коли тобі не подобається тоді нехай зве «мамка Лізка».

- Тамка, а хіба Юліку так не терпиться звати нас так само як ти звеш? - Запитала Ліза.

- Не знаю... Просто так запитав, а я вас питаю.

- Навіть не знаю як відповісти... А ще щось цікаве питав тебе чи говорив?

- Ще казав що коли я сміюсь, дуже схожою до тьоті Ріти. Все решта вам не можна знати.

- А ми не сміємо розпитувати далі, - усміхнулась Ліза.

Тамара направила іти, лиш Віктор гукнув вслід:

- Там! А тобі шию так комарики покусали?

- Не комарі а хрущі, - засоромившись, відказала Тамара.

- Ну які хрущі в кінці червня, а ще тут на Лонг-Айленді?

- Такі з крилами.

- З крилами лиш тут соколи літають, - продовжував Віктор.

- Тату, дивись зараз маму точно якась животина з крилами вкусить. - Тамара вказала рукою на великого комара який літав під абажуром на кухні, та швидко направила у свою кімнату.

Поглянувши вслід доні, Ліза промовила:

- Яка щаслива, мені на душі приємно її такою бачити.

- А я б хотів побачити ту вчительку в яку наш малий влюбився, - відказав Віктор.

- Вітя, я зараз для тебе стану вчителькою за такі жарти.

- Якщо з такою довгою лінійкою, тоді я вже мовчу.

- Виходить що Юлік гарно вихованим, коли цікавиться такими питаннями як звати нас до весілля. А взагалі тоді коли він підійшов щоб заступитись за Тамару, немов його вина в тому що вона їхала на мотоциклі, я так побачила що він так щиро говорив, немов справді з рідною людиною.

- Колись, - став пригадувати Віктор, - тоді коли моя мама на весіллі в агронома не знала в чому справа, чому мене шукає твоя мама, сказала мені щоб я взяв усю вину на себе і не робив тебе винуватою за те що ми були пропали на цілу ніч.

- А ти був готовим на такий подвиг?

- Куди було діватись? Але на щастя наша Андріївна думала про те чого так тобі хотілось і мені також, так що тут саме вона вчинила подвиг в ім'я любові.

- Благородно сказано. - Похитала головою Ліза.

- А зараз бачиш які ми з тобою?

- Які ми? - Ліза не зрозуміла сказаного Віктором і тому перепитала знову.

- Двоє молодих люблять одне одного, але через нас виходить так що Тамара повинна бути тут, а хлопець там. Двоє не будуть довго спати і думати про одне і те саме, але Юлік хоче нам вгодити і тому ще змушена Тамара терпіти, тому що вона напевно втекла б через

вікно як колись робила щоб повозитись на мотоциклу. Як думаєш: зараз в неї менше бажання бути з Юліком як було тоді до мотоцикла?

- Так що ти хочеш тим сказати? Може давай відправимо Тамару до нього і тоді ти вважатимеш що так правильніше?

- Нехай вже почекає кілька днів як на те пішло.

- Навпаки буде краще для них двох. Вони зустрічаються, цілуються, все як в нас з тобою було, лиш я не думаю що послухавши діда тоді в майстерні, ти жалієш що послухав його.

- До нині пам'ятаю як дід сказав мені: «Дівка чесна і чекати чесно буде, а так ніхто не поручиться». Правда чекати прийшлося досить довго...

- Ми не ображаємо ні Юліка, ані Тамару. - Зробила висновок Ліза.

- Коли ти увиділа як Тамара їхала сама на мотоциклі і опісля промовчала, тоді справді можна подумати що образити їх ніхто не збирається. А тим більше коли він переживає чи нас вже від тепер звати батьками, чи ще почекає тиждень, тоді взагалі виходить що зять нас полюбив.

- А ти Вітя знаєш коли я вперше маму Марусю назвала мамою?

- Не пригадую...

- Вона з Олесею були в місті і Олеся хотіла зайти до нас а мама не хотіла. Олеся сказала мені по телефону, я попросила щоб покликала маму щоб могла її запросити. Я сказала тоді: «Мама, ну будь ласка, зайдіть до нас». Ось тоді вперше я так звернулась до неї.

- А я також по телефону назвав нашу Андріївну, але коли саме, я вже забув...

- Потрібно сказати Тамарі, - почала шепотом Ліза, - що коли вона вже стане для Юліка жінкою, тоді і ми станемо для нього батьками, а то подумає Юлік: дівку не дають свою а на те щоб я звав їх батьками, вже посягають.

- Нам колись, коли ми з Олесею були малими, дід зачиняв хвіртку щоб ми не йшли на грядки і не зривали полуниці і не тому що він жалів нам, чи не любив нас, а тому що було потрібно щоб самі полуниці пристигнули і були смачними саме для нас. Так само тепер ми Юліку віддамо нашу Ляльку: достиглу і соковиту.

- Розумно Вітя, - погодилась Ліза.

- А тобі не жаль її відпускати від нас?

- Знаєш Вітя, скоріше я думала про те і мені справді було жаль, лишень зараз коли я бачу їх двох поруч, я розумію що вони двоє будуть щасливі, а яка мама не хоче щоб її доня була щасливою в обіймах такого красивого молодого чоловіка?

- Ніколи вас жінок я не міг до кінця зрозуміти.

- А тут не потрібно розуміти, просто так старатись щоб задовольнити, ось і все що жінка прагне від чоловіка.

- А може навпаки: жінкам старитись для чоловіків?

- Тільки чоловікові потрібно першому постаритись, так як чоловіки завжди всюди першими, - зробила висновок Ліза.

В той самий час коли Ліза з Віктором вела таку розмову в своєму домі, недалеко, лиш в своїй хаті, Марійка зробила Юліку чай і сиділа з ним на кухні. Юлік став показувати свої малюнки на аркушах: там були малюнки олівцем а також ескізи. Юлік показав на одному з малюнків хату на хуторі в якій він виріс, також інші малюнки з пейзажем на хуторі. Але погляд Марійки зупинився на одному малюнку. На ньому було зображено дорогу яка рівно тягнулась в далеч, а там далеко розкинулись високі гори. Дорогою їхав вагон якого тягнули коні, він не був схожим на карету а скоріше на будку з півкруглим верхом, в куті даху був димар з якого курился димок. Вагон був зеленого кольору, а дах покритий бляхою, пофарбованим срібляною фарбою. Так як вагон було зображено задньою стороною, було видно заді двері і дві металічні сходи під ними. Також в дверцятах було віконце.

Юлік побачивши захоплення Марійки, став пояснювати про те що було зображено:

- Коли я був малим, я вимишляв різні персонажі, також різні сюжети. Опісля я став малювати те що колись собі надумав був і те що не забувалось мені. Ось ця картинка, яку

ви бачите, називається «Беговий віз». Я мріяв собі що колись коли підросту, я змайструю такого воза, хоча це схоже на карету і буду мандрувати ним кудись далеко.

- А чому саме така назва в нього?

- Знаєте я вже забув чому саме так назвав його був. Там ще була якась пісенька до нього придумана, лиш я не пригадую її...

- Напевно тобі хотілось мандрувати кудись в дитинстві?

- Можливо тоді ще пам'ятав Одесу, я хотів туди повернутись, напевно воно так було що бажання поїхати кудись було не що інше як бажання поїхати в Одесу. Мені дід колись вказав в яку саме сторону Одеса від нашого хутора, а так як вона на південь, тому мені завжди здавалось що там так світло, так сонячно і ніколи немає сірих хмар.

- Юлік, а ти пам'ятаєш своїх батьків? - Марійка співчутливо глянула на хлопця.

- Так щоб все пам'ятати я не пам'ятаю, лиш деякі моменти досить запам'ятались мені. Один з них був такий що ми сиділи в якомусь садку і я потягнув графин з компотом, не втримав його, він перевернувся, компот вилився на стіл. Усі хто там сиділи, нараз кинулись щоб компот кого не облив. Також пригадую маму, лиш так запам'яталось мені що вона була високого зросту, а може тому що я був малим, лиш обличчя не пам'ятаю, навіть коли вдивлявся на світлину, все одно не можу пригадати так щоб в пам'яті відтворити обличчя мами. Тато мав вуса, лиш те все що можу пригадати...

- Воно не дивно: тобі всього було чотири роки, коли ти залишився самотнім... Батько Тамки пам'ятає свого батька, а наша Олеська мала п'ять роцків коли батько загинув, вона пригадує на багато менше... - Промовила сумно Марійка.

37

Наступного дня, сумувати не прийшлося, ні Марійці, а тим більше Юліку. О десятій ранку, Тамара приїхала з Володькою і взявши з собою Юліка поїхали щоб Тамара здала екзамен водія. Так як вона вже вільно водила автомобіль, потрібно було мати дозвіл від органів та все щоб було на законній основі.

Опісля, коли Тамара успішно здала тест на дорозі, усі троє поїхали до Аркадія і Тетяни. Тамара повезла Юліка щоб показати йому де вони житимуть. Аркадія не було вдома, тільки була одна Тетяна, яка не працювала сьогодні.

Від Тетяни, Тамара зателефонувала батькові, вона сказала що зараз приїдуть до нього і візьмуть його автомашину, так як сьогодні вже їй дозволено водити по закону і потрібно вирішити багато справ щодо весілля. Віктор знав що Тамара захоче взяти саме Volvo C70, щоб їхати з відчиненим дахом в таку теплу погоду, став збирати свої речі з салону.

Через годину часу, усі троє приїхали до Віктора, туди де він продавав автомобілі. Над офісом висів напис: «Lion-blacksmith». Юлік, як художник, тут же звернув увагу на намальованого лева, який стояв у ковальському фартуху і тримав молот на кувальді. Хлопець поглянув на назву бізнесу, просив пояснити чому саме так назвали. Тамара пояснила що це значить два вкорочені прізвища власників, дослівна назва: «Лев-коваль». Так як її батько тут був першим, його прізвище також першим написано.

Володька залишивши Юліка з Тамарою, поїхав в пекарню до мами, так як Олеся вже очікувала його з хвилини на хвилину. Але Олеся дочекалась більш цікавого помічника а вірніше помічницю, яка приїхала в пекарню до неї. Олеся почувши що хтось прийшов, думала побачити сина чи маму, лиш побачила Лілю. Олеся з радості обняла давню підопічну і все кинула з рук щоб хоча наглядіти на Лілю.

- Як ти тут Володимирівна?

- Ой, як тобі подобається звати мене по-батькові, зразу видно що донька голови колгоспу. Лиш вже можеш звати як тобі захочеться, лиш побудь тут щоб я могла натішитись.

- Так заскучала за мною?

- Ой Лілька, не те слово: сто років не бачила тебе. Зараз в родині весілля, усі лиш про племінницю і вже можна сказати нового племінника говорять, а мене усі забули... - Олеся жартуючи скривилась, немов ображена дитина. - А хто як не я стала посередницею поміж Тамарою і Юліком? Хто як не Олеська зуміла так все влаштувати що поки Тамара повернулась з України, хлопець вже все знав що потрібно для того щоб влюбитись по самі вуха. А сьогодні я тут сама, Володька десь їздить з молодятами, мама також вчора з Юліком довго сиділа і роздивлялась його картинки, а я тут з батонами веду розмову, до речі також про весілля. Правда вчора Олексіївна допомагала нам тут.

- Знаю що усі говорять про весілля, навіть недруги ваші.

- А хто в нас ще залишився недругом? Здається Ліза вже з Ковальськими порівняла все, Наталя приїздила особисто до неї. Там була одна справа, одним словом Валерій в борги вліз і якийсь аферист ледь його не кинув, так що мав Валерій віддавати усі гроші які позичив, лиш Ліза, а вірніше Ріта, вирівняли справу і той в Україну просто гроші не отримав. Але Ріта була б не старалась якщо б не Ліза її попросила.

- Я для того приїхала щоб поговорити дві справи: перша з них саме те що я хочу тут працювати знову.

- Правду говориш? - Зраділа Олеся.

- В серпні приїдуть до нас батьки Вадима, з малим будуть сидіти.

- Тоді ти аж через місяць прийдеш сюди?

- Хоча завтра, Вадік буде з малим. А ще я приїхала бо була з однією особою недавно.

- Тоді класно буде Лілька! - Олеся по-дитячому заплескала в долоні.

- Чому не питаєш хто саме та особа про яку я тобі нагадала?

- Яка мені різниця? Головне що ти зі мною будеш.

- Е, коли б ти знала, тоді б запитала, тебе цікавить така особа. - Ліля повела очима викликаючи зацікавлення в Олесі.

- Тоді розколись мені.

- Ганна Михайлівна.

- Ого, круто.

- Перше що до роботи: я Вадіка стала просити, просто вже так вдома сидіти набридло що просто жах. Я не знаю як Ліза так з дітьми може постійно, я ніби люблю малого свого, лиш може тому що пізніше народила першу дитину, чи що за мара зі мною: довго не можу з ним бути. Малий капризний робиться і я також разом з ним.

- Таке саме в мене було, - призналась Олеся. - Володьку мама мені бавила а Олега Ліза. Я один раз щось натякнула своєму Юрові про тертю дитину, ну щоб так як у Лізи було в нас, а він мені каже що потрібно бути такою мамою як Ліза, а не зозулею що лиш дивиться щоб свої виводки пхнути комусь в гніздо.

- Подуріли баби в тій Америці. - Відказала Ліля.

- Тепер розкажуй що там Михайлівна наша думає про те все що відбувається.

- Восени повертається в Тлумач.

- Ти серйозно?

- Говорить що старий хворіє, лиш я не думаю що він їй в голові; там друга проблема.

- Яка, цікаво знати?

- Вже з Наталею не ладить добре навіть.

- Це вже щось нове на Лонг-Айленді відбувається.

- Саме тому я приїхала сюди, взагалі я думала поговорити про роботу в пекарні після весілля, лиш поспілкувавшись з Михайлівною, я не могла так чекати довго аж до суботи.

- Ось це розумію подруга в мене, - похвалила Лілю Олеся.

- Одним словом ми зустрінулись, все переговорили були що знали і тоді вона стала жалітись мені на Наталю. Говорить мені: «О вже і моя рідна донька пішла за ними, усі на їхній стороні стоять, лиш що тобі скажу: коли дівка поїхала на Україну щоб віддатись, тоді все ясно з тією дівкою. Тоді така вже дівка і такий той жених що увидів і вже прибіг тут».

- Це вона так про Тамару і Юліка. - Вклинилась Олеся в розповідь щоб уточнити.

- Саме про неї. А я питаю звідки вона знала якогось хлопця тай ще зі Львова? Коли б з Богородчанів чи з Франківська, справа іншою, а Львів тут причому? А вона мені починає свою філософію яку напевно придумала скоріше. Каже мені: «там все вирішила та Ірка їхня родичка, вона жила у Львові і напевно якогось віднайшла для їхньої дівки. Тут вже увиділи що не дадуть собі ради з дівкою і скоро віддати, лиш щоб з того був гаразд. Коли так робиться на скору руку, тоді таке і валиться скоро, але най їм вже буде як хочуть. Не хотів мене слухати Валерик мій, мушу їхати шукати йому дівку там вдома».

- Проговорилась таки чому повертається в Тлумач.

- Я вже не хотіла нічого казати їй, але так само подумала як ти зараз.

- Цікаво чи прийде на весілля? Ми просили їх усі і Валерія також.

- Я не думаю що саме Михайлівна прийде. Наталя прийде напевно, тому що сама чуєш як жаліється на неї Михайлівна, що вже на вашу сторону перейшла.

- Вже побачимо в суботу коли доживемо.

- А ще що про Ірину тьотю твою говорила! - Ліля почала сміятись і вдарила долонями по колінах зо сміху. - Говорить так: «ой та львівська кобила, десь казала що коли б Василь був старшим або вона молодшою, забрала би його в Наталки нашої і тоді шанувала б його не так як ми шануємо». Я кажу: та їй вже поза п'ятдесят, куди там. Михайлівна каже: «але як вона ще малюється, ще б того поляка нашого вкрутила як має бути. Ти молода і не знаєш як такі баби вміють коло хлопа». Я так подумала: як вже таке на тьотю Ірину говорити.

- А що тут такого: може і говорила, Ірина на таке здібна. - Призналась Олеся. - Ірину також не любить Тетяна Андріївна, десь там проговорився дядя Арк що візьмуть Ірину в магазин до Арланів, так тьотя Таня такий скандал підняла що Ліза не впізнала рідну маму.

- До речі Михайлівна і твої здібності не залишила без уваги. Каже мені: «а дивись як той Левко поїхав на весілля до них, заразу вкрутили його за Марусю. Я не кажу, Марусі добра жінка, лиш він такий багач, золота кілька а тут собі її вподобав. Але там Олеська зробила, вона сама призналась колись що віддавала рідну маму при кожній нагоді: якогось там моряка тулила, а перед Левком вже і Марусі сама спокусилась».

- Все вона знає.

- Все, але не все, - промовила Ліля.

- Наприклад?

- Питала мене що за така дівка з великими очами, їхала з твоїм Володькою в машині.

- Щоб в нас при такому навантажені транспорту і ще когось побачити на ходу в машині, це вже не що будь.

- Вона побачила, навіть побачила що очі великі в дівчини.

- Тоді вона про Джоану питала.

- Все хоче знати.

- Добре що поїде геть, бачу що для Лізи вже проминула сіра смуга в житті, тепер настає світла і сонячна.

- А як Ліза приймає зятя? Задоволена ним?

- Звичайно, такий класний хлопчина, розумний, так старається щоб усі його полюбили.

- Тоді я рада за Тамару, вона заслуговує на такого красавчика.

- Лиш Ганна Михайлівна так не думає.

Ліля не відказала більш нічого по такому поводу, лиш махнула рукою...

Розмова закінчилась, так як приїхав Володька і став розповідати як Тамара сьогодні отримала право водити автомобіль і скільки радості там між нареченими з нагоди успіху. Олеся вислухавши відказала синові:

- А ми також, того тижня коли в нас було весілля, реєстрували свою Ладу там вдома, знову все повторяється в нас, як мама любить говорити.

- А коли я буду женитись мені також машину куплять?

- А ти не розумієш що купляє постійно дівчина машину: я купила коли твій тато женився, Тамка також бере в тата машину, а вже женихи сідають і їдуть.

- Зрозуміло... - Володька з простоти серця повірив в те що мама говорила.

- Дивись щоб ти своїй Джоані не говорив такого. - Олеся зрозуміла що син справді подумав що існує така традиція серед європейців. - Ще чого доброго і почнуть болгари гроші збирати на машину.

38

Вечором у вівторок, Тамарі зателефонувала Аня Поленова. Тамара не сподівалась що вона їй зателефонує і взагалі думала що Аня кудись поїхала з Валерієм, лиш виявилось інше. В той самий час Тамара гуляла дорогою з Юліком тримаючись за руки, вона старалась в його присутності не розмовляти англійською, щоб він не подумав немов вона веде про щось мову чого він не знає, так їй підказала бабуся Маруся. Але з Анею не в'язалась розмова українською, тому Тамара змушеною була спілкуватись російською, так як вона порахувала що все ж таки кращий варіант як англійською.

- Слушай Тома, я хочу быть на твоей свадьбе. - Промовила відверто Аня. - Ты это, ты не против?

- Что ты? Я только не знала что ты здесь, думала уехала куда-то.

- С Велеркой?

- Думала с ним уехала.

- Нет. Он один сегодня улетает погулять на Багамы.

- А что вы с ним поругались?

- Не то чтоб поругались, просто как гласит русская пословица: «В Тулу со своим самоваром не ездят».

- Не поняла.

- Есть город в России, название его Тула, там делают самовары, там самоваров много, поэтому кто туда едет, свой самовар из дому не тащит. То же самое с Валеркой: зачем я ему на Багамах, если там таких сотни и также ищут таких как он?

- Теперь все ясно. Тогда я жду тебя на свадьбе.

- Спасибо. Приду чтоб тебе позавидовать по-русски.

- Завидовать не надо.

- Русская зависть хорошая, это не халловская, - пожартувала Поленова.

- Тогда чтоб была на свадьбе.

- А я не сама приду, у меня дружок завёлся.

- Тогда с ним приходи.

- А он уже приглашен на вашу свадьбу.

- Интересно...

- Он фотограф, - призналась Аня.

- Ростик?

- Он самый. Конечно он может быть и старый в сравнении, только он меня обожает.

- Давай зустрінемося в суботу... - Ледь вимовила Тамара. Від почутих слів, в Тамари немов відняло мову.

- Що з тобою персик? - Запитав Юлік кохану.

- Це взагалі як моя мама говорить «в ніякі ворота не влізе».

- Розкажеш мені?

- Уяви собі таку пару: моя ровесниця, ходить з мужчиною таким як мій тато, він фотограф, а вона напевно модель для нього чи як зрозуміти?

- Нічого дивного, в нас зараз також багато молодих людей, особливо жінок, дівчат, виїхали за кордон і повиходили заміж хто за кого. Одні в Італії, інші в Польщі, Чехії, Іспанії, Португалії і так далі. Часто жінка може мати тридцять років, а чоловік шістдесят.

- Цікаво звідки Аня може знати Ростислава? - Запитала Тамара немов сама себе.

- Цього я точно не знаю, - відповів Юлік. - А це може той фотограф що тобі робив світлину у шкільній формі такій як колись носили?

- Він самий. А ти правда бачив те фото; я вже забула скільки тобі скинула була їх.

- Але найкраще тобі підходить шкільна форма, яка в платних школах: біла блузочка і спідничка-шотландка, туюфельки чорні. Ще дві косички на переді. Ти така еротична в ній, що просто слів не знаходжу. В мене стояло таке фото на столі, а Альбертович все закидав мені: «як твоя школярка».

Тамара пригадала коли Тетяна їй говорила те саме, щоб вона так оділась коли веде розмову з Юліком; виходить розбирається бабуся Таня в таких тонкостях.

Ідучи Тамара знову пригадала про Аню:

- Але мені в голові не вкладається така дружба їхня, лиш нехай роблять собі що хочуть.

- Ще трошки, - Юлік взяв дівчину за талію, - і ми будемо робити те що нам хочеться.

- Так що тобі вже так хочеться?

- Те саме що й тобі. - Відказав щасливий хлопець.

Короткий час вони йшли мовчки... Тамара запитала Юліка:

- Що так задумався?

- Хочу написати картину мамі.

- Якій мамі? - Не подумавши запитала Тамара.

- Нашій мамі.

- Яку картину?

- Таку щоб назвати так як мама сказала була мені по телефону, щоб звалась картина моя «Солов'їна ніч».

- Що там намалюєш?

- Напевно якусь стару хатку в саду, куц каліни і там соловейко на каліні сидить. Жаль художнику не дано передати пісню на полотні...

- Юлік, а ти думав над таким: все що давнє, старовинне, воно романтичне. Ніхто не бачить романтики в тому щоб намалювати комп'ютер чи калькулятор і покласти на стіну, а коли якийсь глечик старий, тоді вже можна на кухні почепити картину, хіба не так?

- В тебе також мистецький погляд на речі.

- А знаєш я одного разу бачила картинку таку: намальованою, чи як ви живописці висловлюєтесь, написаною, стара стодола, а може стайня, глина так облетіла знизу, а там під стіною ходять дві курки і півень, каміння, солома така на землі, лиш якась така картинка що я не могла очей відвести від неї.

- Я ж говорю що в тебе є мистецьке покликання. Знаєш Тамка, бувають люди які не можуть писати картини, чи що інше робити, лиш вони дуже люблять мистецтво і багато з них працюють в музеях, галереях різних, їх звать «мистецтвознавцями», а по-російськи, «искусствоведы».

- А ти навчиш мене такого? Я може поступлю в коледж де подібне навчають.

- Спочатку нам потрібно навчитись іншого мистецтва, - посміхнувся хлопець.

- Все зрозуміло з тобою. - Відказала Тамара, та поглянула вгору на вечірнє небо, а Юлік відчув як вона пристрасно стиснула йому руку.

- А на Кавказі кажуть жінки такі... - Юлік не став пояснювати в голос.

- Які саме?

- Такі як ти зараз.

- А львівські хлопці напевно також усі такими як ти.

- А я і Одесит наполовину.

- Тим більше. Мені мама говорила що вона купалась в Чорному морі, і в Одесі воно також є я знаю.

- Поїдемо туди, може купимо собі таку путівку щоб кораблем з Одеси в Абхазію плисти.

- А що можна так?

- Можна, чому ні.

- Я вже була в Україні, а про ту Абхазію скільки наслухалась що так хочу там побувати.

- Я ти знаєш який стиль помешкань в Одесі в якому людей живе багато?

- Яюсь живуть по-особливому?

- Там є багато таких дворів: так заходиш з вулиці в дворик такий, навколо балкончики такі довгі а з них кожен має свій вхід в свою квартиру. Уяви собі: за стінами кишить міське життя, транспорт, люди, шум, галас, а в дворику немов інший світ: сидять чоловіки за столиком і грають шахи чи доміно, розказують щось один одному, тихо, спокійно. А коли піти на море, тоді взагалі забуваєш що поруч місто велике: сонце, пісок, рибу ловлять, тарані сушать на сонці і постійно вітер літом.

- Хочу також в Одесу.

- Я ж також про те думаю. Поїдемо колись собі щоб побувати там і в Абхазію вашу, але перед тим у Львів поїдемо також. В Одесі коли будемо, відшукаємо моїх дальших родичів.

- Куди скажеш туди поїдемо і кого скажеш відшукаємо... - Прошептала Тамара.

- Я чомусь думаю що ти будеш в мене також дружиною як мама і ми так будемо жити гарно як тато з мамою живуть.

- А звідки ти вже так багато знаєш як хто живе в нас? - Посміхнулась Тамара.

- Дід розказав. Я навіть бачив біле плаття в чорні горошки і знаю його історію.

- Тоді все зрозуміло з вами там. - Тамара стала пригадувати що особисто про неї дід Федір знає а чого не знає, так як їй не дуже хотілось щоб Юлік знав як вона робила спроби в дитинстві шантажувати батьків, та як була викрала гроші в батька. Тамара не знала що навіть коли б дід Федір знав про таке, він все одно не розповів би нічого про те Юліку, адже старий Бойчук знав що можна говорити, а що ні, новому та молодому зятеві, який вливавсь в їхню родину...

В п'ятницю перед весіллям, Аркадій забрав Віктора щоб той оформив документи на його автомобіль. Тетяна злилась на чоловіка, так як Віктор був потрібний щоб був вдома. Хоча аж такої причини не було; адміністрація орендує павільйон для врочистих подій, несе повністю відповідальність щоб гостина відбулась вчасно, та гості були задоволеними. З костюмами друзів, дружок, і наречених, також було все впорядковано, Тамара це вирішила скоріше. Ліза відповідала за наряд дітей а також свій і Віктора. Лімузин було замовлено і він повинен був готовим чекати о дванадцятій годині на подвір'ї Лева і Марійки, так як тут було більше місця. Сюди повинні були також приїхати дружби з друзками і близькі члени родини.

Але все ж таки як не як, до весілля залишались раховані години, тому Тетяна хотіла усіх бачити під рукою. Вона навіть поїхала до Лізи щоб не злитись самою вдома і Ліза стала показувати мамі наряди в яких повинні були завтра бути одітими.

Автомобіль, якого хотів Аркадій придбати і якого Віктор скоріше знайшов для тестя, був англійського виробництва, Jaguar XJ, випуску 2006 року, темно-сірого кольору.

Все впорядкувавши з документами, Аркадій сівши за кермо поїхав першим разом не додому а до брата, він хотів похвалитись Леву своєю покупкою. В той самий час, Лев був одітим лиш в одні шорти, лазив по кораблі і щось там порався. Насправді Лев готовив корабель щоб наречені зразу в неділю виїхали в плавання яке запланувала Тамара.

Лев не мав своїх дітей, лиш своїх племінників він любив родинною любов'ю, яка була присутня усім Арланам. Любов до рідних братам прививала їхня матір і як було видно що її старання не були марними. Лев, коли племінники були меншими, не дуже звертав на них увагу, лиш коли вже увійшов в літа, тоді він більш став цінувати не матеріальними речами, а близькими людьми. А так як Тамара була першою онукою Аркадія з яким він мав найбільше справу ще з дитинства, (між братами різниця в роках була лиш всього два роки), тому Ліза і також її діти, були близькими не тільки по місцю проживання, але і по серцю Леву. Він лазив по кораблі, перевіряв все в двигуні, складав каністри щоб в них залити додаткове пальне, щоб вистарчило його під час мандрювання молодого подружжя.

Тим часом Тамара була зайнятою в своєму домі, Юлік також допомагав їй збирати речі які були необхідними на перший раз, щоб були під рукою на новому місці проживання. Тамара сподівалась що посуду їй подарують з родини, хоча на перший раз молоді могли обійтись без посуду.

Ліза вирішувала куди примістити гостей: Івана з дружиною які повинні були ранком прилетіти з Чикаго літаком, домовились поселити в Лева і Марійки, Терезу з дочкою та онуком в Гаріка і Фаїни, знайомого Аркадію пілота Олексія Петровича з Клівленда, посилити таки в батька в домі, так як їм потрібно більш наговоритись та пригадати свою авіацію а особливо роки навчання в Ленінграді.

Віктор поїхав до мами, в усіх був піднесеним настрої, усі щось розмовляли, вирішували, Віктор підійшов до діда який гладив Мухтара.

- Що діду, як тепер видите самі: боялись чи доживете щоб мене женити, а ще мою доньку будете віддавати.

- Ой Вітю, та мені якщо би хтось колись таке був вповів, я би не повірив нізащо. Скоріше повірив був би в таке що по місяці буду ходити, лиш не в таке що ще правнуку вінувати буду. Тай ще Вітю не лишень я, а баба також! Але баба ніколи не жалілась на здоров'я, як то було в нас жінки любили все нарікати що їх щось болить, щось їх коліне в боці, паморочить і таке всіяке. А може тому що так казали і вже повмирили всі, хто його знає сину... Добре що пам'ять маємо двоє, бо людина яка вже без пам'яті або щось таке говорить що ні тут ні там, то вже біда сину.

- А як вам зять наш? Кажуть що ви подружились тут.

- Так. - Старий Бойчук засміявся в голос. - Каже мені що буде робити на любі роботі, лиш щоб йому не сказали їхати, так як Василько, брат Юрків, їздить за квітками десь. Я питаю чи він так не любить їздити далеко, а він каже мені що не в тому справа. Говорить мені так відкрито: «діду, як би Тамарка вже закінчила школу, тоді я би її з собою брав в дорогу, а так одному їхати на цілий тиждень, приїдеш на день і далі так само». Я кажу до нього: та хто би робив таке вам молодим, та я би сам вчинив крик, щоб ти жінку молоду не лишав саму в хаті. А він так втішився що я так кажу до нього.

- Тамарі ще рік в школу, закінчить і може поступить кудись, а може магазин відчинить свій, лиш там вже побачимо. Я думаю що поки вона літом ще не в школі, нехай собі погуляють разом, а коли вона вже піде, тоді можу навіть взяти його щоб зі мною машини переганяв, так щоб не нудився сам в хаті.

- А спати буде вдома кожну ніч?

- Буде діду, - розсміявся Віктор, - я ж вдома постійно ночую.

- Добре Вітю як так, бо то діло молоде, сам знаєш, що мені тобі говорити про таку справу. Хоча воно є дуже важливе діло, коли так подумати, бо як нема між молодими так

як повинно бути, тоді ніде ладу не буде: ні в господарці, ні в роботі, ані в грошах, якимось буде не так як в людей має бути.

- Ви діду все правильно міркували.

- Старий я Вітю, а старий всього надивився на світі, тай наслухавсь багато чого...

- Дивіть щоб завтра гарно вбрались на весілля.

- Та ваша мама мене вбере fajно, для такої події.

- Погоду обіцяють також гарну, завтра в дванадцятій годині в церкву збираємось.

- Ой сину, я вже плачу, дай Боже дожити до тої щасливої години... - Федір глибоко зітхнув... - Щоб ті діти були щасливими і жили довше як я.

На таку розмову надійшла Марійка, вона звернулася до Віктора.

- Вітя, а Іван Павлюків коли прилітає?

- О восьмій ранку.

- Хто його зустріне?

- Юра зустріне.

- Тоді добре.

- Ніби все владнали, - пояснив Віктор.

- Вітя, а як ти себе почуваєш перед таким святом?

- Щасливий; так само як усі.

- Ліза напевно не натішиться що все так відбувається.

- Лиш на мить уявити собі що завтра поруч Тамари стояв би був Валерій, - Віктор оглянувся чи дід не почує. - Не думаю що усі так раділи б як Юліком.

- Вітя, я тобі правду скажу як воно є: Юлік першу ніч переночував і коли вже поїхав кудись з Тамарою, я думаю піду ліжко застелю щоб було гарно. Зайшла в кімнату там в нас в підвалі, дивлюсь ліжко застеленим, сорочка на спинці крісла, все покладаним. Я так поглянула і зрозуміла що цього хлопчину біда навчила як жити і як поводитись. Юлік вечеряє, а я питаю яку йому сметану: чи солодку, чи таку кислу більш, а він так посміхнувся і говорить: «а я на хуторі хіба мав вибір яку вибирати, тай дядя Яша чого насмажив, те ми разом їли з однієї сковорідки. Люблю говорити, огірки з бочки, завжди виручали нас з Альбертовичем. Самі ми їх наквашували, самі і любувались своїм делікатесом».

- Знаєш мам, я якщо чесно, ще не можу сам все зрозуміти як так могло трапитись. Ми вже з Лізою були здались на те що Ковальські з нами посватаються, а тут така переміна що просто як в романі якомусь.

- Ой Вітя, а мені як в таке вірити? Онука заміж виходить! - Марійка заклала руки як господиня. - Правою була покійна Раїса Яківна, говорила що житиму довго...

- Мам, ти вже як дід наш.

- Таки так говорила Яківна що напевно прийдеться мені правнуки бавити.

- В нас для того є людина, - відказав Віктор мамі.

- До речі, я передала Ірині сто доларів, вона робить переказ грошей для Ліди в Стрий, просила щоб Ліда купила квіти і віднесла на батькову могилу. В нас така радісна подія а його могила буде стояти самотно, нехай хоча квіти будуть немов відлуння того що ми не забули його там далеко на Львівщині. - Марійка підняла руку і витерла сльозу, їй в такий момент, перед великим родинним святом, пригадався друг юності, перший чоловік і батько дітей, які були усім найдорожчим що залишилось від нього...

А ще в такий час коли в родині така подія, багато людей пригадують своє весілля, свої перші дні шлюбного життя, лиш на превеликий жаль, дуже багато людей хотіли б щоб краще не пригадувати своє одруження, причиною є те що так і не зустрінули сімейного щастя, про яке так в юності мріяли. Рідні Тамари були саме такими людьми, що їм було приємно згадувати своє весілля. Навіть дід Федір став все пригадувати як він женився, хоча воно було так вже давно, адже він з бабою дожили щоб вінувати правнуку...

Третього липня, дві тисячі десятий рік. Суботній погідний ранок, в ночі випало багато роси, тому відчувалась свіжість літнього світання.

Ліза прокинулася о п'ятій ранку, хотіла ще поспати хоча годинку, лиш зрозуміла що сон втік від неї. Накинувши шовковий халат, Ліза вийшла на двір. Над Лонг-Айлендом було погідне небо, одна частина злегка зтягнутою рожевими хмарами. Пташки так співали що Ліза не могла налюбуватись, їй здавалось що уся природа радіє тим днем, який наступив в житті їхньої родини.

Ліза вийшла на подвір'я, вона побачила на асфальті малюнок крейдою, було зрозуміло що намалювала його Белла. На малюнку зображено наречену на голові якої була фата, та букет квітів в руках, а поруч наречений, правда чомусь він був намальованим в шортах.

Ліза зняла тапочки і почала босими ногами ходити по росі, вона пригадала що колись так робив дід Андрій, на світанку обходячи яблуні свого саду...

Ліза стала думати над тим що сьогодні вже закінчилась ніч для Тамари, яку вона провела в рідному домі, і саме сьогодні, вона немов пташина, випурхне з батьківського дому, щоб помандрувати в свою життєву дорогу. Ліза розуміла що доня не їде кудись за кордон, що вона буде поруч, навіть мешкатиме під одним дахом з рідними людьми, лиш все одно такий день для Лізи був важливим напевно навіть більш як для самої Тамари, яка ще менш всього розуміла в житті в порівнянні з мамою.

В той час пробудилась також сама Тамара, вона розкинула руки на ліжку і водячи по стелі блакитними очима, нараз вона подумала досить нерозумну та смішну думку: а якщо б я зараз втекла кудись, хоча на половину дня, а тут так усі чекають на весілля? - Тамара засміялась сама з себе, та з того що їй прийшло в голову.

Ранкові години, пробігли швидко. Коло десятої години приїхали Асілла з Джоаною щоб причепуритись разом з нареченою. Ігор з Володькою поїхали до Марійки, хлопці також одівались, а Марійка переглядала щоб все було ідеальним.

Тим часом, Юра повернувся з аеропорту, він привіз Івана з дружиною які лишень прилетіли з Чикаго. До Левчуків, одноразово приїхали Ростислав з відеокамерою і замовлений лімузин, так як Ростислав підказав скоріше щоб замовити його знайомого, з яким Ростислав обслуговували замовників. Водій вже не їхав до Марійки а залишився чекати тут. А хто були в Лева і Марійки, усі приїхали до Віктора і Лізи; усі крім Мухтара. Сусіди які були запрошеними щоб побувати на весіллі, також стали спішити щоб разом з весільним кортежем виїхати в церкву. Правда сусід Марійки Абдула, сказав що разом з домашніми приїдуть зразу на гостину, Марійка зрозуміла, що так як він був мусульманином, не хотів їхати в християнську церкву на церемонію шлюбу.

Ліза не встигала одітись так як одівала дітей і Віктора, усі вже були на подвір'ї як Ліза вибігла і стала просити щоб Віктор зтягнув замочок на плечах її кремової сукні. Наречену оділи дружки і Тамара вже стояла на дворі. Коли Олеся вийшла і поглянула скільки букетів тримали дружки та дружки, звернулася до нареченої.

- Ой скільки квітів, а квітку едельвейс напевно таки не знайшли?

- Ось він стоїть перед вами. - Тамара вказала на Юліка і ніжно вщипнула його за руку.

- Тоді коли така квітка рідкісна, дивись не забудь вечором у кришталеву вазу покласти з водою. - Пожартувала Олеся.

Ліза почувши про кришталеву вазу, раптово пригадала сон, який мам Юлік, (правда Ліза дослівно не пам'ятала, так як Юліку був сон не про вазу а про графин). Пригадавши Ліза засоромилась і нічого не могла з собою подіяти. Марійка побачила обличчя Лізи, вона подумала що Ліза просто боїться щоб Олеся не жартувала далі, Марійка почала питати щось на серйозну тему.

Тим часом в церкву почали з'їздитись гості, а Віктор став спішити щоб вже їхати. Родина Арланів стояли на широких сходах церкви, коли появилася процесія, кожен став готувати свою камеру щоб зробити знімки. Також Піцик знімав все на свій телефон та передавав у Львів. Яків Альбертович прийшов до Саші, який товаришував з Юліком, вони разом дивились весілля яке транслювалось Інтернетом, (який був оплачений Юліком ще до наступного місяця), на екрані комп'ютера.

Зайшовши в церкву, ті хто приїхали з молодою парою, відчули прохолоду та урочисту атмосферу, без зайвої метушні кожен зайняв свої місце. Ліза хотіла поглянути чи приїхали Ковальські, лиш так як вона стояла спереду, оглядатись не хотіла.

Почалась церемонія шлюбу, в церкві було надзвичайно тихо незважаючи що молоді люди прийшли з дітьми різного віку; вінчання відбувалось не довго, лиш урочисто.

Враховуючи переїзд, на дорогу щоб добратись на місце призначення, тобто до павільйону в якому повинна була відбутись гостина, було виділено дві години. Поки наречену зупинились в парку щоб зробити фото, гості уже були на місці.

В залі почала грати музика, старостою на весіллі був Любчик, хоча хотіли спочатку назначити Гаріка, лиш Ліза чомусь не підтримала його кандидатуру. Гостей ввічливо розсадили за столики по десять за одним, усіх присутніх було сто п'ятдесят дев'ять, враховуючи дітей. Хоча приміщення було замовлено далше і гостям прийшлося їхати, зате асортимент блюд був на різні самки. Весільна гостина почалась вчасно і урочисто.

Через якийсь час, Віктор встав за столу і став разом з дружиною обходити гостей, як батьки нареченої вони стали дякувати гостям за те що приїхали, вділили увагою, також коротко розповідати як саме Тамара познайомилась з Юліком, тому що далеко не усі знали як саме все відбувалось. Коли обійшли усіх, Віктор сказав дружині що вийде на двір побути з мужчинами. Віктор підійшов до Василя, він хотів запитати чому немає його тещі.

- А чому Михайлівна не приїхала?

- Добре що не приїхала. - Василь махнув рукою.

- Дякую тобі і Наталі що ви приїхали.

- Каже мені моя, - Василь затагнув повні груди диму з цигарки, - «може якщо б моя мама була інакше думала і вчила нашого Валерика, може зараз він сидів був би на місці того хлопця». От так Вітя, відкрились моїй Наталці очі вже тепер, але як кажуть люди: «краще пізніше як ніколи».

Віктор промовчав, він не хотів про таке навіть згадувати не те щоб говорити. Йому здавалось що те що прийшлося пережити минулого року, немов сон який більш не повториться в житті.

Коли вже Василь почав розказувати про те що напевно теща поїде в Україну, на їхню розмову підійшла Олесья. Віктор побачив що Олесья дуже веселою, він запитав сестру:

- Як тобі весілля Олеська?

- Питала мені Тамара чи добра прикмета якщо врізатись перед весіллям. А я їй кажу що мій Юра був порізався коли голився, але живемо добре.

- А що Юлік також врізався?

- Юлік біля вуха, а Тамара під пахвою.

- Та яка прикмета тут: спішать, руки трясуться і тому так виходить.

- А я якось по привычці кажу Тамарі: «до свадьби заживе», а тут ми дві розсміялись, тому що вже не встигне зажити до весілля. Зате я сказала для них іншу пораду.

- Яку саме?

- Сказала: в ночі залижете рани одне одному.

- А невістка як твоя? Ти вже розгляділа її добре?

- Ой, так стидається, правда щось тьотя Ірина говорила з нею.

- Як її звати правильно?

- Тут звуть Джоана, але оригінальне ім'я в неї Йоанна, а мій Юра каже що в Польщі кличуть дівчат з таким ім'я просто Яся.

- На вроду красива, - відказав Віктор, - так гарно вгору волосся зачесала. В неї так чоло заростає як в моєї Лізи, також вона з півдня. Щоб ще такою була всередині гарною як ззовні, тоді будемо мати знову весілля в родині.

- Мама з батьками її говорила, також Андріївна, вона ж знає їх найпершою.

З дверей павільйону вийшла Ліза, вона швидко ішла до Віктор і Олесі, Ліза була такою щасливою що видно було з сторони хто б не глянув на неї.

- Мене шукаєш? - Запитав Віктор.

- Вітька, - Ліза старалась промовити шепотом підходячи ближче, - ти не повіриш що я почула своїми вухами.

- Що таке ти могла почути?

Ліза підійшла близько, поклала руки йому на рамена і промовила:

- Юлік мене назвав «мамою», я сама почула перший раз.

- Тому ти такою щасливою? Маємо вже дві доні і два сина.

- Ми робили фото, а я так стала з сторони, а він мені букет квітів простягнув до рук і говорить: «Мама, ідіть тут ближче до нас».

- А ти напевно так зарум'янилась як дівка? - Засміялась Олеся.

- Ви лишень подумайте, як гарно, в перший день. Все я іду мамі похвалитись. - Ліза повернулася щоб іти в зал.

- Я також іду, - промовив Віктор, - може мене «татом» буде звати зараз.

Олеся взяла за руку брата, вона хотіла з кимось поговорити, лиш побачила що Ліза спішить і тому розмову з неї відклала на пізніше, а тепер звернулася до Віктора:

- Вітя, я думаю що Юлік з Тамарою будуть жити добре.

- Надіємось.

- Я звернула увагу як вони двоє туляться одне до одного, але потрібно щоб Ліза ще пояснила як Тамарі поводитись біля чоловіка, щоб він лиш думав про неї.

- Ліза може і сама має практику в тому. А коли хочеш знати, жінка багато може в своєму домі, розумна жінка може заповнити серце чоловіка наскільки, що він буде жити для неї і радуватись що живе.

- Вітя, - задумливо відказала Олеся, дивлячись на хмари. - Ліза особлива людина, вона в нашій родині являється саме тією особою, яка своєю поведінкою мимоволі полонить кожного. Навіть не один раз я щось в хаті почну сваритись з Юрою, чи крикну на хлопців, а Юра мені постійно говорить: «Леся, тихо будь щоб Ліза не почула». Йому соромно щоб вона щось погано подумала про нас, він її в приклад ставить мені. Знаєш Вітя, я скажу тобі правду: коли б в тебе була жінка інша, коли б почала заздрити що мама мені допомагає в пекарні, стала б тобі говорити проти мене, ми б не могли так жити дружно, навіть в тебе було б зовсім інше відношення до мене і до Юри. Ти правильно висловився коли сказав «жінка багато може», а тепер подумай коли б твоя дружина постійно працювала б в напрямку неприязні до нас, до твоєї родини, будь певний що ти б змінився навіть сам не помітив коли з тобою таке відбулось. Ми б не могли жити під одним дахом і ти б не працював разом з Юрою. Але усі згадані негаразди обминули нашу родину і все завдяки тому, що в тебе дружина не хто інша а Ліза, наша улюблена Лялька. Я пригадую коли я ішла з нею на Бистрицю, коли вона в нас була і я зрозуміла як їй подобається коли я до неї жартую щось про тебе, як вона весело сміялась, я до сьогодні пам'ятаю її голос. Саме тоді я тобі сказала що Ліза твоя доля. Бережи її Вітя, тому що вона перлина любові і доброти в нашій родині. Поглянь які у вас діти життєрадісні, як вона навчила їх щоб усіх любили і шанували, а воно не просто так: діти бачать і розуміють як батьки поступають і вчаться від них.

- Я згідний з тобою Олесю, Ліза вона особлива людина. Знаєш коли тоді з Рітою таке робилось що Ліза собі в голову набрала була всього лишнього, ти б знала як вона боялась за мене, мені просто її жаль було. Ліза навіть питала мене який мені шампунь подобається щоб вона волосся ним мила, вона так хотіла мені вгодити в кожній дрібній речі. Ліза знала що я її люблю, лиш боялась щоб в мене думка не закралась про Ріту, опісля призналась

мені що жоден мужчина, на якого Ріта поклала свою увагу, не міг їй обминути стороною. А коли вже помирилась з нею, тоді я питав чому вона така знову стала прив'язаною до Ріти, а Ліза мені відказала що напевно тому що багато часу з дітьми, і тепер в неї поведінка дитяча і вона уміє щоб легко прощати і забувати образи.

- Я думаю що Юлік також зрозуміє яка в нього теща розумна людина.

- Вже мама тепер вона для Юліка, сама чула як Ліза похвалилась. - Віктор посміхнувся щасливою посмішкою від чого Олеся стало приємно на серці, хоча в неї і без того був піднесений настій в такий прекрасний день родинного свята.

В кінці весілля, Арлани щедро обдарували молоде подружжя Соколиків.

41

В неділю усі відсипались після гостини яка затягнулась допізна, особливо молоде подружжя. Десь коло одинадцятої години, Лев зателефонував до Аркадія, він хотів узнати коли можна буде тягнути човен на воду. Тетяна взяла телефон і сказала що не думає що сьогодні щось буде в тому плані, так як з молодих ще ніхто не показувався з хати і взагалі не чути щоб хтось там ходив чи чого подібного.

Насправді човен повинен був відтягнути Віктор, взявши в Юри його трока, просто Лев хотів зняти брезентове покривало та провітрити каюту, а також зробити запас прісної води і всього необхідного в мандрівку, лиш ні від Віктора, ані від молодих, не було жодної вістки до третьої години дня. Опісля Марійка сама зателефонувала до Тетяни.

- Я не думаю Маруся що сьогодні вони будуть виходити в океан, - повідомила Тетяна.

- Як там все в загальному?

- Юлік здивований що скільки грошей подарували їм. З двоюрідних Ріта вкинула сама тисячу доларів і ще подарунок купила.

- Ріта в нас щира душа.

- А хтось подарував набір такий щоб малювати, Юлік в захопленні від нього.

- Набір я подарувала йому, - призналась Марійка.

- Тоді зрозуміло. Юлік напевно також знає, тому що подарунки підписаними.

- А ти Таня їх бачила сьогодні взагалі?

- На сніданок закликала була, хоча вже був час обіду, але вони лишень встали і тому для них був сніданок.

- Як вони після весілля відійшли трошки?

- Ой, Маруся: молодим добре, такі щасливі, веселі, дивлюся на них і сама свою молодість пригадала.

- Ми не мали таких зручностей як вони тепер мають.

- Воно правда, лишень все одно так було цікаво і в наш час, коли б нам хто повернув хоча тиждень молодих літ, лиш цього не буде нікому вже ніколи...

Тетяна зупинилась в спогадах про минуле, вона глянула у вікно і побачила як Юлік з Тамарою, тримаючись за руки пішли до автомашини яку водила Тамара. Вони сіли в автомобіль і кудись поїхали...

Насправді молоде подружжя поїхало до батьків: Віктора і Лізи, але перш всього їм хотілось побувати в Марійки, глянути чи човен готовим щоб завтра виходити в океан, а тим часом від Марійки гості з Чикаго, направились щоб побувати у Віктора а особливо в Олесі. Так як Іван з дружиною мали замовлений квиток на ранок п'ятого липня, вони хотіли провести вечір разом з Левчуками та Ковальськими.

Віктор став разом з Іваном пригадувати своє село, їм двом було про що пригадати, так як двоє вирости в одному селі. Також Віктор признався що саме сьогодні, четвертого липня, для нього особисто не простий день, а немов свято. Саме четвертого липня, Віктор вперше

побачив Лізу а вона його, правда від того часу проминуло вже двадцять чотири роки... Іван викрав час і щоб не почула дружина, признався Віктору яким він був злим колись на Лізу за те що та стала дружити з Олесєю і зробила з неї зовсім іншу дівчину, не таку якою її хотів він бачити. Але так як все перемінилось на шляхах долі, тепер немає причини когось винуватити чи переставляти місцями ролі кожного.

Перед тим як Віктор, Юра, Іван, усі троє з дружинами, поїхали в ресторан щоб повечеряти, Юлік з Тамарою заїхали на десять хвилин. Тамара простягнула маленьку коробочку мамі, щось шепнула їй на вухо і вони швидко поїхали геть. А вже геть пізно, можна сказати в ночі, Віктор став розмовляти з Лізою.

- Ліз, а чому Тамара так скоро поїхала?

- Напевно вона така скромна і боялась щоб я не питала чого, хоча я б сама ніколи не питала її про таку справу. Але я лишень поглянула і побачила що вона вже молодичка

- Пригадую як Олеся вийшла за Юру: забіжить в стару хату, так гляне на нас і уявляла собі що усі одне лишень думають, також боялась запитань на таку тему. А взагалі для чого Тамарі було їхати щоб лиш поглянути на тебе?

- Вона привозила мені камінь, боялась щоб десь не загубився.

- Який ще камінь?

- «Рубінову сльозу».

- А ти просто відала їй була на шлюбну ніч так щоб вони були щасливі?

- Вона так просила, - скромно відказала Ліза.

- А я уявляю собі що коли б Валерій був замість Юліка, вже нині ранком Ганна Михайлівна почала б настановляти молодих як їм жити, куди гроші дівати, що готувати Тамара повинна чоловікові і все інше. Можливо навіть твою «Рубінову сльозу» вже б обмацала своїми руками.

- Забудь Вітя і такого більш не уявляй собі ніколи.

- А до речі Валерій піднявся досить. - Змінив тему Віктор.

- Куди піднявся?

- Василь мені казав на весіллі що та італійка, та сама що вони возять квіти для неї, набрала на роботу різних нелегалів і Валерія зробила босом над ними. Він на замовлення робить такі квітучі оазиси в дорогих офісах, навіть на дахах будинків в Менхеттені, одним словом заробляє досить гарно на тому. Сказав Василь що після того як відбулась та пригода з грошами, Валерій запалився щоб заробляти гроші, щось надумав собі стати багатим і взявся серйозно за таку справу. Можливо що він закинув взагалі справу з Анею, взявся за бізнес, а як відомо в більшості розпусне життя з бізнесом не вмістимо. В бізнесі потрібно ранком вставати, зароблені гроші вкладати кудись щоб вони принесли більші гроші, думати, орудувати і таке інше.

- Він розумний досить, лиш його самі його рідні зіпсували. Можливо коли б він виростав в іншій сім'ї, по-іншому був вихованим, тоді з нього вийшла б примірна людина.

- Ти правою Ліза, - погодився Віктор.

- Коли піднявся в бізнесі, тоді добре, я рада за нього.

- Все ж таки він не пара нашій Тамарі був спочатку.

- Кажуть Аня працює в Ростислава в салоні; підробляє зараз на канікулах.

- Нехай собі роблять що хочуть, тепер в Тамарі чоловік, а подруги вже на задньому плані повинні стояти, - махнув рукою Віктор.

- А знаєш куди вони їхали сьогодні?

- Не знаю.

- Коли ми в ресторан їхали, я запропонувала щоб Юлік з Тамарою з нами, а Тамара мені сказала що вони їдуть туди де та покинута оселя, вона все розповіла Юліку про те що там відбувалось і він хотів поглянути.

- Лиш щоб їх хтось там не перелякав так само як вона з Володькою Валерку з Анею.

- Кого їм боятись, в них все по-справжньому, по-любви, - прошептала Ліза.

- Завтра на воду вони їдуть, вже там позагоряють на сонці двоє.

- Як добре молодим...

- А тобі чим не добре? - Віктор повернувся до дружини і схопив її за коліно так швидко що Ліза аж скинулась він несподіванки.

- Вітя, а ти пригадуєш коли ми так були на ліжку як зараз і я запитала тебе чи ти готовим стати татком?

- Я то пригадую, лиш напевно також додумався чому саме ти мене тапер запитала: напевно ти хочеш запитати чи я готовим стати дідом скоро?

- Як тебе питати про таке коли ти жартуєш немов тобі двадцять два роки.

- А коло такої молодички хіба можна щоб не жартувати?

- Тоді дозволено лишень тобі одному.

Віктор справді пригадав свої молоді літа і став цілувати дружину в шию, Ліза підняла голову і заплющила очі, їй здавалось що вона немов знову в старій довій хаті, за вікном якої стиглі вишні, що немов все те повернулось що було вісімнадцять років тому, також в місяці липні коли вони двоє стали одруженими і почали свою спільну сімейну дорогу...

А для самого Віктора, Ліза немов і не змінилась зовсім, він навіть був задоволеним від того що вона більш вільно поводить ся як тоді, коли стала його дружиною, та приходилось йому перемагати соромливість не зважаючи на те, що сама Ліза була красивою наскільки що інша жінка, маючи таке принадне тіло, порохувала б що лишень для одного мужчини така красаота просто несправедливо, лиш Ліза так не думала ніколи: любов і вірність були для неї цінностями її життя...

Вийшовши в океан, Юлік з Тамарою на човні возились недовго. Якщо скоріше молоді планували провести цілий тиждень на воді, через два дні їхнє бажання перемінилось. На воді не те що на березі де під руками і транспорт і магазини, комп'ютер, і взагалі все що забагнеться, тим більше коли такий мегаполіс як Нью-Йорк Сіті поруч. На воді час тягнеться довго, все одноманітним а найбільш надокучливим виявився для Тамари однотонний гул двигуна. Кілька разів вона просила щоб Юлік зупинив човна, лиш така зупинка спричинила вкрай негативне відчуття на двох, так як корабель стоячи на якорі почав хитатись на хвилях і навіть дуже скоро зробилася мандрівникам погано. Можливо коли б вони знаходились в якому озері чи на водосховищі, такого не відчувалося б, лиш океан не буває з рівною поверхнею води, хоча інколи так може виглядати з берега.

З вівторка на середу, першу частину ночі, в молодого подружжя заповнили любовні потіхи, лиш над ранком коли хотілось хоча трошки відіспатись, Тамара не могла більш знаходитись в такому стані і стала просити Юліка щоб той запустив двигуна і щоб човен рухався малим ходом.

Скоріше було домовлено що Володька підвезе ще продуктів на борт мореплавцям, він повинен був їх зустрінути в кінці острова, лиш Юлік з Тамарою порадились щоб припинити мандрівку і просити Володьку щоб забрав човна додому, тому що Тамара не хотіла щоб навіть повертатись повз берега. Вона назвала Марійку розумною людиною в тому що Марійка не хотіла возитись на кораблі, тепер Тамара зрозуміла наскільки потрібно любити море, щоб бути задоволеною від подібних мандрівок.

Юлік признавсь молодій дружині, що коли б вони вдвоє таїлись від когось, тоді напевно було б їм цікаво тут знаходитись, але тапер коли вони законне подружжя, для чого користуватись тісною каютою яка в носі корабля, коли в них простора хата і ніхто не заважає? Вдома усі зручності, а на океані як виразився Юлік: вже накупались на тиждень вперед.

Тамара зраділа від того що її коханий розуміє так само як вона, а якщо навіть хоче вгодити їй, це також приємно. Юлік став зближатись до берега щоб зміг зловити телефонний зв'язок та передати рішення на землю.

Насправді, Віктор з Лізою як батьки, хвилювались за дітей, лиш не осмілившись щось вказувати, Ліза лиш просила щоб вони могли хоча б кожного вечора зателефонувати та сказати що з ними все в порядку. Також хвилювалась Марійка, знаючи де знаходились онуки, вона навіть замовила Лева щоб той не признався батькам вдома, так як старі Бойчуки перелякалися б почувши що Юлік з Тамарою ночують в одному з запливів на кораблі. Хоча погоду передавали чудову, лиш все ж таки океан це не річка чи ставок а молоде подружжя не моряки щоб почувати себе в безпеці на воді, хоча навіть старі моряки, ніколи не зможуть бути застрахованими на сто відсотків, коли знаходяться над глибиною.

Тамара додзвонилась до батька, коли Віктор повідомив дружині що потрібно їхати щоб притягнути човна, також пояснив в чому справа, Ліза зраділа почувши рішення дітей, назвала його розумним. Ліза з радості зателефонувала Олесі в пекарню, щоб Олеся також переказала мамі, про те що морська мандрівка закінчилась.

Коли Віктор взявши Руслана, поїхав на схід острова, він не знав де саме можливо підняти човна на південному узбережжі. Віктор вирішив не їхати вулицею Dune Walk яка протягується впродовж піщаної коси, так як він знав що там були хати, мешканці яких мали вихід в океан, лиш це були приватні помешкання, також вулиця заходила далеко в берег де вже не було нічого. Подумавши Віктор вирішив їхати двадцять сьомою вулицею аж до вулиці Indian Wells Hwy, там виїхати на пляж.

Коли Тамара знову зателефонувала батькові і сказала що не знаходять з'їзду де б можна було завантажити човна, Віктор відказав щоб не шукали, він вирішив віддати їм джип а з Русланом пригнати човна водою туди де його спустили перед тим, а до того часу Лев приїде і витягне човна на причіп.

Все так відбулось: мандрівники поїхали самі. Дорогою вступили в магазин а звідти просто приїхали до Лізи. Віктора ще не було, Ліза сиділа з Олесею під парасолем і вели розмову про все буденне. Коли Тамара з Юліком приїхали, вони привезли з собою багато полуниць, яких купили дорогою у фермера. Юлік взяв кошика і поклав на стіл щоб покуштували також Ліза з Олесею.

- Ой щось напевно потягнуло нашу молодичку на полуниці, - посміхнулась Олеся.

- Сама не знаю чому так захотілось, напевно від того що на воді були так довго, - призналась Тамара.

Від Олесиних жартів, Юліка виручив кіт, тому що побачивши kota який ліниво зівав, Юлік встав за столика та направився щоб зловити Бонні. Тим часом Олеся ще більш використала нагоду і запитала племінницю:

- Скажи правду Тамка: добре мати поруч чоловіка такого молодого і гарного?

- Самі знаєте.

- Дивлячись яка ти світишся від щастя, навіть хто не знає побачить що добре.

- Беріть полуниці, - запропонувала Тамара Олесі.

- Ой дякую; спробую. - Олеся глянула на племінницю, щоки вже якої були також кольору полуниць, хоча соромливість нової молодички досить скривав сонячний загар.

- Олеся, вже перестань, - стала благати Ліза, зрозумівши власну доню. - Дивись Юліка відігнала своїми жартами і змушений з котом розмовляти.

- Юльчик! Іди до нас! - Кликнула Олеся.

Юлік підійшов і сів край столу поруч Тамари.

- Як там Альбертович, не скучає за тобою? - Запитала Олеся.

- Я розмовляв з ним, він сказав що коли почнеться навчальний рік, візьме собі на квартиру двох дівчат, вже батьки домовились з ним. - Присідаючи край столу поруч Тамари, відповів зять Левчуків.

- Буде їх малювати, - підказала Тамара і засміялась.

Щоб Олеся чого не почала жартівливого знову, Ліза запитала Юліка про те що їй пригадалось щоб змінити тему.

- Юлік, а тоді коли ви спорили про Великодні свята, опісля порозумілись?

- Звичайно, тоді мене виручила бабуся Маруся, я все їм пояснив як воно буває. А ми ще колись мали подібний спір також, питання стояло про відстань місяця від землі. Одним словом дядя Яша назвав одну цифру, а його друг більшу. Звичайно що там йде мова про тисячі кілометрів і все ж таки стали спорити тому що різниця було досить значною.

- Хто виграв? - Запитала Тамара.

- Знову ніхто, а вірніше не програв; двоє правими були.

- Цікаво. - Промовила Ліза, зацікавившись як таке буває.

- А знаєте мама в чому справа? - Юлік вже взявся щоб пояснити все як слід, лиш в розмову раптово вмішалась Тамара, вона шепнула Юліку так що Олеся почула:

- А як ми домовлялись?

- Тоді перепрошую, - Юлік пояснив, - Тамка хотіла щоб я звав маму так само як вона.

- Мамкою буде тебе звати, - Пояснила Тамари, поглянувши на Лізу. - Йому так подобається, ми ж діти усі так звертаємось і Юлік буде так само як ми.

Олеся глянула на Лізу, яка почувши таку розмову, розгубилась. Олеся сама промовила замість Лізи на перше запитання:

- Звідки ми знаємо про місяць? Ми тут не астронавти.

- Місяць рухається по орбіті яка не рівною, тому виходить є найближча відстань і найдовша. Ось тому двоє виявились правими. Правда я також цього не підказав їм, лиш дядя Яша телефонував одному математику, а той пояснив.

- Зараз на комп'ютері можна все довідатись знайшовши на Вікіпедії. - Промовила Ліза, яка ще не відійшла від почутого звернення.

- Ой, - махнув рукою Юлік і усміхнувся, - коли вже мені ви переслали ноутбук, дядя Яша мене щось запитає, я прочитаю, а він вже питає свого товариша. Той спочатку все програвав, а десь на шостий раз став вимагати щоб дядя Яша довів свою правоту. Що ж було робити? Прийшлося виявити джерело інформації і вже спори закінчились взагалі.

- А ви кудись ще збираєтесь відпочивати? - Запитала Олеся, змінивши тему.

- Ми постійно відпочиваємо, - відповів Юлік, - ось завтра хочемо на конях повозитись.

- На конях обов'язково. - Поважно промовила Олеся. - Ми колись з Тамарою їхали разом на виставку коней; вона думаю пам'ятає таку поїздку. А до речі, - пригадала Олеся, - Тереза з Канади запропонувала одну цікаву справу: вона сказала що її дочка має дачу в лісі, від Монреалю їхати три години на північ, вона говорила що там зараз нікого немає, можете поїхати відпочити собі в лісі, озеро там поруч велике, природа...

- Зараз не зможуть - пояснила Ліза - в Юліка немає грін-карти, хіба пізніше зможуть в Канаду щоб поїхати.

- Тоді ти Ліза поїдь і Вітя, Тереза так настійливо пропонувала. Ти взагалі любиш такі місця щоб побути собі.

- Поїхати можна... А може ти також з Юрою?

- А пекарня?

- Я так і знала.

- А чому? Можна взяти собі на тиждень часу відпустку. Залишу там Лілю і маму, Олексіївну буду просити, заплачу більше грошей жінкам а самі поїдемо. Там дуже гарно, такий, дерев'яний будиночок, ліс навколо, озеро; все як в казці.

- А ми можливо вже пізніше поїдемо, - промовила Тамара.

- Вам і без озера романтика зараз, - пожартувала Олеся.

Нараз Тамара пригадала те про велась розмова дорогою з Юліком, вона попросила щоб Ліза показала свій перстень з трьома камінцями які були трьох різних кольорів, кожен під колір дитячих очей. Юлік признався що досить оригінально придумано.

Коли молоді пішли, а вірніше поїхали собі додому, Олеся переказала вчорашню розмову яку мала з чоловіком:

- Мій Юра такий смішний, я йому сказала вчора: дивись я Юлік гарно звертається до Тамари, зове її «персик». Юра так засміявся і відказує мені: а він художник, малює натюрморти, грушки, сливки, яблука, персики і тому коло чого людина робить така і в нього фантазія. А я так як механік, хіба буду тебе звати «шайбочка». А потім подумав і ще додав: «Тамара дійсно така як персик нівроку; правий художник що так назвав».

- Знаєш Олеся, я вже так подумала собі: щоб не скучати за Тамаркою нашою, я попрошу щоб вона записала для мене музику яку вона виконує своєю скрипкою. Я буду слухати коли в мене час роздумів і мені буде здаватись що Тамка поруч, в своїй кімнаті, грає собі як бувало часто...

- Ой Ліза, яка ти сентиментальна, яка ти навіть не можу пояснити.

- Не схожим на тебе Олеся, щоб ти чогось не могла пояснити.

- Одним словом: такою як ти є, можеш бути лишень ти... Але як тебе Юлік звати буде ніжно «мамка»... - Олеся глянула як Ліза поглянула вгору відводячи голову, так завжди вона робила коли відчувала задоволення з добавкою сором'язливості.

- Відчуває що він мені як рідний син, - посміхнулась Ліза.

- Звичайно, як так мамку не любити. Усі тебе люблять Ліза, напевно тому що ти усіх любиш. Для нашої родини ти як зіниця ока, про це також усі знають.

Після весілля вже все вляглося в привичне русло... Віктор з Лізою їхали додому з Брукліна, також вони зупинились в магазині овочів в якому торгували брати Асілли. Дорогою Віктор став розповідати про враження гостей, по поводу весілля яке відбулось, а також те що йому переказала мама.

Насправді, дружина Івана наслухавшись про Бойчуків, також хотіла щось довідатись про батьків свого чоловіка, хотіла взнати від Марійки, так як та будучи односельчанкою, знала про Павлюків набагато більше, чим Іван хотів признатись сам. Але розмова пішла і інший напрямок, так як Марійка розуміла що коли вона щось розповість погане про батьків Івана, тоді при першій незгоді, Іван почує те чого скоріше не чув від жінки і звичайно що зрозуміє звідки дружина знає те все. Марійка просто пояснила що все там було нормально а так як вона вже тут довше, вже і багато чого забулось. Тоді пішла розмова про родину Марійки та про її дітей, опісля Віктор взнав про те що говорилось.

Маючи час, їдучи дорогою, Віктор став переказувати те що почув від мами недавно.

- Ліза, ти мені скажи коли можеш таку справу: Оленка з Чикаго, питала маму як це в нашій родині так як не в усіх? Як це в людей супружі пари невірними, скандали, романи на стороні, розводи кінець кінцем, а нас немов такий вітер обминає. Зверни увагу що не кільки нашу хату а також Юру з Олесею, мама живе з Левом нормально, батьки твої, навіть Ріту притулили коло Любчика і живуть. Тепер дивись на таку унікальність: в не була перша любов, в тебе і в мене, також про Тамару і Юліка можна так сказати. Я не знаю деталей, лиш думаю що Тамара не любила нікого перед тим поки не зустрінула Юліка, про нього я не знаю, лиш бачу що нашу Тамару він любить. Я знаю що такими були твої мрії, лиш в усіх дівчат, матерів, дружин, мрії такі ж самі, лиш напевно в одній на десять виконуються і все одно не всі. Що все що людина бажає і воно виконалось в її житті, можливо така особа є одна на тисячу а то і більше. Так в чому все ж таки секрет знаходиться?

- Знаєш Вітя, в мене в житті не завжди було так як я собі уявляла його. Спочатку я думала що кожного літа я летітиму в Абхазію і там проводити час. Коли мені виповнилось

тринадцять років, мої поїздки на все літо закінчилися. Також я думала що працюватиму стюардесою, уявляла собі яка я виглядатиму у синій формі, як я буду усміхатись до пасажирів, обслуговувати їх і так далі. Так не відбулось: мама категорично стала проти такого рішення. А коли почалась еміграція, тоді взагалі все перемішалось в мене. Життя мене навчило багато, наприклад я тепер вже знаю: коли щось не так як мені хочеться, тоді потрібно почекати, пройти певний етап, а там все стане на своє місце і мрія моя виконається.

- Ти такою впевненою?

- Коли я мрію лиш про щастя для себе і для дітей, тоді я вважаю що мої бажання не грішними, а навпаки великодушними і якимось маю відвагу боротись за них.

- Щастя для себе і дітей ти сказала, а про моє щастя ти не мріяла ніколи?

- А хіба я не являюсь твоїм особистим щастям?

- Безперечно.

- Тоді можеш не хвилюватись я нікуди не втечу від тебе. Я ж свого часу клятву дала тобі бути вірною і такою залишилась до сьогодні.

- Лишень подумати якими ми тоді були: скільки було невідомого перед нами а ми поклялись, ось що люди навіть молоді і недосвідчені, під впливом кохання можуть практикувати. Досить серйозний поступок і сміливий також, а ти його автор.

- Я жодного разу не пожаліла і надіюсь що в майбутньому також не пожалію, - призналась Ліза відверто.

- А в тебе бували такі рішення що приходилось жаліти пізніше?

- Бувало, лиш не рішення, а навпаки причиною невдачі була якась нерішучість. Тоді коли тебе в армію покликали, потрібно було батькові у всьому признатись і скільки проблем ми були б обминули.

- В людини, а особливо молоді, розум постійно працює ззаду на перед. Наприклад навіть Тамара наша: тепер вона бачить сама як краще а коли ми просили щоб не возилась на мотоциклі тоді, вона ховалась від нас. Зараз навіть не хоче щоб таке їй пригадували.

- Добре що не знаємо чого гіршого пригадати, - відказала Ліза.

- Поленова буде мати що пригадувати.

- Така красива дівчина а розуму мало, - зітхнула Ліза.

- Все батьки Ліза: не було кому навчити і тепер таке виросло з неї.

- А як Олесі невістка? Подобається? - Змінила тему Ліза.

- Запитай Олесю сама.

- Симпатична така.

- А в нашій родині хіба є інакші? Навіть дід прибрався на весілля і відмолодів, - пожартував Віктор.

- Але Олеся мені говорила що не хоче щоб Володька так скоро женився. Говорить так: «ваша дівка була змушеною виходити так скоро не закінчивши школу, а мій хлопець так що спішити йому нікуди». А я питаю а як на рахунок болгарів; чи вони не проти того що діти будуть ходити довго? Олеся говорить що напевно треба маму Джоани в пекарню забрати, так як колись вона була акушеркою і приймала дітей, тепер нехай на її руках народжуються батони.

- Ще чого не хватало? А коли посваряться в пекарні тоді як молодим бути?

- Не думаю. Олеся вона з людьми зживається, може працювати і платить гарно, не старається використати людину. Дивись Ліля: лишень появилась нагода малого залишити з Вадимом і вже прибігла в пекарню.

- В загальному ти права Ліза: Олеся не капризна в роботі, - погодився Віктор.

- Вона просто так сказала, батьки Джоани працюють, а взагалі може і краще було б їм працювати в пекарні з Олесєю.

- Нехай розбирається сама Олеся з своїми сватами, - махнув рукою Віктор.

Певний час їхали мовчки... В салоні було не гаряче так як працював кондиціонер а на дворі було жарке літо. Коли вже Віктор був близько дому, в Лізи прозвучав телефон. Ліза

будучи втомленою не зразу швидко кинулась шукати його в сумочці, лиш побачивши що телефонувала мама, набрала до неї:

- Алло мама!

- Як ви там вдома? - запитала Тетяна бадьорим голосом.

- Так нічого, ось повернулись з магазину.

- А в нас вже новий господар такий.

- Ти про Юліка?

- Так, про нього. Сказав щоб більш ми не платили тим хто траву косить, він сам буде косити постійно. З татом про Кавказ мають постійно бесіди, навіть Тамара стала цікавитись. А ще татові дуже сподобався тим що мають одні погляди на жіночий одяг.

- Поясни по конкретніше.

- Говорив Юлік що дуже йому подобається коли жінки і дівчата одягають не штани а плаття, сукні, спідниці. Казав що коли Тамара вже закінчить школу, тоді буде її просити щоб так одівалась.

- А вона захоче?

- Тамара говорить що Юлік краще розбирається в одезі як вона, тому що в Європі люди одіваються зі смаком, а тут сама знаєш які смаки. Також звернув увагу як ти одіваєшся і йому подобається так. А коли про тебе щось заговорять, він зове тебе «мамкою» так само як Тамарка вже.

- Я знаю про це також.

- Ой а як вона боїться за нього, так само як ти за свого Вітю. Така сама ревнива як ви з дідом Арком.

- Правда?

- До нас приїхала Асілла була, хотіла своєму братові на день народження подарувати щось і стала просити щоб Юлік намалював для неї таку картинку маленьку. Він намалював таку пустелю, по ній йде караван верблюдів і видно такий будиночок глиняний, одним словом щось таке з пейзажів Марокко. А ми так стояли і дивились як він малює, такий талант Ліза в хлопця що просто дивишся і не можеш налюбуватись.

- А при чому Тамара ревнива?

- Так послухай до кінця: Юлік малює а Асілла стала поруч щоб дивитись, Тамара до неї говорить щоб відійшла тому що вона мішає йому в роботі. Я так побачила що сама присутність Асілли дразнить Тамару; дивлюся на Тамару і думаю: друга моя Ліза.

- Асілла, вона ще така собі, я так побачила що вона не дуже цікавиться хлопцями. Аня наприклад вже видно що пройшла багато, наша Тамара в порівнянні з Анею як дитина.

- Хто якого характеру, хто з якої сім'ї, воно буває по-різному.

- А Юлік бачить що Тамара його ревнує?

- Думаю що так. - Відказала впевнено Тетяна.

- А він не злиться на таку поведінку Тамари?

- Мені так виглядає що йому подобається навіть. Ой там така любов, лиш чую постійно «персик», «киця», «пташка» і тому подібне. Я вже татові казала щоб він навчився так мене звати, а він сміється.

- Тоді добре коли так, - промовила задоволено Ліза, - давай мама тому що ми з магазину і вже мій «персик» мене кличе в хату.

- Хвилинку Ліза, я тобі ще не сказала яка була про тебе бесіда.

- Про мене?

- Юлік сказав що ще в аеропорті, там в Києві, побачив що ви двоє добре живете. Його здивувало що коли вийшли в зал аеропорту, люди бігали, спорили, хто був з дітьми кричали на дітей, чоловіки з жінками щось сварились, а ти і Вітя так спокійно поводити себе, не спішили, не дражнились не шарпали дітей менших, так поводитись вільно.

- Я думала що він лиш на Тамару дивився там.

- Кажу Юліку, - Тетяна не видержала і засміялась, - якщо вже скільки разом прожили і Ліза їздить часто на роботу до чоловіка, тому що не може дочекатись коли закінчиться день і він повернеться, тоді зрозуміло що живуть між собою добре.

- Мама, ти можеш свої жарти хоча не перед зятем моїм?

- Коли правда, тоді ніяких жартів. А скажи чи не так у вас?

- Лиш для чого молодим про таке знати?

- Щоб самі гарно жили і хотіли постійно одне одного.

- Ой мама: наслухається там Юлік твої прикладів і повчань.

- Коли є чим похвалитись, тоді чому не признатись. Я не лишень йому, я на роботі також.

- Мама, але звідки ти все так знаєш? Я ж тобі не хвалились таким.

- Олеся все помічає, а Олеся в нас сама знаєш як гордиться тим що в неї брат щасливим.

- Ой випишу їй сьогодні, сама «щасливою» стане. - Промовила Ліза, хоча насправді в неї відчувалось задоволення від почутого.

Але побачивши Олеся, Ліза зрозуміла що та не в настрої, або перемученою над міру. Ліза тихенько підійшла до сходів на яких сиділа Олеся, просто сказала:

- Я лишень що з своєю мамою мала бесіду.

- Я також мала з мамою, правда не тепер, лиш зараз над тим усім думаю.

- Що саме коли можна мені знати?

- Мали ми розмову про те як правильно робити добро, чи так би мовити розуміти що насправді являється добром, або добрим поступком. На такі роздуми навела нас Ліля. Вона призналась що там в Україні її просять знайомі щоб вона взяла кредит і позичила їм грошей, Ліля стала з нами радитись, а ми так вже думали над тим.

- Ой щоб не вийшло так як в Валерія з грошами.

- Я все розповіла їй про той випадок.

- А мама що на те все сказала?

- Сказала що добро потрібно там робити, де воно необхідно, а щоб допомагати тим хто щось крутить, не хоче працювати, або так як я колись їхала щоб просити Ковальських в Штати, таким «добром» можна ще собі і комусь наробити проблем.

- Я згідна з тим що мама сказала.

- Я також і Ліля погодилась з нами... А в тебе про що була бесіда з мамою?

- Боюсь щоб мама там не жартувала багато з Юліком як вона уміє.

- Знову переживання в тебе і з нічого робити щось велике?

- Ні, з мене вже досить, тепер Тамара має чоловіка і нехай шануються двоє. Просто маю на увазі щоб мама моя з своїми жартами не вмішувалась щось там. Наприклад мама Маруся розказувала що ніхто з батьків не вмішувався в їхнє життя коли вони побрались.

- Трошки не так було, - посміхнулась Олеся.

- А що може ти щось знаєш те чого я не знаю?

- Я також не знала, але буквально перед весіллям Тамари і Юліка, я з дідом зайшла на таку тему як зараз ти почала. Дід сказав мені що коли мій покійний тато щось там був з мамою купили, а бабі Насті не подобалось, вона щось почала сварити маму і вже тата заодно. А тато був такий Левчук що знав собі ціну, він сказав мамі так: «якщо твої родичі будуть впихатись нам в життя, я поїду назад у Львів. Ти поїдеш зі мною, а ні - тоді посидиш коло них і все одно приїдеш до мене». Мама налякалась, побігла до діда, призналась все, а дід вже бабу поклав на місце, сказав так їй: «ти тим язиком такого наробиш, що зять збереться і поїде, а ми фундамент на хату залили, кому хата буде? Такого наробиш що люди в селі будуть сміятись як ти не могла вибрати зятя для Марусі і як тепер зять не може через тебе жити з Марусею». Після того вже ніхто не вмішувався до молодих взагалі, сама розумієш Ліза: як могла б баба Настя пережити що від Журиків зять втік назад у Львів.

- А дід завжди виручав усіх в родині. Правда я вперше почула і Вітя не знає також.

- Було так, я вже перепитала маму і вона призналась що було, лиш просила нікому не говорити того, звичайно що ти не відносишся до тих кому не можна знати.

- Я нікому Олеся, ти мене знаєш.
- Знаю Ліза. В мене проблема з язичком моїм а тебе і замовляти не потрібно, все сама розумієш і поведишся правильно. - Олеся глибоко зітхнула і встала щоб іти в хату.

Першою роботою, яку вдалось продати Юліку в Штатах, була картина написана на скору руку «Стіна плачу в Єрусалимі». За полотном розміром 40х60, він отримав 250 доларів. Картину було продано в магазині Арланів і продала її особисто Ріта. Полотно було проданим без рами, так як виставилось на пробу; його купили на четвертій день. Ріта призналась як вона старалась покупцям розхвалити живописця, навіть розповідала драму з нагоди того що в Юліка були викрали візу. Лишень Ріта не сказала що причиною того була дівчина, Ріта перевела проблему в свою легенду, тобто мистецьку. Ріта розповіла що коли колектив художників в Брукліні дізнались що сюди їде такий молодий талантист, вони подумали над тим що в них появиться конкурент надто серйозний. Художники не знали що молодий живописець не наміряний виставляти свої полотна в павільйоні де вони продають, але шкоду йому зробили. Лиш як виявилось він все одно приїхав тому що їхав сюди до дівчини яку полюбив, а його полотно продається значно дешевше з тієї причини що саме воно не виставленим в художньому павільйоні, а саме тут, у ювелірній крамниці. В Ріти також був талант, лиш не писати полотна а переконувати покупців, тому вона сказала Юліку що тепер сама буде визначати ціну на його роботу. Правда Ріта понурилась в Інтернет щоб більш ознайомитись з живописом і як він продається, щоб в загальному мати якесь уявлення про такий унікальний товар.

Юлік зрозумів що малювати великі полотна і надто досконалі з погляду мистецтва, потрібно специфічних покупців, а коли працювати в такому середньому жанрі, побільше виконувати комбінацію яскравіших кольорів, тоді коло бажаючих придбати картину буде розширеним. Також потрібно враховувати те що жилі приміщення в основному не такими просторим, тому полотна повинні бути невеликого формату і написані так щоб їх можна було розглядати з короткої відстані.

Ріта замовила особисто для себе картину на якій повинна була бути зображеною хата в Абхазії, Юлік підказав щоб для Ріти назвати полотно по-російськи «Сакля в Ешере». Ріта приставила кілька світлин щоб художник мав уяву що саме потрібно намалювати. На фото була хата Арланів в якій вони народились та виростили. Також ця оселя була незабутньою та цінною як для Ріти, так само для Лізи.

Юлік вже був почав працювати над полотном «Солов'їна ніч», якого він пообіцяв, лиш так як завжди свої можуть почекаати, а тим більше Юлік не хотів писати картину для Лізи на скору руку, тому прийшлося трошки відкласти роботу на пізніше.

А ще Юлік побачив, що мала Ізабелла дуже любить квіти, він хотів написати її в літньому саду серед квітів. Для цього потрібно було зробити фото, краще всього в Марійки під стіною де росли троянди та інші квіти, а вже опісля комбінувати на полотні щоб там не була стіна а наприклад кам'яна огорожа. Одним словом молодому художникові роботи було досить, але причиною того що він нічого не встигав, була сама Тамара яка постійно кудись його кликала, хотіла щоб він її забавляв та вділяв увагою безперестанно. З цієї причини Тетяна все ж таки могла таку поведінку запримітити, вона зрозуміла що Тамара досить в цьому схожою з Лізою.

Аркадій з Тетяною не лишень зробили подарунок для Тамари і Юліка, надавши молодим житло і все необхідне в домі, вони зробили також подарунок для Лізи і Віктора. Тетяна повідомила Лізу що для неї та Віктора, куплена туристична путівка в Італію. Поїздка була

запланованою на місяць вересень, так як тоді вже починалась школа і подібні розваги ставали значно дешевшими як літом. Аркадій пообіцяв залишитися з дітьми, на той час коли Віктор з Лізою поїдуть на десять днів в Італію.

Почувши про такий сюрприз, Ліза стала мріяти щоб побувати обов'язково у Венеції, Вероні, побачити відомий будинок з балкончиком, який став легендою, відомий як дім Джульєтти. Також час був вибраний гарно, щоб не було так гаряче як літом, і більше часу можна було побувати на вулиці.

Але того дня сюрпризи не закінчились, і взагалі після того гнітючого становища в якому Валерій вже був усіх просто замучив, тепер все пішло навпаки: жваво і весело. Після коли Ліза закінчила розмову з мамою, з хати вибігла Белла, вона тримала телефон і протягнула мамі. Ліза зрозуміла що хтось її викликає на розмову:

- Алло, - промовила Ліза.

- Привет дорогая, это Рита. - Почувся на другому кінці веселий голос.

- Я узнала тебя.

- Слушай, в мене есть к тебе предложение, вернее сказать, я нашла для тебя работу.

- То есть как работу?

- Сначала выслушай меня: работа благородная, по-твоему призванию и платная.

- Как я могу работать, если я с детьми? А если скоро Тамара это самое? В них там всё по настоящему как мне кажется: любовь первого сорта. - Ліза не випустила нагоди, похвалитись перед сестрою, відчуваючи себе щасливою за дітей.

- Вот именно что работать с детьми.

- Давай подробнее объясни.

- В нашем ордене, есть одни пожилые люди: дед работает в области археологии, а жена его врач. Люди богатые, очень богатые; денег не меряно. У них есть дочь, она актриса, муж бросил, сама понимаешь - бывает. В этой дочери двое детей: мальчик и девочка. Так вот такая проблема: дед постоянно в разъездах, лекции читает, летает по миру исткать косточки и так далее, а жена его, то есть бабушка этих детей, работает постоянно. У них была няня, но она американка, а дети её не слушают. Она начала говорить чтоб детей к врачу, таблетки им чтоб сидели и не шалили и так далее. Люди они русские, им это не нравится чтоб детей по врачам таскать, при том здоровых детей. А когда то я им про свою родню говорила и про тебя сказала, там нахвасталась тобой какая у вас семья и какие дети, а теперь они меня просят стали чтоб я поговорила с тобой, чтоб ты пошла работать к ним, потому что прежняя поставила вопрос: или как она сказала, или уходит вон. Вопрос в деньгах не стоит, от твоего дома ехать пятнадцать минут. Пойми меня: я уже пообещала им, так что меня теперь выручай. Заработаешь больше чем Виктор твой; поверь мне.

- Вопрос не в деньгах, вопрос в том, смогу ли справиться с заданием? Я так поняла что детям не просто нужна няня, а воспитатель.

- Вот именно, притом хороший воспитатель, типа бабушки нашей Сусанны, думаю что помнишь всё как было в нас.

- Как не помнить; конечно помню. - Посміхнулась Ліза. - Говоришь что я справлюсь?

- Что ты Елизавета? Как не справишься? Я им сказала что тебя дети полюбят больше родной матери в данном случае; мать можно сказать бросила их, сама понимаешь: гастроли, поездки и всё такое.

- Какой возраст?

- Мальчик десять лет, а девочка восемь.

- Послушай Рита: а может просто люди пожилые и не понимают что детям необходимо бегать, играть?

- Нет вопрос не в этом: там есть все удобства для детей, просто они ругаться стали, не слушают, воспитание нужно как следует и весь вопрос. Особенно проблемы с девочкой.

- Если такой возраст, думаю что можно все исправить. Только сама понимаешь что одно дело свои дети, а совсем иное чужие.

- Они сказали что приемлемы любые меры воспитания, только чтоб был положительный результат.
- Тогда можно попробовать. Бывает детям не уделяют внимания и потому они такими.
- Я ещё сказала что ты сможешь общаться на русском языке, так они так обрадовались. Там в них и бассейн большой в земле и прочие удобства.
- Заодно и язык выучат дети.
- Вот видишь как здорово получается, ты и меня выручила заодно.
- Получается как было в прошлом в моего мужа: он так себе, а вот Александра была такой, что нужно было действительно применять меры.
- Когда то ты мне говорила что у вас в жизни будто всё повторяется, вот наверно это также имеет какую то связь.
- Так получается.
- Люди эти очень солидные, хорошие, вообще в нашем ордене нет плохих, вот только я просочилась туда такая как есть.
- Ты не плохая, а люди эти если так переживают за детей, это говорит что они солидные.
- Тогда я с ними договорюсь чтоб мы с тобой подъехали к ним; хорошо?
- Пусть будет по-твоему. - Ліза погодилась на те що їй запропонувала сестра.
- Спасибо Лизунчик, целую. - Ріта видала звук поцілунку через мобільний.
- Ребят этих как звать?
- А кстати, - пригадала Ріта, - мальчика звать Саша, а девочку Алёна.
- Красиво.

Вісімнадцятого липня, того ж дві тисячі десятого року, виповнилось вісімнадцять років від дня весілля Віктора і Лізи. Так як день був неділя, уся родина зібрались в Лева і Марійки на подвір'ї. Хоча напередодні зовсім не планувалось відзначати таку дату, тим більше якось по-особливому, лиш насправді так склалось, що того дня відбулось урочисте родинне свято.

Трапилось все тому що Марійка вийшовши з церкви, підійшла до свата і сказала Аркадію щоб той приїхав до них в гості, так як вона приготує грузинські хачапурі. Аркадій сказав що хіба заїде в магазин щоб ще купити баранини і також пекти на вогні як в Абхазії.

Десять після третьої години, Аркадій з Тетяною приїхали. Тетяна зателефонувала до Лізи щоб вони усі приїхали разом з дітьми до мами Марусі. Ліза вже запропонувала Олесі а Олесі своїм в хаті.

Одним словом родина зібралась дуже швидко, Ліза зателефонувала Тамарі коли та зможе з Юліком приїхати, тоді нехай приїдуть також. А коли приїхали Юлік з Тамарою, усі здивувались побачивши Тамару як вона була одітою. Юлік ідучи лиш посміхався так як це його була ідея щоб Тамара саме такою була сьогодні на родинному святі. Тамара оділа українську вишивану блузу, червону спідничку та пояс яким була підв'язаною. На ногах були червоні туфлі на каблучках.

Коли Тамара привіталась, усі стали розглядати її одяг. Вона пояснила що блузу для неї привіз Юлік зі Львова, пояс також, а все решта вже придбали тут.

- А що не кажіть люди добрі, - промовила Тетяна, - таки наші українки найкращими в світі. Погляньте як оділась по-нашому, яка красива. Ще б вінок з квітів та стрічки.

- Тепер Юлік нас усіх прибере як слід, - підкинув Юра. - Ми в тій Америці, вже так само як вони тут усі: в що попало під руки. А ви Андріївна, якраз першою україркою в родині яку доля закинула далеко під кавказькі гори, а вже звідти так і повелось як бачимо.

- А хто б наших мужчин зробив щасливими як не ми, - Тетяна звернулася до свахи, - хіба не правду кажу Маруся?

- Твоя правда Таня. - Марійка накладала різних салатів на стіл, щоб хто хотів підходив набирав собі сам, кому чого захочеться.

Тим часом Лев попередив що м'ясо майже готовим і хто ще не приїхав, щоб тут же повідомити. Тамара зателефонувала щоб Володька приїхав сюди, вона знала що в даний час він знаходиться разом з Джоаною. Володька впирався, він не хотів щоб уся родини так близько розглядали його дівчину, зате сама Джоана була не проти такої ідеї, так як вона під час весілля, вже встигнула побачити що родинна у Володьки гарні і приємні люди. Тамара перед братом наполягала на тому, що їй хочеться щоб хтось з молодих тут був, і щоб вони з Юліком мали з ким поговорити.

Через годину часу, Володька все ж таки приїхав разом з своєю болгаркою. В той час Тетяна розповідала смішну історію і Володька привітавшись сів поруч щоб також послухати та дізнатись чому усі так сміються. Але Тетяна зупинила розмову, поправивши окуляри стала дивитись на Джоану. Також підійшов Лев який стояв коло вогню, а Володька побачив що просто так непоміченою зустріч не відбудеться. Але виручила молодих випадковість: на траву біля заїзду зупинився джип Nissan Armada. На ньому приїхали Любчик з Рітою. Насправді Ріта телефонувала, а почувши відповіді, приїхала до Лізи, лиш побачивши що нікого немає вдома, здогадалась де могли усі подіватись. Ріта змушеною була попередити Лізу що у вівторок вечером відбудеться зустріч з людьми, в яких Ліза повинна працювати з дітьми.

Побачивши нових гостей, увага усіх перекинулася на них, а тим часом Володька пішов з Джоаною щоб спілкуватись з Юліком та Тамарою які сиділи за столиком і фактично знаходились найдалше від Олесі, яка також стала вітати Любчика з Рітою.

Коли підійшла Ліза щоб привітатись з Джоаною, та вділити дівчину увагою, Володька запитав про що розповідала тьотя Таня коли вони приїхали і чому усі так сміялись; Ліза переказала історію яку давно знала і навіть призабула, лиш сьогодні мала можливість почувши її знову - пригадати. Ліза розповідала українською мовою щоб її розумів Юлік, а вже Володька переводив Джоані англійською, хоча вона розуміла багато російських слів.

- Колись давно, - Ліза присіла поруч дітей, - коли мій тато був ще молодим, він працював в авіації ще там в Абхазії. Тато літав на такому невеликому літаку. Одним словом в когось здається з батькових знайомих було день народження. Зібрались там різні люди, також були присутні тато з мамою. Почались розмови про професії різні, так як там були інтелігенти. Один лікар-психіатр, став хвалитись яка в нього важлива професія, скільки він врятував людей які хотіли покінчити самі життя і так далі. Усі так слухають, хитають головами, а тато як завжди вислухав, а так став говорити. Каже до нього: я твоїх клієнтів можувилічити за сорок п'ять хвилин і притому усіх одноразово. Присутні зацікавились як таке може відбутись, а тато говорить психіатру: збери усіх хто не хоче жити, скажи що їдемо в санаторій на лікування від депресії, я їх беру в літак а ти залишаєшся чекати на аеродромі. Підіймаємось десь на три кілометри вгору, я починаю робити вітражі, повідомляю що в машині відказало управління, будемо робити аварійну посадку, напруженість серед пасажирів зберігаємо до останньої хвилини, робимо вигляд що важко сідаємо на землю і опісля опитуємо хто має депресію і не хоче жити, напевно усі клієнти автоматично стають здоровими.

Лиш Ліза закінчила, як молоді почали сміятись, Ліза також з ними.

Марійка покликала щоб усі взяли собі м'яса, яке вже було готовим споживати; почались різні розмови. Опісля Ліза покликала Віктора і сказала що є трошки дня і вона хоче поїхати з ним пройтись піском над берегом океану. Віктор погодився, Ліза попрощалась з Рітою, залишивши її з Олесею, сама сіла з Віктором в машину.

Приїхавши на берег, Ліза зняла взуття щоб ходити босою. Людей вже не було і взагалі Віктор знав куди їхати з дружиною щоб вони змогли побути самі. Двоє ішли продовж берега піском, тримаючись за руки... З океану дмухав вітер, він був приємним в кінці

літного теплого дня... На заході сонце вже заховалось за обрій, а на сході небо ставало чим раз темнішим а колір його був срібно-олив'яним.

Йдучи певний час по лінії берега, куди вода досягала своїми хвилями, Ліза стала розповідати Віктору про нову працю, яку запропонувала для неї Ріта, про те що у вівторок вечером була наміченою зустріч з людьми, з дітьми яких Ліза повинна була залишатись.

- А ти напевно вже будеш так старатись для тих дітей як для своїх, - промовив Віктор.

- Звичайно, коли зможу.

- А може і справді хтось з них стануть своїми як Юлік став? - Між іншим промовив Віктор. - Руслану десять, а тій дівчинці вісім, тому Сашкові десять, а нашій Беллі п'ять.

- А я навіть не подумала - відказала Ліза.

- Якщо та Алінка блондинка, тоді все може бути.

- Можливо Вітя ти тепер так само сказав як тоді в парку, коли ми на конях возились, можливо правда є в тому, ти ж батько, а батькові слова, вони часто виконуються в майбутньому...

Віктор йдучи думав і Ліза також, через якийсь час вони зупинились, Ліза поклала йому руки на рамена і стала дивитись щиро в очі. Віктор промовив:

- Добре що в тебе свого часу зародилось бажання народити Беллу, Тамка вже має свою сім'ю, а наша менша донечка буде ще поруч з нами.

- Вона також буде симпатичною, в неї дві ямки в щоках.

- Чистокровна Арланка, - відказав Віктор.

- Ой Вітька, яка щаслива так поруч з тобою... - Прошептала Ліза. - Звичайно все гарно, ми усі разом там були, така родина в нас гарна, діточки наші, але після таких зустрічей я хочу відпочити, а мій найкращий відпочинок коли ми двоє разом...

- Я знаю про це і пам'ятаю ще від того часу коли ми пішли щоб не бути на весіллі в агронома. Щастя яке розділяється на двох, найбільш відчутним лишень серед двох...

- Багато людей, особливо жінок, все життя мріють про щастя, а в мене воно поруч.

- Бачиш як гарно навколо, вечір надходить, небо потемніло. - Віктор глянув вгору.

- Зате твої очі, завжди для мене блакитні... - прошептала Ліза.

- Немає на землі більшого серед людей як любити і бути любимим. Мені особливо сьогодні в таку дату, пригадується та грозова ніч коли ти стала моєю, - прошептав Віктор.

- А для жінки саме щастям, щоб віддатись тому, хто став для неї частиною душі і тіла.

Віктор зупинився, він повернув дружину до себе. Ліза ніжно відхилила голову, заплющила очі і її малинові губи потягнулись назустріч вуст Віктора. Він відчув дотик який був йому знайомий від того зимового вечора, коли Ліза вперше почалась цілувати з ним на вулиці. Ліза взяла руку Віктора, яку він тримав в неї на спині, вона протягнула його руку вниз. Віктор знав як дружині подобається щоб її пригортати, другою рукою він взяв її ніжно за шию, повів пальцями по гортані, а так по щоці навколо родимки. Принадні груди які показались з викроєного плаття, немов хотіли знову пригадати Віктору про красу яка належала тільки йому одному, Ліза повернулась та ніжно притулилась своїми грудьми до його грудей. Серце в неї стукало немов в юної дівчини, серце яке любило так натхненно та невтомно, прегарно і так ніжно...

Хвилі могутньої Атлантики доходячи до їхніх ніг, які стояли на піску, досягаючи межі, ставали маленьким, вони розливались по піщаному березі в кінці своє далекої мандрівки... Морський вітер завів волосся Лізи, а вже ген на сході, над далиною океану, показались перші зорі, які були немов розсіянні діаманти по безмежному просторі, вони гляділи на землю своїми яскравими зіницями, з вечірнього та бездонного неба...

ЕПІЛОГ

Родинна сага, в романах «Рубінова сльоза», «Квітка едельвейс» і «Зоряне небо», висвітлює такі ідеали як любов, вірність і материнство. Звичайно що можна захоплюватись більш драматичними подіями, які описуються різними авторами, так як дана трилогія не зводить свою основу в тому, щоб втримати увагу читачів гостросюжетними новаціями, адже зміст покладений в зовсім іншому, лиш надто важливому, споконвічному, як і саме людство на землі.

Від того часу від коли Ліза народилась на світ, вона вщасливила своїх рідних, а коли вона прийшла на подвір'я Віктора, вона зробила щасливою його родину. Важко побудувати власне життя щоб бути щасливим, а ще важче зробити щасливим когось.

В родині Левчуків з приходом нового зятя, відбулось все так як сподівались; молодий чоловік який виріс сиротою, влився у велику родину порядних людей. Віктор з Лізою відвідали туристами Італію, а наступного року в травні, Тамара народила синочка. Усі знали що з малим час проводитиме Ліза. Батьки хлопчика були ще молодими і їм було потрібно планувати своє майбутнє, також відчинити ювелірну крамницю «Едельвейс».

Аркадій з Тетяною, також Марійка, дочекались першого правнука в родині, а старі Бойчуки, були чи не єдині зі своїх ровесників, яким пощастило побачити сина правнуки, тобто того, хто продовжить родину у четвертому поколінні.

Олеся ще взяла працівників в пекарню, Володька не спішив так швидко щоб одружитись, він поступив щоб навчатись і продовжував дружити з дівчиною-болгаркою.

Валерій порвав зв'язки з Анею, він подався в бізнес, мати Наталі повернулась в Україну.

Ліза працювала там де її запропонувала Ріта, вона проводила час з дітьми які стали до неї близькими, а вона для них немов рідною людиною. Не кілька діти: усі хто хоча один раз зустрінуся з Лізою, могли побачити що вона людина особлива, щось було в її приємних очах таке що її робило незабутньою для тих, хто її побачив. Ліза прагнула передати дітям те чого сама була навченою: любити своїх рідних, жити справедливо, говорити правду та робити добро, а особливо прислухатись голосу власного серця. Ліза приглядалась до дітей, вивчала їхній характер, нахили, бажання, вона хотіла їх зрозуміти так, щоб вони могли зрозуміти її. Ліза вважала і знала з власного досвіду що душа людини глибока криниця, яка відчиняє свої таємниці тим, кому сама захоче...

А ще особливість Лізи була в тому, що вона собою об'єднувала родини, які жили в злагоді та спокою. Усі члени родин відчували симпатію до Лізи, шанували і берегли її як зіницю ока, а вона любила усіх простодушно та щиро, вважаючи себе щасливою в тому, що саме для того, щоб співчувати та любити, вона народилась на світ, там де набігають на берег хвилі Чорного моря, та дикі орли простирають свої крила над мальовничою красою ущелин, овіяних легендами, Кавказьких гір...

Кінець третьої книги.

Серпень 2012р. Пенфілд, Нью Йорк.

ОСОБИ ДОБАВЛЕНІ В ХРОНОГОЛЮ

I

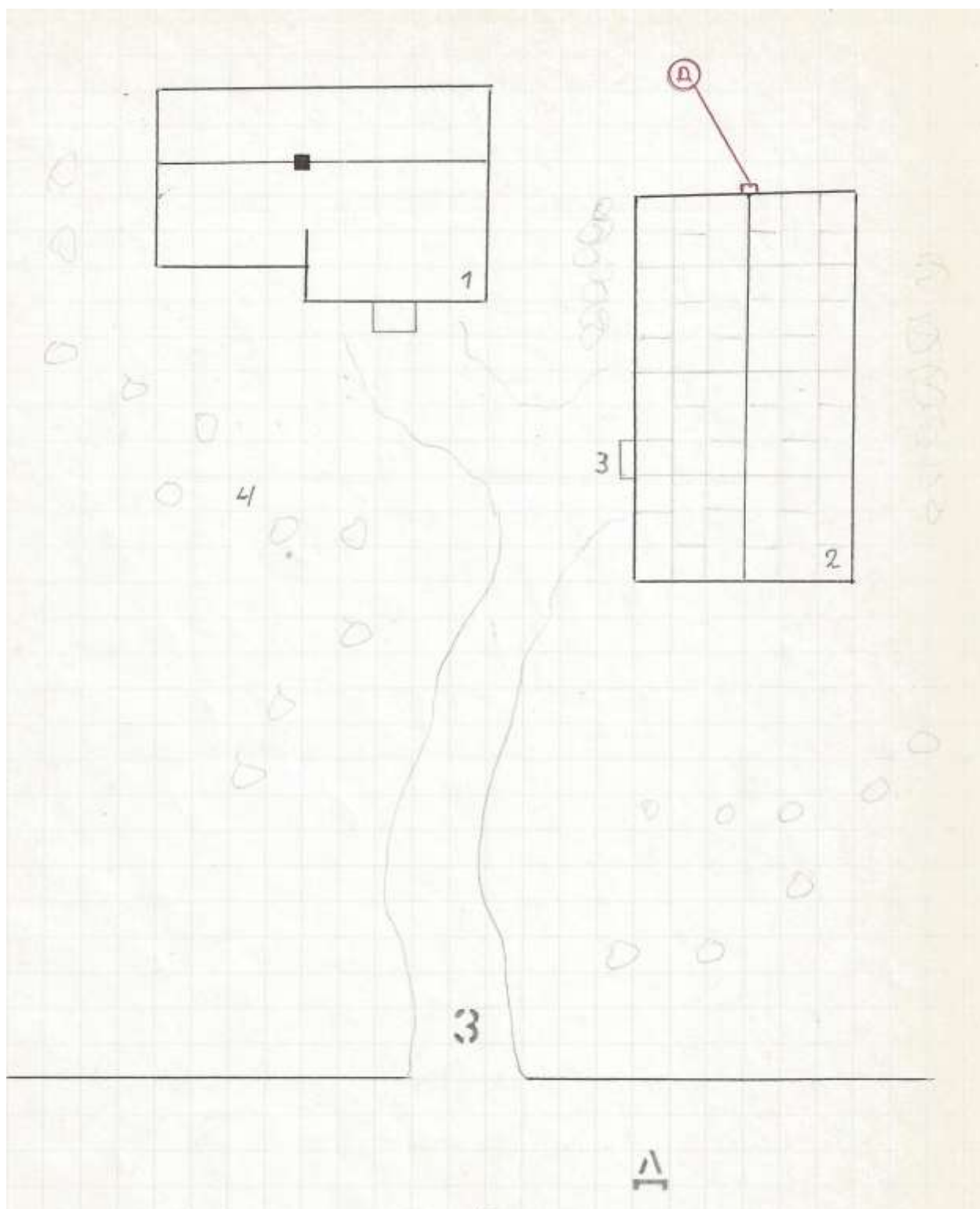
Соколик { 1956р. Михайло Васильович. (Міша).
1961р. Таїсія Олександрівна. (Таїса).
1989р. Юліан. (Юлік).

II

1986р. Павлик. (Піцик).
1993р. Анна Полєнова. (Аня)
1994р. Асілла.
1995р. Йоанна. (Джоана).

МАКЕТ «ПОКИНУТОЇ ОСЕЛІ»

Д. Дорога.

З. Заїзд.

1. Хата.

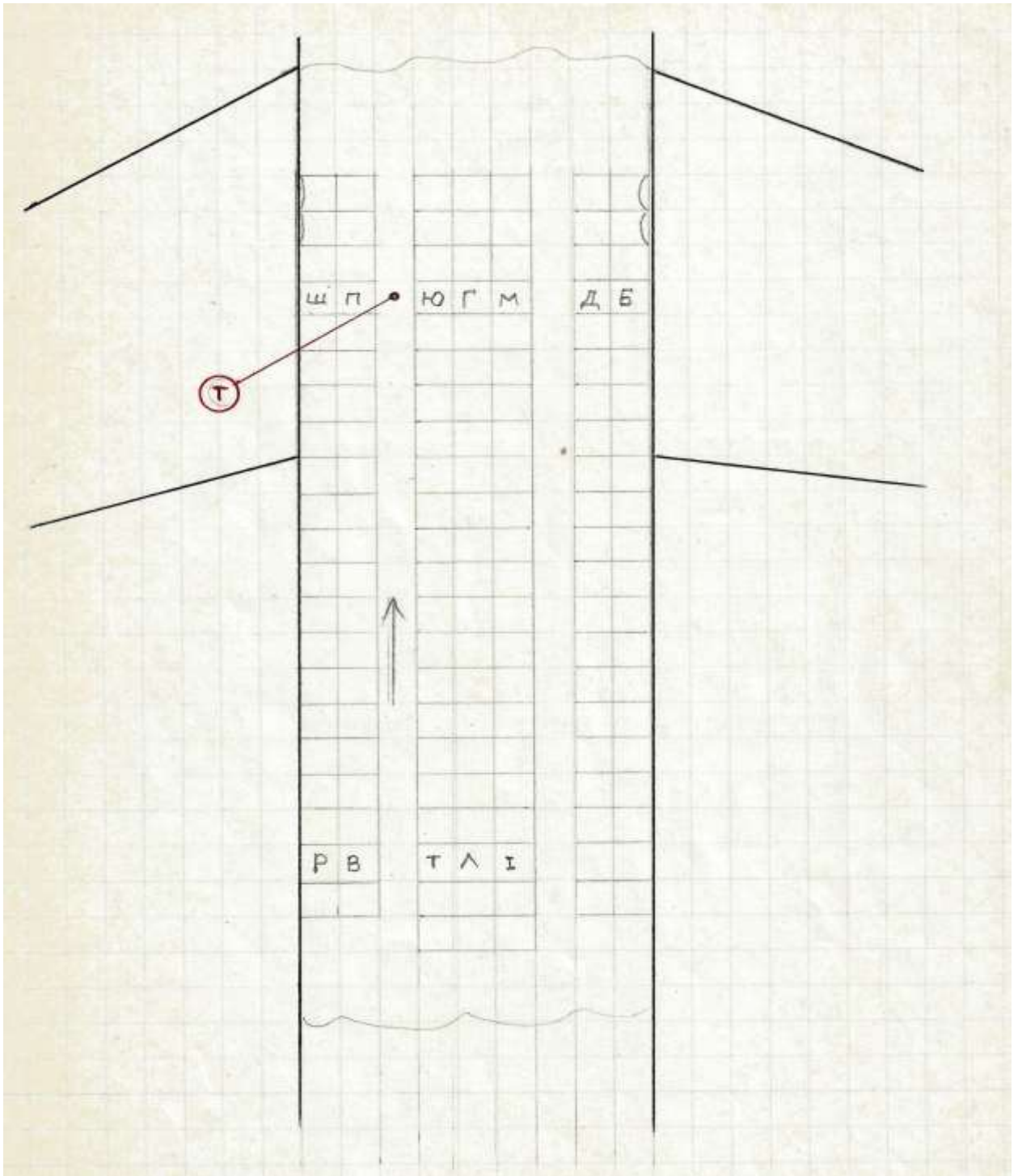
2. Стара стодола (барна).

3. Вхід в стодолу.

4. Старі клени.

Д. Драбина по якій Володька з Тамарою підіймались на горище.

МАКЕТ САЛОНУ ЛІТАКА «BOING 676-300 ER»

Означено ряди в економ класі, на яких сиділа група хлопців а також сім'я Левчук.

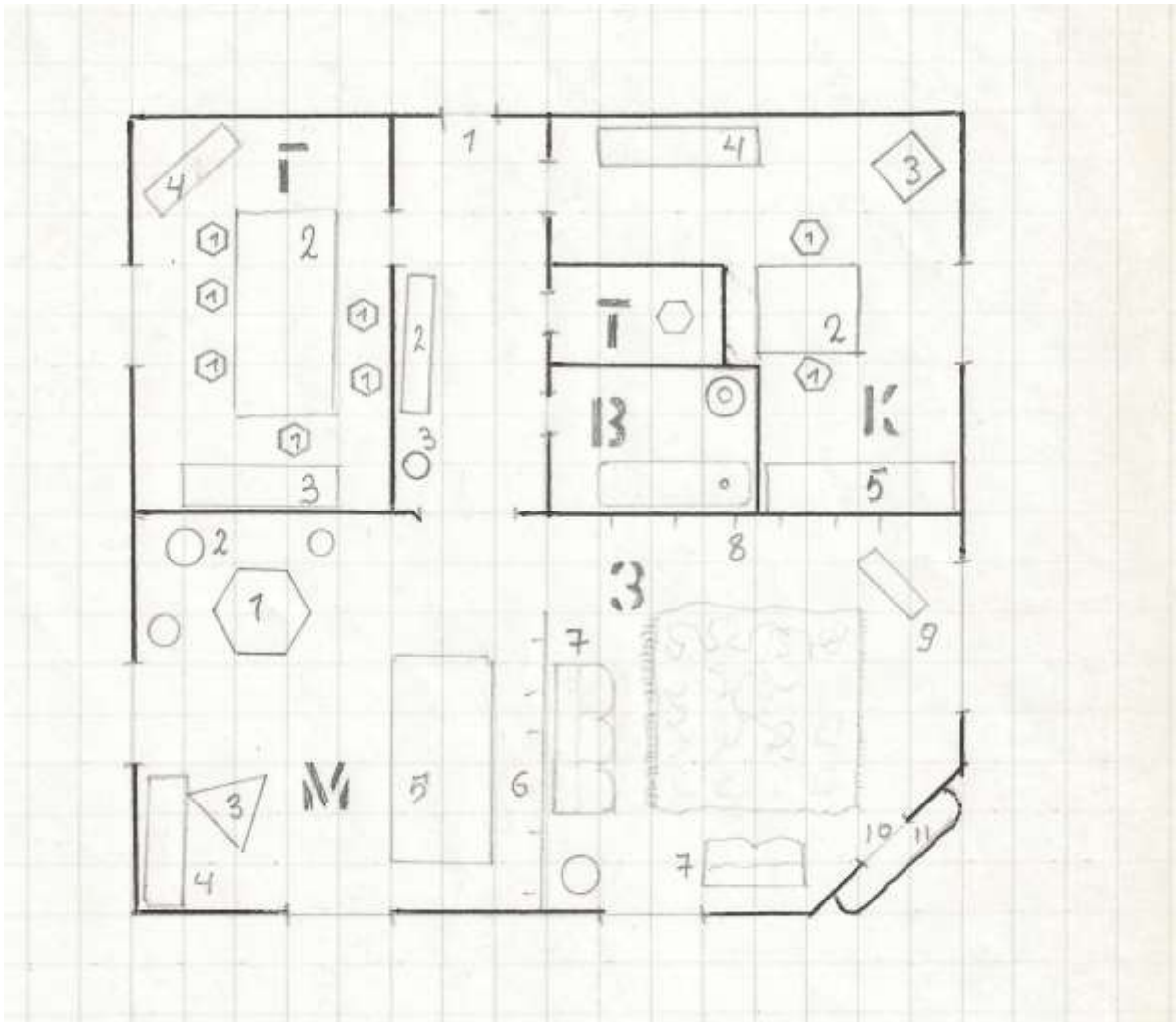
Б. Бочка. **Д.** Дудка. **М.** Миска. **Г.** Глинка, (хлопець який дав назви товаришам), **Ю.** Юра Ковальський. **П.** Пляшка. **Ш.** Шишка, він же Юліан Соколик. Опісля хлопець пересів біля проходу.

І. Ізабелла. **Л.** Ліза. **Т.** Тамара. **В.** Віктор. **Р.** Руслан.

Т. Тут зупинилась Тамара щоб зав'язати сестрі взуття.

Стрілкою вказано лівий прохід в салоні, по якому ходили Тамара з Беллою.

МАКЕТ КВАРТИРИ ЯКОВА АЛЬБЕРТОВИЧА

1. Вхід зі сходової клітки.
2. Вішалка для верхнього одягу.
3. Столик для телефону.

Г. Гостинна.

1. Крісла.
2. Стіл.
3. Диван. (Вірніше два малих дивани складеними поруч).
4. Старинний сервант.

К. Кухня.

1. Табуретки.
2. Стіл.
3. Холодильник.
4. Диван на якому спав Юлік.
5. Кухонний набір.

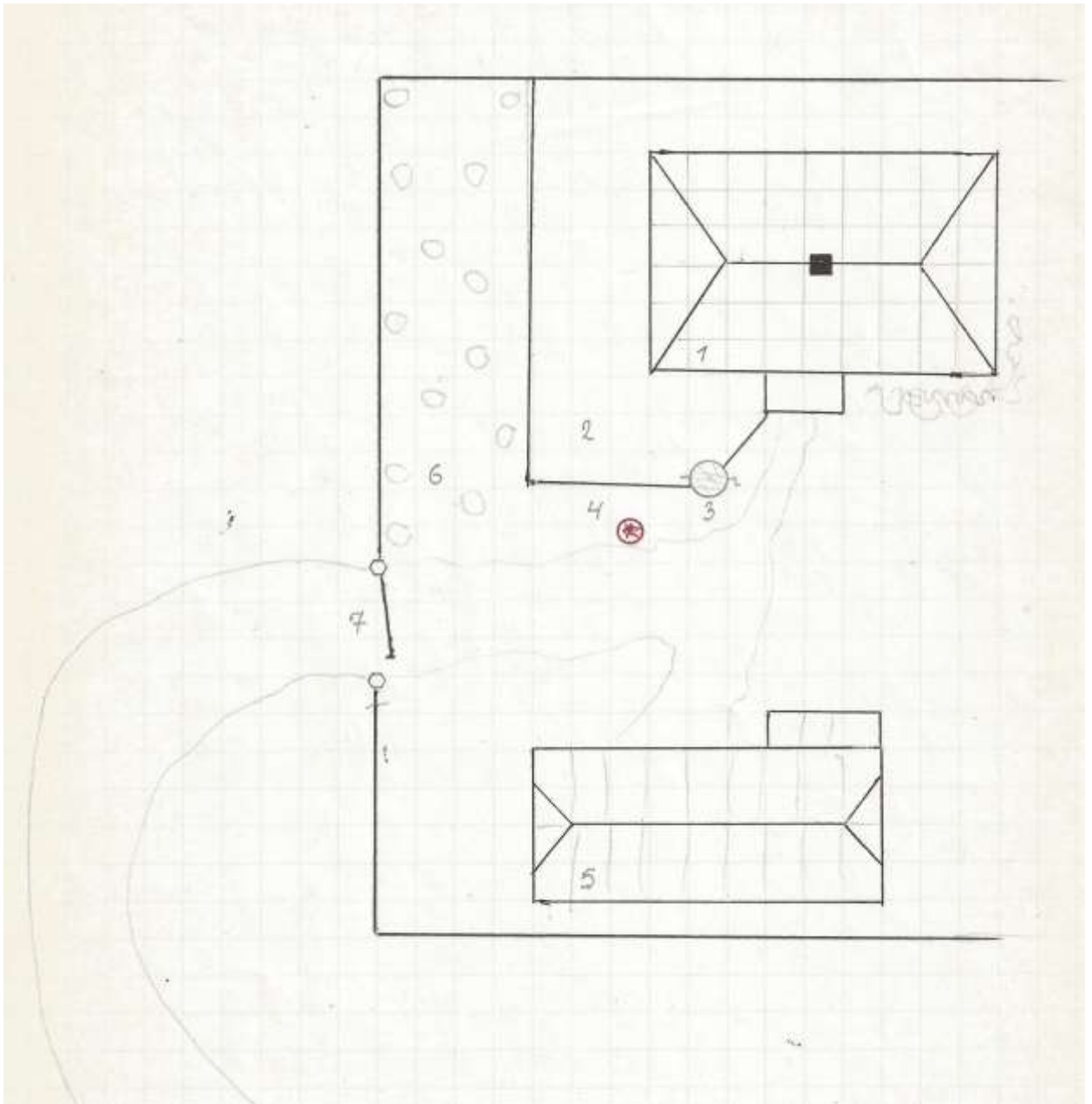
М. Майстерня. (Частина великої кімнати).

1. Стіл на якому стояли фарби і пензлі.
2. Високі столики круглої форми для натюрмортів.
3. Етюди для малювання.
4. Старий сервант для книг та посібників для малювання. Також тут зберігались фотоальбоми з репродукціями різних галерей.
5. Стіл на якому виготовляли рами, підрамники, а також все необхідне для полотен.
6. Гачки на перегородці на яких висіли полотна-заготовки, рами і підрамники.

З. Зал. (Друга частина великої кімнати).

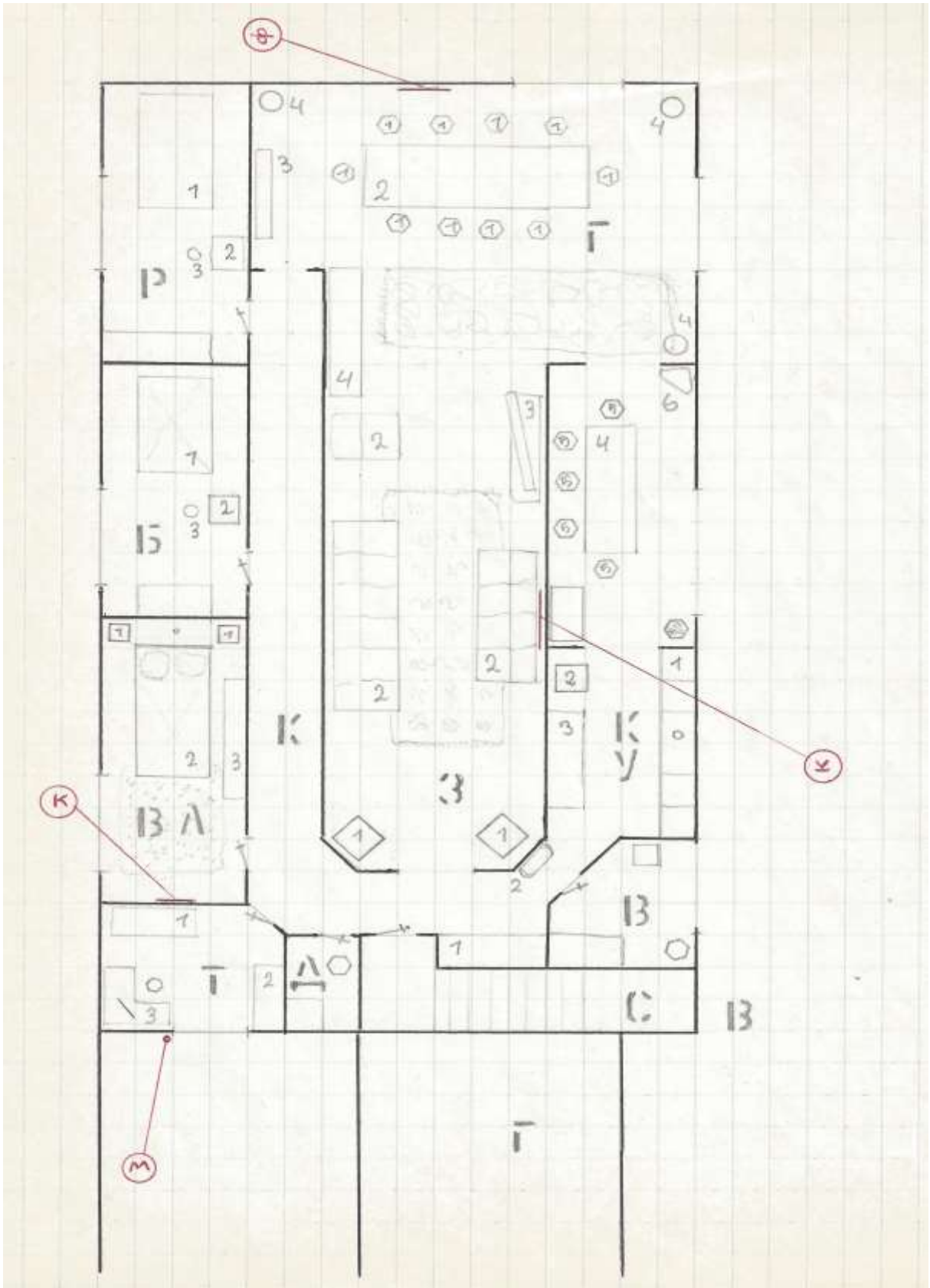
7. Дивани.
8. Гачки на стіні де висіли готові картини. Покупці сідали собі в щоб їх розглядати.
9. Телевізор.
10. Двері на балкон.
11. Балкон.

МАКЕТ ПОДВІР'Я СОКОЛИКІВ НА ХУТОРІ

1. Стара хата в якій виростав Юлік.
2. Городець з грядками.
3. Криниця.
4. Місце на якому Юлік разом з друзями палили вогонь прощального вечора.
5. Стайня з стодолюю і курником.
6. Вишневий сад.
7. Старі ворота...

МАКЕТ ІНТЕР'ЄРУ ДОМУ ЛЕВЧУКІВ

Г. Гараж.

М. Тут біля вікна було встановлено мікрофон.

В. Вхід в хату.

С. Сходи на другий поверх.

Д. Душова кімната з туалетом.

К. Коридор.

1. Шафа для одягу.
2. Столик для ключів і ручних речей.

В. Ванна. Тут також знаходився туалет.

К У. Кухня.

1. Кухонний набір.
2. Холодильник.
3. Столик на якому готувилась їжа.
4. Стіл для домашніх.
5. Табуретки.
6. Кутовий сервант для сервізів.

З. Зал.

1. Скляні серванти для сувенірів.
2. Шкіряні дивани і крісло яке гойдалось.
3. Мармурний столик на якому стояв телевізор.
4. Антикварний сервант з горіхового дерева в якому зберігалась дорогий посуд.

К. Тут знаходилась почепленою на стіні картина «Карпатський пейзаж».

Г. Гостинна.

1. Крісла з точеними спинками.
2. Великий декоративний стіл.
3. Сервант для сувенірів.
4. Столики на який стояли живі вазони.

Ф. Тут висіла родинна світлина, яку зробив Ростислав на подвір'ї Лева і Марійки.

Р. Кімната Руслана.

1. Ліжко.
  2. Столик для шкільних занять.
  3. Крісло.
- В кімнаті також була шафа для одягу зробленою разом зі стіною.

Б. Кімната Белли.

1. Ліжко.
2. Столик.
3. Крісло.

Тут також була шафа для одягу дівчинки.

В Л. Кімната (спальня) Віктора і Лізи.

1. Тумбочки в яких подружжя тримали свої персональні речі.
2. Ліжко.
3. Дерев'яні полички на вид великої етажерки, тут Ліза зберігала різні речі.

В стіні була шафа для одягу, на паркеті килим на подоби шкури білого ведмедя, він був білий та волохатий.

К. Тут Ліза почепила картину, на якій Юлік намалював її з маленьким Русланом.

Т. Кімната Тамари.

1. Ліжко. Ліжко складалось і можна було зробити з нього диван для сидіння коли хтось приходив до дівчини щоб посидіти в її кімнаті.
2. Шафа з поличками, в ній було вмонтовано телевізор.
3. Стіл на якому знаходився комп'ютер.